7/7/1982

S.1301A

DECURIÆ
ANNORUM SECUNDÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM
Sive
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS SEXTUS.

COLLEGIUM ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM
NUNQUAM OTIOSUS
EPHEMERID. GERM. MEDICO-PHYSICAR. CURIOSARUM
DEC: II. ANNUS VI.
ANIMALIA
MINERALIA
VEGETAB.
ANATOM
CHYMIA
BOTANICA
GERMANIA
Franconia
Noriberga
Misnia
M.B.d.B. M.D
S.R.M.P.M. a Sec.

MISCELLANEA CURIOSA
SIVE
EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ IMPERIALIS LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM

DECURIÆ II.

ANNUS SEXTUS,
Anni M.DC.LXXXVII.

Continens

Celeberrimorum Virorum,

Tùm Medicorum, tùm aliorum Eruditorum in Germaniâ & extra Eam

OBSERVATIONES

MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-MATHEMATICAS,

Cum

APPENDICE,

cui annexa eſt

D. GOTHOFR. SAMUELIS POLISII, Myrrhologia.

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.

Anno M. DC. LXXXVIII.

POTENTISSIMO
Atque
INVICTISSIMO IMPERATORI LEOPOLDO,

SEMPER AUGUSTO,

PIO, JUSTO, FELICI;

ROMANORUM, GERMANIÆ, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ & SCLAVONIÆ

REGI,

ARCHIDUCI AUSTRIÆ

&c. &c. &c.

Turcarum Debellatori magnanimo,
Muſarum Tutori munificentiſſimo.

ET Belli & Pacis jungendo ſagaciter artes,
erigis æternum, CÆSAR, utrinq; decus.
Utque Getæ victor, ſic fautor Apollinis audis:
hic donis; armis vincitur ille TUIS.
Caſtalidum ſub TE rident impenſius arva,
nec niſi Barbaries ad TUA ſceptra gemit.
Bellator largis poſt prælia ſæva brabeis;
incedit Clarius torque beatus homo.
Prædicat hæc miles phaleratus munera: laudat
prociduo *noſter* lætior *ordo* genu:
erigitur grato plauſu, ſtimulatur ad auſus
mentis ſolertes docta ſubinde cohors,
ſollicitat pro TE Superum, LEOPOLDE! favorem
& TIBI cognatos, AUSTRIA DIVA! Deos:
Aurea qui ferro diſtricto ſecula condit,
vivere plura orbi ſecula dignus erit!
HUNC ſervate diu! Muſas ſi vultis habere,
ut quondam lætas, Numina læta! genas!
Arma pii cingat Victoria CÆSARIS: Hoſtis
dum ferus Auſtriaco victus ab orbe cadat!
Hoſtibus exciſis ſuccreſcat laurea palmæ!
Palma ſacri pugni; Laurea frontis honor.

Sic iterato vovent ſubjectiſſimi

Academici Naturæ Curioſi.

POTEN-

POTENTISSIMO
Atq;
SERENISSIMO
REGI
Ac
DOMINO
DN. JOSEPHO
Utriusq;
HUNGARIÆ REGI
ARCHIDUCI AUSTRIÆ &c.
Domino noſtro Clementiſſimo !

POTENTISSIME atq; SERENISSIME REX,
DOMINE CLEMENTISSIME!

SParguntur ad pedes MAJESTATIS TUÆ flores, quos *Academici curioſi*, è floriferis rerum *naturalium* ſaltibus, larga manu, eodem anno decerpſerunt, quo frons TUA *Auguſtiſsima Regio* utriusque Hungariæ

diademate, ad priſtinum decus victoriarum laudibus, efflorеſcentis, decorata præfloruit. Probe quidem memores, cum aliquo munere ad Tui Regni auſpicatiſſima initia ſibi accedendum eſſe; ubi autem tanto dignum faſtigio invenirent, oppido quam neſcii: niſi hi flores ipſi, ſub *Auſtriaci* cœli clementia enati, ad Te, *Rex Clementiſsime*, adſpirare, cumque Sponſa illa ſuſpirare viſi eſſent: *Veni Auſter, & perfla hortum meum!* Ἐυωδίαν enim eos conſecuturos amœniſſimam non temere remur, ſi *Auſter*, ſi *Auſtriacus* divinum vertice odorem ſpirans, flores noſtros animaverit: ab omnibus, benigne in librum hunc introſpectum iri confidimus, ſi nomen ejus ad hunc paxillum ſuſpendere licuerit; Non enim poteſt non magni fieri omnibus, cujus tutamen & patrocinium Rex Tantus ſuſcipere dignatus eſt. Rex, inquam, cujus flos juventæ jucundiſſimos ingenii & virtutis odores latiſſime ſpargit: cujus ſermones, in tantilla ætate, non niſi divinum & Auſtriaco dignum ſpirant: cujus cogitata omnia ad ſtuporem in tantam Majestatem verecunde intuentium prorumpunt.

punt. Hanc indolem, hos mores, turbatus hucusque Hungariæ ſtatus requirere viſus, conſultiſſimo propoſito TE ſibi REGEM exoptavit: quo placidos adhuc animos aut facilitate flecteres & AMORE; aut hoſtilium moliminum molem gravitate plecteres & TIMORE. Talis igitur cum ſis, Amorem quorumvis & Reverentiam TIBI uſque adeo conciliaſti, ut, qui TUO ſe ſubmiſerunt præſidio, merito ab omnibus etiam amari, imo ſuſpici debeant. Quare admitte, REX POTENTISSIME, hunc etiam, quo TE perfundimus florum nimbum, & à carpentibus invidiæ Aquilonibus, *Clementiſsime Auſter*, hoc defende florilegium. Indulge, cum armorum non ſolum, ſed & librorum ſupellectili conſulis, aliquem muſei creſcentis angulum Æſculapio noſtro, qui, quemadmodum præclare ſecum actum exiſtimavit, ſi JOSEPHI, ſi tanti nominis, titulum operi ſuo præſcribit, ita ſe in coloniam velut TUAM tranſcribere nullus dubitavit: ita ſub gratia TUA perennare ſperat: ita TIBI regnorum barbarorum acceſſionem

frequentem, imperium beatiſſimum, vigorem, corporis ſacratiſſimi conſtantiſſimum apprecatur; imprecatur autem hoſtium TUORUM regnis omne morborum ſatellitium, excepta podagra, quo fugiant. Ita TE, *Rex invictiſsime*, Deus defendat, augeat, ſervet, Regno, Orbi Chriſtiano &

MAJESTATIS TUÆ
REGIÆ

humillimis devotiſſimisq;

Præſidi & Collegis cæteris Academiæ S.R.I. Naturæ Curioſis.

CATA-

CATALOGUS

S. R. I. Academiæ Naturæ Curioſorum Collegarum omnium, cum Nominibus, Agnominibus, tempore receptionis.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
1.	Johann. Laurentius Bauſch, Schvvinf. Acad. Nat. Cur. Fundator & Præſes I.	Jaſon.	Phyſ. Svvinf.	1652.
2.	Johan. Mich. Fehr, Kittinga-Francus, Acad. Nat. Cur. Præſes II.	Argonauta.	Phyſ. Svvinf.	— —
3.	Georgius Balthaſ. Metzger, Svvinf.	Americus.	P. P. Tübing.	— —
4.	Georgius Balthaſ. Wolfart, Svvinf.	Alceus.	Pract. Svvinf.	— —
5.	Chriſtophorus Keiling, Islebiens.	Æſon. I.	Phyſ. ibid.	— —
6.	Valent. Andr. Mollenbrock, Erffurt.	Pegaſus	P. P. ibid.	— —
7.	Gregorius Horſtius, Ulm.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
8.	Joh. Pfautz, Ulm.	— — —	Med. ibid.	— —
9.	Conrad. Theodor. Lüncker, Marpurg.	— — —	P. P. ibid.	— —
10.	David Wilhelmi, Bacharac.	— — —	Phyſ. & P. P. Bern.	— —

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
11.	Andr. Wolffius, Jenenſ.	— — —	Phyſ. Smalcald.	1653.
12.	Joh. Martin. Uhlius, Svvinf.	— — —	P. P. Sleuſing.	— —
13.	Alb. Conr. Langenauer, Uffenheim.	— — —	Phyſ. Weidenſ.	— —
14.	Nic. Balth. Merz, Herbipol.	— — —	P. P. ibid.	1654.
15.	Joh. Dan. Horſtius, Gieſſenſ.	Phœnix I.	Arch. Francof.	1655.
16.	Johan. Adam. Stœer, Herbipol.	— — —	P. P. ibid.	1656.
17.	Phil. Jac. Sachs, Uratisl. A. N. C. Adjunct.	Phoſphorus I.	Phyſ. ibid.	1658.
18.	Joh. Deutſchlender, Frauſtad.	— — —	Archiat. Polon.	1661.
19.	Leonh. Urſinus, Norimberg.	Zephyrus I.	P. P. Lipſ.	— —
20.	Elias Schmidt, Haslac. A. N. C. Adjunct.	Phaëton.	Phyſ. Svvinf.	— —
21.	Joh. Andr. Grabe, Mülhuſ.	Cephalus.	Phyſ. Erffurt.	— —
22.	Joh. Jac. Sauer, Palatin.	— — —	Phyſ. Herbip.	— —
23.	Joh. Phil. Deisler, Svvinf.	— — —	Phyſ. Sulan.	— —
24.	Joh. Jac. Wittig, Erffurt.	— — —	P. P. ibid.	— —
25.	Georg. Chriſtoph. Petri, Erffurt.	Achilles.	P. P. Erff. Arch. Mog.	1662.
26.	Jacobus à Typſma, Harlem. Friſius.	— — —	Phyſ. Leovverd.	1663.
27.	Hieron. Conr. Virdungus ab Hartung. Marpurg.	Meliſſus.	P. P. Herbip.	1664.
28.	Paulus Amman, Uratisl.	Dryander.	P. P. Lipſ.	— —
29.	Joh. Dan. Major, Uratisl. A. N. C. Adjunct.	Heſperus.	P. P. Chilonienſ.	— —
30.	Chriſt. Frid. Garm. Martisb.	Pollux.	Phyſ. Chemn.	1668.
31.	Jerem. Rhœtius, Arnſtad.	Caſtor.	Phyſ. ibid.	— —
32.	Johan. Rud. Camerarius, Tübing.	Hector.	P. P. & Phyſ. ibid.	— —
33.	Heinr. Vollgnad, Uratisl. A. N. C. Adjunct.	Sirus I.	Phyſ. ibid.	1669. 3 Jan.

Ordo Rece-ptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Rece-ptionis.
34.	Joh. Jœniſius, Uratisl. A. N. C. Adj.	Arcturus.	Phyſ. ibid.	— —
35.	Joh. Chriſtian. Mackius, Coburg.	— — —	Phyſ. Schneberg.	— —
36.	Michael Ettmüller, Lipſ.	— — —	Fac. Med. Aſſeſſ. Lipſ.	1670.
37.	Joh. Ferd. Hertod à Todenfeld, Morav.	Orpheus.	Phyſ. Brunn.	— —
38.	Joh. Georg. Greiſelius, Viennenſ.	— — —	P. P. ibid.	— —
39.	Georg. Sebaſt. Jungius: Viennenſ. A. N. C. Adj.	Podalirius I.	Arch. Cæſar.	— —
40	Salom. Braunius, Chil. Holſ.	— — —	Phyſ. Biberac.	1672.
41.	Paulus de Sorbait, Belga.	Machaon I.	Arch. Cæſar.	— —
42.	Gottlieb Georg. Schramm, Frauenſtad.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
43.	Melchior Friebe, Friedlant. Sileſ.	Cleander.	Phyſ. Præfect. Hayn.	— —
44.	Georg. Wolffg. Wedelius, Luſat. A. N. C. Adj.	Hercules.	P. P. Jenenſ.	— —
45.	Joh. Scultetus, Norimb. A. N. C. Adjunct.	Perſeus I.	Phyſ. ibid.	— —
46.	Georg. Francus, Naumb.	Argus I.	P. P. Heidelb.	— —
47.	Joach. Georg. Elſner, Uratislav.	— — —	Phyſ. ibid.	1673.
48.	Gottfr. Schubert, Uratislav.	— — —	Phyſ. Breg.	— —
49.	Gottfr. Chriſt. Winckler, Breg.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
50.	Chriſtian. Adolph. Balduin. Dobela Miſn.	Hermes I.	Præf. Hayn.	— —
51.	Matthias Tilingius, Jevera-Friſ.	Zephyrus II.	P. P. Rinthel.	1674.
52.	Salom. Reiſelius, Hirſchberg.	Amphion.	Phyſ. Worm.	— —
53.	Joh. Sigm. Elsholz, Berlin.	— — —	Arch. Brand.	— —

Ord.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
54.	Caſpar. Theophlil. Bierling, Lipſ.	— — —	Phyſ. Magd.	— —
55.	Ehrnfried Hagendorn, Görlitz.	Pegaſus II.	Arch.Sax.Görlic.	— —
56.	Dn. Chriſtian. Auguſt. L. B. à Frieſen.	Jaſon II.	— — —	1675.
57.	Chriſtian. Mentzelius, Fürſtenvvald.	Apollo.	Arch. Brand.	— —
58.	Caſpar. Marchius, Stettino-Pomer.	— — —	Med. ibid.	— —
59.	Chriſtian. Franciſc. Paullini, Iſnacenſ.	Arion I.	Phyſ. ibid.	— —
60.	Joh. Laurent. Fehr, Svvinf.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
61.	Joh. Petr. Prückelius, Ratisb.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
62.	Joh. Georg. Trumpfius, Goslar.	— — —	Phyſ. ibid.	1676.
63.	Gothofr. Scultetus, Uratisl.	Ægineta I.	Phyſ. ibid.	— —
64.	Georg. Hieron. Welſch, Auguſt.	Neſtor I.	Med. ibid.	— —
65.	Rudolph. Wilhelm. Kraus, Naumb.	Tiphys.	P. P. Jenenſ.	— —
66.	Georg. Abrah. Merclin. Norimb.	Chiron.	Phyſ. ibid.	— —
67.	Gabriel Clauderus, Altenburg.	Theſeus I.	Arch. Altenburg.	1677.
68.	Benjamin Scharff, Sondershus.	Bias I.	Arch. Schwarzenb.	— —
69.	Georg. Caſp. Kirchmajer, — —	Phosphorus II.	P. P. Witteb.	— —
70.	Joh. Burg, Uratislav.	Meſue.	Phyſ. ibid.	— —
71.	Gothofr. Samuel Polliſius, Francof. ad Viadr.	— — —	Phyſ. ibid.	— —
72.	Luc. Schröck, Jun. Auguſt. A. N. C. Adjunct. & Direct. Ephem.	Celſus.	Phyſ. ibid.	— —

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
73.	Dn. Dieteric. de Marvvitz, Eq. Hieroſol.	Ulyſſes.	— — —	— —
74.	Joh. Nicol. Pechlinus, Lugd. Batav.	Telamon.	— — —	1678.
75.	Johann. Jac. Waldſchmidt, Wetter.	Priamus.	P.P. Marpurg.	— —
76.	Dn. Henr. L. B. à Frieſen.	Atlas.	— — —	— —
77.	Joh. Chriſtoph. Adlungius, Erff.	Ajax.	P. P. ibid.	— —
78.	Joh. Georg. Volckamer, Norimb. A. N. C. Præſes III.	Helianthus I.	Phyſ. ibid.	— —
79.	Joh. Sieboldus, Gothanus.	Laomedon.	Arch. Magdeb.	— —
80.	Laurent. Giſeler, Sen. Brunſvic.	Hippocrates I.	Phyſ. ibid.	— —
81.	Andreas Cleyerus, — —	Dioſcorides.	Proto-med. Bat. Orient.	— —
82.	Joh. Frid. Allmacher, Meiſenheim. A. N. C. Adj.	Zethes.	Arch. & Phyſ. Francof.	1679.
83.	Tobias Czaſchelius, — —	Æſculapius I.	Arch. Cæſar.	— —
84.	Joh. Georg. Sartorius, Bamberg.	Calais.	Phyſ. ibid.	— —
85.	Johannes Chriſtian. Tralles, Sileſ.	Avenzoar.	Phyſ. Uratisl.	— —
86.	Jacob. Wolfius, Numburg.	Socrates.	Med. Jenenſ.	— —
87.	Carol. Patinus, Pariſ. Gallus.	Galenus I.	P. P. Patavin.	— —
88.	Günth. Chriſtoph. Schelhammer, Jenenſ.	Theophraſtus.	P. P. Helmſtad.	— —
89.	Joh. Pfeiffer, Geran.	Muſa.	Arch. Ruthen.	1680.
90.	Joh. Ludov. Hannemannus, Friſ. Orient.	Neſtor II.	P. P. Chilon.	— —
91.	Joh. Dolæus, Haſs.	Andromachus	Arch. Haſſo-Caſſel.	— —
92.	Sebaſt. Scheffer, Francof. A. N. C. Adjunct.	Perſeus II.	Phyſ. Francof.	1681.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
93.	Hier. Ambr. Langenmantel, Auguſt.	Solon.	Patrit. & Canon. ibid.	— —
94.	Joh. Jac. Harder, Baſil.	Pæon.	P. P. Baſil.	— —
95.	Joh. Dan. Widdt.	Aſclepiades.	Arch. Trev.	— —
96.	Joh. Conr. Peyer, Scaphuſ.	Pythagoras.	Phyſ Scaphuſ.	— —
97.	Joh. Paul. Wurffbain, Noriberg. A. N. C Adjunct.	Hermes II.	Phyſ. Norib.	— —
98.	Georg. Eberh. Rumph, — —	Plinius.	Hiſt. in Amb.	— —
99.	Joh. Petr. Albrecht, Hildesh.	Caſtor II.	Phyſ. Hildes.	— —
100.	Joh. de Muralto, Tigurin.	Aretæus.	Phyſ. Tigurin.	— —
101.	Henricus Screta, — —	Nicander.	Phyſ. Scaphuſ.	1682.
102.	Joh. Adam Limprecht, Uratislav.	Fabius.	Phyſ. Uratisl.	— —
103.	Gerard. Blaſius. — —	Podalrius II.	P.P. Amſtelod.	— —
104.	Joh. Jac. Döbelius, Gedanenſ.	Hippocrat. II.	P.P. Roſtoch.	— —
105.	Emanuel König, Baſil.	Avicenna.	P. P. Baſil.	— —
106.	Mart. Joh. Haesbart, Cliv.	Rhaſes.	P. — —	— —
107.	Joh. Georg. Hieronymi, — —	Aëtius.	Phyſ. Guelph.	— —
108.	Joh. Georg. Landbeck, Hoënloic.	Serapio I.	Pract. Kitting.	— —
109.	Carolus Ohmb, Uratislav.	Syrius II.	Phyſ. ibid.	— —
110.	Jacob. Schmidius, — —	Podalirius III.	Arch. Anhalt.	— —
111.	Jacob. Weizius, — —	Æſon II.	Arch. Goth.	— —
112.	Joh. Matth. Faber, Auguſt.	Plato.	Phyſ. Heilbr.	1683.
113.	Adamus à Lebenwald, Auſtriac.	Æſculapius II.	Med. Com. Styr.	— —
114.	Joh. Jac. Weberski, Dantiſc.	Ægineta II.	— — —	— —
115.	Johannes Georg. Sommer, Schwarzenb.	Machaon II.	Arch. Schwarzenb.	— —
116.	Roſin. Lentilius, Hoënloic.	Oribaſius.	Phyſ. Nordl.	
117.	Mart. Chriſtoph. Metzger, Vienn.	Phœnix II.	Phyſ. Ratisb.	— —
118.	Mich. Bernh. Valentini, Gieſſens.	Theſſalus.	— — —	— —

Ordo Rece-ptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Rece-ptionis.
119.	Georgius Hannæus, Othin. Danus.	Diomedes.	Pract. ibid.	1684.
120.	Joh. Dan. Dorſtenius, — —	Averrhoës.	P.P. Marpurg.	— —
121.	Joh. Maur. Hoffmann, Jun. Altdorff.	Heliodorus.	P. P. ibid.	— —
122.	Joh. Conr. Rappius, Hoenl.	Serapio II.	Phyſ. Rotenb.	— —
123.	Theodor. Chriſtoph. Krug, Hersfeld.	Mercurius.	Phyſ. Schmalcald.	— —
124.	Zachar. Fürſt, — — —	Æolus.	Arch. Trevir.	— —
125.	Chriſtoph. Helvigius, — —	Galenus II.	P.P. Gryphisw.	— —
126.	Daniel Bſcherer, Norib.	Philadelphus.	Phyſ. ibid.	— —
127.	Samuel Ledelius, Grünberg.	Theſeus II.	Phyſ. ibid.	— —
128.	Jac. Aug. Hünervvolff, Arnſt.	Actuarius.	Phyſ. ibid.	1685.
129.	Eberh. Gœckelius, Ulmens.	Alector.	Phyſ. Ulmens.	— —
130.	Georg. Benj. Gloxin, Colmar.	Serenus.	— — —	— —
131.	Dn. de Sanzey, Eq. aur.	Bias II.	Arch. Colon.	— —
132.	Joh. Dan. Geyer, — —	Dædalus.	Phyſ. in Præf. Alz. Palat.	— —
133.	Daniel Crüger, Stargard. Pomer.	Argus II.	Med. Elect. Pomer. cit.	— —
134.	Joh. Jacob. Wepfer, — —	Machaon. III.	Arch. Scaphus.	
135.	Joh. Conr. Brunner, Dieſſenhof.	Herophilus.	P. P. Heidelberg.	— —
136.	Theod. Zvvinger, Baſil.	Ariſtoteles I.	P. P. Baſil.	— —
137.	Frid. Ferd. Illmer. de Wartenberg.	Democritus.	Arch. Cæſar.	— —
138.	Joh. Georg. Volckamer, Jun. Noriberg.	Helianthus II.	Phyſ. ibid.	— —
139.	Johan. Benedictus Gründel, Glac. Sileſ.	Cœlius Aurelianus.	Phyſ. Stiriæ.	— —
140.	Juſt. Frid. Dillenius, — —	Achates.	Phyſ. Darmſt.	— —
141.	Joh. Eſchenbach, — —	Scribonius Largus.	Phyſ. Jenenſ.	— —
142.	Joh. Luc. Rhiemius, — —	Myrepſus.	Phyſ. Coburg.	— —

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Locus.	Annus Receptionis.
143.	Joh. Theodor. Mœren. Colon	Phœbus.	P. P. Mogunt.	— —
144.	Hermannus Grabe, Lubec.	Palamedes.	Phyſ. Haderſl.	— —
145.	Andreas Ernius, — —	Zephyrus III.	Phyſ. & P. P. Hanov.	— —
146	Phil. Jac, Hartmannus, Stralſund.	Ariſtoteles II.	P.P. Regiomon.	— —
147.	Alard. Mauric. Eggerdes, —	Euclides.	P.P. Trevirenſ.	1686.
148.	Joh. Ignat. Muſchel de Moſchau,	Eraſiſtratus.	Phyſ. Glacenſ.	— —
149.	Joh. Jac, Henrici, Argentor.	Arion II.	Phyſ. ibid.	— —
150.	Petr. Chirac, Congenſis Gall.	Orion.	P.P. Monſpel.	— —
151.	Joh. Acoluthus, Uratislav.	Caſſius Jatroſophiſta.	Phyſ. ibid.	— —
152.	Mich. Frid. Lochner, Fürth. Norib.	Periander.	Phyſ. Norib.	— —
153.	Joh. Henr. Schmid. — —	— — —	Pract. Svvinf.	— —
154.	Joh. Jac. Martini.	Plato II.	Med. El. Palat.	1687.
155.	Daniel Nebel.	Achilles II.	Med. Heydelb.	— —
156.	Joh. Herm. Duklen.	Socrates II.	Arch. Bipont.	— —
157.	Rudolff. Jac. Camerarius.	Hector II.	Prof Tub. extr.	1688.
158.	Jacobus Grandius.	Seneca.	Pract. Venet.	— —
159.	Sigism. Ledelius.	Hercules II.	Adv Schwidn.	— —

CATA-

CATALOGUS ALPHABETICUS

Excellentiſſimorum VIRORUM

Qui pro augendo Sexto hoc Secundæ Ephemeridum Phyſico-Medicarum Decuriæ Anno, Obſervationes communicârunt.

1. D. JOHANNES ACOLUTHUS *Phyſicus Vratislavienſis*, Academicus Curioſus.
2. D. JOH. PETRUS ALBRECHT, *Phyſicus Hildesheimenſis*, Academicus Curioſus.
3. D. SYLVIUS SAMUEL ANDORN, *Phyſicus Sangallenſis Ordinarius.*
4. D. JOH. BöHM ALEMANNUS, *Medicus Venetus.*
5. D. JOH. CONRADUS BRUNNERUS, *Univerſitatis Heidelbergenſis P. P.* Academicus Curioſus.
6. D. DANIEL BSCHERER, *Phyſicus Norimbergenſis*, Academicus Curioſus.
7. D. JOH. BURGIUS, *Phyſicus Vratislavienſis*, Academicus Curioſus.
8. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, *Phyſicus & Prof. Extraord. Friburgenſis, hortiq; Medici Inſpector.*
9. D. THEODORUS CAROLI, *Phyſicus Leomontanus.*
10. D. GABRIEL CLAUDERUS, *Archiater Electoralis & Ducalis Saxonicus*, Academicus Curioſus.

11. D. FRIDERICUS WILHELMUS CLAUDER, *Practicus Altenburg.*

12. D. ANDREAS CLEYERUS, *Societatis Batavo-Ind. Orientalis Proto-Medicus*, Academicus Curioſus.

13. D. DANIEL CRüGER, *Archiater Electoralis Brandenburg. & Regiminis Electoralis Pomeraniæ citerioris Medicus*, Academicus Curioſus.

14. D. JOH. DOLÆUS, *Conſiliarius & Archiater Haſſo-Caſſellanus*, Academicus Curioſus.

15. D. ALARDUS MAURITIUS EGGERDES, *Univerſitatis Electoralis Trevirenſis P.P.* Academicus Curioſus.

16. D. JOH. LAURENTIUS FEHR, *Phyſicus Svinfurt.* Academicus Curioſus.

17. D. GEORGIUS FRANCUS, *Electoralis Univerſitatis Heidelbergenſis Procancellarius & P.P. aliquot S.R.Imp. Electorum & Principum Archiater, & Imperialis Academiæ Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus d. Argus.*

18. D. JOH. CHRISTIANUS FROMMANN, *Medicus Ducalis & Provincialis, nec non Illuſtriſſimi Gymnaſii, quod Coburgi eſt, Prof. Publ.*

19. D. JOH. DANIEL GEYER, *Sereniſſ. Elect. Palatini Phyſicus Ordin. Præſidii Fridericiburgi & Manheim.* Academicus Curioſus.

20. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtembergico-Weiltingenſis & Phyſicus Ord. Ulmenſis*, Academicus Curioſus.

21. D. CHRISTIANUS LUDOVICUS GOCKELIUS, *Phyſicus Hersbrucco-Noricus.*

22. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, *Phyſicus Javera-Sileſius.*

23. D. JOH.

23. D. JOH. BENEDICTUS GRÜNDEL, *Inclyt. Styriæ Statuum Phyſicus, ac Marpurgi Practicus*, Academicus Curioſus.

24. D. EHRENFRID HAGENDORN, *Archiater Electoralis Saxonicus, & hoc tempore Medicus Görlicenſ.* Academicus Curioſus.

25. D. GEORGIUS HANNÆUS, *Practicus Otthinienſis in Dania*, Academicus Curioſus.

26. D. JOH. LDOVICUS HANNEMANNUS, *P. P. Chilonienſis*, Academicus Curioſus.

27. D. JOH. JACOBUS HARDERUS, *Prof. Publ. Baſileenſis, Sereniſs. Principis Durlacenſis Archiater*, Academicus Curioſ.

28. D. GEORGIUS HEINTKE, *Phyſicus Windsheimenſis.*

29. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *Academiæ Altdorffinæ P. P.* Academicus Curioſus.

30. Dn. JACOBUS AUGUSTINUS HÜNERWOLFF, *Med. Licent. & Phyſicus Arnſtadienſis*, Academicus Curioſus.

31. D. PAULUS JALON, *Medicus Metenſis.*

32. D. EMANUEL KÖNIG, *Medicus Baſileenſis*, Academicus Curioſus.

33. D. ADAMUS à LEBENWALD, *Com. Pal. Cæſar. Inclyt. Ducatus Styriæ Conſiliarius & Medicus*, Academicus Curioſus.

34. D. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *Advocatus Ordin. Ducatus Schvvidnicenſis & Jaurovienſis.*

35. D. SAMUEL LEDELIUS, *Medicus antehac Grünbergenſis inferioris Sileſiæ, nunc Phyſicus Provincialis Ducatus Görlicenſis*, Academicus Curioſus.

36. Dn. ROSINUS LENTILIUS, *Med. Licent. Phyſicus Nordlingenſis Ordinarius*, Academicus Curioſus.

37. D. MI-

37. D. MICHAEL FRIDERICUS LOCHNERUS, *Phyſicus Norimbergenſis Ord.* Academicus Curioſus.

38. D. JOH. JACOBUS MARTINI, *Medicus Elect. Heidelb.* Academicus Curioſus.

39. D. JOH. JACOBUS CONRADUS MEYER, *Med. Scaphuſanus.*

40. D. CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Sereniſſ. Elect. Brandenb. Conſiliar. & Archiater*, Acad. Curioſus.

41. D. GEORGIUS ABRAHAMUS MERCKLINUS, *Reverendiſſ. & Sereniſſ. Princ. Supremi Magiſtri Teutonic. Ordin. Conſiliar. Medicus & Reipubl. Norimb. Phyſicus Ordinar.* Academicus Curioſus.

42. D. CAROLUS JOSEPHUS MüLLERUS, *Phyſicus Ordin. Tugii-Helvetiorum.*

43. D. CAROLUS OHMB, *Phyſicus Vratislavienſis*, Academicus Curioſus.

44. D. CAROLUS PATINUS, *Eques Divi Marci, Doctor Medicus Pariſienſis, & in Archilyceo Patavino Primarius Chirurgiæ Profeſſor*, Academicus Curioſus.

45. D. JOH. CONRADUS PEYERUS, *Poliater Scaphuſanus*, Academicus Curioſus.

46. D. LUCAS ANTONIUS PORTIUS, *Neapolitanus, Medicus Viennenſis.*

47. D. SALOMON REISELIUS, *Sereniſſ. Duc. Würtenbergici Conſiliarius & Archiater Stutgardii*, Academicus Curioſus.

48. D. JOHANNES RICHIER, *Phyſicus Ord. Sereniſſ. Electoris Palatini Alzejæ.*

49. Rev. P. DN. CAROLUS RISERUS, *Ordinis S. Benedicti in Monaſterio Renovienſi Helvetiæ.*

50. D. PETRUS ROMMEL, *Phyſicus Ulmenſis.*

51. D. JOH. BAPTISTA SCARAMUCCIA, *Medicus Primarius Sanogalliæ in Italia.*

52. D. GüNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMER, *Univerſitatis Helmſtadienſis Prof. Publ.* Academicus Curioſus.

53. D. LUCAS SCHRöCKIUS, Luc. Fil. *Medicus & Comes Palatinus Cæſareus Nobilis, Phyſicus Auguſtanus, Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus, & Ephemeridum Director. d. Celſus.*

54. D. GOTTOFREDUS SCHULTZ, *Phyſicus Vratislavienſis*, Academicus Curioſus.

55. D. JOHANNES LA SERRE, *Gallus, Practicus Caſſellanus Ordinarius.*

56. D. JOH. GEORGIUS SOMMER, *Archiater Arnſtadio-Schvvarzenburgicus*, Academicus Curioſus.

57. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *P.P. Gieſſenſis*, Academicus Curioſus.

58. D. PHILIPPVS WILHELMVS VIRDVNG ab HARTVNG, *Medicus Herbipolenſis.*

59. D. JOHANNES GEORGIVS VOLCKAMERVS, Pater, *Sacr. Cæſareæ Majeſtatis Medicus, & S. Palatii Lateranenſis Comes Nobilis, Collegii Medici Norimbergenſis Senior Primarius*, & Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum PRÆSES d. Helianthus I.

60. D. JOH. GEORGIVS VOLCKAMERVS, filius, *Phyſicus Norimbergenſis*, Academicus Curioſus.

61. D. JOHANNES JACOBUS WALDSCHMIDT, *Archiater & Prof. Publ. Primarius Marpurgenſis*, Academicus Curioſus.

62. D. GEORGIUS WOLFGANGUS WEDEL, *Conſiliarius & Archiater Ducalis Saxonicus, & Univerſitatis Jenenſis Profeſſor Publicus, Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus d. Hercules.*

63. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *Archiater Scaphuſanus.*

64. D. JOHANNES PAULUS WURFFBAIN, *Phyſicus Norimbergenſis Ordinarius, Academiæ Imperialis Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Adjunctus d. Hermes II.*

65. D. THEODORUS ZWINGER, *Prof. Publ. Baſileenſis,* Academicus Curioſus.

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Decadis II. Anni VI. Ephemeridum Nat. Cur.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

1. De Ætite ſiliceo raro. pag. 1
2. De Chelonitide. 3
3. De Conchite ætitoide. 5

Dn. LIC. ROSINI LENTILII.

4. Calendarium ſauciatorum perpetuum. 6
5. De differentia inter fermentationem & efferveſcentiam. 14
6. Ulegmonica curioſa. 19

D. JOH. GEORG. SOMMERI.

7. Differentia lactis puerperæ & lactantis annuæ. 25
8. Lotii nigror ex aſſumptis. 27
9. Modus cinnabarim antimonii in majori copia impetrandi. 30

D. JOH. PETRI ALBRECHTI.

10. De inſigni cerebri ſuppurati quantitate ex naribus fluente. 32
11. De inteſtino colo mirum in modum à flatibus diſtento, hydropem aſciten mentiente, deq; liene ſphacelato & corrupto. 34
12. De ſternutatione exitiali. 38
13. De fœtu nigro à matre pulvere pyrio aduſta excluſo. 39
14. De imaginatione gravidarum. 40
15. De fœtu in utero materno ſingultiente. 42
16. De cura doloris iſchiadici. 43

17. De mira palpitatione cordis. p. 44
18. De homine pro dæmoniaco habito ſapâ vomitoriâ Sylvii curato, deq; recto antimonialibus utendi modo. 46

D. LUCÆ ANTONII PORTII.

19. De cancri fluviatilis partibus genitalibus. 48

D. JOHANNIS ACOLUTHI.

20. De potu vini in malignis. 67
21. De vomitu ſanguinis horrendo. 68
22. Pædarthrocace. 71
23. Delirium grave, cum impotentia, ſponſi, ex faſcino. 75

D. SAMUELIS LEDELII.

24. De noxa à nimio pulverum uſu. 77
25. De loquela amiſſa feliciter reſtituta. 78
26. De uſu aquæ ligni fraxini. 79
27. De tremore artuum quotidiano à terrore. 81
28. De lenimine podagræ. 82
29. De noxa vini Hiſpanici. 83

D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII.

30. Imaginatio fortis in gravidis fœtui plurimùm noxia. 84

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

31. Vermes cum urina excreti. 85
32. Calculus ex hypochondrii ſiniſtri ulcere excretus. 86
33. Bulimus à vermibus. 88

D. SYLV. SAM. ANHORNII.

34. Anatome virginis ventre tumido laborantis. 89

D. CAROLI PATINI.

35. De ſtruma in dorſo. 92
36. De fiſtula lachrymali. 95

D. EMANUEL KöNIG.

37. Amuletum è cranio hominis violentâ morte extincti, adverſus atrophiam paralyticorum. p. 96
38. Pomum helleboratum certum remedium adverſus contumaciſſimam febrem quartanam. 99
39. Poſt nuclei ceraſi cruſtâ lapideâ obducti è pectore excretionem rejuveneſcentia. 100

D. DANIEL CRüGER.

40. De Quartana. 102
41. De Epilepſia. 105
42. Podagra ad interiora recurrens. 111
43. Magna imaginationis vis innate. 113
44. De Arcano contra calculum Timæi. 113
45. Deſperata Diarrhœa curata. 114

D. CHRISTIANI MENTZELII.

46. De Ætitis aliquot varietatibus. 116

D. SALOMONIS REISELII.

47. Uveæ membranæ in oculo textura. 118

D. CHRISTIANI MENTZELII.

48. De cicadis & aliis inſectis canoris, & primò de cicada Bononienſi. 119

D. ANDREÆ CLEYERI.

49. De cicadis Indicis. 124

D. CHRISTIANI MENTZELII.

50. De blatta glocitante & noctuis quibusdam inſectis. 125
51. De muſcis formiciformibus & aliis inſectis catervatim volantibus. 128

D. ANDREÆ CLEYERI.

52. De planta Japanica Vingan ſana. 130

53. De duabus plantis aquaticis Japan. Koebe & Faſnofana. p. 130
54. De Canſchy & Fiewa, Japanenſium arboribus. 131

D. JOH. LAURENTII FEHRII.

55. Sectio herniæ ἀμεθόδως in viro facta letalis. 133
56. Sectiones herniarum in pueris & viro methodicè inſtitutæ ſalutares. 134

D. JOHANNIS BÔHM.

57. Columba monſtroſa. 137

D. JOHANNIS BURG.

58. De erroribus naturæ in formatione fœtuum humanorum notabilibus. 138

D. SAMUELIS LEDELII.

59. De infantis à partu difficili quaſi emortui, in vitam reſtitutione. 145
60. De juſculo è branca urſina. 146
61. De variolis fœtus in utero materno. 147
62. De morbo ſalivâ inducto. 149
63. De corolla è rore marino confecta, diu vegeta. 151
64. De fœtu monſtroſo. 152
65. De anſere mactatô locô ſanguinis album liquorem ſtillante. 154
66. De aqua ligni fraxini. 155

D. THEODORI CAROLI.

67. Luxatio tibiæ funeſta. 155

D. MICH. BERNH. VALENTINI.

68. De calculo in veſicula ſeminali. 158
69. Cephalalgia crudelis ex turgeſcentia menſtruorum. 158
70. Hydrophthalmia puncturâ acus curata. 159
71. Hypopium ſimiliter curatum. 160
72. Cancer oculi. 160

D. JOH.

D. JOH. JACOBI MARTINI.

73. Anatome hydropicorum. p. 161
74. Abſceſſus cerebri. 163

D. JOHANNIS DOLÆI.

75. De lapide veſicæ figuram infantis mentiente. 164
76. De via lactis extraordinaria in fœmina. 165

D. JOHANNIS LA SERRE.

77. Cordis vulnera non ſunt ſemper letalia. 166
78. Succi hyoſcyami internè uſurpati effectus. 168
79. Cœcitas certâ anni tempeſtate invadens. 169

D. GEORGII FRANCI.

80. Abortus ſeptem hebdomadum cum gemina mola pingui. 170
81. Ex fiſtula pedis gangrænoſa in cœco mors. 172
82. Dyſenteria cum morbillis & convulſionibus letalis. 173
83. Vir menſtruus. 174

D. JOH. DANIELIS GEYERI.

84. De cadavere in antiquo ſepulchreto reperto, unà cum urnis ſepulchralibus. 175
85. De variis oſſibus lapidefactis animantium ac gigantum. 176
86. De hepate gallinæ macilentæ magno. 177
87. De lumbrico longo. 177

D. GEORG. WOLFG. WEDELII.

88. Phthiſis à variolis letalis. 178
89. Uſus Lepidii antiſcorbuticus εὐπόριστος. 178
90. De ſpiritu & ſale volatili lumbricorum terreſtrium antiarthritico. 180
91. De uteri procidentia. 181

Dn. Lic. JAC. AUGUST. HüNERWOLFII.

92. De curatione maniæ per emeticum. 184

93. De ſternutatione enormi ex uſu cereviſiæ. p. 184
94. De virtute ſtercoris ovilli. 185

D. ADAMI à LEBENWALD.

95. De Febri maligna in ſe ipſo. 186
96. De aſthmate flatulento poſt febrem malignam. 188
97. De hernia varicoſa. 188

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

98. De uſu baccarum ſolani racemoſi tinctorii Americani pro confectione Alkermes. 189
99. De oſſium excreſcentia. 193

D. JOH. JACOBI HARDERI.

100. Mingendi difficultas cum urina purulenta. 195
101. Glandulæ ventriculi ſcirrhoſæ, cum pylori & pancreatis ſcirrho inſigni. 196
102. Enterocele ex inteſtini coli prolapſu. 198
103. De corpuſculis in duodeno conſpicuis. 199
104. De dyſenteria poſt febrem continuam malignam. 200
105. Anatome Erinacei terreſtris. 201

D. PAULI JALON.

106. Erucæ miranda metamorphoſis. 202
107. Ptyaliſmus ferè letalis à cingulo mercuriali. 204
108. Empyema per urinas perfectè judicatum. 205

D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

109. Ciconiæ anatome. 206
110. Flores præter morem proliferi, & fungus exilis diſcifer. 209
111. Conchæ cochleæq; recenter obſervatæ. 212
112. Alia cochlearum genera, itidem mediterranea aquæ dulcis incolis accenſenda. 214
113. Virulentia bufonis. 216

114. Epilepſia ex ictu in ſyncipuc accepto poſt octennium gravis. p. 218

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

115. De varicibus ſpontè apertis. 220

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

116. Cicutæ aquaticæ noxa. 221
117. Genitalia cervi. 241
118. Lachryma cervi. 243
119. Tumores cum folliculis intra ventres. 244

D. JOH. JACOBI HARDERI.

120. Meſenterii tumor in cervo. 248

Rev. P. Dn. CAROLI RISERI.

121. Eruca digitalis magnitudinis, exquiſitiſſimis coloribus mirè variegata, ejusdemq; obſervata metamorphoſis. 250

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

122. Singularis dentium defectus. 253
123. Surditas curata. 254

D. GEORGII HEINTKE.

124. Poſſibilitas non tantùm movendi, ſed & extrahendi fœtum unà cum ſecundinis. 255
125. Bilis examen, quot modis illa ſaltem exercitii causâ adhuc dubia reddi poſſit in cauſa icteri. 260

D. EBERHARDI GOCKELII.

126. Infans ex fortiſſima matris imaginatione monſtroſa umbilici relaxatione ac inteſtinorum extra corpus propendentium prolapſu natus. 263
127. De pyro monſtroſo. 264
128. De ovis Sole ſignatis. 266

129. De ceraſis acidis per quadraginta annos incorruptis ſervatis. p. 267

D. THEODORI CAROLI.

130. De hæmorrhagia uteri feliciter ſanata præter opinionem. 269

D. JOH. JACOBI MEJERI.

131. Pancreatis ſcirrhus & tumor glandularum meſenterii. 271

D. JOH. CONRADI PEYERI.

132. De glandulis inteſtinorum & in ſpecie duodeni, ubi ſimul complexio peculiaris nervorum oſtenditur. 273
133. De ſecretione & ejus organo in animalibus. 278

D. GEORGII HANNÆI.

134. Sabulum urinarium in microſcopio examinatum. 285
135. Aſphyxia indemnis. 285
136. Melancholicus ſanatus. 286
137. Cœcitas à ſtramine in nare fracto. 287
138. Gravedo à ribium eſu. 288
139. Tartari emetici abuſus. 288
140. Mors ex inſperato irruens, auſpicatò repulſa. 290

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

141. Panacea Hippiatrica. 292
142. Spinæ dorſi fractæ chirurgia crudelis. 293

D. CAROLI ÖHMB.

143. De flore ferri Stiriaco. 295

D. EHRNFRIDI HAGENDORNII.

144. Quartana pediluvio ſanata. 304
145. Nonagenaria menſtruata. 305
146. Maſſa pilularum Ruffi odontalgica. 307

D. JOH.

D. JOH. BENEDICTI GRüNDELII.

147. Ex caſu omnimoda memoriæ abolitio, remanente tamen intellectu in ſuo vigore. p. 308
148. Febres intermittentes epidemicæ Anni 1687. 309

D. CHRISTIANI LUDOVICI GöCKELII.

149. De paralyſi intentata incurabili. 311
150. De virtute plaſtica fœminæ in utero gerentis. 312
151. De excoriatione fœtus in utero. 313

D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDT.

152. Paracentheſis hydropica. 314
153. Anatome aquis ſubmerſorum. 316
154. Opii doſis inſufficiens nocet. 316
155. Tumor mammæ ſcirrhoſus. 317

D. GOTTOFREDI SCHULTZII.

156. De eclipſi Solis, quæ contigit Vratislaviæ 1687. d. $\frac{1}{11}$. Maji. 318
157. De ranunculo viridi arboreo. 320
158. De cinnabari per præcipitationem viâ humidâ parabili. 322

D. CAROLI JOSEPHI MüLLERI.

159. Lochiorum immoderata eruptio in puerpera, cui ſecundinæ vi aliquando fuerunt avulſæ. 323
160. A dyſenteria abortus. 324
161. Ab intemperato frigidæ potu in dyſenteria ſpinæ dorſi contractio & incurvatio. 325
162. De calculis variis ac inprimis aure excretis. 326
163. Pituita ſeu mucus concretus & gelatus inſtar ſpermatis ranarum abortu editus, cum grumis ſanguinis. 327

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI.

164. De partu mendoſo hydatidum. 329
165. De fœtu monſtroſo. 333

166. De venâ in carpo ſiniſtro mulieri ſponte aperta, aliisq; conjunctis ſymptomatibus. p. 336
167. De gangræna pedis dextri. 339
168. De puellæ ventre Lunæ mutationes imitante. 340

D. PHIL. WILH. VIRDUNG ab HARTUNG.

169. Mors à magno deſidendi conatu. 341

D. GABRIELIS CLAUDERI.

170. Baculus betulæ exſiccatus, viti novellæ pro fulcimento admotus, viridem vitis ramuſculum è trunci ſui medio protrudens. 343
171. Tritici in agris per artem multiplicatio. 345
172. Coitus diaboli per 35. annos frequens cum muliere, nulla veneficii opera exercente. 348
173. Thermoſcopium noviter inventum. 351
174. Compendioſa & ſubitanea Venæſectio ac ſimilium rectificatio. 353
175. Thermometrum vivum. 354
176. Pediculos vivos recens-captos avidè devorans. 355
177. Candidũ de theriacæ ac mithridatii compoſitione monitum. 358
178. Miræ herbæ hyoſcyami vires. 360
179. Tinctura nephritico-hypochondriaca, in præparatione deſtillatoria rubrô colore ſtatim prodiens. 362
180. Medicorum è Roma antiqua olim factam expulſionem arti medicæ neutiquam dedecori, ſed magno cedere honori, demonſtratur. 364
181. Culter coſtæ medium transfodiens, vulnere letali. 366
182. Caprea cornuta. 367
183. Lepus cornutus. 368
184. Sputum ſanguinis largum & frequens ob pulmones globulo olim transfoſſos. 369
185. Tincturam ſulphuris Vitrioli parandi modus. 372
186. Vomicæ pulmonis plusquam quadragies ſanatæ in muliere. 373
187. Vir ſuffocatione uteri laborare creditus. 375

188. Fon-

188. Fonticulus à ruſtico arthritico ex indignatione ſibi ipſi factus. p. 377
189. Patrisfamiliâs morituri in arboribus & fructibus præſagium. 378

D. FRID. WILHELMI CLAUDERI.

190. Stupenda pueri recens nati obeſitas ex matris gravidæ impreſſione. 380
191. Eroſio inteſtinorum & abdominis à vermibus, excrementis per alvum non ampliùs excretis. 381
192. Lumbrici lati hiſtoria. 383

D. GEORGII FRANCI.

193. Abſceſſus oſſis cribriformis ſubſequente lethargo, letalis. 384
194. Hydrops pectoris cum abſceſſibus hepatis & calculo ingenti folliculi fellis. 385

D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

195. Experimentum in dyſenteria. 387

D. JOHANNIS RICHIER.

196. Fruſtula tubuli, per quem attrahitur fumus tabaci, in veſica repeRiuntur. 393
197. Vitium manus in utero contractum ſanatum. 394
198. Omento ab imperito chirurgo ſine prævia ligatione abſciſſo, curatur æger. 395
199. Veſica ſanguinis totum os infantis occupans. 396

Dn. ROSINI LENTILII.

200. Ictus bombardæ poſt tres demùm menſes letalis. 397
201. Mira ſymptomata in vertigine epileptica. 407
202. Pilularum de cynogloſſa rarus effectus. 411

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

203. Hepar humanum pondus ℔. 27. medicarum excedens. 412

204. Auditus, capitis vulneribus recuperatus. p. 413
205. Mulier absque inteſtinis vivens. 413
206. Equus monſtroſus. 414
207. Auricula cordis monſtroſa cum arteriæ pulmonalis anevriſmate. 415
208. Scorbutus hominibus brutisq; letalis. 416
209. Chylus per thoracis vulnus effluens. 417
210. Mammæ oſſeæ in virgine, cum pectoris hydrope. 419

D. SIGISMUNDI LEDELII.

211. Calculus magnus. 420

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.

212. De unguento nardino. 422
213. De morbo inſputato. 426
214. De naturæ miniſtro Medico. 431

D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI.

215. Lapis Myrmecias falſus cantharidibus gravidus. 436
216. Araneæ Aphrodiſiacæ cuidam deliciæ. 441

Dn. ROSINI LENTILII.

217. Opiatorum funeſtus in maligna febre uſus. 443

D. GEORGII ABRAHAMI MERKLINI.

218. De incertitudine graviditatis & conceptione ſine prægreſſo menſium fluxu facta. 452
219. De prægrandi totius abdominis intumeſcentia cum partu felici inopinato. 454
220. De hydrophobico affectu, ſine morſu canis rabidi. 455
221. De ſteatomate intra corpus in dextro latere nato. 456

D. DANIELIS ESCHERERI.

222. De Liene cartilaginoſo. 457

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI Jun.

223. Anatomia cervæ. 459
224. Duellum ſcorpii cum araneo. 466

D. PE-

D. PETRI ROMMELII.

225. Capilli cranio infixi. p. 471
226. Capilli naturâ virides. 473
227. Qui longos habent pedes, faciliùs purgantur. 475
228. Tertiana intermittens ſcarificatione in paroxyſmo ſublata. 476
229. Epilepſia viſa & audita etiam ſecreta revelans. 477

D. JOH. BAPTISTÆ SCARAMUCCII.

230. De Atrophia hydropica. 478

D. THEODORI ZWINGERI.

231. Mercurii crudi effectus in colica ſpaſmodica à fecum duritie alvum contumaciter obſtruente oriunda. 496
232. Palpitatio cordis diuturna à polypis in utroque cordis ventriculo enatis producta, letalis. 522
233. Caries maxillæ ſuperioris extruſum dentem ſubſecuta. 528
234. Anatome Maniaci. 540

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI.

235. De dolore inteſtinorum primùm à venenato lacte orto, poſteà quotannis eodem menſe recurrente, & demùm baccis juniperi curato. 547

D. JOH. PAULI WURFFBAINII.

236. De Venæſectione ſpontaneâ in uno ſubjecto iterata. 549
237. De maxillæ inferioris baſi cariosâ ſublatâ, & callô primùm in cartilaginem mox mutatô, renatô. 551

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Senioris.

238. Tetanus ex balneo. 552
239. Singularis in balneis ritè adhibitis utilitas. 553

D. LUCÆ SCHRöCKII, LUC. fil.

240. Iſchuria octiduana curata. 556
241. Iſchuria duodecim dierum curata. 558

ADDEN-

ADDENDA.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Porismata de luce. p. 562

D. JOH. De MURALTO.

De fiſtula lachrymali. 564

D. DANIELIS CRüGERI.

De uſu medico cinnabaris. 566

Dn. ROSINI LENTILII.

Calendarium ſauciatorum perpetuum. 570

De cura febris tertianæ per terrorem. 570

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM CURIOSARUM DECURIÆ SECUNDÆ ANNI SEXTI

OBSERVATIO I.

D. CHRISTIANI MENTZELII.

De

Lapidibus admirandis & raris

A

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO ELECTORE BRANDENBURGICO

FRIDERICO WILHELMO, MAGNO,

Partim repertis, & primò, de

Aëtite ſiliceo, raro.

PRæcedente Anno Ephemeridum noſtrarum obſerv. 1. 2. & 3. conſignavi experimenta quædam rara, quæ ex relatione *Sereniſs. Elect. Brandenburgici*, ampliſſima fide digna, promanarunt; jam promo forſan rariora, quorum *Sereniſs. Elector*, me teſte, vel Ipſe Inventor eſt, digna, ut in æter-

nam Ejus memoriam erudito Orbi ſcriptis relinquantur. Anno Salvatoris noſtri 1658. cùm Sereniſs. Elector exercitu ſatis ſplendido iret in Holſatiam Gütlandiam &c. ut auxilium adferret Potentiſs. Regi Daniæ contra Suecos Daniam obſidentes, atq; re feliciter geſtâ cùm redux jam in via non tantùm in exercitum perluſtrando Imperator oculos obverteret; ſed etiam in res naturales obvias, & ex vegetabilium & mineralium regnis deſumptas: accidit, ut lapillus quidam rotundus prope viam, qui initiò globulum tormenti bellici minoris, ſive ſclopeti majoris ſpeciem ferebat ab Ipſo primùm conſpiceretur. Hunc ex terra ſibi allatum cùm videret eſſe lapidem rotundum, motumq́ue ad aures reſonare intus animadverteret juſſit, illum aſſervari, atque in locum, ubi diverteret & pernoctaret, afferri, ſibiq́ue reddi. In diverſorio igitur ſimul ac deſcendiſſet ex equo, in conclavi, allatum ſibi lapidem adſtantibus mihique præſenti oſtendebat, ut nominarem lapillum: cùmq; ſonitum exquiſitum in eo perciperem, cùm quateretur lapis, dixi, eum ex genere Aêtitarum eſſe, ſed valdè rarum, quòd ex duro ſilice conſtaret, dignumq́ue, ut integer memoriæ causâ aſſervaretur. Sciendi autem cupidus, quid latitans intùs ſonitum adeò exquiſitum ederet, nolui eum malleô perfringi, ſed ipſe eum clave majori circumcirca leviter & providè percutiens, feliciori ictu rectà per medium aperui, ſic ut in duas partes hemiſphæricas dilaberetur, nec micula de eo decederet, adeò ut duæ illæ partes affabrè adhuc iterum reponi & integrum globulum aſpectui ſeſe rurſum ſiſtere poſſint. Deprehendebatur intus pro magnitudine lapidis cavitas inſignis, craſſities putaminis ſilicei culmum ſtraminis grandiorem ſuperans. Silex eſt coloris obſcuri, parùm diaphanus, ut ſunt illi, quos pyritides vocare liceat. Tota lapidis cavitas obducta eſt limo quodam cretaceo, candidove, continens nucleum ſive lapillum ex eadem cretacea, alba materia, ſed in ſuperficie adeò artificioſè criſpatâ, ut ſemen coriandri ſive cardamomi majoris,

majoris, ſaccharô juxta artem conditoriam obductum, eleganter repræſentet. Rarum in hoc aëtite noſtro hoc puto, quòd cùm cæteri aëtites putamina nacti ſint ex materia ferrea, colore ſcilicet & ſplendore ferri conſpicua; interdum etiam ochrâ permixta & alia materia, videlicet arenâ multâ, & ſimili: hic nequidquam talis materiæ oſtentet, ſed ex mero pyritide ſiliceo teſtam obtineat, & intus ad latera cavitatis materiam candidiſſimam cum ſuo nucleo exhibeat: quod quidem non adeò rarum, uti prius de putamine, obſervatum eſt. De aëtite ſcripſit Schediaſma eruditum Præſes olim Collegii noſtri primus *Joh. Laurentius Bauſchius D. & Phyſicus Svvinfurtenſis;* In hoc tractatu congeſſit aëtitis varietates, quæ acquirere poterat ex eruditorum libris; verùm noſtri jam deſcripti, & nonnullorum, quæ inferiùs enumerabo, non meminit. Plura Naturæ, quàm ſcripturæ vel eruditiſſimæ liber complectitur. Vid. *Figura I.*

OBSERVATIO II.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Chelonitide,
ab Eodem
Sereniſs. ac Potentiſs. Electore Brandenburgico
FRIDERICO WILHELMO, MAGNO,
repereto.

EOdem tempore & anno, eâdemque expeditione bellicâ ſublatus ex harenoſâ terra fuit ab Ipſo *Seren. Electore* lapillus admirandæ quoque figuræ, quem ob nonnullam cum teſtudine terreſtri ſimilitudinem (ſi is ſupernè aſpiciatur) nomine Chelonitidis appellare placet.

 Etſi

Etſi verò illum quoque Conchiten nominare quis poſſet, quòd inferiùs conchulam rotundam apertam (cùm intus carnoſa pars, ſive animalculum apparet) exhibeat, vel quòd in conchula tali lapis iſte genitus & induratus ſit, uti figura ex parte monſtrat; tamen placet hîc ſententiam *Plinii* ſequi, qui *libro 37. c. 10.* Chelonitidis ſic meminit: Sunt & Chelonitides, teſtudinum ſimiles, ex quibus ad tempeſtates ſedandas (Magi) multa vaticinantur. Etſi autem lithographi hujus lapidis ex *Plinio* meminerint; nondum tamen videri licuit apud eos vel accuratior quædam deſcriptio, vel ejus imago: conſultum itaque duxi exhibitâ lapidis hujus mirandi figurâ, brevem ſimul depromere deſcriptionem ejus, videlicet: Chelonites noſter magnitudine caſtaneam nucem mediocrem non excedit, nonnihil eſt rotundus ex altera parte, vel gibboſus; ex altera verò planior inſtar teſtudinis animalis. Gibboſa pars rimas quasdam & in ejus ſummo & in medio corpore habet: ſuperiores, duas alas ab utroque latere formant, in quarum medio capitulum prominet, duobus foraminulis, narium inſtar formatis, inſignitum, ſic ut aliquis ſibi teſtudinis capitulum ex teſta prominens inde imaginare poſſet. Ab his aliæ procedunt ſtriæ, quarum una per dorſum ſive gibboſam eminentiam rectà tendit, inque cavitatem aliquam, ſtriis quoque præditam, deſinit. Averſa vel inferior lapidis pars muſculi marini carnem, vel animalculum id in concha rotunda latens, cùm concha aperitur, refert. Cæterùm color lapidis nigricans eſt, veluti cotis vel lapidis lydii: nam & metallum attritum æquè ut lydius colore & ſplendore præſentat. Apparent quoque in noſtro Chelonitide punctula aurea in inferiori parte, licet obſcuriùs, quæ etiam in eo quandoq; dari, *Plinius* teſtatur, inquiens: Eâ (Chelonitide) verò, quæ ſit aureis guttis cum ſcarabæo dejecta in aquam ferventem, tempeſtates averti.

Videatur Fig. II.

OBSER-

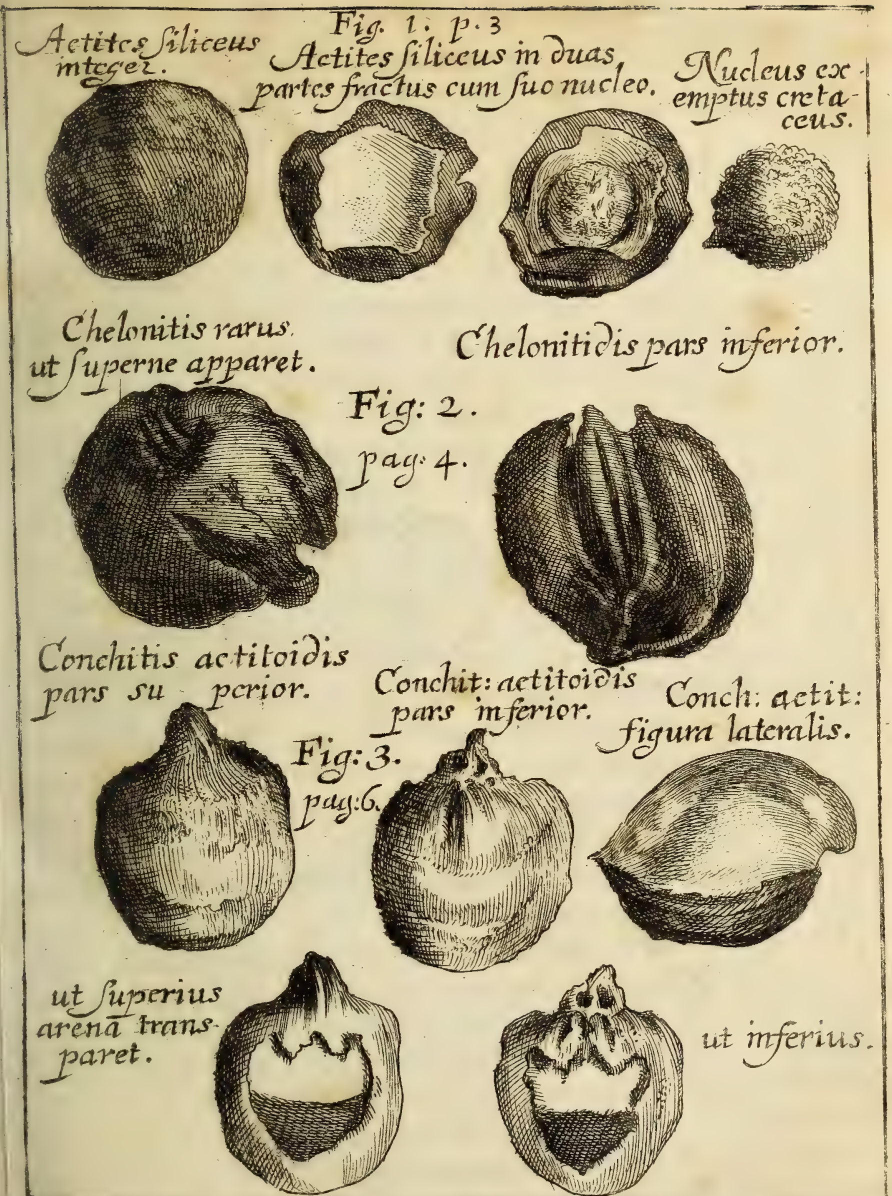

Fig. 1. p. 3
Actites ſiliceus integer.
Actites ſiliceus in duas partes fractus cum ſuo nucleo.
Nucleus exemptus cretaceus.
Chelonitis rarus ut ſuperne apparet.
Chelonitidis pars inferior.
Fig: 2.
pag: 4.
Conchitis actitoidis pars superior.
Conchit: actitoidis pars inferior.
Conch: actit: figura lateralis.
Fig: 3.
pag: 6.
ut ſuperius arena transparet.
ut inferius.

us VI.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

OBSERVATIO III.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Conchite Aëtitoide.

LApillum Conchiten ſimul & aëtiten referentem admirandæ ſtructuræ produco, eumque hoc loco, quod ex præcedentibus duobus lapidibus conſtare iisque affinis videatur. Repertor hujus lapidis omnium primus latet. Ante triginta annos habebat eum aurifaber quidam hujus loci, Berolini, jam defunctus, qui illum à vetula quadam commendatum ſibi ad quietem infantulis conciliandam, ſi is ſub eorum capitibus in cunis collocaretur, acceperat. Nominavit eum vetula germanicè einen Alffſtein / id Latinis eſt; lapis Draconis volantis. Meteorum enim hoc vulgo noſtro dicitur der Alfft. Credula nimis & hinc ſuperſtitioſa anilis iſta gens non tantùm ſupra indicatum lapidis uſum; ſed etiam meteorum iſtud (ubi ſub multam noctem, ſerenâ ſtellarum luce, ad ædium caminos, ut ſolet, id volitare videt) illis ædibus varias opes afferre tanquam rem exploratiſſimam aſſerit. Ita mihi narrabat rem hanc aurifaber, cùm viveret, à quo lapidem nullis precibus tunc temporis acquirere mihi licebat. Poſtea verò ab aurifabro acceperat eum *Sereniſſimi* noſtri *Electoris* Cubicularius, *Dn. Senningius*, Caſſellenſis, à quo illum jam poſſideo. Magnitudine hic lapis præcedentem Chelonitidem æquat: figura prope eadem, niſi quòd ex utraque rotundior paullò ſit, nec planitiem habeat, ſed quales ſunt conchæ illæ rotundæ, quæ ab *Aldrovando* ſtriatæ Italis capetundi dicuntur. Cùm verò hic lapis non ſit ſtriatus in ſuperficie ſed glaber, indicium eſt, eum intra concham vel in ejus cavitate eſſe formatam: adumbrat enim formam ectypam, in concha dicta acquiſitam tanquam in forma entotypa initiò, materiâ exiſtente fluidâ, im-

preſſam & ſucceſſu temporis induratam. Eſt lapidi inſuper ejusmodi quoque capitulum, quale præcedens lapis habet, cum ſuis alis & rimulis ex adverſa parte conſpicuis, licet hæc omnia obſcuriora appareant, quoniam ex utraque parte craſſities ſtrias & rimulas omnes obliterat & ſic concham præfatam exactè præſentat. Cæterum, quod admiratione dignum in hoc lapide cenſetur, eſt is coloris tenuè flaveſcentis, Electri inſtar, in totum diaphanus, per quem, ſi candelæ vel lumini obvertas eum, cavitas trigona formam cordis exprimens, apparet, quæ per dimidiam ſui partem repletur pulvere obſcurô, ad omnes inclinationes pronô quaquaverſum lapidem vertas, in cavitate iſta propensè labili: quamvis pulvis hic, concuſſo lapide, ob ſui tenuitatem nequidquam reſonet: inde fit, ut ſpeciem quoque aëtitæ exhibeat, quia cavus eſt, & aliquid heterogenei à reliquo corpore ambiente in ſe continet, quamvis contentum intus non reſonet, ut ætites ſolet. Denique duriſſimus eſt lapis, adamantis fermè inſtar, ad chalybem colliſus ſcintillas elicit absque ullo ſui detrimento. *vid. Fig. III.*

OBSERVATIO IV.
DN. ROSINI LENTILII,
Calendarium Sauciatorum perpetuum.

CUm haut ita pridem ad Virum tum genere nobilem, tum virtute & eruditione, vocarer, afflictæ ipſius uti valetudini conſulerem, inter alia quiritabatur, ſe vehementer ex capite dolere, quod equidem novum ſibi non eſſet, ſiquidem à multis jam annis, in occipite graviter vulneratus, ab ea parte dolorem ſentiret, quoties tempeſtas aliqua ſævior inſtaret, indeque, ut ajebat, *ſibi eſſe Calendarium perpetuum.* Ego tunc imparatus, quod poteram, reſpondebam, ſed, reverſo domum, penitius his cogitationibus

nibus atque dexterius immorari libuit, judicanti, quamvis quotidiana ſint ejus generis exempla, veſtigationem tamen hujus *Meteorologii* non eſſe inter curioſas poſtremam. Quæ tunc meditatus ſum, in chartam conjecta, ſequentia eruditis exhibeo. (I.) Principio quidem fatendum eſt, *maximam aëris, variarumq; ejus temperierum, eſſe in corpora quævis, tum naturalia, tum etiam arte facta, facultatem.* Per aërem autem hic non intelligo ſubſtantiam, ſeu corpus prorſus homogeneum, ſed eum, qui per effluviorum oppido variorum myriades eſt alteratus, breviter, qualem inſpiramus, ſeu qualis eſt nobis contiguus. Conſideremus hunc ſecundum primarum qualitatum tantum vulgatiſſimum quaternionem. Æſtivo ſole & artefacta corpora, & naturalia, pro receptivitatis ſuæ modulo, exſiccantur, uruntur, enervantur, & notabiliter alterantur, puta, trabes ædificiorum, & lignea laxiora quælibet: quæ autem ſunt ex metallo conflata, radiorum ſolarium intuitu fervent, ut manum tangentis vix patiantur: vegetabilia marceſcunt, animalia torpent, homo ſqualet, appetitus dejicitur, præcordiorum anxietates ſentiuntur, atque, *dum nos plus ſatis caleſcimus, opera noſtra frigent,* ad quæ ſumus pigerrimi. Frigus hiemale contrarios edit effectus, magis equidem ſenſibiles in illis locis, in quibus prædominatur, qualia ſunt *ſeptentrionalia:* Sic ſæpenumero audivi, immenſo gelu etiam contrahi trabes, ut magno cum fragore, exploſo quaſi ſclopeto, hinc inde hiſcant; quod quæ erant è metallo molliore, plumbo, ſtanno, &c. fabricata vaſa, rimas egerint: vegetabilia, recedente quaſi in radicem ſucco meticuloſo, moriuntur; quin obſervamus fides in panduris à ſui contractione, tempore frigido, contra quaſi naturam, altiorem ſonum edere, quin & fides æneas in inſtrumentis Muſicis, nabliis, quæ clavichordia vocant, intendi ſponte, rurſumque ſponte remittere, poſtquam aëris inclementia ſævire deſiit, experimur; In homine figuntur quaſi ſpiritus & retrocedunt, humores craſſeſcunt &c. prorſus,

ſus, uti videmus in *thermoſcopiis* vel expandere ſemet liquorem, vel denſari, pro aëris nunc frigidioris, nunc calidioris, conditione. Quid morborum aëris & calor & frigus, & humiditas & ſiccitas in corpore noſtro valeant excitare, *Senex noſter in Aphoriſmis* docet. Temperatus aêr omnium ſaluberrimus in ſuo quælibet vigore conſervat, quæ marcuerant à nimio calore, vegetabilia, & vires & virorem reſumunt, & quaſi rident, ac nobis arrident, *& ſic omne nimium vertitur in vitium*, quod utiq; latius diduci poſſet, ſi id inſtituti ratio pateretur. (II.) *Aër, quum aliquam temperiei mutationem ſubit, v. gr. dum inſtat tonitru, aut pluvia*, (hæc enim imminentia cumprimis vulnerati præſentiunt, magis, quam alia meteora) *id fit per motum alterationis*, atque, quo major eſt illa mutatio de contrario in contrarium, eo major ipſius aëris, & magis debet eſſe ſenſibilis alteratio: Hæc ipſa verò, cum ejus ratio formalis conſiſtat in particularum ſeu effluviorum aëris aliorum à ſe invicem mutuo ſeceſſu, aliorum ad ſe invicem mutua adgregatione, ſine *fermentatione vel effervescentia aërea* (utrum mavis, perinde eſt) fieri nullo modo poteſt, ſiquidem adeſt, ut adeſſe debet, effluviorum contrarietas. Sic, e. gr. imminente pluvia, dum ad eam generandam aêr, vel dic, Natura, accingitur, quæ hactenus implicata erant effluvia, tum humida tum ſicca, tum calida, tum frigida, adde & nitroſa acida, & volatilia alkalia ſulphureaque, ita, ut notabilem alterationem ſic implicata non pepererint, gubernante ſic univerſali Archeo, Spiritu mundi vel Natura, à ſe invicem exorto quodam ἐργάσμῳ ſeceſſum facere conantur, ita ut (liceat ita loqui) dum efferbuerunt iſta contraria effluvia, homogenea congregentur, atque adeo aquea, quaſi præcipitentur in pluviam, & hæc gravitate ſuâ adjuta ſuper terram, atq; ita *pluvia non ſit, niſi Magiſterium quoddam aëreum*, ſiquidem ſummo jure dicitur præcipitari, cum non tam delabatur pondere ſolo gravata, quam vi quaſi deturbetur, ita, ut guttæ, in nimbis cumprimis majores,

jores, cum ſonitu allidant ad corpora, (*ſie batſchen recht auf der Hand / oder / wo ſie hinfallen*) & analogiam quandam doloris excitent: contraria vero his effluvia, ſicca, ignea, ſulphurea, volatilia, alkalia, ſummum petunt, in ipſa *efferveſcentia ſeu fermentatione*, atq; pro ſui copia & ſulphureitate, nunc cum fragore, ut in tonitru, nunc ſine eo. Exemplo vulgari cerviſiæ rem illuſtrabo: Cerviſia ex motu inteſtino particularum heterogenearum fermentationem ſubit, ſeu efferveſcentiam, quæ particulæ nobis ſint loco effluviorum aëris contrariorum: Fex ab illa fermentatione deturbatur & præcipitatur ad fundum, quæ nobis ſit pluvia: Gas autem ſpirituoſum volatile exhalat in auras, ſumma petens, quale diximus eſſe effluvia calida, volatilia &c. Hoc ſimile, quamvis ſit diſſimile, uti ſunt & eſſe debent omnia ſimilia, in ſuo tamen tertio ſic meam ſatis mentem explicat. Nimirum, *pluvia & tonitru generantur in aëre per quemdam fermentationis motum.* (III.) *Uti fermentatio non fit in inſtanti, ſed ſucceſſive, donec in fundum, aut feces, aut magiſterium præcipitetur; ſic & ad hanc aëream fermentationem utiq; tempus requiritur*: hinc illam aëris turgeſcentiam & motum fermentativum, neceſſe eſt, per aliquod tempus, ipſum effectum ſeu pluvias & tonitru &c. antecedere, & per conſequens iſta ſubjecta, quæ hanc aëris alterationem ſentiunt, poſſe tempeſtatis imminentem mutationem prædicere. Ejusmodi ſubjecta, cumprimis in brutorum genere, ſunt plurima. Sic *anſeres*, *anates*, *gallinæ*, *hirundines*, *ranæ*, ſunt harum tempeſtatum imminentium infallibiles Prophetæ, quod etiam ruſtici, & melius quidem, quam litterati, norunt. Sed nec excludemus & varia inſectorum genera, *tabanos*, *crabrones*, *apes*, *muſcas*, *culices*, quin *pulices & cimices*, imminente aëris vel tempeſtatum mutatione, quaſi œſtro percita, tunc vehementius & circumvolitantia, & diſcurrentia, & homines juxta atque bruta morſicantia: quæ exempla, uti ſunt quotidiana, ita minus ulla probatione indigent.

gent. Nec vero arbitrandum cenſeo, ullam aliam ſubeſſe cauſam *Gallicinii*, quam, quod Gallus præſentiat ſucceſſivam Solis appropinquationem ad noſtrum hemiſphærium, quæ appropinquatio, uti ſine inſigni athmoſphæræ alteratione contingere nequit, ſi quis auguſti illius Planetæ vim & efficaciam conſideret, ita cumprimis à Gallo primum perſentiſcitur, ob raram ejus texturam, qua Spiritus ejus animales apti nati ſunt, ad quamvis aêris mutationem in motum violentiorem cieri, quod infra explicabitur. Homo equidem & beluæ majores non æquè perſentiſcunt iſtas mutationes, ut vel hinc appareat, eſſe revera animalia, quæ aliquorum ſenſuum externorum ſubtilitate homines prævaleant, juxta vulgatum:

Nos aper *auditu præcellit*, aranea *tactu*,
Vultur *odoratu*, lynx *viſu*, ſimia *guſtu*.

Tametſi propterea veritatem horum verſuum defendere per omnia nolim. Attamen & nos homines, quum etiam ſani & nuſquam vulnerati ſumus, poſſumus haut raro imminentem tempeſtatem prædicere, *ex peculiari aëris æſtu, & nimium quantum moleſto, qui præcedere ſolet*; tunc enim dicimus: Es iſt ſehr geſchwüllig / daß einem angſt und bange iſt. Nonnunquam in æſtate Sol non adeo clarum nobis impertitur ſplendorem, attamen æſtus ille ſpecificè quaſi nobis moleſtus eſt, qui, ſi non teſtis eſt magnæ, & quidem fermentativæ alterationis in aëre, non video, de illa teſtari quid valeat. Hiemali tempore, qui olim frigoris injuriis multum fuerunt expoſiti homines, in pedum præcipuè calcaneis (ubi quippe eſt maxima cutis ſubtilitas & tenuitas) titillationis moleſtiſſimæ ſenſum quendam experiuntur, undè infallibiliter prædicunt, aut intendi proximè gelu, aut ſane remiſſurum eſſe. (IV.) Suſpicor autem hanc aëris alterationem ita corporibus animalium communicari: Effluvia fermentationis aëreæ, tum per cutis póros illabentia, tum per inſpiratio-

nem

nem attracta, ſanguini & ſpiritibus cumprimis, utpote magis mobilibus, (in perfectioribus quidem brutis, animalibus magis, in inſectis verò, analogis impetum facientibus,) eandem vim fermentativam communicare & imprimere, qua mediante ſpiritus animales, vel analogi, cientur in modum formicationis & inteſtinum, diſparatum, ut *Logice* loquar, à motu eorum communi; & quidem, quo ſunt mobiliores & ſubtiliores ſpiritus, concitatiorem, ita *ut ſpirituum atomi, quaſi œſtro percitæ, circum ſeſe continuo repant, haut aliter, quam ubi radiis Solis per feneſtram lucentibus, videmus pulviſculos intra & circum ſeſe motitari*: quæ effluvia aërea, quandoquidem cumprimis nitroſa ſunt, eo ſunt aptiora ſpiritus animales, *ceu de armoniacali quaſi Natura*, inquietare, quod per naturam rerum vix aliter ſe habere poteſt. Quo itaque eſt rarior & totius animalis, & præcipuè cutis textura, quo eſt nervoſior, eo promtius in extima cute ſentitur interna iſta ſpirituum alteratio, & quidem in partibus debilibus & ſenſibilioribus non ſine pruritu, qui nimium protractus vel auctus, fit dolor. Sic, quoniam inſectorum, pulicum, cimicum, muſcarum, eſt oppido rara textura, non tantum iſta effluvia promtius ea ſubintrant, ſed etiam eorum ſpiritus percient, ut temulenta quaſi & furioſa, in reliqua animalia morſu ferantur ſuo. Sic, quia rarioris texturæ ſunt volatilia quævis, alterationem iſtam perſentiſcentes, vociferando, pro ſua quodlibet natura, (quod etiam de *ranis* verum;) præſignificant non tantum imminentem tempeſtatem, verum etiam indicant quaſi, contigiſſe ſibi aliquid præter naturæ ordinem. (V.) *Quod autem in ſpecie ſauciati ſint ejusmodi Prophetæ, illud profectò alicunde deducendum non eſt, quam à vulnerum & contuſionum cicatricibus & callis*, tam interioribus, quam exterioribus. *Omnia corpora, quorum unitas eſt ſoluta, rurſum coadunantur mediante callo*, quin & ipſa mineralia. Omnis generis Fabri, ſi inſtrumenta aut ænea, aut argentea, aut aurea rupta ſarcire volunt, nunquam id (ex-

cepta refuſione) dabunt effectum, ſine illa operatione, quam vocant lôten / hæc autem callum inducit commiſſuris, qui lima demum eſt aufferendus. Rurſum, ſaucientur arbores aut plantæ, ita, ut ne ſit exitialis plaga, vulneris latera ſe rurſum callo mediante jungunt, quod non tantum in arborum inſitione, ſed etiam in corticum aut cucurbitarum incisione, luce meridiana clarius exiſtit. De animalibus dubitare vetat experientia. Id tantum hac recenſione volo, *nullum corpus naturale, cujus eſt ſemel unitas ſoluta, rurſum integrari, ni fiat illud mediante callo.* Videamus igitur, quid ſit callus, & unde generetur in corporibus viventibus? Recurrendum hic eſt quadamtenus ad nutritionem viventium: Igitur in plantarum genere eſt ſuccus quidam aquoſus, verum balſamicus & roſcidus, qui quaquaverſum diditur, & arbores juxta ac herbas nutrit, ut juxta dimenſiones omnes augeantur; iterum in animalibus eſt liquor quidam, itidem roſcidus & balſamicus, *gluten Arabibus* vocatur, qui eſt quaſi defecatiſſimus balſamus arterialis, per quem intelligo ſanguinem & ſerum, quorum ultimum magis ad alimentationem concurrit materialiter, ſanguis autem formaliter, characterem quaſi vitalem & ſigillum, una cum animali ſpiritu, qui huc per ſane multum contribuit, ſero miti, balſamico & coagulabili imprimens, ut ita *ros ille glutinoſus* partibus adſimilari queat. Liquor iſte balſamicus & materia proxima nutritionis *Paracelſo* & *Helmontio ſynovia* vocatur, eſtq; ſecundum *Noſtrum Herculem, Phyſiol. Med. Sect. 3. c. 4.* mucilago quædam pellucida, glarealis aqua, ſeminale gluten, & articulorum transparens ſemen nutritium, qualis vitulo mactato, amputatis pedibus è tibiis ſtillat; qualis inſtar albuminis ovorum, in vulneribus potiſſimum articulorum, quotidie vulnus circumſidere obſervatur, ſub ichoris ſeroſi titulo vulgo: verbo, nil aliud eſt, quam ſubſtantificus partium ſuccus, à ſero alimentari gelaſcente ortus. Hic itaque intra poroſitates partium adſumtus, in earum alimentum cedit, & ſubſtan-

tiam

tiam ſuam cum ſubſtantia partis quaſi *cambit*, unde hoc caſu ab *Arabibus cambium* eſt dictus; & eſt de natura quaſi mercuriali, totus nerveus, & quaſi κατ' ἐξοχὴν animalis, adeoq; vehementer ſenſibilis & tener: Hinc, ubi ſoluta eſt unitas vel intra corpus, vel extra, balſamicus iſte liquor ex naturæ inſtituto continuo allabens, ob mutatum pororum ſitum, & quia quaſi limites certos & præfixos, ob ſolutam unitatem, non reperit, hæreſcens in ſuperficie vulneris callum efficit vel cicatricem, & ipſe hic ſuccus mercurialis continuo deinde ad partes iſtas delatus, remoram quandam & impedimentum ſentit, ſic, ut nunquam ibi nutritio recto naturæ ordine per omnia procedat. Pars autem corporis cicatricoſa quævis, præ aliis ob iſtum liquorem eſt valde ſenſilis, quod quilibet cicatricoſus in ſeipſo ſentit, oborto in cicatricibus pruritu, ob eundem balſamum nimium ſubtilem, & multum de animali ſpiritu participantem; hinc aptæ redduntur cicatrices, ad quamvis tum aëris externi, tum ſpirituum internorum, animalium præcipuè ſibi contiguorum, alterationem facillime perſentiendam. Huc autem facit, ejusmodi partem, ſicut alias quasvis, allui ſemper, & quidem nutrimento ſibi magis homogeneo, i. e. *Mercuriali balſamico.* Hinc oborta aëris fermentatione ſupra memorata, imminente aut pluvia, aut tonitru, ab illa parte, qua callus eſt, (nunquam per callum intelligo denſitatem cutis à nimio labore contractam.) Senſus alterationis longe promtius percipitur, tum per externam alliſionem, tum per internam ſpirituum animalium agitationem, quam partes calloſæ, ob teneritudinem & ἐυαισθησίαν, non ſemper lubentes accipiunt, ſed frequenter moleſtiſſime & cum dolore afficiuntur, qua interna fermentatione dolorifica, partes adjacentes etiam ſanguineæ ; in conſenſum ebullitionis trahuntur, unde dolor, ex cujus doloris præſentia, imminentem tempeſtatem præſagire licet: Hinc *Calendarium Sauciatorum perpetuum.*

OBSERVATIO V.
DN. ROSINI LENTILII,
De
Differentia inter fermentationem & efferveſcentiam.

QUandoquidem tum in obſervatione antecedente, tum reliquis meis, mentio ſæpenumero confuſa fiat *fermentationis* & *efferveſcentiæ*, mirum alicui videri poſſet, cogitaturo fortaſſean, me non ſatis capere, quid ſubſit inter hos Naturæ motus differentiæ, cum eſſentialiter illos differre, Viri longe celeberrimi & ſtatuerint, & etiamnum ſtatuant: hinc operæ pretium eſſe duxi, brevi hac deductione planum facere, quidnam de differentia illa cenſeam, *quam eſſe tantum accidentalem, non eſſentialem,* ob ea ſuſpicor, quæ proxime ſequentur. Rem potiſſimum habemus cum celeberrimo *Sylvio*, qui in *diſp. Med. 1. Coroll. 1. Efferveſcentia, inquit, ex ſpiritu acidi & Salis lixivioſi, aliusve ſubjecti cujusvis, fixum Salem concludentis concurſu orta, toto cælo differt à fermentatione: Hujus namq; finis eſt, partium miſti, ad faciliorem ſui ſegregationem diſpoſitio, per ſalini earumdem vinculi diſſolutionem; illius autem, ſpiritus acidi cum lixivioſo Sale coagulatio, aliove ſubjecto concentratio, adeoq; cum ipſis conjunctio.* Verum, ſi adcuratius rem introſpiciamus, præter accidentalem differentiam fortaſſe reperiemus nihil. Quoad enim *efferveſcentiæ* nomen, illud primo, minus aptum videtur, ad exprimendam rei naturam. Equidem, ſi ab *Etymologia* ſeu *notatione nominis*, æque demonſtrativa, atque probabilis eſſet conſequentia, opponerem tum *efferveſcentias frigidas* (quas aliquis contradictionem implicitam dixerit) tum *ebullitiones quaslibet*, e. gr. aquæ ad ignem ferventis: Ut enim illis, ſeu frigidis, propterea nomen *efferveſcentiæ* non competere videtur, quia nullus in iis eſt calor: ita

ita in his nullus eſt acidi cum lixivioſo concurſus. Adnotavit enim recte *Excell. noſter Hercules* in *Pharm.* in *A. F. R. l. 1. S. 2. c. 5. efferveſcentiæ* nomen etiam de quavis enormi contrarietate valere, uti id, exemplo calcis vivæ, cui aqua affunditur vulgatiſſimum ſit, & notiſſimum. Convenire vero hanc vulgarem ebullitionem, cum *efferveſcentia*, ipſis ſenſibus notum eſt, eodem enim modo ebullit ſpiritus Vitrioli, Marti v. gr. affuſus, ac calcis vivæ aquæ affuſa, licet diverſa hinc producta, ob adjecta alia, fiant & emergant. Hinc *Excell. Sylvius* cancellis anguſtioribus includit *efferveſcentiam*, quando eam tantum exiſtimat, ubi ſpiritus acidus & nitrum lixivioſum concurrunt: Siquidem *contrarietas eſt fundamentum efferveſcentiæ, non acidum & alkali.* Cum autem aptius nomen vix reperire liceat, retineamus tantiſper *efferveſcentiam*, dummodo ad quamvis ebullitionem applicetur. Quemadmodum igitur lucta particularum contrariarum, ſive ea ſit inteſtina magis, ſeu aperto tumultu hoſtilis, fundamentum eſt *efferveſcentiæ*; ita in centro hanc cum *fermentatione* convenire, haut eſt difficile conceptu: ſiquidem & *fermentationis* lucta, licet inteſtina magis, nil aliud eſt, quam concurſus particularum contrariarum, unde, ſumto hoc medio termino, facile Syllogiſmus exſurgit. Licet autem finis, ratione ſcopi, quem Chimicus in operando ſibi præfixit, forte ſit in *fermentatione* & *efferveſcentia* diverſus, ad mentem *Sylvii; finis* attamen earumdem *Phyſicus*, eſt utrarumque idem, nempe hic, *ut fixum ſeparetur à volatili, ſolutis utrinq; compedibus.* Nam, quis credat naturam in *efferveſcentia* cupere particularum contrariarum unionem, cum tamen ſint contrariæ, & hanc ipſam contrarietatem tumultu ſuo demonſtrent? immo, quia e. gr. in confuſione ſpiritus Vitrioli & limaturæ ferri oritur inſignis *efferveſcentia*, potius ego crediderim, particulas volatiles, à fixis, utpote, quæ ſeſe invicem, ex naturali inimicitia, vehementer averſantur, abitum in auras, per luctam iſtam, ceu fugam adornantes, meditari, relictis carceribus fi-

xis

xis terreſtribus & aquoſis, quibus erant implicatæ, quæ coagulantur in fundo: quamvis in iſta fuga & tumultu, non tantum particulæ volatiles aliquas fixas ſecum in auras, ceu captivas, abripere poſſint, ſed & fixæ non omnes volatiles è ſuis amplexibus dimittant, ſed mutua quaſi virium attritione denique conquieſcant una, in tertium aliquod neutrum mutatæ; haut ſecus, *dum in prælio per fugam hoſtes ab hoſtibus ſeparantur, alii transfoſſi concidunt, & ſepoſito quaſi odio amicis ac inimicis juxta mixti jacent.* Illud volo: *Fermentationis & effervescentiæ finis naturalis eſt, particularum mixti volatilium quæ violenter quaſi detentæ erant, à ſuis compedibus liberatio: hinc non eſſentialiter ſed accidentaliter differunt.* Contingit nempe *effervescentia*, quoties particulæ commiſſæ minus implicantur terreſtribus & aquoſis, ſed congreſſus fit purior, & nunc eſt cum frigore, nunc calore conjuncta: Illud fit, quando cum ſale volatili puro, non oleoſo, ſpiritus acidi congrediuntur. *vid. Sylv. Prax. Med. l. 1. c. 14. & Tack. Phoſ. 2. p. m. 67. 69.* e. gr. ubi ſal urinæ volatile confunditur cum ſpiritu ſalis comm. (quæ duo cum fuligine conſtituunt ſal armoniacum) aut cum ſpiritu vitrioli: excitatur quidem pugna & motus particularum, verum, cum intenſo frigore: Hoc autem fit, cum ſpiritus acidus committitur cum ſale vol. oleoſo pingui, ut in ſpiritu nitri cum ſpiritu vini, vel butyro antimonii cum ſpiritu nitri. *Fermentatio* autem exiſtit, quando ob nimiam implicationem particularum volatilium cum terreis & aqueis, ſpiritus tam prope & nude ſe tangere nequeunt, ſed longa quaſi manu, per luctam magis inteſtinam, è carceribus elapſæ, auffugiunt. Sit nobis exemplo cerviſiæ coctura: Gas illud ſpirituoſum, à fermentatione exhalans, totas ædes graveolentia complet: Hæ ſunt particulæ volatiles: terreſtriores autem præcipitantur ad fundum, & ſunt quaſi magiſterium, feces, dictum: In medio manent aquoſæ, & ſunt ipſa cerviſia; Omnia tamen adhuc virtute ſalium prægnantia. Et hæc eſt differentia inter *fermentationem*

& *ef-*

& *efferveſcentiam.* Certe coagula illa, ab *efferveſcentiis* exorta, & vulgo enixa ſalia vocata, nil aliud eſſe videntur, quam *feces quaſi ſuorum principiorum*, quod liquet è virium deperditione, quas longe inferiores poſſident enixa, quàm ſpiritus & ſalia ſingulatim ante *efferveſcentiam* ſecum impermiſta, dum interea reliqui ſpiritus puriores ſeu magis volatiles, gliſcente prælio, in auras evolarunt, qui in *fermentatione* à vinculis, quibus intimius innexi ſunt, & quibus ſolvendis una fermentatio impar eſt, diutius retinentur. Sic, exemplo *Kergeri de ferment. p. 106.* aciditas ſpiritus Vitrioli, & acrimonia olei Tartari, ſi per confuſionem fermenteſcant, utrimque infringuntur & obtunduntur, ut ex prognato Tartaro Vitriolato ultra ℈j. adſumere poſſimus, cum ex Vitrioli ſtagmate, aut oleo Tartari vix aliquot guttas, non ſine acoris faſtidio adſumamus: Immo, ſub titulo ſalis balſamici purgantis, aliquos Tartarum Vitriolatum ad ℥ß. intra horæ ſpatium propinare, *noſter Hercules de compoſ. Medicam. extemp. Sect. 1. cap. 14.* notat. Sic in præparatione bezoardici mineralis, quamvis butyrum Antimonii magnam acrimoniam habeat, & ſpiritui quoque nitri ſua ſit corrodendi facultas, abſoluta tamen horum commiſſorum *efferveſcentia*, ita hoc omnem acrimoniam amittit, ut præſtans evadat ſudoriferum. *Sennert. Conſ. & diſs. c. 16. p. 266.* Idem obſervatur in Antimonio diaphoretico, Mercurio vitæ & variis ex Antimonio paratis. Confer huc etiam notabilem deperditionem ponderis, in ejusmodi coagulis. Nil autem inde concluditur aliud, quam partes illas ſpirituoſas per *efferveſcentiam* maxima ſui parte avolaſſe, tametſi partem aliquam, à terreſtrioribus particulis concentratam, in coagulo deliteſcere, etiam non ſit negandum. Eodem planè modo in vulgari *fermentatione* natura procedit, diſſoluto vinculo, quo volatilia ligata erant, hisq; maxima ſui parte in auras erumpentibus, partim autem ſub nomine fecum (*quæ nil aliud ſunt, quam magiſteria*) fundum

petentibus, aut, pro re nata, vaſorum ſuperficiem lambentibus: nam & feces non ſunt adeo viribus caſſæ, quin ſuis etiam turgent ſpiritibus, non ſecus, atque ex *effervescentiis* orta coagula, quod liquet ex ſpiritu fecum vini, vel cerviſiæ. Quod autem *fermentatio* vulgaris non in inſtanti, uti *effervescentia*, procedat & abſolvatur, ſed majori apparatu indigeat, id omne, quod jam memoratum, acceptum ferendum impuritati copiæque *relollaceorum*, quibus, ſi impedita forent, ſalia effervescentia, non effervescerent, ſed fermentarentur. Nec obſtat, quod in *fermentatione* vulgari requiratur fermentum; id enim (1.) non ſemper requiritur, (2.) non eſt de eſſentia *fermentationis*, ſed ejus tantum accidentalis cauſa. Vid. *Kerger. Sect. 2. cap. 1.* Hinc apud pleroſque Auctores Chymicos hæc duo nomina ſubinde indiſcriminatim ſumta legas, aperto indicio, tacite illos horum convenientiam, atque, ut ita loquar, identitatem ſubinnuiſſe. *Quemadmodum igitur fermentationis nomen magis competit rebus, multis portionibus terreſtribus & excrementitiis implexis, ita effervescentiæ terminus convenit magis ſalibus purioribus & rebus ſpirituoſis.* Hinc rectiſſimè *Excell. Bruno Dogm. Med. gen. pag. 200.* inquit: Quemadmodum ſpecies vitii ſanguinis in nimio motu recte dicitur *fermentatio* nimia, ita ſpiritus vitalis nimio motui adcurate tribui poſſet nomen nimiæ *effervescentiæ.* Non itaq; peccabit, qui Synonymice his utetur terminis, nec etiam peccabit, qui, diſtinctionis gratia, *fermentationi effervescentiam* ſubalternabit, modo conſentiamus, eas non eſſentialiter differre.

OBSER-

OBSERVATIO VI.
DN. ROSINI LENTILII,
Ulegnomica Curioſa.

IN divinationum & præſagiorum generibus non ultimum ſane locum ſibi vendicant *Cheiromantia* & *Phyſiognomia*. De illa ſatius foret omnino tacere, quam multa dicere, ſiquidem in tota rerum Natura nil æq; mihi videtur tum à veritate, tum omni ſana ratione abſonum, quam illud quidem divinandi genus, quocum tamen ſibi multi mirifice placent. Quinimmo & Antiquitatis elogio iſtæ fabulæ ſuperbire conantur, ſiquidem *Platonem*, *Ptolomæum*, *Hali*, *Albumaſarem*, *Barlaam &c.* hujus myſterii, ſi Dîs placet, Magiſtros faciunt; *Plinium* quoque hujus mentionem feciſſe gloriantur. Cum autem nihil propemodum, quam experientiam, (quæ tamen rariſſime iſthanc artem comitatur, & ſi forte comitetur, id caſu fit) loco fulciminis afferre queant hujus Patroni, ab aliis propterea exagitati, rationes ſcilicet etiam commenti ſunt valde ſuaves, quarum primipilaris eſt illa: *Deus & Natura nil faciunt fruſtra!* Heic ſane ſemet reperiſſe non autumant, quod pueri in faba. Sed elegans eſt omninò conſequentia: *Deus & Natura nihil faciunt fruſtra, ergo lineæ manus præſagiunt!* Quaſi vero non poſſint aliis uſibus eſſe deſtinatæ? Quæris, quisnam eſt illarum linearum uſus? Resp. ut eo promtius manus poſſit in pugnum contrahi: Si reſpondeam, omnino me uſum ignorare, Tu propterea non viceris: *non enim, ubi verus rei uſus ignoratur, ibi licet alium quemdam ex cerebello comminiſci.* Sunt illæ lineæ cardinales à plicatione pugnorum, quos infans in utero materno facit, nec eſt neceſſe, ut præciſe in omnibus ſubjectis ſint eædem; quod enim alia ſit longa, alia curta, alia vario modo interſecta, id caſu fit, nec ullo Naturæ conſilio, quemadmodum in vegetabilium foliis oppido & nume-

numero interdum & aliis accidentibus fibræ variant. Sed & ſimiæ gaudent iisdem lineis, quod ego non ſemel fui conſpicatus, ut de anſeribus, anatibus, quin plerisque volatilibus, quæ pro pedum flexuris ejusmodi lineas oſtendunt, taceam: numquid & his fortunæ ſunt in iſtis lineis ſcriptæ? & ſi non, cur ſolus homo hac gaudet prærogativa? fortaſſe præſagiunt ejus lineæ ex potentia obedientiali, ut *Metaphyſici* ajunt? Sed illa eſt vel reſpectu Dei, vel hominum: Illius reſpectu id non fit, quia Deus hodie conſuevit agere, non tam per potentiam ſuam abſolutam, quam ordinariam; nec hujus reſpectu, quia homini tanta poteſtas in ſuas manus data non eſt, quæ, ſi data eſſet, in fauſtas potius, quam ominis mali, lineas illas mutaret: Certe, heic nulla naturalis eſt potentia. Et, quis non lubentius credat, in uſum corporis humani potius, quam divinationis, has lineas eſſe fabricatas? Quin ex rugis vetularum non divinamus? Similium enim eſſe rationem eamdem, *Topica* docet; Si diverſitatis ulla habenda eſt ratio, næ iſtæ rugæ in diverſis ſubjectis etiam ſunt diverſiſſimæ: Ego ſenectutem ex illis divinarem. Væ autem ruſticis, & qui manuum arduo labore victum quæritant, his enim deſideratas lineas callus obliteravit, ut ita prophetia miſeri deſtituantur. Suaviores autem ſunt illi, qui ex *Ariſtotele Cheiromantiæ* fundamenta hauriunt. Sic enim *Stagirita*: Humana manus à natura facta, tanquam *inſtrumentorùm inſtrumentum*, & *organorum organon* in humano corpore, cum ejus officium ſit, omnibus humani corporis partibus inſervire. Concludunt inde ſuaviter, magno ingenio: Hac ratione omnium membrorum virtus in humana generatione concurrit, ita, ut totius corporis humani complexio in manu conſpiciatur: Igitur unumquodque membrum, aliquod in ea ſignum, vel magnum, vel exiguum, juxta ejus membri poteſtatem aut virtutem immiſit, ideoque manus ipſa diverſis eſt obſignata lineis & rimulis, ex quibus ipſi *Cheiromantici* de hominis complexione, aliisque omni-

omnibus accidentibus judicant, quæ in humana vita ſuccedunt, velut ex ſignis à natura factis, in humanæ generationis principio, ob virtutem manui ab omnibus membris datam, ut habet *Andr. Corvus Mirandulanus*, cui adſtipulatur *Joh. ab Indagine*, ita decernens: Cum itaque manus officium ſit, omnibus corporis humani partibus inſervire, & omnium membrorum virtus in humana generatione concurrat, valde conſentaneum eſt, humanæ complexionis ſigna quædam & indicia in hominis manu conſpici. Sed, obſecro, *quæ, qualis, quanta?* Iſthanc equidem conſequentiam è *Stagiritæ* verbis qui elicuerit, is næ mihi ſit ſubtilis *Logicus!* Suaviſſimus eſt quidam *Conſt.* Liebhardt *è Curlandia*, cujus An. 1684. *Calendarium Cheiromanticum* prodiit, quod in fronte manum æri inciſam cum montibus planetarum monſtrat, cum hac inſcriptione: *Ut omnium firmamenti ſtellarum virtutes in ſe Sol habet: Sic & totius corporis membrorum vires manus continet.* Ex tripode dictum! prius enim æquè verum eſt, atque poſterius. Rationes, ſi quæ ſunt plures, non poſſunt non eſſe cum allatis ejusdem farinæ, id eſt, frivolæ. *Cheiromantiæ* Patronus, celebris *Riſtius*, in *Martialis Colloquii pag. 114.* ad variorum Auctorum rationes nos ablegat; Optandum autem eſſet, ut ipſe Vir, alioqui ſagaciſſimus, rationes & fundamenta adducere, quam alio Lectorem ablegare maluiſſet. Nimirum cauſſæ diffidebat. Vid. quoq; *Joh. Bapt. Porta* & recentior quidam *Nicol. Pompejus.* *Arabes* enim quidem fuiſſe huic doctrinæ deditas, probare videtur *Jac. Sponius, Itin. l. 2. p. 53.* ubi ſe apud Turcam *Conſtantinopoli* librum *Arabicum Cheiromantiam* docentem vidiſſe ſcribit, *Portæ* librum multis paraſangis antecellentem, ubi, quod Auctor tradit, ſigna manuum certæ ſunt litteræ, quarum Alphabetum integrum addidit; Deniq; *Polyd. Vergilius de rer. invent.* *Cheiromantiæ* inventionem *Perſarum Magis* adſcribit *l. 1. c. 23.* Sed, quid de ejusmodi divinationibus teneat, videatur à calce iſtius capitis,

quod profectò judicium mihi ſic ſatis eſt adcuratū. Sed mittamus has lyras. *Phyſiognomia* profectò plus meretur encomii, plus itidem habet in natura fundamenti, quæ non tam judicat è ſciſſuris frontis, quam è tota capitis, & cumprimis faciei *individuali* conformatione, quam individualem propterea ſummo jure voco, *quod inter tot hominum milliones vix duo reperiantur ſibi per omnia* (per omnia dico) *ſimiles*, uti etiam, *quot ſunt capita, tot ſenſus*: unde haut difficili negotio probabiliter elicere quis poſſit, quantum ſit inter vultum & ſenſus, vel internam hominis naturam, commercium. Prodeant ſane *Valer. Maximus* & *Fulgoſus*, uterq; ſcriptorum ſuorum *l. 9. c. 14.* cum perſonis forma ſibi ſimilibus, ſic ut internoſci non poſſent, iſtæ hirundines ver non facient, &, ſi fortaſſe quis alius iſtos vultus adcuratius inſpexiſſet, non nihil tamen haut dubie diverſitatis reperiſſet. Hinc *Lexicographi vultum dici volunt, à volo, vis, quaſi ſit ex ejus ſupino deſumta vox, eo quod vultus ſignificet voluntatem hominis*, quæ, pro motu animi, in facie oſtenditur, quam facies ipſa ſit oris ſpecies, quæ permanet. Vultum ſibi fingere multi poſſunt, faciem nemo: Hinc vultus in nullo animante eſt, præter hominem: vid. in eam rem *Laur. Vallam eleg. l. 4. c. 13.* prolixius & curioſe diſſerentem. Elegantiſſime *Burrhus* apud *Tack. Phaſ. 2. p. m. 160. Uti macrocoſmi compendium homo exiſtimatur, ita homo, ſive humanus mundus, in ſe quoq; habet proprium compendium in vultu, & imago noſtri corporis eſt facies.* De hoc *Burrho* porro *Tackius l. c.* Hic, uti erat ingenio perſpicaciſſimo in rerum naturalium cognitione, ita non raro ex facie, de totius corporis conſtitutione, multum vaticinabatur; hinc enim in conſilium Medicum vocatus, icones magnorum Principum & Virorum ſibi depoſcebat, ut tanto rectius in conſtitutionē eorum penetrare poſſet, &, quo pacto interiora viſcera ſe haberent, inquirere *P. 162.* è Studioſi Argentoratenſis facie, malum circa anum latens, eundem *Burrhum* cognoviſſe, teſtatur, & deniq; addit: Hæc, aliaq;, quæ manifeſtabat ſecreta, plurimi ad diabolum referebant: at, prognoſin iſtam è Naturæ ſignis

haut

haut eſſe difficilem, neq; impoſſibilem, ille facile judicabit, cui corporis cum facie cognita eſt correſpondentia: Et hæc quidem ars omnino videtur eſſe cognitu neceſſaria Medico, cui dijudicationes morborum non raro ſecretorum offeruntur, ut, dum ex aliis ſignis eos dignoſcere nequit, per hanc *Phyſiognomicam* in eorum cognitionem veniat: Sic enim ſtupenda intelliget, & tanquam aliquid præter Naturam ſciret, habebitur. Vituperabitur quidem, ſed ſine cauſſa & inſons, dum è Naturæ penu profert, quæ alii non intelligunt. Hactenus *Tackius* vid. etiam *Joh. Bapt. Port. de hum. phyſiogn.* Iſthanc *Burrhi* artem, morbos, etiam conformationis, è vultu dignoſcendi, ſuo quidẽ loco relinquo, non neſcius, eum ſolitum fuiſſe credulis fucum facere, vid. *Barthol. epiſt. de humoribus oculi reſtituendis, & Act. Med. Hafn. vol. 1. obſerv. 69. Heſperus Noſter in genii errant. cap. 16. per integrum Dryander Noſter Med. Crit. cap. 52. p. 327.* Quorum judicia de *Burrho* legi merentur. Interim tamen certum eſt, vultum hominis eſſe quaſi *Micranthropon*, & ab omnibus ſeculis, etiam à vulgo, pro indice animi habitũ, eo, quod ad quamlibet paſſionem frons mutetur, & pleriq́ue non melius dignoſcantur, quam ex fronte, unde aliqui *perfrictæ frontis* vocantur: vid. *Joh. ab Indagine Phyſiogn. cap. 1. Pythagorici* jam ſuo tempore mores hominum è vultu conjecerunt, ac plerumq;, quod cui eventurum fuerit, prædixerunt. *Socratem* ab ejusmodi *Phyſiognomiſta* vitioſiſſimum hominem eſſe judicatum, quod & ipſe faſſus ſit, nimirum, ita ſibi hæc omnia naturaliter ineſſe, verum ſe naturæ vitia rationis norma correxiſſe, hiſtoriæ narrant. Idem *Hippocrati* factum, cum ejus diſcipuli, depictam ſui Præceptoris faciem, ad famoſiſſimum *Metopoſcopum Philemonem* detuliſſent, ex *Ariſtotele* quidam allegant. Et, quis non experitur quotidie lætos homines & hilares, itemq́; moroſos & auſteros ex vultu cognoſci? Hinc illæ phraſes: *vultus liberalis, ingenuus, auſterus, torvus, frons hilaris, triſtis &c.* Ego ſane rarenter erro, cum è vultu conjicio, hominem aut callidum, aut ſannionem, aut laſcivum, aut doloſum, aut iracundum, aut candidum, aut manſuetum, aut

pro-

probum &c. Germani etiam dicimus: ein ehrliches / tückiſches Geſicht haben / einem etwas an der Stirne leſen / ꝛc. Homines fatui, etiam quum dormiunt, dummodo ſint natura tales, à vultu produntur. Quin equiſones ex equi facie, ſit ne generoſus, an minus, judicant, quidni fieri poſſit idem in homine? Nec deeſt omnino ratio. Forma enim, uti uniuscujusq; rei, ita & humana, operatur ſecundum conditionem materiæ; jam ſemen parentum, pro utrorumq; varia temperie, multum idem accidentibus ſuis variare oportet, ita fit, ut è tot hominum millionibus, ut ſupra dictum, vix duo, ſibi per omnia ſimiles, exiſtant in facie, in qua, ceu hominis parte (una cum capite) omnium nobiliſſima, cumprimis plaſtica vis occupatur. Cum proinde forma hominis informans, ſeu anima rationalis, agat pro conditione organorum, & organa corporis humani, ſpiritus ac humores afficere, pro ſua conditione, valeant, haut eſt conceptu difficile, vultum diverſum etiam notare diverſitatem temperiei, & pathematum animi humani, atq; adeo *vultum eſſe animi quaſi characterem*. Cum itaq; vultus corporis veluti ſit totius compendium, ex hoc etiam fonte ſcaturire cenſeo, *quod ex faciei nævis poſſit ſciri, in quanam corporis regione nævi reperiantur ſimiles;* quæ nævos trunci è facie cognoſcendi ratio, adeo non eſt nova, ut jam à multis ſeculis *Melampus* quidam, non tantum è faciei nævis variam etiam fortunam præſagierit, ſed etiam hinc inde, ubi ſimiles in trunco reperiantur, peculiari ſchediaſmate, quod penes me eſt, *Venetiis* 1552. recuſum, docuerit. Quod autem hìc ſchema exhibeo, communicatum eſt mihi ab *Excell. D. D. Schüſſovio, Practico Eſslingenſe,* Fautore meo & viro non inelegante. Idem *Curioſæ Societati* offerendum duxi, eo quod experientia mihi frequentiuſcule ſchematis hujus fidem fecerit, Eruditiorum perſpicaciæ & ulteriori diſquiſitioni hanc *Ulegnomicam* relinquens. Fig. IV.

Figuræ IV. Explicatio.

A. in Pectore.
B. ſub Axillis.

C. in

C. in Pedibus.
D. in Pudendo.
E. prope Umbilicum.
F. in Axillis.
G. in Lateribus.
H. in parte poſteriore coſtarum.
I. in Ventre.
L. in Podice.
M. in Brachiis.
N. in Natibus.
O. in Lumbis.
P. infra axillas verſus latera.
Q. ſub Natibus.
R. anterius ad Coſtas.

Videatur Hieron. Cardani Metoſcop. lib 13. & ſubſeq. Melampodis Scriptoris Sacri Divinatio ex nævis faciei nec non Joh. Sigism. Elsholzii Anthropometria, & de nævorum Harmonia. Item, Ludovici Septalii Mediolanenſis tractatus de nævis.

OBSERVATIO VII.

D. JOHANNIS GEORGII SOMMERI.

Differentia lactis puerperæ & lactantis annuæ.

LAc nutricum, quæ jam tum per novem menſes, aut per ipſum annuum ſpatium lactarunt, à mulieribus vulgò vetus vocatur, taleque matribus ut plurimum ſolet eſſe ſuſpectum, ideoque liberis ſuis recens natis tale illibenter exhiberi patiuntur, & quidem non ineptè. Siquidem matres primis poſt partum diebus ex doloribus & variè confuſis humoribus lacte ſuo impuro recens natos à multis collectis & in ipſo partu hauſtis impuritatibus blandè purgant, poſteà lac purius & multo ſero dilutum generant, quo infantum novi

alimenti non ſufficienter digeſti vitia itidem feliciter eluunt, & ſic lactentes non ſolùm tutò alunt, ſed etiam à multis incommodis grato & ſalubri modo & non novercali modio & medio benignè præſervant.

Contrà non rarò accidit, ut, ſi nutrices lac tale vetus dictum, pingue & caſeoſum infantibus recens natis exhibeant, non ſolùm coagulationem lactis in ventriculo & inteſtinis, & eadem obſtructionem alvi, tormina ingentia, calorem p. n. epilepſiam & alia mala excitent.

Tale exemplum priori anno Nobiliſſimorum Parentum filii recens nati conſtituta nutrix primipara exhibebat. Hæc ſanguineo-melancholicæ conſtitutionis, cætera ſani corporis & temperati animi moderatique victus, per totum annum lactavit filiam Nobiliſſimam cum ſaniſſimo effectu: cùm autem naſceretur filius recens Nobiliſſimus, illa ablactare filiam & lactare filium jubebatur, ſed poſt paucos dies filius hic pertinacem alvi obſtructionem, tormina cum epilepſia & convulſione patiebatur, contra quæ mala inter alia lenientia, alterantia & ſpecifica, clyſter & alia indicata lacti recentis lactantis juncta adhibebantur: ad quæ paulò poſt per DEI benedictionem omnia ſilebant ſymptomata. Interim nutrix prior purgantibus, alterantibus ut & alimentis ad lactis vitia corrigenda præparabatur, quæ dein filio Nob. denuò porrigebat mammas, ſed cum priori effectu ſiniſtro: imò ut nutrix hæc vitium lactis ſui evidentius experiretur, præbuit mammas etiam alii infanti, ſed ex eo infelix lactens itidem ſe malè habuit, adeò ut in omnium oculos incurreret, quàm pravum vitium in hoc lacte hæreat. Igitur hæc removebatur, & nutrix alia itidem primipara quarto menſe poſt partum eligebatur, quâ mutatione factâ, omnia ſymptomata ceſſabant, ex eoque tempore Nob. infans per DEI gratiam adhuc ſano & probè nutrito corpore gaudet.

[*Conferatur Obſervatio 152. Decad. hujus Anni II.*]

OBSER-

OBSERVATIO VIII.
D. JOHANNIS GEORGII SOMMERI.
Lotii nigror ex aſſumtis.

SAnguineas & nigras urinas ex violento motu, caſu, evacuatione criticâ modò ſalutari, modò etiam ſymptomaticâ & funeſtâ excerni, non eſt rarum; eam autem ab aſſumtis nigrore infici obſervavit inter alios *Schenckius lib. 3. Obſerv, tit. de monſtroſa excretione urinæ, obſ. ultima.* Eandem urinæ tincturam *cit. Autor* etiam *obſervatione 6. lib. cit. de Sanguinis mictu* poſt immodicum eſum allia vidit.

His non incongruam obſervationem in viro ſexagenario notavi, qui manè advertens ſe nigram minxiſſe urinam, ad me conſternatô animô accurrebat, & cœcô plebis ductu ex hoc tripode effatum inhiabat, metuens ne nigror hic monſtri aliquid alat: cùm autem ex eo quærerem, quid pridiè alimentorum aut medicamentorum ſumſerit, reſpondebat, ſe hactenus ad præcavendam febrem malignam, (quæ tum temporis graſſabatur) aliquoties paulò poſt cœnam cubitum iturum ſumſiſſe rob. ſambuci urinâ propriâ miſtum, quô auditô, nigredinis hujus cauſam exponens, ipſum conceptô metu facilè liberabam, ſiquidem vitioſa hæc excretio eodem die diſparuit.

Quod exemplum *primò* ſatis comprobat urinam humanam æquè ac calculum humanum & omnia ex urina humana parata medicamenta ſingularem ſerum & obvios humores ad renes movendi effectum vi ſalis ſui volatilis fovere, qualis effectus ratio in ſuprà notato allio ſe abundè exſerit, ceu quod ſale volatili vehementiore urinam valdè urgente turget, quô nomine etiam antinephriticum audit, ejusdemque à multis ſingula lunæ phaſi aliquid pro præſervativo nephritico ſumitur. *Deinde* hæc obſervatio corroborat axioma practicum,

nempe medicamenta diuretica non niſi ante paſtum, vel ſaltim longè à paſtu, non autem in ipſa menſa eſſe ſumenda, ſcilicet, ne chylum adhuc imperfectum, aut alia humorum vitia ex ventriculo & venis ſecum ad renes & veſicam rapiant.

SCHOLIUM.

Urinas colore nigro ab aſſumtis tingi, alii etiam, præter *Schenckium*, notârunt: inprimis à caſſia nigra, ut *Actuario* dicitur, id contingere multi adfirmant. Quamvis *Avicenna lib. 1. fen. 2. doctr. 3.* crocum & caſſiam iſtam ſolutivam urinæ colorem citrinum & rubrum conciliare ſcripſerit; mihi tamen, cùm in ſat magnâ doſi in Italia pulpam illam ægrotis frequenter exhibitam vidiſſem, nunquam ejusmodi in rubrum aut nigrum colorem mutationem urinæ obſervare contigit. E contra ab uſu *almuri* nigredinem hanc oriri, idem *Ebnſina l. c.* tradit; licet quid vox hæc denotet, me lateat, niſi quod in antiqua expoſitione nominum Arabicorum, quæ Operibus *Ebnſinæ*, à *Gerardo Carmonenſi* in Latinam linguam converſis adjuncta eſt, *almuri* apud Arabes *ſalſam* deſignare, & *muri-garum* eſſe legatur; quod ſi ita vox iſta ſe habeat, neſcio tamen, an ejusmodi liquor ſalſus, ſive liquamen piſcium conditorum iſtam tincturam, quas ipſe liquor iſte non habet, impertiri urinæ queat; præſertim cùm nec à piſcium ſale multo conditorum, v. g. halecum eſu, tale quid ordinariò evenire deprehendatur. Sic etiam *Hieron. Mercurialis lib. 1. de excrement. cap. 6.* clyſteres factos ex ſapa ſola, urinas atras reddidiſſe, expertum ſe ſcribit: ab uſu tamen ſapæ interno nunquam tale qui videre mihi licuit; nec etiam muſtum, quod inſtar ſapæ dilutæ ſe habet, etiamſi copioſiùs ſtomacho infuſum fuerit, tale quid efficit. Et Exc. *D. Thomas Bartholinus cent. 5. hiſt. anat. 90.* Illuſtr. Comitem poſt juſto liberaliùs comeſtas uvas urinam nigram excreviſſe teſtatur, ſed cùm unà in vocis interceptionem, lipothymiam & totius æſtum inciderit

derit ille, vel araneas venenatas fortè infeciſſe uvas, vel uvarum ſuccum diureticum in vino ſplenetico talem urinam procreaſſe, *Bartholinus* judicat. Hinc iſta vel ſimilia humores in maſſa ſanguinea, aut parte aliquâ corporis præter naturam latentes, quos atrabiliarios nominare ſolent, commoviſſe, eosque dein ad urinarias vias perveniſſe, vel etiam aliorum ſuccorum permixtione eundem colorem demùm induiſſe, veriſimile eſt; prout viciſſim, abſentibus iſtis heterogeneis ſuccis, nec adſumta illa nigredinem urinæ induere valuerunt. Eò promptiùs autem taliter coloratæ urinæ excerni poſſunt, ubi diureticam vim ingeſta illa unà poſſident, qualis caſſiæ fiſtulari, ſapæ & garo ineſſe creditur; ut nil dicam de ſapæ aduſtos & melancholicos humores purgandi vi, quam ei *Jacobus Horſtius lib. de vite vinifera* tribuit. Quamvis propterea, Caſſiam dictam, aliaque nigro colore induta ſimplicia, ipsâ ſubſtantiâ ſuâ parùm mutatâ ad urinarias vias, inprimis diureticorum vehiculorum auxilio, pervenire poſſe, ſicque nigrore ſuo lotium inficere, mihi non ſit dubium; prout pyra quædam Americana, quorum ſubſtantia rubra admodum eſt, Illuſtr. *Boyle. tr. de ſpecif. remed.* & opuntiæ fructum, ſucco rubicundo imbutum, *Petr. Andr. Matthiolus lib. 1. in Dioſcor. cap. 145.* &c. urinam rubro & ſanguineo colore tingere confirmant; & largiorem rhabarbari uſum croceum ſuum ei colorem conciliare ſæpiùs, cum prælaudato *Boyleo*, aliisque obſervare licuit.

[*L. Schröck. L. f.*]

OBSERVATIO IX.

D. JOHANNIS GEORGII SOMMERI.

Modus cinnabarim Antimonii in majori copia impetrandi.

B. *Rolfincius Chym. in art. form. redact. l. V. ſect. V. cap. VI. & Diſput. de Antimonio cap. XVI. cum Petro Fabro, Univerſ. Sapient. l. 4. arcan. 5.* Item *Ettmullerus Chim. ration. & Experiment. Cur. p. 76.* huic intentioni eandem ferè methodum adhibent, incertiorem autem *Hoffmannus in Clave Schröd. p. 279.* proponit, â quibus *Schulzius in Trig. Cinnab. cap. VI. & VIII.* diſſentiens videri poteſt.

Ego huic ſcopo ſequentem modum expertus ſum proficuum: nempe junxi Mercurium ſublimatum antimonio in tali operatione ſemel uſurpato proportione anaticâ, quibus addidi cinnabarim antimonii immaturam cum reſiduis cinnabarinis recrementis in collo retortæ repertis, his ignem admovi per gradus cum ſuppreſſorio per 8. horas aut ultra, &, quantum fieri potuit, ignis intenſionem ad excitandum ſulphur antimon. pro cinnabari liganda maturavi, vitando ignem tum violentiorem, ne butyrum, Mercurius & cinnabaris præcipiti motu confundantur, tum juſto remiſſiorem & ſtatum cœli frigidum, ne butyrum in roſtro diutius commorans congelet & cinnabaris maturitas aut ipſa ſublimatio impediatur, adeoque totum hoc negotium fiat irritum.

Sumſi autem aliquando antimonii unicâ vice in tali operatione uſurpati & mercurii ſublimati aa. ℔ jß. Cinnabaris antimonii immaturæ ℥jv. Ex qua ſublimatione accepi Cinnabaris maturæ uncias duodecim. Alio tempore ſumſi mercurii ſublimati & antimonii uſurpati aa. ℥xij. Cinnabaris antimonii

monii immaturæ ℥jß. & accepi Cinnab. maturæ ℥jv. immaturæ ℥ijß.

Addidi autem Cinnabarim antimonii immaturam, quia hæc per ſalia jam tum præparata, & ceu flos mercurii & antimonii exaltata non ſolùm facilius ad ſublimandum animatur, ſed etiam primores mercurii & ſulphuris antimonii atomos maritandas ſecum ad ſuperiora elevat, & auctionis hujus ſcopum ſecundat. Deinde ſumſi antimonium ſemel uſurpatum & mercurii vivi atomis jam tum refertum, inprimis illud, quod ſtriis latis ſplendet & ſulphure ſolari adeò dives eſt, ut illud in prima ſublimatione non ſolùm non exhauriatur, ſed etiam in ſequiores ſublimationes uſque ad incinerationem ſufficiat, imò antimonium prima ignis tortura quaſi rarefactum & ad ſublimationem præparatum, in ſecunda ſublimatione ſulphur in majori copia fundit, quod mercurium in forma fumi tinctura ſua impraegnat, eſſentificat, & in cinnabarim copioſiorem ligat, ceu ſine qua tinctura non fit cinnabaris vera, ſed ſublimatur ſaltem mercurii dulcis inſtar albicans, per ſe inutilis & immatura. Imò ſulphur antimonii purum ſubſtantiæ antimonii adeò intimè eſt immerſum, ut etiam in antimonio diaphoretico per nitrum in albiſſimam ſubſtantiam redacto non omne ſulphur exſpiret, ſed ſaluberrima illius pars ipſaque rubedo introverſa partim adhuc in illo latitet, uti etiam in mercurio ipſaque cinnabari antimonii proprium ſulphur adhuc habitat, non niſi extrema combuſtione expugnabile.

[*17. Febr. 1687. Noribergam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO X.
D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,
De
Inſigni cerebri ſuppurati quantitate ex naribus fluente.

SEnatoris hujus Civitatis unica filia undecim annorum, ante decennium de acerbiſſima cephalalgia querebatur. Vocatus in conſilium auras tum temporis vitales adhuc carpens *D. F. Lachmund* exploratis omnibus morbi circumſtantiis, eorum, quæ contra hunc proficua cenſebat, nihil non tentavit. Tertiô morbi die, id ita prælaudato Medico volente & ego ad ægrotam accerſitus ſum, ubi amicè de ejus affectu conſultavimus variaque ſecundum præcepta artis tum interna, tum externa, aſt ſine ullo adjumento ordinavimus medicamina: Febris, quæ ab initio ad hoc usque tempus perſtiterat continua, indies intendebatur, doloribusque capitis incrementum capeſſentibus paulatim deſipere furioſaque loqui incipiebat. Degenerabat quintô die hæc Phreneſis in carum, profundô namque ſopore obruebatur oculis perpetuò clauſis, nec tamen ita ſenſus perierat, quin, ſi pungeretur, ſentiret, unde verò nec oculos aperiebat, nec aliquid verborum fundebat. In hoc ſtatu ad decimum usque permanſit diem, qui tragicam morbi cataſtrophen ſiſtebat: Circa nonam enim matutinam poſt multas jactationes ſpaſmodicosque corporis motus, puris albiſſimi quantitas ad aliquot libras cum impetu ex utroque naſi foramine proſiliebat, promanante ſcilicet, quoties exſpiraret, ejus præter propter unciâ unâ. Fruſtula plura faciem cerebri colliquati præ ſe ferentia materiæ purulentæ permixta erant. Quid multis? Exeunte è naribus pure & ipſa mens ad cœleſtem habitationem transmigrabat, relictô domiciliô materiali, quod exanimum

adhuc per aliquot horas non exiguam puris ſtillabat quantitatem. Nonnullos veterum in dubium vocâſſe conſtat, an cerebrum ipſum apoſtemari queat? de qua materia pluribus tractat *Gregor. Horſtius Part. 2. lib. 2. obſ. 4.* Exemploque *lib. 7. obſ. 14.* affirmativam illuſtrat. Vid. quoque *Dodonæus Obſ. Med. cap. 7. Foreſtus lib. 10. obſ. 40.* & alii. In noſtro caſu ipſum cerebrum ſuppuratum fuiſſe, ejus portiunculæ cum pure egredientes teſtabantur, veritasque rei, niſi Parentes neſcio, quâ religione erga defunctam filiam permoti, apertione cranii nobis interdixiſſent, melius forſan in apricum veniſſet.

SCHOLIUM.

Cerebrum abſceſſus pati poſſe, præter exempla adducta, & gravia capitis vulnera, ſæpe cerebri ſuppurationem oculis manifeſtè ſiſtentia, (quale inprimis *Volcherus Coiter* in *obſerv. anat. & chirurg.* notavit) ipſa quoque ratio dictitat, cum ſubſtantiam obtineat ex tenellis glandulis, arteriis, venis & lymphæductibus &c. conflatam; quarum partium textura ſive ab externa, ſive interna cauſa ſi lædatur, atque ruptura aliqua vaſorum iſtorum fiat, vel alio modo naturalem ſanguinis aut lymphæ per ea motum impediri contingat, glandularum ſubſtantia à ſtagnantibus illis liquoribus & acrioribus redditis erodi inque putrilaginem converti poterit. Quamvis etiam cerebri per nares exitum quandoq; abſceſſus, vel materia purulenta alba, craſſa, juxta cerebrum vel alias in capitis parte generata, perque vias iſtas evacuata mentiri queat; id quod Clar. *Nicol. Stenonio* in *Act. med. Hafn. Bartholin. Volum. 1. obſ. 131.* facilè credimus; propterea tamen de omnibus illis hiſtoriis, quibus narratur, ipſius cerebri partem per naſum exiiſſe, dubitari haut debet; quod judicium confirmat oculata experientia celeberr. noſtri *Herculis*, qui, ut *Sect. 3. Phyſiolog. cap. 24.* teſtatur, in epilepticis tenellulis infantibus recens natis, cerebrum quaſi liquatum per nares particulatim fuiſſe excretum, ipſe vidit; ſicut & in matrona

proceſſum mammillarem cum cerebri notabili portiuncula per narem dextram, immani epilepſiæ ſævitiâ, expulſum, cum aliis quatuor Medicis *Henricus ab Heer* vidit, Plautinum illud in fabula, cui *Caſſina* titulum fecit, nimirum: *at tu ut cerebrum per nares emungas*, tandem ſe jam intelligere, in *obſerv. Med. 24.* referens, atque *Eraſtum* teſtem advocans, ſimile quid in magna inſultus epileptici violentia, ſe præſente, factum, *tom. 4. diſp. 2. contra Paracelſum* ſcribentem. Cerebrum autem inſtar pultis diffluere poſſe, Excell. noſter *Pæon* in *Apiario ſuo, pag. 149.* exemplo docuit.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XI.
D. JOH. PETRI ALBRECHT,
De
Inteſtino Colo mirum in modum à flatibus diſtenſo, hydropem aſciten mentiente, deq; Liene ſphacelato & corrupto.

Alebat quondam Reverendiſſimus ac Gratioſus Dominus J. E. Baro de Brabeck, Eccleſiæ, quæ hic eſt, Cathedralis Decanus, Electoriſq; Colonienſis in noſtro Epiſcopatu Vicarius digniſſimus, hominem ſimplicem, de ſtatu mentis dejectum facetiiſq; ridiculum, cui nihil quoad victum ac amictum deficiebat, ſed omnia neceſſaria ex ſolita commiſeratione ac gratia Reverendiſſimi Domini largiter exhibebantur. Hic cum ſeptem, ni fallor, abhinc annis morbo obiiſſet, noſtræ Societatis Æolus, Collega mihi amiciſſimus, ſalutaribus remediis multis tum temporis hic loci ſubveniens me invitabat, inciſioni cadaveris ut adeſſem. Celeritate, quâ poteram, cum advolarem inque conſpectum intumeſcentia ventris inferioris ſive abdominis veniret, hydrope utri-

utriculario hocce corpus laborâſſe exiſtimavi, unde pro informatione Chirurgi, ut neceſſitate urgente paracenteſin ritè inſtituere poſſet, deſignatô huic operationi loco idoneo eôque perforatô cannulam intruſimus, ex qua vix duæ vel tres guttæ ſeri ſanguine permixti promanârunt; Qui ſiniſter operationis eventus fecit, ut ſententiam extemplô mutarem, illumque, quem ex errore (morbi namq; curſus, cum curæ non præfuiſſem, ignotus mihi erat) ante aſciticum judicâram, jam tympaniâ affectum fuiſſe, ſuſpicarer, quam opinionem ſubſequens diſſectio confirmavit. Remotis enim abdominis integumentis uter quaſi globoſus mirè à flatibus expanſus cum impetu proſiliebat, primôque intuitu nihil ferme de cæteris inteſtinorum partibus vidimus, ita namq; ille ſuperiorem abdominis regionem vaſtâ ſuâ mole adimpleverat. Hunc igitur globum flatulentum, dum accuratius ſcrutaremur, admirandi anſa dabatur, præſertim, cum ſolam, quæ factô ſub epate flexu transverſim ſub fundo ventriculi pergit, inteſtini coli portionem tam intensè dilatatam eum produxiſſe, reliqua verò inteſtina ſana ac ita extenuata conſpiceremus, ut flatus, quæ in illis forſan commorari potuiſſent, ad dictum diverſorium quaſi omnes refugiſſe viderentur. A nimia diſtenſione tunica exterior in nonnullis locis rupturam gangrænamque minabatur. Pertuſo hocce globo flatus teterrimum odorem redolentes cumque ſibilo egredientes totum conclave fœdo fœtore inficiebant. Cadaver ulterius perluſtrantes cætera viſcera deprehendimus ſana excepto liene ſphacelato, putrido ac nigrâ amurcâ diffluente. Ex dictis luce meridianâ clarius patet, I. Non, uti *Williſius* docet, inſpectionem anatomicam poſt obitum vix quicquam magis in cadaveribus à tympania, quàm ab aſcite defunctorum detegere, cui aſſerto & aliorum Obſervationes, quas ex variis Autoribus *Bonetus Anatom. Pract. Lib. 3. Sect. 21.* congeſſit, reclamant. II. Ex lienis vitio hunc morbum propullulare poſſe, quod, uti confirmant quodammodo ea, quæ *Antonius de Pozzis Obſ. 30.*

Miſcellan. cur. Ann. 1674. Nicol. Tulp. Obſerv. Lib. 2. Cap. 35. & alii poſteritati reliquerunt, ſic etiam nos non adeò à veritate aberrare putavimus, ſi in præſenti caſu Tympanitis cauſam in ſplenem corruptum conjiceremus, ſtante ſcilicet illâ opinione, quâ Excellentiſſimus *Bohnius Progymnasm. 28. p. m. 290.* & *Autor de l' Eſſais d' Anatomie Diſcours dis-neufiéme* cum *Malpighio* functionem lienis bili inepate ſecernendæ miniſtrari, ſuſtinent: Hâc igitur præpeditâ facilè patet, bilem ratione tum quantitatis tum qualitatis in inteſtinis fine ſuo fruſtratam fuiſſe, hincq; reliquos juſtô acriores humores excitatis enormibus fermentationibus flatuum generationi uberiori occaſionem præbuiſſe. Hoc rerum ſtatu, anne ad pandendam flatibus viam abdomen cum inteſtino tumefacto acu perforare licitum ſit, quanquam parum difficultatis huic operationi obſtare, plurimaque hodie Batavorum lumina ad hanc inclinare videam, ſcrutinio tamen ulteriori Curioſorum eam relinquo.

SCHOLIUM.

Quamvis acu tympaniticorum abdomen cum inteſtino tumefacto perforari poſſe, ſine præſentaneo ſubſecuturæ mortis periculo, haut dubitem, cum & majori violentiâ, imo & latiori cum diſciſſione inflicta inteſtinis vulnera haut eſſe ſimpliciter letalia, tot obſervationes Medicorum clariſſimorum confirment; ſi tamen morbi iſtius cauſam perpendamus, num perfectam curam ſibi Medicus hinc ſpondere queat, multùm hæreo. Sive enim ab humorum, bilis nempe ac lymphæ, à naturali ſua temperie recedentium, vitioſa effervesſcentia oriatur, ſive cum Clariſs. *Th. Williſio Sect. 2. pharmac. ration. cap. 4.* à lympha nervea viſcidiore reddita, ſpiritus animales, fibras inteſtinorum nerveas majori impetu ingreſſos, ibi quaſi irretiri, ſicque fibras inflare & extendere, quarum dein ſpatium humor in eo contentus, inque vapo-

vapores vel flatus rarefactus impleat, ſtatuere alicui libeat, nullibi ſcopum optatum perfectè obtineri arbitror. Ibi etenim licet generatis jam flatibus, per iſtam perforationem exitus ſic paretur, quia tamen morbus nova incrementa brevi, inteſtino iterum conſolidato, caperet, causâ quippe nondum ablatâ, & ita novam flatuum generationem neceſſariò daturâ, ægrotum fruſtrà puncturæ, non omni planè diſcrimine & incommodo vacanti, ſic exponi, nemo non videt. Si verò medicamentis, humorum illam dyſcraſiam emendantibus recidivæ huic obicem tunc poni poſſe, quis regerat, iisdem etiam, ſine puncturæ iſtius adminiculo, morbum profligari, atque ita flatuum uberiorem generationem, prioribus ſponte ſenſim ex inteſtinis diſparentibus, præcaveri poſſe, ſequeretur. Hîc autem cùm per puncturam iſtam extenſio fibrarum nullatenus auferatur, quin ab irritatis hac ratione magis ſpiritibus, pertinacior potius evadere queat, fruſtraneam eſſe hanc medelam facilè pateſcit. *Hieron. Fabricius ab Aquapendente* equidem *tract. de Chirurg. operat.* cum quo etiam facit *Dan. Sennertus lib. 5. Inſtitut. Med. part. 1. Sect. 2. cap. 7.* non tantùm aſciti, ſed aliis etiam hydropis ſpeciebus, paracentheſin convenire judicat, ſed hanc non aliâ ratione iidem admittunt, quàm quòd flatuoſo huic morbo etiam aqua utplurimum ſit permixta; atque ita non tam ad flatuum quàm aquæ emiſſionem prodeſſe eandem innuunt; qua de tamen ſermo hîc nobis non habetur.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XII.

D. JOH. PETRI ALBRECHT,

De

Sternutatione exitiali.

Ritum ſalutandi ſternutantes quidam rem ſuperſtitioſam aque Chriſtiano alienam arguunt. Satis vetuſtum illum eſſe conſtat; Nam Græcos Sternutantibus Ζεῦ σῶσον, Euſtathius Autor eſt: Latinos verò *ſalvere juſſiſſe*, *Petronius* docet: *Gnython*, inquit, *collecti ſpiritus plenus continuo ita ſternutavit ut grabatum concuteret, ad quem motum Eumulpus converſus ſalvere Gnythona, jubet.* Originem hujus moris prodit *Syffridus Chron. Epitom.* à *Fabricio* excerptâ, *pag. 281. Romæ*, inquiens, *peſtis inguinaria fuit; Erat autem hæc apoſtema ſive inflatura in inguine tam ſæva, ut homines in menſa, in ludis ac colloquiis ſubitò morerentur. Itaq; cùm quis ſternuebat, ſæpe cum ſternutatione ſpiritum exhalabat. Unde cùm aliquem ſternutantem quis audiebat, ſtatim accurrens*, DEUS TE ADJUVET, *acclamabat. Hinc adhuc conſuetudo ſervatur, cùm aliquem ſternutantem audimus, ut*, DEUS TE ADJUVET, *acclamemus.* Hæc ille. Vid. *Beverovic. Epiſt. Quæſt. p. 73. & ſeq.* Ex hiſce, uti veterum intentionem non adeò pravam fuiſſe eluceſcit, ita quid, quò minus huic mori inſiſtamus, nos deterrere queat, non video, præſertim, cum charitas Chriſtiana, ut alter alteri proſpera quæque precetur, feriò jubeat. Pluribus quidem ſternutatio auſpicato fuit, morbique vim non rarò fregit; Aſt quam multis contra extremam perniciem ipſamq; mortem attulit? uti curioſa obſervatio *Miſcellan. Academ. Ann. tertio* pluribus illuſtrata egregiè docet. Ter centies & ultra ibi ancilla quædam ſternutationibus correpta legitur: Nos filiolum Conſiliarii cujusdam in noſtro Epiſcopatu ſiſtimus, quem ſi ſex millies intra aliquot dies ſternutâſſe affirmaremus, non-

nondum tamen omnes ſternutamentorum vices nos enumerâſſe omni jure edicere poſſemus. Verminosâ ac maligna febri, cùm hic per tres dies afflictus fuiſſet, quartô morbi die ſternuendo initium faciebat, qui motus narium ſpasmodicus ſingulis horis vel centies advertebatur. Nec interna Bezoardica orgasmumq́ue humorum temperantia, nec veſicatoria, nec alia ex lacte, mucilaginibus &c. naribus externè indita quicquam proficiebant, ſtatu ægroti ſemper in deterius vergente. Interim ſternutatio cum totius corpuſculi concuſſione ad decimum morbi diem continuabat, ita, ut ſi quis ſæpius, DEUS TE ADJUVET, ex commiſeratione intonâſſet, nullo modo ſuperſtitioſus habendus fuiſſet. Cæterum dicto die, qui fatalis ipſi fuit, inter ſæpiſſime iteratas ſternutationes exſpiravit, hasque tandem cum ipſa vita finivit.

SCHOLIUM.

COnfer. quæ de more ſalutem precandi ſternutantibus copiosè diſſerit *Excell. D. Stalpartius cent. 2. obſerv. rarior. Schol. obſ. 6.*

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XIII.

D. JOH. PETRI ALBRECHT,

De

Fœtu nigro à matre pulvere pyrio adusta excluſo.

FOetum vi imaginationis ab aſpectu rei nigræ ſimili colore præditum nonnunquam in lucem veniſſe, ex hiſtoriis paſſim conſtat. Non talem, ſed quendam longè alia ratione atro infectum colore in ſcenam producendi animus eſt. Tragœdia, ex qua ſuas hæc Obſervatio ſumſit natales, ante aliquot annos hic loci ſequenti modo agebatur.

batur. Depoſuerat ille, qui pulveris tormentarii conficiendi apud nos munere fungitur, ejus ad ulteriorem exſiccationem obtinendam duodecim libras prope fornacem in ſellam: Vix ædibus, aliorum, quæ ipſi facienda incumbebant, negotiorum causâ egreſſus erat, cùm ſcintillulâ ex fiſſura fornacis proſiliente dictumq; pulverem incendente domus funditus & cum intenſo fragore everteretur. Duobus filiolis cum matre partui vicina in ſuperiori cubiculo placidô fruentibus ſomno hic caſus exſtitit funeſtus: Diſperſis enim illorum corporibus in præterlabentem fluvium, Innerſta dictum, vi fluminis ſuffocati necabantur; Mater verò trabibus aliisq; ædium partibus oppreſſa, miſerè aduſta, ſemimortua inſtarq; carbonis nigra extrahebatur. Admotâ igitur ſolitâ contra ambuſtionem curatione, refectisq; ita viribus, ut fœtus motum ſatis fortem ſubinde perſentiſceret, inſequenti menſe filiolus nigerrimus, Æthiopem credidiſſes, lucem aſpiciebat, qui tamen vix Baptismate tinctus, ſomno conſopiebatur ſempiterno, ipsâ matre tum terrore ac animi dolore, tum cruciatibus ex aduſtione & partu ortis confectâ, paulo poſt ſimile fatum ſubeunte.

OBSERVATIO XIV.
D. JOH. PETRI ALBRECHT,
De
Imaginatione Gravidarum.

Vim imaginationis in gravidis à pluribus ante hac demonſtratam ſequens quam N. Paſtor Eccleſiæ Lambertinæ quondam mihi retulit, hiſtoria, non parum illuſtrare videtur. Matrona quædam ad pariendum vicina, cui præcedenti die Autoritate Divinâ, præviâ confeſſione, peccatorum remiſſionem annunciaverat dictus Sacerdos, eô, qui ſequebatur, cum aliis Eccleſiæ Chriſti Civibus

vibus apud menſam Domini ſe ſiſtit. Vini ſacri igitur parte porrectâ atque ab hac aſſumptâ abire recuſat, gradumque ſuſtinet. Quæritanti Sacerdoti, an forſan vini nihil accepiſſet? reſpondet, ſe quidem ejus portionem deguſtâſſe, ſed ſecundâ vice idem expetere. Annuit Sacerdos atque iterùm delibandum id Matronæ præbet. Quô factô tertiâ vice calicem deſiderat, quô recuſatô triſtis domum petiit, quartôque in ſequenti die tres filios enixa eſt, quorum duo priores ſani ac vivi erant, tertiô mortuô mundum ingrediente. Si ultimâ vice in ſacra Synaxi vinum ipſi non fuiſſet denegatum, firmiter, ſe omnes filios vivos peperiſſe, ſibi habuit perſuaſum, quod non adeò abſurdum imaginationis efficaciam in ejusmodi mulieribus ponderanti videri poteſt.

SCHOLIUM.

HUc referri poteſt hiſtoria à *Marc. Donato lib. 4. Med. hiſt. mirab. cap. 1.* memorata, gravidæ, morſu viri cujusdam toroſi & ſucculenti armos adpetentis, atque poſt primam avulſam carnem à nova laniena cum repulſa fuiſſet, præ mœrore ac dolore gemellos, unum vivum, alterum mortuum parientis; cui ſimilem obſervationem de alia habet *Joh. Hellvvigius obſ. phyſ. med. 137.* quæ poſt unum à viro conceſſum ſuræ nudæ morſum, cùm ſecundus denegaretur, mœſta abiens, paucos poſt dies gemellos itidem peperit, viventem unum & alterum demortuum; atque *Joh. Langius* aliam, duos humero piſtoris denudato morſus cùm inflixiſſet, tertiô non conceſſô, tergeminos fœtus fuiſſe enixam, duos vivos, & tertium mortuum, *lib. 2. epiſt. med. 12.* refert. Cujus eventus cauſa uti ſatis eſt obſcura: ita etiam fortuitum eſſe poſſe, in *Scholio ad d. obſ. Hellvvig.* monui; nî fortè ex abdominis mole, aut fœtus motu &c. gravidam, geſtationem gemellorum ſuſpicatam, vi imaginationis alteri fœtuum ſic nocuiſſe, dicendum ſit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XV.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,

De

Fœtu in utero materno ſingultiente.

FOemina quædam ultimis geſtationis menſibus de moleſto admodum ſæpiusque reciprocante fœtus motu conquerebatur, præſertim, cùm ita inde defatigaretur, ut non rarò animi deliquiis proxima eſſet. Hic motus ſubſultorius ſuos quaſi rhythmos obſervans, quoties percipiebatur, toties totum matris abdomen concutiebat. Singulis diebus ter ad minimum hunc paroxyſmum illa ſuſtinebat. Vocatus igitur in conſilium, manuque abdomini admotâ diligenter cunctas circumſtantias perpendi, embryonemque ſingultu à nutrimento nimis acri contractionem diaphragmatis violentam ac reciprocam concitante, laborare judicavi: Hinc ut tum fœtus tum matris moleſtia tolleretur irritationisque ſenſus obtunderetur, medicamentis idoneis ad temperandos humores acres curam tam felici ſucceſſu direxi, ut ceſſante motu convulſivo fœtus hic poſtea abſque tanta violentia naturaliter ſeſe moveret, ſanusque poſt aliquot ſeptimanas in lucem mitteretur. Hâc occaſione varii modi mentem ſubeunt, quibus ſingultum brevi coercitum vidi. Nuper cùm aliquis eô mirè vexaretur, intrante ex improviſo fele quâdam hypocauſtum, ſubitò ex perturbatione mentis (abhorrebat enim à felibus) ſingultire deſiit. Noſtrates ſingultu affectis ſuaſores ſunt, ut immiſſo cereviſiæ cultro ejus novem hauſtus uno inſpirationis actu deglutiant, quod, quanquam cultri intruſionem ſupervacaneam arbitrer, non rarò ex ſententia ceſſiſſe novi. Infantum ſingultus oſtenſis virgis ſolisque comminationibus ſubitò curatos memini. Conſtrictionem minimi digiti filo arctiſſimè inſtitutam, imò ſolam ſpiritûs reten-

tentionem motus ſingultuoſos feliciter refrenâſſe, in recenti memoria hæret. Neque, uti notum, excitata ſternutatio, quin & collutio faucium ex aqua frigida, rarò eosdem depulerunt. Alios coercendi ſingultus modos paſſim apud Autores videre licet, qui quidem, quando hi ex vitio in diæta commiſſo oriuntur, auſpicatò nonnunquam ceſſiſſe viſi ſunt; aſt ſi à detorſione coſtarum ad ventriculum, uti apud *Schenkium* legitur, vel ab humoribus nimiùm corroſivis ac æruginoſis originem trahant, vel etiam febribus epidemicis ac malignis ſuperveniant, vix talia quicquam proficere, ſed quoad cauſarum varietatem curam quoque variandam irritationesque ſenſum in diaphragmate aliis ſopiendum eſſe, imò omnibus licet ſalutaribus tentatis non rarò ſiniſtro eventu morbum terminari, nullus non novit.

OBSERVATIO XVI.
D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,
De
Cura doloris Iſchiadici.

SEnex 63. annorum, cum dolore Iſchiadico jam 14. ſeptimanas integras domi detentus fuiſſet, fruſtraque ex Medicorum conſilio Emplaſtrum Oxycroceum aliaq; gummata calefacientia geſtâſſet, tandem ſuaſu cujusdam Civis eodem remedio cum aliis ægris antehac ſanati ſequens cum ſucceſſu uſurpavit. Primò tegulæ ignitæ ſuperfudit acetum pedibusque excepit fumum; Deinde linteamen quadruplicatum tegulæ circumvolvit iterumque acetum ſuperfudit, quod linteamen mox pedi inferiori infra & ſupra malleolum applicatum per ſemihoram retinuit. Deinde ſumſit allium tenuiter inciſum, hoc miſcuit lacti equino & hâc mixturâ totum crus ſibi fricari curavit, quantum id tolerare poterat: Quod, cùm veſperi factum eſſet, eâ ſtatim nocte pacatiùs dor-

mivit dolorumque levamen ſenſit. Repetiit idem ſecundô & tertiô die circa veſperam, ſemperque inde melius habuit, ut tandem incedere iterum poſſet, qui antea ſemper deſidere cogebatur. Affirmabat ſenex, primâ & ſecundâ frictione dolores quaſi ad pedem tractos eſſe, unde circa malleolum tumor enatus, qui tamen tertiâ fricatione peractâ, impoſitôque tumori allio cum lacte equino ſubitò diſcuſſus eſt.

OBSERVATIO XVII.
D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,
De
Mira cordis palpitatione.

SEquentem non puto reticendam eſſe hiſtoriam, quam Beatus *Sylvius* quondam in Noſocomio Lugdunenſi hoc modo enarrabat. Piſtoris cujusdam filius miro ingentisq; cordis pulſu, unde coſtæ etiam extrorſum propulſæ à naturali figura receſſerunt, angebatur. Vocatus cum aliis præſtantiſſimis Medicis etiam N. ad eum, qui dubius admodum de hoc miſerabili affectu ægrum reliquit. Carpſit quidem aliorum ſententias, ſuam verò non dedit, nec conſilium, nec ullum, quod alii non præſcripſerant, medicamentum ſuppeditavit. Quia autem vehementem hanc cordis palpitationem, quæ ad notabile ſpatium imò diſtantiam aliquot domuum audiebatur, præceſſerat Cardialgia, idcircò ab alio quodam emeticum ægroto exhibitum eſt, unde hoc acceſſit denuò novi mali, ut præter palpitationem ingentem ſumma ac extrema ipſum quoque premeret reſpirandi difficultas, quæ tanta erat, ut vix obſervari poſſet pulſus, imô & interdum planè ad ſenſum abolitus videretur. Quotidiè ipſi & vicini & Medici aderant cum commiſeratione malo huic intenti, exſpectantes inſuper hujus mortem & interitum omni momento. Medicorum ad ægrum hunc vocatorum decimus fuit

D. Syl-

D. Sylvius, qui judicavit ſcatere corpus juvenis pituitâ viſcidâ ſtabulante partim in ipſo corde illudque ita inflante, ut etiam pulſus percipi nequiret; partim in aliis partibus hærente halituſque ad cor per venas lacteas mittente. Præcedentem pulſationem etiam anxietates à bile acri in pituitam continuò agente & cor mordicante, deduxit. Propinavit primâ vice Mixturam aromaticam carminativam, unde intra 24. horas magnâ ſui parte remiſſius factum eſt malum. Bis, terve hâc mixturâ iteratâ pilulas Phlegmagogas, quarum formulæ in Praxi copioſè exſtant, ordinavit. Harum uſu juvenis ſenſim ſibi aliquid quaſi à corde ad regionem inteſtinorum trahi dixit, breviq; cum omnium admiratione priſtinam recuperavit ſanitatem.

SCHOLIUM.

PAlpitationis cordis tanta vis eſt, ſcribente in *lib. 5. de partium morb. cap. 14. Joh. Fernelio*, ut ſæpè ſit animadverſa thoracis vicinas coſtas effregiſſe; ſæpè & eas, quæ ſupra mammam ſunt de propria ſede depuliſſe. Sic *Nicolaus Tulpius lib. 2. obſ. med. cap. 25.* tantum cordis impetum refert, ut verberantis ictus diſtinctè nonnunquam præ foribus conclavis audirentur. Similem validum motum etiam *Chriſtophorus à Vega lib. 3. de arte med. ſect. 6. cap. 8. Petr. Foreſtus lib. 17. obſerv. 1.* & *Bald. Timæus lib. 2. epiſt. med. 23.* notârunt. In moniali duas coſtas loco motas vidit noſter *Phil. Höchſtetterus dec. 9. obſerv. med. caſ. 9.* & *Gregor. Horſtius lib. 3. obſerv. med. 13.* coſtas cum ſterno extuberantiam hinc contraxiſſe memorat. Miram cordis palpitationem cum coſtarum fractura, quam per annos quinquaginta ſuſtinuit *Philippus Nerius, Florentinus*, uberiùs exponit *Angelus Victorius conſultat. medic. 97.* quam tamen ſupra naturæ ordinem fuiſſe demonſtrare conatur.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XVIII.

D. JOHANNIS PETRI ALBRECHT,

De

Homine, pro Dæmoniaco habito, Sapâ vomitoriâ Sylvii curato, deq; recto Antimonialibus utendi modo.

HOmo quidam robuſtus jam ab aliquot annis graviſſimis affectibus obnoxius erat; Omnis generis beluæ inſtar devorabat cibos, nec ſaturabatur. Excrementa cum lotio absque omni ſenſu ſedens, cubansque emittebat, delirabat, grunniebat inſtar porci, nec quicquam loquebatur, niſi valdè mutilatè & absq; ratiocinio. Hunc alii Medici Dæmoniacum cenſuerunt: Aſt ſuperveniens *D. Garliep* hâc eum reſtituit ratione. Doſin ſapæ vomitoriæ ipſi exhibuit, unde non vomuit, ſed dejecit aliquoties, ſicque per 14. dies eum quieſcere paſſus eſt; Unde nihilo melius habuit, ut adſtantes quoque de ſucceſſu curationis deſperarent, hancque irritam pronunciârent. At *D. Garliep* perſpectum exploratumque habens, Antimonium non ſtatim allevare, nec ſemel tantùm exhibitum omne opus abſolvere, ſed iteratâ imminutarum doſium in morbis pertinacibus & chronicis exhibitione opus eſſe, exactis illis 14. diebus iterum doſin iſtius ſapæ propinavit, unde rurſus absq; ullo vomitu alvum aliquoties depoſuit. Elapſo iterum 14. dierum ſpatio, denuò doſin vomitoriæ ſapæ deglutiendam dedit ægroto, hinc rectiùs quodammodò habere viſus eſt. Tandem poſt 14. dies quarta eandem obtulit vice, unde plenè planèque reſtitutus eſt patiens; qui poſteà integrâ ratione ac bonâ valetudine fruens, aliquot liberorum contractô matrimoniô Parens factus eſt. Hæc ſatis memorabilia Prælaudatus Medicus *D. Sylvio* tranſcripſit,

qui

qui reſpondit, eum jam rectè edidiciſſe medicamentorum Antimonialium uſum, ſi noverit idem medicamentum Antimoniale iteratis vicibus imminutâ ſemper doſi exhibere, Se hâc ratione mirabilia præſtitiſſe, hancque medendi methodum ſibi hactenus in arcanis fuiſſe, longâ enim ſibi experientiâ compertum eſſe, minori quantitate & ſæpiùs exhibita antimonialia cum admiratione ſe humorum diſpoſitioni accommodare, ſic, ut expellenda expellantur, alteranda alterentur, roboranda roborentur &c. hocque, quod magis mirandum, unum idemque facere medicamentum. *Dominus Garliep*, qui hâc ſapâ etiam in pueris & infantibus felici ſemper cum ſucceſſu utitur, ſe parùm attendere, retulit, an multum illa evacuaret, hoc verò ſe ſcire, tantum ejus uſu educi, quantum requiritur, eandemque ſapam pro medicamentorum Antimonialium more jam alvum, jam ventriculum, jam utrumque jam etiam ſudorem pro humorum diſpoſitione movere, nonque rarò hæc tria ſimul præſtari: Narravit quoque illam primâ vice vomitum, ſecundâ alvum, tertiâ verò aliiſque vicibus ſudores tantùm, vel etiam ſudores & dejectiones ſimul commoviſſe. Ex hac obſervatione liquet, medicamenta quædam Chymica hoc habere, ut non unicâ, 2, 3, aut quatuor vicibus uſurpata omnem, quam intendimus, operationem abſolvant, ſed tum demum optatô ſucceſſu nos potiri faciant, quando ſæpiùs iteratisque vicibus exhibita fuerint. V.g. *Schröderus Lib. 3. pag. 328.* de Antimonio diaphoretico memorat, quod *Baſilius Valentinus* illud unô eodemque die ad gr. xv. vel quinquies exhibuerit, & *Sylvium* quondam non ſemel docuiſſe memini, Antimonii diaphoretici operationem lentam quidem eſſe, ſed ſatis potentem, ſique quid operari deberet, neceſſe eſſe, ut aliquoties non tantùm exhiberetur, ſed & in ejusdem uſu diutius perſiſteremus. Sic etiam Mercurium dulcem ritè præparatum alternisque diebus in exigua quantitate ad tempus aliquod uſurpatum, quem uſum in Chronicis nonnullis morbis præſtet, quis ignorat? Non rarò hujus

hujus minutiori doſi exhibiti medicaminis beneficio absque ulla inſequente ſalivatione luem Veneream feliciter profligavimus, totumque artificium in quantitatis debita imminutione medicaminisque certis diebus repetitione conſiſtere, experti ſumus.

OBSERVATIO XIX.

D. LUCÆ ANTONII PORTII,

De

Cancri fluviatilis partibus genitalibus.

NOn ſemel pueros audivi, qui matres interrogarent, ex quibus acceperant olim fuiſſe partos, quânam arte, atque induſtriâ, quôve ſtudiô concepti, progeniti, partique fuiſſent? Illarum autem aliæ aliud dicebant. Nonnullæ ſanctè aſſeverabant pueris, eos pluribus menſibus in earum corpore delituiſſe; poſtea proſiluiſſe. Ac quâdam die in magna hominum matrum, puerorum, & puellarum frequentia curioſiùs puellulus quidam matrem rogavit, ut locum ipſum oſtenderet, per quem ipſe proſiluiſſet, & lucis veniſſet in oras. Cujus exemplo alii ſimiliter interrogabant, omnesque importunitate maximâ, & pervicaciâ locum videre volebant. Hinc matrum, quæ natu majores erant, omnes diffuſè ridebant; juniores verò vix leniter ſubridebant: atque interim ſermonibus his, importunitateque puerorum coram patribus, fratribusque, aliisque genas habebant pulchro ſuffuſas rubore. Alia autem dicebat puero ſuo, quod illum peperiſſet ex genu. Alia rem omnem referebat ad virum, dixitque puero, ipſum genitum patris in capite; è quo per nares procidiſſet, dum pater conatu veluti convulſus ſternutaſſet; eamque nihil aliud præſtitiſſe, niſi quod ſinu excepiſſet filium, ne fortè in terram decideret. Alia ſuo dicebat, illum violentiſſimum conatum egredi è corpore, protervo capite,

veluti

veluti aries urgendo disrupiſſe umbilicum, & indè fuiſſe natum: & adhuc ſe poſſe oſtendere in umbilico vulneris illius cicatricem. Quod plerisque magis viſum eſt veriſimile; quoniam ex cicatricula quam unusquisque in proprio umbilico obſervaverat, facta ipſis, qui nunquam peperiſſent, ſpecies eſt ſimilis cicatricis in matrum umbilico, è cujus vulnere ipſi potuerint naſci. Alia puero dixit; ſibi cæſam quondam perfoſſamque alvum duriſſimo viri gladio; & ex illo vulnere poſt novem menſes ipſum ſibi quæſiviſſe viam. Vetula quædam ad filium converſa, jam natu majorem, qui his præſens erat, quique uxorem ibi, filiolumque haberet, dixit ſe reperiſſe illum mane, cum lotium ipſa redderet, in urinariam matulam delapſum. Neque ille abnuit. Cujus filius ægrè ferens id, quod Avia de Patre dixerat, quodque Pater nutu confirmaverat, amplexatus matrem, quid quæſo tu inquis de me mater? rogavit. Quæ egregiùs mentita eſt, reſpondens feneſtram ſatis pulchram, & decentem ſibi factam ſub alis ex qua bellus in lucem prodierit! Hinc pueri quærebant quanam parte nobilius fuiſſet naſci ex capitenè; per nares; an ex genu; an ex disrupto umbilico; an cæſa matris alvo; an per pulchram ſub alis feneſtram? Quisque ſuo patrocinabatur natali. Omnibus autem minus decorum viſum eſt ex vetulis naſci; nam vetula dixerat ſe reperiſſe filium in urinariam matulam delapſum! Quo matres magis videbant; illudebantque illi, qui ex vetula erat natus. Verum adultiores ex matrum riſu, & quoniam nubiles ſorores oculos vel avertebant, vel terræ figebant, neque plaudebant ipſorum curioſitati, aliquid fallaciæ in illis ſermonibus ſubeſſe ſuſpicati ſunt. Sed nulla matrum patiebatur ſe mentitam credi à filio. Multa propterea dicta ſunt de Minervæ ex Jovis capite ortu; & de ortu Bacchi; & de Cæſaris ortu ex cæſa matris alvo; deque aliis ſimilibus multa narrata ſunt, veras hiſtorias fabulis permiſcendo, non ſinè puerorum tum admiratione, tum delectatione.

Non minùs, fateor, ego fui curioſus, atque animi ambiguus cum primùm Viennæ neſciens inter edendum Cancros quid melius facerem, qua parte, quove foramine ova ederentur Cancrorum, quærerem.

Ova autem in cancro fluviatili majora ſunt, quàm in cancro marino majori, quem Pagurum quidam dicunt; ut proinde videretur foramen quo excluderentur, debere eſſe majus, & magis conſpicuum. At in Paguro, cujus Venetiis magna copia eſt, ſunt bina foramina ad latera ejus loci, in quem oſſa concurrunt, quæ ventrem, vel potius regionem anteriorem cancri obtegunt, ùnum ex dextera, alterum ex ſiniſtra: quod jam plerisque notum eſt. Verùm in fluviatili cancro ſunt quidem multa oſſa, quæ item partem illam muniunt, habentque omnia ſimul veluti ſcuti oblongioris figuram; nullum tamen in illis, quamvis, nudis tamen oculis, diligenter perſpicerem, foramen obſervare potui: & oculi, etſi non armati ſpecillis, ſat idonei videbantur ad videndum per quem locum ova, quæ minima non ſunt, parerentur. Quæ omnia admirationem adaugebant! Diſſecta autem animante vidi bina ovaria, quæ parte ſuprema connexa invicem, infima obſervantur disjuncta; unumquodque ſuum habens canaliculum, qui è regione ſive dextra, ſive ſiniſtra tendebat ad ejusdem regionis brachia cancri. Obſtupui ſanè; recordatusque eorum, quæ de puerorum curioſitate, deque matrum reſponſis retuli, mecum ipſe ridens cogitavi, an eſſent hæc animalia illa, quæ per brachia parerent? Sed præconcepta ab ipſâ prima juventute opinio, abſurdum hoc, nedùm ridiculum eſſe, fœtus edi per feneſtras in brachiis, vel ſub brachiis adapertas, me avertebat à diligentiori in artubus cancri obſervatione: & interim disruptis canaliculis non potui tunc temporis quicquam perſequi: decrevi tamen opportuniori occaſione tum in coctis, tum in crudis cancris rem diligentiùs indagare.

Mecum

Mecum autem cogitavi, nonnunquam ex majori ovo naſci animal, quod nequaquam ad majorem magnitudinem creſcendo perveniat. Idque eſt omnino manifeſtum in cancro fluviatili, & in paguro, hoc eſt *nella Grancevola Veneziana:* nam in cancro fluviatili ova tum intùs in ovariis, tum parta jam (creſcunt enim nonnihil etiam edita) ſunt notabiliter majora; cum pagurus ad magnitudinem creſcat multò majorem magnitudine gammari fluviatilis! Et quantum hucusque memini ab aliis obſervatum hominis exiliora, & multò tenuiora principia ſunt, quàm pulli gallinacei; ac exiſtimo multa ſimiliter dici poſſe de aliis animalibus. Quod ſimiliter obſervatur in plantis, quarum etſi nonnullæ ſemen habent majusculum ut ſunt caſtaneæ, glandiferæque arbores pleræque, quercus, ilex, ſuberque, & nuciferæ, atque aliæ; ſunt tamen arbores quædam proceræ ſatis, ut utraque morus, ficus, aliæque, quarum ſemina comparata ad ſemina fabarum, quæ ad ulnam circiter attolluntur, item ad ciceris, & ad faſeoli ſemina ſunt planè exigua. Suntq; ſemina plerarumque minorum plantarum, quæ plantam ſuæ ſpeciei contineant nudis oculis ſpectabilem, quam ſæpè notavi in ſtaphidis agriæ ſemine; cum in ſemine plerarumq; grandiorum plantarum niſi magna adhibeatur diligentia nulla rudimenta plantæ ejus generis cernere valeamus: in nucleis tamen pinearum nucum nudis oculis manifeſtò dignoſcitur parva pinus.

Ceterum priusquam oſtendam ex quo brachio, quove foramine in brachio ova Gammarorum prodeant in lucem, operæ pretium erit indicare, ut fœminæ à maribus ſinè diſſectione dignoſcantur. Atque ut faciliùs id præſtarem, placuit mihi in tres Regiones totum animal dividere. Primam appello Ventrem in qua viſcera omnia, ovaria, ſive teſtes, & vaſa ſpermatica in maribus, & quampluri̇mæ aliæ partes continentur. Secundam appello Caudam, quæ ex multis conſtat oſſibus invicem articulatis, & muſculis quam plurimis,

aliisq; partibus referta eſt, alii nullas habent forcipes. Tertiam Cancri Regionem dico Artus. Artuum verò duplex eſt apud me genus. Primum voco Artus majores; ſuntque illi, qui naſcuntur hinc indè à ventre; habentque alii forcipes. Et brachia appello eos artus, qui forcipes habent ad ſimilitudinem Vergilii; qui brachia dixit in ſcorpione

Quà locus Erigonen inter, Chelasq; ſequentes
Panditur. Ipſe tibi jam brachia contrahit ardens
Scorpius; & cæli juſta plus parte relinquit.

Reliquos artus majores Crura, ſive Pedes dico. Secundum genus voco Artus minores: qui à Cauda naſcuntur, & comparati ad primos ſunt ſanè multò minores.

Monendus autem, ſive potiùs rogandus in his eſt Lector Benevolus, ne in nominibus rigoroſam Etymologiam exquirat. Nam cum mihi haud ſuppeterent voces magis propriæ; neque poſſem multis anguſtiis preſſus, apud Scriptores quærere, an magis aptis vocibus ea, de quibus ego loquor, denominari potuerint; libertate quadam ſum uſus ex quadam analogia cum partibus aliorum animalium, aut etiam hominis nomina imponendi iis, quæ obſervavi in gammaro: qua etiam libertate utar in poſterum; rem tamen ſatis indicabo, ut unum pro altero ſi attentè conſiderentur, quæ dico, minimè accipi poſſit. Quod ſi aliis quoq; placeant voces, quibus ego utor, ſervabunt illas; ſi verò ipſi habent meliores, mutabunt pro lubitu; reſque eaſdem aliis verbis appellabunt.

Extrinſecùs in ventre antequam diſſecentur, nullam ſatis dignam differentiam inter fœminam, maremque gammarum mihi primùm obſervare licuit. Et aſpectu primo artus majores viſi ſunt etiam in utriſque omnino ſimiles; & numero æquales: paria nempe in utriſque quinque. Quorum ſimiliter, & æqualiter in utroque ſexu paria tria forcipes

pes habent: ut tribus Brachiorum paribus donatos fuiſſe à natura gammaros dicere debeamus. Quod nunquam memini me obſervaſſe in cancris marinis cujuscunque generis, atque ſexus: qui forcipes tantùm duas habent, à dextris unam, à ſiniſtris alteram; Brachiorum ſcilicet par unum. Et de marinis cancris exiſtimo debere nos intelligere verba illa:

In modum octipedis procedunt omnia Cancri:

nam cum quinque ſint in paguro, & in aliis cancris marinis, quos ego vidi, majorum artuum paria, unum tantùm forcipes habet; quæ manibus quadammodo aſſimilari poſſint: ut quatuor remaneant paria ſinè forcipibus; & Octipes propterea dicendus ſit cancer. In cancro verò fluviatili ſive mare, ſive fœmina, tria cum ſint paria artuum cum forcipibus, primum par forcipes habet validas nimis, magnas, dentatas ad ſimilitudinem cancrorum maris; quibus conſtringendo vulnus etiam infligere poſſint. *Fig. V.* Forcipes verò, ſive Chelæ quatuor in aliis duobus artuum paribus binæ ex utroque latere ſunt tenues, & languidæ nimis: ut nihil ex illis Piſcator, vel Sector ſibi timere debeat. Reliqua duo paria artuum majorum nullas habent forcipes; deſinuntque in cuſpides acutas: ut Quadrupes proinde dici poſſit fluviatilis, ſive dulcium aquarum Cancer. Sunt tamen omnia hæc robuſtiora & majora, ut totum corpus in cancro mare, ſi cætera maximè quò ad ætatem ſint æqualia.

In caudis verò niſi conſiderentur minores artus, qui à cauda naſcuntur, nulla item oculis meis inter marem, atque fœminam hucusque patuit inſignis differentia. Artus autem à cauda nati in mare, & in fœmina manifeſtas aliquas habent differentias. Mares habent in cauda (*Figura V.*) quinque paria minorum Artuum; quæ in fœminis ſunt tantùm quatuor. Primum par artuum in cauda marium longius, durius, & reliquis firmius ſemper converſum eſt ad ventrem; cumque ortum habeat à prima interſectione oſ-

ſium in cauda, protenſum jacet inter quatuor crura: hoc eſt inter majores artus, qui caudæ proximiores ſunt. Cartilaginoſi ſunt artus iſti, finiuntque in figuram, quam faceret contorta in Cylindrum plana cartilago. Simile par artuum eſt in cauda Paguri Veneti maſculi, ſimiliter converſum ad crura: principio tamen, & progreſſu oſſeum; ſed deſinens in cuſpidem acutam item cartilaginoſam; quæve etiam ex contorta quadam cartilagine conſtare videatur. Habent artus iſti è latere rimulam; ut turgentibus iis, quæ oſſe clauduntur, videatur os propter ſui ſtructuram locum aliquantulum cedere poſſe iis, quæ intùs fortè turgerent: ſunt enim fiſtuloſa, & continent multas partes. Quæ omnia iis, qui moniti jam norunt Pagurum fœminam duas habere vulvas, per quas ova parturiat, facilè ſimilitudinem facere poſſunt duorum membrorum genitalium. Sed non ego unquam vidi vaſa ulla ſpermatica in paguro porrigi caudam verſus. Et in Gammaro fluviatili certiſſimum mihi eſt, vaſa ſpermatica aliò tendere: ad crura nempe; & in cruribus adaperiri; in quibus foramina adſunt, per quæ ſemen effunditur. Primum autem par minorum artuum in cauda gammari fluviatilis poteſt, dum movetur, titillare oſtiola; quibus adapertis copiosè ſemen erumpit: ut poſtea dicam. Et maxima nunc teneor ſciendi curioſitate, an in paguro vaſa ſpermatica ſimiliter conſtituta ſint, & ſimiliter ducantur; ac in gammaro fluviatili illa obſervavi. Secundum par artuum in cauda gammari maſculi fluviatilis minus firmum, & minùs longum primo eſt; eſtq; in nonnullis primo ſimile; in aliis aſſimilatur potiùs reliquis tribus paribus: quæ languidiora ſunt, molliora, & breviora; & iis ſimilia, quæ obſervantur in Gammaro fœmina. Cujus, ut monui, quatuor tantùm ſunt paria minorum artuum in cauda: qui bifidi ſunt; & quælibet pars iterum ſubdividitur; deſinuntque in fibras molliſſimas, & quacunque flexibiles: è quibus dum tempus eſt, pendent ova: Incertum autem mihi eſt, an fibrilla

certo

certo ovi loco agglutinetur: quod veriſimilius eſt? Item & incertum an aliquid fibrillæ naſcatur ab ipſo ovo; quod agglutinetur fibris Artuum: quod etiam veriſimilius videtur? Et obſervatu dignum eſt hoc tempore multiplicari fibrillas; videnturque ova liquore quodam perfundi, qui facilè coit in fibrillas: adeò ut ovum, quod undequaque ſolutum naſcitur, facilè appendatur artubus. An minores artus in cauda gammari uteri vices gerant, & fibrillæ aſſimilari poſſint placentæ uterinæ? Enim verò complures compertum habent ab ovo naſci animalia cuncta; & in Viviparis ovum omnino ſolutum à reliquis partibus fœminæ ab Ovariis deſcendere in uterum; & placentæ uterinæ beneficio uteri lateri cuipiam adnecti; atque ſic veluti pendere ab utero, donec maturus ſit fœtus!

Totidem ſunt artuum paria, quatuor nempè, in cauda paguri fœminæ (nella Grançevola Veneziana) *Figura VI. & VII.* è fibris quorum pendent ova ferè ſemper rubicunda ſatis: viſa ſunt enim aliquando flava; quod nunc non rectè memini, an fortè coctura acciderit; ſed in fluviali certo certius absque coctura ex eadem cauda non ſemel vidi alia ova rubicunda, alia ſubrubra, alia flava, alia ſubflava. E fibris ſingulorum artuum caudæ paguri pendentia ova faciunt ſpeciem Botri. Principium artuum in paguro eſt oſſeum, & durum; ſed deſinunt omnes in ſubſtantiam cartilaginoſam rotundam, & acutam; ex qua naſcuntur hinc indè multæ fibrillæ ſimiliter cartilaginoſæ, & nonnunquam in alias ſubdiviſæ. Habent inſuper Artus iſti articulum in medio totius longitudinis ipſorum; qui quidem articulus non deeſt in cancro fluviali; & ab hujusmodi articulo incipit ſubdiviſio artuum in duos ramos; indè in alios. Nunquam autem vidi in paguro octo eſſe paria artuum, quatuor ex utraque parte; è quibus ova penderent. Exiſtimo tamen potuiſſe dari aliis ſpectandam fœminam hujus generis cancrorum.

rum; quæ octo haberet artuum paria in cauda. Accidit enim ſæpè numero in aliquo animali alicujus ſpeciei raritates quasdam obſervari, quæ minimè obſerventur in tota ſpecie. Vel fortè non fuit pagurus animal illud, in quo, ut accepi, obſervata octo erant paria Pinnarum; è quibus ova penderent. Cæterum in his etiam magna differentia eſt inter pagurum, & cancrum fluviatilem. Nam ova minora mole, ſed plura, atque plura numero ſunt in paguro. Et quæ pendent ab uno artuum botri ſimilitudinem faciunt diſtincti à reliquis: cum in fluviatili conſuetò ova omnia pendentia ab omnibus artubus faciant ſimul unum veluti acervum ovorum, ſive botrum unum; etſi quandoque ſit etiam in his aliqua diſcretio; & à quolibet artuum veluti racemulus uvæ Ribes diſtinctus ab aliis racemulis pendere videatur. Inſuper è quatuor paribus artuum in Cancro Veneto majori naſcuntur (*Fig. VI. & VII.*) quatuor paria pennarum; è quibus nullum omnino pendet ovum: cum in fluviatili deſint pennæ iſtæ. Quæ in paguro faciunt veluti binas alas; quarum quælibet quatuor habet pennas. Ac pennas placuit appellare partes iſtas; quoniam non exiguam habent cum pennis avium ſimilitudinem. Si quidem ex utroque latere ſecundum longitudinem quælibet habet piloſitatem quandam, ſive lanuginem, vel potiùs plumaginem quandam diſpoſitam, ſimilem illi, quæ eſt ſecundum longitudinem in oppoſitis duobus lateribus unius cujusque pennarum avium. Oſſeæ ſunt pennæ iſtæ, cavæ, curvæ, & tam longæ, ut extrema dextrarum poſſint contingere extremitates earum, quæ ſunt è ſiniſtro latere. Vallum efformant circa ova; quo aquæ coercentur, & ova aliquo modo defenduntur ab irrequietis undis.

Sed revertar ad cancrorum fluviatilium pariendi vias; quas, cùm ego quicquid aliud magis verum ratus, brachia nollem inſpicere, non poteram invenire. Sed cùm ſemper viderem canales ab Ovariis ad brachia tendentes, tandem in dubium

vocans præconceptam opinionem, perſpexi majores artus, & in artubus obſervavi foramina; per quæ ova pariuntur. Scilicet in tertio pari majorum artuum, *Figura VIII.* quod, ut dixi languidulas habet forcipes, & medium eſt inter reliqua quatuor paria, quorum duo chelas etiam habent, reliqua duo verſus caudam non habent, ſunt feneſtrellæ binæ, ſive bina adſunt foramina figuræ non exactè ſphericæ, unum in dextro tertiorum artuum, aliud in ſiniſtro; in quæ terminantur canales membranacei ab ovariis diducti. Atque ideò ova deſcendentia per canales iſtos, tandem per foramina, quæ ſunt in artubus mediis, in tertio nempe Brachiorum pari, egreſſum in lucem inveniunt. Ut proinde non omninò abſurdus is eſſet Puer, qui inter oſcula, & luſus, blando, dulcique deceptus ſermone, matri credat, dicenti peperiſſe eum per decentes quaſdam ſub Alis adapertas Feneſtras: quandoquidem revera reperiuntur animalia, quæ ne dum per Feneſtrellas ſub alis, ſed per Feneſtrellas in Brachiis perpetuò patentes ova pariant!

Placet autem, ut hujusmodi foraminum ſitus meliùs dignoſcatur, tertium par artuum aliquo modo deſcribere, & eorundem figuram adjungere.

Artus majores medii, *Figura IX.* octo habent articulos numerato etiam eo, quo Brachium ventri conjunctum eſt; & quilibet artuum ex octo componitur oſſibus fiſtuloſis, muſculos pleroſque in eorum cavitate includentibus. Unum tamen exiguum nimis eſt; interponiturque inter ſecundum, & quartum oſſa; quæ nonnunquam in natu majoribus in unum coaleſcunt, & ex tribus fit os unum. Si quis conſideret ſtructuram corporum in variis animalium generibus, facilè deridere poterit nonnullorum ſcientiam, decentiam in figuris partium animalium pro finali cauſa adducentium. Quicquid enim in Architectonica, & in Mechanicis omnibus poſſibile eſt, eſt etiam & decens, ac conveniens Naturæ. Quæ cùm in bovis pede oſſibus muſculos circumſtatueris, in can-

cro oſſa fecit fiſtuloſa; & in oſſium cavitate muſculos abdidit; quibus artus moverentur. Quod ſi nobis etiam fabulari liceat, ſapientior videtur Natura, ac magis provida in pulice; lorica enim pulicem armavit, & in cancro, & in limacibus, & in locuſtis Marinis, & in teſtudinibus: quippe duris oſſibus circummunivit partes molliores; quæ à circumpoſitorum corporum incurſu faciliùs poſſunt offendi. An nobilior vel ignobilior eſt bos apiculis ingenioſis, providis formicis, prudenti teſtudine, quæ ſemper ſecum ſuam ducit domum? An minus admirabilis ſtructura eſt cujuscunque minimi animalis? Quantò meliùs eſſet rerum contemplari neceſſitatem, quæ ex vario naſcitur concurſu corporum minorum; ut aliud, atque aliud fiat; & quicquid tandem fiat, decentiſſimum illud, & convenientiſſimum ſit idem corporeæ naturæ! Nam quibusdam poſitis in concurſu corporum neceſſum fuit res eſſe, ut ſunt. Ut ſi fœmina utero gerat, creſcente fœtu neceſſum eſt comprimi inteſtina, & id omne, quod inteſtinis adjacet; neceſſum eſt Diaphragma minùs liberè moveri; neceſſum eſt diſtendi, & ampliari Peritonæum. Ac in iis, quæ pluries pepererunt, poſtmodum neceſſum fuit ventrem apparere extrinſecùs rugoſum. At hoc neque pulchrum, neque decens eſt? Sed neceſſum fuit ſic contingere! Quantò meliùs fuiſſet contemplari, ut ea, quæ dum ſeſe invicem impediunt, non poſſunt recta moveri, in gyrum vertantur; quàm gratis aſſerere hujus ſpectabilis Mundi ſphæricam eſſe figuram; quia ſphærica decentior eſt, pulchrior, & capacior. Nam quælibet figura decens, pulchra, & ad amuſſim capax eſt ejus, quod ipſa continetur. Verùm dum Sol exempli gratia in ſe convertitur, neque poteſt recta ferri, in vertiginem quoque rapit ea, quæ circum ipſum poſita ſunt; & neceſſariò factum eſt, ut ſpectabilis hic Mundus ad globoſam potiùs, quàm ad aliam motibus illis minùs aptam accedat figuram, Ac poſſibiles ſi ſunt figuræ, quid eſt hoc, quod naturam impediat, figuris omnibus uti poſſibilibus!

Inter primum articulum, quo brachium unumquodque tertii paris ventri adnectitur, & ſecundam articulationem eſt os primum in ordine oſſium brachii; in quod inſeritur canalis ab ovario illius lateris diductus, & in eo terminum habet. Quæ quidem foramina, unum in dextro brachio, aliud in ſiniſtro, obducta apparent membranulâ quâdam in morem turgidæ veſiculæ aliquantulum extuberantis: quam tamen exiſtimo propter muſculoſas fibras contrahi, dum ova pariuntur; atque ſic adaperiri foramen. Eſtque in hac membranula obſervatu dignum, quod ex ea tantum parte, quæ reſpicit forcipes oſſi, ſive labio foraminis firmiter adnexa eſt; ex alia verò parte, quæ reſpicit ventrem cancri, libera eſt, & ſoluta ab omnibus aliis partibus; ut pateat proinde via ovis. Sed cùm extrinſecùs hujus membranulæ color ſimilis ſit colori membranularum, quibus muſculoſa ſubſtantia, quæ conſpicitur inter aliquos articulos, contegitur, facilè poterit iſte color alicui imponere; qui nihil cogitans de canali, qui abſconditur membranula illa, ex hac coloris ſimilitudine poterit credere, ſolidum muſculum aliquem luſu quodam naturæ occludere foramen: cùm re vera membranula abſcondat quidem viam, per quam ova emittuntur, ſed aperiatur ad latus. Eſtque membranula veluti velum expanſum claudens foramen illud. Quod ſi velum contrahatur, patet via, & foramen adaperitur. In ſicco animali, quoniam velum hoc non turget, neque expanſum eſt, fovea apparet in foramine intus ducens. Eſt medium hoc par artuum ſimile aliis; niſi quòd primũ par forcipes habet majores, & validiores, ſicuti etiam omnia oſſa in eo ſunt majora, & validiora; & poſtrema duo paria forcipes nullas habent. Eſt item medium hoc par artuum in fœminis ſimile omninò medio pari artuum cancri maſculi; niſi quòd in cancro mare nulla apparet neque in primo, neque in reliquis oſſibus exſculpta feneſtrella, nullum apparet ovale foramen. Atque ideò ſi quis hujus rei notitiam habeat, omiſſis aliis ſignis ſupra relatis, quibus fœminæ à maribus diſtin-

guantur tantùm ex eo, quod adſint, vel non adſint foramina ovalia in medio artuum pari certo, certius pronunciare poterit in cancris hoc animal eſt Fœmina, hoc eſt Mas. Semel obſervavi in primo oſſe quarti paris è ſiniſtra tantùm regione artuum majorum, quod par forcipes nullas habet, foramen ovale exſculptum ſimile omninò foraminibus medii paris. Ac diſſecto animali cognovi canalem illius regionis ab ovario procedentem in duos ramos ſubdiviſum; quorum unus terminabatur ad foramen conſuetò ſpectabile; alterum terminabatur ad foramen exſculptum in primo oſſe cruris ſiniſtræ regionis. Ut propterea neque abſurdum ſit credere Animalia dari, quæ per crura pariant fœtus ſuos! Ab ovariis autem antequam coeant in unum corpus ſubrotundum canales procedunt, alter ad dextrum latus, alter ad ſiniſtrum. Ac canalis unusquisque progreditur inter proceſſus coſtularum; indè ultra pergens intrat in fiſtuloſum os brachii, & terminum habet in foramine inſculpto in hoc eodem primo oſſe brachii, ut dictum eſt.

Semper autem mihi licuit ſpectare ova in ovariis. Nam antequam omnia vetera ova in lucem prodeant, novorum ovorum albicantia rudimenta apparent: ut non ſemel viderim in ovariis eſſe adhuc quædam ova jam ſatis grandia, & veluti properantia, ſi ſic dicere liceat, ad canales, per quos deſcendunt in brachia, & alia albicantia minora; & multò magis molliora, ſeu minus firma. Ovaria autem tunc erant contracta nimis, atque deficientia ab ea magnitudine, quam ſolent habere, cùm ova perfectiora ſunt: videlicet creſcentibus ovis amplientur ovaria. Quin imò propter loci anguſtiam ubi creverint ova in ovariis, gammari non poſſunt ſphæricitatem ſervare; ſed compreſſa invicem poliedra conſpiciuntur; quæ poſtmodum edita, & pendentia ex cauda apparent ſphærica. At membranula una, & altera, quæ unum, atque alterum foramen obtegit, per quod ova eduntur, partûs tempore, & nonnullis diebus poſt abſolutum partum omnium veterum ovorum minimè tenta, ſed conſpicitur languida, & flacci-

flaccida; tanquam defatigata nimis in opere; & apparet humida. Tempus autem hujusmodi partus eſt menſibus Novembris, & Decembris circiter; ac etiam per menſem Januarium, & Februarium, rariùs per Martium menſem conſpiciuntur ova pendentia à minoribus artubus caudæ.

Spectaculum in his diſſectionibus oſtenditur jucundum, cor ſuperincumbens ovariis. Sedet autem cor parte ſuperiori in medio ovariorum: ut ſi dorſum incidatur gammari, *Figura VIII.* inter caudam, & curvam quandam lineam in dorſo inſignem, teſtaque illius partis auferatur, appareat cor palpitans ſuperincumbere ovariis; quæ cordi tanquam ſtratum ſubjecta ſunt. Cordis autem ſubſtantia eſt albicans; & vaſa, quæ ab illo naſcuntur, ſunt etiam albicantia, & vix diſtinguibilia ab aliis membranulis, & muſculoſa aliarum partium ſubſtantia, niſi motu, & palpitatione. Motu enim & palpitatione cordis apparent ortus, & progreſſus vaſorum à corde; & apparent ortus, & progreſſus vaſorum minorum à majoribus vaſis. Obſervantur autem etiam in mortuis cancris grandioribus cicatriculæ binæ ſupra cor: quæ videntur conſpici propter veluti chordam quandam brevem ſupra cor extenſam; & hoc, quod tenſum eſt ſupra cor, facit hinc inde phænomenon cicatricularum: de quo fortè fuſiùs dicam alibi. *Vid. etiam Fig. X. XI. XII. XIII. & XIV.*

Cæterùm in cancris maribus cor teſtibus ſuperincumbit; teſteſque cordi ſubſtrati ſunt. Qui attentiùs inſpecti apparent veluti parvi glomi tenuiſſimorum albicantium filamentorum. Supremam tamen teſtium partem, quæ caput ſpectat, non ſemel explicavi; & obſervavi conſtare illam ex vaſis anfractuoſis, ſinuoſis, & celluloſis. A teſtibus tenui ſanè principio ortum habent vaſa ſpermatica; *Fig. XV.* quæ progreſſu majora ſunt, & corporatiora: & ſeminis, quo menſibus iiſdem quibus fœminæ pariunt, & in cauda geſtant ova, albo colore maximè conſpicua ſunt; nam menſe Maji vaſa ſeminalia ſunt flaccida, languida, & ferè vacua ſemine. Poſtrema autem

pars ſeminalium vaſorum propè crura minùs amplum quidem ductum habet, & minùs candida apparet; ſed eſt carnoſior, & firmior, quàm media pars; neque tam facilè disrumpitur. Longa, & tortuoſa via, multisque revolutionibus vaſa hæc terminum habent in poſtremis cruribus: hoc eſt, terminum habent in quinto pari majorum artuum; dextrum in dextro femore, ſiniſtrum in ſiniſtro, *Fig. XVI.* Ac in primo oſſe utriusque cruris eſt pars, quæ parùm exporrecta in cylindri figuram foraminulum habet; quod obtegitur carunculâ quâdam ex extuberanti membranula, quæ ductûs pars eſt carnoſior: dixi enim vaſa ſeminalia propè exitum minùs ampla quidem eſſe, ſed eſſe carnoſiora ibi, & difficiliùs ibi, quàm in aliis locis disrumpi. Ex uno latere eſt pilus quidam majuſculus in radice, ſed deſinens in cuſpidem acutam, ut caruncula cum iſto pilo faciat ſpeciem partis extremæ in cauda nonnullorum ſcorpionum: videtur ſcilicet caruncula veluti granum milii habens è latere cuſpidem quandam. Ubi cancer ſiccus eſt, & aridus, contracta etiam & ſiccata caruncula apparet parva fovea in oſſe. Cùm vaſa turgent agitato, & moleſtato cancro facilè ſemen albiſſimum è miliari grano jam expoſito erumpit. Et non ſemel tenui lignea ſpatula compreſſi locum inter bina crura, quà priùs cognoveram duci vaſa ad crus poſtremum, & compreſſione illâ ſemen prolicitum eſt. Item ſæpè ſæpiùs diſſecto cancro compreſſione factâ vaſorum, & protruſione crura verſus vidi è cruribus erumpere lacteum ſemen. Organa autem propagationis, & generationis ſic conſtructa ſunt in cancris, ut facilem non inveniam rationem, quâ maris ſemen in fœminæ corpus ejaculari, infundi, vel intrudi poſſit: Sed neque ex ipſa conſtructione hæc eadem ratio infundendi ſemen in corpus fœminæ videtur impoſſibilis. An verò edita jam ova ſuperinſperſo fœcundantur ſemine? O ſemper, & in quibuscunque maximè admirabilis Divinæ mentis ſapientia: quid eſt illud, quod mas tribuit fœminæ; vel quid eſt illud, quod cancri maris ſemen tribuit

ovis

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

Modus cognoſcendi ex Nævis Faciei, in quanam corporis parte ſimiles reperiantur.
Fig: 4.
pag: 24.
Fig: 5
p. 63

ovis in fœminæ corpus progenitis, propter quod ova fœcunda fiunt? Corporeumnè illud eſt, an incorporeum? Ac ſi corporeum & animal tantùm machina eſt; cur non fœmina ſola ſatis eſt ad complendam integrè, perficiendamque machinam? An dantur animalia, quæ in ſpecie ſua non agnoſcunt ſexuum diverſitatem, & ſicuti plantæ quarum quævis ſuam ſpeciem propagare apta eſt, quodlibet ſinè alterius commixtione poſſit ſibi ſimile progignere? An autem animal hujusmodi datum aliquando eſt, an fortè dabitur unquam? Quod ſi omnino incorporeum illud eſt, & neque mas neque fœmina tantummodo machinæ ſunt; cur non item fœmina, quæ ovum concipit, non poteſt ſpirituale hoc, & incorporeum infundere? Cum hæc, atque ſimilia conſidero, quæ omnem humanæ ſcientiæ certitudinem ſuperare videntur, exiſtimo licere quidem homini rerum cauſas, veritatemque indagare, quod ſtudium maxime delectabile eſt; verum credere debemus, veriſimilitudines quasdam nos tantùm attingere. Voluit enim Deus operum ſuorum quorumcunque etiam leviorum, & magis vulgarium nullum omnino, exactèque homini cognitum eſſe; ut ſuperbiam deponat homo, agnoſcatque omnia, quæ habet, & quæ habere poteſt, Dei donum eſſe. A quo etſi multa, atque multa quotidie accipiamus; tamen ſi quæ ipſius gratia noſtra facta ſunt, ad illa comparentur, quæ nobis adhuc conceſſa minimè ſunt, pauperes ſumus. Ipſe autem ſic donat, atque largitur, ut ab eo nihil unquam auferatur; ſed ſemper, etiam quæ donat atque largitur, ipſiusmet remanent bona.

[*1687. 25. d. Aprilis Viennâ Auguſtam Vindelicor. allata.*]

Explicatio Fig. V.

AB. & AB primum par brachiorum in gammaro fluviatili, forcipes habens A. & A validas, magnas & dentatas.

C. C. C.

C. C. C. & C. Chelæ, ſive forcipes parvæ & languidæ, in aliis duobus paribus brachiorum.

DE. DE. DE. & DE. reliqua bina paria artuum majorum ſine forcipibus, deſinentia in cuſpides acutas, D. D. D. & D. quæ etiam pedum paria bina dici poſſunt.

i, i, i, i, & i, quinque paria minorum artuum in cauda gammari maris fluviatilis, quæ in fœmina ſunt tantùm quatuor paria.

Fig. VI.

Artus exponit in cauda Paguri ſive Grancevola Veneziana.

AB. & AB primum par artuum, in quibus ſiniſter non habet ova, dexter vero habet ova, pendentia à fibris, ut videatur Botrus.

CD. & CD. primum par pennarum ortum, à primo pari artuum cui pennæ articulantur in C.

EF. EF. EF. EF. EF. EF. reliqua tria paria pennarum, quæ naſcuntur ab aliis artubus, ad ſimilitudinem primi paris ſed botri hic occultantur à primo botro, ut etiam aliæ partes occludantur.

Fig. VII.

A B. & A B. repræſentat unum par artuum, cum uno pari pennarum.

CD. & CD. veluti vallum facientium circa ova, quorum botrus unus K. effictus eſt in dextra parte, ut conſpiciantur fibræ OL, & OI, in ſiniſtra, è quibus pendens ova.

Fig. VIII.

A. Dorſi pars in Cancro fluviatili inter caudam B C & curvam lineam D E F. qua parte diſſecta & ablata teſta apparet ſubtus membranulas cordis veſicula palpitans, & ſuperincumbens ovariis in fœmina, teſtibus vero & vaſis ſpermaticis in mare.

Fig.

Fig: 7.
pag:64.

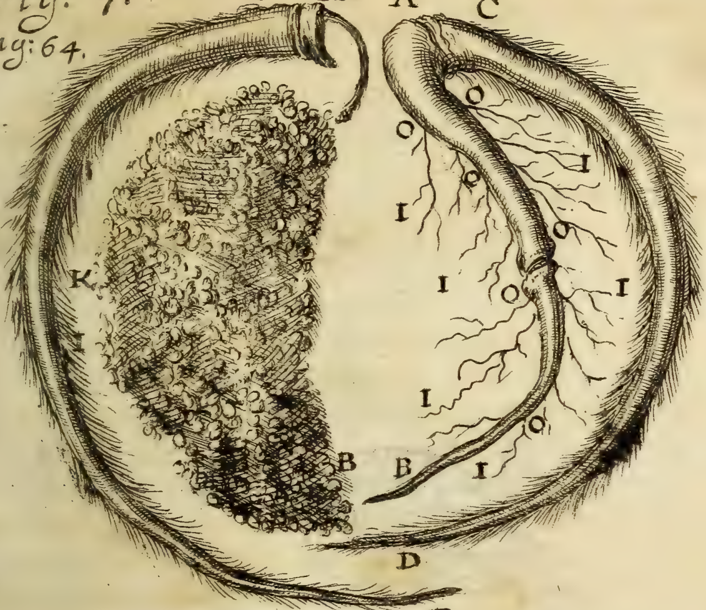
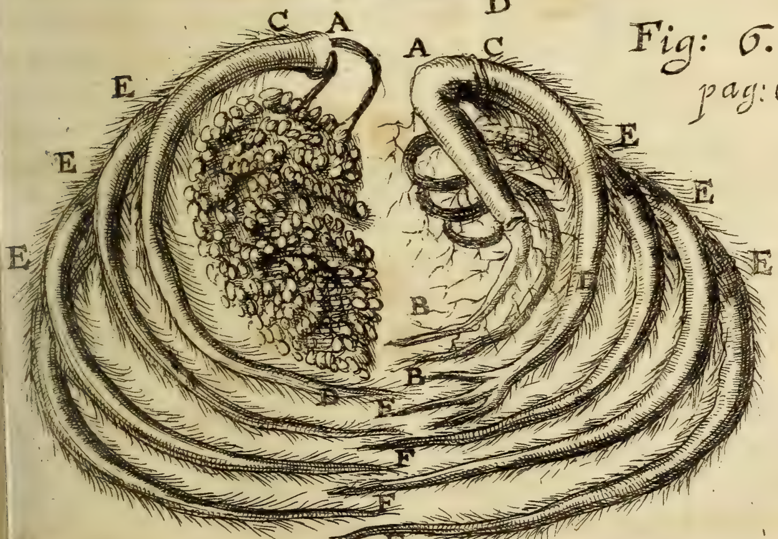

Fig: 6.
pag:64.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Fig: 16. pag: 67.
Fig: 15. p 66
Fig: 10. p. 65.
p. 66. Fig: 13.
Fig: 11. p. 65.
Fig: 14. p. 66.
Fig: 12. p. 66.

Dec

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

Fig: 8.
p.64.
A
B
C
D
E
F
G
Fig: 9.
pag: 65.
H
I
K
L
m
n

Fig. IX.

G. G. Forcipes in tertio pari brachiorum, quæ medium locum obtinent, inter majores artus & foraminulum habent O & O, in fœmina inſculptum in primo oſſe, atque per hæc foramina O & O pariuntur ova.

HI. Prima interſectio in cauda, parte anteriori, è quâ nulli naſcuntur artus in fœmina: cum ab hac eadem interſectione in mare oriatur primum par minorum artuum inter crura exporrectum.

KL. Secunda interſectio eſt, quâ naſcitur primum par minorum artuum in fœmina m & m. ex quo, ut etiam à reliquis artubus caudæ pendent ova m. n n n n m.

Fig. X.

A. Oſſa in medio ventris.

O. Foramen ovale obtectum membranula, quæ parte ſpectante oſſa A, non eſt adnexa labio foraminis, parte vero I, quæ reſpicit forfices B oſſi ſive labio foraminis in oſſe inſculpti firmiter annexa eſt.

C & C. Ovaria.

D. Canalis alter ab altero ovariorum tendens ad foramen O inſculptum in primo oſſe tertii brachii.

Fig. XI.

A. Cor ſuperincumbens ovariis, quorum partes I, I, conſpiciuntur è regione quæ ſpectat ad caput: item, intra è regione quæ ſpectat caudam, alia ova o. o. o. conſpiciuntur in ovariis, quæ longiora ſunt cordis veſicula, ſed non multùm longiora, cum ova parva ſunt.

b. Canalis â corde Caudam verſus ſubdiviſus, in canalem, & rectà tendentem ad caudam e. in canalem d. remotum à ſuo ſitu, nam vergit ad anteriorem partem animalis.

m. m. m. Ventriculus.

n. n. Portio viſcerum ex filis conſtructorum inteſtino annexorum.

Fig. XII.

A. Locus cordis ovariis ſuperincumbentis.

B. & B. Ovaria disjuncta parte ſuperiori, conjuncta verò parte inferiori verſus caudam.

CD. & CD. Canales, per quos ova deſcendunt ad brachia.

FE, & FE partes viſcerum ex multis filamentis compoſitorum, quæ parte ſuperiori prope ventriculum multis filamentis inteſtino connectuntur.

GH. Pars inteſtini ad caudam tendentis.

Fig. XIII.

a. Cordis veſicula.

b. Canalis verſus caput, inter ovaria.

c. Canalis verſus caudam, qui dividitur in duos ramos, quorum ramus d. inflectitur verſus ventrem, ramus verò e. rectâ tendit caudam verſus.

Fig. XIV.

Q.P. Repræſentat ex uno latere bina foramina O & O, in quæ terminabantur rami ejus canalis, qui ex illo latere diducebantur ad S verſus, ac proinde cancer iſte pariebat ova per tertia brachia, & per ſiniſtrum crus primum, in ordine crurum.

Fig. XV.

AB & AB. teſtes Cancri, quibus cor ſuperincumbit.

BC & BC. Vaſa ſeminalia tenui principio per viam tortuoſam & multis revolutionibus à teſtibus ducta ad poſtrema crura.

C & C. Carunculæ, ſive grana miliaria in primo oſſe poſtremorum crurum extuberantes, è quibus ſemen erumpit.

DC. Pars vaſorum ſeminalium cruri proximior, quæ minùs ampla, ſed carnoſior & firmior eſt, quàm reliquum BD.

CE. Crus unum Cancri, è cujus latere explicatum effictum eſt vas ſeminale BDC.

Fig. XVI.

A A A. Trium brachiorum ex uno latere Forcipes in quibus A C. primi brachii magna & valida nimis eſt.

BE. B E. Pedes bini in uno latere, in cujus poſtremo propè caudam juxta principium ejus adeſt caruncula I. in maribus, è qua ſemen prodit.

I. Altera caruncula in crure oppoſiti lateris.

DO. DO. Primum par artuum minorum in cauda cancri maris, quod exporrectum eſt inter crura, & unusquisque è ſuo latere titillare poteſt carunculam I.

SCHOLIUM.

COnferatur Gammarorum ſuccincta anatome, quam, quoad partes quoque generationi dicatas, dedit Cl. *Thom. Willis tract. de anim. brut. lib. 1. cap. 3.* De ſemine etiam eorum obiter in *Scholio ad obſ. 95. Joh. Hellvvigii* aliquid monui.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO XX.

D. JOHANNIS ACOLUTHI,

De

Potu Vini in Malignis.

QUem *Decuriæ hujus Secundæ Anno quinto* notavimus feliciſſimum (certo tamen circumſtantiarum ſub moderamine) vini potum in malignis, hic paucis confirmaſſe, Benevolo Lectori ne tædio cedat. Menſe circiter Februario Anni M. DC. LXXXVI. decimo quinto morbi die ad virum 32. annorum petechiis undique ſparſum, pro conſilio, cum Medico hactenus curationi præfecto, conferendo, vocatus, eundem ferè, quem citato loco deſcripſimus, caſum obſervabam, eo tantùm differentem, quòd deliria mitiora at-

que interrupta, neque tantum extremorum frigus (quamvis calor pro exigentiâ morbi minor) urgerent. De cætero urina, eam, quæ ſaniſſimis redditur, referens, pulſus depreſſio, ſitis nulla, ſomnus rariſſimus, extremorum continui ſpaſmi, virium defectui maximo juncti, priori annotationi noſtræ accuratè reſpondebant. Pace igitur annuentis Collegæ, ſepoſito, quem juſſu ejus officiosè ægro propinabant adſtantes, ſpiritu Vitrioli, & in contrarias penitus indicationes, animo deflexo, iis, quæ aliàs optimè ſe geſſerant, medicamentis, anteſignano Vino dato, lethiferum animosè aggrediebamur hoſtem, qui paucarum dierum morâ interpoſitâ, receptui canens, mox ſubſecuturæ fugæ indicia in matulâ depingebat. Hinc tantò alacrius inſtantibus ſuppetias ferebat natura, ſeparatisque ulterius cum lotio ex maſsâ ſanguineâ malignis quisquiliis, brevi inimicas copias gloriosè triumphabat.

OBSERVATIO XXI.
D. JOHANNIS ACOLUTHI,
De
Vomitu Sanguinis horrendo.

RArò tranſcendit impunè oras ſuas vitalis unda, quin laxatis licentioſiùs repagulis, facilè cum eâdem & ipſa vita elabatur. Non artificioſas ſanguinis depletiones, neque naturales illos memorabo orgaſmos, quibus per uterina vaſa, aut ſedales venas, aut naſi arterias, aliave loca, nimio ſe liberare onere natura modeſtè ſatagit, cùm exorbitantes illius conatus nobis perſequi contingat, dum purpureum laticem ad illud impetuoſius regurgitare ſacrarium cogit, in quo ſanitatis & morbi, imò vitæ & mortis limites conſtituit. Ventriculum volo, cui, quo magis antea erant amica, quæ ſtudiosè ex aſſumtis evolvebat cruoris elementa, eò nunc adverſiora ſunt, ubi maturitatis aſſecuta gradum,

dum, priſtinam officinam turbant, ut in furorem inde actus archæus, conquieſcere non poſſit, donec intempeſtivum hoſpitem validè excuſſerit. Quamvis verò varios fluxus, deficientes aut imminutos, modico ſanguinis vomitu innocuè compenſatos, non ignoremus, nullibi tamen ultimum abeſt periculum, ubi in vehementiores hæmorrhagias ſeſe exſolvit.

Vidimus id in honeſtâ fœminâ habitus gracilioris, 49 annos natâ. Hanc à biennio menſes, absque ullo tamen ſanitatis incommodo deſtituebant, cùm ineunte Anni octuageſimi ſexti vere, varios in abdomine dolores perſentiſceret, quos colicos ſeu hyſtericos eſſe, rata, aquis variis ſpirituoſis, muliercularum ex conſilio, ſedabat. Decimo Martii, cùm ab aliquot jam tùm diebus omnis conticuiſſet appetitus, vaga obreperet nauſea, & cardialgia ingraveſceret, inter phlogoſium viciſſitudines, ægrè domeſticis rebus ſatisfaciens, maturè ſe cubitum confert, ſtomacho prius forti hauſtu, eoque adhuc repetito, aquæ alicujus carminativæ ſpirituoſæ, denuò perfuſo. Tum inter mille gemitus obrepens ſomnus, ipſam ad duodecimam usque detinuerat, ubi urgente malo expergefacta, triplici vomitu tantùm non animam expuebat. Marpeſiæ cautis inſtar rigentis, maritus, horrido mox clamore viciniam implet, quæ advolans, proprio immerſam cruori, ſemi-exanimem, tollit. Si in ſuâ arte credendum artifici, marito lanioni fidem adhibere licebat, aſſerenti, tantum ſanguinis, mactatum vix eructare bovem, quantum, totum ferè cubile tum inundaverat. Variis refocillata analepticis ægra, cum ſibi ipſi rurſus conſtaret, quartâ matutinâ idem denuò fatum experiri, quamvis, deficiente jam undâ, mitius. Horâ ſeptimâ demùm conſultus, pulverem ſtyptico-reſolventem opiatum, à meridie repetendum, cum miſturâ Sylvii in caſibus ejusmodi commendandâ, præſcribo, quibus ipſis per diem fluxus cohibitus, octavâ veſpertinâ tantò vehementius inſtabat. Excreti ultimo hoc impetu ſanguinis

oculatus teſtis, ternarium librarum medicarum ſuperaſſe, judicavi. Tum vitæ pauciſſimæ reliquiæ, quas omni fulcire ſtudiô annitebamur, donec mentem rediiſſe comperiremus. Affectus urgentia nihil non tentatum relinquere jubebat, hinc externis quibuscunque (exceptâ V.S. quam immenſa pariter ejecti cruoris copia, atque famæ obſervatio negare videbantur) ſupra allegata ulterius ſociare medicamenta meditabar. Deprecante autem pulverem ægrâ, quem, cum aliis ingredientes Biſtortæ & Tormentillæ radices, ipſi reddiderant inviſum, anaticâ portione miſta Corall. a. præp. terr. ſigill. ſtrig. CC. uſt. Lap. 69. præp. cum grano ſemis Laudani ſubſtituebam. Nox inſequuta quietior. Mane melius, quamvis omninò fractis viribus ſe habens, eodem fruitur præbio, parciore tamen manu Laudanum offerente, ſcilicet ad grani tertiam partem. Eundem pulverem, paucis nonnunquam miſturâ martialium immutatis, ter, quilibet inſequentium quinque dierum vidit, eam, ſub refractâ hâc Doſi, Laudani continuationem, patiente, magno cum ſucceſſu ferente. Cum alvus per biduum obſtructa ſollicitationem ſui flagitaret, injectum clyſma magnam congrumati ſanguinis copiam eliciebat, indicio, ipſum, per utrumque ventriculi oſtium, elabendi viam, ſibi quæſiviſſe. Hoc ulterius alleviati auxilio, tribus vel quatuor ex ordine diebus illud revocabamus, donec natura conſuetos repetere tramites, proprio motu, magnoque ſpei noſtræ augmento, inciperet. Hanc tamen infirmo ſtare talo, quamvis appetitu ciborum, ſomno, ad actiones omnes integritate, pro conditione graviſſimi morbi, ſufficientibus, ſuffultam, infelix octava morbi dies oſtendit. Omnia enim tranquillo reddita ſtatui ulterioribus demulcere Laudani blandimentis inconſultum arbitratus, ſeptimâ die abſtinere ab eodem conſtitui. Nihil erat, quod notabilem hanc redderet, neque ſequentis dimidium quicquam ſiniſtri experiebatur, cum momentaneo orgaſmo rurſus inſurgens ſanguineus latex (nihil minus metuente ægrâ) per ſuperiora,

aliquot

aliquot librarum pondere ſeſe præcipitem daret. Si unquam antea tùm certè morti proxima, ejusdem quique præ ſe imaginem ferebat. Adeô luridus vividior: reduci ſucceſſerat faciei color, genæ erant collapſæ, retroceſſerant oculi, ceſſaverat arteriarum pulſatio, ut imminentibus fatis nemo certius quid ominaretur. Quartum tamen ſuas inſtaurabat copias, exquiſitorum confortantium firmata robore natura, quorum veſtigia laudatus ſupra pulvis per duodecim dierum curſum legebat. Hoc, omni malo ſopito, ſi qua in vaſis minoribus reſtitarent (impedito ſanguinis circulo, extravaſationi ejus anſam præbentibus) obſtructionibus reſerandis, liquor Martis Solaris commendabatur, cujus paulo poſt continuato uſu, hucusque conſtans, pro deploratâ habitæ, recuparabatur valetudo.

OBSERVATIO XXII.
D. JOH. ACOLUTHI.
De
Pædarthrocace.

NOvum, rarumque ſeculi noſtri fœtum, hoc impoſito nomine, *Severinus* delineavit, in ſuo *de reconditâ abſceſſuum naturâ,* Commentario. Illuſtraſſe eundem B. Collegam noſtrum Excell. *Schefferum*, memoriam ejus orbi commendans *Miſcell. Curioſ. Decad. 2. A. quintus* docet, quas tamen doctas videre meditationes, nobis nunquam contigit. Infortunatos autem doloroſiſſimi morbi natales, non peregrinas tantùm turbaſſe oras, ſed Sileſiam quoque noſtram afflixiſſe *Ephemerid. Germ. Dec. 1. A. ſexti obſervatio centeſima* palàm fecit, ulteriusque in corporibus noſtratium, moleſtum hoſpitem ſua ſibi paraſſe hoſpitia, ſequentia loquentur.

Nullum autem penes me dubium reſtat, quin genitorem

rem ejus viſcido acres humores agnoſcam, qui in ſpongioſis gyris, capita puerilium oſſium conſtituentibus, ſtagnantes, ſucceſſivo congeſtu eorum confinia extendunt, planumque antea quod erat, notabili tumore efferunt, nullâ ſuperjacentium carnoſarum partium ſenſibili alteratione factâ; donec morâ acriores redditi, oſſium corrodant ſubſtantiam, unde exurgens cauſtica ſanies, ipſas carnes depaſcitur, & quæſitâ elabendi viâ, peſſimi moris ulcera producit. Hæc, quamvis vix ullam Medici providentiam & ſedulitatem, venientia antevertere, aut aggreſſa curare valere *p. 311.* laudatus modò pronunciet *Severinus*, divinamque ob id Pœonis intelligentiam, Æſculapii artem, omnemque Crateri ſupellectilem *p. 313.* huc convocet, quid tamen divinâ aſſiſtente gratiâ, paucis auxiliis, tàm conſummatam, ex parte, &, niſi mox recenſenda ægræ ſors obſtitiſſet, plenariè curando, quàm ubiq; irruentem removendo pædarthrocacen, præſtiterimus, annotamus.

Quicquid vero de eâ orbi literario communicatum, hactenus mihi innotuit, id omne variolarum, morbillorum, achorum, aliorumq; exanthematum reliquiis tribuitur, caſibus priori obſervationi noſtræ analogis, dum poſterior, malum per ſe, nullo recenſitarum excretionum cutanearum antambulone, incipiens, B. L. ſiſtet.

Paupercula 12. annorum puella, ſuburbii noſtri incola, variolis confluentibus feliciter ſuperatis, paucas poſt hebdomadas, omnium articulorum doloribus lancinantibus obruitur, quibus continuò ſtantibus, elevantur ibidem tumores, tandem, cum omnimodâ ad motum impotentiâ, acerrimum ichorem plorantes. Hoc rerum ſtatu eleemoſynam petentis, miſertus, ut, quibus involuta erat, laciniis, detraheret ægræ, matrem jubeo, nudoque inſpecto corpore ſceletiformi, conſummatam, prout à *Severino* deſcribitur pædarthrocacen eſſe, decerno. Tùm Chriſtiani amoris juſſa executurus, ſimul &

ten-

tentaturus, quouſque affectui, nunquam antea mihi obviam facto, mederi liceret, à viſciditate & acrimoniâ deliteſcentium humorum, præcipuas ſumens indicationes, ſimul & eò contendebam, ut ulcera manantia probè expurgarentur, ſuoque tempore, maligno fermento extincto, optatam nanciſcerentur conſolidationem. Agmen ducente purgante, (quo ſolo, maturè exhibito, omnem præcaveri potuiſſe morbum, probabile) Antimonialia cinnabarinis juncta exhibebantur, thermis artificialibus, ex Sulphure & Calce vivâ paratis, bis de die inſidebat, iisque ulcera accuratè eluebantur, Emplaſtra & unguentum ad imitationem *citati ſupra Ephemerid. Germ. loci* erant eadem, niſi quòd Diaphoretico Mynſichti, Magneticum Salæ, & cum oleo deſtillato Tartari malaxatio accederet. His, trium quatuorve ſeptimanarum ſpatio, felices adeò faciebamus progreſſus, ut quæ antea ſummè emaciata, immobilis jacebat, nunc habitior inſiſtere pedibus, imò & obambulare, manibus brachiisque ſatis commodè uti poſſet, ulceribus quibusdam omnimodè clauſis, cæteris, magis indies imminutâ profunditate, laudabile pus fundentibus, tumoribus vero decreſcentibus notabiliter, cum neſcio quâ de cauſa irritatus hoſpes, miſeram cùm filiâ matrem ædibus ejiceret, & negatâ aliâ, prope urbem habitandi occaſione, ipſa poſt hæc à me nunquam viſa, ſpe ſalutis, nos, curæ propediem auſpicatò abſolvendæ, exueremur.

Benigniora fata erant pueri undecim annos nati, mercatoris inter noſtrates honeſtiſſimi filii, cui, nullo excretionum cutanearum genere prævio, dextrum genu, à parte internâ, pugnum excedente tumore elevabatur, tantis cum doloribus, ut multas noctes, clamando, parentibus perdiderit. Conſultus, ex cute, nullâ qualitate immutatâ, & inflatæ, ipſius oſſeæ ſubſtantiæ, duritie, de pædarthrocaces initio cogito, iisdem, quæ ſupra notata, medicamentis internis præſcriptis. Externè, ſpirituoſa nervina Spiritui lumbricorum Terra volatili junctas illinebantur, imperabatur quoti-

die ſudor, frictiones, alia, malo eundem alterius genu locum, mox tali, hinc humerorum, utriusq; cubiti, manuum, imò & nonnullorum digitorum articulationes invadente. Sic miſerrimus, omni artuum uſu privatus, gemebundos dies noctesq; ducebat. Supra, quæ bene ceſſerant, remediis, quamvis non adeò inveteratus, pertinacior tamen morbus, illudebat. Neq; enim dicta interna obicem ei ponere poterant, quin in horas latius vagaretur protervus acquiſitor, neq; Emplaſtra cum linimentis, qui ſurrexerant, tumoribus, quicquam detrahere noverant. Aliam igitur ingreſſi viam, duro nodo, duriorem aptaturi cuneum, omni alio potu ad tempus interdicto, mane & à meridie Decoctum ex Carnis viperin. exicc. ℥ij. Rad. chin. ponderoſ. Bardan. Sarſaparill. āā. ℥iß. Raſur. Lign. Sanct. ℨvj. Saſſafr. ℥ß. Herb. Fumar. miß. Epatic. nobil. Fragar. aa. mß. Rad. Hellib. nigr. ℥ß. Fol. Senn. ſ. ſtip. ℨiij. Sal. Tart. ℨj. inciſ. & contuſ. maceratis in aqua comm. ℔ ix. per diem & noctem, poſt coctis ad med. colatis, & c. ſ. q. Syrup. de Cichor. edulcoratis, paratum, ad Uncias tres vel quatuor bibere, & ſolio aquæ decoctionis Saponis Veneti, cum herbis nervinis & emollientibus, inſidere juſſi, ordinato, pro Pocheto, Decocto, ex prioris remanentiâ reſultante, paſſulis, & radice Glycyrrh. pro more, gratiore reddito. Aquâ extracti artus, Emplaſtro de Ranis Vigonis cum Mercurio, primò ſimplici, mox duplicato & triplicato, tandem quadruplicato, excipiebantur. Per hæc, omnibus membris ſuus redibat motus, tumoribus diſcuſſis, exceptis genubus, ut primis, ſic ultimis morbi ſubjectis. Ultimò, cum nimiâ viſciditate irretitum Mercurium, officio ſuo, pro reſolvendo duriore concreto, ſufficienter defungi non poſſe, judicarem, laxiori maſſæ ſociare eundem conſtitui, Emplaſtro Hyoſcyamino Ludovici, eò delegato. Hujus Unciæ duæ, Mercurii Drachmis ſex imprægnatæ, & nervinis oleis deſtillatis malaxatæ, brevi Gordios ſolvebant nodos, puerumq; compedibus liberatum, ad familiares huic ætati ſaltationes, rurſus dimittebant.

[*Confer. Decadis hujus Anni III. obſ. 129. 130. 131. & Ann. IV. obſ. 74.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXIII.
D. JOHANNIS ACOLUTHI.
Delirium grave, cum Impotentia, ſponſi, ex faſcino.

QUotidiana ſunt in perniciem noſtram Diaboli ludibria, ipſi, (ut intacta relinquamus, quibus nobiliorem noſtri partem, animam perdere ſatagit) in corporibus noſtris tantò felicius ſuccedentia, quòd accuratiſſimus naturæ myſta, intuitivâ quaſi nexûs cauſarum naturalium cognitione, gaudeat, adeoque ad intentionis ſuæ ſcopum, tantò artificioſius eas dirigere nôrit. Hìc, ſceleſtisſimi hoſtis machinas deteſtemur, quibus, procreationi ſobolis infeſtus, neogamorum ſpiritus ligat, & ſuppreſsâ ſeminalium humorum turgeſcentiâ, non conjugales tantùm ſufflaminat amplexûs, ſed & magnâ, peſſimorum accidentium ſyndrome, miſeros mulctat. Quamvis verò myriotechnites hic, ſubtiliſſimas telas nectat, rudior tamen eſt, quàm ut ex cauſis merè phyſicis ſtructas inſidias ſuas ita obvallare queat, quin per medicamenta effectu ſuo illis contraria, imprimis autem divinâ benedictione roborata, diruantur. Hinc ex voto aliquot à nobis liberati, quos captivos hic Aſmodi ducebat. Univerſalis languor, inexplicabilis quædam præcordiorum anxietas, & communis, omnibus hoc malo preſſis, virilitatis enervatio, vulgaria magis ſunt ſymptomata, quàm ut hîc allegari mereantur. Notabilior fortè eſt, quam nupero menſe Aprilis in Viro juvene 28. annorum, ſtaturæ proceræ, & robuſtiſſimi corporis, ſtatum vidimus. Hic, cum habitu externo, ſponſæ ſuæ, viduæ, largâ manu admetiendas Venereas dapes promitteret, ipſo nuptiali die, tantam ſui ex ſe amotionem patitur, ut aſino ad lyram, ineptior ad imminentia eleuſinia hæc ſacra obeunda, videretur. Noctem inquietam, alterâ die ap-

petitûs proſtratio, triſtitia, & laſſitudo omnium artuum excipiebat. Tertiâ die, conſilii ergo vocatus, ægrum, magnâ difficultate ſpirandi laborantem, oculis torvis & fulgidis, facie prætumidâ, extremis, cum livore, frigidis, pulſu parvo, nonnunquam intermittente, & tantâ debilitate oppreſſum intueor, ut in lecto erigere ſe neſciret. Dum omnes circumſtantias, lecto aſſidens, accuratius penſito, ecce, moribundus, nunc furibundus, lecto exilit, ad fores properat, in plateam ſemi-nudus ſe prorepturus, niſi vi retractus fuiſſet. Tum robuſtâ virorum cuſtodiâ opus erat, quæ, me adhuc præſente, bis revertentem paroxyſmum maniacum compeſcebat. Ex ligatorum diabolicâ arte ſpirituum, nunc torpidiore motu, nunc impetuosâ rurſus exploſione dependentem ſanguinis inæqualem circulum, omnem ludere tragœdiam perſpiciens, venæſectioni manum applicaturus eram, quam continuus ægri violentior motus non admittebat. Eo exuti auxilio, medicamenta advocabamus; reſolutione humoralis maſſæ, tam contentis quàm impetum facientibus, æquabiliorem motum conciliatura. Quin omnia volatilia id fuerint præſtitura, nulla penes nos erat ſuſpicio, interim ſpiritum Cornu Cervi rectificatiſſimum, quovis bihorio ad ſexaginta guttas cum miſturâ analepticâ infundere jubebamus. Poſt primum hujus præbium furioſis acceſſibus frænum injiciebatur, eodemque per diem aliquoties repetito, facilior reſpiratio, faciei detumeſcentia, calor colorque naturalis, manibus pedibusque, & mentis præſentia, ſuccedebant. Tum verò adſtantes ſecuri, & Medico immorigeri monito, per totam noctem, ne guttulam exhibuerant. Manè eadem rerum, quæ præcedente die, turpiſſima facies. Ad priſtina igitur reverſum eſt præſidia, quibus intra biduum in tantum reſtituebatur, ut in conclavi obambulaverit. Jam dietâ & medicamentis reficientibus porrò eundem eram refocillaturus, donec laſſus, additis calcaribus, ad ſaltum incitari equus commodè poſſet, niſi muliercularum obſtitiſſet ſuperſtitio, quibus ſufficiebat,

Spon-

Sponſum, ope noſtrâ, potiſſimo periculo ereptum. Hinc magnâ cum gratiarum actione mihi nuncium mittebant, reliquum abſolvendæ curationis ſibi vendicantes, propinato ipſi (ut poſtea comperi) aliquot vicibus, raſurâ campanæ, & priapi tauri nigri, donec idem, quod, quem devoraverat, præſtiterit.

[*d. 21. Junii 1687. Norimb. miſſa.*]

OBSERVATIO XXIV.
D. SAMUEL LEDELII,
De
Noxa à nimio pulverum uſu.

NOn infimæ notæ vir eruditus, corripiebatur febre ardente, & hâc jugulatâ detinebatur per aliquot menſes variis ſymptomatibus, plerisque ſcorbuticis. Medicus ſat multis ipſum impleverat pulveribus, interdum unô die duos vel tres porrigendo. Superatis reliquis moleſtiis, remanebat tanta ſtomachi debilitas, ut nihil retineret, ſed omnia per vomitum rejiceret. Quid conſilii? Roborantium vis erat vana, nil conducebant pulveres peptici, nil unguenta, emplaſtra, balſama, ſacculi, ſpiritus, eſſentiæ, elixiria, aquæ ſtomachales & alia. Tandem re benè examinatâ adſumitur vomitorium feliciſſimo cum effectu. Præter enim ſaburram vitioſorum humorum, & pituitæ viſcidæ, natura excludebat pulveres nimiô numerô intruſos, & qui jam de vita deſperârat, priſtino reſtituebatur vigori. Videmus ex his, quàm catus Medicus eſſe debeat etiam in forma propinandorum medicamentorum: Janus utique bifrons ut ſit, requiritur. A ſcopo noſtro non admodùm alienus eſt *Beguinus,* dum ſcribit *Tyroc. Chymic. l. 1. c. 1. p. 26.* non rarò ægrotantes ob devoratas partes noxias excrementitias & venenatas unà cum ſalutaribus & utilibus, expugnatô morbô, cum ſymptomatis gravioribus poſtmodùm ſupervenientibus, &

ipſo priore moribo periculoſiorbus conflictantur. Loquitur autem de illis medicamentis, quæ absque ulla præparatione Chymica tâm ſimpliciter ægrotis porriguntur. Quod licet in noſtro ſubjecto non fuerit ſactum, ſed pulveres benè præparati exhibiti: Interim tamen in hacce cura oculus non fuit intentus ad hoc: πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον.

OBSERVATIO XXV.
D. SAMUEL LEDELII,
De
Loquela amiſſa feliciter reſtituta.

P*Oterius Centur. 2. Curationum, curat. 11.* adducit exemplum juvenis, qui ex procera quercu humi lapſus, omnem loquendi potentiam amiſit, absque ullo ſive intra ſive extra tumore; hunc reſtituit medicamento purgante, & julepo attenuante & diſſolvente. Anno præterlapſo, dum adhuc Grünbergæ vivebam, vicina mea Barthiſia mittebat ad nos puellam 9. circiter annorum, quæ hucusque benè & atticulatè fuerat locuta. Aluerat autem ulcera capitis manantia, quæ ſpontè exſiccata aruerant ante 5. ſeptiman. Inceperat tunc difficulter loqui, ſubſequente totali obmuteſcentiâ. Edebat, bibebat, dormiebat, & cætera, quæ ſanorum ſunt, agebat, muta tamen. Expendo rem, & quia ſuccoſam videbam, corpusq́ue pravis humoribus oppletum, dabam pulverem, qui ſupra & infra copioſè operabatur. Exantlatô primô vomitu, exclamavit: Mutter/ mir iſt übel! & conſequenter plura protulit, ſermoq́ue articulatus de die in diem perfectior iterùm extitit absque ullo ulteriori medicamento. Vid. *Dec. 1. Ann. 3. obſerv. 60.* Pulvis hic erat:

℞ Tart. Vitriolat. gr. xv.
Trochiſc. alhand. gr. v.
Antimonii diaphor.
Diagryd. a. gr. iiij.
Ol. Carv. gtt. iij. M. D.

SCHO-

SCHOLIUM.

COpiâ & qualitate peccantes in corpore humores ſi per ejus peripheriam exitum moliantur, raro absque periculo ad interiora regredi vel repelli, plurimæ Medicorum obſervationes, tum ipſæ *Ephemerides noſtræ, Dec. hujus Ann. I. obſ. 35. Ann. IV. obſ. 89.* & *Ann. V. obſ. 152.* edocent. Inprimis hîc memoranda quoque venit *Phil. Salmuthi obſerv. 129. cent. 2.* de obmuteſcentia per aliquot ſeptimanas durante, cum ſubſequente poſtmodum balbutie, ex repreſſo manus ſerpente ulcere; vitioſo nempe ſero hac ratione nervos ad linguam abeuntes occupante, motumq; ejus liberum ſic inhibente.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XXVI.
D. SAMUEL LEDELII.
De
Uſu Aquæ ligni Fraxini.

A*Nno II. Dec. II. Obſerv. 178. D. Sommerus* Collega Curioſus, ut vulnerarium adducit oleum ligni fragini. Quid obſervaverim circa uſum aquæ ligni fraxini, hîc do. Scinditur juſto tempore, dum nempe Sol leonem intrat, & tùm putatur quod ſit in ſumma exaltatione, & aqua inde elicitur & deſtillatur. Paſtor mihi quotannis diſpenſat & conficit, pluribusque dat hanc aquam in omnibus vulneribus externè adhibendam. Vulnus primùm lavare jubet hacce aqua, deinde linteum mundum aqua imbutum imponit ter de die, aut dum non vult de novo deligare, humectat tantùm linteolum, usq; dum imbibat humorem & vulneri adducat. Vidi aliquoties cum ſingulari utilitate graſſante dyſenteria, pluribus potandam dedit & profuit. In torminibus ventris & flatulentia etiam dedit internè cochleatim. Aqua dum recens eſt, bonum habet odorem & fortem, cum ali-

aliqua fragrantia nares feriente, qui odor dein tacitè langueſcit & remittit. In pago ab urbe remoto, utique talia in uſum trahi poſſunt, præprimis ubi bonum videmus effectum; pauperes quippe ruſtici non facilè Chirurgum conſulunt in ſuis vulneribus, niſi ſint lethalia.

SCHOLIUM.

HUc referre liceat, quæ non tantùm de aliarum arborum, ſed etiam fraxini ſylveſtris ſucco in *Act. Philoſoph. Angl. Num. 43.* ex quorundam relatione memorantur, eundem ſcilic. ſuo tempore copiosè fluere, & certiſſimum remedium eſſe contra nonnullos obſtinatos adfectus, præcipuè ſcorbuticos ſpleneticosque. Arbores autem à fine Januarii ad medium Maji eſſe aptos ad fluendum; interque primas, quæ ſuccum emittunt, fraxinum exiſtere, experientiſſimum ſuccorum collectorem ſervatoremq; *D. Midford de Durham* adfirmare, cujus ſuccus tam maturè turgeat, ut ante Martii finem fluere queat. Cum verò fraxinus, præſertim etiam cortex ejus, magnæ in multis morbis efficaciæ eſſe obſervetur, ſuccum ejus, à quo nempe ſive in fluore ſuo conſtituto, ſive intra corticem condenſato, virtutes ejus potiſſimùm dimanant, non inefficacem eſſe poſſe, facilè colligitur; cujus etiam ex Veteribus teſtimonium perhibet *Q. Serenus Sammoniacus*, liquorem ex accenſo fraxini ligno exſudantem, in aurium doloribus his verbis commendans:

Cum ſævus teneras dolor altè ſauciat aures,
Fraxinea in flammis fundit quem talea, ſuccum
Inſtilles.

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO XXVII.
D. SAMUEL LEDELII,
De
Tremore artuum quotidiano à terrore.

ANcilla 17. annorum plethorica in diſtrictu Grunbergenſi Sileſiæ, noctu ſurgit & putat appropinquare auroram, excitat etiam ſervulum ad obeunda munia. Ille autem laſſus iterùm obdormiſcit, dùm puella ad limen ſtabuli ejus adventum expectat. Interim ruſtici uxor, quæ ante octiduum ſepulta fuerat, ancillæ in forma conſueta apparet: hæc terrore perculſa & conſternata vociferatur, cameram petit & toto corpore tremere incipit. Reliqui inquilini excitati hoc clamore ſurgunt, & quid fuerit, quærunt, timiditatemq; & vanitatem viſionis ancillæ exprobrare ſatagunt. Mali nihil ulterius paſſa, aggreditur domeſticos labores, verùm ſingulis diebus aliquoties indiſcriminatim quoad artus incipit contremiſcere, qui tremor, non diu durans, deſinit abſque ullo alio ſuccedente ſymptomate, & per tres. 6. 7. horas revertitur, eodemq́ue modo intermittit. Me conſulunt, quæro an menſes fluant, reſpondet quod fluxerint, & poſt terrorem deſierint, inſto & quæro quamdiu? dicit quod jam tres menſes abierint. (Credidit enim malum per ſe ceſſurum, menſesque redituros) ideò cum Deo curam aggredior, corpus præparo, evacuo, venas poplitis ſecare jubeo, balnea in vanno impero, nervos conforto, ſanguinis menſtrui fluxum procuro, & ſic rem ex voto abſolvo.

OBSERVATIO XXVIII.
D. SAMUEL LEDELII.
De
Lenimine Podagræ.

GRunberga Sileſiæ (Praſia Elyſiorum etiam vocata)ob abundantiam vini, hujusq; nimium uſum plures oſtendit arthriticos & nephritide laborantes. Vinum enim illud continet tartarum ſat nocivum, cum acido nervis inimico, deponitque calcem in menſa pejorem quam jenenſe. Hinc unusquisq; etiam ſuum ſingulare habet remedium in hiſce doloribus, quod interdum magis opinione quam re vera dolores terminat. Vir primarius, ſcobem cornuum, quæ à confectione pectinum reſidua manet, (den Kammacher Staub) ſanctè ſibi aſſervabat, & in doloribus applicabat, præprimis in igne ſacro, quo titulo inflammationem dolores Podagricos præeuntem, inſigniunt, qui de Podagra metuunt, eſt enim exoſum nomen. Profuit, demulcendo ob frigiditatem & ſiccitatem dolorem urentem, at non promiſcuè omnibus. Conſul ſenior cinnabarim nativam aſpergebat: alius lumbricos vivos imponebat, cum remiſſione dolorum. Nonnemo cannabim cum albumine ovi, alter viridem corticem ſambuci applicabat: tertius caſeum recentem emplaſtratum, porrò lac acidum, ſtercus bubulum, acetum cum terra figlina, Illuſtris perſona balſamum inungebat Peruanum. Amicus ab uſu vini copioſiori contraxerat Chiragram & Podagram, interim dum dolores erant ſæviſſimi, bibebat vinum ad ſatiem, doloresque patienter perferebat. Nobilis mirum in modum torquebatur eodem malo: alii ipſum inviſentes bibunt aliud vinum non patritium, alliciunt, ut fieri ſolet, ægrotantem, facetiisque allectum ad ſummam deducunt ebrietatem. Benè dormit,

bene-

beneque ſudat: manè expergefactus ſibi metuit, vanô tamen metu, ſiquidem nullum aderat amplius veſtigium dolorum, niſi gravitas & laſſitudo artuum, & vixit per aliquot menſes immunis ab iſtiusmodi cruciatibus. Quanta eſt gulæ intemperantia! Certè plus noxæ quàm celer enſis habet. Pharmaca ab Aſclepiade prodita ad arthriticos & podagricos affectus enumerat *Galenus lib. 10. c. 3. de Compoſit. Pharmac. ſecundum locos*: & qui talia Antiquorum amat, ibi inveniet.

OBSERVATIO XXIX. D. SAMUEL LEDELII, *De* Noxa Vini Hiſpanici.

RArò nos purum bibimus Vinum Hiſpanicum, ſiquidem per mare per terram jactatum & vectum miras ſubit & alterationes & adulterationes. Nobilis à Fritſchen, prior marita, quoties parùm bibebat Vini Hiſpanici, ſtatim aderat tuſſis cum ſputo purulento. Eruditus raræ texturæ quoties bibebat aliquid hujus vini, etiam moleſtabatur tuſſi absque tamen ſputo ſanguinis. *Poterius* in *Pharmacop.* ſuadet crudum Mercurium detinere in fundo vaſis vinum continentis, & dicit, quòd vinum nec aceſcat nec pendulum fiat. Nonnemo volebat aſſerere, quòd Vino Hiſpanico arſenicum certa doſi admiſceretur, id quod tamen pro veritate hic non vendito, licet ratio erui poſſet, quare prædicta ſymptomata ab uſu hujus exiſterent.

[*Scribeb. Görlitii Luſat. Superior. d. 22. Jun. ſt. n. 1687.*]

OBSERVATIO XXX.

D. JOH. LAURENT. FEHRII,

De

Imaginatione forti in gravidis fœtui plurimùm noxia.

QUàm periculoſi ſint embryonibus vehementiores gravidarum affectus, ex pluribus notum eſt obſervationibus. Nuper hîc locorum accidit, ut uxor cujusdam lanionis circa dimidium gravidationis tempus in mola occupata ex improviſo ſpectaret manum miniſtri molitoris digitis quatuor mutilatam, hinc perterrefacta adſtantibus mulieribus factum narrat, à quibus animatur, & ut manum miniſtri paulò accuratius contempletur, informatur, illa dictis paret, aſt poſtmodum enixa eſt filiolam cætera vegetam, cujus manus dextra pollice quidem donata, aſt quatuor reliquis digitis naturæ conformibus erat orbata, quorum locô particulæ carneæ breviores, parum mobiles absque ullis articulis, cartilagineis protuberantiis aut unguibus, quales adhuc dum apparent, extabant. Hinc docemur 1. perſonas membra mutilata habentes in locis publicis non eſſe tolerandas, aut, ut illa chirothecis vel aliis convenientibus tegumentis ſemper muniant, coërcendas. 2. Nimis attentam & accuratam objectorum viſibilium, gravidis præcipuè noxiorum contemplationem contra receptam à vulgo opinionem eſſe vitandam. 3. Manûs mutilatæ ideam, ſpiritibus forti imaginatione impreſſam, & ſenſibus internis oblatam, hinc & embryoni communicatam, principalem depravatæ conformationis fuiſſe cauſam, non in hominibus tantùm, ſed & brutis notabilem, quod poſterius vel ſequens confirmare poteſt hiſtoria, quæ præteritô annô hîc accidit, dum vacca prægnans à paſcua domum repetens cervam, à quodam cive pri-

primario inter pecora domeſtica educatam, inque veſtibulo januæ ſtantem inopinatò ſpectat, eamque â partibus poſterioribus paulò attentiùs contuetur, factum eſt, ut deinceps vitulum caudâ breviori, inſtar cervæ, præditum, quem poſtea ob mirabilem iſtam conformationem Dominus mactationi deſtinavit, in lucem ediderit.

OBSERVATIO XXXI.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI,

De

Vermibus cum urina excretis.

CUm non ingrata fore ſperem, quæ nuper *D. Andreas Plantcovius*, Lubecenſis, Româ ad me ſcripſit, in hac & ſequentibus Obſervationibus ea communicare Curioſis noſtris volui. Et quidem novit ille Religioſum Mediolanenſem, qui correptus dyſuriâ perſuadere ſuis voluit, ſe aliquot vermiculos non tantùm cum urina excreviſſe, ſed immanes etiam, à quibus vexabatur ſæpius, dolores unicè ab iis dependere. Advocatus Medicus cauſam ſuppreſſionis illius calculis attribuens, inter alia decoctum præſcribit ex emollientibus & detergentibus, quô diligentius aſſumptô, cum urinæ magna copia, non ſine ægrotantis & medentis admiratione, duo in conſpectum veniunt vermes, qui hanc craſſitiem — trium autem cubitorum ferè longitudinem æquabant.

OBSERVATIO XXXII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI,
De
Calculo ex hypochondrii ſiniſtri ulcere prodeunte.

IDem *Dn. Plantcovius* vidit Venetiis mulierem in hypochondrio ſiniſtro laborantem ulcere, ex quo cum pure hujus magnitudinis O lapillus egreſſus fuerat. Et licet Medicus, qui fortè accedebat, illam eſſe calculoſam, renemq́ue ulcere conſumtum, pronunciaſſet, eventus tamen contrarium demonſtravit, ulcere ad cicatricem paucos intra dies deducto, fœminâq́; ſanitatem priſtinam recuperante, nec de ullo ſenſu vel minimi doloris querente.

SCHOLIUM.

ABſceſſus non raro calculis gravidos eſſe, ut aliorum relationes taceam, inprimis *Ephemerides* quoque *noſtræ, Dec. I. Ann. I. obſ. 66. Ann. IV. obſ. 189. An. IIX. obſ. 50. Ann. IX. obſ. 69. & 185.* nec non *Dec. II. Ann. I. obſ. 5. Ann. III. obſ. 16.* & *Ann. V. obſ. 107.* teſtantur. Ubi memorari meretur *Nicolai Tulpii* monitum in *obſerv. med. lib. 4. cap. 21.* quod, calculum ex ulcere prodeuntem cum itidem deſcripſiſſet, ſubjungit: *Agedum, Chirurge, fatigant te interdum inveterata ulcera, ludisq́; non raro operam in tumoribus duris, ignarus, loco puris, aliquando calculum inibi matureſcere. Vis filum Ariadnæum? cujus ductu feliciter ex hoc labyrintho evades. Sequere quod propoſui exemplum, & conſidera attentè, num ſiliceus hic hoſpes clandeſtinè alicubi deliteſcat.* Simile quid ante ſeptendecim circiter annos hîc Auguſtæ contigit, tumore duro, aſt mobili, quem plurima vaſa ſanguine turgida perreptabant, Merca-

toris

toris cujusdam regionem temporalem dextram occupante, cujus, amygdalini nuclei magnitudine dum adhuc erat, exſtirpationem, mediante ligaturâ, Chirurgorum aliquis, aſt renuente ægro, fruſtrà ſuaſerat; unde majorum ſubinde in molem is excreverat, ita ut tandem ad oculum usque & aurem ſe diffunderet. Cum verò Chirurgi eâdem ſectione auferre, ob infeſtam, quam metuebant, hæmorrhagiam, & ſubſtratum muſculum temporalem, dubitarent, conſiliô Medici alicujus, capſulæ ex lamina ferrea, in ſummitate tribus exiguis foraminulis pertuſæ, ad arcendas aëris externi injurias (aliis tamen machinulam, ut liberæ transſpirationi incommodam, & hinc tumoris augmentum potiùs promoventem, improbantibus) incluſum, fruſtrà à Medico iſto plurimis multi pretii internis medicamentis, ſanus cæteroquin, diu defatigatus, continuò circumportabat, usque dum aliquando inter confabulandum cum amico, acu per foramen capſulæ immiſsâ venam inſigniorem fortuitò pertunderet, largâ mox hæmorrhagiâ, nullum aliud, exceptô pavore ſubitaneô, incommodum producente, quin jam Chirurgis convocatis, viam vulnusculo iſtô monſtrante, animum ad ſuſcipiendam audaciùs curam addente; qui cauſticis, quæ inter butyrum antimonii primas tenebat, carnem glanduloſam, & ſubinde repullulantem flaccidam ſemeſtrali labore ſenſim abſumentes, ad durum tandem impingendo corpus, calculum albicantem, magnum & iſto in præſenti obſervatione adnotato duodecuplò aut pluries majorem, atque ex laminulis concretum, nonnihil molliusculum, & hinc cum tempore, per exſiccationem, in pondere & mole decreſcentem extraxerunt, ulcere dein brevi temporis ſpatio perfectè conſolidato.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO XXXIII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Bulimus à vermibus.

QUidam juvenis Romanus, teſte prælaudatô *D. Plantcoviô*, circiter 24. annorum, ſæpè premebatur fame penitùs inſatiabili, & niſi ferè ſemper ederet, in animi deliquium incidebat. Variis remediis per quadriennium ſed fruſtrà uſurpatis, tandem ſuperveniente aſthmate extinguebatur. Cujus cadavere aperto, inveniebatur in ventriculo inſignis conglomeratorum vermium congeries, & duæ in inferiori orificio glandulæ ad moſchatæ ferè nucis magnitudinem accedentes, & vermibus figuræ colorisque varii repletæ.

[Kiliâ 1687. 10. Auguſti miſſæ.]

SCHOLIUM.

QUàm fallacia & incerta ſint vermium in ventriculo & inteſtinis hærentium indicia, neminem Medicorum latere poteſt, idque eò magis, cùm nullum ferè grave reperiatur ſymptoma, quod non eosdem comitari fuerit compertum; ita ut niſi ipſi in conſpectum ſe dederint, exercitatiſſimos quoque fallant nonnunquam Practicos; quæ inter numerari etiam meretur fames inſolita, ſæpiùs iisdem, cibos ingeſtos nempe abſumentibus, conjuncta; rarior tamen, ſi lipothymia eidem jungatur, bulimi nomine veniens; qualis etiam fuit, quam notare ſæpiùs Autores ſolent, mulieris apud *Alexandrum Trallianum, lib. 7. cap. 4.* quæ Hieræ uſu ab ingrato hoſpite, lumbrico duodecim cubitorum longitudinem excedente, tandem fuerat liberata.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO XXXIV.
D. SYLV. SAMUEL ANHORNII.
De
Abſceſſu abdominis ſingulari.

ESTER RIETMANN. Virgo ſexaginta quinque annos nata, ab anno ætatis vigeſimo, menſibus præter naturam fluentibus, & prolapſu uteri vexata, ſuaſu alterius thermis Badenſibus uſa, brevi poſt convulſionibus & præſertim etiam lancinationibus uteri totiusque imi ventris urgebatur, certis temporum intervallis, mox ſingulis mox alternis diebus ingraveſcentibus, idque nullâ vel ſenſuum internorum vel externorum læſione: Varios pro ſanitatis recuperatione Medicos, & quosvis quoque advolantes Medicaſtros in conſilium adhibuit; & Medicamenta adminiſtrata varia &c. clyſteres, potiones purgantes, ſine ſucceſſu ullo aſſumſit: Delectabatur continua maſticatione Zingiberis: A quatuor nunc annorum ſpatio, à quo menſes ei ſubſtitere, convulſiones, & lancinationes uteri indies incrementum ſumentes, inſecutus eſt tumor epigaſtrii & pedum, ſub veſperam iterum evaneſcens, nec impediens, quo negotiis domeſticis & aliis neceſſariis peragendis præeſſe poſſet: Præterito menſe Septembri tumor in tantum excrevit, ut lecto ſe affigere cogeretur, nec præ nimia mole incedere poſſet; Eluſit non tantùm medicaminum vim, verùm in majorem quotidie inſurrexit molem: Urinam ſine ullâ difficultate mittebat turbidam cum ſedimento farinaceo, alvus toto decurſu morbi libera extiterat, vomitus materiæ bilioſæ ſubviſcidæ & ciborum ingeſtorum, pro ratione aſſumtorum, continuò urgebat; inſtare fatum ſumma totius corporis macies, facies hippocratica, & variorum accidentium exacerbatio indicabant, quod & tandem placidam eidem necem attulit:

Cadaver cultro Anatomico mandatum, præſente Nobiliſſima & ſagaciſſimi ingenii Matronâ, Dna. Cleophæâ Schobingerâ, quantum cancelli temporis poſiti permiſere, apertum examinavi, viſurus num fortè mola vel hydrops aut alius affectus abſconditus lateat.

Intumuit abdomen hujus Virginis, ut ambitus ejus ulnis duabus cum quadrante includeretur; regio lateris ſiniſtra ad attactum mollior, ſed ſanguine coagulato nigra notabatur, pedes etiam valde tumebant, veſtigiis tamen impreſſorum digitorum nullibi manentibus; circa hypogaſtrii regionem tumor attactui non cedebat.

Integumenta communia naturali inter ſe cohærebant nexu, & detecta fundebat liquorem ſeroſum ad aliquot uncias regio lateris dextra, glandulæ molles latæ ſeroſo liquore turgidæ paſſim panniculo carnoſo adhærebant.

Muſculis, (qui in membranas ferè extenſi erant) abdominis ſeparatis, obſervavimus peritonæo corpus aliquod craſſius, molle, ſubſtratum, & peritonæo quàm firmiſſimè annexum, quapropter ſtudiosè liberato peritonæo, offendimus, inſignis molis corpus totam ferè abdominis cavitatem replens, inteſtina verſus diaphragma trudens, itidem ſicut peritonæo, regioni umbilicali hypogaſtricæ & epigaſtricæ quàm firmiſſimè annexum.

Inciſione hujus corporis factâ, magnâ materiæ ſubnigræ, feculentæ viſcidæ & glutinis inſtar cohærentis copia effluxit, cui capiendæ amphora media haud ſufficiebat: quâ emiſſa ſaccum vidimis digitum craſſum, per medium membranâ peculiari diviſum, materiæ contentæ duo diverſa loca tribuens, & in dextrum & ſiniſtrum dividens; ſaccus ſeu valva ſiniſtri lateris amplior multò erat, transverſim deſcendens, & tertiam cavitatis partem occupans: Hydatides nullas offendimus, verùm abſceſſus complures integrum hujus corporis fundum occupantes, diverſæ figuræ,-alios pugnæ & ſupra, alios ovi, nucis &c. magnitudinis, materiam con-

tinen-

tinentes purulentam, ſine ullo ſapore mucoſam viſcidam. Cavitas abdominis ante factam hujus corporis inciſionem naturali ſiccior obſervabatur: Nullæ epiploi, quod conſumtum erat, ſuperſtitêre reliquiæ: Ventriculus nullam aliam contraxiſſe labem videbatur, quàm quòd, ſicut & inteſtina tenuia, materia bilioſa ſubviſcidâ refertus cerneretur: cæterùm inteſtina paſſim lumbis, ac vertebris, adnata nigricantia adparebant: Totius meſenterii pars ſuperior exeſa conſumta & inflammata erat, nec niſi glandulis induratis ſpectabile, nec etiam ullam cum hoc abſceſſu habebat connexionem; Inteſtinum rene ſiniſtro aſſitum ſphacelatum erat, & ren ipſe dextro major verſus inteſtinum eandem corruptionis labem contraxerat: Lien, obſcuri & ſubnigri coloris, tumebat aliquantum, & facilè unguibus diſcerpebatur, figuram aliquatenus quadrilateram repræſentabat, diameter ejus quatuor pollicum longitudinis & quatuor latitudinis erat; Pancreas duriuſculis glandulis undiq; conſperſum videbamus. In Veſica fellea, ovi magnitudinis, continebatur bilis ſubflava pallidior, nullius ſaporis vel ſaltem obſcurè & leviter linguam mordentis, in fundo hujus veſiculæ aliquot calculi, externâ facie contentæ bilis colorem referentes, variè protuberantes, internè nigri friabiles, ſemen betæ repræſentantes, reperiebantur: Hepar alibi obſcurius, alibi albicans variegatis coloribus diſtinguebatur, cæterà ſanum: Sanguis in Vena porta aduſtus & nigricans haud pendebat Unciam. Uterus naturali triplo aut quadruplo major, externâ fronte calloſus, gibboſus, variis diverſæ magnitudinis & figuræ protuberantiis ſpectabilis, vaſa obtinuit debita, præterquam quòd teſticulus lateris ſiniſtri nullus, & ejusdem lateris tuba in ligamentum aliquod latum abiiſſe viſa fuerit: Tuba dextri lateris nullam obtinens cavitatem aderat cum teſticulo, in quo rudimenta aliqua ovulorum obſervabamus: à teſticulo dextro, ut & à ſiniſtri teſticuli regione quovis latere rami duo inſignes pollicem craſſi ad fundum ſacci ſive corporis hujus protendeban-

tur, & cum aliis multis vaſis, venis & arteriis conjuncti eidem confusè inſerebantur: Veſica urinaria huic corpori adhærens, difficulter ſeparari poterat: In cavitate thoracis ſicut nec in pericardio ulla reperta fuit aqua, præter naturalem lympham à thymo delatam: Pulmones partim ex abſceſſibus partim ex partis aduſtione nigri & corrupti, partim etiam phlegmate & atro ſanguine inſtar atramenti referti erant.

In cordis ventriculis paucus Sanguis reperiebatur, nec corruptus nec concretus, in ventriculo hujus ſiniſtro polypus major, in ſiniſtro minor cernere dabatur: In Vena cava pauciſſimus ſed aduſtus & niger ſanguis ſuperſtes erat.

[*ex communicatione D. Muralti.*]

OBSERVATIO XXXV.
D. CAROLI PATINI,
De
Struma in dorſo.

QUâ horâ Germanis Patavii degentibus praxin medicam privatim interpretor, non pauci ad ædes meas accedunt ægrotantes, quos in optimæ Nationis beneficium tunc conſilium petituros admitto; Acceſſit Andreas Volpatus plebejus Patavinus, ſeptemnem filium manu deducens, de abſceſſu, quem bubonem nuncupabat, in dorſo conquerentem: Patientis facies tota œdematoſa querelæ favebat. Exploratâ cautè arteriâ, nil inſolitum præter languorem demonſtrante puerum nudari juſſi, & infra ſeptum transverſum non procul à rachide tumorem animadverti, magnitudinem pugni æquantem. Colorem referebat ſubflavum albicantem, qualis ſolet eſſe pituitæ putreſcentis, quin & contactu fluctuari videbatur in involucro, materia nonnihil à ſævo, pulte, melleque diſcrepans. Examinanti ultrò mihi

mihi Patientis faciem animadvertere licuit cicatricem in dextra colli parte, tum aliam in ſiniſtra, ſectarum & evulſarum, ut poſtea audivi, ſtrumarum reliquias. Accuratiùs conquirenti glandulæ in vicinia eminentes naſcentesque apparuerunt, quibus confirmatus, tumorem in dorſo non dubitavi pronuntiare ſtrumam.

Optimè *Duretus*, ſummus *Hippocratis* interpres, ſtrumam deſcripſit, tuberculum à proventu pituitæ putris & ſalſæ, cum tenſione pelliculæ illam involventis, ut vivam molam: Hinc ſecuram eſſe omnium cataplasmatum & emplaſtrorum, quæ vulgò adhibentur, Chirurgorum audaciâ, quorum temeraria ideo eſt medicina. *Cicero* poſt *Celſum* ſtrumam nuncupavit, Tumorem in quo ſubter, concretæ quædam ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriuntur. Accuratiſſimè *Galenus, ad Comm. Aph. 26. Sect. 3.* Strumam non ex calida materia, ad maturationem properare non poſſe, ſed ex pituitoſiore & frigidiore conſiſtere. Et paulò ante, redundantiam eſſe cacochymam fluentem in cutem: κακοχυμȣ̃ πληθȣ̃ς ἔκγονα νοσήματα, ῥέποντος ἔξω τε καὶ πρὸς τὸ δέρμα. Quæ omnia oculis, digitis, atque etiam philoſophanti menti apprimè conveniebant.

Tumoris locus difficultatem faciebat, cùm Strumas dorſales nunquam prius obſervaverim. Oriuntur, inquit *Aëtius, lib. VI.* non in collo & cervicibus tantùm Strumæ, ſed etiam in alis & inguinibus, ac lateribus: Mammis quoque mulierum adnatas ſe vidiſſe *Meges Chirurgus* autor eſt. Juvenculæ ſtruma LX. librarum pondo in coxendice accrevit. Alia Ambergæ apparuit in genu, inquit *Schenkius, in obſerv. med. p. 666.* Circa virilitatem ingentem ſtrumam deſcribit Corbejæ Saxonicæ monachus, *Ephemer. Dec. II. An. IV. in App. p. 195.* Alia corporis loca non recenſebo præter Meſenterium, quod ex multiplici cadaverum inſpectione ſcrophularum fons & origo mihi eſſe conſtat; juxta illud *Julii Pollucis*: *Tumores quoq; in-*

tra carnem & adipem vel omentum ſubſiſtunt, maximè circa bubones, axillas, & maxillas, & MESENTERIUM, circa quæ chœrades & SCROPHULÆ conſiſtunt.

Quidni cenſeremus ſtrumoſam materiam, quâ præcipuè ſcatet ægrotantis pueri menſenterium, huc & illuc propagatam, quâ datâ portâ ruiſſe, & in poſteriori abdominis parte ſtagnantem faciliori exitu per muſculorum intercapedines erupiſſe, infra ſeptum transverſum non procul à rachide & à magnis vaſis deſcendentibus? Notat quippe doctiſſimus *Gorrhæus, in defin. med.* χοιϱάδες ſeu ſtrumas loco ſæpè differre, ut aliæ ſub cute ſint, aliæ magnis vaſis penitus inſideant. Meminit quidem *Hippocrates* in dorſalis catarrhi, qui φθίσις νωτιὰς nuncupatur, at is ad rem noſtram non pertinet.

SCHOLIUM.

Nicolaus Fontanus in *curationib. & reſp. med.* cum juvenis mirè, tàm in collo, quàm ſtomachi orificio, pulmonibus, omento, meſenterio, pancreate, inteſtinis & veſicæ collo, ſtrumoſi hiſtoriam dediſſet: an ſtrumæ ſint curabiles, diſquirit, tandemque eas curatu admodum difficiles vel impoſſibiles eſſe concludit, tum originem earum in viſceribus conſiderans, tum quòd levibus remediis durities tumoris non cedat, fortioribus autem magis exaſperetur. Ut de internas partes infeſtantibus jam nil dicam, non minùs de externis haud eſt diffitendum, earum, ſi medicamentis aufferri nequeant, ferro exſtirpationem ſæpe difficilem eſſe; & locum inprimis, ſi prope inſignia vaſa hæſerint aut iis implicentur, vel arctè partibus interioribus, ac baſi latâ connexæ fuerint, Chirurgum, quò minùs huic operationi manum admoveat, meritò ambiguum reddere poſſe; quamvis etiam ſtrumæ exſectionem, magna cum nominis ſui & medicinæ totius laude, circa venas jugulares in Sacerdote quodam *D. Anton. Molinettum* quondam inſtituiſſe, Nobil. *D. Joh. Dan. Major* in

Chi-

Chirurg. infuſ. p. 166. teſtetur. Difficultatem illam quodammodò adauget, quòd ſæpè tumor ejusmodi magnus multis aliis minoribus ſit ſtipatus, quibus non unà ablatis, & ſenſim increſcentibus, recidivam, non ſine Chirurgi, ſæpè innocentis, inculpatione de minùs ritè peractâ ſectione, ægrum ſubire neceſſe eſt; qualem in natta dorſi, quam ſtrumis his adnumerare liceat, in *obſervationibus ſuis* notavit *Joh. Hellvvigius obſ. 152.*

OBSERVATIO XXXVI.
D. CAROLI PATINI,
De
Fiſtula lachrymali.

TAntam eſſe medicarum obſervationum utilitatem animadvertunt, qui ſacram artem profitentur, ut tum gloriæ ſuæ tum poſterorum commodis incumbentes, eas ſcriptis conſignare non intermittant. Hanc publici juris facere aliud præterea eſt argumentum, ſcilicet conſilium à Vobis expectandi, O Curioſi Naturæ Proceres, Medici expertiſſimi, quorum virtute ſalus procurari poterit, quam ingenuè fatebor, ſolus aſſequi nequeo.

Octavius Aghiaccius Novellinus Nobilis Patavinus, ætatis annum agens octavum, fiſtulâ lachrymali, quam αἰγιλωπίαν ſeu ἀνχίλωπα Veteres nuncupabant, infectus eſt. Medicina ex antiquorum præceptis recentiorumque, *Ambroſii Paræi* ac *Fabricii ab Aquapendente* præcipuè facta non profuit. Poſt aliquot tædii atque aſſidui morbi menſes, ad me à Petro Camera Chirurgo dexterrimo deductus fuit, & ob ulteriorem puris fluentiam, nudatumque naſi os, decreta eſt iterum aduſtio, quâ os carie vexatum ferramento candente per canulam immiſſo omnimodè ſiccaretur: Me præſente celebratum opus, & quater admiſſum cauterium olivarium myrteum-

teumque, adeò feliciter, ut vix de ignis ſævitiâ patientiſſimus patiens conqueſtus ſit. Poſt quindecim dies, eandem ferè puris molem fluere animadvertens, locum affectum diligentiùs explorare conſtitui, & immiſsô ſubtus oculum ſpecillô, non os naſi, ſed os orbitæ læſum & flexile perſenſi: Illic mali labem, illic ulceris radicem eſſe intellexi, hactenus ab Autoribus non recenſitam, adeoque non ſanatam. Quidni cannula pararetur leviter curva, nonnihilque plana, parti accommodata, per quam in orbitæ latus ſuper oculum ipſum introduceretur cauterium? Hoc enim tum aquis tum & cochleari probè munito, ſacra videtur eſſe anchora, & exiguum periculum. Satiùs eſt præthereà anceps experiri remedium quàm nullum.

Hujus autem conſilium à ſumma veſtra benignitate, ſinceroque veſtro in humani generis ſalutem ſtudio, avidiſſimè mihi expectare liceat.

[Patavii, 12. Aug. 1687. Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO XXXVII.

D. EMANUEL KÖNIG.

Amuletum è cranio hominis violentâ morte extincti, adverſus atrophiam Paralyticorum.

Qualiter atrophia preſsô pede ſubſequatur membra paralytica ex denegato libero ſpirituum animalium (quos noviter quidam, ut in macrocoſmo aliàs de globulis æthereis & materiâ ſubtili ſtatuit *des Cartes*, ex globulis vitalibus & horum minutiis abraſis conſtare aſſerit) formale nutritionis contribuentium influxu, Practicis notum: Simile quid hîc ante aliquot annos expertus eſt in Noſodochio bajulus, qui ex apoplexiâ forti, quâ in Templo

verbum

verbum DEI prædicare audiens, pro ebrio falsò primitùs ab adſtantibus judicatus, corripiebatur, hâc verò in paralyſin terminatâ brevi in latere affecto, ſiniſtro ſcilicet, inſignem atrophiam incurrit, ad quam abigendam intus poros reſerantia & coagulum lymphaticum ſolventia varia adhibita, verùm, etſi ætatis nondum adeò provectæ eſſet, omnia incaſſum. Contigit forte fortuna, ut ipſum in prato paralyticè incedentem offenderem, deque ipſius valetudinis ſtatu præſenti inquirendi daretur occaſio, hic ſe ſatis benè habere retulit, præterquam quòd per aliquot menſes mirum in modum ipſi extabuerit membrum ſeu latus paralyticum, quod nullô modô à Medico ordinario reſtitui potuerit, hinc ſe à Villico quodam vicino ſibi noto, quem pro gratiis agendis jam viſitârit, remedium accipere coactum fuiſſe, quo etiam radicitùs omnis partis affectæ extabeſcentia brevi ceſsârit; qualenam hoc ſit inquirens, monſtravit nodulum de collo pendentem ad usque ſcrobiculum cordis, quem contrectans, durum oſſeumque quid ipſi ineſſe facilè percipere datum, hoc verò de oſſe hominis ſuſpenſi eſſe tandem ingenuè confeſſus eſt, quæ nodulo huic inſerta à Villico amico ſuo acceperit, qui in atrophiis curandis aliisque nihil præſtare valentibus, exinde certiſſimum remedium habeat, ſibique etiam omnem ariduram morbum ſubſequentem inde mox abactam fuiſſe, id quod animadvertere haud difficulter potui: Verùm id quod ſuperaddidit ſummoperè notatu dignum, nimirum quòd ab initio mirè corpus univerſum vexârit & inquietum reddiderit, ut ferè in lipothymiam per dies tres inciderit, id prout ſanctè teſtatus eſt, in mentem revocavit homogeneitatem & ſymboliſmum ſpirituum animalium ipſius corporis & eorum, qui in cranio tali reſidui erant, dum fortè hi extra ſphæram illos corporis irradiantes, effluviorum mirâ ſubtilitate afficiebant, ſicque in parte affectâ torpidos exſuſcitabant, ut reliqui quoque in motus extraordinarios, leipothymiâ id indicante, diſpoſiti fuerint. Quanta verò vis naturæ ſuperſtes maneat in

cranio ejusmodi indicare poterunt Pharmacopœorum nonnulli, qui illud ad ſpiritum eliciendum in laboratoriis deſtillant, vel etiam philoſophicè calcinant, fragor enim inſignis & tumultus, quaſi ſpectrorum omnia (niſi ſpectra inde quoque excitari poſſe dicendum eſt) eſſent plena, excitatus, etiam cum valvarum apertione ceu præter exemplum mihi notum, de his ſimile refert Magnificus & Ampliſſimus DN. Præſes noſter, Celeberr. D. D. *Joh. Georg. Volckamerus in Decad. II. Ephemer. Ann. I.* ut hinc & ille, qui *DN. Balzacio* (ut habet in literis ad *Dn. Conrart* Conſil. Reg.) phantaſma ſine ope Diaboli ſe ſiſtere poſſe retulit, haud adeò irridendus ſit, adeò namque in naturæ poteſtate hæc *van der Becke Experim. circa Natur. Rer. Princip. L. II. p. m. 310.* radicata eſſe videntur, ut dubio nullus locus eſſe poſſit, nimirum non ſaltem in deſtillatione ſanguinis humani varias interdum humanarum partium ideas viſas & obſervatas eſſe, ſed &, ut *Borellus* habet, poſſe in phiolis, licitâ Necromantiâ, patrem, avum, atavum totamq; proſapiam, imò antiquos Romanos, Hebræos & quemcunque volueris, umbratili quâdam reſurrectione in lucem revocari cum propriis figuris, modò eorum cineres oſſaque reſerventur: Nos præterquam & noverimus ex *Monconnyſii Itiner.* celebrem *Burrhum* ex terrâ cœmeteriorum deſtillata phantaſmata ejusmodi excitare potuiſſe, ſiſtemus hîc nobis aliquando pro heroico medicamento ad inſultus apoplecticos & epilepticos communicatum ſequens ex Cranio humano remedium: Sumatur Caput hominis non ſepulti vel violentâ morte extincti, contundatur & deſtilletur in retortâ, aqua rurſum deſtilletur, & ad ℥j. hujus aquæ add. Perlar. præparat. ʒß. rad. Pœon. Caſtor. aa. ℈j. Diamoſch. dulc. Mell. anacard. aa. ℈iß. Deſtilla: Exhibe patienti in paroxyſm. cochl. j. Ter reiterato, mira videbis.

OBSER-

OBSERVATIO XXXVIII.

D. EMANUEL KÖNIG.

Pomum helleboratum certum remedium adverſus contumaciſſimam febrem Quartanam.

ELegans remedii forma eſt pomum helleboratum dictum, quod inſignis Practicus Batavus *Heurnius Meth. ad Prax. Med. p. m. 429.* ita parare docet; ſcilicet pomum radicibus Hellebori nigri ad ℥ß. & aliquot Caryophyllis transfigitur, foculo ſub cineribus coquitur, helleboroque abjecto pomum eſitandum offertur. Tale ante ſeptennium Quartanario omnifaria remedia in caſſum aſſumenti ſuaſum, quique decenter inde purgatus certò mox convaluit, ut meritò *Rolfincius Meth. Med. ſpec. p. 519.* Elleborum nigrum magnæ in graviſſimis morbis deprædicet efficaciæ, ac juſtè eum *Ettmüllerus* collaudet ut ſingulare quid in morbis chronicis, hypochondriacis, melancholicis & pathematibus ex menſium defectu, idque ob penetrans ſal volatile, inſigne alterativum acidi ſpecifici morborum ejusmodi chronicorum, præter quod tamen excellenti ſulphure rubeo blando vitali, cujus ratione circa nativitatem Chriſti flores jam profert, ditata eſt, ut patet ex ejus extracto nullâ vi purgante amplius prædito, potentiſſimo in Vertigine, Hemicraniâ (qualis contumax cephalæa quoque à radice hac auriculæ affecti lateris infixâ curata fuit, prolecto inde ſero acriori, referente *Excell. D. D. Scretâ* Scaphuſ.) cum aloë lot. in pilulis remedio, quale Vegetabile etiam in floridam juventam effœtum corpus revocare poterit, ſi folia cruda ad ℥ß. cum āā. ſacchari omni mane aſſumantur, ſubductô mucô ſubflavo & ſulphure ſanguinis inde roboratô, quâ ratione, docente *Theophr. Parac. de Natur. Reb. Cap. II. Oper. Tom. 17. p. m. 183.* nativâ & congenitâ ſuâ

N 2 facul-

facultate fluxiones ita curat, ut nedum ulla ex omnibus radicibus aut herbis huic invento ſit ſimilis: Unde etiam quia Extractum hellebori nigri *Balſamum perpetuum* vocitat, ejus Deſcriptionem minus vulgatam hîc proponere non inutile erit: ℞. *Cort. rec. rad. hellebor. nigr. q. v.* affusâ aquâ pluviâ deſtilla per alemb. in B. M. ad abſtractionem ferè omnis aquæ; hanc poſtmodùm addito parumper *Cremor. Tartar.* fermentationi committe, usque dum deferbuerint, & ſic alterâ deſtillatione ſpiritum dabunt acrem, in quo vim catarcticam reperies, reſiduas autem radices leni calore agitando exicca & pulveriſa, ex quibus poſtea per Spiritûs Vini repetitas affuſiones Extractum confice, à quo etiam aliquoties Spiritus Vini cohobandus eſt, usque dum eâdem dulcedine ab eo abſtrahatur quâ affuſus eſt, & ſic Extractum habebis, nullâ amplius vi purgante præditum, niſi temerariè. Aliud remedium ex Helleboro conſervationis ad duas vel tres ætates in Viris & Mulieribus *Paracelſus de Vita long.* experientiâ *Tackii* cum phthiſis ei ut Hannibal ante portas eſſet, comprobatum ſiſtit: ℞. *Fol. Hellebor. nigr.* circa ſolſtitium æſtivale collectar. ℥v. *Macis* ℥j. *Quint. eſſent. auri* vel *antimon. perlar. croci, meliſſ. chelidon. aa.* ʒv. *ſacchar.* in *aq. chelidon. meliſſ.* & *ſpir. roris majal.* ſol. triplum ad omnia Ms. f. s. a. Electuar.

OBSERVATIO XXXIX.

D. EMANUEL KÖNIG.

Poſt nuclei ceraſi cruſtâ lapideâ obducti è pectore excretionem rejuveneſcentia.

Quia Extracto Hellebori nigri, cujus mentionem fecimus, obſervatione antecedenti cum vino & roſis Germanus quidam in Italiâ degens, ut refert *Bartholinus Cent. V. Hiſtor. 28.* ſexageſimô ætatis annô dentes novos & nigros capillos ſibi refecit, in memoriam redit quod Feliciſſ.

liciſs. Practicus Monſpel. *Dn. Barbeyrac* retulit de fœmina ſcorbutica, uxore Miniſtri (nomine de Malacure) cujusdam, duabus leucis quondam Montispeſſulo habitantis, plusquam 60. annorum quæ nimirum per quinque menſes, absque tamen reſpirandi difficultate, quod mirandum, tuſſiens excreverit nucleum ceraſi cruſtâ lapideâ obvolutum & quod magis mirum, poſt ſcorbuti curationem, purgantibus ſæpe repetitis, juſculis refrigerantibus, Decoctis ex *cichor. agrimon. Capill. Ven. Lacte* præprimis obtentam deciderint capilli albi & in eorum locum ſuccreverint nigri: Symptomata perpeſſa erat, durante ſcorbuto maculis nigro-lividis ſe monſtrante, horrenda, convulſiones ſcilicet cum febri lentâ & hydrope incipiente. Duo ergo notatu digna ſunt, nucleus nimirum cruſtâ lapideâ obductus excretus & ſubſequens Rejuveneſcentia. Nucleum ceraſi caſu in pulmones inter edendum & fortè ridendum in pulmones decidiſſe credibile eſt, ceu quandoque taliter nux avellana ac etiam clavus æneus quo ephippiarii utuntur, decidit, uti Scaphuſii obſervatum, hoc verò intra ductuum bronchialium aliquem detento & cartilagineam eorum compagem minus irritante facilè potuêre fuligines vi diatheſi hâc ſcorbuticâ ſalino-fixiores nucleo accreſcere & diſſipatis portionibus aquoſioribus ſenſim adglomerari, ut grandiori illo reddito ſpiritus partis medicamentis adjutus ſanguisque fortius pulmonum vaſa inflans illum elevârint & per tracheam & os tandem ejectus fuerit. Rejuveneſcentia verò ſubſequens præter alia ſanguinem mundificantia maximam partem debebitur Lacti, ceu cujus vim hypochondriaca & nephritica, maximè arthritica ſymptomata abigendi, ut quaſi novi homines inde facti fuerint, habitum firmiorem, colorem nitidiorem & vires robuſtiores acquiſiverint ægri, aliquando perſcripſit *Excellentiſs. ac Celeberr. Dn. Joh. Jac. Wepferus*, Fautor æternùm colendus ad *Spectatiſs. D. D. Verzaſcham* ut in hujus *Obſerv.* videre eſt, de quo & in *Regn. Anim. Sect. III. Art. 7. §. 19.* [*Baſileâ 1687. d. 5. Sept. Auguſtam miſſæ.*]

OBSERVATIO XL.
D. DANIEL CRÜGERI,
De
Quartana.

BIs jam de quartana obſervationes communicavi; opus eſt certe, ut pertinax hic morbus accuratius obſervetur, ne tantas injurias Medicis inferat. Ante annos decem advena quidam ad Conſiliarium quendam hujus Dicaſterii Electoral. Brandenb. divertebatur, qui in cœlum usque remedium aliquod quartanarium extollebat, pro cujus communicatione ultra triginta thaleros obtinebat. Fateor multas me experientias à Dno. Conſiliario gratis factas vidiſſe, præſertim in illis qui mala viſcerum diſpoſitione non laborarunt, prægreſſis tamen à Medicis ordinariis purgatione & corporis præparatione; nunquam tamen multa quanquam ſæpius adhibitâ ſollicitatione, expiſcari potui. Tandem tamen ſub fide taciturnitatis, (quam & hâc in urbe ſemper præſtabo) communicavit. Remedium eſt tale: ℞. Stercus anſerinum quantum placet, affunde ſuccum carduibenedicti q. ſatis, deſtilla per alembicum, deſtillatum ſuper aliud ſtercus affundi poteſt, & reiterari deſtillatio, ut ſatis ſalis volatilis evehat; eſt aqua valde penetrans. Si menſe Majo ſeu ſub finem hujus menſis colligatur, penetrantior evadit aqua. Itaque prout ſecundùm ſaporem acris eſt, dentur ℥ij. vel ℥iij. duabus horis ante paroxyſmum cum ſudore aliquoties repetenda. Nec dubitandum in tertiana, ictero & aliis morbis aquam hanc fore proficuam. Verùm ſi mala viſcerum diſpoſitio adſit, etſi conferre poſſit, ſi ſæpius ſine ſudore etiam uſurpetur, tamen vix ſufficere exiſtimo, ſed aliis prius utendum. Exemplum contumacis quartanæ adjiciam.

Matro-

Matrona quædam Nobilitatis ſtemmate clara, quartana laborans requirit Medicum, qui medicamina adhibens ex ſimplici duplicem facit; ſecundus accerſitus ex duplici facit continuam vomitorio ex antimoniatis non juſto tempore exhibito; ex alio loco tertius vocatus iterum febrem mutat in priorem ſtatum, duplicem ſcil. quartanam: verùm morbus quotidiè in deterius vergit; quartus igitur ſubſtituitur Medicus; verùm tumor lienis, ventriculi & abdominis incrementum ſumunt, & menſes emansêre. Vocatus igitur & ego quintus Medicus, à Chymicis Medicamentis ad herbas appello, de quibus quidam ſcribit, illas jam in deſuetudinem veniſſe, ego illas iterum in conſuetudinem vocabam atque ſequentia ordinavi. Nam cinnabarina, præcipitantia & ſpiritum Salis Armoniac. ad nauſeam usque uſurpaverat, aliaque per ſex menſes ℞. radic. gentianæ ℥j. herb. carduibened. chamædr. centaur. min. abſinth. ā. mj. affunde vin. Franc. ℔iiij. vel q. ſ. ſtent in infuſione per noctem loco calido. De colatura bibat ſingulis diebus mane ℥iij. vel iv. die verò quarto apyrexias (unum enim diem ſaltem vacuum à febre habebat,) ſumebat de vino ſequenti ℥iij. ℞. radic. polypod. q. rec. ℥ß. fœnic. ruſc. aſparag. ā. ʒij. herb. abſinth. cuſcut. agrimon. ceterach. adiant. utr. chamæd. cent. min. ā. mß. fol. ſenn. ſſ. ʒx. agaric. troch. rhab. el. ā. ʒiij. cryſtall. Tartar. ʒij. his communibus quotidie uſurpatis, degeneravit febris in ſimplicem quartanam poſt 4. ſeptimanas, cum lien & venter detumeſcerent. Suaſi ut continuaret medicamenta, quoniam levamen ſentiret, tandem poſt ſex ſeptimanas menſtrua redierunt; finitis his, hoc ἰυπόριςον exhibui bis: ℞. ſummitates centaur. min. p. ij. cortic. chinæ de Chin. ʒij. infunde per noctem, manè colatur. ℥ iij ß. exhib. & febris planè emanſit, (dum hæc ſcribo) per 2. menſes, color vivus rediit, & ſe ſanam ægra profeſſa atque è mortis faucibus erepta eſt. Faſſus maritus jam ultra centum thaleros curam priorem abſumſiſſe. Deo ſit laus & gratiarum actio, qui benedixit curæ meæ.

ræ meæ. De primo remedio hoc adjicio, infuſum ſtercoris anſerini in vino cum expreſſione eſſe adhibitum & efficacius repertum, ab Advena illo, poſtea demum deſtillationem à Dno. Conſiliario eſſe inventam.

SCHOLIUM.

STercoreum quos febres intermittentes curandi modum Excell. *D. Alb. Herm. Cummius* per literas quondam Nob. *D. Joh. Theodoro Schenckio* his verbis communicavit: „Non „poſſum quin tibi ἐυπόριςον aliquod ad febres intermittentes, „non aliter, nec leviori cum ſucceſſu vim ſuam exerens, at„que ſolet cortex iſte magni pretij, magnique à pluribus æ„ſtimata China de China, revelem hoc mihi communica„vit Monachus quidam Dominicanus Tremoniæ, magnum „ex felici febrium curatione nomen adeptus. Eſt autem „ſtercus porci maris per aliquot horas in ſpiritu vini Rhena„ni infuſum, indè colatum & expreſſum, poſtmodum ad „duo vel tria cochlearia adhibitum. Hoc medicamentum ſi „corpore præparato exhibetur, plerumque unâ vice per ſu„dorem materiam febrilem expellit, ſin verò, febrem ad „quatuor ſeptimanas differt, &c. Cum autem ſtercora, præter ſulphureum principium, ſal etiam volatile, aut nitroſum contineat, qua ratione ad febres abigendas valeant, ſatis liquere poteſt. Vid. *Ann. præced. IV. obſervat. 15.* Ad Febrim quartanam ſtercus quoque Anſerinum exſiccatum in olla nova in aqua ad duorum digitorum coquere & bibere jubet *Güſerus Tab. Medic. 13. Excell. Frommann. Anſer. Martinian. Part. II. cap. IV. §. 2.*

[*L. Schröck, L. f.*].

OBSER-

OBSERVATIO XLI.
D. DANIEL CRÜGERI,
De
Epilepſia.

EGregia ſunt, quæ Practici hinc inde attulerunt Experimenta; quòd autem ſemper infallibilia ſint, nemo promittere poteſt, variant enim conſtitutiones & circumſtantiæ. Meum experimentum, quod hactenus cum proximi emolumento adhibui, tale eſt:

℞. Cryſtalli foſſilis præp. ʒj. corallior. rubr. ℈ij. margarit. orient. præp. ℈j. ſmaragd. præp. ʒß. M. F. Pulv. cujus media pars eſt una doſis in aqua Taraxaci.

Didici hunc pulverem è *Cratonis epiſtolis p. m. 217. epiſtol. 121.* Cæſariſque hoc contra epilepſiam fuiſſe arcanum, & quosdam etiam provectæ ætatis fuiſſe liberatos à *D. Petro Cavizeto.* Sed *Crato* inquit, ſe bis feciſſe periculum, ægros quidem ſanatos, ſed poſtea tamen mortuos. Verùm nequaquam ex hoc remedio mortem contraxerunt, ſed ex malâ internâ viſcerum diſpoſitione; quod enim de cryſtallo dicit, ejus uſum internum non eſſe tutum, eſt contra quotidianam experientiam; ſmaragdum autem, quod dicit, nos genuinum non habere, neque hoc veritati conſentaneum, dum hodiè gemma hæc ſatis nota & ejus efficaciam plurimi experiuntur. Propter hanc *Cratonis* ſententiam factum eſt, ut pulverem hunc in epilepſiâ raro in obſervationibus & praxi videre contingat. Sed ut pulvis hic ab iſta ignominia liberetur, Arcanum hoc Cæſaris tanquam tutiſſimum & in affectu hoc aliquoties à me probatum, aliquot exemplis in ſua dignitate confirmabo.

1. Filia Domini Conſiliarii hujus Provinciæ meritiſſimi 4. annorum epilepſia ſingulis menſibus, imò ſæpiùs correpta,

& poſtmodùm Colbergam deportata meæ curæ ſubjicitur, huic per 2. ſeptimanas ſingulis diebus ℈j. dedi, & liberabatur, in hunc usque diem ultra decem annos ſana.

2. Filio Doctoris cujusdam 4. annorum, qui epilepſiâ corripiebatur, ſæpiùs recurrente, ſingulis diebus hic pulvis exhibetur & liberatur.

3. Filio Conſiliarii Regiminis 40. ſeptimanarum, qui epilepſiam ſæpiùs patiebatur, dedi hunc in modum: ℞. Cryſtall. foſſil. præp. ſmaragd. præp. ā. ℈ß. margarit. or. præp. gr. 5. corallior. rubr. præp. gr. iij. pulv. bezoard. Senn. gr. ij. F. pulv. ſæpiùs hæc doſis eſt iterata, & puer liberatus, per 15. annos adhuc ſanus. Eodem modo & ſoror ejus curata; quinque itaque liberis jam epilepſiâ defunctis, hi duo ſunt conſervati.

4. Sartor quidam omnibus liberis (tribus ſcilicet) morbô hoc ſacrô ſpoliatus, unicô adhuc ſuperſtite, eodem morbô correptô, & periclitante, meam implorat opem, ℈j. ſingulis vel alternis diebus cum felici etiam ſucceſſu, dedi.

5. Uxor civis cujusdam hujus urbis epilepſiâ ut putabatur uterinâ corripiebatur, ſingulis diebus vel vigeſies recurrente, ego & alius quidam Medicus per tres dies omnem impendimus operam; & ordinavimus medicamenta contra epilepſiam uterinam uſitata, ſed ſine fructu, tandem circa veſperam dedi doſin mediam de pulvere ſupra è *Cratone* deſcripto, & ecce eâ nocte paroxyſmi imminuti & repetitâ doſi emanſerunt. Plura exempla adducere poſſem, ubi etiam in ætate provectiore pulvis hic auxilium præſtitit. Hoc tantùm addo, ubi jam mentis ſtupor & cerebrum per eſſentiam debilitatum, ſanationem me vel hoc vel alio auxilio promittere non poſſe. Et quamvis pulverem hunc non bis aut ter, ſed in inveterato & difficili morbo ſingulis diebus per 2. vel 3. ſeptimanas exhibuerim, non tamen animadverti, ullum ex eo mortuum. Purgationem tum in infantibus tum adultis præ-

miſſ

miſi & in curatione reperii; extra paroxyſmum hunc pulverem exhibens, in paroxyſmo autem pulv. radic. valerianæ aliquando Ol. deſtill. ſuccini vel catelli fel, vel etiam ſine his pulverem præfatum.

Multi in hoc morbo cinnabarim vel nativam vel Antimonii commendant, ideoque omnibus pulveribus antiepilepticis miſcent. Verùm non immeritò quis dubitare poſſet de ejus vi anti-epileptica; nam quicquid in re non eſt, illud fruſtrà in illa quæritur. Ego certè etiamſi Argi oçulis aut Briarei manibus talem qualitatem ſpecificam, quæ huic qualitati ſpecificæ, quæ in Epilepſia eſt, contrarietur, perquiram, ne quidem è longinquo aut è ſimilitudine aliqua illam invenire poſſum. Cinnabaris enim omnis conſtat è ſulphure & Mercurio; Nullum ex his habet vim epilepticam. Primò non ſulphur, quia nemo unquam ſulphure curavit epilepſiam, neque Autorem ſcirem, qui in capite de Epilepſia ſulphur ad curationem Epilepſiæ proponeret; deinde conſtat, ſulphur eſſe pinguedinem terræ *Geber cap.28. ſumm. perfect.* ſeu oleum ſpiritu acido congelatum, uti hoc deducit Clariſs. *Jungkius in commentar. ſuper Poppium.* quod vim habet diaphoreticam & ſudoriferam, & in quibusdam affectibus laudem ſuam meretur, in Phthiſi & aliis pectoris affectibus. Verùm Epilepſiam illud curaſſe experientia nondum conſtat. Ratione igitur diſcuſſionis ut ſudoriferum in paroxyſmo, ſed ut cætera omnia diſcutientia & ſudorifera reſpici poſſet, verum τὸ θεῖον illud & occultum, quod in Epilepſia peccat, ſpecificâ aliquâ & ſingulari qualitate ſulphur aggredi & annihilare, ita ut ſumptô ſulphure, unquam Epilepſia ſit curata, nequaquam experientiâ conſtat, cum in tam minima quantitate parvus exinde effectus eſſet ſperandus, cùm ad majorem partem Mercurius ſulphur in cinnabari ſuperet, uti hoc demonſtrat Excellent. *Wedelius capit. de cinnab. Antimon.* Nam ſulphur à ℈j. ad ʒj. exhibetur, ſi ſudorem movere aut diſcutere paroxyſmum aliquem debet, ſed hîc pauca grana exhibentur, quæ

parvi momenti ſunt. Jam ſecundò, quid à Mercurio ſperandum, videbimus; hic tantum abeſt, ut Epilepſiam curet, ut potiùs aptus natus ſit introducere Epilepſiam, & beneficium illud, ſi quod in ſulphure adhuc ſupereſſet, deſtruere malignâ ſuâ qualitate. Mercurius enim nervoſo generi & cerebro ſingulariter infeſtus eſt, quod manifeſtâ experientiâ conſtat in illis, qui lue Venereâ affecti Mercuriô utuntur, quantus ſæpè tremor adeſt, imò nihil magis metuendum, quàm convulſiones & Epilepſia, quibus ſymptomatibus nervinis remediis tum temporis ſuccurrendum uti Practicis conſtat, & ut rectè *Sennertus lib. 6. part. 4. cap. 21.* dicit, hydrargyrum nervoſo generi infeſtum ad nervos & cerebrum repit, ſecumq́ue vitioſos humores eò ducit, ut indè poſtea ſalivatio producatur. Mercurius inſuper in Cinnabari non aliter quàm Mercurius dulcis aut Mercurius ſublimatus ſulphureus conſiderari poteſt, quàm conſideratè autem & ille uſurpandus, ex plurimorum obſervatione conſtat. *Sennertus* in *Conſenſu & Diſſenſu Chymic. c. Ariſtot. cap. 18.* dicit: *Verùm non ſemper ſine damno exhibetur;* recenſetq́ue ibidem exemplum Medici cujusdam, qui per Mercurium dulcem ritè præparatum & quibusdam innoxiè exhibitum, in vitæ periculum præcipitatus fuit. De noxa etiam Mercurii dulcis ſummoperè conqueritur *Glauberus part. 2. furn. Philoſoph. cap. 38.* & quantoperè nervis, apud innocentes infantes ſæpiùs exhibitus noceat, deducit: neque mirandum, quòd in illâ doſi, malignitate, & venenoſitate ſuâ vermes interficiat, cùm in juſta doſi ipſum hominem & omne animal interficere poſſit. Sed ut penitiùs Mercurium conſiderem, cum *Iſaaco Hollando oper. mineral. cap. 97.* in *Theatro Chym.* dico: Mercurius eſt cruda materia, crudum ſperma, crudus ſanguis. Quemadmodum crudum pomum commeſtum, inſalubre, ſic quoque cum Mercurio accidit, & quamdiu atomi ejus non aliter ſunt diſpoſitæ, nihil niſi atrum venenum. Nam conſideratione dignum, quando *Commentator Beguini* Mercurium lavat, quòd dicat: Poteſt imò totus

Mercu-

Mercurius hac agitatione cum aceto in nigredinem converti.

Imò quòd *Geber part. II. lib. II. cap. 12.* de imperfectis metallis dicit, id de Mercurio quoque tanquam imperfectiori, verum eſt; dicit autem: *Reſpeximus à perfectione corpora diminuta in profundo ſuæ naturæ fœda exiſtere & nihil ex eis fulgidum inveniri, cum in iis ſecundum naturam non ſit.* Dilucidius malignitas hæc Mercurii ex principiis Alchimiſtarum, utpote qui non per tranſennam ſed penitius principia rerum interna penetrant, deduci poſſet, niſi res per ſe eſſet clara. Id occaſione hâc tantum dico, dolendum eſſe Juniores & praxin incipientes Medicos, ab aliis ſeductos, tam multipliciter cinnabari abuti cum ne Recipe quidem in Pharmocopolium transmittant, quod non cinnabari ſit rubificatū, non perpendentes principia hujus clam naturam infeſtantis medicinæ.

Quid quod in tam parva doſi Mercurius quidem moveat non promoveat, ſed tantum humores turbet. Satius itaque eſſet, ſi aliquis ſcopum ſuum, in curatione luis venereæ, aut aliorum morborum, Mercurio tali obtinere velit, ut effectus iſtius volatilis mercurii, nempe ſputatio ſequeretur, & ſic morbus per accidens curaretur, uti hoc *Sennertus* in curatione luis venereæ ulterius deducit; quanquam hoc ſatis moleſtè & ſæpius cum vitæ periculo, tremore & nervorum debilitatione contingat; ſed quo dilabor? hoc tantum demonſtrare hîc volui, in mercurio ſublimato volatili nequàquam eſſe qualitatem anti-epilepticam, ſed potius cerebro & nervis inimicam. Si quis autem in ſulphure ſibi qualitatem talem promittit, melius eſſet ut ſulphure ſublimato aut ſulphure antimonii ſolo aut aliorum metallorum ſulphure utatur, & experientia quadam probet. Dicat autem aliquis; ex ſublimatione mercurii & ſulphuris novum emergit Ens, quod novám formam habet, à quâ alius effectus producitur, quemadmodum in theriaca videmus. Verùm

rùm in theriaca res longè aliter ſe habet , hîc enim per fermentationem alia emergit forma , in cinnabari autem duo entia per combinationem ita conjunguntur , ut quodlibet ſit ſui juris , & per levem occaſionem integris viribus ſejungantur. Mercurius enim infidus comes , etiamſi cum ſulphure in unguentis extinctus , derelinquit ſulphur, & à calore corporis attrahitur. Imò quocunque cum corpore combinatus, volatilis adhuc, usque ad meditullia oſſium migrat, relicto ſuo comite ; & quod magis , in cingulo corpori alligatus magneticè à corpore attrahitur.

Sed ſi quis experientiam objicere velit,ſe ſæpius cum fructu cinnabarinis medicamentis uſum eſſe; Reſpondeo,probè experientiam eſſe examinandam, & videndum,an epilepſia in morbo ſit tantùm concomitans quoddam, ut in dentitione, & ſic pereunte morbo ſymptoma per ſe cedat ; tunc enim effectus medicamento non eſt adſcribendus; aut videndum, an cinnabaris ſola ſit uſurpata : ſi cum aliis medicamentis epilepticis cinnabaris conjuncta fuerit, illa quæ olim per ſe hæc fecerunt, cinnabari non opus habent, neque tum cinnabari effectus adſcribi poteſt. Ideoque ſolâ cinnabari, ullam epilepſiam , quæ per aliquot ſeptimanas duravit, unquam eſſe curatam, ſi quis mihi demonſtraverit, is erit mihi magnus Apollo. Itaque cum *Gebro loc. cit.* concludo: *Non invenitur in re quod in illa non eſt , cum in illa ſecundum naturam non ſit.* Hæc autem veritatis inquirendæ , neminem autem offendendi gratiâ ſcribo , & quemadmodum moris in Collegio noſtro eſt, ut cuilibet libera judicandi poteſtas relinquatur, ut & mihi illa concedatur peto, liberum relinquo cuilibet ſuum judicium.

OBSER-

OBSERVATIO XLII.
D. DANIEL KRÜGERI
De
Podagra ad interiora recurrente.

MErcator opulentus, dignitate Aſſeſſoris in Collegio commerciorum eminens, per aliquot dies podagra & Chiragra laborans, ſubito remittentibus doloribus manuum & pedum, colica diriſſima corripitur, ita ut qui manè ne pedem quidem movere poterat, veſperi propter dolorem colicum acutiſſimum in pavimento diſcurreret, articuli enim erant liberi & ſine dolore. Varia à Medico ordinario erant uſurpata, Clyſteres tres vel quatuor, imò cum aqua benedicta Rulandi & Electuar. Diaphœn. erant adhibiti; cum omnia jam in ſummo periculo verſarentur ægerq; de vita deſperaret, (clyſteres enim ſine fructu egrediebantur,) ſuperioraq; inteſtina manebant conſtricta. Rem itaq; mecum penſitans, illito abdomine unguentis emollientib⁹, alium clyſterem emollientem, cui colocynthis ad ℨ i ß. addita erat, conſului; quem per dimidiam horam retinuit, ejecta deinde materia ſeroſa acri in magna quantitate, dolores remiſere; colocynthis ſiquidem efficax eſt etiam ex cavitate abdominis ſerum in hydropicis attrahere & evacuare. Recurrens altero die dolor eodem remedio ſublatus eſt.

Alterum exemplum contingebat, poſtquam menſe Decembri Anno 1687. Regimen atque Dicaſterium Electorale Brandenb. Colbergâ Stargardiam translatum erat, in Paſtore prope Stargardiam in pago Bôk, qui recurrente podagra ad interiora, & quidem ad os ſacrum, muſculos lumbares, ureteres & collum veſicæ, incidebat in totalem urinæ ſuppreſſionem; cum itaque per triduum varia tam interna quàm externa, clyſteres & fotus uſurpaſſem, tandem tertio die adhibui

hibui cataplaſma è cæpis contuſis & parum cum pinguedine anſerina in ſartagine calefactis ad regionem oſſis ſacri, lumborum ureterum, veſicæ, & ſic materia è profundo ad ſuperficiem extracta, poſt 3. horas patiens urinam emiſit.

SCHOLIUM.

QUamvis podagra ab *Hippocrate* morbis minimè letalibus *lib. I. de morb.* adnumeretur, periculum tamen non omne abeſſe innuit, ſi quid ipſi acceſſerit; id quod contingere inprimis ſolet, ubi vitioſum ſerum, ſpiculis ſalinis dolorificis armatum, ad alias interiores partes receſſerit; id quod præter hîc recenſitas obſervationes, etiam teſtatur *Ann. VI. Dec. I. Ephem. noſtr. obſerv. 208.* aſthma, epilepſiam & colicam indè exorta referens. Sic quoque *Welſchius* noſter *hecatoſt. 2. obſerv. med. 11.* convulſionem letalem; dyſpnœam, palpitationem cordis, lipothymias, cum ſubſequente epilepſia & apoplexia letali; & *D. Simon Paulli quadripart. botan. claſſ. tert. ſ. anagall.* recenſent. Non minùs ex antiquis *Aretæus lib. 2. de diuturn. cap. 12.* multis in hydropicum morbum, quibusdam in aſthma concedere podagram, immedicabili ſucceſſione, ſcribit. Quin & Aſſæ Regis arthritidem, quam *Sacer Codex 2. Chronic. cap. 16.* ipſi mortiferam pronunciat, apud *Th. Bartholinum tract. de morb. biblic. cap. 11. Sebaſtianus Baldus*, ab humorum recurſu ſeu diadochi in aliquam principem partem, novo emergente morbo; à quali humorum ad viſcera nobilia metaſtaſi, alio ſuperveniente morbo, quosdam occumbentes etiam à ſe obſervatos laudatiſſimus *Bartholinus* ſubjungit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO XLIII.
D. DANIEL CRÜGERI.
Magna imaginationis & impreſſionis vis in anate.

ANcilla mea lucii piſcis interanea & unà cum illis ex incuria hepar projiciebat; Anas præſens avidè interanea & ſimul hepar apprehendebat & deglutiebat; Ancilla animadvertens hepar, illudque ipſi ſurripiens cum anate dimicabat. Poſt dies aliquot anas ovum peperit, in quo hepar deglutitum tam exactè fabricatum, ut omnes adſtantes illud pro vero lucii hepate declararent: transmiſi hoc ovum curioſitatis gratiâ ad aliquot Dicaſterii hujus Conſiliarios ad naturæ miraculum conſiderandum. Cùm autem cultrô hepar illud diſſecarem, ſpongioſam carnem & ſanguinolentam deprehendi ab Archæo anatis ex forti hepatis impreſſione ita textam, ſecundùm exteriorem autem faciem ad amuſſim hepar lucii piſcis adæquantem.

OBSERVATIO XLIV.
D. DANIEL CRÜGERI,
De
Arcano contra calculum D. Timæi.

BIs in uſum hoc revocavi, ſemel in ſocru mea multoties calculo obnoxia, & ſemel in uxore Sutoris cujusdam, & certè levamen indè ſecutum. Proſtat autem hoc arcanum in *epiſtolis p. 246. lib. 3. epiſt. 32.* & ita ſonat:
„ Kalendis Maji ante exortum Solis collige Nenaſiræ viridis
„ manipulos octo, Lecaſe viridis manipulos quatuor, expri-
„ me ſuccum, adde vini rubri ad pondus omnium, miſce &

„ filtra, exhibe quotannis primò, ſecundò & tertiò die Maji in „ aurora uncias ſeptem, purgatò priùs corpore.

Levis eſt enodatio hujus arcani, ſi quis hoc ſciat & conſideret, literas in priori vocabulo eſſe tranſpoſitas; Nenaſiræ, hoc eſt, Anſerinæ; in altero vocabulo verò ſyllabas Lecaſe, hoc eſt, Secale.

Ratio hujus experimenti eſt ſal volatile roris Majalis, quod eò tempore ab herbis attrahitur; ante Solis exortum collectio inſtituenda, ne à Sole poſtea abſumatur ſal illud volatile.

OBSERVATIO XLV.

D. DANIEL CRÜGERI,

De

Deſperata Diarrhœa curata.

FIlia 4. annorum Conſiliarii Electoralis Brand. meritiſſimi Dn. Schmalzen incidit propter inordinatam diætam & calidam hepatis diſpoſitionem in diarrhœam contumaciſſimam per 3. ſeptimanas durantem, tandem cùm dejectiones ſinceræ atræ inſtar atramenti, aliquando æruginoſæ, aliquando ſanguine tinctæ adeſſent cum maximis torminibus, accedentibus ſimul convulſionibus, vocor; cùmque jam lachrymas parentum viderem, rem quidem periculoſam eſſe denuntiavi, attamen non omninò animum abjiciendum. Ordinavi primò hunc pulverem: ℞. Corallior. rubr. præp. ℈j. margarit. præp. ℈ß. ſmaragd. præp. gr. vj. lapid. bezoar gr. iiij. M. F. Pulvis, cum liquore convenienti ſumendus, indè convulſiones remiſerunt, & dejectiones, correctis acribus humoribus, meliores videbantur, exhibito ſcilicet aliquoties hoc pulvere. Pro potu ordinavi: ℞. Fruct. cynosbatos & ceraſor. nigr. ſicc. ā. Mj. coq. in aq. colatur. D.

pro

pro potu: Vel dedi Tinctur. roſar. Exhibitus eſt ſemel pulvis rhabarb. ad ℈j. Item pulveres ex terra Lemnia, corall. C.C. uſt. præp. ſmaragd. præp. Dejectiones tamen non in totum ceſſarunt, etiamſi meliores apparerent. Tandem hôc remediô generosô & efficaciſſimô in integrum reſtituta eſt: ℞. Corallior. rubr. ℥iij. affunde ſucc. citri ad eminentiam 4. digitor. ſtent in MB. ad dies 4. Colatura detur. De remedio hoc ſumpſit manè cochlear unum cum pauco ſaccharo & horâ 5. pomeridianâ iterum cochlear magnum à ʒvj. ad ℥j. ferè. Hoc remedium proponit Riverius in obſervationibus ſuis; & certè majoris eſt efficaciæ ſolutio hæc coralliorum, quàm decantata illa corallior. tinctura, quæ paucis propinatur guttulis; Uncia una ſiquidem liquoris plus de virtute coralliorum participat, quàm ʒj. liquoris.

[A. 1687. M. Auguſto Colbergâ Noribergam miſſa.]

SCHOLIUM.

REmedium hoc corallinum cum Sirupo de coralliis *Joſeph. Quercetani*, in *Pharmacop. dogmat. reſtit. lib. 1. cap. 12.* deſcripto, coincidit, niſi quòd hic innoxiam ſacchari, gratiam majorem medicamento conciliantis, & diuturniori adſervationi faventis, additionem ſuſtineat; qui cæteroquin in fluxu hepatico, dyſenterico & lienterico ab Autore egregiè commendatur.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO XLVI.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Aëtitis aliquot varietatibus.

CLar. *Joh. Laur. Bauſchius p. m.* Medicus Schwinfurtenſis & primus Collegii noſtri Præſes in ſuo Schediasmate, *tractatu de aëtite* abſoluto, *pag. 18. 34. & 40.* de omnibus aëtitis differentiis & ſpeciebus, ſcilicet à contentis, loco natali, figura, colore, ſuperficie, magnitudine, conſiſtentia, odore & ſapore ex *Ferdin. Imperato, Beslero* & aliis Autoribus Clariſs. tractat, adeò ut nihil ſuperaddi poſſe videatur. Verùm cùm ſuperiùs oſtenſum ſit, dari ſubinde in rerum Natura, quod priùs nondum obſervatum aut annotatum fuerit, vel oblivione deletum perierit, mihiq; præſertim in Clivia, Marchia, & aliis locis varia aëtitis & aliorum lapidum genera reperta ſint, quæ rara videntur, placet quædam ſine ulla deſcriptione ſaltem per imagines viſui præſentare, inter quæ Fig. XVII. ſe ſiſtit. Aëtites Clivenſis duplex, ex duobus aëtitis concertus, & putamine partim ferreo, nigro-ſplendente, partim luteo, ex ochra mixtô conſtans. Fig. XVIII. eſt Aëtites Clivenſis, cujus involucrum mera ochra lutea eſt. Fig. XIX. Geodes parvus eſt, cujus contenta materia continenti involucro annata reperitur, ſic ut intus nulla ſit cavitas, nec contentum aliquod ſeparatum, quod ad motum ſonitum edat, ut, aëtites facit. In hoc Geode contentum, eſt lutea ochrâ exſiccata, putamen verò continens undiquaq; arenâ craſſâ obductum. Fig. XX. Geodes Cliv. terrâ rubicundiſſimâ inſtar Zinnabrii repletus eſt. Fig. XXI. Aëtites eſt Marchiæ Brandenburgicæ circa civitatem Fürſtenwaldenſem frequens. Trigonus is eſt, coloris brunni, totus concavus, arenulis impletus, quæ ad aures motæ percipiuntur auditu. Fig. XXII. & XXIII. Geodes eſt ex multis putaminibus, ſive tunicis

Aëtites Clivensis duplex putamine ex ferro et ochrâ.
Fig: 17
Fig: 19. Geodes putamine arenoso, intus ochrâ repletus
Geodes Cliv: repletus terrâ Zinnabrinâ.
pag: 117. Fig: 20.
Aëtites Clivensis putamine ex mera ochra
Fig: 18.
Aëtites triangularis Fürſten Waldensis arenas continens.
Fig: 21.
Geodes Cliv: ex meris putaminibus ferreis ochram continentibus.
Fig: 22.
Geodis hujus Cliv: externa facies.
Fig: 23.
Geodes Cliv: repletus bolo rubro.
Fig: 24.

nicis ferreis, ochram continentibus compoſitus. Fig. XXIII. Geodes Cliv. eſt, continens bolum rubrum. Et hæ ſpecies ſe repræſentant per ſuas imagines, quarum plura poſſent exhiberi, ſi vacaret, ut eſt mihi Geodes vel potius Aëtites prægrandis Clivenſis, qui in cavitate ſua inſigni lapillos reſonantes, cùm integer adhuc moveretur, continebat; effractus autem per tota cavitatis latera ferri flores ſplendentes, ſtriatos oſtendit, quemadmodum apud *Ferdinandum Imperatum in hiſt. ſua natur. lib. 24. c. 18.* Aëtite enhydri, qui ex humore intus condenſato cryſtallos pellucidos ad latera exhibent. Enhydri verò ſunt lapides, qui moti aquam reſonant, ex humore intus latitante & clauſo, qualem Anno 1666. in Clivia collectum Sereniſs. Electori meo attuli, qui eum clave percutiens & frangens proſilientem liquorem luteum, aquam nempe multâ ochrâ dilutam, inde experiebatur. Apparet itaq; initio, cùm aêtites generatur; materiam liquidam ferream circumvenire alium humorem heterogenium qui ab aëre non tam cito induratur, quàm circumveniens & ambiens ille humor ferreus & glutinoſus, qui cùm induruerit & obriguerit, humorem liquidum tam diu Enhydros continet, donec is quoque ſucceſſu longi temporis exſiccatus vel cavitatem lapidis totam repleat & Geodes fiat, vel à cavitate ſecedat, & in lapillum durum concretus ad motum quemlibet ſonitum reddat Aëtites.

Huc ſpectare videtur ſcopulus circa Mindam mihi viſus, qui ex meris ſtratis ferreis, interclusâ ſubindè arenâ, conſtat, ſic ut materia ferrea & arena nil niſi ſtratum ſuper ſtratum exiſtat. Plura omitto, quæ partim *Bauſchius* in ſuo ſchediaſmate quodam annotaſſe modò videtur, ne actum agere videar.

[Berolino 1687. 4. (14.) Sept. miſſa.]

Fig. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. XXII. XXIII. XXIV.

OBSERVATIO XLVII.
D. SALOMONIS REISELII.
Uveæ membranæ in oculo bovino textura.

DUm nova ligamenta ex media Scleroticæ parte internâ prodeuntia *A. Moulins* Medici in Collegio Trinitatis prope Dublinum, quæ in *Actis Eruditorum Lipſienſ. Anni 1684. menſe Decembri* exhibentur, in oculo bovino ego etiam perſcrutarer & invenirem facilè, occurrit mihi ſimul textura ſingularis Uveæ membranæ, ubi filamenta pallidiora nigris lineis ſeu ſtriis comitata centro circa nervum opticum ſurſum vergunt & in vortices aliquot coëunt, aut altius ſurgunt & reflectuntur ad Uveæ maculas nigriores, quam ut ſervarem memoriæ, & meditationi ulteriori reponerem, mediam tunicam per iridis diametrum diviſam in phialæ vitreæ convexum latus appreſſi, dum hîc tanto felicius ſervatur, quia plenus aqua globus microſcopii loco poteſt ſervire, quod quivis poteſt imitari, & aptiſſimè quidem in globulo, qui oculo ſit æqualis magnitudine. Qualia ſint in hac texturâ vaſa, an nervi, an venæ, an arteriæ, non poſſum definire. Appono hîc ſolùm figuram illius, & propono Sagacioribus monſtraturis, an uſui cuidam ſit illa Textura.

Fig. XXV.

[*Stutgardiâ 1687. 15. Septembr. Auguſtam miſſa.*]

OBSER-

Uveæ membranæ in oculo bovino textura.

Fig: 25.

pag: 118.

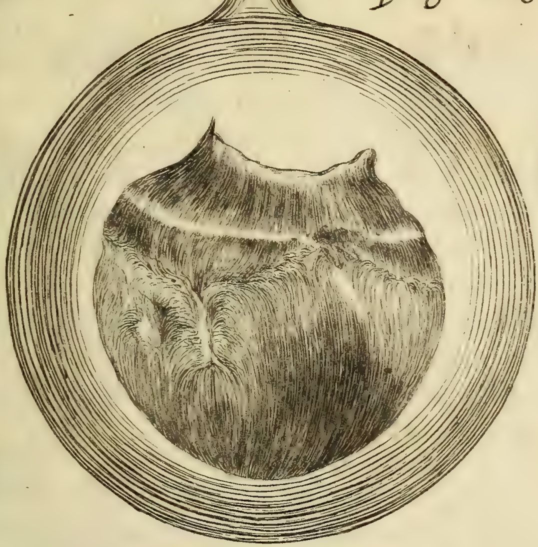

Fig: 43.

pag: 137.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

OBSERVATIO XLVIII.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Cicadis & aliis inſectis canoris & primò de cicada Bononienſi.

PRomiſi *obſerv. 42. Ephem. noſtr. Germ. Decad. 2. anni 3.* ubi de Perlis, præſtantiſſimô muſcarum genere egi, me quoque conceſsâ & datâ occaſione de cicadis Bononienſibus Italiæ, & earum metaphoſe aliquid experientiâ meâ traditurum. Hôc licet initiò ſuperfluum videatur, quoniam transmutatio Cicadarum in genere cum Perlis & aliis inſectis convenit; tamen quia DEUS noſter admirabilis in diverſiſſimis ſuis creaturis admirandis, ob id meritò quoque colendus & adorandus eſt. Singula namque creata ſingulares merentur admirationes & laudes: Inſuper cùm videam Lexicographos quosdam, & Germanos & Anglos, apud quos Cicada nec æſtate nec aliàs conſpicitur, Locuſtam pro Cicada & viciſſim ſuis Idiomatibus exprimere & perperàm tradere, ut quæ multùm inter ſe differant. Denique cùm à Cl. *Cleyero* biennio abhinc ex Indiis Orientalibus in ſcatula tria Cicadarum genera mihi ſint transmiſſa, placet erudito Orbi non invidere, quæ non ubivis obvia partim meâ, partim aliorum, experientiâ certò conſtant. Principiò diſcrimen evidens, eſt inter Cicadam & Locuſtam, approbante omni antiquitate, ut ex deſcriptionibus earum & imaginibus patebit. Nam Germanica vox, *eine Heuſchreck* / & Anglica dictio, à *Gräashüpper* / non competunt Cicadæ, uti in quibusdam Lexicis extat; ſed Locuſtæ attribuenda ſunt hæc verba, quæ à fœno & gramine, quibus Locuſtarum genus inſilit, componuntur. Cicada omnis non ſaliendo progreditur, quia organa ad id apta, nempe pedes duos poſtremos elatiores & longiores, non habet,

uti

uti in Locuſtis conſpicitur; ſed pedibus ſex æqualibus & brevibus tantùm prædita eſt Cicada. Hæc altas arbores volando & reptando petit, inque iis cantat ſummô æſtatis æſtu; Locuſta verò plurimùm gramina, fruges, raró frutices petit: quæ omnia morſu depaſcit, cùm illis Cicada parcat, quæ uſui humano cedunt, ſed tantummodò rore contenta, alis ſuis admirandæ ſtructuræ, laudes in DEUM & grates intendat. Ut autem Cicadarum originem vel geneſin paucis attingam, qualem Bononiæ Italorum, ſtudiis ibi incumbens, expertus ſum, inchoandum mihi erit ab earum Indalmate, in perfectiorem formam transmutabili, quod à Veteribus Tettigometra in ſpecie dicebatur. Fit primò vermiculus, dein ex eo, quæ vocatur Tettigometra, cujus cortice rupto, circa Solſtitia evolant Cicadæ, inquit *Plin. l. 11. c. 26.* Vermiculus hic ſpecies eſt erucæ parvæ, ex ovo ſuo, quod Cicada peperit, enatæ, & ſub terra enutritæ, donec ex ea transformata fuerit Indalma cicadæ, olim Tettigometra dictum. Hoc per hyemem ſub terra latitat, longitudine unciali, capite lato, trigono, ſubtus aculeo verſus pectus præditum, lato dorſo, latiore verò & craſſiore alvo, veluti aſtacus fluviatilis habet, & ob id à quibusdam gentibus olim in cibum expetebatur: præterea ſex pedibus incedit, prioribus duobus latioribus & aſperioribus, fermè gryllo-talparum ad inſtar, niſi parùm ſubtilioribus, quibus talparum inſtar cuniculos ſibi ſub terra fodit, ut alimentum nutritioni corporis idoneum offendat. Atque hoc reſpectu tantùm comparavi eos cum pedibus gryllo-talpæ, non verò in totum. Eſt enim gryllo-talpa (ut expertus ſcribo, quod forſan à paucis obſervatum fuit, & incidenter hîc ejus meminiſſe neceſſarium duxi) peſtis hortorum, ſub terra, ſupra eam in aëre, & in ipſis aquis vivum perſiſtens inſectum, omnes bulbos, radices vel præſtantiſſimas ſub terra corrodens interdiu, noctu verò volando arbores petit, & damna ibi efficit; contra *Gœdadi* ſententiam, qui in ſua *Metamorphoſi inſectorum part. 2. experim. 76. p. 144.* negat gryllo-talpas volitare, licet

alas

alas habeant: neque terrâ diu inundatâ enecatas novimus peſtes haſce. Aliter autem comparatum eſt cum Tettigometris noſtris, quæ ſub terra fodiendo radices non corrodunt, ſed earum humorem adhærentem aculeo, lingulâ nempe ſuâ depaſcunt, donec ſaturatæ jam terrenô cibô, ejusque pertæſæ ad novam corporis ſui regenerationem ſe accingunt, ac circa Solſtitia æſtiva noſtri poli arctici, cœlum & aërem ſereniorem quærunt, ac petunt. Itaque ſimul ac Tettigometra (quæ Fig. XXVI. & XXVII. adumbrata eſt) calorem deſuper & lumen perſentit, ſurſum ex latebris terræ ad ejus ſuperficiem aſcendit, ibi mediâ ſui corporis parte hærens, ruptô (ut inquit *Plinius*) cortice, vel abjectô & depoſitô terrenô indumentô, prodit ſpiritualior forma & ſubſtantia, alis ſuis ſe in altum attollens, & cantans. Nimirum rumpitur caducum Tettigometræ corpus à capite, tergo & colli lateribus, ubi medium corpus ex terræ antro ſurſum attulit, & Cicada intus latens caput omnium primò exeret, deinde pedes priores & ſucceſſivè cæteras corporis partes (vid. Fig. XXVIII. ubi lit. (a.) acum indicat, quô egredientis Cicadæ dorſum & totum Tettigometræ corpus Bononiæ pertudi, ut eſſet mihi in hunc usque diem jucundæ recordationis ſpectaculum) relictô in antro ſuo ſpoliô, quod Fig. XXIX. præſentatur. Sic prodit Cicada inſectum alatum, capite lato, trigono, cui oris locô ſubtus ad medium usque pectus aculeus porrigitur, oculis utrimque prominentibus, uti Fig. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII. & in ſpecie lit. b. exhibet; dorſum nigrum, ſplendens, rotundum, ſed parùm protuberans. In pectore ſex pedes æquales habet, præterquam priores duos, qui latiores & aſperiores: Sub duobus poſterioribus utrinque duo tanquam ſcuta in acumen obtuſum deſinentia prominent, quibus omnis earum vox & cantus reſonat, ut in fidium inſtrumentis muſicis (vid. lit. d.d.) ſed hæc mares obtinent, fœminæ iis carent, ut Fig. 5. apparet, in abdomine lato duplices ſtriarum, ſive circulorum ordines tandem in durum latumque & duplicatum genitale (quod

lit. c. depictum eſt) deſinit. Egreſſa itaque ex Tettigometra Cicada, Fig. XXX. imagine exhibita; quod accidebat Bononiæ, matutino tempore (quamvis juxta *Plinium* id quoque in aliis noctu poſſit evenire) non diu ſubſiſtit, ſed à Sole fulgente & calore æſtivo exſiccata & indurata fit robuſtior, petit altiora reptando & volando ſuis 4. alis pellucidis, ſcanditque arbores, quarum folia, flores, & reliquas partes corrodendo & devorando minimè deſtruit, ſed rore ſaltem contenta, eum à dictis arboris partibus lingulâ ſuâ aculeiformi depaſcit, & quamdiu Solem ſupra horizontem perſentit, alulis ſuis hymnos decantat: Alis, inquam, cantat, non enim quod admiratione dignum) id ore & pulmonibus accidit, ut in cæteris animalibus. Cicadarum, Locuſtarum, gryllorum & muſcarum quarundam genera, non ore, perſtrepunt & ſonos edunt, quorum quædam ex transverſo alas ad invicem acutè allidunt, uti fullones forficibus pannos abradunt: quædam cæſim alas ad ſe invicem atterunt, ſicut coqui latis cultris ſolent minutal incidere: quædam complicatis inferioribus alis ad ſuperiores alliſis id peragunt: quædam aliô prorſus admirandô modô. Cicadarum noſtrarum alæ ſuperiores, membranaceæ & cryſtalli inſtar pellucidæ nervis verſus corpus elatioribus & durioribus, extenſarum fidium inſtar, ſunt interſtinctæ, quos inferiores alulæ atterentes, tanquam plectrô percutiunt, quô ſonitus excitatus à cavitatibus pectoris ſubjacentibus, præſertim ſcutis concavis lit. d. d. indicatis exceptus argutior reſonet. Ut enim Lyra rotæ attritu ſub fidibus deſuper extenſis in concava machina: ut cithara plecti pulſu; vel ut chelys digitorum tactu fidibus ſupra concham ligneam tenſis, & alia fidium inſtrumenta variè reſonant: ita Creator Omnipotens in his abjectis creaturis adumbravit quædam Muſices inſtrumenta, quæ humana mens in DEUM grata ſucceſſu temporis imitata eſt, quibus ſimul & ore hymnos & laudes erga DEUM intendere & recitare debeat. Sic à perlarum admirandis oculis, ad organa vocis non minùs ſtupenda in

Cica-

Cicadis procedat diſcurſus noſter. Quis igitur docuit Cicadas Lyræ, citharæ, teſtudinis aut aliorum Inſtrumentorum Muſicalium fides, niſi Summus Muſices Inventor, DEUS noſter? Quis mortalium de Lyræ aut aliorum organorum Muſicæ inventione gloriari unquam poteſt, cùm videat ſe ab ortu mundi præcedentes Cicadas? Quis Ethnicorum vel Judæorum, ſi Muſicam calleat, ex ejus arcanis (niſi me fides fallant) non cognoſcat Principium aliquot trinunum, quod DEUS noſter eſt, à quo omnis cœli & terræ harmonia promanat? Equidem, quid DEUS O. M. nobiscum per contemptas has creaturas non videtur ſermocinari tanquam, & approbare, quæ nobis in Sacris literis propoſuit? Scilicet, dum in hisce terrenis tenebris Tettigometrarum ritu verſamur, ne, gryllo-talparum more, quidquid donorum DEI offendimus, crapulâ devaſtemus; ſed rore quodam, tenui nempe victu contenti & ſobrii, gratiâ Divinâ, omnibus virtutibus irrorati nos ad alteram meliorem & conſtantiorem vitam accingamus & præparemus, quò, ruptô tandem corporum noſtrorum cortice, regenerati, alis Angelicis ad æternam lucem delati, hymnos & laudes & gratias DEO ſine fine pſallamus. Hæc de Cicadis Bononienſibus breviter dixi, paucula de Indicis prolaturus.

Fig. XXVI. XXVII. XXVIII. XXIX. XXX. XXXI. XXXII. XXXIII.

OBSERVATIO XLIX.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Cicadis Indicis.

BIennium fermè erit præterlapſum, cùm mihi Clar. *Dn. D. Andr. Cleyerus*, in ſcatula 4. Cicadas diverſas cum Scorpio nigro maximo, ultra tres uncias longo, & Scarabæo maculis cæruleis & nigris variegato cum ſuis antennis longis, articulatis, ex India Orientali mitteret, quorum omnium tamen in ſuis literis nullam fecit mentionem. At cùm illæ Cicadæ Indicæ, cum Bononienſibus plurimùm conveniant, niſi magnitudine; cùm Indicæ ultra duas uncias, Bononienſes autem ſesqui unciam tantùm ſint longæ, non deſcriptionibus amplioribus inhærebo, ſed tantùm, quæ neceſſaria videntur, adducam. Bononienſes noſtræ, quæ Fig. XXX. ſunt depictæ, in pectore, nulla ſcuta poſſident, quæ in tribus Indicarum generibus Fig. XXXI. XXXII. & XXXIII. conſpiciuntur, indiciô, quòd Bononienſes, quas mecum attuli, fæminæ fuerint; Indicæ verò omnes, mares, cantantes. Deinde ratione coloris parum differunt, cùm Indicæ nigrioris in dorſo, cauda & pedibus ſint, quàm Bononienſes: atque hæ quoque in alis ſuis ſtamina & nervos rubicundos; Indicæ verò nigriores habeant. Notabilior autem differentia ſe offert in Cicada Indica, quæ Fig. XXXIII. exhibetur, cui, præterquam quòd longè nigrior ſit cæteris omnibus, alæ non ſunt pellucidæ, ſicuti cæteris, ſed eleganter pictæ, obſcuro puniceo colore, punctulis puniceis ad nervos alarum intercurrenter crebris, maculis verò albis inferius ad alarum limbos, minoribus verò duabus alis inferioribus in totum puniceis. Majores alæ non multùm diſſimiles videntur alis noctuarum inſectorum, mihi ita dictorum, quod interdiu non conſpiciantur, ſed poſt occaſum Solis demum pro-

Fig: 26. p. 121.
Tettigometra Bononienſis a latere.
Fig: 27. p. 121.
Eadem ſupina.
Ut Cicada prodit ex Tettigometra a fronte et latere.
Spolium Tettigom:
Fig: 28. p. 121.
Fig: 29. p. 121.
Fig: 30. p. 121.
Cicada Bon: prona et ſupina non ſcutata.
Fig: 31.
Cicada Indica prona et ſupina ſcutata.
p. 124.
Cicada minor Indica ſcutata.
Fig: 32. p. 124
c
b
a
d
Cicada Indica alis puniceis, maculatis non transparentibꝰ.
Blatta glocitans.
35.
p. 126.
Fig: 33.
p. 124
Fig: 34.
p. 124.
Locusta viridis major.
a
a
36.
Noctua velox inſectum.
Muſca formiciform:
p. 127.
37.
p. 129.

prodeant, & flores noctu olentes depaſcant, vel delibent, de quibus, cum etiam apud neminem aliquid reperio, paucis in ſubſequenti obſervatione attingam. Fig. XXXIV. Locuſtam viridem proponit Germanis ein Hewſchrecke / Anglis à Grashüpper, ut conſtet differentia inter Cicadam & Locuſtam. Cæterum Clar. *D. Cleyeri* nomen huic obſervationi præfigere volui, ut ſuum cuiq; tribueretur.

Fig. XXXI. XXXII. XXXIII. XXXIV.

OBSERVATIO L.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Blatta glocitante & Noctuis quibusdam inſectis.

NEque prætereundum mihi erit è ſonoris inſectis minimum quoddam, cùm id apud neminem huc usque obſervatum repererim, ſæpiùs tamen ejus cantum & formam expertus ſim. Blattam voco id glocitantem, quod ex genere blattarum, libros corrodentium & glutine, quô libri vel charta quævis à Bibliopegis conglutinantur, viventium ſit; dein quod obſcurè ſonum edat gallinæ inſtar glocitantis unde ei Epitheton. Inſectum hoc volans pulicem majorem æquat. Menſe Auguſto obſervatum mihi ſæpiùs id eſt, ſcribenti & ab omni ſtrepitu remoto, cùm ſedulò inquiſiverim, quidnam glocitans obſtreperet auribus meis: num id gallina in vicinia procul ab auditu meo, an aliud quid præternaturale eſſet. Audimus enim ſæpius, morbo inſtante, tinnitus nunc campanarum, fiſtularum, ſuſurrorum, nunc aliarum rerum ſenſilium, quæ auditui non ab extra, ſed intra auditûs organa nervo auditorio & tympano offeruntur. Sic mihi ſubindè, graviore morbo inſtante, ſo-

nus gallinæ acutè glocitantis in auribus ſubortus eſt, tanquam certum inſtantis morbi ſignum. Unde non immeritò dubius hæſi, num ſonus ille auditui meo ab extra accideret, an verò ab intra generetur. Sed dubium hoc ſolvit ſubinde præſentia animalculi, quod ſeſe tanquam datâ operâ viſui meo ſæpè in ipſa charta, in qua veſperi ad candelam literas exaravi, ſiſtebat, nec priùs in ea glocitare deſiit, quàm illud per vitrum magnum, quater vel quinquies corpuſculum majus mihi reddens, cum voluptate perluſtraſſem. Glocitat hoc animalculum libenter in charta tenui (ut bis obſervavi) ligneis marginibus agglutinata, & tympani inſtar extenſa, quò glocitatus ejus eò acutiùs reſonare poſſit, ut fæmella ejus, quàm forſan eô ſonitu ad ſe vocat, exactiùs audiat præſentiam mariti. Per vitrum igitur oculis meis majorem in formam redactum hoc inſectum non multum diſſimile apparuit illi, quod *Gædardus* in ſua *Metamorph. part. 1. obſerv. 60.* proponit, niſi quod non adeò verſicolor ſit, ſed obſcurè gryſeis maculis ubiq; per corpuſculum & alas ſit inſignitum. In dorſo criſtam gerit obtuſam fuſci coloris, caput pronum gerit verſus pectus, Alis ſuis cæſim perſonat glocitatus ſuos. Quam verò transmutationem ſubeat ex ovo ſuo per eruculam & Indalma, me penitus latet, qui tantùm alatum animalculum fortuitò aliquoties conſpexi. Vid. Fig. XXV. Plura mihi obvenerunt ſonora inſecta, quæ noctu & interdiu varios ſonos, raucos & claros, ſerie continuâ nunc ruptâ ediderunt, verùm quia non iis potiri nec viſu aſſequi potui, maneant ſilentio ſepulta, donec per Entomophilum me accuratiorem & induſtriorem lucem aſpexerint. De noctuis ſaltem inſectis pauca adducam, quòd earum ſupra meminerim, cum Cicadæ Indicæ Fig. XXXIV. adumbratæ alas cum Noctuis Inſectis ob ſimilitudinem aliquam comparaverim, & quod Inſecta hæc nocturna à nemine deſcripta repererim. Tria mihi adoleſcenti in hortulo retrò lares paternos nota fuerunt reddita, quæ diu per multos annos in Entomophy-

laceo

laceo meo aſſervavi, donec me peregrè cum Electore meo profecto & abſente omnia tineis & blattis in totalem ſui conſumptionem ceſſerant. Fuerunt autem tria illa genera ejusdem magnitudinis, quâ Cicada Indica conſpicitur, plæraque puniceis maculis per alas & dorſum infecta, qualiter illa avicula, quæ proponitur à *Goedardo p. 1. experim. 24.* Alterum genus eâdem magnitudine, formâ & maculis præditum erat, niſi quod maculæ coloris fuerint per totum gryſei. Tertium quoque ejusdem magnitudinis & figuræ, præterquam quòd alæ ejus multò verſicolores fuerint & à cæteris prioribus diverſæ, quales ferè illud habet, quod in *Goedardi p. 2. experim. 33.* extat. At quartum genus Noctuarum non potui, quantum memoriâ adhuc valeo, non adumbrare Fig. XXXVI. inſectum perniciſſimæ velocitatis volatu. Hoc ad caprifolii & quæ ſub noctem ſuavè ſpirant flores volatu momentaneo accedit, & ſi quid ſeſe movere perſentit, momento citiùs aufugit. Cùm aculeô ſuô longô ex caprifolii florum tubulis nectar exſugit, non aſſidet flori, uti cæteræ noctuæ conſueſcunt, ſed in aëre volitando, immota motu alarum velociſſimô hæret, & ſic alimentum ex floribus depaſcit. Fidem excedit deſcribere velocitatem animalculi volatu, celeresque alarum agitationes, quas punctulis ſaltem adumbrare placuit. Adſtiti adoleſcens in multam noctem pergulæ ex caprifolio obductæ & quidem multoties, ut non tantùm caperem manu prædictas trium generum noctuas, ſed imprimis huic veloci, quam manibus, aut reticulô, etiam fratribus, ſervis, in auxilium adhibitis, capere impoſſibile fuit. Simul ac enim illud caprifolio (uti figura II. monſtret) volatu aſſiſtens, vel tantillum ſeſe movere quidquam perſentiebat, dictô citius, Eurô ocyus ex omnium oculis evaneſcebat, & eâdem velocitate perniciosâ redibat, quoties cuncta tranquilla & absque motu perſentiret.

Fig. XXXV. XXXVI.

OBSER-

OBSERVATIO LI.
D. CHRISTIANI MENTZELII,
De
Muſcis Formici-formibus, & aliis inſectis, catervatim volantibus.

REverend. & Clariſs. *Dn. Andreas Acoluthus*, linguarum Orientalium, imprimis Aramenicæ peritiſſimus, & Vratislaviæ ad S. Salvatoris templum Eccleſiaſtes, datis ad me d. 22. Aug. Gregor. literis, ſub finem earum de Muſcis quibusdam frequentiſſimè & copiosè Vratislaviæ viſis ſequentia enarrabat: Proximo die lunæ (qui erat d. 17. ejusdem Menſis) circa tertiam pomeridianam ſtupenda muſcarum copia (quarum aliquas chartula incluſa tenet) cuſpides noſtrarum turrium templis adſitarum circumvolavit: & primùm quidem templi primarii Eliſabetani turrim cinxit, adeò ut populus ſpectator fumum crederet, ignis ibidem exorti indicium. Mox etiam circum reliquas templorum turres hæc inſecta viſa ſunt, & poſt horæ circiter ſpatium in terram deciderunt, ubi totis manipulis viva collecta ſunt. Hæc quæ mitto, in tertium & quartum diem vixerunt. Tantum Clariſs. Vir. Sunt autem hæ muſcæ mediocri formicâ non majores: per microſcopium apparent tanquam loricatis corporibus nigricantibus præditæ: caput rotundum, oculis eminentibus, duabus antennis, tanquam corniculis in fronte eminentibus, ſingulæ ex 12. globulis minimis articulatæ, os non obſervavimus, dorſum eminens nigrum hirſutum aculeis, nec non venter imus ſquamoſus nigris aculeis obſitus, acuminatus, ut in formicis. Alas habebant quatuor ex membranis pellucidiſſinis conſtantes, iridis colores per microſcopium ad lucem exhibentes: pedes ſex ejusdem coloris cum toto corpore. Alæ autem ad corpus per mediam ſui partem

fuſco

fuſco colore erant tinctæ. Deſcriptio harum Muſcarum convenit ferè cum Muſcis Polonicis exitioſis, niſi quod hæ multò majores ſint noſtris & inſuper aculeum maximum ſub cauda ſive ventre imo gerant, cum in noſtris tale quid non obſervetur. De Muſcis autem Polonicis vid. *Ephemer. noſtrar. Ann. 10. Decad. primæ obſerv. 184.* item *Ann. 4. Decad. 2. obſerv. 40. p. 98.* Quòd verò hæ muſcæ nec non Polonicæ exitioſæ, agmine facto, catervatim in maxima copia conſpectæ fuerint, id, præter cauſas ſupernaturales, eorum proventui uberrimo illius anni adſcribendum arbitror, qui non quovis anno (quod etiam omni frugi, & cunctis animantibus accidit) unus idemque eſt, ſed tunc plurimum contingit, cùm ſolis æſtus diu perdurans annum efficit aridum & ſiccum. Sic obſervavi ante 40. annos in Boruſſia non procul à mari Baltico Muſcarum vel culicum genus tam frequens, immenſæ copiæ, ut intuenti maximus fumus habitus fuerit, & penitus incendii nemoris formam referret. Ita Locuſtæ catervatim adeò densè volitant, ut paucis abhinc annis Francofurti ad Oderam multi viderint lucem diei obſcuratam, cùm ſupra Oderam & Urbem tam immenſo exercitu volarent. Ita examina apum, examina ingentia formicarum alatarum quandoque obſervavi, nec eximendi ſunt tabani, œſtra, fuci, cum eorum proventus uberior eſt: denique culices, Muſcæ culiciformes, de quibus in *Ephem. noſtris Decur. 2. obſerv. 30.* & id genus alatorum inſectorum aliud, aliô atq; aliô anni tempore, præſertim verò menſibus Julio atque Auguſto prodeuntes Muſcæ, quando cœlum excluſioni eorum inſectorum favet, magnâ & quandoq; ſtupendâ copiâ congregatim volitare obſervantur.

Fig. XXXVII.

OBSERVATIO LII.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Planta Japanica Vinganſana.

VInganſana, aliàs Duxumira dicta, herba ex radice rotunda, fuſca, bulboſa, Menſe Juliô vel Auguſtô caulem emittit absque foliis planum, longum, in cujus ſummitate emergunt flores quini, moly inſtar ad invicem ex uno tanquam principio & loco enati, in ſex foliolis florum, quod bulbis proprium eſt, diviſi, tot ſtaminibus cum ſuo ſtylo, eminentibus. Flores ſunt rubri coloris zinnabarini elegantes, ſupra craſſa pericarpia lutei coloris ſedentes, ſub quibus ad caulem alia pericarpii folia conſpiciuntur. Poſtquam flores deciderunt, folia demùm ex terra erumpunt, & perdurant viridia usque in hyemem, ubi ſub nive tandem putreſcunt & pereunt. Ideoque radices ſeu bulbi diu in terra jacent, antequam flos erumpat. Radices ſunt venenatæ, unde à Japanis non in cibum aſſumuntur. Habetur hæc planta ſpecies illius, quam Batavi noſtri vocant Nacktemaydt. Vid. Fig. XXXVIII.

OBSERVATIO LIII.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Duabus plantis aquaticis Japanenſibus Koëbe & Faſnoſana.

KOëbe ſpecies eſt quoad folia Nymphææ minoris, creſcit copiosè in vallibus aquoſis Japaniæ. Folia innatant aquis formâ cordis, multis intertextis venulis conſpicua. Flores cærulei formam habent florum conſolidæ regalis, Germanis Ritterſporen. Cùm flores in caulibus marceſcunt,

Fig: 38. p. 130.
Vinganſana vel Duxumira
Faſnoſana Fig: 40. p. 131.
Koebe Fig: 39. p. 131.

ceſcunt, ſuccedunt in eorum locum bulbuli minores ceparum inſtar caulibus adhærentes, aquoſi, frigidi in tertio gradu habiti. Japanenſes exhibent cum cibis hos bulbulos ſuis ægris, ad ſomnum conciliandum, cùm inſomnes noctes ducunt. Aliàs in Medicina hoc vegetabile non adhibetur. Faſnoſana ſimiliter Nymphææ aquaticæ minoris ſpecies eſt: frequentiſſimè viſitur in locis humidis Regni Japaniæ. Flores habet candidos, ut Europæorum Nymphæa alba: ſpecies eſt Stratiotis Ægyptiacæ: copioſiſſimè creſcit in dictis locis, folia ejus cordis formam quoque præſentant, ut præcedentis Koëbe folia, niſi quòd multò minora ſint. Extant flores ſupra aquam ſesquiſpithamam alti, formâ tulipanâ, odoris ſuaviſſimi.

Fig. XXXIX, XL.

OBSERVATIO LIV.
D. ANDREÆ CLEYERI,
De
Canſchy & Fiewa Japanenſium arboribus.

CAnſchy ex qua Japanenſes chartam ſuam conficiunt, arbor eſt admodùm craſſa, quæ ab incolis penitùs detruncatur; quô factô ſtolones ad truncum & radices arboris proveniunt, quorum caules, poſtquam ad unciæ vel pollicis craſſitiem excreverunt, ab iis præſcinduntur, & à plurimis truncis collecti, in faſces majores, tres pedes altos, & quantum vir extenſis brachiis manibus quinquies amplecti eos poteſt, craſſos, colliguntur. Deindè faſces hosce alterô extremô, quô amputatio facta eſt, rectà in magnum ahenum collocant, & affusâ aquâ, igneque ſubtus excitatô, tamdiu faſces coquunt, donec cortices à ſtolonibus coctione abſcedere videant, quô viſô faſces invertunt, quò alterô ex-

tremô calidæ immergantur, & priori modô ad corticum mollitiem & privationem coquantur. His peractis, faſces ex aheno eximuntur, eorum cortices coctione ſic emolliti & à lignis ſeparati, ſtudiosè colliguntur & exſiccantur: ligna verò comburuntur. Cortices ita exſiccati denuò cum cineribus lignorum & aquâ pluviali in aheno per 24. horas excoquuntur, quô factô cortices ex aheno ſumpti purè lavantur à cineribus, ne horum quidquam adhæreat: tunc tertiò aquâ puriſſimâ coquuntur in aheno mundo, & interea baculô ligneô mundô frequenter agitantur, donec cortices diſſoluti inſtar pulmenti evadant; poſtea ſeparant adhuc nigredinem ab albedine corticum ita excoctorum, ut pulmentum penitùs candidum & ſine ſordibus appareat, quod poſtmodum in mortariis ligneis cum piſtillis itidem ligneis minutiſſimè contunditur, deinde exemptum hoc pulmentum album, locant in quadratas arculas, poſitis deſuper aſſerculis, quibus ſuperius imponuntur lapides grandiores, & ſic aquam ex corticum pulmentis exprimunt, quâ ablatâ formis quibusdam cupreis per partes pulmentum imponitur, & tractatur eodem prorſus modô, quô ſolent Europæi operatores in officinis chartariis papyrum conficere; Unde cortex iſte ab arboribus Canſchy ita paratus, quoad ſubſtantiam tenuem, ita purus eligi debet, ut penitùs pannis & linteis noſtris puris æquipolleat, ſi velint incolæ chartam puram & elegantem ex iis parare.

Fiewa arbor à Japanenſibus ſic dicta, in vaſtam altitudinem excreſcit; Lignum ejus molle eſt: rami inter ſe densè incurvantur: Folia ejus lata & rigida venulis plena conſpiciuntur. Flores quidem ferunt, absque tamen fructibus. Fie Japanis dicitur Sol, unde Fiewa idem eſt ac arbor Solis, quòd hæc arbor foliis ſuis latis & denſis ardorem Solis abarceat & umbram amœnam hominibus efficiat, nomen traxiſſe videtur. Lignum ejus nullis uſibus adhibetur, ſed tantùm crematur.

[*1687. (17.) 27. Septembr. Berolino miſſæ.*]

Fig. XLI. & XLII.

Canshy.
Papyrbaum.
Fiewa.
Sonnenbaum.
Fig: 42.
p. 132.
Fig: 41.
p. 132.
カヂ
ヒイハ

inus VI.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

OBSERVATIO LV.
D. JOH. LAURENTII FEHRII.
Sectio Herniæ ἀμεθόδως in Viro facta lethalis.

QUàm temerarii, imperiti, crudeles ac ſcelerati plures ſint ὀρχότομοι, hernias tàm in junioribus, in quibus rariùs opus eſt ſectione, quàm in adultioribus, in quibus ſæpiùs cum magno vitæ periculo eadem adminiſtratur, ex multis non modò notum eſt hiſtoriis, ſed vel ex ſequenti obſervatione abundè pateſcit. Piſtor quidam robuſtus non procul hinc in pago quodam habitans, quadraginta trium annorum, per multos annos herniâ inteſtinali laboraverat, morbum verò nec Medico, nec Chirurgo, nec aliis pudorem ob, neſcio, quem reprehenſibilem aperuerat, ab impoſtore autem fortè illuc veniente conſilium & auxilium quærebat, qui in his præſtandis non ſe promtum ſolùm, ſed & maximè expertum jactitabat: de pretio ad curam faciendam imprimis neceſſario, dimidiâ ex parte ſtatim ſolvendo, quod primarium iſtiusmodi homuncionum eſt poſtulatum, cum ipſo conveniebat, interim ne propoſitum hoc aliis innoteſceret, & piſtor aliquam adverſæ famæ notam incurreret, omnia aliis inſciis eſſe inſtituenda piſtori, utpote qui omnia hactenus celaverat, facilè perſuaſit; Curam ergò vel rectiùs torturam, nullâ præmiſsâ debitâ corporis præparatione Crumeniſeca aggreditur, & ut erectus Patiens ſtet, nec ullum vitæ periculum pertimeſcat, animatur; Miſer homo paret, impoſtor nec Medicô, nec Chirurgô, nec vicinis præſentibus hernioſam partem in ſcroto famulô adjuvante ſecat, prolongatamque, multô ſanguine profusô, funiculô conſtrictam reſecat, ac poſtquam nonnulla remedia applicuerat, vulnus obligat, utque in cameram propinquam ſolus Patiens

tranſeat, ſeque in lectum conferat, jubet, nullam verò diætam præſcribit; tertiô die, relictô famulô, qui ante hac in militia equorum curam habuerat, nec quicquam in arte Chirurgica præſtare valebat, diſcedit, ſeque intra biduum rediturum promittit: Quartô die ſuperveniunt inflammatio, ſitis, appetitûs proſtratio, virium debilitas; famulus nil præter fruſtum lardi loco vulnerato, uti herus juſſerat, applicat, ſed, dum ſymptomata periculoſa indies ingraveſcunt, Amici & vicini fugitivum Nebulonem paſſim anxiè quærunt, aſt nullibi inveniunt, ſuccedunt, motus convulſivi, ſingultus, tandemque mors, quam improbanda Patientis taciturnitas, improvida curæ inſtitutio, & inordinata Homicidæ curatio plurimùm promoverant.

OBSERVATIO LVI.
D. JOH. LAURENTII FEHRII.
Sectiones Herniarum in pueris & Viro methodicè inſtitutæ ſalutares.

ANte aliquot annos quidam ὀρχότομος & λιθότομος in noſtra civitate ſuam peritiam in ſectionbus herniarum publicè decantabat, & dum in ſex pueris per ſectionem optato cum ſucceſſu curatis ſuam felicem experientiam demonſtrabat, tantum applauſum acquirebat, ut & vir 38. annorum enterocele jam diu laborans ejusdem curationi ſe ſubjiceret. Proceſſum verò ſequentem in ſectionibus faciendis me ſemper præſente, omniaque advertente, obſervavit. Primùm corpore Patientis per præmiſſum laxativum ad curam ritè præparatô, Medicis, Chirurgis, Patre, Matre, Suſceptore vel vicinis accerſitis, vetulis autem aliisq; ſuſpectis perſonis excluſis, januâ item ac feneſtris probè clau-

ſis Parentes vel Patientem de conſenſu clarè pronunciando adhuc ſemel eſt allocutus, & ſi fortè præter ſpem periculoſum ſymptoma ſuperveniret, petiit, ne ipſi culpa imputetur, ſe opem arti Chirurgicæ convenientem atque poſſibilem in ſectione, quam absque omni vitæ periculo jam ſit adminiſtraturus, laturum, ad quam, pilis in viro priùs deraſis, præmiſsâq; oratione Dominica flexis genubus ſubmiſsè ad DEUM fusâ, fecit acceſſum: Parentibus interim aliisque adſtantibus ſeriò interdixerat, ne quicquam cibi vel potûs inconvenientis, quod cum maximo vitæ periculo conjunctum eſſet, præter id, quod ipſe juberet aut ſuppeditaret, patienti exhiberent, erectoque per blandam allocutionem viri vel pueri, qui horâ dimidiâ ante operationem juſculum calidum aſſumſerat, animô, ægrum ad ſe venire juſſit, cui ſemotô induſio faſciam è linteo craſſiore ac fortiore paratam ſupra os ſacrum applicuit, & circa umbilicum per ſuturas connexuit, huic autem circa regionem vertebrarum vinculum bifurcatum erat annexum, poſtmodùm patientem aſſeri, cui inferius atque ſuperius clavus ferreus erat infixus & linteamine obvolutus, modô nonnihil decliviore impoſuit ita, ut pedes ſurſum, caput verò, cui pulvinar erat ſubjectum, deorſum tenderent, manus deinceps faſciâ latiore è rubro panno confecta juxta principium carpi ligavit, poſtea mantile circa pectoris regionem brachiis circumjecit, nec non pedes in modum furcæ extenſos circa talos mantili aſſeri alligavit. Hinc dextrâ genitalia circa partem ſiniſtram, ubi in pueris hernia erat conſpicienda, tetigit, exploravit, & quod prolapſum erat, ſenſim retruſit, ſed ne rurſus procidat, famulus in altera parte conſiſtens manu ſiniſtrâ locum iſtum duobus vel tribus digitis compreſſit, pòſt dextrâ arreptâ novaculâ acutâ, ſiniſtra verò ſiniſtrâ ſcroti parte cutem digitis elevavit, utq; famulus juxta digitos ſuos eandem dextrâ teneret juſſit, quam in medio juxta longitudinem diſſecuit cum pauca ſanguinis profuſione, pòſt peritonei productionem in ſcrotum lapſam, cuti quan-

quandoque magis, quandoque minùs arctè annexam celeri, ſed tamen paulò violentiore digitorum conatu verſus inferiora, latera atque interiora ſeparatam extraxit ita, ut jàm trium vel quatuor unciarum longitudo emineret, ſub qua actione patientes ſæpè triſtem vocem edebant, & nonnulli intenſiùs clamabant, hinc ut famulus ferreâ laminâ circa medium diviſâ (inſtrumentô ſcil. apprehenſorio & compreſſorio, quod appellabat den Vorſchlag / cui anterius ferreum retinaculum, quô pro lubitu arctiùs claudi & pars comprimi poterat, ne quis illud manu ſemper tenere & comprimere cogatur, erat affixum) proceſſum circa inferiora abdominis teneret, juſſit, quô factô ſupra laminam per medium prolongatæ membranæ acum argenteam majorem, (quæ anterius erat acuta, hinc nonnihil incurvata, latiuſcula & utrinque acuminata, circa medium & poſteriora rotunda tres circiter uncias longa) cum filo cannabino aliquoties complicato, ſatis craſſo & inſtar funiculi dupliciter contorto trajecit, inque ſiniſtro latere fortiùs ligavit, poſtea filum circumducendo utrinque in dextro quoque latere tandemque rurſus in ſiniſtro conſtrinxit, ac bis vel ter colligavit, dein forfice ſacculum propendentem tres circiter uncias longum in plerisque cum, in duobus pueris absque ut ajebat, teſticuli ablatione reſecavit, famuloque tradidit, qui ſtatim chartæ involvit, ſecumque abſtulit, tandem remotâ ferreâ laminâ miſturam rubicundam ex bolo armena ſangu. dracon. aloë, thure & album ov. paratam, ſtupæque cannabinæ illitam, non modò ligneo ſtylô vulneri immiſit, ſed & exterius applicavit, poſteaque lintea quadruplicata bina vino calido immerſa, inque medio pro libero urinæ exitu perforata impoſuit, ſicque partes vicinas defendit & faſciâ bifurcatâ circa pedes, à ligamentis interea liberatos, utrinque in inguine verſus abdomen ductâ obligavit, ita, ut penis, qui in operatione erigebatur, ac poſt eam erectus manebat (quod pro bono ſigno ὀρχότομος habebat, ſed eam ipſam erectionem à fortiore membranarum atque

nervo-

nervorum contractione proveniſſe credo) per faſciam emineret. Factâ ſic ligaturâ puerum, manibus ſubmiſsè ac lentè in lectum portavit, patienti quietem commendavit, motum verò & loquelam, ut & vinum, Saccharata, victumque craſſum atque inordinatum interdixit, horâ unâ circiter à ſectione cerevisiam calidam cum butyro recenti miſtam pro ſiti ſedanda exhibuit, juſcula gallinarum vel caponum calida, pruna damaſcena, aliaque εὔπεπτα, item decocta hordei cum paſſulis, rad. liquirit. & ſem. aniſi commendavit. Primô die miſturam rubram reliquit, deinceps maturationem promoventia & mundantia, tandemque funiculô, ſponte abſcedente, quod intra 9. 10. vel 12. dies eveniebat, vulnus conſolidantia, interius quoque decoctum vulnerarium porrigendo, adhibuit, ſicque omnes feliciter curavit. Notabile autem erat, quod nullam ſectionem die Veneris, item circa inſigniores lunæ mutationes, ſed duas aut tres dies ante vel poſt eas inſtituerit.

[*1687. 31. Sept. Suinfurto Norībergam miſſæ.*]

OBSERVATIO LVII.
D. JOHANNIS BÖHMII,
De
Columba bicipite.

IN ædibus Domini *D. Joſephi Sandali*, Ferrarienſis, hîc Venetiis præterito anno 1686. excluſus eſt fœtus monſtroſus Columbæ biceps, & tribus alis præditus, ſicut præſens icon repræſentat.

[*Venetiis Norimbergam An. 1687. Menſe Octobr. miſſa.*] Conferatur *Annus præcedens IV. Ephem. obſ. 41.*

Fig. XLIII.

OBSERVATIO LVIII.
D. JOHANNIS BURGII,
De
Erroribus naturæ in formatione fœtuum humanorum notabilibus.

QUanquam uberrima errorum, ſive, ut mitiùs loquar, luſuum naturæ in formatione corporum humanorum quaſi negligentiùs operantis quotidiè propullulet ſeges, adeoque curioſa eorum annotatio quibusdam ſordeat, aut ſupervacanea videatur; non omni tamen utilitate prorsùs hoc ſtudium deſtitui, non mihi ſolùm, ſed etiam Eruditorum non paucis perſuaſiſſimum eſt, ex quâ hypotheſi ſequentium obſervationum orta eſt conſignatio.

Natus eſt d. 7. Maji 1686. infans cæterâ ſaniſſimus, hoc ſolo defectu notabilis, quod in dextrâ manu digitus annularis & minimus, itidemque pollex & index ope ligamenti carnoſi tenuis coaluerant hoc modo, ut pollex minor juſto indicem annexum, ſicut arcum funis incurvat, ad ſe traheret, accretâ, in medio eorum carnis parte, velut novi pollicis rudimento: in ſiniſtrâ quoque manu pari ratione uniebantur digitus minimus & huic proximus, interjectâ ad ſuperiorem articulationem etiam carunculâ exiguâ. Nævum hunc, forſan ex matris anſerum veſcendorum appetitu fruſtrato enatum (horum enim ferè pedes connexio hæc digitorum æmulabatur) primo aſpectu emendari poſſe non deſperavi, cùm unionis inconvenientis vinculum eſſet tenue, nec vaſis ſanguineis majoribus, aut tendinibus intertextum.

Itaque rem cum Chirurgo aggreſſus ſum non imperito, ſed, ne doloris, ob repetitam unâ operatione ſectio-

nem

nem, ſæpiùs excitato ſenſu convelleretur infans, ſingulæ diviſioni ſingulum impendimus diem, ubi Chirurgus non aptato priùs ligno triangulari, ad imitationem *Plater. Mantiſs. Obſerv. 43.* cujus hìc neceſſitatem nullam videbamus, non ſcalpello, quod facit *Hieron. ab Aquapend. part. 2. chir. c. 101.* ſed uno ictu, acutâ forfice incidit cutis carnoſæ parietem intergerinum, quousque decebat, exſciſſis utrobique ſuperfluis digitorum novorum quaſi fundamentis. Ceſſit è voto propoſitum, niſi quod, monente idem *Henr. Roonhuyſio Obſerv. 10. p. m. 41.* ſollicita magis requirebatur deligatio ob digitos in novam cohæſionem pronos: pollex præterea, qualis à principio formationis erat, brevior ſolito manſit, indicisque tanta ad eum inclinatio, ut ligaturis, aliisque adhibitis remediis ſufficienter ſe coërceri & abduci difficillimè paſſus ſit. Audito hoc læto nuncio alii paulò poſt me adeunt Parentes, conſilium & auxilium filiolo ſuo recens-nato quæſituri, cui vis plaſtica in manu dextrâ geminum formaverat pollicem. Infante ipſo viſo, & examinato pollice ſpurio, non eſſe eum carneam ſolùm excreſcentiam vidi, ſed abſolutum, quoad omnes partes & articulos, ipſum etiam unguiculum, digitum, inſuper arctiſſimè genuino pollici ad baſin unitum, ut medium hujus os formâ litteræ Pythagoricæ bifidum appareret, unde de proſpero eventu ob difficilem operationem dubitans à reſectione manum abſtinui, donec forſan in adultiori, ſi DEO placuerit, facto feliciùs idem, exemplo *Obſerv. 42. Mantiſs. Obſerv. Plater.* tentari poſſet. Neque id conſilium parentibus diſplicuit, qui circà auctumnum poſtea filioli hujus, neſcio, quâ ægritudine defuncti, exſequias celebraverunt.

Die 30. Januar. 1687. manè cum eodem Chirurgo vocor ad Cerdonem, cui die abhinc quarto natus erat puellus ſaniſſimus, & ab omni formationis vitioſæ ſuſpicione liber viſus. Hic cùm primo biduo nihil excerneret fæcum alvinarum, obſtetrix conſulta, & de ani orificio aperto certa ti-

morem futuri periculi parentibus eximit, neque temere quid hoc in caſu movendum eſſe, perſuadet. Verùm cùm tertia die obſtructa maneret alvus, abdomen inſuper intumeſceret, ſugere nollet infans, & omnia ingeſta vomitu rejiceret, rem demùm altiùs penſitans clyſmate inteſtina muneris ſui oblita proluere tentat, ſed tùm neque fiſtula eburnea profundiùs intromitti potuit, & quicquid vi injiciebatur, regurgitavit, undè de clauſo profundiùs ano ſeriùs cogitatum eſt, quod & exploratio per ſtilum, & digitum, cujus articulationem ſeu membrum integrum capiebat introitus inteſtini recti apertus, facta manifeſtò confirmavit. Reſerationem, quam omnes indicabant circumſtantiæ neceſſariam, & anxiè deſiderabant parentes, diſſuadebant mihi & languor infantis convulſionibus, uti externa facies minabatur, mox corripiendi, & metus, ne vel profundior eſſet combinatio inteſtinorum, quàm ut acie ſcalpelli omnis perforari poſſit, vel, quod aliquando in ſimili caſu me vidiſſe memini, inteſtina media jam crepuerint, & in cavum abdominis fœdam colluviem profuderint. Inſtantibus tamen Parentibus ut ſatisfieret, præmiſſo prognoſtico, & propinatis confortantibus nervinis, cannulam oleo inunctam pro defendendo orificio ani leniter intruſit chirurgus, & per ejusdem medium, phlebotomum, quàm profundè poterat, adegit, effluente largo ſatis ſanguine, quieto tamen, & ad horæ dimidium quadrantem obmuteſcente & expalleſcente puello, ut de felici ſucceſſu deſperaremus & nil niſi jam expiraturum puſionem animo conciperemus. Recollectis tamen is viribus tandem emiſit ſaltim aliquot flatus, dilatatoque per ſuppoſitorium vulnere, à meridie bis dejecit meconium aterrimum, detumeſcente paulatim abdomine; ſub noctis verò ingreſſum afflictus epilepticis motibus natus denuò terruit lætiſſimos parentes, inprimis cùm nec ſolutâ adhuc ſemel alvo, nec medicamentis generoſis, ſed morte demùm horâ nonâ ſequentis diei matutinâ liberaretur à morbo atroci, ſervandus fortè, ſi ci-

tiùs obſervato defectui ſuccurrere fuiſſet integrum. Curioſiùs luſtraturus aberrationem formatricis naturæ, apertionem tamen filioli à parentibus moroſis exorare nequivi; cautiùs autem hoc unico exemplo, cui par me legiſſe non memini, excitatæ obſtetrices mercari diſcant, ſi quando moram in recens natis longiorem trahant excrementa, nec primo ſtatim à partu die expellantur.

Major tamen, quem nunc referam, error eſt nullâ ope declinabilis, ſed morte inevitabili piandus eorum infantum, quorum in formatione committitur. Anni nempe 1686. die 31. Jan. Mercatoris cujusdam uxor cauſæ nullius conſcia, puellum parit pede dextro varum, quod forſan vitium temporis progreſſu corrigi potuiſſet, utroque verò crure paralyticum, & in dorſo circà quartam lumborum vertebram tumore eminenti notatum cyſtico, craſſo, & muſculoſo. Tumor hic exteriùs à cute reliquâ nihil differens, niſi quod pars cuticulæ, fortè ob ſitum infantis in utero, abſceſſerat, digito compreſſus cedebat, & velut burſa inanis apparebat, ſi tamen medio iſtius, ſive potiùs ſpinalis medullæ exactè inſerebatur digitus, mani eſtam cavitatem tactu deprehendere licebat, & quoties puellus vel ejulabat, vel flatus aut excrementa alvi ejicere tentabat, tota cavitas inflari videbatur. Conſultus à Parentibus abſceſſum judicantibus, ejusque apertionem urgentibus, hinc indè penſitatis circumſtantiis ſpinæ dorſi vitium ſubeſſe non vanè conjeci, & chirurgo, ſaltim ut exulceratam cutim emplaſtro ſiccante conſolidaret, inciſionem verò differet, autor fui, motus inprimis relatione Patris nati, qui mihi narrabat, uxorem ſuam primo partu edidiſſe filiam, quæ adhuc vivit, ſaniſſimam, nulloq; deformem nævo; ſecundo, peperiſſe filium, pari, quo præſens ante oculos noſtros puſio, inque eodem dorſi loco protuberantiâ inſignitum, cujus cyſtidem cùm aperuiſſet Chirurgus, ichoris quidem aliquid effluxiſſe ſeroſi, aſt ſine levamine ægri, qui, denuò intumeſcente folliculo, ſeptimo à partu die expiravit; biennio poſt iterum enixam eſſe matrem puellam nullâ

rurſus maculâ deturpatam, quæ etiam adhuc vivit; & iſtam itidem abſoluto biennio hanc quartam ſobolem fratri ſuo jam defuncto in vitio quoq; formationis ſimilem ſecutam eſſe. Paruit monito Chirurgus, unde in eodem ſtatu manſit tumor, neq; increſcens, neq; decreſcens, donec alvi torminibus, convulſionibus, aliisq; gravioribus ſymtomatibus confectus ejusdem anni d. 30. Martii exſpiraret miſellus puſio. Suſpicionis de dorſi vitio conceptæ confirmationem, ſcrupulorumque inde ortorum gravium ſolutionem cùm promitteret anatome, ne tumoris quidem, nedum filioli apertionem conceſſit Parentum ſuperſtitio. Fauſto tamen, dixerim, an infauſto ſidere accidit, ut menſe Octobri, ejusdem anni cum aliis duobus Medicis ego à Mercatore alio ad conſultationem de filiolo inſtituendam vocarer. Natus is erat 7. April. 1686. cum ejusmodî quoque cutis muſculorumque dilatatione ex caſu matris gravidæ in dorſum occaſionaliter, uti putabatur, orta in eo ipſo dorſi loco, quæ quidem in lucem edito primùm infante fuerat exilis, ſed cum corporis & ætatis incremento, erat autem puer tunc obeſiſſimus, hæc quoque incrementa ſumſerat. Inſpecto loco affecto, quem talem exactè deprehendimus, qualis eleganter depingitur *Miſc. Cur. Dec. 2. A. 5. O. 208. fig. 47.* de duobus ferre ſententiam jubebamur: primò, cum tumor applicitis hactenùs diſcutientibus & reſolventibus imò variolis accedentibus, & probè ſuppuratis, nihil cedens ad pugni jam molem accederet, tensâque ad rupturam ferè cute multum in ſe humoris continere videretur, utrùm ſit aperiendus, necne? Secundo, quî paralyſi crurum, quibus inſiſtere nequibat, licet ſedere poſſet, infans, & cujus cauſam in pinguedine exceſſivâ quærebant omnes, ſit ſuccurrendum? De paralyſi nos eſſe ſecuros reſpondimus, quam ſublatâ causâ, tumore ſcilicet nervos comprimente, facilè ceſſuram non diffideremus, hujus tamen inciſionem, metu epilepſiæ ob conſenſum partium vicinarum excitandæ, aliisque de cauſis, quas nobis ſuggerebat *Miſc. Cur. Dec. 1. A. 3. O. 107.* ſuadere non

poſſe,

poſſe, quin arbitrari nos fore tutiſſimum, ut topicorum hactenùs impoſitorum uſus continuetur. Triduum ità effluxit, & ſponte ſuâ ad extremum tenſa cutis crepuit, ſerumque effudit limpidum & copioſum, ſtatimque iterùm, ac ſi nunquam evacuata fuiſſet, intumuit, biduo verò poſt, d. 19. Octobr. epilepticus obiit Puellus. Tantum precibus noſtris dedêre Parentes, ut cultro aperire liceret cyſtidem, quæ poſt obitum planè detumuerat, ne veſtigio quidem humoris contenti relicto. Apertæ illius eadem revera in cavitate apparuit facies interna, qualis eſt auricularum & ventriculorum cordis, tot fibris & columnis nervoſis à vertebris lumbaribus ad extimam cutim tendentibus. Spina dorſi, niſi quod à perioſtio & jam nominatis fibris tegebatur, nuda erat, in cujus medio foramen rotundum, cui extremitatem medii digiti inſerere poteram, tangebatur, unde, cùm ulteriori inquiſitioni pro accuratâ magis notitiâ comparandâ obſtaret mater nati, in eâ opinione fuimus, ſpinam eo loco eſſe bifidam, & protenſiones fibrarum iſtas per ſpinæ hiatum ad abdominis membranas ferri, confirmati hac in re *à Tulpio lib. 3. Obſerv. 30.* Licet autem plura nobis obſtarent adhuc dubia, tamdiu tamen iſti ſententiæ inhæſimus, donec Anno 1687. d. 15. Martii Infectori cuidam iterùm ejusmodi naſceretur infans, matre itidem caſum in dorſum tempore graviditatis perpeſſum accuſante, quo audito, ut tandem aliqua circà hanc difficultatem eluceſceret certitudo, vigilandum duxi, rogavique *Dn. D. Samuel. Graſſium*, Amicum honoratiſſimum, qui erat familiæ illius Medicus, ut, ſi moreretur Infans, & ejus ſectionem indulgerent parentes, mihi quoq; videndi concederetur licentia, & obtinui, quod volui. Namque ut hæc præmittam, die à nativitate ſecundo laudatus *D. Graſſius* unà cum Chirurgo Parentum rogatu moti, aperuêre tumorem phlebotomo, cumque effluente ſero limpido ſic ſatis benè habere videretur infans, balſamicis injectionibus & emplaſtrorum debitâ deligatione de felici eventu non deſperavêre, dùm d. 20. Martii accedens

cedens epilepſia ſpem conceptam fruſtraretur, & per integras viginti quatuor horas defatigatam puellam è medio tolleret. Parentum benignitate factum eſt, ut poſtero die aperiremus ambo defunctum infantem, primùmque tumore cruciatim diſſecto ambitum ejus omnem conſtare vidimus ex integumentis corporis communibus extenſis, & ſuccingi intus membranâ densâ, propagine forſan membranæ muſculorum propriæ, cujus fibræ interiùs per trium vertebrarum lumbarium inferiorum cavitatem intrâ abdomen, uti conjiciebamus, decurrebant. Spina etenim dorſi ſuperior erat integra, os ſacrum integrum, ſolæ tres vertebræ dictæ ob eximiam in medio ſui cavitatem ſpinam bifidam referre videbantur. Ut ergò melius pateret, quò filamenta iſta fibroſa terminarentur, & an aliquod illis cum membranis abdominis vel ratione originis, vel ratione complicationis eſſet commercium, illud aperuimus, remotiſque inteſtinis, renibus, & quæ reliqua obſtaculo eſſe poterant, internam vertebrarum omnium partem per totam ſpinam reperimus ſine omni defectu planè integram, & nullibi in duas partes diremtam, ſed ſolito aliàs more formatam, unde inverſo corpore ipſis his oculis vidimus, & ſtilo in ipſam cavitatem ſurſum intruſo tetigimus, trium iſtarum vertebrarum lumbarium proceſſum poſticum, ſeu ſpinam propriè dictam cum proceſſibus obliquis, & dimidiis transverſis ſive lateralibus omninò deficere, & neque medullæ extare veſtigium, ex cujus membranis quoque dilatatis prima tumoris fundamenta jecerat aberrans vis plaſtica. Inſolitum hoc ſpectaculum magnam quidem in nobis excitabat voluptatem, univerſæ medullæ ſpinalis, quin & cerebri conſtitutionem cultri ..ie porrò inveſtigandi, verùm ne rarâ parentum abuteremur benevolentiâ ſubſtitimus, cùm ex hactenùs viſis aliundè nobis conſtiterit de vitii corrigendi impoſſibilitate, & paralyſeos ortu ob nervos partim malè formatos, partim medullæ ſubſtantiam in ichorem contentum abſumtam; rectiusque nos feciſſe hinc collegimus, quod

Puel-

Puellum ſuprà notatum ſuo potiùs fato mori ſiverimus, quàm ſi nihil profuturâ excreſcentiæ ſcarificatione illatæ cladis ſuſpicionem in parentum animis excitaviſſemus.

[*1687. d. 1. Octobr. Vratiſlaviâ Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO LIX.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Infantis, à partu difficili quaſi emortui, in vitam reſtitutione.

DE Tapujarum gente refert *Barlæus de Reb. in Braſil. geſtis ſub Mauritio, Naſſav. Comite p. 425.* quod Regi de tibiarum & lateris ventrisque doloribus querulo, advolutum ilicet tibiis Medicum, illis patulo ore inhæſiſſe, devorantis ſpecie, ſuctione tam valida & continua, ut poſt editum mugitum, ſputa copioſius egereret, & cum ſputis anguillam, quam Rex mali ſui cauſam fatebatur. Hoc uti referentis fidei remittimus, ita noſtrum ſubſequens verum eſſe fatebuntur nobiscum obſtetrix & plures tùm aſtantes Matronæ. Dum perlegi *Ephemeridum Ann. 5. Decur. 2.* reperi Excellent. *Hannemanni Obſervat. 121.* in qua agit de infantis à partu difficili veluti emortui, in vitam reſtitutione. Uxori tùm gravidæ explico, & ſi fortè & nobis hoc accideret, ut obſtetrici aperiret, injungo. Vix elapſa ſeptimana gemina, accedunt dolores partus ſat acerbi, protracti ad 12. horas: Infans hærebat in collo uteri, & ob viarum anguſtiam exire prohibebatur: tandem, Deo benedicente, & omni opera adhibita, prodibat infans, ut videbatur exanimis. Obſtetrix cum adſtantibus omnia in hoc caſu conſueta advocant & applicant, ſed fruſtra, tandem tribus vicibus papillam ſiniſtram puelli, fœdati licet impuritate ute-

rina, validè ſugit, & tertia vice motus in abdomine & veluti flatulentia ſe exerit cum acceſſu vitæ. Digna eſt hæc Obſervatio ut omnibus obſtetricibus notificetur. Eadem felicitate in alia adminiſtravit fæmina obſtetrix noſtra, hoc, dum hæc conſigno, tempore. Ex his elucet Ephemeridum noſtrarum & veritas & utilitas, caditque Midæ judicium ſeu potius deſipientia.

OBSERVATIO LX.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Juſculo è branca urſina.

EXcellent. Dn. D. *Hagendorn*, Collega honoratiſſimus, *Anni ſuperioris Obſervat. 87.* tractat de modo conficiendi hocce juſculum, quem è MS. patrui adducit. Quicquid de illa materia mihi notum, placet hacce Obſervatione etiam proponere. Modum autem cum *Hagendornii* coincidentem dat *Sennertus Prax. l. 5. part. 3. Sect. 2. cap. 9. pag. 331.* ubi agit de plica Polonica, & ad experientiam remittit, an hocce decoctum curare queat plicam. *Brancæ urſinæ mentio*, ſcribit, *in memoriam mihi revocat potum, qui in patria mea urbe Wratislavia procul dubio ex Polonia eò delatus, in uſu eſt, & ex branca urſina paratur. Vulgo nomine Polonico* Barſzcz / *ſeu ut Germani pronunciant*, Bartſch *appellatur, quo febricitantes & inprimis helluones poſt pocula heſterna in juſculis & potu ad ſitim ſedandam utuntur*; (en prægustum infuſionis herbæ Thee!) *Paratur autem hoc modo: folia brancæ urſinæ ſiccata coquuntur in Aqu. ſ. q. ut decoctum ſaltem colorem flavum non puniceum contrahat. Decocto fermenti aliquid vel panis biscocti ex pulvere brancæ urſinæ cum fermento acido panis ſiliginei parati, additur & in loco tepido aliquot diebus effervescere & fermentari permittitur, donec ſaporem acidiuſculum*

contra-

contrahat. Majoris Poloniæ inhabitatoribus non procul à Grünberga, frequenti cedit uſui, nec ingrati ſaporis eſt. Poſt morbos Chronicos febresq; intermittentes, dum appetitus adhuc languet, cum utilitate adſumitur. Grünbergenſes ſubſtituebant juſculum è fermento confectum, quod illic loci *ſauer* nominant, & ſatisfacit intentioni. Ipſe poſt febrem diuturnam Grünebergæ comedi juſcula cum pulvere brancæ urſinæ, & aliis commendavi.

OBSERVATIO LXI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Variolis fœtus in utero materno.

JUvencula, ruſtici uxor, dum hoc anno variolæ in his oris Gorlicienſibus graſſabantur, corripitur etiam hoc malo, & veluti obruitur, uti in adultis non inconſuetum. Morbo hoc detenta, dum nimis graviter decumbit, natura ſe onere levat in prægnante, fœtumque aliquot menſium exturbat plenum in toto corpuſculo variolis. Vide *Dec. I. Ann. I. Obſerv. 53.* De morbillis dedi *Obſervationem 97. Ann. 3. Dec. 2.*

SCHOLIUM.

FOetus variolis in ipſo matris iisdem laborantis utero inquinati exempla, præter *Ephemerides noſtras* in *Dec. I. Ann. I. Obſ. 53.* & qui *ibidem*, nec non *Obſ. 42.* allegantur Autores, *Joh. Rhodius* quoque *Cent. 3. Obſ. Med. 83.* *Thom. Bartholinus Cent. 3. epiſt. 85.* aliiq; memorant. Quamvis id non perpetuo ita contingere, in *Act. Medic. Hafn. Volum. 5. Obſ. 75.* oſtendatur; ubi equidem nimiùm ſolenne eſſe, Exc. *Borrichius* ſcribit, matrum vitia in fœtus, quos adhuc ſinu complectuntur interiori, tranſire; conſenſum tamen hunc non eſſe perpetuum, exemplo infantis ſine variolis à matre, quæ graviſſimè

 iisdem

iisdem laboraverat, excluſi demonſtrat; Prout etiam fœtum in clauſtro materno hærentem variolis corripi, matre ab iisdem immuni, *Joh. Fernelii* inprimis teſtimonio etiam conſtat, qui *lib. 2. de abdit. rer. cauſ. cap. 12. Sæpe*, inquit, *deprehenſum, prægnantes maturos fœtus edidiſſe hac lue perfuſos, quarum aliæ nihil omnino foris, aliæ non niſi multis poſt diebus incommoda ſenſerunt;* idque proprio ſuo exemplo *Franciſc. Mauriceau lib. 1. de morb. gravid. cap. 2.* comprobat; quamvis enim ſeminium morbificum à fraterculo Autoris, quem variolæ trucidaverant, matrem hauſiſſe, inque fœtum ita derivaſſe, non ſit incredibile, haud eas tamen ſanguis maternus heterogeneas habuit particulas, quæ à contagioſo iſto ſpiritu agitari, inque ejusmodi tubercula reſolvi potuerint: Quod & viciſſim de fœtu intelligendum, qui cum ſanguinem ipſe ſibi conficiat, nec à materno, qui in corpuſculum ejus non influit, vitam & nutritionem habeat, ea quoque ejus diſpoſitio eſſe poteſt, quæ à commixtis ipſi contagioſis atomis in motum iſtum præternaturalem cieri recuſet. Cæterùm cùm *Guiel. Fabricio Hildano cent. 4. obſ. Chirurg. 55.* dubitare libuerit: an harum variolarum, à matre iis decumbente in fœtum derivatarum, cauſa, imaginatio matris, an verò ſanguis maternus fuerit? ab utraq; cauſa latitantes in ſanguine embryonis impuritates excitari, atque iſtam ad ſeparationem impelli potuiſſe, veriſimile eſt; ſi quis magnam maternæ imaginationis in fœtum poteſtatem conſideret, quæ non varios tantùm ei nævos imprimere, ſed membris ipſis etiam mutilare, aut aliquid addere valet; cum ſanguine autem materno ſuccum nutritium ad uterum deduci conſtat, atq; ita cum iſto in placentam ſegregato particulas varioliferas unà ſecerni, nec contra rationem eſt, nec contra experientiam, qua nempe luem etiam veneream aliasq; infirmitates in fœtu ſic tranſiiſſe, ſæpius fuit obſervatum.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSER-

OBSERVATIO LXII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Morbo ſalivá inducto.

QUid ſaliva faciat in corpore humano, dum cibus ori ingeſtus primam ſubit alterationem & fermentationem, in Medicina notum eſt, & mediante ſaliva morbos communicari, obſervationes Medicæ demonſtrant. Quid ſaliva poſſit in morbis contagioſis, monſtravit D. *Dobrzenski.* Quod exemplum do, rem declarat, nosque ad dignotionem morbi deducit: Puſio 3. ſeptimanarum, vegetus, ſanique habitus, derepentè corripitur ſingultu, calore, vigiliis, inquietudine, dum ſingultit, crebra ſternutatio adeſt. Quæritur conſilium, inquiritur in cauſas, & re perpenſa, nulla invenitur niſi hæcce: Vetulam, quæ erat à miniſterio puelli, invaſerat quartana, hæc pulmentum infanti ſubminiſtrans, prius ori proprio ingeſſerat, & ſingulum præbium deguſtarat, dein ori infantis immiſerat, fermento febrili inquinatum. Hinc illæ lachrymæ. Datis Corall. Ocul. Cancr. C. C. & aliis ſymptomata hæc expellebantur, vetulaque ab hacce pulmenti deguſtatione & applicatione arcebatur. Hinc

Felix qui poterit morbi cognoſcere cauſam.

Tutius eſt, ut matres prægustent infantum cibos & ſubminiſtrent, præ vetulis edentulis, quæ hircum olent & mephitim ſpirant.

SCHOLIUM.

SAlivam quamvis inſipidam ferè eſſe, rectè *Mart. Kergerus lib. de fermentat. Sect. 3. cap. 2.* moneat, non omni tamen ſapore eam carere, ſentit, ſed quòd lingua non poſſit judicare de humore quo naturaliter imbuitur: Et ſanè ineſſe ipſi

per naturam ſpicula ſalina, tum ortus ejus, quem lympham agnoſcit, indicat, tum ignis examen evincit, quo relinquere evaporando materiam fuſcam, acore & calore linguam afficientem, *Anton. de Heyde obſerv. med. 88.* docuit. Quin & vis ejus medica non ſimplicis naturæ aqueæ hanc eſſe oſtendit; ſiquidem varias in diverſis corporis infirmitatibus curandis virtutes poſſidere, tum ex aliis, tum inprimis *Ephem. noſtrar. Dec. II. Ann. III. obſ. 92.* notum eſt; quas inter etiam vis alexipharmaca à nonnullis traditur; qua de ſingularem obſervationem *Maidalchinus* in Libell. *delizie hiſtor. e ſtupori di natur.* notavit, de ruſtico in Apulia, dicto Lucio, quem à viperis aliisque venenatis animalibus demorſum, ſalivâ ſuâ vulnus tangendo, mox ſeipſum ſanaſſe, idem teſtis oculatus ſcribit; quin & eandem aquæ commiſtam, venenis febribusq; curandis miram vim ei, potu aſſumtæ, impertiiſſe; armentis quoque morboſis & canibus rabioſis aſperſam, recuperaſſe ſanitatem; qua porrò virtute omnis ejus familia, ipſis quoq; faſciis adhuc involuti infantes polluerint: Sed hæc, ſi vera fuerint, cum naturæ ordinem ſuperare alicui videri queant, non urgebo; quin potiùs ſalinam ejus naturam fermentatio, quam promovet, evidentiùs comprobat, quam non tantùm in ciborum reſolutione in ſtomacho exſerit, ſed extra illum etiam ciere valet: *Salivam,* ſcribit *citatus Kergerus, fermenti naturam habere, vel inde colligere licet, quòd pulmenta cochleari facta, quod ex ore hominis trahitur, facilè & brevi tempore funduntur & fermenteſcunt.* Eadem Americanis quoque quibusdam populis non ignota, quibus in inſula Mocha, potus inebrians in uſu eſſe ſolet, è frumento Indico, quod Maizium dicitur, à vetulis edentulis maſticato, atque ita ſalivâ ſubacto, fermentatus; prout in *O. Dapperi Deſcript. Americ. lib. 2. cap. 1.* videre eſt; qui porrò *lib. 3. cap. 4.* in Braſilia quoque radicem Aipimakaxera, & *cap. 3.* in Gujana radicem Kaſſavi, à vetulis & infantibus ſimiliter tractatas, ad potum fermentandum adhiberi ſcribit. Hinc quàm evidens noxa à ſaliva, pulmento

præ-

præcipuè permiſta, morboſis aliquibus, acidis inprimis, quales in febre quartana accuſari potiſſimùm ſolent, particulis referta, in tenellum infantis corpus transfundere valeat, eluceſcit. Qua ratione non immeritò Medici maſticatos ab aliis cibos infantibus exhibere diſſuadent; *maſticati cibi*, ſçribit *Roder. à Caſtro Med. polit. lib. 4. cap. 1.* de morſu hominis noxio agens, *interdicuntur infantibus, maximè à jejunis nutricibus aut menſtruatis.*

[*L. Schröck, L. F.*]

OBSERVATIO LXIII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Corolla è roremarino confecta, diu vegeta.

ILlorum corpora poſt mortem non putreſcere, qui continuè vinum roriſmarini biberunt, aſſerere non dubitat *Gabriel Fallopius l. 2.* ſeines Kunſtbuches. An ſit apodicticæ veritatis, hoc loco decidere, meum non eſt, hoc autem quod ſubjungo, verum eſſe affirmo. Reverendus, inclutæ hujus Reipublicæ Gorlicenſis Diaconus, Dn. Schönig / hoc anno triſti vultu, longoq; ſyrmate cogitur comitari filiam morigeram in cœmeterium Nicolaiticum. Scrobem dum conficiunt ſandapilarii, inveniunt corallam è roremarino confectam, quæ virgini cuipiam, ſed ignotæ, ante 50. annos, uti ſupputatio ſuggeſſit, mortuæ, fuerat impoſita, adhuc vegetam & viridem, unà cum ligula quâ capillis fuerat annexa. Exponunt rem triſti parenti, qui, quoniam ſandapilarius ſeu veſpillo Corollam cum effoſſa terra ſepulchro injecerat, ligulam aſpicere deſiderat. Affert hic, mirabundus ille tractat manibus, & dum odor ſat acris & nauſeabundus nares ferit, reſtituit,

per naturam ſpicula ſalina, tum ortus ejus, quem lympham agnoſcit, indicat, tum ignis examen evincit, quo relinquere evaporando materiam fuſcam, acore & calore linguam afficientem, *Anton. de Heyde obſerv. med. 88.* docuit. Quin & vis ejus medica non ſimplicis naturæ aqueæ hanc eſſe oſtendit; ſiquidem varias in diverſis corporis infirmitatibus curandis virtutes poſſidere, tum ex aliis, tum inprimis *Ephem. noſtrar. Dec.II. Ann. III. obſ. 92.* notum eſt; quas inter etiam vis alexipharmaca à nonnullis traditur; qua de ſingularem obſervationem *Maidalchinus* in Libell. *delizie hiſtor. e ſtupori di natur.* notavit, de ruſtico in Apulia, dicto Lucio, quem à viperis aliisque venenatis animalibus demorſum, ſalivâ ſuâ vulnus tangendo, mox ſeipſum ſanaſſe, idem teſtis oculatus ſcribit; quin & eandem aquæ commiſtam, venenis febribusq; curandis miram vim ei, potu aſſumtæ, impertiiſſe; armentis quoque morboſis & canibus rabioſis aſperſam, recuperaſſe ſanitatem; qua porrò virtute omnis ejus familia, ipſis quoq; faſciis adhuc involuti infantes polluerint: Sed hæc, ſi vera fuerint, cum naturæ ordinem ſuperare alicui videri queant, non urgebo; quin potiùs ſalinam ejus naturam fermentatio, quam promovet, evidentiùs comprobat, quam non tantùm in ciborum reſolutione in ſtomacho exſerit, ſed extra illum etiam ciere valet: *Salivam,* ſcribit *citatus Kergerus, fermenti natúram habere, vel inde colligere licet, quòd pulmenta cochleari facta, quod ex ore hominis trahitur, facilè & brevi tempore funduntur & fermenteſcunt.* Eadem Americanis quoque quibusdam populis non ignota, quibus in inſula Mocha, potus inebrians in uſu eſſe ſolet, è frumento Indico, quod Maizium dicitur, à vetulis edentulis maſticato, atque ita ſalivâ ſubacto, fermentatus; prout in *O. Dapperi Deſcript. Americ. lib.2.cap.1.* videre eſt; qui porrò *lib. 3. cap.4.* in Braſilia quoque radicem Aipimakaxera, & *cap. 3.* in Gujana radicem Kaſſavi, à vetulis & infantibus ſimiliter tractatas, ad potum fermentandum adhiberi ſcribit. Hinc quàm evidens noxa à ſaliva, pulmento

præ-

præcipuè permiſta, morboſis aliquibus, acidis inprimis, quales in febre quartana accuſari potiſſimùm ſolent, particulis referta, in tenellum infantis corpus transfundere valeat, eluceſcit. Qua ratione non immeritò Medici maſticatos ab aliis cibos infantibus exhibere diſſuadent; *maſticati cibi*, ſcribit *Roder. à Caſtro Med. polit. lib. 4. cap. 1.* de morſu hominis noxio agens, *interdicuntur infantibus, maximè à jejunis nutricibus aut menſtruatis.*

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXIII.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Corolla è roremarino confecta, diu vegeta.

ILlorum corpora poſt mortem non putreſcere, qui continuè vinum roriſmarini biberunt, aſſerere non dubitat *Gabriel Fallopius l. 2.* ſeines Kunſtbuches. An ſit apodicticæ veritatis, hoc loco decidere, meum non eſt, hoc autem quod ſubjungo, verum eſſe affirmo. Reverendus, inclutæ hujus Reipublicæ Gorlicenſis Diaconus, Dn. Schönig / hoc anno triſti vultu, longoq; ſyrmate cogitur comitari filiam morigeram in cœmeterium Nicolaiticum. Scrobem dum conficiunt ſandapilarii, inveniunt corallam è roremarino confectam, quæ virgini cuipiam, ſed ignotæ, ante 50. annos, uti ſupputatio ſuggeſſit, mortuæ, fuerat impoſita, adhuc vegetam & viridem, unà cum ligula quâ capillis fuerat annexa. Exponunt rem triſti parenti, qui, quoniam ſandapilarius ſeu veſpillo Corollam cum effoſſa terra ſepulchro injecerat, ligulam aſpicere deſiderat. Affert hic, mirabundus ille tractat manibus, & dum odor ſat acris & nauſeabundus nares ferit,

reſtituit,

reſtituit, manusque ad aliquot horas detinuit olidas, ingratum amarorem continuò exſpirantes. Vide *Obſervat. 43. Decur. 2. Ann. 4. Ephemerid.* Item *Dec. 1. Ann. 2. Obſervat. 170.* Et *Dec. 1. Ann. 6. Obſerv. 17.* Non erit ingratum, ſpero, quod ſubjungo: Imperator Honorius geminam Stilliconis filiam ſibi in matrimonium elegerat: unâ ante copulationem defunctâ, alteram ambiit, quæ etiam ante conjunctionem obiit: Has parens cum omni apparatu & clinodiis in tumbam repoſuit. Exactis mille centum & octodecim annis, invenerunt cryptam (dum Romæ in S. Petri domo ædificabant, & fundamentum quærebant) & omnes incluſas divitias. Has exemerunt, Pontificique tradiderunt, omnibus adhuc ſalvis, præter margaritas, quæ facillimè digitorum tactui cedebant & comminuebantur.

OBSERVATIO LXIV.

D. SAMUELIS LEDELII,

De

Fœtu Monſtroſo.

Ruſtici pallidioris pallida uxor 30. annorum in diſtrictus Zullichienſis Marchiæ pago Kay, erat prægnans, & legitimo partus tempore exacto, partu, ut vocatur, Agrippino, excludebat, abſque ſingulari dolore & moleſtia, fœtum hunc maſculini ſexus, exanimem. Trium antea fuerat facta liberorum Mater, duorum viventium, & proximi ab hoc in utero mortui. Tempore geſtationis nullum adfuit ſingulare ſymptoma, niſi cardialgia cum inflatione & dolore laterum, tergi & abdominis: nullus terror, nulla imaginatio, niſi triſtitia intercurrens ob rem anguſtam domi, fœtus autem motus debilis. Caput huic corpuſculo congruum erat, nec nimis magnum, & præter pedes contortos

tortos nil à natura alienum monſtrabatur in corpuſculo, nec vaſa umbilicalia ſcroto incumbebant, ſed conſueto prodibant loco. Error naturæ præprimis conſpicuus erat in facie. Hæc quatuor habebat oculos perfectos, geminum naſum, geminam frontem, anguſtam tamen, è quarum interſtitio fruſtulum carnis protuberabat: unicum os quod hiabat, & unicuique faciei erat commune, niſi quod mentum duplex interſecabat, collum breviſſimum, vix conſpicuum. Utraque facies aliàs non indecora erat, niſi quod coaleſcebat & deſinebat circa informem rimam oris, in quo unica latebat lingua, lata: gemina auris aderat loco ſolito, non inſolita. Poſtica capitis pars monſtrabat unicum cranium, capillitio raro caſtanei coloris, tectum, quod ad dimidium fermè obſcurabat geminum fruſtum carnis, informe, ſanguine turgidum, guttasque ſanguinis ad 4. diem ſtillans, radicatum in cervice. Sub hacce informi maſſa latebat ordinaria ſpina dorſi, quam tegebat veluti ſuperpondium carneum, craſſitudine & altitudine transverſi digiti, incipiens à radice hujus informis carnis, & excurrens per totum fermè tergum, mentiens duplicem ſpinam dorſi, ſanguine turgidam, ubi deſinebat, apparebat ſubjacens ſpina ordinaria. Hoc me commovit, ut ſtatuerim, naturam intendiſſe gemellos, idque impediviſſe inſufficientiam ſpirituoſitatis ſeminis hujus Cachectici: (unico fœtui ſuffecit, id quod monſtrat perfectio, ſed ad alterius fœtus complementum defuit) aut ſi culpa uxori tribuenda, impedivit illud impuritas uteri, qui aliquid de lochiis antea excluſi fœtus mortui (id quod affirmavit puerpera) retinuit, ad putredinem diſpoſuit, hacq; putredine contagium ſpirituoſum ad alterius fœtus perfectionem intendendam impediit & eluſit, ut, quia non totum opus ſuſpendere valuit; attamen præter duplicem faciei delineationem nil niſi informem maſſam à tergo efformare conceſſerit.

OBSERVATIO LXV.

D. SAMUELIS LEDELII,

De

Anſere mactato locô ſanguinis album liquorem ſtillante.

QUia anſerum in *hisce Ephemeridibus* mentio fuit injecta, ideò non erubeſco hunc, ſingulare quid præ ſe ferentem anſerem in circulum producere, ut inter olores ſtrepat. Dn. Daniel Kretſchmer, civis Görlicenſis, ſiginatam ganzam mactationi deſtinat, huic pro more ſuſpenſæ caput cuſpide cultri transfoditur, nil niſi humore albicante effluente, ne guttula ſanguinis. Anſer copioſam ſuppeditavit axungiam, & Dominus cum domeſticis, ob nauſeam conceptam, aſſatum anſerem mendicantibus conceſſit, qui absque ulla alteratione abſumpſerunt, gratiasque pro delicato cibo dixerunt. Nec in hepate, nec in toto corpore ſanguinem ſe vidiſſe refert, ſed humorem albicantem. Fuit ſanguis absque tinctura.

SCHOLIUM.

A Sagina laudabiliore & liberaliore, copioſum nempe chylum producente, eoque ſanguinis purpuram omninò obtegente, liquorem hunc album fuiſſe productum, veriſimile eſt; qualis in ſanguine quoque humano color lacteus à copioſiore paſtu nonnunquam conſpicitur; cujusmodi exemplum in *Act. Philoſoph. Angl. Num. 6.* de virgine refertur florida & ſana, quæ non alia de cauſa venam in pede ſecari ſibi paſſa fuerat, quàm quia nunquam menſtrua paſſa; huic enim, poſt conſumtum non contemnendum jentaculum, cùm quartâ poſt horâ vena aperta fuiſſet, primus effluens ſanguis dimidiâ ſui parte chylum continebat, ultimò autem prodiens

imme-

immediatè evaſerat, ſpeciem cremoris lactis præbens, nullumq́ue guttæ ſanguinis veſtigium oſtendens. Scilicet, ubi copia pinguioris chyli, liquoris à reſolutis oleoſis ciborum particulis albicantis, largior ſubindè ſanguini admiſcetur, non ita promtè ſulphureæ ejus partes exaltari in rubedinem poſſunt; præcipuè quia in ſaginæ deſtinatis animalibus iſtis, dum arctiori carceri includuntur, atque in quiete detinentur, tardior ſanguinis motus & conquaſſatio contingit, ſicq́ue evolutio colorati iſtius ſulphuris eò ſegnior etiam procedit.

[L. Schröck, L. F.]

OBSERVATIO LXVI.
D. SAMUELIS LEDELII,
De
Aqua ligni Fraxini.

LAborabat non ignobilis puſtulis in pene per multum tempus. Poſt evacuationem dedi Marmeladam certi generis, & cum linteo applicare juſſi aquam ligni Fraxini, profuit cum totali ſanatione. Primiparæ lacerabatur Perinæum in partu difficili, eodem adhibebatur modo aqua hæcce, & reſtituebatur optimè.

[Görlicio Luſ. 1687. 7. Septembr. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO LXVII.
D. THEODORI CAROLI.
Luxatio tibiæ funeſta.

TRagicum ineunte æſtate caſum vidimus in Fœmina quadam honoratiore, quæ equo, ut domum repeteret, vecta, paucos adhuc emenſa paſſus, vertiginoſo quodam turbata Spiritu, antequam civitatem egredere-

tur, præceps in pedes terramque devolvebatur, & in ſiniſtrum quidem pedem adeò infeliciter, ut nutante ſub illapſi oneris mole in juncturis ſuis tibia, ubi talo jungitur, violenter mox è ſede ſua, perruptis effractisque quibus detinebatur vinculis ac ligamentis, cuteque ipsâ, acta fuerit, ut reclinatô penitùs extremô pede, aliquot transverſorum digitorum latitudine prominuerit, largâ ſatis ex vulnere hæmorrhagiâ ſubſequente. Suſceptam & in Hoſpitis ſui ædes, unde modò exierat, deportatam, vocati mox Chirurgi decenter, ut motum ſede ſuâ naturali os reducerent, collocârunt. Operi verò ipſi manum admoturis id imprimis moleſtum erat, quod implicata profundè, & irretita quaſi perrupti tibialis reticulati laciniis fuerit prominentia, quibus tamen ſucceſſivè, volſellarum ope, & blandè evulſis, factis etiam pro neceſſitate partis, oſſisque ipſius loco moti eluitionibus & abſterſionibus, illud tandem præviis quibusdam extenſionibus feliciter repoſuerunt, deligatoque hinc ut decet vulnere, adminiſtratisque reliquis pro reſtituti oſſis firmâ detentione neceſſariis, felicem querulanti curationis ſpem fecerunt. Illa intereà benè ſe, & ad omnia rectè habuit, præter quod noctes ſolito turbulentiores ipſi, haud tamen inſomnes acciderint. Sexto ab infelici caſu die ſpontaneô diffluebat ſudore, & largo, &, ut adſtantes referebant, frigidô, quem quædam extremorum totiusque corporis refrigeratio comitabatur, inſolitâ anxietate ſtipata, ingratôque circa veſperam acceptô nunciô, famam concernente, nimium quantum adaucta, ita ut totam illam noctem inter gemitus, lachrymas & ſuſpiria omninò triſtiſſima, multamque innocentiæ conteſtationem tranſigeret, deliraque tandem & abſurda loqueretur. Graviora ergò cùm metuerent adſtantes, primô mox mane ad ægram me vocârunt, quam etiam ſine mora acceſſi; at cùm faciem mirè collapſam, mentem emotam, udorem cutis frigidum, aſphyxiam, anxietates & jectigationes inquietiſſimas adverterem, extrema jam imminere, animæque magis quàm corporis neceſſa-

riam

riam fore curam monui, luctantique cum morte, datô adſtantibus prognoſticô, valedixi; cui etiam accedentes brevi poſt motus ſpaſmodici, bihoriô nondum elapsô, & vitæ & querelarum finem fecerunt, nullô nec inflammationis nec gangrænæ indiciô in læſo pede comparente, corpore verò poſt mortem, collô præſertim & facie, admodùm intumeſcente. Metuebam mox in principio tale fatum, revocato in memoriam *Sculteti* prognoſtico, quod habetur in ipſius *Armamentarii part. 1. pag. 140.* cui exſibilando an ſufficiat *J. Muys Prax. Chir. rat. dec. 5. obſervat. 6.* penes alios judicium eſto. Occultum modò eſſe nequit, quàm latè ſe turbatio regiminis animalis extendat, quamque aliquando graviter nervoſi generis affectiones luere vitæ cardines cogantur.

[*1687. 16. Septembr. Leonbergâ Auguſtam miſſa.*]

SCHOLIUM.

DE gravium à luxato pede ſymptomatum, obmuteſcentiæ, convulſionis, ſtuporis, & imperfectæ Paralyſeos, turba virginem quandam invadente videri poteſt *Johan. Nicol. Binningerus cent. 2. obſervat. med. 36.* quinimò ipſam mortem à temerariè tentata luxati tali repoſitione notavit *Nicol. Tulpius lib. 4. obſervat. anatom. cap. 49.* acri idcircò, ſi ullibi, in hoc ſaltem articulo, circumſpectione opus eſſe, ſcribens, *Hippocratis* etiam teſtimoniô periculum hujus mali confirmans.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LXVIII.

D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Calculus in Veſiculâ ſeminali.

REcenti adhuc in memoriâ verſatur famoſum nuper & in Novellis aliquoties enarratum *Furis Anglici* delictum, qui ob ſurreptos Jacobinos aureos Lapidesq; pretioſos *Francofurti ad Mœnum* haud ita pridem capite truncatus & ab Illuſtri Emporii hujus Senatu Theatro Chirurgorum Anatomico in ſacrificium eſt conceſſus. Sectionem adminiſtrabat *D. SPARRIUS Phyſicus Loci Ordinarius*, qui præter alios è pulmonum lobis reſectos lapillos, in alterutrâ, quod rarius, Veſicularum ſeminalium calculum adoriebatur piſum tam colore, quàm forma atque magnitudine referentem, quem in Muſæo Suo Inſtructiſſimo ſervat DN. *WALDSCHMIDIUS Francofurtenſis*, in conquirendis undique rebus Phyſicis Curioſiſſimus.

OBSERVATIO LXIX.

D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Cephalalgia crudelis ex turgeſcentia menſtruorum.

M*Onſtruoſa eſt virgo*, juxta *HELMONTIUM, quæ datâ opportunitate non eſt menſtruoſa.* Nec monſtri tantùm aliquid, ſed plurimum inſimul calamitatis alunt, ſicubi ea, quæ in ſexu ſequiori ſibi vindicat, naturæ non exſolvant virgines, cujus obſervatu fortè non indignum eſt exemplum, quod DN. *GODOFREDUS HENNICKE, Archiater Erpacenſis* nuper, ut ſequitur, communicavit: Puella, *inquit*, XV. annorum, tributi lunaris adhuc neſcia, haud ita pridem inſanô capitis dolore corripitur, uno

tan-

tantum in locô, Sutura ſc. lambdoideâ, fixô permanente, qui interdiu æquè ac noctu ſingulis horæ quadris eandem adeò crudelibus paroxyſmis invadebat, ut ambabus caput undiq; premens lectum deſereret, parietes arietaret atque tantum ejulatum ederet, ut per ædium aliquot intervallum inaudiri poſſet. Singuli paroxyſmi dimidiam, ſæpe & integram horæ quadram emetiebantur, poſtmodum ſatis tolerabiliter ſe habente ægrâ. Plures aliquid Magici latere ſuſpicati ſunt, quod, parum abeſt, quin ipſemet crediderim, priusquam omnium certior redditus eſſem. Conſultus ergô, ægra nondum conſpectâ, *aperientia* in medium conſului ex *arcano* Tartari, *Tinct.* Martis & Salis Urin. *volat, coagulat.* it. *Pulv. Anticachect.* & quia madeſcebat nonnihil locus affectus, *Pulv. Myrrhatum* pro inſperſione. His parum promoventibus ipſe viſito ægram, *Veſicatorium* applico & *cataplasma ex Fermento cum Sinapi & Succino*, intus verò *laudanum opiatum*, quod proficiebat valdè. Unde animoſior redditus curam ita proſecutus ſum, ut omni veſpere, tempore decubitus 12. ad 15. *guttas* Spir. Salis Armoniaci, in quò *laud. opiat.* ſolutum, propinarent, manè verò *aperientibus*, imprimis, *martialibus & infuſo antiſcorbutico* inſiſterent. Circa novilunium *ſuffimigium* ex Sulphure Aurato Antimonii præſcribebam cum V. S. & hâc ratione perfectiſſimè convaluit.

OBSERVATIO LXX.
D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.
Hydrophthalmia puncturâ acus percurata.

NOn poſſum non ſequentes Obſervationes â *D.D. WESEM Practico Francofurtenſi* & in curandis variis oculorum affectibus undique Celeberrimo communicatas annectere, cum hæc talia ſint, quæ non cuivis facilè occurrunt. Prima eſt cura *hydrophthalmiæ*, ad quam fundi-

funditus curandam eradicationem oculi jam ſuaſerat. Tentavit tamen primò annon pertuſione oculi aliquid efficere poſſet, quod adeò feliciter ceſſit, ut evacuato prorſus humore, adhibitis internis & imperatâ legitimè diæta malum prorſus victum fuerit.

OBSERVATIO LXXI.

D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Hypopium ſimiliter curatum.

ET hoc pertuſione feliciter curavit, acu corneam inter & adnatam adacta, quo facto pus intus detentum prorſus effluxit.

Confer Job. Mekeren obſerv. chirurg. cap. 9.

OBSERVATIO LXXII.

D. MICH. BERNHARDI VALENTINI.

Cancer Oculi.

HOc verò malum adeo periculoſum eſt in oculis, ut vix niſi per oculi exſtirpationem curari poſſit, quo in paſſu methodum *HILDANI* laudat *Autor ante nominatus*. Curioſum verò eſt, quod de *oculo* Virginis cujusdam cancroſo extra orbitam ob nimiam inflammationem acto retulit, quòd, cum punctum quaſi igneum in illo obſervârit & ex Virgine quæſiverit, annon & noctu quoque videret objecta oculis obverſantia, illa affirmaverit, adeò quidem, ut per feneſtrarum occluſionem obſcuratâ camerâ omnia in tenebricoſis etiam angulis repoſita curatiſſimè diſcernere potuerit; id quod effecit, ut Mater puellæ veneficii crimen imputâſſet, niſi ob nimiam partis inflammationem hoc ſæpè evenire adſtruxiſſet ipſe Medicus.

[1687. M. Octobr. Gieſsâ miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO LXXIII.
D. JOH. JACOBI MARTINI.
Anatome Hydropicorum.

NIcolaus Beck / puer novem annorum, viliori ob paupertatem parentum victui aſſuetus, à teneris difficili reſpiratione laborabat, appetitus erat proſtratus, ſitis verò juſto intenſior, unde multum aquæ cereviſiæque ingeſſit; per annum cum dimidio tormina ventris ſenſit, quibus ceſſantibus intumuêre pedes, dein abdomen cum tuſſi ſiccâ, factusque Hydropicus: propter defectum nummorum verò parentibus remedia non adhibentibus morbus indies crevit, donec decem ante mortem dies ſcrotum quoque intumuerit, ſuperveniente ejusdem gangrænâ atque diarrhœâ lethali.

Apertô abdomine, præſente nobiliſſimô Dn. *D.* Nebel/ amico meo & Chirurgo *Sebaſt.* Beck / præter magnam aquæ copiam viſcera inundantem, deprehendi omnes ferè partes interiores ſatis ſanas, niſi quòd mediante membranâ densâ atque firmâ omentum inteſtinis, hepar diaphragmati, ventriculus lieni arctiſſimè adhæſerit, ut nec manu nec cultrô integrè ſeparari potuerint; glandulæ meſenterii ſcirrhoſæ materiam continebant ſebaceam.

Remotô ſternô, pulmo dextri & ſiniſtri lateris pleuræ, diaphragmati & pericardio ope membranæ denſæ firmiſſimè & undiquaq; annectebatur: in pulmonibus quoq; aliquot minores videbantur hydatides.

Porrò in examine viſcerum Nicolai Benderi militis in Noſodochio aſcite demortui & d. 20. Auguſt. 1682. diſſecti ſequentia obſervavi.

1. Abdomen adeò erat tumidum ac diſtentum, ut æger ipſe ſemper disruptionem metuerit, quamvis intra octo die-

rum ſpatium ante obitum duodecim menſuræ aquæ per urinam fuerint excretæ.

2. Inciſione aliquali factâ habitus abdominis erat ἀπίμελος, ex quo magna ſeri vis prorupit, & aquæ primò limpidæ, deinde ſubcruentæ, fœtoris peſſimi & cadaveroſi ad octo circiter noſtrâtes menſuras in pelvim appoſitam defluxêre.

3. Omentum ultra mediam partem conſumtum.

4. Ventriculi & inteſtinorum aquis innatantium à naturali ſtatu non magnus erat receſſus, niſi quòd illius fundus aliquô modô lividus, hæc verò ut & ventriculus flatibus turgida fuerint.

5. Hepar & lien vitium quoque fecerant, inter quæ ſex videbantur hydatides nucis avellanæ & caſtaneæ magnitudine.

6. Renes flaccidiores.

7. Veſica fellis ampliſſima bile flavâ repleta.

8. In thorace omnia viſcera aquæ largiter innatabant.

9. Pericardium aquâ farctum loturæ carnium ſimili, ut ℔ij. & ultra liquoris ſinu ſuô complecteretur.

10. In corde ipſo exterius pinguedine deſtituto tres polypi, (quorum unus nucis magnitudine in ventriculo ſiniſtro) arteriæ venoſæ aortæque oſtiis adhæreſcebant.

11. Venæ cordis coronariæ exſangues.

12. Pulmones firmiter pleuræ annexi (quod non adeô rarum, cùm in omnibus, quos hactenus diſſecare contigit, quamvis diverſis omninò morbis obierant, repererim) in quibus quatuor obſervavi hydatides, de quibus aliquando, DEO volente, fuſiùs.

OBSER-

OBSERVATIO LXXIV.
D. JOH. JACOBI MARTINI.
Abſceſſus cerebri.

JAcob Krauß / miles annorum 30. præterpropter, vino deditus, ter in caput ſe præcipitem egit ebrius, poſt menſem conqueritur de inſigni cephalagia cum aliquali ſtupiditate, in Noſodochium à me die 9. Novembr. 1686. recipitur, varia quidem adhibita medicamenta, ſed fruſtra, accedentes enim convulſiones morbi vitæq; finem fecerunt.

Apertô die 1. Decembr. 1686. pro indagandâ mortis causâ, per Sebaſt. Beck / Chirurgum ordinarium exercitatiſſimum, cranio, in cerebro circa bregma dextrum videre licuit abſceſſum ovum anſerinum magnitudine ſuperantem, & alium ovi columbini magnitudine, purè viridi, fœtore ſuô nares adſtantium valdè feriente, repletum.

Affinis huic priori eſt caſus ſequens: Chriſtophorus Bügnet, vir annorum 40. per tres annos queſtus eſt de cephalæâ: eâ verò nullis remediis cedente, poſtquam per novem menſes lectô affixus eſſet, d. 27. April. 1680. ſupervenientibus convulſionibus epilepticis obiit.

Ablatâ capitis ollâ ſuturis juſto arctioribus præditâ, abſceſſus inſtar ovi gallinacei purè craſſo & inſpiſſato refertus, tantæque acrimoniæ, ut cranium ipſum corroſerit, quod non ſine læſione membranæ duræ auferri potuit, in ſiniſtro cerebri lobo ejusq; regione anticâ, inventus fuit. Ipſe æger mihi faſſus eſt, ſe in itinere ex equo lapſum, quod confirmavit quoque cranium, illud enim introvergens circa locum dictum, regioni, ubi abſceſſus fuit, accuratè reſpondit.

[*1687. 21. Octobr. Heidelbergâ Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXV.
D. JOHANNIS DOLÆI,
De
Lapide veſicæ figuram infantis mentiente.

HOrtulani aulici noſtri filius 12. annorum, diu ſtranguriâ laborans, quam excipiebat iſchuria cum doloribus graviſſimis & ſubſequentibus motibus convulſivis vitam cum morte commutavit, apertô ejus cadavere in veſica inventus eſt lapis ℥ij. ponderans, & figuram infantis, quod mirandum, exprimens.

SCHOLIUM.

QUamvis calculi ſæpiùs loci, in quo concreſcunt, figuram induant, fortuito tamen, vel aliquo, ſi loqui ita liceat, naturæ luſu, particularum concurſu alienam in figuram quandoque efformantur, variasque res præſentant; ſic calculum renis cordiformem Nob. *D. Reiſelius in Ephem. noſtr. Dec. I. Ann. III. obſerv. 191.* depingit; alium veſicæ calculum cordis formam penitùs repræſentantem vidit *Sebaſt. Scarabicius*, atq; à *Bened. Sylvatico* renalem canis figuram exprimentem fuiſſe repertum, teſtatur in *libell. de lapid. concret. in hom. c. 3.* Veſicæ lapidem à vidua extractũ, partium in viro genitalium formam exhibentem *dd. Ephemer. An. II. obſ. 139.* & alium phaſeolo in omnibus ſimilem *Anni III. obſ. 61.* nec non pulli anſerini figurâ *obſ. 19.* ſiſtunt; ubi & corallii trunci ac ſurculi æmulus, muris, felini capitis, cochleæ, crucis, fragariæ, & pyri figurâ alii, ex *Barthol. Euſtachio, Jo. Theod. Schenckio, Petr. Borello,* & *Th. Bartholino* memorantur. Per urinarios meatus expulſos lapides, qui abſolutè figurâ, ſubſtantiâ, colore carbones referebant,

bant, recenſet *Dom. Panarolus pent. 5. obſ. med. 6.* Amygdalini nuclei formâ & magnitudine poſt mortem è Mercatore extractum, cum D. Parente meo vidi; ut qui badzahardicis Orientalibus ſimillimi quandoq; viſuntur, taceam.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO LXXVI.
D. JOHANNIS DOLÆI,
De
Via lactis extraordinaria in Fœminâ.

SEquentem ex Belgio caſum mihi communicavit Cl. Dn. *D. Hooghmaade, Practicus Lugdunenſis Batav. celeberrimus & feliciſſimus:* Uxor Prætoris in vico Auſthooren lactans puerum, gravida iterum fit, hinc puerum ablactavit. Ex aliorum Medicorum perſuaſione neglexit exſuctricem (quæ hic loci ad exſugendum lac adhibetur) rata, lac ſuâ ſponte evaneſcere. Verùm dextra mamma inſigniter intumuit, & paulò poſt *noctu quâdam ſenſit copiosè lac cum dolore in os proſilire,* mamma verò ſtatim prorſus detumuit. Hinc quartô graviditatis menſe à me conſilium petiit, ſed ſuaſi illi, ut hanc lactis ſcaturiginem naturæ committeret; (lac omne deglutiebat, ſic iterum in proprium nutrimentum cedebat) nullus enim dubito, quin inſtante partûs tempore hic lactis fonticulus obturetur atque lac priſtina relegat veſtigia. Cauſam, addit, conjeci in vas quoddam chyliferum, quod cùm ſe in mammam exonerare nequiret impetu in os ſive per ſe ſive per glandulam, viam fecit. A ſalivalibus laxatis deducere commodè nequivi, eò quod fonte hoc ſaliente mamma è veſtigio detumuit, hinc inde itaq; copiam derivâſſe proximum eſt conjicere: hactenus ille. Quæ de hac re mea ſententia eſt, videri poteſt in Epiſtola mea ſecunda ad Cl. Dn. *Waldſchmidium;* aliorum tamen doctius de hac re exſpecto judicium.

[*Caſſellis 1687. 1. Oct. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXVII.
D. JOANNIS L'A SERRE.
Cordis vulnera non ſunt ſemper lethalia.

APud omnes hucusque ſancitum eſt, cordis vulnera eſſe perpetuò lethalia. Sed hæc non eſſe æternæ veritatis, autopſiâ comperi. Quum enim die tertiâ Menſis Maji An. 1684. Cordis & pulmonum ſtructuram in cane demonſtrare vellem Theologiæ quibusdam ſtudioſis, ſublatâ pelle apparuerunt in muſculis intercoſtalibus exigui globuli plumbei. Remoto ſterno, globulum unum in mediaſtino reperi eâ in parte, ubi cum pericardio unitur, & alterum in ipſo pericardio: poſtquam autem ad cor perventum fuiſſet, globulum detexi tendinoſæ cordis ſubſtantiæ altius infixum: & ut conjicere licebat, jamdudum vulnera iſta cani illata fuerant: qui nihilominus robuſtus pinguisque erat, & nulla in corde ejus labes conſpiciebatur.

SCHOLIUM.

COrdis vulnera eſſe lethalia communiter perhibetur, ita, ut repentinam mortem ſi non adferant, diu tamen ſupereſſe haud permittant taliter vulneratos; id quod inprimis magna ſanguinis, vivifici nectaris, effuſio, ſi in cordis cavitates illa penetrent, maximè probabile reddit; carnoſæ autem ſubſtantiæ inflictorum conſolidationem perpetuus ejus motus impediat, quæ & inflammatio, & alia ſymptomata funeſta facilè non poſſunt non inſequi. Quamvis vulnera iſta, in brutis præſertim, iterum conſolidata, ſicque vitam conſervatam fuiſſe, exemplorum pluralitas perſuadeat. Quæ inter illud communiter adducere ſolent, quod *Thom. Rod. à Veiga* in *comm. de loc. aff. Gal.* memorat, inventam ſcil. fuiſſe cervam, infixam quæ geſſerit cordi antiquam ex venatione ſagittam;

gittam; idemque in alia quadam cerva obſervatum, fide *Fontecha*, addit *Caſp. à Rejes Elyſ. camp. jucund. quæſt. 92. §. 4.* & *D. Joh. Corn. Weberus pag. 79. anchor. ſauciat.* non ita dudum in Silvis Laſcovicenſibus cervum fuiſſe occiſum refert, in cujus cordis parenchymate globulus carne obductus fuerit inventus. Quam vulnerati cordis ſanationem dictamno tribuere ſolent; *cervos*, ſcribente *citato Rejes*, *à dictamno herba, qua paſcuntur, tantam utilitatem ſibi acquirere ajunt, ut etiam cordis vulnera curet & ſagittas in illo infixas expellat*: Sed hæc de dictamni virtute traditio plurimis laborat difficultatibus, & infidâ *Plinii* nititur authoritate, *lib. 8. hiſt. nat. cap. 27.* ſcribentis: *Dictamnum herbam* (id quod de Cretica eſſe intelligendum, quam tamen memoratis cervis in paſtum obtigiſſe, nemo adfirmabit, *lib. 25. cap. 8.* indicat,) *extrahendis ſagittis cervi monſtravêre, percuſſi eo telo, paſtuq; ejus herbæ ejecto*; Imò ſi herbam iſtam ſanandis cervorum vulneribus conducere ponamus, mirum tamen, cur in iſta *Veigæ* memorata cerva ſagittam diu cordi infixam non expulerit: Illum quoq; dictamni comeſti effectum aprorum quoq;, corde non letaliter vulneratorum, quos tamen herbâ iſtâ veſci non eſt compertum, hiſtoriæ ſuſpectum reddunt; quale *cit. Weberus* habet, dum Ill. Comitem de Bromniz in Dominatu Soravienſi in corde apri inveniſſe globulum carne & pinguedine circumductum teſtatur; nec minus in Comitatu Naſſovico in apri magni corde globulum plumbeum & planè carne obductum fuiſſe conſpectum, Exc. *D. Dolæus Encyclop. med. pag. 343.* memorat; & *Henr. ab Heer obſ. med. 11.* Baſileæ à *Fel. Platero* in Theatro Anatomico cor porci domi ſuæ mactati oſtendiſſe, in quod bacillus acutus, puerilem digitum minorem longitudine æquans, ante ſemeſtre impactus fuerat, recenſet; quin noſter Nob. *D. Joh. Conr. Peyerus meth. hiſt. anat. cap. 6.* in corde vaccæ à *D. du Verney* acum ſartoriam, unciam unam cum ſemiſſe longam, nigram prorſus multaque ferrugine incruſtatam, ſcribit deprehenſam. Neque in humano

genere

genere deeſt exemplum, quòd cor ſolutionem continui ſine vitæ diſcrimine pati poſſit; id quod *Barthol. Cabrolius obſerv. anat. 26.* confirmat: *ipſus ego*, ſcribens, *præſentibus Rondeletio &c. duo mirabilia ſatis ad hanc rem facientia in duobus cadaveribus exhibui, primò in baſi cordis ad coronariam, cicatricem duos latos digitos longam, teſtonemq; ut vocamus, craſſitie æquantem. Secundò eodem loci, anno inſequente ulcus latitudine folii myrtini ſat profundum.* At ne quis hinc iis mortem obtigiſſe arbitretur, ambos laqueo vitam finiiſſe, ſubjungit. Tendinum autem vulnera, quale hac Exc. D. Autoris in obſervatione legitur fuiſſe, non ſimpliciter eſſe letalia, vel ex eo conſtare poteſt, quòd eosdem diſciſſos conſui poſſe, *Joh. Veslingium obſ. 15.* experientia docuerit.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO LXXVIII.

D. JOHANNIS LA SERRE.

Succi hyoſciami internè uſurpati effectus.

CHirurgus quidam Monſpelienſis ſub curâ habens dyſentericum, clyſterem cum librâ unâ ſucci hyoſcyami injici juſſit. Statim à ſumpto enemate ægrotus tanquam temulentus fiebat, omni ſenſuum uſu orbatus, torvoque erat aſpectu. Atque ſi ſedens in lecto collocaretur, in eo ſitu ſtatuæ inſtar remanebat; in tali ſtatû absq; ullo remediorum ſubſidio per viginti quatuor horarum ſpatium relictus fuit; tum temporis enim advocatus medicus, cognitâ iſtorum ſymptomatum causâ, aptis medicamentis propinquam mortem fugavit. Sed per ſex ſeptimanas ad minimum quaſi temulentus fuit adhuc ægrotus.

SCHO-

SCHOLIUM.

HAnoviæ dyſenterico dedit Empiricus quidam Enema, in quo ℥j. Opii Thebaic. fuerat diſſoluta, huic ſtatim apoplexia & mors ſubſecuta eſt.

[*D. Joh. Dolæus.*]

OBSERVATIO LXXIX.
D. JOHANNIS LA SERRE.
Cœcitas certâ anni tempeſtate invadens.

VIrginem quandam plebejam vidi Monſpelii octodecim aut circiter annorum; quæ ſingulis annis verſus menſem Majum perfectâ cœcitate occupabatur ſub veſperam paulò poſt Solis occaſum, illaque durabat ad poſteriorem usque lucem, donec ſol denuo ortus foret; tunc enim nullum apparebat in ejus oculis priſtinæ cœcitatis veſtigium; in tali perſeverabat Statû per tres quatuorve menſes; & integro ante invaſionem menſe videbantur ipſi nubeculæ oculis obverſari. Sæpè cum amicis noctu illam inviſi, ut certior fierem, num fraus aliqua ſubeſſet; ſed proximè admotis oculis ejus lucernis, & diu ſatis ibi detentis, nihil penitus percipere unquam potuit. Ab ipſa accepi, amitam ejus, iſtiusque amitæ liberos duos, eodem affectu eſſe detentos. Ruſticum in patriâ meâ vidi pari etiam affectû laborantem.

[*Caſſellis An. 1687. 1. Octobr. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXX.
D. GEORGII FRANCI.
Abortus VII. Hebdomadum cum gemina mola pingui.

NObiliſſima Conjux Ampliſſimi Dn, I. E. L. Conſil. & Ableg. L. annos xxiv. circiter nata, temperamenti ſanguineo-cholerici, jam quartâ vice utero gerebat circiter à VII. ſeptimanis. A principio tamen Anni poſt C. N. cIↄ Iↄc xxcvi. ſenſit ſuppreſſionem menſium, (quos totô ſeptenniô, quô ducta eſt, inordinatos & pauciſſimos habuit) adeò, ut ſuſpicaretur, ſe eſſe gravidam, maximè cùm abdomen ſenſim intumeſceret, & nauſea quædam ad certos cibos oriretur: pedes quoque parum, maximè circa veſperam intumuere. Interim Dn. Maritus jam à IV. menſibus domo aberat, heicque apud nos commorabatur: Commodum ecce Conjux ejus ante has VIII. ſeptimanas huc etiam venit, & acceſſit Marito. Continuatur menſium ſuppreſſio cum intumeſcentia abdominis, adeoque ipſa ſpes imprægnationis. Ante triduum filiolam bima paullò majorem utroque brachio in altum adtollit; ſentit ſtatim ruptionem quandam internè in abdomine cum dolore; ſtatim mali quid ominatur, nec fallitur; ſiquidem xxiv. Maji ♀. ſt. n. circa veſperam ſentit niſus aliquot ſpurios. Sequenti die xxv. Maji ♄. continuantur iidem & ſenſim aliquid cruenti ſimulque aquoſi liquoris effluit. Vocor xxvi. Maji ☉. mane, omnia aderant abortus imminentis indicia. Cùmque ob nimis turgidas venas urgeret Venæſectionem; conſenſi; maximè cùm ſe diceret à V. menſibus utero gerere. Sollemne enim apud nos eſt & proficuum, præcipuè in regione calidiore, & ubi vinum ordinariè bibitur, ut mediô geſtationis tempore venam ſibi in alterutro brachio incidi gravidæ patiantur, quod etiam ultimô menſe

menſe feliciter repetunt; præcipuè, quibus major ſanguinis copia, adeò ut ipſe viderim, eodem die venam ſectam, & feliciſſimè peperiſſe gravidam; quod & audio Viennæ in Auſtria ſæpè confieri, ubi pro bono habent omine, wann man die Aderlaßbinde mit ins Kindel-Bett bringt. Secatur in dextro Noſtræ brachio mediana, emittitur ℔ß. ſanguinis cum εὐφορίᾳ, absque omni moleſtia. Interim tamen & ante & poſt V. S. niſus dicti fiebant crebriores, humorque aqueus ſanguineô permiſtus ſenſim profluebat. Exhibeo Pulv. ex Unicorn. foſs. & vero, Ebor. ſ. Igne, Lap. Bezoar, Pulv. meo catholico, Corall. r. &c. in Aqua Nymphææ; ſed primam ſtatim revomuit doſin. Ecce intra horam continuatis, immò auctis niſibus excernitur primò Embryum, & poſt VIII. horas demùm ſecundina cum placenta uterina, cui ſimul adhærebat gemina mola ex mera membranoſa pinguedine conſtans, quarum una magnitudine ovi gallinacei, altera columbini, ſine ulla vaſorum notabili præſentia vel textura. Has cùm videret obſtetrix, judicare neſcivit, donec ſupervenirem, & rem omnem in aqua fontana macerarem atq; examinarem, ſimulque ad oculum omnia & minutiſſima quæque demonſtrarem. Ipſum Embryum erat ad digiti indicis longitudinem, ſed paullò craſſius: In capite, ubi fontanella eſt, erat veſica membranea, inſtar digitalis, ſed perforata, ita ut ipſam cerebri ſubſtantiam potuerim conſpicere. Contemplabamur oculos gemellos, ipſas nares, auresque utrinque; os acutum & prominens, inſtar ranæ ferè: apertô eodem lingua videbatur. Siniſtra manus pone aurem ſiniſtram reclinata, dextra verò retrorſum, & quaſi contorta ad dorſum. Pedes utrinque verſus nates repoſiti; in artubus omnibus digiti non ſolùm exactè diſtincti, egregièque figurati, ſed & ipſi eorum unguiculi conſpiciebantur. Abdomen turgidulum, cum funiculo umbilicali ad VI. uncias longo. Aderat inſuper manifeſtum penis & ani indicium. In dorſo ſpina quaſi pellucida per vertebras parvulas translucebat. Cultri examen adſtantes nolebant ad-

mittere. Interim maximi ſanguinis grumi ad pugni magnitudinem ab abortiente excernebantur, absque ulla ferè virium jactura; ſitis tamen paullò intendebatur, ſed ad cibos nullus erat appetitus, qui tamen intra triduum rediit, ita ut poſt uſum ſanguinem depurantium & confortantium intra VI. dies potuerit conſueta munia commodiſſimè obire, & quò vellet domi prodire. Succurrit memoriæ aliud notabile exemplum, quod in honeſtiſſima Matrona Nobil. Dn. Durr, Vice-Chiliarchæ Conjuge, A. C. cIↄ Iↄc xxc, ipsâ æſtate abortum patiente cum notabili δυστοκίᾳ obſervavi, marito tum in Anglia abſente cum Sereniſſimo Dn. CAROLO, Com. Pal. & Elect. Herede: ſiquidem poſt plurimas moleſtias, niſus ingentes, ſed irritos, obrepentibus lipothymiis aliisque Symptomatibus ægerrimè ſecundinæ fetum mortuum ſequebantur; illis verò (quam cauſſam tot moleſtiarum deinceps credere cogebamur) adnata erat ingens mola librarum circiter VII. planè inſtar Steatomatis adipoſa, pauciſſimisque vaſculis prædita. Ab illo tempore hæc Matrona, utut ſatis vegeta & nondum quadragenaria intra VI. annos non concepit, donec ante VII. menſes iterum abortum ederet.

OBSERVATIO LXXXI.

D. GEORGII FRANCI.

Ex Fiſtula pedis Gangrænoſa in cœco mors.

PErilluſtris Dn. L. B. de Bourſcheid, Dominus in Burgbroul, ætatis ſuæ ultra LXXII. ann. jam à XXVIII. annis cœcus (ſcil. eodem annô, quô uxor ejus moriebatur, fraterque ejus ferè eâdem ætate cœcus factus) multas perpeſſus calamitates ulcus in ſiniſtro crure ſentit, multotiesque eryſipelate atque calculo vexabatur. Fonticulum pedi adapta-

aptavit, ſed parum proficientem. Jam ultra annum ſenſit tumorem in ſiniſtra papilla durum. Verum pes æger cepit ex Eryſipelate ſe pejus habere, immo tandem in gangrænam incidit, cum veſicis magnis in planta infrà ſupraque eam ex cœruleo atris, tumorque papillæ mirum augebatur in modum. Aderat à V. diebus alvi conſtipatio; vocor ex acidulis S. Antonii (vulgò Tôngeſtein, ubi tunc temporis Sereniſs. Dn. FRIDERICO MAGNO, Marchioni Badenſi &c.&c. Dn. meo Clementiſſimo Heroi Toga clariſſimo & omnium bonarum Artium DEO tutelari clementiſſimo inſerviebam) video rem conclamatam in Optimo Sene. Clyſterem injici curo, confortantia & antapoplectica (ita circumſtantiæ urgebant) exhibeo, verum intra bihorium $\frac{20}{30}$. Junii CIƆ IƆC LXXXIII. poſt hor. 12. merid. moritur, partim Apoplecticus, partim ſuffocatus: Vir cetera pius, probus & erga Clerum ac pauperes admodum liberalis. Poſt mortem 2. diebus facies mirum in modum intumuit cum fœtore, procul dubio à ſuffocatione & ſanguine in præcordiis ſtagnante.

OBSERVATIO LXXXII.
D. GEORGII FRANCI.
Dyſenteria cum morbillis & convulſionibus letalis.

Cum proxime elapſa æſtate CIƆ IƆC LXXXVII. ob inæqualem totius anni craſin, tam vitio aëris, quam humorum internorum, quos maximè adauxit fructuum horariorum, nebulis & pluviis malignis infectorum, in multis ingluvies, multi infantes immo & adulti Libitinæ in rationes venerant, tum in Palatinatu, tum in vicinis regionibus. Inter alios filiolus V. annorum, Dn. Boxbergeri Ludimagiſtri Eccleſiæ Lutheranæ Heidelbergenſis, primo diarrhœa, dein ipſa corripitur dyſenteria, quibus ſuperve-

pervenere morbilli, hinc inde per corpus diſperſi, qui tamen poſt paucos evanuerant dies uſu bezoardicorum. Nihilominus tormina & dejectiones modo mucoſæ, modo cruentæ augentur, aderat vomitio creberrima, ut nihil tam alimentorum, quàm medicamentorum ulterius aſſumere valeret, cum anorexia, ſiti, febri & fœtore cadaveroſo, qui ſollemnis prodromus mortis eſſe adſolet. Tandem ſupervenere Convulſiones, qui 30. Auguſti circa meridiem huic Tragœdiæ impoſuere finem.

OBSERVATIO LXXXIII.
D. GEORGII FRANCI.
Vir Menſtruus.

QUando *Mich. Scotus Phyſiogn. c. X.* & *Caſp. à Reies* in *Campo Elyſ. Jucund. Quæſt. XLVII. n. 16.* aſſerunt Judæos per naturam habere fluxum ſanguinis per virgam ſecundum lunam quibusdam guttis, ut mulieres; illis minimè accedo, tum quod ſit præter rationem, tum præter experientiam, quod & illi, qui ad Chriſtianismum ſunt converſi, confirmant, ut taceam iſtos propter munditiem & rigorem legis Moſaicæ in femellis menſtruatis eſſe admodum præciſos & accuratos. Hoc etiam in Judæis negat immenſæ lectionis Vir *Gisbert. Voëtius diſpp. Select. part. 2. p. 90.* cum *Abulenſi*, *Salmerone* atque *Lorino*. Nihilominus pati & mares magno valetudinis commodo fluxus menſtruos pronunciat *Th. Bartholin. Cent. V. h. 33.* ubi ſimul allegat *A. Lacunam p. 7. de meth. cur. carunc.* in Lotharingia ac Germania vidiſſe nonnullos, quibus ordinariè menſes effluxerint, lacq; in mammillis. Et pluribus aliis hoc confirmavi exemplis ex *Aquapendente*, *Reies*, *Zacuto* in *Satyræ meæ Medicæ Contin. V. lit. γ.* Hac vice ſubnectam hiſtoriam, quam nuper Expertiſs. *Dn. D. de Houſt*, Septuagenarius & Pract. Celeberr. Heidel-

berg.

berg. 3. Sept. CIↃ IↃC LXXXVII. in Conſilio Facultatis mihi retulit, ſe ſcil. vidiſſe olim Seduni in patria lanionem, qui ſingulis menſibus per urethram ſanguinem redderet menſtruum. Quod cum in vulgus emanaret, abhorruit à Viro, nemoque deinceps carnes ex ejus macello coëmere voluit.

[*A. 1687. Nov. Heidelbergâ Auguſtam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXXIV.
D. JOH. DANIELIS GEYERI,
De
Cadavere in antiquo ſepulchreto reperto unà cum urnis ſepulcralibus.

CIrca pagum Dünttesheim Alzejanæ Diœceſeos. A. 1685. in fertili agro inter arandum ruſticus inveniebat ſepulcrum, inque eo ſandapilam lapideam 12. pedes longam, latam vero 4, remoto operculo à ruſtico ejusque ſocio ſub ſpe theſauri intus nil aliud reperiere niſi ſceletum humanum, cujus caput, coſtæ ac artus poterant conſpici, quæ omnia cum præter intentionem fuerint contacta, ſtatim in pulverem reſolvebantur; ubi locus abdominis, erat vilis pulvis, præterea pauca oſſicula flava ſive fuſca tarſi, carpi, cum dentibus, ſollicitus equidem fui in inquirendo fabuloſo oſſiculo Luz, ſed fruſtra: Juxta latus dextrum urna poſita fuit vitrea capax fere dimidiæ menſuræ Rhenanæ, juxta ſiniſtrum phiala itidem vitrea, quæ vaſa odorem ſpirabant ſulphureo-nitroſum, externè coloris viridis, internè, quaſi oleum cum pulvere eſſet commiſtum quod lateribus adhærebat, phœnicei, alias vacua. Aderant præterea claves ſive ſcoreæ ferreæ, capilli &c. Sandapila erat adeò corrupta vetuſtate, ut digitis comminuere potuerim, quod verò tractu temporis ceſſavit, lapisque erat veluti ex arenulis compactus, wie

Sand=

Sandſtein. De inſcribtione ſollicitus eſſe non potui, cum curvo & colo per tot annos lapis corruptus fuerit, inſuperq; ruſtici omnia confregerint: ſuſpicioni ſi locus eſſet vel pro antiquo Vangionum monumento poſſet haberi, vel à temporibus Caroli M. deduci, qui his in locis caſtra metatus eſt.

Fig. XLIV. XLV. XLVI.

OBSERVATIO LXXXV.

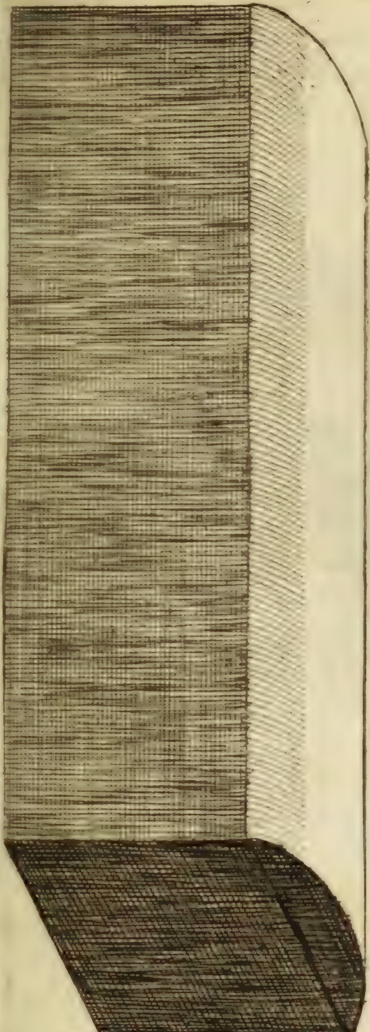
D. JOH. DANIELIS GEYERI,

De

Variis oſſibus lapidefactis animantium ac gigantum.

VIx pagus aut oppidum eſt, ubi non aut gigantis aut alterius cujusdam animantis oſſa prægrandia monſtrantur. Sic apud nos Manhemii ex antiquis Nicri fluvii ripis effodiuntur oſſa varia, dentes &c. qui ſuis maxillis inferioribus & ſuperioribus per gomphoſin ſunt inſerti, quorum varia eſt figura, mox inſtar caninorum, mox inſtar molarium; ſubſtantiam habent ſimilem unicornu, interius egregie albentem, ſtriatam, exterius partim fuſcam partim ex nigro flavam, ponderoſam, adeo ut unicus dens dimidiæ libræ pondus exſuperet, tota maxilla verò decem libras & ultra pendeat, & quaſi cute rugisque obducta ſit non aliter ac in brutis fauces. Vulgus apud nos arbitratur eſſe rudera ac oſſa Elephantum, quorum veſtigia & antiquitatem ab ipſo *Julio Cæſare* deſumunt. Verum fabuloſum puto, potiusque credo, non eſſe oſſa transmutata in lapides, ſed, veluti unicornu foſſile aut bolus, pinguem ac bituminoſam terræ exſuperantiam, quæ luſu naturæ ita elaborata fuit: Quemadmodum etiam aliis in locis id ipſum invenitur, uti Elbingenrode in der Baumanns Höle/ de qua ſpelunca tamen volunt ſupereſſe adhuc à temporibus diluvii, ubi inundatione

pag: 176. Fig: 45.

Sandapila.

Fig: 44.

Urnæ Sepulcrales

Fig: 46.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Hepar Gallinæ macilentæ.
Fig: 47.
pag: 177.

De

tione facta homines cum animalibus ſeſe abſcondebant, ac ita in eis lapideſcebant. Similiter apud nos in pago Feudenheim videre licet os ſacrum, Iſchii & coxendicis gigantis lapidefacti, ſed ſimiliter non pro veris agnoſco, utut non negârim olim gigantes repertos fuiſſe.

OBSERVATIO LXXXVI.
D. JOH. DANIELIS GEYERI,
De
Hepate gallinæ macilentæ magno.

ADmiramur jecora anſerum Judæorum tritico Turcico aut hordeo cocto ſaginatorum, quod tamen magis attribuendum quieti & ſaginationi quam alii rei eſſe arbitror. In gallina nondum annoſa tantæ magnitudinis hepar poſt decollationem reperi, ut appictam effigiem ſuperaret, pondus erat ℥vß. ʒiij. neque ullum, dum viveret, motus impedimentum ſenſerat, ſana alias ſed macilenta. Fig. XLVII.

OBSERVATIO LXXXVII.
D. JOH. DANIELIS GEYERI,
De
Lumbrico longo.

DE longitudine lumbricorum egregia exempla poſſunt legi apud *Horſt. Sect. 18. ep. p. m. 500. Trallian. l. 7. c. 6. Foreſt. l. 21. Obſ. 26.* Heic ego in filiolo militis cujusdam gregarii obſervavi, poſtquam diu cachexia, tumore ac duritie ventris laboraſſet multoque pane ſeſe ingurgitaſſet, quod tandem vermem excreverit ad ſex præter propter ulnarum longitudinem, quod admiratus fui in puerulo vix ſextum annum ingreſſo. Hoc verme ſpontè excreto ſanus vivit.

[*A. 1687. 25. Nov. Auguſtam miſſæ.*]

OBSERVATIO LXXXVIII.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.
Phthiſis à Variolis lethalis.

ADoleſcens nobilis XVII. annorum cum Auguſto menſe Ann. M DC LXXXV. dyſenteriâ laborâſſet, feliciter eluctatus & curatus liberius hinc paulò vini potui; idque non raris vicibus, indulgens, menſe Decembri corripitur Variolis, prævio dolore dorſi & aliis Symptomatibus ordinariis. His ex ordine naturæ erumpentibus, arefactis & deciduis non tamen calor ſubſidere penitùs deprehenditur, ſed in hecticum ſenſim pulſu frequenti abire. Tuſſis etiam quatit pulmones & plenis tandem velis purulentâ excretione erumpit Phthiſis. Conſumptum inde corpus, nil juvantibus generoſis remediis, elapſis XL. diebus, tanquam terminô acutorum ultimô fatis conceſſit.

OBSERVATIO LXXXIX.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.
Uſus Lepidii antiſcorbuticus

ἰυπδεις☉.

INter plantas antiſcorbuticas eminet lepidium, ſeu piperitis, ſale volatili acri reliquis omnibus ſui generis contra fœtum. Inclaruit olim inter veſicantia, tum aliis uſibus, tum ad epilepſiam è certâ aliquâ parte corporis inſurgentem, experimentô & laudibus *Tralliani l. 1. c. 15. p. m. 73.* omnibus aliis antepoſitum; illumque locum apprimè tuetur. Pro interno uſu ad ſcorbutum frigidum commendandum meritò, neque timendum acrimoniam illam exteriùs ulcerantem ullam corpori intùs noxam inferre, quod cum allio, ſinapi

& aliis

& aliis ſimilibus habet commune, mox & maſticatione & ventriculi homogeneo ſalivæ menſtruo immutatâ activitate illâ, ut rodere deſinat, non prodeſſe. Εὐπόριστον eſt antiſcorbuticum, nec alium ferè magis quàm ad hunc modulum conformatum uſum expedit.

Apponuntur aſſis carnibus folia lepidii recentia, gratum ſic condimentum ſuâ acceſſione largientia. Succus in embammata cedit admodùm ſalubria, temperatâ & ſic ſucculentâ humiditate vi ſalinâ, vel vini quoque, aceti & ſacchari additione gratior redditus. Spiritus, affuſione ſpiritûs vini paratus, ad inſtar ſpiritûs cochleariæ mitior & ipſe eſt, ſeligendus, inprimis ex horum combinatione, cum vel ſine aliis, raphani ruſticani raſurâ, naſturtiô aquaticô, ſedo minori, radice acri, trifolii fibrini, &c. compoſitus Spiritus antiſcorbuticus.

Optimus & facillimus aſſumendi modus eſt, ſi pani butyrô illitô ſuperſtrata folia recentia lota priùs, maſticentur & aſſumantur, uti Germanis aliàs ſolenne eſt, eodem pactô foliis rutæ recentibus uti. Omnis ita conticeſcit acrimonia, & edulium medicamentoſum gratum aſſumptum, effectus edit optatos. Pinguia nimirum obtundunt vim ſalinam, ut implicatæ particulæ acres ramoſis mollibus alium planè offerant ſaporem, quæ hinc optimum ſunt omnis illius caloris & metuendæ forſan noxæ & genuinum corrigens.

Meminimus & limaturam Martis crudam, ſed ſubtiliorem cum pane butyrô illitô aſſumptam ſummo cum ſucceſſu ab hypochondriaco. Eſt nempè & alia ex hoc uſu expectanda utilitas, humores acidi, auſteri ab uſu horum alcalinorum facilè efferandi & calorem quendam vagum daturi, mediante interprete hoc ſulphureo placabili magis modo domantur & ſubiguntur.

OBSERVATIO XC.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
De
Spiritu & Sale volatili lumbricorum terreſtrium antiarthritico.

FOemina XLV. annorum ante XIX. hosce annos laborabat arthritide vagâ ſcorbuticâ. Præter alia remedia, antiſcorbutica, martialia, diaphoretica, cinnabarina, anodyna illinebatur carpo dolenti ſpiritus lumbricorum volatilis, ſolus, ut eò extantius pateret virtus. Dictum factum, conquieſcebat idem; cumque vagabundo more repeteret circa articulos alios, quoties applicaretur idem, ſimilis ſequebatur effectus, brevi poſt abacto penitùs malo. Utut verò ob acrimoniæ ſalinæ rodentis gradum diverſum non in aliis æquè & penitùs extemplò conticeſcat exortus conſimilis dolor, nunquam tamen ſine levamine relinquit ægros, ſeu ſolus impendatur huic uſui, ſeu cum conformibus aliis mixtus, ut cum ſpiritu formicarum, cochleariæ, articulari ad extrà, C. C. ſalis Armoniaci, eſſent. caſtor. &c. Hæc ſanè topica nervina & roborantia omnium fuerint optima, & ſæpiùs à nobis probata, modò, præter dicta, etiam venæſectio & purgatio accedat, & proba obſervetur diæta.

Eâ verò occaſione de modo parandi hunc ſpiritum operæ pretium eſt quædam addere. Parari poteſt triplici modo, cum aliis deſtillationum generibus, & parandi ſalia volatilia, communi: viâ humidâ, mediâ, & ſiccâ. Viâ humidâ, recipiendo lumbricos terreſtres q. v. ad libram unam vel alteram, vivos illos & lotos; condantur & reponantur in cucurbitâ vitreâ leniter tectâ, ſibi relicti per aliquot hebdomades, donec reſolvantur in putrilaginem. Si aëre paulò calidiori id fiat, fermentatio magis evidens prævia viſitur. Hinc l. a. fit de-

ſtilla-

ſtillatio & rectificatio. Aſt hic ipſe proceſſus optimè quidem ſuccedit, ſed fœtor maximus conjunctus ingratum reddit medicamentum.

Media via ſtatui poteſt, alibi à nobis memorata, quando lumbrici vivi loti ſ. q. induntur retortæ vitreæ, ſuperingeſtis cineribus cribellatis, & mox ex arenâ debitis caloris gradibus deſtillatur ſpiritus, cum olei inſigniter empyreumatici parte, qui pro lubitu rectificandus ſuis inſervit uſibus. Enimverò & hic magis phlegmaticus, ſal volatile non minus ac prior implicitum & teneriùs exhibet, quare uſu egregiô non caret, cedit verò uterque tertiô modô, viâ ſiccâ parando.

Recipiuntur lumbrici terreſtres, menſibus æſtivis, tempore pluvio in copiâ colligendi, abloti cum vino ſuſpenduntur filis lineis puris in aërem liberum, donec, quod brevi temporis ſpatio fit, exiccati in hunc & alios uſus majoris momenti ſervari queant. Horum quantitas ſufficiens retortæ indita ex arenâ propulſa largitur ſpiritum, minori quidem quantitate, ſed efficaciſſimum, ab oleo ſuo ſeparandum, & ſal volatile egregium, tum in recipiente vitreo vaſe, tum collo retortæ affixum. Elutriari idem affusâ aquâ ſimplici vel ſpiritu vini poteſt, & cum ſpiritu rectificatione maritari, pro uſu cephalico, nervino, epileptico, antiſcorbutico, antiparalytico, arthritico ſingulari.

OBSERVATIO XCI.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,

De

Uteri procidentiâ.

NOn infrequens vitium eſt in fœminis prolapſus uteri, ſeu procidentia, & è loco ſuo emotio. Eſtque eadem vel interna, quâ de optimè divinus *Hippocrates* agit

 paſſim,

paſſim, vel externa. Hæc iterum vel ſpuria, excreſcentia, ſcirrho debita, vel vera; modò vaginæ, quod frequentius fit, modò ipſius uteri.

Tumor ipſe vel tactui hinc apparet, vel oculis ſimul: mollis, mobilis, niſu abdominis & reſpiratione retentâ depreſſi facilè exiens, modò minor, modò major, aliquando & durus, ſi in ſcirrhum degeneret.

Fœmina paupercula tali quoad vaginam magis laborare viſa, retinebat intus molem, ne prorumperet & negotium faceſſeret, ſubdito & intruſo pomo. Monſtratura vitium medico, halitu retento verſus inferiora niſu factô exhibebat primò pomum cum impetu proſiliens, ſenſim evolutô ipsô molli corpore coriaceo, quod eodem facili obice reponebat, evitans ſic moleſtiam ordinariam tum in ambulando, tum in corpore reliquo, appulsô frigore. Ubi conſiderandum relinquitur hoc ipſum phænomenum, quod pro lubitu extrudi poſſit aliquando ſolô niſu illô.

Quamvis verò non dari omninò procidentiam uteri veram aliqui negare conentur, & publicis ſcriptis hæc velitata ſint; certum tamen eſt per αὐτοψίαν, procidiſſe eundem ita, ut ſpithamæ ferè diſtantiâ, ſeu plurium ſaltim vj. vel vij. unciarum diſtantiâ ipſum orificium uteri internum extra corpus elatum menſes foris ſtillârit.

Fœmina honeſta hoc ipſum patiens nobis id referebat primùm, hinc dubitantibus, & monſtrare ſeu oculis ſubjicere non dubitabat, pluribus annis ita affecta, quæ etiamnum vivit, etſi menſes per ætatem fluere jam deſierint. Aëri frigidiori expoſita cardiogmum experta eſt ſæpiùs, ut & tenſionem quandam abdominis, quod in priori illâ memoratâ gravius factum obſervavimus.

Certum item, ita prociđiſſe, ut infans intùs geſtatus in prolapſo hoc corpore viſus, teſte omni exceptione majori,

Harvæo,

Harvæo, exerc. de partu p. 518. ſeqq. ut poſt mortem exciſus priùs uterus non fuerit inventus; ut ipſe in vivis & mortuis reverà elapſus repertus. Quod negare velle ut contra ſenſus loqui eſt, ita nec putandum eſt, obſtare poſſe experientiæ rationem: firmatum eum ſatis & ligamentis affixum, ut incarceratum manere oporteat. Magna enim eſt in eo expanſiva vis, imô major ac in ullâ parte corporis aliâ. Partus difficilis extento eidem facilè vim inferre poteſt, accedente inprimis intemperie humidâ & laxitate.

Quare cùm vel mox à partu poſt fœtum ipſum & ſecundinas foràs extuberet, vel aliquanto tempore poſt, retinendus globo quocunque, herniæ uterinæ nomine venire poteſt, (quamvis hæc latiùs pateat,) ſaltim quoad analogiam modi & cauſæ. Fit enim ſine dubio ab inæquali vel æquali magis diſtenſione membranarum, coriacei marſupii, ligamentorum & fibrarum uteri, ut ſcirrhus ab inæquali nutrimenti proprii concretione & coagulatione, cedentibus ſibi invicem fibris, & elatere ſic laxato.

Tacemus hanc in rem & apud antiquos & recentiores laudatas obſervationes idem confirmantes, ut & illud, quod notavimus in æditui cujusdam conjuge, cui non niſi geſtationis tempore procidentia quædam contingebat, ob molem uteri protruſâ laxatâ membranâ.

[*1687. 27. Novembr. Jenâ Noribergam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO XCII.

DN. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,

De

Curatione Maniæ per Emeticum.

MAniacum Tartarô emeticô reſtitutum notavit *D. Gründelius* in *Ephem. n. Dec. II. Ann. IV. Obſ. 166.* Quæ hiſtoria cum ſequenti coincidit: Faber lignarius juvenis Arnſtadii, Georgius Michael Zimmermann/ maniacus compede vinctus, noctes diesque variô clamore implevit carcerem, oblata fregit, veſtes diſcidit, & ferè Milonem Crotoniatum ingluvie æquavit. Ad ſanitatem verò rediit, cùm Tartari Emetici grana tria in hauſtu cereviſiæ ſecundariæ ſumſit, in fronte venæſectionem admiſit, & Nitro Antimoniato in prædicto potu ſoluto eſt uſus.

OBSERVATIO XCIII.

DN. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII,

De

Sternutatione enormi ex uſu cereviſiæ.

STernutationis ſupra modum concitatæ à capitis tumore, vulnere, catarrho tenui acri, vermibus, veneno, recitantur exempla in *Ephem. Dec. I. Ann. 3. Obſerv. 138.* ſimulque dicitur, ubi proſit ipſa, aut obſit. Sternutationis à ſeri acrimonia violentiſſimæ curationem dat *D. Clauderus* in *Decur. II. Ann. IV. Obſerv. 141.* Ab eſu gammarorum immodicam & ſat diuturnam obſervavit *D. Rommelius Obſ. 25. Anni ejusdem.* Admirandæ ſternutationis cum eruptione ſanguinis per nares, oſtendente unô alteri digitum incurvatum in manu, meminit *Hæſerus* in *Herc. Med. lib. 1. cap. 7.* Quidam opilio ætatis mediæ, in pago Schwartzburgico, à mode-

moderato cereviſiæ uſu, ſingulis ferè horis diei decies vel undecies, & noctu aliquoties interdum ſat graviter ſternutat, idque per annos nunc decem ſine valetudinis jactura patitur. Porrectò ipſi nuper Tartarô emeticô ad gr. ij. ad decem hebdomades cereviſiam benè tulit. Poſtea ex eodem potu antiqua recruduit moleſtia; hinc pharmacô priori vomitus excitatus, malumque profligatum fuit rurſus. Elapſis menſibus tribus, cùm antè ſemper absque incommodo bibiſſet cereviſiam, denuò exorta eſt ſternutatio valida; quæ ſicut antea vomitu ad tot menſes fuit ſedata. Ab alio potionis genere nulla ſequitur læſio. Mavult autem quotannis quater ſuſtinere vomitiones, quàm ab aſſueto cereviſiæ potu abſtinere penitus opilio.

OBSERVATIO XCIV.

DN. JACOBI AUGUSTINI HûNERWOLFFII,

De

Virtute ſtercoris ovilli.

NIhil ſub ſole tàm abjectum eſt, quod non aliquando proſit hominibus. A ſtercore animalium fertiles fiunt agri, homines ſani. Quis ergò negligeret hæc tempore neceſſitatis, aut illis invideret, quibus res anguſta domi eſt. Auxiliatricem diverſorum ſtercorum virtutem internam & externam in nonnullis expoſuit *D. Albrecht* in *Ephem. Decur. II. Ann. 4. Obſerv. 81.* Modum operandi tradidit *D. Grube de med. ſimpl. cognoſc. p. 57.* Stercus ovillum præter uſum agrarium, & vim emolliendi, diſcutiendi, dolores ſedandi quam poſſidet, extra etiam egregiè ſiccat, extergit, conſolidat, & hinc traumaticum audit. Priores virtutes demonſtrat fœmina quædam ruſtica, in contumaci obſtructione ac dolore alvi, foliis ſenæ & rhabarbaro incaſſum uſa, ſtercus recens ovillum cataplasmatis formâ alvo imponens, & natu-

naturam à ſarcina liberans. Altera virtus confirmatur hôc caſu: Chriſtophori Neubauers, figuli noſtratis filiolus biennis, poſt variolas epidemias phagadænica in tibiis ſervavit ulcera, quæ ſat diu chirurgorum illuſere manus, & tandem inſperſo pulvere ſtercoris ovilli feliciter à parentibus fuêre ſanata.

[*1687. 27. Nov. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO XCV.
D. ADAMI à LEBENWALDT,
De
Febri maligna in me ipſo.

TRiſtis obitus celeberrimi noſtri *Perſei II.* revocavit mihi in mentem typum febris malignæ in me ipſo obſervatum. Duos ante annos, dum hybernarent apud nos auxiliares Imperii milites, acceſſit me Officialis quidam illorum, qui titubantibus pedibus, voce debili & interciſa mihi expoſuit ſtatum malæ valetudinis, quam, ex qualitatibus mutatis & actionibus læſis, ſecundumque omnia ſigna pathognomonica, facile colligere fuit, mali moris hoſpitem fovere; loquebatur mihi, licet retrocedenti, de ore ad os, fomitemq; probabiliter ſalivæ meæ adhærentem communicavit. Quid fit? incipio nonnihil languere animo, cibum ſine appetitu ſumere, noctem inquietam & anxiam habere, altero die manè alimentum ingeſtum cum tanto impetu evomere, quaſi per ſyringam in longum ſpatium fuiſſet exploſum. Succeſſit maximus æſtus in hypochondrio dextro verſus hepar, ſitis inextinguibilis, ut potius moriendum mihi duxerim, quàm non bibendum, ita ut ad 5. menſuras aquæ coctæ eo die exhauſerim, appetitu ad omnem cibum totaliter proſtrato. Paulò poſt cor ingenti ardore corripitur,

vires

vires collabuntur, coma ſomnolentum me opprimit, applicatur clyſter, qui etiam ad modicas evacuationes vires magis dejecit. Caput ſine dolore quidem fuit, ſenſus autem externi & interni ita debiles ut vix non ad delirium inclinarent; & hæc tragœdia ad quartum uſque diem continuavit, quo levis ſudor dabat indicem, per quam viam natura velit hoſtem infenſiſſimum ejicere, urina ferme in naturali ſtatu exiſtente. Arma ſumo, ſed quæ? Cornu cervi ſine igne præparatum in ſat magna quantitate impono in vitrum, ſuperfundo ſolam aquam cardui benedicti, & omni hora cochleare ſumo, &, laus DEO, ſeptimo die morbi abundantiſſimo ſudore liberor, perfecta criſi judicatus. Abſtinui à venæſectione, purgantibus etiam lenibus, aut ſudoriferis valde calefacientibus, ut Aqua theriacal. Mixtur. ſimpl. Sale C.C. volatili, & aliis theriacalibus, quæ non rarò ſublimant materiam malignam ad caput, deliria & convulſiones inducunt, præſertim ubi cerebrum imbecille &c. Miles, de quo dixi, iisdem medicamentis convaluit, &, uti non dubito, ſtrenuè pugnat contra Turcam; infecit autem in hoſpitio ſuo 6. perſonas, quarum duæ ſenio jam confectæ ultimum obierunt diem, cæteris convaleſcentibus. Adhortatos hic volo medentes, ut ſe ab halitu talium ægrorum cuſtodiant, vel utantur præſervativo univerſali ab Excellentiſſimo *D. D. Dobrzensky*, Profeſſore P. Pragenſi, propoſito, nimirum ejectione ſputi frequenti.

SCHOLIUM.

IPſe quoque hoc anno, menſe Aprili, civem hujus loci 40. circiter annos natum, febre petechiali contumaci, gravibus ſymptomatibus ſtipatâ, laborantem, præter alia primò uſurpata remedia, tandem, ad evitandos majores ſumtus, cùm hocce cornu cervi ſpagiricè, ut vocant, præparatum, per aliquot dies frequentiùs propinari curaſſem, feliciter, auxili-

ante DEO, ab imminente vitæ periculo liberatum fuiſſe, recordor.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO XCVI.
D. ADAMI à LEBENWALDT,
De
Aſthmate flatulento poſt febrem malignam.

VIr nobilis ante duos annos febris malignæ ſævitiem perpeſſus, finitâ hac, patitur aſthma flatulentum, ita (quod mirum dictu) ut nec loqui nec edere poſſit absque intercepta aliquali reſpiratione, gyrando os & caput, ut facilius auram trahere valeat, ventriculus ſemper flatibus impletur, qui diaphragma comprimit, poſt eructationem melius ſentit, ſed paulò poſt iterum inchoat affectus; fertur etiam ad omnia membra externa hæc flatulenta materia, & arthritidem vagam producit; medicamentis variis uſus, levatur aliquantulum, non curatur. An craſis & tonus viſcerum ita à malignitate deſtructus? judicent alii; hîc certè ex corvo malo malum ovum.

OBSERVATIO XCVII.
D. ADAMI à LEBENWALDT,
De
Hernia Varicoſa.

JUvenis quidam temperamenti ſanguinei, paſſus eſt herniam varicoſam in interna ſcroti tunica dilatatis vaſis ſpermaticis, cum dolore & pondere quoties deambularet. Aperitur vena brachii, ob plenitudinem ſanguinis, nec gutta efflu-

effluit, pedibus comprimit locum affectum, mitigatur dolor, & largiſſimo rivulo ſaltat ſanguis foras. An ex hoc concludendum, dolorem ſpiritus attrahere? Valde levatus fuit per venæ aureæ mediantibus ſanguiſugis apertionem.

[Leobio 1687. d. 24. Novembr. Auguſtam miſſa.]

OBSERVATIO XCVIII.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII,

De

Uſu baccarum ſolani racemoſi tinctorii Americani pro Confectione Alkermes.

ELectuarium in Officinis Pharmaceuticis ſub nomine Confectionis Alkermes notiſſimum non minus multorum hactenus meruit encomia, quàm varia ſubinde aliorum judicia ſubiit & cenſuras. Rejiciebatur modò Sericum, ab Autore *Meſue* ut Succo granorum chermes tingatur præſcriptum, modò lapis Lazuli ob vim purgantem ſuſpectus excludebatur, taxabat hic parandi modum, admixtumque Aurum, ille quod cùm ſucco chermes non deſtituamur, confectum tamen in Gallia ſolùm expetamus & in uſum vocemus. Hiſce omnibus nunc demum circa ipſam baſin ejus aliud ſuccedit dubium: An videlicet granis chermes in Electuario iſto ſubſtitui poſſint baccæ Solani racemoſi tinctorii Americani? Quod ipſum ad utriusque examen & collationem nos invitat. Equidem priora ſ. grana chermes quod attinet, illorum hiſtoria, quæque circa geneſin atque collectionem occurrunt, nota ſatis ſunt, & ut *Camerarius* Proavus meus b. m. in *Memorab. Medicin. Cent. 17.* docet, excrementa ſunt arboris nuciferæ, *Bauhino* in *Pinace* vocatæ Ilex aculeata

cocciglandifera, cui innaſcuntur, vel juxta *Malpighium* ad inſtar gallarum & tumorum aliorum, qui in plantis occurrunt, morboſæ ejus ſunt excreſcentiæ, ab inſecto, cujus quaſi uterus ſunt donec in liberiorem evolare poſſit auram, excitatæ. Conſimiles excreſcentiæ vermiculorum receptacula aliis quoque adnaſcuntur plantis, deprehenduntur quippe cocci tales in farfara quoque, parietaria, pimpinella, myrto, polygono, ipſaque celebria grana cocchenilia pariter non fructus plantæ, ſed ficus vel opuntiæ excrementa eſſe, quæ matura excludunt animalcula, me docuit Celeb. Lugdunenſ. Profeſſor *Hermannus*. Deberi animalculis iſtis ruborem quem habent, probant prodeuntes vermiculi rubicundi, relictis receptaculis decoloribus; De his ipſis autem curioſa plura promittit Celeb. *Franciſcus Redi* in *Tractatu*, quem parat mihique monſtravit, *de animalibus reperiundis in Plantis*. Vires granis Chermes communiter tribui ſolent cordiales, ſapor eſt adſtringens, amarus, hinc præter confectionem dictam tam ipſa quam ipſorum ſuccus non raro veniunt uſu: Tincturam cordialem cum ſucco Citri & Spiritu Roſarum inde paratam ſiſtunt *Ephemerid. Nat. Curioſ. Decad. I. Ann. VI. & VII. Append.* in *faſc. medicamentorum.*

Ex alterâ parte Baccæ Solani Tinctorii fructus ſunt Plantæ, cùm in hortis nunc undique colatur, non ignotæ, caulium robore & magnitudine, ſi ſolum nacta fuerit commodum, non exiguâ præditæ, quæ ipſas atque flores fert in pediculis racematim diſpoſitos, flores quidem inodoros pentapetalos, ſi petala vocare licet rotunda floris foliola, leviter rubentia, non decidua, ſed baccis poſtmodùm ſubjecta; hæ quippe in medio floris locantur, caſeoli forma, & ubi Autumno maturuerint rubentes, in pulpa humida continent ſemina plura, non quatuor ſolum, ceu habet *Rajus* in *Hiſtor. Pl nt.* compreſſa, nigra, ſplendentia. Baccæ iſtæ compreſſæ elegantem colorem exhibent rubicundum & communi-

municant liquoribus, qui non à ſeminibus eſt, ſed ab ipſo illorum receptaculo, materia dicta pulpoſa, quâ ablatâ remanent ſemina, nullum amplius conciliantia colorem. Planta hæc, ut conveniens ſortiatur nomen, atque ad congeneres & affines reducatur, reſpectu habito ad fructificationem tanquam finem ultimum, ad Solana refertur à Botanicorum Neotericis, hinc à Laudat. *Hermanno* in *Catalog. Plant. Hort. Lugdunenſ.* vocatur Solanum racemoſum, tinctorium Americanum, foliis & ſeminibus Amaranthi, non diſſentientibus *Rajo*, *Ammanno*, *Catalogo Hort. Reg. Pariſienſ.* licet aliis etiam nomine Bliti Indici, Amaranthi bacciferi veniat, quod iis forte non obſtare videatur bacca quam fert, exemplo Spinachiæ fragiferæ vel Atriplicis fructu Mori.

At de viribus plantæ hactenus in uſum non vocatæ cùm nondum conſtet, an, ut aliàs ſæpius obtinet, expectandum, quousque Experientia ejus olim facultates edoceat, quibus poſtea rationes & cauſæ aſſignari poſſint pro lubitu? An verò juxta Tabulas cognationum, ut tetra petalæ bivalves ſiliculoſæ acres, polyſpermæ ſemine & flore nudo pappoſæ ferè cauſticæ ſunt, &c. ita hæc cum bacciferis, quarum plurium vis eſt diuretica, & in ſpecie cum Solanis convenit?

Cùm ergò nulla adhuc alia videtur ratio, ob quam commendari poſſint baccæ illæ, quàm earum color, facile quidem probari poteſt earum uſus externus, ſive ad tingendum liquores, lintea, velut in *cit. Append. ad Ann. VI. VII. Ephemerid.* è baccis Spinachiæ fragif. & Solani Americani Bezetta rubra ſive Torna Solis Bezedina paranda adducitur; At pro uſu interno & Medico, non modò num jucundè ſed & an tutò quid exhibeatur attendendum, nec enim ſufficit color, ut hinc mox ad confectiones medicas cum fructu, ad tingendas in Aulis gelatinas, ſine ulteriore inqui-

inquiſitione poſſit eligi, quippe qui non neceſſarius, & pluribus ineſt quæ nociva ſunt. Secundò ex adductis patet inſignis quæ inter grana chermes & baccas hujus Solani intercedit differentia: Illa excrementa ſunt, hæ fructus plantæ, illa in vegetabili quidem nata, ad animale tamen pertinent regnum, ſalium volatilium promum condum; Illorum Tinctura affuſo acido colorem ſuum amittit acquirens flaveſcentem, harum è contra intenditur ut purpureus magis evadat; Illorum Tinctura ab alcali nil patitur, niſi quod diluetur, tardè colorem leviter amittens, harum verò color mox mutatur in violaceum admodum fugacem, & brevi cum viridi permutandum, ut tendando expertus fui; &c. Tertio, Grana chermes â longo tempore & experientia rerum magiſtra quoad vires cognita ſunt, nec minus in ſufficiente copia ſuppetunt, cùm Solani illius baccæ quoad iſtas adhuc lateant, vel ſuſpectæ reddantur ipſo nomine à Botanicis impoſito. Quæ ſingula aliud concludere non permittunt, quàm in dictâ Confectione Alkermes ſubſtitui illas Solani Racemoſi &c. baccas commodè non poſſe, & ab earum uſu Medico abſtinendum tamdiu, donec & facultates penitius innoteſcant, quod obtineri poſſe in ſeculo ad tentanda & ſcrutanda intimius naturalia curioſiſſimo, non deſperandum.

[*Scripta ad Celeberr. D. D. Wepferum Seniorem, quem ad hoc examen invitabat.*]

OBSER-

OBSERVATIO XCIX.

D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII,

De

Excreſcentia oſſium.

EXcreſcentia oſſium in capone *Eph. Decur. II. A. 4. O. 174.* notata, aliam ejus ſpeciem ſingularem, quam in cadavere humano Lutetiæ Pariſ. videre mihi contigit, in memoriam revocat: Laborabat puer quidam tumore inſigni absque cauſâ manifeſta ſenſim in fronte pronato, junctâ pòſt febre, & tumore, cùm augmentum indies ſumeret, ad oculos usque deſcendente; imponitur hinc ipſi cauterium, tumorque aperitur, &, quod nemo expectârat, deprehenditur contentus inibi non niſi ſanguis grumoſus, coagulatus, cujus & oſſis quædam portiones extrahuntur, deligatur alterô die, moriturque tertiô. Reperta in defuncti corpore fuêre ſequentia: Cute ablatâ non eo ſolùm in loco, quô apertio facta fuerat, ſed & per reliquum caput magnus conſimilium tumorum occurrebat numerus, diverſæ planè magnitudinis, quorum contenta ſimilis ubique conditionis, nil aliud ſcil. quàm ſanguinis grumi, fluente paucô hinc inde ſerô flaveſcente. Ablatô craniô, dura mater ſimili tumorum genere obſeſſa conſpiciebatur, cerebrum verò cum piâ matre, falcis parte intra utrumque ejus lobum, laudabile, paucus in vaſis ſanguis, ventriculi vacui, baſis cerebri & arteriæ carotides ibi illæſæ. Notatu verò digna quàm maximè videtur rara oſſis conſtitutio; nempe ubicunque aderant tumores iſti ſive intus ſ. extus cranium, ibi quoque prominebat maximus lamellarum oſſearum atque acutarum numerus, denſiſſimè & tanquam areæ invicem aggeſtarum, quas vix melius comparare licet, quàm cum ſale quodam cryſtalliſato, formâ ferè py-

ramidali ex baſi latiore in acumen deſinente, quod membranas verſus dirigebant, ita ut duræ matri & pericranio adhærerent tanquam continuæ; diſcedebant à cranio non difficulter, quod iis remotis non corroſum, ſed læve apparebat; exceptâ illâ regione, quam occupabat præcipuus in fronte tumor; eratque hic ut & reliqui non tam circa ſuturas, quàm hæ potiùs integræ nec lamellis obſitæ, præter exiguam partem ſuturæ coronalis.

Enimverò eò magis hoc in caſu ſolùm conjecturis agendum, quò minus in cauſæ cujuscunque prægreſſæ notitiam perveniri potuit. Miſſis aliis, non improbabile videtur, eam ipſam agnoſcendam eſſe cauſam, quæ in tumoribus omnibus & ſolùm deprehenſa fuit, membranasque à ſubjecto oſſe ſeparavit: Ipſæ ſcil. excreſcentiæ illæ oſſeæ, quæ baſi ſuâ cranio, apice verò membranis adhærentes, pungendo, lacerando, comprimendo vaſa, collecti cruoris cauſæ haberi poſſunt. Licet ergò duritie nonnihil cedant cranio illæ prominentes portiones, tamen natura ab illo non diſſimilis, ſubjectum iis cranium non niſi unicô locô corruptum, ſed æquale & læve, baſis earum poroſa, laxa, arguunt humorem non tàm qualitate quàm locô potiùs peccantem, per fibrarum interſtitia, porosve (ob laxatam fortè à cauſa ſ. interna ſ. externa compagem ampliatos) extruſum & concretum, figuratum ita, quod priùs & magis prope cranium indurari cœperit, apice remotiore membranis annexo acuminato ob minorem tenuioris ſucci quantitatem eò elevatam, & ſucceſſivè magis ad ſoliditatis ſtatum aſpirante.

[Tubingâ 1687. 29. Novembr. Auguſtam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO C.
D. JOH. JACOBI HARDERI.
Mingendi difficultas cum urina purulenta.

ANno 1685. Menſ. April. præſente Clariſs. Dn. *D. Hanhardo* Vitodurano, aliisque, puerum ſecuimus annorum circiter duodecim, à parentibus ruſticis progenitum. Hic dum viveret, ſatis bene coloratus, abdominis tympaniticam diſtenſionem bis incurrit, cui remedium convenientius non comperimus, quàm ſerum lactis caprilli, quô aliquandiu uſus eſt: Quadrimeſtre & quod excurrit ante obitum, de mingendi difficultate aliquâ, querelas frequentiores movit, comparente paulò poſt in ſcroto tumore phlegmonode: quem ubi ad ſuppurationem pervenerat, ſcalpellô apertum, veſicula nigricans ilicò excepit, anſamque hinc Chirurgo, ut unguento, quod contra gangrænam parat, uteretur, præbuit: Ab eo tempore urinas aliquoties inſpeximus, materiam purulentam in fundo copioſè deponentes, ceu in gonorrhœâ virulentâ (cujus exemplum rariùs alibi ſiſtemus) fieri aſſolet, quam deinceps grumuli ſanguinis, cum multo ardore comitabantur. Exulcerationi tam ſubitæ, cujus tamen cauſas cùm vel præcedaneæ inflammationis, minus calculi rodentis indicia evidentiora non adfuerint, mirari ſatis nequiimus, medicamentis convenientibus obviam ivimus internè, externè imperatis injectionibus, quas verò Chirurgus negligenter habuit. Ingraveſcentibus ſymptomatibus cum febri continuâ, miſellus tandem paucorum dierum ſpatio expiravit. Abdominis facies externa liveſcebat, internè verò remotis incumbentibus muſculis epiploon peritonæo heic illic adnatum deprehendimus: Hepar parte ſui gibbâ palluit, cavâ verò lividum & corruptum fuit, inhærente iſti veſiculâ fel-

lis longè maximâ: Glandulæ meſenterii induratæ erant, inque hujus medietate ſcirrhus palpabilis inſignis: Lien mediocriter habuit: Inteſtina tenuia mirè ac miſerè invicem connata, membranularumque plurimarum ope invicem involuta, ut nonniſi multô labore ſeparari potuerint: Ileon prorſus livebat, & præ ſingulorum inflatione colon conſpici non poterat: Veſica urinaria denſâ & corrugata, quoad exteriorem faciem albicabat; Hanc cùm unà cum inteſtini craſſi portione extraheremus, in pelvi materiam purulentam fœtidisſimam adhuc reperimus, qualis ex diſſectâ copiosè dehinc profluxit: fibræ ejus internæ arctiſſimæ fuerunt contractæ, nigricantes ac ſphacelatæ: juxta hæc cuniculos ſubindè animadvertimus, è quibus preſſis, pus identidem manavit, èque horum uno perinæum ac ſcrotum verſus, ſtylo commodum devenimus: Partes vicinæ omnes, inteſtinô rectô exceptô, putredine infectâ livuerunt.

OBSERVATIO CI.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Glandulæ Ventriculi Scirrhoſæ cum Pylori & Pancreatis Scirrho inſigni.

ANno 1686. imminente brumâ, conſilia à nobis petiit Ruſtica quinquagenariâ major, ex Ditione Baſileenſi: Graviſſimis tonſillâ conflictabatur doloribus, circa præcordia, cùm totô penè vitæ decurſu, incommoda priùs non tulerit, juxtaque numeroſæ prolis mater eſſet: urgebant vomitus crebri, inprimis ubi tantillum cibi ingeſſit: Ventriculi regio ac epigaſtrium admodùm fuit diſtenta, unde nec contactum leviorem ferre potuit: circa hujus fundum contingentibus obtulit ſe corpus durum, quod à ſiniſtris dextrorſum, & abhinc ſiniſtrorſum ſenſim protruſimus: In dextris

tris tumor renitens pariter ſeſe nobis obtulit, qui autem ad attactum digitis comprimentibus, quamvis non ſine atroci dolore ructibusq; ceſſit: Rogata à nobis ecquî malum iſtud incurrerit, aliud non reſpondit, quàm quod quinque abhinc annis ægrotare, catameniisque ſubitò privari cœperit, tumore hinc ſenſim incrementum capeſſente: Præſcriptis medicamentis blandis internis, & externè fotibus ac linimentis, ægræ diætam exactam imperavimus: Eluſit verò medicamentorum vim, atque abdomine quaquaverſum intumeſcente, poſt crebras vomitiones, cruciatusq; enormes Miſera occubuit. Profectoris partes commiſimus Clariſs. Dn. *D. Jac. Mejero* Scafuſ. quas etiam dextrè implevit præſentib. Vir. Clariſs. Dn. *D. Thed. Zuingero* Phyſ. Prof. & Dn. *D. Jo. Jac. Oſvvaldo* itid. Scafuſ. Reſectis imi ventris integumentis, ſerum ſubflavum prorupit, cujus tres circiter menſuræ in abdomine continebantur: Omentum erat diſruptum & penè conſumptum, omnis pinguitudinis expers. Pallebat jecur, nonnihil ad duritiem inclinans, cultrique apice ſauciatum nullum ſanguinem ſtillabat: Folliculus fellis bile ſubflavâ, eâque tenaci turgebat maximè. Lien ſanus erat, totius meſenterii glandulæ ſcirrhoſæ erant omnes: At paullò accuratius inquirenti, inſignis iſte tumor occurrebat, & certè erat pancreas undique ſcirrhoſum & tumidum, ut & pylorus inſigniter tumens in extimâ ſuperficie, vomicis aliquot albente pure refertis conſpicuus. Apertô ventriculô pylori circulum valvulæ ſimilem ſcirrhoſum quoque deprehendit. Interna ventriculi facies undique ſcatebat glandulis induratis albicantibus; quæ tamen numeroſiores erant circa pylorum. Inter dictas glandulas ſcirrhoſas aliquod intercedebat diſcrimen: Etenim aliæ aliis erant latiores & magis depreſſæ, aliæ minores & eminentes. His perluſtratis conſanguineorum pertinaciâ (verba ſunt ſupralaudati *Mejeri*) à ſectione prohibiti, eidem finem imponere neceſſe habuimus, quantumvis & cætera tum imi tum reliquorum ventrium viſcera perſcrutari propoſuerimus.

OBSERVATIO CII.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Enterocele ex inteſtini Coli prolapſu.

D. 27. Auguſt. 1687. Vir ſeptuagenariô major, qui multis annis ante, ex arduo, uti quotidiè emancipatus erat, labore, herniam ſiniſtri lateris ingentem incurrit, in Noſotrophio hinc, in quo per plures annos adhuc enutritus fuit, diarrhœâ per aliquot ſeptimanas vexatus, diem ſuum obiit, cùm paucis ante obitum horis idoneâ aquæ fontanæ copiâ, ſed non absque dolore & anxietate ſubſequente, ſitim levâſſet: Animum ſubiit ilicò interanea hujus luſtrare, ut ſpecularer, ecquid novi inteſtina nobis ſint monſtratura: Præſente itaque Juvenum Medicorum turbâ, promptè integumenta communia, muſculosq́ue abdominis reſeco: nullus fœtor moleſtus erat, vel putrilago contumax: Inteſtina tenuia albicabant & tantiſper diſtenta erant: Epiploon maximam partem abſumptum fuit: Hepar à dextris palluit, omni ferè ſanguine orbum: Lien à ſiniſtris ſatis naturaliter habebat, neque in renibus tabes manifeſta: In cavo autem abdominis aquæ limpidiuſculæ quantitas idonea, ceu noviter infuſa fuiſſet: Pancreas ſub ventriculo vacuo deliteſcebat, à naturali ſtatu parum recedens: Ventriculus ipſe inciſus, mali multùm non oſtendit, niſi quòd præter morem fundum ejus rubebat: Ad inteſtini duodeni elevationem, & à vicinis quibuscum necti ſolet partibus ſeparationem dum cautè progredior, en foramen ingens ℥iiij. circiter à pyloro in ipſo conſpicitur, apicularum glanduloſarum, ſ. *potiùs vaſculoſarum* cohorte adeò inibi evidenti (nec enim mucus copioſior obſtaculo fuit ceu maximam partem abſumptus) ut ne ullus quidem adſtantium glandulas illas eſſe dubitârit: Inteſtinum ipſum reliquâ ſui portione flaccidum & fragile; Portionem hujus abſtulimus, ut domi poſtridiè ulteriori

teriori exâmini vacarem, comparueruntque corpuſcula ſive apiculæ eædem ſed pauciores; In cætera inteſtina non inquiſivi, quòd per patentem horum faciem ſimile quid intus non videbantur oſtendere: Ad ſcrotum verò pergentes, non ileon peritonæi duplicaturam ſubintrâſſe, ſed univerſam coli ex ſiniſtrâ parte portionem deprehendi, unà cum meſocolo, quod hinc in ambitu ſuo inſigniter rubuit ac induruit, totô illô inteſtini tractu liveſcente: Thorax reſeratus pulmones putridos exhibuit, & ſiniſter cordis ventriculus inciſus, heic illic particulas cartilagineas; polypo ingenti in dextro latitante, cui ſanguis grumoſus multus adhæſit.

OBSERVATIO CIII.
D. JOH. JACOBI HARDERI,
De
Corpuſculis in duodeno conſpicuis.

D. 8. Sept. 1687. manè adſtiti mactationi Vaccæ, quæ per totam noctem lætô paſcuô fruita eſt, ex eâdemque inteſtina cum meſenterio calentia eximi curavi, ut duodeni examen ulterius inſtituerem: hoc itaque inciſo, non tam in ejus cavo, quàm reliquis inteſtinis, maſſa chyloſa adhuc dum fermenteſcens, ac impura copiosè hæſit, deterſoque leniter muco, apiculæ filamentoſæ conſpiciebantur, poſtque has aliæ, cruſtâ magis elotâ, ſphæricæ & anguloſæ, ad attactum duriusculæ & ſolidiusculæ, (ceu glandulæ forent) multô numerô & ſerie prodierunt, è quibus digitis validè preſſis, præter pauxillum ſeri, nihil exudavit, obſervavique deinceps, ex aliis inſuper illas quaſi conglomerari, fibrillis maximè nerveis, uti quidem ſuſpicor; præter iſtas etiam glandulæ areolares, & alicubi ſolitariæ, ſed minori frequentiâ comparuerunt, cujusmodi etiam in reliquo inteſtinorum tenuium tractu obſervare facilè licuit, in quibus tamen

men dictas *ſecundi generis apiculas*, quæ in quaſi glandulas conglomerantur, pariter conſpicere non potuimus. [De hiſce Duodeni vaſculis corpuſculisve plura jam fari deſino, neque opus eſſe reor, multis heic adſcribere, quid primâ, quid ſecundâ, tertiâ, iteratisve inde vicibus in inteſtinis, maximè bovinis, caninis, leporinis &c. animadverterim. Egerunt de hiſce Viri omni laude digniſſimi, egoq́ue in literis ad eosdem exaratis, peragentq́ue ſcio, cùm rarò acquieſcere ſoleat animus, nî plenè & diſtinctè ſibi in ſingulis iſtis eorumq́ue uſu, quem exiguum non eſſe, prorſus perſuaſum habeo, ſibi ſatisfecerint: Ego viciſſim experiundo ulterius, quod mearum eſſe poteſt partium, agam, iſtoq́ue nixus fulcro, vel mihi ſatisfacere pergam.]

OBSERVATIO CIV.

D. JOH. JACOBI HARDERI,

De

Dyſenteria poſt febrim continuam malignam.

Eâdem die occubuit in Noſotrophio Adoleſcens ruſticus 20. circiter annorum, qui à febri malignâ, quâ laboravit antè, liberatus, ceu ex pulſu aliorumve Symptomatum omnimodâ ceſſatione colligere fas fuit, ob errorem in diætâ commiſſum, dyſenteriam funeſtam incurrit: Hujus ſectioni nos accinximus, cultrum adminiſtrante D. Schiſslero Auguſtano: Aperto abdomine: Hepar cum liene & pancreate ſalva comparuerunt: Inteſtina verò extus, præprimis tenuia liveſcebant, intus à gangrænoſi prorſus non immunia: Pariter etiam glandulæ meſenterii, inteſtinorum eorundem tractum ſtipantes livore omninò erant corruptæ: Duodenum ſcalpellô apertum corpuſculorum, ſ. mavis apicularum ad aſpe-

adſpectum glanduloſarum numerum elegantem oculis ſtitit, præprimis ſub pyloro, poſt medium enim & ſub finem duodeni ſenſim diſpareſcunt: In Ventriculo, maxime circa orificium inferius glandulæ copioſæ identidem erant palpabiles: Thorace reſerato, pulmo uterque pari cum inteſtinis livedine erat defœdatus: In cavâ dextrum ventriculum ingrediente & pulmonali arteriâ eôdem egrediente, polypi duo inſignes hæſerunt, ſibi invicem contigui, & columnis ventriculi firmiter impacti: Mirumque fortè hinc pulſum, qui dum continuâ laboravit, aliquando intermiſit ſummeque inæqualis fuit, eâdem depulsâ, plenariè rediiſſe: De quo autem aliisve, in ſcholiis quæ obſervationib. hiſce (ceu alibi factum,) addere conſtitui, aliquando dicam.

OBSERVATIO CV.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Anatome Erinacei terreſtris.

ANno 1687. Menſ. Aug. præſentibus D. Schiſslero, Auguſtano, Dn. Ancillon Metenſ. aliiſque Erinaceum terreſtrem vivum ſecuimus, in quo examinato Hepate quadrilobulari, ſuaviter rubente, cum veſiculâ fellis lobo majori infixâ, & liene oblongo, ventriculus & inteſtina, epiploo ſubpingui remoto, albidiſſima comparuerunt, tranſparentibus per ejus exteriora glandulis minutis compluribus, nulloque cœci in his relicto veſtigio. Renes cum ſuccenturiatis, tam copiosâ ut aliàs pinguedine non infarcti: Partium genitalium ſtructura elegantiſſima, teſtibus in interioribus reconditis, vaſisque ejaculatoriis inter veſiculas ſeminarias multilobulares, ut & proſtatas in urethram ſeparatim ſe inſerentibus: Dici ſanè nequit quantopere illæ, inſtar alæ utrinque expanſæ, lacteo ſuo colore ac retiformi texturâ oculos reficiant, dehinc per convenientes ductus in ure-

thram liquorem ſuum copioſè eructantes, quod & proſtatæ faciunt iisdem peculiariter inſtructæ. Præter iſta, externè contigimus duo corpora glanduloſa alia, quæ ſingulari itidem ductu, circiter radicem urethræ humorem albicantem eructare notavimus: Omnibus his diu multumq; luſtratis, pridem quoque reſciſſo diaphragmate, cor pericardio orbum, adhuc dum ſaltus ingeminare vidimus, quos tantiſper continuavit prorſus exemptum, ſuper manibus præfati D. Schiſsleri: De cætero notabiles ſunt elegantiſſimæ fibræ carneæ, quaquaverſum hiſpidam pellem ſtipantes; de quibus præclarè Nobiliſs. *Pejerus* in *Vade Mec. Anatom.* Clariſs. *Muralti.* Menſ. Septembr. marem alium ſecuimus, eademque comperimus, niſi quod glanduloſi Adſtites externi defecerunt.

[Baſileâ 1687. 9. Decembr. Noribergam miſſa.]

OBSERVATIO CVI.
D. PAULI JALON.
Erucæ miranda Metamorphoſis.

ANte plures annos, cùm propè Baſileam in agris circa Cliben plantas repetendi gratiâ expatiarer, ſupra ſerpillum ni fallor vel clinopodium arvenſe Erucam miræ pulchritudinis & Iride magis diverſicolorem inveni. Erat non multum piloſa, ſtriis cæruleis, purpureis, flavis, puniceis & nigricantibus per dorſi longitudinem deductis, & punctulis elegantibus hinc inde ſparſis ita adornata, ut oculos in admirationem raperet. Hanc domi reportatam & in lagenula vitrea repoſitam brevi in chryſalidem, ut ſolent bombyces, converſam eſſe obſervavi, ejus interea in papilionem metamorphoſin mox ſubſecuturam cum voluptate expectans: ſed eventus ſpem jucundè fefellit, nam elapſis ſex circiter ſeptimanis, cum mihi fortuitò & penè aliud cogitan-

gitanti vitrum in manus incideret, ecce in illo non papilionem, ſed ſane quatuor muſcas vulgaribus parùm majores capite & alis cæruleas & reliquo corpore purpureas ex chryſalide enatas hinc illinc volitantes inveni. Miratus ego aliquantiſper & rem propiùs examinaturus ex iis unam manu capere volui, ſed irritô conatu, nam ſimulac vaſis operculum fuit amotum, confeſtim illæ avolarunt, unaque cum iis experimenti ad finem perducendi ſpes plane in auras abiit. Exuviæ chryſalidis ſeu cortex ejus vacuus & aridus in fundo vaſis reperiebatur.

SCHOLIUM.

Dubium hic proponi poſſet, haud leviuſculi equidem ponderis, an ſcilicet hæ muſcæ ordinarii effectus hujus Erucarum ſpeciei ſint, non abſimili modô ac papilio chryſalidis, Bombycis, & Erucarum communium, (per ſimplicem & uniformem naturæ Legem ſemper eôdem modo in animalium generatione absque ulla deviatione agentem,) eſt productio. Vel dubium oritur, an hæc productio muſcarum attribuenda ſit, defectui cuidam naturali, ratione cujus cauſa quædam externa à via trita & conſueta receſſit, mediante corruptione quadam & putredine Vermis hujus Erucæ. Quo melius diſſolveretur Nodus hicce Gordius, optandum foret ut Naturæ quidam Curioſus reiterationi hujus Experimenti allati vacare vellet. Repetieram jamjam niſi eruca qualem in loco ſuperius nominato, reperi, hic locorum repertu eſſet impoſſibilis.

OBSERVATIO CVII.
D. PAULI JALON.
Ptyaliſmus fere lethalis à Cingulo mercuriali.

PAulus Manſa xxxv. annorum cacochymicus temperamenti melancholico - pituitoſi ſcabie totius corporis laborans, à muliere medicaſtra cingulum pro eâ citius curandâ ex panno rubro confectum emit, neglectiſque aliis remediis ſtatim eô ſe circumcinxit. Poſt biduum omnes oris partes, lingua, fauces, palatum, gingivæ & labia ipſa cum dolore ulceroſo & phlogoſi ita ipſi intumuerunt & tanta viſcidorum humorum copia ἀθρόως & confertim ex ore emanavit, ut viis propemodum intercluſis, nec loqui, nec cibum aut potum aſſumere, nec reſpirare poſſet, quin imò facie in immenſum auctà & lividitate perfuſa, ſuſpenſi hominis inſtar, illicò ſuffocatum iri videretur. Quapropter Zonâ impigrè meis manibus avulsâ [in ea purus putusque mercurius pinguedine permixtus conſpiciebatur] & ampliſſimâ in momento venæſectione celebratâ, ægrotanti mox injectum fuit enema acre, cum diſſol. Elect. Diaphœnic. & Vini ſtibiati ℥iiij. à quo tam copioſæ ſucceſſerunt dejectiones, ut octo vel novem horarum ſpatio pleraque gravia ſymptomata remiſerint, ægerque loqui & aliquot cochlearia juſculi, in quo ſalis tartari ℈j. diſſolvi curaveram, aſſumere potuerit, & ſic per paucos dies continuatô tam in potu quam in juſculis ejus uſu, pedetentim per inferiora tota humorum colluvies præcipitata eſt, ac æger intra octiduum, cum jactura tamen aliquot dentium, perfectam ſanitatem recuperavit.

OBSER-

OBSERVATIO CVIII.
D. PAULI JALON.
Empyema per Urinas perfecte judicatum.

PUella Trevirenſis hac in urbe ancillans XXVI. circiter annorum, ex pleuritide dextri lateris male curata conquerebatur circa vigeſimum morbi diem de pectoris gravitate, & materiæ alicujus fluctuatione, cum difficili reſpiratione, ſiti moleſta & inquietudine. In uſum vocatis per ſex dies expectorantibus cum potu convenienti & diæta non melius habuit. Febris erat lenta & ſputa purulenta lentè admodum procedebant. Paracenteſin ægrotanti ſine mora, & dum adhuc viribus conſtaret celebrandam eſſe conſului. Sed illa, ſe malle mori quam ferrò ſecari aſſeverans, obſequium præſtare abnuit; attamen, ſi alia præſcriberem remedia, ſe ultrò aſſumpturam promiſit. Ideoque licet malè ominarer, tamen ipſi ſyrupos bechicos modicè attenuantes præſcripſi, ut & decoctum diureticum & pectorale pro potu ordinario, ex radic. liquirit. raſ. gramin. fragar. eryng. & ononid. flor. tuſſilag. paſſul. major. cum lapid. prunell. ℥ij. pro qualibet menſura. Quibus per octiduum conſtanter adhibitis, & ſuperveniente lotii admodum purulenti copioſâ cum ardore inſigni per veſicam evacuatione, ita allevata eſt, ut intra paucos dies, omni pectoris illuvie elutriata, perfectam recuperaverit valetudinem, cum admiratione omnium, qui parum antè de ea omninò conclamatum eſſe exiſtimaverant.

[*Ex communicatione Excellent. D. D. Joh. Jacobi Harderi.*]

OBSERVATIO CIX.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Ciconiæ anatome.

TAm eſſe arduum atque difficile, quàm eſt jucundum utileque humano generi, naturæ abdita ſcrutari, ejusque mentem in condendis conditisque viſceribus eruere, neminem eſſe arbitror Philoſophiæ ſerium cultorem qui auſit negare, idque non alia de cauſa evenire exiſtimandum eſt, quàm quia proxima ejus inſtrumenta, quibus ad perficiendas res ſuas utitur, adeò ſunt exilia atque ſubtili adeò ratione fabrefacta, ut ſenſuum omnem eludant ſagacitatem, & in conjecturis meris nos conſtitutos in incerto deſtituant. Cui difficultati nullô facilius modô obviam iri poſſe ſemper exiſtimavi, quàm ſi omnium, quousque liceret, animalium viſcera ſcrutemur: collatis enim omnibus, rectè tandem colligi poterit, quodnam cuivis in nobis parti officium ſit, & quomodo operationes naturales in ſingulis perficiantur. Ut igitur & hâc parte vel leviter etiam naturalem ſcientiam promoveam, quid in Ciconiæ anatome, annô præterlapsô inſtituta obſervaverim, perſcribam, quamvis enim ab aliis itidem tentatam video, neſcio tamen quô pactô ea mihi obtulit, quæ apud illos non æquè annotata invenio.

1. Proventriculus amplitudine ſuâ nucem juglandem ſuperabat, craſſitie pollicem æquabat. Intus tunicâ veſtiebatur villosâ, qualem inteſtinis *Williſius* adſignavit: quâ abrasâ, infinitæ papillares glandulæ ſe in conſpectum dabant, ex quibus preſſis, humor erumpebat copioſiſſimus, pallidè rubeus; quô etiam colore tota hujus partis ſubſtantia erat imbuta.

2. Ventriculus neque molari duplici ex muſculo conſtabat, qualem reperimus in granivoris, nec membraneus, qualem in corvis aliisque carnivoris anteà obſervaveram, ſed

ex

ex ambobus compoſitus, multò craſſior his, tenuior illis, membrana exteriore carnea ac muſculoſâ, interna verò aſpera, & qualis ruminantium omaſus eſſe ſolet. Indicio, non in id datam carnoſam externam illam, ut validiori amplexu retineat aſſumta. Quid enim hoc conferret ad chylum? Sed quoniam veſcitur animalibus pelle non ſimplici ſed ſquamoſâ gaudentibus, cruſtaceis etiam & oſſibus inſtructis, quæ roſtro comminuere non poteſt, tali ſtructurâ erat opus; ita enim conterendis non ea, quæ ad grana molenda, duritie opus eſt, notabilis tamen aſperitas requiritur, quâ ab externo muſculo variè & ad ſpiralium fibrarum ductum commota, minuantur. Quibus cùm accedat ingens illa liquoris rubelli fermentativi copia, quæ carnes ac reliquas teneriores partes aggrediatur, duplici hâc operâ vincitur pertinax cibus, & ad juſtam redigitur conſiſtentiam. Ut in his natura ſibi ſemper ſimilis ſatis atteſtetur, nos in chylificatione deſcribenda, theſauros ejus prope exhauſiſſe, & parum vel nihil hîc amplius eſſe deſiderandum.

3. In Duodenum abibat duplex ductus bilarius, unus ex

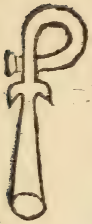
4. Veſica fellea, quæ à jecinore ſeparata, pollicis latitudine ab eo diſtabat, nullique ex eo ductus in ipſam abeuntes deprehendebantur. Alter ex ipſo hepate ad ipſum prodibat, Quibus

5. Reſpondebant Bini itidem ductus Pancreatici, duplici oſculo ita in inteſtinum hiantes, ut cum bilariis combinati, eodem exitu concurrerent, id quod in Pavone quoque aliiſque avibus majoribus ita occurrere, exiſtimandum eſt. Sed

6. Tertius etiam pancreaticus hic ductus mox ſeſe nobis obtulit, deſinens in aliud inteſtinum palmæque interſtitio diſtans à prioribus: Pancreas enim his avibus prælongum eſt.

7. Inteſtina reliqua longiſſima, mæandris variis voluta, ita ut duplo vel triplo inteſtini humani proportionem ſuperare viderentur.

8. Cœ-

8. Cœcum nullum, ſed bini appendices in principio recti, quales exhibet figura adjecta: Quod quomodo cùm aliorum ipſiusque *Ariſtotelis* obſervatione poſſit conciliari, non video.

9. De pennis imperfecta adhuc ſunt quæ obſervavi. Duplex capſula ipſis ad radices, ubi cuti inhærent, adjuncta eſt: una, proximior nigricantis humoris plena eſt, ut jam proximè in illas abitura, altera crudiorem ſuccum continet. Cavitas autem vel tubus pennæ ex infinitis capſulis conſtabat, & vaſa lymphatica ligata, valvulas ſuas exhibens, æmulabatur: Ex quo apparet, in eundem finem etiam membranea hæc obſtacula fabricata eſſe, ut ſcilicet in eam propulſum admitteret ſuum, non item remitteret.

recti exitus

10. Oſſa verò ex tenerrimis compacta erant laminis, & intus cava omnia: nonnulla quoque craſſiora, ut ſpinæ dorſi, & reliqua hujusmodi apum favis ſimillima videbantur. Omnia denique in his ita ad levitatem compoſita, ut non ſatis admirari naturæ poſſimus ſolertiam, tam ſolida ac robuſta corpora tam ſapienter ad volatum accommodâſſe. Erant enim præterea multò magis compacta durioraque quàm quadrupedium animalium, pellucida etiam, ut vitrum referrent.

11. Incomparabile verò artificium in alæ articulo tertio apparebat, ubi duplex illud os, quod radio ac cubito reſpondet, cum alio itidem duplici ſed utroq; in fine in unum concreto, intervenientibus binis oſſiculis parvis, incudem auris referentibus, cartilaginibus obductis omnibus, ita copulabatur, ut cùm extenderet avis ac expanderet alam, ſimul etiam ita ſurſum verſus attollere, inflectereq; rurſum poſſit, ut aërem verberare, & alta petere eum premendo pro lubitu liceret. Verùm hoc ipſum nec ullo artificio pingi, neq; deſcribi ſatis dignè, ſed ſolâ oculorum ope perſpici poteſt.

OBSER-

OBSERVATIO CX.

D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Flores præter morem proliferi & fungus exilis diſcifer.

I.

IN Plantarum genere non minus quàm animalium monſtra fieri, dudum obſervationibus ſummorum Virorum *Joh. Dan. Majoris, Ol. Borrichii*, aliorumve conſtat. Videor autem mihi cùm ex iis, quæ ab his tradita ſunt, tum quæ mihi ipſi videre contigit, obſervâſſe, præcipuam hujus rei cauſam materiæ abundantiam eſſe, potiùs quàm defectum, aut aliud hujusmodi: Defectum autem dico materiæ non ejus quæ cedit in nutrimentum plantæ, ſed ſeminalis. Indicat enim hoc, quod plerumque caulis monſtroſæ ejusmodi plantæ latior eſt ſolito ampliorve, ita ut ex duplici concretus videatur aut triplici. Non poteſt quidem negari, in conformatione etiam aberrare naturam. Non tamen eſt valdè obſcurum ex primo illo errore alterum hunc naſci: cùm enim duplex inchoat opus, & perfectæ ex ſe plantæ adjungit alterius partem, vel binas integras conjungit, idem fieri neceſſe eſt, quod in animalibus cernimus: nempe fibras & meatus inter ſe præter naturæ inſtitutum junctos complicari, ut pervertatur alimenti via; Unde nodi, fluxus, & figuræ tandem quædam oritur perverſitas, faciesque nova illa & inſueta ſtirpis formatur. Accedit, quod exorſum inconſultò opus vix poteſt perfici: Nam in fine, ubi flos & fructus expetatur, deficit in agendo, & quam diſpenſavit in caulis amplitudinem materiam, ſerò ad fructificationem deſideratur. Hinc iſtæ imperfectæ relinquuntur, & in floris quodam abortu naturæ operatio in hoc quidem

dem genere plerumque terminatur: prout in Lyſimachia lutea galericulata, Amarantho purpureo majore aliisque per hos aliquot annos animadverti. Eſt verò etiam, ubi caulis naturæ legem ſervat, flores autem ſoli luxuriant. Quod ſi in magnitudine aut foliorum numero tantùm ponitur, à ſolo & cultura fieri conſueviſſe, vulgò eſt notum. Sed ſi quando numero præter morem augentur, idem ego interno principio, cuicunque tandem iterum adſcribendum putaverim. Et in illis quidem, quæ anteà memoravimus, exemplis facilè conjectamus, ſeminis corculum, ex quo prorumpit germen, duplicis plantulæ principium occultâſſe. Sed in hoc altero alia ratio ſubeſt: cùm non tota planta, ſed una tantùm ejus pars (præcipua licet) multiplicetur. Et poſſet quidem videri, ut ibi ſeminalem, ita hîc alimentarem ſuperare materiam: at nulla cùm hîc ſuppetat ratio, cur non eadem in magnitudinem potiùs quàm numerum florum abſumatur, poſtquam cultura id effici, ſuprà monuimus, aliud magis proprium hîc ſubeſſe eſt in aperto. Itaque ab externo quodam influente fieri id poſſe, commodè, ut opinor, hoc annô in mentem venit: quô obſervavimus, Caryophyllos hortenſes, quorum dignitas in hortorum regno cum Roſæ purpura certat, præter ſolitum proliferos eſſe factos, erumpente ex medio floris novô calice; non unum verô tantùm, ſed quinque, ſex, ſeptemve numeravimus: verùm tunc nullô ex his flore perfectô. Unô verò tantùm emergente, non rarò ad juſtam magnitudinem pervenit, aut paulò minorem, & in ſerum autumnum floruit. Hoc maximè quidem in Caryophyllo candido maximo, quem Hieroſolymitanum hortulanorum licentioſa etymologia inſignivit, eveniſſe vidimus, in aliis tamen etiam. Et quoniam alias, præterlapſis nuper annis idem accidere non vidimus, ex aëris, aut ſoli ex aëris influxu ita diſpoſiti occultâ conditione autumno id factum. Caſu acciddiſſe arbitrarer, ſi in horto tantùm meo fuiſſet viſum: cum autem in multis aliis locis idem eodem hoc annô deprehenderim,

derim, & aliàs nunquam, magis communem cauſam agnoſcendam arceſſendamve exiſtimavi. Mirificè autem huic conjecturæ favet opitulaturve, quod eodem hoc annô Pyra, Poma, Nuces, omnesque alii fructus horæi tanta hîc copia provenerunt, quanta intra decennium non fuêre: fuit igitur fœcunditatis eô quoque nomine agnoſcenda communis quædam materia.

Hoc autem ita annotare libuit, ut alii ex ampliſſimo Dnn. Collegarum ordine, ſicubi idem viderint, communicatis obſervationibus in rei cauſam certius inquirere, ſi placeat fortè conſilium, queant. Non enim poſtremam hanc Societatis noſtræ felicitatem reputandam eſſe exiſtimo, quod per univerſam Germaniam diſperſis, variis in locis eodem tempore inſtituere experimenta, & dein promovendo rerum naturalium ſtudiô operam & conſilia in unum licet conferre.

2. Præter hoc obtulit ſeſe oculis etiam fungi novum, ut opinor, genus, nec ab aliis temerè deſcriptum: placet igitur ejus figuram & deſcriptionem hîc quoque dare. Eſt illud perquàm exile, adeoque idoneum quod incurioſos oculos fallere queat. Calicis figuram habet, muſcumve calicatum exactè refert, niſi quod tantillo major eſt. Coloris eſt terrei ad cinereum vergentis, cauliculo inhæret tenui, in extremo filamentum referente, firmo tamen. Simplex eſt utplurimum, ſed & triplex uni inhærens cauli notavimus. In principio non apertus eſt ejus calix, ſed gaudet operculo, ut globum in ſuperna parte nonnihil depreſſum exiſtimes. Ubi verò ad maturitatem pervenit, deſilit illud operculum, ut inſpici calix poſſit. Ibi verò ſeſe offerunt in medio calicis diſci quidam, perexigui lentis magnitudine & figurâ. Horum ſex, ſeptem, octo, imò integram ſemel decuriam numerare licuit. Jucundiſſimum eſt ſpectaculum: quippe in hoc calice, tanquam in vaſe ſuo proprio eleganti ordine diſpoſiti cernuntur, & fundum planè contegunt, ne conſpici poſſit. Colore ſunt eodem cum ipſo fungo, cui tenerrimo filamento adhærent, in tu-

berculum quod in infernæ partis medio extuberat, tanquam in umbilicum inſerto, quo ab uno ad aliud ſubtus decurrente, ipſi quoque invicem connectuntur. Originem largitur huic eleganti fungo lignum aridum, ſæpe tamen pluviis rigatum aquis, cui vel adnaſci, vel è terra ipſi vicina, ut ſuccum ejus ſuſcipiat, prodire, conſtanter deprehenditur: Nec fugacibus ideo adnumerandus eſt, ſed durabilis, reperitur enim per menſes integros, & in ligneam fere duritiem abit, ut aſſervari commode poſſit. Mihi in vaſe ligneo abietino, cui Lauroceraſum commiſi, ultra centum hac æſtate enati ſunt. Cum autem novum puto, *Fungi calicati diſciferi* ei nomen feci.

Fig. XLVIII.

OBSERVATIO CXI.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Conchæ cochleæq; recenter obſervatæ.

HAla Saxonum, urbs amœnitate ſitus, ſoli fertilitate, ædificiorum ſtructura, & incolarum urbanitate vix ulli Germaniæ ſecunda, plurima memoratu digna cum in muris ſuis complectitur, tum in vicinis locis exhibet. Eam cum in deliciis habeam, præterita quoque æſtate, nato mihi ex alia occaſione itinere inviſo. Invenio ibi Celeberrimum Olearium, & Medicum urbis Primarium *Chriſtophorum Knaut*, virum cum aliarum rerum doctiſſimum, tum rei botanicæ longe peritiſſimum: cujus rei publicum nunc extat teſtimonium, *Catalogus plantarum circa hanc patriam ſuam ſponte creſcentium*, nuper editus. Hujus viri tanta eſt humanitas, ut: cum acciperet, me ſingulari plantarum iſtius ſoli viſendarum cupiditate teneri, & nulla opera ſe ad eas indicandas pateretur exorari, & comitem

Fungus discifer apertus.
Disci cum filamentis et umbilico.
Fungus operculo clausus.
Fig: 48.
p. 212.
Fig: 49.
p. 213.
Fig: 53.
p. 216.
Fig: 55.
p. 266.
Fig: 51. p. 216.
Fig: 50.
p. 213.
p. 216. Fig: 52
Fig. 54.
p. 265.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

tem quoque ac ducem itineris botanici promtiſſimè offerret. Ego amplecti ipſius affectum, ejusque uſum facere familiariter cepi. Excurrimus igitur, & inter alia luſtramus interjectam collibus convallem, ſalſis aquis irriguam, ex proximis fontibus, quibus plena ſunt ea loca profluentibus. Hic cum ego inter alia Tripilium, Kali geniculatum, & album minus, Glaucem maritimam, aliaque ad litus Oceani, aut mediterranei maris olim à me decerpi ſolita admiror, ſenſim ad ſtagnum dilabimur itidem ſalſum, latiſſime ſe diffundens, undisque cæruleis Neptuni regnum ita æmulans ut abreptus ex Germania adque Boſphorum Cimmerium aut Propontidis oras mihi ſtatus plane viderer. Dum inſolita hæc rerum facies impensè oblectatum trahit per litus, oculis in arenam conjectis, ecce conſpicio de improviſo neſcio quid inſoliti, quod cum arena tollo, dumque pervolvo avidiùs, infinitam multitudinem concharum & cochlearum eſſe percipio, ita, ut dimidium arenæ computo inito conſtituere videretur. Non tamen niſi unum conchæ, unum item cochleæ genus obſervare licuit. Has ad *turbines ventricoſos* pertinere, non eſt dubium. Alterum genus concharum, cum in *Aldrovando* & *Geſnero* id genus non extet, fateor quo referendum ſit me ignorare. En autem utrumque Tibi, Ampliſſime PRÆSES, exhibeo. Vides conchas eſſe eleganter & varie pictas, nunc ſquamis nunc cingulis exornatas, exiles admodum, ſed ita ut hoc nomine longe ſuperentur à cochlea, ſub arenæ mixtura latere aptiſſima. Stagnum ubi reperiuntur, bina diſtat ab urbe miliaria Germanica, & ab arce vicina Seeburgenſe appellatur, nomen, quod ipſum arci dedit, repetens. Qualia intus vivant animalcula, exploratum non habeo, moram enim non patiebantur negotia aliò me vocantia, hanc igitur curam accolis relinquere & commendare cogor.

Fig. XLIX. L.

SCHOLIUM.

ALteram Cochlearum harum ſpeciem ſub Neritæ fluviatilis nomine deſcribit ac depingit LISTERUS de Cochl. Marinis & fluviatil. Angliæ Part, III. Sect. I. Cap. II. Tit. XX. Vid. & Sect. I. Art. II. Cap. III. Tit. III.

[*J. P. Wurffbain.*]

OBSERVATIO CXII.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Alia cochlearum genera, itidem mediterranea aquæ dulcis incolis accenſenda.

HIs ac ſimilibus non contemnendis naturæ divitiis maxima animi voluptate luſtratis, cum amicis ac fautoribus valedixiſſem, per Mansfeldenſem Comitatum, Metallorum ibi extantium videndorum gratia iter inſtituerem domicilium & rem familiarem repeto. Et cum per Halberſtadenſe territorium reditum præcipito, in ejusdem generis alia incido non minus jucunda. Eſt inter Helmeſtadium & hoc ipſum fluentum neſcio quod, vulgari idiomate vocatum der Bruck / nomine pluribus ejusmodi aquis communi, quæ etſi ſtagnare videantur, lento tamen curſu petere majora flumina videntur, cum non corrumpantur. Hic utrinque prata læte lateque vireſcunt, in medio rivus eſt, acceſſum habens difficilem, per incerta ac paludoſa loca, ad quem cum accedo, plantasque aquaticas paulò avidius ſector quàm prudentius, tandem in uliginoſis illis locis quaſi circumventus aquarum inſidiis ita conſtitutus deprehen-

prehendor ut ſicco pede neutiquam tranſire liceat. Locum igitur quærens, ubi ſecurius pedem figam, atque commodius evadam, in medio rivo conſpicio indeque extraho *triplex genus cochlearum*, alterum iterum valde *exiguum, ſed elegans, turbinatum*, ſed contractius margaritæ candore nitens, alterum variæ magnitudinis acuminatum magis, & nigro ſqualidove colore. Tertium ſine omni turbine aut acumine latum quod *Cochleam depreſſam* auctores nominant, variæ rurſum magnitudinis, coloris ex fuſco candidoque miſti, quod inflatum, acutiſſimum fiſtulæ inſtar edit ſonum. Singulorum ex his quoque exemplar unum atque alterum ad Te venit, Fautor Præſesque venerabilis, ex quo omnia rectius perſpicies. Amant enim inſpici hæc talia potius quàm deſcribi. In his quoq; animalia vivunt. Conſpexi animal quod turbinem majorem domicilium habet, prorſus ſingulare, cornibus inſtructum & verà facie, qualis beluam quidem decet, caudaque, vixit apud me biduum, & in aquam conjectum cum ſua domo, quam fixam adnatamque gerit expandebat ſe, totumque exinde prodiens, veniebat in conſpectum. Sed mox exſpiravit prius quam de pictura cogitarem magno meo dolore: cum poſt mortem ita ſeſe contraxerit, ut figuram nativam non amplius agnoſceret.

Ex his liquet, etiam Germaniam noſtram mediterraneam conchas alere & cochleas tam in ſalſis aquis quam dulcibus. Quemadmodum id etiam aliàs eſt notum. Habemus enim margaritiferas & conchas & mytulos, quorum hi quidem in fluviis ſunt obvii frequentes, figura & magnitudine marinis æquales, ſed eſui non æque apti, margaritarum autem feraces: qualem memini me olim Jenæ reperiſſe unum, qui ſepties magnitudine reliquos ſuperabat, margaritam vero unam conchæ impactam mihi impertivit piſum majus æquantem. Illud genus cochlearum quod majus turbinatum nominavi etiam alias obſervavi, in ſtagnis. Nam id velim notari, Mytulos quidem fluvios amare, ſed reliqua genera

potius

potius in ſtagnantibus aquis & placidis undis ludere, quod vim qua abripiuntur, ferre neſciunt, nutrimentum enim quærendum ipſis eſt quietis. Forte etiam prorepunt, & gramina depaſcunt, qua de re tamen certi quid afferre non habeo.

Fig. LI. LII. LIII.

OBSERVATIO CXIII.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Virulentia Bufonis.

EXternas rerum formas, quas Signaturas recentioris Sectæ vocat balbuties, nullum de internis facultatibus fidum ferre teſtimonium, adverſus improvidam ſeculi aſſertionem dudum oſtenderunt veræ ſapientiæ vel filii vel patroni. Eſt tamen in iis ſaltim quæ noxia & humanæ naturæ perniciem minantur, plerumque aliquod ejus rei indicium, quod vel horrore animi, vel ſignis externis tacite nos ſubmonet eſſe ab iis abſtinendum. Ut enim guſtus & odor ad ea quæ intra corpus ſumenda ſeſe offerunt, exploranda à natura animalibus dati, prout alibi id demonſtravimus, ſic aures & oculi tanquam in ſpeculam collocati circumſpecti vigiles, externas injurias è longinquo proſpiciunt, & ſæpe etiam occultas qualitates vel conjectura aſſequntur. Ne longius excurram, exemplo nobis eſt, quem titulus præ ſe fert Bufo. Luridus animalis noxii color, & inceſſus ad ſubreptitias injurias compoſitus adeo ſuſpectum reddunt id ipſum, ut, quaſi à natura ipſa nobis inſculpta horroris idea ſit, quilibet ad ejus conſpectum commoveatur, & locum ubi apparet, ſtatim relinquat. Quam inſolitam abhorrentiam etiam in cauſa eſſe exiſtimo, quod nondum nobis

certo

certo ſatis innotuit, quomodo quove veneni genere nocivum ſit animal. Quo pacto ſalviam & amet, & inficiat, alii narrarunt: An autem liquorem vel eructet vel excernat, an vero halitu ſolo, aut exhalationibus candidas illas in ſalvia puſtulas, quibus lotione ſublatis, innoxie iterum aſſumitur, excitet, nondum vel quæſitum, multo minus deciſum eſſe memini. Sequens exemplum hoc ultimo modo nocivum eſſe, patefaciet.

In pago vicino pueri inter ſe ludentes variis modis ſe invicem exercent: Inter alia accidit, ut neſcio quem in finem alter abrepto Bufone alterum inſequatur, & in clamantis os apertum animal intrudat, ibique in manu detineat aliquantiſper: ita tamen ut oris partes non attingat; mox retracta manu, abjicit, puer perterrefactus inſigniter, domum abit, nihil tamen mali ſentiens illa die, ne noctem quidem inquietam habet, ſed dormit placide. Poſtridie verò non in ore, aut circa cor moleſtiam ullam ſentit, ſed per ſuperficiem corporis puſtulis, tanquam fœda ſcabie ſubito effloreſcentibus male affici cepit. Internæ tamen anxietates, infecti quoque ſanguinis ſigna non obſcura ſe produnt. Cum forte fortuna ibi ægrotum alium inviſendi cauſa verſarer, accurrunt ad me parentes pueri, & auxilium petunt, facileque impetrant: nec magno opus fuit remedio, uno enim & altero ſudorifero ex aquis deſtillatis card. ben. cort. citr. &c. cum antidoto ſtatim convaluit.

OBSERVATIO CXIV.
D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.

Epilepſia ex ictu in ſynciput accepto poſt octennium gravis.

VIr quadragenarius ante annos circiter octo hic cum ſodalibus potans, exorto jurgio, ab eorum uno gravem patitur percuſſionem in faciem, vaſe potabilis liquoris pleno, ita ut naſi os totum confractum ſubſideret: inde quaſi exanimis concidit: ſopore oppreſſus, jacet bihorium, dein magna exorta ſanguinis profuſione, (ad libras aliquot) ad ſe redit quidem, ſed ſatis diu tamen ſub manibus Chirurgi æger decumbit. Quinquennium abit, & ultra, quod ſe ſanatum putat, interim per vices ſubitanea eum capit & levis quædam dementia, adſtantibus vix advertenda, quæ ſenſim augetur nonnihil, & creſcentibus annis, ſumit incrementa, ut quid agat ipſe, pariter & quid ab aliis agatur, neſciat, mox veluti Sardonio quoq; riſu, & tremore ac fremore comitata ſe exſerit: tandem in veras convulſiones epilepticas hæc omnia deſinunt, cum clamore, ſtertore, ſpuma etiam ante os tota ſanguinea copioſe ſe ſiſtente. Sentit autem antequam paroxyſmum patiatur, fœtidiſſimum ac putridum halitum ſibi aſcendere in cerebrum, qui ipſi videtur ex ipſis naribus prodire: Nunc igitur ſentiens, affectum quem non magni fecerat initio, quotidie capere augmentum, implorat operam meam.

Ego autem his omnibus perpenſis, ex recepta illa vehementi percuſſione malum originem trahere, manifeſtum eſſe autumo: vel enim repente colligitur, vel collecta ex eo tempore alicubi hæret: in cavernis forte oſſium ſanguinis aut ſeri pars, poſt tempus aliquod putreſcens aut fermentans: quod dum fit, fœtidum ejusmodi halitũ transmittit, qui per vicinos nervos, quorum extremis ſeſe inſinuat, excurrit ad cerebri usq; principium, ſeu corpus calloſum, ac medullam oblongatam, ibiq; opprimit anima-

animales ſpiritus ac turbat primum: inde leve delirium, & notabilis triſtitia, qua ſæpe afficitur integrum ante paroxyſmum diem. Ubi vero plus ipſius accedit, ut vincat plane ſpiritus in ſpasmodicos ipſos agit motus, & epilepſiam ſuperinducit. Confirmat conjecturam, quod à percuſſione illa dolori capitis in uno latere frequenti obnoxius degit, ſæpeq; ex naribus ſanguinem fundit copioſe, quod ubi accidit, levamen percipit dicti doloris. Itaq; vix dubito in ipſis oſſis narium cavernis, ubi pituita etiam ſanis ſolet fœtorem non raro contrahere, hunc cerebri hoſtem hoſpitari, aut ſaltim, haut longe hinc abeſſe locum ex quo tam ingens malum erumpit.

Itaque, cum purgationem propter antipathiam naturalem nullatenus ferat, ad impediendam præveniendamq; materiæ collectionem profuſionemve nimis frequentem, ſanguinis V. S. in brachio ejusdem lateris quo dolere caput ajunt, vel etiam in manu adminiſtrari jubeo, ſingulis menſibus, ſed perparum detrahi. Tabaci deinde fumũ, quo utitur ad exceſſum, interdico prorſus, ſenſim tamen, non confeſtim omittendum. Ejus autem loco aquam Reginæ Hungariæ ſeu ſpiritum rorismarini in nares attrahere jubeo, caputq; nonnunquam, præſertim, ubi paroxyſmi inſtantis eſt metus, eodem perfundi: cucupha etiam caput muniendum moneo. Nam plantis cephalicis in vinum infuſis magis confortari cerebrũ potuiſſet, & alterari materia, ſed ſumtus metuit pauperie preſſus. Interne pulverem cinabarinum præſcribo, & ſpiritum volatilé oleoſum non tamen vulgaré ex aromatibus, ſed ex plantis cephalicis efficaciſſimis paratum, qui mihi in uſu eſt, & quo jam tum epilepticum quinquagenarium fere, penè ſolo reſtitui. Hic etiam ex ejus uſu inſigne jam ſentit levamen quem ubi omittit, non multo poſt paroxyſmo corripitur. Itaq; non deſpero, morbum ſi plane tollere non poſſim, ita tamen compeſcere, ut qui ſibi relictus hominem certò erat peſſundaturus, cancellis anguſtioribus magis magisq; circumſcriptus, ſævire & frequenter adeo moleſtus eſſe deſinat. Unum addo: poſt epilepticos inſultus ſanguinem è

pulmonibus tuſſi rejicere ægrotum, cum nullo alias ſputo ſanguinis laboret. Unde apparet, tantam eſſe affectus violentiam, ut è vaſis etiam vitalem hunc liquorem expellat; ſpuma enim ſanguinea ante os apparens, non aliam habere originem videtur: ni forte ex lingua morſibus vulnerata prodeat.

[Helmſtadio 1687. 10. Decembr. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO CXV.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
De
Varicibus ſponte apertis.

UT varices valvulas venarum magis criſpatas & turgidulas ex tuberantes conſequuntur, ſanguine magis oneratas, in primis accedente compreſſione communi in gravidis, vel halituoſitate; ita notavimus easdem & ſponte apertas in utroque ſexu.

Fœmina gravida ultimis menſibus talibus nodis laborans veſperi quodam ex profuſo ſanguine unum horum apertum ſentiens, auxiliũ petere coacta, ſolâ deligatione repreſſit exitum, nullo poſtea ferè veſtigio relicto, unde ſanguis profluxerat.

Vir literatus 60. annorum exhibens tuberoſa vaſa in manibus eâdem occaſione referebat, ſæpius tum in manu, & brachio ipſo, cum in pedibus dilatatas venas ſponte apertas, ut reſtringendæ eſſent, eo periculo, ſi forte noctu per ſomnum id fieret, ne hæmorrhagia gravior aliquando vires atterat, vel vitæ finem improperet.

Exhibent nempe varices venas diſtentas, lividas & velut nodoſas, in pedibus cumprimis, hinc & manibus quandoque, frequentius in gravidis, hinc & viris, utrisque magis plethoricis, vel ſanguineo-melancholicis. Attenuatis itaq; membranis, continuato licet placido per recurſum ſanguinis impulſu, & diſtenſione factâ majori, fieri poteſt ejusmodi apertura.

[Jenâ 1687. d. 25. Decembr. Noribergam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXVI.
D. JOH. JACOBI WEPFERI.
Cicutæ Aquaticæ noxa.
HISTORIA I.

GEiſinga, oppidum prope Danubium ſitum in Landtgrafiatu Baar/ milliari cum dimidio diſtans à Fonte Danubii, ſubjectum Illuſtriſſimis Dominis Comitibus Fűrſtembergicis, primô Danubii ponte nobile eſt. Ripæ fluminis eique vicinæ lacunæ ſuppeditant Calamum Aromaticum verum copiosè; vicini montes præter alias herbas ſalutares, Gentianam abundè & Seſeli Æthiopicum: reperiuntur quoque ibidem plantæ quædam lethiferæ, Cicuta ſcil. aquatica ad marginē Danubii & in foſſis quibusdā aqua fontana irriguis; in montanis Solanum furioſum, Aconitum Lycoctonum, Napellus; in dumetis Hyoſcyamus.

Anno 1685, Menſis Martii d. 22. poſt horam 3. pomeridianam cives quidam aliique incolæ hujus oppidi exierunt ad capiendas ranas in Danubio ubi minus rapidè currit atque in vicinis paludibus, ferculum hoc tempore Quadrageſimali futuras: poſtquam diviti præda potiti ſunt, in foſſa aqua fontana impleta invenerunt radicem pugno virili majorem, quam evulſerunt ac mundatam ſecum *Philippus Merk* Figulus domum ſuam ſumſit: erat ponderoſa, intus medulloſa inſtar rapæ, ſed tenerior, candida; supernè caules & ad latera, cum foliorum rudimentis, ad articuli digiti longitudinem, alicubi breviores jam pullulârunt: fibrillæ nondum progerminârunt, quibus adultiore verè prædita eſt. Quidam ex illis, qui in ædibus Figuli circa 5. veſpertinam convenerant, calamum aromaticum vocârunt; Ludimagiſter *Johannes Petrus* Gruber Suittenſis, è pago Lachen ad Lacum Tigurinum ſito oriun-

dus, plurium herbarum gnarus id pernegavit ac comeſturos de radice monuit, ne ignotæ fiderent & inſcii venenum inglutirent; Filiæ certè, adhibitis minis, ne quicquam de illa guſtaret, prohibuit: an certò ſciverit hanc Cicutæ Aquaticæ radicem eſſe? non auſim dicere, verùm paulò poſt ex eventu hanc fuiſſe didicit & poſtquam caules, folia, flores vere & æſtate ſubſequente emiſit atque adolevit, neque ipſe neque alii oppidi incolæ dubitarunt, eſſe illam ipſam plantam, videlicet Cicutam Aquaticam, duobus pueris Almanshofii 1670. funeſtam. Quamvis Ludimagiſter quosdam in ædibus Figuli hortatus eſſet, ut ſibi ab eſu hujus radicis caverent, nihilominus *Jacobus Kunrath* Pictor Rapperſchwilâ Helvetius illam decorticavit ac comedit magnitudine ferè duarum nucum juglandium, *Philippus Merk* Figulus duplo plus devoravit, atque etiam integrum fruſtulum articuli parvi digiti longitudine & craſſitie inglutiit: Figuli famulo invidebant pulpam atque corticem objecerunt, cujus non exiguam quantitatem ingeſſit; Filia Ludimagiſtri *Anna Margaretha* clanculum ſurripuit magnitudine nucis Moſchatæ atque in via, dum ex ædibus Figuli domum contendit, comedit: ipſemet Ludimagiſter portiunculam ſolummodò deguſtavit, maſticavit atque aliquandiu in ore detinuit, verum non deglutiit: aliis in hypocauſto Figuli præſentibus ne micam quidem conceſſerunt, quamvis illius participes fieri admodùm concupiverint atque ut ſuppeditaretur, ſolicitè petierint: nam quotquot de illa comederunt, omnes dicebant, ſapore ſuavem & dulcem eſſe cum aliqua acrimonia, ſolus Ludimagiſter ajebat poſteà ſe animadvertiſſe aliquid nauſeabundi inter maſticandum, ac propterea non deglutiviſſe, an verè, anne autem ex opinione præconcepta? neſcio. Erat circiter horam 5. veſpertinam d. 22. Martii, quando de radice Cicutæ hujus Aquaticæ comederunt. *Philippus Merk* Figulus, ætatis annorum 26. quinque annis uxoratus, vir robuſtus & carnoſus, anteà ſanus: ad vomitum facilis, quoties affligebatur ventriculus: in pran-

dio

dio largiter comedit bolos ex farina paratos & in aqua elixos, familiare ferculum tempore Quadrageſimali & diebus abſtinentiæ in his locis, quos quandoque butyro condire ſolent; nullum vinum tunc bibit. Vix octante horæ elapſo conqueri cœpit ac ſibi malè eſſe dixit; ridebatur à Pictore, monebat eum, ut digitos verſus fauces adigeret, aquam largè biberet, ſicque ſibimet vomitum excitaret, quod ſe, quamprimùm radix moleſtiam quandã pepererit, facturum aſſeveravit: mox Figulus incubuit ſcamno prope fornacem calefactam, ob tempeſtatem tunc frigidam & admodùm ventoſam; corripiebatur vertigine quâdam & capitis perturbatione, quam explicare nequiit, viſûs obtenebratione; caput doluit, dolorem ajebat, fuiſſe lancinantem, pungentem & quaſi divellentem; circa præcordia angebatur cum aliquo ardore, reſpirationis interceptione & leipothymiæ metu, ſtatim ſurrexit, ſine fulcro hypocauſtô exivit, digitos faucibus intruſit, aquam largiter bibit: vix vomitum ciere valuit, quamvis aliàs ad vomitum eſſet facilis: tandem prolectô vomitu pleraque radicum fruſtula jam tumidiora & multô mucô involuta ejecit, ſimilia radici conſolidæ majoris diu aquâ maceratæ: nihil verò de cibo in prandio aſſumtô vomitu egeſſit. A vomitu ceſsârunt ſymptomata: verùm non diu poſteà omnia redierunt cum ſiti inextinguibili & ſummâ faucium ſiccitate, videbatur ipſi tota gula, ceu pice ſutoriâ oblita & coalita eſſe: à potu aquæ ſymptomata capitis ſcil. cephalalgia, vertigo aliáque minuebantur, ſitis quoque ac faucium aciditas mitigabantur; itaque ſecundâ vice vomitum urſit, faucibus digitis irritatis & magnâ copiâ aquæ epotâ; unde ſymptomata rurſus evanuerunt; verùm tertiâ vice redierunt, mitiora tamen quàm prius, quæ penitùs tandem tertius vomitus ſuſtulit, in quo unicum fruſtulum radicis cum multo muco excrevit. In tribus his vomitibus nihil prorſus de cibo in prandio ſumto ejecit. Aquæ fontanæ ultra tres menſuras, ſeu libras xij. medicas ingurgitavit: prætereà nullum medicamentum aut alimen-

mentum admiſit, nec quisquam in ſumma hac confuſione ipſi quicquam ſuggeſſiſſet. Hæc omnia peragebantur intra horæ quadrantem cum dimidio. Poſt tertium vomitum nihil ampliùs querebatur de ardore ſtomachi, ſiti ullôve dolore, fauces humidæ fuerunt: ſenſit ſolùm caput & pectus aggravatum & horrorem quendam percepit, quem aſcripſit nimio aquæ potui: Ventriculum tam inanem putavit, ac ſi pluribus diebus nihil quicquam comediſſet, aut bibiſſet. Totô afflictionis tempore nihil convulſivi in artubus perpeſſus eſt; nunquam penitùs decubuit, & ſi præ languore ſcamno incubuerit, ſine ope ſurrexit, obambulavit, & cùm intereà radix ſuam virulentiam in Pictore exſeruiſſet, adſtantes illum ad lectum deportantes, adjuvit. Poſt obitum Pictoris valdè percellebatur, atque idem fatum timuit expalluitque: itaque Chirurgus Geiſingenſis horâ octavâ noctis dedit theriacam, & horâ decimâ potiunculam vomitoriam, quæ bis vomitum movit, verùm majore violentiâ, quàm in tribus prægreſſis vomitibus expertus eſt: his ultimis vicibus cibum quoque in prandio ſumtum ejecit. A vomitu hoc valdè delaſſabatur in artubus, ut dormire nequierit. Die 23. Mart. rurſus figulinæ vacavit ſine impedimento. Die 31. Mart. manè vertigo quædam anxium reddidit. Ludimagiſter parat quendam pulverem, quem vocat nomine ſpecierum theriacalium, confectum ex rad. imperatoriæ ſ. aſtrantii, gentian. angelic. leviſtic. &c. de quo aliquot manè tantillum ſumſit. Ab illo tempore ad 25. Aug. 1685. quô me Doneſchingæ convenit, nihil ampliùs p. n. pertulit.

Jacobus Kunrath Rapperſwilâ Helvetius 20. annorum circiter, ſtaturæ juſtæ, anteà ſanus & robuſtus manè duo ova ſorbilia jentaculi locô ſumſit, in prandio comedit præter juſculum, ranas elixas atque aſſas & braſſicam muria conditam: nullum vinum bibit: poſt prandium pinxit ad 2. hor. pomeridianam: Circa 3. veſpertinam imprimis urſit capturam ranarum: quâ peractâ atque in ædes figuli rediens præ cæteris

eſui

eſui harum radicum inhiavit. Jam virulentiam radicis devoratæ perſentiens, omnem moleſtiam diu ſuppreſſit, dum cæteris animoſior videri voluit, nam ſolus ille monita Ludimagiſtri vilipendit & figulum querulum irriſit: verùm antequam Figulus omnia radicum fruſtula evomuit, hypocauſtô egreſſus eſt, ut credebatut vel alvum exoneraturus, vel vomitum commoturus. Aliquandiu poſt uxor Figuli aliundè domum rediens in vicino conclavi humi proſtratum & veluti mortuum reperit. In ſubſidium vocat maritum & Ludimagiſtrum alioſque: in hypocauſtum delatus nullum prope vitæ ſignum edidit, artus erant penduli, ceu corpori aſſuti; facies & collum inflata tumebant; oculi prope extra orbitas protuberabant; os ſpuma opertum; dentes arctiſſimè conſtricti; leviter reſpirabat adhuc: vi diductis dentibus halitum emiſit, unde facies & collum ſubſiderunt: infuſo in os acet. roſac. cochl. j. illôque naribus admotô, artus movere atque unum alterumve verbum indignabundus protulit, quibus ad lectum deportantes increpavit, in lectum repoſitus mox vehementiſſimô paroxyſmô epilepticô correptus fuit, qui breviſſimis intervallis crebrò rediit, mirè artubus, capite & truncô torſis, facies ſæpè prorſus livida cum reſpirationis interceptione omnimodâ per aliquot momenta fuit, os denſa ſpuma operiebatur, & licet ſubinde terribilis artuum, trunci & capitis jactationes & ſuccuſſiones remiſerint atque liberiùs reſpiraverit, nunquam tamen ad mentem rediit, neque ad altiſſimas inclamationes & vellicationes adſtantium vel minimum ſenſus ſignum edidit, continuante epilepſiâ ad 4. veſpert. vivere deſiit. Quæcunque intervalli tempore ori infundebantur, non deglutiit, neque ad fauces perveniſſe inde patuit, quia ſtatim defluebant per genas; ſemel in quodam intervallô ſemet erexit ac videbatur ad vomitum ſtimulari, nam parum muci per os ejecit. Epilepſia tantoperè ſæviit, quia ab aſtantibus negligebatur, nam Ludimagiſter celeriter domum vocabatur, ob filiam eidem calamitati involutam; reliqui ſæ-

vitiâ territi vel auffugerunt, vel non audebant ipſi propiùs accedere, vel ignari rerum omnium ſubſidium afferre neſciebant. Cadaver totâ nocte & die ſequente caluit, nullibi livuit, nec abdomen, nec alia pars intumuit: verùm artus obriguerunt: Chirurgus Geiſingenſis d. 23. Mart. veſperi cadaver aperuit: remotô ſternô pulmonum lobus ſiniſter ſuperior conſperſus erat maculis lividis & flavis inflatus; illô ſauciatô profluit mucus flavus; inferior flaccidus pallidus: Lobus dexter ſuperior atrô rubeſcens, mollis tamen, inferior ſimul durus & prope friabilis: Epatis pars convexa, huic lobo ſubjecta atro rubeſcens, reliqua pars ſana: huic convexæ parti hepatis ſimilis erat ren dexter, ſiniſter ſano ſimilis.

Chirurgus imprudenter in pectore vaſa majora diſcidit, unde pectus implebatur ſanguine rutilô ſanorum ſimilimo, cui nihil grumoſi inerat: cor poſteà invenit ſanguine vacuum; vix paucæ guttulæ ſupererant in ventriculis & auriculis. Ventriculus non erat inflatus, nihil ferè invenerunt, quàm fruſtula radicis Cicutæ, non multum immutata & mucum ſpumeum cum pauxillo cibi: ejus interna ſuperficies aliquot in locis erat atro rubeſcens, imprimis ibi, ubi fruſtula radicis detinebantur: Inteſtina tenuia continebant mucum ſpumeum. Ad alia Chirurgus & Ludimagiſter non attenderunt, ex cujus ore hanc anatomen ſuperficiariam habeo: gulam intus lividam & ſiccam fuiſſe aliundè reſcivi.

Anna Margaretha, Ludimagiſtri filia, ſana antehac, mediocriter carnoſa, benè colorata, 15. annorum; poſtquam ex ædibus Figuli domum rediit, aliquandiu in hypocauſto obambulavit, paulò poſt feneſtræ adſtitit, caput manibus fulcivit, mater otioſam increpavit ac ad nendum compulit; dum operam aggreſſa eſt, caput perturbabatur & circa præcordia angebatur; undè foràs hypocauſtum egreſſa eſt, ad vomitum ſtimulabatur, ſed ſine ſucceſſu, quin potiùs humi proſtrata omnibus ſenſibus & motu privata veluti mortua jacuit, arctè dentes conſtrinxit: infusâ aquâ rutæ ſenſus recuperavit,

vit, mox tamen ſenſus & motus rurſus defecerunt, qui aq. rutæ ingeſta reſtituebantur.

Quamprimùm in lectum deportata fuit, epilepſiâ horrendâ corripiebatur: creberrimè totâ nocte & die ſequenti ſcil. 23. Mart. paroxyſmi redierunt primùm brevibus, poſteâ longioribus intervallis: & poſt medium noctis & die ſequenti mitiores: in quolibet paroxyſmo artus, caput & truncus terribili aſpectu agitabantur, arctè dentes conſtringebantur, magnâ vi diducebantur, adeò ut pater dentem eliſerit, poſteà ne ſuffocaretur, interpoſuerunt manubrium cochlearis inter dentium ſeriem: manè lectum perminxit; multos flatus inferius emiſit. Tempore intervalli infuderunt nunc aquam ſolam, nunc permixtam vel coralliis, vel matre perlarum, vel ſpeciebus theriacalibus: propinârunt quoque circa 8. n. Theriacam, poſt medium noctis emeticum, quod tamen nihil effecit, imò videbatur affectum deteriorem reddidiſſe: ſubindè unum alterumve cochleare juſculi exhibuerunt: in os ingeſta deglutiit: tempore intervallorum audivit, loqui tamen nequiit. Ceſsârunt paroxyſmi demùm hor. 5. veſper. d. 23. Martii: totô hoc tempore nunquam vomuit. Poſt 5. aliquomodo mentem recuperavit omnium ignara & veluti è profundo ſomno expergefacta: noctu quietè dormivit. Die 24. Martii manè horâ ſextâ, ut & 25. Mart. eâdem horâ paroxyſmus epilepticus rediit, ſed infuſa aqua rutæ ſtatim liberabatur. Poſteà nulli paroxyſmi illam invaſerunt. Pater præſervationis causâ manè & veſperi cubitum ituræ diu dedit ſpec. ſuarum theriacal. ℈ß. Ab illo tempore ſemper ſana perſtitit: niſi quod triſtior ſolito nunc ſit, & quod diu non ampliùs cantare valuerit, cùm anteà ſuaviter cecinerit; defectus iſte imputabatur denti inciſori maxillæ ſuperioris evulſo: verùm nunc rurſus ſine ullo vitio conſueto more cantat.

Figuli famulus Hûffinganus Juvenis robuſtus 19. annorum, qui de ſolis corticibus veſcebatur, nullâ de re ſollicitus, nihilque de aliquo ſubſequuturo periculo timens, cùm fortè

quidam ex conſanguineis Geiſingam perveniſſent, cum illis in cauponam abiit, vinum bibit non perfunctoriè: poſtquam obitum Pictoris & afflictionem Magiſtri reſcivit, angi cœpit, quamvis nullum ſymptoma indicare potuerit, ſive præ anxietate, ſive à corticibus ſtimulatus, hinc inde cucurrit, nullibi ſtabili ſede manere potuit. Poſt medium noctis etiam ſumſit emeticum, bis dejecit, nunquam vomuit: paſſus eſt poſtea quandam in artubus laſſitudinem, quam potius medicamento quàm cortici attribuit: nunquam decubuit: die ſequente ad ſolitos labores rediit nec hactenus unquam aliquid ſiniſtri expertus eſt.

Ludimagiſter poſt maſticatam radicem, quamvis nihil deglutierit, ajebat ſe vertiginem quandam, ac ſi ebrius fuiſſet, aliquamdiu percepiſſe, atque vocem raucam evaſiſſe; quæ tamen ſine uſu medicamenti evanuerunt.

Anno 1685. d. 24. Auguſt. me Doneſchingæ Ludimagiſter, ejus Filia Anna Margaretha atque Figulus convenerunt atque indicarunt ſe hucusque ne minimum ſymptoma expertos fuiſſe atque hactenus optime valuiſſe.

Hiſtoria II.

ANno 1677. in vere, tempore Quadrageſimæ in Suevia, ex pago Schwendi, duo pueri, ſc. *Gottofridus Sammüller* & *Stephanus Bozenhardt* & tres puellæ, omnes coætanei, ſc. octo aut novem annorum poſt meridiem, circiter horam tertiam in convallem ter centum circiter paſſibus à ſuis ædibus diſtantem, deſcenderunt ac prope amnem Roth, juxta rivulum è fonte vivo ſcaturientem, radicem ejus margini ſuperficietenus adhærentem facile avulſerunt ac in fruſtula conciſam, quia ipſis ob dulcedinem quandam ſapuit, avide devorarunt. Comeſta radice domum contenderunt; primum nihil inde ad-

verſi

verſi perceperunt, verum antequam ædes ſuas attigerunt, temulentorum inſtar inceſſerunt; vix domum pervenientes humi ſternebantur, mire corpora volutarunt, mox convellebantur vehementiſſime, ut nec digiti è manibus evelli, nec artus flecti, aut extendi potuerint; omnes non diu poſt hæc valde ad vomitum ſtimulabantur: *Johannes Sammuller* balneator, filium adjuturus inſtrumentum ferreum intra dentes intruſurus, unum effregit: divulſis dentibus arcte junctis protinus large evomuit radices iſtas & prandium: *Puer alter*, omnesq; *Puellæ* absq; ulla ope ſponte omnia ventriculi contenta evomuerunt. Poſt vomitum nihilominus convellebantur terribiliter ſæpiusque ad ulteriorem vomitum fruſtra triſti ſpectaculo urgebantur: conflictus iſte duravit ad ſextam veſpertinam. Gravius affligebantur, qui multum de radice comederunt, ut *Gottofridus* & una ex puellis: nemo tamen ex illis immunis erat à vertigine, convulſionibus & vomitu; nulli alvum movit: *Gottofridus* noctu dyſuriam paſſus eſt: omnes tota nocte ſumme debiles & amentes erant, inſtar truncorum jacebant ac de omnium vita actum eſſe credebatur: *Gottofridus* tunc quater adhuc horrendè convellebatur. In principio hujus conflictus nullum remedium intrudi potuit, poſtquam vomuerunt, plerisque invitis infundebatur de mixtura ex theriaca, oleo ſcorpionis & aquis deſtillatis benignè ſuppeditata ab *Illuſtriſſima Domina Maria Margaretha Johanna Baroniſſa de Schvvendi*, *ex Illuſtriſſima Comitum Fuggerorum* familia oriunda. *Gottofridus* die ſequente impenſe ſitiit, omnem cibum faſtidiit; quæ ſors quoque cæterorum erat; diu querebantur de laſſitudine ſpontanea & ſine fulcris incedere nequiverunt: ſenſim tamen ſine aliis medicamentis vires integrè recuperarunt. *Stephanus Bozenhardt* poſt annum ex alio quodam morbo neglectus mortuus eſt. Anno 1685. d. 11. Dec. dum apud *Perilluſtrem Dominum Franciſcum Boronem de Schvvendi* cum *Excell. D.D. Joh. Jacobo Geigero Phyſico Weiſſenhornenſi* verſarer, Generoſi

Domini Baronis juſſu nos Johannes Sammüller cum Filio convenit bonaque fide omnia hæc nobis recenſuit addiditq; filium ſuum ab illo tempore hucusque bene valuiſſe, quamvis hoc ſibi vix polliceri potuerit, tum ob radicem comeſtam, tum quod puellus nondum bimulus ingentem copiam carbonum & arenæ conniventibus parentibus, devorarit, nam illi ipſi quiritabundum non raro ad cumulos arenoſos locarunt ſiveruntque filiolum adhuc tenerum integros manipulos ingerere, quia obſervarunt ejulantem aut querulum his ſolis placari poſſe: erat hoc tempore carnoſus, benè coloratus, robuſtus ſtaturæ juſtæ, licet 18. ætatis annum nondum compleverit: Tres puellæ jam prope adultæ, quoq; omnes optime valuerunt.

Incolæ hujus pagi, qui Biberaco duobus, Ulma tribus milliaribus diſtat, radicem vocant Kohlruben / quia externa facies refert imum caudicem ſeu caulem braſſicæ capitatæ: Item rapas ſuillas, quia ſues necat, ut ipſis ex pluribus exemplis innotuit. Aliquot harum radicum ad me attulerunt, quasfacile agnovi ſimillimas eſſe Almanshoffianis & Geiſingenſibus: quædam illarum erant cylindricæ, quædam magis ovales, longæ erant uncias tres, quatuor, quædam quinque, illarum diameter, ubi erant craſſiſſimæ, unicarum duarum, etiam trium; foris apparuerunt circuli prominuli, ex quorum interſtitiis in quibusdam radices glabræ, teretes emerſerunt ſpithamæ longitudine, quædam etiam breviores, ſimiles illis quas *Lobelius* deſcribit & Aſphodeli radicibus aſſimilat: ex iisdem interſtitiis & ex radicis parte ſuperiore in quibusdam folia caules minores involventia excreverunt, ut in arundinum & calami aromatici primis germinibus obſervatur; in quibusdam nec veſtigium foliorum & radicum teretium videbatur, in nulla filamentorum ſeries, barbam prolixam referens adhuc apparuit. Retulerunt plerasque reperiri ad margines rivulorum ſcaturientium ex fontibus vivis, rariores ad ripas amnis Roth, qui rapidior mihi videbatur, atque illum

non

non raro exundare, ex vicinis pratis tunc multa arena opertis conjeci. Amnis iſte duobus milliaribus ab hoc pago ſe in Danubium exonerat prope caſtellum Erbach. Hoc tempore radices omnes, quas attulerant, unica excepta, cavernoſæ erant, cavernis à ſe transverſim diſtinctis ſepimento medulloſo, albo, in quibusdam prope pennæ craſſitie: cavernarum in quibusdam numeravi tredecim: harum aliæ ampliores aliæ anguſtiores erant: Caro omnium intus alba & medulloſa fuit, quamvis radix foris vireſceret. Ex candida medulloſa ſubſtantia erupit liquor, poſt aliquam repoſitionem in aprico, inſtar Gummi Gotte flaveſcens, ſaporis primum ſub dulcis & herbacei, poſtea acris, quem vix frigida eluere potui ſtatim.

SCHOLIUM.

I.

PLantam hanc Cicutam Aquaticam in ejus *Hiſtoria, Commentario illuſtrata & publicæ luci credita 1679.* nominavi; denominationem confirmavi authoritate celeberrimorum Botanographorum; ei adverſatur *Cl. D. Stalpart van der Wiele c. 1. Obſerv. rariorum in Comment. ad obſerv. 43.* & illam cum *Lobelio* Oenanthen appellat; quamvis ipſemet *Lobelius in ſtirp. adverſ. nov. p. m. 326.* agnoſcat in foliis virorem tetrum, colorem & faciem Cicutæ, cui etiam umbella ſimilis ſit: addit Cicutæ affinem autumare illos qui illam maleficio parem experti ſunt: concludit tam œnanthen eſſe, quam ab illa diſtent Ruta pratenſis & Cicuta; imo non Medicos audituros, qui illam in dyſuria, menſium ſuppreſſione, vertigine, epilepſia, loco œnanthes propinaturi eſſent. Nuper *Exc. D. Johannes Rajus* plantarum gnariſſimus *Hiſtor. plantar. Lib. 9. c. 8.* Cicutariæ paluſtris nomine illam inſignivit.

II. Ci-

II. Cicutam hanc & terreſtrem frigidam diu creditam in *Commentar. c. 3. 4. 5. & 6.* rationibus & *c. 10.* imprimis experimentis in brutis factis, calidam eſſe demonſtrare conatus ſum. Auſum hoc non obſcurè illuſtrare & confirmare videntur radices *Geiſingæ* & prope pagum *Schvvendi* comeſtæ, Almanshofianis ſimillimæ, ut ex utriusque deſcriptione in hiſtoria patet: nam illarum fruſtula comeſta, in ventriculum recepta, ab illo complexa, ejus lymphâ, ſerô, ſeu fermentô madefacta, radicisque ſuccô elicitô & expreſsô ventriculi membranam nerveam per cruſtaceam propiùs attingentia, illos effectus produxerunt, qui nullô modô particulis frigidis, humidis, obtuſis, torpidis & ignavis, ſed omninò calidis, incendium aliquod in ipſo quoque ventriculo efficientibus, inſuper ſpiculis acutis, pungentibus & irritantibus armatis ventriculum aliasque partes ad motus p. n. ſolicitantibus attribui poſſunt & debent. In I. Hiſtoria *Figulus* poſt horæ quadrantem ab aſſumpta radice circa præcordia angebatur cum ardore; poſt radicum fruſtula tumidiora & multô mucô obducta vomitu rejecta, nihilominùs eadem ſymptomata redierunt cum ſiti inextinguibili prope & ſummâ faucium ſiccitate: eademque poſt ſecundum vomitum repullulârunt, ſed mitiora; ceſsârunt demùm poſt tertium vomitum. *Pictor* quidem nec de ardore neque de anxietate multa præfatus eſt, ne fortè irrideretur; verùm proculdubio hypocauſtô exiit propter aliquam afflictionem jam ventriculum torquentem & brevi poſteà docuit diris convulſionibus ſupervenientibus, quid radicis ejusque ſucci ſpicula valerent atque illa omninò inflammatoria eſſe ſuperficies ventriculi interna atrorubeſcens ad oculum demonſtravit: *Anna Margaretha* inſignia documenta exhibuit de radicis iſtius calore & acrimonia, dum poſt brevem moram domi & aliquam obambulationem feneſtræ adſtitit, caput manibus fulcivit, hypocauſtô egreſſa eſt, ad vomitum ſtimulabatur & non diu poſt convellebatur, pluribus paroxyſmis à 22. ad 25. Martii recurrentibus. *Figuli famulus*

mulus maturè radicis virus obtudit, ut de illo certi quid ſtatui nequeat, quæ enim paſſus eſt metui deferenda exiſtimo, quô angebatur, poſtquam conſcius calamitatum Magiſtri, *Pictoris* & *Annæ Margarethæ* factus fuit. In Hiſtor. II. præter radicis ſaporem acrem, de hujus radicis vi calefaciente, pungente, irritante abundè teſtantur vomitus & horrendæ convulſiones, quibus æquè pueri ac puellæ exagitabantur, & ſitis prope inſuperabilis die ſequente cum appetitu prorſus dejecto. Certè niſi Cicutæ hujus radix aliis armis inſtructa fuiſſet, quàm radices raparum, paſtinacæ tenuifoliæ ſativæ aut tragopogi, quibus frequenter crudis quoq; ruricolæ veſcuntur, non talem tragœdiam peperiſſet.

III. Cicutæ radicem ejusque ſuccum nondum ventriculi limites egreſſum, non ſolùm anxietatem, ardorem & vomitum, ſed etiam ſymptomata, quæ ad cor & caput ſpectant, ſcil. leipothymiam, cephalalgiam, vertiginem & horrendas convulſiones excitâſſe, manifeſtè patebit, ſi diligenter attendetur, quid ſingulis in utraque hiſtoria breviſſimô temporis intervallô poſt radices comeſtas obvenerit. *Figulus* vix octante horæ elapſo capitis perturbationem inexplicabilem, viſus obtenebrationem, cephalalgiam lancinantem, pungentem, divellentem, leipothymiæ primordia, præter anxietatem, ardorem & ſitim paſſus eſt. *Pictor* nondum præterito horæ quadrante horrendâ epilepſiâ correptus eſt & nondum horæ ſpatio emenſo, ob ejus vehementiam vivere deſiit: *Anna Margaretha* etiam ante quadrantem horæ epilepſiâ affligi cœpit. *Pueri Puellæq; omnes in Hiſtoria II.* è loco ter centum paſſibus ab ædibus ſuis diſtante, domum contendentes temulentorum inſtar titubârunt, & vix illas attingentes humi proſtrati convellebantur. Quis credet tantillô temporis ſpatiô radicem colliquatam fuiſſe, ſi vel ſtruthione fortius fermentum, aut pares ipſius ventriculo muſculos natura ipſis conceſſiſſet? Nec mucus intereà prolectus tam citò per pylorum ad inteſtina deſcendiſſet, indeque per oſcula vaſorum la-

lacteorum ad maſſam ſanguineam properâſſet, nam ut ex primo Figuli vomitu apparuit, ille radici adhæſit; deinde ob lentorem nec facilè nec præproperè eliminari potuiſſet; ut taceam conſtrictionem arctiſſimam antri pylori in hac ventriculi afflictione frequentiorem, quam vulgò creditur, de qua videatur, cui lubet, *Comment. de hac Cicuta p. 110. 112. 136. & 168.* atque *fortè alibi.* Verùm ſepoſitis his aliisque ratiunculis, quas meris conjecturis ſuffultus aliquis ſuſpicari poſſet, ſolum Figuli exemplum ſufficiens argumentum eſſe confido ſcil. radicem cum ſuo muco in ventriculo ſubſiſtentem nec ejus pomœria egreſſam omnia hæc ſymptomata effeciſſe, aut facere potuiſſe, nam vomitu vi prolecto & plerisque radicis fruſtulis muco jam oblitis, ſymptomata aliquandiu ceſsârunt; à ſecundo vomitu & ab aqua ſimul largè epota ſymptomata redeuntia mitigabantur; à tertio verò vomitu, unicô fruſtulô adhuc in ventriculo ſuperſtite cum copioſo ſimul muco excreto penitùs citra ullam recidivam, ſublata fuerunt; ſcil. quia ſymptomatum cauſa à largiſſimo aquæ potu demulſa, & per vomitum planè è ventriculo eliminata fuit, nihil amplius de ardore ſtomachi, ſiti ullove dolore querebatur, ventriculum tam inanem putavit, ac ſi pluribus diebus nihil ediſſet, vel bibiſſet: ſenſit quidem poſt vomitus caput adhuc aggravatum pectusque, quod ipſum tamen etiam aliis evenit, poſt vomitus violentiores ab aliis & benignioribus cauſis effectos. Horrorem cum ipſomet Figulo tribuo nimiæ ingurgitationi aquæ, nam nec illa veſperâ, nec ſubſequente nocte vel minimum æſtum percepit; nam ſi quid vel ex inteſtinis per vaſa chylifera, aut immediatè ex ventriculo per oſcula venarum aut vaſorum lymphaticorum ad maſſam ſanguineam perveniſſet, aut ſi nervi aliquid imbibiſſent de ſucco hujus Cicutæ, ſymptomata non ita abolita fuiſſent, quin aliqua eorum veſtigia reſtitiſſent, nec poſterô die, ſine impedimento ſuæ figulinæ vacare potuiſſet. Non negârim tamen apud *Annam Margaretham*, ut & apud *Pueros & Puellas*

Schvven-

Schvvendianas ob longiorem moram in ventriculo, neglectis auxiliis ejus expulſionem promoventibus & acrimoniam attemperantibus, tandem aliquid de ſucco radicis ad maſſam ſanguineam perveniſſe: nam *Anna Margaretha* manè lectum perminxit, multos flatus per inferius guttur emiſit: *Gothofridus* noctu dyſuriam paſſus eſt: non tamen multum de radice ejusq́ue ſuccô ad inteſtina deſcendiſſe, quia nulli alvum movit, nec quicquam de torminibus unquam querebantur, poſtquam ad mentem redierunt. Intereà firmiter perſuaſus maneo, convulſiones in *Pictore*, *Annâ Margarethâ* & omnibus Schvvendianis, cum aliis ſymptomatibus ad cor & caput ſpectantibus excitatas fuiſſe à radice in ventriculo cum ſuo ſucco adhuc detenta, quia non diu poſtquam Figulus vi conciliatô vomitu hanc calamitatem declinavit, illâ Geiſingenſes proſtrati & non impari brevitate temporis Schvvendiani obruti fuerunt. Per nervos in ventriculum deſinentes ex illius cavo à radicibus iſtis quicquam ad cerebrum & plexus cordis nerveos aſcendiſſe conſtanter nego, ut pridem feci *Comment. p. 98.* cùm non ſemel obſervârim, hos nervos vel in membranam dilatari & explanari, aut illorum minutiſſima filamenta ejus fibris motoriis intimè uniri: qui hâc de re dubitat, ipſemet vel in ventriculo ſuillo, ſi humanus obtineri nequeat, periculum faciat, operæ non pœnitebit. Prætereo oſcula vaſorum lymphaticorum & venarum in ventriculum hiantia, utpote ignota, nec fortè accuratiſſimis microſcopiis oculis armatis unquam in conſpectum ventura. Si itaque tam atrocia ſymptomata ſolô ventriculô afflictô ſupervenire poſſunt, ut pridem in Allmanshofianis & nunc in Geiſingenſibus & Schvvendianis & in pluribus brutis *Commentar. de Cicut. c. 10.* hanc ob cauſam experimentis factis, obſervavi, non contemnendos in Praxi medica uſus hujus rei notitia & diligens attentio præbere poterit, dum ſagax Medicus citra ambages, neglectâ Acidorum & Alkalium pugnâ, ſive in ventriculo, ſive in M.S. exiſtat, maturè membranæ nerveæ ho-

ſtem eliminando ac afflictam demulcendo, brevi à cruciatibus illam liberare, & totum corporis ſyſtema à morte vindicare valebit.

IV. Cicutam hanc manifeſtâ qualitate, ſeu particulis tactui ventriculi permoleſtis in his omnibus hæc ſymptomata effeciſſe exiſtimo, quod quoque aſſerui *Commentar. p. 507.* nam ventriculum tactu valere patet ex numero nervorum & membrana nervea, in quam verè nervorum extrema dilatantur & expanduntur; in his qui Cicutam comederunt, ventriculus percepit & agnovit objectum adverſum, ardorem & anxietatem ſenſit, illud vomitu partim ejicere conatus eſt, partim opere ipsô præſtitit, dum fibræ, intimâ amicitiâ cum membrana nervea junctæ, ipſi in ſubſidium venerunt, & quoniam aliorum objectorum tactilium more, hunc ſenſum in ventriculo ſanè admodùm vegetum, affecit manifeſtiſſimè, non niſi manifeſtâ qualitate egiſſe, ſtatuere poſſum, licet ab effectu demùm innotuerit; id enim commune habet cum omnibus qualitatibus tangibilibus, quas ignoramus, donec illas experiamur; infantes ignem non timent, donec vel ſemel digitos aduſſerint; gelu frigefacere propius organo tactus admotum diſcimus; aciculas pungere ſcimus, tum demùm quando illis cutim aliamve partem tactu præditam, etiam imprudenter, læſimus. Tactum inſignem ventriculo obtigiſſe præ multis aliis partibus corporis humani, memini in *Comment.* ac oſtendi exemplô Antimonii; quod impunè ferunt apices digitorum & linguæ & cornea oculorum; in ventriculo verò graviſſimos tumultus excitat, ut quotidiè experimur atque etiam hoc momentô, dum hæc ſcribo; Conſulor enim Pictoris nomine, cui Balneator infuſum Vitri Antimonii propinaverat, unde ſurſum deorſumque enormiter purgabatur prope innumeris vicibus, atque nunc ab aliquot diebus ventriculus nec cibum nec potum tolerat: quicquid Antimonium hîc præſtitit, tantummodò ſenſum ejus nimium irritando effeciſſe nemo fortè negabit, attamen fateor

ſpicu-

ſpiculis aliis partibus tactui præditis ſeu ignotis ſeu minus moleſtis: nam illis ab unctuoſis obtuſis ſymptomata vel ſublata vel mitigata fuiſſent. Sic in his, qui Cicutam comederunt, exiſtimo ventriculum ejus irritamina præ cuti & apice linguæ agnoviſſe; nam licet acrimonia aliqua affecerit linguam, non tamen plusquam piper, arum ſimileve pupugit, & facilè elui frigida poterat: Cuti ſine noxa imò cum fructu imponitur, ut *Commentar. c. 22. p. 313.* memini.

Manifeſtæ qualitatis Cicutæ gradus, aut in illis manſiones, ut vocant de Simpl. Medicam. Scriptores me non poſſe definire fateor; ipſe ventriculus illas præ aliis conjecturis determinâſſe videtur, dum illarum attactum ægerrimè pertulit, magnô nixu eliminare conatus eſt, atque apud Schvvendianos felici ſucceſſu expulit: imò argumentum præbuit, ſe acrium diſcrimina melius nôſſe quàm linguam, cui piper, zingiber, ſinapi, arum, laureola aliave, acriora hâc Cicutâ videntur: Attamen præ lingua ventriculum Cicutam acerrimam agnoviſſe enormia ſymptomata teſtantur: & propemodum cauſticam eſſe ſuperficies interna rubefacta in ventriculo, docuit. Ventriculum objectum hoc adverſiſſimum ſenſiſſe firmiter credo, non ſolùm quatenus membrana nervea & acie nervorum inſtructus, quatenus largè ſanguine irroratus arterioſo & quatenus Spiritibus animalibus abundè ditatus in his omnibus fuit, ſed quatenus quoque animatus, ſeu quoque animæ particeps erat: nam nunquam in animum inducere potui membranam ex liquore limpido, qualis in oculo circa formationis primordia reperitur, confectam, aut ſpiritus animales ex ſanguine in cerebro & cerebello productos, ſeu quatenus hæc colum merum ſint, ſeu peculiari fermentô ſanguinem immutârint, objecta tangibilia agnoſcere & diſcernere, fibrasque moleſtia à membrana nervea monitas tam violentos motus inſtituere, ut afflictæ ſuccurrerent & hanc averruncarent: certè hæc non magis ab his expectari poſſe reor, quàm ab aqua viſcidiuſcula, ſale volatili & fixo, item ſul-

phure & terrâ, ut & aêre, æquè nitratô ac ſulphureô, aliisve atomis inquinatô, prædita. Quoniam radix Cicutæ cum ſuo ſucco in ventriculo perſtitit, nihilque de illis ad cor & cerebrum pervenit, cùm jam leipothymia inſtabat, caput perturbabatur, dolebat, vertigo titubantes faciebat, imò jam convulſionibus corpus agitabatur, hunc conſenſum ventriculi cum corde & cerebro non adſcribere potui ſpiritibus animalibus, ceu militibus ſtatariis circa ventriculum excubias agentibus, ſed animæ, objectum in ſenſorio communi in momento percipienti & ſubitum motum imperanti, quia enim ſpiritus animales, utut ſint corpus ſubtiliſſimum, nullô tamen modô in momento, aut, ſi ſpatium quoddam momentô brevius excogitari poſſet, tam citò per denſam nervorum conſtructionem ad illud evolare potuiſſent. Si quis integrâ fruens valetudine ab acuto ferro caſu pungeretur, quis à ſe impetrare poſſet, ſpiritus animales, licet fortè materiam ſubtilem tenuitate ſuperent, illos, e. gr. à pollice pedis per nervos crurales & ſpinalem medullam, ad glandulam pinealem, ſi Diis placet, animæ ſenſitivæ, aut aliam primarii ſenſorii ſedem, ocyores aura ruituros ac triſtem nuntium allaturos & mandatô acceptô cogitatu citius motum aliquem, inflatis, ut volunt, muſculorum fibris, eosdem ſpiritus redeuntes effecturos. Verùm quæ in hanc rem ulterius commentari poſſent, huc congerere nolo, cui volupe eſt, videat plura de his *Comment. p. 98. & ſeq.* ubi quoque enodare conatus ſum, cur Anima, motu imperatô à gravi irritamine, plus nocuerit, quàm profuerit in Pueris Allmanshofianis & in hoc Pictore. Legi quoque hac de re merentur *Gliſſonius*, Senex Venerandus, & de re Medica optimè meritus *de Natura Subſtantiæ* & Excell. *Schneider. de Spaſmo*, imprimis ejus *Tractat. 4.*

V. Figulum à morte vindicarunt promotus vomitus ad ejectionem radicis devoratæ & largiſſima aquæ ingurgitatio, quibus ſatisfaciebat ſcopis in hoc malo obſervandis, ac

peri-

periculum mortis maturè evitavit, nam jam imminebat conſtrictio gulæ & cum antea facilis ad vomitum eſſet, non niſi vi quadam illum ciere cogebatur; certe mortem hæc Pictori acceleravit dum præter afflictionem membranæ nerveæ, coarctationes amborum orificiorum ventriculi dolorem auxerunt ac cauſa vehementiorum convulſionum fuerunt: Forte ſi illo momento quo phalanges dentium diducebantur per ſiphonem canali incurvo præditum Hydræleum large injectum fuiſſet, ſervari potuiſſet; nam gulæ fibræ non ægrè plerumque cedunt impulſui, intruſionibus & injectionibus, ſi modo abſint tumores & ulcera: ante aliquot annos R. P. cuidam Guardiano ſubito gula conſtringebatur, ut nec quicquam ad ventriculum demittere poſſet, cum jam quintus dies permoleſtæ famis cum virium lapſu adeſſet, catheterem, quia nullum aliud inſtrumentum ad manus adeſſet, oleo inunctum, quousque potui in gulam truſi atque ab illo momento oblata juſcula & pauxillum vini deglutire valuit, ſenſim redeunte libera deglutitione, ac quod equidem ſciam adhuc ſuperſtes eſt. Annæ Margarethæ diductio dentium & infuſa aquæ rutæ opem aliquam attulerunt, forte non quod tantillum aqua radicis virulentiam obtuderit, quam quod conſtrictionem gulæ relaxarit, quodque furor convulſivus, aliorſum avocatis ſpiritibus, mitigatus fuerit. Emeticum irritans confirmat ſententiam *Septalii* & *Friderici Hoffmanni* quos allegavi *Comment. cap. 23. p. 319.* dum malum exacerbavit: forte hydræleum large epotum citra ullam noxam, potius cum magno auxilio, vomitum conciliaſſet: Eadem deductio dentium juvit pari ratione Gottofridum. alteri puero & puellis Schvvendianis ſolum naturæ robur, abſente adhuc gulæ coarctatione opem tulit. Maximam partem radicibus excretis reliquias ſubegerunt Theriacalia; ſine purgantibus aliisque præſidiis, nec obſervata aliqua diæta, omnes convaluerunt, ut Puellæ Almanshofianæ, de quibus vide *cap. 23. Comment. de Nox. Cicut.* Acria, venenis paria, inglutiꝛ

glutita, ab aqua ſola, lacte, oleo & butyro compeſci poſſe, alias quoque obſervavi. Ante aliquot annos R. D. P. Dominicanus quidam in V. S. C. noctu per errorem, loco potiunculæ purgantis, ebibit aquæ fortis circiter unciam, agnito errore ex acrimonia, ardore faucium, gulæ & ventriculi, & ſumma anxietate, cum nihil aliud ad manus adeſſet, aquam lavandis manibus deſtinatam in tenebris largiſſime hauſit, protinus ardor aliaque ſymptomata extinguebantur, nihil deterius paſſus eſt, & ſine ullo alio remedio convaluit: ſimilem noxam eluit civis quidam noſtras, cui intempeſta nocte Chirurgi famulus plenum cochlear aq. fortis exhibuit, loco aquæ cordialis, quæ ad ſiſtendum ſanguinem à tibia fracta deſtinabatur. Octo circiter elapſi ſunt anni ex quo puella, unica parentum filia, 7. circiter annorum, aſſeri in foveam calcis recenter extinctæ protenſo petulanter inſiliit, poſt aliquot ſubſultus prona in illam præcipitata fuit multumque calcis inglutiit, ſubſequentibus ardore, anxietate & dyſpnœa, omnibus mortem intentantibus: Cum tunc temporis S. Bl. morarer, vocabar, ſtatim nunc aquam ſolum tepidam, nunc cum oleo & butyro mixtam, nunc lac larga manu iteratis vicibus propinavi, citra magni momenti vomitus, calcis acrimonia edulcorata, ardor, anxietas & dyſpnœa remiſerunt & ſine aliis præſidiis convaluit atque hanc usque in diem ſana, bene colorata & robuſta vivit.

VI. Utcunque Cicuta ad uſus internos infamis cenſeatur, aut ſi veteres unquam illam exhibuerunt, tantum refrigerationis cauſa dederunt; Fœminaque Batava apud *Nic. Fontan.* ad ſomnum conciliandum eam comedit, de quibus alia extant *c. 22. Comment.* nullus quod equidem de illa memorat, quæ refert Cl. D. *Joh. Rajus Hiſtor. plantar. l. 9. cap. 8.* Cicutæ majoris radix in pulverem redacta ℈j. aut granorum 20. pondere data in febribus malignis & quartana ante paroxyſmum omnibus diaphoreticis antecellere; ex communicatione D. Bovvle. Anne forte propterea minus noceat, imo

imo proſit, quia ſiccata diaphoretica evadit, & damnum allatura ad expulſionem promovet? Certe ſiccatâ cicutâ jumenta veſcuntur absque ullo damno, quam recentem nec quidem attingunt.

OBSERVATIO CXVII.

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

Genitalia Cervi.

CErvus œſtro Veneris percitus 22. Sept. 1683. prope Frie- denweiler in ſylva martia ſclopeto trajectus fuit. Inteſtino recto cum veſica, vaſis ejaculatoriis & veſiculis ſeminariis ruditer à Venatoribus exemptis, vidi vaſa ejuculatoria poſticæ partis veſicæ accumbentia, unciam cum dimidia longa, mole fere parvum meum digitum æquantia, attactu dura: foris rubebant à vaſis ſanguiferis capillaribus: tunica illorum erat craſſa, nervea, dura: cavitas illorum admiſit pennam anſerinam; continuit ſemen ſpumeum, panſum, fluidum, cum portione magis concreta: Injecta aqua atramento tincta proſiliit ex rimula in urethra ampla, ſub collo veſicæ, ſimulque in dextro latere intumuit veſicula ſeminalis: Contenta in utroque vaſe dilatato ſimilia erant: Aqua injecta in ſiniſtro per peculiare foramen alteri proxime adjacens prodiit: Vi illa per ſiphonem adacta non oblique antrorſum, ſed ſurſum exſiliit. Veſicula ſeminalis utraque habuit amplum ſinum, continens humorem turbidum, viſcidum, ſubflavum, craſſiusculum; illo deterſo & foris preſſa veſicula ſimilis humor prodiit ex oſculis rotundis piſi aut lentis capacibus, quorum limbus erat membraneus, connivens & regreſſum in foramina ex ſinu quaſi impediens: foraminum plura erant; nam utraque veſicula longa erat ℥iv. lata ℥ij. craſſa ℥j. ſinus ℥iij. prope longus. Ve-

ſiculæ ſeminales foris rubebant à capillarium vaſorum ſanguiferorum copia: Intus in ſinu eadem quoque valde conſpicua erant. Subſtantia veſicularum quaſi glanduloſa erat pulpoſa, nihilominus cavernoſa. Ex utroque ſinu exitus patet per canaliculum in rimulam illam per quam utrinque ſe exonerat quodlibet vas ejaculatorium, oſculum tamen oblique inſeritur, non ſecus ac ureteres in veſicam, adeo ut veſicularum exoneratio per unam rimam in quolibet latere fiat cum vaſe ejaculatorio dilatato, non tamen ex vaſis ejaculatoriis in veſiculas ſeminarias liquor infundatur. Certe manifeſte patuit ambos liquores diverſæ conditionis eſſe ac veſicularum liquorem in illis generari, colligi & ſervari.

In vaſis ejaculatoriis inveni illas prominentias & valvulas transverſas membraneas ſuperficiarias, ut in tauris: in utraque conſpexi quoque lineam prorſus nigram ac ſi in vaſe capillari hæreret ſanguis corruptus. Sub utraque rima in urethra ampla ſinus erat membraneus unciæ dimidiæ longitudine, pennam anſerinam admittens, in quos nec vaſa ejaculatoria nec veſiculæ ſe exonerabant; in illis diſciſſis vidi ſuperficiem granulatam: An peculiaris liquor in illa ſtillet agnoſcere nequii. Teſtes erant mole inſignes: urethra tota oblinebatur muco pellucido.

In injectione per vas ejaculatorium rima nullo modo præmenda, & obſervandum, an aliquid atramentoſi ad veſiculam ſeminariam perveniat; idem tentandum in ſinubus ſub rimis.

OBSERVATIO CXVIII.
D. JOH. JACOBI WEPFERI.
Lachryma Cervi.

D. 16. Septembr. 1676. Receptaculum lachrymæ Cervi primum in ſiniſtro latere excidi: poſtea in dextro latere. Ante exciſionem obſervavi ſulcum ſeu crenam ſuperficiariam depilem, coloris lividi, unciæ unius circiter longitudine ab oculi angulo majore ad principium usque receptaculi extenſam. Hinc pellem circum circa ad oſſa undique incidi ac ab oſſe maxillæ ſuperioris ſeparavi, & dum ſinum receptaculi ſuperficiarium exiſtimavi, ipſius fundum abſcidi: In dextro latere cautius proceſſi ac totum ex ſinu oſſeo protraxi, ſenſim fibrillas per quas cum perioſtio cohærebat abſcidi ac integrum extraxi. In oſſe maximo maxillæ ſuperioris inveni ſinum profundum, articulum parvi digiti fere admittentem acuminatum, totum oſſeum nullibi pervium: ſitum intra ſpinam orbitæ oculorum ad latus naſi: bene perioſtio aliaque membrana nervea intus veſtitum. In receptaculi parte poſtica duos muſculos carneolatos, unum ab orbita oculi alterum à radice naſi oriundum, quorum tendines inſerebantur lateribus crenæ utrinque, ac ſi locum illum diducerent: prope tendines illorum inveni muſculum ſemicircularem dimidii receptaculi orificium verſus angulum minorem oculi, cingentem; in altero latere verſus radicem naſi vidi fibrillas ſemicirculares alteram partem ambientes. In parte ima receptaculi corpus glanduloſum nuce moſcata minus & compreſſius, valde durum & tenax, quaſique nerveum, ganglio ſimilius, quam glandulæ cuivis.

Apex receptaculi ex ſinu extractus totus membraneus & quaſi nerveus erat, denſus & compactus, quamvis non craſ-

ſus erat : reliquum verò in ambitu usque ad externa labia craſſum, nerveum & quaſi ligamentoſum. Externa forma receptaculi ovalis, longa ultra unciam facilè pollicem admittens usque ad apicem, qui dum ſinu continebatur, vix parvum digitum admiſiſſet: extractum vero, qui apex extenſibilis facile primum articulum indicis admiſit. Illud quod lachryma vocatur, non fluidum quidpiam eſt ſed concretum aliquod, emplaſtro tenaci aut cereomati aurium indurato ſimile, portiones ejus quædam cum pilis conglobatæ libere fluctuantes erant, quædam tenaciſſime lateribus & fundo receptaculi adhærebant inſtar Emplaſtr. Norimb. colore ſubflavo obſcuro. In uno plusquam in altero reperii. Exempta lachryma, intus receptaculum obductum vidi tenerrima membrana quaſi ſquamea, qualem quoque in receptaculo caſtorei vidi.

In cervis cicuratis vidi oſtium hujus receptaculi ſe conſtringere, nunc circà digito nunc ſtilo immiſſo, adeo ut admodum anguſtum redderetur.

Similes ſinus oves habere nuper obſervavi. Capreæ & capri his deſtituuntur.

Lachrymas cervi in lapidem indurari meminit *Scaliger* in *Exercit.* & *Neucranz de Purpura p. m. 340.*

OBSERVATIO CXIX.

D. JOH. JACOBI WEPFERI.

Tumores cum folliculis intra Ventres.

CErvus d. 19. Aug. 1682. globo plumbeo per medios pulmonos trajectus poſt paucos ſaltus mortuus concidit. Vaſtæ molis erat: pinguis: Venatores æſtimabant illum ponderaturum 400. ℔. quodlibet cornu habebat 7. ramos: Er war ein Vierzehner. Tumores cum folliculo plures intra ventres habuit. In dextra cavitate pectoris unus

unus accreverat mediaſtino & venæ cavæ à capite deſcendenti, illamque verſus latus ſiniſtrum torquebat: ponderabat ℥xij. ponderis civilis: alius adnatus erat pericardio magnitudine nucis cortice viridi tectæ, non exacte rotundus; plurima tubercula hinc inde pinguedini intra pectus immerſa erant rubicunda, mollia, pediculo ſanguineo prædita, ac ſi ſeminia majorum tumorum eſſent, magnitudine piſi, phaſeoli &c.

In abdomine ventriculo quarto prope pylorum adhæſit tumor ℔ 5. pondere: intra medium meſenterii detinebatur moles vaſtiſſima tumorum, qui hinc inde inteſtina tenuia arcte accreverant, ut caute ſeparanda eſſent: Compoſita erat ex quinque tumoribus, primus ſeparatus pependit ℔ ijs. (2.) ℔ s circiter; (3.) inteſtino colo ſimilis ponderabat ℔ iv. cum quadrante: (4.) & quintus arcte juncti, diſtincti tamen ponderarunt ultra ℔ ij. Prope cœcum & rectum alia tumorum moles meſaræo inhæſerat, compoſita ex ſex tumoribus pondere ℔ iiij. qui difficulter ſeparari poterant, quamvis quilibet proprio folliculo præditus eſſet. In ſcroto detinebatur quoque tumor his ſimilis, pondere ℔ j. qui totus à tunica teſticuli ſiniſtri & muſculis cremaſteribus citra ullam lacerationem ſeparari poterat. Omnes iſti tumores anomali proprios habuerunt folliculos, non ex una membrana compoſitos, quarum extima & interna laxiores & teneriores erant media nervea, denſa, alicubi tenuior, alicubi craſſior fuit: habebant ſua vaſa ſanguifera & nervos & quidem tumor cavæ incumbens & plerique abdominis inſignes: abdominis tumores ubi fortius accreverant, circa radicem habebant quaſi plexum ex vaſis ſanguiferis & nervis contextum ibique craſſiores: Omnes admodum inæquales & tuberoſi, paucis exceptis, adeo ut ſcrophuloſi primo intuitu apparerent, colore inteſtinis ſimiles, quidam pallidi, quidam ſubflavi: alii duriores, alii molliores. Non omnium contenta ſimilia erant; quidam continebant aquam flavam pellucidam, ut

maximus Meſenterii, alterque cæteris ponderoſior, duo Meſaræi; alii aquam flavam turbidam cum amurca flava atheromati ſimili, ut cæteri Meſenterii, duo Meſaræi & tumor ſcroti; alii materiam flavam pulticularem, qualis paratur ex vitello ovorum, juſculo carnis & pauxillo croci; ferculum hoc vocant Eyergerſten; ut tumor pectoris major, ille qui ventriculo quarto adhærebat & duo Meſaræi. Aqua pellucida flava vaſculo excepta, prunis ardentibus ſubjectis, in gelatinam candidam carnem redolentem vertebatur. Nullum horum contentorum fœtebat; pulticularem canes avide devorarunt & aqueam lambebant. Tumoris pericardii contentum erat materia caſeo molli ſubviridi ſimilis, quæ exſiccata friabilis reddebatur, portiunculæ quædam ejus plane cretaceæ & calculoſæ candidiſſimæ evaſerunt. Aqua flava quamvis limpida fuerit lentorem tamen quendam habuit & agitata ſpumeſcebat.

Folliculi intus cavernoſi erant & ſuas cellas habebant, capaces nucis juglandis, imo ſimiles fructus etiam majoris: in aliquot reperi corpora rotunda, quaſi nervea, ſtamina quaſi, prout in ventriculo ſiniſtro cordis videntur, quidam exacte omaſum vitulinum ob coſtas nerveas referebant: ob has cavernas mentiebatur unus folliculus corpus ex multis tumoribus minoribus combinatum: Plerique intus flaveſcebant; quidam muco obducebantur: in omnibus interior tunica laxior erat media. Ubi pertinacius parti ſubjectæ accreverunt craſſioresque & rubicundiores erant foris, ibi intus apparuerunt cavernulæ quædam piſi, lentis aut alius talis corporis capaces, favis aliquo modo ſimiles, ac ſi ex illis ſtillaret materia folliculos infarciens.

Glandulæ aliæ conglomeratæ, ſcil. pancreas, hepar, parotides, tonſillæ, aliæ ſub Maſſetere in maxilla ſuperiore ſaniſſimæ erant. Cor vaſtæ molis erat, pondere ℔iij. in illius ventriculis nec vel minimum veſtigium polypi, ſed ſolum ſan-

guinem

guinem ſplendidè rutilantem inveni: carebat oſſibus attamen jam baſes valvularum ſigmoidearum induruerant, & prope cartilagineæ fuerant. Antiades fuſcæ erant & duriores & decuplo minores, quàm nuper in tauro juvenco repereram: referebant amygdalas cortice ligneo tectas. Glandulam pinealem inſignem habuit, ſupernè adhæſerunt ipſi filamenta plexus choroidei, quæ plerumque erant vaſa ſanguifera, inferiùs cum corpore medulloſo mediantibus nervulis connecti putavi. Sub dura meninge craſſisſima inveni rete mirabile, quod reverà plexus fibroſus nerveus, in quem arteria carotis interna ſanguinem exonerat, nam poſt ingreſſum ejus per peculiarem ductum oſſeum in baſi nihil de arteria amplius apparet, usque ad latus ſellæ, ubi rurſus ductus formam induit, & duram matrem penetrans quaquaverſum intra cranium per cerebrum ramos diſpergit. Inveni quoque ductus lachrymales inſignes ad nares pertingentes: quilibet duplicem originem habet, una eſt in palpebra ſuperiore, altera in inferiore prope angulum minorem, quilibet ramus aliquousque ſeorſim ſub cute deſcendit, poſteà junguntur atque canalem oſſeum penetrant, ac ſub ſinu oſſeo lachrymæ cervorum vulgò ſic dictæ, incedunt perguntq́ue ad pinnæ naris utriusque partem internam ℥iß. diſtantia à fine illarum: in nare conſpicuo oſculo hiant, in oculis verò ſollicitam indaginem poſtulant. Quilibet horum ductuum amplior erat calamo anſerino: continebant mucum: ſtilus ab infernis ægrè ſurſum truditur, intus enim valvulæ quaſi reticulares apparent; circa medium ejus intus rubet.

Porismata.

1. Tumores ab exordio tenui incipere non ſolùm tubercula illa rubra, ſed etiam vaſtæ tumorum moles & miræ conformationes teſtantur, quas impoſſibile eſt, derepentè naſci inſtar fungorum.

2. Fol-

2. Folliculos à natura provida produci connexio & continuitas membranarum, vaſorum ſanguiferorum, nervorumque cum vicinis probant, quæ majores & craſſiores fiunt, quò contenta copioſiora ſunt.

3. Contenta gigni, ex ſucco nutrititio patet, quia aqua inſpiſſata ſimilis evaſit ſero ſanguinis inſpiſſato, carnem redoluit: illa avidè canes devorarunt. Non fœtuit, quia aëris externi aditus prohibebatur à denſitate folliculorum. Vid. *Experim. D. Boyle.*

4. Curari poterunt, ſi in propatulum veniant, ut in ſcroto. 1. Inciſione & evacuatione contentorum & aduſtione circa radicem, ut in nattis capitis aliquoties, & in tumore ſterni apud Brandenbergium textorem Tuggii feci. 2. Exciſione totius folliculi cum contentis, ut à *D. Trullio* in dorſo factum Romæ vidi.

OBSERVATIO CXX.

D. JOH. JACOBI HARDERI.

Meſenterii tumor in cervo &c.

PRæteritis diebus interanea cervi adhuc calentia luſtravi, quæ admodùm me refecerunt: inprimis autem mirari ſubit, cui uſui deſtinatus ſit ſacculus glanduloſus, cui pancreas Aſellii ulnam circiter longum arctiſſimè in medio ſui, prout teſtibus epididymi, annectitur? primò intuitu, corpus credidi ex glandulis in ſcirrhum induratis compactum, inciſione autem factâ prorupit materia rutila, conſiſtentiâ muſti, quod ex pyris noſtrates conficiunt, glutinoſa, ſapore ſubdulcis, quâ detersâ, prodiêre cellulæ plures minutulis glandulis, iisque evidentibus ſtipatæ, colore luteô ſeu croceo hinc inde tinctæ: ſacculus ipſe cætera membraneus erat, modicèque denſus, quid de iſthoc judicare auſim, incertus hæreo: Pancreas dictum colore erat ſubfuſco exterius, interius glandulo-

duloſum, manifeſtâ cavitate donatum, quod meſenterium undique involvebat: pone illud glandulas plures conſpexi ſubfuſcas, figurâ linguam bovinam aliquatenus æmulantes. *Ex literis A. 1683. d. 9. Febr. Baſileæ ad Exc. Dn. D. Wepferum datis.*

Magma illud in folliculis glanduloſis cervi repertum, totum jam induruit, ut manibus confringi ægrè poſſit. Crediderim præter naturam in meſenterii medio illud ita aggeri, juxta tamen ita proſpexiſſe naturam, ut accedente hujusmodi materiâ, per glandulas idoneas illa ſecernatur, & in folliculis iſtis detineatur; aliàs enim concipere non poſſum, quare ſacculus ille tot cellulis glanduloſis eſſet donatus, cætera totus membraneus. Occaſionem ſpero dabit Nobiliſs. D. à Gemmingen, ulterius in hæc inquirendi: Apprimè quoque placuit in animante iſto veſicæ ſtructura, quam non ſecundùm ſe totam dilatatam vidi, uti in aliis, ſed ſecundùm medios præcipuè parietes, appensô fundô corrugatô, quod intus plures plicas circulares, valdè muſcoſas, glanduloſas & fibroſas oſtendit, quæ digitis diductæ, priſtinam figuram ilicò repetierunt: Veſicularum ſeminariarum in urethram inſertio, ſub vaſis ejaculatoriis diſtinctè conſpicua fuit, quicquid deblaterent de Graef aſſeclæ: Renes non uti in bovibus, quos tamen æmulari vulgò creduntur: Cœcum elegans & amplum, cujus fibræ circulares in inflato admodùm conſpicuæ ſunt, ſimile aliàs tubæ venaticæ: Inteſtinum ileum prope terminationem ſui, duas ulnas & ultra, totum erat glanduloſum: exitus ei ſatis anguſtus, qui valvulam Varolianam conſtituere videtur: Ex teſtibus alter inſignis fuit magnitudinis, alter verò multò minor: Priapum præter ordinarios, duobus aliis muſculis teretibus oblongis, pone inteſtinum rectum incipientibus, & ultra medium ipſius pergentibus, inſtrui notavi, haud dubiè validioris erectionis ergò.

[Ex literis 1683. 16. Febr. Baſileæ ad laud. D. Wepferum ſcriptis; Cujus communicationi hæc cum ſeq. Obſervatione debetur.]

OBSERVATIO CXXI.
D. CAROLI RISERI,
Eruca, digitalis magnitudinis, exquiſitiſſimis coloribus mirè variegata, ejusdemque obſervata metamorphoſis.

AMbulans foràs animi gratiâ ſub finem Julii, juxta Ilicetum quoddam, vidi fortuitò Erucam inſolitò magnam ac ſplendidæ Eſulæ (Botanicis Cypariſsias dictæ) adhærentem eamq; depaſcentem. Arriſit animal, licet inſectum, quòd viderem, quô paſtu conſervari à me vivum, in quo & curioſitas mea in contemplandis DEI magnalibus exſatiari poſſit. Eam itaque dictæ Eſulæ tenaciter appenſam unà cum caudice evello ac domnm porto; ubi eam vitreæ bullæ indidi, contemplari quotidiè, & mira & delectabilia habui. Placuit inprimis animantis colorum eminentiſſima varietas ſuis ſpiris excepta, ab antìco ad poſtîcum, usque quaſi ſerico ſubtiliſſimè attonſo circumfluentibus: alternabant verò colores ita, ut aureum exciperet cæruleus, purpureum nigerrimus amplecteretur, omnes verò cùm graderetur, velut procellæ undarent. Caput reliquo corporis trunco anguſtius falcati duo armabant dentes, quibus Eſulæ folia non turbatim ſed ordine, nec à parte ubi caudici adhærebant, ſed ab apice foliorum (quæ oris admorſu priùs artificiosè lunabat) incipiendo depaſcebat. Spirales corporis inciſuras, non aduncus, ſed latipes fulciebat utrinque omnes, quas ſuper ſpiras pili erigebantur quaſi in ventriculum attonſi ejusdem coloris, cujus ſpiræ, niſi quod extima, verſus anum longiores velut acinacem evibrabat ſurſum. Vermis hujus excrementa omnia erant ſtellata, viridis coloris primùm, exſiccata tamen

men in ſubnigrum indureſcebant. Quem ubi menſis circiter ſpatio, pabulo prædicto alui; demùm langueſcens à cibo omninò abſtinuit, & mirandô artificiô *Eſulæ* caudici, filis ex ore deductis, quaſi zonâ hinc inde illigavit. Sequenti mane, quod nox obſervare vetuit, aurora detexit: nam exuviis ad dictam zonam conglobatim ſuſpenſis deſuper pendebat maſſa quædam juglandis magnitudine coloris praſini ſeu ſubviridis ante retroque acuminata, cætera in dorſo & lateribus gibboſa tota. Obſtupui animalis admirandam metamorphoſin non jam amplius pelle, ſed cruſtâ quâdam tectam duriori & ex parte poſteriori inverſim ſuſpenſam, credi poterat corpuſculum illud exanime omninò, niſi leviter tactu continuô ſeſe motitâſſet. Menſem circiter perduravit hoc ſuſpendium, quod tamen quotidiè inſpexi & exagitavi, quid tandem eo futurum ſit obſervans. Poſt menſis itaq; decurſum deprehendi quasdam ſubobſcuras intra cruſtam pellucidam enaſci maculas, quæ indies nigriores demùm totum illud involucrum imbuebant, ut non obſcuris indiciis collegerim futuram iterum mutationem, præſertim quod levi tactu validius ſemper ſeſe contorſerit exagitatum. Itaque animatum hucusque truncum unà cum vitreo ſuo carcere ſoli expono ſolitò ardentiori, cui cum aliquandiu contemplator aſſiſto, video tergoris loricam crucis in modum rumpi ac diffindi, animalque quoddam piloſum ſenſim eniti, & mox rupta undique teſtacea illa compage emergere Papilionem, qualem & corporis magnitudine & colorum amœnâ varietate anteà vidi nunquam. Languebat primùm quidem hirſuta progenies, ut nec pedibus conſiſtere nec alas explicare valeret; at poſteaquam imbellem ſobolem ad Solem apricari feci, ſeſe colligens ita paulatim ſolidabatur, ut brevi temporis ſpatio & alas ſurrigere, & pedum (quos omninò ſenos habebat) internodia firmare, quin etiam greſſum volatumque tentare, jam omnibus numeris abſoluta non dubitaverit. Alarum apices, falcis in modum ſurſum acuminatos, verſicolor fimbriabat inſtita,

 ala-

alarumque planiciem in latum porrectam, pingebant oculi ex nigro, rubeo, cæruleoque, ut pennis oculatis Pavonis nil cederent, haberetque vel Apelles, quod admiraretur. Indoluit mihi, quod jam Volatili non ſaperet Eſula, quæ priùs tam amica fuerat Reptili, nam avem tam affabre elaboratam diutius retinere animus fuit, ut obſervarem, an & qualia ova (niſi à cæteris papilionibus degenerârit) paritura, & conſequenter in priorem Erucæ ſpeciem reditura ſit. Porrexi, quem fortè in manibus tenebam Cariophylli florem Alumno Volatili, cujus odore allectus, explicatâ, (quam inter oculorum orbiculos, in glomerem convolutam abſconderat) longiſſimâ proboſcide, in imam floris medullam penetrans gratum inibi humorem exſuxit, ut facilè perſuaſum habuerim, eum in poſterum non niſi de melleo lectiſſimorum florum ſanguine victiturum. Quapropter eundem, quòd curioſitatem meam adeò propitiaverit, manumittens cum libero aêre Aucthori Naturæ reſtitui.

SCHOLIUM.

ERuca eſula victitans ſatis clarè demonſtrat internam tunicam faucium gulæ & ventriculi ita conformatam fuiſſe, ut ab acerrimo hujus plantæ ſucco erodi nequierit, ſed ipſi in gratum alimentum ceſſerit. Vidi Ruſticum ex longa conſuetudine butyrum fervidum & ebulliens cochleatim, inſtar juſculi carnis mediocriter calidi ſine ulla noxa ſorbilâſſe: inſpectis faucibus nullas aphthas vidi, tetigi autem linguam admodùm fervidam. (*D. Jo. Jac. Wepferus.*)

[*Scaphuſio 1687. d. 26. Decembr. Auguſtam Vind. miſſæ.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXII.
D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
Singularis dentium defectus.

QUidam Conſul *Fridrich Stadii* ad fluvium Eidoram (qui fluvius Danos & Saxones dirimit, vide *Conring: l. 1. c. 4. p. 20. de finibus Imperii Germanici*) *Ruijtenbecq* dictus, hic in ore ſuo duntaxat molares, nullos caninos & inciſores, habuit dentes, fuitque ſenex provectæ ætatis. Eodem loco vixit chirurgus *Meiſter Feick* dictus, (cujus arcana chirurgica MS auro mihi chariora poſſideo.) Et hic ſolis molaribus, nulliſque caninis & inciſoribus, os habuit armatum, & valde provectæ ætatis fuit. Dentium bona conſtitutio magnum naturæ robur, bonamq; ſanitatem corporis probat. Dilectiſſima mea mater *anno XII. hujus* ſeculi *Embdæ nata* tam duros habet dentes, ut duriſſimas cruſtas ſine incommodo ſanitatis mandere queat. Dentes excavati & morboſi morboſam viſcerum infirmamq; conſtitutionem eſſe, arguunt. Dentes humani attriti & in pollinem redacti arcanum ſunt contra Epilepſiam.

SCHOLIUM.

DEntium numerum utplurimum variare, & plures apud hunc, pauciores apud alium numerari, jam nemo non novit; caninorum verò & inciſorum per omnem ætatem defectus, qualem in duplici ſubjecto obſervationis hujus Excell. Dn. Autor annotavit, rariſſimum certè eſt, cum dentes hi præ reliquis tam ad diſtinctam vocabulorum pronunciationem, quam alimentorum faciliorem inciſionem ac maſticationem neceſſariò requirantur: præſertim dum in horum defectu ſi forte fortuna exciderint, provida morta-

 lium

lium mater natura laxas ante gingivas adeò ut plurimum indurat, & calloſas reddit, ut dentium vices aliqua ex parte ſupplere queant, vel dentium loco ſemicirculum oſſeum, nonnunquam, ſubſtituit, prout de Pyrrho & Pruſiæ Regis filio, tradidit *Plinius lib. 7. cap. 16.* Exempla alia huc facientia vide apud *Schenckium Obſervat. lib. I. Obſ. 412.* hinc facile ſuſpicor & in his quoque ſubjectis dentium alveolos obliteratos planè, & in circuitu quoque maxillas acutiores quodammodo ac duriores eorum ad manducandum vices ſubiiſſe gingivasque calloſas planè ac duras extitiſſe, niſi forte inſignem & in loquendo & maſticando perſonæ allegatæ ſenſerint difficultatem: an autem major dentium numerus longævitatem donotet, minor è contra brevitatem vitæ? Vide *Scaligerum de ſubtilitat. ad Cardan. Exercitat. 271.* & *Ephemerid. Acad. Nat. Curioſ. Dec. I. Ann. VI. & VII. Obſ. 183.*

[J. P. Wurffbain.]

OBSERVATIO CXXIII.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI Surditas curata.

Quidam Chirurgus in pago Nerdorff aliquot ſurdos curavit hac methodo, altè inſerit fiſtulam tabaci, & quidem ejus partem ſubtiliorem, in auris cavitatem, tunc vehementiſſima ſuctione ori admovens alteram fiſtulæ partem craſſiorem ſuxit, ægri hac ſuctione perceperunt aliquid doloris in aure, aſt hac methodo curati ſunt, audiendique facultas reſtituta eſt.

SCHOLIUM.

Vitium nervi auditorii non poſtrema ſurditatis cauſa eſſe ſolet, ſi ille humore craſſiore aut copioſiore obſtruatur,

tur, ſicque animali ſpiritui tranſitus denegetur, aut etiam ubi ſerum juſto abundantius ejusdem fibrillas, in membranam auris interiores receſſus inveſtientem extenſas, inundando relaxaverit, porosque adimpleverit, ac ita ſpiritum dictum prohibeat, quò minùs liberè influere, aëris que ſonoriferi impulſum valeat recipere. Unde quia ſuctione, in hac obſervatione memorata, aëris in meatu auditorio externo & vicinis poris obvii attractio, vel rarefactio, ac conſequenter quoad vim elaſticam imminutio contingit, reliquum internè præſentem aërem, majorem in premendo potentiam dum adquirit, ad ſtagnantes humores validè loco movendos, & quaſi exprimendos, aptum reddi, ſicque liberos ſpiritibus meatus aperiri, & hinc ad percipiendos ſonori aëris impulſus, ſpiritus hoſce diſponi, conjecturari mihi liceat.

[L. Schröck, L. f.]

OBSERVATIO CXXIV.

D. GEORGII HEINTKII.

Poſſibilitas, non tantùm movendi, ſed & extrahendi fœtum; unà cum ſecundinis.

Quæ & quanta adhuc dum ubique ferè locorum, obſtetricum ſit imperitia, dolendum magis; quàm dubitandum. De aliis, quæ imprudentiæ ipſas arguunt, nunc mihi non intereſt diſquirere; de motione fœtus in utero ſive mortui, ſive vivi, ſaltem verba facturo. Urbem noto, ubi lis & altercatio inter hujus farinæ mulieres ingens exoriebatur, quarum aliæ penitus abjurabant mutationem fœtûs (das Wenden der Kinder) admittentes ſolummodò retropulſum illius (das Rückſchieben der Kinder)

aliis

aliis prius aſſerentibus. Inter hæc diſſidia, re delatâ ad Magiſtratum, palmam reportabant poſterius ſtatuentes, eam ob cauſam, quia utplurimum ſoli Policiti; non-Medici; Anatomiæ & excluſionis fœtûs ignari, decidendis hiſce controverſiis, absque Medicorum conſilio præficiuntur, ubi mulieres magis garrulæ reliquas rem melius intelligentes ſpecioſis ſuis ratiunculis ſupprimunt, ſententiâ verâ repudiatâ. Imò eò nonnunquam exſurgit obſtetricum arrogantia, ut etiam eruditi, & ſatis experti Medici eludant conſilium atque inſtructionem reſpuentes ſeſe excuſent: **Es wäre wider ihren Eyd und Pflicht /** rem ejusmodi inſolitam, & ab ipſis inexpertam ſuſcipere, atq; ſic morti potius tradunt multas cum fœtibus puerperas, quàm, ut aliquid novi addiſcere aut aliis exercitatioribus operationem permittere velint, cavillantes, ſibi nova obtrudi, atque ita omnem intendunt nervum, ut alii homines in eodem errore cùm ipſis permaneant.

Cùm autem benè ſciam, etiam viris medicinam facientibus hunc actum vocari in dubium, eum ſequentibus ſtabilitum dabo. Nolo autem præfari de artificioſo ſæpeque celebrato hoc labore ſpeculi beneficio uterini à feliciſſimo in hoc opere *D. D. Faſchio* P. P. Jenenſi. Intermittam quoque obſervationes ejusmodi exercitii à Nobiliſs. *Merclino Ephem. N. C. Ann. III. Decad. II.* & à *Muralto* de Medicina inſigniter merente *Ann. I. & II. Dec. II.* inſertas, cujus etiam *Collegium Anatomicum germanicè editum* multis oppidò raris talis modi obſervationibus refertum evolvi poteſt. Conformabo ſolum modò me cum Paulo Portal Magiſtro Chirurgiæ, jurato Pariſiis, cujus etiam mentionem faciunt *Acta Eruditorum Lipſienſ. p. 303. ann. 1686.* quando mihi ſexies vel ſepties obſervare contigit, dum præterito anno Noribergæ moratus fui; ſcilicet, degit ibidem Chirurgus, cujus in *Ephemerid.* aliquoties jam cum laude facta fuit mentio, nomine Brodmannus, qui ſolâ manu in uteri cavitatem immiſsâ, non

tantùm

tantùm fœtum mortuum, ſed & vivum feliciſſimè primùm movet, poſtmodum etiam extrahit. Imò ſecundinarum quoque ſtamina uteri lateribus adhærentia digitis quaſi abradit & avellit. Confeſſus mihi idem eſt contra obſtetricum opinionem, ſentientium, orificium matricis ne digitum quidem admittere extra dolores partûs conſtitutum, quod ſæpe facili negotio, nondum pertumida cùm ſit matrix, viam aperiat & manui introitum permittat, licet antea valdè clauſa viſa fuerit excepto verò caſu, dum naturalia tumor ingens occupat, ubi difficilis auſus ſit. Nempe matris prius parum ad quietem permotæ & genitalibus per emollientia fotis, ſicque ritè diſpoſitæ oſſi ſacro ſubmittit alterutram manum, alterâ oleo quodam appropriato illitâ, primò digitis leviter removendo obſtacula, ſibi viam ſternit, donec ſucceſſivè integra manus intrare naturæ ſecreta queat. Suſcipitur hic niſus præſentibus vel abſentibus doloribus partus, facilius tamen abſentibus, qui contraniti interdum ſolent operatori. Et hæc operatio interdum citius, interdum tardius, prout nempe fœtus vel diſpoſitus vel valdè irretitus, abſolvitur. Sique fieri poteſt, ad avertendas matri moleſtias, manum ſemel ingreſſam non extrahit totam, niſi poſtquam ſuo operi ſatisfeciſſe putet operans. Nonnunquam ipſæ fatentur puerperæ, parum incommodi, imò quandoque levaminis momentum exinde mox ſe ſentire, & ex niſu proprio ſummè debilitatæ peracto opere confeſtim reviviſcere, quaſi incipiunt. Quod ſi verò interanea nimium occluſerint aditum & ſine læſione matris membra jam extra uterum exſtantia, minimè intrudi rurſus queant, cultro quodam abſcindendo artus vel fœtum tumidum, ut extenuetur corpus, diſſecando, utitur. Aliàs utplurimum abſque ferri ulliusadminiculo agens. Aliquando gemellarum matri, quæ excluſioni illarum impar erat, extrahebat primùm fœtum mortuum, alterum, qui morti jam erat proximus, ſalvabat hac ipsâ arte; qui ritè tractatur ac refocillatur, modò puella eſt optimè valens; reliqua, ad fi-

nem perducto opere, committit Medico. Ex literis exercitatiſſimi ſupra laudati *D. D. de Muralto* habeo, quòd facilis ſit movendi fœtum ratio, ſi in tempore operans advocetur, antequam ſcilicet infans in anguſtias abdominis propellatur, ſicq; ſpatium pro manu operante adhuc ſuperſit e. gr. Si contingat quòd fœtus mox ſequatur egreſſas aquas cum alterutro brachio, (quod communiter fit,) tunc operans advocetur, materque ſine laboribus partûs in lecto jaceat neceſſe eſt: hinc Operator illitâ dextrâ manu oleis appropriatis 1. 2. 3. 4. vel 5. digitis juxta brachiolum ſibi viam paret orificium uteri internum lento modo recludendo, donec integræ manui, ſi poſſibile, introitus permittatur: Ubi brachiolum circa axillarũ flexuram apprehendendum, atque in uterum quomodocunq; fieri poteſt, retrahendum; caputque, quod ad latus jacet, verſus orificium dirigendum, vel, ſi aptius videatur, operans cum manu pergat ſupra infantis dorſum in fundum usq; uteri apprehendendo pedes movendoque fœtum, quod facile fit, talique modo extractionem moliatur. In priore circumſtantiâ, quando caput, poſt retractum brachiolum ritè ad orificium uteri eſt diſpoſitum, nullâ extractione opus eſt; ſed committendum potius naturæ opus, refocillentur verò interim mater infansque confortantibus medicamentis cibisque. Quodſi verò infans nimium propulſus ſit ad interiora, laborioſiſſima tunc evenit operatio, quia manus non ritè agere poteſt, infantisque vitæ parcendum eſt. Quando manus ſe manifeſtant, tunc utplurimum pedes quærendi ſunt. Si caput ſub oſſe pubis jaceat, attollendum eſt, & ſupra manum artificis tanquam patinam per niſus matris expellendus erit fœtus. Sin verò caput extra matrem conſtitutum collumque conſtringatur tunc orificium in circulum pollice extendendum, donec, ſpatium pro axillarum egreſſu ſufficiens fiat. In promptu hîc ſemper eſſe debent appropriata olea, aërque, imprimis frigidus vitandus. Si autem infans mortuus ſit, excluſionemque adjuvare nequeat, tunc, præmiſſo tamen examine, utrum

vivat

vivat necne, manus in fundum uteri quantum poſſibile mittenda pedesq; petendi. Si ſpatium deſit, non trahendum aut vis inferenda eſt, ſed membrum, quod extra matrem jam eſt, detorquendum, aut ſub alis apertura intra coſtas facienda ad efferenda viſcera & ſanguinis effluxum; interea manus non extrahenda ſed verſus abdomen mota per eam pedes quærendi ſunt. Si contingat, quòd caput præ orificio jaceat, apertio in fontanella facienda, cerebrum eximendum, ſuturæ cranii ſolvendæ aut ſuper ſeſe ponendæ, ut ad extractionem partes aptiores fiant. Si nates præ pudendis ſitum habeant, digitus in anum prolis mittatur, & os ſacrum propius attrahatur, quô reliquum etiam corpus propius accedat. Si materia ſive cruſta caſeoſa ſupra infantis cutem poſt elapſas aquas exſiccata in fœtu mortuo obſervetur, oleo roſar. & verbaſci probè calefacto inungenda, poſtmodum corpus in quantum poſſibile, vertendum & ad convenientem ſitum dirigendum. Quadrat autem non ineptè illud huc: Audaces fortuna adjuvat, & ſucceſſus ſecundat auſum. Cognoſcitur verò etiam, quàm frequenter ex ignoratâ hac arte & mater & infans neci dentur, aut ſi benè cedat, vix mater ſervetur, & quòd è commodo publico eſſet, erudiri obſtetrices in hoc agendi modo, ne antiquum ſemper obſtinatè obtineant. Quanquam eæ ipſæ minus aptæ ad hoc opus mihi videantur, partim propter ignorantiam Anatomiæ, quæ ad hoc exſequendum prærequiritur, ne unum pro altero arripiatur, partim etiam propter laborioſum periculoſumque negotium earumque timiditatem vacillansq; judicium, dum mox nimis citò, mox tardius ſe accingunt, tandem etiam quia vix informationem admittunt.

OBSERVATIO CXXV.

D. GEORGII HEINTKII.

Bilis examen, quot modis illa ſaltim exercitii gratiá adhuc dubia reddi poſſit in cauſa Icteri.

QUot & quibus nobile illud hominum decus, Cutis, vitietur nævis, atque à ſuâ amicabili venuſtate connatâ degeneret, ſatis ſuperque notum. Scimus, quando ex lævore illius fit aſpredo rugoſa, imò & ſæpè variegata, nihil attinet effari de Afrorum atq; Cingarorum (quoad nos quidem, non quoad illos, quia ipſis color niger decus atque honor) ſpurcâ fœditate, deque aliis, vel ab extra advenientibus mutatis qualitatibus, vel ex malâ conſtitutione internâ proficiſcentibus. De ſolo colore depravato Ictericorum, omnium ferè ore à bile ortum trahente, nunc agam. Bilis dicitur

I. Tingere excrementa alvi. Aſt dubium infertur ex dejectionibus infantum, interdum magis quàm apud adultos tinctis, quando à canibus, amaritudinem bilis æquè ac homines aliàs abhorrentibus, avidè lambantur. Imò ea ipſa excrementa manifeſtò acidum ſpirant, adeò, ut interdum aciditate ſuâ quaſi nares conſtringi obſerventur: unde etiam acidum præcipitantibus curantur. Ergò vix videtur à bile prædominante color iſte. Sic obſervationibus Pathologicis qui eſt attentus, animadvertere poteſt, ſæpiùs ægros flava, ſine ullâ amaritie, alvo excernere, & vice verſa albicantia & limpida inſigniter amaricantia per vomitum rejici. Vid. *Sennert. de Conſenſu & Diſſenſ. Chymic. c. 16.* ubi de morborum cauſis. In canibus albeſcunt excrementa, etiamſi æquè ac in hominibus præſupponatur bilis. Taceo, quòd excrementa naturaliter

liter demùm ſucceſſivè flaveſcant excluſô ſcilicet ab iis chylô. Dici autem poteſt, quòd bilis retineat colorem, perditô ſapore: ſed ex inferius adductis exemplis liquet contrarium; id quod etiam in ſanguinis ſero flaveſcente per venæſectionem emiſſi quilibet experiri valebit. Bilis dicitur

II. Urinam tingere. Enimverò præter teſtimonium *Thomſonis* denegantis in *Epilogiſm. Chimicis*, uti ſudori & ſanguini, ita & urinæ amaritiem, licet flava nonnunquam conſpiciantur; accepi ipſemet urinam ſanam cumque bile perfudi, ubi intincta linteamina mihi non æquè exhibuere colorem illum, qui in Ictericorum urinâ ſe prodit. Porrò tali urinæ puræ inſtillavi guttulas ſaltem aliquot bilis, & minus auctô colore ſapor amarus deprehenſus fuit. Alterâ vice ſumſi bilis caninæ conſiſtentiæ ſat viſcidæ gutt. vj. miſcens aquæ puræ ℥j, ubi color emergebat urinæ ſanæ ſimilis, huic liquori addidi ſalia Alkalica pariter ac fixa, experturus, utrum fortè ſal urinoſum ſaporem bilis obtundat exaltatô colore: ſed obſervavi colorem magis adhuc infringi ab iis ſuperſtite ſapore amarô. Ulterius progreſſus cepi ℥j. aquæ c. ſale comm. item Alkali fixo ad ſaporem urinoſum redactæ, producturus, uti ſupra cum aquâ purâ feceram, ſimilem urinæ colorem, ſed admiſtæ, ut ſuperius, 6. guttæ non ſuffecêre, nec priùs acquiſivi eundem colorem, quàm affuderim 12. gut. qui liquor etiam paulò poſt citiusque adhuc quàm antè, in virorem migravit, cum ingenti amarore. Præstereà, ſi chartæ albæ bilis gut. ij. inſtillaveris, iisque Alkali fixi gr. ij. ſpatulâ ligneâ incorporando adjunxeris, virideſcens ac ordinaria bilis flavedo ad ſenſum abſorbebitur, ferè deleta. Neque in aquâ ſimpl. ʒij. ſoluta hæc miſtura tam ſaturum procreabit colorem, quàm ſi gut. iij. in aq. ſ. ℥ß. duplam ſcilicet quantitatem inſtillares. Ex quibus pateſcit, colorem potiùs ab Alkalibus, minus ſaporem immutari, uti c. urinâ naturaliter ſe habente accidit, nam Alkalia omnia præſertim fixa ejus colorem abſumunt, tam antè, quàm poſt ſedimenti ſeparationem, in tantum, ut

urina filtrata adjectis Alkalibus ferè albeſcat. Quid ergò ſentiendum de Ictericorum urinæ colore? Bilis dicitur

III. Tingere ſanguinis ſerum, quod interdum adeò intensâ flavedine obſervatur, ut etiam ſtragula ſudor reddat flava, ſine tamen illius amarore, teſtificantibus hoc animadverſionibus Autorum. Quin propriam non erubeſco adjicere experientiam: ſcil. excepi ex venâ ſectâ cujusdam Icterici linteo ſanguinem, ſerum innatans ſanguini, croceo licet colore tingeret linteum, nullam tamen linguæ idem guſtanti imprimebat amaritiei notam. Quod & non deſtruatur amaror particulis oleoſo-volatilibus maſſæ ſanguineæ, exemplô lactis ſanguini proximè convenientis fit manifeſtum. Inſtillavi lacti bilem ad aliqualem ſaltem flavedinem, poſuique in digeſtionem, hinc guſtatô lacte amarities minimè occultata apparuit. Qui ergò obſcurari poterit amaror in tam ſaturâ ſeri flavedine; cùm conſtet, tenaciorem in bile qualitatem eſſe ſaporem, quàm colorem? quod & coquis notum, quando bile infectos piſces elixatos deguſtant. Sic & ſanguis naturaliter ſe habens è corpore prolectus & cum pauculâ bile permiſtus minimè amaritiem bilis velare potis eſt. Reſtant alia experimenta, quæ vincere poſſunt, prævalere ſaporem à colore. Namque adhibui Acetum, item Spiritum Vitrioli, Salis & Nitri, ſed nullo horum amaror bilis periit, quanquam color factus ferè æruginoſus à fortioribus, ac cum aliquali turbulentiâ & pulviſculi ex albo ad pallidam viriditatem vergentis, ſucceſſivâ præcipitatione, propter Alkali occultum, quod conjunctum cum acidis reliquum concretum ad fundum dimittit. Ab Aceto æruginoſitas fuit conſpecta pallidior tardiorque. Sic bili addidi Nitrum, Panaceam Holſaticam ſ. Arcan. duplic. Mynſ. it. Salis Tartari & Nitri āā. per incenſionem in calcem redacta, quæ conjuncta aliàs Colocynthidos amaritudinem tollunt, ſed ſapor hic juxta proportionem manſit amarus. Si ergò non Alkalia, nec Acida neque Nitroſa ſ. neutra neque pinguia ſ. oleaginoſa ſaporem

bilis

bilis infringunt, quî ergò fit in Ictericis, ſi bilis cauſa Regii iſtius morbi exiſtat? Tandem emergit quæſtio, cur Ictericis oculi minus doleant, cùm aliàs unica fellis guttula in ejus bulbum inſtillata intenſiſſimum faciat dolorem, & quare bilis licet humoribus fracta, in tanta copia ſanguini Ictericorum infuſa, toti corpori non atrociora inducat ſymptomata?

[Windsheimio A. 1687. d. 28. Decembr. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO CXXVI.

D. EBERHARDI GOCKELII.

Infans ex fortiſſima matris imaginatione, monſtroſa Umbilici relaxatione, ac inteſtinorum extra Corpus propendentium prolapſu, natus.

Villica quædam Berenſtattenſis, Ulmanæ ditionis, Jacobi Hôckeri conjux, meſſis tempore, ſed primis geſtationis menſibus, ſuburbanis ruſticisque operationibus incumbens, & frumenti per agrum hinc inde ſparſos manipulos colligens, ſub eorundem uno reptantium viperarum acervum ſubitò animadvertit, harumq; & motum & figuram, umbilicali regioni, ſuperimpoſitâ manu, ita ſtrenuè ſibi imaginata eſt, ut toto quidem, quo utero gerebat tempore, utcunque benè habuerit, ac denique circa crepuſculum veſpertinum filiam ſacrâ mox undâ Barbaram initiatam, quoad reliquas partes vividam quidem peperit, ſed ex radicata illa imaginatione non benè formatam, adeò, ut omnia natæ hujus inteſtina, aliâs ſecundum naturam in inferiori ventre occultanda, hîc præter naturam per relaxatum umbilicum extra corpus, tanquam magno in culeo recondita, ſolo-

ſoloque peritonæo inveſtita, conſpicienda ſe præbuerint, quæ etiam, extra jam uterum poſita (materno videlicet & ſalutari calore deſtituta, ac circumſtante inſuper aëre frigidiore læſa & coarctata) nec hypocauſti calidioris beneficio, non tegumentis, non ullo medico & artificio & auxilio, in ſuo naturali ſtatu conſervari potuerunt, hinc elapſo biduo, & ſequenti Dominica die, vix hunc ingreſſa mundum, ad beatorum iterum ſedem migravit. Quam filiolam honoratiſſimus Dn. meus Parens, Joh. Georg. Gockelius, Ph. & Medic. D. Phyſ. Reip. Ulm. Ord. ac p. t. Collegii Med. Senior atque Decanus, requiſitus vidit, ac hæc omnia ſingulari ſtudio & diligentia obſervavit.

OBSERVATIO CXXVII.

D. EBERHARDI GOCKELII,

De

Pyro Monſtroſo.

ANno 1644. circa finem Junii, Stuttgardiæ, in horto Aulico, Arbor pyrifer, fructum longioribus pediculis ferens, (Germ. Langſtiler Birn/) pyrum notabilis magnitudinis, facie humana inſignitum, circa ejus umbilicum octo foliolis, inſtar coronæ, ornatum, ac exinde duos ſurculos tenellos in eorundem apicibus efflorescentes, de ſe in utroque latere ſurſum ſpargens effundensque, protulit, quod Pyrum Sereniſſimo Principi ac Domino, Domino Eberhardo, Duci Württembergiæ & Tecciæ &c. &c. Patriæ Patri tum temporis clavum regiminis tenenti, oblatum ac ad manus traditum eſt, ex cujus communicatione deinceps ejusdem Amita, Sereniſſima Anna Chriſtina, Ducíſſa Württembergiæ, &c. pictum ac delineatum, Ulmæ, (ubi inter Bellonæ ſtrepitus dicto anno & tempore habitavit)

vit) accepit. Cauſa hujus effectus meritò Deo, & variè ludenti naturæ attribuitur, cum notum ſit, eandem naturam talia, aliaque miranda non ſolum in vegetabilibus, mineralibus, & animalibus, lignis, lapidibus &c. hinc indè ſupra terram & in ejus viſceribus monſtraſſe, verum etiam non rarò in cæteris elementis, igne, aere, aqua, imò etiam cœlo & ſtellis prodigioſos, monſtroſos, atque ſtupendos tales effectus produxiſſe: Cujus rei unum vel alterum rarum exemplum afferre placuit.

Anno 1240. Cremonæ, in Monaſterio Divo Gabrieli ſacrato, Grando, in quo facies Chriſti, & poſticâ ejus parte crux, in ejusque ambitu nomen JESUS NAZARENUS, expreſſum erat, cecidit, qui cum poſtea in liquorem reſolveretur, & hac aqua cæci cujusdam oculi abluerentur, ille eveſtigio miraculosè viſum ſuum recepit. *Vincent. Hiſtor. lib. 30, cap. 138.*

In Suecia Anno 1395. mirabilis grando decidit, cujus ſinguli lapilli naturales viriles ac femininas facies repræſentabant.

Piſces mirificè figurati, Anno 1563. in urbe Ceuta Idibus Maji ejecti & ad littus inventi, cujus *Bizartus pag. 303.* meminit: & alii piſces, armis bellicis prodigioſi, Anno 1623. die 8. Septembris in Feſto B. Mariæ Virginis, prope Warſaviam in Viſtula capti, hiſtoriam & deſcriptionem vid. apud *Georg. Stengel. Soc. Jeſ. Tractatu ſuo de Monſtris, cap. 1. S. 9. & 10. pag. mih. 17. & ſeqq.*

Fig. LIV.

OBSERVATIO CXXVIII.

D. EBERHARDI GOCKELII,

De

Ovis, Sole ſignatis.

ANno 1642. ab undecimo die Julii, usque ad vigeſimum Septembris, Ulmæ, à quinque diverſis gallinis, quinque ſingularia ova conformia, Solis imagine, tredecim flammulas de ſe ſpargente, inſignita, excluſa fuerunt.

Et primum quidem undecimo die Julii, inter horam nonam & decimam antemeridianam, ubi alutarii cujusdam gallina tale ovum excluſit, in quo ſol, tredecim flammulis circumdatus, non aliter, ac ſi ſculpto ſigillo impreſſus eſſet, cernebatur; hujusque uxor conteſtata eſt, ovum hoc, cum ab aliis ovis ſeparaſſet, talem ſplendorem edidiſſe, ut ejus aſpectu non parum conſternata fuerit, quod ovum etiam quamplurimis petentibus hominibus monſtravit.

Sequenti ſeptimana, alia mulier, officinæ promercalium addicta, ſimile ovum à gallina ſua deſumptum, ſole ac tredecim flammulis notatum, Dn. Parenti meo exhibuit.

Circa Feſtum S. Jacobi, militis cujusdam conjux etiam ex gallina ſua tale ovum, ſolis imagine, tredecimque flammulis effigiatum, accepit.

Nec minus, menſe Auguſto, in Feſto aſcenſionis Chriſti, Crepidarii gallina ſimile ovum, ſole ac tredecim flammulis inſignitum, excluſit.

Die 20. Septembris alia ægrota femina tale ovum à ſua gallina acceptum, ſole videlicet, tredecimque flammulis, ſed non tam clarè & expreſſè notatum Dn. Parenti meo

meo donavit, qui non ſolum hoc, ſed etiam reliqua vidit, ac ocularis teſtis annotationibus ſuis inſeruit.

Ex quibus patet, Deum ac providam Naturam interdum etiam rebus vilibus, certa ſigna & characteres, notatu ac perſcrutatione dignos, imprimere conſueviſſe. Cauſa horum ovorum, ſole & flammulis notatorum, partim à Gallo, Jovis alite, ſingulo mane aureum mundi lumen fixis oculis aſpiciente, cantuque ſuo ſalutante, cumque gallina ſæpius coeunte, characteremque hunc cum ſeminali principio imprimente, partim à gallina ipſa, lumina ſua in ſolem defixa tenente, ejusdemque effigiem oculis per fortiſſimam imaginationem hauriente, deſumi poteſt.

De cætero, hæc ova nihil mali ſignificare vel portendere potuerunt, quia ſol ſignum Divinæ gratiæ eſt, qui cuncta illuminat, calore ſuo vivificat, calidum nativum inſitum in ſingulis creaturis viventibus excitat, fovet, ac in ſuo ſtatu naturali conſervat.

Fig. LV.

OBSERVATIO CXXIX.

D. EBERHARDI GOCKELII.

De

Ceraſis acidis, per quadraginta annos incorruptis conſervatis.

ANno 1646. eo tempore, quo Ceraſa acida ad maturitatem ſuam pervenerant, quidam arti pharmaceuticæ addictus, vitrum amplioris orificii, in quo aliâs Syrupi & condita aſſervari ſolent, (Germ. Zuckerglaß) ceraſis acidis, pampinis per ſeries interpoſitis & diſtinctis, replevit, illudq; orbe vitreo, mediante cera liquefacta, optimè clauſit, dictumq; vitrum filo cannabino contorto appenſum: in phar-

macopolii cella, aquæ puteali immerſit, ut ſic ceraſa illa recentia per aliquod temporis ſpatium conſervarentur.

Cum autem, neſcio qua de cauſa, filum abrumperetur, præfatum vitrum hiſce ceraſis repletum ſubmerſum eſt, ac in allegati putei fundo ſepultum requievit.

Sed Anno 1686. cum crater ligneus, vel tabulæ ligneæ, quæ puteum in ſuperiori parte circumcingebant, per ætatem putreſcentes, ruinam minari cœpiſſent, harum loco, præfatus puteus muro munitus eſt, ne quis per incuriam in eum delabendo damnum caperet: Dum verò operarii huic operi perficiendo incumbebant, & inter operandum aliquid lignoſi in puteum illum fortè fortunâ decidiſſet, quod murarius anabathrâ ſeu ſcalâ in aquam demiſsâ, deſcendens extrahere tentabat, ecce! hoc vitrum per quadraginta integros annos in hoc puteo deliteſcens, & per fortiorem motum à fundo putei revocatum, aquæ puteali ſupernatans, murarii manibus occurrit, quod ſtatim prehendit, Pharmacopœo, qui ante prænominatum longiſſimum tempus dictum vitrum huic puteo immiſerat, ad manus tradit, qui ſummè miratus, vitro aperto, Ceraſa hæc adhucdum integra & incorrupta, ſed ſaporem priorem naturalem non amplius habentia, invenit, quæ deinceps illuſtriſſimæ cuidam Comitiſſæ in noſtra vicinia, ac mihi, monſtravit, & communicavit.

Cauſa tam longæ durationis, ſine dubio eſt aquæ putealis frigiditas adſtrictiva, quæ calorem deſtruentem, in ceraſa aliâs agentem, putredinemque molientem atque promoventem coercuit, ac conſequenter ceraſa hæc à corruptione vindicavit.

OBSER-

OBSERVATIO CXXX.

D. THEODORI CAROLI,

De

Hæmorrhagia uteri feliciter ſanata præter opinionem.

FOemina quædam quadragenaria, temperamenti ad atrabilarium inclinantis, ſubinde valetudinaria, convulſionibus ac deliquiis obnoxia hyſtericis, & ulceroſa pulmonum labe haud dubie infecta, ab aliquot etiam jam annis, poſt caſum ab alto de dolore lateris ſiniſtri ſub coſtis ſpuriis gravativo conqueſta, nuper, quod ſolenni alias more per uterum ad XI. hebdomadas non purgaretur, gravidam ſe ſuſpicabatur. Diffluebat tamen concepta ſpes inopinata ſanguinis ex utero eruptione, primo quidem modica ratione quantitatis tam continuæ quam diſcretæ, mox auctiore & immodica, ad aliquot ſeptimanarum decurſum producta; cui etiam coërcendæ nullis utebatur remediis, quod perſvaſiſſima ab obſtetricibus & aniculis eſſet, tamdiu colluctandum ſibi cum hocce fluxu eſſe, quamdiu menſtrua ſuſpenſa fuerunt: Sie müſſe dieſen Fluß ſo lang haben / ſo lang ſie ihre Zeit nicht gehabt habe. Verum cum diutius juſto protraheretur fluxus, & decima jam elapſa eſſet ſeptimana, vires interea nimis reſolverentur, facies pedesque intumeſcerent, quin & ſymptomata imminerent hyſterica, diutius cunctari periculoſæ rem aleæ eſſe rata, tandem per maritum, ut ipſam viſitarem, petiit. Ego ſine mora ad ipſam acceſſi, lectoque affixam deprehendi. Inſtituto vero cum ipſa examine, percepi hæmorrhagiam qua à longo jam tempore tantum non conſumeretur, non amplius jam ut in principio continuam eſſe, ita ut ſemper aliquid ſanguinis elabatur;

ſed periodicam, quæ ſcilicet interpoſito plurium horarum, & aliquando duorum triumve dierum ſpatio penitus ceſſaret, mox autem perruptis quaſi cataphractis tam ſubito ipſam tamque impetuoſe obrueret, ut quo conſtituta ſitu locove corriperetur, eo conſiſtere quousque impetus iſte ceſſaret, neceſſe haberet. Sanguinis quavis vice proruentis quantitatem eſſe ſtupendam, ut ſæpius ipſa miraretur, qui vita ſupereſſe poſſit. Quem vero profunderet ſanguinem partim eſſe tenuem & plus minus ſeroſum, partim concretum, frigidum tamen omnem ſentiri in muliebribus. Concretiones ſanguineas variæ eſſe magnitudinis, omnes ovales & ſatis floridas. Has calidæ injectas, quod præſenti mihi monſtravit, non diffluere, nec virgulis agitatas diſſolvi, ſed pertinaciter cohærere ope tenuiſſimarum membranularum & fibrarum. Inſtantis periodi indicium ſibi eſſe certiſſimum ſonoram intra ſiniſtrum hypochondrium ſtillationem, quam & ipſa imprimis & proxime ſibi adſtantes auditu ſatis clare perciperent: Sie höre wie es in der lincken Seiten hinunter tropffe und guttere. Hac igitur non devicta actum cum ipſa & conclamatum fore. Erigebam ægrotam, quantum licuit, ordinataque pro rei neceſſitate commoda diæta, vino inprimis penitus interdicto, ipſam dubii licet eventus curationem ſuſcipere inſtituebam. Vocatis hinc in uſum V. S. revellendi gratia, ligaturis dolorificis, epithematibus ac cataplasmatibus adſtringentibus, adhibitis inſuper interne roborantibus, modice adſtringentibus, mucilaginoſis, incraſſantibus, inviſcantibus, emulſionibus, mixturis, pulveribus, pilulis, gelatinis, ad aliquod tempus continuatis, victas dare malum manus videbatur. Nam in quintum usq; diem cruore muliebria nullo polluebantur. Sed infidæ erant induciæ. Quinto enim die vixdum elapſo recurrebat malæ notæ ſtillicidium, paucisque poſt horis prior ludebatur tragœdia, non ſine deliquiis, extremorum refrigeratione, verticis algore, aurium tinnitu, capitis turbatione & vertigine, quibus tandem

dem motus ſpaſtici ſatis truculenti, ſubinde quidem remittentes, ſæpius tamen repetentes per aliquot dies jungebantur. Parum ergo tum abfuit, quin defeciſſet ægrota, totque hoſtilibus inſultibus inferior longe ſuccubuiſſet. Et ſpes ſane in anguſto admodum poſita erat. Nec tamen deſtiti, pertinacique roborantium cephalicorum ac nervinorum è caſtoreo, ſuccino, cinnabari, continuatione tantum profeci, ut ſedatis inteſtinis illis tumultibus ſenſim ad ſe rediret ægrota, reſtante jam ſola uteri hæmorrhagia, mitius tamen & rarius invadente; quam & ipſam tandem favente divini Numinis gratia electuario ex conſerva abſynth. pont. rad. cichor. nuc. ind. condit. ſpec. diarrhod. Abb. lap. hæmat. præparat. & ſir. acetoſ. citr. parato devici, priſtina ex voto ſuccedente valetudine.

[*Leonbergæ ex literis ad Pythagoram datis, die 17. Aug. An. 1687.*]

OBSERVATIO CXXXI.

D. JOHANNIS JACOBI MEIERI.

Pancreatis ſcirrhus & tumor glandularum meſenterii.

ANte aliquot dies diſſecui fœminam ruſticam, unum & quinquaginta annos natam, ac numeroſæ prolis matrem. Hæc toto pene vitæ decurſu nulla adverſæ valetudinis incommoda tulit. Abhinc quinque annis primùm ægrotare incepit. Conquerebatur de menſtruis ſubito ſuppreſſis, crebris deinde vomitibus, ac tandem de tumore ſenſim ſenſimque incrementum capeſſente. Latebat is in abdomine, totumque hypochondrium dextrum occupans

pans manibus poterat palpari, ac verſus ſiniſtrum moveri. Morbi vehementia medicamentorum vim eludente, ægra poſt crebras vomitiones & inſignes dolorum cruciatus occubuit. Diſſectionem inſtitui præſente Theodoro Zvingero Med. D. & P. P. nec non Joh. Jacobo Oſvaldo commilitone meo. Reſectis imi ventris integumentis ſerum ſubflavum prorumpebat, cujus tres circiter menſuræ in abdomine continebantur. Omentum erat disruptum & pene conſumptum, omnis pinguedinis expers. Pallebat jecur, nonnihil ad duritiem inclinans, cultrique apice ſauciatum ſanguinem nullum ſtillabat. Folliculus fellis bile ſubflava, eaque tenaci, turgebat maximè. Lien ſanus erat. Totius meſenterii glandulæ ſcirrhoſæ erant omnes. At paulo accuratius inquirenti tumor iſte occurrebat inſignis, & certe erat pancreas undique ſcirrhoſum & tumidum, ut & pylorus inſigniter tumens, in extimaque ſuperficie vomicis aliquot albente pure refertis conſpicuus. Aperto ventriculo pylori circulum, valvulæ ſimilem, ſcirrhoſum quoque deprehendi. Interna ventriculi facies undique ſcatebat glandulis induratis albicantibus, attamen numeroſiores erant circa pylorum. Inter dictas glandulas ſcirrhoſas aliquod intercedebat diſcrimen: etenim aliæ aliis erant latiores & magis depreſſæ, aliæ minores, & eminentes. Cætera quoque viſcera perſcrutari voluimus, ſed conſanguinei ejus ulteriores conatus noſtros prohibuerunt.

[*E literis ad Pythagoram An. 1687. d. 15. Febr. Baſileæ datis.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXII.

D. JOH. CONRADI PEYERI,

De

Glandulis inteſtinorum, & in ſpecie duodeni, ubi ſimul peculiaris complexio nervorum oſtenditur.

Quanquam binis exercitationibus commodè luculenterque egerim de glandulis inteſtinorum, ut vix addi aut deſiderari aliquid poſſe videretur; ſunt tamen qui partim exceſſu me peccare putent, quippe cùm non glandulas modò ubique in inteſtinis admittam, ſed etiam planè ventriculum ipſum & inteſtina glandulis annumerem, quibus alibi jam eſt parata reſponſio: partim etiam defectu. Etenim novum glandularum genus in inteſtino duodeno producitur, à nobis, ut credunt, omiſſum, & jam noviter inventum. Laudo equidem, deamo, & vehementer probo ſolertiam experiundi & literis conſignandi etiam minima & penitiſſima animalium ſtructuræ, ad quam rem excolendam ſe potiſſimùm obſtrictos ſentiant Anatomiæ Profeſſores, ut officio ſatisfaciant Spartamque exornent. Veruntamen ne qua inventiones novas multiplicemus præter neceſſitatem, ante jam ſanè cognitum fuit atque perſpectum quicquid in duodeno glanduloſi apparet. Neque enim nos tantùm internarum glandularum genus inteſtinis eſſe multiplex oſtendimus, tam gregalium quàm diſperſarum, ac prætereà intimum velamen inteſtinorum, quod alii cruſtam appellant, diximus naturam glandulæ totum ſapere, ac affine quadantenus eſſe membranæ narium fauciumque pituitoſæ, imò hâc eâdem multò adhuc potiùs, fabricæ nimirum concinnitudine & uſu. Sed inſuper adhuc

eximii duo Scriptores *M. Malpighius* & *Gul. Cole*, glandulas duodeno ſeorſim attribuerunt. Ille quidem *Exercit. de Liene Cap. VI.* his verbis: *Idem* (glandularum præſentiam) *ſuſpicari poſſumus de DUODENO fundoq́ ventriculi, quorum licet cavitates ab adjacentibus partibus fermentativos vel alterius naturæ recipiant humores, ſub ipſarum tamen membranis PECULIARES etiam GLANDULÆ vel quid analogum ſæpè latitat.* Hic verò evidentius *de Secret. anim. Cap. V.* *Dum operum naturæ uniformitatem revolvens inteſtina, tenuia præſertim, attentius luſtraturus aperio, ſtatim mihi ſe ſiſtit interior eorum tunica facie GLANDULIS omninò ſimili, DUODENI MAXIME, in quo, quia major inde lactearum numerus exoritur, magis conſpicua GLANDULOSA NATURA.* Libitum eſt nihilominùs iterum iterumque in rem præſentem ire, & cum priſtina repetere experimenta, tum parare recentia in diverſis animalium extis ad veritatis cognitionem. Omnibus autem exactè ſubtiliterque adminiſtratis patet, duodeni velamen intimum perinde ut cæterorum tenuium inteſtinorum eſſe tenerum, lubricum, molle, poroſum, & friabile, uvidumque, quomodo glandularum ſolet natura. Quæ certè princeps fuit cauſa, quare illud glanduloſum eſſe totum pronunciaverim. Confirmant tamen eandem ſententiam argumenta alia duo prævalida, unum præſentia muci ſive pituitæ, quam velamen iſtud exſudat, alterum chyli transmiſſio in venas lacteas aut meſaraicas. Habentur enim iſta in ſecretionibus organicis, quæ niſi glandulis non peraguntur. Speciatim verò in illo velamine, ſi diligenter contempleris, exiguæ papulæ rotundæ notantur incertis ſpaciis, ut pinxit *Williſius.* Alibi conſpiciuntur evidentiores glandulæ in plexus conjunctæ, propemodùm ut grana in malo punico, easque nos dudum clariſſimè expoſuimus. Reſtat denique pars maxima hujus organi, quæ infinitâ denſisſimâque villorum congerie perficitur, ad nerveam tunicam inter ſe cohærentium, cæterô ſolutorum ac

undi-

undique prominentium, ut apices in panno laneo tonſo aut holoſerico. Quapropter ſi integrum duodenum invertas cautè, & à ſordibus leniter abſterſum (forti enim tractatione facilè deſtruitur corrumpiturve ſpectaculum) impleas flatu; tum conſtrictis extremitatibus, ne ſpiritus elabatur, appenſóque plumbô lapidibusve aqua limpida ſubmergas in vitro, univerſum echino quovis horridius apparebit, præſertim, boum, caprarum, leporum, anſerum. Tardius paulò villos humanum explicat, ſi verò aliquantulum maceretur, ubertimè. His equidem villis arbitror chylum recipi, ac in radices vaſorum lacteorum derivari, non admodùm diſſimili ratione ac fibræ & radices plantarum hauſtum è terra aut aqua ſuccum ad vaſa interiora utriculosque deducunt, nutritionis & incrementi commodo. Et memini ſæpiùs vidiſſe villos chylo turgidos, cùm animalium recens mactatorum inteſtina perluſtraremus. Cave tamen ne eos confundas cum venis lacteis, aut unum idemque credas: hæ namque villis ſunt multò teneriores. Imò ex plurium villorum complexu fermè unica tantùm exilis fibra lactea capillo tenuior exſurgit, ac meſenterium verſus producitur, ſocias interdum alias atque alias in itinere adſciſcens, quod docet inſpectio. Colligitur inde, venas lacteas aut meſaraicas ex inteſtinis chylum non immediatè ſurripere, ac ſi earum oſcula ſeu fines per velamen altius penetrarent intusque prorſus hiarent, ſed Naturæ providentia intercedere commercium & conſuetudinem villorum. Ex his aliud quoque incolumitatis præſidium ſingulare habetur: frequentia enim ſua protegunt nerveam tunicam, muniuntque adverſus bilis acrimoniam & æſtum aut impetum commotionemve rudioris alimoniæ & fecum. Quam verò ingentes afferat cruciatus munimenti hujus ablatio, nôrunt ac ultrò fatentur quotquot tormina, diarrhœas diuturnas, aut dyſenterias, aliquando ſuſtinuerunt. Præter glanduloſam fabricationem in duodeno ſingularis etiam fibrarum nervearum ſtrues reperitur, carnis tenuiſſimè diviſæ

 quâ-

quâdam ſimilitudine. Illæ namq; conjunctis apicibus in nodulos quaſi aut tubercula valdè minuta & depreſſà concreſcunt, ſtipantia nerveam tunicam, cui penitiùs inhærent adſtricta vinculis, ut tantò minus de origine & natura dubites. Firma ſunt quoque, tenacia, & vel carne ſolidiora. Compreſſa nihil humoris emittunt, nec atteruntur aut abſcedunt, cùm velamen intimum ſeu cruſta cum glandulis detrahitur. Nervea enim tunica duplex eſt, & noduli illi ſive tubercula medio utriusque membranæ complexu detinentur. Quô fit, ut iis ſalvis atque integris, ſi ſcienter & cautè rem peragas, & velamen intimum, & tunica muſculoſa exterior poſſit auferri. Cæterùm exigua eſt inter illa magnitudinis diverſitas, ac penè nulla: æqualia enim fermè cuncta videntur, vel certè grandioribus ubique parva mixta, nec ſeparata. Potiùs frequentiæ diſcrimen: nam propter pylorum magis ſunt quàm inferius conferta. Hæc etiam in porcorum extis notavi, & nuper iterum in duodeno humano, quod chariſſimi *Pæonis* benevolentia mihi ſubminiſtravit, diligenter etiam nobiscum inquirentis in hæc minima naturæ. Et dudum ſanè ſtructuræ hujus proprietatem cognitam habui atque perſpectam, ut illi nôrunt, quibuscum identidem ſum de ea locutus. Latebat tamen genuinus uſus. Neque enim conveniebat glandulas dicere, quòd à reliquis inteſtinorum glandulis & ſitu & compoſitione differre viderentur, nec conſilium aut finem intelligeremus naturæ, quare hac una in parte corporis tam multiplex tamque diverſum glandularum genus conſtitueretur. Non nego tamen interdum exiguis ſedibus innumerabilem comprehendi rerum multitudinem atq; varietatem, ut potiſſimùm in animalibus atomo minoribus apparet; quin potiùs meam facio auream *Theodoreti de Providentia Serm. III.* ſententiam, Anatomicorum omnium attentione digniſſimam: ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὅμοιον ποιῶ, τοῖς τὴν ψάμμον ἀριθμεῖν πειρωμένοις, τὴν ἐν τῷ σώματι φαινομένην τοῦ ποιητοῦ προμήθειαν ἐρευνῆσαι φιλονεικῶν. Si quid igitur judicare valeo, tubercula hæc fibroſa ſive exiles nodulos in duodeno ſpirituum animalium

malium gratiâ conſtructos arbitramur, ut hâc illi imprimis confertim influerent ad conficiendum chylum, quem vitalitatis quodam quaſi charactere, ſi fas eſt ita loqui, inſigniunt. Deinde his organis peculiaris excitari ſenſus videtur refectionis à paſtu: reperiuntur enim, qui ciborum potuumq́; jucunditatem adhuc ſe percipere in ventre affirment, indeque ſuaviter tangi, multis horis poſtquam aſſumſerunt. Quid, quòd victûs conſumtione exoriente fame reverà non ſuperius tantùm ventriculi orificium, ſed etiam inferius ac maximè duodenum, Græci ἔκφυσιν vocant, afficiatur? Cujus quidem rei evidentiſſimum ſignum puto tuberculorum nerveorum conſtructionem, quam certis ſenſuum ſpeciebus exprimendis plerumque adhibet natura. Et fieri nequit bile & ſuccô pancreatis in duodenum cibis vacuum effuſo, quin nervei apices ſingulari ratione com̃oveantur, adeòq; nervorum hæc ſtimulatio famem vel pariat, vel adaugeat. Deniq; ut res ſapidæ linguæ admotæ propter papillas ejus, nervis inter ſe conſpirantibus, ſalivam movent, alliciuntque è glandulis in os; ita credibile eſt cibis è ventriculo ad inteſtina delatis, mulceri pariter duodeni tubercula ſive papillas nerveas, agitarique in his excubantes ſpiritus, ut nervorum communicatione invitata bilis & ſuccus pancreatis humorq́; glandularum abundantius ſcaturiat. Nihil nunc dicam, quantum hæ partes in vehementibus animi commotionibus, irâ, terrore, & ſimilibus ad inhibendum præcipuè aut juſto impetuoſius proritandum humorum ferociſſimum fel tribuere valeant. Illud tantùm obiter attingam, mali hypochondriaci doloribus non in ventriculo ipſo, ſed paulò infra eum invadentibus, ac per intervalla recrudeſcentibus, ſymptomatum omnium exactiſſimam reddi rationem poſſe ab iis, qui partium illarum fabricam penitius cognoverunt. Pauca hæc ſummatim edere de iſtis neceſſarium exiſtimavi, ne diutius tacerem: ſingula verò ſeorſim melius illuſtrabuntur, ſi quando exercitationem tertiam de glandulis inteſtinorum parari fuerit conſultum, ut & rerum dignitati, & votis amicorum,

& adverſariorum moleſtiæ, & noſtræ deniq; curioſitati legitimè ſatisfiat.

OBSERVATIO CXXXIII.

D. JOH. CONRADI PEYERI,

De

Secretione & ejus organo in animalibus.

PLura ſunt genera ſecretionum in animalibus, maximè, ſi amplo ſenſu vox ea ſumatur, quæ in univerſum omnem cujuscunque rei diſtinctionem, disjunctionem, vel delectum ſignificat. Nos omiſſis ambagibus ſecretionis nomine hic potiſſimum complectimur receſſum particularum aliarum ab aliis, quæ antea per naturam conjunctæ erant, vel permixtæ, aut confuſæ, in animali vivo. Neque multum refert peracta ſecretione, ſive retineatur quod fuerat ſecretum, ſive à corpore diſcedat. Eſtque vel generalis, vel ſpecialis. Illa toti machinæ & ſingulis ejus partibus communis, quemadmodum nutritio confirmat, ſeu ampliſſima comprehenſio vitæ, & quotidiani victus reſpirationisque neceſſitas. Et iterum duplex eſt, plane oppoſita; una abſumens diminuensque, altera augens & reparans. Secretione namque augeſcunt vires corporis atque penſantur, ſecretione rurſus vita deficit tandemque perit. Specialis eſt, quæ certis organis perficitur, in hunc finem unice conſtructis. Ea enim licet communi gaudeant vita, nutriantur item, creſcant, & decreſcant cum reliquo corpore univerſo, indeque generalem illam ſecretionem, quam modo dixi participent, ſpeciali tamen alio ſecretionis munere funguntur, non tam ſui cauſa, ut ſecreta re fruantur ipſa, quam in alienos uſus. Et proprie quidem animalis ſecretio hæc eſt, ac communiter intelligenda, cum ſecretio ſimpliciter dicitur; tam ex ſe dives illa & fœcunda mater, ut mirandam fluidi copiam & varietatem pariat, humorum, vitalis auræ, ſpirituum, proventum denique pinguedinis & craſſo-

rum

rum excrementorum. Majoris autem diſtinctionis ergo, ne quis diverſa ſecretionum genera confundens errandi occaſionem incautis præbeat, eam cognominare organicam licebit; ſiquidem omnino ut locum inveniret in animalibus, peculari organorum apparatu divina ſapientia curavit. Organa hæc convenientioris vocabuli defectu conſuevimus glandulas appellare: retinendumque nomen eſt, nec temere mutandum, uſu quippe ſatis tritum, ac repræſentandæ illorum naturæ quodammodo accommodatum. Notum eſt enim quanta acceſſerit gloriæ exiſtimatio iis Anatomicis, qui viſcera in quibus humores aut ſpiritus generantur, glanduloſa primi perhibuerunt. Quorum forte laudibus excitati alii nuper eousque proceſſerunt libertatis, ut axiomatis inſtar hanc ponerent aſſertionem: Ubi glandula, ibi ſecretio. Sed vel dialecticorum quoque monito cum ab effectu ad cauſam certior quam à cauſa ad effectum concluſio petatur, expediet potius tandem inverti ſententiam, & dici noſtro judicio: ubi ſecretio, ibi glandula. Quoniam enim ſecretio de qua agimus eſt organica, peragi profecto niſi in organo nequit. Organum autem iſtiusmodi jam dictum eſt convenienter vocari glandulam. Qua quidem doctrina nihil video magis planum atque perſpicuum eſſe, vel captu facilius atque diſtinctius. E contrario ſi alteram examinare velimus, vereor, ne anceps & infirma comperiatur. Inde enim à glandula pineali & pituitoſa cerebri ad extremam usque glandem ejus partis, quæ nos facit viros, glandulas commemorare multas poſſem magnas parvasque, quarum vel eſt nulla prorſus, vel incerta & ambigua ſecretio, ut antiadum, thymi, conglobatarum glandularum plurium, & renum quos vocant ſuccenturiatorum. Quid dicam de mammis cum fœminarum propemodum infinitarum, quæ infantes ſuos quacunque adhibita induſtria lactare nequeunt ſecretionis defectu, tum præcipue maſculorum? Has ſane è glandulis æque conſtare, ac muliebres, & naturæ cognatio ſuadet, & *Hippo-*

tratis dictat autoritas. Citius tamen aquam è pumice, quàm ex illis ſecretam aliquam materiam produxeris, usque adeo certum eſt in corporibus animalium glandulas inveniri otioſas & ſecretionis exſortes. Non deſunt igitur evidentiſſimæ cauſæ, cur ſecretionem omnem in glandulis fieri ſtatuamus. At opponit ſe tamen Dr. quidam N. ác in *nupera diſputatione de glandulis duodeni* non modo diverſum perſuadere conatur, ſed etiam aſſerenti mihi, me neſcire an quis autor præter me alius ſecretionem generaliter eouſque reſtrinxerit in animalibus, ut ſine glandulis nullam conciperet; regerit ille, *jam factum id eſſe ab autoribus à ſe allegatis.* Allegaverat autem *Gulielmum Cole* & *Marcellum Malpighium*, præſtantes doctrina viros, quos ſemper æſtimavi maximè. Veruntamen neuter eorum de organica ſecretione tam late, ut ego, ſenſit. Diſerte quidem *Malpighius Exerc. de Hep. Cap. IV. Satius eſt credere* inquit *omnem depurationem ſecretionemq; ſucci, ſive excrementitii, ſive proficui, è ſanguinis maſſa, ſolis glandulis deberi.* Et *Exerc. de Liene Cap. VI. Natura ſecretionem aliquam moliens glandularum utitur miniſterio, & tanta eſt ex perpetuo & inteſtino motu miſcella in ſanguine, ut ſolo vaſorum hiatu, qualis absq; glandulis in arteriæ ſplenicæ ramo obſervatur, nequeat ſubſequi craſſioris à tenuiori ſanguinis portione ſeparatio.* Manifeſtum eſt verò *Malpighium* utrobique loqui tantum de iis ſecretionibus, quæ parantur è ſanguine. Id notavit etiam induſtrius *Cole*, cujus integra oratio *de Secret. anim. Cap. V.* hæc eſt. *Miſſis ergo ambagibus ſecretionem omnem (privata ſola excepta) quæ regulari modo & ex primordiali naturæ inſtituto peragitur, ſive ſit ſucci proficui, ſive excrementitii, in glanduloſis partibus fieri exiſtimo. Glandulis quidem omnibus id commune officium eſſe, ut ſecretionem aliquam inſtituant, à Celeb. Gliſſonio proditum eſt. At vero ſecretiones omnes (quæ nimirum ex ſanguinea maſſa fiunt) in ſolis glandulis haberi, ſolertiſſimo Malpighio (quantum mihi reſcire contigit) primo placuit.* Poſtea aliquibus interjectis ad

Mal-

Malpighianæ ſententiæ confirmationem ſpectantibus, mentem ſuam ipſe hunc in modum exponit: *Quam verò Cl. hic Vir* (Malpighius) *de illa ſecretione ſolummodò, quæ ex ſanguine fit, ſententiam pronunciavit, liceat mihi ulterius extendere, chyloſamq́ ſecretionem ſub eodem cenſu complecti.* Itaque *Gulielmus* ſecretionem longius producit quam *Malpighius*, qui de chyli ſecretione nihil dixerat. Uterque tamen in ſuccis & humoribus ſubſiſtit, hic genitis tantùm è ſanguine, ille ſimul etiam chylo, nec ultra progreditur. Ego verò iſta magis adhuc eſſe proferenda ratus, quantum natura rerum permitteret, perfectionis doctrinæ gratiâ omnem omninò cujuscunque rei ſecretionem organicam, de qua ſola tunc mihi ſermo erat, ſeu ſubtile fuerit ſeu craſſum aut intermedium quod ſeparatur, conſpicuum item vel inconſpicuum non refert, glandulis adſcripſi. Quô pactô ſanè præter ea, quæ *Malpighius* & *Cole* tradiderunt, binæ illæ maximè inſignes ſecretiones unà comprehenduntur, aëris in pulmonibus, & fecum in inteſtinis. Nam etiam hæ ſunt ſecretiones organicæ: altera quidem rei perquàm tenuis, nec viſu percipiendæ; altera verò craſſiſſimæ omnium, quæ ſecernuntur. Quapropter *exercitatione ſecundâ de glandulis inteſtinorum* ventriculum & inteſtina glandulis annumerare auſus ſum, quia primæ ac maniſeſtiſſimæ ſecretionis digeſtionisque alimentorum ſunt inſtrumentum. Et pulmones etiam inprimis quoniam rem ſecernunt vitæ tam neceſſariam, ut potior omni cibô videatur, quô ſæpè diu carere poſſumus, reſpiratione non poſſumus, ſive fabricam eorum conſideres planè mollem, raram, & ſpongiæ ſimilem, ſive principem uſum, ad glandulas meritò pertinent. Quô utrum jam fuerint ab Autoribus plenè relati, & an alii de hujusmodi ſecretionibus idem quod ego judicaverint, iterum ajo me ignorare. Adhibet nihilominus argumenta *Doct. ille*; *Nondum*, inquiens, *me ad eam ſentio redactum anguſtiam, ut nullam ſine glandulis concipiam ſecretionem. Etenim (ut hâc vice vel hoc addam) nulla pars in toto*

corpore exiſtit, quæ non per proportionatos poros congruum & convenientem ex maſſa ſanguinis ſecernat humorem nutritium. Sed *Gulielmum Cole Cap. II.* egregii ſcripti *de ſecretione animali*, & pro ſe, & pro *Malpighio* ſecretionem privatam ſive nutritionem ſemper excepiſſe novimus. Confunduntur igitur, quæ cupimus quàm diligentiſſimè ſeparata, & uſus à multo jam tempore diſcrevit. Cùm enim ſecretio ita ſimpliciter dicitur, etiamſi nihil excipiatur, organica intelligitur. Anne verò usquam docuimus omnem cujuscunque generis & naturæ ſecretionem eſſe organicam? Tenendum ergò, quod adſtruximus ſecretionem niſi per glandulas nullam fieri, in univerſum eſſe de organica accipiendum, ut res ipſa declarat. Aſt nutritionem organicarum ſecretionum numero prorſus excludimus. Nam ſi ea etiam peculiaribus organis perageretur, res procederet in infinitum, nec terminus ſecretionum inveniretur. Neceſſum eſt enim, ut organum ſecernens quid ſit à materia ſecernenda diverſum, & res ſecreta iterum diſtincta ab organo. Ex quo conſequitur, organa nutritionis, ſi quæ forent conſtituta, rurſus opus habere aliis organis, quæ pro ipſis nutrimentum ſecernant, & ſic porrò ſine fine. Quocirca diſtinguendum ſemper eſt inter ſecretionem, quæ evidentibus organis perficitur, ad ſecretionis commoditatem unicè conſtructis, & inter illum ſeceſſum particularum ſanguinis, qui in nutritione fit quodammodò ſponte naturæ, aut impulſu tantùm ejus in remotiſſimos poros partium collapſos, aut diſtendi ac explicari habiles, quibus interceptæ ſanguinis particulæ hærent quaſi fixæ ac immotæ, ut cùm clavus immittitur parieti, vel luto telum, & virtute divinâ aſſimilantur. Appoſita eſt hanc in rem *Alphonſi Borelli* ſententia, minus licet terſa Latinitas, *de Motu Anim. parte II. Cap. V. Propoſ. LXXVI. Sanguis terebrare debet poroſitates partium corporis animalis ſolidarum grandi impetu, quia nedum poroſitates illæ ſtrictæ ſunt, ſed habent plures & diverſas figuras adinſtar cribri, ut per quodlibet foramen inſtar cunei violenter inſinuetur particula*

ticula ſanguinis ſimiliter figurata ſeu homogenea, ut nimirum ſimile à ſimili nutriatur. Quæ tamen neutiquam eò traducenda arbitramur, ac ſi configuratio pororum in partibus, quæ nutriuntur, vices præſtet organi ſecretionis: nam pori illi non ſunt perennes, ſed ſimul ac fiunt, alimonia tanquam inſertis cuneis confertim opplentur. Et quæ poros anteà patulos non habuêre partes, vi irruentium impetumque facientium humorum & ſpirituum identidem quaſi pertunduntur, ut alimenti interpoſitione creſcant ac diffarciantur uberius. Quo quidem in negotio partes ipſæ non agunt, aut operantur inſtar organi, ut ſecretio fiat; ſed patiuntur tantummodò ſibi infigi particulas ſanguinis, quæ niſi partium poris eſſent paulò majores, inſuperque cum vehementia quadam iis obtruderentur, neque illic ſubſiſterent tam facilè, neque priſtinam ſortem mutarent. Namque protinus anguſtiis interclusâ motione de liquidis redduntur ſolidæ, & conglutinantur naturæ tam arctâ complexione, ut nec cogitatione amplius poſſit diſcrimen inter rem ſecretam & organum ſecretionis effingi. Cribrum verò, cujus vel ſint obſtructa foramina, vel ſi quæ patent, recipiant tantùm adactam materiem, non etiam transmittant, ecquis commodum ſecretionis organum cenſebit? Non enim receptio alicujus materiæ, neque ejusdem retentio aut immutatio organicæ eſt ſecretioni præcipuum, ſed trajectio, ſic ut continuò quod ſecretum fuerit ab organo digrediatur, ac aliorſum ſecedat. Irritus ergò eſt etiam ſcriptus contra me hic luſus: *Itaq; aut totus glandula ſis neceſſe eſt, aut, quod avertant Superi! tabem incurreres; aut deniq; axioma non erit univerſale.* Tabem ſanè neque metuo, neque aliis imprecor; & ſtabit nihilominus ſententia, tametſi fieri nequit, ut totus ſim glandula. Potior namque & nobiliſſima mei portio mens, divinæ particula auræ, corporeæque ſtructuræ expers, quantumvis corpore fortaſſis glanduloſo nunc detenta, hoſpitiô fragili & caducô immortalis hoſpes, affinitatem vel communionem naturæ nullam habet cum

Nn 2 vili-

vilitate glandulæ; at fungitur tamen officio diſtinguendi & ſecernendi verum à falſo, fallacias à bonæ notæ argumentationibus. Quid verò tandem de Ephemeridum Gallicarum aſſenſione dicendum, quæ contra me adducitur, dum his verbis le Journal des Sçavans Tom II. p. m. 246. loquitur: *Si cet auteur n'a rien de plus fort, il n' attirera pas tous les Philoſophes dans ſon parti &c. il n' y a point de partie dans le corps, qui ne puiſſe paſſer pour des glandes en ce ſens, et tout le corps meſme ne ſera qu' une groſſe glande.* Eorum gratia qui Gallicam linguam non callent, hæc ita interpretamur: *Quod ſi autor iſte* (Peyerus) *nihil fortius attulerit, non omnes Philoſophos in ſuam pertrahet ſententiam. Nec pars eſt ulla corporis, quin pro glandula reputari queat iſtô ſenſu; imò univerſum corpus nihil erit niſi ingens glandula.* Quisquis judicium iſtud protulit, rem ipſam nec trutinavit exactè, nec mentem meam percepit. Quomodo autem de ſecretione & glandulis, quæ ſcripſi, accipienda ſint, & quàm facili ac neceſſariâ diſtinctione ambiguitas omnis tollatur, nunc arbitror tam clarè expoſuiſſe, ut majori opus non ſit prolixitudine. Intereà rogandi ſunt etiam *Ephemeridum* Gallicarum Conditores, ne in percenſendis exterorum libris plus licentiæ, quàm par eſt, ſibi arrogent, nec Autorum aſſertionibus, quas nondum intellexerunt, præcipiti judiciô inſidientur; ſed æquiſſimum ſentiant tantiſper, dum ipſi cognoſcant & demonſtrent firmiora. Hæc ne muneris mei oblitus viderer, modeſtè ad cauſæ meæ defenſionem edere debui; reliqua ejusdem infirmitatis, & quæ alia contra me duriùs acta & prolata fuerunt, nunc ſilentiô prætereo.

[Scaphuſiâ 1687. d. 22. Decembr. Auguſtam Vind. miſſæ.]

OBSER-

OBSERVATIO CXXXIV.
D. GEORGII HANNÆI.
Sabulum Urinarium, in Microſcopio examinatum.

DE hujus Sabuli, adeoque & ipſius Calculi, materia conſtitutiva variæ quidem circumferuntur ſententiæ, licet cum ipſa veritate & experientia omnes non æquè conformes ſint. Non libet heic omnem in Calculi indole excutienda movere lapidem; placet tamen monere, Sabulum illud, quod in urinis ſe ſpectandum offert, non adeò innocuum eſſe, ut contemni mereatur, ceu inane terriculamentum. Inveni nuper in cujusdam urina Sabulum, neque illud aſperum, ſed molliculum, & ne tantillum ſtridulum, imò digitis blandè cedens. Hoc (quod per Tartarum Scorbuticum explicant nonnulli,) in chartam repoſui exſiccandum, pro ulteriore ſcrutinio. Exſiccatum, Microſcopio accurato cenſendum obtuli! & protinus apparuit farinaceum hunc pulvisculum, qui lævore ſuo ſe hactenus commendaverat, innumeris aſſurgere prominentiis angulatis, eandemque oſtendere faciem, quam exhibent è matre ſua proſpicientes Granati, quibus mea etiam renidet Phyſicotheca.

OBSERVATIO CXXXV.
D. GEORGII HANNÆI.
Aſphyxia indemnis.

DIſſerit egregiè de Aſphyxia, pulſùsque defectu, Nobiliſſimus & Excellentiſſimus *D. Hannemannus, Ephem. Curioſ. Dec. II. An. II. pag. 79.* Sed de eadem indemni, narrantem audivi Nobiliſſ. & Experientiſſ. Socerum

meum, *Dn. D. Chriſtianum Henricum Lujam*: fuiſſe in Cimbria, cognitiſſimum ſibi, Nobilem Virum, quo cum ſano & ſoſpite hunc luſum ludebat ſæpiùs natura. Pulſus acceſſum & receſſum hic ipſe generoſus non modò experiebatur ſæpiùs, ſed & utrumque prædicere valuit intrepidus; ſine omni, vel leviſſima ſanitatis jactura. Ipſemet memini me, ante Annos viginti, obſervaſſe in virgine quadam alium pulſus luſum. Huic in altera manu nullus Pulſus erat, ſi locum tangeres ubi micare ſolet; ſed dicto loco oppoſita pars carpi ſuperior, pulſantem condebat Arteriam, non digitis modò, ſed & oculis ſingulorum ſe ſine fuco ſubjicientem.

OBSERVATIO CXXXVI.
D. GEORGII HANNÆI.
Melancholicus ſanatus.

JUvenis 19. annorum, in itinere nautico juſtô triſtior primùm factus, inde etiam ægritudine animi nimioperè inquietari, tum varia mentis alienatæ ſigna edere cœpit, & nil niſi laqueos atque ſuſpendia crepare. Curationem ipſius à venæſectione exorſus, ſed ſero ſuo caruit ſanguis, ab inimico congelatus acido. Convenientibus itaque alterantibus ſuccurrendum ipſi ratus, hos Pulveres matutinos, ſignatamque Mixturam veſpertinam cochleatim aſſumendam præſcripſi. ℞. Spec. Lætif. Galen. compl. drach. ſem. Vitriol. Mart. Ocul. Cancr. ppt. Crem. Tart. āā. drach. j. M. f. Pulv. divid. in part. xj. ℞. Aq. Fumar. Lactuc. āā. unc. iv. Syrup. Pœon. unc. ij. M. d. in vitro, pro vehiculo Pulverum. ℞. Tinct. Succin. Caſtor. Spirit. Sal. Armon. āā. drachm. ſem. Aq. Fumar. Vin. Roriſmar. āā. unc. ij. Syrup. Cinnam. unc. dimid. M. d. in Vitro. S. Mixtura veſpertina. Unde bellè vividi redditi ſunt, unâ cum ſanguine, Spiritus. Ab his perrexi ad

Purgantia. Quibus fruſtra ſollicitamus Melancholicorum alvum, niſi commitigatis priùs humoribus. Subjunxi poſtea confortantia, de quibus in mea *Libanotidographia.* Agmen medicamentorum clauſit hæc Mixtura Cephalica : ℞. Eſſent. Hyperic. Fumar. ãã. unc. j. Eſſent. Croc. orient. drachm. ſem. Spir. Sal. Armon. drach. j. cum dimid. M. cujus guttas quindecim manè & veſperi in Vino Roriſmarini ſorbillavit quotidiè. His cum uſus fuiſſet medicaminibus, rectè valens, & pulchrè ſapiens, Deo mihique pro ſana mente in corpore ſano plurimas egit gratias.

OBSERVATIO CXXXVII.
D. GEORGII HANNÆI.

Cæcitas, à ſtramine in nare fracto.

FIlius ruſtici, ſedecim annos natus, hac æſtate me adiit, & (more horum hominum, Trojam non ante quam in cineribus quærentium, portumque poſt naufragium reſpicientium,) de amiſſo ante ſesqui annum dextri ſui oculi viſu queſtus eſt. Oculum inſpectum gutta ſerena laborare monui, ideoque de tempore, quo cœperat hæc cæcitas, itemque de cauſa ipſius, percunctari occepi. Ille affirmat, ſe, fruges in horreum ſuperiore anno repoſiturum mergites tractaſſe imprudentius, fractumque ſibi cum inſigni ſtrepitu in dextro nare ſtramen, intenſiſſimos creaſſe dolores, mox totum etiam occupantes caput, quos niſi ſomno placare non potuit. Ab eo tempore decreſcere cœpit & imminui hujus oculi viſus, donec tandem perpetua ipſi obduceretur caligo.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVIII.

D. GEORGII HANNÆI.

Gravedo è Ribium eſu.

INſignis utilitatis Ribium conſcia eſt Medicina, cum ægris non ingratam præſtent operam, præterquam quod & ſanorum abblandiantur gulæ. Nocere tamen poteſt eſus Ribium, ſi vel voracitate immodica, vel tempore minus commodo deglutiantur. Imò & ſibi ſuſpectum eſſe Ribium eſum, etiam vel parciſſimum, nuper teſtatus eſt Vir Clariſſimus. Qui, ſimul ut ex uno vel altero pediculo pendentes Ribes ſuis dentibus detondet, gravedinem ſibi actutùm accelerat, quaſi quadrigis advocatam. Scilicet, frigidus ſuâ naturâ Ribium ſuccus, ſumma particularum tenuitate comitatus, in ſui obſequium ſequacem heic pituitam, ceu injectis uncinulis, attrahit ſubdolè.

OBSERVATIO CXXXIX.

D. GEORGII HANNÆI.

Tartari Emetici abuſus.

QUantum ægrotis immineat periculum, ubi in poteſtatem ipſorum veniunt, qui, ſine ſolida Nobiliſſimæ ſervandorum hominum artis cognitione, mederi temerè audent, quotidiana evincunt exempla triſtiora. Et quot turbas non concitant, hinc Empirici, atque illinc Chirurgi, methodum medendi calcantes impudenter, quam imprudentes ignorant! E multis, unicum memorabo exemplum. Sub initium hujus anni Eryſipelate laborabat alterum brachium ſubcenturionis cujusdam, cæ-

terà ſatis robuſti. Hoc amoliri volens Chirurgus, pinguioris naturæ defenſivum applicat brachio, unde intra occluſos ſe condens poros Eryſipelas, virus ſuum, à peripheria retractum, centrum verſus retorſit, neutro horum commiſſum ſciente errorem. Mox cuncta in expedito brevi fore promittens Tonſor, Sudoriferum proximo die exhibet, quod (quia & hoc minus appoſitum erat,) humorem commovebat quidem graviter, ſed ſine levamine. Unum diem ceſſat, quaſi inducias celebraturus! proximè ſequenti, Tartarum Emeticum, ſaccharo immixtum porrigit; cujus octo grana (ſi fides ipſi habenda) talem concitavêre tragœdiam, ut obvios quosque humores, & per ſuperiorem januam, & per inferiorem portam impetuoſius everrerent, non ſine præſentiſſimo vitæ ægrotantis periculo. Comitabantur enim hanc Hypercatharſin tam intolerandi dolores, ventris lancinationes, & artuum exteriorum convulſio, ut nihil aliud quàm ipſiſſimam mortem exſpectans ægrotus, Animæ ſuæ ſacratiſſimi Sacramenti proſpexerit epulis. His paſtus, me vocandum curavit actutùm, ut, ſi qua fieri poſſet arte medendi, Charontis cymbam, cui utrumque jam tum inſeruerat pedem, evitaret. Nec deerat votis eventus lætior! imò & hodienum non deſinit hanc laudare mixturam: ℞. Aqu. Cinnamom. Cordial. temper. ãã. unc. duas Confect. Alkerm. compl. drachm. dimid. Syr. Rub. Idæ. unc. un. cum dimid. M. quæ, obſervatis aliis obſervandis, tantam optatò conſopivit litem.

OBSERVATIO CXL.
D. GEORGII HANNÆI.
Mors ex inſperato irruens, auſpicatò repulſa.

DE τῷ formali mortis ſentiant alii aliter! proximè ad metam ſagittare videntur illi, qui, cum Experientiſſimo *Sylvio*, mortem deſcribunt per efferveſcentiam ſanguinis inſigniter læſam. Lædi autem poteſt hæc efferveſcentia, ob ſui ſive exceſſum, ſive defectum. Quando enim vel immodicè rarefactus ſanguis, cor impetuoſius inundat, quaſi cataclyſmo præluſurus; vel ferale ſtagnans, cordis valvas inexorabilibus occludit peſſulis ceu circumdato vallô; fieri non poteſt, quin igniculus vitæ, in ara cordis perennè micans, morticinis obrutus cineribus, perpetuo Mortis extinguatur frigore. A nimium fluidi ſanguinis conſideratione avocat me hodie juſtò ignavior, & ad æternam compoſitus quietem; cujus hiſtoriam heic pleniùs ſignabo, probaturus, ad ſubita pericula, in equis & armis non magis excubandum militi, quàm in precibus & pharmacis exquiſitiſſimis Medico. Dux peditum, & Anteſignanus primarius, le Colonel de Bruin, Vir bello ſtrenuus, atque in tantum laudandus, in quantum utraque fortitudo laudari meretur, poſt varios in diæta commiſſos errores, ſanus lectum ſuum petiit Feria ſecunda Natalitiorum Chriſti, nuper elapſa, circa duodecimam nocturnam. Poſt binarum ſomnum horarum evigilans, mortem præ foribus adeſſe clamitat, & cordi horrendum in modum oppreſſo actutum ſuccumbendum fore ingeminat! Ego à mœſtiſſima accitus conjuge, deplorata ſigna ubique offendi, pulſum planiſſimè interceptum, brachiorum ad cubitos, & pedum ad genua

usque,

uſque, frigus & rigorem, nec aliud audivi, quàm gementem ſub prælo mortis ægrotum, & cor ſibi comminui conquerentem. Cum autem nec pectori catarrhus, nec membris aliis Apoplexia gravis incumberet, (unde frequentiùs aliàs oriri ſolent tam ſubitanei inſultus,) cordi laboranti ſuccurrere decrevi, ut ſufflaminato ſanguini ſuus redderetur motus, ipſaque, ſi fieri poſſet, è fuga retraheretur vita. Ideòq; domum repetii, allaturus quæ ex uſu forent. Interea dum aberam, ſolvebatur alvus; unde rem benè geſtam ominabantur præſentes, imò & ipſe Chirurgus; ſed lætior hæc ſpes decollabat illicò, cum triſtiſſima quævis obſcævaret inuſitatum quod mox ingruebat frigus, unde non modò corpus totum contremuit, ſed &, unà cum lecto, ipſæ (quod mirari licet,) triclinii concutiebantur feneſtræ. Ego quantocyùs advolans, in pejori cardine res ægri verſari monui, ipſamq; irritationem humoris obſcœni, non tam beneficium naturæ fuiſſe, quàm indicium laxati ſphincteris ipſius ſedis, totumq; corporis ædificium inauditæ hujus concuſſionis monitu extremum ſuum minitari caſum. Quæſivi itaque ab ægroto, jam animam agente, numne me agnoſcere poſſet? cui ille: agnoſco te, ſed videre non poſſum! Nihilo tamen ſeciùs, ab amicis blandè rogatus, in hac dubia vitæ necisq; alea ægrotum deſerere nolui, ſed cor refocillantem ſpiritum meum propinavi, qui, DEO benedicente, ægrum huncce (vel præter omnem ipſius, nedum adſtantium exſpectationem,) mortis ereptum ſcopulis, in ſalvo conſtituit, & ſudorem fœtidiſſimum elicuit. Intenſiſſimam, quæ remanſit, ſitim fefellit egregiè hæc potio, quam cupidè hauſit: ℞. Aqu. Card. ben. Flor. Acac. āā. unc. ij. C.C. Cordi. temper. āā. unc. j. cum dim. Acet. Bezoard. drachm. j. Syrup. Acetoſ. Citr. Granator. āā. unc. j. c. dim. M. Circa decimam antemeridianam ſequentis diei, levem celebrandam curavi venæſectionem, quæ atratum pependit ſanguinem, poſtea in tam torridam fatiſcentem cruſtam, & ſero omni deſtitutam, ut combuſtas non æmu-

laretur modò, ſed & provocaret, ovorum teſtas. Sibi redditum ex artis methodo tractare perrexi, eoque, DEO gloria! provexi, ut jam ſanus & incolumis Hamburgum abierit.

[1687. 29. d. Decembr. Othiniâ Auguſtam miſſæ.]

OBSERVATIO CXLI.

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

Panacea Hippiatrica.

QUamvis de brutorum morbis eorumque curatione Medicus haud ſit ſollicitus, ſed ad veterinarios id negotii propriè ſpectet; attamen notitia talismodi curationum, non minus quàm Phyſiologica brutorum conſideratio, quam per tantoperè commendatam Zootomiam, ſapientiſſimi Democriti exemplô, tot Viri doctiſſimi illuſtratum ivêre, Medico non eſt indigna. Equidem indagatio omnium omninò virtutum, quas naturæ & artis producta in triplici poſſident regno, Medicum non modò exornat, ſed eidem quoque planè neceſſaria videtur, nî incomparabili illô Medicæ artis ſubſidiô, Phyſicâ nempè ſcientiâ carere aut Chymicarum rerum penetralia ſuperficietenus tantùm ſcrutari malit. In præſentiarum ſufficiat breviſſimis indicâſſe medicamentum aliquod polychreſtum & in quamplurimis equorum morbis uſu compertiſſimum. Deſumitur autem ex nunquam ſatis laudandô atque inexhauſtæ virtutis Antimoniô, & nihil aliud eſt, quâm Croci metallorum in crucibulô ferreô vel mortariô ſimul ac ſemel detonati pars inferior purior ac puniceô colore reſplendens. Pulvis citra præviam edulcationem exindè paratus in omni ferè morborum genere, cùm ſanguinis depurativum univerſale ſit & ſummum, adhibetur & pabulo, ut adhæreat nec fundum petat, priùs madefacto inſpergitur. Uni vel alteri è Nobilium hujus viciniæ

Coro-

Coronâ in frequenti ſed ſecretô hactenus fuit uſu, & experimentô plus unô conſtitit equos pabulum conſuetum reſpuentes maximèque extenuatos brevi temporis ſpatiô ab uſu hujus laudatiſſimi medicamenti appetitu recuperatô pingues & inſigniter alacres evaſiſſe. Doſis, quam primitùs ob defectum experientiæ vix ad unciam dimidiam porrigere audebant, deindè ſecuriſſimè ad uncias duas fuit aucta, & per plures dies vel duas ſeptimanas continuata. Illud verò præprimis mirari ſubit, quòd medicamenti hujus in tantâ & toties continuata doſi exhibiti actio ſit inſenſibilis planè nec ullâ purgandi facultate, quàm in aliquot centenis hominibus unica doſis convenienter diviſa facilè & ſat potenter exereret, conſpiciendam ſe præbeat, hôc ſolùm ſignô notanda, quòd equi probè depexi ſordium copia multò major ſit, quàm aliàs. Præter hanc in his oris factam experientiam & pulveris hujus uſum plenius & ex profeſsô deſcripſit *Dominus de Solleyſel* in librô, cui titulus: *Le veritable parfait Mareſchal* tum *paſſim alibi* tum inprimis *cap. 85.* ubi & *cap. ſequente*, quod obiter hìc noto, idem ferè proponit medicamentum ſub ſalis polychreſti nomine, quod pro Stomachico Poteriano commendavit Excell. Dn. *D. Gabr. Clauderus Ephemerid. Decad. II. Ann. IV. Obſervat. CLXXIII.*

OBSERVATIO CXLII.

D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

Spinæ dorſi fractæ Chirurgia crudelis.

NObilis quidam Sileſius, cùm in Hungariâ Superiori ſtipendia Equitis Cæſarei mereretur, infauſtiſſimô caſu ex equo factus, præceps ſpinam dorſi frangebat circa confinia lumborum. Caſtro Tockavienſi illatus conſilii auxiliique inops, diu immobilis ſtrato affixus tene-

nebatur, ſuccreſcente tandem, ſpontaneô naturæ beneficiô, callô ſed informi & multum protuberante, adeòque nullô cum ſanitatis emolumento, nec movendi potentiâ redeunte. Tandem ſe offerebat Hungarus quidam quadratus ex illis, quos Haiduccos appellant, Chirurgicam manum pollicitus, modò comites dolores animô conſtanti ſe toleraturum viciſſim ſponderet. Hic in ambiguô vitæ necisque conſtitutus, ac quidvis potiùs pati, quàm miſeram adeò vitam ulterius vivere, paratus, facilè annuebat. Hinc ergò audaciſſimus ac truculentus Empiricus curæ ſeſe accingere, victimam ſuam manibus pedibusque arreptam tabulæ imponendam, curare pronam, cineres ferventiſſimas ac multis prunarum particulis refertos cochleari ferreo excipere, dorſo, ubi callus, inſpergere, digitis violentis, quos ad temperandum prunarum miſeri dorſum ſemiuſtulantium ardorem ſæpiùs retrahere ac excutere cogebatur, cutem callumque ſubjectum omni niſu ſubagitare ad ſanguinis usque largam eruptionem, dein fortiſſimum ſpiritum vini affundere & eandem cruentam manuum operam repetere, tandem ipſe dorſo pedibus inſiſtere moleque ſuâ callum & ſpinam quatere, donec finitâ hâc carnificinâ afflictiſſimus Æger ſtrato pronus reponeretur. Quantis verò doloribus inter ejusmodi tormenta Æger fuerit excruciatus, non eſt quod multis enarrem, cùm res ipſa loquatur, felicitatis tamen, præconium promeritus, quòd incredibilis patientiæ ſuæ præmium tandem fuerit conſecutus. Nam inter quotidianas torturæ hujus renovationes Pſeudo-Chirurgus ille callum feliciter conſumſit, ac vertebrarum motum reſtituit, laceramque pellem barbitonſori alicui caſtrenſi curandam tradidit, quâ poſt plurium ſeptimanarum intercapedinem reſtitutâ & Nobilis iſte Æger convaluit & annis ſat multis ſupervixit incolumis, ex cujus ipſiſſimô ore hæc leguntur narrata.

[Ex Jauer Sileſ. A.1688. d.3. Januar. Auguſtam miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.
D. CAROLI ÖHMB.
De
Flore ferri Stiriaco.

LApidem nive candidiorem, in ramulos diverſi generis utplurimum expanſum, ſub floris ferri titulo ex Stiria deportari, multis rerum naturalium Scrutatoribus cognitum eſſe confido. Sed, an iisdem etiam exactior deſcriptio, & inprimis generandi modus innotuerit, dubitare me ſinit Autorum ferè omnium commune ſilentium, aut ſolius tantùm nominis injecta mentio. Unde rem non ingratam meipſis facturum arbitror, ſi, quæ ſub qualicunque concreti hujus perveſtigatione obſervare licuit, in medium protulero, aditum ad pleniorem naturæ, virtutisq; medicæ ſcientiam paraturus.

Patria ipſi eſt vicus in Superiori Stiria Auſtriæ confinis, Eyſen-Ertzt dictus, in cujus ferrifodinarum antris lapidum metallicorum ſuperficiei adhæreſcens abundantiſſimo apparatu reperitur.

Figura externa varia eſt: utplurimum ex maſsâ continuâ candidâ ramuli ejusdem coloris exſurgunt, qui nunc rudi formâ diverſimodè inter ſe reflexi conſpiciuntur, nunc certas rerum naturalium ſpecies æmulantes, aut corallii albi ſurculos, aut foliorum lacinias, aut molarium dentium protuberantias, aut retis tenuiſſimi fibrillas mentiuntur. Interdum ramulorum locô, maſſa hæc baſin conſtituens in ſtrias excreſcit magnitudine diverſas, aut effloreſcentiâ penitùs deſtituitur, & glebam lapidis unicam, alabaſtro ſimilem, repræſentat, modò Hæmatitis inſtar, aut mineræ Antimonii ſtriatam, modò etiam arbuſculis, quaſi frigore concretis, pictam. Nec interior ejus ſtructura ſemper eadem deprehenditur, ſed pro-

propter varium particularum ſitum & connexionem maximè differens, hinc lapidem diverſæ iterum ſpeciei formans, nunc coloris exactè nivei, nunc ad argenteum vergentis, nunc conſiſtentiâ ſolidiſſimum, nunc tractabiliorem & levi attactu friabilem, nunc opacum, nunc diaphanum, & ex quamplurimis cryſtallulis contiguis coagmentatum, quemadmodum hoc omne ocularis inſpectio ſignificantius teſtatur, cujus vicem in præſentiarum expleant, neceſſe eſt, Icones ad vivum factæ, quarum delineationem ex inſtructiſſimo ſuo paucisque aliis comparando Rarithecio benignè, ut ſolitus eſt, conceſſit Vir genere pariter, ac meritis in Rempublicam patriam Illuſtris, Dominus Johannes Sigismundus ab Haunold, Hæreditarius in Sacherwitz, Collegii Senatorii, quod Vratislaviæ floret, Senior primarius, & rei bellicæ Commiſſarius, Muſarum Patronus nunquam ſatis deprædicandus.

Exhibet autem

Fig. LVI. Florem ferri eleganter ramoſum, ramulis ſub rudi forma diſperſis.

Fig. LVII. Ramulos pedum manuumque figuram exprimentes.

Fig. LVIII. Molaris dentis ſpeciem, Odontoidi Velſchii in obſ. Phyſic. Medicar. Hecatoſt. 1. obſ. 37. forſan ſimilem.

Fig. LIX. Florem in foliorum lacinias quaſi dilatatum, coloris argentei.

Fig. LX. Stiriam floris hujus.

Fig. LXI. Glebam lapideam, cujus

Lit. A. Mineram ferri.

Lit. B. Texturam ſtriatam fibris transverſalibus coloris ferruginei interſtinctam.

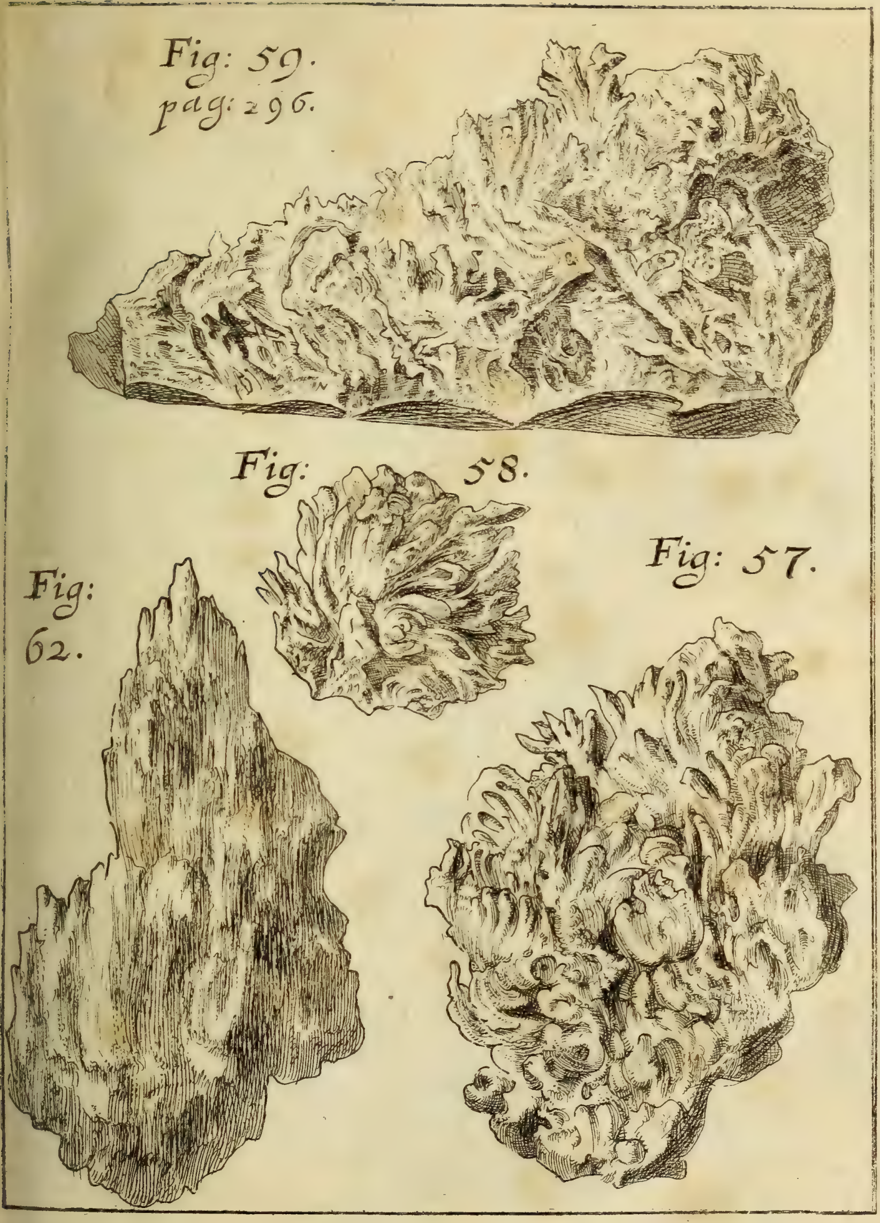
Lit. C. Arbusculas quaſi frigore concretas denotat.

Fig. LXII. Florem ferri diaphanum, ex cryſtallulis contiguis coagmentatum.

Gene-

Fig. 56 p. 296

BRITISH MUSEUM
HISTORY

:mus VI.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Fig: 61.
p. 296.
C
B
A
Fig: 60.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Generationis modum quod attinet, aliquoties jam ab amicis natali ſolo propius habitantibus ſignificatum fuit florem huncce ſeu lapidem aquæ cujuſdam petrificantis fœtum eſſe, & ex eâdem per cavernarum parietes transſudante coagulari. Quænam autem aquæ hujus origo ſit, & unde concretionis vis dependeat, nuper admodum diſtinctius haurire contigit ex litteris à Nobiliſſimo, & de officiis publicis non minus acre Chymico-Phyſica meritiſſimo Viro Dn. Johanne Adamo Stampffer à Walchenberg Menſe Septembri Anni M. DC. LXXXVII. exaratis; nempè venas Ferri dilatatas tegi à Lapide calcario, Comite per totum montis jugum inſeparabili, & hinc inde ad cacumen usque extenſo, aquam verò pluvialem & nivalem à cortice terreno abſorptam in tectum hoc calcarium ruere, & receptâ in ſinum ſuum ſolubiliore calcis parte aptam reddi, ut ſubjacentes ferri venas penetrare, & in cavernas quaſcunque aëre libero pervias, deſtillata concreſcere poſſit. Prout autem varia eſt lapidis hujus forma externa, ita etiam, docentibus iisdem litteris, non ubique ſimili mechanicâ utitur in aquâ hac latitans natura formatrix. Si enim guttatim decidit latex hic coagulabilis fundum cavernæ cruſtâ primò obducitur continuâ, poſtmodum autem guttulis ſupra ſe invicem ſtillantibus in medio harum foramen ſeu ductulus relinquitur, per quem inſequentes aliæ guttæ, nunc ſurſum verſus, nunc ad latera protruſæ in ramulos indurantur, & materiæ ſimilis appoſitione tamdiu augentur, donec in faſtigium quoddam acuminatæ ductuli porum occludant; ſin verò idem latex majori impetu depluit, aut in fibras foſſilibus vacuas effunditur, ſtiriæ generantur magnitudine diverſæ, aut integræ glebæ lapideæ loco ambienti proportionatæ. Cur autem quædam floris ſpecies diaphana ſit, cauſam ſuſpicor eſſe, quòd aqua per mæandros terræ, reliquos viæ longitudine ſuperantes, aut certâ configuratione prædiſpoſitos filtrata quaſi fuerit & æqualis reddita illi, quæ gemmis ortum præbet, alteri opaco-

rum parenti ſimpliciori, & à terreſtreitatibus ſuperfluis magis liberæ.

Et hæc naturæ ſtruentis conamina ſunt; tranſeo ad artis producta, expoſiturus, quænam vel ſub aquæ hujus petrificantis, vel ipſius lapidis petræfacti variâ tractatione conſpicienda ſeſe obtulerint phænomena.

1. Itaque Aquæ ex Stiria delatæ, claræ, & inſtar fontanæ limpidæ, odoris & ſaporis experti, gallas fruſtulatim inciſas commiſcui. Color hinc enatus eſt ferè aureus, à ſimplici gallarum infuſione parum diverſus.

2. Eandem aquam ex arenâ ad ſiccitatem usq; abſtraxi: peractâ deſtillatione, & Alembico à Cucurbitæ collo remoto odor graveolens quaſi empyreumaticus nares feriit, remanente in fundo vaſis materiâ furfuraceâ, inſipidâ, levi, inſtar Talci reſplendente.

3. Fragmentorum floris ferri ℥j. Retortæ vitreæ indidi, & excipulo applicato, clauſisque juncturis arenæ igni commiſi, prodiit ſub initium vapor quidam roridus, concavum Retortæ colli obducens, qui tamen igne paululum auctiore facto iterum diſparuit, nullo ſuccedente alio vel vapore, vel liquore. Caput mortuum in fundo reſtitans candidum fuit, ut antea, ſed friabile, odorem ſimilem empyreumaticum ſpirans.

4. Eadem fragmenta, repetitâ opera ex arena deſtillavi, injecta aquæ præter propter unciâ unâ in Recipiens pro meliore vaporis concentratione. Aqua exinde odore & ſapore imbuta eſt pariter empyreumatico, præter omne tamen ſalis ſpiculum, remanente in fundo Retortæ capite mortuo à præcedente nihil diſcrepante.

5. Floris in mortario lapideo pulveriſati ℥ij, *ad imitationem Becher. in ſupplement. 1. ad phyſic. ſubterran. c. 2.* oleo lini perfuſas in globulos formavi, & Retortæ inditas igne ſub finem fortiſſimè aucto, deſtillavi. Finitâ deſtillatione oleum in Recipiente offendi nigricans fœtidiſſimum, materiâ quadam,

dam, oleo congelato non abſimili, intermixtum, in aquâ tamen ſolubili. Globuli autem calorem cinereum contraxerant, quos repetitâ aquæ ſimplicis affuſione tam diu lavavi, donec leviore parte abſumtâ, gravius & ad nigredinem vergens ſedimentum remaneret.

6. Sedimentum hoc ſiccatum magnete tentavi, eodemque hinc inde circumducto pulvisculum extraxi verè ferreum, quantitate tamen exiguum, & ex integrâ ſedimenti drachma, vix grani pondere gravem.

7. Floris ferri diverſa fruſtula ignitione ſimplici calcinavi: Converſa ſunt eadem in calcem maximè friabilem, colore à toto vix recedentem.

8. Alia ejusdem floris fruſtula candefacta, in aquâ ſimplici deſtillata extinxi. Calcem hæc dederunt prædicto non abſimilem, ſolubiliore quâdam floris parte in aquâ relictâ, quæ poſt evaporationem iterum conſpicua facta terram referebat albam, inſipidam, calci in omnibus quam proximè accedentem.

9. Floris hujus calcinati & pulveriſati portionem quandam aſſumſi, & diverſis ſpiritibus acidis, è regno minerali petitis, injeci. Quilibet horum ingreſſum parare conabatur cum efferveſcentiâ frigidâ, ſed impari ſolutionis ſucceſſu. Aquafortis enim, & huic analogus ſpiritus Nitri compagem totam brevi temporis ſpatio diſcontinuabant, liquore remanente limpido & claro; cæteri verò, v.g. Spiritus Vitrioli, Sulphuris, & Salis, aliqualem ſaltem & poris ſuis proportionatam partem recipiebant, reliquâ intactâ relictâ, & ad fundum præcipitatâ.

10. Solutioni cum aquaforti adornatæ oleum Tartari per deliquium inſtillavi. Liquor exinde turbidus factus nubeculas albicantes effingebat, quæ facto ſaturationis puncto conſidebant, calcem poſt edulcorationem & exſiccationem flori crudo paulò aſperiorem referentes.

11. Eidem ſolutioni cum aliquali aquæ portione dilutæ gallarum fruſtula injeci, colorem Mixtura obtinuit non atramentoſum quidem, ſed tamen infuſioni ſimplici gallarum, ſpiritu acido etiam acuatæ longè obſcuriorem, cuticulâ, iridis inſtar, variegatâ liquoris ſuperficiem tegente.

12. Calcem ex ſolutione cum Spiritu Vitrioli factâ, & ex incuria præterque inſtitutum in loco calidiori evaporatâ, reſiduam, aquâ ſimplici edulcorandam putavi, confectionem vitrioli artificialis tentaturus. Sed ſpe fruſtratus, ex liquore ad medietatem usque exhalato, Sal collegi informe ſaporis acidiuſculi, & ex parte amaricantis; Reliquum verò liquoris decantatum & ulterius evaporatum inſtar Tincturæ Martis nigreſcebat ſapore dotatum quodammodò adſtringente, & Sale ſpecifico, terete, pili craſſioris, ſeu ſetæ inſtar, ſemiſſem digiti non excedente, intermixtum.

13. Liquor hic reſiduus nigricans cum oleo Tartari per deliquium efferveſcebat, & ſub reactionis actu odorem ſuperius Nō. 2. 3. 4. indigitatum, ſpirabat. Peracto ſaturationis puncto ſedimentum in fundum præcipitabatur, quod à liquore ſeparatum & exſiccatum Tartarum vitriolatum æmulabatur, amaritie notabili præditum.

14. Cryſtalli teretes Nō. 12. deſcriptæ in aquâ ſimplici ſolutæ liquorem conſtituebant acidiuſculum; Hoc filtrato pulvis remanebat inſipidus, cinereus, colore ferrugineo intermixtus, qui magnetiſmo examinatus, nihil quod extrahi potuiſſet, habebat, per microſcopium autem luſtratus texturam præferebat, ex minutiſſimis Cylindrulis conſtantem, nominato jam ferrugineo corpore, ochræ haud abſimili, interſtinctus.

15. Calx Nō. 12. nominata, poſt edulcorationem ſuper chartâ filtratoriâ expanſa fornaci ab omni Martis inquinamento libero ad exſiccandum reponebatur. Præterlapſo aliquot horarum ſpatio eadem ad ſiccitatis ſtatum deventa, colorem quidem nativum candidum contraxerat, ſed char-

ta, in

ta, in locis, qui ambitum calcis hujus circum circa cingebant, colore atramentoſo maculata cernebatur, veſtigiis etiam in ſuppoſitâ alterâ apparentibus.

16. Abſolutâ hac Calcinationis immerſivæ ſpecie, cum ſpiritibus mineralibus inſtitutâ, placuit etiam ex regno vegetabili menſtruum in partes vocare, & aceto deſtillato ſolutionem tentare. Hoc ipſum autem, ut nonnulla acida Mineralia ſolubiliorem tantum Calcis partem in ſe recipiebat, reliquâ intactâ relictâ, & ad fundum præcipitatâ. Solutio dulcescebat, cum inſequente amaritie adſtringente; & poſtquam eadem per aliquot ſeptimanas neglecta ſtetiſſet, parsq; humiditatis ſuperfluæ exhalaſſet, in orificio vaſis continentis lanugo ſubalbida concreverat, ejusdem, cum ſolutione ipsâ, ſaporis.

17. A ſolutione deventum eſt ad ſublimationem, quâ mediante ex lapide hoc pulveriſato, & cum anaticâ portione Salis Ammoniaci remixto, flores producti ſunt, colore croceo interſperſi, odorem quodammodo ſulphureum, inſtar florum Hæmatitis ammoniacalium, diffundentes.

18. His factis Antimonium flore ferri Martiale reddere conatus ſum, & propterea Antimonii ℥j. in crucibulo fluenti floris pulveriſati æquale pondus commiſcui. Conſortium primò reſpuere videbatur Antimonium, florem in ſuperficie diu intactum relinquens; Sed igne ulterius aucto, ambo hæc corpora in unum quoddam coaleſcebant, cavernoſum quaſi & maximè nigricans, quo pulveriſato, & cum triplo nitri detonato calcem obtinui coloris ſublutei, ab antimonio martiali multum recedente.

19. Florem etiam huncce, cum duplâ parte Borracis miſtum anemiæ igni commiſi, crucibulum tegendo, & ignem ſat diu conſervando: verum nec regulini corporis aliquid, nec vitrum conſecutus ſum, ſed ſcorias albas friabiles, in ſuperficie nonnihil pellucidi, albidi, forſan Borra-

cis particulæ à reliquâ Maſsâ ſeparatæ & vitrificatæ habentes.

20. Tandem ſolutioni vitrioli fruſtula floris injicere volui præcipitationem Cupri moliturus. Turbabatur quidem ſolutio ochra copioſè ad fundum vaſis, ipſiusque floris latera præcipitatâ, ſed nihil corporalis metalli obſervare licuit. Interim ochra hæc flori præcipitanti adeò arctè combinabatur ut eidem etiam juncta in Aquaforti ſolveretur, alias ſola vel in hoc vel in alio ſtagmate minerali acido ægrè ſolubilis.

Ex quibus prælibatis omnibus exploratius jam pateſcere opinor ſubſtantiam lapidis hujus, ſub floris ferri nomine venditati, eſſe lapidem calcarium, ex aquâ in aëre libero petrefactum. Nam præter generandi modum ſuperius recenſitum, ipſiusque calcis ad lapideſcendum aptitudinem, quam poſt *Helmont. d. Lithiaſ. c. 3. & de febr. c. 9.* cryſtalli diaphanæ ex aquâ poſt elixationem calcis vivæ cornu cervi calcinantis reſiduâ, collectæ, *d. qu. vid. Vigan. in medull. Chym. p. m. 44.* lapisque in latomia calcaria Sileſiacâ, ante aliquot annos concretus, in Muſeo noſtro adhuc reperibilis, probabilem ſatis reddunt, experimenta ad unum ferè omnia hoc evincunt, utpote cognationem non proletariam cum iis habentia, quæ ſub examine calcis vivæ annotavit beatus *Ludovici, in Miſcellan. horum Decur. I. Ann. VI. & VII. Obſ. 244.* legenda. Quid enim amarities adſtrictoria, cujus Nō. 13. 14. mentio facta fuit, aliud innuit, quam veſtigium nitroſitatis ſalinæ in calce reperibilis? Quid odor graveolens quaſi empyreumaticus Nō. 2. 3. 4. 13. indigitatus, niſi progenies partium combuſtibilium cum ſalinis in eodem calcis ſaxo ſociatarum? Quid ſedimentum furfuraceum Nō. 2. memoratum, quam analogum quid materiæ flocoſæ, foliatæ, griſeæ poſt elixationem ſaxi calcarii & inſequentem evaporationem relictæ? Quid ſapor denique pſeudo-ſacharinus ſolutionis cum aceto factæ, ſalisque Nō. 16. deſcripti, & ochra per Microſcopium Nō. 14.

luſtra-

luſtrata, quam calcem itidem, vel in aëre libero fatiscentem, vel maculis croci inſtar metallici rubiginoſi interſperſum æmulantia phænomena? Ut ſolutiones, præcipitationes & calcinationes reliquas ſicco pede prætercam, utpote tam evidentis cum calce communi ſimilitudinis, ut vel ex iis ſolis aſſerti hujus veritas eluceſcere videatur. Quod autem lapis hic calcarius, floris noſtri communiter ſic dicti primarium conſtitutivum non omni prorſus metallo deſtituatur, unà cum atomis ferreis magnete Nō. 6. extractis, color poſt immiſſionem gallarum factus obſcurior Nō. 11. & alius planè atramentoſus Nō. 15. floresque ammoniacales Nō. 17. colore & odore croceo imbuti haud difficulter demonſtrant, non obſtante quod propter metalli exiguam præſentiam, & ab interjacentibus calcis particulis impeditam fuſionem, nec Antimonii corpus Nō. 16. nec vitrum ex Borrace fuſum Nō. 17. ſolitam Tincturam contraxerint.

Et ſic perſpectis lapidis noſtri partibus integrantibus, facilè in eorum deſcendimus ſententiam, qui præeuntibus magni nominis Medicis *v. g. Hæffer. in Hercul. Medic. lib. 3. cap. 5. pag. 169. & Velſch. in Obſervat. Phyſic. Medic. Hecatoſt. 1. Obſervat. 37.* floris hujus uſum internum minimè reformidant, ſed in quocunque ſanguinis fluxu, maximè dyſenterico, ad eundem tanquam ad ſacram Anchoram confugiunt. Cum enim calcis particulæ, per diverſam ſitûs & connexionis mutationem, primò in aquæ pluvialis aut nivalis ſolutione, poſtmodum autem in iteratâ coagulatione, adeò inverſæ fuerint, ut cauſticam omnem, anteà ſuſpectam, indolem depoſuerint, non tantum non corpori exitiales eſſe poterunt, ſed potius propter texturam novam, præcipitantium mineralium configurationi ſimillimam, & aliqualem martis admixtionem ad imbibenda ſalia, in ejusmodi fluxionibus præternaturalibus exceſſivè peccantia, aptiſſimæ. Cui accedit, quod poſt ejusdem floris præparati aut calcinati ℈ſß. ad ℈ij. pro ratione ætatis exhibitos eventus plerumque fortunatus

natus ſecutus fuerit, teſte eodem ſuperius citato *Velſchio*, propriâque experientiâ, anno præterito in quamplurimis dyſenteria epidemicâ laborantibus, confirmatâ. An autem ſpecifica quædam virtus lapidi huic inhæreat, determinare non audeo, contentus facultate ejus abſorbente, invertente & attemperante, reliquis, pro conſimili ſcopo in uſum vocatis æquali, ſi non ſuperiore.

[*A. 1688. 1. Januar. Vratislaviâ Norimbergam miſſa.*]

OBSERVATIO CXLIV.
D. EHRENFRIDI HAGENDORNII.
Quartana pediluvio ſanata.

PEdibus cum univerſi corporis machina multum intercedere affinitatis, norunt illi, qui adminiculante Anatomia, artificioſam eorundem ſtructuram, atque arteriarum, venarum, nervorumque in eorum extremitatibus terminum, recurſumque intimius cognitum habent. Hinc & veteribus in more poſitum fuit in certi generis morbis pharmaca pedibus applicare, ceu in deliriis, cephalalgia, mania, febribus malignis, tuſſi aliisque compluribus affectibus, de quibus Autores Medici uberius conſuli poſſunt, Ut latius hîc non excurram, atque in favorem conſenſus hujus plura conquirere videar argumenta, lubet aſſertionem hancce meam ſequente hiſtoriâ practicâ roborare. Literatus quidam, declinante Autumno, ante annos non ita multos *Quartanæ* paroxyſmis ſemel, iterùm, tertiùm corripitur. Medicinæ impatiens ob negotia domi foriſque expedienda, idoneum ſibi, febriſque amoliendæ ſpecificum poſcit remedium. In mentem venit egregius ille, multoque ſale conditus tractatus *de Sale D. Sophronii Kozakii, quô cap. 10. Sect. 12. p. m. 54.* profitetur, omnia ſymptomata febrilia mirè abbreviari,

viari, ſi horâ una alteraque ante acceſſionem pedes febricitantis in lixivium tepidum immerſeris, immerſôsque in eodem cuſtodieris, hacque methodo plures quartanas difficiles à ſe curatas fuiſſe, celebratâ pariter V.S., additâ quoque in rei fidem ratione, quòd in pedibus quieſcant intermittentium morborum ſeminaria; itemque *p. 33.* pergit aſſerendo, quòd ſemen febris in extremitate venarum vix ad drachmam unam, imò grani unius tantùm ponderis invenire liceat. Hinc optimi autoris veſtigia ſecutus pediluvium ex herbis quibusdam antifebriticis cum Alumine, Sale &c. in lixivio communi coquendis, diebus intercalaribus circa veſperam, diebus autem paroxyſmi inſtante mox rigore, utendum. Quid fit? pediluvium hocce talis fuit energiæ, ut intra octiduum penitus penitusque ceſſaret paroxyſmus, ſecutô ſemper à pediluvii hujus uſu ſudore copioſo. Quare nil niſi optimo diætæ regimine hic quartanæ candidatus amplius uſus absque recidivæ ſequela convaluit. Idem ſe cum ſucceſſu quoque aliquoties feciſſe, pedes nempè in rigoris acceſſione in lixivium calidum immittendo, affirmat Exc. *D. D. Wedelius in Pharmac. Acroamat. l. 3. Sect. 2. c. 7. p. m. 352.*

OBSERVATIO CXLV.

D. EHRENFRIDI HAGENDORNII.

Nonagenaria menſtruata.

SExus ſequioris proprium quaſi eſt, ut à pubertatis annis ad ſenectæ incipientis annos, ſingulis menſibus, niſi vel morbus quidam obſtet, vel uterô gerant, fluxum menſium patiantur ordinarium. Videas tamen nunc Naturæ ordinem non raro vel anticipando, vel poſtponendo inverti; ita, ut vel *quadrimæ* puellæ, notante *Tulpio Obſ. Med. l. 3. c. 36. p. m. 255.* vel *ſexennes*, obſervante *D. D. Wedelio Anno V. Dec. II. Ephemerid. Germ. Obſ. 77. p. m. 184.* vel

undecennes, ex obſervatione *Timæi à Güldenklee Caſ. Med. l. 4. caſ. 13. p. m. 211.* ab eodem non ſint immunes. In vetulis, tumulo licet proximis, pariter hunc naturæ luſum aliquando obſervare licet, dùm nonnullæ ad ſexageſimum uſque, quod ego notavi, quædam ad ſeptuageſimum, aliæ ad octuageſimum ætatis annum, lunare hoc tributum ſolvere coguntur: Cujusmodi exempla apud *Fabric. Hildanum Centur. II. obſ. 61. p. m. 135, Th. Bartholinum Hiſt. Anatom. Centur. III. hiſt. 90. p. m. 183. 4. itemq; in ejusdem Epiſt. Med. Cent. II. epiſt. 86. 7. p. m. 499. & Centur. IV. epiſt. 87. p. m. 498. Timæum à Güldenklee in Caſ. Med. lib. 4. caſ. 14. p. m. 214. Levinum Lemnium de occult. nat. mirac. claſſ. 4. c. 24. p. m. 706.* aliosq; complures legi poſſunt. Admiratione autem non caret, tanquàm hiſtoria inter rariores rariſſima, quæ ſequitur.

Vixit hìc loci matrona quædam non infimæ conditionis, juvenilibus annis bis maritata, hinc ad mortis uſque articulum vidua. Huic optimus DEUS id naturæ robur conceſſerat; ut maximam ætatis partem ſine morborum inſultibus libera agere poſſet, quæ vellet: inſtructa quoque eâ valetudinis integritate, viſcerumque benignitate, ut potum, licet frigidiſſimum, cibosque difficillimæ concoctionis ſine noxa & aſſumere, & perferre valeret, præterquàm quòd circa annum ætatis nonageſimum de quadam viſus obſcuritate, & languore conqueri cœpiſſet. Annum ætatis nonageſimum ſecundum ſupergreſſa nihil tale cogitans, iisdem per quadraginta circiter annos ſilentibus, perinde ac juvencula ſucci plena, experitur menſes ſtato tempore fluentes, primò quidem ſibi, aliisque formidine aliquâ inde incuſsâ, poſteà verò, cùm nihil detrimenti inde ſentiret, DEI arbitrio, naturæque extraordinariè ſic ludentis curſui, re totâ commiſsâ. Continuante ſic fluore hoc menſtruo per anni ſpatium, tandem is imminui, imò ſenſim ſenſimq; evaneſcere cœpit, ſubſequente poſtmodùm omnimodâ viſus privatione, non ſine cordolio & lacrymis cognatorum, ſuccedente unà febrili quodam

calore

calore cum aliis ſymptomatibus conjuncto, uſque dùm viribus fracta, vitæque & annorum, quos quatuor ſupra nonaginta numerabat, ſatura, Anno 1686. d. 7. Febr. animam Deo redderet.

OBSERVATIO CXLVI.
D. EHRENFRIDI HAGENDORNII.
Maſſa Pilularum Ruffi Odontalgica.

EGregiæ & compoſitionis & utilitatis eſſe *Pilulas* illas ab inventore *Ruffo* antipeſtilentiales dictas, hincq; in Pharmacopolia translatas, vel me tacente non ignorabunt Medici practici. Baſin debent ſuam Aloe, ingredientibus pariter compoſitionem gummate Ammoniaco, myrrha, & ſucco limonum, à veteribus pro antipeſtifero medicamine commendatæ, nec à modernis faſtiditæ. Quæ ipſæ pilulæ præter dotes alias, quas largiter poſſident, & hoc habent commodi, ut *dolores dentium* etiam acerbiſſimos mirè ſopiant, & cum applauſu ægrotantium uſurpentur. *Utendi* autem *modus* hic eſt: ſolvuntur vel aliquot pilulæ, vel certa quædam pars maſſæ in aceto vini, liquorem ſolutum cum goſſypio denti doloroſo applicant, unde quantocyùs levamen non exiguum percipitur, experimentô tùm in aliis, tùm in me ipſo plus vice ſimplici factô. Et hæc *maſſa pilularum Ruffi* ingreditur quoque maſſam illam Odontalgicam *à D. D. Bernhardo de Berniz in faſciculo II. Medd. ſingular. Tit. X. p. 77. Anno VI. Ephem. Germ.* annexo, literis conſignatam, quæ ſic componitur: ℞. *Vitrioli uſti* ℨj. *Opii correct.* ℈ij. *Cortic. mandragor. Ol. philoſophor. aa.* ℈ß. *Maſſæ pilul. Ruffi q. ſ. pro conſiſtentia.* Fiat maſſa.

[*Gorlicio Noribergam 4. Jan. 1688. miſſa.*]

OBSERVATIO CXLVII.

D. JOH. BENEDICTI GRüNDELII.

Ex caſu omnimoda memoriæ abolitio, remanente tamen intellectu in ſuo vigore.

PRoſocer meus, Dominus Joannes Kalhamer de Raunach, dum Anno 1658. in Novembri Græcium proficiſceretur, unâ cum curru, in quo ſedebat, violento motu dejicitur, ubi ciſtula quædam non adeo gravis ſupra occiput ejus cecidit, & quanquam neque ulla cutis læſio, neque acutus aliquis dolor fuerit animadverſus, protinus tamen tanta rerum inducta eſt oblivio, ut neque locum, quo proficiſceretur, neque negotia ibidem peragenda ſciret amplius, hinc filium ſuum, de facto meum ſocerum de hiſce ſæpius interrogavit, & quamvis ad eandem quæſtionem ultrà ſexies reſponſum acceperit, rurſus tamen ejusdem immediatè oblitus eſt: Verbo, ignoravit viam, in qua, & locum, ad quem pergeret, item diem hebdomadis, jentaculum ſumptum, nomen ſuorum amicorum, imò & ipſius Auguſtiſſimi Cæſaris, & omnia alia, quæ tamen priùs fuerunt notiſſima. Has igitur inter miſerias conſtitutus ſocerum meum ità alloquitur: *Vides mi fili miſerabilem meum ſtatum, terrena enim omnia ex mea ceciderunt memoria, ut præter meum nomen, uxoris, & liberorum meorum nihil ſciam amplius, ſimiliter de cæleſtibus mihi factum eſt, quorum omnis notitia, exceptâ ſanctiſſimâ Trinitate, mihi pariter deleta eſt.* Poſteà flexis genibus in publico campo hæc verba profert: *O immenſa & Sanctiſſima Trinitas! Tibi gratias refero maximas, quòd in tanta rerum oblivione te adhuc poſſim agnoſcere, tuumq; implorare auxilium; Te itaq; æternum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum*

ctum profiteor, & profitebor usq; ad vitæ exitum; Unicum adhuc ſupereſt: Miſerere. Socero interim meo ex commiſeratione lachrymanti, & reditum ad lares ſuos pro congrua cura inſtituenda ſuadenti obedit tandem, & cum vix mediâ horâ in curru ob viam valde ſaxoſam fuiſſet hinc & inde agitatus, ſubitò exclamat: *Lætare mi Fili, ex hoc inſtanti, rerum omnium rurſus recordor, ecce negotium meum Græcii peragendum eſt apud hoc tribunal, advocatus talis &c.* Dum itaque ex omni parte meliùs ſe haberet. neque ullum capitis dolorem ſentiret, inchoatum iter, verſus Græcium rurſus continuavit, & etiam ſalvus & incolumis eò venit, exiſtimans, humorem aliquem in partibus cerebelli fuiſſe extravaſatum, & tandem ope agitationis iterum diſcuſſum, unde tam ſubitaneum levamen. Vitam poſtmodum ulteriorem absque ulla memoriæ & intellectus debilitate feliciter peregit, donec tandem ferè ſeptuageſimum annum complens, ex maraſmo ſenili, & accedente inſuper fluxu hepatico, uſq; ad ultimum quadrantem optimè ſibi præſens, piè in Domino obierit.

OBSERVATIO CXLVIII.
D. JOH. BENEDICTI GRüNDELII.
Febres intermittentes Epidemicæ Anni 1687.

MOrbi, quibus noſtra Styria hoc anno fuit divexata, copioſiores ſe inſinuabant in Septembri, quo tempore adeò graſſabantur, ut ſolummodò Græcii in metropoli ultra 4000. ægrotorum ex Medicorum calculo ſimul & ſemel numerarentur, laborabant autem plurimi febribus intermittentibus, ſpuriis vulgò dictis, pauci continuis, pauciſſimi verò aliis morbis, qui tamen affectus

tam benigni erant, ut rariſſimè mortem induxerint. Cura intermittentium conſiſtebat in purgationibus, & venæ ſectionibus in principio morbi adminiſtratis, imò obſervatum eſt, plurimos ſolis catharticis ab initio datis fuiſſe curatos, & è contrà illis omiſſis diuturno tempore decubuiſſe, cùm tamen alioquin in hiſce, præſertim in Auſtriacis locis Medicus debeat cautè procedere in medicamentis electivè purgantibus, & illud *Hippocratis* bene conſiderare, *Sect. 1. Aphoriſ. 22. Concocta medicari oportet, non cruda, neq; in principiis morborum &c.* aliàs intermittentes degenerant peſſimâ metamorphoſi in continuas, quales lethiferas tragœdias aliquoties Viennæ contigiſſe ipſemet atteſtari poſſum. Cauſam hujus affectûs Epidemici nonnulli nimiæ fertilitati terræ, alii verò aëri à ſuo naturali ſtatu recedenti adſcripſerunt; non quidem inficias eo, annum iſtum fuiſſe fertiliſſimum, nam vinum in tanta copia ſuppeditavit inferioribus Styriæ partibus Bacchum, ut vaſa deficerent, & vindemiæ ex eorum defectu protraherentur: ſimiliter Pomona adeò liberalis fuit, ut multas arbores ex nimio fructuum pondere fractas viderim; imò & ipſum Regnum animale ſuum quoque addidit: Novi ipſemet prolificum & pauperem ruſticum, qui mortuâ in puerperio uxore, & nullam aliam hæreditatem præter trigeminos relinquente, coactus fuit eleemoſynas colligere, pro nutritione ſuarum prolium. Verùm huic fertilitati terræ tam copioſas febres non mihi præſumo adſcribere, dum multos obſervavi febricitantes, qui nec delibârunt arborum delicias, è contrà verò plurimos quotidie hos fructus in magna copia devorantes, & tamen à febribus immunes; hinc potius calculum do pluvioſæ aëris conſtitutioni, à qua cacochymici humores fuſi & exagitati, ſimilesque morbi inducti, de quibus *Hippocrates Sect. 3. Aph. 11. & alibi* videndus.

[*A. 1688. 13. Jan. Noribergam miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CXLIX.

D. CHRISTIANI LUDOVICI GÖCKELII,

De

Paralyſi intentata incurabili.

VItam & motum pari paſſu ambulare nemo ex Medicorum filiis ignorat. Hæc motu incipit, ſervatur motu, quô ſive in totum interceptô, ſive in tantum vita vel eſſe deſinit; vel ducitur miſera. Motum hunc in homine habemus duplicem, uti & in animalibus cæteris, à corde alterum, alterum à cerebrô dependentem, utrique ſpiritu elatere præſide. Motus hic diverſus equidem, non tamen ſibi invicem contrarius obſervatur, conſpirat amicè nec absque notabili machinæ corporeæ jacturâ divellitur; & ille tamen ſuos quandoque manes patitur, vitiô ſeu in movente, ſeu mobili, ſeu organis hærente. Quò propior igitur vitæ cum motu nexus eſt, eò citiorem remora hujus opem poſtulat, ſecus ſerò medicina paratur. Superſedemus jam enarrare anomalias motus primi, qui in maſsâ ſanguineâ radicatur, totque periculis obnoxius eſt, quot venis gaudet pylarumque, quas pertranſit, anfractibus. Sufficiat ſecundi meminiſſe ob excellentiam animalis dicti, ejusque ſymptoma peculiare brevi delineâſſe manu. Vir quadragenario major temperamenti corporis cholerici, habitûs macilenti, reſtionis exercens opificium, ab aliquot annis ingruentis veſtigia ſcorbuti ſentit, ſalivam ſalſugine plenam, ſitim immodicam, moleſtum cutis pruritum, ſudores nocturnos & id genus alia ſcorbuticis familiaria perpeſſus. Opificio ſuo quamdiu præeſſe valet remedia detrectat. Elapſum abhinc triennium, quò veſicæ in reddenda & retinenda urina ſubitanea acceſſit imbecillitas, ſecuta alvi pigrities, dolores ob quatriduanam ſæpiùs obſtructionem colicos pariens, hinc & pedes vacillârunt,

ut abſque ſcipione ſocio vix ac ne vix quidem incedere potuerit greſſu tremulo. A ſeſſione lumborum & iſchiadis pandiculatio irritam quamvis crurum extenſionem ſolicitat. Forte fortuna in empyrici tum manus incidit, cujus neſcio, quibus malè feriatis remediis tentabatur ſucceſſu tàm felici, ut imminens in conſiſtentem verteretur paralyſin inferioris, ut ita loquar, hemiſphærii, planè incurabilem. Denegatô ſiquidem ſpirituum influxu nervi exhauſti & tantùm non retorridi vivum quoad inferiora ſceleton exhibent.

OBSERVATIO CL.

D. CHRISTIANI LUDOVICI GÖCKELII,

De

Virtute plaſticâ fœminæ in utero gerentis.

PLura adhuc ſunt, majoris, quàm primâ fronte putes; momenti, de quibus in Schola Medica opinionum ſerra reciprocatur, quorum tamen ignorantia ex objecti maximè culpa oriunda à ſcrutinio neminem deterreat. Gratulemur nobis noſtroque ſeculo de tanta potiùs inventorum ſerie, neque de ſucceſſu in rebus adhuc arduis deſperemus. Ardua namque quæ pulchra, ſemper dies aliquid docet, ex collatis exemplis, obſervationibus, uno verbo τῷ ὅτι, affulget demùm ratio, ſeu τὸ διότι, veritus. Omnium oculis abſconſa generatio fœtus in utero eſt, conjecturis plena, indque ipſo ſcrutiniô attonitè miranda. In hâc ſuo quicquid ordine procedit & artificio plus quàm Dædaleo fabricatur. Perfectum opus partu editum videmus ſinguli, artificem, ſaltem proximum neſcimus, nec niſi per tranſennam perſpicimus. Embryo quamdiu in ergaſtulo ſuo fovetur, munimentis undique circumvallatus periculis minus exponi cernitur. Vivit vitam

matris

matris potiùs, quàm ſuam, uno duobus ſanguine uno utrique velificante ſpiritu, ut immediatè haud facilè lædi queat, quanquam matris in ſe delicta fœtus innocens non raro recipere cogatur. Teſtes omni exceptione majores ſiſto morbos, quos vocant, hæreditarios; mitto intemperiei & conformationis, ceu notiores: rarior eſt, qualem producimus, ſolutæ unitatis imaginatione plaſticâ embryoni affrictus. Gravida quatuor ultramenſes templum conſcendit, tumulum, cui oſſa Matronæ Nobilis inferenda erant, cum mulierculis curioſis aliis viſitatura. Adſtans incidit in ſtatuam Salvatoris crucifixi humi jacentem vulnusque inſculptum lateri & cum ſanguine emanante affabrè depictum defixis oculis contrectat, ut à fœminis, quas comites habebat, abſtrahenda eſſet. Puerperium deſtinatô tempore inſtat, filium enititur vulnere ſub pectore quaſi ſtudiô inflictô conſpicuum, quod ſanguinem lymphaticô humore mixtum (*als ein Fleiſchwaſſer*) ſtillabat, elapſis aliquot demùm hebdomadibus conſolidato. Quis quæſo manum vel inſtrumentum pro dividenda cute in utero materno præſumat, niſi ridiculè, modus interim uti ſuas adhuc patitur difficultates, ita ab immaturis nunc proferendis rationibus abſtineo, ingenioſioribus Curioſorum animis relictâ hujus indagine, quorum ſi quis ſuam hâc in re Minervam experiri ſuſtinebit, in ſinum gaudebo.

OBSERVATIO CLI.

D. CHRISTIANI LUDOVICI GÖCKELII,

De

Excoriatione fœtus in utero.

OB affinitatem materiæ operæ pretium erit gravidam adducere aliam, quæ binos ante puerperium menſes tertiana exquiſita laborabat, curata per DEI gratiam feliciter, juſtô tempore puellam peperit cum cuticulâ

totâ puſtulosâ, quam paulò poſt plenaria velut excoriatio excepit haud ſecus ac ſi fervida macerata eſſet cutis. Vita puſionis ob ἀειπάθειαν totius periclitabatur, quam oleoſis, in ſpecie autem oleô lini tepefactô iteratis demulcendam vicibus ſuaſi, conſtipatis ita & oblinitis poris cuticula regenerabatur infante ad ravim usque per aliquot dies noctesque inclamante præter ſpem ſuperſtite. Symptomatis hujus cauſa extra dubium fuit humorum, queîs embryo innatavit, fervor à calore febrili excitatus, cuticulam ante tempus ſolitum depaſcens, quæ, ceu mulieres nôrunt, partitis aliàs à partu vicibus ſecedere conſuevit, (wenn die Kinder ſich håuten) cui facilitando quotidianâ corpuſculi inunctione hisce terris ſuccurrunt, Cæterùm pater infanti nomen & omen dediſſe videtur, vocatur enim Bruehßeißner/ unde Criticus, quò vernaculâ in linguâ luderet, inveniret, ita nota in vulgus ſunt vocabula, brůhen/ bruehßeiß/ quare ſub finem ſeriis miſcendo jocoſa liceat jocari, dieſes Kind iſt gebrůhet auf die Welt kommen.

[1688. d. 13. Jan. Norimbergam miſſa.]

OBSERVATIO CLII.

D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.

Paracenteſis hydropica.

Quamvis decantata illa Paracenteſis, quam in aſciticis commendant Practici, rariùs pro voto ſuccedat, aut meſſem, ſemente illâ, dignam ferat, cogimur tamen ſubindè, eam in gratiam ægrotantis, & ne quid omiſiſſe videamur, eam nolentes volentes inſtituere. Fœmina, quinquaginta, & quod excurrit, annorum, tertianâ duplici confecta, tandem incidit in aſcitem, varia variorum ex conſiliis adhibita eludentem remedia. Ultimum in intempeſtâ illâ tempeſtate & microcoſmi inundatione refugium quærebatur in Paracenteſi, quâ in cubili ventis expoſitô, &

ad

ad hoc quidem negotium inidoneô peractâ, novam reconvaleſcentiæ recuperavit ſpem, cùm jam meliùs habere videretur. Verùm ſpes hæc vix inchoata, exſpiravit ocyùs, ſupervenien- te inopinatô rigore, cum ardore, inflammatione & intenſiſſimo imi ventris, præſertim circa pubem, dolore, quibus cùm per ſex vel ſeptem dies conflictaretur, tandem fatis ceſſit. Quæri hîc ſolet, quæ gangrænæ hujus ſit cauſa? Sunt, qui ad pororum anteà diſtentorum, ob ſeri effluxum collapſum recurrunt. Verùm cùm jam antè pori ad unum ferè omnes tum in inteſtinis, tum in abdominis muſculis ſint obſtructi, quid illa abdominis ſubſidentia nocere poſſit, vix capio. Quapropter omnem ego culpam rejicio in aërem, qui, dum ſerum effluit, eodem tempore, qua datur via, ingreditur, (vacuum enim non dari, nec dari poſſe, ex Phyſica generali conſtat) & funeſta hæc ludit dramata; quippe cùm paucioris minorisque agitationis capaces in concava ventris parte tunc oberrent vapores, particulæ aëris vi ſuâ elaſticâ partes membranoſas, fibras & tubulos ita occupant, ut nec humoribus, nec vaporibus ullus ampliùs concedatur tranſitus, ſolô æthere, vel ſi mavis. minimis aëris particulis admiſſis, quæ fulminis inſtar, rigida illa ſalia, in poris tunicarum hærentia, convellunt, concutiunt atque exagitant, hisque armatæ, inflammationem, dolorem, atque gangrænoſam putrilaginem producunt, id quod pluribus experimentis ope anthliæ pneumaticæ, ad probandam vim aëris elaſticam à me ſæpiùs inſtitutis, illuſtrare poſſem, ſi locus & tempus id ferrent. Unde ſuſpicari licet, ægrotanti admodùm proficuum fore, ſi tum ante, tum poſt peractam operationem, fortiora diaphoretica, fumoſa, & vi agitatoria prædita, exhibeantur remedia, qualia ſunt, Salia volatilia oleoſa, Camphora, Theriaca, Vinum generoſum &c. ut in locum ſeri effluentis, halitus è ventriculo & inteſtinis viciniſq; partibus ſuppeditentur, ipſeq; aër vel non admittatur, vel admiſſus ob renitentiam quandam fluidorum, vim ſuam elaſticam exercere nequeat.

OBSERVATIO CLIII.

D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.

Anatome aquis ſubmerſorum.

HActenus creditum fuit, aquis ſubmerſos, multum aquæ deglutire, eamque per tracheam quoque admittere, atque tales ex repletione mori. Verùm, ſi attendere velimus, quid in campanâ urinatoriâ, in aquam immersâ contingat, vix ultra marginem aquam admittente, facilè erit determinare, aquis ſubmerſos, non ex aquarum mole, ſed ob aëris defectum extingui, nam ceſſante reſpiratione, ceſſat ſanguinis in circulum itus, ipſa autem reſpiratio vel in momento ſufflaminatur, cùm nec aër egredi, nec aqua ingredi poſſit, hinc in ſubmerſis ne guttulam quidem aquæ in ventriculo aut in thorace reperire unquam licuit.

OBSERVATIO CLIV.

D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.

Opii doſis inſufficiens nocet.

QUi Opium exhibent, illud in ea dare debent doſi, ne vis ſomnifera à ſpirituum motu penitùs ſuperetur; vidi enim, quod ægrotantes tunc graviùs affligantur, ipſique ſpiritus ab inquietudine magis depauperentur, vigiliæ & delirium augeantur, & ſitis intendatur. Obſervandum id præcipuè erit in Tincturis Opii; dantur enim, quæ intra ampliſſimum ambitum dotem ſuam continent, dantur admodùm concentratæ & quæ ſub paucis guttulis illud promittunt, quod aliæ drachmis pollicentur. Sic Tinctura Opii ſive Eſſentia anodyna *Zwölfferi* datur à ʒj. ad ʒiij, cùm *Sydenhammiana* à guttulis vij. ad xv, vel xx, ſi non meliori ſaltem pari detur ſucceſſu.

OBSER-

OBSERVATIO CLV.
D. JOH. JACOBI WALDSCHMIDII.
Tumor mammæ ſcirrhoſus.

PUerpera expoſuit ſe aëri frigidiori, atque inde, non quidem adeò dolentem, ſed ad contactum admodum durum contraxit in mamma tumorem. Tentabantur varia, inter quæ cataplasma ex pane ſecalino & eſſentia abſinthii, benè tulit; verum, cùm & hoc exſpectationi minus ſatisfaceret, tandem impoſitum fuit emplaſtrum cinnabarinum, ex cera, cinnabari, & oleo lini paratum, quod ad lac abſumendum, & coagulatum diſſolvendum, vix par habebit, nam & hoc aliquandiu adhibitô, tumor in totum diſparuit.

[*1688. Menſ. Januar. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO CLVI.
D. GOTTOFREDI SCHULTZII,
De
Eclipſi Solis, quæ contigit Vratislaviæ 1687. d. $\frac{1}{11}$. Maji.

NOn poſtremam ſcientiæ phyſicæ partem conſtituunt ea, quæ de cœleſtium corporum admirandis motibus, & ex his emergentibus variis apparentiis divina nobis Aſtronomia ſubminiſtrat. Inde neutiquam vitio verti poſſe Curioſis Naturæ Scrutatoribus arbitror, ſi, ex uberrimo ejus penu ſublunari depromtis jucundiſſimis obſervationibus, ſubinde unam alteramve cœleſtium Phænomenorum, ad majorem nobiliſſimæ iſtius ſcientiæ perfectio-

nem momentum aliquod afferentium, hiſtoriam interſerant. E quarum numero cum etiam præſentem nuperrimæ Eclipſeos Solaris, quæ die $\frac{1}{11}$. Majj horis pomeridianis accidit, obſervationem eſſe confidam, lubens eam hìc communico. Idq́ue eò magis, quod ſciam hunc Solis defectum non ſolùm ab iis, qui ab *Andreæ Argoli* Ephemeridibus toti pendent; ſed etiam ab aliis, *Longomontani Danicas*, *Bullialdi Philolaicas*, & *Lansbergii* novas Tabulas æſtimantibus Aſtronomis, Germaniæ noſtræ inviſibilem prædictum, adeoq́ue à plerisq́ue neglectum eſſe. Quin ipſæ etiam immortali laude digniſſimi *Kepleri Rudolphinæ Tabulæ* (ſi eis preſsè inſiſtas,) non niſi in auſtralioribus Germaniæ Provinciis quædam ejus veſtigia conſpicua fore ſpondebant; nobis, aliisq́ue, qui eam Germaniæ partem, quæ 50° Latitudinis boreæ ſuperat, habitamus, nihil omnino ſpei reliquum faciebant, quoniam Eædem latitudinem hancce ferè limitem Umbræ lunari verſus ſeptentrionalem plagam in hâc Eclipſi conſtituebant. At vero longè aliter eveniſſe præſens hæc obſervatio teſtatur, utpote quâ conſtat, ſesqui-digitum ex diſco ſolari noſtro viſui ereptum fuiſſe: nullumq́ue eſt dubium, quin obſcurationis hujus veſtigia quædam etiam in iis Germaniæ Provinciis, quas Mare Balthicum alluit, deprehenſa ſint, ſi modo (de quo mihi adhuc dum nihil conſtat,) eidem attendere alicui volupe fuit.

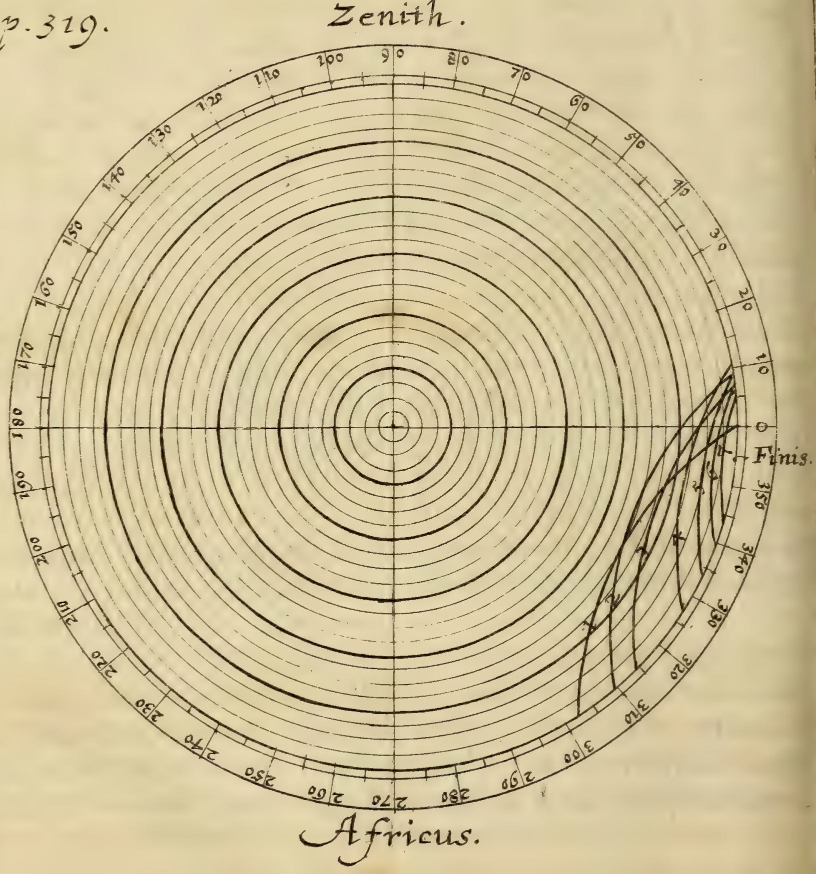
Quantum vero commodi ad emendandas Hypotheſes ex talismodi obſervationibus, (meritò propterea publicandis,) accedere queat, rectius norunt Aſtronomi, quàm ut quicquam hâc de re hìc addere opus ſit. Meum eſt obſervationem ipſam, ope Quadrantis cubitalis & Tubi tripedalis habitam, nunc ſubjicere.

Cæte-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Schema,
ECLIPSIS SOLARIS
Die $\frac{1}{11}$ Maji 1687. observatæ
Vratislaviæ.

Fig: 63.
p. 319.

Ordo Phaſiũ.	Quãtitas Phaſium.	Tempus æſtimatũ	Altitudines Solis.	Tempus correctũ.	Animadvertenda.
		H ′ ″	° ′	H ′ ″	
	Digiti Ecliptici.	2 36 10	44 58	2 34 46	Initium non eſt obſervatum, quòd ſerò nimis in ſpeculam adſcenderim.
		2 42 35	44 10	2 40 44	
		2 45 20	43 42	2 44 12	
	$1\frac{1}{6}$	2 58 0		2 56 30	æſtimativè.
1.	$1\frac{3}{8}$	3 5 30		3 4 0	
2.	$2\frac{1}{2}$	3 14 0		3 12 30	Maxima Obſcuratio paullo citiùs ingruit, vix tamen $1\frac{1}{2}$. D. major fuit.
3.	$1\frac{1}{4}$	3 16 10		3 14 40	
	1	3 20 0		3 18 30	æſtimativè.
	1	3 22 0		3 20 30	æſtimativè.
4.	$0\frac{3}{4}$	3 28 0		3 26 30	
5.	$0\frac{1}{2}$	3 30 0		3 28 30	
6.	$0\frac{1}{3}$	3 33 30		3 32 0	
7.	$0\frac{1}{5}$	3 36 30		3 35 0	
	Finis.	3 38 30		3 37 0	Finis punctũ in tabulâ obſervatoriâ diſtitit ortum verſus 85. grad.

Cæterum, monendum eſſe puto, me initium Eclipſeos non obſervaſſe, ideo, quòd ſerius juſtò Cameram obſcuram ingreſſus fuerim, ſocio in talibus exercitato, qui, dum ego altitudines ſub dio captabam, in illâ ſoli attendiſſet, deſtitutus; deinde eas ſaltim Phaſes numeratas, ac in ſchemate delineatas eſſe, quas ope trium punctorum, in umbræ peripheria notatorum, certò determinare licuit: reliquas ſolo oculorum judicio æſtimativè captas eſſe. Proportionem Diametrorum Solis

Solis & Lunæ in hâc exiguâ Eclipſi determinare minimè tutum eſſe duxi, ſiquidem arcus peripheriæ Lunaris nimis parvus de vero centro certos nos neutiquam eſſe ſinit. Quod vero finitâ Eclipſi nulla Solis Altitudo, prout decuiſſet, capta ſit, cauſa fuit motus Horologii oſcillatorii, ab incidente quodam externo me, dum Quadranti accommodando intentus eram, non advertente, inhibitus.

Fig. LXIII.

OBSERVATIO CLVII.
D. GOTTOFREDI SCHULTZII,
De
Ranunculo viridi arboreo.

QUamvis ab omni ferè ævo in perficiendâ naturali Animalium Hiſtoriâ hujus Philoſophiæ cultores ſedulam navaverint operam, à magnis Regibus ad id quandoque inſtigati, quod de *Ariſtotele* olim ab *Alexandro M.* & nupero ſeculo de *Gyllio* & *Bellonio* à *Franciſco I.* Galliarum Rege ſumtibus ipſis dignis adjutis, hiſtoriæ teſtantur: nihilominus valdè mancam & in plerisq; affectam potius quàm perfectam eam ipſam deprehendit, quisquis hâc ipsâ Philoſophiæ parte animum imbuere allaborat. Et ſanè, ſi quæ alia, certè hæc ipſa Phyſicæ pars difficulter admodum excolitur, cùm pleraque quæ hùc faciunt, ab Agricolis, Venatoribus, Piſcatoribus, aliisque id genus hominibus agreſtibus, rudibus, imperitis, ad talia minus attentis, aut traditionibus fabuloſis præoccupatis, ſæpè etiam ad mendacia & ad fallendum pronis, accipere & in commentaria redigere oporteat. Hinc curioſus Naturæ inveſtigator meritò, quotiescunque ſeſe occaſio offert, ſedulò obſervat, aut à fide dignis obſervata annotat, quæ ad augendam provehendamque

que hanc ſcientiam quocunque modo facere novit. Mihi hâc vice quædam, quæ circa Ranarum illam ſpeciem, quæ, quia arboribus plerumque inſidet, gratove virore frondes provocat, Græcis δενδροβάτης, Germanis Laubfroſch audit, notaverim, in medium conferre animus eſt.

Aluit Chirurgus quidam noſtras G. S. per integrum ferè octennium Ranulam hujusmodi, primo ſtatim vere captam, intra vitrum cylindriforme, qualibus ad adſervanda condita officinalia utimur, reticulo tectum, cui tempore æſtivo graminis recentis, hyberno vero fœni madefacti nonnihil immittebat, muſcis per vices injectis, quas ore hiante venari peritiſſima erat. Hyeme, quâ ſpatio quatridui vix unâ alterâve muſcâ, ſollicitè conquiſitâ, ſuſtentabatur, macreſcebat, valdeque attenuabatur: æſtate vero appropinquante, cum muſcæ culicesque uberius ſuppetebant, habitiore rurſus erat corpore. Totas vero hyemes viva, & ad captandam prædam alacris, perſtabat, eò quod intra hypocauſtum detenta, frigoris inclementiam minimè perſentiſceret. Nonnunquam æſtivo tempore, inſtante pluviâ brexare audiebatur, & quia lautius tunc habebatur, præter ſolitum intumeſcebat: tunc ſibi ipſa medicatura, poſteriores pedes hypochondriis, (ſi quidem in ranis eas ſic nominare fas eſt,) applicabat, magnoque conatu vomitum ſibi concitabat, quo mucum album viſcidum excernebat. Exemta quandoque ex ergaſtulo ſuo, hinc inde ſaliens, poſticâ corporis parte humorem quendam limpidum abs ſe ejaculabatur: alvi verò excrementa omnia nigra & grumoſa emittebat. Tandem octavâ hyeme, cum muſcæ penitus deficerent, ipſa contabeſcens interiit.

Conſtat ergo hâc obſervatione Ranas, ſi non alia omnia animalia, quæ hyeme mortuorum inſtar ſine vitâ ac ſenſu in cavernis deliteſcunt, non quâdam naturæ ſuæ neceſſitate; ſed potius, ob alimoniæ defectum frigorisq; vehementiam, ſeſe condere, ac vitæ actu ſecundo, quem vocant, carere:

carere: conſtat etiam animalculum hocce longævum ſatis eſſe, ſiquidem è quadrupedibus ſint, qui ætatem hanc vix ferant; nec dubium eſt diutius Ranam hanc ſuperfuturam fuiſſe, ſi alimonia neceſſaria ſuppetiiſſet. Eadem etiam confirmant relationes eorum, qui in calentium aquarum fontibus, media etiam hyeme, viventes ranas ſe vidiſſe perhibuerunt.

Inter ranas venenatas, quamvis gradu mitiore, hanc ipſam earum ſpeciem aliqui Zoologorum reponunt; quodnam vero earum venenum ſit, nemo, quod ſciam, oſtendit; de liquore ejaculato, ut ut ſuſpicio aliqua eſſe poſſit, nihil tamen affirmare audeo, quoniam experimento deſtituor.

OBSERVATIO CLVIII.
D. GOTTOFREDI SCHULTZII,
De
Cinnabari per præcipitationem viá humidâ parabili.

EX Sulphure & Mercurio intra terræ viſcera Cinnabarim componi, Experientia, quâ hanc in illa facili negotio rurſus reſolvunt, docuit Chymicos, qui naturam imitantes, ex illorum mixturâ ope ſublimationis artificialem, tùm vulgarem illam mechanicis notam, tùm nobiliorem, ex antimonio conficere didicerunt. Aſt per præcipitationem ex liquore ſulphureo ſine igne violentiori Cinnabarim parandi modus paucis fortaſſis hucusq; innotuit, ideòque non ingratum fore Curioſis confido, ſi, prout manu meâ aliquoties rem feliciter tentavi, candidè aperiam.

Accipe Mercurii currentis optimè depurati q. v. (v.g. ℥ß) huic in vitro anguſtiſſimi orificii affunde Tincturæ Sulphuris volatilis, ſive liquoris permeantis Boylæi ℥ß: vitroque, quod ultra

ultra medietatem repletum eſſe non debet, benè munito, creberrimâ agitatione, ſæpiùs de die iteratâ, Mercurium in atomos redige; ſic ipſe primò nigreſcet; continuatâ verò per vices conquaſſatione, leni digeſtionis calore accedente, intra dies aliquot in pulverem rubicundiſſimum cinnabarinum convertetur; ipſe verò liquor, omni odore ac graveolentiâ privatus, ſupernatante cuticulâ ſalinâ, limpidiſſimus evadet.

[Vratislaviâ 1688. d. 17. Januar. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO CLIX.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.

Lochiorum immoderata eruptio in puerpera, cui ſecundinæ aliquando vi fuerunt avulſæ.

MUlierem novi, quæ primipara ante aliquot annos cum ſummâ difficultate peperit. Secundinæ verò tunc in utero hærentes ac ſubſiſtentes à Chymico quodam in arte ſuâ, quam his Chirurgorum & obſtetricum operibus magis exercitato, vi avulſæ ac ereptæ ſunt, magnâ vi ſangu[i]ninis profluente. Tum illa medicamentis à Chymico eodem ſubminiſtratis ſanata eſt, ita tamen, ut imposterum ſterile futurum conjugium videretur; & maritus liberorum acquirendorum ſpem ferè omnem abjiceret. Nam quatuor jam anni effluxerant ſine argumento ullo conceptionis. Tandem DEUS annuit votis, ut gravida redderetur. At à partu ſtatim ſanguis tanta erupit copia, ut de vita actum eſſe videretur. Tum Cognatus ejus ad me venit, petens remedium, ſi quod afferre poſſem, ſummæ & extremæ neceſſitati. Illicò dedi mixturam ſumendam ex Aq. Cinamom. Cydoniat. Burſ. Paſtor. Eſſent. Flor. Hyperic. &c. cum pauco Lau-

 dani

dani Joëlis Langelotti (in Epiſt. ad Præcellentiſs. Naturæ Curioſos, de quibusdam in Chymiâ prætermiſſis, deſcripti) & ægra convaluit. Hîc inquirere in cauſam poſſem, cur poſteriori hoc partu nemine vim ullam adhibente tantum ſanguinis emanaverit; an fortè uterus ita læſus fuerit violentâ avulſione ſecundinarum in primo partu, ut poſteà cicatrix refricaretur extenſione vehementi matricis & pariendi conatibus. Inde enim rupti aut expanſi fines arteriarum & venarum ſanguinis copiam dimiſerunt. Sed & hoc Doctiorum judicio & exiſtimationi relinquo, mihi enim ſatis eſt rem ipſam potiùs, uti geſta eſt, commemorâſſe.

OBSERVATIO CLX.
D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.
A Dyſenteria abortus.

JUvencula fœmina gravida inde à tribus menſibus Anno M. DC. LXXXVI. Octobri menſe, ex eſu fructuum horariorum & uvarum Dyſenteriâ corripitur tam atroci, ut ſingulis horis duodecies magno cum cruciatu diu noctuque dejiceret, & dejectionum numerus nycthemeri ſpatio ad trecentas excreſceret. Septiduum verò jam affligebat morbus, cùm inopinanter ſanguis utero fluere incipit horâ decimâ noctis, certiſſimo metu futuri abortus. Veruntamen ruri degens ægra quid agendum ſit, neſcit: neque enim me, neque obſtetricem vocare poterat, quòd eſſemus in urbe. Manè adveniens illuc debiliſſimam invenio. Pariendi niſus omnes jam præterierant. Obſtetricem accerſiri juſſi, & intus pulverem quendam ſecretum in Aqua Pulegii, dedi, extus verò ungi ægrotam curavi, & paulò poſt puerulum mortuum enixa eſt. Tum ipſam aliis remediis præcipuè Conſ. Roſar. rubr. antiq. cum Flor. Muſci terreſt. Clavat. Priap. Cerv. Laud. Opiat. Langelott. & Sperm. Ceti, (cujus uſum Excellentiſſimus

D. Joh.

D. Joh. Henric. Köfferlin olim Univerſit. Friburg. Brisgoiæ nunc Conſtantienſis Rector Magnif. attollebat) ut & clyſteribus conſolidantibus, perſanavi. Quâ occaſione recordor aliquando virum ſeptuaginta octo annos natum & dyſenteriâ quoque laborantem, ut multum ſanguinis & puris excerneret, ſolô iteratô clyſtere traumatico, internèq; Pilulis Exii duabus exhibitis, medicinas enim alias omnes averſabatur, ſanitatem priſtinam recepiſſe.

OBSERVATIO CLXI.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.

Ab intemperato frigidæ potu in dyſenteria ſpinæ dorſi contractio & incurvatio.

NOta eſt mihi Monialis virgo, quæ ante complures annos dyſenteria correpta plurimum ſitivit. Hæc igitur ſitis pertæſa aquæ frigidæ menſuram ferè integram ebibit. Quô factô moleſtia, ut putabat, ſedata eſt: noctu cubabat incurvata in lecto & dormiebat. Manè autem experrecta curva manſit, nec ſeſe erigere potuit, nervis contractis. Et ab eo tempore per octennium jam curva prorſus incedit capite ad ultimas usque coſtas demiſſo, quod attollere nequit. Cæteroquin floridi & venuſti coloris eſt, ac benè valet; ante annum tamen paſſa eſt fluxum hepaticum. Conferatur *Ephemer. Cur. An. II. Obſ. XXXIX.*

OBSERVATIO CLXII.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI,

De

Calculis variis, ac inprimis aure excretis.

A. R. P. Wilhelmus Redinus à Biberegg, Religioſus percelebris Monaſterii Mariſtellenſis à multo tempore nephritide laborans plures calculos variè formatos cum lotio reddidit. Quod verò longè arbitror rariſſimum, idem ex aure ſiniſtra poſteaquã hæmicraniam ejusdem lateris vehementiſſimam ſuſtinuiſſet, lapillos acutos cum pure & ſanguine prodeuntes exemit. Ex his undecimum, cùm Walterſchwilæ cum Reverendiſſimo D. Abbate Mariſtellenſi ibidem tunc temporis curam balnei ſuſcipiente pranderem, prodeuntem ipſimet vidi, cujus balnei paucis mentionem facit Excellentiſſimus *D. J. Jacob Wagner* Med. Tigurinus in ſuâ *Helvetiâ curioſâ.* Virum alium religioſum noſco doctrinâ & œconomiæ peritiâ inſignem, qui podagricis, chiragricis & calculoſis doloribus nephriticis alternatim afficiebatur. Ante aliquot autem annos internis & externis remediis convenientibus adhibitis, calculus in urethram usque propulſus eſt. Qui cùm ibidem hæreret, nec aliter aufferri poſſet, rumpendus fuit forcipe peculiari, & ex anguſtiis eximendus.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIII.

D. CAROLI JOSEPHI MÜLLERI.

Pituita ſive Mucus concretus & gelatus inſtar ſpermatis ranarum, abortu editus cum grumis ſanguinis.

QUod Excellentiſſimus Vir, *Georgius Hannæus Ephem. Cur. Dec. II. An. IV. Obſerv. 115.* annotavit, annum hujus ſeculi octogeſimum quintum gravidis & puerperis valde noxium & pernicioſum fuiſſe, id noſtræ quoque oræ in Helvetia experiebantur. Antè enim multo tempore vix tot puerperæ aut ſunt mortuæ, aut partus ediderunt infirmos & vitioſos, aut alia rariora ipſæ ſenſerunt mala, quam illo ipſo; ut plane tunc noſtra atmoſphæra perinde atq; in Dania affecta fuiſſe videatur. Niſi hujus rei cauſas in communem quandam victus affectionem, quæ & ipſa tamen ab aëris inquinamento originem traxerit, referre malimus; ſic ut prægnantium quidem corpora alias plerumque languida, & levioribus quoque injuriis obnoxia, exinde lædi potuerint, aliorum hominum valetudo non item. Id quod nihilominus curioſioribus examinandum & dijudicandum relinquo, contentus inpræſentiarum memorabilem hiſtoriam hanc addidiſſe: Honeſta uxor viginti novem annos nata, trium liberorum mater, cum anno M. DC. LXXXV. menſe Octobr. denuo ſe gravidam inde à quatuor menſibus putaret, quippe & menſtrua defecerant, & appetitus proſtratus erat, & alia aderant ſigna conceptionis: tum ſubito ſanguineus humor è muliebribus fluere cœpit ei tanta copia, ut ſæpius in deliquium animi laberetur, territa imprimis hoc intempeſtivi partus nuncio. Tandem loco fœtus tria ſanguinis concreti fruſta pugni magnitudine enixa eſt, & cum illis materiæ mu-

coſæ

coſæ & quodammodo pellucidæ, ſed coagulatæ inſtar ſpermatis ranarum ingentem globum, æqualem fere pueruli capiti & figurâ non abſimilem. Quem obſtetrix exceptum monſtroſæ rei novitatem ſtupens, cum tale quid ſe nunquam vidiſſe affirmaret, mihi etiam monſtravit. Interea, ægrotæ pallidiſſimæ & quæ animam iam iam agere videretur, utpote manum, quam petebam, præ languore mihi porrigere non amplius valens, exhibui Tincturam coralliorum, aquam confortantem perlatam ex aq. cinamom. cydoniat. extract. rad. tormentill. c. Catechu præparat. &c. Quibus adhibitis ægra vires paulatim recepit, & convaluit. Dimidio anno poſt in idem malum rurſus incidit, niſi quod trium fruſtorum loco duo tantum ſanguinis concreti ediderit, & loco unius globi mucoſi, aliquot fruſtula ejusmodi concretæ & gelatæ materiæ excreverit. Illam tunc quoque ſanavi feliciter. Tandem de plena hujus mali remotione cogitans, internam uteri læſionem ſuſpicatus, quâ talis moleſtia foveretur, & conceptio corrumperetur, internè ſuaſi uſum traumaticorum, ac præterea extrinſecus injiciendum decoctum vulnerarium cum ejusmodi ſiphone, qualem Excellentiſſimus *D. Volkamerus Ephemerid. Cur. An. IX. & X. Obſ. 62.* depinxit, quem è ligno fieri curavi. Decoctum hoc melle roſato addito ter de die in uterum calidè immiſit, tandemque ſanitatem ita recuperavit firmam, ut poſtea puerum ſanum, omnibusque numeris abſolutum, qui adhuc vivit, magna cum omnium admiratione pareret.

[*Tugio Helvet. ad Exc. noſtr. Pythagoram, & hinc 1688. d. 17. Januar. Noribergam miſſæ.*]

OBSERVATIO CLXIV.
D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI,
De
Partu mendoſo hydatidum.

MUlier in vicino oppido Lauff, nomine Eliſabetha Suſsneria, 24. annos nata, cùm ſecundô conjugii annô puerum ſanum naturali partu enixa eſſet, tertio inſequente exactô ex menſium ſuppreſſione, ventris tumore, mammarum turgeſcentiâ, aliisque vulgaribus indiciis certam imprægnationis ſpem concepit, quam tamen dubiam reddidit non multò poſt, ſcil. elapſo bimeſtri, ſuperveniens ſanguinis ex utero fluxio, per 3. 4. vel 6. dierum intervalla ſubindè inopinato reverſa, nullâ Machaonis arte ſeſe coërceri paſſa: aluit nihilominùs conceptam ſpem mulier, ex ventris in omnem dimenſionem excreſcentis amplitudine ejusdem certitudinem infallibilem ſibi promittens, ſit's interea perpetuò moleſtum ardorem quotidianô aquæ potu reſtinguere coacta, ideò quòd cereviſiam ventriculus indignabundus vomitu ſtatim refuderit. Et ecce vix prætergreſſis 18. ſeptimanis menſe Juniô anni proximè præteriti miſera parturiendi doloribus correpta vehementiſſimis, Lucinâ in vota vocatâ, mox peperit quatuor repetitis vicibus innumeras veſiculas membranaceas ſive hydatidas lymphâ nitidiſſimâ repletas, ad inſtar ſpermatis ranarum ope fibrarum connexas, variâque magnitudine modò nuces avellanas, vel maturas uvas, modo piſa, modo piperis grana adæquantes, alterô die à me viſas; ſuper easdem autem vaſcula ſanguifera purpureorum filorum ſpecie excurrebant rara atque exilia, in truncos peculiares neutiquam coëuntia, per intervalla tamen hinc inde emergentia cernebantur corpuſcula quædam glanduloſa, aut acinuli potiùs glanduloſi. Ceterùm excluſis

iſtis veſiculis, inſignis amplitudinis ſitulam replentibus, ob copioſum ſubſecutum ſanguinis ex utero profluvium, citrà tamen ullas ſecundinas rejectas, in ſummam virium proſtrationem ægra delapſa eſt, medicamentis & victu laudabili dein refocillata.

SCHOLIUM.

PArtus, qualem hîc memoravi, præternaturalis & mendoſus, ab aliis quoque Viris eruditiſſimis ſimilis jam dum obſervatus legitur, ſicuti patet ex Viri Clariſſimi *Cornelii Stalpartii* Medici Hagienſis Obſervationum rariorum Medico-Chirurgicarum non ita pridem editarum Centur. I. Obſ. LXX. p. 301. & ſeq. atque Autoribus in Notis ad dictam Obſervationem allegatis. Jam verò non ingratum B. L. fore confido, ſi ulteriùs declaravero, 1. quomodo partus hicce à ſimili aliàs obſervato diſtinctus fuerit? 2. unde hydatidum eodem excluſarum tantus proventus ortum habuerit? Quod igitur primum concernit, à *Cl. Stalparto* deſcriptus pſeudopartus hydatidum poſt novem demùm menſes obtigit, cumque illo ſolicitante per totum triduum obſtetrix fruſtrà auxilium ferre allaboràſſet, alia in conſilium vocata, magnam demùm eduxit copiam hydatidum, racemorum more ſibi invicem juxta vaſa ampliora adhærentium; partus autem in obſervatione noſtrâ propoſitus citiùs, nempè finitô quartô à conceptione imaginariâ menſe accidit, neque hydatides extractæ, ſed matris propriô ſubveniente niſu excluſæ ſunt, & quidem quatuor diſtinctis vicibus ejusmodi hydatidum acervus quaſi prodiit. *Chriſtophorus à Vegâ* l. 3. Sect. 10. cap. 13. art. med. ſextô impr ægnationis menſe ultra ſeptuaginta ſaltem, ſed caſtaneæ magnitudine pares, à muliere prolatas aquoſas veſiculas contemplatus eſt: in noſtrâ obſervatione innumerus talium, eam tamen magnitudinem haud attingentium, fuit numerus. *Valleriola* lib. 1. obſerv. 10. exemplum habet mem-

membranaceæ maſſæ, veſiculis tanquam ovis piſcium aquosô & ſubflavô liquore plenis, nec non fœtentibus refertæ; *Mercatus* etiam l. 3. cap. 8. de mulierum affectibus meminit ſubſtantiæ membranaceæ globoſæ, aquoſis bullis rotundis, tumidis, pellucidis plenæ aliquando cum ſanie fœtidâ & dilutâ à ſe in uxore bibliopolæ cujusdam aliisque neotericis pluribus viſæ: Non minùs adducit obſervationem *Nicol. Tulpius* lib. 3. cap. 32. cujusdam mulieris, quæ menſtruis inordinatis aliquandiu afflicta, peperit tandem pinguem maſſam, continentem in ſe innumeras veſiculas refertas partim aquâ croceâ, partim ſolô ſpiritu: In noſtrâ præmiſsâ obſervatione, nec ejusmodi maſſa vel membranacea vel pinguis nec aqua crocea ſenſibus ſe ingeſſit. Adhæc in Zodiac. Medic. Gallic. anni 3. fol. 73. conſignata à *Cl. Picart* hiſtoria de muliere, diverſa quædam à noſtrâ obſervatione continet, ibi ſiquidem nullus ſanguinis fluxus præceſſit, veſiculas quoque ligamentum annexuerat loro cuidam, aut vaſi ejusdem ferè longitudinis, cujus eſt brachium, adeò ut minimæ illi proximiores eſſent, majores ampliùs diſſitæ. Lorum autem, cui tanquam meſenterio affigebantur, conſtructum videbatur ex plurimarum divaricationum vaſorum conjunctione, originem è carneâ maſsâ placentæ haud multum diſſimili, ac ſecundinarum partem conſtituentes, ducentium. Sic & Anatomicus exercitatiſſimus *Joh. de Muralto* in Scholio ad Obſervat. 95. Decur. II. Ephemerid. Naturæ Curioſorum Ann. II. pag. 237. ex communicatione Celeberrimi *Wepferi* mentionem facit mulieris, quæ cùm per ſeptimanas tredecim gravidam ſeſe putâſſet, erumpente ſanguinis fluxu diuturnô & copioſiori, paulò poſt decem ſibi cohærentes veſiculas aqueas, acinorum uvarum mediocrium magnitudine, moxque ingentem numerum harum veſicularum excluſit: aderat verò ſimul epar uterinum uti fœtui 24. ſeptimanarum &c. hydatides contrà noſtræ nulli placentæ perfectæ per vaſa cohærebant, corpuscula quippe glanduloſa aut acini potiùs

 tales

tales ſolùm aderant; nec molâ carneâ hydatides nobis viſæ ſuffultæ, quale exemplum allegatus de *Muralto* ſubjungit. Prope tamen Obſervationi noſtræ accedunt, quæ Viri Clariſſimi *Daniel le Clerc* & *Jacobus Mungetus* Med. DD. in Bibliothec. Anatomic. ſingulare ipſorum ſtudio editâ Tom. I. Part. I. p. 474. referunt de Matronâ Genevenſi, quæ annos 30. nata, & puerperio pluries jam feliciter defuncta, in quarto graviditatis menſe ſeſe verſari putans, (quanquam per totum illud tempus aliquid ſanguinis ab ipſius utero perpetuò deflueret) Anno ſupra milleſimum ſexcenteſimum octuageſimo primo die 15. Martii poſt dolores inſtantis partus immaturi prænuncios aliquamdiu perpeſſos, imò & frequens animi deliquium, largumque ſatis cruoris fluxum ingentem veſicularum & veluti ampullarum acervum enixa eſt; quamdiu duravit dies tamdiu veſiculæ excretæ, adeò ut pelvis ſtannea profundior eos omnes vix capere poſſet: pellucidæ admodùm erant, & diſruptæ liquorem limpidum continebant. Sequente die ejusmodi excretio omninò ceſſavit, at non item hæmorrhagia, quæ per aliquot adhuc menſes moleſta fuit. An tales etiam viſæ ſint *Aëtio*, qui Contract. Medic tetrab. IV. Ser. IV. cap. 79. hydropem uteri deſcripturus, aſſerit generari aliquando in ipſo corpuscula quædam, veſicæ fellis ſimilia, in quibus humor colligitur, qui effuſus viſcidus ac aquoſus eſt, certò determinare haud licet. Reliquum eſt, ut ad ortum hydatidum â me viſarum indagandum me recipiam, quem quidem à lymphâ non ſine ratione derivare licebit, quippe & color earundem, & humor incluſus lymphæ proſapiam uterque oſtenderat. Idcircò ſuppono ab admiſſo ſeminis virilis genitali fermento in muliere nominatâ uteri ſubſtantiam membranaceo-glanduloſo-nerveam non tantùm intumuiſſe, ſed & cavernulas loculos propriosque ejusdem alveos magis expanſos, ſimulque quoad texturam ita immutatos fuiſſe, ut lymphæ nutrimento fœtus aliàs naturaliter deſtinatæ partem abſorpſerint, & in motu

ad

ad venas refluo interceperint, unde hæc urgente ſanguinis arterioſi ſuccedentis impulſu non potuit non paulatim & ſub guttarum majorum minorumve formâ in uteri cavitatem mediam delabi, inque veſicularum ſpeciem concreſcere, ejusdem lymphæ particulis lentis viſcoſis circa fluidas contentas in tunicarum ſpeciem condenſatis, dum acinuli quidam glanduloſi ex portionibus lymphæ chyloſis in coagulum carniforme verſis enati ſunt: vaſcula autem illa rara & exilia ſanguifera ab uteri vaſis ſpermaticis & hypogaſtricis forteam amandata fuiſſe ad hydatidas, haud improbabiliter conjiciet, quisquis ad tumores tunicatos vaſcula à partibus proximis exporrigi ſæpius deprehenderit. Intereà quòd ſanguis poſt creditam conceptionem, bimeſtri elapſo ſpatio, ſubinde ex utero profluxerit, hujus laxitati & irritationi, illius verò ichoreſcentiæ à quotidiano aquæ potu adauctæ adſcribendum puto. Si quæras, cur fœtus in utero non ſimul productus ſit, præſertim cùm femina gravidam ſeſe eſſe crediderit? reſpondeo, adhuc dubium eſſe, an reverà conceperit? dein etiamſi concepiſſet, ovulum ſeminale ab ovario per oviductum Fallopianum ad uterum delatum propter factam per hydatidas præſentes compreſſionem ſtaminum contentorum expanſionem pro effigurando fœtus corpuſculo nanciſci non potuiſſe.

Fig. LXIV.

OBSERVATIO CLXV.

D. JOH. MAURICII HOFFMANNI,

De

Fœtu monſtroſo.

Anno ſuperiori, ſuprà milleſimum ſexcenteſimum octuageſimo primo, die Decembris 19. poſt viſum eodem tempore in cœlis timendi ſideris crinem, prodigium tellus noſtra habuit fœtum feminei ſexus mon-

monſtroſum, quem Apollonia conjux Georgii Schilleri Agricolæ in Pago dimidium milliare hinc diſtante Altenthann dicto, circà horam 6. matutinam partu præmaturo & ſummè dolorificis conatibus enixa eſt, mox ſuſceptâ ſacri Baptismatis undâ mortuum, ad ſepulturam hûc delatum, & ad brevem inſpectionem nobis conceſſum. Nimirum alterum caput tenello fœtus corpuſculo continuum naturale habitudinis ſimilitudine repræſentabat, & ejusdem tegmen ſuperiùs capillis obductum oſſa ſubtus mollia tactui hinc inde cedentia ac circà ſuturarum locum disjuncta exhibebat, aures pendulæ conformationem debitam oſtendebant, nec minùs oculus ſiniſter ad diam luminis uſuram apertus, dexter autem clauſus æternis tenebris damnatus erat, naſus depreſſus ferme deliteſcebat, thorax tumidus protuberabat, infimo ventre, cum vaſis umbilicalibus debitè reſectis, conſuetam conformationem obtinente. At enim verò oris hiatus ſive rictus ſeſe pandebat inſignis, ex cujus palato medio monſtrum enatum horrendum informe cui lumen ademtum, maſſa ſcilicet oſſeo-carnoſâ communibus integumentis obvelata, dicam paucis, capitis rudimentum: in regione ſiquidem hujus ſuperiore, alterius capitis naturalis oſſi frontis contiguâ, cerebrum menyngum ambitu cinctum prominebat, ſolum oſſibus & integumentis deſtitutum alioquin ad partis principis tutelam comparatis, ſub iſto frons capillata dignoſci poterat, naſi quoque penitus oſſei ſedes levi proſtabat veſtigio, nulla tamen cavitate pervii, porrò per transverſum ductum excurrebat linea oris vices repræſentans, quam ſiniſtrorſum exporrectæ duæ minores excipiebant rimæ, tandem à ſiniſtris caro laxa rubicunda auri vel cordis auriculæ potiùs ob figuræ ſimilitudinem æquiparanda adjacebat. Atque externis hiſce Plato acquieſcere jubebat, plus ultra progredi, curioſum deſiderium. Reſecto igitur, per æmula vertebrarum corpuſcula palato cohærente, monſtroſo capitis rudimento, & carnibus aliquantum cum cute prorſus remotis, oſſe-

BRITISH M[illegible]
[illegible] HISTORY

Fig: 64.
p. 332.
Fig: 65. p. 335.
Fig: 66. p. 335.
Fig: 67. p. 335.
a
b
c
d
e
f

oſſeam compagem ſubtus deliteſcentem in Muſeo curatiùs explicandam ſumebam, nec operæ me pœnitebat ſuſceptæ: nam primò ab utroque latere ſuperiori inverſo ſitu excavati viſebantur ſinus oſſei, amplâ capacitate ſuâ, peculiari undiq; membrana ſuccinctâ, continentes glandularum conglomeratarum ſeriem, nec non humorem lymphaticum flaveſcentem copioſum, huicque innatantia circumplicatis chartæ tenuiſſimæ foliis ſimillima corpuſcula, lamellarum membranacearum nomine deſignanda. Pro oculo ſiniſtro ſpecus leviter elaboratus occurrebat, dextri locum occupante oſſe peculiari rotundo duriſſimo, foramine medio pervio, maxilla inferior leviter adumbrata dignoſci poterat, ceterorum oſſium ſtructura figurâ & connexione deformis factam naturæ aberrationem ſatis exhibebat. Reliquum erat cerebrum cranii munimento deſtitutum, ne autem hoc intactum relinqueretur, ſub microſcopii examen ponebatur, ubi argenteo nitore hinc inde reſplendeſcentem medullarem ſubſtantiam à cortice rubente diſtinguere licebat. Plura rimari voluiſſem, ſi potuiſſem, ſed temporis brevitas & voluntas monſtroſæ puellæ Patris obſtabant, hic enim nec precibus nec nummis à philiatris oblatis ſe permoveri patiebatur, ut corpuſculum defunctæ cultro Anatomico ſubjici permitteret: idem intereà interrogatus, utrum uxor forſan per phantasma pravæ iſti fœtus formationi anſam præbuerit? reſpondit, nunquam ab illâ ſimile quid viſum aut animo conceptum eſſe; ut ideò à ſtaminibus ſeminalibus in ovulo à capitis genuini efformatione reſiduis, informe illud capitis monſtroſi rudimentum coaluiſſe mihi etiamnum perſuadeam.

Fig. LXV. LXVI. LXVII.

Figura LXV.

Exhibet fœtum ſupinum.

a. Cranium & os frontis capitis naturalis.

b. Cerebrum extra maſſam deformem prominens.

c. Maſſa

c. Maſſa deformis ſive capitis monſtroſum rudimentum.
d. Naſi effigies.
e. Oris linea & rimæ.
f. Auris ſiniſtra.

Figur. LXVI.

Repræſentat fœtum ad latus dextrum reclinatum.

a. Caput naturale cum ſuis partibus.
b. Cerebrum prominulum monſtroſi capitis.
c. Protuberantiæ binæ inferiores.
d. Naſus.
e. Oris linea cum rimis duabus.
f. Auris ſiniſtra.
g. Tuberculum minus.
h. Oculi ſiniſtri adumbratio.

Fig. LXVII.

a. Monſtroſum caput remotis integumentis & carnibus conſpicuum.
b. Naſus.
c. Oculi ſiniſtri ſpecus.
d. Oſſiculum petroſum cum foramine medio oculi dextri ſedem occupans.
e. Oris rima leviter inſculpta.
f. & g. Sinus duo oſſei.

OBSERVATIO CLXVI.

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI,

De

Venâ in carpo ſiniſtro mulieri ſponte apertâ, aliisq; conjunctis ſymptomatibus.

PLur. Reverendi Paſtoris cujusdam in Pago non procul hinc diſſito uxor 34. annos nata, in ultimo ante biennium puerperio parco lochiorum fluxu parùm expurgata, variis in diætâ ſimul commiſſis erroribus malè habere

habere cœpit; dolore namque capitis ſubinde affecta, appetitum proſtratum, viresque languore preſſas ſæpius ſenſit, dum nihilominus ipſa negotiis ſuis domeſticis, quantum poſſibile, præeſſe allaboravit, atque infantem intereà lacte proprio enutrivit; ablactatione autem poſtmodum factâ ſpem concepit, citra medicamentorum opem, cum menſium fluxu ordinario ſanitatem redituram eſſe integram, quæ tamen fefellit, menſes etenim per intervalla inordinata tantùm apparuerunt, interceptâ ſemper eorum ſolitâ antehac fluxione, hinc ægra pulſationem temporum frequentem, & tantùm non quotidianam per aliquot menſes narium hæmorrhagiam perpeſſa eſt; hâc demum ſubſiſtente, menſe Novembri anni proximè præteriti dormienti circa noctis meridiem ſponte aperta vena in carpo ſiniſtro pollici imminens, cephalica manus aliàs dicta, confertim effudit ſanguinis copiam, ita ut ejus madore excitata mulier in auxilium vocaverit maritum, qui goſſypio impoſito ruptum venæ oſculum obturavit, ipſa autem timida, virium proſtratione artuumque tremore vago magis magisque perterrita in pejus optatam ſalutem ruere animadvertit, nam & in vultu corporis æquè ac animi ſpeculo Icteri ſeſe exſeruerunt indicia, & anorexia perſtitit, venter in amplitudinem majorem expanſus importunis borborygmis divexatus eſt, crura intumuerunt, dolores in lumbis lancinantes, rigor febrilis, ac ſubſultus membrorum ſpasmodici haud rarò obvenerunt: neque tunc demum expetita medicamenta mutationem in melius conſtantem afferre potuerunt, etiamſi ex horum ad methodi medendi normam praſcriptorum uſu, & venæ ſectione modicâ in malleolo pedis dextri interno celebratâ, ægra ſeſe appetitu quodam in cibos ferri, deambulare, negociaque familiaria aliquantum adminiſtrare poſſe gaviſa ſit, cruribus quoque cum ventre tumido paulatim ſubſidentibus, Sed ô per quam breve gaudium! ſub initium ſiquidem inſecuti menſis Decembris alvi fluxus colliquativus repente exortus primò bilio-

ſus flavus, mox ater, cum teneſmo continuo conjunctus, ſanguinisq; ſimul ἀθρόως facta ex ore profuſio motusq; convulſivi ſupervenientes ſupremam vitæ dederunt cataſtrophen.

SCHOLIUM.

ÆGra piè defuncta variis, uti ex obſervatione propoſitâ conſtat, ſymptomatibus afflicta erat, quæ poſt λοχειακάθαρσιν deficientem à dyſcraſiâ ſanguinis humorumq; vitalium ſalinâ acriori ſcorbuticâ ortum habuerant: particulæ namq; ejusmodi Salinæ acres menynges lancinando dolorem capitis pepererant, liquamen ex malâ victûs ratione acido viſcoſum intra ventriculum coacervatum appetitum expreſſerat, menſes propter recrementa pituitoſa viſcoſa circà vaſa uterina congeſta intercipiebantur, hæmorrhagia narium, ſcorbuticis quibusdam ceteroquin familiaris, ex vaſculis teneris ibidem ab acrimoniâ ſalinâ peccante eroſis inſequebatur; inopinato dein vena in carpo ſiniſtro à ſanguinis ex utero quaſi regurgitantis copiâ & acrimoniâ rumpebatur, hicq; quà data porta ruebat, nec enim novum & inſolens id naturæ eſt, menſibus per loca naturalia egredi prohibitis viam invenire & pandere aliam, ſic, (ut alia taceam exempla) Dn. Parens meus ante 30. annos in hoc oppido mulieri menſium ſuppreſſione laboranti, vaſculum in ſummitate verticis ſponte apertum quantitate moleſtũ ſanguinem dimiſiſſe obſervavit. Icteri indicia ſeſe prodidiſſe nullus mirabitur, qui illum aliàs ſcorbuti comitem recordatur. Ventris pedumq; tumor à lymphâ vappeſcente in coagulum coëunte exſurgebat, nec poterant non borborygmi ex pituitâ inteſtinali à bilis Sale volatili acri rarefacta excitari. Lumborum dolores, uti ſcorbuticos alios, teſte Eugaleno, Drawizio, & Charletono, ſolent, ita & ægram excruciaverant, proculdubio à Salibus ſylveſtribus ſcorbuticis circà nervorum oſſis ſacri anguſtiam hærentibus inducti, à quorum etiam in partibus reſpectivè membranaceo-nerveo-muſculoſis moleſtâ vellicatione rigor, tremor, & ſubſultus ſpasmodici proveniebant;

bant; virium vitæq; quod erat reſiduum alvi fluxus acris colliquativus, primò flavus, dein vitriolicâ tincturâ imbutus niger, propter inteſtinorum ductuumq; excretoriorum, illuc exporrectorum irritationem, ſpaſmodicasque contractiones ab eadem causâ inductas, inſecutus, nec non animæ purpureæ ex ore emigratio exhauriebat.

OBSERVATIO CLXVII.
D. JOH. MAURITII HOFFMANNI,
De
Gangrænâ pedis dextri.

NOn quà itur, ſed quà eundum, Senecæ ſapientiſſimi monitum erat, id quod in foro non ſolùm philoſophico, ſed Medico ac Chirurgico uſum quoque habet ſingularem. Ex Chirurgis ſiquidem & balneatoribus præcipuè videas non paucos, adeò Magiſtrorum præeuntium veſtigia prementes, ut nullâ habitâ circumſtantiarum ratione vel latum unguem inde recedere nolint, doctis licet rationibus meliora moniti. Confirmabo rem exemplo. Superiori anno fracturam καυλικὸν factam tibiæ & fibulæ dextræ paulo ſuprà malleolos ex lapſu violento ſuſtinuit Vir quadragenario major, curavit igitur ad ſe vocari balneatorem Chirurgum, qui extenſione & adaptatione oſſium diffractorum decenter quidem factâ, Emplaſtrum ſuum piceum glutinans admovit, arctiſſimâ deſuper factâ cum faſciis, aſſulis plurimis interpoſitis, deligatione: Ego quatriduo pòſt ad ægrum accerſitus, damnavi & Emplaſtri talis poros cutaneos prorſus oppilantis admotionem, & ligaturam adeò ſtrictam in Viro igne turgido, atq; metuendam ex vaſorum nimiâ compreſſione, ſanguinisque & ſpirituum commeatus interceptione gangrænam prædixi: ſed balneator, me peregrè abeunte, ægrum bono juſſit eſſe animo, atque ligaturâ nil quicquam relaxatâ ad magiſtrorum ſuo-

rum experientiam, quam hoc modo ſeſe imitari dicebat, unicè reſpiciebat. Sed ecce vix biduo elapſo præſagium meum eventu confirmabatur triſti, dum gangræna pedis ſub ligaturâ extremum occupabat: tunc aſſiduis precibus denuò poſtulatus iterum accedo, ſolvere vincula, Emplaſtrum removere, atque loco ejus Empl. diapalma dictum applicare, ulcuſculis tribus gangrænoſis unguentum Ægyptiacum magiſtrale melle roſaceo temperatum indere, & faſciatione moderatâ dein inſtitutâ, pedi affiicto cataplasma ex farin. fabar. orob. lupinor. pulv. ſcordii, & fl. ſambuc. cum aq. ſambuci & oxym. ſimplici paratum, ſuperimponere balneatorem jubeo, ſicque per DEI gratiam æger cymbæ charontis, in quâ jam pedem habere videbatur, ereptus eſt. Confer. Hildan. l. de Gangrænâ. c. 12.

OBSERVATIO CLXVIII.

D. JOH. MAURITII HOFFMANNI,

De

Puellæ ventre Lunæ mutationes imitante.

PErſcripſit ad me paucis abhinc diebus Nobiliſs. D. D. David Zollicoferus Practicus Sangallenſis experientiſſimus, curæ ſuæ ante aliquot menſes commiſſam fuiſſe puellam, annum ætatis agentem decimum quartum, matre olim epilepticâ prognatam, cui venter Lunâ creſcente paulatinis auctibus intumeſcit, decreſcente autem rurſus decreſcit, cum cruciatibus maximis quamdiu venter diſtenditur, quos præ aliis Terebinthina demulcet, materiâ craſsâ & limosâ putridâ copioſiſſimâ per veſicam protrusâ, ſi in formâ lactis ſive Emulſionis exhibetur patienti.

OBSERVATIO CLXIX.

D. PHILIPPI WILHELMI VIRDUNG ab Hartung.

Mors à magno deſidendi conatu.

SEsquiannorum infans in Noſocomio Tigurino mortua, patiebatur inde à nativitate dolores & conatus deſidendi, urinamque mittendi magnos; à ſuperiore vulvæ parte prominebat caro quædam ſpongioſa nucis magnitudine, velut Hermaphroditæ, urgens conatus deſidendi etiam ſenſim ſine ſenſu inteſtinum rectum protrudit, & tam anguſtam reddidit cavitatem ejus, ut vermis adinſtar tenuia excrementa exierint, ac non niſi lacte enutriri coacta fuerit infans, piri autem magnitudine egreſſum inteſtinum inflammatum mortem attulit. Renes poſt mortem inventi ſunt amplâ pelvi præditi, ureteres autem ambo urinâ diſtenti, amplitudine digitum excedentes majorem, flatus & ſtylus transmiſſi ad excreſcentiam ſupra notatam carnoſam & cancroſam penetrabant, nulla verò penitùs veſica urinaria aderat, ſed ſolâ membranâ craſſiore, excreſcentiæ à parte poſteriore adnatâ, non verò cavâ, veſicæ locus ſignificabatur, inteſtinum exiens durum erat inſtar lapidis, intus fortiter adhærebat lardi ſpecies cancroſa, penitùs ita intricata venis & arteriis, ut neceſſariò propter deſidendi conatum mors ſecuta fuerit, arteriæ quoque duæ ab arteria magna ortæ ſpermaticis & hypogaſtricis multò majores in excreſcentiis terminabantur. Excreſcentiam veſicæ & ſarcoma in prolapſo inteſtino recto in utero matris originem traxiſſe, & extra uterum multùm ita aucta fuiſſe opinor, matris enim profugæ Pedemontanæ, multas ærumnas ante fugam, ut incarcerationem, famem, ut dictum, poſt eam ciborum aërisque inſueti inclementias pro tunc ſuſtinentis, ſanguis in humorem me-

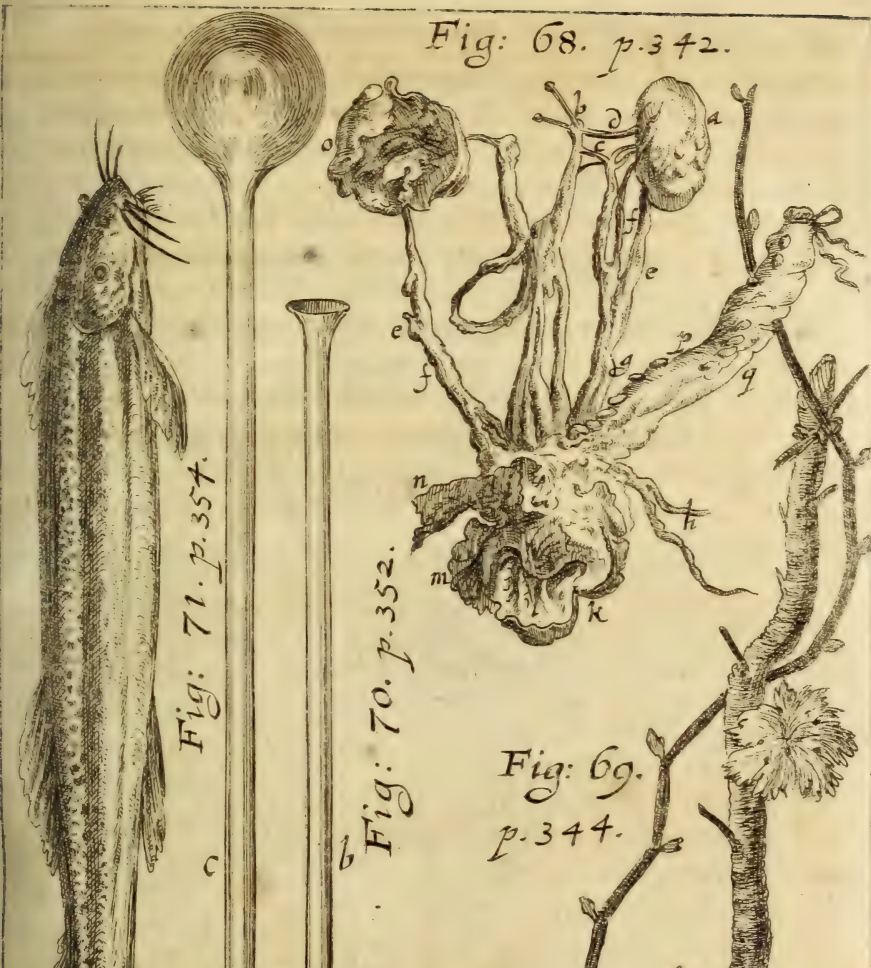
lancholicum, ſeroſum, acidum converſus, embryoni communicatus, & urinam ejus exacerbans, cùmque eadem ad veſicam compulſus, pelves ac ureteres dilatavit, veſicæ ſtamina tenuia eroſit, disrupit, eroſas fibrillas intorſit ac cum humore affluente coaleſcere fecit, non aliter ac poſt vulnera ulceraque non ſolùm maligna, ſed & ſimplicia, excreſcentiæ ac calloſitates enaſcuntur, acrimonia verò hujus ſeri ex continuo deſidendi urinamque mittendi conatu ſat inclaruit, cùm & acidum corrodat inteſtina, inflammationem adducat, humores attrahat ac coagulet, excreſcentiæ nunc extra uterum in infante ab humore maligno ita augebantur, ut filum vitæ à Parcis planè abſciſſum fuerit. Quam obſervationem, apud Excell. *D. Johannem de Muralto*, hoſpitem ac Patronum meum annotavi.

[Tiguro 1688. d. 17. Jan. Norimb. miſſa.]

Fig. LXVIII.

a. Ren ſiniſter.
b. Arteria magna.
c. Ramus emulg.
d. Ramus venæ cavæ emulgens.
ee. Ureteres ampliſſimi.
ff. Pinguedo ureterem ambiens.
g. Inſertio juxta uterum ad locum veſicæ.
h. Ligament. uteri latum, cum tuba divulſa.
i. Foramen veſicæ cum tubere carnoſo.
K. Exiens anus.
L. Locus ſarcomatis cancroſi in ano.
m. Pinguedo & membranæ, ſarcoma recti inteſtini ambientes.
n. Ligamentum uteri cum ovario & tubis, ac extremitate laciniatâ.
O. Ren dexter apertus.

P. In-

Fig: 68. p.342.
Fig: 69.
p.344.
Fig: 70. p.352.
Fig: 71. p.357.
a
b
c
d
e
f
g
h
k
m
n
o
p
q

Annus VI.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

P. Inteſtinum rectum ſemotum à loco, cum
Q. Adhærente pinguedine.
rr. Ramificationes arteriæ magnæ.

OBSERVATIO CLXX.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Baculus betulæ exſiccatus, viti novellæ pro fulcimento admotus, viridem vitis ramuſculum è trunci ſui mediô protrudens.

CUrioſus rerum Phyſicarum Lector in memoriam ſibi revocet, obſervationum *Ephemeridibus noſtris German. anni proximè elapſi* à me inſertarum unam, ſcilicet *num. 184. fol. 372.* agere de metallorum transmutatione; cujus poſſibilitatem per rationes mechanicas, per experimenta practica, ipſamque irrefutabilem autopſiam contra negantes defendi ac demonſtravi. Pro ſtabiliendâ hâc meâ opinione variæ quoque producebantur inſtantiæ ſimilium transmutationum in animali ac vegetabili regnis & Naturæ & Artis, ejusdem æmulæ, beneficiô quotidie ferè contingentium, v. g. dum mulus generatur ex equâ & aſinô, papiliones ex erucis, & è bombyce, erucæ fiunt ex herbis; è melle ac pane, item è ſaccarô & pane citò videmus ortas formicarum myriades; imò & ſingulis tribus regnis variæ penitùs petreſcunt creaturæ. In ſpecie penetrans depromebatur cuneus ex arte emphyteuticâ (von Pfropffen;) Nôrunt enim Philobotanici, curioſô hôc labore mirumquantùm & prodeſſe hortos & delectare valere; dum ſcilicet ſurculi immiſſi nobilitas ſylveſtrem totius arboris naturam in ſui ſimiles, easque generoſas transmutat qualitates. Ne autem crambem alibi

coctam

coctam hìc denuò recoquam, Lectorem ad locum allegatum ablego.

Poſtquam dicta ita ſcripſeram, tempus è regnô vegetabili analogum ſubminiſtrat atteſtatum: Dn. Joh. Georgius Krieg, Ducalis Poſtarum Magiſter, in hortô ſuô domeſticô viticulas quasdam novellas, vel vitis majoris ſurculos menſe Martiô terræ immittit, ut jucundâ Hoſpitis utilitate patriſſent, quarum debiliori adſociat ſuſtentationis ſolatiô palum vel baculum betulæ tres digitos craſſum, ſiccum & exſuccum, ſeptem abhinc menſibus è ſylvâ transportatum. Unô alterôque menſe ſic transeunte reliqui ſinguli protrudunt pro ſuô talentô ac geniô turiones atque folia; ſolus ille palo affixus tardiùs & parciùs hoc agit, ut ruinam ei inſtantem metuerit Dn. Hoſpes. Sed quid fit? dum tenuia hæc folia oculô quaſi indignante adſpicit, ecce! inter hosce thyrſigeros ſtupore omnium adparet quidam talis clancularius & furtivus. Betulinum illud fulcrum enim, more tutorum inſidorum ſubtrahit ſuccum nutritium palmiti ſibi concredito; dum ex ejus trunci mediô major turio ac in ipsâ vite cum diverſis vitis foliis protuberat; veluti quidem figura à ſculptore exhibita clariùs hoc demonſtrabit. A philobotanicis hâc re rarâ in admirationem tractis rogatus Dn. Poſſeſſor, ut molliusculè educari jubeat furtivum ac hermaphroditicum iſtum ſpurium; expectaturus, quid tandem inde expectandum? Succeſſivè igitur vernali eô tempore ſurculus dictus viti-betulinus ſeſe extendit in duarum digiti articulationum longitudinem, 12. ad 15. foliis decoratus, quæ taleri circiter latitudinem æquabant, donec elapſis tribus cum dimidiô menſibus cornicula iſta Æſopica pennas deponebat alienas flaccidas & ſiccas; vite ipsâ emortualem ſimul experiente interitum, quia ſuccus vinoſus utrique viti, legitimæ ac ſpuriæ, adoleſcentibus ulteriùs pro nutrimentô ſufficere non valuerit. Bina hæc corpora mortua terrâ extracta indagatoribus avidis oſtendebant, palum iſtum betulinum inferiori vitis parti, quæ radi-

radices agere tenebatur, per intruſionem arctè fuiſſe adnexam; unde naturæ luſu evenit, ut liquor vitifer eidem partim fuerit conceſſus, alimentum ſimul conferens; ut ita naturâ artem emphyteuticam æmulante, (veluti aliàs ars ſæpiùs imitatur naturam) inſolitus ille effectus fuerit inſecutus. Veluti autem juxta antiquum axioma Philoſophicum, virtus unita eſt fortior, ita è contrariô virtutem diviſam eſſe debiliorem, evincit modò propoſita hiſtoria.

Fig. LXIX.

OBSERVATIO CLXXI.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Tritici in agris per artem multiplicatio.

IN *noſtris præteriti anni Ephemeridibus, obſervat. nimir.* 239. *fol.* 462. memoratur, Pharmacopolam nôſſe liquorem, cui, ſi infundantur grana tritici, antequam terræ committuntur, calamos ſolitô plures, & hos ariſtas copioſioribus granis gravidas proferre ſolere; inſimulque deſideratur reſponſum à Collegis curioſis, an virtus liquoris ſpiritui mundi, an verò alteri rei ſit adſcribenda? Ut itaque huic deſiderio ſatisfiat; inſuperque Magnatum Orbis arcana ſint occultanda; DEI autem & naturæ opera miraculoſa manifeſtanda, ſalvis aliorum, fortaſsè etiam hâc de re nonnulla producturorum judiciis, ſequentia communico: Fertilitatis agro conciliandæ artificium longis temporibus exercuit, imò fatigavit multos Phyſicos, plures Oeconomos, adeò quidem, ut diverſa horum tentamina partim è libris poſſint conſpici, partim ab Amicis mihi privatim innotuerint. Singula autem illa, quæ ſanæ rationi conſona videntur, eò inclinant, ut ſal nitroſum, utpote fertilitatis cauſa, augmentum in agris capiat; vel ſe-

mina mox ſerenda in liquore tali aliquot diebus macerentur. Proindè eorum nonnulli, opus hoc compendioſè ac breviter perficere ſtudentes, ſtercus columbinum, ovillum, &c. ſolvunt, in aquâ pluviali vel rore majali, additâ bonâ nitri portione; alii muriâ illâ lixivioſâ è fimetis profluente ſemen imbibunt, vel eidem immittunt frumenta ſerenda. Alii verò principium hoc alcalico-fixum fundamentis Phyſicis magis conſonè ita tractant, ut ſimul irradiari poſſit ſale volatili aëris, utpote ſpiritu mundi gravidô; & hoc ſal delabens, habeat, cui eò faciliùs inhæreat; de quô efficaci & neceſſariô ſalis aërei in inferiora influxu uberiùs controverſa videri poterunt in *Diſſert. meâ de Tinct. univerſali, cap. 5. p. 196. ſeqq.* Elegantem frumentariæ hujus multiplicationis methodum deſcribit Celeberr. *Kenelmus Digbæus, Tract. de Medicinâ experimentali;* quem conſulere, ſi libet, licet. Subjungam heic aliam ab illâ variè differentem, veluti quidem pro veritate indagandâ aliquoties per hanc experimenta olim inſtitui; ſic autem procedatur: Menſe Septembri, Sole Libram ingrediente paretur ſub cœlô apricô fovea 2. ad 3. ulnas profunda, cui imponatur ſufficiens quantitas terræ pinguis vel limoſæ, ut fovea terrâ ſit repleta. Relinquatur ita, usque dum tempus vernum incipiat. Tunc Sole Arietem ingrediente colligatur larga copia aquæ pluvialis, nivalis, tonitrualis, usque ad Æquinoctii tranſitum; ſervetur in vaſis puris. Hinc terræ hujus pinguis effoſſæ parti uni ſuperfunde in unô & alterô doliô magnô aquæ dictæ partes tres; ſtent ita per tres dies, ſæpiùs agitando; dein ſervetur tamdiu, donec optimè clareſcat; hinc decantetur. Tandem fiat pro majori efficaciâ & ſaturatione ſalinâ lixivium è dictæ aquæ part. ij. & cinerum herbæ filicis, perſicariæ, ſtipit. fabar. aut ſimilium ſale copioſô alcalicô dotatarum parte j. agitetur benè, poſteà decantetur, & ſervetur uſui. Huic menſtruo impone per 24. horas triticum, vel quodcunque frumentum terræ ſerendo concredendum; & unicum granum ſuper unicam radicem protrudere 20. 30. 40.

cala-

calamos cum totidem ariſtis graniplenis & valdè fœcundis, oculatus aliquoties ego fui teſtis. Ager, cui ſemen ita committendum, nullius indiget ſtercorationis, unicôque ſeminis modiô tantum efficitur, ac aliis tribus, dum ſcilicet ei portio terræ, vel etiam arenæ miſcenda eſt, ut ita ſeminis diſperſio eò ampliùs extendatur. Non poſſum tamen non, quin de ſtupendô hôc effectu ingenuè ſimul moneam, virtutem hanc ſalinam adeò eſſe penetrantem, ut potiorem pinguedinis terreſtris ſal fixum innatum continentis partem, ſi paucorum ſaltem annorum ſpatiô dictâ methodô adhibeatur, ita exſugat atque exſiccet, ut poſteà ſal aëris volatile fœcundans ſufficienter influere nequeat; cùm non habeat, cui inhæreat; & per conſequens terra ſucceſſivè experiatur ſterilitatem. Proindè operatio hæc rebus non tam majoribus, quàm minoribus ſaltem augendis ac juvandis inſervit; ſiquidem certâ mihi conſtat experientiâ, ſurculos illos arboribus inſerendos, (die Pfropffreiſſer) per 24. horas aquæ huic lixivioſæ immiſſos, primô ſtatim inſitionis annô ad 1. vel 2. ulnarum altitudinem protuberâſſe. Ille verò Paterfamilias, qui agris integris eôdem proſpicere geſtit, iis optimè conſulit, ſi ſemina ſerenda in dictô menſtruô aut non tamdiu relinquit, aut alia ſemina hôc liquore non ita exaltata miſcet, aut vim menſtrui ſalinam majore aquæ affuſione diluit; cùm notum ſit, quòd moderata durent. Lixivium auſim illud è ſtercoribus, in principiô ſtatim adductum, non adeò ſuaderem; cùm hæc contineant non tam ſal nutriens, quàm potiùs ſal cauſticum & corroſivum, fertilem terræ pinguedinem penitùs exſiccans & comburens. Hæc de frumenti multiplicatione ſufficiant; an verò congruant cum illâ, quæ ſuprà narratus Pharmacopola in arcanis habet, & occultat, ſtatuere non poſſum; mihi perindè eſt; de jam publicè productorum veritate Ego teſtor. Confido inſuper, me hîc non experturum illud fatum, quod contingebat mihi methodum balſamandi cadavera ſine eviſceratione Publico ingenuè communicanti,

dum quidam ſtatuebat, methodum balſamandi Bilſianam meæ eſſe anteponendam, ne verbulô tamen modum parandi detegebat, veluti ego præſtiteram. Quantum emolumenti haurire ex hoc benevolus Lector potuerit, judicent alii.

OBSERVATIO CLXXII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.

Coitus Diaboli per 35. annos frequens cum muliere, nulla veneficii opera exercente.

IMperſcrutabiles ſanè ſunt hoſtis noſtri infernalis hæreditarii deſidiæ & πολυπραγμοσύναι contra genus humanum innumeræ; ſiquidem iſte pro ſuâ conſummatiſſimâ, quâ pollet, ſcientiâ Phyſicâ, accuratiſſimè obſervat ſingulorum mentis operationes, ac quorſum inclinet genius voluptuoſus, & inde cuivis rete ſuum quaſi adpropriatum nectere, callidè novit. Inter exemplorum myriades jam unica ſaltem prodeat hiſtoria ex illis, quæ circa veneficas & pactum diabolicum accidunt, uti miranda, ita miſeranda: An Diabolus incorporeus cum Homine corporeo coire poſſit, diu ac feriò tracta eſt, & adhuc inter eruditos trahitur controverſiarum ſerra. Non pauci negativæ favent, Phyſicis aliquot rationibus ſuffulti; Potior tamen pars tam Theologorum quàm Phyſicorum affirmativam defendit; quòd ſcilicet iſte ſeſe exhibeat & incubum, & ſuccubum, prout ſexus illud exigit; & quidem non immeritò. Hîc extravagari in producendas eorum rationes ponderoſas Academiæ noſtræ Leges prohibent; quisquis autem easdem pro utrâque parte militantes legere geſtit, conſulat accuratum *Dn. D. Frommanni Tractatum de Faſcinatione, lib. 3. part. 6. cap. 19. p. m. 866. ſeqq.* ut & *pag. 874. ſeqq.* Egomet ſaltim dum producturus, quæ ipſe viderim-audiverim; & quidem

quidem crenâ eò cautiore, quòd plurimum interſit Medicis, in re tam arduâ ac rarâ veritatem judicibus declarare juſſis. Aliquot abhinc annis oppidi vicini Senatus refert, Vetulam ſpontè fuiſſe confeſſam, ſeſe diu cum Satanâ congreſsûs venereos fuiſſe expertam, inſimul rogitans, velim inquirere, num fortè mendaciſſimus iſte mille artifex ſub impreſſionum melancholicarum favoniô eam innocentem accuſare audeat? Accedens ego, pro conſcientiæ mandatô ſingula inquirens, acta relegens, & accuratâ animi lance trutinans (cùm juxta *Pauli Zacchiæ Quæſtiones Medico-Legales, libri 2. tituli 2. quæſt. 4.* in veneficii & ſimilibus delictis ad rei condemnationem prævia confeſſio non ſufficiat) invenio eam ſupraſeptuagenariam, ac olim fuiſſe complexionis ſummè ſanguineæ, veluti hoc color roſeus ſub rugis ſenilibus frontem & malas jamjam arentibus transparens, aliæque circumſtantiæ ibant teſtatum; Propterea in vegetâ ætate ob ſanguinem copiâ ebullientem, & acrimoniâ ſtimulantem extra dubium fuit laſciva. Cùm autem tam infauſtos habuerit & iratos Hymenæos, ut ſucceſſivè tribus viduis, & iis quidem exauctoratis in venereis caſtris militibus nubere fuerit coacta, qui appetitui ejus venereo ſaturando vix ſuffecerint, vel ſimul illud Poëtæ, turpe ſenilis amor, reverenter habuerint. Quæ calidiſſimus generis noſtri inimicus facilè hariolans in illorum exſuccorum vices ipſi virum ſeſe promiſit, imò præſtitit. Rem autem cum iſtô habuit per 35. annos circiter, primumque actum venereum exercuit habitum molitori ſimilem indutus; poſteà verò ferè ſemper ſub figurâ canis fuſci, aliquando etiam felis aut veſpæ, imò non rarò inviſibilis peregit, quæ viſibiles ſolent. In ſtante coitu caput ipſi fuit redditum turbidum, & quaſi ſomnolentum. Et quoniam veneficæ aliæ, quæ ad alia malitioſa peragenda ſe ipſi mancipaverunt, faſſæ ſunt mediante torturâ, tantum abfuiſſe, ut in congreſſu iſtô maledictô & horrendô aliquid voluptatis per ſemen communicatum ſenſerint, ut potiùs ſemen frigidè immitti, & quidem cum horrore, imò

moleſtiis doloroſis paſſæ fuerint. Proindè rigoroſâ cautelâ hâc de re certior fieri urgebam, & ſecurè affirmabat, ſemen ſemper calidum; & quidem non ſine jucundâ aliquâ voluptate fuiſſe intruſum, quod à verſutiſſimô extra dubium ideò peractum pro ſartum tectum ſervandô amaſiæ amore, nam

Sola Venus fulcrum fœderis hujus erat.

Reliquas verò veneficas proximo nocendi animô ſibi obſtrictas neutiquam deliciis hisce beabat. Quâ de re videatur *Mart. del-Rio, Disquiſit. Magicar. lib. 2. quæſt. 15. p. 161. ſeqq.* & *Joh. Bened. Sinibaldus, Geneantrop. lib. 1. tr. 3. c. 2. & 3. f. 47. ſeqq.* item *fol. 55. ſeqq.* Porrò inquiſivi, num quandoque ſeſe gravidam crediderit, aut aliquid partu excluſerit? ad quod regerebat, ſeſe ex ſimili coitu diverſis vicibus fuiſſe imprægnatam, & poſt nonimeſtrem gravidationem peperiſſe aliquoties vel maſſam nigram fruſto carnis fumo induratæ ſimilem, vel nonnunquam mediocris magnitudinis murem; ſiquidem hôc ipsô tempore ſpatiô trimeſtri gravidam ſeſe habeat. Hactenus aliquot annis congreſſum invitiſſima admiſit, ob fervorem laſcivum ætate creſcente decreſcentem, imò conſcientiæ cauterium perſentiſcens, hinc à deteſtabili hoc procô verberibus duriter tractata, & unguibus ſæpè lacerata; ſiquidem nuperrimè, tunc temporis, cognatæ gemebunda queſta eſt, quòd eô ipsô momentô coire invitiſſima cogatur cum ſceleſtiſſimô, licèt inviſibili, incubô; imò denudatô inferiore ejus ventre, vidit dicta adſtans pubis regionem intumeſcere ac moveri, ob coëuntis violentiam. E quibus diligenter ventilatis conſtare credo, iſtam cum Diabolô iniviſſe contractum libidinoſum; nec caput aliquando quodammodò turbidum, cordisq; anxietatem adfectui melancholico; ſed conſcientiæ pravitatum commiſſarum menti, ac doloroſas tractationes ægrè ferenti eſſe adſcribendum.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Thermoſcopium noviter inventum.

DE Thermoſcopiis, id eſt, vitris illis, quæ mediante liquore aliquô immiſſô temperiem & mutationes aëris pro peregrinantium œconomorum ac aliorum commodô indicant, eademque parandi modis varia lectu & viſu jucunda videre eſt in *Actis Philoſoph. Reg. Societ. Anglicæ*, in *Actis Eruditorum Lipſienſibus*, apud magnos Anglos, *Robertum Fludd*, & *Rob. Boyle*, ap. *Otth. de Guerike*, in *Experim. de Vacuô*, *Balthaſ. Knithii Coſmograph. elementarem*, ap. *le Febure, in Tract. Chymici parte 1.* & alibi, quæ apud Autores celeberrimos videantur, cùm hîc ea deſcribere, nimis amplum foret. Ne itaque ἀσύμβολ☉ taceat Academia noſtra, in lucem primâ vice prodeat ſequens: Dn. Daniel Friſius, Secretarius Ducalis noſtras, ingenioſus rerum Mathematico-optico-mechanicarum ſcrutator, νῦν ἐν ἁγίοις, inveniebat pro tali uſu vitrum, concavum in ſuperiore unâ parte globum pugni magnitudine tenens, cæterum Tubæ Muſicæ (einer Poſaunen) vel Trompettæ partem dimidiam æmulans; veluti quidem ſculptoria ars magis perſpicuè hoc Tibi ſiſtet. Vitro huic immittitur portiuncula ſpiritûs vini optimè rectificati; quò ſubtilior enim ille eſt, eò citiùs obedit aëri per illius pulſionem ſuum temperamentum prodituro. Res autem integra unicæ præprimis innititur enchiriſi, nimirum ut globus Thermometri priùs incaleſcat in aquâ calidâ vel ſuper carbones, poſtea ſtatim infundatur ſpiritus dictus; niſi enim illud factum, liquor, licèt optimè ſpirituoſus, in æquilibriô ſemper hærebit, fruſtrà planè expectatâ aêris immutandi cognitione. Unoplures eruditi rerum phyſicarum ſcrutatores neutiquam ſibi perſuadere patiebantur, poſſibile eſſe, ut glo-

globus ille vitreus, unicâ vice parum ſaltem calefactus adeò potens ſit, tam certam, conſtantem ac diuturnam cauſari poſſe alterationem, usque dum varia, eaque valida ſua argumenta vel unicâ ratione mechanicâ, id eſt, experientiâ & autopſiâ exſuccas & imbelles redditas viderint. Fundamentum autem hujus operationis conſiſtit in hoc, ut aër frigidus concentret calorem globo communicatum; calidus autem diſſipet; hoc eſt, aêre redditô frigidiore, liquor contentus tendit ab æquilibriô verſus cavum vitri globum; auctô verò aëris calore, ſpiritus magis magisque repellitur à globô verſus alterum vitri canalem; qui canalis modicâ cerâ ſaltem eſt obturandus. Parca autem ſaltem ſpiritus eſt immittenda quantitas, uncia una circiter; aliàs enim aêr mutatus eundem non tam facilè pellere & repellere valet; Notavi literâ a. in vitrô ſculpto, quantum requiratur, dum in æquilibriô conſtat liquor. Ab aëre ſummè calidô truditur usque ad literam b. ſed aëre ſummè frigidô exiſtente adſcendit usque ad literam c. Vitrarium expoſcit expertum, agilem, & patientem; præprimis ille ſit ſollicitus in parte inferiore incurvatâ parandâ; niſi enim liber tranſitus pateat ſpiritui contento, aër mutatus decenter in illum non poteſt agere, horſum, illorſum pellendo. Longitudo vitri ulnam poterit excedere in parte globum continente; altera pars paulò eſt brevior; & quò longior eſt hæc machina, eò celerius promovet ſpiritum; ſed difficilior eſt paratu; non minùs tamen ſperata ſuccedit operatio, ſi ſit brevior; & poterit abbreviari vel imminui, usque ad ulnæ quadrantem. Ut autem dictus liquor ſpectatoribus eò meliùs ſeſe comendet, pro lubitu hic poterit tingi; v. g. ſi expetitur color rubicundus, filtretur per ſantalum rubrum; Si verò color cœruleus, ſpiritus infundatur per diem & noctem vaſi aurichalceo vel cupreo, cui ſimul immiſſa ſalis armoniaci portio; & ſic in aliis coloribus ſpiritus hic unâ eâdemque operationis efficaciâ conſtans permanet, quod 8. vel 9. annorum ſerie in

ædibus meis, aliisque teſtari poſſum; non obſtante, quòd in perpetuô ferè ſit motu, ejusque atomi ab aëre inquietô & variabili ſemper fatigentur. Vitrum hoc pro lubitu poterit ſuſpendi in aêre libero; commodior tamen locus eſt propè feneſtram, quam radii ſolares non tangunt; aliàs enim ab his actualiter nimis penetrantibus confunditur regularis juxta aêris mutationem expectanda operatio.

Fig. LXX.

OBSERVATIO CLXXIV.
D. GABRIELIS CLAUDERI,
Compendioſa & ſubitanea ſpiritûs vini ac ſimilium rectificatio.

IN *præcedenti obſervatione* neceſſarius erat ſpiritus vini optimè dephlegmatus; hinc huc quadrabunt ſequentia: Quantum temporis, impenſarum ac tædii chymiurgi conſumere teneantur medicamentis rectificatione ſubtiliùs reddendis & exaltandis, nôrunt ſinguli illi, qui vel rudimenta Chymiæ nôrunt. Proinde dilectis Philiatris enchiriſes citò, tutò, ac jucundè ſua agentes detegam, quibus moleſtiæ dictæ maximam partem præcavere licet: deſtilletur igitur è fæcibus vini more conſuetô ſpiritus; hunc ſi deſideras magis purum ac ſubtilem, injice hujus libræ j. vel alteri ſalis tartari, vel pro redimentis ſumtibus ciner. clavellator. (Boodaſchen) planè ſiccator. uncias 2. vel 3. Stent ita aliquot diebus in vitrô clauſô, aliquando agitando, tunc hujus portiunculam accende in cochleari, niſi ad ſiccitatem deflagret, deſtilla adhuc ſemel. Si verò adhuc magis & ſummè ſpirituoſum optes, lentiſſimâ deſtillatione, aut leniſſimô ignis gradu ſic pergas; Ita enim partem magis aêream ſaltem elevari, fateri coguntur omnes, quibus ſana ratio ſpiritûs cerebri rectificat; Et unâ

hâc, licèt tardiore, deſtillatione feliciùs & faciliùs ſcopum obtines, quàm ſi repetitô opere carbones conſumſeris, vitra fregeris, &c. Elegans itidem eſt compendium pro citiùs abſolvendo itinere deſtillatoriô, ſi chartam tenuem octuplicem calefactam alliges alembico. Alius Chymiam plusquam ſuperficiariè callens foramen cucurbitæ claudebat ſpongiâ olivarum oleô imprægnatâ, & ſic unâ vice ſpiritum adeò ſubtilem obtinebat, cui aliàs plures rectificationes vix ſuffeciſſent.

OBSERVATIO CLXXV.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Thermometrum vivum.

QUantos ars, Naturæ æmula, progreſsûs hactenus fecerit in perſcrutandis & cognoſcendis aëris qualitatibus, nobis ſcitu valdè neceſſariis, præter alios, egregiè docet *Rob. Boyle*, Eques Anglus, in variis ſcriptis. Specimen laude ſuâ coruſcans per Thermoſcopia paulò antecedens quoque propoſuit obſervatio. Indagationem autem hancce non fuiſſe ſupervacaneam aut inutilem, vel ex eô patet, quod Natura, & Natura naturans, DEUS, mediantibus brutis terreſtribus, aquatilibus, volatilibus inſtantes aêris mutationes ac intemperies detegere, conſultum judicaverint, veluti quidem Phyſicis ac Oeconomis induſtriis optimè conſtat; Quamvis negandum non ſit, ſub hôc ſtudiô laudabili latitare plura anilia ac ſuperſtitioſa, quæ eorum experimenta turbant & confundunt. Singulare tamen inter alia dubii ēventûs exempla invenere experimentum indicii veritate alia ſuperans, quod eſt ſequens: Datur piſcis, lampetræ (Neunauge vocant noſtrates,) ſatis ſimilis, niſi quòd binis ſaltem oculis ſit dotatus, qui quidem in fluviis aliquando capitur, præcipuè tamen locorum paludoſorum eſt inquilinus, der Schlamm-beiſſer audit piſcatoribus. Dictus piſcis vitro,

vitro, capaci tamen, includi ſeſe patitur; quod pro ejus nutrimentô nihil planè continere debet ac portionem arenæ ſuperfusâ aquâ fluviatili vel pluviali 2. vel 3. vicibus in ſeptimanâ renovandâ. Quandocunque igitur præſens aêris temperies ſive frigidam, ſive calidam nobis minatur metamorphoſin, hic piſcis præcedente integrâ vel dimidiâ die in vitreâ ſuâ piſcinâ eſt valdè inquietus, hinc inde movetur, imò aliquando, in ſpecie, ubi metuenda tempeſtas ſubitanea, tonitrualis, aut ſimilis, ſibilos edere ſolet; Tempore hybernô in hypocauſtis dictô modô conſervari ſeſe concedit, tamen propè feneſtram locatus. Sculptoris fidei ejus effigiem concredidi; cùm *Joh. Jonſtonus* in aliàs accuratâ *animalium hiſtoriâ* hujus non meminerit.

Fig. LXXI.

OBSERVATIO CLXXVI.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Pediculos vivos recens-captos avide devorans.

QUantum efficaciæ in noſtras actiones obtineat virtus cerebri imaginativa, & quam varias phantaſia pati cogatur depravationes, librum hâc de re conſcripturo materia non deficeret. Inde antiquum natales hauſit axioma, Mundum regi opinionibus. E mille aliis jam ſaltem prodeat ſpecimen ciborum, qui pro captu aut raptu gularum delicatarum, hunc vel illum appetentium ſua fata experiri ſolent; veluti quidem hæc unusquisque propriô ſymbolô confirmare vel invitus tenebitur. Dicta talia bellaria mirum, quantùm movere ſalivam ſolent, antequam arripiantur; Jam autem rarum contingens ſe offeret; hoc ne Tibi vel ſolô auditu vomitum moveat, caveas; Sexagena-

 rius,

rius, inter truculentam belli præteriti Germanici crudelitatem natus, à parentibus ruſticis pauperculis in pagô educatus, ob crebras irruptiones militum, etiam ipſa quaſi non-Entia illis rapientium, vel fuſtibus pretium ſolventium, tantam malitiam cum ſuis evitaturus, ſæpè per tempus in ſylvis, campisq; devaſtatis latens vitam miſerrimè producere diſcit lucifuga. Mortuô ipſius utrôque parente, creſcentibus annis ingenium ſemibrutale non minus ſervabat ritûs, quibus ſemel imbutum, ſylveſtres, ſanæ rationi ſatis contrarios; ac licèt aliquando inter homines in pagô degeret, maximam tamen vitæ partem in ſylvarum latibulis conſumere pergebat, adeò, ut rationales cerebri ſpiritus tam turbidô obducerentur ſtupore ac carie, ut plus vice ſimplici melancholicis ſolita ederet ſenſuum ſpecimina & effectûs. Inter varia, eaque ſummè abſurdè phantaſiæ Sophismata ſæpiſſimè eò ſorditiei quoque deveniebat, ut pediculos ſuos recens-captos devoraret; quaſi epulas nutriendo corpori apprimè proficuas. Cûm huic vel illi aliquando intervenienti, ac tam turpia disſuadenti ſurdas præberet aures, res tandem ad illius diſtrictûs Præfectum delata; qui eidem dolosè tandem ad ſe deducto blandis verbis, cibisque lautis obviam iri, cognatos & miniſtros jubet; & hoc quidem præprimis ideò, ut ſucceſſivè animæ, cui de Pietate ne gry conſtabat, medelam adhiberet. Verùm ſemi-Faunus iſte tractationem hanc honeſtam aliquot diebus expertus, improviſò ac clanculariè ad ſylveſtria ſua latibula rurſus aufugiebat, moribus ſuis antiquis ſibi porrò victurus. Cùm perceperim ac ſemel ipſe viderim, huncce dictos pediculos majori aviditate degluriviſſe, ac à delicatulis aliàs tractari ſolent oſtreæ, turdi, leporinæ carnes, & ſimilia bellaria, juxta illud, quisquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianam; ideò mens mihi valdè confuſa reddita, cauſam inventura, quônam modo Divinæ auræ particula iſtius hominis in ſordidiſſimô

mô hôc excrementô vivô gratum pabulum ac nutrimentum quærere, atque ita in propriô ſterquiliniô quaſi nidificari voluerit? Ventilabam, num pediculos ille comedat è vindictâ (cùm ſuô incommodô & ærumnâ vivant ac nutriantur,) veluti Cannibales, Americæ inquilini hoſtium captivorum devorent carnes, licèt ſuô modô ac methodô priùs aſſas. Dubius eram, num appetitus fomentum caperet ex innatâ ſympathiâ, ob conſanguineitatem, & quòd facilimè inde nutriens poſſit accedere appoſitio, cùm ſuo corpori natales deberent; nuſpiam enim eos venabatur, quàm in propriæ veſtis ac induſii territorio? Meditabar, num gratiſſimas pulpamenti hujus ideas ideò ſibi conceperit, quòd facilimæ ſit deglutitionis, nec damnum tædioſum ei ſit metuendum, veluti ſæpè fit ex oſſiculis diverſorum, aut ſpinis piſcium? Cogitabam, num habuerit, quod metuerit, pediculos, præprimis integros ac vivos deglutitos, eò faciliùs ſe ipſi in ſuccum & ſanguinem verſuros; cùm abundè conſtet, ſeminium verminoſum fortè aliis cibis aſſumtum vermes procreare ſolere? Aut veluti animæ Platonicæ corporis actiones eſſent directuros? Res mihi autem ſemper eò recidebat, ſolitudinem, & quidem ſine precibus ac ſemibrutaliter excultam miſello iſti homini fugæ ſordidiſſimam phantaſiæ ſophiſticationem, horrendasq; has, vel ſolo nomine ſingulis inteſtina commoventes meditationes ac opera extra dubium produxiſſe, inde conſuetudinem ſucceſſivè in naturam degeneraſſe. Propterea quilibet Chriſtianus quotidiè reminiſcatur illius gnomæ: Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſanô!

OBSERVATIO CLXXVII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Candidum de Theriacæ ac Mithridatii compoſitione monitum.

THeriacam & Mithridatium millenis hominum myriadibus, & quod ampliùs excurrit, tam ſanitatis ſartum-tectum ſervandæ, quàm recuperandæ commodô diuturnis annorum ſeriebus fuiſſe exhibita, ſinguli illi nôrunt, qui nôrunt, DEUM è terrâ medicamenta creâſſe. Proindè plures, eadem virgulam cenſoriam non eſſe expertura, credidiſſent. Hôc tamen non obſtante, Lectori in memoriam ſaltem revoco, quæ noſtrô ſecùlô præprimis *Johan. Zvvölfferus*, ut & *Otto Takenius*, ac *Johan. Frid. Helvetius* contra eadem non ſine applauſu multorum propalaverint; dum ſcilicet ſummè abſurdam cenſent compoſitionem ex innumerâ ferè ingredientium farragine conflatam, quæ inſuper diverſiſſimis conſtant qualitatibus, v. gr. calidis, frigidis, amaris, acidis, dulcibus, purgantibus, adſtringentibus, narcoticis, ſudoriferis, diureticis, vulnerariis, & ſic porrò. Quamvis quidem nemo ſaniùs & ſine bile ſentientium ibit inficias, compoſita hæc ſcatere pluribus ſuperfluis ac incongruis, ut ſumtûs valdè poſſint compendifieri, omiſſis heterogeneis, vel elegi majore harmoniâ in virtutem bezoardicam conſpirantia; Econtrà fateri vel ipſa invidia cogitur, bigâ hâc medicamentosâ miraculoſam opem fuiſſe exhibitam, & adhuc exhiberi mille-millenis eam expetentibus; ut proindè à poſteriori vel ab effectu (more in arte noſtrâ non inſolitâ) de operationis modô rationes quærere, neceſſe habeamus; dum ſcilicet non pauca inter hæc virtute alexipharmacâ dotata, mediante fermentatione aurô contra carâ, reliqua energiâ penetrabili ſuperaverint ac edomuerint, & ita in mirabi-

rabilem hancce maſſam transmutaverint; qua de re conſuli poterit *Dn. Luc. Schröckius*, Collega honorandus, item *in Pharmacop. Auguſt. reſtitutâ*, & alii. Quibus ita præmiſſis ad ſcopum meum pergo: Dum Pharmacopœus aliquis animum intendit Theriacam aut Mithridatium diſpenſare, utplurimùm opus aggreditur non è ſpeciebus pro uſu quotidiano vendibilibus, vel huic deſtinatis ſed ſucceſſivis annis ſeparat â reliquo uſu puriora & meliora plura pro virtute horum compoſitorum eò magis exaltandâ. Siquidem in memoriam revocata animum mihi adhuc mirè reficiunt perfectiſſima ingredientia aliquot diebus ante mixtionem inſtituendam publico conſpectui Venetiis ac alibi expoſita, pro communi favore ac votô aucupandô. Ipſa poſtea diſpenſatio peragitur præſentibus Senatûs primatibus, ac Medicis, convivia ſplendida poſteà inſtituuntur, & neſcio, quæ alia gaudii publici indicia circumvolitent; Pharmacopœæ inſuper illi non leve accreſcit famæ ac rerum omnium ibi optimè diſpoſitarum incrementum; adhæc Pharmacopœus talia dirigens genio ſuo blanditur, neſcio quanta ſibi pollicetur, ejusque cranium idéis ſeſquipedalibus adeò turget, ut vix errarem, ſi ſtatuerem, Scipionem Africanum olim triumphantem tantô ſuperciliô Capitolium neutiquam adſcendiſſe.

Quamvis igitur non diffitear, ſimilem diſpenſationem plerumque inſtitui â Pharmacopœo eruditione, dexteritate, ac induſtriâ commendabili; ideòque meritò ſuô honore mactandô; hoc tamen non obſtante, non erubeſco in contrarium ſtatuere: feliciore operationis ſucceſſu medicamenta ægrotis exhibentur è Pharmacopœa, in qua Theriacæ, Mithridatii, ac ſimilium compoſitio non peragitur; & hoc quidem ideò, quòd ad dicta opera ſeligantur ſpecies puriores, potiorem contentorum pharmaceuticorum partem conſtituentes; unde infallibiliter ſequitur, reſidua ægrotantibus exhibita minimè tantâ efficaciâ pollere, veluti illa, è quibus delectus

&ſe-

& ſeparatio nulla inſtituitur; unius enim generatio & augmentum eſt alterius corruptio & decrementum.

OBSERVATIO CLXXVIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Miræ herbæ hyoſcyami vires.

SI faciem hujus plantæ videas, videtur eſſe tantilli pretii. Creſcit enim utplurimùm in locis obſcuris, humili ſuâ quaſi in ſimplicitate, ab aliis herbis deſerta, nec facilè in amœnis collibus aut pratis varietate amœnâ ſuperbientibus, & ita ſeipſum quaſi pudet, ob inutiles, imò noxias qualitates ſuas congenitas. Nihilominùs ſub abjecto ac ſordido ejus pallio latitare extraordinariam efficaciam nulli ſui ſimili facilè cedentem effectu probat ſanè admirandô. Non modò enim ſomnolentiam ac ſtuporem ſæpè capiti induxiſſe; ſed ipſam quoque rabiem conciliâſſe Botanicorum plures teſtatum eunt; ideòque uſum ejus, præcipuè internum, planè diſſuadent; accedit, quòd plurima brutorum genera, innatô naturæ, aut Archæi ſui juſſu, dum aliarum paſſim occurrentium paſtu inhiant, hyoſcyamum nauſeent, imò ad ejus comeſtionem ſeſe cogi neutiquam patiantur. Cùm autem in verba Magiſtrorum ſola jurare ſit inhoneſtum, obſervatum eſt fertiliſſimô noſtrô ſeculô modos inventos, quomodo dictum virus edomandum, ac herba hæc, utpote cum aliis à DEO creata, nobis prodeſſe valeat; veluti ejus eſſentia, aqua, ipſumque ſemen internè propinata jamjam docebunt: jubebar 6. abhinc luſtris à Magiſtratu noſtro Ducali cum aliis Medicis auxilia ſuppeditare oppido vicino à dyſenteriâ epidemiâ crudelia patienti; præſens ſimul Medicus, rerum Chymico-medicarum apprimè gnarus inter alia varia commendabat experientiâ probatam potionem ſequentem: ℞. Aqu. Hyoſcyami ℔iij. Syrupi Flor. Papav. errat. Cydonior.

ana

ana ℔ß. Miſc. Hæc felici effectu acres ebullitiones reprimebat, tormina ſedabat, ac vires refocillabat. Quanquam poſteà diverſis in morbis, additis tamen ſemper appropriatis, adhibere ſoleo; & cùm in reſiduo à deſtillatione potiorem virtutis portionem reſtare crediderim, ſuccum expreſſum in extractum inſpiſſare curavi, ubi obſervabam, inter coctionem innatare ſpumam craſſam fœtidam, quam cochleari cautè ſeparavi, cùm extra dubium maligna iſta ſulphurea, ac quaſi venenata ſylveſtreitas præprimis in eâ reſideat. Huic extracto ſuperfudi Spiritûs Lilior. convall. q. ſ. pro Eſſentia extrahendâ. Mixtam hanc eſſentiam adpropriatis confortantibus, purificantibus, figentibus, &c. prout affectus juſſerit, hucusque ſecurè propino eâdem doſi ac methodô, veluti eſſentias opii cautè præparatas doloribus ſedandis, fermentationibus p. n. calidis ſupprimendis, ſomno leniter procurando adhibere ſolent Practici moderni ſagaciores. Ipſum quoque hyoſcyami ſemen innoxiè, & laudabili ægrorum ſolatiô internè datur, veluti in Obſervatione de Hæmoptyſi videbis inferiùs. Quemadmodum ita uſui interno ſeſe accommodare patitur hyoſcyamus, ita multò magis externis miſcetur remediis, præcipuè, ubi virtus anodyna expetitur; ſic v. g. ſæpè contra dolores abdominis à ſero acri vel acidô ortos (junctis tamen ſimul internis) mirè proſunt bini ſacculi in lacte cocti, alternatim impoſiti, qui continent Herb. Hyoſcyami, Flor. Chamomillæ, Summit. Anethi, Semen Cumini, Baccas Juniperi; non minùs Oleum è ſemine expreſſum mixtum Oleo Chamomill. vel Anethi, & ſtillatitiô Chamomillæ optimè conducit. Quamvis autem, uti dictum, hyoſcyamus citò, tutò, ac jucundè viribus ſuis beet ægrotos, tamen juniores Practicos monere, conſultum cenſui, quòd hic quidem omninò aliis ſit miſcendus, tamen temperatis; minimè verò violentis ac nimis penetrantibus; v. g. ſalibus alcalibus copioſis; Candidè apponam exemplum: Fœmina primaria corripiebatur intenſô abdominis dolore ſcorbuticô; in-

internè propino ſtatim ſal volatile oleoſum cortic. aurantior, poſteà Oleum Amygdal. dulc. mixtô Vini Malvatici modicô; exteriùs curo applicari ſpecies in lacte coquendas paulò anteà notatas. Medicus verò ſimul in conſilium vocatus pro magis augendâ remedii efficaciâ mihi perſuadet, ut locô lactis ſpecies coquantur in decocto calcis vivæ. Dum famula ſacculum decocto exemtum exprimit pro applicatione, ambæ manûs, ut & per conſenſum brachia, corripiuntur ſubitò tumore ac ſtupore valdè dolorosô per aliquot dies, Spiritu Lumbricor. terreſtr. ac Spiritu Salis Armon. item Decoctô Specier. nervinar. corrigendô.

OBSERVATIO CLXXIX.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Tinctura Nephritico-hypochondriaca, in præparatione deſtillatoriá rubrô colore ſtatim prodiens.

CHymiatriæ cultores Tincturarum, Eſſent. & Elixirium digeſtione extractorum virtutem indicare & cognoſcere ſolent per menſtruum rubicundô colore magis, magisq́ue ſaturatum; & hoc quidem utplurimùm non immeritò; dicta autem rubedo ſucceſſivâ digeſtione ſe prodit. Novem abhinc annis in methodo mea balſamandi ſine eviſceratione docui modos, quomodo pulcherrimus rubinus ille dimidii horæ quadrantis ſpatiolô extorqueri poſſit. Non minùs laboriosô noſtrô hoc ſeculô nonnulli per ignem Philoſophi tentabant, horumq́ue pauciſſimi tentatas obtinebant enchiriſes, quomodo dicti liquores, aliàs longâ circulatione obtinendi, deſtillatione per alembicum ſubitò ſint acquirendi. Modum olim mihi concredidit Archiater Oenopontô-Auſtriacus, incomparabilis experientiæ

Chy-

Chymicus, *D. Osvvaldus*, dum ſcilicet ſanguis humanus, cervinus, aut ſimilis adhuc calidus, ſpiritibusque ſuis innatis turgens venæſectione ſtatim emittatur in cucurbitam, ſal volatile viperarum, vel loco hujus flores ſalis armoniaci, vel ſaltem pulverem hujus ſalis continentem; vas ſubitò optimè claudatur, per menſem ita circuletur, ſæpè agitando; poſteà cautâ ac lentâ manu deſtilletur, & deſcendit tinctura rubiniformis, cujus doſis 4. 5. guttæ, miræ operationis in omnibus adfectibus, ubi volatilia expetuntur, & ſanguis ſpiritibus depauperatus balſamicam optat refocillationem. Hisce præmiſſis pergo ad illa, quæ titulus obſervationis promittit; ſic autem proceditur: ℞. Tartari crudi, Mineræ Antimonii, Silicum puriſſimor. (quippe qui ſulphure auri volatili turgent) Nitri puriſs. ana q. v. circiter ℥iv. ad vj. optimè pulveriſatis ſuperfunde roris majalis, aquæ pluvialis, vel adpropriatæ q. ſ. ut benè humectatis digiti unius latitudine ſupereminneat, ſtent ita aliquot ſeptimanis vel potiùs menſibus in vaſis optimè clauſis, ut ſpecies magis magisque in ſe agant, ac ſe invicem recludant, præprimis nitrô mediante; aliquoties agitentur; poſteà deſtilla per retortam tubulatam, cochleari materiam ſucceſſivè immittendo, ceu nôrunt Chymici, ac tali methodô aliàs proceditur in parando clyſſo antimonii, & ſimilium; & conſpicies deſtillare tincturam optimè rubini-formem. Monendus quoque hîc eſt Lector, minimè majorem, ac dictum, liquoris portionem eſſe affundendam; aliàs obtines medicamentum minori rubore, ac viliore virtute imprægnatam. Nonnulli addunt particulam Salis urinæ vel ſaltem Salis Armoniaci ſpeciebus; Alii hoc vaſi recipienti immittunt in deſtillatione, pro augenda remedii penetrabilitate. Miram ſanè operam exhibet hoc contra morbos quoscunque à cruditatibus putridis ac tartarô ſanguinis oriundos, inſigni pollet virtute diureticâ, calculum, hujusque analoga glorioſè frangens & expellens; doſis ſunt 20. 30. 40. guttæ. Te Lector benevole, latere nolo, hunc non mei cerebri; ſed alterius,

neſcio cujus, eſſe fœtum. Præteritis annis ſimilem vendebat quidam, non ſine pingui fœnore.

OBSERVATIO CLXXX.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Medicorum è Romá antiquâ olim factam expulſionem Arti Medicæ neutiquam dedecori, ſed magno cedere honori demonſtratur.

UTi communis, ita inhoneſta Medico - Maſtigum vagatur ἐπιχαιρεκακίη in noſtram Hygéam, Medicos olim è veteri Româ celeberrimâ fuiſſe expulſos, exinde concludentes, hoſce eſſe ſupervacaneos, inutiles, imò noxios. Verum enim verò, ſi accuratè res ventiletur, hoc neutiquam in opprobrium, ſed potius honori cedere ſanctæ arti pateſcet, quòd ipſi quidam è Magnatibus, Matronisque ibidem primariis, pro illius ſeculi geniô, nonnihil rerum medicamentoſarum, ex hâc vel illâ herbâ, radice, &c. componere calluerint, & ægris ſuis exhibuerint; partim, quòd nonnulli è fæce plebeiâ Procerumq́ue mancipiis imperfectam & confuſam obtinuerint ſcientiam quorundam remediorum ſimplicium; Unde miſcebant unguenta & ſimilia, præprimis externa, pro tenui ſuæ eruditionis ac ingenii modulô; proinde tunc Medici etiam audiebant unguentarii, ſeplaſiarii, varios errores ac abuſus in arte committentes, ut ita ferè ſint comparandi ludicræ illi circumforaneorum ſectæ, quæ inciſtulâ ſapientiam ſuam omnem, omnesque res medicinales, horſum-illorſum vagando, venum exponere, & ſic tam è malitiâ, quàm ignorantiâ publico rerum ſtatui, proximiq́; crumenis illudere conſueverunt. Quibus ſtantibus, modernam Medicinæ autoritatem neutiquam

ferit

ferit aut imminuit, tam inertes, malitioſos ac fraudulentos urbe fuiſſe expulſos. Honor autem Medicis detrahi viſus non redditur modò; ſed etiam augetur, quòd carere iisdem non valuerit, ideoque eos receperit, (præprimis creſcente ſucceſſivè medicâ prudentiâ,) & ſic erroris commiſſi ſeipſum convicerit S. P. Q. Romanus, incomparabile rerum ſuarum gerendarum ſagacitate terrorem quaſi panicum toti tantum non orbi tunc incutiens. In quantum ſurrexerit ſucceſſivis temporibus autoritas & confidentia in Medicinam faſtigium in Româ novâ, usque ad modernam, autopſia dubitantes & Satyricos optimè poterit docere, ſi eam accedant; E viris literatis noſtrô hôc ſeculô ibidem claris in ſcenam ſaltem prodeant *Paulus Zacchias* & *Joh. Bened. Sinibaldus*, quorum ille *quæſtionibus medico-legalibus* doctrinâ Regum opes æquantibus, & hic *Geneanthropæiâ* incomparabili commune non modò Medicis, ſed etiam cauſarum Patronis exhibent ſolatium & aſylum. Huic bigæ non poſſum non annectere celeberrimum *Franc. Joſephum Burrhi*, qui jamjam aliquot annis in S. Angeli Caſtellô ibidem ſervatur, neſcio ferè, an captivus, an theſauri locô. Videtur Pontificem Maximum dotes ejus medicas, utpote ſatis raras anteponere theologico-enthuſiaſticis ejusdem erroribus; Optandumque foret, ut modò dictus Pontifex Maximus, qui ob auxilia aurea bello anti-Turcico mirè præſtita poſt ſua fata vivet, eundem adigeret, ut pro commodo publico in lucem edat medicos mentis ſuæ fœtûs lucernam olentes.

 OBSER-

OBSERVATIO CLXXXI.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Culter coſtæ medium transfodiens, vulnere lethali.

AMicus amicum ob verba jocoſa, ipſis aliàs frequentiſſima, malè intellecta rixis primò invadit, dein iræ furore percitus cultrum non acuminatum, ſed rotundum (quales Anglia præprimis transmittit) improviſò arripit, eoque hypochondrium ejus ſiniſtrum vulnerat. Succedunt ſtatim lipothymiæ fortes, corpus frigidè ſudans, imminutio imò plenaria per 2. horas pulsûs abſentia, & alia morituris conſueta. Poſt ſtatim exhibitum cordiale & adſtringens cum Chirurgô accuratiſſimè, ceu decebat, inquirebam in vulnus, quod coſtæ ſextæ veræ medium tetigerat; ſtilis cautiſſimè inquirebamus, ubinam vulnus ad interiora penetraverit, ſed nec minimum indicium reperire licebat; proinde cum ſingulis adſtantibus eò magis ſtupeſcebamus cauſam ſymptomatum lethalium, eamque, licet inviti, obtrudere cogebamur ſubitaneæ ſpirituum diſſipationi ac reſolutioni à violentâ incandeſcentia, ac dein terrore vulnerationem ſuccedente in ſemiebrio excitatæ; Vulnus enim nec viſu, nec inſtrumentis inquirentibus cognoſcibile & ſubtiliſſimum per oſſeam coſtæ ſubſtantiam tranſiiſſe, nemo unquam divinâſſet; tranſitumque hunc vulneris eò minùs metuere poteramus, cùm rixarum ſocii fatebantur, vulnerantem poſt triſte facinus, fugâ ſibi conſulturum, dictum cultrum vaginæ ſuæ intrudiſſe, ut ita ſummâ dignum ſit admiratione, poſſibilem fuiſſe cultri integri, nec fracti immiſſionem & emiſſionem, quod extra dubium ira, brevis ille furor, præſtitit. Poſt adhibita varia interno externa confortantia, vulneraria, &c. elapſis 8. horis quodammodò ad

ſe

ſe redire videbatur, dictis ſymptomatibus remittentibus, nihilominus tamen paulò poſt ſuccedebat denuò ſubitanea, eaque integra caloris innati ſuffocatio, ob ſanguinem & ſpiritus cordi circulanti ſubtractos. Abdomine apertô reperiebamus ejus cavitatem ſanguine extravaſatô planè repletam. Cauſam tantæ hæmorrhagiæ inquirentibus apparebat diſſecta diaphragmatis portio, non procul, ubi hoc cum coſtarum extremitatibus connectitur; conſpiciebatur itidem diſſectus ſubjacens lien usque ad mediam ſubſtantiam, unà cum contentis vaſis parvo-magnis, læſione duos digitos transverſos latâ; diffidit non minùs omentum cum ſuis canalibus ſanguifluis, usque ad ventriculi fundum penetrando. Oculis itaque ſe offerebant dictô modô tot vulnera cuidam cultro ſecanti proportionato; Cùm autem introitus ſingulos ſtupeſcentes eludebat, invitâ Minervâ in huncce inquirentes tandem inveniebamus, cultrum tranſiiſſe per medium coſtæ ſextæ veræ lateris ſiniſtri, binos digitos transverſos vulnere à cartilagine diſtante; de quâ viâ nec per ſomnium cogitasſet quidam. Apparet inde, quàm dubii ac inopinati casûs ſæpiùs artem noſtram turbare ſoleant.

OBSERVATIO CLXXXII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Caprea Cornuta.

ET caprum & capras domeſticas maximâ ſui parte eſſe cornigeras, nullos latet, niſi cœcos, imò nec hos quidem, cùm ex aliorum relatione, propriôque tactus ſenſu haud difficulter hoc diſcere queant. In ſylveſtri autem huic confini genere, capreolô nimirum, ſuâque capreâ ſolus maritus eſt corniger; iique in plurimis partibus analogicè ſunt conformes cervo ac cervæ, adeò, ut ab his ſolâ ferè corporis mole diſtent; unde etiam caprea, veluti

cerva,

cerva, cornibus ordinariâ Naturæ lege deſtituuntur. His tamen non obſtantibus, & in hôc Archæum univerſalem ludere offendimus ; Vix enim annuô ſpatiô abhinc elapſo in ſylva vicina capreolum vel capream venator transfodere jubetur, pro culinæ auxilio; fato autem fit, ut is mandato ſatisfaciens offerat inſcius capream cornigeram, cornibus quidem hirſutis exiſtentibus, veluti & ipſi cervi ſimilia cornua primùm exhibere ſolent. Utrumque cornu conſtabat ex oſſe in globos quaſi contortô; eorumque unum non in ſolitam cornuum capreolorum altitudinem adſcendebat; veluti manus ſculptoria clariùs demonſtrabit. Capream cornutam alibi fuiſſe repertam, me legiſſe non reminiſcor. De cervâ autem huic cognatâ ſequentia legere eſt apud *Joh. Jonſtonum Hiſtor. natural. de Quadruped. libr. 2. cap. 2. articul. 7. f.m. 87.* Cornua Cervo inter reliqua animalia ſunt maxima, cervæ nulla, repertæ tamen cornigeræ, quas Maximilianus obſervavit, & *Scaliger* vidit. Confer. etiam *Ephemerid. harum Dec. I. An. IX. obſ. 88.* necnon *Dec. II. Ann. II. obſ. 98.*

Fig. LXXII.

OBSERVATIO CLXXXIII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Lepus Cornutus.

FAmiliam leporinam non eſſe cornigeram, quotidiana docet autopſia. Quamvis autem millenis, qui lepores venantur, & mille-millenis, qui captos comedunt, perinde ſit, an ſint alati, an cornuti, an quadri-an quinquipedes, modò quæſitum ab iis pulpamentum leporinum non ſine indignatione ſalivam movens hianti gulæ ſatisfaciat. Nihilominùs omninò decet in ſimilibus naturalibus raro obtingentibus eſſe curioſum. *Joh. Jonſtonus, Hiſtor. naturali de Quadruped. lib. 3. cap. 13. f.m. 157.* binos depingit, ſpecia-

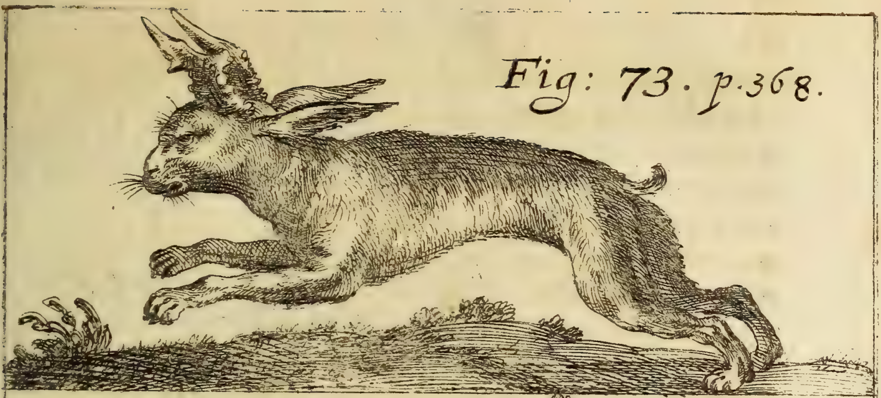

Fig: 73. p.368.

Fig: 72. p.368.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

ſpecialiori de his deſcriptione non productâ. Simile leporis cornuti exemplum communicavit Johannes Löſer, Electoratus Saxonici Marechallus hæreditarius, Salizii Toparcha, qui â nobili vicinô in venatione captus, & plusquam annuo ſpatio in areâ occluſa nutritus vixit; figuram ejus ſculptor oculis proponet; ubi notandum, illum, præter cornua inſolita ſimul quoque à naturâ notatum fuiſſe pilis ex albo in cinereum colorem vergentibus.

Fig. LXXIII.

OBSERVATIO CLXXXIV.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Sputum ſanguinis largum & frequens ob pulmones globulô olim transfoſſos.

P*Ræteritô annô Ephemeridibus noſtris* inſerebam remedia antiphthiſica, placet jam ſubjungere in gratiam juniorum Practicorum Hæmoptyſin, crudelem non minus vitæ Humanæ hoſtem; & hoc quidem occaſione caſus ſequ. ſatis rari: Vir generoſus trigeſimo circiter ætatis annô à latronibus in ſylva ſclopeto transfoditur per pulmones, ob vaſa majora læſa ſanguinis maxima ſtatim copia profunditur, adeò, ut latrones mortuum eum credentes, rebus omnibus ſecum portatis abreptis, fato ſuo reliquerint. Hic poſtea ab itineris ſociô, fugâ ſtatim ſibi conſulente, ac poſt ſocii ſpolium reduce, rhedâ urbi vicinæ immiſſus, Medico-Chirurgicis auxiliis fuit concreditus. Quæ quidem id præſtiterunt, ut rivi hæmoptoici conſolidati ſubſtiterint; poſteà tamen quotidiè fuit coactus ſputum cruento-purulentum, quale aliàs Phthiſici protrudunt, excernere. Cæterùm valebat, ut licuerit ipſi rebus ſuis publicis valdè ſeriis,

etiam per itinera, eaque aliquando non brevia, ſine alio incommodô ſatisfacere; cogebatur tamen ſalſedinem ſeri ſanguinei corrigere, pulmonisque balſamum neceſſarium conſervare per nonnulla medicamenta, inſimulque diætæ regulis ſtrictiſſimè obedire. Hoc modo per 16. vel 17. annos vitam protrahebat tantum non miſerè; hinc ob robur Archæi à laboribus ſeriis & ſenio accedente debilitatum majores vires ſumebat ſalſedo ſeri, & vaſa jamjam marcida rurſus erodebat, & quidem tantâ violentiâ, ut ſæpiùs 2. vel 3. dierum ſpatio ſputo excreverit 5. 6. ad 10. libras ſanguinis puriſſimi, non ſine vitæ periculo; vel ad minimum metu inſtantis hecticæ, vel cachexiæ, ob ſanguinem ſpiritibus balſamicis depauperatum. Plus vice ſimplici tamen occludi ſeſe patiebantur hæc vaſa per 5. 6. 10. imò 15. menſes, usque dum tandem aliis inſerviendo, uti candelæ, conſumebatur. Dictis modò ſymptomatibus obviam ibam remediis ſeqq. alternatim & ſucceſſivè exhibitis, inſimul repetitâ, licet parcâ, venæ ſectione, ac ſub regularum diæteticarum favonio; & quidem in paroxyſmo: ℞. Tinctur. Sulphur Vitrioli ℥iij. doſis 30. vel 40. guttæ, 2. 3. 4. vicibus in die, (hujus Tinct. elaborandi modum ſequens docet obſervatio,) ℞. Lapid. hæmatitis præpar. gr. x. antihectici poterii gr. vij. pulveris anodyni, terræ catechu. ana gr. iv. M. detur in triplo, veſperi unus; ℞. Lixivii lapidum Cancri (dum his vinum ſuperfunditur, & per noctem ita relinquitur) ℥iij. S. confortans ac acidum corrigens, 1. 2. cochlearia aliquando ſumantur. ℞. Pulver. Sympathetici è Vitriolo ℥iij. indatur vaſculo, ſputô cruento humectetur, ſicceturque in loco temperato; Aliâ vice, vel poſt hæc: ℞. Uſneæ Cranii Hum. Magiſterii Jovis ana ℈ij. Sperniolæ Crollii ℥ij. Miſce optimè, ℥ß. pro doſi. ℞. Tinctur. Sulphur. Vitrioli adſtring. ℥ij. Eſſent. opii vel hyoſcyami ſuperiùs deſcriptæ ℥ß. S. 30. guttæ pro doſi. ℞. Terebinthinæ Venet. ℥ij. cum lapid. cancri & ſpecier. diatragac. frigidar. ana q. ſ. f. l. a. pilulæ, harum nonnullæ per vices

ces deglutiantur. ℞. Spermat. ceti non rancidi gr. xv. vel per ſe in ovo ſorbili, vel mixtô panis ſaccarini ℈ß. detur in quadruplo. ℞. Tinctur. Flor. Papav. errat. Bellid. rubr. ana ℥ß. diſſolve Nitri refinati ℈ij. pro alteratione ſanguinis 60. guttæ ſumantur inter cibum. Deinde: ℞. Lact. Lunæ ʒiß. lapid. hæmatit. præpar. ʒj. antihect. Poterii, Terræ Catechu. Cinnabar. nativ. Hungar. ana ʒß. M. ʒß. pro doſi. ℞. Semin. papaver. albi ʒiij. portulacæ ʒij. hyoſcyami ʒj. cum ſ. q. aqu. ſymphyti & portulacæ f. l. a. Emulſio, adde Ebor. ſ. igne, Terræ Sigill. Boli armen. præparat. ana ʒj. pro viribus refocillandis, & dulcificandâ acidâ ſalſedine. ℞. Raſur. eboris ℥iß. raſ. dentis equi marini, priapi ceti vel cervi ana ʒij. flor. papav. errat. bellid. rubr. ana piij. gummi tragacanth. ʒiij. ebulliant in aquâ, exprimantur, f. l. a. gelatina, ʒij. vel iij. pro doſi in brodio. ℞. Lactis virginis, id eſt, lithargyrii aceto ſoluti & cocti, olei roſar. vel ſambuci, ana, q. v. Miſce pro unguento ſpinæ dorſi ad ſanguinem alterandum. Alio in paroxyſmo: ℞. Lapid. hæmatit. præpar. lapid. cancri ana ʒj. Semin. portulac. plantaginis, hyoſcyami ana ℈ij. Miſce, doſis ʒß. ℞. Pulver. rad. ſymphyti ℥j. cum ſ. q. aquæ ſymphyti f. l. a. mucilago, cui per linteum trajectæ adde Syr. de Symphyto ℥iß. Balſ. Sulphuris, oleo ſem. papav. albi extracti ℥ß. f. l. a. Potio contra acrimoniam. ℞. Lapid. cancri, pulver. virgæ aureæ, agrimoniæ, millefolii ana ʒiij. Miſce, aliquando ſumatur ʒj. ℞. C. C. uſti, Ebor uſti ana ℈ß. pulver. Terr. catechu gr. v. M. detur in ſextuplo. S. ℞. Nitri refin. ʒiß. diſſolve in aquæ ſpermat. ranarum, plantaginis, aceti roſati ana ℥ij. M. linteo duplici applicentur thoraci & dorſo pro ſanguine alterando, in paroxyſmo vehementi. ℞. Eſſent. terræ catechu. ℥ß. d. ſ. 40. guttæ aliquando inter cibum pro ſtomacho aliis læſo ſolando. Extra paroxyſmum, & vaſis conſolidatis per intervalla exhibebantur pro ſero acri dulcificando & incraſſando & balſamo pulmonibus adeò debilitatis reſtaurando varia jamjam dicta; quibus addebantur alia purificantia, v. g. Tin-

ctura è Vitriolo Martis & Sale Tartari, Tinct. è Vitriolo Martis & Sacc. Saturni, Eſſ. Martis ſucco pomor. facta, Trageа è lap. cancri, Ebore, Corallis, Croco Martis, &c. Pro chyli- & ſanguificatione juvanda inter cibum aliquando Mixtura ex Eſſentiâ abſinthii, terræ catechu, cum ſpiritu ſalis armoniaci. Extra cibum verò mirabile auxilium in hoc, & aliis ſeri acris violentiam experientibus vidi in potu lactis tepidi, cui fruſtum chalybis igniti 2. 3. vicibus immiſſum ab ℔ß. vel plus hauſtum; cum euphoria quoque applicabantur clyſteres è ſolo lacte, addito ſaccari modico.

OBSERVATIO CLXXXV.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Tincturam Sulphuris Vitrioli parandi modus.

IN antecedente obſervatione mentio facta eſt Tincturæ Sulphur. Vitrioli; cùm autem methodus parandi non ſit ubivis obvia, aut ab aliis occultetur, pro ægrorum commodo hîc ſe ſiſtat: ℞. Capitis mortui ſpiritus vitrioli communis q. v. toties huic affunde aquam communem, donec, omne ſal, & virtus vitriolica elixivietur, & reddatur terra planè emortua & inſipida; aliàs certè movet vomitus hujus uſui ſummè contrarios. Huic in vitro ſuperfunde ſpiritûs ex anaticâ portione ſalis & nitri deſtillati q. ſ. ad eminentiam 4. digitorum; Si tædium ex hâc deſtillatione nauſees, ſuperfundantur ſaltem ita dicti ſpiritus mixti ſeorſim ſ. a. deſtillati. Hæreo heic ſanè, an hoc medicamentum ratione ortûs ſui, an verò ratione rariſſimæ operationis Nos in majorem rapiat admirationem. Paratur enim è Terrâ verè mortuâ, innatisque ſuis qualitatibus, quantum quidem poſſibile, penitùs privatâ, cùm aliàs ad medicamenta paranda deſideretur virtus quò fortior, eò melior; norunt inſuper Pyrote-

rotechni, ſi Caput mort. Vitrioli dictum poſt Deſtillationem Spiritûs in ſuperiore domûs contignatione vel ſub tecto per unius vel alterius anni ſpatium aëri exponatur, ita tamen, ne à pluviâ tangatur, à Vitriolico ſeminio attrahi Sal aëris tam copioſum, ut fœcundam deſtillationem denuò præſtet, veluti priùs factum. Virtus autem medicamentoſa Tincturæ noſtræ conſiſtit in hoc, ut non modò ſedet miraculosè omnes hæmorrhagias internas, pulmonum, uteri, narium, dyſenteriæ, ac vulnerum; & hoc quidem tantâ efficaciâ, ut me pauciſſimis ſaltem vicibus deſeruerit; ſed inſuper quoque edomat cephalalgiam; imò in aquâ aliquâ appropriatâ in ore detenta odontalgiam ſedat; doſis ſunt 30. ad 40. guttæ. Operationem autem hujus remedii mediante aliquô Magnetiſmô fieri, non poterit negari; de quo effectu varia controverti in Tract. meo, *Inventum Cinnabarinum* inſignitô, quæ ibidem à Curioſis videri & ventilari pro lubitu poterunt.

OBSERVATIO CLXXXVI.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Vomicæ pulmonis plusquam quadrageſies ſanatæ in muliere.

PUlmonum Vomicas utplurimùm interimere miſellos, qui experiri eos coguntur, novit Medicina noſtra, & dolet; dum ſcilicet ſubitanea ejus apertio ſuffocationem balſami vitæ ac reſpirationis cauſatur; vel quibus lethalis ea non eſt, ad minimum portio puris effuſi putrida relicta ſucceſſivè in ſui ſimilem corruptionem pulmones transmutat, ut lentô ac diuturnô ulcere non minùs ad plures ablegentur. Admiratione dignum eſt ſequens exemplum: Fœmina quinquagenaria pluribus annis plurima patitur ſymptomata nephritica ſplenetico-hyſterica à ſerô acri bilioſô, quæ ſalſedo dein pulmonibus in ſpecie moleſta fuit, & tandem

vomicas ibidem paravit non unam, vel alteram; ſed ſpatio 12. annorum 40. ad 50. imò 60. circiter. Quas ſingulas, mirum ſanè dictu, uti ſine longis tædiis, modicô ſaltem calore, & modicâ tuſſi generabat, ita quoque poſt aliquot uncias puris cocti expectorati feliciter conſolidabat ſemper benefica natura; usque dum tandem dictô ætatis tempore, pulmone aliquot menſibus tuſſi ſiccâ, aſthmate vehementi, & calore præprimis marasmode ad incitas redactô, experiretur humanum fatum. Niſi modò propoſita oculis meis ſæpè viderim, & auribus meis audiverim, tam facilè hoc mihi perſuadere vix paterer. Ita non rarò quaſi monſtra fiunt in Medicina. Obviam autem ivi malo & ingrato huic hoſpiti, extra paroxyſmum quidem acido-ſalſas cruditates dulcificantibus, purificantibus, præcipitantibus, &c. quæ paſſim videre licet in *paulò præcedente Obſervatione de Hæmoptyſi*, & *præteriti anni Obſervat. de Phthiſi*, ut & alibi. In ſpecie multum ei profuerunt uſta, v. g. ℞. C. C. uſtî, Eboris uſti ana ℈ß. Lact. Sulphuris, Pulv. terr. catechu ana gr. iv. Pulver. Anodyni, Cinnab. nativ. Hung. ana gr. iij. Miſc. detur in quadruplo; ℞. Balſ. Peruviani ℈ß. Pulv. Saccari Candi ʒiij. Miſc. ſumatur aliquando modicum; Tragéa è Lap. Cancri, Ebore, Unic. foſſili, Crocô Martis, cum Sem. Aniſi ac Fœniculi pro uſu ferè quotidianô adhibebatur. In paroxyſmô optimè conducebat Sperma Ceti, Balſamus Sulph. Oleô Amygdalar. factus, & alia, quæ de Hæmoptyſi ac Phthiſi propalavi; fundamentis medicis enim initiatus, facilè ventilabit, quæ proſunt. Heic addendum cenſui monitum, me præteritô annô *Obſervat. de Phthiſi* inſeruiſſe aquam antihecticam compoſitam Epiphanii Ferdinandi, quæ quidem dictô modô eſt parabilis; ſed parca ſaltem liquoris portio procedit, imò niſi cautè tractetur, empyreuma facilè contrahit; propterea ſecuriùs ſpeciebus ſimul affunditur, quantitas aquæ appropriatæ, cerefolii, veronicæ, aut ſimilis.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXVII.
D. GABRIELIS CLAUDERI.
Vir ſuffocatione uteri laborare creditus.

QUanta-quanta damna ægrotis, quanta-quantaque tædia Medicis jam pariat neglectum olim Anatomiæ ſtudium, experiuntur quotdiebus Practici. In ſcenam modò nunc prodeat uterus; quantam abſurdorum congeriem & ſaburram de hoc noſtris auribus invitisſimis obtrudant partim veterani Barbitonſores & Chirurgi hermaphroditici, (de Medicis modernis enim talia producere, in opprobrium cederet Arti noſtræ) partim & præcipuè à ſexu ſequiore, ab imperitâ obſtetricum familiâ, imò Matronis cætera non adeò ſtupidis, captum ferè ſuperat apud Viros ſanâ ratione utentes; modò enim uterus hinc inde vagatur per abdomen, tormina excitans, & neſcio quæ alia; modò ad thoracem adſcendit, ibique aſthmaticam ſuffocationem minatur, modò adhuc altiora petit; ipſum quaſi cerebrum inviſurus; Siquidem fœmina ſupra ſexum ſapiens, (quod aliis idem eſt, ac delirare,) ambagibus ſpecialiſſimis enarrabat, uterum ipſi è ſtomacho per totum Oeſophagum usque ad fauces fuiſſe elevatum, adeò ſenſibiliter, ut aliquoties petulantem iſtum digitis apprehendere, & captivum tenere conſtituerit. Riſum teneatis Amici! patiebatur enim iſta faucium ſtrangulationem à ſero acido-auſtero Oeſophagi tunicam exſiccante, & moleſtè corrugante, veluti corium aut veſica bubula humida poſt exſiccationem rugas contrahit. Imò eò tandem devenit ſtolida iſtarum ſapientia, ut paſſiones ſimiles viris quoque contingere, ſtatuere non erubeſcant. Sic nuper elapsô annô fœmina me celerrimè accedere rogat, ob maritum improvisò violentiſſimis correptum ſymptomatibus; accedens,

dens, invenio miſellum iſtum Matrum conſcriptarum mulie-bri ſapientiâ turgentium coronâ cinctum, quarum aliæ ligamentô fortiſſimô abdomen conſtrinxerant, veluti hyſtericis ſolent, naribus alia ſulphur accenſum, combuſtam alam anſerinam alia applicabat, alia filô appendebat collo caſtoreum, & neſcio quæ alia à præpoſteris cerebellorum ſpiritibus dictabantur; plures clamabant, niſi extemporaneum ſuppeditetur auxilium, ægrum ab utero adſcensô brevi fore ſtrangulatum, ac anxiè verebantur, ne ejus animula vagula blandula per guttur aut ſuperius, aut inferius corpori ſubitò valediceret. Decumbebat autem æger valdè aſthmaticus, materiâ crudâ fluatuosè in abdomine fermentante, ac ἄνω καὶ κάτω exitum quærente; uxor cauſam ſtatuebat non adeò ineptè, quòd paulò anteà poſt incandeſcentiam ingurgitaverit carnem pinguiorem, ſuperbibens largiùs ſolitô potum frigidum. Remotis itaque modò dictis, Spiritum Salis Armoniaci naribus applicabatur, & propino Sal volatile Oleoſum Aniſi, diverſis indicationibus ſimul ſatisfaciens; ventre inunctô Spiritu compoſitô è Spiritu Juniperi, Rutæ, Salis Armon. camphoratô, ac clyſtere revellente applicitô; & brevibus diebus reconvaleſcebat. Scribo hæc præprimis in gratiam Philiatrorum, ut eò citiùs eradicare diſcant tales errores vulgares ægrorum commodô, ac artis honore. Quod autem attinet affectionem iſtam hyſtericam, quam vocant, ſuperfluum erit de hoc multa philoſophari, cùm egregiè id hactenus præſtiterint Neotericorum diverſi; ſcil. tumultûs iſti dicti abdominis natales debere cruditatibus fermentantibus in abdomine, præprimis in meſenterio ac inteſtinis, atque vaſis contentorum ibidem viſcerum, ad uterum tendentibus. Proindè etiam remedia dolori colico, quem vocant, & paſſioni hyſtericæ vocatæ eôdem modô auxilium ſuppeditant; qualia præter jam laudatum laudabiliter præſtant Sal volatile oleoſum Succini, Aurantiorum, Rutæ, item Eſſentia Caſtorei volatilis alibi à me deſcripta, Eſſentiæ alcalicæ è mumia, fuligine, ad-

ditis

ditis Eſſ. Theriacæ, aurantior. & centum aliis probatiſſimæ experientiæ.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Fonticulus à ruſtico arthritico ex indignatione ſibi ipſi factus.

FOnticulos, uti varia alia auxilia Medico-Chirurgica, v. g. venæſectionem, ſcarificationem, clyſteres, &c. acriter impugnat in ſuis operibus Vir de arte noſtrâ aliàs immortaliter meritus, *Joh. Bapt. Helmontius;* & videtur hoc factum non ſine ratione; ſic v. g. quod fonticulos attinet, ſingulis notum eſt, plurimos, ferè dixerim omnes, præcipuè phlegmaticos, manè ſurgentes vel ſolô primô ſcreatu, aut tuſſiculâ plus lymphæ extravaſatæ in mucum incraſſatæ exturbare, quàm integris 24. horis tædioſa fonticuli exſpuit cavitas; (de reliquis taceo per diem excretis, ut & quales per alia excretoria, v. g. nares totâ die exturbentur bombi & carcaſſi mucoſi.) Hoc tamen non obſtante, vel millies-millena produci poſſent in contrarium exempla, virtutem fonticulorum revulſoriam incomparabiles ægris & præſervando & ſanando exhibere effectûs. Locô plurium jam prodeat unicus: Ruſtico, valdè corpulento, doloribus arthriticis miſerè cruciato non ſine metu ſucceſſuræ apoplexiæ, vel aſthmatis ſuffocantis, curo inuri per Chirurgum in brachio dextro fonticulum, & ob felicem hujus operationem paulò pòſt in crure ſiniſtro alterum. Hic ſentiens, Archæum optatô ſibi levamentô exturbare hisce viis ſupervacaneas ac ſylveſtres ſeri ſanguinisque cruditates, aliquoties aurem mihi vellicavit de bigâ fonticulorum reſiduis quoque binis artubus inurendâ. Me autem ob varias cauſas hoc renuente, acci-

dit quâdam vice, ut in brachio ſiniſtro puſtula ulceroſa piſiformis ipſi ſuboriretur. Occaſione hâc commodâ Philoſophicus hic ruſticus, & Chirurgi ſimia, veluti aliàs ars imitatur naturam, ita ille naturam cogit, ut imitetur artem, dum pure detersô puſtulæ cavitati intrudit piſum, circumligatq; linteum, more fonticulis ſolitô; & hoc omne quidem eâ, quam ſibi promiſerat, efficaciâ.

OBSERVATIO CLXXXIX.

D. GABRIELIS CLAUDERI.

Patris-familias morituri in arboribus & fructibus præſagium.

QUantas turbas tædioſas, quanta impia ſcandala progeneraverit, & adhuc progeneret in rebus Theologico-Medicis ſuperſtitio, exempla integrum tractatum complentia brevi poſſent produci, niſi jamdudum ferè ſingulis innotuerit; ideòque talibus favere, eaque fovere indigna ſanè ſunt homine Chriſtianô, & ſic eò magis Medico conſcientioſo; proindè etiam aniles iſtas nænias eò magis deteſtor, quòd ſæpè diabolicam vel magicam poſt ſe trahant, aut conjunctam habeant malitiam. Cùm autem DEUS O. M. rerum omnium Creator inperſcrutabilia opera velit manifeſtari; ac negandum non ſit plurima adhuc occulta in gremiô Phyſicæ latitare, & meritò inquirenda, ac propter iſtum abuſum non abroganda, ſequens lectu dignum produco: Non paucorum inter noſtrates eſt opinio, unam alteramve arborem areſcere ſolere in horto, quandocunque brevi ſit moriturus paterfamilias; & hoc in ſpecie ſæpiùs accidere moro; quod & ipſe aliquoties obſervavi; ſed vilipendi, usque dum ſequentia acceſſerint: Vidi Ego patremfamilias ob ſenium, aliasque cauſas lethaliter decumbere, & hinc mori.

mori. Hæc accidebant circa finem menſis Junii; eôdem tempore pyrus junior (10. vel 12. circiter annorum) fructibus adhuc immaturis gravida, in medio variarum horti arborum ſita, ſpatiô 8. dierum exaruit, pyris illis immaturis quaſi igne combuſtis, vel præcipitanter ac igne fortiori exſiccatis. Domeſtici mala inde ominantes, de hoc mihi querebantur, & qualem ſeſe arbor improvisò gerat, oſtendentes. Ego accuratiſſimè inquiro, præprimis circa radices, num fortè aliquid hoſtile balſamo ejus nutrienti fuerit affuſum; ſed omnia reperio ſine noxâ & culpâ; reliquis quoque arboribus ſuô in vigore creſcere & vivere pergentibus. Avidis ſpectatoribus nonnulla talia pyra hunc usque in diem oſtendere valeo. Alius vir alebat in horto ſuo per ſpatium 8. vel 10. annorum prunos illas, quæ fructus illos optimos (pruna Damaſcena vocantur, die Quetſchken) proferunt, numerô circiter 10. ad 12. & hoc per quadriennium; accidebat autem, ut dictus vir è diuturnâ quartanâ, accedente cachexiâ hydropicâ lethaliter decumberet; hinc obſervabatur, quatuor è mediò notatis arboribus non amplius proferre pruna Damaſcena anteà ſolita; ſed locô horum pruna iſta flava, viliſſimæ ſortis, die Spillinge/ quæ audiunt noſtratibus. Cùm autem æger reconvaleſceret, proximô annô prunûs illæ itidem protrudebant pruna priùs ſolita, laudabilis operationis. Poſtquam autem alterô annô denuò ægrotaret hydropicè, ac moreretur, denuò fructûs illi flavi in arboribus conſpiciebantur. Harum rerum autoptis fui teſtis; ubi verſipellis ultimæ arboris transmutatio in majorem me rapiebat admirationem, ac prioris hiſtoria. Obſervavi non minùs in alio, morbum diuturnum patiente, ſanitatem tamen recuperante, quòd ramus arboris pomiferæ circa menſis Julii finem pomis ferè maturis gravidus unicæ ſeptimanæ periodô exaruerit, pomis ſicceſcentibus, quaſi fuerint in fornace cocta, integrâ verò pomô, ac reliquorum ramorum fructibus naturali ſuô vigore ac vitâ tranquillè uti pergentibus. Hæc recitata reverà ita contigiſſe, ſanctiſſimâ teſtor fide; atque dicta

 plus

plus vice ſimplici mente hærente, oculisque ſtupeſcentibus adſpexi.

[*Altenburgo A. 1688. d. 18. Jan. Auguſtam miſſæ.*]

OBSERVATIO CXC.

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Stupenda pueri recens nati obeſitas ex matris gravidæ impreſſione.

QUas & quantas miſeriarum turbas irregularis imaginatio ac impreſſio mulieribus uterum gerentibus ciere ac fœtibus ſuis iniquas labes conciliare poſſit, quotidiana abundè atteſtatur experientia, ac dudum plurima plurimi hinc inde annotârunt notatu digna exempla Autores. Nihilominus ſequentem, utpote lectu dignisſimam, addere obſervationem lubet. Cùm aliquot ante annos Copiæ Electorales Saxonicæ Cygneam, ad delectum militum inſtituendum, hinc inde paſſim moverentur, contigit, ut Præfectus quidam Excubiarum, vir rarâ pulchritudine ac corpore athleticô præditus, in pago Corbußen / non procul ab oppido Ronneburgô diſtans, apud Ruſticum pernoctaret, ibi ex itinere (Sirius enim tunc ardebat) fatigatus, habitu militari & chlamide exutis, pectus denudabat. Ruſtici uxor per aliquot menſes gravida, ob raram à ſe conceptam hancce pulchritudinem in admirationem ducta, militem, pectore nudatô ad menſam ſedentem, fixis continuè intuens oculis tantâ afficiebatur delectatione, ut nihil magis in votis haberet, quàm quod ſemper eundem aſpicere ac manibus contrectare illi licitum eſſet; Imò ſibi adeò impreſſit illius imaginem, ut per totam demùm noctem ipſi oberraret ante oculos. Quid fit? tempore partûs accedente, peperit filiolum quoad omnia membra corporis perfectum ac ſanum, attamen

tamen

tamen valdè ſucciplenum ac obeſum, qui ſtatim à tempore puerperii, inſolitâ pinguedine ac nimiâ corpulentiâ indies auctâ, in tantam accrevit corporis molem, ut mater eum in faſciis ſolitis ulteriùs continere non poſſit; his non obſtantibus attamen per annuum temporis ſpatium lacte proprio nutrivit. Ablactatus puellus optimâ ſemper utebatur valetudine, juxta notam ſanitatis regulam: bene ingerebat, benè digerebat, benè egerebat; atque in nullo totius corporis membro ullus defectus, aut deformitas adnotabatur, excepto unico membro virili, quod per exiguum, & ob dependentem abdominis præpinguis molem vix conſpicuum erat, adeò ut præter membranoſam portiunculam nihil ferè oculis uſurpandum. Mammillæ quoque valdè prominentes, itemque ac mulieris infantem lactantis pendulæ; Veluti quidem figura æri inciſa puerum tunc anni dimidium agentem clariùs demonſtrabit. Ubi adhuc monendum duxi, quod nimia & præternaturalis iſta obeſitas tandem ſucceſſu temporis ac elapſis annis nonnullis, puero incrementum ſumente, indies evanuerit, & ille agilis ſatis adhuc optimè valeat.

Fig. LXXIV.

OBSERVATIO CXCI.

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Eroſio inteſtinorum & abdominis à vermibus, excrementis per alvum non ampliùs excretis.

RAram hiſtoriam Medicam nobis reliquit *Guilh. Fabritius Hildanus, Cent. I. Obſervat. obſervatione 74.* Huic ferè ſimilem impræſentiarum adducere, non inutile fore cenſeo. Fæmina nimirum 56. annorum ante aliquot annos in pratô tempore æſtivo improvisò & ſubitò cor-

corripitur in hypochondrio dextro dolore aliquot dies continuo, ſuccedit tumor quotidiè magis magisq; ſe acuminans, & tandem per centrum rubicundum ſe offerens, locus dictus aperitur, quô apertô ſtatim tres notabilis magnitudinis lumbrici exeunt; diebus verò ſequentibus effluxit liquamen flavum, craſſum atque pellicidum; continuante hoc effluxu per quatuor annos. Ægrota interim ſemper tractare potuit negotia domeſtica ſolita, donec, anno ſubſequente quinto, per foramen abdominis ampliùs redditum, cœcum inteſtinum cum inteſtini Coli parte longitudinem digiti æquante protuberabat; per foramen Coli digitum transverſum longum copiosè indies ſerum flavum, craſſum, chylo, indigeſto analogum profluebat. Utrumque Inteſtinum, Cœcum quidem integrum, Colon verò digitum longum ſemper erant exteriùs propendula; Natura ab aêris injuriis eadem defenſura, obducebat cute rubrâ carnosâ. Toto hoc tempore ægra per alvum nil amplius excrementitii excernebat; poſt aliquot menſes propendebat quoque è jam nominato foramine inteſtini Ilei pars, quotidie aucta, usque dum ulnam dimidiam longam exteriùs ſeſe oſtendebat, continuante ſemper per Colon apertum ſeri flavi, craſſi, chyloſi, & minimè fœtentis effluxu. Ægra noctu decumbente bona Ilei pars retrogrediebatur. Cæterùm ægra obambulabat, œconomica tractans more ſolito; foramine nullam clauſuram vel ligamentum, aëris injurias avertens, tolerante, ob ſerum, in affluxu impeditum, dolorem ardentem excitans, minimè autem fœtens. Poſtremò hoc in caſu admiratione dignum, quod dicta fœmina ſine vitæ diſpendio vivere potuerit, ſerumque mucoſum vel chylus indigeſtus effluens non fœtuerit, cum puri ab impuro nulla facta ſeparatio, multò minùs excrementorum alvi excretio. Hæc habeo è relatione Chirurgi docti, ac fide digniſſimi; cùm paupercula nullis planè remediis utebatur; ſed DEO ac Complexioni ſuæ robuſtæ rem totam commiſerit. Uno alteroque adhuc anno

trans-

tranſeunte mortua eſt, aliis, neſcio quo morbo vitæ filum abrumpente.

OBSERVATIO CXCII.

D. FRIDERICI WILHELMI CLAUDERI.

Lumbrici lati hiſtoria.

DE lumbrico lato, ob raritatem peculiarem conſcripſiſſe Tractatum *Spigelium*, atque amplè de hoc agere *Dan. Sennertum* in *Oper. Pract. cap. de lumbricis*, nec non Clariſſimum *Th. Bartholinum Act. Phil. Haffnienſ. Vol. II. obſervat. 47.* ut & alios, literato orbi haud ignotum eſt; Nihilominus notatu quoque digna ſequens de eodem mihi ſe obtulit obſervatio. Puer, quartum agens annum, incipit laborare atrophiâ, ſtomacho debili ac malè coquente, viriumque proſtratione: Vermes metuens Mater ejus, propinat aliquoties, laudabili cum effectu pulverem ſeminis Santonici ſolitum, unde copioſi, varii generis nonnulli ſpithamæ, & quod excurrit, longitudinem excedentes lumbrici excreti; cùm autem ſymptomata nullo modo remitterent, à Matre in conſilium vocatus, pro avertendâ ſeminali putredine ac exturbanda reſidua vermium cohorte, dedi aliquoties Elixir proprietatis, menſtruo alcalico præparatum, & juſſi puerum ſedili, quali tenera hæc ætas uti conſuevit, inſidere, cui lac calidum pro vermibus dulci vapore alliciendis, & ad exitum evocandis, impoſitum, inſuperque è lacte & ſaccharo compoſitos, clyſteres injici curavi, quo facto felici ſucceſſu lumbricus latus, ſex ulnas adhuc longus, qualem *Sennertus* noſter, ære inſculptum, exhibet, excretus; defecit tamen pars anterior vel caput, quæ ſub ſpecie muci corrupti ac purulenti exiit, ut proinde vera ejus longitudo non fuit cognita. Ab eo tempore nihil poſtea ampliùs vermium, puero ſucceſſivè reconvaleſcente, exiit, pro majori cau-

cautelâ tamen adhuc aliquoties exhibitum dictum Elixir proprietatis alcalicum.

[*A. 1688. d. 18. Januar. Altenburgo Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO CXCIII.

D. GEORGII FRANCI.

Abſceſſus oſſis cribriformis ſubſequente lethargo letalis.

DN. Johannes Chriſtophorus Otto SS. Theol. Stud. & Miniſterii Candid. Alumnus in Collegii Elect. Palat. Sapientiæ, quod Heidelbergæ floret, annos XXVI. natus, temperamenti Melancholici, jam à multis annis obſtructiones ſenſit in capite, maxime in naſo, quæ ab anno circiter circa finem ſagittalis ſuturæ prope coronalem in capite tanto cum dolore ingruebant, ita ut idem ad tempora usque etiam pertingeret dextra, ſalvis omnino temporibus ſiniſtris, totoque illo capitis latere ſequebatur naſi obſtructio & reſpirationis incommoditas, quare per nares varias adtraxit aquas aperientes & aromaticas, donec tandem materia quædam ſuccederet ſanioſa ſanguini permiſta, quæ ſenſim per ſiniſtrum efflueret naſum, adeoque Ozœnam referret, cum tumore naſi circa radicem. Poſt 9. menſes, prævio dolore & excretione materiæ purulentæ, ubi nares quaſi ſternutando emungebat, ſeceſſit oſſiculum tenue, inſtar lamellæ alicujus, ea figura & magnitudine.

Nihilominus perennabat dolor capitis & tumor naſi radicis, ſubinde materia ſanioſa ſubinde paullum cruenta effluente è nare ſiniſtra cum deperditione odoratus, & vitio loquelæ. Tandem poſt 2. menſes circiter denuo oſſiculum excrevit è naribus poroſum, & quaſi carioſum hac iterum figura & magnitudine,

cum ſanie cruenta. Advocor cum Dn. D. Steigero, Medico ord.

Noſo-

Noſocom. Electoral. in conſilium, damus aquas cum ſuccis plantarum traumaticarum in nares adtrahendam, & petiam ex ſpongia eodem remedio imbuendam naribusque indendam, tùm pro abſterſione, tùm mundificatione ac ſanatione, cui fini & ipſum opobalſamum loco affecto inunximus. Ante hos novem dies in templo pileum delapſum ſiniſtra manu è terra attollere voluit, non valuit autem, ob paralyſin ſiniſtri fere totius lateris, cujus & indicia apparebant in oculo, gena & ore, quod peſſimum ego ratus ſignum, generoſa quæque adhibui, ſed cum prognoſi mortis imminentis, maxime ubi lethargus ſuperveniebat jam à 6. diebus, ita ut ægerrime aut non excitari potuerit, donec tandem XXI. Jun. CIↃ IↃC LXXXVI. mane poſt hor. 4. placide, non tamen ſine motibus convulſivis in facie, ac bene præparatus obiret. Aperto cranio ſuperior cerebri ſubſtantia ſatis apparuit bona, niſi quod in gemino ſuperiore cerebri ventriculo ichor craſſior deprehenderetur, qui & ad tertium profluxit ventriculum; anterius vero ad ſellam equinam, immediate ſub gemino nervo optico ad principium ſpinalis medullæ aderat in cranio foramen, avellanæ nucis quantitate, materia craſſa & purulenta peculiari folliculo contenta plenum, quod derivatam materiam ſenſim ad naſum dimiſit, medulla circa cerebellum eodem ichore obruta, ut inde lerna totius mali exſtiterit.

OBSERVATIO CXCIV.
D. GEORGII FRANCI.
Hydrops pectoris cum abſceſſibus hepatis, & calculo ingenti folliculi fellis.

PRæter vulgares tres Hydropis apud Pathologos ſpecies, ſpecialior eſt ille Pulmonum, vel potius Pectoris Hydrops, quo Maximilianum Imp. interiiſſe ferunt, referente *Rolfinc. in Epit. Cogn. & Cur. part. corp. hum. aff. l.*

3. c. 9. p.m. 227. Et alia ejus exempla leguntur ex *Joh. Heintzio* ap. *Schenck. l. 3. Obſ.* teſte *Sennerto l. 4. Prax. part. 1. ſect. 2. c. 20. Salmuth Cent. 1. Obſerv. 13. Bartholet. l. 4. de Reſpir. c. 9. J. J. Wepfer Exerc. de L. Aff. in Apopl. p. m. 286. ſeq. Car. Piſo de Colluv. ſeroſ. obſ. 52. ſeqq. Thom. Bartholin. Cent. 2. hiſt. 66. River. Cent. 1. obſ. 88. Jul. Cæſ. Benedict* à Guelfalione *Conſ. 43. Otto Heurn. hiſt. 14. Fonſeca tom. 1. Conſult. 54. Joh. Rhod. Cent. 2. obſ. 4. Tulp. l. 2. obſ. c. 16. &c.* Hoc malum interdum à calculo cordis accidit, teſte *J. G. Schenk. l. de Lithogeneſia*, & frequenter animadvertitur in Rhachitide affectis, ceu obſervavit *Gliſſon. tr. de Rhachitide cap. 2. p. m. 14.* De eodem plura lege ap. *C. V. Schneiderum l. 5. de Catarrh. c. 4. p. m. 286.* & *Poterium Cent. 1. obſ. 2.* Juvat hac vice notabile exemplum proponere alicujus militis hoc hydrope atque abſceſſibus in Hepate defuncti Heidelbergæ, cujus hiſtoriam ad nos præſcripſit Nobil. atque Expertiſs. D. D. *Joh. Jac. Martini*, Sereniſs. Elect. Pal. Noſocom. milit. Medicus & Academ. Cur. his verbis: Anno 1685. d. 12. Septembr. in examine viſcerum Blaſii Plauel militis, hydrope, in ſpecie, pectoris, demortui, inveni in cyſtide fellea præſentem hunc, & jam diu Tibi, Præceptor ac Promotor æſtumatiſſime, dedicatum calculum. Pendebat is tunc temporis ℥ß. ʒß. jam verò ℥ß, minus ℈j. Durante morbo valde conquerebatur de dolore graviſſimo in regione hepatis, ſibi adeo moleſto, ut neque erectus ſtare, nec ambulare, ſed usque ad finem vitæ in lecto incurvus ſedere cogeretur. Aperto thorace pulmones, cor &c. aqua largiter innatabant. Cor ipſum admodum parvum, exſiccatum, & præter propter centum duris tuberculis per totum ſuperficiem obſitum erat, aqua pericardii tamen ferme deſtitutum. In Hepate tres erant abſceſſus, quorum maximus magnitudinem ovi anſerini ſuperabat. Hæc ſunt, Vir Magnifice, quæ in hoc cadavere notatu digna reperi. Offero ſimul animalculum hoc, quod nuper ruſticus quidam Lampertheimenſis (ad Rhenum è regione Wormatiâ) per alvum excrevit vi-

vum,

vum, & ipſemet occidit, mihique dono dedit: An verò, ut nuperrimè audivi, plura talia excreverit, cras, DEO volente, ab ipſo ægro percontabor. Vale. Heidelberg. d. 31. Maji, 1686. Hæc Cl. Dn. D. MARTINI, Amicus noſter ſuaviſſimus. Quod ſpectat calculos in veſica fellea, eorum ingentem dabimus catalogum è veteribus & recentibus Auctoribus in Lapicidina noſtra Microcoſmi in Abdomine, propediem edenda.

OBSERVATIO CXCV.

D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

Experimentum in dyſenteria.

MAtrona nobilis, triginta annorum, temperamenti ſanguinei, habitus pleni, ſtaturæ juſtæ, vegeta, pulchra & formoſa, &c. die 18. Auguſti 1687. (quo tempore dyſenteria epidemicè graſſabat) peperit infantem egregiæ ſpeciei & benè conformatum. Dolores poſt partum ſenſit acutos; ab uſu ol. amygd. dulc. c. ſpermat. cet. excluſit magnô nixu grumum ſanguinis, unde remiſerunt. Supervenit abhinc diarrhœa quæ ceſſavit, rediitque. Die 29. Septemb. teneſmum paſſa eſt: die 30. vidit excreta mucoſa, cruore permixta: appetitus ſtatim penitùs fuit proſtratus. Plerumque circa veſperam horrore perfuſa fuit, ſucceſſit calore, mox tormina afflixerant & dejectiones crebræ. Medicamentis fluxum ita moderatus eſt Medicus, ut nonniſi manè horâ plerumque ſextâ, & veſperi horâ tertiâ tormina ſenſerit ægra, & colluviem dyſentericam excreverit cum εὐφορίᾳ. Suaſit idem, ut infantem ablactaret tempeſtivè, ne locô nivei illius nectaris, ſub dulci melle latens venenum ſugeret. Paruit illa conſilio, & infantem ſuam alii commiſit nutrici tantiſper, dum valetudinem recuperaverit. Ne intereà lac deficeret, aut exaceſcerent lactiferi fontes, ut catulos, ad emul-

gendum lac mammis admoveret author fuit medicus. Suxerunt iſti ſtrenuè: alterâ luce diarrhœâ correpti excrementa largè eliſerunt cum impetu ſubflava & fluida, (cruenta autem nunquam viſa fuerunt) ut crebrâ lotione conſpurcati opus habuerint. Subindè quoq; vomuerunt ac ſi cholerâ morbo laborâſſent. Brevi abhinc ambo luridi & ſtrigoſi enecti fuerunt. Tertium proin adhibuit puerpera, & lactavit per biduum: diarrhœâ & idem correptus fuit: in abdomine puſtulæ rubræ densè proruperunt, pedumque extrema intumuerunt, poſteriores pedes ceu paralyſi affectos raptavit morbidus, ut tandem & ipſum in profluentem abjicere neceſſe fuerit: ipſa autem puerpera jam meliùs ſe habere occipiebat. A triduo quartum ſuffecit catulum; ægrota autem convaleſcit, appetit, ſellam rariùs adit, & vires redeunt. Sugit & hic canis ſtrenuè, & valet, & nihil morboſi apparet. Poſt diem 14. infantem ſuam propriis iterum admovit uberibus; habitus, qui ex alterius nutricis lacte minui videbatur, creſcit iterum, & ambæ vivunt pancraticè.

Alia nuper lactavit infantem dyſenterica: cum lacte toxicum brevi huic & labem lethiferam inſtillavit, ſtatim enim eôdem morbô correptus infans, terribiliter convulſus vitam, quam modò inchoavit, finivit.

SCHOLIUM.

FLumina exundaverant & rivi paſſim ripas ſuperaverant, quum tempeſtates inſolitæ obortæ ac nimbi tales ruerunt, ut & ædificia proſternerent, & ſecum raperent hinc inde torrentes, hominumque plures mergerent. Tunc quoque ingens vis culicum genus humanum malè habuit, præſertim ægrotantes, ut quâ ratione abarcerent beſtiolas & evitarent acumina earum vix ſuppeteret conſilium. Eodem tempore, quô fructus matureſcebant, diarrhœæ ſpecies afflixit, quæ brevi in dyſenteriam eamque epidemicam terminabatur.

Non

Non illos ſolùm hominum, qui fructibus veſcebantur immaturis, ſed promiſcuè quosvis adorta eſt, & tantâ cum ferociâ, ut primis ferè diebus proſterneret & ad orcum præcipitaret plures. Infantes præſertim malè habuit, quos enecuit intra ſeptem plerumque dies, & tantâ frequentiâ, ut funera denſa vel metum incuterent parentibus, quibus DEUS Ter O. M. proſpexit de ſobole. Cauſabantur plerique teneram eorum ætatem aut texturam; ſed rem omnem vix exhauriebant illi; nam & frequentiùs quàm alii corripiebantur morbô, & correpti decumbebant periculoſiùs, quòd non in omni dyſenteria, etiamſi epidemica obſervatur. Ab initio ſparſim quosdam, ſed ſatis ferociter invaſit: intendebatur abhinc lues & creſcebat eundo: vergente æſtate mitiùs egit, & deſæviit, tandem planè exſpiravit, ut quaſi tempora & ætates morbi diſtinguere licuerit.

Contagium fuiſſe & *μίασμον*, quod athmoſphæram, in quâ degimus, perſpiravit, & corpora humana pervaſit, ex ſuprà dictis patet; epidemicè quippe graſſabatur. Illa autem corpora, quæ hujus, tanquam materiæ cujusdam ſubtilis (cui omnia, quæ in hoc rerum univerſo, parent, & ad ejus modulum aguntur) perpluvio minùs erant proportionata, præ aliis propter oppoſitionem & occurſum particularem ad ortum, maſſam humoroſam inſolitâ fermentatione exagitavit; unde febris exarſit; inteſtina autem peculiari (propter peculiarem particularum figuram) malignitate perculit, ut mox plorarent mucum glandulæ (in quibus fortè commodiùs nidulatur venenum, quàm alibi) & effunderent cruorem vaſorum oſcula, roſione adapertâ. Illa contra corpora, in quibus talem non invenit particularum maſſam humoroſam conflantium diſpoſitionem, præteriit contagium & immunia reliquit. Poſtquam aliquandiu ſæviit, & in quibus opportunitatem nactum eſt, vim ſuam exſeruit cum magnâ ægrorum ſtrage, ſenſim ceſſavit & tandem elanguit venenum, aut ſpontè, quia tempeſtas vergebat, & frigore ejus vis elaſtica

ca fracta fuit; aut quia corpora humana modò aliter erant temperata; aut quia non ſuperfuerunt, quæ non perſpirârit contagium. Pleroſque non niſi ſemel adortum eſt, quia concitatâ fermentatione maſſa humoroſa jam ad modulum ſuum fuit diſpoſita & exaſciata. Eâdem fortè ratione contingit, quòd ii, qui repetitô inunctiones mercuriales experti fuerant, tandem ad ſalivationem permoveri nequeant; quia particulæ maſſam humoroſam conſtituentes, effervеſcentes crebrò eum mercurialibus ita conciduntur, ut illæ abhinc in maſſam ſanguineam introductæ non inveniant, cum quibus effervеſcant humores; id quod aliquoties miratus fui.

Contagium, ubi ortum fuerit ambigitur; promiſcuè enim homines, ſive fructus horæos comederint, ſive ab his ſibi temperârint, invaſit. Illud tamen notandum, in ſuburbio primò natam impenſiùs ſæviiſſe, quàm alibi; vix enim dabatur domus, in qua non decumbebant, & decumbebant periculoſiſſimè infantum plerique. Ibi præterea morantur homines, qui obvia quævis, eſui ſi ſint, etiamſi ſordida promiſcuè latranti ingerunt ſtomacho: facilior quoque iſtis patet aditus ad hortos & pomaria, ut tempore matutinô & ante diluculum graſſentur per ea, & colligant fructus per noctem deciduos, quod urbicis denegatur & delicatioribus, & ab hortis remotioribus. Cùm fructûs immaturi ſint fermenteſcibiles, & particulæ conſtituentes in via ad explicationem & evolutionem, nullum eſt dubium, qui accedente fermentatione in poro alimentatio peculiare miasma oriri queat, inteſtinis quàm maximè infenſum: quemadmodum videmus alios aliis partibus inſidiari, humores diverſis ſalibus imprægnatos, ut alii epilepſiam, ulcera ſerpentia alii, alii elephantiaſin, ſcorbutum alii, alii ſiphilidem & alii cancrum efficiant: unô verbô ſexcenta illa Hippocratis reperiuntur, & vix in officinis Chymicorum tanta reperitur tamq; diverſa ſalium differentia. Fermentatio autem quid valeat in producendis novis naturæ phæ-

nome-

nomenis, illi nôrunt omnium optimè, qui Chymica tractant.

In ſuburbio impenſiùs ſerviit lues, quia minûs cauti, etiam moniti excrementa in loca publica projicere non verecundantur, unde densâ particularum venenatarum agmina per aêrem volitant & confertim corpora humana inceſſant, quæ longinquè deducta ſenſim diſperguntur, fiunt rariora, nec tantam nocendi vim obtineat.

Forſan ad fovendum hunc infauſtum fœtum multum contulit aëris conſtitutio. Propter exundationes aquarum commovebantur corpora, antè quieta diu, & fortè ſitu corrupta, quæ noſtris regionibus invecta poſt aquarum ſubſidentiam computruerunt: unde fortè & ingens illa vis culicum prodiit: ex tali namque putredine vis activa in inſectorum ovulis cietur, & animalcula excluduntur, fortè tali aëre infecto gaudent & animantur citiùs.

Intra dies quatuordecim plerumque, quemadmodum in febribus nuperis continuis deflagravit, & fermentatio deferbuit: intra hos enim aut necabat aut liberabat: necuit ubi majorem particularum reſiſtentiam invenit, majorem ita fermentationem cievit, & graviora excitavit ſymptomata: liberavit autem eos, in quibus minùs reſiſtentia occurrit, nec enim tanta nec tam gravia excitavit ſymptomata, maſſam tantùm ſangüinis perpurgavit.

Plerisque cum fructu ab initio morbi exhibebatur deterſivum ex Rhabarb. c. Aq. Plantag. & Syr. Roſar. ſ.ſ. quo excuteretur miasma glandulis inteſtinalibus ceu loculis adæquatis inhærens, & eadem opera ſaburra humorum eliminaretur tempeſtivè. Abhinc Ol. Amygd. d. cum Rhabarb. expreſſum: Aq. Roſar. Plantag. cum Saccharo; præſertim Alexipharmaca Theriacalia utramque faciebant paginam: incaſſum tamen laboratur, niſi opiata ſuccenturientur, remedia planè divina in hoc morbo. Quidam ſecale torrefactum, in pulverem

verem redactum cum vitello ovi manè atque veſperi, magnô ſuô commodô ſumpſerunt. Clyſteres parum profuerunt: mitiſſimi quique ſtatim reddebantur absque mollimine. Succum cancrorum fluviatilium tam in juſculis, tam clyſteribus commendavit Celeberrimus FRANCUS, Collega honoratiſſimus, quô vix dari contra gangrænam in inteſtinis remedium aptius experientiâ didici.

Inter plures curæ quoque meæ ſe commiſit Matrona nobilis, cujus hiſtoriam morbi ſuprà memoravi. Inteſtinorum cancellis non includi venenum, aut in eorum glandulis ſolùm nidulari, ſed penitiùs progredi & in ipſam maſſam ſanguinis irrumpere clarô hôc experimentô didici. Non enim ſcaturit lac in mammis, ſed profluit ex fonte, unde dimanant omnes in corpore humores. Tantæ autem eſt pervicaciæ venenum dyſentericum, ut neque in maſſa ſanguinea ſubigi potuerit, nec in mammis novâ mutatione emendari, ſed vim ſuam intemeratam retinuit ad intima usque catulorum exta, & inibi temulentiam ſuam exercuit, quemadmodum in infante ab altera dyſenterica lactato, quem brevî peremit. Exinde apparet eandem ferè, quæ in febribus continuis & malignis, tenendam eſſe medendi methodum. Apparet inſuper lupum ſtabulô includere illos, qui adſtringentibus hîc certant; pernicioſos autem eſſe, qui purgantibus inteſtina lacerant, & inflammationem accelerant. Spontè ceſſat excretio, poſtquam venenum aut abactum, aut ſubactum deſæviit. Clarè hoc patet ex catulorum hiſtoria, quorum priores majorem veneni vim experti obierunt; tertius ejus ſpicula non effugit, varias quippe ſubiit calamitates; mitiorem tamen prioribus ſortem expertus vitam ſervavit tantiſper dum ſubmerſus fuit: ultimus impunè ſuxit & ſuo exemplo infanti fontes ſalutares matris monſtravit, quibus hucusque lætatur.

[*Heidelbergâ 1688. d. 20. Januar. Auguſtam miſſa.*]

OBSERVATIO CXCVI.
D. JOHANNIS RICHIER.
Fruſtula tubuli, per quem attrahitur fumus tabaci, in veſica reperti.

ANno 1683. cum Lugduni Batavor. praxin exercerem, Ducibus Excellentiſs. D.D. Profeſſorib. Schacht & Cranen, celebrata fuit Lithotomia in Viro Gallo, qui vocabatur Petrus Gyrard, triginta circiter annorum. Is à longo tempore obſtructione urinæ laboraverat, cum autem hoc anno ex Anglia in Hollandiam veniſſet, rurſus, tantis doloribus afficiebatur, ut eos amplius perferre non valeret, præſertim quia ſtylum æneum, quo in urethram immiſſo obſtructionem reſerare conſuevit, ſecum ſumere oblitus fuerat. Verum hoc deficiente imprudens homo tubulum intruſit, quali utuntur, qui fumo tabaci delectantur; ſed vix intruſerat, cum frangeretur, remanſitque pars ejus in collo veſicæ immobilis. Magis anxius itaque redditus miſer, diu tentavit extrahere, ſed fruſtra; tandem neſcio quo conatu tubulum fregerit, cujus utraque pars ſe in veſicam recepit. Ab illo tempore facti ſunt dolores atrociores, & quando ſupinus decumbebat, fruſtula ſurſum deorſumve ferri non ſine magna moleſtia percipiebat. Doloribus continuis fatigatus lithotomiam pati conſtituit, credens non tam à tubulo, quam à calculo dolorem oriri. Hanc operationem itaque præſente Excellentiſs. D. D. Schacht, aliisque quamplurimis Medicinæ Cultoribus ſpectantibus inſtituit & feliciter peregit Expertiſſimus Lithotomus & Chirurgus Dn. Schmaltzius: verum nullus repertus fuit in veſica calculus, ſed ſabuli & materiæ veluti limoſæ magna quantitas: fruſtula tubuli, quæ conjunctim ſumpta tres digitos transverſos circiter longa erant; jam dum materiâ calculoſâ aliquot ſeptimanar. ſpatio

obducta deprehendebantur. Vulnere ſanato abivit, & ad huc, ſi vivit, putat extractum ſibi fuiſſe calculum: nam cum in principio illud crederet, nolui ei rem aperire, ne forte triſtitiâ nimiâ afficeretur, cogitans malum rediturum. Hoc eo facilius fieri poterat, quod fere ſolus eram, quem intelligeret. Nam aliam præter Gallicam non callebat linguam. Antequam diſcederet, accidit, ut urinam emitteret valde turbidam, quæ cum aliquandiu in matula vitrea fuiſſet, reperiebatur in fundo materia limoſa: hanc jubebat Excell. D. Schacht ſupra fornacem ſiccari, quod cum factum eſſet, dura admodum fere inſtar calculi reddebatur. Præſcripſit deinde decoctum, quod mihi & quibusdam ſuis diſcipulis tanquam arcanum communicavit, unde factum eſt, ut urina poſt tres vel quatuor dies redderetur optima.

OBSERVATIO CXCVII.
D. JOHANNIS RICHIER.
Vitium manus in utero contractum curatur.

HOc anno 1687. quidam è primariis in hac urbe Alzæa me vocari juſſit, ut viderem infantem quinque vel ſex dierum, qui ſtatim ab ortu ſiniſtram manum habebat pendulam atque flaccidam: digitis nihil quicquam premebat, quemadmodum faciebat dextrâ. Re examinatâ, intellexi, matrem laboraſſe ultimis graviditatis menſibus neſcio quo malo manus ſiniſtræ, & ſolitam fuiſſe manum ſiniſtram pendulam ſervare. Cum hæc valde ſollicita eſſet, juſſi ipſam bono eſſe animo, ſpemque curationis feci; quandoquidem hunc affectum ultimis graviditatis menſibus, ſcil. octavo vel nono, ortum eſſe probabile erat. Præcepi itaque, ut quotidie bis vel ter manus foveretur aquis Anhaltin. & Arthrit. deinde ut ferulæ ex papyro conglutinata carpo

po adaptarentur, quo manus debito ſitu ſervaretur. His per aliquot ſeptimanas diligenter obſervatis, manus ſiniſtra æq; bene ſe habuit ac dextra.

OBSERVATIO CXCVIII.
D. JOHANNIS RICHIER.
Omento ab imperito chirurgo ſine prævia ligatione abſciſſo, curatur æger.

Ruſticus nomine Hering fere quinquagenarius ex pago Turnturkem in Præfectura Alzæana, Wormatiâ domum repetens, ruri à quodam juvene fabro ferrario, gladio valde acuto vulneratus fuit in hypogaſtrio ſiniſtro: à ſociis curru vectus fuit Oſthoviam, ut Chirurgus hujus loci curam vulneris haberet, cum vero affines huic non ſatis fiderent, advocatus fuit adhuc alius ex vico Weſthoven: verum ſubortâ mox inter ambos lite; hic abivit. Juſſu itaque ampliſſimi noſtri Præfecti, Chirurgus ordinarius Fac & ego Oſthoviam viſuri vulneratum nos contulimus, quem valde anheloſum & ventrem tumidum reperimus: ex adſtantibus intellexi chirurgum aliquid extra vulnus dependens reſecaſſe; non dubitavi fuiſſe omenti partem; negabat quidem in principio Chirurgus, ſed cum inſtarem, rem faſſus eſt, ut ut antea affirmaviſſet ſe illud in abdomen rurſus intruſiſſe: poſtea mihi abſciſſam omenti partem palmæ magnitudine tradidit. Ipſum vehementer objurgavi, quod non omni conatu repoſitionem tentaſſet, vel ad minimum ante abſciſſionem, ut ſolet fieri in ſimili caſu, ligaſſet: nam hoc pacto arteriolæ non tantam ſanguinis quantitatem fudiſſent. Attamen non obſtante craſſo hoc errore curatus fuit vulneratus, quamvis plena curatio ad aliquot ſeptima-

nas protracta fuerit: nam in principio furculis alaribus ipſum ingredi neceſſe fuit: tumor etiam magnus in inguine herniam mentiens, aliquandiu obſervatus fuit, qui poſtea evanuit: febris quoque ut & alia ſymptomata, nobis negotium fecerunt, tandem Dei beneficio ipſum reſtituimus, ut quosvis labores ruſticos perficere poſſit. Aliquot medicamentis Foreſti, mutatis mutandis uſi ſumus feliciter, nam ſimilem fere obſervationem habet. Libr. VI. Obſervat. Chirurg. obſerv. 7.

OBSERVATIO CXCIX.
D. JOHANNIS RICHIER.
Veſica ſanguinis totum os infantis occupans.

SUb finem anni 1686. paupercula fœmina Alzææ gemellos peperit, quorum alter habebat veſicam ſanguine repletam, totum os occupantem etiamq; extra illud pendentem. Parentes hac re inſolitâ perterriti (me in itinere occupato) advocant Chirurgum & Paſtorem; urgentq; veſicæ apertionem, quia infans ſugere non poterat, negat in principio ſe facturum, verum cum ii, ut & Paſtor inſtarent, in conſilium adhibito alio Chirurgo, levi punctura veſicam aperuit; ſtatim proſiliit ſanguis, non ſecus ac ſolet fieri arteria vulnerata, continuavitque aliquandiu donec vitam cum morte commutaret. Apertionem capitis & colli, quam petebat Chirurgus, non concesſerunt Parentes; ille tamen obſervavit, poſtquam, emiſſo ſanguine, flaccida reddita eſſet veſica, linguam ſed ſolito breviorem: ipſa vero veſica cum faucibus communicationem habere videbatur. Alter gemellus nihil tale habebat, ſed valde debilis paucis poſt diebus alterum ſecutus eſt. Reſtat ut jam dicam unde hoc evenerit. Pharmacopœus peregrinus, ni fallor ex Weſtphalia

lia in itinere pleuritide correptus in noſtram urbem deferebatur: ego poſt aliquot dies vocatus, ipſum graviſſimâ pleuritide laborantem inveni; præter alia remedia venæſectionem ſuaſi, præſertim cum adeſſet plethora, aſt filius aliique affines conſentire noluerunt prætendentes in ſua Patria Venæſectionem in ſenibus non celebrari, quamvis hic ſaltem quinquaginta & aliquot annos natus eſſet. Iterum urgeo, ipſi vero negant: præſcribo itaque alia remedia, dato tamen prognoſtico futuræ mortis, quæ etiam poſt duos dies accidit; verùm paulò ante ipſius obitum ſatis largam ſanguinis copiam per os excrevit, tum ſed nimis ſerò, præ conceptæ ſuæ opinionis vanitatem animadverterunt. Sed ut ad propoſitum revertas, mulier illa de qua ſuperius, huic pleuritico linteis ſanguinem ex ore prodeuntem abſtergebat, & quia jam gravida erat, procul dubio inde hoc vitium contraxit fœtus.

[*Ab Exc. Dn. Argo communicatæ, & Heidelbergâ Auguſtam A. 1688. d. 20. Januar. miſſæ.*]

OBSERVATIO CC.
DN. ROSINI LENTILII.
Ictus bombardæ poſt tres demum Menſes lethalis.

ADoleſcens 19. annorum, eruditus, modeſtus, Academiæ Candidatus, Affinis ſui, Cauponis, diverſorium cum commilitone ingreditur. Accidit, ut ibi forte quidam Eques diverteret, ſuosque ſclopos manuarios de pariete ſuſpenderet. Adoleſcente per feneſtram proſpiciente, commilito ſclopum alterum, ut ſolent vani juvenes, manibus temerè tractat, cumque ille in eo eſſet, ut caput hypocauſto rurſum inferret, ſclopus heu! diſploditur, vulnusque miſero infligitur palliato; qui, humi proſtratus, animo prope linquitur. Accerſuntur illico Chirurgi bini, quorum

 rum

rum tunc alteri negotium extra portam erat. Alter ſanguinem prius, quem copioſum plaga evomebat, abſtergit, cujus ingreſſum ad principium ſacri dorſi muſculi ſiniſtrorſum reperit, & cum ſtylum, ad ſacrum os allidentem, ulterius promovere non poſſet, bono jubet animo vulneratum eſſe, non enim globo plumbeo gravidum fuiſſe ſclopum. Siſtitur ſanguis, vulnus deligatur, ictus medicaminibus utcumq; reficitur, cumque ad ſe rediens dolorem in femore dextro quiritaretur, caligis exuitur. Ecce tibi globus plumbeus in pavimentum prolabitur. Adducitur poſt tres demum horas *falſus* in *opinione Chirurgus*, vim magnam ſanguinis invenit, & vulneris exitum in ventre muſculi glutæi majoris. Medicorum alter internis ſymptomatis; vulneri Chirurgus ſolus præficitur. Quid actum ſit per ſeptem hebdomadas, id ego quidem ignoro. Certe atrophia ſiniſtri cruris, & hanc excipiens tabes univerſalis, exitum haut lætum minitabantur. Tunc & ego à Parentibus vocatus advolo, deligationi interſum, turundas ob utriusque orificii prætenſam anguſtiam non amplius adhiberi cerno, cum tamen pus exiret non tantum, verum & ſtyli utrinque ſatis profunde impingi poſſent: qui ſtyli, licet ab utraque parte alliderent, non tamen collidebant, ſed utrimque ad os ſacrum allidebant. Orificia ambo binas propemodum à ſe palmas diſtabant. E ſuperiori materia multa valde fœtida, parum ex inferiori profluxit. Jubentur iterum, ordinario quoque Medico conſentiente, turundæ applicari, quæ, ſuperior præcipue, ſemper nigræ extractæ, omine parum fauſto. Tabes interim de die in diem augeri, appetitus in totum aboleri, ſitis urgere, vires diminui. Præterlapſis aliquot diebus Chirurgus, ut promtiorem puri exitum pararet, applicato corroſivo ad medium ſacri muſculi fonticulum ibi excitat, ſed illinc nil unquam puris excretum. Non multo poſt tempore tumor obſervatur cum dolore ad dextrum lumbum, ſupra protuberantiam dextri oſſis ilii, quem fruſtra diſcutere conabamur.

Is de

Is de die in diem quoque creſcens, denique pus ibi latere innuit. Applicatur & ibi corroſivum. Apertus fonticulus vim pænè incredibilem puris fœtidiſſimi, idque quotidiè, profundebat: fœtor cadaveroſus omnium nares, ad internecionem propemodùm, feriebat. Omnia ruere in deterius. Parentibus tamen ſpes adhuc ſupererat, qui nil, niſi appetitum proſtratum cauſſabantur. Hinc nos adoriuntur, neſcio, cujus ſuaſu, ut emeticum emaciatiſſimo ſceleto, & exhauſto viribus ſemimortuo præberemus; cui petito, cùm velificari nollemus, adierunt latronem quemdam vicinum, balneatorem, qui præbitô vomitoriô hominem intra paucos dies enecavit.

SCHOLIUM.

QUamvis hæc obſervatio minoris videatur momenti, quam ut *Ephemeridibus* hisce *curioſis* inſeratur, quippe proletaria; nihilo tamen minùs ex inſequentibus patebit, non eſſe à nobis fruſtrà prolatam. Id enim ſolum nunc agemus: *An ejusmodi vulnus non fuerit lethale pronunciandum?* Sectio cadaveris multum hîc poterat. Sed, quis à noſtrate vulgò eandem extorqueat? Audio quosdam eſſe adortos Parentes, neque cum DEO, neque Medicis, neque Chirurgo, neque ſecum contentos, ſectionem uti concederent, reſpondiſſe moroſos & plebejos homines, *nolle ſe filium ſuum, poſt perpeſſos tot intenſisſimos dolores, poſt mortem deglubi?* O ruſticam progeniem! Habeant itaque nunc ſibi, quòd perpetuis animi fluctuationibus ſe macerent, utrum potuiſſet ſalvari filius, nec ne? Utrum omnia facta, quæ fieri oportuit? Siquidem quotidiè nunc hoc nunc illud cauſſabantur moroſi homines; nunc medicamenta interna, nunc externa, minùs erant guſtui, ita perpetuò muſſabant. Si cadaver ſectione apertum fuiſſet, poterant iſti liberari à præſumtionibus vehementer ſuſpectis, & mala fortè multa, poſt ſeros annos

inſe-

inſecutura, præcaveri. Sed vaniſſimum vulgus chorda ſemper eadem oberrat, nec contra ſycophantarum id generis morſum eſt ullum remedium. Nunc aperiam ego primum, quid de vulnere ſuſpicer. Ac primò quidem, antequam ipſum vulneratum adſpexiſſem, ex aliorum relatione, atrophiam adeſſe ſciens, ſuſpicabar, num fortè per globum bombardarium læſæ fuiſſent glandulæ chyliferæ lumbares, ad vertebras lumbares, inter muſculos pſoas ſitæ, quæ chylum è lacteis exceptum lymphæque mixtum per ductum thoracicum cordi advehunt, præſertim quòd in homine magis ad ſiniſtrum latus vergant; id quod plagæ tunc quidem mihi recenſitus in- & exitus ſuadebant. Sic enim ego mecum: ſi iſtæ glandulæ, aut earum certè una vel altera, ſunt læſæ aut ruptæ, utrumque chylus per lacteas adportetur, attamen tunc, ubi eſt læſio, emanabit in cavitatem abdominis, nec ductui thoracico cordi advehendus communicabitur, unde neceſſariò, ob defraudatam vel omne, vel ſufficiens nutrimentum, inſequi tabes, quin & mors inevitabilis, debet. Simile enim quid in Iſchiade diuturno interdum obſervatur, ubi denique ab humorum & confluentium acrimoniâ primùm partes carnoſæ & muſculoſæ adroduntur, unde apoſtema, à cujus pure, ob viciniam & dictas glandulas rodi neceſſe eſt. Tale exemplum *Crailshemii* aliquando videram in viro triginta & aliquot annos nato, robuſto & toroſo, qui inſtar ſceleti, non tamen proſtrato usque ad mortem appetitu (comedebat enim affatim) emacuit, tandemque defecit incredibili puris copia per abſceſſum lumbi alterius, à diuturno Iſchiade provenientem, effluente. Simile quid hîc accidit in muliere plus quàm ſexagenaria, veluti ambobus prædixeram. Hæc equidem tunc mea fuit ſuſpicio. Sed poſteaquam ipſe vulneratum adire ſum juſſus, inveni ſitum vulneris multò decliviorem, quam ut iſtæ glandulæ potuiſſent inde lædi. Intereà tamen, cùm & ſtyli utrinque ad os ſacrum allidérent, & id non tantùm læſum vehementer & contuſum oportuerit, verum etiam globus

bus

bus deflexerit, & vulnus tortuoſum effecerit, inſuper atrophia in femore dextro inciperet, in eam deveni opinionem, nervos quoſdam inſignes, è foraminibus oſſis ſacri, dextrâ ejus parte prodeuntes, & ad iſtud femur pedemq́ue protenſos, fuiſſe læſos, (quod non poteſt non eſſe factum) & hinc ortam tabem. Nam unde tabes alioqui? Quamvis enim non cum illis ad amuſſim faciam, qui juxta *Anglorum* iſtam hypotheſin, nervos nutritioni materiam præbere adſerunt, attamen cum *Swalbio ventric. querel. & opprobr.* haud ſanè parum ad nutritionem ſpiritus animales conferre arbitror, quatenus ſanguini & ſero alimentario partes alluenti characterem quaſi vitalem & ſymbolum ſpecificum imprimunt, quod equidem, ut fusè probem, hujus loci non eſt. Imò cùm tumor in dextro hypogaſtrio ad proceſſum oſſis ilii obſervaretur, licet reliqui non conſentirent, in ea tamen opinione fui, à vicino oſſe ſacro carie (cujus ob mollitiem & humiditatem per eſt facile particeps) infecto, dictum os ilium iſtius lateris contagium quoque hauſiſſe, contraxiſſeq́ue affectum ſpinæ ventoſæ ſimilem; ideòque malum, accedente cumprimis ob conſenſum nervorum univerſalitate, vix iri ſuperatum, ſtatim concluſi. Os autem ſacrum carioſum fuiſſe, non tantùm probat vulneris neceſſitas, ſed & turundæ illinc exeuntis perpetua ferè nigredo, & puris fœtor teterrimus, quod idem cum oſſe ilio factum abſceſſus ille & copia putidiſſimæ ſaniei evincere videntur: Taceo, quòd aliquæ oſſis ſacri portiones abſceſſerint. An autem ab initio os iſtud potuerit à carie ſalvari, ſi inciſio major in ſuperiori vulneris orificio facta fuiſſet, ut ſic eò facilior ad os dictum aditus extitiſſet, ego quidem ignoro, qui, quid ante me actum ſit, per 7. hebdomadas, neſcio. Nec obſtat, ſi nervi fuiſſent læſi, tunc motum & ſenſum in illo crure abolendum fuiſſe; ſiquidem horum ſunt ibi 5. l. 6. paria, quorum aliqua manere ſalva poterant. Quidquid ſit, ſectio potuerat operta recludere. Jam verò ad quæſtionem de vulneris hujus lethalitate; ubi viſendum,

quanam hactenus vulnera dicantur lethalia? *Dryandri noſtri Medicina Critic. p. m. 96.* ex *Guidone* allegat: *Vulnera lethalia eſſe alia per ſe talia & neceſſariò, quæ inevitabilem mortem adferunt, nec ex iis ullus unquam juvatur; vel per accidens & non neceſſariò lethalia, quæ calamitoſa quidem cenſentur, aſt non neceſſariò occidunt,* unde etiam nomen habent, quòd, niſi ritè tractentur, ex iis etiam vulneratis moriendum ſit &c. Severior eſt *Farinac.* celeberrimus JCStus (quem allegat & probat *Pfizerus,* im vernünfftigen Wundenurtheile *lib. 1. cap. 3.*) *tit. de homicid. quæſt. 125. num. 5.* Quum *vulnus per ſe lethale deſcribit, ex quo homo ſtatim & intra paucas horas, quamvis maxima & ea poſſibili ſolicitudine tractatur, moritur:* Quocum conſentit *Sennertus lib. 6. prax. part. 4. cap. 3.* Quæ deſcriptio ſi vera eſt, inepta queat videri noſtra quæſtio. Sed dantur alii mitiores, quos intereſt *Carpzovius Prax. rer. Criminal. part. 1. quæſt. 26. §. 3.* *Vulnus lethale* id in genere appellans, *quod plus tendit ad mortem, quàm ad evaſionem,* & quod mortali vulnere affectus dicatur ille, qui ſecundùm regulas artis Medicæ non poteſt evadere, *niſi cum magna difficultate,* ubi non refert, §. 4. an hoc caſu alia quædam cauſa promovens ſupervenerit, necne? Etſi enim vulnerato imperitus aut planè nullus fuerit adhibitus Medicus, vel etiam malum regimen ipſius vulnerati concurrat, nihilominùs tamen, ſi vulnus lethale aut mortiferum inflictum ſit, vulnerans de occiſo teneatur. Plerumque autem à diebus vulnerationis ad diem obitus vulnerati lethalitatem arguere ſolent, ita, *ſi vulneratus à primo vulnerationis die usq; ad quartum, à quarto ad ſeptimum, à ſeptimo ad nonum (ceu intercalarem Criticum) vivat, poſt autem moriatur, iſta vulneratio non per ſe, aut neceſſariò lethalis cenſeatur. Pfizer. loc. alleg. cap. 4.* Attamen *Carpzovius l. c. §. 19.* alios tantùm triduum conſtituere, alios 5. alios 8. dies, alios etiam 8. menſes, alios triennium, adſerit, & denique claudit: *Si Medici teſtentur, atq; deponant, vulnus inflictum lethale fuiſſe, ex eoq; occiſum obiiſſe, nec evadere potuiſſe, & tunc horum,*
ceu

ceu peritorum in arte ſua, judicio credendum, & pœnam homicidii reo dictandam, non habitâ ratione brevitatis aut diuturnitatis temporis, quô vulneratus deceſſit. Id quod ad ſcopum meum quàm optimè fuit, & meliùs adhuc iſta lethalitatis deſcriptio, quæ legitur in *Medic. Crit. p. 98.* nimirum vulnus, quod immediatè, inevitabili neceſſitate, nullô interveniente ſymptomate, lethum infert, idque nunquam declinari poteſt, niſi θεός τὶς ἀπὸ μηχανῆς ſuccurrat, & præter omnem ſpem ſanetur: aut quæ habetur *p. 344.* ubi *vulnera ſimpliciter lethalia dicuntur, quæ neceſſariò mortem inferunt, nec ullâ arte ſanari poſſunt.* Videamus igitur, an Adoleſcentis vulneri, cujus in obſervatione facta mentio, iſta definitio, nimirum quòd fuerit per ſe lethale, non competat? Ubi ſtatim illud declino, me nolle, quo ob *empyreuma*, cujus ratione omnia vulnera globulis facta ſunt perículoſiora, quia partes affectas ad ſphacelum diſponunt, hoc lethale dicendum ſit? Vid. *Pfizer. l. c. cap. 7.* Siquidem aliud eſt, eſſe periculoſum, aliud lethale. Sed illud volo, *an, ſi pars ad Facultatem naturalem, vel, ſi mavis, nutritionem hominis adeò neceſſaria, ut ea læſa nutritio corporis fieri non poſſit, atq; ita lentâ morte utcumq; partibus nobilioribus ſalvis, neceſſariò vulnerato tabeſcendum ſit, caſu aliquô ita lædatur, ut nullâ arte ſanari poſſit jam; an, inquam, ejuſmodi vulnus non ſit per ſe & neceſſariò lethale dicendum, non obſtante, quod vel dimidium annum, aut ultra, ægrotus ſupervivat?* Et certè, ſi rem penitiùs conſideramus, videtur, quod ſic: Nam, ſi vita hominis conſiſtit in perenni flammæ vitalis luce & ardore, huic autem perpetuò pabulum ſit miniſtrandum, quod fit ope nutritionis, & verò hanc abſolvat cibi & potus concoctio, chylificatio, chylique in ſanguinem commutatio, viſcera autem hisce muniis dicata ita per vulnerationem læſa ſint, ut eorum ſanatio ſit inter τὰ ἀδύνατα, adeòque flamma vitalis pabulô ſuô defraudata, denique deficere, & inde homo neceſſariò mori cogatur, *quid intereſt, num paucis diebus intereat, an lentâ morte tabeſcat? niſi quòd*

hoc ultimò pactò plura ipſum & diuturniora tormenta maneant? Jam verò (*loquor ex hypotheſi.*) in hoc noſtro ejusmodi læſo, cujus nullâ arte reſtitutio ſperari poterat, contigit, & miſero neceſſariò, poſt tres quoque menſes moriendum fuit, tametſi & Medicus & Chirurgus nil intermiſiſſent quidquam, quod ad eum ſalvandum neceſſarium videbatur; *igitur non video, queî vulnus iſtud non debeat dici per ſe lethale?* Nam, ſi ille tantùm cenſetur homicida, qui homini lethale vulnus infligit tale, unde viſcus aliquot vitale (v. g. cor) inſanabiliter lædatur, & patiens, vel ſtatim cum ipſo ictu, vel intra paucas horas aut dies moritur, tunc homicida non erit, nec dici poterit, qui hominem carceri incluſum, ſubminiſtrato vel nullo, vel tam novercali nutrimento, ut quotidiana virium conſumtio reparari non queat, intra ſeptimanas aliquot, fame enecat. *Igitur is æquè occidit, qui partem corporis nutritioni dicatam adeò lædit, ut ſuô amplius fungi officio aut non, aut tamen inſufficienter, poſſit.* Hinc itaque patet, quod, quia dictum vulnus, ex hypotheſi, lethum neceſſariò attulit, nec ullâ arte ſanari potuit, illud fuiſſe per ſe lethale. Nervos enim ruptione læſos aut glandulas lacteas pertuſas nemo unquam aut ſanavit, aut ſanarit. *Sic igitur vulnerator ſit capite plectendus?* Id abſit à me dici. Primò enim certus non ſum, an ita ſe res, prout recenſui, habeat, ſiquidem denegata fuit corporis apertio; & hinc, *ubi mera eſt ſuſpicio, quantumvis rationibus haut infirmis ſuffulta, ibi pœna ordinaria locum non habet: Cùm meliùs ſit miſericordiæ, quàm ſævitiæ & crudelitatis reddere rationem,* vid. *Carpzov. l. c. §. 28.* Secundò vulneranti non erat animus nocendi, nedum occidendi optimum commilitonem & intimioris admiſſionis amicum. Hinc oriri poſſet alia quæſtio: *An ſufficiat nôſſe, ſitne vulnus lethale nec ne, & juxta hanc cognitionem ſententiam ferre?* Ita quæſtio haud eſt equidem fori Medici, hinc duobus tantùm verbis ajo: *Mihi videri potiùs, eſſe ex intentione vulnerantis, ſiquidem ea ſciri poteſt, quàm ex eventu judicandum,* cujus rei ratio cuilibet

bet exactè conſideranti ſtatim patet. Nam, ſi cui eſt occidendi animus, per ipſum non ſtetit, quò minùs inflictum vulnus lethale fuerit, quod quàm maximè lethale cupierat: Sicuti nec ictus in manu ejus ſunt, qui, dum cædem non intendit, attamen lethaliter vulnerat. Certè *Crailshemii* cùm miles commilitem bombardâ enecâſſet, tametſi vulnus lethale fuit, (cujus rei hiſtoriam recenſui in *Ephem. noſtr. Dec. II. Ann. III. obſ. 200.*) tamen, quòd invitus necem perpetrâſſet, à pœna capitis abſolutus eſt. Rurſum quæri poſſet: *Annon homicidii pœna afficiendus ſit ille, qui alium quidem lethaliter non vulnerat, ſed in ejusmodi loco conſtitutum, ubi neq; Medicus neq; Chirurgus opportunô tempore haberi queant; & ſic vulnerato, qui ſervari potuiſſet, ſit moriendum, exceptô tamen à parte vulnerantis moderamine inculpatæ tutelæ? Non inficior, me ad affirmativam inclinare.* Coronidis locô alia quædam circa vulnera non injucunda addemus. Illuſtriſſimus quidam S. R. I. Comes, Excubiarum Generalis Præfectus fœderati Belgii, in prælio celebri *Seneſenſi* globô plumbeô in femur dextrum poſteriora verſus petitus eſt, ita, ut nullâ arte globus extrahi poſſet, jamque videbatur ad incitas redactus: Conſiliô generoſi cujusdam Baronis *linguam vulpinam exſiccatam*, & in formam turundæ effictam, plagæ intrudit, quæ globum auſpicatò prolexit. *Geſnerus redivivus lib. de animalib.* idem de lingua vulpina teſtatur, *quòd vi attractivâ ſpinas, cuſpides & tela vulneri impoſita proliciat p. m. 124.* immò novi aliquos eam de tergo ſuſpendiſſe in ophthalmia.

Notabilem & admirandum plane *Ludovici Civilis* vulnerati, jam ſepulti, rurſum effoſſi, propemodum curati, iterum de feneſtra præcipitati, tamen à DEO ſervati, ſanati & per 40. adhuc annos viventis caſum deſcribit *Thuanus hiſtor. lib. 32. p. 666. a.*

Guineenſes telis venenatis vulnerati *oleo fervente* plagæ infuſo ſibi medicantur: *Braun. navigat. tertia p. m. 82.*

Bengalenſes certis diebus feſtis in honorem Deaſtrorum ſuorum, ſeſe ipſos, qua carnoſi, uncis ferreis de arbore ſuſpenſis infigunt, unde non tantum ſanguinis ne gutta quidem profluit, verum & iſta vulnera intra 2. dies à *Brachmanibus* perſanantur. *Tavernier Itin. Ind. lib. 3. cap. 14. Barclajus in Argenidis lib. 1. p. m. 8.* non injuſte, ſub Medicorum nomine Chirurgos ſeu vulnerarios notat, cum ait: *Poliarchum delibuto aceto vulnera lavaſſe, ne tumore arderent, oleoq; deinde, quod Aſcyri* (id eſt, hypericonis) *floribus tinctum erat, permulſiſſe, ſecuriorem notis inemtisq; remediis, quam in Medicorum fide, iniquiſſimam mercedem ex ſupervacua curationis mora interdum captantium.* Nam id non tantum frequenter fieri, teſtantur quotidianæ multorum querelæ, ſed & mirari nonnunquam cogimur imperitiam Barbitonſorum *in judiciis de vulneribus ferendis*, quum aptiores nonnunquam ſint ad ſtivam. Cum ante 5. annos lethaliter vulneraretur prope *Crailshemium* Ruſticus à Venatore, & ſtatim interiret, ex hæmorrhagia nimia, *Barbitonſor* paganus, crumeniſecæ ſimilis, à me examinatus, ita depoſuit: Der Stich ſey vornen in der Weiche hinein / und hinten hotte wieder hinausgegangen. Niſi verſus incidiſſet:

Hotta tibi dextram, monſtrat tibi Wüſta ſiniſtram,

non intellexeram, quid ſibi cum *Hotta* ſua vellet Bubulcus?

Veteres Gentilium etiam *carmina*, *remedia vulnerum*, norant, *ut omnis vetuſtatis certiſſimus Auctor Homerus docet, qui facit Ulyſſi de vulnere ſanguinem profluentem ſiſti cantamine. Nihil enim, quod ſalutis ferendæ gratia fit, criminoſum eſt.* Ita quidem *Apulejus apolog. 1. pag. m. 279.* Secus autem Chriſtianis eſt viſum, tametſi non *Helmontio*, qui cum in *tr. de virtute magna verborum ac rerum*, ſuo more multa de formularum ſive verborum efficacia in variis morbis, lepra, epilepſia, vulneribus, cruentis vomitibus, dyſenteria &c. diſſeruiſſet, conqueritur denique verborum uſum in Eccleſia per indiſtinctionem propemodum in abuſum iviſſe, per ſupinam

nam Cleri negligentiam. Verum iſte Auctor nominis æternitatem portentoſis cumprimis & paradoxis opinionibus, quo ſcilicet totum orbem in admirationem ſui raperet, quæſivit. Ejusmodi carminum aliquot mentionem *Sim. Paul. in Quadrip. Botan. ex Joh. Bapt. Porta* allegat, & *Epodia Carmina* antiquis dici notat *Lang. epiſt. Med. lib. 1. Ep. 34.* quæ per totum ſuper hoc argumento legi meretur. Nos *Traumatica* vel *Iſchæma* nominare poſſemus. Videatur & *Wierus de præſtig. Dæmon. lib. 5. cap. 19. p.m. 574.* qui & ipſe Homericum carmen allegat. Locus ap. *Homer. Odyſſ. lib. 19. p.m. 567.* talis eſt:

Ὠτειλὴν δ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἀντιθέοιο
δῆσαν ἐπισταμένος· ἐπαοιδῇ δ' αἷμα κελαινὸν
ἔσχεθον.

Vulnus autem Ulyſſis optimi divini (grum
ligaverunt ſcienter, in incantatione autem ſanguinem nitenuerunt.

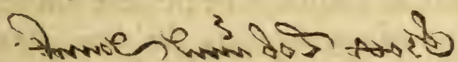
OBSERVATIO CCI.
DN. ROSINI LENTILII.
Mira ſymptomata in Virgine Epileptica.

VIrgo 21. Annorum in altera tibia puſtulam ſentit: hanc unguibus infeliciter lacerat: Factum inde ulcus cacoëthes. Natura illuc, ceu per naturalem fonticulum, ut in ejusmodi caſibus novum non eſt, conſueſcit excrementa ſeroſa deponere, aquam flaveſcentem acrem, non ſaniem laudabilem. Tentant primo domeſticis remediolis vulnus conſolidare, ſed laterem lavant. Accerſitur Chirurgus inconſulto Medico, nec toti per univerſalia proſpiciens curam ſuſcipit, quæ per tres menſes prorogatur. Conſolidatur deniq́ue ulcus; excrementa vero illinc excludi

ſolita,

ſolita, poſito ſic obice, tragœdias innumeras excitant. Primum enim appetitus proſternitur; adeſt artuum laſſitudo: ingruit quotidie circa quartam veſpertinam oſcitatio, nauſea, vomitus, horror: adeſt alvi conſtipatio: Durant iſta per menſem: Vocor denique & ego, ignarus quid rei cum Chirurgo geſtum. Febrem intermittentem quotidianam illic hoſpitari velle pronuncio: præſcribitur infuſum ad aliquot dies bibendum ſatis forte, quod nil operatur: acuatur purgantibus pluribus, omnia incaſſum: præſcribitur Tartar. emeticus ad gran. iij. ne vomitus unicus inſequitur, ſuperbibita licet cerviſia cum butyro aliisq́ue pinguibus. Clyſteres reſpuuntur. Intra 14. dies ab infuſo hauſto, cum veſperi circa tertiam paroxyſmus expectaretur, ejus eheu! loco, cum abeſſem, terribiliſſimi inſultus epileptici ingruunt. Utimur aliquibus medicamentis, ſed cum non ſtatim expectationi ſatisfacerent, intermiſſa: quin ſucceſſu temporis ægra medicamenta omnia pertinaciſſime, nec minis, nec precibus flexibilis, averſabatur. Paroxyſmus epilepticus per 8. nonnunquam plures horas durat: Alvus interdum intra octiduum non depoſita. Quid porro? cum paroxyſmus epilepticus deſiiſſet, *quaſi ecſtatica*, abolito ſenſu & motu, per horas nonnullas jacuit ægra, hinc uno impetu incepit *cantare hymnos, ridere, Germanicis rhythmis* (quales antea pangere nunquam ſciebat) *multa profari, diſſerere de mortuorum quorundam conditione, de cælo aperto, de rebus futuris*, ut ſummatim rem complectar, nos omnes in admirationem ſui rapere: quum ad ſe rediiſſet, nil eorum recordari! Incipiebat tunc paroxyſmus epilepticus tam accurate ſuam periodum obſervare, ut ſemper ſtatis 3. horis reverteretur, hinc rurſum per 3. horas interquieſceret, & cum ſonitu quaſi campanæ rediret. Eo appropinquante querebatur ægra primo de anxietate, hinc gelu per totam corporis peripheriam; quaſi aqua gelida perfunderetur: quin ea tam admiranda rerum facies per aliquod tempus erat, ut primo lævam manum iden-

tidem

tidem flecteret, hinc iſto pede convelleretur, mox, ordine accurate ſervato, dextrum latus hi motus occuparent, hinc capite dextrum verſus atque ſiniſtrum latus quam citiſſime nutaret, hinc palpebræ celerrime nictitarent, poſtea os varie torqueretur, una cum lingua, hinc totum corpus attolleretur, ut arcum efficeret, pòſt ſingultus fortiſſimus & palpitatio ſiniſtri orificii ſtomachi palpabilis vexarent, tantus erat iſte *Protheus*. Interim quidquid alimenti, vel promte vel coacta ſumeret, vomitu reddebat, excepto potu, *nil inde extenuata*. Immo totum denique latus ſiniſtrum ſenſu motuque carebat, ſic ut nec iſte oculus videret, nec auris audiret, abolito quoque linguæ uſu, & ſæpe per 48. horas, quaſi attonita, cubaret. Tunc, ſi quid vellet, geſtibus tabellam cum creta poſcebat, tunc *læva manu, ordine inverſo, à dextra verſus ſiniſtram, Judæorum more, quin inverſis quoq; litteris, clauſis etiam oculis, ocyſſime ſcribebat*, hunc vel illum v. gr. peregre venturum, hunc vel illum eſſe pro foribus &c. *ſic ut, quæ ſcripſiſſet, legi non poſſent, niſi obverſa ſpeculo:* exempli gratia, quum ſcribere vellet: Gott Lob und Dank; ita ſcribebat quod jam utcunq; ſana nulla arte efficere poteſt. Denique ſenſim malum deferbuit intra 4. menſes, nullis præterea exhibitis medicamentis, niſi, quæ dicuntur cordialia, tam in quam externa. Dies me deficeret, ſi omnia commemorare vellem, quæ diverſis temporibus acciderunt; præſertim, quum omnia medicamenta adeo reſpueret ægra, ſic, ut coacta ea adſumere, tantis anxietatibus premeretur, ut interdum momento animam exhalaturam crederent adſtantes; immo multa alia recenſebant mira, quæ teſtis auritus obtrudere pro veris non audeo; eorum tamen, quæ dicta ſunt, ocularis ſum teſtis. Suaſi vicinas balneas *Wemdingenſes*, ſed fruſtra. Præterito autumno iterum recruduit malum, ſed brevi deſiit. Nunc

audio convulſiones ſingulis prope noctibus redire; quis denique ſit eventus futurus, dies docebit.

SCHOLIUM.

PArum habeo, quod hic notare queam, excluſus tempore. Juvabit tamen aliqua notaſſe. Quis fuerit morbus, ſi quæratur, forte quis ipſum haut abſurde retulerit ad *convulſionum ſcorbuticarum* genus illud, quod à *Wiero* ſub nomine der Griebelkrankheit deſcribitur *tr. de ſcorbuto dolorifico, c. 3.* Ubi in hanc ſententiam egregia multa noſtro affectui conformia reperire eſt. Rurſum ulcera, quæ ſunt inſtar fonticulorum, antiqua, cum corpore non prius purgato, neglectis plane internis, conſolidantur, inter alios plures morbos auctores quoque convulſionum fieri, rationum juxta atque auctoritatum ponderibus comprobatum credimus. Inſignis eſt locus apud *Cratonem lib. 1. Conſ. 4.* inquientem: *Ulcuſcula pedum manantia, ſi intempeſtive deſiccentur, materiaq; repellatur epilepſiæ cauſam eſſe poſſe.* Cum adhuc eſſem *Crailshemii Phyſicus,* Lanio ſeptuagenarius ejusmodi ulcus jam ultra 30. annos in altera tibia, nonnunquam ſumme dolorificum geſtabat, *quoties autem id conſolidaſſet, floridum ſanguinem cum ſummo dolore mingebat, qui mictus, ubi ulcus, denuo apertum ſaniem eructaret ſuam, mox ceſſavit*: Conſului, ut ſupra ulcus competenti loco fonticulum ſibi pateretur excitari: verum, ut conſentiret, adigi non potuit ſenecio vanus, *fonticulos ad ſolos divites potiorisq; ſubſellii viros pertinere, ſtolide perſuaſus*; quod heic propterea adduco, ut pateat, quantum incommodi temere conſolidata id generis ulcera queant adferre. *Quæ autem ſit ratio locutionis rhythmicæ, miræq; ſcriptionis, aliis hactenus inquirendum relinquam, tametſi nec mihi, quod opiner, deſit.*

OBSER-

OBSERVATIO CCII.

DN. ROSINI LENTILII.

Pilularum de cynogloſſa rarus effectus.

VIdua 45. circiter annorum catarrho acri in fauces depluente, & tuſſim ibi excitante, *malo nobis epidemico*, laboravit, à me petens auxilium. Præſcribo, inter alia, pilulas, aliis in eodem caſu ſalutari cum effectu ordinatas, ſequentes: ℞. *Maſs.pil. de cynogl.* ℈j. *Styrac. Calam. myrrh.rubr.* ā̄ā. ℈ß. *extr. liquirit. gr.*xij. *extr. croc. gr.*v. *cum Sir. de papav. F. pilul. pond.gr.*j. *Doſ. num.*vj. *ante cubitum, veſperi ſorbendæ.* Hæ quinquies vel ſexies alvum ſemper moverunt, ſine quidem torminibus, at non ſine anxietate, quinimo leipothymiis, ſic ut coacta fuerit ab earum uſurpatione deſiſtere, cum ter eas aſſumſiſſet. Expoſui pilularum ingredientia, & num eorum aliquo per idioſyncraſiam offenderetur, quæſivi; nil horum ſe averſari dixit; quæſivi item, num interdum fortè critica diarrhœa laboraret, reſpondit, id fieri binis diebus ante menſium fluxum; ſed iſtis pilulis utebatur ſtatim poſt menſtruum fluxum. Quamvis autem vim opii purgantem aliqui notârint, quos exhibet *Excell. noſter Hercules in Opiolog. lib. 2. Sect. 1. cap. 5.* Idem tamen fatetur, *ſe vomitum quidem frequentius, diarrhœam rarò hinc obſervaſſe pag. 92.* Ego pilulis ejusmodi, aut ſimilibus, diarrhœas interdum & hypercatharſes leviores ſopivi, cum nil ſit in tota compoſitione, quod alvum quocumque modo ciere poſſit, ſiquidem ordinaria naturæ lege res procedat.

[*1688. 10. Jan. Nordlingâ Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CCIII.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Hepar humanum pondus librarum xxvij. medicarum excedens.

FRanciſcus Joſephus Burrhus, eques Mediolanenſis, magnus rei medicæ, præſertim Chymiæ cultor, cùm defuncti Cardinalis Virginii Urſini cadaver diſſecuiſſet, inter alia notatu digna anatomico inſpectori, hepar admirandæ, & inſuetæ molis occurrit; cujus rei monſtro adductus, trutinæ illud apponit, reperitque molem ℔ xxvij. medicarum, & aliquot unciarum, prout dictus Obſervator anatomicus, quô tum Romæ familiariter utebar, mihi retulit. Simile hepar pondere priore non inferius, ex defuncti R. D. M. E. cadavere, cùm dubiam mortis cauſam cultrô anatomicô, & autopſiâ certiorem eruere conarer, extraxi; tam monſtroſa erat hujus magnitudo, ut apertis ventre, & thorace, nihil niſi hepar conſpiceretur; ſurſum, deorſumque accreſcendo fuerat ita adauctum, ut hic patientis veſicam ad continuam ferè urinæ excretionem ſtimulaverit; illic verò diaphragma, dextrumque pulmonis lobum nimium elevando, illud ex naturali ſuo ſitu expulerit, hunc verò nimiâ compreſſione omninò effecerit aridum, & exſanguem. Ventriculum ita ſibi ſubjecerat, ut inteſtini cujusdam craſſioris magnitudinem non excedens, vix reperibilis ſub eo deliteſceret. Inter alia incommoda, quæ dicto patienti ex hac hepatis præternaturali magnitudine obtigerunt, potiſſimùm fuit horribile aſthma, quod adhibitis quibuscunq; remediis cedere nolens, ægrum tandem è medio ſuſtulit. *Mira hepatis vindicta!*

OBSERVATIO CCIV.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Auditus capitis vulneribus recuperatus.

VEronica, Virgo DEO devota, annorum 82, tantâ ætate ſurda, & cœca; aliquando ſine duce baculo per domum oberrans, infelici caſu in apertam caveam præceps rapta, caput ad lapideos gradus impetuosè allidendo, quinque vulneribus cum inſigni cranii denudatione diſſecuit; vocatus, ut miſellæ infelici aſſiſterem; cùm de agendis, cum Chirurgo, & aſſiſtentibus colloqui incepiſſem; ipſamet patiens, licet ingenti hæmorrhagiâ debilis, totum caſum enarravit, & tam aptè ad interrogata cum ſtupore omnium reſpondit, ut auditum, quem à multis annis perdiderat, perfectiſſimè recuperâſſe, nemo noſtrûm dubitaret. Sed brevis erat hæc auditus recuperati poſſeſſio, ſedatâ enim partium læſarum phlogoſi, & contuſionum remittente inflammatione, auditus etiam evanuit. Hanc auditus receptionem non ad cranii denudationem, neque capitis concuſſionem, ſed potiùs ad membranarum, organa auditus involventium conſtituentiumque tenſionem, quæ ad partium vicinarum intumeſcentiam ſubſequi poterat, referendam eſſe cenſeo.

OBSERVATIO CCV.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Mulier abſque inteſtinis vivens.

IN oppido Sancti Wendelini inveni mulierem ſeniculam, quæ multô tempore herniâ inteſtinali in inguine dextro laboraverat. Inteſtina prolapſa, ſuperveniente ante duos an-

annos paſſione Iliacâ, gangrænâ infectâ, accedente demùm ſphaceló, unà cum continente ſacculo deciderunt. Per relictum in inguine foramen cuncta inteſtina fruſtratim unâ cum fæcibus alvinis ſpontè ſubſecuta ſunt. Ipſe etiam ventriculus ſe per abdominis cavitatem vacuam adeò inclinavit, ut orificio ejus inferiori per dictum foramen ad duorum digitorum latitudinem, inſtar colli lagenæ vitreæ proſtet; hanc ob cauſam miſera patiens ſemper corpore incurvatô decumbere cogitur, ne ſcilicet retractô ventriculô ſordes in cavum abdominis elabantur & miſeræ mulierculæ, uti aliquoties jam contigit, ſummum fœtorem excitent. Prolixiùs hanc hiſtoriam dabo, ubi (ſi DEUS vitam mihi tribuerit) poſt ſeniculæ hujus è vita diſceſſum, conſtitutionem interiorem per Chirurgum ejus loci ſatis expertem & ad id jam à me informatum percepero.

OBSERVATIO CCVI.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Pſeudohippus ſive Equus monſtroſus.

AB Illuſtriſs. Comite de Sœteren in arcem ſuam Dagſtoulianam evocatus, ut ſuæ, ſororisq; valetudinis curam ſuſciperem. Expeditô hocce negotiô, & inſtitutâ de agendis ratione, & directione, veniam redeundi domum popoſci; quâ impetratâ, ab Illuſtriſs. Comite equus ad iter relegendum educi jubebatur, magnus, fortis, & pinguis hic erat, verùm partes genitales neque maſculi neque fœmellæ, nullas habens; oritur ergò quæſtio, quomodo minxerit. Mirabiles hîc vide naturæ luſus; locô, quô equæ ubera habent, binæ proſtant papillæ, per quas jucundô aſpectu velut per duplicem canalem radiis valdè tenuibus mingit. Utrum uretra duplex, an verò eadem bifurcata, vel quomodo ſe habeat, non niſi anatomia edoceri poſſet.

OBSERVATIO CCVII.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Auricula cordis monſtroſa cum arteriæ pulmonalis anevriſmate.

AFfinis meus, juvenis propter raram in commerciis Galliæ, Hiſpaniæ, Angliæ, Italiæ, experientiam, vitâ longiore dignus, poſt varias in exteris regionibus, terrâ marique in rebus non naturalibus commiſſos errores, ad nos redux, in melancholiam ob adverſum negotiorum quorundam ſucceſſum incidit, ex quâ cùm nullô modô relevari poſſet, tandem terribili hæmoptoe, in quâ ſæpiùs libras aliquot ſinceri ſanguinis rejiciebat, corripiebatur, qui affectus, licet aliquoties curatus videbatur, toties tamen recruduit, quoties novô cruore vaſa ſanguifera turgeſcere incipiebant. Patientem eousque deduxit, ut accedente violentâ tuſſi, & phthiſi, tandem tabe conſumptus, poſtquam integrô ferè annô remediis exquiſitiſſimis contra hunc hoſtem colluctatus fuiſſet, Libitinæ ceſſerit in victimam; cadavere apertô, mali tam obſtinati cauſam in ipſo vitæ thalamo reperiiſſe videbar, dextra enim cordis auricula tantæ erat molis, tamque inſolitæ figuræ, ut galli junioris Indici caput, dum œſtrô venereô rubeſcit, colorem & magnitudinem referre videretur, formam verò fungi arbori accreſcentis non ineptè repræſentabat. Arteria pulmonalis, tam copioſô ſanguine turgeſcebat, ut quaſi anevriſmate affectâ præter propriam magnitudinem præternaturalem, hinc inde ſacculos cruore coagulato turgidos habuerit appenſos. Uterque cordis ventriculus, ſanguinis retorridi & nigerrimi incredibilem continebat quantitatem, pulmones copioſiſſimâ materiâ argillaceâ per totum obſiti, ad dorſi, coſtarum, & ſterni latera arctiſſimè accreverant. Utrum in hoc caſu poſt maſſam ſanguineam pars primariò affecta,

fuerit

fuerit cor cum appenſis ſuis vaſis, an verò pulmones; in Cometa Medico aliquando orturo adumbrabitur.

OBSERVATIO CCVIII.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Scorbutus hominibus brutisque lethalis.

CAptô à Gallis Luxenburgô, inter copias à Duce Crequio pro fortalitiorum, tempore obſidionis deſtructorum reſtauratione, aliorumque novorum eductione, relictas, ſcorbutus tam immanis graſſari cœpit, ut eorum plures quàm mille breviſſimô temporis ſpatiô, hâc lue correpti, fuerint mortui. Eodem tempore, cùm Exercitus Gallicus poſt dictam expeditionem in urbis Trevericæ ruinam ad Moſellam appropinquaret, ruſticus quidam trigam generoſorum equorum ad Abbatiam S. Matthiæ Apoſtoli ſalvaverat. Cùmque iis locandis alius non ſupereſſet locus, in angulum, ubi Monaſterii incolæ veſicam exonerare ſolebant, deductos, ibidem per triduum ſine fœno, ſine pabulo reliquerat; equi fame preſſi, terram ſale urinali imbutam ad cubiti altitudinem devoraverunt, quô viſô redux herus, triſte ſtatim de equis ſuis prognoſticon, cui eventus æqualis minimè defuit, edixit, nam ex iis pinguior, & carnoſior ſtatim circa pedes, crura, & demùm per totum corpus ſcabie, & fœditis ulceribus correptus, à Domino ſuo mediâ nocte in paſcua, ubi multi equitum Gallicorum equi paſcebantur, eductus, poſtquam multos alios infeciſſet, & hanc luem quaſi endemiam inter equos excitâſſet, in ipſis Moſellæ ripis crepuit; ex binis reliquis, alter tabe conſumptus cecidit, alter ventre in immenſum tumefactô diſſiluit; ſimilia ferè erant militum ſcorbuticorum ſymptomata, quidam eorum cruribus exulceratis, tandemque ſphacelatis interibant, alii horri-

bili

bili oris putredine, alii hydrope & tympanitide, quidam horrendis cruciatibus per omnes artus, ſine quovis alio ſymptomate, cum ingenti ejulatu exſpirabant. Quis nunc labem ſcorbuticam in qualitate occultâ, aut lienis aliorumque viſcerum vitiis cum Antiquioribus, vel potiùs cum Recentioribus in dyſcraſia ſanguinis Nitro-ſulphurea, vel Sulphureo-ſalina conſiſtere exiſtimabit?

OBSERVATIO CCIX.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Chylus per thoracis vulnus effluens.

Miles ebrius, ac petulans piſtoris vicini noſtri uxorem cultrô inter quintam, & ſextam thoracis coſtam, digitorum duorum latitudine à vertebris, in latere ſiniſtro vulneraverat; mulier ex ingenti hæmorrhagiâ animô continuô linquens, & cum ſummâ anxietate, propter patulum aëri pectus, (per vulnus enim in- & exſpirabat) difficilem ducens anhelitum, animam continuò actura videbatur, ad hanc mediâ ferè horâ poſt acceptam plagam acceſitus, hæmatoſtyptica intrinſeca & extrinſeca non omiſſis cardiacis adhiberi feci, vulnereque deligatô patientem lecto committi juſſi. Totam noctem quaſi moribunda transegit, manè vulnere religatô, cum ſanguinis in cavitatem thoracis prolapſi eductionem præ virium defectu ferre non poſſet, impoſitis plagæ remediis, patientem usque in veſperam intactam reliqui, interim lectum undecunque acceſſibilem præparari & in medio cubiculo collocari juſſi, quô facilius & commodius vulnus deligari, aliaque neceſſaria adminiſtrari poſſent. Factô veſpere, patientem ſitu ſupinô, eôque immutato, mediô corpore è lecto eductam, ligaculis ex mantili ſcapulis adaptatis ſuſtineri feci, ut hôc modô ſanguis meliùs è vulnere refe-

rato effluere poſſet, quod conſilium optimè ſucceſſit, prorupit enim ingens quantitas ſanguinis, qui ob ſeri & lymphæ copioſam admixtionem loturæ carnium ſimilis omninò videbatur, cùmque eum poſt debitam vulneris deligationem accuratiùs examinarem, in fundo vaſis notabilem gelatinæ candicantis copiam reperii, de qua quid edicerem, aut etiam ſuſpicarer, certè primô intuitu ignorabam, donec tribus elapſis diebus, cum medicinæ tironibus, & anatomiæ ſtudioſis, venas lacteas, ductum thoracicum, ciſternam chyli, hujusque in ſubclavias ſuffuſionem oſtendere in vivo animali anniterer, ex horum ductuum & vaſorum diſſectione elabens chylus, poſt horam coagulatus, ſtudiôque à me aſſervatus ſimilem omninò repræſentaverit gelatinam. Hoc doctus experimentô, chylum fuiſſe, qui unà cum ſanguine è plagâ effluxerat, nullus ampliùs dubitabam. Quam opinionem eventus etiam probavit, nam patiens commodè licet cibum aſſumens, multum tamen contabuit, chylo nempe majori ex parte per vulnus effluente, fœtus etiam, quô jam in quartum menſem gravida fuerat, rejectus, hunc chyli defectum luere debuit; imò quod majoris eſt argumenti, quô tempore ſolidioribus cibis absque multo potu reficiebatur ægra, vulneris excrementa ſpiſſiora, quô verò copioſiore liquidô diluebat alimenta, liquidiora apparebant; eadem excrementa in deligatione immediatè ab abſoluta digeſtione factâ magis ad chyli naturam accedebant, quàm ea, quæ in deligatione longiùs à paſtu & concoctione, facta prodibant. Hic liquoris chyloſi è plaga effluxus, curationis difficilioris mihi extorſit prognoſticon, quæ certè & longa fuit & difficillima, vulnus enim, licet aliquoties conſolidatum, ad puris tamen in thorace collecti & reſpirationis difficultatem cauſantis eductionem, ferrô diſſecari debuit. Hanc chyli extravaſationem, non per rami majusculi & recti ſed potiùs transverſi inciſionem fuiſſe factam credibile eſt. Cujus ſuſpicionis ratio ex hydraulica peti poteſt.

OBSER-

OBSERVATIO CCX.

D. ALARDI MAURITII EGGERDES.

Mammæ oſſeæ in Virgine, cum pectoris hydrope.

VItam degebat valde triſtem, & miſeram ob continuam reſpirandi difficultatem, & cancri in mammis futuri perpetuum metum, devota quædam, & pia monialis, mammæ huic ita induruerant, ut eas tangenti, aſſere, imo lapide duriores viderentur, cutis etiam circa totam thoracis regionem ita tendebatur, ut circulos vaſa colligantes tenſione æmularetur; multis licet adverſus hoc malum pugnarit remediis; non potuit tamen fatalem à ſe mortis falcem avertere. Redditâ DEO animâ, ut quid in mammis geſtaret, explorarem, cultrum admovi anatomicum, cutimque ad longitudinem ſterni, à claviculis ad cartilaginem mucronatam usque diſcidi, quæ inſtar chordæ laxati arcus ad latera reſiliit, ſternumque ſponte ſua notabiliter detexit. Mamma à pectore una cum contento ſuo pondere ſeparata, globum hemiſphæralem ſed totum oſſeum, & tam durum, ut cultro meo quantumvis acuto diſcindi nequiverit, accurate exhibuit, tam arctè hæc oſſea materia cum ambiente cute concreverat, ut nullo negotio ſeparari ab invicem potuerint. His viſis neque tantæ tenſionis adhuc perſpectâ causâ, ad ſterni elevationem pro inſpiciendo thorace accedo, adacto inter coſtas & ſternum cultro, ea inſtar baculi fracti cum impetu reſiliebant, & aqua limpidiſſima in tanta quantitate ex facto foramine prodibat, ut fontem altè ſalientem ibidem perennare quis dixerit. En difficilis reſpirationis, en tenſionis, en oſſeæ concretionis malorumque reliquorum cauſam! nunquid miſella patiens, modo cauſa tanti mali conſtitiſſet, facillimè & ſecuriſſimè per paracenteſin, à morbo

 libe-

liberari & diutius in vita conſervari potuiſſet ? Præſertim cum aqua illa, quæ tantâ copiâ è thorace exiit, ut per totum cubiculum diffluxerit, ſine omni putredinis aut malæ qualitatis fuerit nota : rationem concretionis oſſeæ alibi oſtenſurus ſum.

[d. 19. Jan. 1688. Noribergam miſſæ.]

OBSERVATIO CCXI.
D. SIGISMUNDI LEDELII,
De
Calculo magno.

DN. Chriſtophorus Kluge, civis honoratior Jauroviensis, in juventute per undecim annos miles, vini Hungarici amator, nec unquam tabaco uſus, habuit duas uxores, & in priori matrimonio multas proles, in poſteriori verò vixit ἄπαις, vir cæteroquin corporis robuſti ac validi, per multos annos, uti ex relatione fida ipſius adhuc viventis viduæ, honeſtæ matronæ ſcio, doloribus lumborum & moleſtis dorſi torminibus, concurrente mingendi difficultate, vexatus, anno ætatis 72. ne guttam urinæ potuit emittere, propter calculum obſtruentem, quem tum temporis famigerabilis Chirurgus Dn. Chriſtophorus Weiſs debito inſtrumento extraxit, nuclei dactyli magnitudinem habentem. Hoc extracto, levamen expertus per nonnullos menſes, ab eſu autem caſei, quo admodum delectabatur, ſemper dolores maximos ſenſit. Et cum malum hoc radicatum indies creſceret, & urina obſtructa maneret, jam nominatus Chirurgus certo aliquo inſtrumento, primò ex ſepio, (Fiſchbein/) poſtea propter hujus invaliditatem, ex ferro confecto (quod adhuc dicta vidua poſſidet, & prout vidi, habet figuram aliqualem ſubulæ, longitudine verò ultra quadrantem

drantem ulnæ ſe extendit, & in parte ejus anteriori ac poſteriori mucronis loco adeſt quædam cavitas) viam urinæ ſolitam ampliavit, & in veſicam calculum remoras facientem aliquantiſper retropulit, quo facto urina guttatim effluxit & magnum fœtorem ſecum tulit, habuitque colorem materiæ purulentæ. Inter maximos dolores lenimentum aliquale ſenſit ab uſu clyſter. & balneorum. Dum autem dolores exacerbabantur, ſupervenit febris, ſicque anno ætatis 73. placidè & piè animam exſpiravit, hac præmonitione, deberent ipſius homicidam, calculum, poſt mortem exſcindere, quo facto, is magnitudinem ovi anatis habuit.

SCHOLION.

Vidua Jaueræ ſanctè ſibi ſervat hunc calculum & deſiderantibus monſtrat. Calculus in veſica repertus per ureteres illuc delatus, in principio extitit exiguus, uti prior ille demonſtrat quem Chirurgus extraxit: dein incrementum ſumpſit à ſpiritu lapidifico cum urina in veſicam delato, & pedetentim accreto. Retropulſione calculi per inſtrumentum via urinæ aliquantulum ampliata fuit, & hoc eſt moris, uti etiam hi ægroti facilius urinam emittunt, dum in tergo jacent, quia per hanc poſituram calculus retrocedit. Balnea & Clyſteres, uti notum, leniunt dolores hoſce, ampliando vias. Caſeum quoque appetunt nephritidi obnoxii: ita novi Theologum, qui, ut dolores paululum demulceret, caſeum veterem ſale acido abundantem avidè comedit, quo ipſo remoras injecit doloribus: verum quia ſal hocce erat inſufficiens expellendi ſabulum, ideo dolores poſtmodum augebantur & atrocius invadebant & ſæviebant. (*Samuel Ledel, D.*)

[*1688. d. 20. Januar. Noribergam miſſa.*]

OBSERVATIO CCXII.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII.
De
Unguento Nardino.

MAxima omnibus ſeculis fuit unguentorum dignitas, non ſolùm ad corporis uſum ſalubrem, verùm etiam ad gratiam, delectationem, & voluptatem. Notum eſt reſponſum Democriti, qui interroganti quomodo quis ſanus degere poſſet, ſi exteriora, inquiebat, oleo, interiora melle irriget. Ita enim & nitor & vigor partibus redditur, ſi accedente frictione laſſa cumprimis membra delibuantur unguento; ita recreantur ſpiritus, ſi grato odore afficiantur, immediato contactu ad illos lato.

Unicè jam ad ſe nos vocat unguentum nardinum, quo Maria, ſoror Marthæ & Lazari, Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum, paucos dies ante, quam pateretur, velut in ſepulturam unxit, æternam memoriam hoc ipſo merita. Diſcumbente enim eodem & cœnante, accepit libram unguenti nardi piſtici, pretioſi, alabaſtro ſervati, & fracto alabaſtro effudit ſuper caput ejus, eodemque unxit pedes Jeſu, & exterſit capillis ſuis. Inde & domus impleta eſt ex odore unguenti, & diſcipuli, cumprimis Judas Iſcariotes, indignati, trecentis denariis & ultra illud venundari potuiſſe cauſati. *Matth. 26. v. 6. 7. Marc. 14. v. 3. ſeq. Joh. 12. v. 3. & c. 11. v. 2.*

Qualenam fuerit hoc unguentum, non niſi è loculis medicis explanari poteſt. Μύρον νάρδου audit, quod aliàs & abſolutè ἡ νάρδος, τὸ διὰ τῆς νάρδου μύρον, & μύρον νάρδινον, unguentum nardinum, à materiâ, ſeu baſi, (quæ nomen largitur ut plurimum medicamentis,) à nardo ſeu ſpicâ Indicâ hodienum dictâ vocatur. Hæc ipſa magnâ fuit in exiſtimatione olim, ob odoris aromatici ſuavitatem, tum ſacris teſtibus,

Can-

Cantic. 4. v. 13. 14. tum profanis, uti apud *Horatium Epod. V.* nardo perunctum, quale non perfectius, meæ laborarunt manus; *Tibullum*: Jamdudum Syrio madefactus tempora nardo. Item: Illius puro deſtillent tempora nardo. *Senecam Herc. Fur.* Fortem vocamus, cujus horrentes comæ maduêre nardo?

Dicitur idem μύρον νάρδου πιστικῆς, quod piſticum, & ſpicatum, apud Marcum, vulgata reddidit. Enimverò terminus πιστικοῦ, ſeu ad nardum referatur, ſeu ad ipſum unguentum conjunctim, ſi rem ſpectes, medicus eſt, ad denotandam integritatem & genuinitatem medicamenti, ut idem ſit, quod fide dignum, non fucatum, germanum, non adulteratum, ein auffrichtiger unverfälſchter Balſam / vid. *Clauberg. Ontoſoph. §. 156. pag. m. 65.* uti etiam rectiſſimè vertit *Lutherus.*

Non uno enim nomine unguentum hoc genuinum dictum & diſcriminatum eſt medicis, primò ob locum præparationis: quam in rem conſultum eſt integrum locum *Galeni* adſcribere ex *l. XI. Meth. medend. c. 16.* Ἔστω δὲ, *inquit* de unguento nardino, καὶ τοῦτ' ἄριστον. Οὐ σμικρὰ γὰρ ἡ διαφορὰ τοῦ τοιούτου πρὸς τὸ φαῦλον. Ὃ γοῦν ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας σκευάζουσιν, ὄνομα μόνον ἐστὶ μύρου ναρδίνου, παραβαλλόμενον τῷ κατὰ τὴν ἀσίαν. Ἔμπροσθεν μὲν ἐν λαοδικείᾳ μόνῃ σκευαζόμενον, νυνὶ δὲ ἐν πολλαῖς ἤδη πόλεσιν. *Eſto autem optimum id quoq. Neq. enim parum intereſt inter id, & quod vitioſum eſt; cum id quod Neapoli in Italiâ conficiunt, nomine tantum nardinum unguentum ſit, ſi cum eo quod in Aſiâ fit, conferatur. Id antea Laodiceæ tantùm componebatur; nunc etiam in multis fit oppidis*

Deinde ob nardum ipſum, cum ſpecies novem, quæ nardum Indicum imitentur, dictæ ſint à *Plinio l. 13. N. H. c. 1. p. m. 61.* ubi, tanta, *addit*, materia adulterandi eſt. Addi meretur & tertium, ob compoſitionem ipſam. Geminum enim unguentum nardinum in uſu erat: unum incomple-

tum

tum, ex oleo omphacino, junco odorato, calamo, coſto atque nardo; alterum completum ex oleo balanino aut omphacino, junco odorato, coſto, amomo, nardo, myrrhâ & balſamo. Utrumq; deſcribit *Dioſcorides l. 1. c. 75.* & poſterius ex eodem *Plinius l. c.*

Licet verò aliâ ſignificatione nonnullis vertatur πιτικὸν ἀπὸ τῦ πίνειν, ut denotetur unguentum potabile; minus tamen congruè id fit, ſive liquidum, ſeu potabile propriè intelligamus, ſiquidem unguenta pleraque hujusmodi erant fluida, ut hoc ſenſu minus poſſit diſcriminari addito hoc epitheto. Nec medicis unguentum potabile tam notat fluidum & liquidum à conſiſtentiâ, quàm ab uſu communi, interno & externo. Et ſi concedamus, unguentum nardinum etiam interius fuiſſe in uſum vocatum, non minus tamen id ipſum cum aliis habet commune pretioſis, uti & hodiè balſama artificialia, quæ in locum eorundem ceſſerunt, utriq; ſui inſerviunt aliquando.

Locus clariſſimus eſt apud *Galenum l. 8. de compoſ. medic. κ. τ. c. 4.* ubi: ἢ νάρδινον μύρον, ἢ τῶν λίαν πολυτελῶν τὶ δίδυ μετ' ὕδατ☉. *Aut unguentum nardinum, vel aliquod pretioſum dato ex aquâ.* Cujus rei inſtar hodiè eſt balſamum de Peru, quod & interius in affectibus ventriculi aſſumitur, & exterius uſu & ſuavitate ſe commendat. Imò vix ſimilis uſus loquendi hâc ſignificatione apud Græcos ſcriptores occurrit. Multo minus à piſo vel pinſo dicitur, quaſi innuatur preſſa & contuſa in liquorem; id enim & radici Græcanicæ non reſpondet, nec ipſi præparationi, neque enim nardus hoc pacto præparatur.

Pretioſum hoc fuit, βαρύτιμον, πολύτιμον, πολυτελὲς, æſtimatum trecentis denariis & ultra, ob balſami nempe orientalis genuini acceſſionem, unde novum non fuit excedere, verbis Plinianis *l. 13. c 3.*, quadringenos denarios libras. Suntque hæc talia ingredientia ex eorum numero, quorum precium modò majus, modò minus paulò pro diverſo proventu

habe-

habetur. Cumque denarius æquipolleat drachmæ, faciunt trecenti denarii triginta ſeptem imperiales cum dimidio.

Servatum idem fuit in alabaſtro, unguenta enim optimè alabaſtris ſervari, autor eſt idem *l.c.* & *l.36.c.8*. Conf. *Athenæus dipnoſoph.l.15.c.14.& 17.* Fractum eſt vaſculum partim ob tenuitatem parietum, partim ut effunderetur totum eo promptius & deditâ operâ. Inter notas enim bonitatis etiam fuit ἡ λεπτότης καὶ ὑγρότης, tenuitas & liquiditas unguenti, ut promptè illini & partes illitas pervadere poſſet. Tacemus, vocatum eſſe tum ſpicatum, ob ipſam nardi ſpicam, tum foliatum, acceſſione malabathri nobilitatum, quamvis hoc malabathrinum etiam ſeorſim hinc appellatum fuerit, non confundendum cum altero.

Quod locum attinet illinitionis, caput & pedes nominantur, loca præcipuè illini conſueta. Caput quidem, ut deorſum, pedes, ut ſurſum dideretur odoris gratia. Adde, utrumque roborandi gratiâ factum, pedes enim ſunt portitores univerſi corporis, caput præſes & rector. Utut enim & facies ipſa, & manus, & pectus inungerentur, non minus ac partes quævis curandi fine eam opem ſibi expoſcunt; illæ tamen potiores ferè erant, quod apud *Athenæum* paſſim, cumprimis verò *l.12.c.30. l.15,c.18.* ne alios laudemus plures, expoſitum videas.

Sin rationes hujus inunctionis inquiramus, communis fuerit, quod advenientibus hoſpitibus lavare pedes ſolitum erat, *Gen.18.v.4. Luc.7.v.44.* idque etiam fœminis non indecens *1.Timoth.5.v.10.* quod convivis aſportari & diſtribui unguenta receptum; quorſum & illud Horatianum referri poteſt, *l.2. Od.11.* Dum licet, Aſyriâque nardo potamus uncti. Privatim verò laudandus affectus ſincerus, reverentia major & liberalitas hoſpitis Mariæ hujus, ut tantò dignius exciperet hoſpitem, & veneraretur convivam, talem inunctionem plenâ fide inſtituentis.

OBSERVATIO CCXIII.

D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,

De

Morbo inſputato.

NOn pauca ſunt, quæ & ignominiæ & remedii charactere ſunt inſignita, prout vel affectus conjunctus ea definit, vel finis diverſus diſcriminat. Quid magis alapâ offendit, & iratum animum reddit? Et tamen exempla legas, ubi alapa fuit remedio, quale quidem in ſcholis medicis indubium ad luxatam maxillam, indeq; rictum apertum curandum habetur, experimentô *B. Rolfincii Epit. affect. partic. l. 1. p. 2. c. 5. p. 104.*

Aliud verò, primò periculoſum ob adſtantes, hinc verò lucroſum & quingentis imperialibus à Chano quodam Indico remuneratum Chirurgo, qui præfatus veniam ſolâ inflictâ alapâ ipſum reſtituerat, memorat *G. Anderſen. Itin. Ind. l. 1. c. 24.* Idem de ſputo valet, quod ore ejicimus, communi quidem hoc locô cum ſalivâ acceptione.

Operæ pretium eſt disquirere, quisnam ſit morbus apud *Plaut. Captiv. Act. 3. ſc. 4.* qui ſputatur, quidq; per hunc ipſum actum innuatur. Enimverò & hæc cura relinquitur Medicis. Verba ita habent:

Et illic iſti, qui ſputatur, morbus interdum venit.
Et eum morbum mihi eſſe, ut qui me opus ſit inſputarier.
H. Ne verere: multos iſte morbus homines macerat,
Quibus inſputari ſaluti fuit, atque aliis profuit.

Sine dubio mens in genere eſt abſtrahere Hegionem ab Ariſtophonte, ut procul recederet, ſibique caveret, nedum auſcultaret, vel crederet, illum enim inſanum eſſe, & percitum furoris ſtimulis facilè lædere alios. Ad augendam hanc inculpatio-

pationem addit, præter rabiem etiam alterô hôc morbô, quô de ſermo eſt, corripi, unde utroque nomine neſciat quid dicat, adeoque nullam mereatur fidem.

Deſcribitur morbus hic innominatus à remedio, quod proſit, ſaluti ſit, quoque opus habeat morbus, quæ verba ut clariſſima ſunt, ita minùs clarum, qui putetur, minimè omnium remedii ratio, cujus apud Medicos veteres, quantum lectione aſſequi potuimus, mentio nulla fit. Certum interim eſt, morbum deſpui ſuetum fuiſſe comitialem, ſeu epilepſiam uſitatò hodiè dictam, autore *Plinio l.10.c.23.* & *l.28.c.4.p.m.174.* ubi: deſpuimus comitiales morbos, hoc eſt, contagia regerimus. Simili modô & faſcinationes repercutimus.

Sed uti veriſſimum hoc eſt, ita locus hic minus cum noſtro concinit vel quadrat. Aliud enim ſonat deſpuere, quàm inſpuere, nempe, ut evidens ex dictis eſſe poteſt, deſpui ſuetus eſt ob alium finem, ob abominationem, ob metum contagis.

Iisdem hinc verbis *Apulejus* utitur in Apologiâ *p.m.280.* Poſſunt, *ait*, dicere omnes, quid in Thallo (comitiali morbo confecto, facie ulceroſo &c.) deſpuant: cur nemo audeat cum eo ex eodem catino cœnare, eôdem poculô bibere. Et *p.286.* Neque enim gravius eſt in cubiculo deſpui, quàm in iſto ſplendidiſſimo cœtu deteſtari; utrobivis averſatione inſigni expreſsâ, ſive id fiat cum inſputatione reverâ, ſeu minus.

Sed videamus inſputandi hos diſtinctos uſus, ex vitæ communis experimentis & notatis exemplis. Inſputamus ob iram & indignationem, inprimis cum averſatione vel vituperio conjunctam, quale quid DEI ipſius verbis traditur *Numer.12.v.14.* Si pater ejus (Mariæ) ſpuiſſet in faciem illius, nonne debuerat ſaltem ſeptem diebus rubore ſuffundi?

Confirmat idem ex profanis locus apud *Sophoclem Antigon. v. 663.* ubi pater diſſuadens filio connubium ſponſæ inquit:

ἀλλὰ πτύσας ὡσεί τε δυσμενῆ, μέθες
τὴν παῖδ᾽ ἐν ᾅδου τήνδε νυμφεύσειν τινί.
Sed deſpuens velut inimicam, ſine
puellam apud inferos nubere.

Et apud *Plautum* noſtrum *Curcul. Act. 4. ſc. 2. v. 17.* Qui conſtitit, culpant eum, conſpuitur, vituperatur.

Geminum huic eſt fieri idem ob contemptum, averſationem, abominationem. Quemadmodum enim quæ grata appetimus, ſalivam movent, ob appellentes & velut occurſantes ſpiritus cum lymphâ: Sic non minùs & quæ averſamur ſalivam in os concient, ob averſationem ſtomachi, indeq; imminentem nauſeam vel vomitionem ipſam, cujus prodromus ſalivatio eſſe aſſolet ordinarius.

Et ipſa tamen inſputatio etiam in remedii vicem peragitur, tum in partes alias, tum in faciem quoq; ipſam, ſive inſputatio actu fiat, ſive ſaliva per ſe vel cum aliis illinatur.

Viribus enim hanc pollere ſummè diſcuſſivis cum *Pergamenus* notavit *l. 5. de med. compoſ. κ. τ. c. 1.* tum ratio conſentit, ob partes aqueas, ſulphureas & ſalinas inter ſe probè contemperatas, ſicq; reſolventes, inprimis jejuno adhuc corpore, nec ita dilutâ eâdem, & ſalibus magis eminentibus, teſte *Galeno l. 10. de ſimpl. med. facult. c. 18.* & experientia, rerum arbitra & magiſtra.

Ita hodienum illinitur vel inſputatur ſalubriter occipientibus ſtrumis, gangliis, gibberi in principio, accedente frictione, quæ vulgi ſunt remedia innoxia, imò ſatis bona. Idem & in oculorum morbis variis valet, dolore, inflammatione, vexatione, puncturâ & ſimilibus.

Defendit & reſolvit, in morbis cutaneis non paucis, ſpeciatim in lichenibus puerorum, experimento nutricum, in hunc usque diem frequentato, laudato *ibidem l. c.*

Novimus extuberantium hæmorrhoidum tubercula ſalivæ

livæ jejuni ægri ipſius inunctione fuiſſe coërcita, ob inſignem illam vim quam poſſidet.

Placuit & ipſi Salvatori ad miraculoſam cœci curationem expuere in oculos ejus, *Marc. 8. v. 23.* & in alio expuit in terram, & fecit lutum ex ſputo, & linivit lutum ſuper oculos ejus, *Joh. 9. v. 6.* Tacemus, & magicis moribus inſpuitionem fieri, cujusmodi exemplum ſaltim prætenſum tale ad interimendum ſcorpium refert idem *Galenus.*

Hîc verò ullum aliquem dictorum morborum intelligi συνάφεια textus & rei momenta renuunt, quin innui epilepſiam ob gravitatem morbi, ob commune pluribus malum, ob affinitatem cum atræ bilis morbo, ob remedium ipſum concludere integrum eſt.

Et videri quidem aliter poſſet, ſi neglectô integrô locô primum verſum quis legerit, vel ſibi examinandum proponat, quod forſan evenit *Mercuriali,* qui veroſimile videri negat, vel in ægrotantis faciem vel aliô pactô adverſus ipſum conſpuitionem faciendi conſuetudinem extitiſſe, *l. 4. V. L. c. 11. p. 103.* Convictus enim fateri id cogetur, qui rem & verba curatiùs perpenderit.

Res proinde eò redit, an inſputando comitiali morbo fieri medela poſſit. Neque enim contradictionem hæc implicant, morbum eundem eſſe, qui deſpuatur, & qui inſputando curetur.

Plura ſanè ſunt vulgi in his talibus remedia, eaq; εὐπόριστα, quorum uſus & frequens eſt, & experientiæ non raró reſpondens. Non raró, ne Hippocratis ipſius & aliorum de remediis vetularum laudemus conſentientia loca, offendimus apud vulgus ſelectiora & probatiora remedia. Id verò non metuam aſſerere, utut videatur remedium pauló immundum, leve, ſi aliâ gravitate morbi in experimentum vocata cum eodem comparemus.

Enimverò cùm plurimum ſitum ſit in exuſcitatione archei ſub epilepticâ ecclipſi ſuccumbentis & conflictantis, inſputatio inter alia, licet paulò ſordida viſa, inſigne eſt remedium, ne ſubigatur à morbo, ſed contra audentior inſurgat. Eſt enim ſi quis alius hic ſpirituum morbus, quorum averruncandorum & in externis non leve eſt remedium. Et leve aliquod viſum alia licet pompoſa non rarò multis paraſangis poſt ſe relinquit.

Inde verò & pudore ſuffuſus archeus ſecum habitare diſcit magis, & contra morbum magis inſurgere.

Putari etiam poſſet, inſputando magicum quid ſignari, quòd & hæc incantamenti quædam ſit ſpecies, & morbus hinc ſacer à non paucis olim ideò dictus, quòd expiationibus curari debeat, quæ omnia tamen ſolidè elidit & impugnat ipſe *Cous l. de morbo ſacro.* Et ipſa ſimplicitas ævi veteris pro ſimplici ſputatione videtur militare, ipsâ inſpuitione plus juvamenti afferente, quàm à mago expectari poſſit.

Quòd autem apud Medicos id minus ſcriptum occurrat, nihil impedit, cum & negligi potuerit, ob levitatem, proſtantibus aliis, & ignorari, neque proponi æquè ob ſorditiem. Nihilominùs arbitrari fas eſt ſucceſiſſe in inſputationis locum perfuſionem capitis cum multâ aquâ frigidâ, perfuſionem aquæ ſalſæ, quæ utraque *Celſus* dilaudat *l.3.c.23.*

OBSER

OBSERVATIO CCXIV.
D. GEORGII WOLFGANGI WEDELII,
De
Naturæ Miniſtro Medico.

CUm aliàs & in communi vitâ & in ſcholis potiſſimum medicis frequentiſſimè occurrit naturæ nomen, ut & principium ſermonis in arte medicâ abſolvat non minus ac finem, tum inprimis illa parœmia communisſima, quæ ἰατρὸν ὑπηρέτην τε καὶ μιμητὴν τῆς φύσεως, *medicum naturæ miniſtrum & imitatorem* declarat.

Enimverò creberrimum naturæ nomen, res verò non adeò ubivis liquida, ut & videri poſſit ignorantiæ quoddam aſylum, & à non paucis integris libris & tractatibus hujus evolutionis cura ſuſcepta. Si ergò miniſtrum aſſeramus naturæ medicum, incongruum foret, ignorare cui ſerviat, quem imitetur.

Operæ hinc pretium eſt, primùm luſtrare ipſam, in quantum patet, ambitu diffuſiſſimo, deinde quomodo eidem miniſtret & imitatione illam exprimat. Natura à naſcendo, ut φύσις ἀπὸ τοῦ φύεσθαι, dicta illo dubio procul ſenſu, quo *Cous* de animâ hominis: ἀεὶ *ſcribit*, φύεται μέχρι θανάτου, *ſemper producitur usq; ad mortem, l. 6. epid. ſ. 5. t. 9.* ut innuatur ejusdem continuitas & perpetuitas.

Ut itaque exhauriatur hujus vocis ἔμφασις & latitudo maxima, optimum fuerit per naturam intelligere principium motus ſtatum & ordinatum totius univerſi, & omnium in mundo exiſtentium, idque in concreto, complexum ſingula illa, quæ ſubordinata ſunt & ex hoc fonte ſequuntur.

Solenne eſt medicis aliàs cauſæ v. g. morborum nomine complecti omnia ea, quæ diverſo licet modo & ordine aliquid ad eorum productionem conferre queunt. Ad eundem modum

modum in ſtatu naturali & omni hinc reliquo naturæ nomine exprimitur, quicquid ad motum, hujusque ſpecies, ad activitatem, ad vires omnium & ſingulorum mixtorum æquè ac viventium concurrit.

Hunc enim ordinem ſi ſequamur & attendamus, principium aliud primum, aliud ſecundum, & ſic porrò admittendum eſt: principium dictum ſæpe, quod diverſo reſpectu etiam principiatum fuerit. Primum omnium principium, idque ſine principio, eſt Deus Optimus Maximus, unde conſuevit dici natura, cum *Platone*, τὸ δημιουργικὸν ἡμῶν αἴτιον, ὡς ἔθος ἐστὶν ἅπασιν ἀνθρώποις, *noſtræ creationis autor, ut omnibus hominibus mos eſt*, vid. *Galenus l. 9. de Hipp. & Plat. decret. c. 8.*

Quamvis enim valdè ἀκύρως, id videatur de Deo prædicari, ſive naturam dicamus, ſive, quod addidere alii, naturam naturantem, cum ipſe ſit immutabilis, ſemper idem; uſus tamen loquendi enatus eſt palpantibus eundem ex operibus etiam ethnicis, in tenebris alioqui quoad hæc verſantibus, & ab eodem remotis.

Impii itaque & in naturam ſunt injurii, qui vel non agnoſcunt & reverentur in naturâ creatorem, & forte fortuna illa coaluiſſe, & aliter potuiſſe diſponi hæc illa, calumniantes, contra quos non uno loco ſuo jam tempore *Pergamenus* ſtrenuè decertat; vel naturam pro reginâ Deâque mortalium habentes Deo abrogare hunc honorem, neſcio quo ſpiritu ducti, ſuſtinent, athei.

Melius *Seneca*, non intelligis te, *inquiens*, cum hoc dicis, (natura hæc mihi præſtat,) mutare nomen Deo? quid enim aliud eſt natura, quàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inſerta? *l. 4. de benef. c. 7. p. m. 83.* Et *alibi*: vis illum naturam vocare? non peccabis. Eſt enim, ex quo nata ſunt omnia, cujus ſpiritu vivimus. Unde & *Plinius lib. 2. N. H. c. 7.* naturæ potentiam id eſſe aſſerit, quod Deum vocamus.

A Deo

A Deo τὰ πάντα ζωοποιοῦντι, & qui meliori ſenſu omnia eſt in omnibus, ſi diſceſſerimus, ſubordinatum Deo & ab hoc injunctum porrò principium internum omne notat natura, prior quidem omni arte & ſapientior, omnium tamen artificioſiſſima, quæ diſtinctius ſcrutabimur. Notat nempe natura & conjunctim iſta omnia reliqua, huc ſpectantia, & ſeorſim animam, quando diſtinctius ad certum opus, v. g. generationis concurrit. Et hanc enim τῷ κοινῷ πάσης οὐσίας προσρήματι *communi omnis ſubſtantiæ nomine* appellamus naturam, elogio *Galeni l. de format. fœt. c. 3.* ſeu vegetativam putes, quam Stoici olim κατ' ἐξοχὴν naturæ nomine inſigniebant, quo ſenſu & in hunc diem actiones naturales, nutritione, auctione & generatione comprehenſæ dicuntur medicis: ſeu ſenſitivam & organicam, corpoream, & brutam, & rationalem quoque.

Non minus ſub eadem ratione militat calidum innatum, archeus, ſpiritus vitalis, archeus univerſalis & particularis, animæ ipſius ſuppoſitum, & ad actiones quasvis expediendas organum primum. Natura & anima, verbis laudati *Galeni lib. de trem. & palp. c. 6.* nihil aliud exiſtit, quàm calidum innatum, quod ſemper mobile eſt. Perinde eſt, ſi facultates animæ huc retulerimus ipſas, non minus naturæ communi hoc nomine comprehenſas.

Sic & eodem ulterius ordine natura notat frequentiſſimè temperiem, ſeu temperamentum tum mixti, tum viventis, univerſale & ſpecificum, quorſum ſpectat integer liber *Hippocratis de naturâ humanâ*, & *2. aphor. 34.* ubi *Galenus in commento* idem confirmat, ut & *l. 3. de temperam. c. 4.* Sanè, *inquit*, naturam cum dico, univerſam ſubſtantiam ac temperiem, quæ ex primis elementis conflatur, ſignifico.

Cumque hic motus naturæ in conſervatione & productione ſui occupetur, non ſolùm in principiis materialibus primis, aquâ & terrâ, ſeu elementis in genere, ſed & ſecundis, ſale, ſulphure, mercurio hoſpitatur, radicata in fermento & ſemine,

principiis internis, & formam ipſam ſic abſolvit ac exprimit, ut horum medio ſingula creſcant, multiplicentur, à ſe invicem diſtinguantur ſpecificè, ſummo ordine, citra ullam confuſionem, ut leges ejus ſint æternæ, & neceſſariæ, quamdiu ſibi relinquitur. Fallor? an hæc ipſa eſt forma ſubſtantialis, è ſingulis illis dictis connexione mutuâ reſultans, eademque complectens.

Notat non minus harmoniam & ſymboliſmum ex dictis illatum, ingenitam vim ac virtutem modo hoc illo ſe exerentem, & externis quoque effectis ac velut moribus deprehendendam, ut ſimilibus gaudeat, diſſimilia averſetur, ut ad intra & ad extra multum valeat communio ſanguinis, &, verbis *Tullii*, etiam feras inter ſeſe partus atque educatio, & natura ipſa conciliet; unde etiam conſuetudo altera audit natura, familiaribus ipſi magis his illis uſu redditis non adeò incongruis.

Notat alio verbo vires, naturales, vitales, & animales, & omnia illa quæ ſecundum naturam fiunt ac eveniunt non minus ac evenire debent. Sive enim vires dixero, ſive naturam, perinde eſt, teſtibus medicinæ proceribus.

Cumque ſingula hæc velut inſigniori exemplo & quodam naturæ laboratorio ſpeciali eminenter emicent in utero, etiam generationem viventium, ipſaque genitalia tum virorum, tum inprimis in fœminis ſignificat, cujus rei exempla ex *Cicerone, Plinio, Suetonio*, aliiſque laudare poſſemus, niſi ſufficeret unus inſtar omnium *Hippocrates*, qui *l. de ſteril. c. 27. t. 5.* & paſſim ita loquitur, ne dicamus, totum librum *de naturâ muliebri* huc pertinere, idemque innuere.

Sed miſſis hiſce facilè jam patere poteſt velut clavi quâdam, quidnam ſit natura, & quomodo medicus ſit ejusdem miniſter. Miniſter eſt Dei ſummi, tum eruendo arcana naturæ, tum hymnis deprædicando opificem æternum, tum φιλανθρωπίᾳ etiam aliquo modo imitando.

Mini-

Miniſtrat communi illi vitæ & ſanitatis catenæ, naturæ uno verbo, & in ſpecie humanâ potiſſimum, hominem curans, naturæ centrum & miraculum; & in individuo hunc illum, ut & vivere poſſit, & generare, ut natura ſui ſit juris. Juvat ubique naturam, addendo & ſubtrahendo, per ſimilia & contraria, illa ſuggerendo, hæc corrigendo & auferendo. Miniſter eſt vitæ, artem ſervandorum hominum exercens, eodemque ferè ordine proſpiciens ſingulis, officio ſuo ſatisfacit, committens omnia ſupremo naturæ arbitro & directori.

Vires tutatur, calidum nativum roborat, temperiem conſervat, ac robur. Extra morbos quidem præſervando & dirigendo, ne extra regiam naturæ viam & ἰυφορίαν aliquid excedat vel deficiat. In morbis, curando ſecundum indicationes, ab ipsâ naturâ ejusque regulis demonſtrativis ſuggeſtas, læſioni corporis cuicunque ſuum ex affectionis modulo prudenter applicando remedium.

Juvat naturam per naturam, modò freno, modò ſtimulo uſus, per laxum & ſtrictum, moderando omnia ad regulam illam ſtatam, ſed Lesbiam tamen, ubivis aurigante naturâ. Hæc totius medicinæ eſt anima, adeò ut tota ars nihil aliud ſit, quam naturæ ſubſidium; quæ ſi latius vellemus proſequi, univerſa medicinæ abyſſus delibanda fuerit. Suffecerit medicum omni modo curare, ne natura ſuccumbat, ſed ſuperior evadat, maneatque. εἴγε δὴ μηδ᾽ ἄλλο τι θάνατος ἐστι παρὰ τὴν παντελῆ τῆς φύσεως ἧτταν, *ſiquidem nihil aliud mors eſt, niſi omnimoda naturæ proſtratio.* Ubi verò ipſa perdurat, dominatur ac vincit, hominem neceſſe eſt ſervari, ut iterum loquamur cum Galeno *l. 3. de criſ. c. 5.*

OBSERVATIO CCXV.

D. MICH. FRIDERICI LOCHNERI.

Lapis Myrmecias falſus cantharidibus gravidus.

INter cæteras fabuloſæ Antiquitatis Chimæras & Sphinges, plurima occurrunt Lapidum nomina, quibus veri neſcia turba, præjudicioſaque Scriptorum naturalium Veterum Turma, Inſecta loco Parentum aſſignavit. Sic Batrachiten, Chelonitem ſ. Bufonitem, curioſis naturæ ſcrutatoribus non aurâ tantùm populari capti homines, ſed & ſtrenui Abyſſi Phyſicæ ruſpatores, quibus

de meliori luto finxit præcordia Titan

ceu gnatum Bufonium obtrusêre, quem fungi adinſtar in ſaxis & petris naſci adeòque ſaxeam agnoſcere Educam ex *Olao Wormio* probat Excell. *Arion Bufon. Curioſ. Sect. I. cap. 3.* Myrmecitis & Myrmeciæ plurimi, quibus Lapides curæ cordique fuerunt, meminêre Authores, nominaque absque omine & deſcriptione tamen inſeruêre; aſt nullus oculatus teſtis, auriti omnes; ideòque nihil de illis præter nomina ſcribunt, niſi hoc ſit aliquid ſcribere, de nihilo ſcribere. Myrmecitis equidem nomine, quæ gemma repentem formicæ effigiem includere creditur, ſic ſatis tamen latè ſuccini fruſtula formicis gravida, ſplendidos hujus Inſecti tumulos pretioſaque Mauſolæa Veteres deſignâſſe aliquis crediderit; aſt quæ Myrmecias gemma? colore nigricante, eminentiis verrucis (quas Myrmecias quoque nominant) non abſimilibus? ceu non-ens hoc deſcribitur in *Agricol. l. V. de foſſil. p. 610.* ſanè tot ac tantis raritheciis eorumque catalogis perluſtratis ne γρῦ quidem de hoc lapide reperire licuit, quem in formicetis à formicis elaborari & affuſione calidæ obtineri veteres Philoſophi omnesque adhuc quos præjudiciorum nebulæ, ut fumoſam ſolet ima-

ginem pulvis, cingunt, credidêre. Quapropter cùm in Myrmecologia mea ejus feciſſem mentionem, Scepticorum me expedivi formula: οὐ καταλαμβάνω οὐχ ὁρίζω (non capio, non definio.) Sed euge! lepidam fabuloſi hujus præjudicii & Lapidis enodationem, cui Gordio nodo non opus erat Alexandro, cùm Hecate quædam illam diſſolverit. Attulerat nempe vernô hujus agonizantis anni tempore, vetula cujus annos frontis computabant ſulci, vitrum formicis majoribus refertum, quas in ſacrificium Vulcaniis deſtinaveram aris. Nonnulla ex eâ de Thure formicario Germ. Waldrauch ſciſcitor, tandemque per jocum annon nigros lapillos unquam in formicetis reperiſſet? quærito. Me negante, illa affirmabat, Jovem inſuper lapidem jurans & aſſerens ſe plurimos hujus generis lapides hujus Urbis ordinario Exteſticulatori & Lithotomo, circumpurpurato olim Agyrtæ, neſcio quos in uſus, attuliſſe. Tandem poſt aliquot dies hâc lapideâ prædâ me ditiorem reddidit vetula, cujus figuram artificis junxit manus. Ovum adæquabant hi lapides columbæ minus, coloris erant pulli terræ nativi, lapillulis hinc inde prominentibus, ponderis ferè nullius, auribus admota, hincque inde mota, aliquantulum ob incluſum aliquod reſonans; breviter, maſſa erat terrea in hanc ovalem figuram compacta ceu litera A indicat. Repoſui hoc κειμήλιον & adventanti Amico ipſo Attico melle ſuaviori Excell. *Hermeti II.* rerum curioſarum Heluoni, oſtentavi. Diffregimus, inibique latitantem deteximus Nympham, Erucæ Nymphæ vix ac ne vix mobili, per omnia ſimilem, coloris lutei; ſicque latibulum quod vermis ſibi locô hybernaculi conſtruxerat, nihil minus quàm lapidem deprehendimus. Paucos poſt dies rurſus latitantis hujus Inſecti tumulum adaperui, Chryſalidemq; eâ figurâ, quam litera B. oſtentat, vidi, inſcius tamen adhuc, cui Inſectorum generi annumerare debuerim. Evanuit inter cætera negotiola octiduum, cùm Muſæum meum intrans novos ſalutarem hoſpites, Cantharides ſcilicet II. Aldrovandi (quas noſtrates Gold-Käfer ratione

coloris; aliqui Roſen-Käfer/ eò quod Roſas, Reginas Decoraque Florum ſemper inhabitent, vocant) ſuſurrô leviusculô me excipientes, hincque & inde oberrantes, muſæique mei aêra ſulcantes. Abegi moleſtos hos & putridos hoſpites, quippe qui libellos meos chartasq; excrementitiô humore dehoneſtando, hoſpitium conſpurcarant, nec ſatis mirari potui, unde illis reſeratis foribus & feneſtris patuerit aditus; aſt deſii mirari poſtquam diffracta ab his cantharidibus lapidea vel arenoſâ potiùs deprehendi habitacula, ceu lit. C. exhibet. Abſtineo ab ulteriori hujus Inſecti deſcriptione ne cramben apponam bis coctam, cùm accuratiſſimè illud jam præſtiterit Excellentiſs. *Aretæus Dec. II. An. II. obſerv. XX. p. 44.* Hoc tantùm addo, credibile eſſe hanc arenaceam terreamq; compagem quibusdam Myrmeciæ nomine veniſſe, falsâque poſteà relatione, in Scriptorum naturalium Ceimeliarchis locum promeruiſſe. Unicum adhuc ſupereſt, quod animum excruciat dubium, cur nempe hæc Inſecta formiceta tantummodò inhabitent, cùm nullibi alias repertu dentur, ſed ex his tantummodò catervatim eruantur. Eapropter Excell. *Celſi* noſtri, inter concatenatas Praxeos curas Ephemeridum noſtrarum indefeſſi Directoris hac in difficultate Phyſicâ doctiſſimam opinionem ſciſcitor & obnixè imploro.

Fig. LXXV.

SCHOLIUM.

HUmaniſſimè invitatus ab Excell. *noſtro Periandro*, ut de Myrmecite hoc meas proferrem conjecturas, atque inprimis cur ſcarabæus iſte Myrmecia inhabitet, & quomodo illa intret? non poſſum amiciſſimi Collegæ petito deeſſe, aliis oculatioribus eoipſo anſam daturus, quò deſiderium hoc curioſum, ab æſtiva formicetorum diligentiori perluſtratione, quam hyemale hoc tempus denegat, ſucceſſum feliciorem habiturum, adimplere magis valeant. Quamvis autem dubitare

bitare aliquis poſſet, utrùm inſecta hæc formiceta tantummodò inhabitent, cùm & alia quædam ſcarabæorum genera, ex. gr. iſtud in Majo præcipuè obvium, arborum flori & gemmis damnoſum, Majalium apud nos nomen idcircò promeritum, non unicum certum ſibi ſub terra quærat reconditorium, dum & ſub arboribus, & alibi remotioribus inde in locis, recedente jam hyeme, effoſſum illud conſpexi; quod in foſſis quoque Thermarum Bollenſium, cùm menſe Octobri eæ pararentur, vidiſſe ſe *Joh. Bauhinus in hiſt. font. Boll. lib. 4. pag. 212.* ſcribit; in agris etiam reperiri, ex *Joh. Gœdartio* colligere datur, qui ſcarabæum hunc, dum vermis adhuc facie indutus eſt, tritici radicibus conſumendis multum nocere perhibet: fidem tamen relatio fœminæ in hac obſervatione memoratæ eò magis apud me invenire poteſt, quia & ſimilia *Caſp. Schvvenckfeldium* in *Theriotroph. Sileſ. lib. 6. pag. 521. cap. de cantharide hâc formicariâ latiore* (Goldkäfer in Omeshauffen/) reperio, ubi eandem in acervis formicarum generari & detineri refert: Unde ſi fortè alios etiam ſub terris receſſus eligeret, in formicetis tamen pariter eam nidulari, jam ſufficiet. Illam autem non ſcarabæi, quem Myrmecio injectum à formicis devorari, Clar. *Periander noſter* expertus eſt, ſed vermis formâ cumulum formicarium intrare arbitror; quem vermem albicantem eſſe, hirtiusculum, annuloſum, longiusculum, digiti minimi ferè craſſitie, verticillo admodùm ſimilem, *præfatus Schvvenckfeldius* teſtatur. Poſtquam enim à coitu fœcundata ovula fœmellæ ſcarabæorum horum excluſerunt, Solisque calore ex iis vermiculus iſte prodiit, hunc ad debitam magnitudinem & ſtatum vitæ terminum perductum, ad novam ſe transmutationem accingere, ac eapropter latibulum conveniens quærere, dum aliorum Inſectorum conſidero metamorphoſes, exiſtimo. Hoc autem latibulum ut in formicetis ſibi eligat, odor earum penetrans acidus & reſinoſus in cauſa eſſe poteſt, quô allectus vermis hic, non quidem rectà per cuniculos à formicis, tranſitum fortè non impunè conceſſu-

ceſſuris, artificioſè fabrefactos irruens, ſed per ambages ad profundiores vel remotiores à cubilibus earum partes (præcipuè cùm & reſinam illam ſive electrum formicarium non in acervis ipſis, ſed aliquot pedes ſub illis in terra reconditum inveniri, *noſter Georg. Hier. Welſchius not. ad obſervat. med. 15. Hieron. Reuſneri* animadvertat,) penetrans, locum ibi inveſtigat, in quo ſe occultare, & novô alimentô ad inſtantem mutationem corpus diſponere valeat; quâ ratione etiam vermis hic, poſtquam ſcarabæi formam induit, & liberô aëre circumvolitat, à roſarum odore ad vim ipſis inferendam, vel nutritias particulas ſibi inde decerpendas allicitur: ubi ineffabilem DEI ordinem non ſatis mirari licet, quô tam multiplici inſectorum varietati varios etiam cibos ordinavit, ut ſingula non omnibus indiſcriminatim utantur alimentis, ſed quælibet naturæ ſuæ congrua potiùs ſectentur. Prout verò cantharidum vis cauſtica in vulgus nota eſt: ita non immeritò adhuc dubitatur, utrùm ea in ſale aliquo alcalico lateat, an verò acido debeatur? quale acidum mordicans in formicis, apibus, veſpis reperitur, quô de eleganter differentem legimus Excell. *D. Joh. Bohnium Diſſert. Chym. Phyſ. 1. §. 16.* Ut ita ſcarabæum noſtrum, cantharidum claſſi illatum acidô illô volatili odore, ut naturæ ſuæ congruô delectari, non omni vero ſit abſimile: de reſinoſo autem notari meretur *Dioſcorides lib. 6. cap. 1.* ſigna inter, quæ adſumtas cantharides ſequuntur, referens, quòd tales à cantharidibus malè adfecti homines picem aut ſimile quiddam cedriæ reſipiant, vel ut *Petr. Andr. Matthiolus* in *comment.* explicat, picis & cedriæ odorem guſtu & olfactu percipiant, aut prout à *Nicandro* in *Alexipharm.* explicante *Jacobo Grevino*, exprimitur:

Nec te frugiſecam, piceum quæ reddit odorem,
cantharidem pota, quia talem imitata reſinam
plenas illa trahit nares, & dentibus ipſis
Infecto cedriæ ſapor obverſatur in ore.

Ipſum

Ipſum autem Myrmeciten, quem folliculum durum, ovalem, olivæ magnitudine, intus levem, forinſecus aſperiusculum vocat, ex terra, reſina & feſtucis compactum eſſe, innuit *Schvvenckfeldius;* quem & paulò poſt odoratum nuncupat; quamvis autem illi à laudato *D. Periandro* mihi transmiſſi, inodori potiùs compareant, vel odorem, quem recentes habuerunt, temporis diuturnitate amiſerint, ſi tamen terantur, reſinosô iſtô non planè carere obſervavi; quodſi reſinam, ad moliendam folliculi hujus conſtructionem, à verme iſtô, naturali inſtinctu ſic compellente, devorari dicerem, fortaſsè non errarem, ita ut ex novo alimento in vermis ventriculo nonnihil mutato, perque vomitum ob copiam ejus nimiam devoratam, denuò rejectô, ceu glutine aliquô feſtucas, arenam & ſimilia coagmentari, ſicque folliculos hos, in corporis in eo abſconditi tutelam ceſſuros, efformari ſuſpicer.

[*L. Schröck, L. f.*]

OBSERVATIO CCXVI.

D. MICH. FRIDERICI LOCHNERI.

Aranei Aphrodiſiacæ cuidam delitiæ.

ALit Noris noſtra inter plurimos ſtipem petentes (nec ſatis ſcio, an etiamnum alat) Virum truci facie, barbâ horridâ, crinibus rubris Araneivorum vulgò den Spinnenfreſſer cognominatum. Hic non tantùm araneos obvios quales quales etiam fuerint,

— — *pluris quàm lauti obſonia Rhombi,*
Quam Leporis clunes, quam turdos æſtimat aſſos,

ſed exinde quoque in tantum Veneris furorem agitur, ut oppidò metuat, ne nervus nimietate rumpatur; ita ut ex ejus membro ceu de Cameli genitali refert *Ariſtoteles* nervum con-

fieri poſſe, quô artus intendantur, crediderim. Et hoc meum aſſertum plurimæ puellæ fœminæque teſtari poterunt, quibus Venereus hic miles obviam factus oſſeam adinſtar Ichtidis, nimiumque rigentem caudam oſtendit; usque dum fuſtibus benè priùs dedolato, piſtrini metus laſcivos hosce ſpiritus expulerit, impoſterumque lepidô hôc ſpectaculô, prurientes nonnullas puellas, privaverit, cùm in hunc usque diem laciniis ſuis remotis, Veneris impatientiam Fotidibus ſuis non ampliùs monſtraverit; liceat jocô *Apuleji Metam. l. 2.* uti. Et ſic Aranei Medicamenti ſuppeditârunt vices, ut adeò rectè cecinerit *Palingen.*

Nil eſſe malum toto invenietur in Orbe.
Cùm nulla res adeò ſit prava & noxia quæ non
Poſſit prodeſſe interdum, atq; offerre ſalutem.

SCHOLIUM.

DE innoxio noxiorum aliàs Araneorum Eſu, præter varias diverſorum Authorum Obſervationes legi meretur Ephem. Dec. I. Ann. 2. Obſerv. 10. Dec. II. Ann. 4. Obſ. 19. Dec. II. Ann. 5. Obſerv. 16. Nullus tamen Araneivororum horum exinde opem ſenſit medicam. Excell. *Paullini* in App. ad Ann. 5. Dec. II. obſerv. 62. Tertianarium in Scenam Medicam producit, araneorum uſu cum butyraceô pane devoratorum ex voto reſtitutum, qui devoti ſacrificii locô ob impetratum priſtinum ſanitatis ſtatum, Februæ Deæ araneos poſuiſſet offerre. Quid? quod Nob. *Mart. Liſter* in Hiſtor. Araneor. Angl. lib. 1. cap. 8. p. m. 18. tanquam Herculeam Clavam pro variis Morbonæ monſtris profligandis Medicamenta ex Araneis porrigit; ne γϱυ tamen virium Aphrodiſiacarum meminit.

Quâ de causâ nullibi (quod mihi quidem innotuit) reperibilem hanc araneorum vim obſervatiunculæ cancellis incluſam Inclyt. Nat. Cur. Acad. Ephemer. exhibui. Quæritanti, ex quô

qua-

qualitatum Armamentario Araneus arma hæc depromat Aphrodiſiaca? ſpicula ſalina arguo. Cum enim inter arma quibus venereus indiget miles, maximam nervina remedia adimpleant claſſem, illa vero Sale Volatili acri, (in plurimis inſectis ſcatente) obſtructiones in canalibus nerveis reperibiles reſerent, fibrillas laceſſant, ſpiritus animales ad influxum irritent; quidni easdem ſalinas particulas Aranei in membri Satyrica tenſione accuſemus?

Hæ enim ſimulac irruptionem in ſalacitatis fecêre campum, nerveas titillarunt fibrillas, quæ motu inſolito permoti titillationis Ideam menti in pineali glandulâ tanquam Regiâ commoranti repræſentarunt; juſſu hujus ablegatæ dehinc auxiliares ſpirituum animalium copiæ, quæ ſuo adventu pendulam adhuc Venerem ad rigida provocarunt arma. Cum vero Salini Aranei devorati Coloni, ad cauſticam propius accederent naturam, & titillatione nimiâ inſtarent, ruptionis menti intimatur periculum, ſuccedunt prioribus aliæ ſpirituum animalium Turmæ, qui pendulum aliàs in duriſſimum Alcidæ nervum, (qui

Quinquaginta duas ſtupravit nocte puellas)

transmutavit.

OBSERVATIO CCXVII.
DN. ROSINI LENTILII.

Opiatorum funeſtus in maligna febre uſus.

Paſtor quidam, Vir integerrimus, quadraginta & aliquot annorum, ſanguineus, ſucculentus, filium ſuum, ſtudiorum cauſa *Oettinga* commorantem, ex febre continua decumbentem, domum vocat; quin, ipſe eo profectus, ſecum recipit. Contracto, forte per metum, contagio, ſenſit horripilationem, ſuccedentem æſtum, appetitum

proſtratum &c. Accerſitur Homunculus *Monogrammus*, Pharmacopœolus quidam vicinus, ingratiis Medicinam, *uti tenebrionum genus aſſolet*, factitans, & imprudentibus juxta, atq; prudentibus, veluti mundus vult decipi, imponens, linguax & impudens. Præbet quarto ab invaſione die *Tartar. emet. ad gr.* iij. Orta inde humorum conturbatione, neglecta interim in ſubjecto ſanguineo & ſucculento venæ ſectione, morbus ingraveſcit, æſtus, ſitis, inquietudo, vigiliæ. Ordinatur mixtura: ℞. *Antimonii diaph. CC. philoſ.* ãã. ℈ij. *Aqu. fl. acac. ceraſ. nigr. rub. id. roſar.* ãã. ℥iß. *Sacch. Canarienſ.* ʒiij. *M. cochlear.* ij. *ſingulis 2. horis ſumantur.* ℞. *Nitri Antimoniati Sacch. Canar.* ãã. ʒij. *Specier. febrifug. Argentorat. CC. philoſ.* ãã. ʒß. *M. duo cuſpides cultri in hauſtu cerviſiæ ſorbeantur.* Septimo die (quod ipſe ſcripſit) parum moratus criſin, præſcribit *Tincturæ Opii Ludov.* ʒiß. *ſumantur bis in die, nempe pomer. hor. 1. & noctu hor. 8. guttæ* xx. xxj. *ad* xxiij. ut vigiliis ſcilicet obviam iretur. ℞. *Oc. Cancr. ppt. CC. philoſ. arcan. dupl.* ãã. ℈j. *Specier. antifebr. Argentor. myrrh. fl. Salis Armoniaci* ãã. ʒß. *Cinnab. nativ.* ʒj. *cum extr. Centaur. min. & elixir dulci f. pil. num. 96. ſingulis 6. horis* xvj. *in Sir. viol. ſorbendæ.* ℞. *Mucil. ſem. cydon. Sir. violar.* ãã. ℥iß. *Spirit. Sal. dulc.* ʒiß. *M. ſumatur cochleatim poſt gargariſmum.* His, cum parum proficeret, ſed in deterius omnia vergerent, delirio contra itum veſicatoriis in carpis & nucha. Deniq; ℞. *Tinct. bezoard.* ʒij. *Tinct. Opii Ludov.* ʒß. *M. uſurpanda, ut antecedens Tinct. ſolitaria.* Supervenit lethargus, angina, convulſiones maxillarum & mors, relicta vidua cum ſeptem liberis, die undecima. Archiater hic, re quaſi benegeſta, remedia à ſe exhibita, prout hic ea notavi, in ſchedam ipſe conſignavit, & ſuperaddidit, ſe primo ſtatim intuitu morbum agnoviſſe, quod fuerit ardens febris, ne ſcil. haberet, quo ignorantiam excuſaret; ſcheda ad me delata, quam ex Auctoris autographo deſcripſi.

SCHO-

SCHOLIUM.

ABſolvitur quæſtionibus aliquot, quarum prima eſto: *Annon fuiſſet cura venæſectione ordienda?* Reſp. Quod in genere de venæſectione in febribus malignis in *Appendicem ad hunc Annum* à me notatum eſt, huc maxime ſpectat, nimirum in Viro rubicundo, ſanguineo, ſucculento, hanc neceſſario debuiſſe præmitti omni alii medicationi, ut hac ratione ſanguinis fervor temperaretur, & ſpiritus turgeſcentes exhalarent: quæ perperam & malo ſane curationis exordio fuit intermiſſa. Rationes plures adducere nil intereſt, ne cramben bis coctam apponam.

An & quatenus emetica conducant in malignis? Reſp. 2. Quandoquidem febris malignæ cauſſa magis in ſanguine & venis, quam primis viis, latere deprehenditur, vomitoria primaria intentione vix indicari videntur: Eſt tamen, ubi ex nauſea quandoque contagium contrahitur, & tunc ſponte nonnunquam vomitione morbus incipit, ibi, antequam malignitas ſanguini & ſpiritibus communicetur, utique convenit vomitoriis hauſtum contagium tempori eliminare: id autem, quam fieri primum poteſt, primo aut ſecundo diebus fiat oportet, id quod celeberrimorum Practicorum unanimi conſenſu, & per experientiam comprobatum eſt. *Tilem. in Aphor. Hippocr. p. m. 61. Naturæ, inquit, per ſuperiora volenti, vomitus prodeſt. Fr. Hofm. Meth. med. l. 1. c. 9. p. 203. In Febribus ardentibus aut Hungarica & aliis peſtilentialibus, ab ebullitione humorum malignorum in ſtomacho pronatis, ſtatim ab initio adhibita vomitoria, antequam totam maſſam ſanguinis venenato inficiant fermento, ſumme proficua ſunt. B.* noſter *Ettmüllerus Colleg. Pract. MSS.* Vomitoria, ait, in principio præ cæteris omnibus conveniunt, quod & peccantem ſaburram evacuent, & multa ſymptomata præcaveant, in minori tamen doſi propinanda, ne corpus nimium moveamus. Hinc exemplum illuſtre, ſublatæ ſtatim ab incunabuli

imminentis à metu febris malignæ, per *Tartar. emet. gr.* iij. Amicus & Fautor noſter *D. D. Vitus Riedlinus obſervationum elegantiſſimarum 34.* recenſet; ſemper tamen ea ſe in principio ſaltem exhibuiſſe, ne alias aut hypercatharſin, aut majora mala inducerent, inſimul aſſerit. Sed quarto ab invaſione die, ubi jam eſt malignitas intimius ſanguini miſta, eadem exhibere, minime ferendum. Quærimus enim, quid in febrium malignarum principio vomitionem indicat? Reſp. latens in primis viis μίασμα, cujus equidem effluvia quædam jam ſanguini communicantur, ſed quæ à calore nativo adhuc ſubjugari poſſint; hinc minera exſtirpanda prius, quam ſanguini tantum admiſceatur, cui ſubjugando non amplius par ſit nativus calor. Hoc ultimum igitur, ubi factum, amiſſo grege non tantum ſepta clauduntur, ſed & turbæ præter rem excitantur in corpore: Conſideremus, quanta cum violentia vomitoria operentur, ut oppido mirer, eſſe tot, non infimi ſubſellii, Practicos, qui, quacumque levi de cauſa, illico ad emetica profugiunt, ſed quanto cum fructu, loquuntur exitus funeſti. Multoties in praxi ſum expertus, emetica frequentius exhibita ventriculi tonum adeo debilitaſſe, ut nulli remedio datum eſſet, eundem reſtituere. Ille quidem, ubi multa ſaburra aut климa biliosa, aut pituitoſa, ſeu cruditatibus ſcatet, aliquod ab exhibito emetico ſolamen ab initio ſentire videtur, ſed næ, fiunt hic bona, ut inde mala eveniant, cum graviore noxa brevi poſt tempore, ſtomachus violentas illas ſubverſiones luat. In appetitu ab exundatione bilioſa proſtrato, adoleſcens 17. annorum à barbitonſore accepit *Tart. emet. gr.* iij. quibus parum operantibus, alteram doſin, præterlapſis paucis diebus ſuperaddit; ſed, bone DEUS, quæ hinc ortæ tragœdiæ? Nil enim cibi, nil potus retinere ſtomachus in furorem actus potuit, nec erat in Medicamine legitime parato culpa. Itum poſt aliquot ſeptimanas ad me. Sceletos reperio non hominem, ſyndromen ſymptomatum: Heic omnia deſcribere nil attinet: Compeſco

peſco vomitiones illas, ſed malum brevi recruduit. Tunc autem ordo viſitationis noſodochialis me reliquit; alius remediis parum interea ſolatii afferentibus. Præterlapſo ſemeſtri, cum dictus ordo me rurſum tetigiſſet, denuo manum admoveo: Umbram hominis dixiſſes: rurſum vomitiones compeſcuntur, ſubſequente vehementi cardialgia, quam æger ſibi vomitione moleſtiorem cauſſabatur, quam, non niſi elapſis aliquot menſibus, incraſſantibus præcipue, & humorum acrimoniam obtundentibus, hinc ſtomachicis blande adſtringentibus, adſiſtente Deo, debellavi. Nihilo tamen minus ad hunc uſque diem ſtomacho debili Adoleſcens afflictus, obſervantiſſimus eſſe cogitur diætæ. Nec eſt mirum. *Nihil enim eſt Naturæ propemodum magis contrarium, quam ipſa vomitio,* cum ventriculus non ea fini ſit factus, ut, quod accepit, ſurſum ejiciat, ſed retineat, foveat, digerat, & motu, ex natura gravium, deorſum facto, inteſtinis credat; igitur iſtum ventriculi motum natura penitus horret, ceu mere convulſivum, vacuo cumprimis eo, quales eſſe ſolent eorum ſtomachi, qui jam à 4. aut pluribus diebus febricitant. Præterea turbatur ab hoc motu violento corpus univerſum, & contenti in vaſis humores, ſanguis, ſerum, lympha, quin ipſi ſpiritus animales, atque adeò tota œconomia animalis vehementer percellitur, quæ equidem conſternatio, ut ita loquar, eſt in robuſtis corporibus tranſitoria, çæteris quidem paribus: Sed, ubi febrile μίασμα, quod jam eſt ſupra dictum, ſanguini eſt intimius miſtum, ejusque materiam agitat & incendit, naturaque accingitur, ut idem ſufflaminet aut ſupplantet; quid, niſi majores turbæ, anxietates, naturæ ſuppreſſiones, ut ne quid gravius dicam, ab emeticis expectemus? Siccine non ſatis agitatur à malignis effluviis ſanguis & ſpiritus, ni majores inſuper turbas per emetica excites? præcipue, cum hac ratione, id eſt, poſt feſtum, non amplius educi materia morbifica queat? Maximus igitur hic fuit error, & ab omni ſincera praxi me-

thodus

thodus alieniſſima, quam Auctoris conſcientiæ relinquimus. Claudo quæſtionem verbis viri cujusdam Excellentiſſimi: *Si indicationes adſint, æger ipſe conſentiat, & κάτω res expediri nequeat, tunc demum vomitoria in uſum vocanda.* Quid igitur poſt exhibitam vomitionem poro factum? Morbus ingraveſcit, æſtus, ſitis, inquietudo, vigiliæ. Videamus, quo pacto hiſce invaſionibus contra itum. Diebus 5. & 6. præſcribitur mixtura ex *aquis refrigerantibus & pulveribus bezoardicis*, cum facile fermenteſcibili *Canarienſi ſaccharo* mixta; it. *pulvis febrifugus.* Sed quilibet ſaniorum illico viderit, heic opponi gigantibus pygmaliones. Nam, quei poſſit æſtus tantus ſedari tantillis refrigeratiunculis? queî malignitati reſiſtant tantilli pulviſculi? Queî expanſum ſanguinem concentrent tam inania tragemata? Duris nodis erant quærendi cunei duriores. Sed forte talis jam cuneus ſubſequitur; ſc. die ſeptimo *Tinct. opii Ludovici* ℨiß. *de qua bis in die, nempe hora pomeridiana prima, & noctu hora octava ſumantur guttæ 20. 21. ad 22.* Additum autem erat in ſcripta ſcheda, ſe ad vigilias reſpexiſſe. O lethales ineptias! non jam dicemus de *Critico* die, qualis eſt *ſeptimus*: Namque ſi hi dies (quos hodie parum advertimus) in arte fundamentum habent, non ſane ſpiritus ſopiendi tunc erant, cum Natura materiæ morbificæ Criticam evacuationem moliretur. *Hercules* noſter *in Opiol. lib. 2. Sect. 1. cap. 1. pag. 100.* ita: Inſtante criſi, vel die critico non temere dandum opium, ne Natura in conatu ſuo impediatur. Sed his, inquam, miſſis, videamus de opiatis:

3. *Utrum & quando in malignis his uti liceat?* Practicorum pars potior eſt in ea ſententia, in malignis aut nunquam, aut non niſi à principio, vel in declinatione, òpiata eſſe adhibenda, licet & hæc ſumma cum cautione, & bezoardicis mixta. Vide quæ in hanc rem habet *Cl. Fr. Hofm. l. c. cap. 19. p. m. 369. ſeq.* ubi exemplum quoque, male per opiatum laudanum curati *Hallenſis* viri ex Cauſo decumbentis

recen-

recenſet. Item *Excell. Hercules noſter l. c. p. m. 97.* ubi cumprimis, quæ ex *Ballonio* citat, legi merentur, ſubjunctaque verba: Quando ægri, de immodicis vigiliis conqueſti, ſoporiferum à Medico ſolicitant, non facilè parendum eſt, ne malignitatis vis cor penitùs petat, ſicq; ſubitò hominem juguler. Si tamen neceſſitas ejusmodi remedia ſuadeat, tutiùs alexipharmaca, bezoardica, cor munientia alia adjunguntur, ita, ut minor ſemper ratio habeatur vigiliarum; quàm malignitatis: Porrò in principio tantùm febrium malignarum, & declinatione, eadem ex *Riverio* & aliis Auctoribus, propriâq; experientiâ, cautè, & cum bezoardicis uſurpata tantùm commendat: *Vid. eund. de medicam. facult. l. 2. S. 2. c. 10. p. 206.* & *Amœn Mat. Med. l. 1. S. 2. c. 14. p. 444.* Sed cumprimis audiendus hic nobiliſs. *Priamus* noſter, qui in *monit. Med. circa opii & opiator. uſum ſequentia*: Anginæ omnesq; febres malignæ, variolæ & morbilli nuſpiam tutò curantur opiatis: & rogo te per amorem DEI, ut in morbô Hungaricô, febre petechiali & ſimilibus morbis, illis abſtineas. Quomodo quæſo figentibus ſpiritus vitales, & principia activa ligantibus, addimus robur naturæ? Nonne manibus ligatis induciæ dantur morbo, ut eò profundiùs ſanguini innidulari poſſit? Et paullò poſt: Quapropter potiùs in excubiis ſtandum, & ſpirituum cohortes ad pugnam concitandi, non ad ſoporem componendi eſſent: neque vigiliæ tantum damnum inferent corpori, quantum Tu opiatis tuis imprudenter exhibitis. Clariſſimus *Ol. Borrichius*, Fautor noſter, in *tr. de ſomno & ſomniferis §. 32.* in continuis, inquit, veſtigia terrent; malignæ tamen opium non averſantur in declinatione morbi, ſi conſtent vires: ſed in initiis, incrementis, ſtatu, periculoſum eſt, nec tum uſurpandum, niſi vehementia ſymptomatum neceſſitatem imponat, & id parcè atque admiſtis alexipharmacis, præcipuè calefacientibus, ne *narcotica* inconſultò propinata, in *necrotica*, ceu *Henr. ab Heer* loquitur, convertantur: Ratio periculi: Opium nunquam obliviſcitur muneris ſui, quod eſt cogere, denſare, ſeu, ut

vocant, refrigerare: ita fremitum quidem pugnantium humorum ſiſtit nonnihil & interpellat, ſed malignitatem adeò non oppugnat, ut, ſi pituitæ illa inhæreſcit, eandem reddat contumaciorem. *Vid. Sennert. Prax. l. 6. p. 7. cap. 1. Zwölf. Pharm. Reg. Claſs. 14. p. 155. Williſ. Pharmac. rational. Sect. 7. cap. 2. p. m. 190.* Sed & juvat conſiderare, qualis nam ſit illa *Ludovici* Excell. *Tinctura opii.* Hanc deſcribit in *Pharmac. modern. Diſſert. 1. p. m. 668.* ſequentibus verbis: ℞. *Opii ſeu crudi, ſeu per divaporationem in graveolentia ſua priùs mitificati part. j. Aq. apopl. noſtræ & Spir. Vitrioli roridi, aut ejus loco Spir. Vitrioli Philoſophici ãã. part. iiij. per dies aliquot digerendo & filtrando, quô mediô Tinctura habetur elegans, quæ in malignarũ complurium principiis, vomitibus ac diarrhœis complicatis, aliisq́; affectibus, ordinariis remediis NB. ad gutt. vj. vel viij. ſociata multum præſtat.* Quisquis igitur 1. in febribus malignis; 2. ipsô die Criticô & in morbi ſtatu 3. Tincturam opii ſolã, nec aliis bezoardicis mixtã 4. doſi tripla, cùm ipſius Tincturæ Autor vj. vel viij. guttas velit, 5. & quidem bis in die exhibet, contra omnes ſaniorum Medicorum obſervationes; nonne ſit is reprehenſione dignus? Immò, ſi à morbi initio Practicus immaturus, cùm adhuc ſibi vires conſtarent, refractâ doſi mixtam illã *Tincturam* (quam tamen, quô, neſcio, pactô, parârit) cum *Tinctura bezoardica* debitô præbiô exhibuiſſet, quod re jam conclamatâ fecit, felicius fortè operatus fuiſſet; ſed tunc erat poſt Feſtum, ſupervenit enim lethargus, angina, maxillarum convulſiones, & mors. Sed adhuc unum habeo de Opiatis monendum, nimirum, ter tunc enormiter Medicum peccare, ubi largô præbiô eadem exhibet; 1. corpus certô interimit: 2. animam in periculum non leve præcipitat, ſiquidem tunc incapax æger redditur, non tantùm ad eam DEO commendandam per proprias preces, ſed etiam ad applicandum ſibi Chriſti meritum, Sacerdotis preces & monita, &, quod eſt palmarium, ad agnitionem & confeſſionem peccatorum, abſolutionem, & accipiendum corporis ſanguinisque

niſque Chriſti viaticum. 3. In relictos, quos non tantùm orbat maritis, uxoribus, parentibus, ſed & impedit, ut res ſuas, eâ, quâ debebant, ratione diſponere moribundi, vel condere teſtamentum nequeant: quod eſt probè Medicis penſitandum, adeòque cautè mercandum. Poſtremò, ſi pilulas ſuprà dictas ſub examen vocare liberet, etiam illic inveniremus, quòd haud adeò liceret excuſare. Nam, cùm totum pilularum pondus æquet præterpropter ℥ß. pilularum verò ſint numero 96. ſequitur unamquamque pilulam ponderâſſe gr. iiß. quorum 16. pro una doſi abſolvunt ℈ij. unde ſequitur, intra 36. horas omnes pilulas fuiſſe abſumtas, adeòque tot horarum ſpatiô *Cinnabaris nativæ* ʒj. & *Flor. Salis Armoniaci* ʒß. quæ utrorumque doſis, utut fortè concedi queat, nimium tamen eſt eandem ſingulis 6. horis iterari. Ex quibus omnibus apparet, quàm graviter Medicaſter ille peccârit, eòque magis, quia graſſatur extra functionem ſuam & falcem in alienam meſſem mittit. In vicino nobis oppido Imperali ſedet iſte homuncio, nec eſt ibi Medicus: Cùm autem formula quædam ipſi offertur à Medico præſcripta, ipſe, pro lubitu, quidquid vult, ſubſtituit, & ſemet excuſat cum Celeberr. *Ludovici; nim. ſe methodum Ludovicianam ſequi in medicamentorum ſelectu.* O frivolam excuſationem, *Ludovici* ſelectum ſcil. prætendere, quando *nihili pulvis* in omnibus propè pyxidibus exuberat! O ſi denique Res-publicæ reſipiſcerent, nec officinas pharmaceuticas, in illis locis, ubi non degunt Medici, inſtrui paterentur, quid enim eſt hoc aliud, quàm feneſtram latrociniis aperire? quâ cum conſcientiâ, viderint illi Magiſtratus. Hodiè propemodùm non eſt vicus, quin oſtendat officinam, ſi Dîs placet, pharmaceuticam, ſi non potiùs *ſpeluncam Latronum!* Coronidis locô addo, me in cura febrium malignarum, etiam ſine ſingultu, hôc annô feliciſſimè uſum *ſpeciebus diacretæ*, juxta methodum in *Diſſert. de Venæſectione Appendici affixa* præſcriptam, non obſtante, quod Amicus quidam bonus me falsè fuerit cavillatus,

 quòd

quòd hiſtoriam curatæ per illas ſpecies febris malignæ ſingultuoſæ, ceu hirundinem unam, Ephemeridibus inſeruerim, cùm id fiat propterea, ut & alii Collegæ ejusdem rei periculum faciant, id quod *Excell. Neſtor. II.* non ſine ſucceſſu, quod in *Ephemeridibus nuperis* eſt ipſe faſſus, fecit.

[*Nordlingâ 1688. Januar. Norimbergam miſſa.*]

OBSERVATIO CCXVIII.
D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,
De
Incertitudine graviditatis & conceptione ſine præſagio menſium fluxu facta.

JUdicium difficile: hoc non tam ideò credimus, quia dixit Hippocrates; quàm quia docet quotidiana experientia, ceu omnium rerum magiſtra; idque ſi unquam ullibi verum, veriſſimum certè eſt in plerisque rebus Medicis; ſed & ut cùm maximè in graviditatis & prægnationis opere apud femineum ſexum. Quoties enim fit, ut mulier gravida eſſe putetur, quæ tamen gravida minimè eſt? adeò judicium difficile: contrà quoties mulier hydrope, tympanitide, aut ex alia cauſa oriundâ ventris intumeſcentiâ laborare videtur, quæ tamen legitimô partu ventris ſui ſarcinam in cunas deponit? adeò rurſus judicium difficile. Utrorumque caſuum Libri Medicorum pleniſſimi quidem ſunt; non tamen abs re erit, iis præſentem etiam notatu non minùs dignum annumerare. Muliercula erat, triginta circiter annorum, opificis uxor, duorum liberorum mater: hæc per integrum penè annum animadvertit, abdomen ſibi ſucceſſivè intumeſcere, haud multò ſecius, ac iis ſolet, quæ utero gerunt: quanquam ei de imprægnatione, ne per ſomnium quidem cogi-

cogitare liceret, idq́ue primò quia menſes jam ultra octodecim menſes fluere deſierunt, & ſecundò mulier in utero aut abdomine nullum unquam motum totô hôc temporis decurſu ſenſit, nec tertiò mammillæ turſerunt, & quartò denique nulla prorſus alia apparuerunt graviditatis indicia. Incidebat ergò vel hydropis vel tympanitidis metus: Unde Medicus conſulitur, qui abdominis intumeſcentiam p. n. ſuſpicatur, vina medicata purgantia, omnisq́ue generis alia fortiſſima etiam evacuantia pharmaca exhibuit; ſed omnia incaſſum; ſymptomatibus, quibus cum ægra conflictabatur, ut: appetitu proſtratô, ſiti moleſtiſſimâ, laſſitudine totius corporis, ambulandi impotentiâ & ſimilibus, nequicquam remittentibus, quin potiùs ſubindè incrementum ſumentibus, atque affectum p. n. clariùs prodentibus; ſed quid tandem fit? Mulier menſæ cum ſuis aliquando accumbens inopinatò dolorem in toto abdomine ſentit, eventum dubium, lætum tamen potiùs, quàm triſtem expectans, ſpe, fore, ut vel per alvum, vel per veſicam in abdomine coacervatorum, jam verò fortè fuſorum humorum p. n. putatitius cumulus ſeceſſum moliatur. Verùm enim verò nihil horum accidit quicquam, ſed mulier, doloribus ingraveſcentibus puerulum rectiſſimè efformatum, vivumq́ue præter omnium hominum ſpem atque expectationem, ſine obſtetrice, partu felici, enititur, & quæ antè ultra annuum ſpatium graviter laboravit, nunc, depoſitô onere, puerperam ovans agit, non ſine ingenti admiratione. Ex qua obſervatione hoc inter alia teſtimonium elicere licet, poſſe utique mulierem, etiamſi vel menſium ſuppreſſione laboret, vel menſium fluxum nunquam paſſa ſit, tamen uterô concipere & imprægnari; quandoquidem hæc ipſa intra illud tempus concepit, quô menſes ſubſtitêre; quô ſimul ipsô veritatis lux fœneratur illi *Dolæi* Ephemer. Med. Phyſ. Academ. Nat. Cur. Germ. Ann. VI. & VII. obſervationi 64. itemq́ue illis *Schenckii* lib. 4. annotatis obſervationibus: nec non *Rhod.* Centur. 3. obſerv. 54. *Thom.*

Bartholin. Centur. 4. Hiſtor. Anatom. 37. aliisq; hujus farinæ hinc inde conſignatis obſervationibus.

OBSERVATIO CCXIX.

D. GEORGII ABRAHAMI MERÇKLINI,

De

Prægrandi totius abdominis intumeſcentia cum partu felici inopinatô.

ALium quoad graviditatis incertitudinem huic non adeò abſimilem caſum obſervare mihi contigit in Lanifici uxore. Huic per integrum annum abdomen in tantam ſenſim ſuccrevit magnitudinem, ut brachiorum ſuorum ulnis non licuerit id amplecti, cæterò ſic ſatis proſperâ valetudine gaviſæ. Fuêre feminæ cognatæ vicinæque, quæ gravidam mulierem hanc eſſe affirmabant, indeque in eam molem extendi abdomen; aliis contrà conſtanter id negantibus, ratis, multò majorem eſſe ventris diſtenſionem, quàm geſtus in utero fœtus efficere communiter ſolet. In hac dubia re Medicus velut arbiter accerſitur, qui anceps hæſit, neſcius, quid diceret: maluit tamen à negantium, quàm ajentium parte ſtare, quòd argumenta contra imprægnationem dimicantium multò majoris ei viderentur ponderis, quàm pro illa militantium. At enimverò quàm difficile ſit in rebus Medicis ipsâque cumprimis impregnationis opere judicium, caſus hujus eventus iterum docuit. Non enim longè poſt ſine multa difficultate filium feliciter peperit mulier, quæ præ ventris granditate paulò antè parere poſſe, ſi vel maximè utero gereret, impotentiſſima videbatur. Sed quod non minùs mirandum, venter poſt partum nihil quicquam detumuit, ſed tantus etiamnum eſt, ſi non major, quantus fuit unquam, trium certè fœtuum maturorum capaciſſi-

paciſſimus. Intereà mater ſic ſatis benè valet, filiumq; lactat vivaciſſimum. Conferatur noſtra, quam Ephemerid. noſtrarum Decur. II. Ann. I. prolixis Scholiis enodavimus, Obſervatio 183. quæ cum hac ipſa præſenti in omnibus apprimè convenire videtur.

OBSERVATIO CCXX.
D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,
De
Hydrophobico affectu, ſine morſu canis rabidi.

VIr plebejus quadraginta circiter annorum, melancholici temperamenti, cùm aliquamdiu anxietatem pectoris & reſpirandi difficultatem paſſus fuiſſet, inopinanter quævis liquida omniaque humida tantò odiô abominari cœpit, ut, ubi vel potus, vel juſculum in victu ei præbebatur, ipsâ quaſi reluctante naturâ, totum corpus omniaque ejus membra tantô horrore contremiſcerent, ut convulſivis quaſi motibus concuti viderentur. Liquidis autem his remotis, mox priſtina ſanitas mentisque rediit integritas, remanente ſaltem priori pectoris anxietate. Chirurgus in conſilium vocatus, dextri brachii venam tutudit, quâ pectoris quidem anxietas remiſit, dicta autem hydrophobia tantum abeſt, ut inde ceſsârit, ut potiùs indies increbuerit, donec tandem extremum delirium exarſit, quod non niſi cum ipſa vita deſiit. Unde primum ortum mirabilis hic duxerit affectus, incertum eſt. Alii ex faſcinatione eum derivarunt, cujus tamen ſufficientia indicia non deprehendebantur: alii verò traxerunt ex canis rabidi jam olim fortaſſis inflictô morſu; ſed cujus æger, cùm viveret, nunquam recordari poterat. Veroſimilius mihi quidem videtur, hydrophobicum hunc affectum peculiarem conſtituere melancholici deli-

delirii ſpeciem, & proveniſſe à cauſa in corpore genitâ, quando non ignotum eſt, etiam ſine rabidi animalis morſu ipſisſimam hydrophobiam contingere poſſe; qualia exempla *Petr. Sal. Diverſus* & *Marcellus Donatus*, ſed & imprimis *Hercul. Saxonia* & *Petr. Borellus* aliquot annotârunt: & quidem ille Med. Pract. l. 10. c. 1. ubi refert, quòd non tantùm hydrophobiâ laborantes, ſed & melancholici reperti fuerint, qui oleum, vinum, acetum aliosq; liquores ferre nequiverint: hic verò Hiſtor. & Obſerv. Med. Phyſic. rarior. Cent. 1. Obſerv. 74. ſcribit, Verderi Dominam juſcula, aliave liquida ne quidem aſpicere potuiſſe, idq; ex morbo, ſine ullo morſu. Quibus Obſervationibus & hanc noſtram jure accenſendam eſſe putamus.

OBSERVATIO CCXXI.

D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI,

De

Steatomate intra corpus in dextro latere nato.

QUadraginta quinque annorum femina, temperamenti ſanguineo phlegmatici, aliquot liberorum mater, per integros novem annos de dolore in latere dextro circa coſtas acerbiſſimo conqueſta eſt, eoque non quidem continuo, ſed interpolato: remiſit enim nonnunquam aliquantùm per unum alterumque diem, ſed qui mox eâdem vehementiâ rediit. Medicamenta adhibita ſunt omnis generis, & præſidia applicita varia; ſed omnia incaſſum. Tandem cùm morbi atrocitas vitæ filum abrupiſſet, inſtituto extiſpicio, in latere dextro intra 7. & 8. coſtam interiùs repertum eſt Steatoma ſatis craſſum, quod magnitudine viri pugnum æquavit, illumq; dolorem perpetuò concitavit; de quo abſceſſu nemo antè cogitaverat; cæteris viſceribus ſic ſatis ſalvis. Quâ Obſerva-

ſervatione proinde confirmare licet, abſceſſus cum folliculo etiam intra corpus ſuccreſcere ſolere.

OBSERVATIO CCXXII.

D. DANIEL BSCHERERI,

De

Liene Cartilaginoſo.

VIr quidam hic locorum Piſcatorem agens, triumq; conjugum Maritus, & viginti quatuor liberorum parens, vitam hactenus ſatis tranquillam producens, nunc autem ſenex titubansque factus, de laterum ingenti calore cum intolerabili dolore, nec non veſicam eodem excruciatu occupante, huncque difficilem urinæ excretionem concomitante, multum conqueritur, donec hoc anno ſeptuagenarius cum annis duobus, atroci hoc malo è vivis ſublatus fuiſſet. Quum autem Amici curioſitatis gratia ducti in id incumberent, quò corpus jam mortuum aperiretur, viſuri quid mali hactenus ægrotus intus aluiſſet. Idcirco Excell. Dn. Dr. Ayrerus Collega noſter honoratiſſimus, & Patientis hujus Medicus Ordinarius, id petentibus gratificaturus, haud cunctanter opus ſuſcepit. Placuit autem ipſi, annuentibus una defuncti agnatis, ut & ego ſectioni intereſſem. Diſſectis igitur quatuor integumentis una cum muſculis abdominis, viſcera ejus quæ primùm in conſpectum veniunt, ſine omni labe ſe exhibuerunt: ulteriora autem & imprimis illa quæ miſeri funeſta fuere indagantibus, hoc modo apparebant. Veſica valdopere erat corrugata, & ab omni omnino urina inanis, hujusque loco materiâ purulentâ multum referta. Ureteres nihil monſtroſi intus fovebant, fuere tamen juſto ampliores. Renes autem materia putrida referti eaque infecti fuerunt, ſine ullo tamen lapilli veſtigio

apparente; hos igitur omnis hujus mali, tot tantorumque dolorum, miſero huic extremum vitæ terminum hactenus minitantium ſentinam, ſicque totius hujus morbi faciles Pathologos recte dixeris. Incepto ita hoc tramite, cum Anatomia & curioſitas noſtra ulteriora abdominis viſcera contemplanda nos quaſi manu ducerent, factum eſt, ut Lien demum oculis noſtris ſe exhibuerit, qui ob rei novitatem maximè ſe nobis commendavit, anſamque dedit, quæ obſervationis hujus ſcopus primarius eſſet. Summa vero novitatis hujus viſceris primario in hoc latet, quod exterius Cartilagine obductum fuerit; cujus ideam, quum delineatio iconis clarius & elegantius, quàm delineatio verborum exprimere mihi videbatur, idcirco neglecta verborum deſcriptione, iconem ejus appoſui, quæ Fig. LXXVI. videre eſt: Tibi, Curioſe Indagator, Acumen ingenii Tui hac in re ulterius Naturæ exercendi, libertatem faciens, hoc uno, etſi forſan hoc viſcus, ridiculoſum aliàs veteribus dictum, ob riſum quem movere putabant, non ita denominandum eſſe velis, formam atque ſubſtantiam hujus in ridiculoſam adſpectu tamen jucundam Tibi fuiſſe, contentus eſto.

Fig. LXXVI. cujus literæ a, cartilaginem denotant.

SCHOLIUM.

De Liene ſubſtantiâ quadam cartilaginosâ incruſtato videatur *Obſervatio Med. 97. Joh. Hellvvigii*, ubi in *Scholio* etiam plura ex aliis ſimilia adducuntur exempla.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

Dec: II.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

OBSERVATIO CCXXIII.

D. JOH. GEORG. VOLCKAMERI, Jun.

Anatomia Cervæ.

REmota cute parùm pinguedinis obſervavi, circà regionem verò ſiniſtri inguinis in conſpectum prodibat vas lymphaticum, magnitudine pennam anſerinam æquans, quod circà patellam exoriens glandulæ ad ſiniſtrum inguen ſitæ inſeritur. Immiſſo ergò in canalem hunc mediante ſiphone flatu, plurima attollebantur vaſa lymphatica Fig. LXXVII. quæ unâ cum glandulis pulcherrimo ordine diſpoſitis admirantium paſcebant oculos. Junguntur tandem iſti ductus receptaculo chyli lymphæque, cujus ſitus ſub ſiniſtro deprehenditur rene. Siphonis præterea auxilio flatu diſtendentis receptaculum, obſervavimus ductum thoracicum duplicata ſerie ſub diaphragmate, ulterius procedentem poſtquam iterum in unum coaluit ramum, tandem ſubclaviam intrare venam; comitantur autem hunc ductum ad utrumque latus glandulæ mox rubicundæ, mox nigricantes. Panniculum carnoſum haud difficili negotio ſeparavimus; hunc ad dorſum mox carnoſum, mox tendinoſum, pulcherrimisque coloribus ornatum deprehendimus.

Muſculorum obliq; deſcendentium ſeparationem juxta inguina inchoavimus, horum tendines lineam albam verſus progrediuntur, ſuperius verò ad coſtas, muſculis ſerratis anticis, ſerrata vice annectuntur. Muſculi obliquè aſcendentes, antequam ad lineam albam pertingunt, cum ſupra nominatis, mediante tendinum nexu ſibi firmiter cohærent, ita, ut ſeparationi nullus relictus ſit locus; oriuntur à margine oſſis ilei & ſupernè coſtis junguntur, inferius verò lineæ albæ,

Transverſales muſculi fibris ſuis carnoſis à proceſſibus vertebrarum lumbarium transverſalibus originem trahunt& ad medium usque abdomen procedunt, ubi tandem tendines eorum mutuo amplexu juxta lineam albam coeunt.

Muſculi recti inſigni latitudine dotati, novem pulcherrimis interſectionibus ſuperbiebant.

Omentum firmiter adhærens ventriculo, variâ tàm glandularum, quàm vaſorum lymphaticorum ſerie conſpicuum erat: Prædictæ hæ glandulæ proprio folliculorum tegmine munitæ pus viſcidum in ſinu fovebant, pulti parvulorum nutrimento haud abſimile.

Ex rene ſuccenturiato ſiniſtro canalis prodibat lymphaticus duabus valvulis præditus, qui rectâ viâ ſub ſiniſtro rene procedendo in ductum thoracicum deſinit.

Capſulæ atrabiliariæ firmiter cum omento cohærent, ex quo variæ ramificationes vaſorum lymphaticorum ſub ventriculo ad prædictas capſulas decurrentium obſervavimus.

Omentum plurimas hinc inde diſperſas fovebat glandulas, quæ omnes lymphaticorum varias ramificationes abſorbent. Multi prætereа canales roriferi ſuper arteriam magnam decurrunt, quidquod in ipſo diaphragmate ad latiorem ejus tendinem in gyrum quaſi proſeminata conſpiciuntur quamplurima vaſa lymphatica; quæ ductui partim Pecquetiano inſeruntur, partim verò glandulæ ad arteriam magnam juxta ſextam dorſi vertebram ſitæ junguntur.

Ductus thoracicus Fig. LXXVIII. duplex utrinque ad latera arteriæ magnæ, ſurſum vergit & venas perreptando intercoſtales in ſubclaviam inſeritur.

Tres aderant ventriculi, magnitudinis ac figuræ diverſæ. Primus oeſophago proximè adhærens, vocatur Omaſus, formâ à ruminantium cæterorum ventriculis haud abludens Fibræ ejus ſive potius foliola Fig. LXXIX. internæ tunicæ adnata oblongam præ ſe ferunt figuram: In fundo ſimiles obſervantur fibrillæ, juxta medium verò omaſi minores papillæ

pillæ denticulatis fibris affixæ viſui ſeſe offerunt, à ſubjecta ventriculi tunicâ facile ſeparabiles. Papillulæ hæ, ut ſunt humidioris naturæ, ita liquore ſcatent fermentativo, qui ex denticulatis hiſce fibrillis promanans, cibo ſeſe aſſociat.

Ad Omaſi fundum Abomaſus conſpicitur Fig. LXXX. ventriculo ſimilis humano, ornatus variis plicis ac inæqualitatibus obſcurioris mox coloris, mox albicantis, exiguoque fibrillarum denticulatarum numero conſpicuus.

Tertius, Reticulum, vocatur Fig. LXXXI. oritur ab œſophago 4. digitor. transverſor. latitudine ſub duodeno ad dextrum latus. Intima membrana quaſi ſpinoſa, aculeis mox hexaedris, mox heptaedris prædita erat, mirandum in modum contextis.

Inteſtinum duodenum & reliqua craſſa tenuiorem ambiunt fiſtulam inteſtinalem, quæ in gyrum quaſi convoluta medium occupat abdominis.

In Meſenterio plures glandulæ oblongioris formæ conſpiciuntur, quæ lacteorum partim, partim verò lymphaticorum ramificationes abſorbent. Nullas prætereà in inteſtinis videre contigit glandulas ſpatiola verò albicantia per tenuia transparentia obſervavimus.

Lien latus eſt & ſubrotundus Fig. LXXXII. ventriculo validè annexus.

Duodeno adhæret pancreas, quod ex variis glandulis conglomeratum oblongam habet figuram.

Hepar ſub diaphragmate ad partem convexam in 4. lobos diviſum conſpicitur, Fig. LXXXIII. occupabant hoc viſcus varii lumbrici latiores, cucurbitini vulgo dicti (Eglen) Fig. LXXXIV. cæterum veſicula fellea deficiebat.

Renes Fig. LXXXV. erant prægrandes ut & ureteres cum veſica & matrice.

In ovario ſive potius teſticulis ne ovulum quidem obſervavimus, ob ætatem forſan hujus cervæ provectiorem.

Cordis ſubſtantia muſculoſa Fig. LXXXVI. nullum in

ſinu fovebat os (aliâs os Cordis Cervi dictum) tendines verò validiſſime erant contexti, ut & columnæ muſculoſæ cum valvulis.

Pulmonum quinq; obſervantur lobi à dextris, à ſiniſtris verò tres conſpiciuntur. Oculo, microſcopio armato, ſeſe ſiſtunt veſiculæ hexaedræ in pulmonibus.

Ex ampliori oculorum angulo lachrymas cervæ extraximus caſeum olentes.

Ad linguæ radicem pus craſſum propriis folliculis incluſum extirpavimus.

Externa linguæ facies per microſcopium conſiderata minores papillas in acutum tendentes exhibet, cum ſubjectis glandulis rotundioribus: eadem membrana ad linguæ radicem ſiſtit quamplures prominentias quaſi corniculatas. Ad latus maxillæ inferioris per microſcopium obſervantur monticuli ſive tubercula obtuſa. It. glandulæ mox quadrangulares mox triangulares in extremitatibus ſuis fuſci coloris, ſituantur autem hæ glandulæ ſive papillulæ circa molares; cæterum lingua ſimilis erat vitulinæ, mollis atque carnoſa.

Cartilago ſcutiformis ab anteriori parte altius prominebat. Epiglottis ut & cartilago arithenoides verſus interiora multis ornatur foraminulis ex quibus mediante preſſione humor viſcidus elicitur, aſperæ arteriæ humectandæ, pronus.

Os hyoides cartilaginis ſcutiformis proceſſibus cartilagineis tendinoſo principio adnectebatur, hinc oſſeum planè ad baſin pergebat unicò utrinque articulo; à baſi tribus oſſiculis cornua oſſis hyoidis exſerta ſunt, quorum ultimum erat inſtar claviculæ firmatum.

Dentes maxillæ ſuperioris erant, juxta & inferioris inſtar ruminantium animalium compoſiti, cavi & in medio protuberantes.

In

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fig: 77.
p. 463.

In Palato juxta narium internas cavitates varia ſeſe viſui noſtro objecerunt foraminula, humorem viſcidum plorantia.

Ductus ſalivales ſatis erant conſpicui, ut & reliqui meatus ſub lingua, juxta carunculam Y repræſentantem.

Poſtquam Cranium cruciatim reciproco ſerræ motu abſtulimus, obſervavimus duram matrem firmiter adhærere cranio, cerebrumque inſigniter durum deprehendimus. Pia mater vaſis erat pervia. Hinc nervi olfactorii primum in conſpectum veniebant deindè optici, tertio oculorum motorii, quarto pathetici, quinto guſtatorii, tandem ſexto & auditorii, &c. Ablato à cerebello cerebro & dilatatis ventriculis anterioribus, ea omnia quæ in capite vitulino notantur animadvertimus.

Glandula pinealis membranâ tenui ac pellucida cingitur, in quam fibrillæ nerveæ à circumjacentibus prominentiis exortæ terminantur, intus materiam fovet mucilaginoſam; figura verò hujus glandulæ erat oblonga. Prædicta glandula ut & teſtes fuſco colore ornantur, reliqua tamen cerebri ſubſtantia tota erat albicans. Glandula pituitaria concavitate gaudebat manifeſta.

Fig. LXXVII. LXXVIII. LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV. LXXXV. LXXXVI.

Explicatio Figurarum, & quidem Figur. LXXVII.

A. Caput.
B. Angulus oculi major ex quo lachryma eruitur.
C. Lingua.
D. Collum.
E. Inciſio facta pro extrahenda gula.
F. Pedes anteriores.

G. G. Pe-

G. G. Pectus.
H. H. Muſculus rectus cum interſectionibus.
I. I. Gula cum Oeſophago.
K. K. Omaſi exterior tunica.
L. L. L. Interior omaſi pars,
M. M. Reticulum.
N. N. Abomaſi externa membrana.
O. O. O. Interior tunica abomaſi.
P. P. Omentum.
Q. Q. Muſculi obliquè deſcendentes.
R. Muſculus transverſalis.
S. Os coccygis prolongatum ſive cauda.
T. T. Pedes poſteriores.
U. U. Muſculi intercoſtales.
X. X. Vas inſigne lymphaticum ad ſiniſtrum inguen ſitum.
Y. Y. Glandulæ rubicundæ & nigricantes ad utrumq; latus ductus Pecquetiani ſitæ.
i i i. Duodenum cum reliqua appenſa fiſtula inteſtinali.
2. 2. Inteſtinum colon cum recto.

Fig. LXXVIII.

A. Vena axillaris ſiniſtra.
BBBB. Ductus thoracicus inflatus.
CCCC. Ductus thoracici ramificatio.
D. Sacculus chyliferus.
e e. Rami inguinales ad ſacculum protenſi.
f f f f. Valvulæ in ductu thoracico.

Fig. LXXIX.

Papillæ foliaceæ Cervæ in Omaſo per Microſcopium.

Fig. LXXX.

Papillæ cylindricæ apice donatæ in Cervæ-abomaſo & Omaſo notabiles per microſcopium conſideratæ.

Fig.

Fig: 81. p. 465.

Fig: 80. p. 464.

Fig: 84. p. 465.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

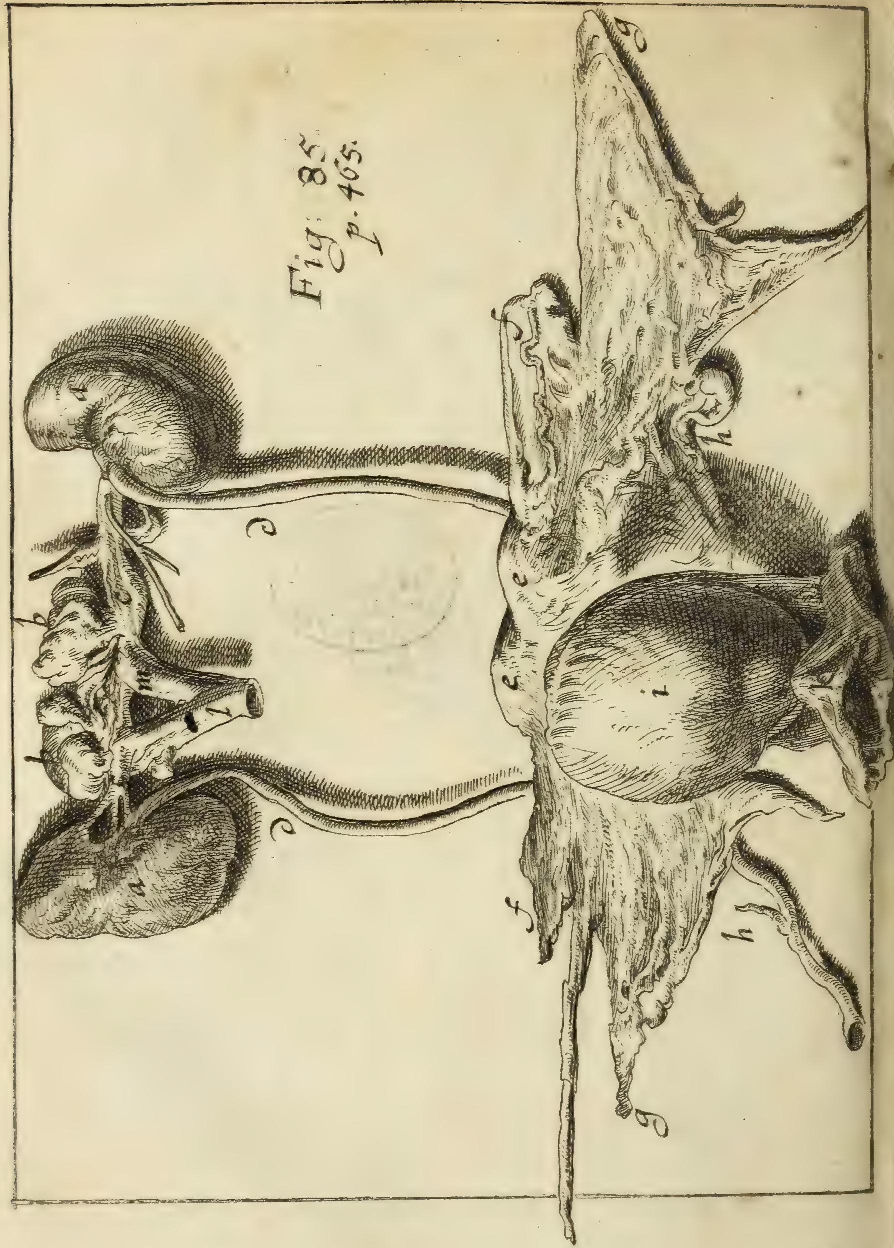

Fig: 85
p. 405.

Annus VI.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Fig: 82.
p. 465.
Fig: 86.
p. 465.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Fig: 78.
p. 464.

Fig: 83.
p. 465.

Fig: 79.
p. 464.

Fig. LXXXI.

Tertii Ventriculi Cervæ ſive Reticuli particula per Microſcopium conſiderata, in qua glandulæ pyramidales inſtar cryſtallorum elevantur undique.

Fig. LXXXII.

a. Lien, ejusque vena.
b. Arteria.
ccc. Nervi ad lienem.

Fig. LXXXIII.

Hepar Cervæ cum Diaphragmate.

Fig. LXXXIV.

Animalculum quod in hepatis Cervæ vaſis numeroſa prole provolvebatur (ein ågle*n*) per microſcopium conſideratum.

Fig. LXXXV.

AA. Renes.
bb. Renes ſuccenturiati.
cc. Vena emulgens.
dd. Uretheres.
ee. Uteri fundus.
ff. Tubæ uteri.
gg. Ligamentum latum.
hh. Ligamentum rotundum.
i. Veſica Urinaria.
k. Vulva.
l. Vena cava.
m. Arteria magna.

Fig. LXXXVI.

A. Aſpera arteria.
b. Arteria magna.
cc. Cor.
ddd. Lobi pulmonis in ſiniſtra parte.
eeeee. Lobi pulmonis in dextro latere.

OBSERVATIO CCXXIV.
D. JOH. GEORGII VOLKAMERI Jun.
Duellum ſcorpii cum araneo.

DIrô Eridis virore, non tàm homines, quàm cætera animantia fœdata eſſe, quotidiana teſtatur experientia. Talia ſiquidem vel innatum quoddam inter ſe fovent odium, quod ex peculiari antipathiâ, vel potiùs effluviis oriundum, mirandos producit effectus. Sic murium aucipis catti præſentiam quamplurimi perferre nequeunt, hujus enim effluvia, dum anxiè perſentiſcunt, ſpiritum anhelum ducentes, jam ſuprema meditari nobis videntur. Ita quoque ad murium obtutum contremiſcunt pleræque ſequioris quæ ſunt ſexus. Araneam textoriâ arte celebrem abhorrent plures ita, ut ad hujus proximiorem contactum tremulo vocum ſonitu ab aſtantibus auxiliatrices efflagitent manus. Sunt & quædam ex brutis, quæ fame irritatâ, inimicos exercere conatus erga ſui ſimilia tenentur. Sic inſons lanigera turba, lupi tanquam inimici ſui adventum tremit. Nec peregrinô ſub Sole viventia hocce deſtituuntur venenô: Naturæ enim faſtus Leo, dum rugit, cætera animantia attonita quaſi expaveſcunt Regem ſuum, utpote cujus ungues purpureô conſanguineorum ſpiritu cruentatos celerrimô pede effugere contendunt. Aviculæ, innocentes animulæ, quando vel aëra findendo, liquidô gutture, exorientem ſalutant auroram, vel per frondea rura divinum melos ſpargunt, in rapacis tandem accipitris prædam concedunt. Inveniuntur porrò ex vivis, quæ irritata excandeſcunt, venenatæque ſuæ qualitatis fermentum ſubjecto relinquunt irritanti, quorum haud levis eſt numerus: Vipera mordendo, ſcorpius pungendo virus communicant ſuum. Sic inimico ſæpiùs congreſſu beſtiolas dev ictoria certantes videre contingit; Quale nobis ex-

em-

emplum præbet araneus cum ſcorpione. Paucis enim abhinc annis, incidimus fortè fortunâ in circumforaneum ſcorpiones vivos venum circumportantem. Levem itaque horum coëmere numerum animo curioſo ſatisfacturi decrevimus. Inter alia verò experimenta animalium horum antipathiam indagaturis illud occurrebat. Pellucido incarceravimus vitro araneum cum ſcorpione, diſpar hoc connubium momentum durare vix poterat, quin araneus celeri pedum niſu ſcorpionem texturæ ſuæ tentaret implicare, ſed infauſtô prorſus ſucceſſu; inimico namque hoc congreſſu irritatus ſcorpio ſuique defenſionem nactus, ictu lethali damnatum araneæ ſpiritum profligavit, chelarum præthereà ſuarum auxilio pedes omnimodè abſcidit inimici, prehenſum ori admovit truncum inertem & omne, quod intus erat humidum, penitùs exhauſit abjectâ pelliculâ inani. Niſi itaque durior ſcorpii cuticula cum chelarum ornamento haſtæ, ut ita loquar, clypeique vicem ſuſtinuiſſent, anceps de prælii hujus exitu judicium foviſſem: nec deeſt nobis exemplum, ubi araneus ictu peſtilenti ſuperavit bufonem, ſibi ut multò majorem, ita fortiorem inimicum. Animum ergò torquet, qui ſupereſt mihi ſcrupulus, utrum peſtiferum magis ſit aranei, an ſcorpionis virus, id quod judicio ſubmitto Excell. *Celſi*, Directoris Collegii noſtri meritiſſimi.

SCHOLIUM.

NOn omnes aranei & ſcorpionis ſpecies æquè eſſe letiferas, plurimis obſervationibus edocemur. Et quidem araneos quod concernit, eos absq; ullo vitæ incommodo multoties fuiſſe devoratos, præter alios, etiam *Ephemerides noſtræ, Dec. I. Ann. II. obſ. 10. A. IV. obſ. 85. A. VIII. obſ. 35.* & *Dec. II. An. IV. obſ. 70.* nec non *A. V. obſ. 116.* exemplis confirmant. Quamvis & hos innoxiè deglutitos, ab omni veneni labe propterea eximere velle vix liceat, ſi quis ipſum atrox viperinum venenum,

ex Cl. *Franc. Redi* in *tr. de viper.* experimento, ſine noxa ebibi poſſe, conſideret; cùm è contrà vulneri immiſſum & ſanguini communicatum non poſſit non eſſe letale: ſi itaque horum araneorum ventriculo ingeſtorum acre venenum à fermento ſtomachi infringi ac deſtrui dicamus, quò minùs dein ſanguini commixtum nocere queat, vix errabimus; quæ aliàs morſu ſuô venenatum humorem vulneri ſi inſtillâſſent, tragœdiam vitæ humanæ ludere potuiſſent; qualia mortifera exempla nobis *Dominic. Panarolus pentecoſt. 1. obſervat. med. 45.* & noſter Excell. *D. Reiſelius dd. Ephem. Dec. II. Ann. IV. obſerv. 87.* dederunt: quoſdam adeò eſſe venenatos *Jul. Cæſ. Scaligeri* relatio *exerc. 186. de ſubtil.* fidem facit, ut calcati per ipſas calceorum ſoleas (id quod in noſtris terris evenire haud ſolet) venenum transmittant. In Hybernia verò minimè venenoſos eſſe, incolas multorum ſeculorum experientiâ edoctos non dubitare, Ill. *Rob. Boyle tentam. phyſiol.* memorat. Sic etiam non omnium ſcorpionum puncturam eſſe letalem, Helvetici illi à Cl. *D. Joh. Jac. Wagnero in hiſt. nat. Helvet. cur. pag. 236.* deſcripti teſtantur; quin & *Nicander in Theriac.* jam olim inter octo, quæ producit, ſcorpionum genera, primùm albicans nec ſonticum nec letale eſſe pronunciat. Ipſe etiam, quos ex vicino Tirolenſi Comitatu huc allatos ſæpè vidi, ſine noxa ab iis, qui vendunt, manibus verſari obſervavi; idem de hiſce referente in *Comment. ad lib. 2. Dioſcor. cap. 12. Petr. Andr. Matthiolo*, ubi in Pharo locisque aliis eosdem pariter non nocere, ex *Ariſtotele* ſubjungit. De Italicis idem aliqui tradunt, præeunte *Plinio hiſt. natur. lib. 11. cap. 25.* qui poſtquam ſcorpiones ex Sicilia in Italiam importatos vivere non potuiſſe ſcripſerat, *viſuntur tamen aliquando*, addit, *in Italia, ſed innocui, multisq; aliis in locis, ut circa Pharum in Ægypto;* ſic *Joh. Faber*, Medicus quondam Romæ vivens, ruſticos vidit citra noxam eos manibus tractâſſe; quod & *D. Franc. Redus experim. de inſect. gener.* de Florentinis adfirmat; quanquam contrarium de hiſce *citat. Matthiolus* tradat, ſcilicet

licet complures in Hetruria ictos ſe vidiſſe, qui graviſſimas perpeſſi fuerint exacerbationes & quaſi ad mortem redactos. *Joh. Rhodius cent. 3. obſerv. med. 90.* Patavinos, itidem noxâ haud carere adſtruit; quod ex celeb. *Thom. Bartholini* quoque obſervatione colligitur, qui ipſos ſcorpiones Italicos mutuâ lanienâ ſe necâſſe vidit, uti *obſ. de unicorn.* habet. Quæcunque jam diverſæ hujus relationis cauſa fuerit, quàm fortè manuum iſtorum ruſticorum vel calloſitas, vel contra ictus per inunctionem aliquam præſervatio, vel mitior, quò minùs in iram concitentur ſcorpiones, tractatio, aut ipſorum ratione ſpeciei, loci nativi, anni temporis, ætatis &c. diverſitas dare poſſent: non æquè vehemens tamen venenum in dictis reperiri, inde colligo, quale in Tunetanis eſſe, *dictus Redus* notavit, quorum nempe venenum terribiliſſimum ſit, quod non velociſſimè modò, ſed violenter etiam, & non ſine graviſſimis ſymptomatibus operetur; Pragenſes etiam venenatiſſimos eſſe, ex *Bohuslao Balbino* Excellentiſs. *Ephemeridum Lipſienſium Conditores A. 1682. pag. 246.* indicant; mitiori autem veneno pollere inſecta hæc in Indiis videntur; id quod de Java majori Indiæ Orientalis ex *Ephemer. noſtr. Dec. I. Ann. IX. obſerv. 194.* & de America ex *Joh. Lerio hiſt. navigat. in Braſil. cap. 11.* patet. Quibus ſingulis conſideratis, non adeò facilè erit, ſcrupulum à *Nob. D. Autore* propoſitum eximere. Poterit ſanè venenoſior araneus, cum ſcorpione minùs venenatô congreſſus, præcipuè dum commodiori inſultu hunc hoſtem ſuum adgredi valet, faciliùs eum occidere; è contrà ſcorpio virulentus araneum minùs venenô turgidum promtiùs morti tradere potis eſt; ut ita modò aranei, modò ſcorpionis venenum peſtiferum magis ſit dicendum. Aſt ſi de utroque in ſummo ſuo venenoſitatis gradu conſtitutô, & habitô ad corpus humanum reſpectu, ſit aliquid ſtatuendum, quid dicere queam, vix invenio, cùm utrumque graviſſima, nec multùm diſſimilia inducat ſymptomata, atque à nullo eorum placida ſperanda ſit vitæ exſolutio; quanquam ſi araneus

morſu tantùm virus ſuum adfricet, cùm ſcorpio aculeum ſuum profundiùs corpori intrudere, & ita venenum non tantùm intimiùs infundere, ſed & nervos pungere valeat, majus ab hoc, quàm illô imminere periculum ſtatuere mallem. Cæterùm quia amantiſſimo D. Autori duelli animalis elegans exemplum dare, & bufonis etiam cum araneo pugnæ (cujus quoque ſpecimina ex obſervatione propria, nec non *Helmontii* aliorumq́ue relatione adducuntur à noſtro curioſiſſimo *Arione tr. de bufone ſect. 1. cap. 3. §. 24. & 25.*) meminiſſe libuit, ſcorpionem quoque à viliori & imbecilliori, quàm araneus eſt, inſecto ſuccumbentem indicare liceat, ab *Arnoldo Montano* deſcriptum *libr. de Legat. Societat. Belg. Ind. Orient. ad Imper. Japan.* inter Oſackem nempe & Nangeſake in navibus multoties copias formicarum fuiſſe conſpectas, ſcorpionem circulo circa eum facto undique petentium, ut, quò ſe verteret, neſciret; formicis pedes ejus adeô lancinantibus, ut deſperabundus tandem caudâ capiti admotâ ſibiipſi letalem ictum inflixerit, à formicis dein quaſi triumphum agentibus ſine mora abreptus. Et *D. Joh. Theod. Schenckium*, Profeſſorem quondam celeberrimum, aliquando nobis memorâſſe recordor, elegantem ſe tragœdiam vidiſſe ſcorpionis ſeipſum interficientis, cùm igne circulari carbonum factô, poſitus in medio is effugere tentans, & ob ignem ſæpiùs retrogredi coactus, tandem furibundus caudam ſuam capiti adpoſuiſſet, ſeq́ue ipſum puncturâ ſuâ interemiſſet.

[L. Schröck, L. f.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXV.
D. PETRI ROMMELII.
Capilli cranio infixi.

COma eſt reverenda in ſenibus, veneranda in ſacerdotibus, terribilis in bellatoribus, decora in adoleſcentibus, compta in mulieribus, dulcis in pueris, ita *D. Ambroſ. lib. 2. Hex.* addo ego admiranda in demortuis, & poſt plures demùm annos in tumbis repertis. Demortuorum capillos creſcere extra omne dubium poſitum eſſe, mihi perſuadeo, non opus, ut id authoritate *Parai, Camerarii, Bartholini, Blaſii, Academicorum Naturæ Curioſor.* aliorumque magnorum atque excellentiſſimorum Virorum ulteriùs probem, præſertim cùm de eorum augmento hâc vice loqui, mihi animus non ſit. Nec quisquam negabit ſpero, ad plures annos, imò ſecula integra eos conſervari. Exemplo nobis eſſe poteſt Tulliola, *Ciceronis* filia, cujus ex *Cæl. Rhodig. A. L. lib. 3. cap. 24. Col. m. 146.* in *Scholio ad obſ. 123. p. 281. Ann. I. Dec. I. Miſcell. Acad. Nat. Cur.* mentio fit. Neque dubio caret *Avicennæ, J. B. Portæ,* aliorumque opinio atque vetus traditio, quâ aſſeritur, capillos, imprimis mulierum, maximè verò menſtruatarum, mutari in ſerpentes, licet *Petr. Borellus Cent. I. Obſervat. Phyſico-Medic. obſ. 23. p. m. 29.* dicat, ſe vidiſſe capillos fœmininos animatos, & deglutitos pilos in ſerpentes transformari; Cui aſſertioni tamen contradicit laudanda experientia, curioſisſimi ſimul atque experientiſſimi *D. Franciſci Redi, in Experimentis ſuis circa generationem inſectorum factis p. 144.* Capillos, quos *Junior Helmontius* ſtellis comparat, & ſtellas cœli microcoſmici vocat, præ omnibus aliis humani corporis partibus, diu corruptionis tyrannidem effugere poſſe, ſingularique adverſus putredinem gaudere privilegio, præter Tulliolæ modò citatam, pluresque alias

paſſim

paſſim notatas hiſtorias, evincet etiam mox ſequutura à me facta obſervatio.

Communis quidem Anatomicorum conſenſus docet, pilos ſeu capillos, originem & radices ſuas in cute, ex glanduloſis corpuſculis & papillis, tanquam bulbis accipere, licet præter conſuetum naturæ modum etiam in aliis corporis partibus & corde ipsô, teſte *Valerio Maximo, l. 1. c. 8. Plinio, Muretô, Zvvingero, DD. Joh. Sculteto* in *Trichiaſi admiranda,* &c. reperiantur quandoque, rarius tamen & vix obſervatum eſſe exiſtimo, illos oſſibus innatos & infixos, ſine cutis aut membranæ adminiculo fuiſſe repertos.

Cùm ante paucos annos in vicino oppido Weiſſenhorn Illuſtriſsimæ Dominæ Comitiſſæ, Mariæ Tereſiæ Fuggerin à Babenhauſen, Comitiſſæ de Kirchberg & Dominæ in Weiſſenhorn, ob adverſam illi valetudinem operam meam locarem, & die quodam, tempus fallendi gratia, in agrum exſpatiarer, domumq́ue reverſurus etiam cœmiterium, in eoq́ue oſſuarium, in quo eleganti ordine ſingula demortuorum oſſa, repoſita erant, viſitarem; inter plures calvarias, unam, à reliquis majori loci intercapedine diſtinctam & ſeparatam obſervavi, quæ ſingulare aliquid oſtentare videbatur: propiùs proinde accedens, calvariam inſpiciens & examinans, animadverti, iſtam, omni prorſus cute & pericraniô deſtitutam, atque ſicciſſimam, innumeris ferè vegetabilibus microcoſmicis, capillis ſcilicet, & quidem in plicas & ſpiras adhuc (pro more hujus regionis) intortis (eingeflochtene Zöpfe) ſuperbire, plegma etiam (cui crines intorti erant) ex ſindone & goſſypio confectum, licet hinc inde lacerum, capillis tamen ubique ritè illaqueatum eſſe. Radices ſeu bulbi capillorum altius cranio infixi erant, & non, niſi aliquali adhibita vi abrumpi vel extrahi poterant. Præter veſpillonem alius etiam quantum ex veſtitu & vultu judicare licebat, civis honeſtus ſuperveniens, hæc admiranti, ſanctè adfirmavit, iſtam calvariam

fuiſſe

fuiſſe virginis Bertliniæ, Conſulis oppidani ſpectatiſſimi quondam ſororis, ante 34. jam annos denatæ atque humatæ, poſtq; plurimorum annorum decurſum, (ut etiam aliis cadaveribus locus concederetur) demùm effoſſam eſſe.

Rarum quidem non eſt, capillos etiam in cadaveribus nullâ balſamatione artificiali conditis, longâ annorum ſerie non corrumpi, quod infinita exempla teſtantur, quæ prolixiùs adducere ſupervacaneum opus eſſet; ſed hoc rarum eſt, illos immediatè cranio, reverà & quidem profundiùs infixos fuiſſe. Plurimi Auctorum hoc capillorum à putredine privilegium, illorum naturali ſiccitati adſcribunt, ſed vix omnibus hæc eorum ſententia probatur, aliamq; etiam præter hanc cauſam dari poſſe probabile eſt.

OBSERVATIO CCXXVI.
D. PETRI ROMMELII.
Capilli naturâ virides.

NOn malè *Joh. Sperlingium* in *Diſp. quadam* ſtatuiſſe, plura & majora in capite (cœlô ſcilicet microcoſmicô) dari miracula, quam in univerſo terrarum orbe, obſervatio proximè antecedens, aliquomodo probare, cui etiam mox ſubſequens adſtipulari videtur.

Colorem capillorum in hominibus valdè tam ratione ſexûs, ætatis, regionis, temperamenti, humorum prædominantium, aëris ambientis &c. quàm ratione culturæ variare, lippis & tonſoribus notum eſt; videmus enim nigros, albos, flavos, fuſcos, ruffos, canos, rectos, criſpos &c. nullos tamen reperiri per naturam cœruleos vel virides capillos, aſſerere haud verentur, Auctores graviſſimi, quos inter eminet Magnus *Th. Bartholinus in Anat. Ref. p. m. 457. & alibi.* Cœruleos etiam fabuloſos cenſet *Cunr. Tiburt. Rango, in opere ſuo de Capillamentis* ſive Peruquen/ dum ſcribit: Cœruleos capillos dari vix

crederem, nec credidi hactenus, niſi *Solinus c. 65.* fabulæ vulgò creditæ fidem faceret. *Indis*, ait, *omnibus promiſſa Cæſaries, non ſine fuco cærulei.* Agathyrſos cœruleô capillô notabiles facit *Plinius*, ſed cum fuco, adeò mirum non eſt. Meminit quidem Excellentiſſimus atque Curioſiſſimus Curioſorum, Arion, *D. D. Chriſtianus Franciſcus Paullini*, Fautor atque Amicus meus maximè colendus, in Breviario Rerum memorabilium, *Appendicis* locô *Anno 4. Decur. II. Miſcell. curioſ. adnexo, p. 203.* Crinium cœruleorum & barbæ ejusdem coloris, ſed quia metallifoſſor, crinitus ille erat, non immeritò in vapores metallicos cauſa conjici poſſet. Quicquid ſit, nos miſſis cœruleis, ſolùm de viridibus pauca libabimus, quales absque fuco dari etiam fidem *Rangoni* ſuperare videtur, illumque colorem, docente *Cardano*, Aquâ Capparum deſtillatâ acquiri putat. Bina exempla capillorum viridium refert *Th. Barthol. in H. A. C. I. obſervat. 40. p. 60.* & in *Anat. Reform.* Sed unum nequitiæ barbitonſoris, barbam alienis coloribus defœdantem adſcribit; quoad ſecundum, ſuſpicatur eundem metallifuſoribus adfuiſſe, hincque colorem iſtum adeptum eſſe, nam ita ferè metallurgis capillos tingi dicit.

Exemplum dabo naturaliter viridium capillorum. Cùm adhuc ſtudiorum causâ in alma Antenorea commorarer, in agro Patavino, non ita procul ab urbe, in villa quadam juxta Brentam fluvium, vidi ruſticum ſanum & robuſtum, inter quintum & ſextum ætatis luſtrum conſtitutum, cujus caput verè viridi capillitio copioſo laſciviebat, mihique & Commilitonibus elegans & curioſum ſpectaculum præbebat, nullô adhibitô fucô vel artificiô, ſed à natura ipſa ita tinctum erat, nullius enim fuci gnarus erat, imò neque capillorum, neque veſtium curam ſingularem habebat, ſed forma neglecta (quæ, ut dici quondam ſolebat, virum decet) incedebat, nec unquam metallifoſſoribus vel fuſoribus adfuerat, ſed quicquid ornamenti id erat, à benigna & liberali natura acceperat.

Præ-

Præter alios Germanos teſtes hujus rarioris Phænomeni habui, *D. D. Joh. Liebentanzium Vratislavia-Sileſium* & *D. D. David. Eccoltum Lindavienſem*, amicos, conſalinum, & comites deſideratiſſimos.

Dum hæc ſcribo, recordor me Parmæ in Italia, in Ducis Sereniſſimi ſtabulo, inter alios equos primarios, unum omninò viridibus pilis ſuperbientem obſervâſſe, qui propterea La Speranza (i. e. Spes) vocabatur, quod nomen etiam, Tabulæ, majoribus literis inſcriptum, & columnæ adpenſæ legebatur. De raro hoc equi colore interrogatus Hipparchus reſpondit, equum iſtum, absque omni fuco, à natura hosce pilos virides obtinuiſſe, & proinde à Sereniſſimo Duce præ cæteris æſtimari *Petrus Borellus in Obſervat. Phyſico-Med. Cent. 2. obſ. 56. p. m. 156.* teſtatur, ſe in juvene capillos omninò virides obſervâſſe, ſudorem etiam illius juvenis viridem fuiſſe. *Scriptor quidam rerum Anglicarum Nebriſſienſis*, duorum infantum in Anglia Anno 1140. planè viridium meminit. Confer. *Athanaſ. Kircheri Mund. ſubterr.* item *Eraſm. Franciſci* D. und W. J. L. u. SG. *f. 361. ſeqq.*

OBSERVATIO CCXXVII.
D. PETRI ROMMELII.
Qui longos habent pedes, faciliùs purgantur.

MUlta quandoque etiam à magni nominis Viris traduntur, in eorumque Scriptis reperiuntur, quorum nulla ratio dari poteſt, & proinde, parùm vel nihil fidei eis adhibemus, imò plerumque contemnimus. Cùm tamen ſi adcuratior accedat obſervatio, rem ita ſe habere, ipſi experiamur, etiamſi modum & rationem, quomodo & quare contingat, non ſatis explicare valeamus. Celeberrimus quondam Anatomicus, *Adrianus Spigelius* in ſuo *de hu-*

mani corporis fabrica opere, *lib. 1. cap. 11.* in quo de mutua artuum inter ſe proportione agit, *ſub finem fol. 22.* Corollarii loco addit: *Notandum eſt hîc, obſervatum à me eſſe multiplici experientia, eos qui longos habent pedes, utplurimum alvo eſſe fluentiore. Obſervandumq́ propterea id diligentius eſt, ut cautiores ſimus in præſcribendis purgantibus, ne talibus validiora offeramus, quos facile in periculum conjicere poſſumus.* Non ſemel tantùm in Praxi mea hoc verum eſſe obſervavi, ac proinde validiora purgantia iisdem exhibere minimè tutum eſſe, aliquot exemplis didici, longèque enim facilius quandoq́ue moventur ac alii, ſed ſemper & in omnibus hoc accidere, præſertim hiſce in regionibus, dubito.

OBSERVATIO CCXXVIII.
D. PETRI ROMMELII.
Tertiana intermittens ſcarificatione in Paroxyſmo ſublata.

VIr quidam honeſtus, & in literis non planè hoſpes, non ita pridem febre tertiana intermittente (qua tum plurimi vexabantur) corripiebatur, hic ad expellendum infenſum hunc hoſtem variis utebatur medicamentis, ſed non ea qua decebat methodo, videlicet, purgatione, VSne ſudoriferis, antifebrilibus, præcipitantibus, pentaculis, ſpecificis in multis aliis probatis, ſed incaſſum omnibus & ſine optato ſucceſſu, febre, ſpretis hiſce omnibus, etiam ſuperſtitiosè in uſum adhibitis, ad tres menſes protractâ. Febricitans tandem morbi pertæſus, decimaquarta demum ſeptimana, ipſo in febris paroxyſmo balneatorem accerſit, dorſo, ſcapulis & brachiis cucurbitulas applicari & ſcarificari curat, eoq́ue quaſi momento, à febre ſatis moleſta & diuturna liberatur, & ſine diætæ debita obſervatione, abſque

abſque recidiva in hunc usque diem ſanus vivit. Ante duos treſve annos febribus tertianis intermittentibus valde ſævientibus, plurimi, neſcio cujus ſuaſu, accedente paroxysmo febrili, medianam tundebant, ſed quantum reſcire potui, omnes ſine fructu & cum majori ſubinde ſanitatis & virium diſpendio.

OBSERVATIO CCXXIX.

D. PETRI ROMMELII.

Epilepſia, viſa & audita, etiam ſecreta revelans.

INter plures admirandas Epilepſiæ ſpecies, quæ paſſim in *Ephem. Acad. Nat. Cur.* legi poſſunt, locum etiam meretur Epilepſiæ ſingularis & raræ obſervatio, ab Excellentiſſimo *DD. Gabriele Furtenbachio*, Phyſico Leutkirchenſi amico meo integerrimo non ita pridem communicata, ita enim ad me ſcribit: Anno 1687. d. 13. Aprilis vocatus fui ad Joh. Jac. Mairn/ juvenem 15. annorum, mercatoris noſtrâtis famulum, ultra annum jam per intervalla morbo ſacro agitatum, alibique à diverſis medicis tractatum: hic ter eodem die paroxyſmo & inſultu epileptico correptus fuit, in principio ſine clamore & ſermocinatione, poſtea vero cum omnibus & ſingulis circumſtantiis enarravit accuratiſſimè omnia, quæ eo die, viderat, ſcripſerat, dixerat & audiverat, imo textum ſacrum, quem in templo legere & explicare audierat, cum ſummaria concionis habitæ recapitulatione; & hoc integram ferè duravit horam, quibus finitis, ſenſim ad ſe rediit, omnium actorum immemor, ſeque interea dormiviſſe putavit. Hero ſuo hoc maximè moleſtum eſt, quod durante paroxyſmo, ſecreta, negotia ejus, literas-

raſque talia concernentes & continentes, recitat verbotenus & propalat.

[1688. 9. Febr. Ulmâ Auguſtam Vind. miſſa.]

OBSERVATIO CCXXX.
D. JOHANNIS BAPTISTÆ SCARAMUCCII,
De
Atrophia Hydropica.

ADerat Aſſiſii juvenis Illuſtriſſima annor. 18. temperamenti ſanguinei, habitus carnoſi, quæ vitæ contemplativæ addicta cœpit abſtinentiæ titulo conſuetam deſerere victus quantitatem; Inde lochia ne dum diminui, ſed penitus feriari cum aliqua emaciatione eſt experta. Interea autumnali tempore purgatione de more præmiſſa, eaque repetita ad uſum vitrioli Martis juxtà normam ei conſcriptam ſe contulit, poſt cujus uſum cœpit taliter emaciationis incrementum, ut hyemali decurſu atrophica reddita omninò annuit, ut morbo obſidionem imponerem. Interea offendere cœpi nullam adeſſe febrem, nullam ſitim, atrophia tamen erat conſiderabilis, & cum omnimoda menſium ſuppreſſione, aderat obſtinata alui ſtipticitas, ut non niſi clyſteribus alvus ſollicitaretur, ſimulque ab inappetentia divexari Patientem deprehendimus.

Invitus curationem aggreſſus eò intentiones credidi dirigendas, ut eſſet procedendum emollientibus, humectantibus, edulcorantibus, refermentantibus, nec non nutrientibus. Quapropter præmiſſo floris caſſiæ uſu, jura parv. pull. alterata cichorea, hepatica, malva, & borragine cum ſucco pomorum redolentium non acido fuere præſcripta, à quorum uſu repetita caſſia, ac aſininum per quadraginta, & poſtea lac caprillum per menſem præſcripſimus: Immo cum

in

in pejus rueret atrophia, ut maraſmum repræſentaret, lac muliebre è mammis ſugendum commiſimus. Semper in pejus adire morbus viſus eſt, ſervata eadem alvi ſiccitate, licet continuò clyſteres lactis, & emollientia adhiberentur; neq; reformidavimus in lactis uſu etiam balneum aquæ dulcis alteratum herbis emollientibus de ſero committere cum ſubſequuta linitione oleo amygdalarum dulcium, violaceo, & ſimilibus; Aſt omnia fruſtra extitiſſe deprehendebamus, dum interim tumefieri pedes inchoavere; Poſtea verò nedum femora, ſed & manus, & facies: Undè anaſarchica reddita Patiens tunc primò cœpit mortem timere, quando jam nos eam morti proximam admirabamur. Nè verò hiſcè in anguſtiis videremur dixiſſe vale vitæ Patientis, commiſimus, ut propinaretur ſingulo manè uncia una ſyrupi terebinthinati cum jure alterato radicibus cichoreæ, & petroſelini. Præter ſpem cœpit urinæ excretio taliter augeri, ut cum ad libras duas, & tres excerneretur ſingulo die, nedum detumefieri viſa fuerit, ſed ſenſibiliter aliquo modo nutriri in dies obſervaverimus.

Vix tandem ab hydrope immunis graviſſimis cœpit detineri hyſtericis ſymptomatibus, quæ in hoc erant poſita, ut modò fatua absque loquela, modo aliena alloquens, modò tremoribus detenta, modò lipothymiis affecta, à quibus convaleſcens convaluit quoque perfectè ab atrophia. Menſtrua tamen adhuc feriata extitêre, alvo ſicca ſemper ſervata.

Paraphraſis.

INtemperantiæ culpam plerumque inculpandam in morborum invaſionibus diem dies oſtendit, cum revera, ut innuit *Cato* difficile ſit verba facere ad ventres auribus carentes. : Et quamvis mos eſſet (ut innuit *Plutarchus*) & conveniret, ut hominis mortui ventrem exſecarent, atque adverſo ſole conſciſſum abjicerent eum innuentes fuiſſe cauſam omnium, quæ in vita peccaverit homo, adhuc tamen in

noſtra

noſtra patiente digito demonſtramus, abſtinentiam initia morbo ſtraviſſe, ac ſi Socratem vellet imitari, qui præ alimenti abſtinentia vitæ propriæ vale conceſſit.

Catameniorum ergò diminutionem, & poſtea omnimodam feriationem unicè ab alimentorum abſtinentia ortum duxiſſe ex eo conjicimus, quod cum ſanguinis maſſa eſſet aſſueta ſufficientibus ſervari eduliis, mirum non fuit, quod paulatim deficientibus his, talem attigerit diminutionis terminum, ut anſam pauliſper conceſſerit omnimodè menſium feriationi; Etenim probabiliter menſtrua ſic promoveri concipimus. Cum in utero ex *Harvei* obſervatione copioſiores ſint arteriæ, quam venæ, ſequitur, ut major copia ſanguinis per arterias ad uterum demandetur, quàm per venas poſſit remeare. Quapropter cum menſis periodo poſſit ſanguis ad turgeſcentiam cumulari in utero, taliter ut cum incrementum uterus, quoad extenſionem obtineat, ad eam diſtractionem fibræ poſſunt deduci, ut propter elaſticam vim ad contractionem ſe reducentes contentum ſanguinem inter interſtitia muſcularia uteri ad venas impellant; Undè cum non detur venarum capacitas proportionata, ut ſanguis refluat ad maſſam humoralem, inſequitur, ut earundem venarum extremitates cædant ſanguini propulſo, & ſic dehiſcentes exitum ei concedant. Non inficior tamen aliquam concurrere poſſe fermentationem, per quam inſequuta particularum lucta, promptius ſequatur orificiorum dehiſcentia, & ſic exitus ſanguini concedatur.

Hinc ſatis notum hanc eſſe *Hippocratis* ſententiam, dum *lib. de genit.* protulit, poſtquam adoleverit Virgo, venæ uteri amplæ fiunt præ augmento, & oſcula ipſarum aperiuntur, & via, ac tranſitus per anguſtias contingit, & humidum tunc agitationem habet; nam ſpatioſitas ipſi contingit ab agitatione, & quaſſatione.

Etſi verò *Graaffius* fermentationem pro menſtruis promovendis in humorali maſſa concipiat, tamen nos eam conci-

cipi-

cipimus in utero, cum immediatè à purgamentis ſanguinem coadunari concipiamus cum *Zacuto*, & *Sennerto* præcipuè tamen ob rationem ſuperius allatam, facto nimirum conceptu, quod ejus conſervetur motus nedum inteſtinus, ſed & localis, licet iſte ſit moderatus, nam quamvis ad turgeſcentiam ſanguinem cumulari ſupponamus, tamen ſemper proportionabiliter ad venas pro earum capacitate concedetur, undè ſemper pars, quæ partem retrò ſequitur ſucceſſivè tardo ſaltem motu cietur. Non inficiamur tamen poſſe fermentationem promoveri in humorali maſſa, quando obſtructis viis in utero per aliquam hæmorrhagiam ſequatur evacuatio menſtrualis.

Fermentum autem uterinum per fermentaceam materiam aliis in partibus genitam concepit Diemerbrock; Verum cum vaſa omnis generis ad uterum pertingant, cumq; glandulæ in eadem ſubſtantia uteri locentur, à veritate non eſſet alienum concipere per arterias, & nervos ſuccum deponi iisdem in glandulis ſalino-volatili præditum indole, ibique per peculiarem cribrationem taliter diſponi, ut quemadmodum pars craſſior ad cavitatem uteri ſuffunditur ſub apparentia mucoſitatum, & pars ſubtilior per vaſa lymphatica deferatur, ſic particulæ ſpirituoſiores, & balſamicæ per venas reducuntur, ut ſua volatilitate vigorationem toti corpori imprimant, nec non ſanguinem fermentando perficiant, ut parte impuriori ſecreta, pars purior cedat in ovi muliebris incrementum, & in embryonis, fœtusque nutrimentum.

Non multum gravabor obviam ire denegantibus fermentationem in utero, cum eam ſatis oſtendat, quod in utero tam grande mutationis opus perficiatur, ut eſt incrementum ovi muliebris à ſanguine, & in embryonem converſio.

Etſi verò ſit concipienda fermentativa ebullitio in utero, ratione cujus promptius ſanguis ad turgeſcentiam cumulatus

exitum affectet, adhuc tamen ut fiat coadunatio ad ſaturitatem requiritur, ut copia ſanguinis ſuperabundet in maſſa humorali. Hanc ſuperabundantiam ideò neceſſariam concipimus, quia cum motus in arteriis procedat ex lato in anguſtum, neceſſariò debet concipi, ut capacitas arteriarum in majoribus peripheriis taliter creſcat, ut arteriarum oſcula quaquaverſus à trunco principali perreptantia ulterius dehiſcant, & ſic apta reddantur receptioni copioſioris ſanguinis.

Etenim motus in arteriis & concipitur rectus, & concipitur lateralis: Verum tamen eſt, quod motus lateralis à motu recto quaſi remorato promovetur, quatenus procedens motus ex lato in anguſtum eadem incepta proportione non poteſt continuari; Hinc quo major erit quantitas ſanguinis in humorali maſſa, eò ſequitur major arteriarum diſtractio, & per conſequens debet concipi motus lateralis major. Hoc poſito, quis non concipit in majori diſtenſione peripheriæ arteriarum majorum copioſius, & promptius ſanguinem diſtribui peripheriis arteriarum adjacentium.

Si tamen accidat, ut ſanguis in humorali maſſa non ſuperabundet, ita ut promptius iter ſuum per peripherias arteriarum obtineat, motus lateralis non eſt ita vehemens, ut eam diſtractionem vehementem inferat, per quam copioſior tranſitus intrà adjacentium arteriarum orificia debeat inſequi. Sit tubus coriaceus, vel animalis inteſtinum foraminibus ſpiſſis pertuſum, ſi aquam ſiphone imponamus, ut detur tranſitus liber per tubi capacitatem ad finem usque, ne gutta quidem per foraminula profluet: Si verò major copia aquæ ſit illa, quæ ingreditur, quàm quæ egreditur, videbimus profectò ita ſucceſſivè tumefieri inteſtinum, vel tubum coriaceum, ut quaquaverſus per foraminula impetuoſis deſultibus aquæ ſequatur emanatio.

His

His poſitis ſuſpicamur in noſtra Patiente catameniorum diminutionem originem obtinuiſſe ab imminuta ſanguinis copia, quatenus humoralis maſſa debito defraudata pabulo ad ſufficientiam non fuerit reſtaurata, cumque in dies auctus fuerit defectus, mirum non eſt, quod omnimodè feriata extiterint.

Quamvis autem eadem adſit mechanica neceſſitas, ut cum copioſiores ſint arteriæ, quam venæ, debeat major copia ſanguinis per arterias profluere, quàm remeare per venas, tamen diminuta copia ex ratione ſuper allata, non permittit, ut copioſus ſit ſanguinis proventus per uterinas arterias; Quapropter licet ad turgeſcentiæ terminum ſanguis non ſit cumulatus, tamen à fermento uterino lucta, & excretiva ebullitio promovetur, ut tantum diminuta ſubſequatur excretio; Cumque in dies imminuatur copia, ſimulque hebetetur fermentum, ſequitur, ut non multum diſtrahantur fibræ uterinæ; Quapropter rigiditatem contrahere incipientes eandem obtinent, per quam flexibilitati redditæ ineptæ ſpatium non concedunt ſanguini per arterias demiſſo; Undè evenit, ut moderetur ſanguis per arterias, & non niſi ingreſſus per easdem correſpondeat egreſſui per venas; Hinc probabiliter concipimus tali de cauſa menſtruales ceſſare evacuationes, vel remitti in primo ſenio.

Vix tamen ac atrophicam deprehenderim Patientem, cœperam cogitare, à qua cauſa ortum duxerit impreſſio morboſa, & num vitriolum martis potuerit morbo opitulari.

Non me latet hecticam ſenectutis nuncupari totius corporis contabeſcentiam ſinè febre nomine atrophiæ communiter deſignatam, à qua tamen genuina cauſa ortum duxerit, non tam de facili elicitur conceptus.

Triplici in ordine juxtà Neotericorum aſſerta fundantur cauſarum genera, vel enim ſucci chyloſi vitio id accidit, quatenus aut non ſufficiens, aut non ſatis laudabilis maſſam ſubit ſanguineam, vel quod vitio humoralis maſſæ non ritè

mutatur in ſuccum nutritium, & ſanguinem; vel quod humores hi non apponuntur liquoris nervei culpa.

Sed ut clariùs cauſam ſit nobis rimari conceſſum, modum nutritionis attingere non pigebit. Magnam profectò aggredimur provinciam, dum quærimus an materia nutritionis in homogeneitate, vel in heterogeneitate conſiſtat? Certum enim eſt, heterogeneas eſſe nutriendas partes, verùm cuilibet diverſum non eſſe adaptandum humorem ſatis oſtendit, quod earum numero neque reſpondet alimentitiorum humorum decantata quadriga; Undè ſi de hac re aliquid mihi proferre liceret, omninò aſſererem eundem humorem diverſas nutrire partes valere, diverſitatemque appoſitionis non obtineri à diverſo humore appoſito, ſed à diverſa juxtapoſitione, quam diverſa partis ſtructura importet: Etenim ſi deprehendamus arborem pruna ſilveſtria producentem, eamque ſuprà truncum magnum incidamus, & in triplici virgulto inſeramus ſurculos perſici, pruni Damaſceni, & pomi armeniaci, videbimus profectò non amplius pruna produci ſilveſtria, ſed fructus ſpecie diverſos ſecundum ſurculorum ſpeciem, & tamen ab eodem nutrimento, quod à terra per truncum perreptat, obtinetur incrementum eorundem diverſorum fructuum; Unde non niſi diverſitati juxtàpoſitionis poterit tribui, quod idem humor diverſos fructus alere valeat.

Cum igitur humoralis maſſa, ut colligitur ex iis, quæ ſub ſenſu cadunt, ſanguine, & ſero ditetur, cumque ſanguis conſideretur, & quoad partem rubram, & quoad reticularem fibroſam à priſcis nuncupatam, ſerumque pariter in duas ſubdividatur partes, in aqueam nimirum, & albuminoſam ſucci nutritii nomine inſignitam, ſatis apparet manifeſtum, quod reticularis tantum ſit illa, quæ materia nutritionis exiſtat.

Aqueam partem excludimus, quia ea, qua talis inſervit, ut nedum in fluore pars ipſa reticularis ſanguinis conſervetur,

ſed

ſed ut ſit vehiculum eidem parti reticulari, ut pro reparatione ejus, quod in partibus avolarit, poſſit inter minima quarumlibet partium interſtitia incuneari; Undè mirum non eſt, quod lympha à partibus nutritis emanans à circumferentia ad centrum iter ſuum aggrediatur.

Partem rubram pariter à materia nutritionis ablegamus, quia revera partes omnes, ut etiam muſculi albidam præ ſe ferunt apparentiam; prout etiam offenditur alba reticularis illa intertexta ſubſtantia intrà fibras carneas, cujus copioſior deprehenditur proventus, quando benè nutriuntur animalia, prout deſideratur, quando macie confecta enecantur. Non denegamus tamen multum opitulari partem rubram nutritioni, dum ſpirituoſa, & balſamica ſua indole totam volatilizet humoralis maſſæ compagem, ſimulque circulando vivificum in partibus foveat calorem; Undè merito vitalitatis charactere deſignatur à *Cornelio.*

Partem quoque albuminoſam ſeri, quam ſuccum nutritium vocant, ab immediata materia nutritionis excludimus, nam cum à parte reticulari non differat, niſi ut differt chymus, à chylo, chylus ab eodem ſucco nutritio, omninò aſſerimus materiam eſſe convertendam in partem fibroſam per ulteriorem quaſſationem, & miſtionem, per quæ duo maximè variari poteſt juxtapoſitio molecularum, ut ſtrictiori compage acquiſita cum reticulari ejusdem reticularis naturam acquirant. Etſi enim unica reſultet miſtio in humorali maſſa ex pluribus partibus heterogeneis, ita ut minimum unius attingat minimum alterius, adhuc tamen non deſunt multæ partes, quæ ſtrictiori vinculo aſſocientur; Licet enim in ſanguine extracto id experiri, dum ſtrictiori vinculo conſociari inter ſe partem reticularem, & atomos rubras deprehendamus, ſic & pariter ſerum, & albuminoſam partem; Undè concipiendum indiſcriminatim, & non eodem modo vinculationis conſociari humores omnes. Ex hoc deduco partem albuminoſam ſeri per reiteratas circulationes taliter poſſe

mediâ fermentatione, & quaſſatione inter minima vaſa, & præcipuè inter anfractus pulmonum à ſtrictiori unione ab aquea parte ſejungi, ut ad reticularem proximiùs accedens, ſive id accidat à vi ſalino-acidarum particularum unionem inferentium, activitatemque lenteſcentem ſecum vehentium, ſive quod ſpolietur aqueis granulis, à quibus influidiori ſtatu aſſervabatur, reticularis & ipſa evadat.

Quamvis teneam doctiſſimum *Fernelium* affirmantem, incrementum corpori non ex cujuslibet ſanguinis copia accedere, ſed illius duntaxat, qui fibris abundat, tamen *Williſiana* Academia obviam mihi occurrit, eò quòd in paralyſi tabem ſubſequi deprehendere ſit ob ſucci nervei deficientiam, prout etiam inediâ jugulantur multi ob ſolam ſucci nutritii carentiam, cùm in eorum cadaveribus copia ſanguinis inſit, ratione cujus ſi ſanguis nutriet, non deberent mori.

Horum eventuum facilis eſt conceptus cogitantibus ad nutritionem promovendam nedum requiri ſufficientiam in materia commutanda, ſed etiam in parte, quæ debet reſtaurari; Hinc ſi reticularem ſanguinis partem aſſignavimus pro materia nutritionis, ſubdidimus etiam hanc emergere ex ſucco nutritio; unde in inedia extinctis, licet adſit ſanguis, nempè aggregatum omne in humorali maſſa ſub purpuræ apparentia, adhuc tamen ex deficientia alimenti, deſideratur ſuccus nutritius, à quo dependet reſtauratio partis fibroſæ, cui competit nutritio; præterquam quod ex deficientia edulium maſſa ipſa humoralis ſpiritibus exhauriatur; unde eorum deficientia importat lentorem parti eidem reticulari, ratione cujus ſocors redditur ad motum, fluiditatisque characterem amittens incuneari redditur inepta, fluiditas enim in ſanguine ſummè promovetur nedum à parte aquea, ſed à motu & ſpiritibus.

Requiri quoque partium nutriendarum ſufficientiam omninò concipimus, fibræ enim, cujuscunque proſapiæ ſint, non

non debent eſſe adeò rigidæ, ut reſiſtentia earum ſuperet potentiam fluidi propulſi, nec adeò laxæ, ut plusquam deceat, ſuperentur à fluidis; unde hunc modum poſſumus concipere in cachecticis, & alterum modum in paralyſi, in qua niſi abſoluta fibrarum rigiditas ſequatur, tamen quia decidunt fibræ, cùm à tono vigorationis deſciſcant ob defectum ſucci animalis, ea ob talem concidentiam augetur in dies renitentia, ut reſiſtentiam imponant fluidis propulſis; unde neceſſariò aliquam emaciationem ſubſequi eſt neceſſe.

Cæterùm quæ de appoſitione, aſſimilatione, agglutinatione, & transmutatione proferuntur, ſunt mera verba ſcholaſtica, cùm reverà ſe ſecundarii humores alimentitii nihil dicant præter inane imaginationis commentum.

Sùfficit ergò ut concipiamus ex quacumque parte mediâ calorificâ activitate diſſolvi, tranſpirare, & in auras abire particulas aliquas; unde neceſſariò ſunt concipienda illa ſpatiola, è quibus particulæ diſſolutæ deceſſerint: Cùmque à cordis impulſu, motu arteriarum, & vi elaſtica ſpirituum, & aëris rapidô impetu ſanguis impellatur, cogitur intra eadem ſpatiola præcipuè pars fibroſa præ ejus lentore taliter incuneari, ut prò diverſis foraminulis diverſa ſequatur poſitura, & diverſa configuratio; unde in fibris carneis caro, in fibris nerveis nervus eadem materia apparet, prout in herbis idem nutrimentum evadit acidum in acetoſa, amarum in abſinthio, ſic de cæteris, prout ſuperiùs de arbore innuimus.

His pro opinione probabiliori ſuppoſitis non aliam cenſemus cauſam totius contabeſcentiæ ſine febre, quam difficultatem incuneationis nedum vitio fluidorum, ſed etiam partium nutriendarum, & quemadmodum accuſamus fluidorum compagem, quatenus ſuperabundaverit ſalino-acidis moleculis, ſic fibras muſculares, quatenus rigiditati addictas compellamus.

Etenim

Etenim ex inverſivo ordine totius naturalis œconomiæ ea ſequitur labefactationis viciſſitudo, ut quemadmodum vitio ſanguinis viſcerum naturalium fermenta infici poſſunt, quæ valeant ejusdem ſanguinis vitium adaugere, ſic vitiata fermenta ſanguinem inficiendo poſſunt ſibi ipſis vitioſum incrementum inferre, eò quòd labefactatus ſanguis moleculas incongruas inter anfractus viſcerum deponendo vitiata fermenta adauget. Utrumque modum cauſalitatis non inficior poſſe defendi, cùm incongrua victus ratio poſſit eſſe in cauſa, ut chyli impuriores particulæ inter foraminula glandularum meſenterii depoſitæ, vel naturale fermentum pervertant, vel conſtituant præternaturale, cujus particulæ per venas arterioſum genus ſubeuntes, vel per nervos ſplanchnicos, intercoſtales, & par vagum ad cerebrum delatæ diverſas tum animales, tum vitales anomalias poris inferre evadunt; verum tamen eſt, quod maſſa humoralis plerumque deſciſcens à debita miſtione, vel plus, minusve naturalia fovens recrementa, exiſtit minera, ut ab ea tanquam ab aquilone omne malum conſequatur juxta *Hippocratis* Oraculum.

Quonam autem modô ex prænarratis jecerit fundamenta morbus in caſu propoſito, non eſt ut facilè decernam, certum tamen eſt à menſtruis ſuppreſſis tanquam à cauſa primordiali ortum duxiſſe, nam demiſſo vigorationis charactere in humorali maſſa ob depreſſum uteri fermentum potuit taliter balſamica indoles in vitriolicam & acidam commutari, ut præpollentibus ſolùm acidorum combinationibus probabile eſt, quod parte aqueâ devictâ, & vinculatâ (eô modô, quô vidimus à chalcanthi ſpiritus copia totum ſerum cogi) ea fluidorum fuerit inſequuta vinculatio, ut pars reticularis ob ſtrictiorem compagem deſciſcens à fluiditate inepta extiterit inter minima partium ſpatiola incuneari, factâ coadjuvatione à fibrarum rigiditate, quâ imponitur exiſtentia, ut à fluidis lentore inſignitis ſuperari haud queat.

Fibra-

Fibrarum autem rigiditatem à ſiccitate omninò deveniſſe credimus, eandemque ſiccitatem ab aquoſæ partis deficientia reſultâſſe concipimus, idque accidere potuiſſe dupliciter ſuſpicamur, vel quòd partes non fuerint humectatæ, vel quòd amoti non fuerint ſales alcalizati, & fixi, qui agglutinati, & quaſi ferruminati intrà fibras, & poroſitates carnium, quæ tenaciſſimè adhærentes mediâ humectatione, & ablutione abſorbentur, & per urinarias vias foràs emandantur.

Mirum ergò non eſt, quòd ſpiritu volatili depreſſo, fluiditatem chylo bilis non intulerit; unde pancreatico ſucco præpollente, probabile eſt compactiorem texturam, eamq; ad terminum duritiei fæces obtinuiſſe, præcipuèque, quòd ſiccitas ob fluidorum deficientiam frenum inteſtinorum fibris potis erat inferre, ut non niſi difficilis promoveretur motus periſtalticus, prout apparet manifeſtum, quòd à ſolis humectantibus, & emollientibus fæces educerentur.

Ideò autem immunem à febre extitiſſe aſſerimus, quia cùm febris importet motum auctum, tum quoad localem, tum quoad inteſtinum, textura vinculata ſanguinis reſiſtentiam cuicumque fermento ponit, ne effervescentiam promovens utrumque motum augere valeat. Neque militat, quòd in lenteſcente conſtitutione pleuriticâ febres vehementiſſimæ ſuſcitentur, nam id ſequitur, quia ſanguinis viſcoſitas ſuperatur à bilis volatilitate in exaltatione promota, quando enim accidit, ut viſcoſa per attenuationem ſuperentur, tunc majorem rarefactionem obtinent, quàm cætera fluida, ut obſervare eſt in Terebinthina, melle, & ſimilibus; Cùm autem in caſu noſtro ex ſpiritibus concentratis inertia bilis fuerit ſequuta, ſequitur, ut non tam de facili lenteſcentiam ſuperari potis evaſerit.

Quòd autem in talis ſiccitatis tyrannide ſiti non fuerit detenta Patiens, id potuit accidere, quia à lenteſcentibus ſeroſitatibus, quæ exprimi potuerant à glandulis ventriculi, præpediri potuerit vellicatio illa, quæ à ſalinis moleculis illata eſt

in cauſa, ut per nervos ad cerebrum communicata talem tactionem promoveat, per quam animæ appetitus inſurgit, qui nuncupatur ſitis.

Hinc inappetentiam pariter concipimus, ne dum ex inertia fermenti haud validi ſuperare glutinoſam texturam, ut fibras vellicare potis valeret, ſed remur principia conſtitutiva fermenti defeciſſe tum penuria, tum vitio: Præ ſiccitate enim, & præ lentore ſatis ſalivali ſucco præpeditur via, nec non etiam ſuccô acidô per glandulas ventriculi expreſsô, præſcindendo ab eorum vitio, & quemadmodum in dies conſequitur præ inappetentia penuria alimenti, ſic reliquiæ antecedentis macerationis, quæ maximè concurrunt, & forſan principaliter ad conſtituendum fermentum ſatis deſiderantur, dum ex paucitate, & vitio inappetentiam diu conſervare valent.

An autem Vitriolum Martis potuerit manum præbere ad contabeſcentiam promovendam, ſine ulla ſuſpicione affirmativam partem tuerer. Et ut ordine procedam, non inficior ex quacumque chalybis præparatione etiam ex adſtringenti poſſe ſuperari obſtructiones, poſſe obtundi quodlibet acidum, poſſe ſanguinem refermentari, quatenus obvios ſales enormes abripiendo eos vinculare valeat (abſorbendo enim operari martialia quæque affirmat doctiſſimus *Wedelius.*) Quapropter cùm Vitriolum Martis credatur à multis tanquam obſtructionum clavis, non poſſum bilem cohibere, dum concipiunt, id obtineri aperienti activitate. Vitrioli conditio eſt potiùs ſita in energia adſtringenti, ſatisque ſtipticam conditionem ipſius Vitrioli Martis nedum effectu, & conjecturis, ſed ſapore diſcernere conceditur; Igitur ſi obſtructiones tollit, non niſi per accidens operari concipimus, idque dupliciter vel quatenus antecedentem cauſam compeſcit, nempe alcalicâ activitate acidum abſorbendo, quod eſt in cauſa, ut coagulationi diſponantur humores, & ſic remorari in vaſis minimis compellantur; vel quatenus robur addit fibris, quæ

vigo-

vigoratæ promptiùs contractioni ſunt addictæ, & ſic faciliùs motu periſtaltico promoto, quod intus vaſa eſt incuneatum, pellitur ſucceſſivè, ut motum obtineat. Hinc aſſerere non vererer chalybeata poſſe potiùs obeſſe, quàm prodeſſe, ſi propinentur, priusquam materia incuneata fluiditati diſponatur; Nam deprehendimus in praxi faciliùs tolli obſtructiones humectantibus, & emollientibus, quàm aperientibus, quia juxta doctiſſimi Neoterici aſſertum, quidquid emollitur per gradum humectationis, ad fluiditatem magis diſponitur. Si igitur materia incuneata ſub lenteſcente, & compacta ſtructura adhuc ſeruetur, ad nihilum valebit roboratio fibrarum deducta à ſtipticis chalybis moleculis, quia materiæ reſiſtentia præ ſiccitate non poterit ſuperari à fibris ſeſe contrahentibus per illam corrugationem, immò compactior evadet eadem materia præ chalybis ſtipticitate magis figente. Hôc poſitô quis inficiabitur fibrarum rigiditatem potuiſſe adaugeri à Vitrioli Martis activitate.

Ex longo lactis aſinini uſu, poſteà caprilli, poſtmodumque muliebris eô nimirum fine, ut maſſa humoralis edulcoraretur, & refermentaretur, ſimulque partes emollirentur, & renutrirentur, deluſa extitit cujuslibet ſpei conſequentia, quamvis manum ad opus præbuerit nedum victus humidus, ſed etiam repetitæ balneationes, cùmque ſemper in dies augeretur maraſmus, verebar certè, ne in balneo moreretur, ut accidiſſe Tiro Imperatori refert *Plutarchus*. Ex hoc intereà conjecturam elicimus, quanta fuerit partium ſiccitas, quanta fluidorum contumacia, & quanta ſpirituum paupertas.

Cùm verò anaſarca ſupervenerit, non alium concipere poſſumus modum, niſi quia cum longo lactis uſu potuerit maſſa humoralis à ſua ſtricta compage laxari, ſimulque ſerum in integrum reſtitui, facilis eſt conceptus, ut ex lacteis particulis ſpontè aceſcentibus, licet id obtineri potuerit vel à ſpirituum inopiâ, vel à conſimilibus moleculis, ea fuerit albumi-

noſæ partis inſequuta coagulatio, ut expreſſis granulis aqueis, confuſoque & irregulari itinere ſubſequuto, probabile eſt, quòd cùm per venas facilis tranſitus, cum ſero in libertatem promoto, tum particulis coagulatio non concederetur, ea fuerit inſequuta remoratio, ut anaſarchicus character undique per corporis ambitum, inæquali tamen impreſſione ſui præ ſe tulerit veſtigia.

Hinc vidimus hôc annô quemdam Religioſum, cujus tibiæ, & femora anaſarchico-aſcitica erant, quatenus pulmones undique pleuræ cohærentes hydropem intulêre nedum pectoris, ſed & abdominis, cùmque præfocatus obierit, ruptô vaſe in pulmonibus, corpus exenterandum commiſimus, deprehendimusque præter friabilitatem pulmonum, omnimodamque pleuræ cohærentiam cum iisdem pulmonibus, ut diximus, quam inveteratã fuiſſe ſatis probat, quòd vix potuerit è ſella moveri per annos, quin in difficillimam reſpirationem incideret, deprehendimus, inquam, ne dum ſeri copiam in pectôre una cum copioſo ſanguine extravaſato, ſed etiam ex abdomine vidimus cum copioſisſimo ſero propulſam materiam albam, ſimulque continuam, & lenteſcentem, quàm ab albumine ovi ſolùm diſcrepâſſe conjicimus, quod illa albidioris erat apparentiæ.

Ex quo tanquam per corollarium deduco, hisce in caſibus neceſſariò eſſe ſupponendam ſeri inæqualitatem, ita nimirum, ut quoad partem concreſcat, quoad aliam libertatem obtineat. In modo autem cauſalitatis non concurro cum iis, qui credunt aquoſæ partis fuſionem, ſeu ſecretionem promoveri ab acidis moleculis texturam lacerantibus; unde ex hoc libertatem aquæ primò, & per ſe inferri, ſecundariò verò coagulationem albuminoſæ texturæ deduci, quatenus aqueis ſpoliata granulis compactior reddatur, nam ſtrictior compages deducta à ſalium acidorum pyramidali figurâ prioritate temporis expreſſionem aqueæ ſubſtantiæ præcedit, quæ expreſ-

ſio

ſio conſequutiva eſt concipienda, ut præter doctiſſimum *Boyle* affirmat quoq; *Hippocr. 4. de morb.*

In tali anaſarchico ſtatu ne viderer penitùs Patientem deſeruiſſe, cùm locus non concederetur purgantibus, nedum præ viribus fractis, ſed quia morbum hunc hydragogis exaſperari, augeriq́ue nedum praxis oſtendit, ſed ſatis colligitur ex eo, quod ſint turpia redundantiæ remedia, juxta *Plutarchi* effatum, quia humorum corruptionem, & liquationem promovent, ſyrupum terebinthinatum ſingulô mane ad unciam unam præſcripſimus, ſuper epotô jure parvæ pullæ alteratô radicibus petroſelini, & cichorii, ut balſamica, abſterſiva, & diuretica activitate coagulum diſſolveretur, & ſeroſitatibus iter per urinam concederetur, ut præter ſpem eveniſſe fuimus experti, dum ad libras urina cœperat promoveri, quando potus conſuetus uncias non excedebat.

Auctô intereà urinæ profluvio ſenſim detumeſcentem deprehendimus Patientem, ut tandem penitùs à tumore univerſali evaſiſſe offenderimus, ſtatimq́ue obſervatum habuimus, partes iterum nutriri incipientes, ut tandem ſi non priſtinam extenſionem, ſaltem perfectè nutritam eam viderimus, non ſine admiratione morbum à morbo fuiſſe ſanatum.

Modum verò alium non concipimus, niſi quia ex fluore inſequuto in humorali maſſa taliter circulando fluidæ exuviæ ſtagnabant in partibus, cùm per venas eâ copiâ, quâ per arterias pellebantur, revehi non poſſent, ut humectatione continuatâ in iisdem partibus taliter fibræ à viſciditate deſciſcere potuêre, ut conceſsô aditu propulſis humoribus, paulatim incuneationi fuerit datus tranſitus, ſimulq́ue nutritioni locus, maximèq́ue cùm in dies potuerit humoralis maſſa edulcorari, & refermentari, in qua refermentationis conſequutione potuit intra anfractus glandularum uteri, & viſcerum adjacentium vitioſas deponere moleculas, quæ præ-

ternaturale conſtituentes fermentum hyſtericorum ſymptomatum iliadem conſtruere potis evaſerint, dum Patiens modò fatua abſque loquela, modò præfocata, modò aliena alloquens, quin adſtantes cognoſceret, modò tremoribus affecta extiterit.

Horum intereà ſymptomatum prodromum unicè dependere cenſui nedum à ſpirituum, & ſucci nervei penuria, verùm etiam à fermentativis particulis, iisque vel ſpiritus figentibus, ſi fuerint vitriolicæ, vel explodentibus, ſi fuerint nitroſulphureæ.

Quamvis verò determinari non poſſit, num in confinibus nervorum circumcirca uteri anfractus, aliorumque viſcerum adjacentium ob vitiata fermenta, vel in cerebri emporio, ejusque cortice eædem particulæ tanquam à miſtionis vinculo ſolutæ depoſitæ fuerint, non eſt, quod valeam decernere, cùm utroque modô accidere potuiſſe ſuſpicamur.

Etenim fatuitas prout ſpiritus compellat, quatenus fixationi addictos, ſic pro cauſa agnoſcit vitriolicas particulas ſpiritus eosdem in cerebro figentes, nam prout mentis fatuitas ſtupiditatem importat, certè cùm mentis ſedes in cerebro ſituetur juxta Platonicam doctrinam, neceſſariò ibi agnoſcenda cauſa fatuitatis.

Ex eo autem, quòd alloqui non potuerit, etiamſi mente perciperet, quæ alloquerentur, ſatis arguitur, id fuiſſe eductum ab incongruis, nitroſisque moleculis intra viſcera naturalia latitantibus; quæ in ſpaſmodicas diſtractiones propagines nervi recurrentis adducentes probabile eſt, nedum glanglioformem paris vagi plexum taliter in ſpaſmum coegiſſe, ut epiglottidis motum inhibentes, vocem ipſam feriari potis evaſerint, ſed plexum cardiacum adducentes præfocationem intulerint.

Ex confuſo intereà phantaſmatum agmine, quatenus ſpiritus animales cum ſucco nerveo ex vitriolicis moleculis turbulen-

bulentô charactere fuerint inſigniti, ea ejusdem mentis alienatio fuerit inſequuta, ut adſtantium amiſsâ cognitione, non niſi aliena, eaque ſine ordine, & magnâ cum confuſione alloqueretur.

Sic ſpaſmodicas procitationes originem obtinuiſſe remur â nitro-ſulphureis combinationibus, quatenus & nervorum irritationem, & ſpirituum exploſionem aptæ natæ ſunt inferre: Num autem hæ latuerint inter anfractus uteri, annexorumque viſcerum extremitates nervorum afficientes, ſive circulando inter cerebri membranas depoſitæ anomalias primariò in eodem cerebro intulerint, non eſt, ut facilè determinem, cùm utrumq; accidere poſſe quilibet non inficiabitur.

Cùm verô balſamicis, dulcificantibus, & refermentantibus obviam iverimus morbo, quamvis hæc ſymptomata ceſſerint, quamvisque nutritio augeretur, tamen adhuc num catamenia ſunt ſuppreſſa, idque non ab alio provenire dijudicavimus, niſi quia uteri fibræ concidentes à ſanguineis moleculis mediâ circulatione propulſis, ſimulq; quia uterinum fermentum adhuc ſub prelo depreſſionis gemit.

Tandem in hisce, quæ fui meditatus, ſi *Glauci* artem non fuerim aſſequutus, hoc eſt, ſi vera, quæ ſint, non probaverim, ſignum profectò elicitur, ſortem haud mihi eſſe conceſſam, ut veritatem cum *Epimenide*, & cum *Hippocrate* in ſomniis viderem, & alloquerer.

[Ex communicatione Illuſtr. Dn. Antonii Magliabechii Sereniſſimi Magni Ducis Hetruriæ Bibliothecarii 1688. d. 18. Febr. Vindel. miſſa.]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXXI.
D. THEODORI ZWINGERI.
Mercurii crudi effectus in colica ſpasmodicá à fecum duritie alvum contumaciter obſtruente oriundâ.

QUi medicæ praxi operam ſeduli navant, miras ſubinde deprehendunt affectuum etiam communium facies, negotium haud leve νοσέοντί τε καὶ παρέοντι faceſſentes. Et quamvis plures ſint morbi ſatis periculoſi, ii tamen Medicum nunquam magis anxium reddunt, quàm ubi acerbis ſunt ſtipati doloribus, ægrum ad perpetuos gemitus, clamoresve ſollicitantibus. Cumque in talibus caſibus ſimul anodynorum effectus vel irriti vel ſuſpecti fiunt, malaque continuò exacerbantur, tum vagabundæ redduntur Medentis cogitationes, ſcientia exhauritur, & aqua hærere incipit: undique conquiruntur experta remedia, ſæpè nulla reperiuntur: quin ultrà, juxta monitum *Hippocratis Sect. 1. Aphor. 6.* ad extrema confugiendum, imò ſi generoſa ſatis deficiunt, nova quoque excogitanda, ex quibus ægri ſalus ſperari poteſt. Atque talibus occaſionibus etiam *Mercurii Crudi*, *Globulorum Plumbeorum*, *Aureorum*, aliorumque remediorum uſus ab aliquot demum luſtris, non ſine ſucceſſu eſt introductus; quemadmodum id exempla plura apud *Ettmüllerum* in *Praxi*; *Henricum à Moinichen* in *ſuis Obſervat.* & inprimis in *Ephemeridib. Noſtris Germanicis* extantia probant. Quid ipſemet circa *Mercurii Crudi* uſum, adnotârim, ſequentia, lectu minus indigna docebunt. Etenim d. XXIX. Novembr. 1687. vocatus ad juvenem 26. annorum, εὔσαρκον, lacertoſum, ad iram promptum, lividæ faciei bilioſo-melancholicum; ab ineunte arti characterum fuſoriæ, quam parens hypochondriacæ affectioni obnoxius, exer-

exercet adhuc vivus, addictum. Hic pejori indulgens victus rationi, & conſtipationi alvi, ex duritie fecum obnoxius jam à duodecim annis colicis doloribus, ſubinde recurrentibus vexabatur: à quibus jam ante quinquennium Lugduni Batavorum adeo malè tractatus eſt, ut, poſt ſuperatum cum labore affectum, utriusque manus digitorum paralyſin primùm perſentiſceret, quæ tamen ſenſim poſtea, ſed tamen non integrè remiſit. Ab eo tempore, cùm prudentior nondum factus, diætæ craſſiori perpetim inſiſteret, paroxyſmi recurrebant & frequentiores & ſeveriores, usq; dum manus ambas perfecta paralyſis occuparet, deinceps immedicabilis. Proximè præterito Octobri menſe torminibus iſtis horrendum in modum affligebatur: dolores fixi eundem ſemper locum in ſingulis paroxyſmis tenuerunt. Quænam ultimo mali acceſſu Æger paſſus, quæque in curatione ipſius acta fuerint, fideliter enarrabo. Prædictâ itaque Novembris die vigeſimâ nonâ, ante meridiem ad Ægrum accedens, ipſum deprehendi diris cruciatibus adeo afflictum; ut neſciret, quò ſe, levaminis impetrandi gratiâ, verteret; non unus ſufficiebat lectus, plures omninò requiſivit, ut ſeſe ex uno in alterum volvere poſſet: clamores & ejulatus tantùm non erant continui. Cùm examinarem Ægrum, & in originem atque morem affectus propiùs inquirerem, retulit, quantum inter gemitus licebat, alvi conſtipationem ſibi ſatis eſſe familiarem, feces plerumque in globorum duriuſculorum formam eſſe coërcitas, manifeſto indicio, inteſtinorum glandulas ſufficientem haud eructare liquorem, ad excrementa diluenda: dixit præterea, ſe ante triduum iter quoddam feciſſe, aëre non tantùm nubiloſo, humido & frigido, ſed & ob ventorum tumultus exiſtente impetuoſo; inque ipſo itinere ſe vinum novum, quod eheu! nimis acerbum & auſterum vindemiâ proximè prægreſſâ in cellas fuit collectum, forſan plus juſtò immodicè ingurgitâſſe; quamprimum enim domum fieret redux, ſtatim colicos adveniſſe dolores, hypochondria

ſiniſtra pro more occupantes. Ac licet alvus ejusdem diei matutinis horis exonerata fuiſſet, iidem tamen dolores paulatim, ùt domeſtici aſſeverant, intendebantur; ſitis accedebat ſimul, quam reddebant majorem continui ejulatus, linguam atque palatum exiccantes: quandoque motibus etiam convulſivis exercebantur membra. Incipienti ſic novo familiaris morbi paroxyſmo domeſtici euporiſta ſua oppoſuerunt, clyſteribus iteratis, decocto foliorum ſennæ laxante, & alvum reſeraturi, & dolorum ferociam mitigaturi. Sed in caſſum laborârunt, quin dolores continuè urgebant, nunc intenſiores, nunc remiſſiores, ne momentum quietis ægro concedentes: fiebant interdum adeo atroces, ut per integram domum, ſcalas aſcendendo, deſcendendo diſcurreret, nullibi ſperatum levamen inveniens, ſæpius clamitando conquerens, **ſeine Därme drehen ſich gantz in die Lotſchen der lincken Seiten hinein /** inteſtina in hypochondria ſiniſtra, ubi colon alligatum eſt, contorqueri: manum applicans deprehendi reverâ motum quendam inteſtinorum pulſantem, inſtar ſerpentis nunc ſe corrugantis, nunc iterum explicantis. Abdomen, quod alias in colico affectu diſtenditur, in præſenti Juvene magis conſtringebatur; nulli flatus erumpunt; vomitus quandoque accedunt, inprimis, cùm calida aut tepida haurit juſcula, vel ſtomachum potu nimio onerat: clyſteres immiſſi etiam poſt aliqualem moram redduntur integri, ſed ſine excrementis: neque tamen feces hactenus unquam vomuit: adeo ut veroſimile, induratas illas in cellulâ coli, ubi ſiniſtro hypochondrio affixum eſt, hærere tantùm non immobiles: fixus certè hæret ibidem dolor, ac licèt aliis quoque in partibus ſubinde tantillùm doleat, fit tamen illud non niſi per conſenſum: circa umbilicum nunquam dolet; teneſmus ægrum nullus torquet; pulſus adeſt magnus, ac juſtò celerior, haud tamen adeò febrilis: vigiliæ adſunt continuæ; ſomnum anxiè ſollicitat: quando intenduntur dolores, ſæpe ſtridorem dentium invitus patitur, variisque

moti-

motibus convulſivis ſciens agitatur: quin & in nupero paroxyſmo jam univerſales convulſiones perpeſſus eſt. Ad mitigandum dolorem ſæpe abdomen nunc in ſublimè attollit, nunc in profundum deprimit; neque tamen levamen ullum ſentit, niſi unus, pluresve etiam robuſtiores viri lateri affecto incumbant, illudque omni vi comprimant. Urinas emittit parcè, easque claras, tenues, & flavas; ſudor verò erumpit largior & frequens. Reſpiratio minus eſt offenſa: anxietas autem præcordiorum ſubinde ſimul affligit, vomitu ſpontaneo largiùs ingurgitatorum ceſſans. Quæ cùm ſingula ad animum probè revocarem, judicavi, affectum non eſſe niſi colicam ſpasmodicam ortam partim à ſcybalis excrementorum induratis, atque cellulam coli, ea, quâ Hypochondrio ſiniſtro alligatum hæret, parte diſtendentibus, partim & à ſalibus acido-auſteris fixis, quæ ob diætam maximè vitioſam cumulata fuerunt, fibrillas nerveas lancinantibus, inque contractiones ſpasmodicas ſummè dolorificas cogentibus. Indicationibus hinc probè inſtitutis, & ſcybala illa loco movenda, atroces dolores mitigandos, atque ſalia iſta acida corrigenda eſſe cenſui. Quæ propitio Numine præſtiturus clyſterem primùm ex decoctione *Herbarum emollientium & carminativarum*, cum *Tabaci foliis* præſcripſi, ſimul ac ſequentem mixturam anodynam, duabus doſibus, ante & poſt meridiem, ſumendam ſuaſi. ℞. *Aqu. Meliſs.* ℥j. *Aqu. Scabioſ. Cichor. Menth. Syrup. Cochlear. Citr.* āā. ℥ß. *Tinctur. Caſtor. cum Spirit. Sal. Armon. parat.* ʒiß. *Antimon. Diaphor.* ℈ij. *C.C. philoſ. præparat.* ℈j. *Laud. Opiat.* gr. iß. *Miſce.* Hujus mixturæ priorem partem brevi revomuit, ſed alteram retinuit. Pro decocto ordinario bibit *Decoctum Hordei, Folior. Senn. cum Paſſulis & Succo Apii.* Sub veſperam ejusdem diei reverſus, inveni ægrum in eodem planè ſtatu verſantem; rejectus eſt clyſter absque ſucceſſu; neque è reliquis ullum levamen perſenſit. Curavi injici novum clyſterem cum incoctis *Sennæ Foliis & Sale Tartari;* & quia decoctum ordinarium

 reſpuit,

reſpuit, unicéque limpidam fontis aquam deſiderat, ſuaſi ſimul, ut cum eadem Oleum Tartari per deliquium hauriret. *D. 30. Novembr.* manè in eodem prorſus ſtatu, ſi non pejore ægrum deprehendi, neque vel momentum horulæ per noctem præteritam dormire potuit: Clyſter heſternus quoque rejectus, absque ullius materiæ excrementitiæ dejectione, ſi flatus excipias aliquot, mucique viſcidi inteſtinorum tantillum. Quamobrem ad ſollicitandam magis alvum, ſerumq; per glandulas inteſtinales præcipitandum ſequens Apozema præſcripſi. ℞. *Radicis Scorzoner. Cichor. Rhabarbar. elect.* āā. ʒij. *Fol. Senn. mundat.* ʒiij. *Semin. Aniſ. Fœnicul.* āā. ℈ij. *Cremor. Tartar.* ʒj. *Inciſ. & contuſ. coque in q. ſ. Aquæ fontan. Colatura* ℥iv. *pro doſi ſumend.* Sumpſit, ſed mediam partem vomitu reddidit, hinc nullum ejus effectum vidi. Clyſterem reiterare juſſi cum Sale Tartari, fruſtra; refert, ſe non ſentire, clyſterem ad locum usque affectum pertingere. Sumit quandoque nonnulla cochlearia juſculi plena. Neſcit amplius liberè aquas haurire, dolet enim inde ſimul ſtomachus. Poſt prandium, quia ob intenſiſſimos dolores unicè flagitabat anodynum, ſequens conceſſi. ℞. *Extracti Caſtor.* ℈ſs. *Cinnab. nativ.* gr. vj. *Laud. opiat.* gr. iſs. *Ol. deſtill. Succin. & Chamomill.* āā. gutt. ij. *M. F. Pilulæ num. ſeptem*, quæ ſtatim unâ vice deglutiantur. Sub veſperam audivi tantillum opii effectum; ſed recruduerunt ſub noctem dolores, quamobrem ad emollienda ſcybala, & eadem ſimul loco movenda, dolores hinc quoque demulcendos ſequentem clyſterem iterum præſcripſi. ℞. *Radic. Alth. Liquir. Lilior. albor.* āā. ℥ſs. *Fol. Alth. Malv. Mercurial. Flor. Chamom.* āā. Mj. *Baccar. Junip.* ʒj. *Pulp. Colocynth. in pet. ligat.* ʒiſs. *Inciſ. & contuſ. coqu. in ſuffic. quant. Aqu. fontan. Colatur.* ℥xiv. *adde Succi Fim. Equin. rec. expreſs.* ℥ij. *Ol. Olivar.* ℥iſs. *Eſſent. Caſtor.* ʒiſs. *Sal. Tartari* ʒj. *F. Clyſter cum ſiphone ſtatim injiciendus.* Bibit interim ſubinde de Mixturâ Antiſpasmodicâ ſequenti. ℞. *Aqu. Fœnicul. Meliſs. Papav. Rhead.* āā. ℥j. *Syrup. Roſ. ſolut. ſimpl.* ℥iſs. *Liquor.*

C.C.

C. C. Succin. Tinct. Caſtor. cum Spir. Sal. Arm. par. āā. ℈ij. *Ungul. Alc. præparat.* ʒß. *Miſc.* Hauriatur per cochlearia. Eâdem hâc veſpera ſimul ſuaſi Euporiſton illud celeberrimi *Dolæi Haſſienſis Archiatri*, nimirum *ſemunciam ſaponis Veneti in Juſculo ſolutam*. Cogitavi equidem mecum ſæpius de purgante aliquo fortiore, athleticum in hauſtum redacto, exhibendo, ſed quoniam hucusque ſimilia ſtatim revomuit, ac eadem in præcedentibus quoque paroxyſmis plerumque in caſſum præſcripta novi, ad alia deveniendum eſſe duxi. Sunt, qui tali in caſu balnea ſuadent, aſt æger noſter ſemper à balneis pejus habuit. Ego juxta interna præſcripta, ſimul hactenus *Unguentum de Althæa* cum Ol. Semin. *Hyoſcyami*, ac *Axungiâ Caponum*, abdomini inunguendum præcepi, ſuper injecto ſacculo, emollientium herbarum pleno, ac aquâ ſimplici incocto. *Die 1. Decembr.* cùm ad ægrum reverſus, animadverterem, in pejus omnia ruere, nullâ miſerum quiete recreari, alvum adſtrictam manere, alîus adhuc Medici opera, ut mihi adjungeretur, petii. Accerſitus hinc ſtatim, meo hortatu, *Excellentiſſimus Pœon noſter, Experientiſs. nimirum Dn. D. Joh. Jacobus Harderus Anatom. & Botanic. in Athenæo noſtro Profeſs. Celeberr.* Cui cùm ſtatum morbi præteritum expoſuiſſem, ipſeque ſimul præſentem ægri conditionem non ſine miſeratione mecum cerneret; unanimi conſilio ſequentia præſcripſimus, matutinis hiſce horis adhuc integrè hauriendum: ℞. *Mercurii vivi purgati* ℥iv. *Syrup. Violar.* ℥ij. *Aqu. Menth.* ℥j. *Miſc.* Quadrante horæ poſt aſſumptam hanc potionem, ſequentem Clyſterem infundi curavimus. ℞. *Radic. Alth. Lilior. alb.* āā. ℥ß. *Fol. Senn.* ℥j. *Malv. Menth.* āā. Mj. *Baccar. Juniper. Semin. Carv.* āā. ʒj. *Inciſ. & contuſ. coqu. in ſ. q. Aqu. font. cujus Colatur.* ℥x. *addantur Succ. Fim. Equin. rec. expreſs.* ℥iv. *Ol. Rutac.* ℥j. *Ol. Chamom.* ℥ß. *Tinctur. Caſtor.* ʒiß. *Salis Tartari* ʒij. *F. Clyſter. ſtatim injiciendus.* Sub veſperam ad ægrum redeuntes, audimus, clyſterem aliquot horarum ſpatio in inteſtinis hæſiſſe, ſed poſtmodum ſine excremento-

rum ſucceſſione rejectum. Mercurius quoque vivus, etiamſi æger per hypocauſtum ambulando ſatis ſe commoviſſet, manſit, credebatque æger, ſe eundem circa locum dolentem ſub ſpecie frigidi ponderis ſentire. Dolorum tamen ferocia multùm remiſit, ita ut patiens in lecto blandè quieſcere poſſet. Præſcripſimus ad placandos magis ſpiritus ferocientes, ſequentem mixturam ℞. *Aqu. Card. bened. Chamomill. Roſar.* āā. ℥j. *Menth.* ʒvj. *Globor. Fimi Equin. recent. num.* iv. *F. Infuſ. per horam in loco tepid. Colatur. expreſs. add. Syrup. Violar.* ʒvj. *Tinctur. Caſtor. cum ſpiritu Salis Armoniac. parat.* ʒß. *Antimon. Diaph.* ℈j. *M. pro doſi hâc veſperâ ſumend.* Clyſter etiam ex *ſolo lacte* cum *ſacch.* injectus. *D. 2. Decemb.* manè accedentibus nobis retulerunt, dolores, induciis finitis, circa mediam noctem recruduiſſe, eosque immane quantum ferocientes. Mercurius vivus è corpore nondum prodiit, nullum tamen exinde pravum ſymptoma animadvertitur; Alvus manet adſtricta; imò ne flatus quidem emittitur ullus. Ad laxandum ergo, Mercuriumque è corpore pellendum ſequentem æger tulit Mixturam: ℞. *Syrup. Roſ. ſolut. ſimpl.* ℥iij. *Aqu. Menth.* ℥j. *Spirit. Terebinth.* gutt. xv. *Miſc. pro doſi ſtatim ſumendâ.* Elapsâ poſt hujus aſſumptionem horâ Clyſter ſequens emolliens & incidens fuit in fuſus. ℞. *Decocti Rad. & Herb. Emollient.* ℥xij. *Urinæ pueri ſani* ℥iij. *Tinctur. Caſtor.* ʒiß. *Terebinth. Vitell. Ovor. ſolut.* ℥ß. *Salis Tartari* ʒj. *M. F. Clyſter.* Pro potu ordinario bibit jam decoctum *Hordæi* & *Paſſularum*; nulli vomitus adſunt, nulli ructus: ſed vires conſumuntur, ac paralyſis manuum augetur. Sub veſperam audivimus, ægrum ter dejeciſſe, ſed parcam materiam in grana nigricantia, pyrium pulverem referentia, coactam peſſimè olentem: nihil autem Mercurii vivi obſervatum eſt adhuc prodiiſſe. Dolores interim pari ſemper affligunt ferociâ. Ad laxitatem alvi promovendam, ſimul ac dilaceratas fibras demulcendas ſequens eſt mixtura præſcripta. ℞. *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Syrup. de Alth. Fernel. Syrup. Papav. Rhead.*

Aqu.

Aqu. Plantag. Chamomill. āā. ℥ß. *Bol. Armen.* ʒß. *Miſc. Hauriatur ſtatim unâ vice.* Haud omiſſa eſt Mixtura Cardiaco-Anodyna cochleatim ſumenda. ℞. *Aqu. Borrag.* ʒvj. *Scabioſ. Chamomill. Plantag.* āā. ℥ß. *Syrup. Cochlear. Menth.* āā. ʒij. *Tinct. Caſtor. cum Spirit. Sal. Arm.* ʒß. *Bol. Armen. ppt. Unicorn. foſſil.* āā. ℈j. *Eſſent. Opii Langelot.* gutt. vj. Miſc. Externè veſica bubula ſemiplena lacte affecto hypochondrio applicatur. *D. 3. Decemb.* Mane comperimus, dolores aliquantum remiſſos extitiſſe, nullum tamen adhuc ſomnum, quem maximoperè anhelat & expetit, irrepſiſſe. Mercurius nondum redditus, neque ullius inde adhuc illatæ noxæ apparet veſtigium. Mixturæ heſternæ portionem habet reliquam, juſſimus ipſam integrè conſumere. Veſperi relatum eſt, ægrum aliquantillo temporis ſpatio dormiviſſe; ſed redierunt dolores priſtinum locum nunquam deſerentes: nondum inteſtina permeavit Mercurius, nec aliud quidquam dejecit alvus. Quia Medicamenta reſpuit, uniceque ſomnum deſiderat, *Emulſionem anodynam* ex ſeminibus ſuaſimus, præmiſſo tamen clyſtere ex *Lacte cum Terebinth. Vitello Ovi ſoluta & Saccharo. D. 4. Decembr.* Mane Ægrum poſt transactam ſine ullâ tranquillitate noctem, in eodem deprehendimus ſtatu, ſi non deteriore, nam præter hactenus affligentia ſymptomata, jam quoq; laſſitudo dolorifica omnes artus invaſit: ſubinde quoq; convulſivi motus exagitant miſeri juvenis corpus: non dejecit hactenus: ſitis, quæ remiſerat ex parte, iterum intenditur. Sequentem mixturam tribus diſtinctis doſibus hauriendam præſcripſimus: ℞. *Aqu. Cardiac. officin.* ℥iij. *Chamomill.* ℥iß. *Portulac. Syrup. Rub. Idæi* āā. ℥j. *Antimon. Diaphor. Bol. Arm. præparat. Ocul. Cancr. ppt. C.C. philoſ. ppt.* āā. ℈j. *Miſc.* Sub veſperam mirum quantum de doloribus conqueritur; pulſus jam eſt celerior; motus ſpasmodici frequentiores evadunt, ex quo domeſtici vinum conceſſerunt: Curavimus injici novum clyſterem ex decocto emollientium herbarum, & antiſcorbuticorum ſuccorum vegetab. admixtione; ſimul

ac rei-

ac reiteravimus Mixturam anodyno-cardiacam cochleatim, ſæpè ſumendam. *D. 5. Decembr.* Mane dolores ſunt intolerabiles, non vomit, non dejicit, ſitis eſt intenſa, ſed neſcit ferre potum ob dolores inde auctos; non ceſſant convulſivi motus; Mercurius adhuc in corpore deliteſcit; Salivæ hinc jam apparet aliqualis copia; eadem tamen limpida eſt, minusque viſcida; Nondum vult admittere laxans: Clyſterem ergo heſternum reiterari juſſimus, in quo tamen ſolvendam præſcripſimus *Polychreſti Salis* ſemunciam; tulit quin etiam ſequentem Mixturam Antiſpasmodicam. ℞. *Aqu. Flor. Til.* ℥j. *Aqu. Pæon.* ℨvj. *Chamomill.* ℥ß. *Syrup. Rub. Idæi. Menth. Pæon.* āā. ℨij. *Liqu. C. C. ſuccinat.* ℨj. *Tinct. Caſt. cum Spirit. Sal. Armon.* ℨß. *Ungul. Alc. ppt.* ℈j. *Cinnab. Nativ.* ℈ß. M. ſumat ſingulis tribus horis tria cochlearia. *D. 6. Decemb.* Mane refert Æger ſe heſternâ veſperâ poſt infuſum ſibi clyſterem ſcybala plura duriſſima, nucis magnitudinem excedentia repetitis vicibus dejeciſſe, cum aliquâ quantitate materiæ tenacis, viſcidæ, ac portione Mercurii exhibiti. Hinc dolores hypochondrii jam ceſſant, ſitis minuitur, adpetitus atque ſomnus redit, aſt fractæ ſunt quàm maximè vires. Conqueritur jam de copiâ Salivæ, ſed illius nulla acredo, neque tumor glandulas oris obſidet, neq; lingua incraſſatur, quemadmodum aliâs in imminente ſalivatione contingere ſolet. Curavimus infundi clyſterem ex lacte cum incoctione Alth. Chamomillæ, ut & Terebinth. Vitello Ovi ſolutâ atque Saccharo. Suaſimus ſimul continuationem Mixturæ heſternæ. Veſperi notavimus porrò, ſymptomata pacari ſenſim, neque nova ulterius advenire. Quia autem alvus iterum adſtringi videtur, Mercuriusque nondum perfectè exterminatus eſt, ſequentem Syrupum laxantem craſtinâ aurorâ ſumendum ordinavimus, interea autem perget in uſu Mixturæ. ℞. *Syrup. de Cichor. cum Rhabarb.* ℥ij. *Roſar. ſolut. ſimpl* ℥j. *Aqu. Cardiac. offic.* ℨvj. *Cinnam. Buglоſſat.* ℥ß. *Scammon. Sulphurat.* gr. ij. *Miſc.* Sumatur unâ doſi. *D. 7. Decembr.* ſub veſperam reverſus

verſus ad Ægrum audivi, Syrupum Laxativum decies per inferiora purgâſſe, quodque reliquum Mercurii vivi in corpore hæſit, ſimul prodiiſſe, nullatenus mutatum; ſi excipias quasdam ejus particulas, quæ nobis videbantur arroſæ. Symptomata remiſere omnia, neque Salivæ copia tanta amplius adeſt: redeunt quoque cum appetitu vires ſenſim; Sed paralyſis jam perfecta manus occupat, miſerum reddens Juvenem, & forſitan cum tempore perfectè hypochondriacum factura, cujus affectionis ſemina à nativitate jam obtinuit, ſecumque circumtulit. Ad corrigendas reliquias viſcidarum cruditatum præſcripſimus quotidianum uſum ſuccorum recenter expreſſorum & filtratorum *Apii*, *Naſturtii*, *Beccabungæ*; ut & pulverem abſorbentem acido reſiſtentem è *Bol. Armen. Corall.* & *Cancror. Lapid.* Quæ remedia per plures hebdomadas manè atque veſperi cum juſculo capere deberet, triduo vel quadriduo quolibet intercalando *Infuſum Rhabarbari ac Folior. Sennæ cum Cremore Tartari.* Craſtinâ aurorâ adhuc admittat *Clyſterem Terebinthinatum*; Abdomen interim totum *Oleo Chamomillæ & Meliloti hortenſis cum Unguento de Althæâ* calidè ſæpius ungatur. In diætâ tandem ſeverè injunctum eſt, ut abſtineat ab aêre frigido, ab omnibus cibis acidis, ſalſis, craſſis, ut elixis magis quàm aſſatis delectari diſcat; ut ab omni potu auſtero ſibi caveat: ut iram, triſtitiam moderetur, ut corpus non nimis exerceat; ne, ſudore prolecto, glandulæ inteſtinorum exſuccæ reddantur: ut pruna damaſcena cocta frequenter in uſum trahat. *D. 8. Decemb.* ſub veſperam invenimus ægrum ſatis commodè valentem, de cujus reſtitutione ipſimet ſimul & nobis gratulati ſumus. Ad paralyſin manuum externè nihil ordinavimus, quoniam judicavimus, interna antiſcorbutica id omne, quod quidem ad illam emendandam præſtari poteſt, præſtitura; cogitavimus tamen de potu acidularum ad ſequentem æſtatem commendando, à quorum uſu jam aliquoties ſatis benè habuit. Victus

ſtûs ratione laudabili deniq; ſeverè injunctâ cum voto perennaturæ incolumitatis valediximus.

Hiſtoria Affectûs hujus placuit apprimè *Viro Experientiſſimo atq; Clariſſimo Dn. Johanni Conrado Ammanno, Scaphusâ-Helvetio, Medic. Doctori, & Commenſali meo Exoptatiſſimo*, adeò ut Scholion ſequens eidem adjicere haud gravaretur; quod cùm lectu digniſſimum mihi viſum ſit, è re fore maximè arbitrabar, & illud Ephemeridibus noſtris inſertum publico communicare.

SCHOLIUM.

NEſcio, an dirus hic affectus curando ægro, an curanti Medico plus faceſſerit negotii; hoc ſcio, quod utrique non parum. Morbus erat maximus, acutus, implicitus; Medicus eo non minor, celer, prudens. In publici gratiam diro & duro huic nodo durum æquè cuneum quæram; quo autem eò faciliùs ipſum inveniam, ſequenti inſiſtendum erit methodo. Dicam primò, quis affectus fuerit, quis locus & focus, ſecundò, unde & â qua cauſa. Tertiò, qualis: quartò, quomodo fuerit curatus. DEUS faveat conatibus!

1. *Quis fuerit affectus, quæq; pars affecta.*

Dubius ſanè hæreo, an morbum hunc debeam appellare ſcorbutum cum pareſi & colica; an colicam ſcorbuticam, pareſi ſtipatam. Utraque appellatio quadrat; poſterior tamen à potiori ſymptomate deſumta arridet maximè, cùm & Viro Excellentiſs. placeat. Præſens E. affectus eſt colica ſtercoreo-convulſiva, ſcorbutica, cum pareſi inveterata. Utinam omnes morbi ita denominarentur, à parte affectâ; quid enim eſt colica? dolor coli: ſed unde? id pertinet ad differentias. Modo eſt à ſtercore indurato, hinc ſtercorea; modò à ſero mucove acri, acido, vel in coli cavo, vel intra ejus tunicas, aut meſocolo hærente, unde flatulenta & ſpaſmodica; ſubinde

inde utraque hæc cauſa concurrit, ut hîc. Quærat quis, unde ſciam, morbum eſſe colicam, partemque affectam colon? Reſp. ex ſignis. Præcipuum & pathognomonicon fuit dolor, non circa umbilicum, ut in ileo; non circa lumbos, ut in nephritide; non in epigaſtrio, ut in cardialgia, ſed totius illius abdominis tractus, quem colon emetitur, maximè autem circa flexuram, ubi dolor ob anguſtiam ſemper eſt intenſiſſimus. Signorum alterum petebatur ab actione læſa, alvi ſcil. ſuppreſſione. Si venter homini, benè comedenti, non ſecedat, feces ſtagnant, ſi integra ſint inteſtina; ſed ubi ſtagnarent niſi in colo? Primum eſt ſignum morbi, alterum cauſæ. Sed æger ſimul fuit Pareticus jam à quinquennio, ex occaſione paroxyſmi colici? unde? an à colica? non. Eſt error Medicorum vulgi; dicunt eſſe à colica, quia fit poſt colicam. Videtur mihi hîc committi fallacia, quæ dicitur non cauſa ut cauſa. Pareſis non ſequitur colicam, niſi ſcorbutica adſit intemperies, in qua M. S. eſt acris, ſalſa; & tum non tam fit à colica, quàm propter colicam. In colica ob continuos dolores ſpiritus ſummè exagitantur, propter hos ſanguis acris, plurimisque ſalinis ſpiculis refertus, impetuosè per corpus ruit: hæc autem ſpicula, rapidè mota nerveis hinc inde fibris infixa hærent, & diverſos ibi effectus producunt. Si profundiùs adacta fibras continuò pungant, dolores inde & pertinaces ſpaſmi excitantur: muſculi autem ob pertinacem hanc cauſam tam diu ſtricti manent, ut fibræ tandem & tendines obrigeſcant, velut à frigore hyberno; & morbus hic contractura Medicis audit. Cùm autem ſpicula hæc alicubi ſubitò tam altè in nerveas adiguntur fibrillas, ut ſpirituum in partem influxus maximam partem prohibeatur, motus ibi, ſuperſtite aliquali adhuc ſenſu perit; decuplo enim plures pro motu, quàm pro ſenſu requiruntur ſpiritus: Pareſeos affectus hic nomine venit. Quid eſt Pareſis? eſt interruptus ſpirituum in partem aliquam influxus, unde muſculorum cum flacciditate oritur immobilitas, cum moleſtiſſimo ſubinde

formicationis ſenſu. Datur Pareſis, ubi nullum colicæ adfuit veſtigium; novi Nobiliſſimam Matronam, quæ intemperie ſanguinis ſcorbutica, ſalſa, muriatica arthritica primò, dein paretica fuit facta. A calidis, acribus & exiccantibus ſpicula hæc acuuntur, & altiùs adiguntur: à blandis autem, dulcibus & humectantibus ſolvuntur, & placidè in Maſſam Sanguineam retruduntur. Rem illuſtrat diverſus, quem pruina edit, effectus, prout vel à Sole, vel à nebulis funditur.

2. *Unde, ſeu à qua cauſa.*

Evolvendæ hîc ſunt præſentis morbi cauſæ, cùm remotæ, tum proximæ. Proxima fuit κοπροςασία, ſeu fecum induratarum cum muco auſtero acido in coli cavitate ſtagnatio, maximè circa ejus flexuram, ubi tubus eſt anguſtiſſimus: hinc membranæ admodùm ſenſiles irritantur, imò ob motum periſtalticum, tum vehementiorem, non raro adteruntur, & lacerantur. Quia autem feces circa coli flexuram, non ob ſitum tantùm, ſed anguſtiam, omninò ferè ſubſiſtunt; periſtole autem magis magisque, ob laceſſitos ſpiritus deſuper premit & urget, inteſtini tubus valdè infarcitur, dolorque ob continuum adtritum oritur acerbiſſimus, & ad deſperationem ferè adigens. Malum autem plurimùm auctum fuiſſe credo à ſanguine ſalſo, ſeroſo & acri, inter coli tunicas geminam ob cauſam effuſo, 1. propter diſtenſionem, & continuos ſpaſmos, ſpirituumque lacerationes; 2. ob concitatiſſimum totius Mæ. Sæ. motum; (hoc eſt conſtantiſſimum, in magno dolore, irâ aliisque affectibus ut ſpirituum motus fit major, ſanguinis, & reliquorum humorum motum inde augeri) ſic enim facilè potuit fieri, ut tenue & ſalſum ſerum in loco, jam affecto, hæſerit. Quæritur, cur ſcorbuticis, hypochondriacis & melancholicis alvus tam crebrò ſit adſtricta? Reſp. Digeſtionem, ſeu ciborum in ventriculo ſolutionem fieri debere in humido quodam ſpirituoſo, ſicut fit eli-

xatio in culinis: in his autem cibi non blandè in chylum elixantur, ſed aſſantur, & ab auſtero, acido vel nimis ſalſo ventriculi & pancreatis ſucco velut in ſiccam & nigram ſcobem comburuntur, quæ facilè in duriſſima ſcybala glomeratur, & colon obſtruit; mulierculæ noſtræ non ineptè dicunt, ihr Koth/ ſalv. hon. ſey verbrannt. Cauſa tam colicæ, tum Pareſeos antecedens fuit ſanguinis, ut dixi ſcorbutica & ſalſa intemperies: cauſæ autem hujus, colicæ & Pareſeos remotæ fuerant varii circa res non-naturales commiſſi errores. Æger, ut audivi, ſtrenuus erat potator, cibos piperatos, ſalſos, carnesque fame induratas frequenter & largâ manu ſumebat, & ſimul iræ plus nimiùm indulgebat: quid mirum, ſi paucus inde, at acris & ſalſus generatus eſt chylus, ex hoc talis ſanguis; qui cùm admodùm ſpiritibus fuerit pauper, non niſi innumera in ægrum mala redundare potuerunt; omnes enim actiones, digeſtio imprimis, turbabantur, cibique tantummodò arrodebantur; queî aliter fieri poſſet, ubi blandi ſucci; & ſpirituum ad opus hoc ſummè neceſſariorum, adeſt penuria? Et ſic malorum catena cohæret. Quia autem quavis in ira, non ſecùs ac à dolore, animæ enim dolor eſt, ſanguinis motus, modo in Diſput. m. inaugur. tradito, multum intenditur, & ejus ſubindè particulæ adeò franguntur, ut phthiſis inde ſequatur, facilè eſt concipere, quòd tenuis hic & acris ſanguis ex levi cauſa in partem aliquam decumbere, ſpiculisque ſuis, infixa ad inſtar ſpinæ, nervorum fibras pungere, & moleſtiſſima producere ſymptomata potis ſit. Faciliorem & uberiorem materiæ morbificæ proventum promoverunt tum iter, quod æger brevi ante paroxyſmum, tempeſtate pluvioſa, turbulenta, ſuſcepit; inde enim inſenſilis tranſpiratio, in ejusmodi intemperie ſummè neceſſaria, prohibebatur: tum vinum, quod plenis in itinere cyathis hauſit auſterum, hornum, in hoc affectu ſemper ſollicitè vitandum; ob aſperas enim & craſſas particulas facilè ciborum, non ſufficienter coctorum, particulis adcreſcit; cumque iis craſſiora adhuc corpuſcula conſti-

 tuit,

tuit, quæ lactearum oſcula ingredi neſcia, magna in colo copia adgeſta ſtagnabant, idq; ad ſe invicem accedentia obſtruebant, & ſenſiles admodùm ipſius tunicas aſperitate ſuâ irritabant.

3. *Qualis fuerit morbus.*

Dicendum jam tertiò, quibus hic morbus ſtipatus fuerit ſymptomatis, & quomodo tum à cauſa morbifica, tum à ſe invicem dependeant. Morbus fuit doloroſa coli obſtructio; cauſa ſtercora dura, aduſta, & mucus auſterus acerbus, ab his pendebat dolor, ab hoc reliquorum ſymptomatum congeries: ſed res dilucidè magis eſt exponenda. Dolor fit, cùm ſpiritus alicubi, à qua cauſa, cùmque id fiat, nihil refert, juſtò vehementiùs moventur, irritantur, & moleſtè afficiuntur, unde triſtis admodùm in mente excitatur idea, quæ voci cuidã alligatur, quam dolor appellare Latinis placuit. Hujus doloris cauſa, fuit continua coli irritatio; unde? à fecibus aduſtis, duris & acribus, in colo hærentibus, & ob concitatiorem periſtolen ejus latera doloroſè fricantibus. Propter perpetuum hunc dolorem natam fuiſſe inflammationem, nullus dubito, quæ valdè eum fovit, & egregiè auxit. Antiquorum eſt delirium, dolorem adtrahere humores: ſed quare? quomodo? unde? eſt illuſio; ab infixa alicubi ſpina ſpiritus inordinatè admodùm moventur, nervulique doloroſè criſpantur; unde, ob multiplicem nervorum conſenſum fibrarum oriuntur ſpaſmi, venarum preſſiones, ſanguinis in parte retenti ſtagnatio, quæ inflammatio audit. Non rarum, à paronychia totum brachium dolere, & ob allatam modò cauſam inflammari. De Pareſi plura dicere jam ſuperſedeo, cùm dixerim ſuprà, nec præſentis, ſed dudum prægreſſi, morbi fuerit ſymptoma. Si thermæ aut Piperinæ, aut Badenſes eam non curent, actum eſt. Jam accedendum ad alterius ſymptomatis ſymptomata, doloris ſcilicet; ab hoc enim vel ſi mavultis propter hunc reliqua oriebantur. Sed quomodo? Tenendum,

ut

ut in Diſput. m. inaugur. dixi, ſanguinis in motu anomalias ſæpè ſæpiùs pendere à præternaturali ſpirituum motu; ſi eſt concitatior, eſt & ſanguinis, ſin ſecùs. Inter cætera ſymptomata primas tenebant, ſitis moleſtiſſima, intenſiſſimus totius corporis æſtus, & convulſiones cum vigiliis: omnia certè ſoboles erant rapidiſſimi ſpirituum, &, propter hos, ſanguinis motus. Sitim quod attinet, orta videtur propter rapidiorem acris & muriatici ſanguinis motum; inde enim fieri potuit, ut copioſa ſalina ſpicula, ſicut aliis in partibus, ita in linguæ fauciumque membranis altè ſatis infixa hæſerint, quæ nerveas ibi fibrillas quodam modô commoverunt; ſitificus autem iſte motus, ad ſenſorium usque, ſi quod eſt, delatus, certam in mente doloris ſpeciem excitavit, quam ſitim appellamus. De mordaci corporis æſtu eodem ſe res modô habet; ſi enim acris ſcorbuticorum ſanguis ob aliquam cauſam ſolito movetur rapidiùs, ut movetur à leviſſima, contingit, ut turgens maſſa tam citò per anguſtiſſima vaſorum oſcula tranſire nequeat, tum ob parvam ibi moram vaſorum tunicas, nerveasque partium fibras, aculeis ſuis leviter pungit, ſpiritusque incolas magis vel minùs exagitat, unde vel levis leniſque calor, vel magnus oritur æſtus: hinc ratio patet, cur ſcorbutici, aliique quibus ſanguis & acris, omnium incaleſcant citiſſimè. Si pars aliqua dolet, ſanguini perindè eſt, ac ſi ollæ, aquâ plenæ, ſubderetur ignis; aqua ob ſubtiliſſima & ſummè mobilia ignis corpuſcula, quæ non ſaltem cum ea ſe miſcent, ſed & craſſiores ejus partes exagitant, ebullit & fervet: ita & ſanguis, ſi nimis à ſpiritibus moveatur. Pulſus quoque magnus & frequens ſoboles erat convulſivi cordis motus; ob tantum enim dolorem, quantus hic fuit, ſpiritus ſine lege & ordine per totum corpus disjiciuntur, & plus quàm naturalem, aliquandiu vigorem motus organis inſpirant. Sunt & quædam dicenda de vigiliis & convulſionibus, quæ eandem agnoſcunt cauſam, auctiorem ſcil. ſpirituum motum. Vigiliarum cauſa ad oculum patet: Somnus fit, cùm blanda &

pla-

placida ſpiritibus quies conceditur; ſed in ægro noſtro quomodo quieſcere poterant, quibus nullæ concedebantur induciæ? ſemper enim ſtimulabantur, & in violentos motus concitabantur; ſic impetuosè per motus ſenſuumque organa ruentes ſemper ea inflabant, in quo vigiliarum ratio conſiſtit. Quod ad convulſiones res paulò videtur intricatior. In dolore fiunt ſaltem convulſivæ nervillorum criſpationes in iis partibus, quæ dolent: ſi autem motus hic in longum & latum diffunditur, id verò fit in inſtante, dolor inde fit major, & partes vicinæ ſæpiſſimè convelluntur. Hinc patet, in dolore convulſivum quoque, aut criſpatorium potiùs, eſſe motum, at levem & unius ſaltem alteriusve fibræ. De motus convulſivi, propriè ſic dicti, propagatione res ita habere videtur. 1. Spiritus vehementer alicubi agitantur, & moleſtè afficiuntur. 2. Motus inde tremulus & nerveis fibrillis inducitur; hoc namque tenendum, motum ſpirituum, & eos continentium fibrarum, eſſe reciprocum, h. e. ſi commoventur ſpiritus, moventur & fibræ, & contrà. 3. Ope hujus tremoris nervi quoque vicini pari modô moventur, cumque nervis ſpiritus. 4. Si tremor hic tam ſit vehemens, ut ad cerebrum usque propagari, & tenerrimas ejus fibrillas concutere poſſit, ut fit in epilepſia per συμπάθειαν, quicquid ſpirituum adeſt, magnâ vi exploditur. Cùm itaque ſpiritus ita copiosè & impetuosè per vaſa ſua nervos ruunt, non ſolùm nerveas fibrillas, in muſculis frequentiſſimas, admodùm inflant, ſed ſanguinem, valdè ſimul exagitant. Spiritus enim violenter adeò moti per nervulorum extrema elabuntur, ſeque ſanguini & reliquis humoribus miſcent: quia autem conſtant, particulis ſummè mobilibus, eos fundunt, ſcil. eorum partes confringendo; hinc non ineptè dolores dicuntur humores reddere acriores; hæc quoque eſt cauſa, cur à doloribus vires adeò atterantur. Sanguis ita rapidè motus, inque muſculos delatus, fibras ſpaſmodicè jam affectas magis adhuc irritat: hæc autem arctiùs ſe ſtringentes, venulas premunt,

unde

unde ob ſtagnantem ſanguinem muſculus fit tumidior, brevior, partem adpenſam ſecum trahit, rem illuſtrat penis erectio. Hæc in genere de convulſionibus dicta, nullô negotiô ad ægrum noſtrum referre licet: dicendo, nervos coli, ubi fuit focus & locus morbi, adeò tum in fecibus duris, tum à ſanguine acri, ſeroſo, intra tunicas ejus ſtagnante, fuiſſe laceſſitos, ut, ob violentiſſimum iis ſpirituum motum, totum nervoſum ſyſtema concuſſum, parteſque tum locô affectô vicinæ, tum ab eo remotiſſimæ, magis tamen & violentiùs illæ præ his, fuerint convulſæ. Maximè dolor ſæviebat in abdominis viſcera, colon, ileique partem, peritonæum cum adhærentibus muſculis non fuit immune, magnô enim conatu introrſum fuêre retracti: atrociter imprimis convellebatur meſocolon & meſenterium; his convulſis, ordinariò inteſtina intricantur, & ferè confunduntur, ut in volvulo: ſi enim ejus fibræ verſus centrum retrahuntur, fieri aliter nequit, quin inteſtina limbum ejus cingentia mirè convolvantur, non ſecùs, ac ſi marſupii os funiculô contrahitur; imò & ipſe æger conglomerata inteſtina in ſiniſtra hypochondria detrudi ſentiebat. Denique & æger expertus eſt ſymptoma, quod modô deſcribtô videtur quidem contrarium, ferè tamen eſt idem, & ab eâdem causâ. Symptoma fuêre borborygmi & abdominis inflatio: res autem ita ſe habere videtur. Motus periſtalticus alicubi fit concitatior (ſemper enim, ubi flatus adſunt, ſpaſmi præcedunt) aëremque, in inteſtinorum cavo contentum, mucô involutum velociter ſecum rapit, non ſecùs ac ſi quis ſtrictâ manu inteſtina aëre plena premeret: ſi autem inteſtinorum tubus ob ſpaſmodicam ſtricturam aliquô in loco eſt arctus, (fieri enim poteſt, ut ſyſtole diverſis in locis incipiat) tum deorſum volutus, perque has anguſtias bullarum ſub forma truſus, ruptis bullis ſtridulum quoddam murmur edit; non ſecùs ac ſubindè fit in difficili reſpiratione. Inteſtina autem ita inflantur; fit interdum, ut, dum fibræ eorum rotundæ, ut & vicinæ meſenterii ſpaſmo-

dice undique afficiuntur, quælibet earum partes ſummo cum dolore, fibrarumque & ſpirituum laceratione à centro ſuo reſiliant, æque ac cum parvus & arctus hominum circulus in longiorem ſe expandit: ſimul autem aëris bullæ, muco obductæ, ſubito, veluti in antlia pneumatica expanduntur, ruptæque borborygmos ſcorbuticis & hypochondriacis familiares excitant; eorum venter continuo fere mugit, &, ob frequentes inteſtinorum inflationes, intumeſcit. Incumbentia autem abdomini pondera, quatenus doloroſas has fibrarum à centro digreſſiones impediunt, dolorem tantiſper levabant; ſed inde æger vomuit, ob inverſam περιστολήν. Iliaci ſtercus nunquam vomerent, utut inteſtina dolerent, niſi motus eorum periſtalticus inverteretur: invertitur autem cum ad modum eſt concitatus, at in medio itinere in aliquod obſtaculum impingit, ut pergere nequeat; id quod fit multo repleta ſtercore ſint inteſtina, aut alicubi conſtricti. Quid motus convulſivus, ſi quid ejus torrenti obſtet, valeat, expertus novi; cum enim aliquando manu ſiniſtra tremerem, & tremorem cohibiturus, digitos extendere manu altera conarer, en ſubito motus invertitur, aura, ut dicunt, frigida caput petit, & ego inſtar epileptici concidi.

4. *Quomodo fuerit curatus.*

Ultimum, de quo dicenda quædam habeo, eſt morbi hujus cura. In quovis morbo probe conſideranda ſunt duo, materiale & formale. Materiale eſt id, cui vitium inhæret, formale autem ipſum vitium, quod inhæret. Materiale illud vel facit ad corporis conſtitutionem vel non: Si ad eam pertinet, ſui ſemper conſervationem poſtulat; ſi non, ablationem: formale autem nunquam non ſui per contraria correctionem deſiderat. Et hoc eſt fundamentum methodi medendi, & medicinæ cardo. Sic in plethora conſiderantur duo; Materiale, ſeu id, cui morbus ineſt, ſanguis: qui, cum

cum ſit pars corporis, ſui in eo conſervationem poſtulat: alterum formale, ſive ipſum vitium, quod ſanguini adeſt, abundantia; quæ indicat depletionem. In affectu noſtro itidem ad duo erat attendendum; Materiale, quod fuere feces; quæ cum ſint res, ad corporis integrationem non neceſſaria, ſui è corpore excretionem indicabant: formale fuit fecum durities, quæ emollitionem flagitabat. Symptomata ita, tum mediate tum immediate à morbi cauſa pendebant, ut ſatis iis facere fuiſſet ſupervacaneum; illa enim remota, ſponte hæc evanuerunt. Et ſic habebantur remedia, feces emollientia & evacuantia: hæc autem præter rationis entia nihil ſunt, ſi materia medica, ad obtinendos hos ſcopos neceſſaria, neſciatur. Quomodo ſcietur, niſi circumſtantiæ eam determinent? Determinant autem circumſtantiæ & materiam ipſam, & rectam, ea utendi, rationem: quæ materiam medicam determinabat, fuit ipſa materia morbifica, ejusque affectiones; quæ autem rectum uſum, fuere ægri temperamentum, locus affectus &c. illa determinabat medicamenti qualitatem, quantitatem, & formam; hæ opportunitatem, locum & ordinem. Hæc qui neſcit, infans eſt in arte, & ἀμέθοδος. Quale igitur indicabatur medicamentum? proprium, ſeu tale, quod feces induratas ſolvere, & è corpore exterminare poſſet; feces aliud requirunt menſtruum, quàm calculus, aut aliud quid p. n. durum. Ab initio ſtatim rei videbantur accommodæ plantæ, ita dictæ, emollientes, carminativæ, cum tabaci foliis; ab his, utpote quæ partes habent alias flexiles, alias auctiores & ſtimulantes, plurimum ſperabatur auxilii. Quantum poſtulabatur medicamentum? ſufficiens; ſi non una, repetitis tamen vicibus. Formam quod concernit, feces duræ, ſolidæ requirebant fluidum quid. Cur? quia feces in plures ante minores confringi debebant partes, quàm poterant excerni. Omnia dura, cum in minores partes confringuntur, vel funduntur, vel contunduntur: feces contundere in inteſtinis erat impoſſi-

 bile,

bile, debebant ergò fundi, non igne, ſed fluidis, idem, quod ignis, præſtantibus; eorum nempe particulæ tenues, mobiles facile durarum ſeſe fecum poris, admodum laxis inſerunt, earumque partes male ligatas, ipſarum interſtitia ſubeundo, à ſe invicem divellunt. Triplex adhuc agitabatur quæſtio, quo tempore, cuinam parti, & quo ordine adhibenda eſſent indicata medicamenta. Cum materia morbifica eodem modo, & ſemper, affligeret, quodvis tempus videbatur opportunum, quo enim citius, & melius; nec electioni datur locus, niſi ubi materia hodie aliter, aliter cras movetur, ut in febribus intermittentibus, ciendis menſibus &c. Quærebatur porro, cuinam parti applicanda eſſent medicamina; an foris, an intus, an per ſuperius, an inferius guttur: litem dirimebat pars affecta, ad quam ab utroque gutture aditus patebat; indicabatur itaque, utrinque eſſe agendum; per ſuperius quidem danda talia, quæ novæ materiæ proventum prohibeant, malum auſterum, acidum in ventriculo & inteſtinis ſolvendo, & edulcorando, totumq; ſanguinem corrigendo, & ſimul coli tubam infarcientes feces, ejusdem membranas mundantem ſanguinem ſolverent; per inferius autem emollientia, feces duras fundentia, & coli periſtolen excitantia. Cum itaque per os & anum materiam morbificam aggredi licuit, quærebatur, quinam ſervandus ordo, quæque ineunda eſſe via. ℞. breviſſima, tutiſſima, per anum, clyſmatibus. Licet prius ſuperior fecum pars fuiſſet ſoluta, excerni tamen nequiviſſet; obſtitiſſet enim inferior nondum ſoluta. Quo igitur duræ feces melius, & ab utraque parte ſolverentur, injectus primo fuit clyſter, ex emollientibus, incidentibus; data quoque fuit mixtura, quæ mucum acidum auſterum corrigeret, ſecum portet, funderet, & ſpirituum ferociam reprimeret: at fruſtra utrumque, neutrum enim affectam partem attigit; clyſter, ob crebras coli rectique ſpasmos, brevi ſine fœnore fuit excretus; Mixturæ media pars, ob inverſum ventriculi motum, vomitu fuit rejecta,

jecta, reliqua non ſufficiebat. Quia autem eædem ſemper indicationes urgebant, iisdem quoque indicatis ſatis eis fuit faciendum: πάντα κατὰ λόγον ποιέοντι, μήδε κατὰ λόγον γιγνομένων, οὐ δεῖ μεταβαίνειν ἐξ ἑτέρου ἐφ᾽ ἕτερον, μένοντος τοῦ δόξαντος ἀπ᾽ ἀρχῆς. Dabatur pro juvanda fecum ſolutione hordei decoctum cum apii ſucco; dabatur & Sal Tartari cum potu ordinario eundem in finem, ſed incaſſum. Sub veſperam infundebatur iterum clyſter; repetebatur mixtura modo dicta, ſed irrito conatu; quicquid enim fluidi mixturæ inerat, ante per lacteas reſorbebatur in ſanguinem, quam per tot mæandros & gyros affectam partem attingeret; nec clyſter eo potuit usque pervenire. Nihilominus veriſſimum eſt Hippocr. effatum, πάντα κατὰ λόγον & quare D. xxx. Novembr. propinabatur ægro infuſum ἐκκοπροτικόν, ſed ne hilum profuit, maximam enim partem revomuit. Interim feces magis indurabantur, dolores intendebantur, conſtipatio fiebat pertinacior, ventriculique nervuli, ob crebras ſuccuſſiones, teneri adeo evasêre & ſenſiles, ut à leviſſima irritarentur cauſa. Hinc & ægro licet egregie ſiticuloſo, ab omni potu erat abſtinendum, niſi moleſtiſſimos ventriculi ſpasmos vellet experiri. Quo autem dolores hi mitigarentur, ægerque bibere iterum poſſet, dabantur pilulæ antiſpasmodicæ, anodynæ, quæ ferocientium ſpirituum motum ſufflaminent, à quibus paulò meliùs habuit; at non diu, ſub noctem dolores recruduere. Injicitur iterum clyſter, ex emollientibus, paregoricis antiſpasmodicis, & quidem cum ſyringa, ut ulterius eat. Sed quoniam, ipſius ægri teſtimonio, clyſteres hactenus ad affectum usque locum non pertigere, aut ſiquid pertigit, leviter ſaltem fecum ſuperficiem alluit, nec eas pervaſit; quare D. 1. Decembr. invertendus videbatur medicamentorum ordo, & tentandum, quo pacto feces, ab infra inſolubiles, deſuper potiſſimum ſolvi poſſint. Huic rei accommoda videbatur materia quædam fluida, quæ nec

lactearum oſcula ſubire, ne vomitu rejici poſſet; talis æſtimabatur Mercurius vivus. Ejus ergo dabantur ℥iv. cum Syrup. Violar. horæ quadrante poſt iterum infunditur clyſter; neque tamen ab uno, nec ab altero æger dejicit; verum dolores aliquantum mitigantur. At τοῖσι παρὰ λόγον κουφίζουσιν οὐδεῖ πιστεύειν; proin dabatur mixtura, materiam morbificam corrigendo, & temperando, anodyna: quæ quidem acidum tenacemque ventriculi & inteſtinorum mucum incidit, & mitigavit; cum autem in ſanguinem prius per lacteas tranſiret, quam partem præcipuæ affectam attingeret, impedire non potuit, quin dolor poſtridie, quæ fuit 2. Decembr. recrudeſceret. Eodem datur per ſuperiora blandum laxans, & inteſtina modice ſtimulans, ſimul & duras feces ſolvens, per inferiora propinatur clyſter; neutrum revomuit æger: illud tamen, ut omnia, hactenus per os exhibita, nil fere egit, hic autem inferiorem fecum, præ ſiccitate jam hiſcentium, partem ſubingreſſus, eam, velut in granula formatum, extra corpus ſecum rapuit. Si laxans quid egiſſet, ſupremam fecum partem cum Mercurio dejeciſſet; dejeciſſe autem inferiorem, ex ſubſecuto, quatriduo poſt, Mercurio, & fecum reliquiis patet. Quia autem maxima fecum pars in colo adhuc hærebat, dolores parum à terna dejectione fuere mitigati. Datur iterum mixtura ex lubricantibus, paregoricis & ſuaviter lenientibus, & alia itidem ex demulcentibus & anodynis; illa unica vice ſumenda, hæc repetitis & cochleatim. Externe inunguntur, quæ blandis & rotundis ſuis particulis irritatas abdominis & inteſtinorum fibras demulcerent, & doloris ſenſum obtunderent. Quibus medicamentis id obtentum fuit, ut æger D. 3. Decembr. magis eſſet tranquillus: nec tamen dormivit, nec dejecit; eadem repetuntur medicamenta. Sub veſperam, furente iterum dolore, datur emulſio anodyna, & clyſter ejusdem naturæ,

& ſi-

& ſimul incidens: at ſpiritus longe vehementius agitabantur, quam ut eorum motus aut potius furor, ab hiſce potuerit ſufflaminari. D. 4. Decembr. Spiritus laceſſiti, & propter eos ſanguis, tam enormiter movebantur & diſtrahebantur, ut reliqui ſpiritus corpori ſuſtinendo, & artubus movendis fere eſſent impares; Unde laſſitudo illa, quæ ob ſanguinem acrem, ſi violentiùs juſto moveatur, extra vaſa ſua effuſum, & nerveas fibrillas pungentem, dicitur ulceroſa, ſcorbuticis admodum familiaris. Nec emanſere convulſiones, ob rationem ſupra datam. Non dejicit æger, & horrendum in modum ſitit. Pro ſpirituum refocillatione in uſum vocatur mixtura fragrans, aromatica. Cum unctione pergitur: omnia ne hilum quidem profecêre. Veſperi, quo tempore communiter morbi, ob impeditam aliquantum tranſpirationem, exacerbantur, atrocius, quam hactenus, affligebant; unde pulſus maximus, & motus convulſivi. Injicitur iterum clyſter, qui tamen abſque fœnore fuit rejectus. Cochleatim propinatur mixtura ex fragrantibus aquis cum acido granator. ſyrupo, pulverib. acidi vires egregie aliàs invertentib. & anodynâ opii tinctura: ſed tantus fuit ſpirituum furor tantaque materiæ morbificæ pertinacia, ut medicamenta non magis prodeſſent, ac ſi lapidi fuiſſent ſuperfuſa; omnia in pejus ſemper ruebant. D. 5. Decembr. morbus eſt in vigore, & dolores ſunt intolerabiles; moveri enim materia morbifica cœpit. Ob ſpiritus ſumme furibundos totus inteſtinorum tubus, à gulæ extremo ad anum usque, adeo conſtringebatur, ut nec feces, nec flatus, nec ructus emitti, cibus autem potusque non niſi magno cum labore & difficultate poſſent admitti; ob eandem hanc ſtricturam feces aliquantum, ſed intolerabili cum dolore, promovebantur verſus rectum. Ob rationem, ſupra allatam, convulſiones quoque ingruunt frequentiores. At interim à reſtagnante in inte-

inteſtinis Mercurio plurimæ particulæ in ſanguinis maſſam tranſierunt, quæ, utpote ſummè, ob rotunditatem, mobiles, tam ſerum ejus fundendo, quam oris glandularum ductus nimis reſerando, copioſam ſatis ægro ſalivam moverunt. Non autem oris tantum, ſed & inteſtinorum glandulas Mercurii vim expertas fuiſſe, teſtantur 1. mucus copioſus poſtea cum ſcybalis excretus; 2. inſequens teneſmus. Iterum infunditur heſternus clyſter, cum ſtimulo, ſalis ſcilic. polychreſti ℥s. ordinatur & mixtura, ſpirituum penuriæ conſulens, ex ſpirituoſis, volatilibus, anodynis. Tandem, favente Deo, pertinaciſſimus hic morbus ſolvebatur; at unde? An à mixtura? An à clyſmate? A neutro penitus: Unde igitur? an à Mercurii pondere? nec ab hoc; æque enim ab initio grave fuerat, quam nunc, imo gravius. Unde tandem? Utinam Autores ad juvantia melius attendiſſent, eorumque hiſtoriam accuratiorem ſcripſiſſent, nec ſtatim dicerent, eſt poſt hoc, E. ab hoc. Quod Mercurii ponderi tribuitur, potiori jure aliquando, non dico ſemper, tribui debere videtur ejus vi ſerum fundendi, & obſtructos glandularum poros recludendi; ſic enim plurimum ſeri in oris & inteſtinorum glandulis à ſanguine ſequeſtratur, & feces tum à copioſa deglutita ſaliva, tum à tenuiori, ex inteſtinorum, pancreatis, & forſan jecoris glandulis emulcto ſero commodius, quam ab ullo clyſmate ſolvi poſſunt: quod & hîc accidiſſe pro comperto habeo. D. 6. Decembr. æger ſatis jam bene ſibi eſſe dixit, & retulit ſe heſterna veſpera aliquoties ſcybala, in lapidem fere indurata, & muco tenaciori involuta cum Mercurii portione dejeciſſe, unde dolores remiſerunt, & nihil non commodi in ægrum redundavit. Sedabatur ſitis, redibat appetitus, ceſſabat dolor, ſed vires, ob continuas hactenus ſpirituum diſpendia, admodum erant attritæ; brevi tamen ſperabantur rediture. Conqueritur adhuc æger de teneſmo

neſmo, & ſalivæ abundantia, ab eadem utrumque cauſa, à Mercurio ſcil. ſanguini mixto. Pro acriuſculo recti inteſtini muco injicitur clyſma abſtergens, & acredinem temperans. Tandem boni eſt Medici, devicto morbo commodam victus rationem præſcribere ægro, ut, ſi fieri poſſit, bis ad eundem ſcopulum non allidat. Medici huic ſuaſerunt, & quidem optime, diætam, ſcorbuticæ & muriaticæ ſanguinis intemperiei adverſam: prohibent omnes cibos duros, nimium ſalſos, omnia muria condita, vinum hornum, auſterum cane pejus & angue vitare jubent, ut & aërem frigidum, nec minus iram, in hac intemperie nunquam innocuam. Quo autem tutiùs iretur, zur Fürſorg dicunt noſtrates, continuabatur heſternæ mixturæ uſus, proque exturbandis fecum & Mercurii, ſi quæ in coli cellulis adeſſent, reliquiis dabatur purgans, ex Syrup. de cichor. c. rhab. & Scammon. ſulphurat. à quo decies dejecit, &, quicquid reſtitabat, excrevit: quædam autem Mercurii portiunculæ videbantur corroſæ, ſeu mortuæ, non à fecibus, ſed ſaliva, deglutita, & ſero acriuſculo, quod inteſtinorum glandulæ ſatis ſtillabant copioſum. Sic ſymptomata ad unum remiſere omnia, & vires redierunt, quibus redeuntibus, integre æger convaluit.

[*D. Joh. Conradus Ammannus.*]

OBSERVATIO CCXXXII.
D. THEODORI ZWINGERI.
Cordis Palpitatio diuturna à Polypis in utroque cordis ventriculo enatis producta, lethalis.

PUella tredecennis, ingeniô prædita felici, judicioque pro ætatis ratione admodùm eximio, ſtaturâ decenti, nata Parente hæmorrhagiis narium frequentibus obnoxio, tandem hecticâ febri Juvenis adhuc prorſus exanimato, probè nutrita, & educata; à primo ortu aliqualem cordis palpitationem, cui & Mater, & Avia Materna adhuc dum viventes obnoxiæ exiſtunt, patiebatur; vivebat interim alacris, nutriebatur, augebatur rectè. Fratres habuit duos hecticâ cum palpitatione conſumptos. Ad annum ſurgens ætatis quintum, narium hæmorrhagiâ primùm correpta eſt; quæ deinceps ſubindè rediit, ſæpèque cum virium notabili proſtratione. Patre hinc è vivis excedente res cœpit eſſe anguſta domi, curtaque ſupellex, Diæta, quæ lautior atque laudabilior hactenus fuit, tum fiebat deterior; ſalita, fumô indurata, olera hortenſia ſimiliaque in deliciis habere oportebat. Tum verò frequentius urgere cœpit prædicta Hæmorrhagia palpitatioque augeri. Ad Hæmorrhagiam itaque & ſiſtendam & præcavendam, neſcio quô conſiliô, iis utebantur, quæ ſanguinem inviſcare & incraſſare poterant: Quibus equidem id præſtitum, ut nec ita frequenter recurreret, nec ita larga amplius eſſet. Sed poſtmodùm incipiebat puella quandoque dyſpnœâ vexari, majorique cordis palpitatione: non curabant tamen hæc, quoniam brevi ſemper remittebant, ſi non ex toto, ſaltem ex majori parte, ſymptomata. Inter hæc Buccarum color hactenus roſeus, ſenſim lividè rubicundus evadebat, quò licèt ſubindè

magis naturalis redditus ſit, ſemper tamen redibat, præprimis ubi cordis palpitatio cum aliquali reſpirationis difficultate urgeret: tandem color ille lividus immutabilis fiebat. Quô notatô, Mater & Propinqui jam non internam corporis labem attendere, ſed unicè buccarum triſti colori medelam quærere tentabant, undique ſuſcitantes, conquirentes remedia iſtic malo profligando idonea, quæ dum, nullâ obſervatâ rectè medendi ratione, in uſum ſtudiosè vocarent, externè imprimis applicata, origo interim & cauſa ſingulorum ſymptomatum profundiores in corpore radices egit, deinceps, uti in ſequentibus patebit, inextirpabiles. Etenim ante biennium, & quod excurrit, cùm primùm puella ad me adduceretur, ut conſiliô juvarem meô, obſervavi quidem, eam ſatis benè quoad habitum corporis ſe habentem; appetitus erat bonus, nulla laſſitudo eam affligebat, ſed de tribus potiſſimùm conquerebatur, de palpitatione cordis, de reſpirandi difficultate, & de hæmorrhagiis iterum recurrentibus. Livorem buccarum horrebant propinqui, ipſamet faſſa eſt, ſe inde nihil incommodi ſentire. Pulſum verò explorans, deprehendi juſtò celeriorem imò hecticum; & licèt vegeta ſatis erat, retulit tamen, ſe ſcalas aſcendendo majorem reſpirandi difficultatem perſentiſcere, cum aliquali laſſitudine, & auctâ cordis palpitatione; ſitis urgebat nulla, nulla moleſtabat tuſſis, tabeſcere tamen aliquantillum videbatur. Urina ſaturatiori juſtô colore, cum ſedimento nonnunquam craſſiore. Quibus ſingulis ad animum revocatis, cogitavi, atque audacter pronunciavi, quendam in thorace hærere defectum, qui vaſa ibidem coarctando efficiat, quò minùs ſanguis promptè è jugularibus deſcendere, & per cor tranſire queat: adeſſe ſimul aliquid, quod palpitationem cordis inducat, quod frequenter ſoleat eſſe polypus, ſive ſerum aliquod in vaſis cor ſubingredientibus concretum. Buccas rubicundas, ac lividas non niſi à tardiore circulatione, lentôque nimis decurſu ſanguinis in venas ſubclavias provenire, atque inde quoque

hæmorrhagias narium originem ſuam trahere, vaſculis narium, à ſanguinis tardiùs fluentis copiâ diſſilientibus; perſuaſi ſimul mihi, reſpirandi difficultatem non niſi veſiculis pulmonum undecunque coarctatis ortum debere: cum quibus certè ſymptomatibus ſingulis non poteſt non evadere pulſus hecticus. Præſcripta tum varia remedia, quibus ſperabatur ſanguinis ac ſeri viſciditas attenuari, emendari & volatiliſari ex *Succis Plantarum anteſcorbuticarum*, *Pulveribus Radic. Ireos*, *Aronis*, *Helenii*, *Diaphor. Jovialis*, *Oculor. Cancr. Spiritibus volatilibus Oleoſis*, prout ſunt *Sal volatile Oleoſum Sylvii*, *Spiritus Salis Armoniaci Aniſatus*, aliique; quibus nihil efficientibus *Tinctura Martis Aperitiva*, *Tinctura Antimonii*, *Tinctura Salis*, *Antiphthiſica Garmanni*, pluraque alia in uſum vocata fuerunt, donec ejusmodi remediorum diligenti uſu malum inducias per plusculum tempus egit: ſed rediit tamen ſemper deterius; & cum ſymptomatum hactenus enarratorum majori ferociâ: unica narium hæmorrhagia in totum ceſſavit. Æſtate præteritâ, cùm mala de novo urgerent, cordis nimirum palpitatio, tantùm non continua, aſthma frequens, imprimis ubi ſcalæ fuerunt aſcendendæ, pulſus celer, ſitis veſpertina, ſudores matutini, buccarum lividus rubor, & tantilla inflatio, atque macies corporis incipiens; cum appetitu intereà, & viribus utcunque conſtantibus, propinqui acidularum uſum propoſuerunt, varia, pro ſollicitæ plebis more, exempla adducentes eorum, quibus in ſimili caſu hoc remedii genus, quàm optimè conduxerit. Ego pejora quæque in puellà metuens, dum nullum viderā à generoſis remediis, viſcida reſolvere potentibus, ſucceſſum mihi equidem perſuadere neſciverā meliorē frigidarū acidularum effectum; interim urgentibus mulierculis tandem dixi, in deſperatis caſibus, quandoque dubia remedia inveniri optima; me hactenus unicè laborâſſe in lentore ſeri ſanguinei reſolvendo, & pituitâ, ſi quæ alicubi hæreret à ſanguine ſeparatâ, glandulasve obſtruente, aut vaſa anguſtante volatiliſandâ.

ſandâ. Hoc ſi obtineri poſſe crederent ab acidularum potu, me non contradicturum remedii ancipitis uſui. Quô dictô, aquas illas, neſcio an mediam partem corruptas Juvenculæ hauriendas obtulerant, quæ ſitibunda, eaſdem avidè ſatis bibit, indeque ſæpiùs levamen perſenſit, imprimis cùm per urinas promptè ſecederent. Etiam poſt abſolutum illarum potum aliquandiu, utcunque benè vixerat. Menſe autem Januario An. 1688. de laſſitudine conqueri cœpit, increſcenteque dispnœâ cum palpitatione cordis, nunc intenſiore nunc remiſſiore: Lecto hinc brevî ſe alligare cogebatur; Tum ego vocatus deprehendi miſellam in deplorando ſatis ſtatu, nullum prævidens remedium, ſingulis in illâ malis debellandis idoneum. Extremi pedes intumeſcebant, abdomen jam ab aliquo tempore, inſciâ matre fuit tumidum & tenſum, ſubindè dolorem, cum anxietate præcordiorum excitans. Sitis non erat intenſa: Pulſus febrilis, hecticus: Alvus ſegnis, urinæ craſſæ cum ſedimento albo farinaceo, copioſo, earum quantitas fermè reſpondebat liquoribus aſſumptis: Appetitus conſtabat utcunque: Sudor, qui hactenus noctu frequens fuit, jam nullus erumpit, niſi ab anxietate, quis protrudatur. Frigus extremorum frequens eſt; ſomnus parcus: Inquietudines crebræ: interdum reſpiratio ita redditur difficilis, ut non niſi erecta lectô inſidere queat, multoties conqueritur de dolore aliquo lateris dextri punctoriô; cui eidem lateri benè incumbere poteſt, ſiniſtro autem minùs commodè, quoniam reſpirationem hinc magis offenſam clamitat. Tuſſis nec hactenus afflixit Ægram, nec etiamnum moleſta eſt: Livida buccarum rubedo continua notatur, & ſæpè cum earundem tantillâ intumeſcentiâ, ſanguinis ſtagnantis vel ob tardiorem ejus decurſum vaſa magis diſtendentis indicio, neque tamen narium hæmorrhagia ampliùs urget. Dum hinc inde corpus Ægra movet, dicit, ſe nullum in abdomine pondus de latere in latus prolabens, neque etiam aquarum in eo fluctuantium murmura obſervare. Mater, Propinqui, Miſellam ob egre-

gias animi dotes, mirô amore proſequentes, operam meam ſollicitè implorarit, rogantes, nihil intermittam eorum, quibus Numine cœleſti adjuvante ac benedicente, Ægræ ſanitatem priſtinam reſtitui poſſe arbitrarer. Tum ego ex plurimis ſignis maſſæ ſanguineæ discraſiam lentam, ſerique viſcidi in glandulis lymphaticisque vaſis hinc inde ſtagnantis, fortè & in pectoris, abdominisque cava extravaſati copiam cognoſcens, incertam ſanitatis futuræ ſpem, dubiumque morbi eventum prædixi, operam tamen & fidelem & diligentem in puellâ reſtituendâ pollicitus. Curationem verò orditus ſum à Pulvere *Mercurii dulcis cum aliquot Scammonii granis ac Olei deſtillati Aniſi guttula;* à quo vicibus purgata nonnullis levamen perſenſit; Mixturam ſimul cordialem per cochlearia frequentiùs ſumendam præſcripſi ex *Aquis Diureticis, cum Syrup. Cochlear. atq; Spiritu Aperitivo Penoti.* Purgans illud Mercuriale aliquoties reiterari curavi, Pulverem ſimul ex *Diaph. Martial. Lapid. Cancror. Pulvere Hepaticæ Fontanæ atq; Aſellis, præparat.* ut & *Decoctum Diuretico-Catharcticum*, ordinavi; *Mixturis Cordialibus* haud intermiſſis. Tentavi omnia, ſingula incaſſum; etiamſi enim ſymptomata ſubindè remittentia ſpem ſalutis aliqualem excitarent, redierunt tamen ſemper pejora; tandem enim tumor pedum altiùs aſſurgere, augeri, & lumbos ſimul occupare, reſpiratioque hinc ſenſim ac ſenſim magis offendi cœpit: tandem aurorâ appropinquante diei $\frac{1}{11}$. Febr. An. 1688. è vivis placidè exceſſit. Cadaver ſub veſperam ejusdem diei, cultro anatomico fuit ſubjectum, præſentibus Viris Juvenibus Nobiliſſ. Experientiſſ. atque Clariſſ. *Dn. Johanne Conrado Amanno, Medic. Doctor. Scaphuſ. & Johanne Hofero, Mülhuſino, Med. Cand. Commenſalibus meis ſuaviſſimis.* Externa ejusdem facies ſtatim nobis pandit corpus totum flaccidum, minimè rigidum, abdomen intumefactum & tenſum, cujus involucra cum cultro trajicerem, ſeri intercutanei aliqualis apparuit quantitas, pinguedo nulla, ulterius adigendo inſtrumentum ſingulasque membranas in

abdo-

abdominis usque cavum dividendo, muſculos ejus tenues ſatis, peritonæum verò craſſiusculum deprehendimus, diviſis hinc per crucem integumentis ſingulis, ſtatim inteſtina maximoperè inflata proruperunt, quibus flatibus ſimul ipſe ventriculus aliàs penè vacuus in molem naturali majorem diſtentus comparuit. Omenti pinguedinem tantùm non omni ex parte conſumptam, reliquam verò ejus portionem membranaceam, mirè corrugatam vidimus. Meſenterium plures glandulas, ſed eas tamen non adeò magnas, nec adeò induratas adhuc habuit. Ad latera cùm vel leviter declinaremus inteſtina, abdominis cavum luſtraturi, animadvertimus ſeri limpidi extravaſati copiam emanantem, cujus tamen quantitas vix exceſſit quatuor librarum pondus: hisce evacuatis viſcera contemplati ſumus, in quibus renes, veſicam, uterum, teſtes, aliaque in naturali conſtitutione invenimus: Hepar ſolùm magnitudinem & molem naturalem longè excedebat, quin & ſoliditas ſive durities ipſius major, ob glandularum manifeſtam infarctionem ſatis evidens erat. Thoracem aperientes comperimus dextram ejus cavitatem ſero extravaſato repletam, libras pondere plures æquantem; pulmo ejusdem lateris juſtò major, lividus & inflammatus extitit, in quo ſufficientem cauſam habuimus, partim doloris illius in dextro latere, de quo vivens Miſella ſæpiùs eſt conqueſta, partim quòd ſiniſtro lateri, absque offenſione reſpirationis, incumbere haud potuerit, aquis nimirum iſtis ſiniſtrum latus tum prementibus. Siniſter pulmo ſine labe extitit, neque ſiniſtra hæc thoracis cavitas vel unicam ſeri extravaſati guttulam continuit. Cordis autem figuram planè irregularem mirati ſumus; totum enim cor, quantum poſſibile, ſiniſtram in cavitatem pectoris detruſum jacebat, dextrâ auriculâ mirè expansâ & ſpatiosâ comparente, cujus cavitas ventriculo cordis ad quem viam pandit, amplior exiſtebat. Pericardio, cujus membrana juſtò craſſior fuit, aperto, ſeri iterum libra ad minimum effluxit. Incisâ hinc dextrâ auriculâ fluidus

primùm

primùm emanavit ſanguis, portio major coagulata ibidem hæſit; ſub quo crus polypi cujusdam deliteſcebat, qui polypus, ex ſero viſcido, & in maſſam tenacem congelato conſtans, mediam dextri ventriculi cavitatem implebat, & auriculam transeundo in Arteriam pulmonicam ejusque ramos, exporrectis pedibus, profundè decurrebat, pedes ſimul varios intra columnas citius ventriculi carneas inſerebat, ibidem tenaciter adhærens. Siniſtrum poſtea ventriculum detegendo, ſanguinis exiguam quantitatem invenimus, minus coagulatam; ſed ſimul apparuit polypus latus & ſpiſſus, pluribus pedibus retrò columnas carneas enatus, polliciaris latitudinis ſimul & craſſitiei, qui ventriculum excedens, per auriculam ſiniſtram, naturali magnitudine & figura apparentem, in Arteriam Aortam & Carotidem, ejusdemque ramos complures multiplicatis pedibus expandebatur. Præter hæc nihil notatu digni animadvertentes, cadaver ſuo loco repoſuimus.

OBSERVATIO CCXXXIII.
D. THEODORI ZWINGERI.
Caries maxillæ ſuperioris extruſum dentem ſubſequuta.

FAber Ferrarius, Epiſcopi Baſilienſis ſubditus, annum ætatis quadrageſimum nondum ſuper greſſus, cholericus, victu pro ruricolarum conſuetudine utens craſſiore, cibis imprimis ſaginatus muriaticis, ante biennium, & ſi quid excurrit, gravi dentium affligebatur dolore: non curabat malum, quantumcunque frequens erat, ob carioſos dentes: ſed adeò tandem intendebantur cruciatûs, ut impatiens ad Chirurgum properaret, qui ſibi dolentem maximè extruderet dentem. Dictum factum, ſeque hinc ab horrendis cruciatibus utcunque liberatum ſenſit Faber: Verum,

ut negligebat inflictum inde vulnus, inflammatio ſenſim oborta, quæ maxillam occupabat dextram, & tandem in abſceſſum tranſibat, eminentiore loco prope os jugale ruptum, ſaniemque non adeò probam reddentem. Curavit tum ulcus, qui ruri veterinariam miſerè exercebat, ſed ita certè curavit, ut ſanies acrior indies reddita cuniculos ageret, tandemque & ipſa oſſa ſpongioſa arroderet. Tum verò & ingens fœtor ex ulcere expirare cœpit, indies magis magisque acutus, adeò ut uxor reliquiq; domeſtici eundem ulterius tolerare neſcientes, ægri præſentiam, quantum poſſent, vitarent. Non obſtante hoc per plures adhuc hebdomadas ſub manibus imperiti Agyrtæ verſabatur, quo quidem tempore aliquot corrupti oſſis fruſtula nigricantia ex ulcere prodibant. Verum carie indies ſerpente, fœtoreque acuto magis, quàm minuto, in urbem venit noſtram, Medici ſimul & exercitati Chirurgi remedia experturus: conſultus tum ego ſinuoſum offendi ulcus, ab oſſe jugali ad dentium anteriorum radices pertingente; Labia ulceris erant calloſa, pluribus in locis ſtylus intruſus ad oſſa allidebat; dentes ejusdem lateris anteriores vacillabant ſinguli; gingiva circa eosdem laxa, livida, corrupta, aliquâ etiam parte perforata, ſtylum in ulceris cavitatem majorem admittebat; Sanies, quæ inde emanavit, larga ſatis, liquida, nigricans & fœtida extitit, quæ tum per gingivam, tum per foramen calloſum ponè os jugale, tum etiam per ſinum peculiarem in dextram narem ſub cute penetrantem prodivit. Verbo: Fiſtula fuit cum maxillæ ſuperioris carie, cum dolore nunc remiſſiore, nunc intenſiore, aliquando nullo. Pulſus naturali ſimilis; conſtabat appetitus ſine urgente ſiti; nulli ſudores nocturni corpus emaciabant; Urinæ ſine ardore profluebant citrinæ, claræ, nonnunquam ſine ſedimento, quandoq; cum ſedimento albo, viſcido, pauco; perpendens hæc ſingula, ante omnia purgandum arbitrabar, quo ventriculus, & inteſtina à cruditatibus ſuperfluis liberarentur, quem in

finem *Extractum Catholicum* atque *Helleborinum* , cum *Mercurio dulci* in pilulas concinnandum præſcribebam, cujus effectu feliciter ſuccedente ad externa ſimul & interna alia remedia pergendum eſſe cenſui , quibus & Maſſæ ſanguineæ & ipſius fiſtuloſi ulceris particulæ acido acres abſorberentur, & quam optimè corrigerentur , quô minus acutis ſuis ſpiculis vicinas partes ampliùs, erodere & diſcerpere poſſent. Internè quidem decoctum Traumaticum ad plures usque hebdomadas matutinis ſimul & veſpertinis horis bibendum ſuaſi, non oblitus *Diaphoretici Jovialis* cum *Antimonio Diaphoretico Corallis* & *Sacchari Saturni* tantillo, in pulveres bis quotidie ſumendos, redacti, ſingulis ſimul ſeptimanis purgans Mercuriale reiteravi: Diæta imperata eſt laudabilis. Externè verò primum dentes maxillæ ſuperioris in affecto latere ſingulos evelli curavi, jam carie eroſos; hinc ulceris cavitatem plumaleolis pulvere *Euphorbii* atque *Caryophyllorum* conſperſis implebam mane ac veſperi quotidie , ſuperimponendo labiis fiſtulæ digeſtivum ex *Melle Roſaceo cum Myrrhâ*, *Aloë*, *Euphorbio* , *Alumine & Terebinth. Vitello Ovi ſolut.* Turundas quoque foramini, juxta dentes evulſos dilatando , immitti ſolitas hoc digeſtivo inunxi; *Stipticum Crollii Emplaſtrum* tandem ſuperinjectum; ac ne per narem aliquid aëris in ulcus ſubintraret , eandem Turundâ obturavi. Quibus inſiſtens remediis fœtor omnis hebdomadæ primæ ſpatio ceſſavit, oſſicula hinc aliquot paulatim ſeparata haud difficili negotio extrahebantur , ſicque deligationem continuando duorum circiter menſium ſpatio, cavitas fiſtulæ omnis carne recenti replebatur, cui tandem cicatrix ſolo Diapalmæ Emplaſtro ſuperinducta eſt; malo nullum hactenus recrudeſcentiæ veſtigium præbente.

SCHOLIUM.

USque & usq; increſcit Barbitonſorum, Veterinariorum & Medicaſtrorum numerus, placetque ita mundo hodierno illud medentium genus, quod Scurras inſulſos, vel Hiſtriones nugivendulos magni quidam appellârunt Viri, ut mirum non ſit, tot quandoque calamitatibus ægros ſubjici. Quamvis enim ejusmodi nebulones dedecori ſibi duxerint plura longè aut meliora addiciſſe, quàm tenuis raſuram barbæ, aut venarum ſtudiosè ſelectarum inciſiones, non erubeſcunt tamen, oblatâ quacunque occaſione, experientiam fictam præſumptuosè jactare, atque in corpora ægrorum atrociùs ſubindè, quàm carnifex queat ipſe, ſævire. Pleni ſunt obſervationum libri exemplorum, quibus martyria ejusmodi chirurgica enarrantur; vixque nominabis urbem, aut pagum, ubi non reperire liceat talis χειρομανίας victimas. Imò, quod vix credas, æquè tot mutili, cœci, vel membris malè adaptatis claudi tabernis Barbitonſorum, ſive elevantur, ſive egrediuntur, atque ex acerrimo hoſtium conflictu ſemivivos prodire cernas. Faber ferrarius, cujus morbum obſervatio deſcripta exponit, haud abſimile expertus eſt fatum, ab imperito Dentifrangibulo in vitæ periculum actus, quàm enim facilè ulcus illud fiſtuloſum in Gangrænam & Sphacelum, vel, quod frequenter etiam contingit, in Hecticam Febrim tranſire potuiſſet? Enimverò dentium extruſio videtur eſſe operatio haud magni momenti, ſatisque facilis, dum ex anatomicis conſtat, oſſicula iſta alveolis ſuis non adeò tenaciter inhærere, teneris ſatis fibrillis vaſculorum & membranularum alligata, quibus ruptis vel ſpontè excidunt, vel levi ſaltem digitorum appulſu extruduntur; quemadmodum id frequenter experiri ſolent, quibus illa vincula ab humore quodam acri ita eroduntur, ut hinc dentes vacillent, & nullô negotiô, etiam ſine notabili dolore extrahuntur. Sed tamen & hæc ipſa operatio, quâ dolentes aliàs & carioſi evel-

 lun-

luntur dentes, ſubindè periculo non caret, quando, Encheireſi haud probè obſervatâ, operatores vel maxillam findunt, gingivamque nimis dilacerando inflammationem pariunt, vel etiam arteriolas majuſculas disrumpunt cum ſequenti hæmorrhagiâ inſigni; cujusmodi lethalem in *Fœmina quadam Nobili* ante aliquot annos; periculoſam verò non ita pridem in *Illuſtriſſima Principe*, cum diſpendio plurium ſanguinis librarum, & notabili virium jacturâ obſervare contigit, non ſedatam à me aliter, quàm repetitâ goſſypii, pulvere ſympatheticô conſperſi, in alveolum extracti dentis intruſione. Cautiùs proin operationem hanc exercent, qui dentem extrudendum priùs undique à gingivâ liberant, hincque ſimul ſtudiosè animadvertunt, ut vincula ejusdem commodè, ſine magnâ circumſtantis maxillæ aut gingivæ offenſione disrumpantur, quod equidem peritiores hodiernorum Chirurgorum novô quodam & jam undique notô inſtrumentô ſatis promptè perficere nôrunt. Extractio autem contingit nunc majore nunc minore cum dolore; dolet magis, quando firmiùs inhæret dens, aut duas vel tres ſubindè etiam curvas habet radices: minor eſt dolor, quando dens vacillat, unicamque tantùm radicem obtinet. Nonnunquam adeò vehemens eſt odontalgia, ut patiens vix ſentiat novum operationis dolorem, dolor enim major ſic obtundit minorem. Reperiuntur etiam circumforanei, qui ſe munire nôrunt ſtratagemate quodam, & opiatorum vel erodentium ſuccorum, è lacte *Tithymali* aut viridis *Ranunculi* inunctione præmiſsâ, ſine dolore, ſine inſtrumento, levi ſaltem attactu extruſionem promittunt, ſæpèque præſtant. Sed enim occaſionem horum oſſiculorum extruſioni dat eorundem dolor, qui frequentior longè accidit carioſis, quàm inculpatæ integritatis dentibus. Utrum verò his oſſibus ſenſatio quædam ſit adſcribenda? ambigant curioſuli, quantumcunque velint; ego certè neque dentibus, neque oſſibus reliquis neque ulli adeò corpori ſenſationem tam facilè attribuo; dolere tamen dentes

tes dico, quandocunque materia quædam viſcida acrisve fibrillas membranularum, à quibus dentium radices cinguntur, ſive diſtendit ſive rodit, ita ut hinc ſpirituum animalium in fibrillarum nervearum tubulis ſtabulantium placidus turbetur motus, tantòque id magis minusve quantò ſubtiliſſima materia mundi majorem minoremve in recto ſuo transfluxu offendit reſiſtentiam. Spiritus hinc turbati ac certô incomprehenſibilique modô ad ſenſorium commune revibrantes, ibidem hunc impreſſum novum, naturæque inconvenientem motum communicant, ad quem cum attendit anima, ipſamet jam hanc corporis læſionem percipiens, ſentire atque dolere dicitur. Quibus ſanguis eſt ſcorbuticus, aut aliàs particulis ſalino-acribus abundat, illis horum oſſiculorum caries familiaris ſatis eſt, adeò ut maturè dentes amittant, atque hinc non tantùm in maſticationis utili negotiô offendantur, ſed &, ubi primoribus privantur, in loquelâ articulatâ præpediuntur. Cui equidem defectui ars ſubindè mederi poteſt, vicarios ſubſtituendo dentes, eosque filô aureô vicinis annectendo. Frequenter tamen etiam cariem inducit molaribus inprimis dentibus Tartarus illis adnatus, materia è ciborum maſticatione ibidem hærens viſcida acrisve reddita, hinc qui ſaccharatis delectantur, eaque maſticant ſæpiſſimè, Tartarum ejusmodi cumulant in receſſu acido-acerrimum, oſſibusque infenſum, à quo cruſta dentium exterior paulatim ſine dolore eroditur: poſtquam autem eroſio cruſtam exteriorem penetrârit, aërique externo, aliisve rebus aditus ad internam dentis ſubſtantiam molliorem patet, facilè qui intra latitant nervuli aut fibrillæ nerveæ offendi, & pungi poſſunt, ex quâ punctione dein intolerabilis quandoque dolor oboritur. Neque tamen ſola caries doloribus iſtis anſam præbet, quin haud ita raro corruptis dentibus vermes ineſſe deprehenduntur, immaniorum longè cruciatuum auctores, quibus eliciendis digniſſimis lectu obſervationibus Celeberrima Collegii noſtri Curioſi Membra, *Joh. Nicolaus*

Pechlinus & *Simon Schulzius* *Mel* atque *Cruſtam Pylori Ventriculi Suilli recentem & adhuc calentem*, non ſine ſucceſſu impoſita *Ann. 9. & 10. Ephemerid. Decur. I.* memoriæ prodiderunt. Quæ quidem remedia æquè placent, atque cùm alii ſtudent, inſtillatis in cariem dentis ſubindè aliquot Spiritus Vini, aut Olei cujusdam Aromatici guttulis, vermiculos latentes enecare. Aliàs verò, ubi vermes ejusmodi non metuuntur, idoneum præbent anodynum partim opiata, partim ea, quæ acido rodenti reſiſtere, illudque invertere aut prorſus detrudere valent; qualia ſunt inprimis *Opium*, *Camphora*, *Piper*, *Euphorbium*, *Caryophylli*, horumque Olea deſtillata. Soleo ego vel Pilulas ex his conficere, vel Oleum aliquod deſtillatum, v. g. Buxi, Cinnamomi, inprimis autem Caryophyllorum Spiritu Vini diſſolvere; hinc Tincturam Opii liquidam admiſcere, hâcque miſcellâ ſtatim goſſypium imbuere, illudque dentis cariei dolenti intrudere, ac hoc opus ſæpiùs continuare, donec non ſaltem dolor ſit evictus, ſed & caries quodammodò emendata. Sunt qui cariem exurunt planè, ſicque ſe à frequentiâ mali præmuniunt, quibus ego minimè contradicere auderem, optans ſaltem, hoc commodè ſemper fieri poſſe; quandoque enim foramen cariei non ita patet, ut ferrum ignitum adeò facilè admittat. Qui tamen ita exurere nôrunt dentes, fibrillas nerveas in illis latitantes deſtruunt, ut haud ampliùs idoneæ exiſtant, læſionem à corpore extùs accedente ulteriorem accipiendi ſicque dolorem excitandi. Præcavetur autem dicta dentium corruptio, ſi iidem mundi conſervantur, ſi eſus acrium, dulcium, ſalitorum, caſeorum &c. vitantur, ſi ab exhalationibus Mercurialibus corpus munitur; mirum enim, quantum hæ dentibus ſunt infenſæ. Ad dentium munditiem ſervandam dentifricii inprimis commendantur pulveres; ſequens mihi familiaris, longôque jam uſu probatiſſimus: ℞. *Oſſis Sepiæ* ℔ß. *Corall. rubr.* ℥ij. *Radic. Ireos Florent. Santal. rubr. Sanguin. Dracon.* āā ℥iß. *Cinnam. optimi* ℥ß. *Alumin. uſt.* ʒij. Subtili-

ciliter terantur ſingula, & miſceantur; quibus majoris gratiæ ergò vel *Raſura Ligni Rhodii*, vel ejusdem *Oleum deſtillatum*, vel *Moſchus* aut *Ambra* admiſceri poſſunt. Quorum dentibus adnatus jam eſt Tartarus, illum abradi curabunt, hinc frequenter hoc dentifriciô utentur; dentes ſic non candidos ſaltem, ſed & mundos ſervabunt; aſt utendum eo diligenter, & quantum poſſibile, poſt quemlibet paſtum, non tamen duriter adeò fricandi dentes, ſed ſumendæ radices Malvæ majusculæ, eæque benè mundatæ Acetô Roſaceô immergantur, ſic rubicundæ evadent; hinc iisdem in extremitate contuſis, & pulvere dentifricio conſperſis dentes à ſordibus blandâ attritione liberentur. Si Tartarus non adeò induratus, recipiendus aliquis *Syrupus*, quemadmodum eſt *Violarum* vel *Cochleariæ*, vel alius, ei guttulæ quædam *Spiritus Vitrioli* aut *Nitri*, aut alius acidi inſpergendæ, hâcque mixturâ incidente mucoſus Tartarus, undique eſt abſtergendus, poſtmodùm confeſtim *Melle Roſaceo*, cui pulvis *Boli Armeni* vel *Unicornu foſſilis* vel alius abſorbens ſubactus eſt, dentes ſinguli illinendi, tandemque, ut ſtupor à Spiritu acido inductus abigatur, Aquâ Roſaceâ iterum abluendi. Quô factô mundi apparebunt dentes, talesque ſuprà dictô modô ſervandi. Quibus autem non unus aliquis carioſus dens, ſed plures etiam ſani ſimul dolent, hi certò ſibi perſuadere poſſunt, in lymphaticis vaſculis circa loca dolentia ſubſiſtere & ſtagnare aliquod ſerum viſcido-acre; membranulas diſtendendo, fibrillasque pungendo, dolores excitans: Sic à potu frigidô vel ab aëre nimis frigidô, aliâve causâ tubulorum lymphaticorum fibrillæ, glandularumque oſtiola conſtringi poſſunt, adeò ut liber in illis cohibeatur motus lymphæ. Huic certè malo non ſuccurritur dentis alicujus, quantumcunque etiam carioſus exiſtat, evulſione, quin illud inde magis adhuc exaſperatur; ſed verò levamen hoc in affectu meliùs obtinet Æger, quando præmiſſis univerſalibus, purgante, cucurbitulis, aut venæſectione, decoctum aliquod ex *Salviâ*, *Angelicâ*, *Pyrethrô*, *Pipe-*

Pipere, *Cinnamomô*, *Opiô*, *Maſtiche*, *Caryophyllis*, & ſimilibus pars affecta frequenter colluitur, cujus decocti locô alii ex iisdem remediis, *Spiritus Vini* ope, Tincturam eliciunt, non omiſsâ *Camphorâ*; ac ſubindè illius Tincturæ cochlear tepidè in ore tenent. Exteriùs etiam ſuffumigia haud ſpernenda, quibus ſimul lymphæ motus reſtituitur. Plures juvit anthelicis auris in latero affecto inuſtio, vel moxæ circa tempora ejusdem lateris applicatio & inuſtio, quô igne actuali lympha vicinarum partium maximè volatiliſata, lympham in propinquis vaſis ſtagnantem itidem ſubtiliſare & ad naturalem per vaſa progreſſum excitare poteſt. Planè ſicut in praxi non ſemel notavimus, Dolorem Iſchiadicum, Cephalalgiam ſimilesque affectus, à viſcido ſero hinc inde ſubſiſtente oriundos, moxæ aliusve ignis actualis beneficiô fuiſſe mitigatos, imò ſublatos. Neque alium in finem quandoque veſicatoria nuchæ aut pone aures applicantur, è Cantharidum aliorumve particulis volatilibus atque acribus conſtantia. Quòd ſi ſerum ſtagnans accumuletur, ita ut vaſcula ſanguinea comprimendo ſimul ſanguinem ſtagnare faciat, occaſionem præbet, ruptioni alicujus vaſculi, quô factô extravaſatur ſerum cum ſanguine, & in tumorem attollit gingivam, qui cùm plus minusve pro majore minoréve extravaſati humoris quantitate augeatur, neque diſcuti ampliùs queat, in abſceſſum naturæ ſolius ope convertitur, idque tantò citiùs & ſecuriùs, quando ſimul decoctum aliquod emolliens gargariſmatis formâ in ore ſæpiùs calidè tenetur; Quem in finem nonnulli ſolum lac tepidum commendant, alii verò eidem ſimul *Chamomillam*, *Malvam*, *Altheam*, *Ireos Radicem*, *Crocum*, *Ficus* &c. incoquunt. Abſceſſus dum gignitur, dolor eſt acerrimus, non niſi à particularum in tumoris ſinu efferveſcentiâ membranas diſtendente aut rodente oriundus. Maturus dum eſt abſceſſus, ſpontè utplurimùm rumpitur, raròque indiget ſcalpellô aperiente: ruptô eô pus extruditur, ulcusque gignitur, quod citò, tutò, ac jucundè *Melle Roſaceô*, ſive ſolô, ſive cum

Succi

Succi Apii tantillô & pulvere *Boli Armeni* commiſtô mundificatur & ſanatur. Fabro ferrariô abſceſſus talis contigit, ex imperitâ dentis evulſione, in quâ, meô quidem arbitratu, non ſaltem gingiva fuit lacerata, ſed inſimul quoque ipſa maxilla ita concuſſa, ut in tunicis muſculisvè eam cingentibus tubuli varii rumperentur, humoremque effunderent, ſeroſo-ſanguineum, qui ſtagnans, acriorve redditus inflammationem primùm hinc abſceſſum gignebat, eâ ruptum parte, ubi facilior erodenti puri tranſitus patebat. Caries ſuccedebat brevi, eò quod ſucci ad ulcus appellentes ſtagnando acrimoniam quandam acido-corroſivam adquirebant, idque tantò faciliùs, quia ex ſanguine acriori, bilioſo ſcaturiebant. Serpit hinc malum, oſſaque vicina ſenſim corroſit, partim quia curæ ſe commiſit Barbitonſoris inertis, ſicque bonis remediis carebat, partim quia ſucci acriores, ſpongioſa & tenera illa maxillæ oſſicula, faciliùs erodere potuerunt. Eroſio autem hæc, cariem ſive ſphacelum oſſium producens, fit ab acido corroſivo, quod è ſuccis per dilaceratos membranarum tubulos in ulcus deſtillantibus gliſcens Sal naturale oſſium adgreditur, illudque commovet ſpiculis ſuis rigidis & acutis, undique è latiusculâ particularum baſi ſurgentibus, quæ dum ita penetrant in poros cuneorum inſtar, ac ſcindunt, oſſium compages diſſolvitur. Fœtor prodiit etiam ex fiſtulâ, ſicut ex quâlibet aliâ, ubi oſſa ſunt corrupta, prodire ſolet, quem unicè adſcribimus particulis oſſium Salino-ſulphureis volatilibus inter corroſionem exhalantibus; hinc enim fœtor remiſit, quamprimùm corroſio oſſium, probè mundato ulcere, ceſſavit. Curationem inſtitui, indicationibus ab humoribus acido-acribus fiſtulam foventibus, tanquam proximâ, quin & humoribus è ſanguine accedentibus acribus, tanquam antecedente cauſsâ deſumptis. Cauſſam proximam ſuſtuli exiccantibus ſolis, plumaceolis nimirum ſiccis immiſſis, quæ extravaſatos ſuccos imbibendo ulcus mundificare poterant; conſperſa tamen pulveribus *Euphorbii*, *Caryophyll.* &c.

quæ Sale volatili oleoſo prædita aciditatem ſtagnantis ſucci omnem corrigerent. Quod equidem peritiores Chirurgi omnes, quàm adcuratè obſervant, licèt enim adeò exactè & clarè non poſſint explicare, cur vel ſic vel aliter curationem inſtituant; experientiam tamen ſibimet faventem habent. Oſſa certè non amant oleoſa, & ſimilia viſcida, offenduntur ab illis, non tantùm, quia in ſe habent aciditatem occultam, ſed & quoniam ſuccos, qui hærent in ulceribus, acres minimè emendant, aut abſorbent. Haud ergò melior eſt curatio oſſium carioſorum, quam ſicca deligatio; licèt hâc ratione ſimul diuturna reddatur ſanatio, tardè enim admodùm ſeparantur corruptæ oſſium partes, adeò ut actuali nonnunquam cauterio, aut raſurâ indigeant, ſi citiùs abſcedere debeant. Cauterium certè nunquam eſt formidandum, ubi commodè applicari poteſt, quoniam optimè ſimul rodentes particulas acidas deſtruit. Contigit ſimiliter in Ægro noſtro, ut, quæ in ipſius fiſtulâ hærebant particulæ oſſeæ corruptæ, non niſi plurium hebdomadarum ſpatio & quidem numero quatuor, ſepararentur, facilique negotiô ex oſtiis fiſtulæ dilatatis eximerentur. Separatio hæc ob id imprimis tarda, quia fibræ oſſeæ, quibus invicem cohærent ſanæ corruptæve partes, duriores adhuc & firmiores ſunt, quàm ut adeò citò facilèque à naturâ, ſi mihi adhuc ita loqui permiſſum, excuti poſſint, diu enim particulæ cum ſanguine circulantes ad carioſam partem appellere debent, diuque ſe ibidem cumulare, antequam ſufficienter illam diſtendere queant, ita ut fibrillæ oſſeæ intermediæ rumpantur; quam equidem ruptionem non adſcriberem cum *Clariſs. Joh. Muys Obſ. Chirug. decad. 2. pag. 11. & 12.* puris acido corroſivo diſcindenti, metuens omninò, ne ſi ſeparationis tempore in correctum ejuſmodi acidum rodens adhuc præſens eſſet, illud etiam ſanam oſſis partem de novo arroderet; quod, quàm facilè contingere poſſit, promptè concipitur, quin egomet haud ita pridem in puero quinquenni obſervavi ex oſſe humeri Ulna dicto, ejuſque appendice, quâ

cum

cum humero jungitur, fruſtum carioſum ingens abſceſſiſſe, nullô pure per plures anteà ſeptimanas ampliùs apparente: ipſum verò fructum carioſum ſemeſtris non niſi ſpatio ſeparatum fuit. Sed quantumvis exfoliatio hæc oſſium contigerit, exſpectandum tamen ſæpè adhuc diu, donec caro ipſi oſſi iterum adnaſcatur, quod itidem promovere ſolent ſolâ oſſis nudi raſurâ, ſi poſſibile: ſi carne inductum os, quod reliquum hinc eſt curationis, facilè abſolvitur, vel ſolô aliquô vulnerariô balſamo, aut digeſtivo, cujus balſamicæ tenaces particulæ extremitatibus tubulorum dilaceratis adhærentes, impediunt, quò minùs ſuccus nutritius allabens divagari, aut ipſius volatiliores alcalicæ particulæ avolare poſſint: dum verò ſic ſemper retinetur ſuccus iſte, promptè adhæret, & partes redintegrandas reſarcit. Cicatrix verò dum inducenda eſt, reſtitutis jam partibus, ejuſmodi Balſamo aut Digeſtivo opus non eſt, utpote quò facilè luxurians gigneretur caro; quin Emplaſtrum ſolum aliquod deſiccans, impoſitum omne præſtat negotium, arcens aëris externi injurias, & ſuccos luxuriantes reprimens, aut abſorbens, quale equidem in curatione Ægri noſtri idoneum fuit Diapalma. Interna remedia pariter fuerunt traumatica, & abſorbentia, quorum illa particulis Salino-ſulphureis blandis volatilibus ſive balſamicis, ſanguinem ita afficiebant, ut ex illo deſtillantes particulæ nutritiæ in ulcere fiſtuloſo, ad occurſum externè oppoſiti balſami facilè hærerent, ſicque continuatô perpetim opere ſenſim dilaceratas & eroſas partes reſtituerent. Hæc verò abſorbentia nullum alium uſum in ejuſmodi caſu obtinent, quàm ut particulas acidas, ac rigidas aut alias ſalino-acres & rodentes abſumant, ac per urinam vel per blandam diaphoreſin abducant. Plura adjicere poſſem, nî verendum mihi ea, quæ mihi minùs placent, aliis longè magis diſplicitura. Curioſa certè non ſunt, quæ in Chartas conjeci, ſed fortè non adeò inutilia, quippe ad humanam ſanitatem reſtricta, quam qui poſſidet, quique eam ſe poſſidere novit, rerum humanarum

certè omnium curioſiſſimam, pariter & pretioſiſſimam, ſe & poſſidere, & noviſſe credat, gaudeat.

OBSERVATIO CCXXXIV.
D. THEODORI ZWINGERI.
Anatome maniaci.

QUæ mira in cadavere hominis maniaci reperta, à Viro Experientiſs. atque Clariſs. *Dn. Sylv. Samuele Anhornio*, Sangallenſi Poliatro Celeberrimo, ipſiusmet ejus verbis Curioſis noſtris communicanda duxi. Videlicet Gabriel Studer, Juvenis erat nobili ſtemmate natus, ab incunabulis ſanus & alacris, ſtaturæ ſatis proceræ, coloris faciei roſei, oculis nigro ſplendentibus, concinnis moribus & perſpicaci judicio præditus; Cum ætate provectior, mercaturæ exercendæ & linguarum addiſcendarum gratiâ, ad Gallos & Italos mitteretur, in omnibus ita profecit, ut pares tum temporis habuerit paucos. Sed verò hanc animi & corporis elegantiam ſuo Eheu! ſibi irreparabili malo donatam voluit fatum quàm maximè infauſtum; dum vel amici cujusdam perfidi malitiâ nefandâ exacerbatus; vel injuriis à conſanguineo acceptis conſternatus; aut quod perſuaſiſſimum habuit miſer, à puella Veneta ex urceo viridi propinato philtro, ſuâ ratione & ſaniore mente privatus, ac ad inſaniam tandemque furorem maniacum redactus, catenis triginta annis in carcere detentus, non quidem ex defectu ciborum & potus nobiliorum, ſed improbâ veſaniâ motus; ſtercus proprium, ſtramen, calcem, & ex ſæpius confractâ fornace, argillam devoravit; hiſce attamen poſtremis ſex annis, furor circa plenilunii interſtitia remiſit, æger neminem lædebat, & vinculis ſolutus ampla ſpatia domûs liberè perreptare potuit; Verùm ori intruſit quæcunque offendit; interdum etiam præteritorum memor fuit, ad interrogata reſpon-

ſpondebat, & literas quaſcunque Vernaculo, Gallico & Italico idiomate pictas exactè legere novit. Inde à duobus annis ipſi alvus conſtipari cœpit, ut quam prius ſingulis ſeptimanis exoneraret, cum per quatuor & quinque ſeptimanas retineret; promoventium ceu purgantium ne quidquam admiſit, nî quæ fraude piâ juſculis commiſcere poterant, quorum inſuper vis utplurimùm infracta fuit cibis, potu, & alienis, quæ ſimul quantitate magnâ aſſumſit; accidit etiam interdum, ut iis largiter ſolveretur alvus, ſed abinde conſtipatio pertinacior utplurimum ſucceſſit, quæ ſæpe ſæpius decem, duodecim ad quindecim usque ſeptimanas duravit, nec ullis mediis, quæ quidem propinari poterant, emolliri voluit; exinde autem venter enormiter intumuit, ſed nihilominus appetitus uti olim conſtabat; factum tandem ſponte ſuâ, & naturæ ſolius operâ, ut provida hæc unâ vice deponeret, quam hactenus collegerat ſtupendam ſtercoris ſarcinam, ex quo dein venter concidit & propemodum rugoſus evaſit. Ultima quæ obitum præceſſit fecum alvinarum retentio ad ſedecim ſeptimanas protrahebatur, ſitis invaluit, ciborum parum appetiit, & pro ſiti ſedanda aquam ex fonte in domûs atrio manante, & adhuc pridiè ante obitum copioſam ingurgitavit. Venter verò magis, magisque intumuit, æger viribus & corpore defecit tandemque elanguit ac poſtridie Iduum Aprilis anni hujus 1685. placidè exſpiravit. Sacrum duxi, hujusmodi cadavera in ædibus publicis extinctorum, prius terræ mandari, quàm verò monſtrarint curioſis, quid hactenus foverint iniqui; quapropter convocatis, Viris Nobiliſſimis D. Hieronymo Zollicoffero & D. Chriſtophoro Hochreutinero, illi Medicinæ, huic Juris Doctoribus eximiis, amicis perquam ſuſpiciundis, uti & bigâ Pharmacopœorum & Chirurgorum peritiſſimorum, ad ſectionem cadaveris me accinxi quod menſæ impoſitum artus omnes monſtrabat marcore confectos, venter autem ſolus in magnam molem diſtenſus, ulnis duabus cum dimidiâ comprehendebatur. Ex

oculi dextri orbita, ſeu ejusdem vaſis lymphaticis ſerum limpidum ubertim ad unciam unam exſtillavit. Cute ex abdomine detractâ, multum ſeri inter hanc & muſculos deliteſcens profluxit; dein penitus per peritonæum, membranam admodùm craſſam adacto cultello, inſtar ſcaturiginis ex cavo abdominis proſilierunt tres circiter aquarum menſuræ. Ventre hoc tandem penitus detecto, inteſtina, rectum & colon oculos admirandâ mole & magnitudine ſubière, quæ poſt exhauſtas feroſitates omne reliquum occuparunt abdominis ſpatium; cùm autem præ iis cæteras partes examinare non licuerit, inteſtinum, prope anum abſcidi; ligare ante abſciſſionem propter arctiſſime compactas feces non valuimus, exemi proinde ad ea cum reliquo inteſtinorum tubulo, ſcrutinio noſtro ulteriori, penſiculatius ſubjicienda. Inteſtinum rectum ab inferiore ſui parte, ubi ſtupendo hiatu in anum terminabatur, ad colon usque fecibus alvinis compactiſſimis ita infarctum & oppletum fuit, ut mera cloaca videretur, & hoc filo menſuratum ulnam cum tertiâ quadrantis parte craſſum erat, anum obturabat ſcybalarum maſſa ſolidiſſima, quæ pelvim ingentem in oſſe ſacro effigiatam penitus explevit, & ultra libram civilem ponderabat, ac manu & unguibus divelli non poterat; reliquum ſtercus non item fuit induratum, ſed nil minus nigricans & fœtidum, hoc unguibus diſcerptum continebat oſſa tarſi & metatarſi vitulina quamplurima, item lapillos, ſtramen, lignum, petiolos pyrorum &c. Oſſium memoratorum triginta inter rariora aſſervo, alii non minus diſtrahebant, cùm tamen fecum vix tertia pars examinata fuerit. Similis ſi non pertinacior alvi obſtructio obtigit in præteriti 1682. anni menſe -- cuidam civi noſtro *Caſpar Tanner*/ cui inteſtina in ſcrotum prolapſa Dn. Stöklini, Chirurgi, peritiſſimâ manu nullis fomentis emolliri ac deponi voluerunt. Chirurgus tandem ſollicitus fuit de alvo quæ multis ſeptimanis delituerat, primùm laxanda, in quem finem interna adhibuit, externa ano nullâ etiam vi

intru-

intrudere valuit, balneo patientem impoſuit, ſed omnia pari & fruſtraneo ſucceſſu; tandem ſpeculo anum aperire conatus, inſtrumentum hoc in præſentia Viri prudentiſſimi Dn. Georgii Meyeri, Pharmacopœi & Tribuni plebis, τῦ νῦν ἐν ἁγίοις adaptavit, anum aperuit, & obſtantem præ foribus deprehendit materiam ex lapillis ceraſorum innumeris & magmate fecum induratiſſimam, quam ferramentis detrahere multo labore debuit; at etiam hæcce talibus inſtrumentis ſubductio pro ſolvenda naturali alvo inſufficiens fuit, tandemque ſphacelus inteſtina prolapſa corripuit, & patiens miſerè diem ſuum obiit, hæc ἐν παρόδῳ. Itaque ſepoſito nauſeabundo ſcrutinio noſtro ad cætera properavimus; colon autem pellucidum & ſolis flatibus diſtentiſſimum, modô tertiâ parte minor in ambitu erat, quàm rectum & fecum nil quicquam continuit. Cæcum ei inſtar vermiculi ſeu pennæ anſerinæ ſemidigito longum, appenſum fuit; tenuia inteſtina cum ventriculo admodum gracilia & penitus collapſa nil præter paucum humoris tenuis ex albo cineritii incluſum habuerunt, ileon exterius plane cruentum & ſanguine ubi refertum florido transparebat; at verò factâ ſectione, ſanguinem hunc intra membranas fluctuantem & rutilo colore pellucentem comperimus. Ileon usque ad cæcum continuo quaſi agmine glandularum inſignium conſitum fuit, quæ compreſſæ mucum viſcidum ſtillabant, in jejuno plures etiam, ſed non ita racematim poſitas & quàm in ileo majores inveni, duodenum duobus digitis ſubpyloro etiam inſignem plexum glandularum miliarium monſtrabat, ſub quo per ductum cholidochum ad veſiculam bilariam manifeſta via inſculpta videbatur, verùm ductus pancreaticus etiam ſedulò quærenti obvenire noluit, & eo loci, ubi communiter inſeritur inteſtino, carunculam obſervavimus duriuſculam, magnitudine piſi majoris, à ſui parte ſuperiore in figuram pyramidalem acuminatam, ſed ſtylum etiam abſciſſa nullibi admittentem, quod tandem ſuſpicionem movit, inibi forte

hunc

hunc ductum coaluiſſe. Ventriculus apertus fœtore acidiſſimo omnium, qui adſtabant, nares feriebat; ejus tunica interna cruſtacea admodùm denſa fuit, muco turbido obliterata, undique lævis nullibi rugoſa; uno in loco ſupra pylorum nempe, rarior fuit, in quo fibrillæ ſanguineæ pellucebant. Omenti nec ulla veſtigia vidimus. Meſenterium eo loci, ubi inteſtinis tenuibus appenditur, glandulis ſolitaribus piſi magnitudinem tenentibus, ſed latioribus, innumeris conſparſum fuit. Veſica urinaria ſeri plena, à ſtercore ſubjacente preſſa, figuram penitus in transverſum elongatam acquiſivit. Ren dexter plane flaccidus fuit & nihil inſueti continuit; ex pelvi in ejus medio conſpicuâ, patula via dabatur in ureterem, quæ digitum pollicem ad usque ureteris medium facillimè admiſit, abinde verò ſenſim conſtrictior evaſit, & ſub finem ubi veſicæ implantabatur, vix pennam anſerinam cepiſſet. Ren ſiniſter ex tunicis evolutus, exterius ſex hydatidibus conſitus fuit, quarum una & maxima ovum columbinum æquans, ad latus vaſorum emulgentium appenſa, coloris lividi ejusdem cum vena emulgente fuit, ut etiam antequam per facta experimenta conſideravi; pro eadem vena à reſtitante ſanguine dilatata, imponeret, cæteræ ſero turgentes veſiculæ hinc inde poſitæ, nuce avellanâ majores & minores fuerunt, omnes transparentes & pellucidæ; flatu per ureterem immiſſo, ren cum omnibus hydatidibus, ureter autem eo loco ubi renem ſubintrat, enormiter intumuit, ut ibidem ovum gallinaceum facilè contineret; inferius autem ab ejus medio ſenſim conſtrictior factus, prope inſertionem in veſicam pollicem non libenter admiſit; hoc inſuper notatu digniſſimum habuit hic ren, quòd, factâ ſectione ſecundum ureteris longitudinem in usque ſubſtantiam renis, natura inibi formârit pelves quatuor amplas, figurâ quadrangulari juxta ſe invicem poſitas, ſero flaveſcente refertas, & omnes eadem tunicâ ureteris expansâ gaudentes, magnitudine æquales, quarum quævis nucem moſchatam comprehendiſſet;

flatus

flatus in arteriam emulgentem immiſſus, ad vaſa capillaria renis ſuperficiem perreptantia pertigit, ſed non intumuit ren; ex venâ inſufflatâ nihil planè commoveri vidimus; hydatis maxima, juxta vaſa emulgentia poſita, ſerum viſcidum gelatinoſum ex flavo liveſcens, cæteræ autem ſerum fluidum per tunicam transparens continuerunt; inflatâ hydatide magnâ flatus ex pelvi prorupit. Hepar non fuit discolor, naturalem magnitudinem obtinuit; veſicula fellis ei appenſa, fermè inanita erat, cui vix drachmæ duæ bilis, glutinoſi ad inſtar ſeri inerant. Lien parvus, figuræ inæqualiter rotundæ & flaccidus fuit, diſciſſus & digitis preſſus, totus in amurcam ſatis rutilam convertebatur. Pancreas magnum & glanduloſum exactè referebat pancreas vituli elixatum; glandulæ ejus compreſſæ parum humoris ſubſalſi exſudabant. Pulmones ex albo nigro & rubro exteriùs variegati, intùs ſani fuerunt, Vena cava & arteria aorta, parùm ſanguinis, & quidem fluidi & quaſi aquâ diluti, cordis verò ventriculus ſiniſter coagulata ſanguinis filamenta obſcurè rubentia continuit. Caput exteriùs deformârunt excreſcentiæ ſeu tubercula aliquot, quæ nucis magnitudinem habuerunt; tuberculum maximum quod mediæ ſuturæ ſagittali inhærebat, tunicâ albâ & craſsâ, cute capitis pertinaciter adnatâ ac inclusâ ambiebatur; materiam capiebat pultiformem granulatam, coloris gryſei; exſectionem integri tuberculi & ejus ſeparationem à cute capillatâ nemo viventium toleráſſet, quam Chirurgi præſentes multâ induſtriâ tentârunt, ac quidem effectui dare vix potuerunt; tunica hujus tuberculi, in baſi cum pericranio conjuncta & quaſi una fuit; excreſcentiæ cæteræ minores, in vertice ac occipite prominulæ, materiam à priori alienam, & amurcam ſanguinis inſtar milii granulatam comprehenderunt. Ne autem ſerior veſpera ab accuratiore cerebri anatome nos excludat, cutem capitis capillatam decuſſatim ſectam Chirurgi præſentes detraxerunt, pericranion in or-

bem ſeparârunt, & ſtudioſè cranii ollam detexerunt. Suturæ cranii firmiſſimè coalitæ, velut ex inductâ cicatrice protuberantias oſſeas formârunt. Meninx duobus in locis cranio firmiſſimè adhæſit, & citra disruptionem avelli non poterat, ibidemque (in cranio) inſculptas, & ſicut in oſſe cribriformi videre eſt, inæqualiter perforatas cavitates notabiles habuit, quibus infixa erat; cranium ab anteriore parte ſemidigitum craſſum, in occipite multò latius fuit; pia mater duræ meningi arctè adhæſit, & ſolùm obiter perreptabat cerebrum, ſecùs ut aliàs contingit, dum intra cerebri anfractus ſe inſinuat. Cerebrum à nervorum & medullæ oblongatæ nexu ubique ſolutum paria nervorum omnia conſpicuè monſtravit; glandula pituitaria ex ſede ſuâ regiâ, ſtudiô in apricum producta, ad attactum inſtar aquæ diffluebat; de reti mirabili, cujus ambitu aliàs complectitur dicta glandula, nihil vidimus, ceu quòd omnia ibidem ſero inundata, vel in avulſione cerebri veſtigia ejus expuncta fuerint, quamvis multas in cerebri baſi ad inſtar retis complicatas vaſorum carotidum & vertebralium ramificationes obſervaverimus; poſt exemtum cerebrum in pelvi relictæ ſeri cruentati propemodùm ſex unciæ fluitabant, elevatâ dein digitis in baſi cerebri medullâ oblongatâ, & detectis ventriculis à latere ſitis, in conſpectum venit plexus choroidæus prægrandis, ab utroque latere totam interiorem ventriculorum ſuperficiem perreptans, & ex multis inſignibus vaſis ſanguiferis, à ramis carotidibus per foramen à ſepti anteriore parte patulam, accedentibus, conſtans; ubique hic plexus veſiculis lividis ſeu hydatidibus piſiformibus conſpurcatus fuit, quæ vel lanceolâ apertæ, aut manibus ruptæ, ſerum gelatinoſum liveſcens fuderant; ab hoc plexu quatuor inſignes venæ, ſanguine hinc inde fluctuante refertæ, ad ipſiſſimam glandulæ pinealis baſin derivabantur; vaſa verò medullaria, quæ in eam inſeri dicuntur, nullatenus, quamvis ſedulâ inveſtigatione reperire potui;

glan-

glandula hæc fibris ſanguineis ſubtiliſſimis conſperſa prorſus rubebat, & ſolidior fuit ſolito. Septum lucidum, ventriculos cerebri anteriores diſtinguens etiam punctula ſanguinea habebat. Thalami nervorum opticorum elevatô fornice elegantes, exteriùs albiſſimi, intùs verò ad inſtar corticis cerebri cineritii prodiêre. In cæteris nihil obvenit quod fuerit notatu dignum.

[1688. d. 16. Febr. Baſileâ Norimbergam miſſæ.]

OBSERVATIO CCXXXV.

D. JOH. CHRISTIANI FROMMANNI,

De

Dolore inteſtinorum primùm à venenato lacte ortô, poſteà quotannis eodem menſe recurrente, & demùm baccis juniperi curatô.

EVolventi mihi nuper animi gratiâ *Ephemeridum Germanicar. Decur. I. Annum 4. & 5.* & legenti *obſervationem 127.* hâc inſcriptione notatam: De Symptomate quotannis certô menſe & die recurrente, quod à venenô cum eſcâ hauſto fuit ortum; ſuccurrit affinis Hiſtoria jam tradenda. Miles quidam præſidiarius (ex cujus de ſe ipſo ſequentia referentis ore hoc olim accepi) caſtra Cæſareanorum in obſidione Magdeburgica ſecutus latranti ſtomacho ſolatium juxta cum duobus Commilitonibus in pago quodam quærit. Cellam quandam tres hi ingrediuntur, ollamque lacte, quaſi ferculo palato gratiſſimo, ſed ſanitati inimiciſſimo, quia venenatum erat, offendunt. Largiùs hìc ſeſe

non invitati invitant, ſed cum largiori ſanitatis & vitæ incommodô. Iſtius enim eſum & uſum brevî vomitus & ſitis clamoſa cum ventris intumeſcentia & virium imbecillitate ſummâ excepit. Sitis ſedandæ gratiâ ad fontem incolis communem repunt, ſed eâdem viâ, quâ hauſtâ, nullâ intercedente morâ, fuit aqua reddita, & cum hac animam Commilitones duo reddiderunt. Tertius ſuperſtes vix ſibi naturæ ſuæ bonitate tandem redditus, ærumnoſam deinceps egit vitam. Eô ipsô enim menſe, quô venenatum lac hauſerat, ſingulis deinceps annis acutiſſimos in abdomine ſenſit dolores, nullis cedentes alexipharmacis, nec Theriacæ, nec Mithridatio, nec aliis in forô Medico decantatis remediis, etiam à Medicis experientiſſimis, quos conſuluerat, præſcriptis. Idem miles aliô nomine aliquando me convenit, verbisque ultrò citròque de variis factis caſum inter alia hunc ſuum fortunâ exponit, cui, ne plures ſumptus forſan fruſtrà, quòd egenus eſſet, faceret, Baccarum Juniperi uſum ſuaſi. Euporiſton hoc ad nutum & conſilium meum in uſum mox eôdem annô cum quâdam dolorum alleviatione traxit; ſequentibus annis magnam baccarum copiam ipſe collegit, iisque non tantùm crudis aut acetô maceratis, ſed & inprimis decoctô earundem uſus, minorem quotannis recurſum ſenſit, donec tandem impreſſus inteſtinis veneni character planè fuit deletus & obliteratus.

[*Coburgo Norimbergam An. 1688. d. 17. Februar. miſſa.*]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXXVI.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII,
De
Venæ ſectione ſpontanea in uno ſubjecto iterata.

VEnæ ſectionem ſpontaneam annotarunt jam *Bartholinus* Cent. obſ. 5. hiſtor. 19. Clariſs. *Sigiſmundus Graſſius* Ephem. Curioſ. Germ. Ann. III. Dec. I. obſ. IV. & Excell. Dn. D. *Joh. Mauritius Hoffmannus* in hoc ipſo jam præſente Dec. II. An. VI. obſ. CLXVI. imò & forte alii; licebit tamen & hanc Ephemeridibus noſtris inſerere, præſertim dum in uno ſubjecto iteratam, nondum annotare hactenus deſcriptam legerim, communicavit verò mihi eam Exc. Dn. D. *Septimus Andreas Fabritius*, Fautor & Collega meus honoratiſſimus ſeqq. A. 1687. Menſ. Febr. accerſitus ſum ad Patriciæ cujuſdam in hac civitate Ancillam, ſeptendecim circiter annorum, quæ conqueſta eſt de atrociſſimo dextri in regione venæ medianæ brachii dolore ex improviſo orto: Inſpexi brachium, nihilque inveni præternaturale. Inter alia quæſita ægram tandem interrogavi, utrum venæſectioni adſueta ſit? & an Menſes ritè fluant? ad quæ reſpondit, ſe nunquam venam ſecari curaſſe & menſes debito modo fluere; indicavit autem ſimul, quod cum ante XIV. menſes in ſimilem incidiſſet dolorem & eô per triduum plurimis medicamentis incaſſum adhibitis, afflicta fuiſſet, vena tandem mediana ſe ſponte aperuerit, & effluxis IV. vel V. ſanguinis unciis dolor ceſſarit: hac ratione perſuaſus, phlebotomiam ſine ulla tergiverſatione inſtituendam imperavi, hanc autem mulierculæ adſtantes improbarunt: Elapſa vix una atque altera hora vena prædicta rurſus ſe ſponte aperuit, ſimulque ſanguis ad

tres vel quatuor uncias proſiliit, & ſic ut prima vice, dolor deſiit.

SCHOLIUM.

FOemina quædam annorum dum fuit 24. primipara, paucis ante partum diebus ſpontè ſibi rumpi venã in ſiniſtra ſurâ ſenſit, quam Chirurgi manu devinctam compeſcuit ab ulteriore fluxu. Sed annis abhinc duobus denuò imprægnata, in dextra ſura conſimilem venæ rupturam paſſa fuit cum uberiori ad lipothymiam usq; ſanguinis profluvio. Linteum cum albumine ovi madefactum impoſuit, & illicò ſanguinis egreſſus fuit ſufflaminatus. Tandem poſt dimidium annum in media domeſticâ cruris ſiniſtri regione paſſim hinc inde nodoſæ venæ ſeptem ad minus in orbitâ thalerum præſentante una poſt alteram ſponte ſuâ effluere cœpere, quæ Chirurgi induſtriâ rurſus fuere cohibitæ, nullo valetudinis ſuæ ſubſequente impedimento. Adeò natura contra quosvis hæmophobos Medicum docet ſanguinẽ educere ſuperfluum non ex arteriis, quibus ſanguis alimentoſus ineſt, ſed ex venis, per quas alimenti vehiculum, purus ſanguis reditum ad cavam venam, ibi lympham ex hepate effluam adepturus, parat: hinc ad dextrum cordis ventriculum, ubi ſe cum chylo ex venis jugularibus deſcendente copulat, pulmonesque ingreditur, auram per aërem reſpiratum æthercam conſecuturus, ut exinde per ſiniſtrum cordis thalamum univerſo adducat corpori nutrimentum, quod cibo, potu & aêre ad vitam indiget.

[*Helianthus I. in gratiam Hermet. II.*]

OBSER-

OBSERVATIO CCXXXVII.
D. JOH. PAULI WURFFBAINII,
De
Maxillæ inferioris baſi carioſa, ſublata, & callo primum in cartilaginem mox mutato, renato.

CUm ad præſentis hujus Anni VI. Obſerv. CXXII. ab Excell. Dn. Authore ejus, monitus, Scholium in chartam conjicerem, incidit (ratione gingivarum ſæpe in callum abeuntium) in mentem, obſervatio hæc, paucis communicanda: Viri cujusdam integerrimi & in hydrotechnicis exercitatiſſimi, conjux ſcorbutica, triginta præter propter tunc temporis annorum, frequenti dentium capitisve dolore graviter afflicta, inſignem genæ dextræ perſenſit tumorem, exquiſitiſſimè lancinantem & terebrantem, tandemque rumpentem, & inſignem materiæ purulentæ maleque olentis quantitatem fundentem, vocatus Excell. Dn. D. *Jacobus Bürlinus*, Affinis, Fautor & Collega meus dum viveret exoptatiſſimus, mundato priùs per Chirurgum itidem hactenus beatè defunctum, ulcere, & accuratius poſtmodum eodem inſpecto, maxillæ inferioris verſus aures baſin carioſam eſſe cognovit, hinc ejus à ſano maxillaris hujus oſſis parte ſeparationem non modò ſuaſit, ſed conſentiente ægra etiam tentavit feliciterque abſolvit: Provida tamen natura defectum oſſis hujus ſupplere ſtuduit, & callum primum ejus loco, in cartilaginem temporis tractu mutatum, ſano maxillæ oſſi quam firmiſſime noviter adnatum, ſubſtituit, ita, ut nil quicquam fœmina hæc ab ipſo curationis hujus tempore ſenſerit incommodi, quin potius liberè & pro lubitu maxillam movere optimeque cibos maſticare hodie-

num

num poſſit: Oſſis carioſi particulam à ſano ſeparatam, à Marito ejus ex plumbo affabrè effigiatam mihiq́ue oblatam, penes me adhuc ſervo, inq́ue figura hîc appoſita ex utroq́ue latere, curioſis inſpiciendam, ſiſto.

Fig. LXXXVII.

OBSERVATIO CCXXXVIII.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Sen.

Tetanus ex balneo.

MAtrona quædam Illuſtris primipara tempore ſtato filiam per diei naturalis ſpatium in traduce morantem enixura, tardum tandem experta fuit partum: Voto enim quamvis potita ſuo citra læſionem tamen orificii uteri non penitus ſalvata fuit, ſubſequens ſiquidem puncto puerperio congreſſus cum marito, dum citra inſignes eundem dolores admittere non potuit, violatam in naturalibus eandem arguit. Tali per triennium afflictata incommodo, nemine latentem eandem cauſam obſervante concipere non amplius potuit. In neutro tunc illa valetudinis ſtatu conſtituta tædioſam ſatis vixit vitam; donec ex cujusdam civitatis noſtri Medici conſilio ad thermas hujus urbis fuit ablegata: quas ingreſſa tali, quantum ſuſtinere potuit, (quod vitium in thermalibus aquis ubiq; commune committitur) calore per aliquot dies toleravit, ſubſequente per dorſum capitis dolore, in dies validiore. Tandem abſq; omni illa motu effecta rigido extenſa toto corpore in culcitra locata recubuit. Ad deſertam à ſuo Medico accitus ego comparui: de cephalalgia dorſiq́; dolore ex oſſe coccygis, quo ſæpius ante correpta fuit, certior factus; regionem uteri obſervans, eundem ex difficili fortaſſe partu affectum fuiſſe collegi. Ex relatione adſtantium fœminarum vanam non fuiſſe conjecturam meam deinde intellexi. Per triennium proinde affectum illum citra curationem neglectum, utrum in integrum reſtituere ſit poſſibile

ſibile, mecum cogitans, tandem tamen primariò eundem aggrediendum putavi. Purulentum autem fuiſſe cogitare cœpi, quod pus à calidâ balnei undâ ad evaporationem excitata ſurſum per dorſi regionem in caput ſublimatum convulſionem illam tetanicam excitavit. Certioris verò conjecturæ hujus argumentum adipiſci licuit beneficio peſſi, per noctem in vaginam immiſſi; altero extracti ejusdem die purulentum caput, cui emplaſtrum triapharmacum cum camphorâ affixum fuit, mecum inſpexére adſtantes. Ab ulteriore balnei uſu ceſſans eandem domum deductam, injectionibus uterinis, menſtruum fluxum nil curans, feliciter DEO juvante reſtitui. Tepidæ poſtea aquæ dulcis cum herbis radicibusque convenientibus uſu ad perfectam redivit ſanitatem, nullius amplius prolis deinceps effecta genetrix illa ſterilem in hunc usque annum vitam degit.

OBSERVATIO CCXXXIX.

D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI, Sen.

Singularis in balneis ritè adhibitis utilitas.

HOneſta quædam fœmina noſtræ civitatis lumborum dolore crebrò infeſtata à Cl. Collegii noſtri Medico, Dn. Sebaſtiano Heinlino, quondam Seniore primario fuit curata. Ex cæteris aliis ipſi præſcriptis non profuit ullum, quod ſtrenuam æquè tuliſſet opem, quàm aquæ dulcis balneum. Sacco inditæ fuére ſeqq. herbæ. ℞. Meliſsæ, Origani, Roriſmarini, Salviæ, Veronicæ fl. Sambuci, ãã. M. iv. Junip. bac. m. iij. contuſa omnia. Hoc aliquoties inſeſſu uſa melius ſe habere cœpit: Sed, quod obſervatu dignum fuit, craſſamentum quoddam pingue quotidie aquæ innatavit copioſum, quod cochlearis beneficio ſeparari inde potuit. Anne hæc doloris priſtini fuit cauſa, quia difficultas illa lumbo-

borum, de quo fuit conqueſta, mitior in dies reddita penitus tandem finitis balneis ceſſarit? Et hæc balnei cura ſequentibus quoque annis ſimili cum effectu fuit peracta.

SCHOLIUM.

BAlneas non ſaltem ad delectationem, ſed & ad corporum noſtrorum, ſi ægrotant, curationem præ cæteris proficuas eſſe, antiqua & moderna teſtantur tempora. Romanorum quis perluſtret magnificentiam, quantum illi attribuere lavacris ſuis ad faſtum & pompam adornatis? Tricliniis illotos accumbere fuiſſet inurbanum: hinc balneationes plerumque præceſſere conviviis, aut ad minus pedum lavationes. Sed corporibus inprimis morbificis conducunt aquæ dulces, quin & medicatæ thermæque, ubi neq; evacuationes, nec ſudorifica profuére. Quandoq; enim una, aut plures corporis partes ægrotare incipiunt, tàm interiores, quàm exteriores, ſuperioris, mediæ aut inferioris regionis; quandoq; etiam continentes ab intrinſeco aêre languent partes, quæ nullâ reſtitui arte queunt, niſi univerſum immerſeris corpus, aquis thermalibus, aut balneis medicatis & artificialibus. Ex ſcorbuticis præcipuè corporibus talem extrahi obſervabis ex corpore ſaburram, qualem vix alia ſubducent pharmaca, vel quovis ingenio excogitata. Vir quidam authoritatis præcipuæ, Juris legumq; peritus, anno ætatis climacterico *tertio*, propter aſſidua, quibus invigilavit ſtudia hypochondriacus tandem redditus languere cœpit & prorſus decumbere, levi febriculâ ad hecticam vergente, ad balneum aquæ dulcis à me fuit dimiſſus, cui herbæ Atriplicis, Beccapungæ, Meliloti, Violarum, Solani, flor. Malvæ arboreæ, & Fœni ſacculo incluſæ fuére adjunctæ. Ægrotus ille ad ſolium deductus ligneum aquis ſe immerſit ad axillas usque, temperatè calentibus, ne ſudor frontem inundaret. Poſt triduum manè veſperiq; totus ad ſe redire, paulatimq; robuſtior fieri; Sed aqua balnei fœtere

tere incepit, innatante ei ſaburra nigricante craſsâ, cum acredine, incrementa ſubinde ſumente dietim, ut quotidie novæ neceſſariæ fuerint herbæ, propter inſignem in aquâ putredinem gravemq; odorem, acerbitatemq; manus aſſiſtentis vellicantem, donec tandem evaneſcentibus hiſce moleſtiis integræ Vir ille fuit reſtitutus ſanitati. Eâdem prorſus ratione reſtituta à me fuit fœmina vidua XL. & quod excurrit, annorum, quæ tandem ſingulis diebus fœtentem nimis talem colluviem, tres manûs volas exſuperantem, renovatis licet quotidie herbis iſtis, ex corpore ſuo in aquâ emiſit. Si in quodam alio, certè in balneandi modo modus vel leviter excedens gravem in ſe errorem continet. Hic non tàm in thermis, quàm artificialibus balneis probè attendendus, ne nimio corpora quaſi elixentur calore, aut ſudoribus prorſus diffluant. Quid enim? an intenſo balnei æſtu virtus aquarum corporibus inprimitur? annon à majore externo calore debilitatur calidum viſcerum nativum? Hinc egredientem laſſitudo plerumq; comitatur, & intentior ſitis à fervefacto hepate ſequitur; huic ſi pro neceſſitate per potum frigidiorem præcipuè, ſubvenire volueris, tonus remittetur ventriculi, hepar æſtuans ſtomacho incumbens refrigeratur, bilis in veſicula delitescens ad coagulationem præparatur, induratur & hepar, ad cachexias & hydropem porta reſerata panditur. Hic in omnibus balneis in fronte ſudor terminus eſto, quem ſi tranſiveris, periculis non eris vacuus. Sed ſitim reſtringuere modicè refrigerantibus præſtat, quàm calefacientibus, vinoque præferendæ cereviſiæ ſunt gratiores potæ non nimis frigidæ.

OBSERVATIO CCXL.
D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. fil.
Iſchuria octiduana curata.

QUàm trita eſt Medicorum ſententia, iſchuriam, ſi intra diem ſeptimum non finiatur, eſſe letalem, tam ſæpè magnas patitur exceptiones; qualem etiam caſus, quem hîc Curioſis noſtris communicare libet, ſuggerit; dum vir quinquagenarius, doloribus colicis ſæpiùs obnoxius, in eoſdem denuò Menſ. Januario An. 1687. incidit, quibus per conſueta & experta aliàs ſibi remedia obviam ire parans, operam ſe inanem ludere, ac tandem urinam ſupprimi, doloremque in abdominis latere ſiniſtrô ſatis intenſum urgere perſenſit; quæ iſchuria cùm jam per ſextiduum durâſſet, me vocari juſſit; cùm verò & totius corporis intumeſcentiam, ſitis vehementiam, capitis viriumque languorem, & pulſus debilitatem obſervâſſem, periculô adſtantibus denunciatô, Parentem quoque meum venerandum, pro communi conſilio in tam dubio caſu conferendo, vocare placuit. Unde cum humore viſcido renes obſtrui, ſalvâ veſicâ, judicaremus, varia tum externa cum interna, balnea ex aqua fontana cum herbis diureticis & carminantibus alterata, cataplaſmata, fotus, ſacculos, enemata, aquam, pulverem & potum diureticum adhibuimus, Spiritus etiam Salis Ammoniaci urinoſi guttas xv. cum vehiculo diuretico propinavimus; cujus uſum non diu poſt, & quidem die morbi octavô, qui erat d. 23. Januar. gutta una alteraque humoris admodùm craſſi & viſcidi, magnô cum conatu ejecta, per virile membrum ſubſecuta fuit; cùm verò veſperi alterius ſuaſu, ceu ſpecificum quoddam & expertum remedium, à nobis, ne ægrum, ſi moreretur, neglexiſſe videremur, vel hôc intuitu haud improbandum, Spiritum nempe Salis communis, decem

cem ejus guttas cum Nitri depurati granis ſex jungendo, duabus vicibus ſumſiſſet, repagula iſta, jam à Salis Ammoniaci Spiritu, non irritô conatu, expugnari incepta, magis reſerata fuerunt, & largiſſimum urinæ profluvium noctu inſecutum fuit, ita ut intra novem horarum ſpatium ejusdem undecim circiter menſuræ noſtrates emanaverint; quam lotii excretionem, die 9. iterum moras nectentem & dolores renovantem, continuatô diureticorum blandiorum uſu urgere perreximus, maximæ etiam corporis debilitati, ipſi vitæ periculum minanti, confortantium applicatione opem tulimus, ſicque ægrum, divinâ adſiſtente gratiâ, priori ſanitati feliciter reſtituimus.

SCHOLIUM.

Diuturnam talem Iſchuriam ad 17. dies durantem in juvencula Zytepſæ Conjuge, talem affectum ſummâ cum patientiâ exantlata obſervare mihi licuit, quæ poſthabitis quibusvis adminiculis tandem uſu trium cantharidis pulv. granorum, demptis âlis capitibusque in lacte exhibiti ſoluta per octo dies inducias dedit, pallidô tamen remanente univerſi corporis colore, viriumque & appetitûs debilitate. Elapsô octiduô vehementiore cum impetu reverſus fuit hoſtis, qui ſeptem ſaltim diebus nullâ vi potuit arceri; Victa proindè miſella iſta vitam vivere deſiit. Eâ ferè ratione pelliparii cujusdam noſtratis conjux cœpit poſt ſtranguriam omnimodâ urinæ ſuppreſſione affici. Quæ cùm cathetere argenteo ſubrotundo per veſicæ orificium ſibi opem latura urinæ exitum fruſtrâ aliquoties tentâſſet, nullam exinde guttam extillare perſenſit, ſeptimô die levibus præcedentibus convulſionibus vitam finiit. Utramque cultello anatomico experiri animus fuit, anne ureteribus aut renibus cauſam hujus obſtructionis imputare potuiſſemus; conatui huic meo frivola fœmina-

rum turba utrinque obſtitit, nugis gerrisque ſuis evanidis obſtrepera.

[*Helianthus I.*]

OBSERVATIO CCXLI.
D. LUCÆ SCHRÖCKII, LUC. fil.
Iſchuria duodecim dierum curata.

MAtrona quinquagenariâ biennio major, jamdudum hypochondriaco morbo obnoxia, variisque dein animi adfectibus, mœrore inprimis, & irâ diu agitata, cùm ſalubrium ciborum, carnium præſertim eſum, ultra annuum temporis ſpatium averſata fuiſſet, ſolâ cereviſiâ tenuiore, vinô, quod nullum palato arridebat, neglecto, pro potu contenta, in vomitum incidit, qui per quatuordecim dies omnia ingeſta rejicere cogebat; cùm verò d. 2. Novembr. anni elapſi hauſtum vini dulcis Tirolenſis rubri, minùs adhuc defecati bibiſſet, 5. die ſubitò urinam omnimodè ſupprimi, econtra diarrhœam infeſtare experta eſt; quæ tamen incommoda, præ medicamentorum faſtidio, cùm neglexiſſet, tandem 8. die Novembr. ad calorem, qui cum alternante horrore ſubindè recurrebat, abigendum, Tincturæ Bezoardicæ triginta guttis ſudorem elicere ſtuduit; qui licet non ſuccederet, leviori tamen udore corpus irrorabat, & phlogoſes illas compeſcebat. Continuante verò iſchuriâ, cum vomitu & diarrhœâ, quia virium inſuper imminutio accedebat, unà cum dilectiſs. Parente meo vocatus, quæcunque ad ſanguinem emendandum, urinam movendam, & obſtructiones renales reſerandas conducere poterant, volatilia & fixa ordinavimus, quia malum non in veſica, ſed ipſis tubulis renalibus à viſcidiore pituitâ obſtructis, ac ſanguinis diſcraſia, ſeparationem ſeri ſuperflui ægrè permittente, conſiſtere

ſiſtere judicabamus, quòd nullus, neque in lumborum, neque veſicæ regione dolor aut diſtenſio, neque ullus excernendi conatus urgeret. Irritum tamen omnem laborem noſtrum reddidit morbi pertinacia, niſi quòd d. 10. Novemb. vomitus & diarrhœa, quam non admodùm frequenter infeſtantem tollere minùs conſultum duximus, ne hanc ſero ſuperfluo exeundi viam præcluderemus, ſpontè remittere inceperit; ægrâ interim lateris ſiniſtri ſtuporem quendam, vel ſemiparalyſin patiente, de faucium anguſtia querulâ, & hæmorrhagiam narium unâ alterâque vice perpeſsâ, nullâ cæteroquin ſiti infeſtata, corpore autem, pedibus præcipuè, intumeſcente; usque dum die 13. Novembr. veſperi poſt repetitum pilularum, ex Sale Succin. vol. gr. vj. cum Extr. Veronic. ℈ß. & Ol. deſtill. Fœnicul. gut. ij. compoſitarum, uſum, humorem viſcidum, cochlearis unius quantitate, non ſine magno conatu excerneret; faſtiditis autem Pilulis, aliisque, & Pulveris Succini, ne nihil ageremus, cùm alia omnia reſpueret, ſcrupulo dimidio ſubſtituto, d. 15. veſperi fluxus ſanguinis, levior quidem, menſibus jam ante annum cum dimidio fluere deſinentibus, ex locis muliebribus ſuccederet; quem, continuatô pulveris dicti uſu, d. 16. Novembr. circa veſperam tandem urinæ effluxus largior comitabatur, qui per noctem continuans (quô tempore ſex menſurarum, ſive librarum medic. 16. quantitatem circiter excreverat) non levem, præcipuè cùm & die 17. ultra 5. libras urinæ porrò prodierint, reconvaleſcentiæ ſpem fecerat; quam tamen motus convulſivi partium tendinoſarum in artubus, qui die 18. magis intendebantur, cum omnimoda virium proſtratione, ſiti intensâ, calore gliſcente, & abdominis dolore, deliriisque ferè continuis, dubiam rurſus reddebant; præcipuè cum veſpertino tempore inſignis in abdomine, pube præcipuè, dolor ac nova urinæ ſuppreſſio metum augerent, quibus tamen cataplaſma impoſitum &c. medelam attulit; & licèt mole-

ſtia

ſtia hæc diebus ſequentibus ſæpiùs cum alvi ſegnitie rediret, paulatim tamen ſymptomata remiſerunt, ſanitasque priſtina, quantam equidem altiùs radicatus morbus hypochondriacus permittebat, ſingulari curâ indigens, reverſa eſt.

SCHOLIUM.

VIr ſeptuagenarius engonatoni artifex Calendis Januarii An. 1645. inter liberos & generos ſuos lætior liberaliùs tunc vinum potavit. Noctu ſupprimitur urina cum gravi anxietate cordis corporisque univerſi. Cum cathetere ſubveniendum ipſi fuit, toties, quoties urinam reddere cogitavit. Poſt quartam emiſſionem ſanguis purus affatim effluxit, ceſſante deinceps tali cruoris quantitate. Aſſiſtentes infelici illum conſolatione morti vicinum prædixêre, quorum prognoſticum ſusque deque habui, apoſtema quoddam ad collum veſicæ ſuſpicatus, quod ruptum fuit; & emerſit ille ex tali periculo ad retinendam deinceps urinam non ampliùs idoneus, dum ſtanneam lagenam ſecum ferre fuit ſemper coactus.

Alii opem ferre licuit ſeniculo in balneo aquæ dulcis ſedenti, cui cucurbitam unam alteramve prope pectinem utrinque cum multa flamma affigendo & deorſum trahendo, ut ureteres exindè commoti & extenſi ſabuloſam commodiùs eliderent materiam, obſtructionis hujus cauſam. In dextrâ regione voto noſtro fuit factum ſatis, effluxit ſaburra ſanguinolenta cum multâ urinâ. In ſiniſtro latere poſt quinque dies reſerata etiam fuit iſta obſtructio, reſtituto in integrum ſenili iſto ſilicernio.

Nec minùs Præconi verbi divini hujus urbis præcipuo talis oborta fuit ſuppreſſio, accedente ſtranguriâ, urinâ guttatim extillante cum gravi cruciatu. Huic poſt complura artis auxilia irritô cum effectu, Chirurgum per Siphonem Ol. Amygd. dulcium, Violarum & Hyperici coctum cum vehementi impetu

petu injicere juſſi, ejus canali cum cerâ obducto, & ultra dimidium membri immiſſo, digitisque circumpreſſo, ne oleum fluere retrò potuerit, cum ἐυφορίᾳ & deſideratâ recuperatâ ſanitate.

Hic procedendi modus magno aliquoties cum emolumento mihi uſui fuit, ſi cætera externa nil opis ferre potuêre; & commendo iis, qui catheteris encheiriæ ignari, uſu ſiphonis contenti eſſe poterunt. Quidam Empyricus Magno noſtro Sauberto, quondam Antiſtiti Eccleſiarum Primario in tali ſuppreſſione regionem pubis cum pinguedine anſerinâ illotâ calidè inungi, dein ſterc. ovillũ cum urina pueri in forma cataplaſmatis coctum ſuper œſypo imponi juſſit, ſubſecuto ſucceſſu exoptato.

Minùs felix fuit conatus Medici cujusdam juvenis audaculi, qui honoratum quendam piumque Virum, talis urinæ difficultatis incommodo laborantem, per tot acria aſſumta medicamenta, cùm nihil efficeret, cathetere, quem dirigere ignarus nequivit, in vanum adhibito, adeò tormentavit, ut irritata absque omni effluxu à tali ſalſedine, urinæ copia veſicam cum ineffabili dolore ruperit, mortemque miſeram oppetierit Ille, qui fuerat longiore dignisſimus vitâ.

ADDENDA

Ad Decur.II. Anni V. Obſervat. CXXII. pag.244.ſeq.

D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI Poriſmata de Luce.

1.

LUx eſt ſibi ipſi fons & origo.

2. Lux eſt anima caloris.

3. Lux omnia in hoc mundo vivificat & motitat.

4. Calor ſine luce prorſus inutilis, & omnia corrumpens.

5. Lux eſt ſpiritus vivens omnia penetrans.

6. Lux eſt principium vitæ in aqua ſe multiplicans & gignens.

7. Lux naturæ eſt in omnibus rebus ſpiritus vitæ.

8. Lux gignit in animis deſiderium ad pulchritudinem.

9. Lux univerſam naturam oblectat.

10. Homogenea citiùs, quàm Heterogenea lucem imbibunt.

11. Lux habitat in igne, ſed ab igne non afficitur.

12. Lux facit, cæterum ignis in ſemetipſum ſæviendo conſumeretur.

13. Lux igni erepta, nihil aliud eſt, quàm fames & tenebroſum Chaos, ſicque Lux eſt anima ignis.

14. Lux igni erepta, amittit principium ſuum, in quo & ex quo lucet: (2) amittit ſuam vitam, & fit impotens: (3) à tenebris abſorbetur, & in ſemetipſa exſtinguitur.

15. Lux omnibus proprietatibus ignis eſt prædita, ſed in eſſentia quadam exhilarante & emicante fulgure regni lætitiæ, ignis in eſſentia timoris & horroris fundatur.

16. Lux

16. Lux eſt, ex ſe principium gignens; ignis abſumens, & quod ignis abſumit, hoc lux reſtaurando regenerat, & corpus in ſpiritum transmutat. Sicque locô corporis ab igne abſumpti reddit ſpiritum lux.

17. Lux, aër & ignis unum ſunt ens, ſed ſemetipſum in tria dividit, quæ tamen inſeparabiliter in ſe habitant; & alterum alterius vita eſt.

18. A luce dependet elementorum motus, & ſine illa nullus eorum motus.

19. Omne vivens appetit lucem.

20. Lux eſt ignis amoris; alter ignis eſt ignis doloris.

21. Quædam aqua oleoſa eſt nutrimentum lucis.

22. Hæc aqua oleoſa inſpiſſata gignit ex ſe corporeas ſubſtantias, quamdiu in hac ſua ſpiritualitate permanet, eſt lucis nutrimentum.

23. Cùm lucis hôc nutrimentô ſymbolizat Philoſophorum Mercurius. Nam ſicut ille (1) ſpiritus (2) ex ſpiritu fit corpus.

24. Lucis tanquam ignis amoris; & ignis tanquam ignis doloris proprietatibus characteriſatus eſt Mercurius Philoſophorum.

25. Inter lucem & tenebras æternum eſt contrarium; tamen eſſentialiter non differunt, niſi duntaxat voluntariè.

26. Lucis & tenebrarum Mercurius philoſophorum capax, & utriusque principii ſoboles.

27. Ignis Magicus, qui eſt faber Lapidis Philoſophici, primò exſerit vim ſuam inſtar ignis doloris, (2) exſerit vim ſuam amoris, ſicque lucem æmulatur. Hôc modô parit tenebras, iſtô modô colorum metamorphoſin, i.e. caput corvi, i.e. cauda pavonis.

28. Ignis Magicus non eſt ignis, niſi eum lux & ignis activent, hæc amorem inſerendo, iſte dolorem.

29. Lux eſt principium ſubſtantiale Magiæ.

30. Lux eſt principium, non Judæorum nugatoriæ, ſed naturæ & artis Kabbalæ.

31. Kabbala naturæ & artis non differunt niſi organicè.

32. Kabbala naturæ & artis ſymbolizat cum Theologia orthodoxa.

33. Magiſterium Lap. phil. eſt opus Magiæ & Kabbalæ.

34. Urim & Thummim Lucis & ignis Myſterium fuerunt.

35. Lux omni veſperâ in ſuum redit centrum, & omni mane ex eo ſcaturit.

Totidem Poriſmatibus noſtram Philoſophiam Sacræ Scripturæ, Naturæque dictamini conformem incluſimus, quæ (DEO vitam concedente) datâ occaſione partim peculiari Tractatu, partim in Scholiis, quæ ſucceſſivè meis Obſervationibus reddo, explicaturus ſum. Dicam etiam aliquid de iis in noſtro *Cornelio à Lapide Enucleato: Et noſtris floribus ſparſis ad 1. Regum c. 28.*

Ad Anni hujus Obſervationem XXXVI.

De

Fiſtula lachrymali.

OBſervationem de fiſtula lachrymali ab Exc. *D. Carolo Patino* Curioſorum Collegio communicatam legi, atque petitioni veſtræ, quantum ars mea permiſit, ſatisfeci: fateor meæ tenuitatis haud eſſe tantorum Virorum expectationi annuere, cùm talium affectuum eventus ancipites ſint, hosque judicia varia inſequantur: tentabo tamen octennem hunc nobilem Juvenem fiſtulâ lachrymali laborantem, remediis Paræi & Aquapendentis non reſtitutum, à Petro Camero ad D. Profeſſorem Patinum deductum, quatuor vicibus cauteriſatum, ita curare, ut primò trepano perforativo oſſiculo canthi

canthi majoris appoſito, juxta carunculam lachrymalem in ipſam naſi cavitatem adacto, foramen fiat, per quod pus operationem ulteriorem impediens in naſum derivetur, dein præparetur corpus, atque ab humorum affluxu defendatur, medicamentis cholagogis & hydragogis è Mercurio paratis, demùm inciſio fiat falcata ſecundùm orbitæ, & affecti oſſis ſitum, dilatatô hoc vulnere cum ſpongia vel carptis linteis, & parte affectâ probè detectâ, oculôque cochleari munitô, cauteriô actuali vel cum vel ſine cannula orbitæ ad amuſſim applicata, oculum attollente, probè aduratur, flexibilitas (nî cartilago hæc naturalis & ſana fuerit) eôdem igne actuali tollatur, quô factô, Melle Roſatô ſolô cum Saniculæ & Plantaginis ſuccis inſpiſſatis mixtô, ſpleniis illitô os denudatum tegatur, ſic intra aliquot hebdomadarum ſpatium exfoliatio fiet, imprimis ſi cum Pilulis aureis Nicolai materia ad partem affectam ruens continuò ad alvum ducatur, oculus, tempora, frons, & dorſi ſpina balſamo antiphthiſico noſtrô in *Ephemeridibus* deſcripto ungatur, ægerque pro potu ordinariô Decoctum Chinæ recentis cum Violarum Syrupo hauſerit: factâ exfoliatione, ſemotâ eſcharâ oſſis, Ung. album Camphor. vel Sief album ſine Opio ſuperponatur oculo, & vulnus adjectâ Melli roſato Myrrhâ & Sarcocollâ, detergatur penitùsque percuretur. Cæterùm cùm Fiſtula lachrymalis ſit ulcus inter naſum & oculi angulum majorem ſubortum, ſponte vel ad preſſionem digiti materiam quandam de ſe mittens, partem affectam non ſolùm carunculam lachrymalem, & oſſiculum ſubjectum, ſed & quandoque palpebram inferiorem, hujusque ſubjectam orbitam eſſe cenſeo, omnes enim hæ partes à lympha acriore circa canthum collecta lædi poſſunt, imprimis quando puncta lachrymalia circa naſum obſtructa fuerint, niſi enim in glandulis lymphaticis oculorum ab affluentibus per nervos copioſos ſpiritibus benignis lympha probè contemperetur, & blanda reddatur, in vaſis lymphicis (ductus novos in nictatoriam membranam tendentes in

vitulis nuper in meis ædibus plures, quàm celeberrimus *Steno* reperit, Exc. *Dn. Doctor Virdung ab Hartung*, Herbipolenſis, Anatomicus admodum perſpicax adinvenit) vel acrior fit, vel coagulatur, & ſtagnare incipit, quæ cauſa ſæpius in corruptela & carie oſſium conſideranda foret, hæc enim tuberculum affluente ſimul ſanguine excitat, & abſceſſum gignit, imprimis ſi corpus bilioſis & acribus humoribus ſtagnarit, ſive ophthalmiâ & debilitate æger laboraverit: non verò dubito cauſæ deliteſcentiam malum hoc reddidiſſe longum, quanquam enim motus oculi perpetuus ſolicitet humorem, nihilominus caries abſcondita orbitæ ejusdem proventum accelerare & fovere potuit, vix quoque dubito cariem & illas orbitæ partes afficere poſſe, quibus oculus ſuperjacet, & velut culcitræ incumbit, in quo caſu ſolâ oſſis naſi perforatione cura tentari debet.

[*Exc. D. Aretæus ad Celſum Tiguri A. 1688. d. 26. Jan.*]

Ad Anni hujus OBSERV. XLI.

De

Uſu medico Cinnabaris.

RAtiones dubitandi de uſu medico Cinnabaris cum ulterius exponere Nob. D. D. Crügero, in Literis ad Amplis. Dn. PRÆSIDEM ſcriptis, libuerit, & unicuique, ad inveſtigandam veritatem, placidè ſententiam ſuam proferre liceat, nec contrarium ſentire in alterius opprobrium vergere debeat, easdem hîc pariter adducere, ipſis Dn. Autoris verbis, placuit: Ego qui jam per 20. annos libros Alchimiſtarum & illorum qui de mineralibus ex aſſe ſcripſerunt perlegi, rem aliter animo comprehendere non poſſum, dubium mihi primum movit Helmontius qui ſcripſit; Mercurium, (quamdiu eſt volatilis) non eſſe remedium boni viri; Jam verò in omni cinabari mercurius adhuc eſt volatilis & cùm ſuo ſulphure

phure levi igne exhalat, nam omnis cinabaris eſt tantum Mercurius ſublimatus.

Ad (1.) autem dubium mihi propoſitum reſpondeo ſive disjunctivè ſivè conjunctim cinabarina principia conſiderem, mercurius ſuam naturam retinet, ille eſt immutabilis, niſi quod aut in igne quieſcat & amicabiliter cum eo gaudeat uti Geber loquitur, aut in totum avolet, Nam in partes diverſas dividi non poteſt ſed eſt homogeneæ naturæ uti Sennertus loquitur, per ſulphur ipſi adjunctum natura ejus non mutatur. Et aut cum pinguedine aliqua aut cum ſulphure, quod eſt pinguedo coagulata, conjungatur, idem eſt. Aqua quando cum ſacharo conjungitur quoad eſſentiam non mutatur, levi negotio ab illo deſtillatur ſalva utriusque eſſentia, ita & Mercurius qui eſt aqua viſcoſa Geb. ſumm. perf. cap. xxx. & ſulphur quodcunque, quod eſt oleoſa quædam pars, non per talem cinabarinam præparationem intimius combinantur. Combinatio enim hæc non fit per fermentationem, ita ut nova inde forma reſurgat, quemadmodum in Theriaca videmus, ſed tantum per duorum principiorum miſtionem, quorum neutrum alterum immutat alterum, ſed ſuam naturam retinet. Arſenicum etiamſi per ſublimationem cum ferro aut cupro conjungas, non idcircò naturam amittit ſuam, quoniam hæc combinatio eſt tantum mixtio, ſalva utriusque natura, ideoque in venenatis rebus, aliarum rerum propoſita combinatio nihil probat, quarum alterum in bonitate adjumento eſſe poteſt. Mercurius autem quamdiu eſt volatilis eſt fumus venenatus, quod aurifabri experiuntur, per ſulphur autem aliquod volatile ejus natura non corrigitur.

Ad (2.) Reſpondeo me ſulphur antimonii ut & commune multis elogiis prædicare, ea autem non eſſe tanti ut mercurii in radice connatam malignitatem corrigant, Aliàs in Antimonio duplex eſſe ſulphur conſtat, alterum flavum & combuſtibile ſimileque vulgari (vid. Schröd.) & tenuitate à

vulgari

vulgari diſtat & ſubtilitate, alterum meliùs & propius ad metallicam naturam accedens, excellentiſſimas habet facultates, præſertim ſi cum ſuo mercurio conjunctum maneat, amboque in igne gaudeant (utor verbis Gebri) oder daß ſie werden wie Zinober-Ertz/ utor verbis Baſilii in curru triumphal. Hinc Riverius in Arcanis An. 1679. Lugduni editis propius accedit ad philoſophorum cinnabarim, in trochiſcis ſuis antiepilepticis. Ubi ipſam ſubſtantiam Antimonii fixam beneficio mercurii ſublimati ex capite mortuo ad parietes retortæ elevat, mercurio abeunte, utpote qui tantam ignis vim tolerare non poteſt. Verum itaque ſulphur antimonii rite præparatum, nequaquam rejicio, ſed exinde mercurius à maligna ſuâ naturâ nondum eſt liberatus; Antimonium tamen illud laudo quod exquiſitiſſima præbet remedia, quod è mineris auri eruitur, hujus enim mercurius cum auro ex una radice & ex uno ſtipite provenerunt uti Baſilius loc. cit. dicit, de fratre plumbi antimonio vulgari jam nihil dicam.

Ad (3.) Reſpondeo. Si accuratè deſtillatio perficiatur cum calce viva, quod ego Colbergæ olim expertus ſum, maxima quantitas mercurii iterum colligi poteſt, ſi vaſa accuratè ſint lutata atque recipiens collo retortæ accuratè reſpondeat, itemque recipiens ſit plenum aquâ usque ad collum retortæ, nam mercurius eſt immutabilis, neque ſulphur comitem ſuum infidum retinere poteſt, neq; extra corpus neq; in corpore.

Ad (4.) Mercurii natura nequaquam per ſulphur neque per attritionem, neque per ſublimationem mutatur, nam ſulphur antimonii retinet ſuam naturam, itemque mercurius, atque vinculum illud non figit mercurium, ſed ambo in igne avolant. Et ob hanc cauſam, plurimi autores hoc animadvertentes, de fixione cinabaris cogitarunt, & inde arcana ſua (ut putant) elicuerunt. Deinde vinculum illud ſulphuris non mutat naturam Mercurii, nam Mercurius

inde

inde deſtillatus eſt ejusdem cum communi mercurio naturæ, extra vinculum & in vinculo.

Ad (5.) ſi cinabaris ſingulis diebus ad ℈j. exhibeatur nullum eſt dubium, quin ſalivationem promoveat, quoniam mercurius in cinabari adhuc eſt volatilis, & hac ratione luem veneream curare poſſet, de qua non eſt quæſtio, ſed an epilepſiam arceret, an potiùs procuraret, mea erat propoſitio; nam nihil magis in lue venerea timendum quàm convulſiones à medicamentis mercurialibus. De quâ Sennert. capite de curatione luis venereæ per hydrargyrum. Sed raro doſis illa ab Autoribus exhibetur, idcircò quidem in corpore aliquid movent ſed nihil promovent, & idcirco potius nocent. Et hac ratione etiam reſpondetur ad

(6.) Cinabarim Antimonii, ratione mercurii adhuc volatilis, infeſtam eſſe nervis æq; ac mercurius dulcis, & mercurius in cinabari æquè ac in mercurio dulci eſt volatilis & quando intra corpus aſſumitur, iterum fit ſui juris, imò etiamſi extra corpus cum ſulphure & pinguedinibus extinguatur, & corpori illinatur à magnetica vi, & attractiva intra corpus rapitur, relictis reliquis ſociis, imò quod magis mirandum, etiamſi in cingulo corpori adaptetur, quod Colbergæ cum morte infantis epilepſia exinde extincti experientia teſtata eſt, dum Chirurgus pediculorum abigendorum cauſa mercurium, ſulphure & pinguedine extinctum applicaret in cingulo. Idem & alii Infanti contigit dum in cruſta lactea idem tentaret Chirurgus. Relinquo itaque cruda hæc principia & cum Paracelſo dico: Sulphur Solis igitur cum mercurio Lunæ philoſophico, junctum artificio, cur non cinabaris erit. Hæc eſt mea ſententia. Salvâ ſententiâ aliorum.

[*D. Dan. Crügerus.*]

Ad Obſervationem IV. hujus Anni, quæ inſcribitur:

Calendarium ſauciatorum perpetuum.

INſignis locus habetur apud *Illuſtrem Boyle experim. 18. de vi elaſtica aëris p. 51. ſ.* ubi hæc: *Qui vulnera aliquando & contuſiones ſunt paſſi, ſæpe lamentantur dolores; unde quaſi certo portento, magnas in aëre mutationes affecti præſagiunt, ſanis interim & robuſtis corporibus nihil ejusmodi in ſe perſentientibus.* Poſſe hinc probari vult *Boyle*, veriſimile eſſe, quod *ipſi etiam athmoſphæræ, non deſint quaſi fluxus & refluxus plane admirabiles;* aut ſaltem, quod varias patiatur permagnas & repentinas, ſecundum altitudinem ſuam, aut denſitatem mutationes, quarum tam cauſſæ, quam & ipſi effectus, incautos nos, atque nihil ejusmodi ſpeculantes prætereunt. Quæ, in quantum opinioni noſtræ conformia ſint, videatur in ipſa obſervatione.

[Oribaſ.]

Ad Obſ. XCIII. Ann. III. Dec. II.

De

Cura febris tertianæ per terrorem.

CUm in *Curlandia* verſarer, ſæpe numero triplici modo vidi abactas intermittentes, (1.) *per improviſum terrorem:* (2.) Indigenæ Ruſtici ab antiquis & Ethnicis temporibus balnearum amantiſſimi, quæ ipſis ſunt ſacræ, & plerumque ad rivos & flumina exſtructæ, quum febricitant, ſudatorium adſcendunt, & largiſſimè in æſtu ſummo, quem inconſueti cum ſuffocationis periculo ſubeunt, ſudant, mox illinc prorumpentes, vel æſtatis tempore in rivo ſe ad collum uſque abſcondunt, vel hyemali tempore toti nudi in nive volvuntur; mox æſtuarium rurſus ingrediuntur, ſudant, refrigerantur, idque tertium faciunt, & plerumque à febre liberantur. (3.) Vidi Dominos aliquos febricitantes ſervos flagris ad uſque ſanguinis profuſionem & animi deliquium cæcidiſſe, profligata ſic febri, *ut non ſolum in re venerea, verum & febrili conſtitutione ſit flagrorum inſignis uſus.*

[Oribaſ.]

APPEN-

APPENDIX
AD
ANNUM SEXTUM
DECURIÆ II.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
NATURÆ CURIOSORUM
In Germania.

NORIMBERGÆ,
ANNO M.DC.LXXXVIII.

CONTENTA APPENDICIS
Anni VI. Decur. II.

1. D. Chriſtiani Franciſci Paullini, Imperialis Academiæ Curioſorum ARIONIS, Obſervationes Medico-Phyſicæ, Selectæ & Curioſæ, variis antiquitatibus Hiſtorico-Germanicis bonâ fide interdum conſperſæ.

2. Jacobi Grandii, Medici, Philoſophi, & Anatomici de כָּחַל, ſive Stibio, ejusque uſu apud antiquos in re Coſmetica, Diſſertatio per Epiſtolam, In cujus exordio obiter de Aqua Nilotica, deinde de Stibii mentione in ſacris litteris, & de Fucorum materia diſquiritur.

3. Joh. Jacobi Heinrici, Phil. & Med. Doctoris Argentinenſis, S. R. I. Acad. Nat. Curioſ. Arionis IIdi, Epiſtola ad Illuſtriſſimum Virum Robertum Boyle, de Variis Aëris Rarefactionem Menſurandi modis noviter repertis.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI,

Imperialis Academiæ Curioſæ ARIONIS,

OBSERVATIONES MEDICO-PHYSICÆ,

SELECTÆ & CURIOSÆ,

Variis Antiquitatibus Hiſtorico-Germanicis bonâ fide interdum conſperſæ.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXVIII.

VIRIS
VIRTUTE, DOCTRINA, ET GLORIA EMINENTISSIMIS,

DOMINO

D. LUCÆ SCHRÖCKIO,

Luc. fil. Sacræ Cæſar. Majeſt. Medico & S. Palatii Lateranenſis Comiti, Illuſtris ſemperq; Liberæ Reip. Auguſtanæ Phyſico Ordin. Curioſorum Directori & Adjuncto, CELSO &c.

DOMINO

D. GEORGIO FRANCO,

C. P. Cæſ. Electoralis Acad. Heidelbergenſ. Pro-Cancellario, ſuæ Facult. Seniori, & Prof. Primario, Diverſor. Elect. & Princip. Archiatro, Curioſorum ARGO &c.

DOMINO

D. SALOM. REISELIO,

Sereniſſimi Ducis Würtenbergico-Stuttgardiani Conſiliario & Archiatro Splendidiſſimo, Curioſorum AMPHIONI &c.

Dominis, Fautoribus, & Collegis ſuis magni ſemper æſtimandis

alterum hunc obſervationum faſciculum exhibet

ARION.

Christiani Francisci Paullini Curioſorum Arionis OBSERVATIONES MEDICO-PHYSICÆ.

I.

Sudor pedicularis poſt mortem.

ADam PUTREDO, & *filius hominis* VERMIS! *Job.* XXV. 6. Hujus oraculi ego memor, ut vivam memor lethi, i. e. *Vanitatis* & *Æternitatis*. Tandem enim cum lucubratiunculis meis in *pulvere* dormiam, XXI. 26. *tinea* ſubter me ſternetur, & *operimentum* meum erunt *vermes*. *Eſa.* XIV. 11. Sat vixi tamen, & benè vixi, vivamque in æternum, modò à *Verme* illo, *nunquam moriente*, Dei gratia me exemerit. *Eſ.* LXVI. 24. *Marc.* IX. 44. Crebriùs equidem longa iſta, cui famulamur, Ars pias parturit meditationes, nunquàm verò feliciores, quàm ſi *Pathologiam animatam*, optimam illam portiunculam, lachrymas inter & ſuſpiria languentium catè ruminor. Ut igitur prologus & clauſula obſervationum noſtrarum, quas ſuperiori anno audax peperit crena, fuêre *vermes*: Sic eâdem facie jam prodibimus in ſcenam. Nullum enim firmius, nullum certius, nullum pulchrius πανσοφίας axioma, quàm bellum iſtud Jobæum: *Adam* (homo) PUTREDO, & *filius hominis* (Adami) VERMIS! De ſudore ad *quartum* usque *diem* poſt *mortem* vide memorabilem hiſtoriam D. *Ledelii* in *Decur. I. Ephem. noſtr. Curioſ.*

Ann. III. obſ. 83. quem etiam in infante notavit Excell. D. D. Frommann / Archiat. & Profeſs. Saxo-Coburg. Præceptor olim meus fideliſſimus, in eadem *Decur. Ann. VI. Obſ. 185.* Georg. Donnerwald / ruſticus *Albaccenſis*, ad *nonam ferè horam* poſt mortem *cruorem* ſudavit, ſed, notante Nobili *Mauritio* à Lohren / Aſceta Corb. (quem citat *Meinharti* à Lüchtringen / ejusdem Imperialis Collegii Capitularis, in *mirabilibus* ſuis ad An. MCCIX. *Diuis miſeram traxerat vitam* cachecticam, ut, *ad leviorem quoq; corporis commotionem*, (ὀρθοστάδιος adhuc;) ſudorem *exantlaret* rubrô *colore tinctum*. Et addit ille: *mortuum tandem eſſe inter* ſudorem, *quem medicamentô* fortiori *provocârat.* Prudenti pauca! De *Franciſco Xaverio* narrat *Brev. Roman. noviſſimè edit. Mogunt.* 1676. in feſto ejus d. 2. Decemb. cadaver illius, vivâ calce per multos menſes bis obrutum, ſed penitus incorruptum, odore & *ſanguine* manâſſe. Ante biennium in cadavere Domini *Mich.* Krummbügels / Cameræ Guelferbyt. Conſiliar. Amici noſtri, *ſudorem* quoque obſervavimus, & fortè etiam alii. Sic *fluxum menſium* poſt mortem notavi *Slagelosæ* in Dania. Etenim *Petri Olai* filia, XVIII. tunc annorum, ipſis diebus canicularibus, inſtante menſium fluxu, cum ſociabus ſuis, die quôdam Dominico, ad *largum* usque *ſudorem*, choreas in horto parentis duxerat. Hinc ſanguis calidior acriorque factus, præſertim in puella valde bilioſa, impetuoſius ſequente nocte prorupit. Tentantur, more plebejo, varia, ſed ſine ſucceſſu. Tertiô demùm die circa quintam veſpertinam vocatur *Cortnummius* noſter. Sequor Virum: ſed circa octavam puellam offendimus extinctam, cujus è pudendis *ſanguis* adhuc largiter fluebat ad *binas ferè horas*, parvâ interdum morâ datâ. Dedimus etiam exemplum ſudoris *Verminoſi* in *Decur. I. Eph. Curioſ. Ann. VI. Obſ. 3.* quam repetiit Exc. D. D. *Bonet.* in *Med. Sept. collat. lib. III. Sect. XVI. c. 15.* quamque aliâ eximiè illuſtravit Cl. D. D. *Schmidius.* Phyſ. *Gedanenſis* Primarius, *Dec. I. Eph. Cur. Ann. VIII. obſ. 85.* Adde, ſi placet, *Breviar. rer. memorabil. Iſib. ab Amelunxen* à *nobis edit.*

bis edit. num. 4. & *obſ. noſtr. Med. Phyſ.* Ephem. ſuperioris anni annex. *num. 84.* Sed jam diu ante nos *Henr. ab Heer obſ. 23. ſudorem* cum *pediculis ſanguineum* notavit. De tumore, *pediculis* pleno, vid. D. D. *Crügeri obſ. 13.* in *Dec. II. Eph. noſtr. An. IV.* cum doctiſſimo ſcholio Ampliſſimi *Celſi* noſtri. De *ſtruma* verò *verminoſa* & *pediculari* diximus in *obſ. noſtr.* num. 4. *Stephan.* Bachfeld / ruſticus Gadelheimenſis, Vir malæ vitæ, diu lecto affixus, miſerrimè vixit. Cùmque à nemine vel auxilium, vel levamen amplius ſperandum foret, auctô mœrore & cruciatu, tandem exſpirat. Erumpit ſubitò *fœtidus* è cadavere *ſudor*, in quo *quàmplurimos pediculos albicantes* notârunt domeſtici. *Malæ vitæ virum* vocat eum *Meinhart.* Et talis licèt non fuerit, tamen in *corruptiſſimis humoribus ſcorbuticis* hæc, & hujusmodi animalcula naſci potuiſſent, quale exemplum affert Cl. *Möllenbrocc.* Curioſ. *Pegaſus I.* in erudito ſuo *de arthritid. vaga ſcorbut. tract. cap. 3. p. m. 36.* Adde *Borell. C. I. obſ. 20.* Quàm facilè enim *ovula* ac ſeminia inſectorum in nos transferantur, ultrò fatebuntur omnes venuſti Artis alumni. Et da mihi, quæſo, cibum, cui non aliquid *vermium* admixtum ſit. Beatus qui credit, beatior, qui cautè declinat, beatiſſimus verò, qui conſiliô ac induſtriâ examen iſtud *animatum*, verè inviſum, ocyùs ac longiùs averruncare didicit. Næ, hoc qui fecerit, is mihi Philoſophus erit perfectè ἰατρὸς, & magnum ſalutis humanæ aſylum.

II.

Mentula ſummum in paſſione hyſterica ſecretum.

NArrat D. D. *Schenck.* Prof. olim in inclyta Salana, *Lib. I. Exercit. Anat. Sect. II. c. 34. p. 628.* cum *Polluce* noſtro Curioſo, D. *Garmanno*, Amico & Collega pl. colendo, *Lib. I. de miracul. mort. Tit. XI. §. 3. p. 101.* ex *Linſchotto*, Caffres Æthiopiæ populos, ad oram maritimam, quæ ad caput bonæ ſpei

porrigitur, invicem variis bellis occupari: victores victis & cæſis *pudenda* reſcindere, quæ reſecata Regi, in reliquorum Procerum præſentia, offerunt his moribus. *Pudenda* in os aſſumunt ſingulatim, atque ad Regis pedes ea exſpuunt. Rex collecta & ſublata in regium munus Victori reſtituit, qui Victor *filo connexa* pro *monili* ſponſæ, ſeu uxori ſuæ, *de collo* ſuſpendit. Sponſa hôc habitû incedens in tantum attollitur, ut ſe vel totius mundi Reginam, vel *aureô vellere* inſignem, credat. Pro certo mihi relatum eſt in nobili quadam confœderati Belgii urbe, feminam, laudabilis vitæ, & honeſtæ gentis, ex inaudito erga defunctum maritum amore, cum quo amiciſſimè, quamvis in ſterili conjugio ultra XVIII. annos vixerat, *membrum*, quô Vir fuerat, nemine ſciente, ei abſcidiſſe, & inter pretioſiora ſua, *argenteæ pyxidi* incluſum, ſanctè cuſtodiviſſe. Senior tandem facta crebriùs paſſa eſt *dolores hyſtericos*, ad quos profligandos cùm neſcio apud quem ſingulariter commendatum reperiſſet pulverem de *priapo cervino*, ſubitò rata, rariorem ſibi in ſcriniis eſſe theſaurum. Fecit ergo periculum, & *raſuram mentulæ maritalis* in vehiculo ſumſit, præſentiſſimo cum levamine. Tentavit ſæpius, nunquam infeliciter. Confluunt aliæ mulierculæ, in eadem navigantes navi, & ſemper diſcedunt reſtitutæ, ut hoc remedio tandem celebrem ſibi pepererit famam. Poſt obitum tandem arcanum hoc ab ipſomet ejus fratre detectum eſt, uti mihi Vir fide digniſſimus, rerumque naturalium Curioſus indagator, juratò aſſeruit.

III.
Colica plumbea.

DE *aurea colica* rarius exemplum habet Illuſtris & Emeritus Acad. Imperialis Curioſæ Præſes, D. D. *Fehr*, Promotor meus Venerandus, *Cent. III. epiſt. Bartholin. 69.* & Curioſus *Borell. C. IV. obſ. 25.* Adde Scholion *Schröckian.* ad *obſ.*

Mel-

Helvvig. 62. quorum tamen nulli mortem intulit. Sic impunè devorârunt *Solem.* Plebeja mulier in *Stormaria*, ſuasû barbitonſoris, dederat filio ſuo XXI. annorum globulum *plumbeum* Mecur. illitum, ad deturbandos & enecandos *vermes*, at infauſtô ſucceſsû. Lapſus enim ille in ſæviſſimam & funeſtam *colicam*, cum magna *phrenitide* conjunctam, ſicque vitam cum gemitu, & ſummô cruciatu, miſit ad umbras. Felicior iſta femina apud Dn. *van der Wiel cent. poſt. part 1. obſervat. 18.*

IV.

Hydrops ab ovo.

IN Monaſterio *Kaminada*, quod *Frideruna* cum ſorore *Imma* conſtruxit, Kounrat verò Rex in manum *Guicboldi*, Optimi Parentis, liberaliter tradidit, ſoror noſtra *Modeſta de Kraynfeld, hydropicæ* diu ſimilis, proque tali ab omnibus in vicinia, fruſtrà tamen, curata, ſiquidem quotidiè in ſtatum deteriorem collapſa. Venit tandem pauperculus ruſticus, & pollicetur ſanitatem. Illa, conſentiente Abbatiſsâ, ſumit, quæ dederat, pharmaca. Quibus verò ſumtis, intolerabiles ſenſit dolores, & terribiles *convulſiones.* Tandem, miſerante Domino, paululùm cœpit quieſcere, & meliùs ſibi haberi viſa. Quatuor abhinc horis ineffabili cum cruciatu ejicit *globulum pituitoſum*, ſat durum, qui accuratiùs inſpectus *verum* exhibuit *ovum*, figurâ & magnitudine *ferè anſerinum*, quod fractum intolerabilem efflavit fœtorem, inque eo *multi* reperti ſunt *vermes piloſi*, quos cum habitaculo ſuo conjecêre in Viſurgum *Meinhart.* *Kaminadenſe* Monaſterium adhuc ſitum eſt in ripa Viſurgis propè *Bodennvverderam*, Diœceſ. olim *Mindenſis*, in quo Virgines vixêre ſub regula & habitu Benedictino. Et licèt *Cyriac. Spangenberg.* putet *L. I. Chronic. Schaumb. c. 4.* *Brunonem* à *Salingleben*, Epiſcopum Mindenſem XV. An. 1046. hoc cœnobium fundâſſe & conſecrâſſe,

quod

quod poſterius etiam aſſerit *Krantz. IV. Metrop. 21.* & *Hamelmann. L. I. Chron. Mindenſ.* Contrarium tamen habet *Meinhart*, idque clariſſimum eſt ex literis dotationis hujus Eccleſiæ, confirmatis à *Conrado*, Rege Invictiſſimô, Merſenburgi, recognoſcente eas *Odalricô*, Cancellariô, Vice *Arbonis* Archi-Capellani, (i. e. Archi-Cancellarii) An. 1024. Indict. VII. VI. Id. Febr. ubi expreſsè fit mentio Dominæ *Friderunæ*, Venerabilis Abbatiſſæ, ejusque ſororis *Immæ*, Comitiſſæ, quæ, adjuvante *Gerone* Comite, id conſtruxêre Monaſterium, dantes eidem omnem hæreditatem ſuam. Etenim An. 1024. Conrad. II. Imperator hoc cœnobium in ſuum Mundiburgium ſuſcepit, & quidem petitione *Sigeberti*, Epiſcopi Mindenſis, qui An. 1036. deceſſit. Falſa itaque *Spangenbergii* aſſertio. Quid? quod An. 1004. Henricus Imperator idem in protectionem ſuſcepit Magdeburgi. Cujus veſtigiis inhæsêre Henricus II. An. 1016. Goſslariæ, & Henric. III. An. 1039. ibidem. Notandum etiam, *Brunonem* iſtum nequaquam fuiſſe ex gente *Salinglebiana*, ut *Kranz. L. VIII. Saxon. c. 26.* & *L. III. Metrop. c. 47. Chytr. L. I.* & *L. II. Saxon.* cum *Spangenberg. L. I. Chron. Schaumb. c. 4.* volunt, ſed *Santerslebiana*, ſecundùm *Hermannum de Leerbeck* in *Chron. Comit. Schauenburg. p. 7. Meibom. in not. ad idem p. 45. ſeq.* & in *Chronic. Walbeccenſi p. 9.* ac *Erdwin Erdmann* in *Chron. Oſnabr. MS. Salinglebii* à Salingis, ſeu Saliis, i. e. Francis orientalibus, ad Salam habitantibus, ortum ſuum trahunt. *Santerslebiorum* verò in Diœceſi Mindenſi quondam duo inprimis celebres fuêre *Bruno* & *Adolf.* Ille factus Conradi II. Imp. *Cancellarius*, poſteà Epiſcopus *Mindenſis*. Hunc idem Cæſar fecit *equitem auratum*. Hujus conſiliô & induſtriâ crebriùs fauſtè utebatur *Sigebertus*, Antipes Mindenſis. Itaque in præmium laboris multa ei contulit bona, præſertim montem, quem adhuc ab *urticis* vocant den Nettelberg / in quo, conſentiente Eô, poſteà arx *Schaumburgica* erecta. Oriuntur ergò *Schaumburgici* Comites non à *Salinglebiis*, ſed *Santerslebiis*, ex Archi-Diœceſi

Magde-

Magdeburgica. Hi verò à Comitibus *Walbeccenſibus. Meibom. in append. ad Gobelin. Coſmodr. ætat. VI. c. 53.* Monaſterium Kaminadenſe Conrad. Imp. An. 1147. *Wicboldo*, Corb. Abbati, omnibusque ejus ſucceſſoribus, ob *fidem*, *laborem* & *conſtantiam*, quam ſpeciosè commendat Cæſar, in perpetuum tradidit. Utrum *Modeſta* iſta ſoror ex ſtirpe *Craynfeldia*, ſeu *Kranchfeldia* fuerit, anceps eſt. Utraque tamen clara & nobilis. Ceterùm quæ de *ovo* addidit *Meinhart.* nullus Curioſorum explodet. Canem *oviparum* nobis dedit Dn. *D. Jung*, in alma Viennenſi PP. Collega Curioſ. in *Dec. I. Eph. noſtr. An. II. obſ. 250.* Adde *Stengel. emblem. 58. num. 2.* & noſtram, ſi placet, *Cynograph. Curioſ. Sect. I. c. 3. §. 66.* Mulierem Norwagicam, locô fœtûs humani, *duo ova* gallinaceis ſimillima, excluſiſſe, quorum unum fractum vitellum habuit cum albumine, teſtatur ἀξιόπιςος *Bartholin. C. I. Hiſt. 4.* Simile notavit *Rhod. C. III. obſerv. 57.* Alia, poſt multos dolores, etiam peperit *ovum*, apud Eund. *Bartholin. C. III. epiſt. 27. p. 101.* Vidi ipſemet *ovum*, quod mulier ſub exercitu Ducis à *Mönichhuſen* excluſerat. *Vermes* autem fuiſſe in *ovo Modeſtæ*, facilè etiam credimus, fide aliorum adducti. Vid. *Fort. Licet. L. II. de monſtr. c. 87. Bartholin. C. VI. hiſt. 87.* Veriſſima hiſtoria, quam *Faber Lynceus* in *deſcript. animal. nov. Hiſpan. p. 773.* & Dn. *D. Simon Schultz*, Reg. Polon. & Urbis Thorunenſ. in Pruſſia Med. exercitatiſſimus, Amicus colendus, in *Dec. I. Ephem. noſtr. An. III. obſ. 190.* recitant de *veris* & *perfectis ſcorpionibus*, ac *ſerpentibus*, in *ovis gallinaceis* repertis. Adde, ſi vacat, *Ulyſſ. Aldrovand. Ornithol. L. XV. c. 8. de monſtr. Geſner. L. III. de avium natura*, ſub tit. *Ovor. monſtroſor. Jonſton. hiſt. nat. L. II. de avib. Tit. I. c. 2. ad artic. I. append. I. de gallin. ovis*, & ſchediaſma noſtr. *de Bufone Sect. I. c. 3. p. 84. ſeqq.*

V.
Struma vulvæ.

HOneſta femina, à primo puerperio, ſuprà pubem dolores quosdam, primò obtuſos, per intervalla ſenſerat, quos verò illius negligentia fecit graviores. Enata tandem ibidem *grandis ſtruma*, à qua nihil moleſtiæ, nihil etiam doloris ſenſit unquam, niſi inſtantibus menſibus, & quando maritum ad complexus conjugales vel invitabat, vel admittebat, ut à ſorore ejus poſt obitum demùm, ad *fontem Rhoês*, ſub roſa olim intellexi.

VI.
Lapis pyriformis tuſſi rejectus.

MAtrona quædam Norwagica, (notante *D. Cortnummio*) 57. annorum, jam ab integris annis XIX. diu ferè noctuque moleſtiſſimâ tuſſi conſtanter excruciata & emaciata fuerat. Tandem, neſcio quô medicamentô ſumtô, cœpit *minutos lapillos*, unâ cum tenaci pituita, rejicere, quos demùm aliô die *majuſculi* ſequebantur. Deniq; *notabilis* aliquis, *friabilis, cinericeus*, at *rubris punctulis* eleganter diſtinctus, quem vidi & contrectavi. Forma erat *pyriformis* ut ex adjecto ſchemate vides. Matrona abs illo tempore ſenſim in meliorem ſanitatis ſtatum promota, citra notabilem moleſtiam adhuc quinque ſupervixit annos. Adde, ſi placet, *Borell. C. I. obſ. 67.* &, qui inſtar omnium Tibi erunt, *D. Sachſ.* Curioſ. olim Phoſphor. *in reſponſ. diſſert. de miranda lapid. natur.* ad Dn. D. J. Dan. Major. *p. 99.* Dn. *D. Schröck in Schol. ad obſ. Helvvig. 65.* & *Dec. I. Eph. noſtr. Ann. VII. obſ. 132. cum Schol.* ubi pluſcula & ſelecta hujus rei habebis exempla. Ego ob ſingularem & *rariorem formam* hîc annectere volui.

Fig. I.

VII. Fur-

VII.

Furca tricuſpis in ventriculo lupi.

CONſultiſs. & Ampliſs. Dominus *Johan. Henric. Cöſterus*, U. J. D. & Judicii Aulici, quod *Hildeſiæ* eſt, Aſſeſſor, Vir antiquâ fide & priſcis moribus, Amicus olim honorandus, viderat in itinere ſuo Romano apud Abbatem Ord. Ciſtercienſis *furcellam tricuſpidem* in ventriculo lupi, ob rabiem capti, occiſi, & exenterati, nuper repertam. Manubrium erat ex venuſtiſſimo ebore. Integra omnia adhuc, & nihil immutatum. Ex quo conjiciebant, haud diu latuiſſe in ventriculo, & inde *rabiem* iſtam *lupinam* deduxêre venatores, ſiquidem circa *pylorum* hærebat firmiter ei infixa. Figuram Curioſorum oculis hîc dabimus.

Fig. II.

VIII.

Retentio urinæ multorum dierum, citra moleſtiam, & omne ſanitatis diſpendium, qs. hereditaria.

BEnedictus *Conſtantinus* Bergſchmied / Suevus, Artis Medicæ Cand. digniſſimus, inter varios, ſale doctrinaque conditos, ſermones, quos ultrò citròque mecum cædebat Lugd. Batav. de ſeipſo ſanctiſſimè mihi retulit, ſibi, & familiæ ſuæ paternæ, commune & qs. hereditarium eſſe, ut vix *intra ſex*, imò *octo* aliquando dies, *urinam emittat*, citra moleſtiam, & omne, quod mireris, ſanitatis diſpendium, ſeque nullum planè ſcire gentis ſuæ, qui vel *calculô*, vel *colicâ*, ſeu *ſtranguriâ* laboraſſet unquam. Vegetus ille erat, ſanus, robuſtus, & vividi ingenii homo, rarique candoris, Amicus optatiſſimus. In prandio & cœna *non adeò parcè* bibebat, aliàs verò nunquam.

Fata demùm traxêre eum ad extremos Indos. Quieſcit in urbe *Goâ*, cujus animæ benè ſit!

IX.

Variolæ intra duodecennium quinquies recurrentes.

IN *Islandia* quôvis *vigeſimô* annô *variolas* recurrere, ſcribit Summus *Bartholinus C.III. epiſt. 90.* quod an perpetuum ſit, dubito. Sanctè autem mihi teſtatus eſt in Imperiali *Lubecâ* modeſtus & ſincerus Juvenis, *Joh. Adolfus* Schweinsbeer/ Chirurg. Candidatus dexterrimus, ſe vidiſſe ibidem robuſtum puerum, *bis ſex* annos tunc fortè egreſſum, qui jam *quinquies* variolis correptus, & ſemper à matre, ſolô *Sale fraxini* & *raſ. CC.* in vehicul. dat. fauſtè curatus & ſervatus ſit. *Septies* eas paſſam eſſe mulierem Bononienſem, quæ demûm annô ætatis CXVIII. iis periit, refert *Borell. C. III. obſ. 10.* Idem de Viro qui *ſeptuaginta quinq;* vicibus pleuritide detentus. *Cent. IV. obſerv. 83.*

X.

Memorabile pilorum robur.

RAra Excell. Dn. *D. Olai Borrichii*, Reg. in Acad. Hafnienſ. Prof. Præceptoris quondam honoratiſſimi, *C. IV. epiſt. Barthol. 76.* hiſtoria, de viro quodam, qui *librarum quadringentarum & amplius incudem ferream* villis capillorum occipitii in altum promtè elevabat. Rara etiam illa *Schenckiana L. I. anat. exercit. 8. Sect. 2. c. 34. p. 629.* de juvene duorum de viginti annorum, qui *ſtanneum cantharum*, menſuras cereviſiæ quinque continentem, citra moleſtiam, nec ſine intuentium ſtupore & riſu, ultrà horæ dimidium, *peni* appen-

ſum

ſum circumferebat. Vidit Parens meus in Diœceſi *Wormatienſi* puerum ruſticum, XV. tunc annorum, denſis, robuſtis, prolixis, & nigerrimis capillis conſpicuum, qui *ſtanneam lagenam*, XII. menſuris cereviſiæ repletam, & *capillis occipitii* firmiter annexam, ad dimidium milliare promtè portabat. Vidit idem in Haſſia ancillam, cui ob pediculos, balneator caput raſerat, ſed ecce! *omnis fortitudo ab eo receſſit, & defecit*, ut de *Samſone* legimus *Jud. XVI. 15.* Robuſta enim, & validis lacertis prædita, ne *amphoram* quidem, aquæ plenam, more gentis ſuæ, in vertice poſtea ferre potuiſſet, quod confirmare videtur ſententiam *Lemnii L. IV. de O. N. cap. 8.* Sanè Veteres *funes* ex *capillis* confeciſſe, queîs *tormenta bellica* alligarentur, & *naves* traherentur, notavit *Pauſanias*. Vide Cl. *Becker. Med. Microcoſmic. L. I. c. 1. p. 4.*

XI.

Crux & ſtella in lucio.

ANno 1646. ipsô die S. Joh. Bapt. *Conrad.* Buſch/ in pago Waarth ad Vierram, *lucium* IX. librar. Pond. civil. Patri meo, ceu ſingulari ſuo fautori, vivum adhuc obtulit, in cujus ventre exteriùs manifeſtum *albæ crucis* ſignum, *rubris* punctulis artificioſiſſimè diſtinctum, in *capite* autem *ſtellæ* figura conſpicua erat. Delectatus parens venuſtô Naturæ miraculô, & aliis, qui aderant fortè, ſpectandum exhibuit. Cùm verò languere piſcem animadverteret, ocyùs ſuâ manu exenteravit, & ecce! in ventriculo integra, eaque magna, *anguilla*, ſed mortua, è cujus ventre elegans *ranunculus*, quem à colore dicimus Laubfröſchlein/ in menſam proſiliit. Figuram *lucii* ſubnecto. Vide ſis etiam Dn. *D. Thom. Bartholini C. II. hiſt. 33. de paſſere* piſce crucigero.

Fig. III.

XII.

Delirium prudentiæ & vaticinii plenum.

JOanna de *allio* , (eſt relatio *Meinhartiana*) piiſſima ſoror, cum aliis *Iſenako* ex Cattia ad *montem Ottonis*, ad dilatandam Eccleſiam, veniens, ſtrictiſſimam amabat vitam, nilq; magis, quàm ſolitudinem, ut diu noctuque vel in oratorio, ſeu cella ſua, lachrymans, inque humum proſtrata pro ſe & aliis ardenter oraret. Sed tertio menſe incidit in *Kavma*, in quo tota mutata *mirabilia* patravit. Quæ enim nullam, præter *vernaculam* ſuam, callebat linguam, tunc in delirio, & quidem *matutino* tempore, *perfectè* ac *eleganter* locuta eſt *latinè*, reſpondens ad ſingula interrogata promtiſſimè, integros Pſalmos & Hymnos, uti cantamus in choro, *accuratè* aliquando & *memoriter* recitans, & diſcurrens de rebus theologicis *ſuprà modum eruditè*. Circa meridiem deſiit *parumper* delirare, ſermonemque romanum *hæſitanter* loqui cœpit. Circa veſperas (i. e. tertiam pomeridianam) ſibi melius præſens, ne *verbulum* quidem latinè protuliſſet, omnium, quæ facta erant, ignara. Poſt completorium, (i. e. circa ſeptimam veſpertinam) delirio recurrente, multa muſſitabat & dicebat, quæ nemo adſtantium verò intellexit. Narratur *Hermanno* Prælato: qui veniens, more ſuo, circa veſperam ſecum portabat *Teſt. græc.* quod ante lectum in menſam repoſuit. Hoc conſpiciens *Joanna*, ſubitò arripit, & delirans aliquot capita clarè & perfectè legit cum ſummo ſtupore omnium, quotquot aderant. Inter alia hoc latinis verbis edidit & ſcripſit vaticinium: *Audite ſorores! nos brevî* ex monte *volabimus in* campum. *Ibi requies noſtra & habitaculum. Tunc* columbinæ *fiemus* corvinæ. *Hæc* Joanna *vobis dixit. Audite ſorores!* Ultrà menſem in hoc delirio perſeverans, curatur tandem, ſed ex acceſſione ægritudinis mentalis poſtea moritur. Sic *Meinhart.*) Non capies, mi Lector, quid velit, niſi ſcias acta

ſupe-

ſuperioris ævi. Verùm afflabimus lucem, ut ſingula appareant clarius, & fidem mereantur ampliſſimam. Ne excandeſcas autem velim, ſi prolixiùs aliquando fabor. Hiſtoria ſiquidem delectat. Vivebant olim *Ottbergæ* ad Neêdam, primò ab urbe *Höxaria* lapide, Fratres *Kalendarii*, qui, ex eleemoſynis paſſim collectis, templum, ſeu oratorium, ibi primò ſtruxerunt. At cùm diſciplinâ, uti eheu! fit, proſtratâ, temtisque Bonorum Abbatum Corb. monitis, in luxum & otium prolaberentur, opusque domini ſegniter tractarent, etiam à prædonibus, tunc per viciniam graſſantibus, crebriùs expilarentur, *Hermannus*, hujus nominis primus, Comes à *Daſſel*, à pedis vitio *Claudus* dictus, olim Præpoſitus Eccleſiæ Cathedralis *Merſenburgicæ*, poſtea Abbas & Princeps *Corb. Saxonicæ* ad Viſurgim XXXIII, anno poſt Chriſti natalem 1234. Indict. VII. Prælaturæ ſuæ anno XI. inertes hoſce fucos à latibulis ſuis Ottbergicis, volentes tamen & conſentientes, aliò tranſtulit, bonarumque apicularum alveolos paternè ſubſtituit, vocatis *Iſenaco-Turingorum* in finibus Haſſiæ (non Cattia, ut *Meinhart. vult*,) monialibus nonnullis, cœtûs *Ciſtercienſis*, *Matronis* (ejus encomiô) *probatæ & conſummatæ religionis*, queis bona Fratrum cum Eccleſia *Ottbergenſi*, cujus Jus Patronatus adhuc penes Abbatiſſam *Brenckhuſanam* eſt, liberaliter tradidit, ſperans fore, ut *propter aſperitatem ordinis, & rationabile obſequium, quod talis religio Deo fideliter conſuevit exhibere, locus iſte* (quem Ottonis montem vocat Meinhartus) *meritò queat ſublimari.* In patria mea, quæ eſt *Iſenacum*, princeps olim Monaſterium fuit *Catharinianum*, in ſuburbio *Georgiano* ad ſemitam, am Stiege. Quondam, ajunt, ibi ſteſtiſſe *patibulum*, quo de fures ſuſpenſi, aliique facinoroſi capite plexi. Anno verò 1214 *Hermannus*, Potentiſſimus Thuringiæ ac Haſſiæ Landgravius, Ludovici pii Pater, & S. Eliſabethæ ſocer, per quietem vidit, quaſi omnes ibi juſtè interfecti in vitam reverſi, inque *Virgines* converſi forent, accedere ſimul B. V. & S. Catharin. (quas Patronas ſibi elegerat,) & dixiſ-

dixiſſe: *Tuum erit, Hermanne*, ſacram *nobis hîc condere* ædem, *in qua* Virgines *iſtæ ſerventur, pro præmio à nobis expectabis, quòd propediem Te ad nos translaturæ ſimus.* Dejecto igitur *patibulo*, & translato eodem in montem (quem plebs noſtra den Goldberg nominat,) ante portam *Nicolaitanam*, in famoſo & ſuppliciis olim celebri loco Monaſterium Virginum familiæ *Ciſtercienſis* erexit Landgravius, in memoriam Mariæ & Catharinæ. Ampliſſimum & opulentiſſimum erat cœnobium, quo de in *Hiſt.* mea *Iſenacenſi*, σὺν Θεῷ, latius. Ex hoc *Hermann.* Abbas primam Abbatiſſam *Euſemiam* de *Varila*, (ſeu Vargula) cum aliis ſociabus, *Cunegunde* de *aureo agro*, (Goldacker) *Hilburgi* de *unco*, (Hacken) *Winneka* de *Sanctis*, (von Heilgen/) *Eliſabetha* à *murium rivo* (Meuſebach) & *Joanna* noſtra *de allio*, (Knobloch) Ottbergam vocavit. Omnes ex antiqua & nobili gente in patria mea ſatæ, de quibus Pl. Rev. ac Ampliſſ. Dn. *M. Joh. Mich.* Pfefferkorn/ Superint. Saxo-Gothanus *Tonnæ*, Amicus meus veteranus & ſincerus, in venuſta ſua *Thuringia c. 24.* Vix autem biennio elapſo, loci, minùs tunc commodi, admodum pertæſæ, & à prædonibus vicinioribus miſerè vexatæ, obque alias plures cœli, terræ & aquæ injurias, juſſu *Hermanni* Abbatis, ad templum *Ægidianum* ultrà Viſurgim in campo Brüggenfeld propè *Höxariam* migrantes (hoc enim eſt ex *monte* volare in *campum*) XI. annis ibi piè vixerunt ac religiosè, rigidæ diſciplinæ amantes. Cùm verò cognati, fratres, parentes, & alii temporis fures, crebriùs hîc eas inviſerent, blandis, ne dicam inſulſis, colloquiis bonos earum mores paulatim corrumperent, & omnes earum circulos turbarent, à Zeloſo Hermanno *Brenckhuſium* (Gottesthaal aliàs dicitur) miſſæ, quâ in eremo tutiores erant. Hanc Hermanni fundationem *Henr.* III. Comes *Homburgicus*, Abbas Corb. XXXV. Anno 1278. XV. Kal. Nov. egregiè confirmavit, quem κατὰ πόδα ſecutus eſt *Arnold.* II. Nobil. à *Wulf*, Abbas XLIII. Anno 1405. in vigil. nativit. Chriſti. Cùm verò circa exordium ſuperioris ſeculi venuſta anti-

antiqui Monaſterii facies adeò deformata eſſet, ut cultus Dei neglectus & diſciplina omninò collapſa jaceret, decimæ & bona Monaſterii à peſſimis Adminiſtratoribus dilapidata, vel oppignorata, omnis humilitas & continentia ejecta eſſet, luxu & inſolentiâ prædominante, *Theodoricus* IV. Nob. à Beringhuſen/ Abbas LIII. circa Ann. 1601. totum Monaſterium in integrum reſtituit, dato ei habitu *Benedictino*, ut ex literis *Antonii*, Epiſcopi Vigiliarum, Pauli V. ad tractum Rhenanum Nuncii, dat. Colon. 28. Jul. 1619. plenius vidi. Sed ad *Joannam* noſtram. Hæc tertio menſe (à quo fuerat Ottbergæ) in Kavma incidiſſe dicitur, i.e. ut ego capio, in *febrem ardentem*, in qua tota mutata *mirabilia* iſta patravit. Sanè *Borell. C. II. obſ. 54.* ſimilia affert exempla. Et quid mirabilius illo *Cardani lib. 8. de var. rer. c. 43.* de Italo quodam, qui nunquam in *Germania* fuerat, ac ne per ſomnium quidem *Germanicam* linguam callebat, tamen *germaniſſimè* loquebatur, expulſis verò *lumbricis*, lingua conticuit. Pluſcula, & rariora hujus farinæ exempla è variis Autoribus diligenter collegit *Sennert. L. 1. Prax. P. 2. c. 15. p. 425. ſeqq. D. D. Francus in ſingul. diſſert.* de linguis peregrinis, quæ eſt *in Sat. Med. Contin. 9. habit. Heidelb. Anno 1675.* & induſtrius *Reyes* in *camp. elyſ. juc. qq. num. 27.* Adde *Bonet. L. 1. Med. Sept. Sect. 8. c. 12.* ut de hiſtoria *Joannæ* minimè dubitemus. *Melancholicam* fuiſſe eam, ex vita ejus & tota *Meinharti* relatione facilè vides. Hujusmodi verò homines futura aliquando prædixiſſe, quæ poſtea evenerunt, teſtatur experientia. Ne mireris autem velim, *Hermannum* Abbatem *Græcum Teſtam.* more ſuo, ſecum fortè portâſſe. Zeloſus & eruditus Vir fuit, græcæque linguæ benè gnarus, quam in Collegio Karolino, quod *Oſnabrugi* eſt, olim didicerat. In hujus enim fundatione Karol. M. ſanxit, ut tàm *græcum* quàm *latinum* ſermonem & docerent & diſcerent ſinguli, omnemque adeò Canonicum ſeu Religioſum eleganter *bilinguem* eſſe voluit, teſte *Kranzio l. Metrop. 2. Rolevinc. de ſitu & moribus Weſtfal. L. 2. cap. 8. p. 92.*

Dav. Chytr. L. 3. Saxon. p. 83. Ipſum delirantis vaticinium memorabile & ingenioſum. Ex *monte* enim (Ottbergen) volarunt in *campum* ins Brüggefeld / ex hoc in *vallem*, quàm vulgò Brenkhuſen vocant. Ibi adhuc *requies* earum & *habitaculum.* Hic *columbinæ* factæ ſunt *corvinæ*, i. e. *candidum* habitum, ſeu veſtem, Ord. *Ciſtercienſi* proprium, commutarunt cum *nigro*, qualem geſtare ſolent *Benedicti* Patris filiæ. Hæc *Joanna* dixit.

XIII.
Cor verminoſum.

CRederet aliquis, *cor*, ceu primum vivens, & ultimum moriens, tàm ſanctè ſub umbone Naturæ cuſtodiri, ut aliquam ſaltem exemtionem præ ceteris viſceribus haberet. Sed eosdem patitur manes, & nullo gaudet privilegio, quod Cl. *Mœbius in Fund. Med. Phyſiol. c. 22. p. 280. ſeqq.* cum *Sachſio* noſtro in *Ocean. Macro-Microcoſm. §. 36. & Dec. I. Eph. Cur. obſerv. 31. in Schol.* ſynopticè probavit. Annon D. D. *Johann. Daniel Horſt.* Curioſ. quondam *Phœnix*, Fautor ſincerus, in *Manud. ad Medicin. P. I. c. 1. Sect. 2. p. m. 43.* refert de *verme alato* in corde pueri Confluentiæ reperto? annon *Severini L. de abſceſs. nat. p. 281. anguem bifidum flagelloſum* nobis ſiſtit in lævo cordis ſinu notatum? annon ex relationibus publicis anni 1676. d. 31. Decembr. ſt. n. *Lutetiâ Pariſiorum* accepimus, è Principis cujusdam Galli corde prorepſiſſe *ſerpentem*, & adhuc in eodem viſcere multos alios inventos eſſe *vermes?* D. *David Kellner*, Pract. Northuſanus, in Illuſtri Acad. Julia in ſiniſtro *cordis* ventriculo *ciconiæ* ſex candidiſſimos vidit *Vermiculos*, craſſitie & longitudine aciculam æquantes. Audi porrò, quid factum ſit *Luchteringæ* ad Viſurgim. Alebat ruſticus *ſuem* ſatis pinguem, quæ dolores ſuas interiores crebriori grunnitu, & inſolitâ corporis jactatione, ſubinde teſtabatur. Interim nemo divinare poterat, quid detrimenti

paſſa

paſſa ſit beſtia. Cœpit tandem ſenſim emaciari, cibos pertinaciter faſtidiens. Mactatur ergò. Sed ecce! cum ad *cor* ventum eſſet, *integer* in eo *nidus*, *vermium alatorum* plenus, qui totam ſubſtantiam ejus ferè exederant. Singuli habebant *ſex pedes*, quorum omnes *tribus articulis* bellè & ſubtiliter diſtincti, *longi* etiam ac *alti*, in fine & initio *nigricantes*, in medio verò aliqualiter *rubicundi*: alæ *cinericei* coloris. Caudæ locô trahebant *longum aculeum*, & *proboſcide acutâ* quilibet armatus. *Glückſtadij* monſtrabat mihi A. 1674. lanio *cor bovinum* recens extractum, cui utrinque firmiter adhærebant *bini ſcarabæi cornuti*, quos Schröter vocamus, viſcere non amplius integrô. Et circa *anatis cor* ipſemet olim *puſillum* deprehendi *ſerpentulum*, gyros ſuos mirè facientem. *Hildeſii* in *corde gallinæ* atram offendi *erucam*, tetri odoris. Nuper in *picæ vivæ corde tarmos* quatuor, quos Fleiſchmaden vocant. Adde D. *Bonet. Med. Sept. L. 2. Sect. 19. c. 15. p. 479.*

XIV.

Anſer, cattus & corvus cornuti.

COmpendium Variorum animalium p. n. *cornutorum* exhibui *Sect. I. Lagograph. meæ curioſæ c. 3. §. 3.* Anno 1663. menſ. Majo propè *Itzenhöam* in Holſatia vidi *anſerem* marem, grandem, niveum & animoſum, cui ex capite *parvum cornu acuminatum* natum erat, ut ex adjecta figura vides. In Comitatu *Pinnebergico* alebat vetula quædam *cattum*, utrinque in capite propè aures excreſcentiam habentem duram & *verè corneam*. Sic memini, Sereniſſimam Saxoniæ Duciſſam CHRISTINAM, Dominam, Suſceptricem & Benefactricem meam olim Clementiſſimam, (cujus molliter oſſa quieſcant!) Celſiſſimo Principi, domino *Hermanno*, Landgravio Haſſiæ, inter alia memorabilia retuliſſe, quòd in Superiori Haſſia ſibi quondam oblatus fuerit *corvus* eleganter *cornutus*, ejusque Conjugem Dominum JOH. ERNESTUM,

Saxoniæ Ducem, *palumbum* habuiſſe *unicornem*. Quæ rariora exempla ex mera oblivione in *Lagographia* mea omiſſa ſunt. Fig. IV.

XV.

Sudor urinæ.

VIdit *Salmut. C.II. obſerv. 82.* nephriticum, qui, ſuppreſsâ urinâ, adeò intumuit, ut ferè crepaturam metueret. Dum autem ſudor in toto corpore *urinam* redolens ſubſequeretur, venter etiam ſubſedit. Invitârant *Lugduni* Studioſi quidam, quos inter duo inſignes Med. Candidati, Weſtfalum, hominem rectum, at ſimplicem. Deducitur ad cœnam, ocyùs verò vinô ſepultus in cubiculum. Poſcit adhuc vitrum cerevilſiæ plenum, quô futuram ſitim, vel circa noctis meridiem, vel in aurora, more ſuô, extingueret. Affertur. Abeuntibus demùm omnibus, Weſtfalo jam dormiente, Saxo quidam, effusâ cereviſiâ, vitrum *urinâ* ſuâ replet, idque probè contectum in ſcabellum ante lectum ponit, & diſcedit. Ille circa quartam matutinam ſitiens ſurgit, bibit, lectumque ſuum repetit. Suboritur ſudor copioſus, *urinam* perfectè redolens. Cujus fœtoris tandem pertæſus, linquit plumas, & ſociis ſuis rem ordine narrat. Sic, dolô apertô, canticum iſte factus & fabula vulgi. Cùm in Illuſtri Gymnaſio *Erneſtino* viverem, hoſpita mea, ad accelerandum ſomnum aliquando cubitum itura *cereviſiam triticeam* largiùs biberat, appoſitâ ſtatim à potu puellâ mammæ, in quâ reverà notavimus *ſudorem cereviſiæ.* Memorabile etiam, quod *D. Braun Dec. I. Ephemer. Cur. An. IV. obſerv. 15.* de *cereviſia* è mamma excreta habet.

XVI.

Ex cerebro felino memoriæ amiſſio.

L*Udolf. à Recklingshuſen*, Præpoſitus olim Inſignis cœnobii *Werbenſis*, acceperat à venatoris ſui uxore, in abſentia

mari-

mariti, pro pulvere febrifugo *cerebrum catti ſylveſtris* exſiccatum, quod ad curanda oculorum vitia ille ſibi ſervabat. Sumit Ludolfus de omni periculo ſecurus, duo ferè cochlearia in vino, expectando ſudorem. Sed cœpit multa inſolita contra morem agere, & planè ineptire, cum *tanta memoriæ amiſſione*, ut nec templum, nec panem, nec ſcamnum ampliùs ſuô nomine vocare quiret. In hac miſeria occubuit, referente *Meinharto*. Jam olim quoque *Matthiol. in Lib. VI. Dioſcorid. c. 25.* & *Salmut. C. III. obſervat. 100. fatuitatem* notârunt ex hujusmodi *cerebro* comeſto. *Werbenſe* Monaſterium, ne hoc neſcias, erat olim in Comitatu *Waldeccenſi*, Ord. Benedictini, haud procul *Corbachiô*. Jam eſt deſolatum. Ceterùm recordor hîc ſingularium & verè ſtupendorum exemplorum *memoriæ abolitæ*, ex memoria artificiali in juventute parata, ortæ, in duobus Magnis Viris & S. Theol. Doctoribus, quorum alter eò redactus, ut nominis ſui oblitus omnia ineptè ageret: alter verò in ſenio demûm ABCdarius factus, legere & ſcribere didicerit, & prima Grammatices elementa, ut bonâ fide mihi nuper retulit Pl. Reverend. & Ampliſs. Dn. *Joh. Juſtin.* Keyling / *SS. Theol. Lic. & Superint. Longa-Saliſſanus*, Amicus honoratiſſimus. Adhuc novi in vicinia inſignem & celebrem Theologum, qui, paucos intra menſes, tantum defecit, ut nec orationem Dominicam, nec præcepta Decalogi, ſine inſigni hæſitatione, ampliùs recitare valeat. De obſtinata *oblivione* ex *retentione menſium*, & *venæſectione*, vid. hiſt. *Bonet. L. I. Med. Sept. Sect: IX. c. 2.* Oremus: ut ſit mens ſana in corpore ſano.

XVII.

Quartana in ſomnio curata.

IN *Serapidis* templo non minùs atque *Iſidis* æde ſupplices ægros per inſomnia olim de morborum remediis eſſe commonitos, è *Strabon. Lib. XVII.* didicimus, idq; ὁ Πολυμαθέστατος

 Mei-

Meibomius in aureola ſua diſp. *de incubatione in fanis, Medicinæ olim causâ facta*, habita ſub clypeo *Conringiano* An. 1659. doctiùs & prolixiùs evicit. Memorabile exemplum dabit *Plin. Lib. XXV. c. 3.* & *Q. Curtius L. IX. c. 8.* Novi ego honeſtum Virum & egregiè doctum, *febre quartanâ*, ultrà *triennium*, conſtanter excruciatum, absque omnibus pro deplorato habitum, qui, lethi tandem cupidus, integras ferè noctes, flexis genibus, lachrymas precesque inter, in cubiculo proſtratus jacuit DEO animam commendans. Obrepit aliquando dulcis ſopor. Vidit per quietem ſpecioſam Virginem è Muſeo ſuo venientem, quæ manu eum duxit in pomarium, ædibus vicinum, ubi *herbam cum radicibus* evulſam venuſtula porrexit, dicens: *In hac ſalus tua. Bibe & viceris!* Diu tergiverſans, & parùm æſtimans nocturnum iſtud mentis ludibrium, uti vocabat, retulit aliquando Clariſſimo Viro, Domino *Joh. Georg. Schmidio*, Med. Licentiato, tunc in *Regio* Franconiæ *monte* Phyſico, (à quo hiſtoriam accepi) qui ſeriò monuit, ut virgineum iſtud ſequeretur conſilium, nunquam fortè pœnitendum. Fecit; & ecce! ſenſim reſtitutus ſibi in integrum. Herbam autem, quâ de ſuprà, *aſarum* fuiſſe ſuſpicamur, verum quartanæ ῥιζότομον, licèt *Schmidius* mihi revelare noluerit.

XVIII.
Pediculi alati.

ADmirandum ſanè, quod ex *Diod. Siculo rer. antiq. L. IV.* de acridophagis narrat *Marcell. Donat. L. I. hiſt. med. mirab. c. 5. p. 59.* iis ſcilicet propinquante ſenectâ *pediculos alatos*, non ſolùm viſu varios, ſed ſpecie horridos ac turpes, in corporibus naſci, qui ventrem primò, tum pedes, deinde totum corpus parvô tempore exedunt. Ego ex Ducatu *Weſtfaliæ* olim *Warburgum* ad Dimolam profecturus, offendo fortè ad viculum ſub arbuſto puerum, quem pagani porcis ſuis præfece-

fecerant. Hic miſellus, veſtibus abjectis, cutem antè retròque lachrymans fortiter ſcalpebat, nec in capite manus erant otioſæ. Quæro, cur fleret? annon cernis, ait, turmam hanc circùm caput volitantem? hinc illæ lachrymæ! Accedo propiùs, & unam alteramve beſtiolam capto, quæ me momordit usque ad ſanguinem. Accuratiùs examinatæ erant *ſextipedes* & *nigri pediculi*, ſed *alati*, magnitudine vulgares porcorum pediculos æquantes, qui cum ſuſurro aliquo in aëre volitabant. Rogo: unde acceperit hoſpites iſtos ingratos? à grege, dixit, quem paſco. Siccine ſemper in vicinia hac conſpiciuntur? Non: ſed ſi porci in *fovea* iſta *uliginoſa* ſeſe volutant, ut ſæpè factitant, plerumque hoc examen reportant. Accedens aliquot myriades reperi, quæ, an ſingulis annis ſtatô tempore (tunc circa exodum Menſis Julii erat,) ibi compareant, à moroſis ruſticis expiſcari non poteram.

XIX.
Colica à ſpiritu vini aduſti.

Cl. *Heurnius*, quoties *piper*, aut *raphanum* comedit, paſſus eſt dolores *colicos, ad I. aph. 1.* Novi Studioſum, qui ſumtô, imò vix deguſtatô *ſpiritu vini aduſti* ſubitò idem ſenſit tormentum. Nobilis puella ſimile patitur, ſumtâ *carne ſuillâ*, quâ impensè delectatur. Honeſta femina ſemper ab eſu *juſculi gallinæ* cordis palpitatione infeſtatur, omnia alia liquida, frigida & calida, citrà noxam ingerens. Sic ab eſu frequentiori *cinamomi* eundem affectum notavit in Nobili quodam Cl. *Mœbius L. II. Inſt. Medic. P. II. c 4. p. 157.* ab eſu *malorum* in ſe ipſo Excell. Dn. *D. Sim. Paulli in Botan. quadrip. p. 81.* Jacob. Petz / Amicus meus, tunc annorum 67. ab aſſumto, etiam exiguo, potu cujuscunque *vini*, vel *aceto*, ocyùs patiebatur ἰσχουρίαν. *Stranguriam* notavit *Dodonæus obſ. 48.* à ſolo vino *Rhenano.* Petzium verò noſtrum quodlibet in hanc detruſit ſcyllam; & quò fortiùs, eò citiùs.

XX. Pu-

XX.

Pudendum glabrum, & à pueritia canum, certus ſterilitatis character.

NOvi Virum eximiè doctum, & variis ſcriptis clarum, cujus *pudendum* omninò *glabrum* ſine ulla hirſutie. Hinc perpetuam ei *ſterilitatem* prædixi. Nota etiam mihi nobilis femina, ſummè phlegmatica, cujus *pili circa pubem* ab ipſo ortu fuêre *cani*, & illa in opulento ac ſplendido matrimonio ſemper vixit ſterilis, ultrà XX. annos. Copula puerum *Borelli C. I. obſ. XI.* Mercatoris haud vulgaris conjux Hamburgi Anno 1664. ſub roſa mihi ingenuè faſſa eſt, filiæ ejus, tunc ferè XXI. annorum, venuſtiſſimæ & benè moratæ Virgini, nondum *circa pubem* enatos eſſe *pilos*, unde ſterilitatem catè conjiciebat. Reverſus denuò An. 1674. Hamburgum, inviſi optimam Matronam, quæ ſubitò hiſtoriam hanc recoxit, & de *infructifero* filiæ thoro prolixiùs mihi queſta eſt. Contrà erat ſub Vice-Colonello Monaſterienſi *Nymſio*, Amico noſtro, qui nunc Sereniſſimæ Reip. Venetæ ſervit, militis cujusdam uxor, quæ *crines pubis* geſtabat *infra genua protenſos*, ſi ſoluti explicarentur, quos paupercula ſubindè abſcindens vendebat aliis (vera narro) pro conficiendis *comis adſcititiis*, quas barbarè vocant Parrûqven. De octenni puero, cujus *pubes nigris* ac *denſiſſimis pilis* benè veſtita, vide *Bonet. L. III. Medicin. Septentr. Sect. XXXI. c. 16.* De *hirſuta* mentula ab ipſo ortu, *Borell. C. I. obſ. 58.* De barba ad *genua usq;* demiſſa, idem *Bonet. L. I. Sect. I. c. 5.* Conf. *Barthol. C. I. obſ. 43.*

XXI.

Poëta ingenioſiſſimè ſomnians.

DE *Somnambulis* integros edidêre libellos *Libavius*, *Lemnius*, & alii, qui multa curioſa notârunt. Mirabilis præſertim erudi-

eruditus *Sileſius,* vitæ modeſtioris Studioſus, qui crebriùs poſt noctis meridiem in ſomno ſurgens, preces recitabat matutinas, cantabat hymnos ſacros, aliquando concionem, vel lectam, ſeu nuper auditam, ſine multa hæſitatione repetebat, & demùm in lectum iterum ſe conjiciebat. Vin' *verſus*, quos *ſomnians* in Parnaſſo fudit & cudit, ſuâque manu ſcripſit? agè dabimus eos. Lege & cenſe!

Collegium Planeticum, in nuptiis Cl. Viri Jeſaiæ Schneefelds *publicè habitum.*

I. SATURNUS.

Saturni podex placeat Vecordibus, *utrem*
quid vellas? ſanis florida Virgo placet.
Præclarè factum! næ ſic augetur olympus,
ſic parvus mundus multiplicandus erit.
Flumina nunc lactis, nunc flumina nectaris ite,
flavaque de duro robore mella cadant.
Ver precor æternum, redeant *Saturnia* Sêcla,
fortunet canus Te, Neonymphe, ΧΡΟΝΟΣ!

II. JUPITER.

Jupiter eſt *gelidus*. Verùm nihil obſtat, Amice,
ventilat alatus quippe Cupido focum.
Frigore creſcit Amor, flammeſcit *frigore* ſanguis,
ardens ex ipſo *frigore* nata Venus.
Nunc cape *lac Jovis* & *cerebrum*, bellaria rara!
Sic venit in buccas *aſſa columba* tuas.
Quàm benè *taxilli* cecidêre *Jovis*, tibi *cornu*
fertile *nutricis* * *Juppiter* ipſè dedit.
Non es *ſandalium Jovis*, eſt mihi *Juppiter orbus*,
nî mens in ſano corpore ſana tibi.

* Κέρας Ἀμαλθείας Vid. Nath. Com. Mythol. L. 7. c. 2. p. 604.

Quid quondam lepidus *Junoni* dixit in aurem,
Juppiter, hoc vates neſcio, Sponſa ſciet.
Tu verò nôſti, uxorem quî duxerit illam,
imò *Jovem lapidem* ſingula, *juro*, ſcies.
Fulgeat æternùm tibi *Juppiter* æthere clarô,
ſic *Jovis* & *patriæ* nobile *germen* eris!

III. MARS.

Ventum eſt *ad teli jactum*. Cano claſſica, pro *aris*
atque *focis* Veneris pugna cruenta ſiet.
Dulcia inexperto ſi ſunt hæc bella, ſüavis
experto certè nectaris inſtar erunt.
Lectus, quem cernis, *campus* tibi *Martius* eſto,
an cœcus, dic, heîc *Andabata* eſſe velis?
Elige vel nudus *gymnaſtica* prælia. Verùm
quicquid agis, fac, ut *Marte* tuô facias.
Haud pudor eſt *vinci*, quamvis ſit *vincere* majus,
victorem & *victam* maſcula præda manet.
Sæpiùs, at quid tum? te *Phœbus* cernet amicam,
ut *Martem* Venerem, mane tenere tuam.
Romanâ ſi quis *civem* ſervâſſet in urbe,
illi pro meritis *quercea ſerta* dabant.
Quid patriam debere putas tibi, quando ſubindè
ingenuum civem tu generabis ei?
Nulli igitur (ſiquidem ſtant præmia) parce labori,
tunc calamo Vates *arma Virumq;* canam.

IV. SOL.

Unicus & ſolus *Sol* ſoli ſufficit orbi,
ſic noſter *ſolus* ſufficiet thalamo.
Ardendo *longos* ambo conſumite *Soles*,
ut pariat *Solem* caſta favilla novum.

Solis aquæ ſis inſtar, quamvis mane *tepeſcat*,
ubertim mediâ *fervida* nocte fluit. * *Curt.IV.7.

V. VENUS.

Nunc genio indulgere licet. Venus *ignea* friget,
nî *Bacchi* & *Cereris* ſentiat igniculos.
Fertilis adſpiciat vos ſemper fronte benignâ,
ſeu *ferat*, aut *abigat*, lucida ſtella, diem. i. e. ♀.

VI. MERCURIUS.

Non es *Mercurius*, tibi mens teres, imò videris
infans Mercurius, ſed potes eſſe *triceps*.
E quovis *ligno*, quod tu nunc ſculpis, amice,
Mercurium fieri, dico Poëta, bonum.
Quantis lætitiis tunc tu miraberis ipſe hoc
auguſtum & verè *mercuriale* lucrum.
Sed rectà ut pergas, Sponſam, mi Sponſe, ſequaris,
Hæc inſtar *ſtatuæ Mercurialis* erit.

VII. LUNA.

Carmina ſi *cælo* poſſunt deducere *Lunam*,
inprimis *chymicam*, hanc invideamne tibi?
Intereà quoties tu *Lunæ cornua* cernis,
dic: *à me longum hoc Dî prohibete nefas!*

DE JESU CORONATO.

Cur Jeſum veluti *Vatem* cinxêre *corona?*
optimus in terris ille *Poëta* fuit. † † omnia enim benè fecit.

In eximium Juriſtam, at lucrionem, pauperculo clienti marſupium ingenioſè exenterantem.

Addiderat vetus iſtud *J. U. D.* pro more lucroſus,
quid ſibi *cauda*, rogat ruſticus, iſta velit?
Tandem cum gemitu; nunc, nunc ex ungue leonem
noſcito, *Judæus* ſic, ait, iſte fuit:
O *Juriſta* tuum modò clariùs exprime mentem,
*Das Guth. cur non ſcribis Guth/ * cùm tamen iſtud amas?
Sed me ter miſerum! *J. U. D.* *J. U. D.* bona cuncta voravit,
atra *D. I. U.* nigrum *J. U. D.* mihi Morta fuit.
O fugite hinc, quotquot ſapitis, latet anguis in herba,
J. U. D. Juriſtarum devorat *omne bonum.*

Sapienti ſat! Ego, ob ſingularem raritatem, pauca hæc annectere volui. Plura equidem ſuperſunt. Sed tempori & chartæ parcendum eſt. Tu interim lege, & mirare mecum acutiſſimum ingenioſi *Somniantis* laborem. Quàm mirabilis Dominus in omni opere ſuo!

XXII.

Phthiſis ſanatur Cochleis.

LIcèt *Phthiſicis* eſum *cochlearum* ſeriò vetuerint *Sennert. L. II. Prax. P. II. c. 12. qu. 2. p. 219. Sebitz. de alim. facult. c. 8. p. m. 784. ſeqq. Maſſar. L. 1. Prax. c. 7.* & alii, novi tamen Batavam, quæ à *phthiſi* tota conſumta, àque ſuis & Medicis derelicta, tandem ſub dubia ſpe quæ omni deſperatione potior, per aliquot dies continuò devoravit *cochleas*, & facta denuò eſt ὀρθοστάδια, ut ipſamet mihi *Trajecti* non ſine mentis tripudio retulit, quæque ad ſexennium adhuc fuit ſuperſtes. Remur; pro *oſtreis* ſubſtituiſſe *cochleas.* Audiverat fortè, virginem,

ginem, (qua de *Lindenius L. II. Med. Phyſiol. c. 15. §. 35. p. 698.*) *ſummè phthiſicam*, illarum uſu & eſu, paucos intra dies, ita fuiſſe reſtitutam, ut nupſerit, & feliciter ac frequenter pepererit. Adde Ampliſs. *Tulp. L. II. obſ. 8.* qui ſimile (ſi non idem) recitabit exemplum. Et *Borellus* tabem uſu *melonum* curatam dabit, *Cent. IV. obſ. 7.* Retulit etiam Batava mea, viſam ſibi eſſe *impinguiſſe* ab eſu *cochlearum*. Certè de phthiſico, *pinguior* qui factus, notabilem hiſtoriam collegit D. *Thom. Bartholin. C. II. hiſt. 14.*

XXIII.

Lac Viride.

DEdimus aliquot ſtupendi *lactis*, putà *lutei*, ab aſſumto rhabarbaro, *verè oleoſi*, ab uſu olei olivarum, & *planè atri* in hypochondriaca, ſingularia exempla in *Brev. rer. memorabil. Iſib.* ab *Amelunxen, & Alex. de Inſula num. 34. ſeq. & 43.* Addemus etiam *viride*. Sanctè enim retulit Nobiliſſima ac cordatiſſima Matrona, ex Generoſa ſtirpe *Alefeldia*, ſe noviſſe ruſticam, cujus è mammis *lac viridiuſculum*, idque craſſius, expreſſum ſit. Simile quid habet *River. C. II. obſ. 100. p. 202.* de muliere Monſpelienſi. De pilis *viridibus* vide *Borell. C. II. obſ. 56. & Cl. Bartholin C. I. hiſt. 40.* de ſudore *viridi obſerv. noſtr. Med. Phyſ. num. 17.* Dixit etiam nuper Generoſiſſimus Aulæ noſtræ Saxo-Iſnacenſis Magiſter, Dominus à *Belovv*, fautor meus ſingularis, ſibi olim in Gallia datum fuiſſe *emeticum*, cujus violentiâ non tantùm multi humores *porracei* rejecti, ſed etiam ex univerſo corpore *ſudor viridiuſculus* expreſſus ſit. *Weitzius* noſter, Prof. Soran. *lac* vidit *rubrum* in femina *Dantiſcana*, à largiori uſu *vini ceraſ. nigrorum.*

XXIV.

Ardentiſſima febris ſolâ nive feliciter curata.

ANdreas Feldbaum/ Chirurgus, *ardentiſſimâ febre* in Norwagia olim correptus, & abs omnibus tunc in ſordida caſula aſperrimâ hyeme derelictus, cùm tamen ſibi pereundum eſſe putaret, anceps adhuc experiri voluit remedium, ſaltem ut moleſtias aliquo modo minueret. Ergo ad extinguendum, quô totus ferè combuſtus miſer, æſtum ſitimque febrilem, *nivem*, eâpse nocte delapſam, colligit, & avidè plenâque manu ingerit, fricando eâ quoque manus pedesque. Et, præter ſuam, aliorumque, intentionem & expectationem, ſalvus tandem evaſit, quod ex ore ejus habeo. *Nix* equidem, *tempeſtivè* adhibita, in febribus utiliſſima, quod multiſcius *Bartholinus L. de nivis uſu c.23. p.135. ſeqq.* λόγῳ καὶ πείρᾳ eruditè probavit. Adde Fr. *Valleſii Philoſ. ſacr. c. 61. ad iſtud Prov. XXV. 13. & 25.* Sic Cl. *Lyſerus obſ. 4.* meminit, Centurionem quendam, *febre ardente* decumbentem, & caloris torrentis impatientem, commilitones *acervum graminis virentis* in conclave adferre juſſiſſe, in quo ſe totum abſcondidit, atq; aliquandiu delituit. Animadverterunt ſpectatores *vaporem* confertim è gramine, velut igne ſubjecto, exhalantem. Melius inde habuit, & aliquoties renovatô remediô, non ita multò poſt convaluit.

XXV.

Muſca dyſenteriæ genitrix.

VIſitârat aliquando laudabilis *Guicboldus*, tanquam *Curator*, ſeu *Proviſor* Monaſterii *Herivortenſis*, ſorores noſtras, qui reverſus mirabilem FF. narravit hiſtoriam, memoriâ dignam, quamque ſuâ manû ſcriptam in bibliotheca reliquit.

quit. Scilicet *Catharina de Pleſſe*, proba anima, finitô completoriô, preces adhuc ad Deum in cella ſua fuſura, feneſtram forte habuit apertam, per quam magno cum ſuſurro irrumpit *grandior* aliqua *muſca*, quæ dextræ inſidens manui, acriter pupugit eam. Pulſa. Non diu verò poſt inſignem *Catharina* ſentit *tumorem*, cum magna inflammatione, ut quieſcere nequiverit. Alterô mane ſuboritur *magnus Ventris dolor*, quem variis placare voluêre remediis, licèt fruſtrà, dolores augentur, vires minuuntur, purus tandem excernitur ſanguis. Aliæ, quæ vel inviſerant, vel inſervierant *Catharinæ*, eôdem inficiuntur morbô. Summa: multæ fiunt *dyſenteriæ*, ut Medicus ſanas adhuc vix conſervare, ægrotantes autem ægrè reſtituere potuerit, aliquæ tamen cum *Catharina* mortuæ. Veneficium ſubfuiſſe quis dubitat? moleſtia quidem, at nihil periculi à punctura muſcæ. Erat in vicino pago aliquo tunc *lues hæc* graſſans, ſed nemo mortalium ex eo Monaſterium hoc acceſſerat, ut ſine contagio morbus hic propagatus ſit. Nullus etiam, quod omnes dixêre, in toto oppido eô erat correptus. *Catharina* tamen in urbem eam transplantavit. (*Meinhart.*) Imò, *Guicbolde*, maxima & funeſta pericula à *punctura* muſcæ. Nobilis quidam Neapolitanus in nupera peſte cùm neſcio quid ad feneſtram obſervaret, *crabro* quidam advolans naſo inſedit, & promuſcidis ſpiculo eidem infixo *tumorem* quendam effecit, quô ſenſim creſcente, & intra viſcera ſerpente, veneno, intra biduum contractâ peſte extinctus eſt. *Kirch. de Peſt. Sect. 2. c. 4. p. 247.* Cùm in vicinia tunc graſſatam *dyſenteriam* dicat, utique *muſca* hæc *excrementis* aut *cadaveribus* hominum infectorum inſederit, & contagioſum humorem ex eo ſuxerit, quem facilè in alium transferre potuit. *Dyſenteriam* autem æquè ac peſtem *verminoſam* eſſe, *D. Brand* in Scania nuper notavit. Vid. *Act. Med. Hafn. T. V. obſ. 31. Bonet. L. 3. Med. Sept. Sect. 10. c. 17 p. 567.* Adde, ſi placet, *Cynograph. noſtræ Sect. 4. c. 8. §. 13.* Alius ſolô *calce* cani infecto impacto peſtem acquiſivit; alia ex ſolo *incu-*

bitu

bitu feliſ in lectum. Idem l. c. Ceterùm narrat *Krantz. II. Saxon. cap. 24.* Wittekindum, Saxoniæ Ducem, fundâſſe Collegium in Angaria, translatum poſtea *Herifordium.* Secundùm *Hamelmann.* verò *L. 1. de famil. emort. p. 37.* & *Andr.* Hoppenrod im Stammbuch excuſ. *Argentin.* 1570. Walterus, Comes ab *Hervort*, conſentiente Witekindo, è ſuis bonis id conſtruxit. Secundùm veterem membranam Walterus, cum conſenſu Karoli M. & operâ Witekindi, ceu Ducis Angariæ, A. 792. erexiſſe dicitur, tradito ei toto Comitatu ſuo. Nobiles fuêre Comites *Herifordienſes*, adeò, ut etiam Walterus, præfati Walteri pater, à *Gregorio III.* inter *Principes Saxoniæ* relatus ſit. Amplum ſanè eorum territorium, licèt in viſceribus quaſi *Ravensbergici* conditum. Longè tamen vetuſtiores *Herifordenſes*, & Karol. M. tempore celebres, cùm *Ravensbergici*, demum ſub Ottone orti ſint. *Kranz. L. 5. Saxon. c. 15.* Reverendiſſima ac Sereniſſima Abbatiſſa Herifordenſis, Domina *Eliſabetha*, ex Electori Com. Palat. ad Rhenum familia nata, ipſamet mihi dixit, ſe non alium, quàm *Johannem Walterum*, fundatorem agnoſcere, cujus ſoror *Swala* primùm præfuit, vixitque circa Ann. 819. Juxta *Meibom. append. in Coſmodr. Gobel. Perſon. ætat. VI. c. 47.* ultimus hujus gentis ἄπαις deceſſit, &, conſiliô Karolinô, cœnobium iſtud erectum circa Ann. 790. Æquè *Conrad.* III. in literis de Anno 1147. atque *Frider. I.* de Anno 1152. apertè & conſtanter aſſerunt, *HLuthewicum* duo conſtruxiſſe Monaſteria, unum Monachorum, quod *nova Corbeia* dicitur, ad normam ſcil. *veteris* Corbeiæ, *Herifordenſe* verò Sanctimonialium ad ſimilitudinem *Sueſſionenſis* Monaſterii. Si vera forent, quæ *Erdwin Erdmann*, Conſul olim Oſnabrugenſis, in *Chron. Oſnabr. MS. Kranz. I. Metrop. 40. Lib. 2. c. 17. & Stangefol. L. 2. de circul. Weſtphal. p. 129.* narrant de bonis Eccleſiæ Oſnabrugenſi per *Cobbonem*, Comitem Tecklenburgicum, ablatis, & Monaſteriis, *Corb.* ac *Herifordenſi*, collatis, in quibus locis præerant, *Krantzii* verbô, *homines ſui ſanguinis*, frater ſororque *Warinus* Abbas, &

(ut

(ut ego reor) *Theodrata* Abbatiſſa. Hæc, inquam, ſi vera forent, (refutata tamen à nobis in *Theatr. Illuſtr. Viror. Corb. Saxon. c. 20.*) utique tempore Ludovici, vel *Gundrada*, ſeu *Theodrata*, utraque Cobbonis Warinique ſoror, cœnobium *Herifordenſe* rexiſſet. *Theodratam* enim, ſeu *Theodoram*, Sanctimonialem fuiſſe *Sueſſionenſem*, certum eſt. Aut ergo falſa dixit *Erdmannus* cum ſociis ſuis, vel *Theodrata*, ſeu *Gundrata*, tunc *Herifordio* præfuit. Cùm enim Ludovicus Pius *novam Corbeiam* ad normam *veteris*, & *Herefordienſe* Monaſterium ad ſimilitudinem *Sueſſionenſis* conſtruxiſſe dicatur, utique velut ex *Corbeia gallica* propinquo ſuo *Adelhardo* primùm commiſit *Corbeiam* Saxonicam: ſic etiam, meô quidem judiciô, ex *Sueſſionenſi* Monaſterio deſumtam propinquam ſuam *Theodratam* primùm præfecerit Collegio *Herfordienſi*. Ab ipſis ferè incunabulis id curæ & proviſioni Abbat. Corb. fuiſſe demandatum, ex Synodo habita ſub *Luitberto*, indigno (ut ſe vocat) Maguntiacenſi Archi-Epiſcopo Anno 888. cui quinq; alii Archi-Epiſcopi, cum XIV. Epiſcopis, interfuêre, apertè conſtat. Et *Herimannus*, Comes Lützelburg. quem Saxones novum creârant Regem, quemq; *Sifridus*, Archi-Epiſcopus Mogunt. Anno 1082. in nativitate Chriſti conſecrarat, chirographa Prædeceſſorum ſuorum tàm Monaſterio Corb. quàm Heriford. data Marquardo An. 1083. Goslariæ denuò confirmavit. *Quoniam* (inquit Adrianus IV. in bulla Guicboldo data) *ſorores* Herifordenſis *cœnobii minùs poterant propriis neceſſitatibus pro ſui* ſexus imbecillitate *conſulere*, *ab* antiquis temporibus *accepimus inſtitutum, & privilegiis Sedis Apoſtolicæ confirmatum, ut* Corb. Abbas, *qui pro tempore eſſet*, juxta conſuetudinem antiquam *ancillarum Chriſti*, *quarum negotium* Præpoſiti *adminiſtrant*, *& earum curam habeat, & cauſas, quas illæ agere pro* ſexus fragilitate *non poſſent*, *Corbeienſis Abbas ad earum uſum, Deo adjuvante, tractaret.* In confirmatione igitur Privilegiorum bonorumque Corb. ac Heriford. Frid. I. vocat Wicboldum *Proviſorem & Patronum Monaſterii Heriforden-*

ſis. Datæ literæ Anno 1152. indict. xv. in curia Merſenburg. xv. Kal. Jun. Teſtes erant *Sueno* & *Canutus*, Reges Daniæ, unus Archi-Epiſcopus, X. Epiſcopi, tres Abbates, aliique Principes ſeculares.

XXVI.

Ova in tenebris lucentia.

SUppoſuerat Parens meus *gallinæ candidiſſimæ* XI. ova, ex *nigerrimo* & animoſo gallo concepta. Veſperi aliquando, domeſticis aliis ſtertentibus, catellus ejus *gallinam*, retrò oſtium culinæ ovis ſuis incubantem, fortè offendens, nidô eam expellit, cujus ferociam ut compeſceret Pater, cum lychno cereo ſubitò excurrit, ſed candelabro in ſcalis è manu excuſſô, lychnus extinguitur, progrediens tamen verberat latrantem. Januam verò clauſurus intrat primò culinam, ut felem, ſi quæ fortè lateret ibi, ſimul expelleret, & ecce! *in tenebris* ſplendida *lux*, mirans, unde illa? cùm feneſtra utrinque clauſa, etiam, præter denſiſſimas tenebras, nihil admittere potuiſſet. Circumſpiciens tandem videt *ova* in nido *lucentia* & *ſplendentia*, ut etiam orbes, patinas, aliamque culinæ ſupellectilem, ſat commodè cernere & diſtinguere poſſet. Scribit quoque *Albert. M. L. II. in anim. tr. 3. c. 12.* de *ovo* gallinæ *lucente.* Et *Spleiſtius* retulit *Bartholino* noſtro Baſileæ, *Lampyridum ova* eôdem coruſcare ſplendore. *Lib. de luce brut. cap. 12. p. 210.* Quæ de *gallina candida*, noctu in arbore *lucente*, notârit *Scaliger*, vide *Exercitat. 174.* Sed de hiſce & ſimilibus Naturæ admirandis Illuſtris *Bartholinus* (cujus laudis & orbis idem erit finis,) in ſplendidiſſimis ſuis de *luce animalium* libris omnem complevit paginam.

XXVII.

Stupendus capitis dolor.

DE fonte in medio *Ammonis* nemore, quem *aquam Solis* vocant, refert nitidiſſimus *Curtius L. IV. c. 7.* quòd ſub lucis ortum *tepida* manârit, mediô die cùm vehementiſſimus calor, *frigida* fluxerit, inclinato in veſperum, *incaluerit*, mediâ nocte *fervida* exæſtuârit, quoque propiùs nox vergeret ad lucem, multum ex nocturno *calore* decreverit, donec ſub ipſum diei ortum *aſſuetô tepore* languerit. Ejusdem verè indolis admirandus capitis dolor, quem in Nobili quodam Auſtriaco notavit Vir Ampliſſimus, Dominus *Mich.* Krummbügel / Conſiliar. Gvelfycus, Amicus olim. Scilicet bonus iſte Eques in *auroræ* aliquos, jam ultrà biennium, tolerabiles tamen, ſenſerat dolores, quique tandem, ob conſuetudinem, circulos non multùm turbabant: circa *meridiem* hilaris, ſanus, & ad quævis exercitia promtiſſimus erat. Circa *veſperum* recruduit malum, quodque circa *undecimam* & *duodecimam* nocturnam in ſummo erat gradu, ut, quietis neſcius, aliquando per ſaxa, per ignes, per montes & rura curreret. Demùm circa *quartam* & *quintam matutinam* ſenſim deferbuit, & mitiùs factum eſt, eratque *æſtivô* tempore longè atrociùs, quàm hybernô. Medici cauſam retulêre in *lympham* corruptam, & periodicè magis magisq; ebullientem, ideò *fonticulos* ſuasêre in pedibus & brachiis, nec ſine ſucceſſu.

XXVIII.

Lethalis hæmorrhagia ab aſpectu ranæ.

EDuardus à Rannechßen / Præpoſitus *Schackenſis*, Vir obeſus, & valdè ſanguineus, circa veſperam aliquando in horto obambulans, laſſus tandem, captaturus, quæ ſpirabat, fri-

gidam auram, nudô capite in gramine conſedit, piè meditando. Prætervolat fortè *ciconia*, è paſcuis reverſa, ore tenens magnam *ranam*, quæ verò ad ſonitum bombardæ, eôdem momentô, neſcio à quo in vicinia exploſæ, roſtrô excuſſa decidit in *calvitiem* Eduardi, & ex hac in ſinum ejus. Subitò è naribus perterriti ſanguis *cum ſtrepitu* qs. profluxit, quem nemo ſiſtere poterat, bono Eduardo circa ſequentem auroram extinctò. Fauſtiùs cecidit *gallina* iſta apud *Plinium L. XV. c. 30.* Nam *Liviæ Druſillæ*, quæ poſteà *Auguſtæ* nomen accepit, cùm pacta illa eſſet Cæſari, *gallinam conſpicui candoris* ſedenti aquila ex alto dejecit in gremium illæſam. Intrepidè miranti acceſſit miraculum, quia teneret roſtrô *laureum ramum* onuſtum ſuis baccis. Conſervari alitem & ſobolem, juſsêre haruſpices, ramumque conſeri ac ritè cuſtodiri. Quod factum eſt in villa Cæſarum, fluvio Tiberi impoſita, juxta nonum lapidem Flaminiâ viâ, quæ ob id vocatur, ad *gallinas*: mirèq; ſylva provenit. Ex ea triumfans poſtea Cæſar *laurum* in manu tenuit, *coronamq;* capite geſſit.

XXIX.

Veſica inter vulvam & anum flatulenta.

SCribit *Borellus C. I. obſ. 8.* de tumore *ventoſo* in diſſecto Nobilis cadavere reperto. Ego quid in *Dithmarſia* olim acciderit, ſubnectam. Honeſtiſſima mulier è gravi puerperio ægrè elapſa, ſentit alterô menſe inter *vulvam & anum* parvum quendam *tumorem*, ſibi tamen moleſtum, qui cùm tempore ad magnitudinem *inſignis alicujus pomi* excrevit, & durior factus, greſſus ejus notabiliter impediit. Tandem à cordato chirurgo, affine ejus & compatre, apertus, meros cum ſibilo efflavit *ventos* valdè *ſtercoreos*. Aliam novi, quæ eodem in loco ſingulare habebat foramen, *majuſculi piſi* magnitudine,

ex

ex quo ab ipſa pubertate ordinariè fluxerant menſes. Gravida dein facta, *tenui & pellucidâ* quâdam *cuticulâ* à natura vidit occluſum, quæ verò facilè rumpebatur.

XXX.

Nigra cerebri cruſta.

CHriſtophorus Beerwald / Thuringus, U. J. C. Amicus integerrimus, Anno 1670. in Gallia excedens, totum *cranium* cum *cerebro* intus habuit *nigerrimum*. Una viſentium vox: colorem hunc à *fumo tabaci* ortum, quem tamen nunquam, quod certò ſcio, guſtârat Civis ſincerus. Et quî fumus iſtius herbæ (nubiloſus putâ ille, craſſus & tetræ fuliginis inſtar fiſtulâ expulſus) ad *cerebrum* pertingat? hoc ſanè cum *Primeroſ. L. IV. de error. vulg. c. 33. J. Dan. Horſt. manud. ad Medicin. P. I. Sect. I. c. 1. p. 22. Magneno Exercit. VI. de tabaco §. 14. D. Schröckio in ſchol. ad obſervat. Helvvigii 44.* aliisque rectè ſentientibus, non capio. Potiùs à *fuliginibus hypochondriacis* nigredinem illam derivaverim. Perfectus ſiquidem erat hypochondriacus, & abſolutus melancholicus. Certè in hujusmodi hominibus vomitum, *Binning. C. I. obſerv. 91.* & feces alvi *nigerrimas* picis inſtar, imò ſemen, velut atramentum ſcriptorium, notârunt alii. *Dec. I. Ephemer. Curioſ. Ann. I. obſervat. 63. Exc. Dn. van der Wiel obſerv. rarior. Cent. poſt. Part. prior. n. 16.* Lac & ſudorem *nigerrimum* & maximè acidum *Alex. de Inſula in Breviar. rer. memorabil. n. 43. Schenck. L. III. obſ. 7. Höchſtett. Dec. II. obſ. caſ. 5.*

XXXI.

Periculoſa hæmorrhagia à fœtore menſtruatæ ocyùs cohibita.

HAud procul *à monte gigantum* (Rieſenberg) fons manat è rupe, ad quem ſi propiùs acceſſit femina *menſtruata*,

ocyùs ſiſtere dicitur fluxum curſumq; ſuum. *Zacharias Theobald. in arcan. Nat. c. XI. p. 56.* Puero cuidam Sorano ſanguis *è naribus* magnô impetu fluebat. Perfundunt domeſtici, alterationis gratiâ, manus ejus pedesque *aquâ frigidiſſimâ*, fluxu largiùs manante. Ego ex templo fortè veniens, ad partes vocor. Ingredior, & video puerum ferè agonizantem. Ingreſſa ſimul mecum femina, cognata pueri, tunc menſtruata, & *hircum olens*; quam mephitim cùm perciperet ille, ſanguis ſenſim cœpit *condenſari*, & fluxus *imminui*. Quod cùm *Cortnumio* meo referrem, Ne mireris, dixit, vidi ſimilem eventum. Audi, quid mihi contigerit in *Fyonia!* Nobilis puella in eodem caſu à nullo, nec à meipſo, (quorſum ſimulem?) optatum impetrare poterat remedium, etiam probatiſſimis incaſsùm adhibitis. Venit tandem claudicans edentula, cujus anima fœtebat, quòd cùm ter quaterve, *apertô rictu*, in nares & os puellæ halitum ſuum *fœtidiſſimum* efflaſſet, ſubortô *enormi vomitu*, fons iſte occluſus eſt. Ceterùm praxin plebejam cum affuſione *aquæ frigidæ* minimè probamus. Si enim expendas perpetuam inter calidum & frigidum ἀντιπερίστασιν, cujus ratione ſanguis ſpirituoſus, frigidum fugiens, concitatiori ſemper gradu ad interiora & ſanguinis fontem recurrit, & conſequenter ex ipſis naribus copioſiùs fluit, non ſuaſeris eam.

XXXII.

Memorabilis dextri teſticuli tumor.

FAber ferrarius in Saxonia inferiori Anno 1676. rem cum puella *menſtruata* ebrius habuerat, ex quo impuro ac illicito concubitu alterô die horrendô *dextri teſticuli* tumore correptus, cùm ſæviſſima inflammatione, ventris femorisque, ſiniſtri præſertim, inſigni dolore, cui tandem acceſſit febris quintana ſyncopalis, & jam cœperat teſtis *nigreſcere*. Maligni

ligni quid ſubfuiſſe, quis inficiabitur? itaque, prævio clyſmate, ſubitò dedi hoc ſudoriferum,

℞. Unicorn. marin. crud. & ver. ℈ß,
Pulv. bez. Sennert. ʒß.
Terr. ſigillat. opt. gr. xiv,
CC. philoſ. gr. viij,
Aq. Calend. ℥iij. M.

Quô ſudor egregiè expulſus eſt, cum magno levamine. Dolores in femore compeſcuit hoc linimentum.

℞. Unguent. Dialth. ℥iß.
Ol. Chamomill,
Lumbr. terreſtr. compoſit.
Lil. alb. ãã. ℥ß.
Laud. opiat. gr. iv.
f. c. cer. q. s. Liniment.

Ipſi verò teſticulo hoc applicabatur cataplaſma;

℞. Rad. Althææ ℥ß.
Farin. Fabar.
Fl. Chamomill.
Fol. Scord.
Sem. Lin. & Fœn. gr. ãã. ℥j.
Carv. ℥ß.
Coq. in ſ. q. Vin. & Ol. Olivar. pro Cataplaſmate.

Quô tumor ſenſim imminutus, ſed *durior* factus, quem ſolô *Unguent. Dialth.* inunximus, impoſitô *Diachylô ſimpl.* Intereà corpus etiam purgavimus. Et, ſectâ venâ, dedimus Decoct. *Lign. Guajaci*, quô in aurora interdum ſudores prolicie-bantur. Multum quoque auxilii tulêre diuretica. Parvam denique, quæ reſtabat, duritiem emolliit *Empl. Foreſti de Ammoniac.* Et ſic nos manum de tabula. Quid autem ille? ocyùs ad ignem vetitum accedens, è ſcylla labebatur in charybdin, in recidivam, non quidem dextri, (ut anteà) ſed *ſiniſtri* teſticuli, cum perpetuis doloribus. Cùm igitur magnus

ad

ad hunc teſticulum ſanguinis affluxus eſſet, repuli eum epithemate, ex *Aceto Calendulæ*, & *rubri Idæi*, cum *Aqua Plantaginis* confecto. Repetita potio purgans, cum ſumma εὐφορία. Flatus, qui corpus diſtendebant, evocavimus ſequente clyſmate,

℞. Jur. Gallin. ℔j.
Elect. de Succ. Roſ. ℥ij.
Syr. Roſ. ſolut. ℥j.
Sal. commun. ʒß.
Ol. Rutæ ʒvj. M.

Quô quater optimè excrevit. Poſt horam tamen *dolor* femoris ſiniſtri & teſticuli adeò auctus, ut præ cruciatu nec ſtare, nec ambulare, nec cubare poſſet. Sumtô verò hoc Julebô,

℞. Aq. Fragor. ℥iiß.
Syrup. de Papav. errat. ℥ß. M.

omnis dolor miraculi inſtar ceſſabat. Mane interim & veſperi Cataplaſma ſuperiùs repetitum, additis *ficubus*, quô tumor notabiliter remiſit, & tandem linimentis ac emplaſtris discutientibus prorſus evanuit. Intra annum ferè poſteà nec conjugem, nec aliam, cognovit, ut ſanctè mihi faſſus eſt. Adeò piſcator *ictus* ſapuit!

XXXIII.

Cor bufonis quartanæ remedium.

OBiter dixi *Sect. II. tract. de Bufone c. 4. §. 9. cor bufonis* appenſum commendari vulgò contra *quartanam*, licèt, quô ſucceſſu, tunc ipſe neſciverim. Dixit autem mihi nuper, per urbem noſtram tranſiens, Vir Conſultiſſimus Dn. *Ignatius* Knüffel / J. U. C. Weſtphalus, Amicus ſincerus, matrem ſuam jam à bis ſex annis, *quartanâ* ultrà biennium laboràſſe, & à nemine vel tantillum levaminis, ſeu juvaminis accepiſſe, licèt

longè

longè latèquè Medicos & Medicaſtros, Juvenes & vetulas, lictores & carnifices conſuluiſſet. Tandem veniſſe æditnum paganum, virum ſimpliciſſimum, at religioſum, certamque ſpopondiſſe medelam, ſi pro labore *caballum argenteum Lyneburgicum* (einen Lyneburgiſchen Pferdethaler) obtineret. Quæ gaudii ſpeique plena, non ſimplex, ſed duplum, triplum, quadruplum contrà dextrâ ſcævâque promiſit præmium, modò ex hoc inferno tandem foret redemtio. Exiens ille cepit *bufonem*, captum ſuſpendit, & toſtum parumper in Sole diſſecuit, *corq;* ereptum, ac in ſubtilem pulverem redactum, unâ ante paroxyſmum horâ, in calido vino ægræ propinavit. Non poterat effari, quos illa ſuſtinuerat, cruciatus, è quibus primarius ferè intenſiſſimum & conſtantiſſimum frigus, ad bihorium usque, cum perpetuo & terribili dentium ſtridore. Quô autem elapsô, ſopor obrepſit, & ſaluberrimus ſudor. Sicque tragœdiæ hujus febrilis clauſula in hunc usque diem. Interim, ne neſciret ſagax mulier, an *phantaſia*, ſeu *fiducia* in virum, vel potiùs ipſi *corculo* hanc ſuam ſalutem acceptam ferret, aliis, in eodem luto hærentibus, porrexit liberaliter, & cum optato eventu. In nullo tamen, niſi in ſeipſa, tantos notavit cruciatus, aut frigus, licèt, ſumtô pulvere, plerunque inſtans paroxyſmus fuerit atrocior, quô tamen finitô, febris vel ſpontè ceſſavit, vel longè mitior ac modeſtior facta, ab altera pulveris doſi fauſtè ſublata eſt. Quàm magna! quàm multa! quàm mirabilia! & quàm deſiderabilia Domini opera! *Sir. XLIII. 23.*

XXXIV.

Nyctalopia in partu.

Νυκταλωπίαν *Amboineſibus* popularem eſſe affectum, ſcribit Dn. *Joh. Sigmund* Wurfbain/ Curioſus Indiarum perlu-

ſtrator, in *Itinerario* ſuo, à filio ejus, *Hermete* noſtro Norico, Amicô meô certiſſimô, nuper edito *pag. 47.* cui tamen malo *crudo piſcis hepate*, quem *Hay* vocant, medentur. Generoſa femina, ſed rarioris texturæ, in difficili partu, qui primus erat, in νυκταλωπίαν incidit perfectam, ut interdiu quidem *rectè* cerneret, occidente autem Sole *obſcuriùs* noctu planè *nihil.* Memor obſervationis *Panarol. Pentecoſt. III. num. 49.* ſuaſi, ut *hepar anguillæ aſſatum* diebus aliquot ante cibum ſumeret. Fecit, & intrà menſem omnis conticuit queſtus. Idem præſtare *fel bovinum*, aſſerit Excell. *Bonet. L. I. Med. Septentrion. Sect. XXII. c. 62.*

XXXV.
Roſa in mamma.

HOneſta & formoſa femina, tunc XVIII. annorum, & primùm gravida, in pergula circa veſperam æſtate ſola ſedens fortè obdormiverat. Venit è ſympoſio maritus, Amicus meus ſinceriſſimus. Cùmque dormientem videret dilectam venuſtamque ſuam, furtim & ſuſpensô gradu accedens, joci ergò, *roſam rubram*, inter *mammas*, more ſequioris ſexûs, pendentem, lentâ manu protraxit. Ipſa verò expergefacta & territa cœpit vociferari. Quam ut demulceret, *nudis protractis mammis eandem roſam*, amplexus & oſcula inter, *crebriùs affricat*, & tandem in locum ſuum reponit. Tertiô abhinc menſe parit puellam, in cujus *læva mammilla* manifeſta *elegantis roſæ* delineamenta, ſed *pallidiora*, quæ verò circa annos pubertatis *ſaturatiùs rubuêre*, nunquam tamen magis & floridiùs, quàm *Majo*, ſi ceteræ in hortis florerent roſæ, & tunc ab ebulliente ac acriore ſanguine moleſtum aliquando ſenſit *pruritum.* Manantibus menſibus tota iſta circumferentia *palluit*, quod uterque parens ingenuè mihi dixit. O admiranda & verè divina phantaſiæ potentia, ſoli DEO nota! Noſtra enim curioſitas circa hæc & ſimilia *umbra* in Sole. Lambimus

bimus quidem cum vulpecula vitrum, at pultem non attingimus. Similem hiſtoriam de *figura gammari in mamma*, diximus nuper in *faſciculo primo obſerv. noſtr. Medico-Phyſ. n. 23.* & adhuc aliam innectemus diſcurſui noſtro *de talpa.* Vide interim, ſi vacat placetque, *Caſp. à Reyes camp. elyſ. jucund. quæſt. num. 50. §. 36. Dn. van der Wiel Cent. poſt. obſervat. rarior. part. prior. num. 36. cum Schol. & Eph. noſtr. Curioſ.* paſſim, aliosque quamplurimos, & crede mihi, laudabilem eruditamque eſſe ignorantiam, ea neſcire velle, quæ Summus Magiſter *interiori ſuo ſacrario clauſa eſſe* voluit. *Senec. L. 5. qq.* Potiùs cum *Lucretio*, & mecum,

Admirare *modò*, *nec non* venerare: *nec illa*
inquiras, *quæ ſunt* arcanis proxima, *namq;*
in manibus *quæ ſunt*, *hæc nos* vix ſcire *putandum;*
eſt procul *à nobis adeò* præſentia Veri!

XXXVI.
Aſini temulenti.

SI, juxta monitum Venuſini Vatis *IV. Carm. od 12.* conſiliis *ſtultitia brevis* miſcenda eſt, utique non faſtidies, mi Lector, hunc titulum. De *urſo* ex *cereviſia ebrio* facetam narrat hiſtoriam *Adam Olearius in Itinerar. Perſic. p. 120. edit. Sleſvic. An. 1647.* Mihi olim *Eresbergam* in Weſtfalia profecturo occurrit ruſticus cum *tribus aſinis*, qui mox ad lævam, jam ad dextram titubantes, mox ſuper proprios pedes lapſi, mox, quaſi neſcirent, quò vaderent, ſubſiſtentes, miras *temulentorum* geſticulationes, non ſine cachinno meo, æmulabantur. Indaganti cauſam, monſtrat *Hyoſcyamum album* & *Solanum cum floribus ſuis*, clamans: ecce! *hinc iſta Comœdia!* Pluriesne fit? ita. Quâ arte igitur diſcutis tu auritis ſociis crapulam? ſi ad *Dimolam* venero, videbis. Quamprimùm ſe *balneârint*, greſſus ſuos firmiùs figent. Et ſic etiam erat. Audacter enim

deſcendentes ad ventrem usque, plenô ore bibebant, & egreſſi ſtatim modeſtiùs ambulare cœperunt. Ita homines etiam *ſolâ aquâ frigidâ* ſubitò pepuliſſe ebrietatem, binis exemplis probat *Amphion* noſter, Amicus honorandus, in *Decur. I. Ephemer. Curioſ. Ann. II. obſerv. 217.* Ceterùm de *aſin.* cùm hic fandum ſit, ſubtexam adhuc ridiculam hiſtoriam, in *Thuringia* olim factam. Molitor cum *novem aſinis* in proximos pagos detulerat farinam. Ibi à ſociis ſuis invitatus comparuit, ſivitque auritum intereà gregem extra pagum ad ſepes & publicas vias pabulari. Qui reperientes carduos cæſos, aliudque pabulum, *cicutâ* commiſtum, ſecurè vorant ad ſatietatem. Sub crepuſculum molitor abitum ſimulans, facilè à ſociis detinetur, clamantibus: brevem eſſe viam, & faculam ei præferre Cynthiam. *Aſini* intereà vim *cicutæ* in corporibus ſentientes, omnes in campo, viisque publicis, paſſim concidunt, omni motu ſenſuque privati. Tandem molitor circa noctis meridiem ad ſuos remeaturus, *aſinos*, ut dixi, reperit. Quos cùm dormire putaret, inſigniter flagellavit, at mortuos. Vocantur in auxilium ruſtici. Una omnium vox: *aſinos eſſe defunctos*, & alterô die excoriandos. Tunc demùm indagari poſſe cauſam *repentinæ* hujus mortis. Agè, dicebat ille, ſi mortui, quid cædam eos? jaceant, quieſcant, valeant! Venite, ô mei, remeabimus in cauponam: cras mihi eritis teſtes. Vocantur interim excoriatores, quorum unus: *Vin' ergò*, molitor, *ut detrahamus corium, aut num ſingulos redimere placet* duobus nummis capitalibus? *in noſtra enim poteſtate ſunt.* Dic, quod velis, & factum crede. Ille cum ſtupore & gemitu: en dextra fidesque! dabo, quod vis, ſi revocaveris in vitam. Subridens nequam arreptô flagellô omnes è veterno (maximâ ex parte nunc diſcuſſo) excitat. Stupuêre coloni. O lævæ mentes, ajebat, ecce! hæc *herba* (cicutam monſtrans) in vicinia hac luxurians *ſomni aſinini* effectrix. Ruſtici ſub tilia, more pagano, confluentes, legem condidêre, ut quilibet Paterfamiliâs in horto & agro, ſeu ubicun-

que

que noxiam iſtam plantam offenderet, ocyùs evelleret, nequid detrimenti amplius ab ea caperent homines, ſeu beſtiæ. Adde aliam *Petri Andr. Matthioli in herbar.* ſuo, à D. *Joach. Camerario auct. edit. Francof. ad Mœnum Anno 1600. p. m. 384.* De noxa verò *cicutæ* vide D. D. *Sim. Paulli de febr. malign. §. 82. ſeqq. Kirch. de Peſte* Sect. *2. c. 2. p. m. 203. D. Hellvvig. obſ. 42. cum* Schol. Schröckiano, *D. Harder. in Dec. II. Ephem. Curioſ. Ann. III. obſ. 115.* & ſexcentos alios.

XXXVII.

Vagitus uterinus cum ſudore cruento.

ISibordus ab *Amelunxen* ad annum M. LXXVII. annotavit: mulieris *Brenckhuſanæ* infantem adhuc *in utero vagiiſſe*, & excluſum ſtatim monſtrâſſe *ſudorem cruentum*. *Meinhart. à Lüchtringen in mirabilibus ſuis* ita: Cæcilia Feulin / robuſta mulier in *valle Dei*, audivit *puellam in utero ſuo vagientem, quæ, cùm vitalem aſpiceret auram, largum ſudorem ſanguineum habuit. Quod* malum omen *eſt.* In gloſſa marginali *Chronici Letzneriani edit. prim.* eandem hiſtoriam à veteri manu notatam reperi. Equidem pluſcula *vagitus uterini* exempla, hujusque cauſam phyſicam, dedimus in *Lagograph.* noſtra *Curioſa Sect. I. c. 3. cruenti* verò *ſudoris in cynograph.* noſtra *Sect. IV. c. 8. §. 12.* ut lubens hanc hiſtoriam credam. Cùm verò omnes ſiniſtra inde captent auguria, & fatale *Höxariæ* excidium inde evincere velint, cachinnum mihi movent. Dubium adhuc, an infans *in utero*, an *extra eum* ſudârit cruorem? Anceps etiam, an ſedente *Sarachone*, XIX. Abbate, Corbeienſi, vel potius ſub *Friderico*, Abbate XX. caſus hic contigerit. Ceſpitat quoque *Letzner.* ſcribens: Anno 1054. conditam eſſe urbem *Höxariam.* In literis fundationis *Ludov. Pius* vocat *Höxariam villam regiam.* Fatetur enim, Chriſtianiſſimum Imp. *Karolum*, Monaſterium Corb. in honorem S. *Stephani* Proto-

Martyris Chriſti ſuper *fluvium Wiſerah in villa regia*, in loco nuncupato *dudum Hüxori*, conſtrui ac fabricari præcepiſſe. NB. *In villa regia*, infit. *Villa* & oppidum Gallis ſunt Synonyma. *Geneva* apud *Beſold. in Diſcurſ. IV. de Reip. ſtatu ſubaltern. p. 183.* nominatur promiſcuè civitas & *villa*. Imperialis *Northuſa villa regia* apud *Engelhuſ. in Chron. p. 215.* & *Ulma* à Karol. M. Anno 813. *villa regalis. Cruſ. P. II. Annal. Suev. L. I. c. 7. pag. 10.* à Karolo Craſſo autem *oppidum*. Quamvis enim ſub Ottone M. muris cincta ſit, *Stumf. L. VI. chron. c. 16.* nihilominus tamen longo poſt tempore mòdò *villa* & oppidum nominatur. In fundatione Monaſterii *Alſpirbachenſis* (quam refert editor document. Monaſt. in Ducatu *Würtenberg. p. 238.*) *Rotvvila* dicitur *Villa*, quæ tamen apud Romanos jamdudum nomen *civitatis* & *oppidi* meruerat. *Münſter. L. 3. Coſmogr. c. 320.* In veteri Diplomate Regio hanc vidi ſubſcriptionem. *Gotzlari* è *villa regia* feliciter V. Kal. Maj. Anno 1039. Anno Domini Counradi Imp. Auguſti Imperii XIII. Regni XV. *Hamelia* ad Viſurgim, à vicino fluento *Hamela* ita dicta, ſeu *Hameloa*, vel *Hamelau*, ob ſoli fœcunditatem locique amœnitatem, *Quéèrn-Háàmeln*, à *Quéèrn*, Saxonibus Belgisque *molam truſatilem* notante, ab Ottone, Duce Brunſvicenſi, in lit. Anno 1323. dicitur *Villa*, *Helmoldo L. I. Chron. Slav. c. 43. Villa publica*, i. e. civitas Imperio *immediatè* ſubjecta. *Freher. ad Petr. de Andlo L. I. de Rom. Imperio, c. 16. p. m. 162.* Viden' ergo, etiam *Hüxori* tempore Karoli M. fuiſſe *villam regiam*, ſeu oppidum, ut alibi fuſiùs probavimus. Quæ autem de excidio *Hüxarienſi*, Anno 1630. d. 10. April. facto, blaterant, vana ſunt, & ſibilo, non reſponſo, digna, ſcilicet ſi hunc infantem ejus ruinæ prodromum eſſe velint. Sed cùm caſum hunc in diſſertatione mea de *ſudoribus admirandis* examinavero, nolo hìc prolixior eſſe. Ita: fatalis & luctuoſus erat interitus *Hüxariæ*, ſed quid tu mihi detorſeris eum vel à *ſudore*, ſeu *vagitu* infantis *Brenckhuſani*?

XXXVIII.

Verruca ventriculi lethalis.

THomas Ruth / miles, diu quæſtus de inſigni ventriculi gravitate, appetitu collapſo, febri lenta, per intervalla ingraveſcente, tabe totius corporis; ſubſequente tandem maſſâ, juglandis magnitudine, cum multo ſanguine, ἄνω rejectâ. Ab illa hora perpetuò ferè fuit *hæmoptoicus*. In cadavere ejus ventriculus circa ſiniſtrum orificium utrinque exhibuit *verrucam*, cum radice ſua firmiter annatam, alteram magnitudine *minoris pomi borsdorfiani*, alteram *grandioris* alicujus *avellanæ*. Fortè plures eſſent repertæ, nî tumultuaria apertio tempus invidiſſet. Ita *Salmuth*. C. I. obſ. 6. in inteſtinis *infinitas verrucas* in cachectica virgine poſt obitum invenit.

XXXIX.

Pinguedo humana in diſſolvendo ſanguine coagulato.

PUella VII. annorum, ſcalâ in aream delapſa, *ſanguinem* copiosè evomuit, quem ocyùs ſupprimunt parentes, filiâ in cymbam Charontis detrusâ. Alterô die ad Parochum iſtius loci vocor. Advolat ſchedula, opem meam implorans. Cùm nil ad manus eſſet præter *pingued. human.* ad alios uſus ſervandam, memor *Horſtiani* moniti *in epiſtolis*, (vid. *Hildan. C. II. p. 340.*) dedi portiunculam puellæ, qua de ſingulis matutinis in juſculo ℥ij. ad ℥iiß. caperet. Dici vix poteſt, quàm laudabili cum ſucceſſu. Concretus quippe ſanguis per *tuſſim ſcreatumq́;* fruſtatim, citrà moleſtiam, rejectus, doloribus punctionibusque, quæ lancinârant puellam, ex voto profligatis.

XL.

Ren in ſilicem verſus.

S*Axea* origine nos natos cecinit ingenioſa vetuſtas apud *Naſon. L. 1. Met. fol. 7.* quod funeſta eheu! multorum comprobant exempla. Oleum & operam perderem, ſi cuncta ſaxea Microcoſmi monumenta hîc recludere conarer, dicturus tantum, quod ſatis eſt, de nauta quodam Norvvagico, cujus *ren ſiniſter* poſt obitum totus *in ſilicem* verſus inventus eſt pond. ℥iiß. & ʒiiß. Et hic iſte *lapis* eſt, cujus in ſcholio noſtro *ad obſ. 59. Alex. de Inſula in Breviar. ejus rer. memorabil.* mentionem fecimus. Ecce figuram! Adde sîs, quæ è *Sachſio* noſtro repetit Celebratiſs. *D. Bonet. L. 3. Med. Sept. collat. Sect. 24. c. 5. p. 738. ſeqq. Dexter ren* cum ureteribus utrinque in ſtatu erat naturali, in veſica autem magna *lapillorum* congeries. Plura ad rem facientia non ſunt annotata.

Fig. V.

XLI.

Monſtrum canino-humanum cum flamma & fragore natum.

ADmirandæ equidem hiſtoriæ, quas Celeberrimus D. *Bartholin. Vol. II. Med. Actor. Hafnienſ. obſ. 2.* de *vacca*, quæ unà cum *vitulo* XXX. peperit *catulos vivos*, omnique numero perfectos: de *cane oviparo* D. D. Jung. in *Decur. I. Eph. Curioſ. Ann. II. obſ. 250.* de puero unà cum *excrementis alvinis* fœtum *caninum* benè conformatum rejiciente D. *Reyger in ead. Dec. ann. 8. obſ. 58.* curiosè annotârunt. Maximè etiam ſtupendum, quod nos retulimus in *faſciculo priori obſ. noſtr. Medico-Phyſic. num. 81.* de gemellis, *canum* inſtar, in utero *pudendis* monſtrosè cohærentibus, & quod de *cane* è muliere nata conſignavit nuper Excell. Batavus *Dn. van der Wiel Cent. I. obſ.*

I. obſ. rarior. 72. Scribit *Iſraël Schmied. in obſ. MS. Anno 1632.* *Scrofam* opilionis, eamque prægrandem & robuſtam, ex *canibus* paſtoralibus concepiſſe, & quinque *catulos, albos* plerumq; & *villoſos*, bene tamen formatos, peperiſſe. Nihil *ſuilli* in iis, niſi quòd *fimetum* aliquando roſtris ſubverterint, inq; *fimeto* ſe volutârint. Annectemus nos quoque hic monſtroſam de *cane* hiſtoriam. Dominus *Johann.* Wien / Vir integerrimus, & Mercator olim *Iſnaci* facilè primarius, ſæpius dixit Patri meo, (ut nuper demum legi in ſchedis ejus,) ſe anno 1635. vidiſſe honeſtam Bavari cujusdam militis feminam, caſtra Virumque ſequentem, quæ, ex fœdo *moloſſorum, à coitu cohærentium:* aſpectu inſanùm territa, in pertinacem febrim lapſa, è qua tandem emergens, ſumma cum moleſtia & cruciatu, (præmicante ex utero *luculenta flammâ*, & ſubſecuto *magno fragore*, quaſi minus aliquod ſclopetum exploderetur,) peperit horrendum monſtrum ſexûs ſequioris, ſed extinctum. Caput erat prorſus *caninum*, at *depile;* lingua exerta, locô brachii utrinque duo *pedunculi canini*, cauda brevior; cetera mentiebantur figuram hominis. Hoc pondus inutile maritus clanculum & ocyus ſub quercu in finibus Bohemiæ tumularat. Anno 1012. *Kochſtedii* gemelli nati cum *roſtris anſerinis*, & vice dextri brachii habebant *alas anſerinas. Binhart. L. 1. Chron. Thuring. p. 78.* Anno 1556. in feſto omnium Sanctorum *Tundorfii* figuli cujusdam uxor monſtrum enixa cum *roſtro canino &c. Idem L. 3. p. 147.* Anno 1600. d. 17. Junii *Tungedæ* aliud monſtrum natum cum *auribus caninis &c. Idem L. 3. p. 216.* Anno 1555. 12. Jul. *Nebræ* in Thuringia *Andr.* Beyers filia in ipſo partu, jamjam prodeunte infante, magnum emiſit *fragorem & flammam.* Sed audiamus ipſum *Binhartum* ſic fantem *Lib. 3. Chron. ſui p. 145.* Andreæ Beyers Tochter / welche einen jungen Schuhmacher zur Ehe gehabt / nach dem ſie drey gantzer Tag ſchwerlich und gefährlich in der Geburth eines Kindes gelegen / daß man auch drey Wehmütter zu ihr hat holen müſſen / hat endlich ein todt Kind zur Welt bracht / und gleich

in gebähren und den gröſten Schmertzen / da das Kindlein über die Helffte gebohren / iſt ein groſſer ſchrecklicher Knall im Leibe der Frauen geſchehen / als wenn man eine groſſe Hacken-Büchſe abſchöſſe / und iſt das Feuer gewaltig aus ihrem Leibe mit des Kindes Beinen gefahren / auch am Hindern dem todten Kinde Blaſen als die Hüner-Eyer gebrant / der Kinderfrau / Kathrin Hegenwalds genandt / den Backen hefftig verſehrt / auch das Feur in der Stube herumb gefahren / einen groſſen Stanck als Pulver und Schweffel gemacht / dabey viele ehrliche Matronen geweſen / auch etliche vom Adel / die ſolches geſehen / und zeugen. Sic *politus* ille *Thuringicæ hiſtoriæ ſcriptor*, cenſurâ *Buslidianâ*. Eadem hæc hiſtoria, quam *Cornel. Gemma L. 7. Cosmogr.* exque hoc Cl. *Bartholin. de luce homin. c. 18. p. 118.* recenſet. De *flamma* ex *puteo* oppidò raram vide hiſtoriam D. Wolffſtriegels *in Dec. I. Eph. Curioſ. Anno I. obſ. 33.* de *flamma* ex *ventriculo D. Piſan.* ead. *Dec. & Ann. obſ. 77. cum Schol.* ut de hiſtoriæ noſtræ veritate minimè dubitandum ſit.

XLII.

Sudor ſub nive ſaluberrimus.

VIr quidam eruditiſſimè doctus, inque ſplendido munere jam conſtitutus, Amicus meus primarius, tunc audax Martis pullus, ſumtâ virili togâ, *variolis* corripitur. Igitur in caſtris, ut quivit, morbum cuticulamque curabat. Noctu autem à callido hoſte è latibulo ſuo expulſus, ad confœderatas, trans Rhenum excubias agentes, properaturus, ignotam aliis ingreditur viam. Sed ecce! ob morbi violentiam, & alia impedimenta, ægriùs ac lentiùs ille feſtinans, tandem in *ſaliceto* quodam ad ripam fluminis, equô, vectore ſuo, ad arbo-

arborem alligato, humum, *nive* molliter conteƈtam, fatigatus cubile ſuum eligit, ſolô palliô ſubſtraƈtô, quod etiam tegumenti vice erat. Hîc extra teli jaƈtum cubans, meminerat fortè *Tinƈt. Bezoard.* quam in ſacculo commodè habebat. Hâc ſumtâ, & corpore pallio benè involuto, eventum Deo committit. Interim ſuavis obrepſit ſopor, ad auroram usque protraƈtus. Surgens miratur optatam requiem, & *largum*, in quo ſub Jove frigido, *nive* totus eâpſe noƈte conteƈtus, cubârat, *ſudorem*, quem vix in plumis molliùs ac commodiùs expeƈtâſſet. Abſterſo igitur, ut poterat, ſudore, & decuſſa nive, ocyus ad ſuos tranſit. Ubi ſtatim, ſumtâ alterâ tinƈturæ doſi, denuò ad ſudorem ſe compoſuit, ſicque morbum animosè & gloriosè ſuperavit. Sanè *nivem* calefacere, multis rationibus & experimentis evicit *Bartholin. Lib. de niv. uſu c. 7.* cui adjungas velim D. D. Frommanns ſeleƈtam *diſp. de antiperiſtaſi c. 2. §. 7.* Interim valde dubito, an hoc tentamen mihi tibive, ſi periclitari velimus, fauſtè ſuccedat. Proh! quanta *monſtra* curationum naſcuntur aliquando in Arte ſaluberrima!

XLIII.

Noƈtua antiparalytica.

NEſcio ſanè, cur plebeji noſtri homunciones ex *noƈtua* volatu, cantuve noƈturno, mala cudant omina. Atheniensibus bellum cum barbaris gerentibus per exercitum eorum volitans *viƈtoriam* præſagiit. Hinc adagium apud eos natum: γλαῦξ ἵπταται, vel ἵπταται, ſi cæſos hoſtes, & ſubſecutam innuerent viƈtoriam. *Pier. L. 20. Hieroglyph. f. 179.* Hieroni, Siculorum Principi, primùm bella ineunti *aquila* in clypeo, *noƈtua* in haſta conſedit. Quod oſtentum & *conſilio* cautum, & *manû* promtum, *Regemq;* futurum ſignificabat. *Juſtin. L. 23. cap. 4.* *Caſimirus Alberti*, Mecklenburgicus, Legum Studioſus, diu *paralyticus*, multa incaſſum tentârat. Tandem,

dem, conſiliô amitæ ſuæ, cepit *noctuam*, eamque, plumis detractis, eviſceratam, mundatam, ſale conditam, inque furno lentè exſiccatam in pulverem redegit. Ex hoc cum *caſtoreo* miſto fecit unguentum, quô membra *paralytica* inunxit feliciter. Vidi integrum muris caput à *noctua* cum ſtercore *κάτω* rejectum, quod, ceu ſingulare quid, cuſtodiebat nobilis Matrona, cui bono autem, neſcio. Memini hîc Mercatoris Hamburgenſis, qui *tertianâ* ſeptem menſibus afflictus nullibi commodum reperire poterat remedium. In *Ruſſiam* tandem profectus, ſuavitatem *carnis cygneæ* mirè commendatam audivit: cujus dulcedine captus, juniorem quendam *olorem* opiparè ſibi præparari jubet, omni inſultu febrili ab illo die, in iſtum usque, quô hæc mihi *Mindæ ad Travam* retulit, ultrà 20. annos penitus ceſſante. Scilicet *in longis morbis*, exhauſtâ Medici ſcientiâ, & fatigatâ arte, *non rarò ſic ſolet natura velut è machina adeſſe ægris, & ſanare deſertos, poſt longam & inſanam curationem*, *ait Cl. Lindenius L. 2. Med. Phyſiol. c. 15. §. 33. p. 698.*

XLIV.

Abſceſſus renum fauſtè curatus.

NEſcio, cur Celeberrimus D. *Sylv. L. 2. Prax. cap. 24. §. 37.* abſceſſus *renalis* curationem in dubium vocârit. Felix ſanè, & verè Hippocraticum exemplum dabit nobis Excell. D. D. *Johann. de Muralto*, Nobilis Tigurinus, Curioſorum *Aretæus*, Collega & Amicus honorandus, *in Decur. II. Ephem. Curioſ. Ann. III. obſ. 139.* cui adjungemus aliud. Viri Pl. Rev. & Cl. D. *Johann. Mich.* Höfers / Aulæ Saxo-Römhildenſis Concionat. ibidemque Archi-Diaconi, nobilis conjux, 60. ferè annorum, plurimis abhinc annis immanes perpeſſa erat cruciatus *nephriticos*, qui demum Anno 1681. cum ſumma inflammatione, & abſceſſu ſiniſtri renis, aliisque gravioribus ſymptomatibus, magis magisq; ſtipati & aucti, omnem

ferè

ferè ſpem ſalutis præſcindebant. Dedit tamen *Kellnerus* noſter primùm varia præcipitantia, humoresque acidos abſorbentia, ſpecialiter mixturam è *coralliis albis, margaritis, lap. Cancr.* in aqua font. l.a. *cinamomiſata*, vel cum *elæoſaccharo cinamomi* parùm edulcorata, qua de hauſit ſubinde cochleatim, nunquàm verò ſine inſigni præcordiorum anxietate & vomitu acido. Propinavit porrò manè ſeròque *Tinct. flor. papav. errat. cum ſpirit. nitr. dulc.* cochleatim & *arcan.* Tartari cum ſpirit. *roris majalis* in potu à gutt. xxx. ad xl. aliquoties in die. Item *ſpirit. nitr. dulc.* ſolum à 30. ad 40. gutt. in juſculo ante prandium & cœnam, atque arcanum duplicatum, more *Wedeliano*, confectum, in potu. Nec laxantia oblitus eſt è pulp. tamarind. jalapp. lap. lazul. &c. additis aliquando clyſteribus, è *ſucco raphan. & cancr. vivor. expreſs.* nec non *herb. chærefol. flor. chamom.* &c. confectis, catè etiam uſurpatis anodynis. Externè famulabatur cataplasma ex rad. althææ, mica panis ſimilag. recent. flor. chamomill. ſambuc. ſem. cannab. lini & papav. alb. in lact. caprin. coct. & lumbis aliquoties calidè applicatum, optato cum ſucceſſu. Ruptô enim *abſceſſu renis*, magna puris copia, unà cum cruore & fragmentis calculi majoribus minoribusque, cum urina per aliquot dies profluxit, dolore omniq; ſymptomate penitus ceſſante, ægrâque ex voto reſtitutâ. Denique ut abſtergeret & conſolidaret, in uſum traxit *balſ. ſulph. aniſat.* D. D. *David Kellner*, Archiater Römhildenſis & Stollbergenſis, Practicus nunc in Imperiali Northuſa, Amicus noſter antiquus, qui hanc & ſequentem hiſtoriam mecum communicavit.

XLV.
Monſtruum Wiegelöbianum.

FErax *Thuringia* noſtra *monſtrorum*, quod vel unicus teſtabitur *Binhart. in Chron. ſuo Lipſ. excuſ.* Anno 1613. Dicam ſaltem recentius. A. 1674. ruſtica *Wiegelöbiana* in Ducatu

Saxo-Gothano monſtrum peperit maſculinum, quod ante (A) retroq; (B) ſiſtemus. Pectus aliqualiter *gibboſum*: loco abdominis erat *ſaccus membraneus*, isq; *pellucidus*, monſtroſè ad pedes usque propendens, in quo inteſtina cum ceteris infimi ventris viſceribus contenta, quæ ſingula accuratè & diſtinctè cerni poterant. Ex capite dorſum versùs dependebat informis *maſſa carnoſa acuminata*. (lit. B. & C.) Pes ſiniſter *curvus* & intortus: (D. D.) cerebri vice fungebatur *oſſea* aliqua (*poroſa* tamen) ſubſtantia. Facies fœda & abominabilis. Collum ferè *nullum*. Ventriculus ab inteſtinis figurâ & magnitudine non diſtinctus. Sceletum adhuc monſtrabit D. *Joh. Andreas* Bechmann/ Reip. *Gothanæ* Phyſicus ordinarius, Amicus noſter.

Fig. V I.

XLVI.

Menſes ordinariè per ſudorem expulſi.

HOneſta virgo Norvvagica, Eccleſiaſtis filia, menſibus ordinariè inſtantibus, *maculis rubicundiſſimis*, *iisq; latioribus*, per totum ferè corpus, inprimis autem circa *mammas*, pingebatur, ſubſequente graviſſimâ cephalalgiâ, plerumque cum odontalgia conjuncta. Conſultus *Rhodius* noſter, ſuaſit ſudoriferum ſumere ex rob ſambuci, immixto ſale C.C. Secutus largiſſimus ſudor, maculis planè evaneſcentibus, omniq; malo, dolore & queſtu penitus ſublato. Hoc remedium ſemper poſtea uſurpavit, nunquam ſine ſucceſſu. Interim linteamina à ſudore cruento valdè tincta ipſe vidit *Rhodius*. Tandem cùm ex honeſto conjugio gravida foret, Natura primùm conſuetas & ordinarias ſibi aperuit vias, quas poſtea conſtanter etiam ambulavit. Conf. *Vol. I. Act. Med. Hafnienſ. obſerv. 44.*

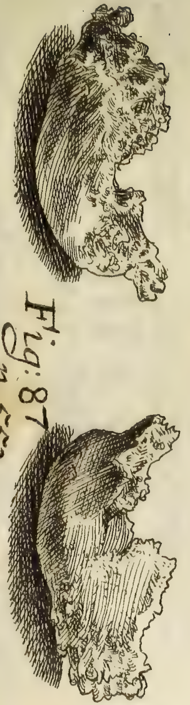

Fig: 6.
p. 54.

XLVII.
Coitus cum ſudore cruento.

VIr primarius, ſed malæ conſtitutionis, & Veneris conjugalis cupidiſſimus, plerumque eam in aurora exercebat. Circa finem, ubi omnes vires maximè intendebat, *ſudor* aliquando prorupit *rubicundus*, qui æquè ſuum ac conjugis induſium tali colore tinxit, citrà virium jacturam, uti putabat. Suſpicatus Parens meus, familiaris ejus intimus, â largiori potu *vini rubri* tincturam iſtam ortam, ſed fallax erat hæc conjectura. Dominus *Fridericus* Kraft / Decan. Hüxor. ad S. Petr. Amicus noſter, *ſcorbutico-arthriticus*, uſus aliquando *Spirit. aperit. Penoti*, quô largus provocatus ſudor, ſuavi obrepente ſopore. Expergefactus miratur *rubicundiſſimas arenulas*, paſſim in induſio tenaciter adhærentes: intuetur corpus, & ecce! easdem in univerſo, quas in ſcatula collectas ſubridens mihi monſtrabat cum magna alleviatione ſui. Nomen Viri, quô de ſuprà, vix reticerem, niſi plures adhuc ejusdem familiæ in patria & vicinia forent ſuperſtites, quorum dignitati (ut par eſt) parcimus. Ita refert *Borell. Cent. IV. obſerv. 17.* Gallum quendam nunquam conjugi ſuæ conjungi potuiſſe, quin *largo ſanguinis* ejus *profluvio* ſinus pudoris illius regurgitaret.

XLVIII.
Exceſſus momentaneus Sereniſſimi Ducis Saxo-Iſnacenſis, JOH. GEORGII, conjecturaliter delineatus.

Q. Metellus Macedonicus de Q. Cornel. Scipione, optimè de Rep. merito, cùm interemtum conclamari audiviſſet, mœſtô vultu, æmulus licèt & voce confusâ, in pu-

blico

blico exclamavit: *Concurrite, concurrite cives, mœnia urbis noſtræ everſa ſunt!* Vix annus jam effluxit, à quo communis Patriæ miſeria eadem verba mihi & omnibus extorſit. *Concurrite, concurrite cives, mœnia urbis noſtræ everſa ſunt! Palladium* noſtrum ereptum eſt: *Pharos* noſtra diruta eſt; *columna* noſtra cecidit! *corona capitis* noſtri ablata eſt: *Paxillus*, qui fixus erat in loco fideli, periit! Scitis enim, *ô Mei!* quàm benè, quàm fideliter, quàm prudenter Vobis imperârit Sereniſſimus Patriæ Pater, JOH. GEORG. Dominus eheu! quondam noſter Clementiſſimus, poſt fata tamen quoque, maximô ſuô meritô, humillimè & æternùm à nobis omnibus colendus. At ſcitis etiam, *ô Boni!* quàm ſubitò conciderit, quàm puſillum momentum illuſtrem animam æternitati reddiderit. Næ pium non tantùm æquumq́ue, ſed etiam valdè curioſum erit, abſtruſam *momentanei* iſtius *exceſsûs* cauſam *conjecturaliter* indagâſſe. Dixi: *conjecturaliter.* Cùm enim Illuſtre Optimi Principis cadaver non licuerit inſpicere, Sereniſſimâ Viduâ id vetante, utique præter *conjecturas*, ratione tamen & experientiâ munitas, à me nihil præſtolabimini. Vellem equidem, ut eruditiores Magiſtri, & qui longiùs conſenuêre: in Arte, hâc me faſce levâſſent. Glorioſiùs enim mihi doceri, quàm docere. Interim nemo, niſi malus, boni Civis meditatiunculam, placidæ Curioſorum cenſuræ modeſtè ſubjectam, roſerit: ſed potiùs, monente *S. Auguſtino L. I. de Trinit. c. 2. §. 3.* quisquis hæc legeris, *ubi pariter certus es*, perge mecum, *ubi pariter hæſitas*, quære mecum, *ubi errorem tuum cognoſcis*, redi ad me, *ubi meum*, revoca me. Monitus meliora ſequar. *Morbô attonitô* ſuccubuiſſe Optimum Ducem, una omnium vox eſt. Surrexerat manè hilaris vegetusq́ue, cantârat hymnos, more ſuô, matutinos: viderat devotô cum ſtupore renatum in feretro viduæ in Nain filium, pranſus erat pancraticè, conſultârat de arduis Provinciæ ſuæ negotiis, Conſiliarium, quem aliò miſſurus erat, adhuc pleniùs inſtruens. Verbô: cuncta *apparenter* bona, ſana, robuſta.

buſta. Nihil moleſtiæ, nihil queſtuum, nihil de adverſo periculi! Sed audi, quid in fatis fuerit! Excurrenti tandem circa quartam Veſpertinam in ſylvam, *Eccardshuſæ* proximam, (ibi enim cecidit generoſa anima) occurrit fortè cervus, quē plumbeô globulô ille trajecturus, in momento, in ictu oculi, corruit pronus in faciem, verè ἀποπληκτὸς, nullô ſensûs motûsve ſignô ampliùs nobis datô. Accurrunt attoniti, qui fortè aderant, miniſtri, cruentant venam, ſed erat irrevocabile fatum. Heu mihi! quanta, & quàm univerſalis, & quàm momentanea Tanti Herois ἀποπληξία! Quæ ſimilitudo deſumta eſt *à victimis*, ad aram proſtratis. Cùm enim antiquitùs animalia ſacrificanda ſecuri in fronte tam validè percuterentur, ut repentè conciderent, dicebant ea ἀποπληκτὰ, homines verò, eôdem modô concidentes, ἀποπλήκτους, ipſumque morbum ἀποπληξίαν. Quam ſi cum Cortnummio αἱμοςασίαν in cerebro dixero, rectè me dixiſſe reor. Duo *Senex* noſter in ſanguine expendit maximè, σύςασιν, & κίνησιν, ſeu περίοδον, ut ipſe interpretatur *L. I. de diæt.* Utraque quamdiu ſecundùm naturam ſe habet, ὀρθοςάδιοι ſumus. Sin: ἴλιας κακῶν. Σύςασιν amittit ſanguis, (1) *per rei alienæ mixturam*, (2) *per propriam in ſeipſo alterationem, & corruptionem*, ob qualitatum diſſidium & exuperantiam, quod commodè vocamus διάρησιν & φθορὰν. Περίοδον verò amittit ſanguis, vel cùm plus ſolito movetur, & cùm emovetur, & motus fit præter ſolitum non conſuetus, tunc naſcuntur plerunque *deliria*; vel cùm decantatiſſima fit φλεβῶν ἀπόληψις, quam cum Pergameno rectè dixeris *venarum repletionem, à copia factam.* Copia iſta *purus* putus *ſanguis* eſt, *latè* ſumtus, qui nimiùm auctus, ſeu concitatus, ſibi ipſi fit noxius, liberumque motum occludit. Hôc verò denegatô, quid niſi πνευμάτων ἀπόληψις? quam Senex noſter bellè vocat ςάσιν. Αἱμοςασία igitur nobis idem quod *ſanguinis ſufflamminatio.* Cùm verò plures αἱμοςασίαι diverſos creent morbos, generi addidimus ſpecificam differentiam, quâ certus, & quidem *attonitus* (ut *Celſus* vocat) *morbus* tan-

tùm ſignificatur. Illam denotat *ſubſtantia* illa *alba*, quam propriè dicimus *cerebrum*, totum pro *parte* ſumentes. Eſt igitur pars affecta, ſeu *ſubjectum* in hoc morbo *mediatum*, organon animale, i. e. cerebrum cum medulla ſpinali & nervis ab eodem propagatis. *Immediatum*, arteriæ eô in loco, ubi in cerebrum deſcendunt. Si exit officio ſuo cerebrum, i.e. quando nec ſenſum, nec motum voluntarium præſtat, apoplexia ſuccedit. Pertinet igitur ad functiones læſas. Læſio eſt, quando functio prorſus non fit, aut aliter, quàm decet. Hîc prorſus non fit: num *abolitè*, vel *interceptò?* ajo poſterius. Hæc autem fit vel ſpiritu non influente, aut influere prohibito. *Secundus* ignis à corde exiens (quem *Hippocr. L.I. de diæt. text. 33.* ἄστρων δύναμιν habere dixit) ille eſt, interprete Elegantiſſimô *Lindeniô L. II. Med. Phyſiol. c. 15. §. 47. p. 704.* qui per arterias ſoporales aſcendit in cerebrum, & hinc per nervos decurrit in muſculos. & hinc cum ſanguine per venas redit ad cor. Ideò autem hunc πυρὸς περίοδον ἄστρων δύναμιν habere aſſerit Senex, quia ſpiritus animales omnium ſunt defæcatiſſimi, ſubtiliſſimi, agillimi, & minimè calidi. Hi ſpiritus quando ad nervos, ubi officiô ſuô animali, ſenſum ſcilicet motumque voluntarium, ex animæ mandato, præſtando fungi debent, decurrentes in via ſufflaminantur, intercipiuntur, conculcantur, & influere prohibentur, quid niſi ἀποπληξία? Hinc Cl. *Langius*, in Alma Lipſienſi Prof. olim Celeberrimus, *in Miſcell. Med. Curioſ. V. p. 11.* apoplecticum hoc malum unicè aſſignat *enormi circulationis ſanguinis impedimento*, ſeu ſanguinis iſte motus in ipſa *cerebri* ſubſtantia, ſeu in *venis, arteriisq;* jugularibus ac carotidibus, ſeu etiam in ipſo *pectore*, cohibeatur. Cauſa morbi antecedens *ſolus ſanguis* eſt, *latè* ſumtus, adque partem affectam ruens. Latè ſumtus, dixi, i. e. quem latitudo ſanitatis permittit, phlegmaticus, bilioſus, melancholicus, aut flatulentus, non quidem iſte, qui jam obſtruit, ſed qui decurrit ad cerebrum, inque via ac procinctu eſt, ut obſtruat. Hoc Excell. D. *Cortnum-*

mius,

mius, Profeſſor Reg. in Equeſtri Danor. Sorana, Medicus κατὰ φύσιν, (οὐ κατὰ νόμον) ut accuratus, ita ſanè fortunatus, Hoſpes ac Præceptor meus (ipsô *Hipp.* juramentô) etiam *poſt fata Parentis locô ſemper habendus*, in aureolo ſuo de *Morbo attonito* libro *c. 24. p. 89.* venuſtô illuſtrat φαινομένῳ, è Macrocoſmo petito. Sicut enim *Luna*, terrâ inter *hanc & Solem* interpoſitâ, neceſſariò *ecclipſin* patitur, hoc eſt, *lumine* ſuô, à *Sole* accipiendo, privatur, ita, ut *lucem*, tenebrarum iſtud ſolarium, animalium generi præſtare non poſſit, neque influxu ſuô, ſapientiſſimè à Creatore inſtituto, *generationum* & *mutationum* viciſſitudines obire: ad hunc modum *Cerebrum* in *Microcoſmo*, ſanguine *inter hoc* & *cor* interpoſito, qs. *ecclipſin* patitur, h. e. omnibus ſuis operationibus privatur, ita, ut omnia corporis membra *lucis*, ſpiritus animalis, indigentia extremis obruantur tenebris, cùm neque *oculus* tum videat, neque *auris* audiat, neque *manus*, neque *pes* ullum ſuum officium faciat, &, quod maximum eſt, ne *ratio* quidem ipſa tantum poſſit, ut ægritudinem ſuam cognoſcat. Idem ſenſiſſe *Hippocratem*, patet ex *Lib. de morb. 2 text. 6.* & *L. de acut.* ubi cauſam in *ſanguine*, locum affectum verò non niſi in *vaſis* quærendum eſſe aſſerit, idque laudatiſſimus Vir ibidem accuratè probat, & contradicentibus egregiè ſatisfacit. Exempla proſtant apud *Plater. L. I. obſ. p. 13.* ubi *plethorica* femina, cùm in macellum prodire vellet, pecuniamque in menſa depoſitam acciperet, ſubitò corruit, humique proſtrata & tota reſoluta maximam ſanguinis copiam ex ore naribusque effudit, & mox extincta eſt. Adde *Borell. C. II. obſervat. 34. Bonet. L. I. Sect. XVII. c. 4. Tulp. L. I. obſerv. 7. Hildan. C. III. obſervat. chirurg. XI. ſeq. Bartholin. C. II. hiſt. 60. Laurent. L. IX. anat. contr. 18. Rhod. C. I. obſerv. 67.* Cauſa apoplexiæ primitiva, ſeu προκαταρκτική, eſt omne id, quod ſanguini, *ut obſtruat*, occaſionem, ſeu initium largitur, vel *potentiâ*, ſeu *actu*, ut ſunt ſex res non naturales, quos inter *aër*. In frigido, auſtrino & uliginoſo, qui ſanguinem figit, hunc affectum no-

ravit *Holler. L. I. de morb. int. 7. in ſchol.* cum aliis, qui tamen cauſa ſaltem occaſionaria. Cibi εὔχυμοι, vinum generoſum & craſſum, cereviſia craſſa, & multæ nutritionis copioſè ingeſta. Obſervatum quoque, qui Vinum *Abſinthites* crebriùs uſurpârant juvenes, concitâſſe ſibi apoplexiam. Ex Spiritu Vini *Bonet. Med. Sept. collat. L. I. Sect. XVI. c. 8.* à fungis *idem p 165.* Ebrietas frequens hujus mali cauſa, *Foreſt. L. X. obſervat. 76. in ſchol.* & paſſim alibi. *Plat. L. I. obſervat. 13. Bonet. lib. & Sect. cit. cap. 7.* nec non tabacus, quo de vide *Barbett. L. I. Prax. cap. 2. pag. 27.* & Cl. *Decker. in not. pag. 30.* ac *D. Helvvig. in obſervat. num. 45.* Suô enim tempore in Galliis Maſſiliæ duo fratres mercatores Hollandi, voluptatis gratiâ, certârant, quis eorum plures fiſtulas tabaci exugeret, ſed dum unus ad XVII. alter ad XVIII. aſſumſiſſet, ambo ſubitò *apoplecticorum* inſtar deciderunt. Rationes ſubnectit *Celſus* noſter in erudito ſuo Scholio *pag. 167.* quod vide. Venena inconſideratè aſſumta, ut *hydrargyrum*, ſecundùm quorundam opinionem, trahentium hûc *Fernel. de lue venerea cap. 7.* & *Ferd. Pozeti L. II. de venen. cap. 21.* ac *Hildan. C. VI. obſervat. 22.* Idem contingere poteſt in exceſſu, vel defectu laboris, teſte *Ballon. L. II. Conſil. Jachin. in IX. rhaſ. 9.* Adde animi παθήματα, quæ inter excellit *ira*, brevis iſte furor. Exempla dat *Foreſt. L. X. obſervat. 70. in ſchol.* & terror. Vid. *Amat. Luſit. C. III. curat. 22. Foreſt. L. X. obſervat. 75. Fabr. Hildan. C. VI. obſervat. 12.* accedit immoderata ſeminis excretio. Hiſtoriæ ſiquidem docent, quosdam inter amplexus animam prurientem ejaculâſſe. *Foreſt. L. XXVI. obſervat. 20. Hildan. C. I. obſervat. 19. Harsdörfer* im groſſen Schauplatz jämmerlicher Mord-Geſchichte *P. I. hiſt. §. 11. ſeq. Plin. L. VII. cap. 53. Pontan. in opuſc. de obedient. Henric. ab Heer obſervat. 9. c. f. Bonet. lib. cit. pag. 165. a.* Suppreſſiones menſium, lochiorum, hæmorrhoidum ſuum addere poſſunt ſymbolum, teſtibus *Luſitano C. V. curat. med. 3. Ballon. in paradigm. pag. 318. Font. in reſponſ. & curat. pag. 35.*

& pag.

& pag. 29. in prior. faſcicul. obſervation. mear. Med. Phyſ. num. 115. Dec. II. Ephemer. Curioſ. Ann. V. obſervat. 225. nec non balnea intempeſtivè uſurpata, *Hildan. C. VI. obſervation. 96.* Adde ſuppreſſionem hæmorrhagiæ narium, *Hildan. C. III. obſervat. 11.* immoderatum acidularum uſum, *Franciſc. Hildesheim. Spicil. VI. pag. 526.* Scabiem retropulſam, *Dec. I. Ephemerid. Curioſ. Ann. I. obſervat. 58.* Vermes, *Holler. Scholiaſt. in L. I. de morb. int. cap. 19.* & *Zacut. L. II. Prax. admir. 12.* Pinguedinem ſiniſtri cordis ventriculi, *Bartholin. C. I. epiſt. 2.* A cauſis violentis, ictu ſcilicet & caſu, ſæpiùs quoque accidiſſe, exempla loquuntur apud *Beniven. L. de abdit. morbor. cauſ. cap. 110. Foreſt. L. X. obſervation. 79. Tulp. L. I. obſervat. 3. & 6.* Adde *Cortnumm. cap. XXXII. §. 27. ſeqq.* ex tumore in capite apud *Bartholin. C. IV. hiſt. 86.* exque capitis vulneribus, ut, præter *Hippocrat. L. II. de vuln. cap. 2. text. 27.* paſſim teſtantur exempla. Quid? quod ex ſolo ſanguine extravaſato notârunt affectum hunc *Wepfer de loc. aff. in apoplect. pag. 229. Plater. L. I. Prax. cap. 2.* à fulmine patrem cum filio tactum ſcribit *Beniven. Lib. de abdit. obſervat. 23.* Pluſcula exempla ab abſceſſu, epilepſiâ, polypo cordis &c. collegit Clariſſimus *Bonet. L. I. anat. Pract. Sect. 2.* de duobus oſſiculis in cerebro mulieris apoplexiâ extinctæ repertis vid. curioſam diſputationem *D. D. Scheidii*, Profeſſ. Argentinenſ. habit. An. 1687. Menſ. Jun. Addi demùm poteſt ætas ſenilis utplurimùm, in prima ſiquidem unicum tantùm hujus tragœdiæ exemplum vidit *Cortnummius*, D. D. *Wedelius* verò annô ætat. XVIII. D. *Rösler* annô XIX. ex ebrietate. *Bonet. Lib. I. Medic. Septentrion. Section. 17. capit. 7.* habitus εὔσαρκος, temperies calida & mediocriter humida. Princeps noſter *plethoricus* erat, & *catharro ſuffocativo* (quem jamdudum metuerant alii,) obnoxius. Multa tulerat in caſtris, ſudans algensque domi etiam vigiliis, curis & mœrore attritus, aliis ſerviendo ſeipſum conſumebat, adeò ut magnam *ſcorbuticorum humorum* colluviem, jam

 olim

olim ſub alio Sole collectam, adhuc in corpore circumferret. Quo de vitio ipſe mihi queſtus, cum ſuperiori æſtate (conſilio aliorum) *acidulas* biberet *Pyrmontanas*. Magna *catoches* cum apoplexia affinitas! una utriusque pars affecta & cauſa, & gradu ſaltem differunt, conſentiente Cl. *Barbette L. 1. Prax. c. 3. p. 31. D. Schröck. in ſchol. ad obſ. Helwig. 59. & D. Bonet. L. 1. anat. pract. Sect. 4. obſ. 1.* adeo, ut, judiciô *Argonautæ* noſtri, & illa commodè dici queat *attonitus morbus*. Cùm igitur tàm rarô exemplô, ſanus, hilaris, vegetusque corruerit Princeps noſter, inque momento illuſtrem efflârit animam, nullô ſigno pathognomicô prævió, nullo etiam vitæ reſiduæ indicio amplius à lapſu nobis datô, quid impedit, ſi cum non nemine exceſſum hunc *apoplectico-catalepticum* dixero? erat ſiquidem ὅλυ τῦ σώματος, καὶ τῆς αἰσθησεώς τε, καὶ γνώμης, καὶ κινήσιος παράλυσις, *totius corporis, ſenſus, & mentis, motusq;* (omnimoda) *reſolutio*, eaque momentanea, verus ἀστροβολισμὸς, ſeu *ſideratio*, aut repentina *congelatio* ſpirituum, fortè à vapore, quales in *fulmine*, & è *terræ ſpecubus* aliquando exhalare videmus, quæ ſubitò rigida reddunt animalia, ut teſtantur exempla apud *Cl. Major. de ſerpent. petref. & 26. p. 22. Aventin. L. 7. hiſt. Bojoar. p. 480. D. Sachs. in diſſert. de mirand. lapid. nat. p. 68. Bartholin. C. 2. h. 100.* Quid verò *catalepſis*? certè, cenſente D. *Fiſchero*, Archiatro Anhaltino, in *corp. Medic. Imperial. L. 3. Tit. 10. p. 221.* nihil aliud, quàm *ſoboles ſucci melancholici nimis fermentati*, caſibus externis non neglectis. Prudenti pauca & omnia. Ego nullum apoplexiæ exemplum, quod cum noſtro exactè conveniat, vel apud *Schenck. Foreſt. Donat. Höchſtett. Fernel. Tulp. &c.* adhuc reperire potui, niſi unicum iſtud *Plateri L 1. obſ. 27.* quod *aliqualiter* huc quadrare videtur de Candidato ſcilicet, qui in cathedra purpurâ Doctorali jamjam veſtiendus, cum A. 1595. in antiqua Baſilienſi peroraret, ſubitò corruit, totus attonitus, ſine ſenſu motuque, in quo paroxyſmo è brabevterio in conclave delatus aliquantulum permanſit, donec admotis refocillationibus

nibus ad ſe rediret. Cùm de morbo diu anceps quæſtio foret, rectè cenſuit *Platerus*, eſſe *catalepſeos* ſpeciem, cujus cauſam dicit, (1.) *nimiam animi intentionem in orationem*, quam memoriter recitabat, (2) *prægreſſa ſtudia aſſidua*, (3.) *capitis imbecillitatem*, & (4.) *humorum melancholicorum copiam*. Quæ ſi locum habent, proh! quam puſillam muſculam cum aquila contulero, ſi contrà expendam continuos labores, moleſtias, pericula, vigilias, mœrores, curas, verbô: aſſidua ſtudia, æſtus inter & gelu, ab ipſa juventute Cæſari, Imperio, & Patriæ, domi foriſque, fide & conſtantia, impigrè ab Auguſto noſtro Saxone exhibita. Inde non tantùm capitis, ſed totius corporis imbecillitas nata, & magnus humorum melancholicorum proventus. Puella iſta apud *Sal. Diverſ. de affect. particul. c. 4. p. 216.* paſſa erat *cephalalgiam, vertiginem & anxietatem*, antequam alterô die ſubitò caderet. Nihil horum in Sereniſſimo noſtro. An verò in cadavere ejus in arteria magna, inq; vena cava etiam ſanguis *concretus* inventus fuiſſet, & ſic quidem, ut, ceu *gladius* ex *vagina*, integer educi potuerit, αὐτοψία edocuiſſet. In omnibus, quotquot *Greiſelius* vel *apoplexiâ*, ſeu *catarrho ſuffocativo* extinctos aperuit *Dec. I. Eph. Curioſ. Ann. I. obſ. 74.* corpora illa *calloſa, viſcida & glutinoſa*, vel in *cerebro*, ſeu *corde*, aut in *ambobus* aliquando vidit, de quibus *Wepfer. in tr. ſuo de apoplecticis.* Et *Jacotius Comm. ad aph. 7. L. 2. Coac.* in anatome catalepticorum venas in capite *craſſo* ſanguine plenas vidit, non ſecus ac *Bartholinus* noſter omnes cerebri ventriculos *concreto* ſanguine in apoplectica turgentes, ut ne guttulam amplius exciperent. *C. 2. hiſt. 60. Grumos* ſanguinis *ſpiſſos* in utroque ventriculo cerebri offendit *Dn. van* Flemmerding *in diſp ſua de apoplexia.* Sanguinem *actu frigidum* in apoplecticis notavit D. *Clauder. Dec. II. Eph. Cur. Ann. IV. obſ. 138.* in venis adhuc calentibus nonnunquam concreſcit, & in apoplexia adeò *concretum* notavit *Haÿdockus*, ut, cum venam phlebotomando diviſiſſet, diviſum quoque ſanguinem concretum in ea repererit,

Higmor,

Higmor. L. 2. Anat. P. 2. c. 6. p. 158. qui bellam ſubnectit rationem. Ut vitium capiant, nî moveantur aquæ, cernimus omni die. Eodem modô, motu ſanguinis circulari, vel à craſſiore ſanguine, aliisve variis cauſis, etiam abditis aliquando, impedito, ſeu ſufflaminato, coagulatur equidem & grumeſcit, ſeu concreſcit, ut multis exemplis probat *Phoſphorus* noſter in *Ocean. Macro-Microcoſm. §. 136.* inſtar *corallii fruſtorum & ramuſculorum* in venis inventum refert *Borell. C. 2. obſ. 28.* & *Riol. Enchir. Pathol. & Anat. L. 2. cap. 27. pag. 142.* inſtar *medullæ ſambucinæ* concretum vidit cum *D. Sim. Paulli de febr. malign. §. 80.* Sic etiam in Sereniſſimo meo idem fuerit congelatus, concretusque, ut circulo naturali in momento tantus obex, tantumque ſufflamen poni potuerit; cujus cauſæ adjuvantes, præter ſuperiùs tactas, auſtrinus, autumnalis, & tunc veſpertinus aër, (quem tot annis nebuloſum, pluvioſum, uliginoſum &c. in caſtris & ſylvis etiam, ſenex tunc, hauſerat,) ut tandem compedes quaſi injecti ſanguini, & funeſta iſta ϛάσις ſubſecuta ſit. Non dubito tamen, quin, ſi prudens adfuiſſet Medicus, moram aliquam nexuiſſent fata, & pauſam ſaltem feciſſent, ſi omninò ea devitare noluiſſet divina Providentia. Sed meræ conjecturæ ſunt. Nec grandius quid Tibi ſpopondi. Utinam, & ô utinam cadaver Optimi Principis curioſiùs examinare licuiſſet, reperiſſemus utique, quod aureos meruiſſet aſteriſcos, & canâ æternitate dignos. At cùm id non permiſerint Superiores, nihil, præter ſuſpiciones à me expectaſti. Interim memoria Optimi Principis ſit in Benedictione!

XLIX.

Vinum rubrum in morbillis & febre maligna innoxium.

LIcet *Foreſt. L. 6. obſ. 41. vinum* gallicum *rubrum* in morbillis utplurimum *lethale* cenſeat, ego tamen quinque

puel-

puellorum (& plurium) exemplis contrarium verè aſſerere poſſum, è quibus periculoſiùs decumbens *Tobias*, Jonæ Raſmuſſen/ Ringſtadii in Seelandia, filiolus *ſexennis*, in quo occultationem morbillorum, cum magna anxietate & crebriori jactatione corpuſculi, notârunt Parentes. Verùm cùm *vinum rubrum*, cujus cupidiſſimus erat, acciperet, biberetque frequentius, prorupere *morbilli*, cum ſudore & εὐφορία, ut ipſe convaluerit. Multum quidem tribuere Parentes panno, quô tectus erat, *rubicundo*: at ego floccifacio cum *Primeroſ. L. 3. de error. vulg. c. 19.* Funeſtum aliàs indicium *puſtularum occultatio, cum anxietate & agitatione corporis*, experientiâ *Pachequi in obſ. River. communicat. 25. & 62.* Alius *ſeptennis, Nicolaus*, Eraſmi Anderßen filiolus, continuò, juſsû aviæ ſuæ, biberat *vinum rubrum*, & tamen evaſit feliciter. Tertius *Georg. Chriſtian.* Hermanni Schüffers filius *novennis*, excernebat feces alvinas *cruentas*. Quô ſpectaculo mater territa, ſubitò ad me veniens remedium flagitabat. Caſus mihi primò ſuſpectus. Aliquoties enim obſervaram cum Auguſtæ urbis Medico D. *Höchſtettero Decad. I. caſ. 7. ſeq.* mictum, aliasq; excretiones ſanguineas, tàm ἄνω, quàm κάτω, in *variolis* & *morbillis* θανάσιμα fuiſſe ſigna. Rogo tamen, num fortè ei dediſſet *vinum rubrum*? affirmantem cum pulv. bezoard. dimiſi, vinô poſthac interdictô, & hic bellè reſtitutus. Quartus *Hieron. Chriſt.* Waaterland/ *XI.* ferè annorum, cùm, expulſis jam morbillis, vinum poſceret, idque *rubrum*, me diſſuadente, ex indulgentia matris obtinet, & hic adhuc valet agitq; feliciter. Quinto, tenerrimæ texturæ puſioni, IV. nondum annorum, horum exemplo jam animatus, & precibus Parentum quodammodò victus, ultrò conceſſi, *citrà noxam*. Idem feci in diverſis aliis, nunquam tamen, quod certò dico, *ſiniſtro* eventu. Non tamen eſt, quòd inde cudamus regulam, exceptionis neſciam. Opulentus quidam Oenopola A. D. febre malignâ correptus, propter Deum rogabat Medicum, Virum alioquin prudentiſſimum, ut ſibi unicum concederet hauſtu-

lum *vini rubri* vetuſtioris, cujus jam à multis annis ſuetus erat. Sed tulit repulſam. Quam iſte ægerrimè ferens, verſus parietem converſus omne alloquium, cibum, potumq; poſthâc pertinaciter averſabatur. Uſa interim conjux alius, etiam Veterani, Medici conſiliô clanculum, qui, re catiùs expenſa, dandum eſſe aliquid *conſuetudini* Viri pronunciabat, vinum aliquando permittens, & cordatus iſte *Albertus*, præter ſuorum expectationem, paucorum adhuc remediorum adminiculô, integrè reſtitutus, qui fortè adhuc mortalium veſcitur aura. Tàm magna vis & efficacia *conſuetudinis*, uti ſub umbone *Meibomiano* rationibus & exemplis doctiùs evicit *Georg. Theodoricus* Speyrmann / in venuſta exercitat. habit. *Helmſtad.* 1681. Et *Bartholinus C. 6. hiſt. 7.* vinum in *petechiali* febre aliquando ſalutare fuiſſe, exemplis confirmat. Virginem olim nôram, ad annos pubertatis tunc properantem, quæ nulla re magis delectabatur, quàm *vinô rubrô*, omnia alia faſtidiens. Primùm ad Sacram Synaxin acceſſura rogabat presbyterum, ut ſibi daret *rubrum vinum*, cùm cetera ſint inimica, allegans exemplum *Innocent.* VIII. qui, ob defectum vini, *Norwagis* in S. cœna *mulſam* conceſſit, notante *Huitfeldio in Chron. Danico* & *Raph. Volaterrano L. 7. Geograph.* & indulgentias *Melanchton. Lib. de uſu Sacram. integr.* qui Ruſſis eandem permiſiſſe dicitur, ſed num voti ſui compos facta fuerit, in Germaniam tunc abituriens, hactenus non reſcivi. De potu *vini* in *malignis* vid. etiam *Dec. II. Eph. Curioſ. ann. IV. obſ. 169.*

L.

Ex ſalvia comeſta bufones.

B*Ufones* naſci in homine, vix curioſi quid hodie. Tritum etiam notumque, quàm multis *ſalvia* illota lethalis fuerit, (vid. *tract. meum de Bufone Sect. I. c. 3. §. 15. ſeqq. & 37.* nec non *tract. meum de Salvia Sect. ult. cap. unic. §. 2. ſeqq.*) verùm ex comeſtis *ſalvia* foliis *bufones* natos eſſe, non adeò paſſim

obvium

obvium eſt. Audi igitur, quid *Iſrael Schmied*, elegans artis filius, *in obſerv. MSS.* conſignârit. Devota femina, *Sibyllæ* Penningin / ſummis doloribus ventris diu ac miſerrimè excruciata, tandem tota contabuit, & de ſcalis, præ imbecillitate virium, lapſa, fractô crure, vitam finiit. Cujus cadaver cùm reponeretur in ſtramen, viſus eſt *bufo* è poſterioribus ejus cum *pullo ſuo* progredi. Sic fabros dolorum manifeſtè vidimus. Dixit ſoror ejus, ab illa horâ, quâ Sibylla *Salviæ* folia, aſpectu fœda, & ſine dubio *ſpermate bufonio* adhuc madida & infecta, vorâſſet, ſe hoſce dolores ſenſiſſe, qui, ſucceſſu temporis, maxima ſumſere incrementa. Si ex *ſemine bufonio*, induſio puellæ aſperſo, fœdum hujusmodi animalculum in *dorſo* naſci potuit teſte *Kirchero L. de Peſte Sect. 3. c. 3. p. m. 310. ſeq.* & ſi *Scorpio* ex frequenti odoratu herbæ *Baſilicæ* in cerebro excluſus, referente *Schenckio L. 1. obſerv. medic. 80.* Quidni etiam ex *foliis Salviæ* comeſtis, *ovulis bufoniis* plenis, ſimilia animalcula prodierint? Confer hiſtoriam, quam ex *Anonymo* citavimus in *Salvia noſtra Sect. ult. §. 8.*

LI.

Sitis diu deficiens in febri maligna citra noxam.

INter alia funeſta ſymptomata, febrim maximè malignam *Henrici Andreæ*, Civis Piſtorisq; Iſnacenſis (quo de latiùs in *tract. meo de Salvia Sect. 2. P. 3. Membr. 1. c. 4. §. 3.*) ſuperiori vere concomitantia, minimè poſtremum erat *pertinax bibendi abſtinentia* per integros duos dies unamque noctem. Qui defectus, vel monente Excell. D. *Chriſt. Langio in Miſcell. Med. Curioſ. num. 15. pag. 38.* me admodum vigilare juſſit. Studui igitur cupidinem ſitis (exemplô *D. Acoluthi*, Phyſ. Uratislav. in *Dec. II. Eph. Cur. ann. IV. obſ. 169.*) callidè accendere, & ſuſcitare, ac ſegnitiem caloris emendare potione vini, temtis Catonum ſuperciliis: ſed pertinaciter reſtitit delirans *Henricus*,

cus, cuncta potulenta omninò faſtidiens. Tandem, ſuâ ſponte, præter noſtrûm expectationem, vociferari cœpit, num *Breyhanium* adeſſet? affirmantes juſſit, ut ſibi propinarent. Sic unus alterve hauſtulus vini commodè ei datus. At, ſenſim ceſſante delirio, pias noſtras fraudes eluſit. Pergens interim ego bezoardicis meis, aliisque, quæ genuina imperabat methodus, conceſſi denique, quod unicè & anxiè flagitabat, *Breyhanium*, duobus abhinc milliaribus petitum. Sicq; tandem verticem *bonæ ſpei*, Deo duce, Comite labore, aſcendimus, navigantes nunc in portu, cantaturi: Deo gratias!

LII.
Albi corvi arte facti.

SIſtunt nobis Curioſi *Decur. I. Ephemerid. ann. III. obſ. 57. & 184.* ac *Decur. II. ann. 4. obſerv. 95.* aquilam, fringillam, linariam, aureolam, hirundinem, alaudam, murem, & corvos *albos*; adde *Ann. 5. Dec. 2. obſ. 188.* Talesque vidit *Boyle tract. de color. experim. 2.* & meminit quoq; eorum *Ariſt. L. 5. de generat. animal. c. 6.* & *O. Dapper.* in der eigentlichen Beſchreibung der Inſuln in Africa / in ſpecie Nieder Æthiopien/ *p. 584. col. a. Amſtelod. Anno 1671. excuſ.* Alexander ab Inſula *in Breviar. rer. memorabil. à nobis edit. c. f.* paſſerem dabit verè *niveum*, & D. *Lachmund*, Amicus olim noſter, in *Dec. I. Eph. Cur. An. 4. obſ. 184.* Quô artificiô tales fiant, à Judæo ſe accepiſſe gloriatur Parens meus in ſchedis. Vendiderat Apella iſte ſat carô pretio in nundinis Francfordenſibus octo hujusmodi *corvos* eleganter *candidos*. Cùmque *arte* ſic factos ultrò & conſtanter Patri meo aſſeruiſſet, tandem eidem ſecretum, ſub hac conditione, revelavit, ne ulli hominum innoteſceret. Quod ſe ſanctè ſervâſſe ſcribit, ſed, num experimenta hujus rei fecerit, ſubticuit. Quicquid ſit, ſeu verba dederit Judæus, ſeu ſeriò dixerit, cùm tamen ſciam, Excell. *D. D. J. Dan. Horſtium in Phyſ. Hippocr. Diſſert. 8. theſ. 10.* hujus arcani etiam meminiſſe, è ſche-

è ſchedis paternis bonâ fide hîc annectam. *Ova corvina* jamjam excluſa, (recentiora enim meliora) pinguedine *albi catti* benè inunge, & adhuc *cerebro* ejusdem *felis* probè illita, *candidiſſima* gallinæ juniori & primiparæ, propè cellam, ſeu in alio loco à Sole remoto, ſuppone, *candidis* poſtea linteaminibus ſpatio iſto contecto. Ego, ut ſincerè fatear, nullum feci experimentum. Tu verò ſi volueris, per me equidem licebit.

LIII.

Variola circa podicem lethalis.

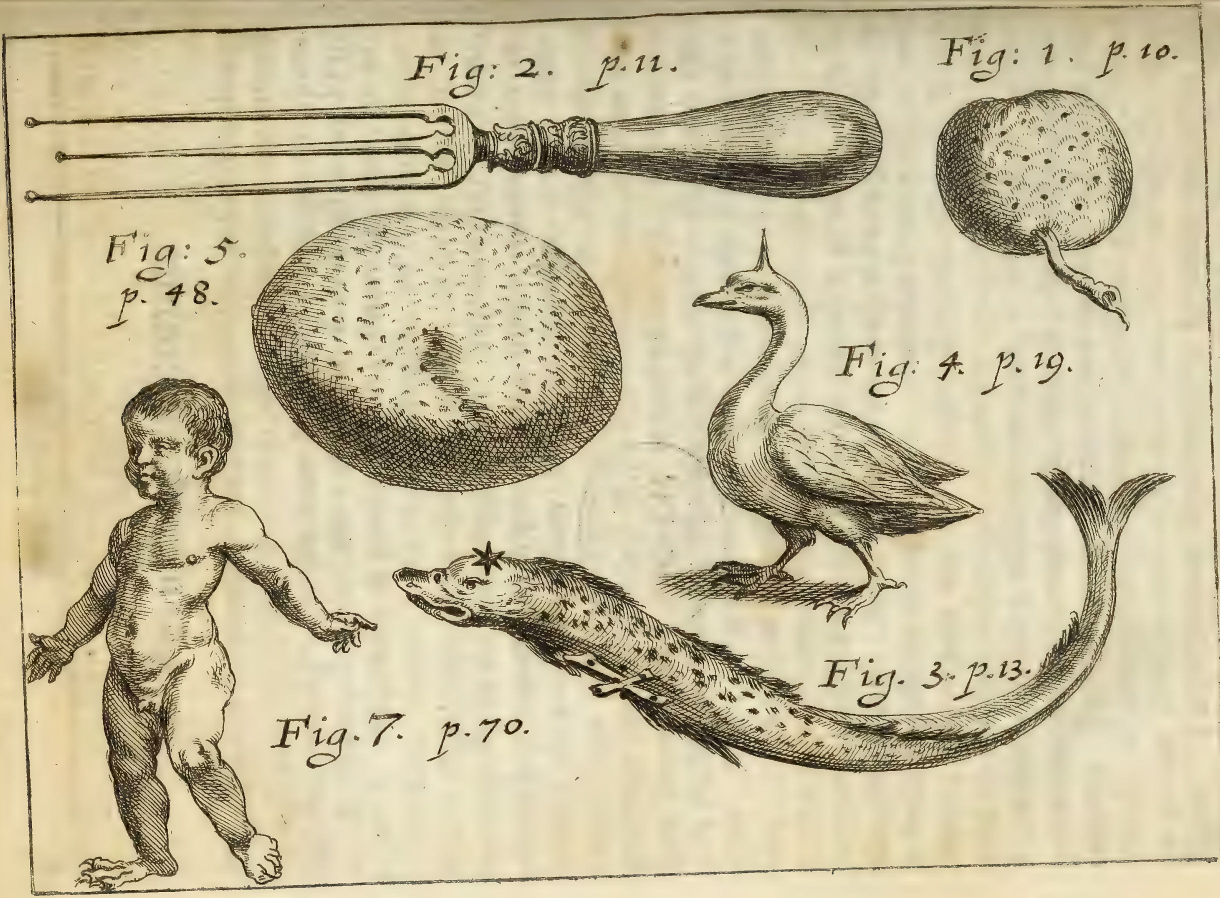
M*Otacillam* ſine *gutture inferiori* dedit nobis *Alex. Inſulanus in brev. rer. memorabil. num. 61.* Annus jam volvitur decimus nonus, quòd extra antiquam Regiam urbem, cui ampliſſimus *Mercatorum portus* nomen aſperſit, in littore maris meditando oberrans, fortè offenderim aliam *motacillam* in Saxo ſtantem, &, hauſtâ ſubinde roſtellô aquâ marinâ, ſibi ipſi per anum crebrius eam injicientem, ut clyſteris vice fungeretur, ceu *Ibis* in ripa Nili. Capta ſequenti die eôdem in loco, & Civi meo dilectiſſimo, *Henrico* Heſſen/ SS. Theol. Cult. donata. Quô ſpectante diſſecta *variolam* circa podicem nobis exhibuit pulcrè pellucidam, & ſubtili liquore plenam, piſi majoris magnitudine, quæ excrementis omnem occluſerat exitum. *Variolam* nominare placuit, cùm ſimillima fuerit puſtulis iſtis infantum, (denen Kinderbocken) coloris *ſubfuſci*, contentusque liquor peſſimè fœtuit. Voluit igitur avicula eô, quô dixi, remediô à Natura ſic edocta, ſibi mederi, & tandem fortè roſtellô, ſeu ab acrimonia aquæ ſalinæ, rupta fuiſſet veſicula, ſi diutiùs manſiſſet ſuperſtes.

LIV.

Pes infantis anſerinus.

QUantus ſit terror & error in gravidis, vel millia docebunt exempla. Stupendum ſanè omniqúe memoriâ dignum, quod in *Geneſin* ſuam tranſtulit *Luth. cap. XXX. p. m. 424. B.* exemplô repetit *Mart. Weinrich. L. de monſtris cap. XVII. p. 160. B.* de formoſa & pudica femina *Iſenacenſi*, quæ, ex accurſu *muris majoris*, cui vicinus aliquis, ad fugandos alios, nolam ſuſpenderat, maximè perterrita, ut fœtus tandem in ſimilis beſtiolæ formam degenerârit. *Glirem* vocat Lutherus, nihil aliud autem intelligas velim, quàm *murem majorem*, quem plebs noſtra eine Ratze / eine Ratte appellat, uti ex *Andr. Toppii Chron. Iſnac. MS. cap. VII. pag. 84. Cyriac.* Spangenbergs Eheſpiegel *concion. 56. Caſp. Titii* Exempelbuch *cap. 26.* vom Eheſtand *Membr. I. hiſt. 3. pag. 605.* apertè videre eſt. Dederat ancilla Nobil. & Maximè Strenui Dn. ab *Uſslav*, Equitum Magiſtri, Viri cordatiſſimi, *anſeribus* ſaginandis ſuetum pabulum, cui nequam puer ſemen *hyoſcyami* & *cicutæ* clanculùm & petulanter immiſcuit. Cœperunt illi titubare, ſtupere, ſtertere, denique magnô clamore inſanùm præliari, & ſe invicem mordere. Advolat opilionis conjux tunc gravida, ut ſtabulo expelleret tumultuantes. Sed ecce! unus, isque maſculus, *dextrâ pede* elevatô, magnô ſtrepitu, clamore & impetu in mulierem involat, quem illa repagulô ligneô, quod fortè dextrâ tenebat, abactura percutit, ut claudicaret. Hinc perterrita maximè cruciabatur, rens, ſe pœnas hujus facti luituram. Terrore igitur & errore hoc menti obverſante perpetuò, id tandem effecit mulier, ut filium pepererit, cujus *pes dexter* inferiùs verè eſſet *anſerinus*, ceu ex adjecta vides figura. Tertiâ demùm ſeptimanâ ab epilepſia extinctus eſt. Felem cum *pedibus* planè *anſerinis* habet in *Brev. ſuo Iſib.* noſter *num. 53.* Et An. 1474. in Germania natus dicitur infans

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fig: 2. p.11.
Fig: 1. p.10.
Fig: 5. p. 48.
Fig: 4. p.19.
Fig. 3. p.13.
Fig.7. p.70.

ſans *manibus pedibusq́ anſerinis.* Pluſcula hujus rei exempla prudenter ſelecta dabit Celeberrimus Dominus *de Wiel*, Proto-Medicus Hagienſis, Vir inter *Batavos* excellenter doctos nulli ſecundus, in *Part. prior. Cent. II. obſervat. rarior.* quæ oleum ac lampada olent, dignumque laude Virum mori vetabunt. Fig. VII.

LV.

Ex terrore caducus lethalis.

MIles in ſympoſio ebrius bombardam fortè explodit. Quo ſonitu mulier, in veſtibulo ædium ſedens, lactentemque in mammis detinens filiolam bimeſtrem, adeò terrefacta, ut cum alumna ſua ſellâ delaberetur, & utraque eâpſe horâ gravi corriperetur *caduco*, cujus crebriores inſultus cùm infans ſuſtinere nequiret, *(decies* enim *ac ſexies* primô die miſella pertulerat) alterô extinguitur. Rogatus à Centurione, ſub quo ſtipendia merebat miles, num *mortis reus* haberi poſſet? quidnî? dicebam. Ex mera enim malitia fecit, quicquid fecerat, exhibens ſimul reſponſum Ampliſſimæ Facultatis *Lipſienſ.* An. 1649. 26. Aug. *in Med. Critic. D. Ammanni ſuper caſ. 56. edit. noſtr. pag. 355. ſeq.* ut plures hujusmodi caſus, quorum probè conſcius, hîc reticeam. Alius temulentus alii infanti eundem peperit morbum, infusô ori *breyhaniô* ſummè frigidô, quem tamen, ſolô *unicorn. marin. in aq. fl. til.* datô, DEI gratiâ, ſervavimus.

LVI.

Mors ex fumo tabaci.

ALius ſceleſtiſſimus miles dormienti in cunis puerulo, à *morbillis* nuper redemto, aliquoties *fumum tabaci* plenis buccis in nares & os apertum inſufflaverat. Inde frequentiſ-

ſimæ

ſimæ ſternutationes, convulſiones, & tandem mors terribilis. Si ex fumo *fornacis Hild. C. IV. obſervat. pag. 248.* ex odore *carbonum Amat. Luſit. C. VII. curat. 33.* & ex fumo *candelæ ſebaceæ Med. Crit. D. Ammann. caſ. 59.* mors ſubſecuta, quidnì ex tetro, fœtido & abominando fumo *tabaci* eadem evenerit? Adde hiſtor. Cl. *Helvvigii* de apoplex. *ex tabaco n. 45.* cum erudito Scholio Amici noſtri *Celſi.*

LVII.
Nutrix peccatrix.

OMnis mater ſuo, *non* emtitio *lacte*, *quos genuit*, *ſuſtentato*: *neq; ullam vel* divitiæ, *vel* natalium ſplendor *excipiunto*: *Si morbus impediat, auditis Medicorum ſuffragiis, eâ de re maritus Magiſtratusq; ſtatuunto. Quæ ſecùs faxit*, ignominiâ *notator*; eſt lex *Scheurliana Diſſert. IV. Polit. th. 17.* quam multorum autoritate illuſtravimus & confirmavimus in *Cynograph. Curioſ. Sect. I. cap. 3. §. 53.* Quantæ enim peccatrices, nutrices, & quanta labes abs iis dimanet in parvulos, non unius diei ſtudium eſt recenſere. Dabimus ſaltim epitomen hîc errorum à nobis notatorum. Parans quædam *rob ſambuci*, crebriùs & largiùs veſcitur eo. Hinc puella, trium ferè menſium, *ſcabie* infeſtata cum lacte vires *ſambuci* affatim ſugens, in magnum labitur ſudorem, *odore*, *colore*, imò *ſapore ſambucinum*, viribus autem maximè reſolutis. Tandem ſuperveniente *epilepſiâ* extinguitur. *Phthiſica* duos puellos nobiles eâdem infecit labe, qui etiam mortui. Alia *quartanâ* clanculum laborans, eandem, at *lethalem*, in puſionem quadrimeſtrem derivavit. Venuſta puella, ex voto hactenus ſana, ſubitò incidit in pertinacem *alvi ſuppreſſionem*, quam nullus Medicorum recludere poterat; Mortuâ demùm eâ reſcivimus, mali hujus fontem manâſſe ex nimio *oryzæ* & *meſpilorum* uſu, quem nutrix ſibi familiarem fecerat. Alia *Sp. Vini aduſti* ſe replens, *ardentiſſimam febrim* in alumnum ſuum trans-

transfudit. Innumeras novi, quæ tam *lacte* vitioſo, quàm *cibo*, in fœtidiſſimo ore maſticato, & à *ſaliva* fermentato, *ſcorbutum*, *epilepſiam*, aliaque mala, innocentiſſimis aſpersêre corpuſculis. Quoties obſervavimus *diarrhœam?* Petulca nutrix, ut libidini ſuæ ſatisfaceret, lactentem *vomitu* ſuſtulit *continuô*. Alia à *rixis* & *jurgiis* flentem puſionem ocyùs admovet mammis, qui eâpſe horâ fit *epilepticus*. Alia *rapis* largiùs veſcens, infantem in funeſtam conjecit *colicam*. Alia *citriis pomis*, aliisque acidis, valdè delectata *coagulatum* & ferè *caſeoſum* lac nolenti intruſit alumnulo, à quo plurima mala, lachrymis digna. Alia *malignô ulcere* laborans eôdem infecit infantem. Alia *anguillis* ſæpiùs veſcens (à quibus mater tamen abhorruit) terribilem peperit *epilepſiam*. Alia ad conciliandum ſomnum placentulas ſemine *papav.* conſperſas devorans, infanti *ſtuporem* induxit, & funeſtam *ſomnolentiam*. Alia à nimio crudorum *cucumerum* eſu lethalem peperit *dyſenteriam*. Alia ad arcendas vigilias crebriùs dabat *Syr. pap. errat.* quô *ſtupiditatem* & *fatuitatem* fecit adultiori. Alia, quoties veſcebatur *caſeo*, (à quo uterque parens infantis perpetuò abſtinuerat) toties in *caducum* cecidit alumnulus, eôque tandem ſublatus. Alia puello quinque menſium, *incontinentiâ urinæ* laboranti, membrulum filô circumligabat noctu, rens, ſic laticem commodè poſſe detineri usque in auroram. Manè verò puſio *ruptâ veſicâ* repertus eſt. Alia *ſcabioſum ardoris capitis* fol. *ſolani* lenire ſtudens, eâpſe horâ *morbô attonitô* ſuſtulit infantem. Alia *pavores in ſomno* opiatis profligatura, perpetuam creavit *ſtupiditatem* & *memoriam valdè abolitam*. Alia *purulentiam aurium* neſcio quô linimentô exſiccatura, ſubitaneam peperit *apoplexiam*. Alia *narium obſtructionem* reſeratura Ol. Lavendul. *Polypum* acceleravit ægrè curabilem. Alia *tuſſim* Theriacâ cœleſti averſura, in tumulum præcipitavit. Alia *vermes* Semine Hyperici eliminatura flebile dedit exemplum, multis adhuc notum. Alia *morbillos* curatura *univer-*

ſalem excluſit *contracturam*, in adultiori nunquam corrigendam.

LVIII.
Beſtiæ incendii Vates.

PUblicas calamitates *prodigiis* non rarò ſignificari, ſed etiam *privatas*, exemplis confirmat *Phil. Carol.* Prof. olim Altorfin. *in Q. Curt. L. 4. animadv. 2. p. 592.* Notavit *Alex. de Inſula* ad A. MCXIX. illô die, quô ignis, cœlitus delapſus, circa veſperam civitatem *Corbeiam* funditus delevit, *veſpertiliones* gregatim per aream, templum, dormitorium, & pomarium cœnobii ipſo meridie magno ſtrepitû volitâſſe. Dixit mihi religioſus ac eruditus ordinis *Benedictini* Abbas, *ciconias* in Monaſterio nidulantes pridiè, antequam A. 1629. d. 27. Junii Monaſterium exuſtum, frequentiùs ad ripam fluminis volaſſe, hauſtamq; aquam ad parietes & tecta templi revomuiſſe, jam in area, mox in vertice Eccleſiæ, etiam nocte, multùm glotorantes. Nobilis *Mecklenb.* arcis ſuæ cineres præſcivit ex inſolito ac perpetuo ferè *cygnorum*, quos in ſtagno alebat, murmure, ſtridore & mutua pugna. Qui tandem, cùm in flammis crepitaret ædificium, eas reſtinxiſſe viſi ſunt. Habuimus ex relationibus publicis Anni 1685. d. 17. Nov. in magno iſto incendio *Hafnienſi* duos ſemper circumvolitâſſe *olores* & volatu, ſeu gyris ſuis, quaſi limitem poſuiſſe Vulcano, quouſque dominaretur, uti etiam factum. In *Chron. Walckenriedenſ.* Cl. *Eckſtorm.* inter alia hæc (neſcio cujus manû) notata ſunt. Per totam noctem, antequam altero die arx ad *Hercyniam* igne periret, *gallos* in caſtro & vicinia perpetuò cantantes audivêre, ut vix horæ quadrans effluxerit, quô ceſſârint. Quis *gallo dedit intelligentiam? Job. XXXVIII. 36.* Digitum fortè intenderit in triſte incendium *Blanckenburgicum* ad Hercyniam, quo A. 1546. d. 19. Novembr. *Magdalena*, Udalrici, Comitis Regenſteinenſis & Domini in Blanckenburg uxor, filia Comitis *Stoll-*

bergenſis, partui proxima, ætatis ſuæ anno XXXIV. miſerrimè periit. Quem tragicum caſum, adhuc in ſacello arcis *Blanckenburg.* verſibus hiſce comprênſum, poſteritati dabimus.

Conditur hoc tumulô mea dilectiſſima conjux,
contegit ac tenuis mèmbra ſepulta cinis.
Hanc *Stollbergiadum* Comitum de ſanguine cretam
Connubii ſociam quæro petoque mei.
Poppo Parens placide pia Mater & annuit *Anna*,
Ducitur in noſtrum *Magadalena* thorum.
Mutuus ardor & unanimes concordia mentes,
dulcis & amborum corda ligabat amor.
Et quia conjugibus Domini benedictio præſtò eſt
nec thalamus ſterilis, nec ſine prole fuit.
Fœminei ſiquidem *quatuor*, ſexûsq; *virilis*
Sex peperit dulcis dulcia dona thori.
Quinq; tulit mors ſæva quidem, ſed *quinq;* ſuperſunt,
utque diu valeant, protege Chriſte, diu.
Ter quinos vixitq; *duos* mihi juncta per annos,
connubii cernens tempora læta ſui.
Forſitan & mecum vixiſſet longiùs, amplam
multiplici decorans poſteritate domum.
Nî mihi mors ſociam thalami rapuiſſet amatam,
cogeret & viduo me ſupereſſe thoro.
Namque *quater denus* poſtquam defluxerat annus,
Et rapidis *ſextus* curreret annus equis.
Ac *decimi noni* rutilaret mane diei
Menſis, qui *nono* nomen ab *imbre* tenet.
Ilicet alta domus celeri ſuccenditur igne,
Inclyta conſpicui *nomina montis* habens.
Ignibus his miſerè miſeri conſtringimur ambo,
Carpſerat acclives ſubdola flamma gradus.
Cara nequit conjux *gravidum* demittere ventrem,
Præcipites alii tecta per alta ruunt.

Quò licet aufugimus, fugientes prævenit ignis,
Nec tutos aliquô nos ſinit eſſe locô.
Quid mihi tunc mentis fuerit, non ulla loquetur
lingua, nec id tenui carmine Muſa canet.
Conjugis arripio, ſpe firmans pectora, dextram,
ac loca tuta peto, ſi loca tuta forent.
Intolerabilibus donec circumdata flammis,
mentis inops noſtros concidit ante pedes.
Committo Domino moribundi corporis artus,
ut vitæ cupiens, ſic necis eſſe comes.
Ipſa vetat, loca tuta jubens me quærere vivum
nec vult hora ſimul tollat ut una duos.
Obſequor: immundis librans mea membra *cloacis*,
atque diu pendens ſaucius inde trahor.
Embryo, ventris onus, gravida cum matre necatur,
cum chara ſoboles conjuge chara perit.
Hujus ut hiſtoriæ poſſint meminiſſe nepotes,
annorum numerum diſtichon iſtud habet.

ArX IaCet, Igne perIt ConIVnX, hIC oſſa qVIesCent,
LaVs bona per terras, faMa per aſtra VoLat.

Ulricus, Comes in *Regenſtein* fieri curavit Anno 1547.
Menſe Novembr.

LIX.

Sterilitas mutatô aëre emendata.

SIdonia Spieſin in honeſto conjugio apud *Weſtfalos* undecim ferè annis vixerat ſterilis, uſa interim peritorum Medicorum conſiliis, ſed absque omni effectu. Tandem familiam ſuam tranſtulit in Principatum *Halberſtadenſem*, & facta eſt plurium liberorum Mater. Putamus, vitium hoc antiquum à *mutato aëre* fuiſſe emendatum? Sic D. *Johann.*

Pun-

Pungeld/ Archiater olim Saxo-Iſnacenſis & Phyſic. ibid. meritiſſimus, Civis & Anteceſſor meus honorandus, in Praxi ſua MSS. annotavit, *Barbaram* Göbelin/ quamdiu vixerat *Meyningæ*, omnimodam metuiſſe ſterilitatem. Et licet multos expertos Medicos in conſilium vocâſſet, ut D. D. *Widemerkerum*, D. D. Raben / tunc Phyſ. ord. *Meynungæ*, & alios, nullum tamen inde percepiſſe fructum. Donec Meynungâ *Oſtheimiam* migraret cum ſuis, ubi, præſcriptis paucis medicamentis à Dn. D. Frommann / Phyſ. & Profeſs. Coburg. eximio, voti ſui compos facta eſt. Eadem quidem remedia alii jamdudum exhibuerant Medici, ſed ſine effectu, fortè ob repugnantem vitioſam in aſſumto cibo potuque, attractôque aêre diſpoſitionem *Meynungæ* implantatam, quæ in Præfectura *Lichtenbergenſi*, clarior, purior & defecatior exiſtit, & ideò corpora ſaniora & rariora conficere poteſt, aêris enim *Meynungenſis* conſtitutio utplurimùm, ob loca aquoſa & putrida, eſt craſſa, fœtida, nebuloſa, impura, variisque inficiuntur hac ratione incolæ ac inquinantur vaporibus & exhalationibus impuris, è paluſtribus, udoſis, uliginoſisque locis, paludibus & lacubus, elevatis, quas quando homines ibidem viventes reſpiratione attrahunt, aut cum cibo & potu aſſumunt, vitales animalesque ſpiritus inquinantur, craſſique, impuri, & ad munia ſua inepti redduntur, ſanguis fœdatur & craſſis impurisque humoribus, qui facilimè obſtructionibus ubique, præprimis in mulieribus, menſium cauſam præbent, corpus humanum impprægnatur. Viden' ergò, quàm multum interſit, & ad reparandam ſanitatem conducat, vitia rerum ſex non naturalium emendâſſe.

LX.

Rabies à vermibus.

CONjecturas meas de *rabie* placidæ Curioſorum cenſuræ expoſui in *Cynographia* meæ *Sect. ult. cap. XI.* quas nuper confirmavit inſigni hiſtoriâ *Eraſmus* Kleyenſtüber / Venator Winterſteinenſis, cujus canis venaticus in *rabiem* actus ſtabulo ab eo includitur; Datâ verò *Theriac.* & *Mithrid.* cui (neſcio ex quâ ſuperſtitione) tantillum *argenti* immiſcuit, longisſimus & craſſiſſimus expulſus eſt *lumbricus*, & beſtia integrè convaluit, vixitque adhuc usque in annum decimum quartum.

LXI.

Obauditio ordinariè ante partum.

COnjux honeſtiſſimi Viri tertiâ jam vice, quartâ tunc gravida, notârat, ſe ſemper quatuor aut quinque ante partum diebus notabilem moleſtamque ſenſiſſe *obauditionem*, quod accidens tamen à partu ſponte ſuâ ceſſabat. Aliam novi in Cimbria, quæ plerunque paucis à partu horis *eriſypelati* fiebat obnoxia, aliàs ab hoc affectu planè immunis. De Comitiſſa, quæ, quoties gravida, *cæca* facta, ſi verò peperiſſet, & lochia ritè fluxiſſent, viſum recipiebat, vid. *Salmut. Cent. III. obſerv. 27.*

LXII.

LXII.

Cucurbitulæ ſcarificatæ incruentæ.

MEminit hujus exempli *Salmut. C. III. obſervat. 58.* & ego novi feminam in agro Lyneburgico XXVII. annorum, quæ *odontalgica* multas *cucurbitulas ſcarificatas*, juſſu barbitonſoris, invita tandem & coacta, admoveri curabat, ſed ne guttulâ quidem ſanguinis, ob ſummum, quô perculſa, terrorem profluente. Paulò poſt incidit in pertinaciſſimam menſium ſuppreſſionem, ex quâ ægrè tandem redemta.

LXIII.

Fœda & inveterata oris diſtortio viliſſimô remediô citò tutòque curata.

CRebriùs dixi, & adhuc dico, *ſimplicem* Medicinam aliquando *optimam* eſſe, idque exemplis aliquot illuſtravi in *primo obſervationum mearum faſciculo num. 118.* quibus meritò adjungemus ſequentem. Tob. C. Juveni Thuringo, *fœda oris diſtortio* aliquot abhinc annis ſummum tædium & moleſtia fuerat. Et quamvis longè latèque remedia quæſiviſſet, parùm tamen profecit. Tandem balneum conficit vaporoſum ex *graminis ſemine*, quod Heuſaamen dicimus, & *ſtramine avenaceo*. Quô ſimpliciſſimô & unicô remediô in integrum exque voto reſtitutus, ut adhuc athleticè valeat, & rem ſuam agat feliciter.

LXIV.

Sanguis coccineus ſine ſero lethalis.

B*Artholomæus* Rehbock / J. U. C. febri malignâ correptus ſtatim in principio ſibi venam incidi jubet, me planè inſcio. Eôpſe die à meridie vocor ad eum. Compareo: monſtrat mihi emiſſum ſanguinem valdè *roſeum*, elegantiſſimi coloris, ſed *ſero maximè deſtitutum*, adeòque ſiccum, & fundo lateribusque patinæ tam lentè & pertinaciter adhæreſcentem, ut totum vaſculum citra ullum guttulæ diſpendium aliquoties inverterem. Gratulabatur ſibi optimus Juvenis de tanta ſanguinis bonitate. Ego autem jam olim ab Excell. *Dn. D. Simone Paulli*, trium Regum Borealium Archiatrô, & Prælatô *Aarhuſanô*, Fautore meô, dum viveret, optimô, certiora & meliora edoctus, θανάσιμον pronunciavi ſuſpectum huncce ſanguinem. Et exitus dicta probabat.

JACOBI

JACOBI GRANDII
Medici, Philoſophi, ac Anatomici

De

כּחַל

Sive

STIBIO,

Eiusq; uſu apud antiquos in re Coſmetica,

DISSERTATIO PER EPISTOLAM,

In

Cujus Exordio obiter de Aqua Nilotica,
Deinde de Stibii mentione in Sacris Litteris
Et de Fucorum Materia diſquiritur,

Nonnullaque, tàm ſacrorum Interpretum, quàm
veterum Autorum loca, expenduntur,
Illuſtrantur & Emendantur.

Ad

Virum Illuſtrem & Doctiſsimum

IOBUM LUDOLFUM,
S. C. M. Conſiliarium.

NORIMBERGÆ,
ANNO M. DC. LXXXVIII.

EX humaniſſimis litteris ſuis, una cum libelli de Duce Judæorum ſublato, gratiſſimo mihi munere, nomine ſuo domum meam perlatis, intellexi, Doctiſſime Jobe Ludolfe, eodem ferè tempore, utrumq; noſtrum calamum arripuiſſe, veluti ſi nos unica mens, & idem Genius epiſtolaris officii Præſes ad colloquendum invicem per litteras impulerit. Non dubito enim, quin acceperis epiſtolam meam adjunctam opuſculo de veritate Diluvii univerſalis. Gratias ago, quòd eruditam lucubrationem communicaveris, in qua, tametſi argumentis à Theologorum penu deductis, orationem augere, & roborare potuiſſes, maluiſti brevi ſtilo Hebræarum cornicum oculos configere, ac grammatico gladio nodum ſolvere.

Niloticam aquam lagenis vitreis typhâ paluſtri contextis incluſam multoties bibi, & examinavi Venetiis, Nucerianæ ſimillimam deprehendi, imo dulciorem & leviorem; ideoq; cuicunque noſtrati vino, tàm dulci, quàm auſtero, tàm nigro, quàm albo optimè commiſceri. Ejus analyſin aggredi mihi non vacavit, ut explorarem, an per evaporationem materiam relinquat Bolo Armeniæ, aut Terræ Lemniæ ſimilem, ſicuti Nuceriana. Nullum in fundo limum habebant lagenæ quia aqua, qua repletæ erant, more Ægyptiaco, maſsâ ex farina amygdalarum dulcium confecta, purificata fuerat. Alioquin ſemper turbidam eſſe ajunt, & potui ineptam. Porrò Niloticam aquam omnium, quæ in toto Terrarum orbe ſunt ſaluberrimam eſſe nunquam dubitavi, primò quia omnes eas conditiones habet, quibus aquarum ſalubritatem commendat Magnus Hippocrates libro de Aëre,

Aquis, & locis: nam num. 14. Ἄριστα δὲ ὁκόσα ἐκ μετεώρων χωρίων ῥέει καὶ λόφων γεηρῶν. αὐτά γὰρ ἐστι γλύκεα καὶ λευκά. Certè Nili aqua ex editiſſimis Æthiopiæ partibus fluit. Deinde ſubjungit, τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα καὶ γλυκύτατά ἐστι, καὶ λεπτότατα καὶ λαμπρότατα. τό τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τότε λεπτότατον, καὶ κουφότατον. At vero Nilum non tam Originem ſuam, quam alvei incrementum debere jugibus pluviis, imbribusque, quibus æſtivis menſibus madeſcunt Æthiopiæ montes, jam luce meridiana clarius eſt. Præter Herodotum, & Diodorum, Lucretius etiam eleganter hanc opinionem adſtruxit.

Fit quoq; ut pluviæ forſan magis ad caput ejus
Tempore eo fiant, quo Ereſia flabra Aquilonum
Nubila conjiciunt in eas tunc omnia partes,
Scilicet ad mediam regionem ejecta diei,
Cum convenerunt ibi ad altos deniq; montes
Contuſæ nubes coguntur, ibiq; premuntur.

Saluberrimam eſſe Nili aquam ſuadet longiſſimus calidarum, quas percurrit, terrarum tractus. Nilus quippè ortus ultra Æquatorem, non procul à Tropico Capricorni, Zonam torridam præterfluens, per utramque Æthiopiam, ac utramque Ægyptum, citra Tropicum Cancri, mare mediterraneum ſubit; Quo curſu quadraginta quinque latitudinis gradus, hoc eſt milliaria Italica tria ferè millia recta linea, & ſi computentur flexus, mulò plura conficere narrat Geographorum diligentiſſimus Sampſon. Quamvis valdè dubitem, ne tantæ longitudinis ratio Nili fontium poſitionem, è terrarum ſpatia dimetientibus conſtet. Qua de re tu, Jobe Doctiſſime, videris, qui ignotos ferè hactenus, Nili fontes, illiusque Mæandros, & diverbia, eleganti Sciagraphia, in hiſtoria tua Æthiopica, Geographiæ tabulis addidiſti. Igitur in tam longo & præcipiti curſu, aqua Nili multipliciter frangitur,

gitur, ac comminuitur, eque catadupis devoluta variis per plana fluit, nullis unquam nubibus obducta, ubi à ſolis calore continuo percoquitur, quàm præcipuam ejus bonitatis cauſam eſſe arbitror; Ideoque notavit oculatiſſimus naturæ interpres Plinius, hunc fluvium nullas auras expirare. Auget Niloticæ aquæ excellentiam ros è cœlo defluus quotiescunque Nilus exundat; qui cum purificet aërem, ita ut univerſales morbi deſinant, aquam etiam præſtantiorem reddit; Unde ejus dulcedo, ſalubritas, fœcunditasque; Nam quòd mulieres & cætera animalia in Ægypto, plures uno niſu fœtus pariant in Niloticam aquam refunditur; Nec alius antiquis regibus potus; Imò Philadelphus, cum Berenice filiam Antiocho Syriæ Regi Θεὸς dicto, uxorem dedit, identidem Nili aquam ad eam juſſit deferri, ne aliam biberet. Gubernatori Navis, quæ poſt Gaditanam expeditionem in Ægyptum profectura eſt, diligenter aquæ hujus Niloticæ advectionem commendavi. Sed quo magis eam cupimus, tantò patientius tædii moram ferre debemus. Nam benè nôſti quantum temporis, quantum maris peragrandum ſit, antequam Venetiis Gades, Gadibus Alexandriam, Alexandria Venetias, navis mercibus plena, & variis mercatorum negotiis addicta, repetat.

Aquæ illius Niloticæ jacturam in ſuis ad Illuſtrem Jobum Ludolfum datis literis refert Nobiliſſimus Author, ſeqq. verbis: Cuidam Anglo cognomine Palmer, per Germaniam & Bataviam, Patriam repetenti tradidi talem. Huic infortunio acceſſit, quòd navis, quæ lagenas aquâ Niloticâ plenas deferebat Venetias, præ vetuſtate rimas faciens in Illyrico ſinu, Januario proximè elapſo ſubmerſa ſit, vix nautis, & qui navigabant, à naufragio ſervatis. Sed hunc ſortis ſiniſtræ caſum commodo tempore reparatio minus reddet moleſtum. Venet. Kalend. Martii, 1688.

Quæſtio verò, quam mihi (Vir doctiſſime) enodandam proponis, de כחל, ſive fucô, quô antiquitùs ut varia S. Scripturæ loca indicant, liniendis, ſeu tingendis oculis, & palpebris ipſis, Hebræi & cæteri Orientales populi utebantur, digna magis eſt doctrinâ, & eruditione tuâ, quâ magnis Collegii Medicorum, Germaniæ quos diſquirentium vocant, ingeniis ſatis & abundè facere potes, quàm tenuitate ingenii mei. Obtemperabo tamen mandatis ſuis, & quæ in hac re obſervavi, candidè tibi aperiam.

Fuci, ſeu pigmenti, ut ita dicam, Coſmetici, quo antiquitùs mulieres vultum, oculosque decorabant, in S. Scriptura mentio habetur tribus tantùm in locis; in quorum duobus uſurpatur nomen פוך Puch, in tertiô autem locô, omiſsô materiæ nomine, quæ decorandis oculis adhibebatur, vox uſurpatur derivata à nomine כחל, quod in Rabbinicis Phraſibus intelligitur pro oculorum fucô, ſeu pigmentô.

Ab hac autem Phæniciâ, Syriacâ, ſeu Hebraicâ voce כחל originem ſumpſiſſe priſcum vocabulum κοόλιον, quod poſteà Græcâ inflexione emollitum ſit in κόλυρ, κόλυρα, κολλύριον, tecum planè ſentio, Vir erudititiſſime; Nugantur enim, & inepti ſunt plerumque Græci, quotiescunque alienigenarum vocum, quæ in Helladem invectæ ſunt, origines ab idiomate ſuô deducere conantur, ut Vir ingens Samuel Bochartus demonſtravit in Geographicis. Quid enim κολλύριον cum παρὰ τὸ κολλᾷν ῥοῦν?

Reprobavit hujusmodi etymologiam incomparabilis linguæ Græcæ reſtitutor Henricus Stephanus in Theſauro linguæ Græcæ inquiens voce κολλύριον. Alii *dictum putârunt* παρὰ τὸ κωλύειν, *ſive* κολλᾷν τὸ ῥοῦν, *ſed parùm probabiliter; nec enim tantùm ad ſiſtendas fluxiones adhiberi comperiuntur, ſed ad alias etiam quamplurimas affectiones; nam & fiſtulis induntur ad conglutinandum detergendumque, aut ad exterendos earum callos; & naribus ad polyporum ozænarum curationem, itemque*

auri-

auribus ulcere affectis: adhibentur & utero cum ad ciendas purgationes, & ad fœtum atq; ſecundas expellendas, tum ad ſiſtendum etiam immodicas ſanguinis excretiones, aliosq; uteri affectus ſanandos. Induntur collyria & in anum, quæ glandes etiam appellat Aëtius in curatione dyſſenteriæ; & Scribonius Largus ad teneſmum effingit itidem collyria ad inſtar nuclei pinei, ut Columella quoq; lib. VI. cap. VI. collyria componit, quæ bovis cruditate laborantis alvo immittantur. Aëtius lib. 8. Collyriis utitur ad ſuffuſiones &c. Hinc Gloſſæ Philoxeni κολλούρια tortum, κολλύρια torunda.

Nec magis placet ratio etymi, quam ex Antillo refert Oribaſius Collect. Med. lib. X. cap. 23. tribuente collyriis figuram caudæ muris ſimilem, quatuorque digitorum longitudinem, & propterea ſoliditatem firmitatemque, ut oleô aliquô, non ſecùs atque balani inungi poſſint. *Quam figuram quidem iis talem fuiſſe*, ita ſcribit Henricus Stephanus, *ipſa nominis ratio videtur oſtendere, dicta enim putantur quaſi* κολούρια, *hoc eſt,* κολοβὰ τὴν οὐρὰν *vel* κολοβαὶ οὐραὶ, *quia ſint inſtar mutilæ caudæ; ſecundum quod etymon uno* λ, *& cum diphthongo ſcribendum eſſet, cùm alioqui gemina* λλ *& interdum per* υψιλὸν *tantùm ſcriptum reperiatur, apud Latinos præſertim.* Hujus opinionis videtur fuiſſe Suidas, qui ſcribit κολούρια (malè Fungerus hîc legit χολάια) τὰ κολολὰς ἔχοντα οὐρὰς. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ ἄρτων, καὶ ἐπὶ ἰατρικῶν φαρμάκων λέγεται; id eſt, κολούρια, *mutilas habentia caudas, hoc etiam dicitur de panibus, & medicis pharmacis*; pro quibus certô certiùs intelligit κολλύρια; Ratio autem, propter quam allata etymi deductio, non placeat, eſt, quia magna pars collyriorum componitur ex liquoribus, ſuccis, oleis, melle, animalium felle, & aliis humidis, nullam figuram, nedum muris caudam imitantibus. Nihil de vocis hujus origine in medium affert multiſcius Salmaſius, tam multa diſſerens in Plinianis exercitationibus, ſed crambem toties recoctam nobis apponit.

Nomi-

Nomina in ῥίον deſinentia à fluxu deducere velle, pue-rilis dementia eſt; hujuſmodi enim deſinentia nihil aliud de-notat, quàm verbalem nominis poteſtatem, & actuum fre-quentiam. Sic à μόνος fit μοναστὴς & μοναστήριον, à μύεω, μύστης μυ-στήριον, à θύω ſacrifico, θύτης ſacrificus, θυτήριον Ara, à θύομαι mactor, θυσία mactatio, θυσιαστήριον locus ſacrificii. Ab ἱλάω pro-pitio, ἱλασμὸς propitiatio, ἱλαστήριον propitiatorium, à τέκμαρ exitus, τέκμαρσις conjectum, τεκμήριον argumentum, ab ἀσκέω ex-erceo, ἀσκητὴς exercitator, ἀσκητήριον locus exercitationis mentis. Ab ἐλάω ſeu ἐλάυνω abigo, expello, ἔλασις agitatio, ἐλατὴρ agita-tor, ἐλατήριον deorſum purgans Hippocrati. Ab ἐκφέρω affero, exporto, ἐκφορὰ elatio, exportatio, ἐκφορὸς exportatitius, ἐκφόριον, quod terra producit; ſic denique à θὴρ, θηρίον, à μάρτυρ, μαρτύριον, & ſexcenta alia hujuſmodi formationis, quæ fuſiùs proſequi piget; cùm ſatis Græcæ linguæ peritis conſtet, nomina, quæ in ῥίον deſinunt, non aliud quàm frequentem poteſtatem verbi, à quo derivantur ſignificare.

Verùm ut ad memorata ſeu Scripturæ loca redeamus. Prima autoritas eſt lib. IV. Regum cap. 9, 30. ubi ſic vertit D. Hieronymus: *Porrò Jezabel introitu ejus audito, depinxit oculos ſuos ſtibiô, & ornavit caput ſuum, & reſpexit per feneſtram ingredientem Jehu portam, & ait, numquid pax poteſt eſſe?* quo loci videmus Jezabel ornâſſe vultum, & oculos ſuos, ut pulchritudine & gratiâ corporis ſui, victoris iram placaret. Ita enim apertè Lyranus explicat: *Jezabel faciem ſuam phucavit, & ornavit caput ſuum, ut eſſet gratior in conſpectu Jehu.* In hanc primò ſententiam videtur conceſſiſſe Alphonſus Toſtatus Epiſcopus Abulenſis, ſacræ omnis doctrinæ ac eruditionis promus-condus, in commentariis, & quæſtionibus ſuis in hunc locum, cujus reliquæ in S. Scripturam lucubrationes, naufragio Studioſis omnibus ærumnabili perierunt. Ait enim q. 27. *Audivit Jezabel, quod veniebat Jehu, & introibat in urbem, & tunc depinxit oculos ſtibio, id eſt, quodam colore ni-*

gro,

gro, quô fœminæ utuntur ad reddendum ſupercilia nigra, & palpebras, & faciunt majorem apparentiam palpebrarum, & ſuperciliorum, quàm aliàs, & vocatur vulgariter Alcohol, & ſequenti quæſt. 28. ſubjungit: *Quia fortè Jezabel timuit, quòd ſicuti occiderat Jehu filium ſuum Joram, ita occideret eam, & ob hoc timens ornavit ſe nimis plus ſolito, ut placeret in oculis Jehu, & acciperet eam in conjugem vel concubinam, vel qualitercumque, & ſic donaret ei vitam.* Quæ loci explicatio, quamvis Toſtatus ipſam retractet, longè præferenda eſt Jo. Stephani Menochii expoſitioni, qui inquit: *Se ornat Jezabel, non ut placeret Jehu, quem convitiô laceſſivit, ſed ut dignitatem regiam usq; ad mortem retineret; reddebat etiam illam audacem, quòd ſe, ut mulierem confideret à viro militari non interficiendam.*

Nec obſtat diſertiſſimi Commentatoris Cornelii à Lapide contraria opinio ad hunc textum ſcribentis: *Porrò Jezabel depinxit oculos ſuos ſtibio, non ad illiciendum Jehu in ſui amorem, erat enim vetula, & ſciebat, Jehu eſſe juratum ſuum hoſtem, ſed ad animoſitatem oſtentandam, quaſi quæ non timeret, nec curaret Jehu, unde eum increpavit, vocavitq; Domini ſui Joram Regis interfectorem, ut eum percelleret; putabat enim, quòd Jehu in ſe, utpotè fœminam, & Reginam, non auderet manus injicere, nec ejus ſanguine ſe cruentare; Quòd ſi auderet, volebat animosè & nobiliter mori, quaſi mortem contemnens, hæc eſt vanitas ſæculi & ſæcularium.* Tantò minoris enim æſtimanda eſt hæc Cornelii ſententia, quò apertiùs ipſe ſibi in eâdem re contradicit. Nam Commentario in quartum caput Jeremiæ v. 30. ad illa verba: *Cùm veſtieris te coccino, & pinxeris ſtibiô oculos tuos,* hæc ſcribit: *Alludit ad Jezabel, quæ intrante Jehu hoſte in Samariam, depinxit oculos ſuos ſtibio, & ornavit caput ſuum, ut quaſi meretrix in ſui amorem pelliceret Jehu, ſed fruſtrà, Jehu enim quærebat ejus animam & Regnum.* Porrò utcumque Jezabel eſſet ætate jam affectâ, vigebant tamen adhuc ejus fornicationes & veneficia, ut patet IV. Regum

cap. 9. v. 22. Deinde ſalaces mulieres (ut notat ipſe ſui immemor Cornelius comm. in cap. XXII. Ezechielis v. 41.) teſte Ambroſio Leonis, *quò naturâ ſunt informes & turpes, eò quod natura in eis defecit, ornamentis, & fucis inſtaurare conantur*.

Secundus locus eſt Jeremiæ cap. IV. v. 30. ubi Propheta Judæam increpans ſub adulteræ nomine, hæc D. vertente Hieronymô, loquitur: *Tu autem vaſtata quid facies? cùm veſtieris te coccinô, cùm ornata fueris monili aureô, & pinxeris ſtibio oculos tuos, fruſtrà componêris; contemſerunt te amatores tui* &c. Hunc locum Lyranus exponens, inquit: *Loquitur de Judæa ſub metaphora meretricis, ſe ornantis veſtibus & jocalibus, & unguentis meretriciis, & pinxeris ſtibio, id eſt, fardinatione, ſicuti dicitur de Jezabel 4. Reg. 9, & hoc ad quærendam gratiam.* LXX. vertunt: καὶ ἐὰν ἐγχρίσῃς στιβῇ τοὺς ὀφθαλμούς σου. Verſio Latino-Gallica Pariſienſis Anni 1566. habet, *que tu attintes ton viaire de fard*, de quâ voce fard & fardinatione nos aliquid poſteà. Hîc verbum *componeris* Hebraicè eſt תתיפי titiafi, id eſt fucabis te, fucô tibi formam accerſes, ut videaris eſſe pulcra, & ſpecioſa.

Tertius locus eſt in Ezechielis cap. XXIII. v. 40. ubi corripiens Propheta Hieroſolymam, ſub nomine Oolibæ fornicantis, inquit: *Itaq; ecce venerunt quibus te laviſti, & circumliniſti ſtibiô oculos tuos, & ornata es mundo muliebri.* Ad quem locum Lyranus: *Loquitur de populo ad modum mulieris libidine ardentis, quæ aliquando mittit longè cum laboribus & ſumptibus magnis pro adulteris advocandis, & in adventu eorum lavat ſe, & ornat, ut eis placeat.* Sic Judæi mittebant longè, & cum ſumptibus magnis ad adducendum Sacerdotes Idololatriæ de novo ab eis auditæ, & illis Idolis offerebant bona, quæ DEO debebanr offerri. In adducto Ezechielis locô non legitur, ſicuti legitur in præcedentibus duobus aliis verbum Hebraicum פּוּךְ, ſed ubi redditur Latinè circumliniſti, habetur verbum כָּחַלְתְּ Kahalte. Quod ſi כּחל ſtibium eſt, idem ſigni-

ſignificaret ac ſi diceremus *ſtibiaviſti*. Theodoretus ad hunc locum inquit: *Scilicet Chaldæi amaſii tui olim, quibus ut placeres te laviſti, liniſti, ſtibio ornaſti; ornabant enim ſe ituri ad feſta Idolorum, perinde ac meretrices ſe ornant ituræ ad amaſios.*

Sed obſervatu dignum eſt, quod tàm in adducto loco Jezabel 4. Regum IX, quàm in Jeremiæ cap. IV. quamvis LXX uſi ſint verbo ἐστιβάσατο, & ἐγχρίσῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς, & vulgata habeat verba depinxit, & pinxeris, in Hebraico tamen jacent duo verba, quorum neutrum niſi per metaphoram ſignificat pingere, quippe 4. Regum habetur וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ & oritur à radice שׂוּם ſom, quæ ſignificat ponere, unde verbum verbo reddenti, vertendum eſſet, & poſuit in ſtibio oculos ſuos. Hinc non ſine ratione Rabbi David Kimki notat inverſam eſſe ſyntaxim, & particulam בּ quæ ſignificat *in* præpoſitam voci פּוּךְ cum ſcribatur בַּפּוּךְ debere intelligi annexam voci עֵינֶיהָ ſignificanti oculos ſuos, veluti ſi ſcriptum eſſet וַתָּשֶׂם פּוּךְ בְּעֵינֶיהָ & poſuit oculos ſuos in ſtibio, cujus inverſionis in ſ. libris conſuetæ exemplum affert laudatus Kimki ex Pſalmo LXXIII. v. 7. ubi vertitur, *incenderunt igne ſanctuarium tuum* habet Hebraica littera שִׁלְחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ, quæ verba ſonant: *miſerunt in ignem ſanctuarium tuum*, ubi particula בּ debet intelligi præfixa ſanctuario, miſerunt ignem in ſanctuarium tuum. שִׁלְחוּ אֵשׁ בְּמִקְדָּשֶׁךָ. Videmus igitur, in adducto textu IV. Regum loco *pinxit* jacere verbum *poſuit*.

In Jeremia pariter verbum illud, quod à LXX redditur: ἐὰν ἐγχρίσῃς στιβῇ τοὺς ὀφθαλμοὺς, & à vulgata *& pinxeris ſtibio*, Hebraicè eſt תִּקְרְעִי בַפּוּךְ עֵינַיִךְ quod verbum cum oriatur à radice קָרַע, quæ ſignificat lacerare, ſcindere, dilatare, litteraliter ſonat, *& laceraveris aut ſcideris ſtibio oculos tuos*. Adeò ut idem Kimki hunc textum exponens, explicet, quod deterat, & laceret oculos præ nimia frictione, & ſtibii illitione, quapropter verbum iſtud hebraicè frictionem potius, quàm picturam denotat.

In Ezechiele vero, jam vidimus eſſe verbum כָּחַלְתְּ Kahalte, à כָּחַל quod idem eſt ac pigmentum oculorum, ſive Collyrium; cujus verbi nuſpiam in ſacris litteris ullum aliud extat exemplum. Rabbi tamen Salomon hunc Ezechielis locum commentans, poſtquam dixit hanc eſſe diligentiam, & induſtriam pro ſimulanda pulcritudine ſcribit מִין צֶבַע וּשְׁמוֹ כָּחוֹל וְצוֹבְעוֹת בּוֹ עֵינֵיהֶם אַקְלִירָה id eſt *ſpecies coloris, qui vocatur Cohol, quo colorantur oculi, vulgò Aclera aut Aclira.* Notandum autem eſt Rabbi Salomonem vixiſſe ac ſcripſiſſe id Gallia Narbonenſi.

Hactenus conſtat כָּחַל & פּוּךְ eſſe fucum, ſeu pigmentum oculorum, ſed non liquet, num per illud cilia & palpebræ colorarentur, an vero tantum illuſtrarentur, ut attritu niteſcerent, cum in S. litteris tribus id diverſæ ſignificationis phraſibus explicetur, nempe וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ, תִּקְרְעִי בַפּוּךְ כָּחַלְתְּ עֵינַיִךְ

Verum de materia, qua פּוּךְ, & כָּחַל conſtabant, disquirendum. Hebræi quidem, ut Samuel Coneglianus Hebræus medicus amicus meus affirmat, materiam Puc & Cohol interpretantur Tutiam, fortaſſis per conjecturam, eò quia Tutia ſpecifica oculorum medela ſit, & viſum juvet. LXX *ςίμμι*, & illis adhærens D. Hieronymus *ſtibium* reddiderunt. David de Pomis in ſuo vocabulario צֶמַח דָּוִד Flos David inſcripto, explicans vocem כחל, ita ſcribit כָּחַל *verbum eſt fucare, & derivativum* כּוֹחְלִי *habens colorem rubeum, id eſt Antimonii, quod poſtquam fuerit expurgatum ab excrementoſa, & terrea materia ad rubedinem tendit.* Lexicographus iſte Hebræus hallucinatur, & ſtibii illitionem cum Cinnabari & minii pigmento confundit, quo Hiſpanæ fæminæ, aliæque Europeæ mulieres formæ ſimulandæ ſtudioſæ, genas rubificant, ut purpureum colorem mentiantur. Stibium enim quovis modo præparatum, nunquam rubrum, aut purpureum colorem conciliare poteſt. Pari in errore verſatur Siggæus tuus, qui in Lexico Arabico כָּחַל vertit *ſubſtantiam plumbi mortui ad colorem oculorum.* Nuper citatus David de Pomis in voce פּוּךְ, inquit,

color

color placidi aſpectus, ſtibium, fucus, quo mulieres ſe pingunt; Kimki autem dicit eſſe colorem nigrum. Verum eſt quod Kimki arbitratur Puch eſſe ipſum Cohol, quod Arabicè dicitur Alcohol, aitque eſſe coloris nigri. Verumtamen vox פוך in duobus aliis ſacrorum Bibliorum locis reperitur in ſignificatu lapidis pretioſi, aut gemmæ. Unus locus eſt Iſaiæ cap. LIV. v. 11. ubi, tametſi vulgata habeat *ſternam per ordinem lapides tuos*, id Hebraico textu ſcriptum eſt בַּפּוּךְ Bapuch, id eſt *cum Puch*, quam dictionem Rabbi Salomon explicat *cum carbunculo*, deducens etymologiam à בֹּפֶךְ, qui eſt unus è duodecim pretioſis lapidibus, quibus exornabatur rationale ſummi Sacerdotis. Carbunculus autem Exodi XXVIII. v. 11. 18. נֹפֶךְ dicitur, in qua voce ſunt duæ litteræ פך vocabuli פוך. Ipſe etiam Kimki pro rebus pretioſis interpretatur Iſaiæ פוך, & ſubjungit, *dicunt eſſe illud, quod Italicè dicitur carboncolo, aut eſt פוך ipſum, quod pro fuco, ſeu pigmento uſurpatur, cum hoc etiam ſit lapis.*

Sanè ſummi Eccleſiæ Doctoris pace dixerim, aut in hoc loco mendo aliquo, vel lacuna verſio vulgata laborat, aut videtur D. Hieronymus humani quid paſſus eſſe, cum vertit, *ſternam cum ordine lapides tuos.* Siquidem in loco adducto פוך non ordinem, ſed carbunculum, aut lapidem ſplendentem denotat. Ideo rectius LXX פוך transferunt carbunculum, ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, & Chaldæus, Vatablus, & Forerius vertunt, *ſternam in ſtibio lapides tuos*, ſed carbunculi interpretatio magis congruit Iſaiæ metaphoræ, quâ fundatur in Saphiro, Jaſpide, aliiſque pretioſis lapidibus, quibus ſymbolicè futuræ Eccleſiæ fabrica à Propheta adumbratur, tam magnifica, ut Jaſpidem, carbunculum, ſaphirum, & lapides pretioſos, quos Reges ipſi in annulis & digitis geſtant, quaſi vilia ſubſternat, & pedibus calcet, ut de iis meritò dici poſſit, quod de Domo Neronis unionibus & gemmis ſubſtrata, cecinit Martialis:

Calcatusque tuo ſub pede lucet Onyx.

Inſuper פוך apud Iſaiam ſignificare carbunculum non ordinem, convincit alter locus I. Paralip. cap. XXIX. v. 2. ubi Rex

David narrans, ſe, pro conſtructione Templi, quod poſtea à Salomone ejus filio ædificatum fuit, pretioſas varias res præparaſſe, ait: *Ego autem totis viribus meis præparavi impenſas domus Dei mei, aurum ad vaſa aurea, argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna, ad lignea, & lapides onychinos, & quaſi ſtibinos, & diverſorum colorum, omnemque pretioſum lapidem, & marmor Parium abundantiſſimè.* In Davidis apparatu vox quæ vertitur *quaſi ſtibinos* hebraicè ſcribitur אַבְנֵי פּוּךְ *lapides Puch.* Rabbi David hunc locum exponens inquit, *poteſt eſſe quod Puch ſit lapis Cohol, aut lapides pretioſi coloris Cohol;* Hebræorum vulgus explicat de carbunculo; LXX vertunt καὶ πληρώσεως λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους. In hoc dubio, quod ſcilicet, aut vulgata verſio mendo aliquo, vel hiatu laboret, aut non ſit D. Hieronymi, aut S. Doctori humanum quid acciderit, caliganti mihi opportunam facem prætulit amiciſſimus purgati judicii vir, & Græcarum perinde ac latinarum litterarum peritiſſimus Jo. Baptiſta de Miro, inter Caſinenſes Philoſophiæ ac Theologiæ Profeſſor, oſtendens D. Hieronymum ad hunc locum videri, intellexiſſe carbunculum; Nam lib. XV. Comment. in Iſaiam habet D. Hieronymus. *De natura omnium lapidum, & per partes ſingulorum non eſt hujus temporis dicere; neque enim ſemper dicenda ſunt omnia. Nunc tantùm de carbunculo, Saphiro, & Jaſpide diſſeramus; Carbunculus qui paratur, ſive per ordinem ſternitur, videtur mihi ignitus ſermo doctrinæ &c.* Ex hac D. Hieronymi autoritate patet ipſum פּוּךְ intellexiſſe de carbunculo, & vertiſſe, *ſternam cum carbunculo per ordinem lapides tuos.* Aliqui quos non nominat Malvenda ad Caput XXIX. I. Paralip. ſic inquiunt; *Licet enim dicamus ex fuco, ſive ſtibio non poſſe pavimenta confici, nigerrimos tamen lapides, quos nos marmor nigrum vocamus, dici figuratè lapides Puch, ſeu ſtibinos non erit abſurdum, affirmare, quare Vulgatus quaſi ſtibinos dixit. Ergo Puch primo foſſile illud quod Græcis ςίμμι, latinis ſtibium appellatur, ſignificat; de quo vide Dioſcoridem lib. V. cap. 59, deinde ipſum colorem ſubnigrum, qui ex pulveribus metalli conficitur, & ſic*

& ſic accipiendum II. Regum IX. v. 30. Iſaiæ LIV. v. 11. Hieremiæ IV. v. 30.

Cum itaque פיך Carbunculum ſignificet, poſſent intelligi Iſaiæ verba de pavimento carbunculis, & gemmis ſubſtrato, ita ut carbunculus ipſe, pavimenti materiæ ex pulveribus ſtibii, aliorumque metallorum confectæ, per ordinem, id eſt certis ſpatiis commixtus inſtar ſpeculi ſplenderet, eo modo quo Venetiis, cujus Urbis pavimentis nihil nitidius conſpicit Sol, ex calce, & coloratis cæmentis, probè invicem compactis, & discoloribus vitri teſſerulis pavimenta conficiuntur. Sed Prophetæ ſenſus rectius accipi debet de lithoſtrotis, hoc eſt de pavimento ſectis parvulis variorum, & diverſi coloris marmorum cruſtis ſtrato, quibus identidem carbunculus, & alii pretioſi lapides, in varias figuras, nempe ſcutulas, Rhombos, trigona, quadrata, hexagona, in cujusmodi ſectilibus uſitata, diſponerentur. Quo ſenſu verba illa *per ordinem* interpretabatur, & exemplo pavimenti, quod eſt in Templo D. Marci Venetiis, pretioſo & fulgido marmore ſtratum illuſtrabat Doctus olim V. J. D. Valens Gandolphus Avunculus meus, ac ejusdem Eccleſiæ Canonicus. Tale fuit pavimentum, quod deſcribit Statius id Tiburtino Manlii:

Dum vagor aſpectu, viſumq; per omnia duco
Calcabam, nec opinus opes, nam ſplendor ab alto
Difluus, & viridum referentes aëra teſtæ
Monſtravere ſolum, varias ubi picta per artes
Gaudet humus, ſuperatq; novis Aſarota figuris;
Expavere gradus &c.

In quibus verſibus mendosè legit Salmaſius, *Calcabam nec opinus Opus*. Porrò opes, quas calcabat Statius in divite Pavimento, nihil aliud eſſe potuerunt, quàm lapidum pretioſorum fragmenta, quibus, credere quod mixtæ eſſent vitreæ teſſellæ, hoc eſt quadrati calculi, in varios colores tincti, ex quibus teſſellata, & vermiculata componebantur, abſurdum eſt,

eſt, & Manlianæ magnificentiæ contrarium. Quæ ratio obſtat etiam, quo minus adductus Iſaiæ locus de Teſſellatis, aut vermiculatis intelligi debeat. Allegata autem verſionis LXX, & vulgatæ latinæ editionis loca, cum hebraico textu conferentibus, valdè dolendum eſt, quod Origenis Heptaplo careamus, nunquam ſatis ab antiquis Patribus, laudato opere, quod barbarorum temporum injuria interceptum, ingenti Chriſtianæ Reipublicæ damno periit.

Cæterum de materia qua antiquitùs utebantur fæminæ ad illuſtrandos oculos, & decorandam faciem, nullum dubium, quin inter cætera ſtibium fuerit, cum & LXX vertant ſtibium. Notandum verò eſt antiquas mulieres formæ ſtudioſas, trifariam ſpeciem vultui conciliaſſe. I. Vel enim, pane, ſandice, lacte Aſinino, Ceruſſa, croco, melino, purpuriſſo, rubriceta, Creta, Crocodili ſtercore, fuco, & odoratis unguentis genas colorabant, ut quamvis albidæ, & pallidæ, rubrum tamen ementirentur colorem, & vitia corporis, emendarent; unde Plautus Moſt. 4, ubi Philamatio mulieri poſcenti ceruſſam, & purpuriſſum, Scapham ancillam illi iſta negantem introducit, & dicentem,

— — non do, ſcita es tu quidem,
Nova pictura interpolare vis opus lepidiſſimum,
Non iſtanc ætatem oportet pigmentum ullum attingere,
Neque ceruſſam, neque melinum, neq; ullam aliam offuciam;

Et poſtea ſubjungit:

— — Quia ecaſtor mulier rectè olet, ubi nihil olet,
Nam iſtæc veteres, quæ ſe unguentis unctitant, interpoles,
Vetulæ, edentulæ, quæ vitia corporis fuco occulunt,
Ubi ſeſe ſudor cum unguentis conſociavit, illicò
Itidem olent, quaſi quom unà multa jura confundit coquus,
Quid oleant neſcias, niſi id unum, ut malè olere intelligas.

Ad quos verſus videſis eruditas expoſitiones Dionyſii Lambini, & Friderici Taubmanni. Hæc muliebria artificia ſalsè etiam exagitat Juvenalis lib. II. Sat. 6. ibi;

Interea

Interea fœda aſpectu, teterrima vultu
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, & hinc miſeri viſcantur labra mariti.

Quibus quadrant quæ habet Pollux Onomaſtici lib. V. cap. 26. Καπηλείαν ἀσκεῖ προσώπῳ, τὸ πρόσωπον περιχρίει, ἐπεντρίβει, καλλιγραφεῖ, φύκει, πυῤῥαίνει, ψιμμυθίῳ λευκαίνει, καὶ τὸν Λοκρὸν οὐ πρόσωπον, ἀλλὰ προσωπεῖον φέρει. Id eſt *faciei unguenta adhibet, faciem inungit, purgat, pingit, fuco rubefacit, ceruſſa dealbat, & ſecundum Locrum, non faciem, ſed larvam geſtat;* quo in loco ineptè, & oſcitanter Rodolphus Gualtherus, & Wolfgangus Seberus ψιμμυθίῳ λευκαίνει verterunt *colore dealbat,* ψιμμύθιον Ceruſſam, pro colore accipientes. Huc etiam faciunt verba D. Auguſtini ad Poſſidonium: *fucare pigmentis quo rubicundior appareat mulier, adulterina fallacia eſt,* & D. Hieronymus ad Fuſcam de Virginitate ſervanda, *quid faciat in facie Chriſtianæ purpuriſſus & Ceruſſa, quorum alterum ruborem genarum, labiorumque mentitur, alterum candorem oris & colli, ignis juvenum, fomenta libidinum, impudicæ mentis judicia.* D. etiam Ambroſius lib. I. de Virginibus queritur quòd mulieres *quæſitis coloribus ora depingant, & effigiem naturæ mutent, picturam quærant.* Arnobius denique lib. II. adverſus Gentes conqueritur quòd mulieres *conſpiciendos quærant corporibus fucos, & fuligine oculos obumbrent.* Lepida æquè, ac digna memoratu hiſtoria eſt, quam refert Galenus in exhortatione ad bonas artes. ὅθεν δὲ τὸ τῆς Φρύνης (*) ἄκαιρον ἤδη μοι διηγήσασθαι. αὕτη ποτ᾽ ἐν συμποσίῳ παιδιᾶς τοιαύτης γενομένης, ὡς ἕκαστον ἐν μέρει προστάξαι τοῖς συμπόταις ἃ βούλοιτο. Θεασαμένη παρούσας γυναῖκας ἀγχούσῃ τε καὶ ψιμμυθίῳ καὶ φύκει κεκαλλωπισμένας, ἐκέλευσεν ὕδατος κομισθέντος ἀρυσαμένας ταῖς χερσὶ προσενέγκειν ἅπαξ αὐτῷ τῷ προσώπῳ, καὶ μετὰ τοῦτο εὐθέως ἀπομάξασθαι σινδονίῳ, καὶ αὐτὴ πρώτη τοῦτ᾽ ἔπραξε. ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις ἁπάσαις σπίλου τὸ πρόσωπον ἐπληρώθη, καὶ οὖν ὁμοιότητα ἰδεῖν τοῖς μορμολυκείοις; αὐτὴ δὲ καλλίων ἐφάνη. μόνη γὰρ ἦν ἀκαλλώπιστός τε καὶ αὐτοφυῶς καλὴ, μηδεμιᾶς πανουργίας κομμωτικῆς δεομένη. Id eſt, *Itaque Phrynes illud commemorandum mihi occurrit; Cum*

(*) lego εὔκαιρον.

olim in convivio quodam talis ludus celebraretur, ut per vices inter convivas, quidquid lubebat, imperare liceret, illa cum cæteras mulieres quæ aderant, anchuſa, ceruſſa, & etiam fuco pictas cerneret, juſſit aquam inferri, eamque manibus hauſtam, ſibi fœminam quamque ad faciem admovere, mox linteo protinus illam detergere. Atque hoc ipſa prima omnium fecit; ac cæteris quidem omnibus fœminis facies maculis replebatur, ita ut diceres te videre ad terrorem factas imagines; Phryne vero pulcrior apparebat; ſola enim carebat artificio formæ, ſed ſuapte natura formoſa erat, nihil opus habens malis artibus ad formæ commendationem. Non diſſimile damno huic, quo fucatis mulierculis in convivo ſalsè Phryne illuſit, eſt detrimentum, quod & Tabulla, & Sabella cupiebant, hæc à ſole, illa à pluvia, quia ſcilicet hujus ceruſſata facies, ſolis radiis urebatur, cutem reddentibus duriorem, & nigricantem, undè artificium prodebatur, illius vultus creta, aut terra Chia illitus, quo nitorem candoremque præ ſe ferret, à pluvia pigmentum diluente nudabatur, quarum exemplis Martialis lib. II. Maximinam vetulam interpolem, & libidinoſam, quæ tres tantum dentes, eosque piceos buxeosque ſuperſtites habebat, feſtivè monet, ut non aliter timeat riſum

Quam cretata timet Tabulla nimbum,
Ceruſſata timet Sabella ſolem.

Fuci, qui generatim à Latinis pro qualibet tinctura capitur, duo propriè ſunt genera, quorum utrumq; purpureum rebus tinctis colorem conciliabat. Alterum eſt φῦκος θαλάσσιον, ſeu βρύον θαλάττιον, fucus marinus, muſcus marinus, ſeu Alga Cretica, de quo Servius ad verſum Virg. II. Georg.

Alba ne Aſſirio fucatur lana veneno

inquit *Fucus herbæ genus, quo veſtes tinguntur.* φοινίσσον, hoc eſt purpurem vocat Nicander in Theriaca. Ἤ ἔτι καὶ φοινίσσον ἀνὰ καταβάλλεο φῦκος, Id eſt, ut eleganter vertit Gorræus: Puniceumque etiam qui naſcitur æquore fucum. Plinius lib. XXXII. Cap. VI. ſcribit: *Fuco circa Cretam inſulam nato in petris purpuras*

ras quoq; inficiunt, laudatiſſimo à parte Aquilonis, ut ſpongiæ. Et Theophraſtus ſcribit Cretico fuco tænias, & lanas veſtimentaque tingi colore pulcriore quàm purpuræ, quamdiu recens eſt. Igitur Fuciæ, ſeu Algæ Cretenſis color purpureus, quô lanæ imbuebantur, non diu durabat, ſed proceſſu temporis remittebat, & evaneſcebat; ideò ſubſternebatur veræ purpuræ, id eſt, eô priùs lana imbuebatur, ut pretioſior purpuræ color ſuperinduceretur. Quô ſenſu ait Plinius lib. XXVI. cap. X. *Fucum marinum conchyliis ſubſterni.* In hoc loco intelligendo, longè à judicioſisſimi rerum naturæ Scriptoris mente aberravit Chriſtophorus Landinus Florentinus non contemnendus Interpres, qui antequam Plinii codices à tot doctorum hominum vigiliis emacularentur, primus excutere, & totum opus Tuſcano idiomate translatum edere auſus eſt Anno M CCCC LXXXV. Hic verba, eô in locô, in quo de podagra loquens Plinius inquit: *Præcipuè verò liberat eô malô Phycos thalaſſion, id eſt, fucus marinus, lactucæ ſimilis, qui conchyliis ſubſternitur.* Sic vertit: *Maxime libera da quel male l' herba detta Phycothalaſſion cioè fuoco marino, ſimile alla lattuga, el quale ſi mette ſotto a Conchilii*: ubi etiam ineptè, niſi mendum eſt Typographi Phycos thalaſſion, interpretatur, *fuoco marino.* Eôdem errore laboràſſe videtur Dalechampius, qui poſt tot circa Plinium doctorum Criticorum curas, ad ea naturalis hiſtorici verba: *Conchyliis ſubſternitur*, notat in margine, *Conchis inſternitur Theophr. id eſt, innaſcitur*; & ſenſum Plinii non aſſequutus, putat ipſum ſequentia Theophraſti verba vertiſſe Hiſt. Plant. lib. 4. c. 7. φύεται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὀστρέων, καὶ ἐπὶ τῶν λίθων, id eſt, *naſcitur in oſtreorum teſtis & ſaxis.* Ad hæc enim Theophraſti verba non reſpexit naturæ hiſtoricus, ſed ad uſum, lanas, quæ purpura tingebantur, priùs fuci marini ſuccô inficiendi. Nam ſuperiùs lib. XXII. cap. VI. ſcripſerat, Algam laudatiſſimam, *quæ in Creta inſula juxtà terram in petris naſcitur, tingendis etiam lanis ita colorem alligans, ut poſteà elui non poſſit.*

In Theophraſti autem verbis, ſi non mendum, fortaſſis ipſius error eſt, quæ legerat, aut audierat de Alga Cretenſi Conchyliis inſtrata, hoc eſt, purpuræ tincturæ præmiſſa, de eadẽ ſuper oſtreis naſcente, accipientis. Quippè ubi nam marium, ubi nam ſtagnorum oſtrea inter algam, & ſuper fuci foliis, tamquam fungi inter herbas, aut gummata, & gallæ ſuper ramis & foliis arborum naſcuntur? Aut quis in teſtaceorum natura indaganda, adeò hoſpes & ignarus eſt, ut putet fucum, & algam ſuper teſtis oſtreorum generari; quemadmodum gramen & herbæ balænarum dorſis innaſcuntur? Adhærent quidem oſtrea ſaxis, navium carinis, & gubernaculis, ſed in herbido, & algoſo fundo minimè proveniunt, tum quia pingui limô, qualis producit algã, ſuffocantur, tum quia in lento aquæ motu, eorũ ova corrumpuntur; Nobis enim ſedula per Microſcopium obſervatione compertũ eſt, oſtreorum, ac teſtacorũ, piſciumq; omnium lac, quod verum eorumdem ſemen eſt, nihil aliud eſſe, quàm congeriem minutiſſimorum ovorum, viſcoſo humori innatantium, quorum ſingula, ſingulum oſtreum, aut ſuæ ſpeciei piſcem continent.

Hôc fœtificô humore prægnantia oſtrea eſu gratiſſima ſunt, donec ſcilicet ova in eorum ventre, circa quem vocant ſpondylum, continentur, albaque ſunt, & nondum perfectiori circulatione, & ut ita dicam, animatione, oſtreariam configurationem adepta ſunt. Poſtquam verò perfectiorem organizationis gradum acceperunt, tunc lac ſive fœtificus humor, in nigræ veluti pultis materiam obduratur, oſtreolis nempe conchulas inchoantibus, quô tempore oſtrea dura, eſu ingrataque ſunt; quemadmodum pōſtquam lac, ſive ova ejecerunt, tunc enim eorum venter exſuccus eſt, & circumſperſa reliqua caro cum muſculis, & bronchiis durior, lacinioſior, atque ſolidior. Tales oſtreæ *inuberes, macraq;* Gellio lib. XX. cap. 7. appellantur; ubi earumdem macritudinis cauſam refundebat Arrianus in Lunam, quæ ſeneſceret, inquiens,

quiens, *eâ re oſtrea quoque, ſicuti alia quædam, tenuia exuctaq; fieri.*

Ab extremo vere per totam æſtatem usque ad autumnum in Venetis æſtuariis lac perficiunt, ac emittunt oſtrea, quod aquis exceptum fluctuat, donec ſaxis, palis, aut limô glutinosâ viſciditate adhæreſcat in ſpumæ modum; è quibus gratiſſimum ſortitæ oſtreæ pabulum mirè excreſcunt; Ideò Ariſtoteles III. de Gen. Animal. cap. 2. quamvis oſtrea ex ſemine naſci ignoraverit, ingeniosè tamen ea vocat φυτὰ ἔνυδρα, id eſt, plantas aquatiles, quia nullô progreſſivô motu prædita ſunt; Quod lactis, ſeu ovorum, genitali glutini incluſorum, alga, aut molliori limo fortuitò inhæſit, aut alimenti lociq́ue vitiô corrumpitur, aut à cancris hujusmodi eſcæ avidis, inter herbas maris ſtabulantibus, devoratur. Quantum autem maximè prolificorum hujusmodi animalium pereat, antequam creſcant, indicio eſt teſtularum minutiſſimarum, cujuscumque generis multitudo, quæ maris arenæ mixta conſpicitur. Quæ cauſa ſunt, quòd ſuper alga Cretenſi Conchylia generari credibile non ſit; Quare rectè atque ordine Plinius lib. XIII. cap. 25. tradit, fucum marinum naſci in petris, non in oſtreis (ut habent Theophraſti exemplaria) ſcribens *circa Cretam inſulam in petris nato* (de fuco loquitur) *purpuras quoq; inficiunt, laudatiſſimo à parte Aquilonis, ut ſpongiæ.* Hæc verba Plinii ſcribentis, quod fuco Purpuras inficiunt, ſatis eleganter explicant quæ de eodem fuco dicit, quod *Conchyliis ſubſternitur*, ſive ad meliorem purpuræ tincturam, quam in lib. de Pallio Tertullianus vocat *Luminis concilium*, ſive ad majus purpurariorum compendium, minori purpuræ ſumptu, ope ſucci ex fuco thalaſſio expreſſi, lanas immani pretiô tingentium.

Alterum fuci genus eſt à marino longè diverſum, quô mulieres utebantur, ad tingendas rubore genas, & erat rubor factitius, qui parabatur ex radicula è Syria advecta, quam eſſe Anchuſam rationibus evincere conatur, laudatus Salmaſius

in Plinianis exercitationibus. Fateri tamen cogitur, ῥίζιον illud, hoc eſt, radiculam tinctoriam Syriacam, quæ fucus dicebatur, quaque & unguenta ſolebant colorari, & mulieres ſibi genas purpuriſſare, licèt eumdem uſum coloremque, ac Anchuſa præſtaret, ab Anchuſæ radice diverſam fuiſſe. Et ſanè Φῦκος, & Ἀγχοῦσαν, fucum & Anchuſam tamquam res duas diſtinctas enumerat Ariſtophanes in verſibus Comœdiæ Θεσμοφοριάζουσαι inſcriptæ, quæ non extat, in quibus multa ornatus muliebris genera recenſet. Hos verſus difficillimos, qui apud Pollucem, & Clementem Alexandrinum continuâ ſerie, veluti multis numeris adſcripti legebantur, Salmaſius in ordinem ſuum, ſecundùm metricas leges, ut legi debere putat, redditos, & emaculatos, alibi ſe explicaturum promittit; An & ubi ſteterit promiſſis, fidemque ſuam liberaverit, ignoro. Nonnulla quidem ornatus muliebris inſtrumenta, quæ in memoratis verſibus nominantur, leviter explicat, Juriſconſultorum ſuperioris ſeculi decus, Andreas Tiraquellus in Gloſſario ornamentorum muliebrium, quod concinnavit in Commentariis de Legibus Connubialibus; ſed denſæ adhuc tenebræ judicioſisſimi Comici verſus, materiæ fuci explicandæ valdè utiles, circumſiſtunt.

Anchuſæ quatuor ſpecies, & nomina affert Joannes Gorræus in definitionibus medicis, ſicuti & Jo. Bodæus à Stapel Comment in lib. VII. hiſt. plantarum Theophraſti. Quarum prima ὀνοκλεία dicta, folia lactucæ ſimilia habet, radicem craſſitudine digitali, & colore per æſtatem ſanguineô, quô non alius fucus melior, adeò ut ἀπὸ τῆς ἀγχούσης verbum Græcis ἀγχουσίζεσθαι fucare ſignificet. Heſychius: ἄγχουσα ῥίζα ᾗ φυκοῦνται αἱ γυναῖκες, *Radix, quâ fucantur mulierculæ.* Suidas: ἄγχουσα εἶδος βοτάνης ἧς ἡ ῥίζα ἐρυθρὰ, ᾗ ἐρυθραίνουσι τὰ πρόσωπα αἱ γυναῖκες, id eſt, *Herbæ ſpecies, quâ mulieres faciem rubrô colore inficiunt.* Omninò conſtat antiquas mulieres, tam ſucco Cretenſi, quàm Anchuſæ radice fucâſſe, & colorem purpureum, quem

quem & φῦκος & Anchuſa dabat, fucum à Latinis vocatum. Heſychius φύκει εἶδος κομμοτικὸν γυναικεῖον, corruptus procul dubio locus; Reponendum φύκει εἶδος κομμοτικοῦ γυναικείου, *fucus ſpecies pigmenti muliebris.* Anchuſa, nunc eſt *Alcanna* officinarum, hâcque utuntur Orientales populi, unguibus rubrô colore tingendis; qui mos cùm antiquiſſimus ſit, ut patet à Mumiis, quarum ungues ſemper hujusmodi colore infectos inſpicimus, ſubit animo dubitatio, num Anchuſæ ſpecies, quæ ὀνίκλεια dicitur, ὀνυχεῖα, aut ὀνυκλεῖα ab unguibus vocata fuerit?

At ἄγχουσαν dici ab ἄγχειν ſtrangulare, quôd ſtranguler necetque ſerpentes, vel ſecundùm alios ab ἀγχουσίζειν, quod fucare, refert ſupra citatus Bodæus à Stapel. Quam verè à ſtrangulandis ſerpentibus ipſe viderit. Qui ab ἀγχουσίζειν, hoc eſt fucare, deducunt, ineptè derivativum cum radice confundunt, & à filia matrem oriri putant; veluti ſi dicerent Græcè quidem στίμμι à στιμμίζεσθαι, φιλίππον, à φιλιππίζειν, Latinè autem aurum ab aurata, ſullam à ſullaturire deduci.

In cenſu fucorum, & pigmentorum, quibus antiquæ mulieres formam mentiebantur, erat etiam παιδέρως, de quo Alexis Poëta in fabula Iſoſtaſio apud Athenæum Deipnoſoph. lib. XIII.

Τὰς ὀφρῦς πύῤῥας ἔχει τις ζωγραφοῦσιν ἀσβόλῳ
Συμβέβηκ᾽ εἶναι μέλαιναν κατέπλασε ψιμμυθίῳ
Λευκόχρως λίαν τις ἐστὶ παιδέρωτ᾽ ἐντρίβεται.

Id eſt:

Quæ eſt rubra ciliis ſe inficit fuligine,
Et quæ nigra eſt, perfunditur Pſimnythio,
Nimisq; pallens Pæderote inungitur.

Παιδέρως, quam dictam puto ἀπὸ τοῦ παίδων ἔρωτος, quaſi antonomaſticè ſit juvenum amor, libido & illicium, quia ſcilicet purpureô illius ſuccô fucatæ mulierculæ, procaces juvenes ad libidinem inflammarent, planta eſt, de qua magna confuſio inter Botanicos, quænam ſit Acanthi ſpecies inter ſe digla-

gladiantes. Nec controverſiam dirimunt, aut Salmaſius in Plinianis exercitationibus, multa ſuper hâc re verba faciens, aut Bodæus à Stapel multò plura de Pæderote diſſerens in Comment. ad lib. IV. hiſt. plantarum Theophraſti. Scimus pæderota vocatum fuiſſe unguentum Ægyptium, quod ex floribus Ægyptiæ ſpinæ conficiebatur; ſcimus, quod Acantho radix eſt ἔμπυρος, Marcello *rubra*, Barbaro & Buellio *Buffa*. *Ex eâ fortaſſis*, inquit magnum literarum lumen Cauſabonus in Annotationibus ad Athenæum, *parabatur ſuccus, ut nunc fit ex Anchuſæ radice, aut Braſilio ligno, quod Nerſinum appellant.* Scimus denique, quòd Acanthi folia maculas, & ſordes faciei abſtergunt, & ora lentore ſuô veluti lævigant; proptereà tradit Athenæus ex Duri hiſtorico, quòd Demetrius Phaleræus, καὶ παιδέρωτι τὸ πρόσωπον ὑπαλυφόμενος καὶ τοῖς ἄλλοις ἀλείμασιν ἐγχρίων ἑαυτόν. ἠβούλετο γὰρ τὴν ὄψιν ἱλαρὸς, καὶ τοῖς ἀπαντῶσιν ἡδὺς φαίνεσθαι, *& faciem oblineret acanthô, unguentiſque aliis fucaret, volebat enim aſpectu hilaris & venuſtus videri omnibus.* Sed utrum παιδέρως, planta ex quâ, vel ſuccus vel pigmentum pallidis mulierum genis purpureô colore pingendis parabatur, ſit Acanthus Ægyptia, an verò παιδέρως herba, cui folia minora fagi, ilicis majora, formam eamdem ferê cum Quercus folio eſſe deſcribit Pauſanias in Corinthiacis, adhuc altâ caligine premitur.

De fuco agens, & pigmentis, quibus antiquæ fæminæ vultum ſibi linibant, præterire non poſſum elegantiſſimum Lucillii hexaſticum, in Anum ſe fucantem, quod extat lib. II. Anthologiæ ΕΙΣ ΓΡΑΙΑΣ·

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις, τὸ δὲ γῆρας οὔποτε βάψεις,
　Οὐδὲ παρειάων ῥυτίδας ἐκτανύσεις.
Μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ καταπλάττε,
　Ὥστε προσωπεῖον, κ' οὐχὶ πρόσωπον ἔχειν.
Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστὶ τί μαίνεαι; οὔποτε φῦκος
　Καὶ ψίμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

Id nos Epigramma, quatenus egeſtate latinæ linguæ, Græcæ ubertatem aſſequi licuit, ita vertimus.

Sæpe caput tingis; ſenium haud fuligine tinges,
Eq; genis rugas tollere non poteris.
Totam igitur faciem Pſimytho non usq; colores
Ne larva, aſt; vultu conſpiciare tuo.
Necquicquam efficies quid jam furis improba? fuco
Nunquam Hecubam; & pſimytho tu facies Helenam.

Lepore & ſalibus huic minimè cedit Martialis Epigramma in Lentinum lib. III. Ep. 32.

Mentiris juvenem tinctis, Lentine, capillis
Tam ſubitò corvus, qui modo Cycnus eras?
Non omnes fallis: ſcit te Proſerpina canum
Perſonam capiti detrahet illa tuo.

Ubi obiter notaverim Græcum anthologiæ epigramma, quod in Anum fucatam à Lucilio ſcriptum eſt, à Matthæo Radero Martialis Commentatore perperam tribui Niciæ, & per errorem inſcribi de Viro capillos tingente, nam ad hoc Martialis Epigramma ſcribit; *Ridiculum eſt quod Nicias lib. 2. ep. Græc. de quodam capillos tingente hunc in modum ſcribit &c.*

Hujusmodi pigmentis Hiſpanæ mulieres celebres ſunt, quibus nullæ in luxum magis pronæ: ſcitumque illud, quod refert Martinius, Geometriam excreare fæminas in ciliis, præſertim in Hiſpania; imò fucorum formulæ & compoſitiones, ex Hiſpania in Italiam, facili per fæminarum luxum contagione transmittuntur; Hinc egregiè Italorum cecinit Lyricorum Princeps Fulvius Teſtius, in Ode illa, qua Aulæ Romanæ luxum inſectatur:

Minian di carte Ibere, oſtri mendaci
D' atre guancie il pallor; loſteſſo labro
Finto roſſeggia, e con mortal cinabro
Infetta il riſo, ed' auvelena i baci.

II. Vel fæminæ ut pulcriores viderentur, raſa ſupercilia colore ſtibii nigro inungebant, ſic enim oculi latiores videbantur, idque præſertim faciebant Græcæ mulieres, mentitæ formæ artificiis magis deditæ. Pulchriores etenim fæminas Græci putaverunt, quibus latiores eſſent oculi, ut rectè obſervat Dalechampius in lib. Plinii XXXIII. cap. 6. Juno quidem paſſim Homero in libris Iliados vocatur nunc Βοῶπις πότνια, i. e. *bubulis oculis*, hoc eſt magnis, nunc ὀφρύσι κυανέσι hoc eſt *nigris ſuperciliis*. Inde ſtibium teſte eodem Plinio platyophthalmon eſſe dictum, quoniam in Calliblephoris mulierum dilatet oculos.

Verum Homerici Junonis, Epitheti mentio exigit, ut hoc loco Octavii Ferrarii Viri Clariſſimi, cujus obitum adhuc luget Patavinum Lycéum, opinionem expendamus, in Epiſtola ad Danielem Juſtinianum, tunc Senatorem Venetum, nunc vero Bergomenſium Pontificem, doctrina æquè, ac vitæ ſanctitate ſpectatiſſimum ita ſcribentis. *Junonis epitheton* Βοῶπις, *à magnis oculis, non bovinis, ut ineptè interpres vertit*. Sed non adeò ineptam eſſe hanc interpretationem agnoviſſet Ferrarius, ſi quæ citat Varronis verba de R.R. lib. II. cap. V. rectè perpendiſſet, ubi habet. Novi Menas majeſtatem boum, & ab his dici pleraque magna ut Βούσυκον, Βούπεινα, Βουλίαιον, Βοῶπιν. Doctè Varro innuit Βοῶπιν dici de muliere, quæ habet oculos majeſtate, & elegantia bubulis ſimiles. Nam cum re ipſa oculi Boum inter animalia, magnitudinis, nitore, & elegantia pulcherrimi ſint, ſicut etiam & marini vituli, cur Βοῶπιν, bubulos, ſeu bovinos oculos habentem, Henrico Stephano, Dalechampio, aliiſque interpretari non licuit? cum vocabulum Βοῶπις, propriè bovis oculum ſignificet, & metaphoricè magnum. Digna ſunt quæ afferantur Euſthatii doctiſſimi Homeri commentatoris verba ad illum primi Iliados verſum. Εὗρεν δ' Εὐρύοπα Κρονίδην &c. editionis Rom. p. 141. Καὶ διὰ μὲν οὕτως εὐρύοπα λέγει ὁ ποιητὴς. Ἥρα δὲ Βοῶπις ὡς μὲν ἀνὴρ καὶ αὐτὴ ἔοικε τῇ Βοῒ παρονομάζεσθαι διὰ τοὺς ἀρείους

ὄχους

ἦχυς. μυθικῶς δὲ ἡ λέξις ἔπαινός ἐστιν αὐτῆς ὡς γυναικὸς, διὰ τὸ κατὰ Βῶν μεγαλόφθαλμον. ἐξ οὗ καὶ κύριον ὄνομα Εὐρώπη τίθειται. id eſt: *Et Jovem quidem latoculum dicit Poëta; Juno autem* Βοῶπις *dicitur, nam cum ipſa aër ſit, conveniens eſt & ipſam cum* Βοῇ *hoc eſt cum ſono, aliquam nominis ſimilitudinem habere, propter ſonos qui in aere fiunt. Poeticè autem hæc dictio, in laudem ipſius, utpotè mulieris dicta eſt. Bovis enim ad inſtar magnis oculis prædita dicitur; ex quo & nomen proprium Europa factum eſt.*

Bubulum dici pro magno, teſtatur Plutarchus in quæſtionibus Græcis, ubi quærens cur Eleorum mulieres Bacchum in ſacro carmine hortantur, ut bubulo pede ad ipſas accedat, inquit πότερον ὅτι καὶ Βουγενῆ προσαγορεύουσιν, καὶ ταῦρον εἶναι τὸν θεὸν ἢ τῷ μεγάλῳ ποδὶ Βοέῳ λέγουσιν, ὡς Βοῶπιν ὁ ποιητὴς τὸν μεγαλόφθαλμον, καὶ Βουγάϊον τὸν μεγάλαυχον: id eſt, *An quia Bovigenam nonnulli, & Taurum nominant Bacchum; Aut Bubulo dicunt pro magno, ſicut* Βοῶπιν *Poëta dicit magnis præditam oculis, &* Βουγάϊον *qui ſe glorioſè jactaret.* E quibus patet inconſultam, & illiberalem eſſe cenſuram, qua Ferrarius notat Homeri interpretes, qui Βοῶπιν bubulos oculos habentem reddiderunt.

At vero vocabuli πλατυοφθάλμου etymon aliter deducit Fallopius, & interpretatur adductum ſuperius locum Plinii, quod ſcilicet, oculi fluxione, & inflammatione laborantes, recludi minime poſſint, ſed ope Antimonii, hac affectione liberati, aperiantur, quam opinionem amplectitur etiam Aldrovandus.

De ſuperius memorata ſuperciliorum denigratione, intelligendi ſatyrici verſus.

Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos.

De hac Pollucis verba in loco nuper adducto τὺς ὀφθαλμὺς ὑπογράφει, τὰς ὀφρῦς μελαίνει, εἰς γραμμὰς ἡμικυκλίων περιάγει; *Oculos perſtringit, ſupercilia denigrat, lineas ſemicirculares circumducit.* Quo ſenſu intelligendus D. Cyprianus cum in libro de habitu virginum, *oculos circumducto nigrore fucatos* carpit, ut & D. Hieronymus *fuliginatos.* De hac etiam denigratione intelligi poſſe videtur Tertullianus de cultu Fæminarum. *In illum enim delinquunt, quæ autem medicaminibus urgent, genas rubore maculant, oculos fuligine porrigunt.* Non tamen aſſentior ſummo Criticorum Salmaſio, qui fuliginem illam de ſolo ſtibio interpretatur, inquiens Plin. exerc. pag. 1148. *Fuligo illa ex ſtibio. De eodem nigro ſtibii pulvere, accipienda hæc ejusdem Tertulliani in libro de habitu muliebri, & illum ipſum nigrum pulverem, quo oculorum exordia producuntur. Hic pro eo dicit oculos fuligine porrigi, & alluſum eſt ad ſtibii appellationem alteram* πλατυόφθαλμον. Nigrum pulverem pro ſtibio lubens accipio. Fuliginem quin pro ſolo ſtibio accipiam obſtat Plinius, qui lib. XXVIII. cap. 11. tradit raritati ſuperciliorum mederi fungos, ac fuliginem lucernarum; *Capilli,* inquit, *defluvia urſinus adeps admixto ladano, & adianto continet, alopeciasq; emendat, & raritatem ſuperciliorum, cum fungis lucernaram, ac fuligine quæ eſt in roſtris earum*; quem locum rectè obſervavit & adduxit Jo. Britannicus, ad ſuperius citatos Satyræ ſecundæ Juvenalis verſus. Nunc memorant Turcicas fæminas cilia & ſupercilia denigrare fuligine, quæ elicitur ex flamma Thuris, & Maſticis unà combuſtorum.

III. Vel deniq; mulieres ſtibium in minutiſſimum pollinem comminutum, ſtilo vel buxeo, vel fagineo, vel eburneo, aliquando etiam aureo, aut argenteo, ſaliva, aut aqua oblito exceptum inter utramque palpebram immittebant, quo remedio nigrorem ciliis, & ſplendorem, nitoremque conciliabant. Vel idem ſtibium aqua madefaciebant, atque illitum eo ſtilum, palpebris quo modo dixi ſubmittebant.

Coſme-

Coſmetici hujus uſus, & artificii ſingulare exemplum habemus in Galeno lib. VI. ὑγιεινῶν, ubi de curatione fluxionis, quæ à capite fit in ſubjectas partes agens Pergamenus, inquit ὀφθαλμοὺς τε τονώσεις τῷ διὰ τοῦ Φρυγίου λίθου χρώμενος ξηρῷ κολλυρίῳ τοῖς βλεφάροις ἐπάγων τὴν μήλην χωρὶς τοῦ προσάπτεσθαι τοῦ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἔνδον ὑμένος. οὕτως γοῦν πράττουσιν ὁσημέραι καὶ στιμμιζόμεναι αἱ γυναῖκες. i. e. *Oculos verò ipſos corroborabis, ſi ſicco collyrio, quod ex Phrygio lapide componitur, utâre, ac ſic palpebris ſpecillo inducas, ut ne oculi membranam intus contingas; ita namq; mulieres quotidiè faciunt, cum ſtibio oculis gratiam conciliant.*

Primitùs antiqui ſtibium medicamentis tantummodò externis permiſcebant, ut obſervat Aldrovandus Muſei Metallici lib. I. c. I. Verum, licet poſtea ſubjungat, quod Dioſcorides, agens de Elaterio ſtibium tamquam Pharmacum catharticum cognoviſſe videtur, dum inquit, quod ſi per inferna dejectio facienda eſt, duplum ſalis addere oportet, & ſtibii quantum colore ſuo inficiat, tamen aſſerit, quod *facultas purgandi in ſtibio latens, ſuperiori ſæculo, autore Theophraſto Paracelſo emerſit.* Quamobrem Hieronymus Mercurialis agens de compoſitione medicamentorum ſcripſit, Majores noſtros ad purganda corpora Antimonio non fuiſſe uſos, ſed tantum ad oculos ornandos, & ad ſupercilia denigranda; Nunc Chimiſtarum arte igni expurgatum, inter præcipua, & uſitatiſſima, tàm purgantia, quàm præparantia medicamenta locum habet. Nec defuere clariſſima ingenia, quæ mira de Antimonio diſertiſſimè ſcripſerint, immò triumphalem currum illi præparaverint.

Poſſem multas alias Galeni, & Græcorum autoritates de ſtibio, & ejus uſu in Collyriis afferre, ſed, cum ex adducto locò diluceat ratio, & modus, quo fæminæ antiquitùs ſtibio oculos linibant, lubens à citandis aliis textibus ſuperſedeo. Non poſſum tamen, quin in hanc rem adducam Jonis Poëtæ veteris verſum citatum à Polluce, & ab Euſthatio, qui

dum Omphales Reginæ, aſcititiæ formæ ornamenta perſequitur, recenſet

Καὶ τὴν μέλαιναν στίμμιν ὀμματογράφον.

quem verſum, pudendo errore vertit Rudolphus Gualtherus; *Et nigrum ſtigma oculis idoneum*, ignorans τὴν στίμμιν, vocem, ut ait Ariſtophanes Grammaticus, Ægyptiorum propriam, idem ſignificare, ac τὸ στίμμι.

Omninò tam frequens erat antiquitùs apud mulieres hæc conſuetudo, ſtilum in oculos, ſtibio intinctum inducendi, ut inde factum ſit verbum uſitatiſſimum, στιμμίζομαι, & στιβίζω, quod ſignificat, ſtibio ſupercilia fuco, intrito ſtibio cilia, ſuperciliaque linio; Immò ſtibium ipſum, quia muliebribus ad curam formæ inſervit γυναικεῖον à Dioſcoride lib. V. cap. 99. dictum eſt; Cujus capitis περὶ στίμμεως, quoniam incidit mentio, nolim te latere, Jobe eruditiſſime, Græcum textum Dioſcoridis primarum Aldi editionem, quemadmodum & illum, cujus verſione uſi ſunt Matthiolus & Bauhinus mutilum eſſe: Habet enim τοῦτο οἱ μὲν στίβι οἱ δὲ πλατυόφθαλμον, ὁ δὲ λάρβασον ἐκάλεσαν, id eſt: *ipſum vero ſtibium alii Platyophthalmon, alii larbaſon appellaverunt*; cum cæteri emendatiores textus, poſt vocem λάρβασον, habeant, οἱ δὲ γυναικεῖον, οἱ δὲ χαλκηδόνιον ἐκάλεσαν, hoc eſt *alii Gynæcion, alii Chalchedonium appellaverunt*; Hunc autem defectum rectè ſupplevit Aldi Levir Franciſcus Aſulanus, in nitidiſſima Dioſcoridis Græci editione, quam Hieronymo Roſcio Medico Patavino caſtigante, publicam fecit Venetiis Anno M D XVIII. Quod mirum eſt latuiſſe oculatiſſimum corruptorum, & hiantium textuum indagatorem Salmaſium; qui ſæpius citato loco mutilo Dioſcoridis uſus eſt.

Romanæ mulieres, quod non alienum eſt à præſenti materia referre, præter illitiones, & ſmegmata, quibus ruborem parabant, faciem tectoriis quibusdam, & commaticis incruſtamentis illinibant, non ſolum ad formam procurandam, ſed etiam ad arcendum ſolis æſtum, pulverem, ventos,

tos, & hiberni aëris uſtrinas, naturalem vultus, cui impenſiùs vacabant, elegantiam quoquomodo læſuras. Ex horum cenſu erat medicamen, de quo loquitur Bilbilitanus Poëta, deformem mulierem tectorio utentem carpens lib. I. Ep. 3.

Formoſam faciem nigro medicamine velas.

Ejusdem ita meminit Ovidius III. de Arte amandi

Quem non offendat toto Lex illita vultu,
Cum fluit in tepidos, pondere, lapſa ſinus?
Oeſypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere ſuccus ovis?

Id medicamen, ex œſypo, hoc eſt lanarum ſuccidarum liquore, & fæce conſtabat. Fex illa, aut erat terra Cimolia, vel Theſſalica, vec Lycia, ut opinatur Mercurialis lib. de decoratione, aut ſelinuſia, quæ Plinio docente, ſi quando combiberit humorem, celeriter mutatur in ſuccum; aut erat vel Paratonium, quod, cum pinguiſſimum, & tenacisſimum ſit, ſuſtinet atramenti aſperſionem, aut denique erat Pnigitis, quæ pinguitudine, ſpiſſitudine, & mollitie ſua, naturalem quandam, ut narrat Galenus, & Ægineta, habet nigredinem; ex horum alterutro Parætonio videlicet, aut Pnigitide Oeſypo Attico mixtis, nigrum illud medicamen paratum fuiſſe credidit, doctus, olim collega meus, Cæſar Zarottus de medica Martialis tractatione lib. 1. cap. 4. quem fato præreptum, reliquas duas eruditi operis partes, abſolvere nequiiſſe doleo. Sed ubi aſſerit Sabinam Poppæam, hoc nigro medicamine partem oris velaſſe, ne ſatiaret aſpectum, parcant mihi Amici manes, haudquaquam veriſimilia narrat. De Poppæa ſunt verba Taciti Annalium XIII. *Rarus in publicum egreſſus, idq; velata parte oris, ne ſatiaret aſpectum, vel quia ſic decebat.* De nigro medicamine quo Poppæa, ſpeciei ſuæ ambitioſa oſtentatrix, faciem incruſtaret, Taciti verba interpretari abſurdum eſt. Quî enim fuiſſet aſpectus formoſiſſimæ matronæ, ſub verecundiæ ſpecie, vultum callidè, ſed nunquam inte-

integrum oſtentantis, ſi partem ejus nigro tectorio, cum prodibat in publicum, infeciſſet? Præterea, ſi de medicamine loqui voluiſſet Tacitus, non dixiſſet *velata* ſed incruſtata, aut *tectorio infecta* parte oris. Dum autem dicit Martialis, faciem *nigro medicamine velas*, figuratè & poëticè loquitur, quomodo loqui non decet hiſtoricos. Probabilius ego putaverim, Poppæam partem oris identidem obvelaſſe, vel arlineo, vel capidulo, vel flammeolo, vel carbaſo, vel umbella. Aut ſaltem jurarim Poppæam id præſtitiſſe horum alterutro, flabello ſcilicet, & reticulo.

Flabello uſas Romanas mulieres per æſtatem ad refrigerandam faciem, notiſſimum eſt. Id olim fieri ſolitum ex pennis Pavonis docet Propertius:

Et modo Pavonis caudæ flabella ſuperbæ.

Item fuiſſe Praſini coloris Mart. lib. 3. epig. 40:

Et æſtuanti tenue ventilat frigus
Supina praſino concubina flabello.

Reticulo etiam, ſeu retiolo, velare partem oris facilè potuit Poppæa, ſive illud ſit tegmen capitis muliebre, ut ex Varrone tradit Nonius, de quo Juvenalis:

Reticulumq; comis auratum ingentibus implet;

quod nos vulgò dicimus *Scuffia*, & raritudine ſua vultui, tamquam velamen obductum, & ejus limbis utraque parte pendentibus, oris partem curioſè inſpicientibus abſcondere leve erat. Sive tandem reticulum fuerit faſcia linea ad formam retis, quam antiquitus inſtar ſtrophioli admoverent faciei; conjecturam meam maximè juvat Tullii autoritas Actione VII. in Verrem. *Ipſe autem coronam habebat unam in capite, alteram in collo, reticulumq; ad nares ſibi opponebat, tenuiſſimo lino, minutis maculis, plenum roſæ. Ex quo loco*, inquit Tiraquellus, *intelligis id dici faſciam lineam, vel lineam, ad formam retis factam, quam faciei admovemus ne agnoſcamur, vel ut naribus ſuavem odorem admoveamus.*

Nec

Nec mulieribus tantùm, verùm etiam vænalibus pueris, parata ex ſuccis exoticis inducebantur tectoria, ut ne à ſole facies eorum, aut à frigore læderetur. Teſtis eſt Seneca Epiſt. CXXIII. *Omnium*, inquit, *Pædagia oblita facie vehuntur, ne ſol, ne frigus teneram cutem lædat. Turpe eſt neminem eſſe in comitatu puerorum, cujus ſana facies medicamentum deſideret.* Sed per agrum Romanum æſtivo tempore iter habentibus, faciem tectoriis inungere, delicato cuique opus erat, ne radiis Solis, à fervido ſolo repercuſſis, cuticula mollis inureretur. Tempeſtate noſtra moleſto canicularium dierum æſtui, acceſſit aëris inſalubritas, ex Soli cultoribus vacui cryptis, Hypogæis, & parietinis, tetros vapores exalantibus, ex quibus viatori incautè divertenti certiſſimum vitæ periculum. Solatri ſuccum cum oleo commendat Aëtius Tetrabibl. 2. Ser. 4. ne facies à ſole, aut vento exuratur. Mercurialis ex Jo. Vincentio Pinello refert, Genuenſes mulieres ſucco ſolatri, per linteamina expreſſo, ſibi vultus inungere, ne à ferventibus Solis radiis urantur. Simili quodam ſucco Orientales Indos, qui palanchinos vehunt, totum corpus inungere, ne à ferventibus Solis radiis urantur, dum nudi incedunt, narrat in itinerario ſuo, quod propediem typis vulgabitur, Ambroſius Bembus Patritius Venetus, Marci Senatoris frater, qui nunc pro Veneta Republica Corcyram regit.

Tandem quid ſit כַּחַל, & antiquorum ſtibium, didici ex Gregorio Armenio honeſtiſſimo homine, qui Venetiis mercaturam exercet, aliisque qui per Aſiam & Africam peregrinati ſunt. Quæcunque ex Gregorio cognovi, debeo Jo. Quirino Oratorum Veneti fori diſertiſſimo, cujus amicitiam inter chariſſima numero. Materia כַּחַל minerale eſt, quod ex Perſia, & India adferri aſſerit Gregorius marcheſitæ ſimile. Orientales vocant Surma. Quod

verum eſt; nam Jacobus Grevinus lib. 2. de venenis cap. ult. tradit, Antimonium *eſſe rem foſſilem, quæ Marcheſitam, nempe Pyritem, vel lapidem plumbarium refert.* Variat colore, ſplendore & pondere, juxta varias regiones, in quibus generatur, & varias res, quibus copulatur. Ideo unum altero, liniendis oculis aptius eſſe poterit. Antiquitùs in Bithynia, propè urbem Chalcedonem, pretioſum, & præſtantiſſimum effodiebatur, & indè ad alias regiones deferebatur, idque eſſe puto, quo antiquæ mulieres decorandis oculis utebantur, & nunc etiam Turcicæ utuntur. Profectò eſt verum antiquorum στίμμι, quod recentioribus Chymiſtis, qui Mauritanorum doctrinam ſectantur, Antimonium vocatur. Et quidem non illud eſt, quod Venetias ex Germania adfertur, fornacibus prius fuſum, & in maſſas concretum, ſed naturale & foſſile, quod ex Minera eruitur, *ſpumæ lapis candidæ nitentisq;*, ut inquit Plinius lib. XXXIII. cap. 6. qui ibidem duas ejus recenſet ſpecies, marem ſcilicet & fœminam. Notandum, quod ſcribit Agricola Foſſilium lib. X. *quondam ſtibi foſſile vendebatur, probatq; Dioſcorides id, quod maximè radiat, quod cum frangimus in cruſtas dividitur, quod friabile, quale eſt in Plinio, fœmina nominatum.* Mox ſubjungit; *Noſtris temporibus foſſile non venditur, ſed excoctum. Excoquendi vero rationem, in libris de re metallica inſcriptis, indicabo.*

Noſtris temporibus duplex eſt apud Turcas, & Orientales populos ſtibii uſus; I. enim illud adhibent ad tingenda cilia, & illinendos palpebrarum crepidines, qui præcipuus & antiquiſſimus eſt uſus. II. Stibio utuntur ad tingenda & producenda ſupercilia, quæ Turcarum mulieres productâ utrinq; in arcum linea conjungunt elegantiæ gratia. Adeo ut lepidiſſimè inter Turcas Poeta quidam gentili idiomate cecinerit, ſe Amaſiam ſuam oſculaturum, niſi formidaret Scorpionis chelas, quem ſuper oculis habet. Quam rem narravit mihi Ampliſſimus Senator Venetus Jo. Baptiſta Donatus nupera legatione pro Patria apud Turcarum Imperatorem functus. Nec

ſinam

ſinam te latere, Jobe eruditiſſime, quæ ſuper hoc gemino ſtibii uſu mihi communicavit Antonius Apollonius Medicus & comes Joannis Capelli Ablegati Veneti, qui præſens Reipublicæ Venetæ nomine memorando auſu Othomanæ Portæ bellum indixit. Hæc autem ex Turcico idiomate huc translata ſunt hujusmodi. Nempè qualia ipſi Apollonio tradidit Muſtapha Nappliæ Præfectus, videlicet

Tinctura pro palpebris dicitur ſurme, *& componitur ex uno lapide minerali in ſubtilem pulverem comminuto, qui dicitur Madem taſsi, & eſt ſtibii ſpecies, quæ ex Perſia defertur, & hac tinctura fit ſolummodo in Mecha.*

Compoſitio ad tingenda ſupercilia fit ex Galla, Hordeo, Tritico, & Stibio, & ipſa compoſitio dicitur etiam Raſtich. Hæc omnia in pulverem ſubtiliſſimum terunt: & ignito ferro ſuperpoſito, ex liquore manante ſupercilia tingunt.

Omnino כחל Hebræorum, ſtibium, ſeu antimonium eſſe, tàm verum eſt, ut ſtibium ipſum ſive Antimonium, Hiſpanis longum Mauritanorum dominium paſſis, non alio nomine dicatur, quam *Pedra de Alcohol*; quaſi dicas lapis, quo oculi tinguntur, aut oculis collyrium paratur. Quare tradit Plinius, principalem ſtibii uſum circa oculos eſſe, ideoq; πλατυόφθαλμον vocari, quoniam eos dilatet, eorumque fluxiones, & lippitudines inhibeat, & quoniam in cura decoris & formæ, eo mulieres utantur, tingendis oculis. Quo nunc in Africa utuntur, propriè eſt ſtibium fæmina, quod στίβι, ſeu στίβη appellari, ſcribit Dioſcorides. Hinc Heſychius στίβη explicat, χρῶμα μεταλλικὸν μέλαν, Dictum græcis στίβι, στίβη, στίμμι, στίμμις, à στείβω, ſeu στίβω denſo, firmo, aſtringo, aut à στιλβῆ, quia nitet, opinatur laudatus Martinius in ſuo Lexico Philologico. Sed, quòd ibi originem vocis Antimonii quærens, ex feſtivitate ſermonis dictum putat, quòd Monachos, & Moniales non deceat fucare faciem ſtibio, ægri ſomnium eſt; ejus verba ſunt. *Stibium Italis Antimonio, Gallis eſt Antimoine,*

cujus vim vocis adhuc quæro. ἀντὶ *eſt contra, & Moine Monachus an ex feſtivitate ſermonis, & jocularitér? quod monachos & moniales non deceat, quorum non eſt fucare faciem ſtibio.*

Hæc Martinii verba non benè perpendens Voſſius in Etymologico, voce, ſtibium, ait: *Uſus ejus eſt mulieribus in fucanda facie, quod quia dedecet homines religioſos eò Italis Antimonio videtur nuncupari, ab* ἀντὶ *contrà, & Italico Moine Monachus.* Per errorem putavit Voſſius dixiſſe Martinium. *Moine* eſſe vocem Italicam, quam ille dixerat eſſe Gallicam. Quo ſuper levi mendo cenſoriam virgulam extollit Menagius, & Antimonium latino-barbaram vocem, probabiliùs deducit ab Arabico nomine Athimad, quod ſtibium ſignificat; à quo factum putat Athimod, Athmodium, Antimodium, & Antimonium. Hanc tamen ab Arabica voce, Antimonii derivationem, Gallus ſcriptor, pro ſua vendit, & diſſimulat hujus autorem eſſe Fallopium, qui in libro de foſſilibus cap. XXIX. inquit: *Arabes vocant Aitmad, & Atmad, vel Athimad; unde Chymiſtæ & Seplaſiarii deduxere Atmadium, & ab hac voce poſtea Antimonium, & nihil aliud eſt quam ſtibium; quare Tetragonon Athmad, Athiman, Athmadium, Antimonium, ſtimmi, & ſtibi, & ſtibium unum & idem prorſus ſunt.* Fallopium verò in hujus vocis etymo, citant, & laudant magni nominis Autores, Aldrovandus Muſæi metallici lib. 1. & Cæſius de Mineralibus lib. 2. qui plurima de ſtibio, ejusque natura, viribus, & uſu ex ſcriptoribus colligit. Sed, ſi Martinium legiſſet Menagius, & levem Voſſii in tantula re lapſum excuſaſſet, & lapſus cauſam agnoviſſet.

Mitto tibi, Vir Doctiſſime, ſtibii pulverem, & foſſilis fruſtulum, cum duplici ſtylo fagineo, & buxeo, quem ſaliva madefactum, & ſtibii polline intinctum, oculi palpebris immittunt; quibus illitis, ſtatim per exteriorem angulum oculi illum educunt. Illico elicitur ab oculo lacryma, ſed nigre-

nigreſcunt cilia, niteſcit cornea, & vividior totus evadit oculus.

Incolæ Africæ alio modo hoc pulvere utuntur, ut Salomoni Conegliano Hebræo medico, in Rabbinicis rebus ſatis verſato, cujus conſuetudine utor, retulit gentilis ſuus nuper Venetias advectus, qui multos annos Tuneti negotiatus eſt. Cohol, quod procul dubio Antimonium eſt in ſubtiliſſimum pollinem tritum, aqua communi, vaſculo oris anguſti excipiunt, miſcentque. In hoc ligneum ſpecillum intingunt, & eo modo, quo nuper dixi, ſuperioris, inferiorisque palpebræ crepidinem, cilia & corneam, levi transcurſu illinunt, quo, veluti atramento, fuſcantur cilia, & nigreſcit exterior oculorum canthus, quod gratiam, ſpeciemque oculis ſummam conciliare putant. Eſtque fucus fæminis Africæ frequentiſſimus, quo ſingulis diebus ſæpius utuntur, præſertim vero antequam in conſpectum frequentiæ prodeant. Vaſculum hujuſmodi vernaculo Arabico Idiomate Tunetanæ Regionis, vocatur *Coholatiera*. Minerale *Cohol*, opus ipſum, id eſt τὸ πράττειν, *coholare*; mulier eô fucata *coholata*. Tale vaſculum apponunt hoſpitibus urbanitatis cauſa, quemadmodum apud nos potio gelu concreta, aut vini ſcyphus. Videtur Braſavolus innuere ſuo tempore, in aliqua Italiæ parte, quam non nominat, mulieres gratiæ cauſa, hujusmodi aqua, ſtibii pulvere mixta, uſas, niſi perperàm intelligo ſequentia ejus verba, *in examine lapidum* ſub finem: *ſtibium appellatur tum Platyophthalmon, quia oculos dilatat, tum Gynæceum, quod eo mulieres fucentur eliquata aqua nunc in aliqua Italiæ parte.*

Maximam hujus ſtibii Alcohol dicti, narrat prædictus Judæus, in Africa erui quantitatem, & verum eſt; nam in primis, Africa, ut recitat Cornelius Judæus, in tabula Africæ Mineris Antimonii redundat. Et tradit Boterus, *Ceſaja* locum in deſerto Numidiæ, penes Atlantem montem, abun-

dare Mineris plumbi & Antimonii, & hæc duo metalla indè eruta ad Feſt deferri, cum nihil aliud ibi oriatur. Livius item Sannutus, cujus diligentiæ, ferè totam modernæ Africæ deſcriptionem primò debemus, inter Mineralia, quibus Africa abundat, numerat Antimonium Geogr. Afr. Parte prima lib. III. & VI. quod etiam teſtatur Leo Africanus deſcriptionis Africæ parte VI. & IX. ubi Antimonium ſulphure diſcerni à plumbo commemorat, quem videre eſt apud Ramuſium Tomo primo Navigationum. Nigræ lanulæ, quas Turcarum mulieres in infantium ſuorum frontibus contra faſcinum pingunt, nihil ad ſtibium pertinent; ſicuti & rubræ maculæ, quibus Hebrææ Matres, glaſti, ſeu Indici colore, adverſus maleficos ſtrigum, & ſagarum obtutus, fœtuum ſuorum vultus prænotant.

Illud præterea (Jobe eruditiſſime) non ſilebo, quod ſicuti κολλύριον, à כחל dictum probabile arbitror, ita cenſeo, tàm græcum φῦκος, quàm latinum fucus, ab Hebræo פוך derivari; quod neque Fungerum in etymologico τριγλώττῳ neque Voſſium in etymologico linguæ Latinæ animadvertiſſe miror. Uni Martinio in Lexico Philologico dici videtur ab הפך quod eo color faciei vertatur. Fuco latinorum, & פוך Hebræorum reſpondet vox Tuſcana *Belletto*, unde vulgò dicimus *imbellettare*, quod verbum eruditus Etymologiſta Menagius à limo deducit, inquiens in originibus linguæ Italicæ, *limus, limellus, limellettus, Melettus, Bellettus, Belletta, M in B, ut Cammarus Gambaro.* Sed ſæpius, ut in hoc etiam, vir doctus hallucinatur, & originum portenta nobis obtrudit; quemadmodum & aberrat à ſcopo Octavius Ferrarius, qui à cœno, ſeu limo, molliori *lie* Gallis *lea* Venetis dicto ledam, letam, & Belletam factam autumat. Nam Italica vox *Belletto*, quam Veneti dicunt *Ibelletto*, originem habet à latino nomine *bellus bella bellum*, quod propriè dicitur de elegantia & venuſtate vultus fæminarum; id quod ex

lin-

linguæ latinæ autoribus patet, & præſertim ex Catulli lepido in Amicam Firmiani Epigrammate.

Salve nec minimo puella naſo,
Nec bello pede, nec nigris ocellis &c.
Te n' provincia narrat eſſe bellam?

Inde ſequioris ſæculi vocabulum *Bellettum*, fucus ſcilicet, qui bellam reddit faciem; & *imbellettare* pro fuco linire, & diminutivum *bellotto*, *bellotta*, e *bellino* e *bellina*. Sed condonandum eſt ingeniis, quæ vocum etymologiis, & cognationibus operam impendunt, in quibus ſicuti facillimus lapſus, ita nulla juſtior venia eſt.

Hic noto obiter, quod vocabulum *fardinationis*, quô ſuperiùs ad Jeremiæ cap. IV. v. 30. uſum eſſe Lyranum diximus, eſt Latino-barbarum, deductum ab Italico *Farda*, quod nihil aliud ſignificat, quàm præpingue ſcreatum, & craſſam ſalivam, in unum contractam. Quoniam verò fucus & pigmentum, quô fœminæ pallidas genas liniunt, ex Mercurio ſaliva extinctô, aut ſublimatô conſtat, ideò farda dictus eſt; quod ignoravit Mengius, licèt igeniosè magis quàm verè, Italicam vocem farda, à fuco deducere totis viribus conetur. Opinioni meæ mirificè ſuffragatur Satyricus Epicusque Italus celeberrimus, Ludovicus Arioſtus, qui Satyra prima de mulierum fucis agens, hæc habet:

Voglio che ſi contenti della faccia
Che Dio le diede; e laſci 'l roſſo e'l bianco
A la Signora del Signor Ghinaccia.
Fuor che 'l liſciarſi un' ornamento manco
D' altra ugual Gentildonna ella non habbia;
Liſcio non uuò, ſe tu credo il vogli anco.

Se ſapeſse Herculan dove le labbia
Pon quando baſcia Lidia haria piu' à ſchivo,
Che s' ei baſciaſſe un cul marcio di ſcabbia
Non sà ch' il liſcio è fatto col ſalivo
De le Giudee, ch' il vendon, ne son tempre
Di muſchio ancor perde l' odor cattivo?
Non sà, che con la merda ſi diſtempre
Dei circonciſi lor bambini, e graſſo
D' horride ſerpi, ch' in paſtura han ſempre?
O quante altre ſporcitie à dietro laſſo,
Di che s' ungono il viſo, quando al ſonno
S' acconcia il ſteſo fianco, e'l ciglio baſſo.
Si che quei che le baſciano ben ponno
Con men ſchifezza, ſtomachi più ſaldi,
Baſciar lor anco à nova luna il conno.
Il ſolimato, egli altri unti ribaldi,
Di ch' ad uſo del viſo empion gli armari,
Fan che ſi toſto il viſo lor s' affaldi.
O ch' i bei denti, che gia fur ſi cari
Laſcin la bocca fetida e corrotta,
O Neri e pochi reſtino, e mal pari.

Utcunque autem fucum, qui Italis dicitur *liſcio* e *belletto* ex ſaliva, ſeu *farda*, & Adipe Viperino invicem mixtis confieri credam. Tamen, quæ de infantium recutitorum ſtercore, memorat Arioſtus, in invidiam, & odium Judæarum mulierum ficta, aut credita magis, quàm vera putaverim.

E Crocodili ſtercore, ſeu fimo, quo Paulus Ægineta porriginem, & furfures abſtergi tradit, fucum fieri, declarat Clemens Alexandrinus lib. III. Pædag. in mulieres ſuæ ætatis contorquens verba Antiphanis, κροκοδείλων ἀποπάτοις χρώμεναι, καὶ σηπεδόνων ἀφροῖς ἐγχριόμεναι, καὶ ταῖς ὀφρύσι τὴν ἀσβολὴν ἀναματτόμεναι, καὶ ψιμ-

ψιμμυθίῳ τὰς παρειὰς ἐντριβόμεναι, id eſt: *Crocodilorum ſtercoribus utentes, & ſpumis rerum putrium ſe ungentes, & ſupercilia fuligine denigrantes, & ceruſſa malas candefacientes.* Quem locum citant Lambinus, Torrentius, & Chabotius ad verſum Horatii Epodon XII.

- - - nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus Crocodili.

Eſt autem hoc animal, Crocodilus terreſtris, cujus excrementa, cum odoratis floribus veſcatur, jucundum odorem reddunt; ſicuti ſtercora quorundam Cercopithecorum, quæ ideò putabant maculas omnes è facie delere, & nitorem afferre, ut narrat Plinius lib. XXVIII. cap. 9. & ex Galeno Petrus Victorius variarum lectionum lib. XI. Jacobus Dalechampius in adductum caput Plinii putat Antiphanem, pro σηπεδόνων ἀφροῖς intelligere Alcionium, ideo inquit, *Putrem ſpumam, quod Victorius non expoſuit, hic vocat Alcionium odorem gravem, & putridum ſpirans, qualis eſt Algæ, ad ſmegmata fæminarum utile, & lentigines, lepras, nigritias, vitiligines, maculas omnes.* Sed & gratis id aſſerit, & injuria carpit Victorium, nam Antiphanis verba niſi aliter legantur, quàm ille legit, & jacent in libris omnibus, aliud ſonant.

Sed Commotices hujus, ſeu comptoriæ malitiei opera, à Platone, & Clemente Alexandrino damnatæ, apud Cleopatram, Critonem, Moſchionem, aliosque Gynæciorum ſcriptores, videnda relinquo, quæ fuſius complexus eſt Monſpelienſium olim Profeſſorum celeberrimus Guilielmus Rondeletius in tractatu de Fucis. Multo minus tempore abutar, referendis recentiorum offuciarum, & commoticorum pigmentorũ formulis Manuſcriptis, quas ex Chymicorum & Spargyricorum penu deſumptas, Agyrtæ & Impoſtores, Matronis, mulierculisque, ſub Coſmeticorum arcanorum nomine, ingenti pretio, & majori dentium, & cuticulæ damno, vendunt.

Hæc, Doctiſſime Jobe, de כחל, ſive Stibio, ejusque uſu apud veteres in re Coſmetica tibi ſiſtere viſum eſt. Occaſione locorum Sacræ Scripturæ in quibus ſtibii fit mentio, acrius ſacrorum Interpretum, Commentatorumque placita excutere oportuit. Inde ad materiam fucorum pigmentorumq; muliebrium digredi propoſiti interfuit. Et bona fide adductos autores, expendere, emendare, & illuſtrare, prout ad materiam ſpectabat, eo magis libuit, quo tibi in Græcis pariter, ac Hebraicis litteris verſatiſſimo, cui parere decus eſt, gratius fore arbitratus ſum. Tu, quæ nudo ſimplicique ſermone, horis ſucciſivis, licet continuis in arte Medica, occupationibus fatigatus, chartæ tradidi, æqui bonique facere non dedignaberis. Dabam Venetiis Idibus Aprilis M. DC. LXXXVII.

I. N. J. C.

JOHAN. JACOBI HEINRICI,

Phil. & Med. Doctoris Argentinenſis, S. R. I. Acad. Nat. Curioſ. Arionis IIdi,

EPISTOLA

Ad

ILLUSTRISSIMUM VIRUM

ROBERT. BOYLE,

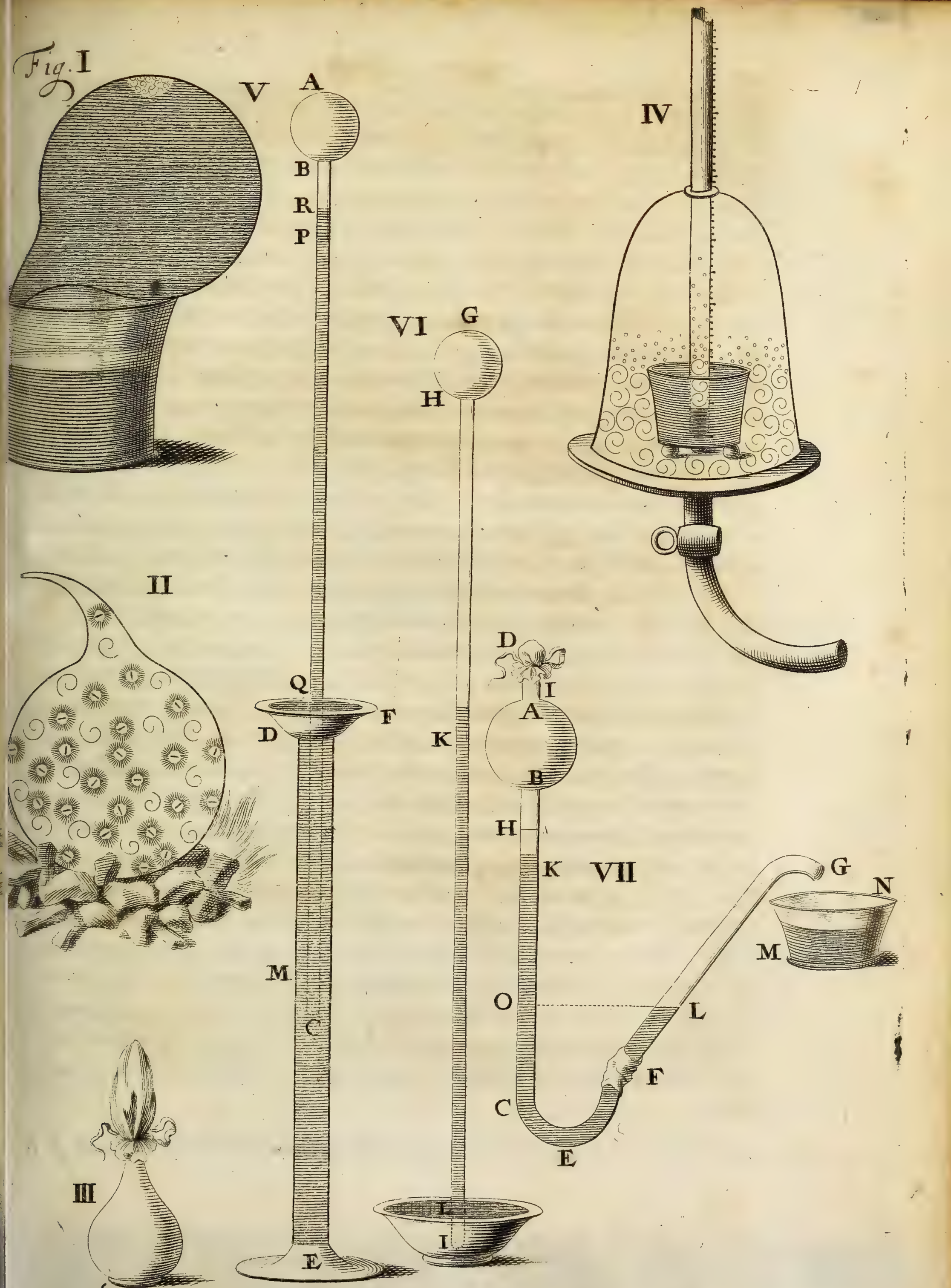
De

Variis Aëris Rarefactionem Menſurandi modis noviter repertis.

ANNO M. DC. LXXXVIII.

VIR ILLUSTRISSIME,

ADmiraberis fortaſsè, quid mihi in mentem veniat, ut homo nullâ Tibi neceſſitudine conjunctus, ac ne nomine quidem notus, Tibi maximarum rerum occupatione diſtento, literis meis obſtrepere non dubitem. Fateor mirandum id eſſe, niſi majore illud admiratione dignum fuiſſet, cùm nihil ad alliciendum amorem præſtantius Humanitate ſit, ſi Tua Humanitas inſignis atque ſpectata, juxta ac incomparabilis Prudentia, & Eruditio ſelectiſſima non me & jam pridem in cultum Tui impuliſſent, & nunc incredibile meum, quô jam diu inflammatus ſum, colendi Tui ſtudium, quando coram declarandi poteſtas non datur, per Literas ut indicarem, ſuaderent atque hortarentur. Quod equidem feciſſem libenter maturiùs, ſed neſcio, quomodo me ſemper Ampliſſima Tua Dignitas, meique recordatio ab hoc inſtituto revocavit. Nunc verò, cùm hoc incommodum, quod hactenus meum ſtudium retardavit, à Conterraneis quibusdam Tuis, quorum conſuetudine ac familiaritate hinc inde in itinere perfrui mihi datum eſt, ſublatum ſit, omnisque mihi, vel importunitatis, vel offenſionis metus excuſſus, oblatam complector occaſionem, quam mihi repetita lectio Epiſtolæ, in quâ *Miram Aëris Rarefactionem à Te detectam*, amico cuidam communicâſti, atque attenta conſideratio eorum, quæ inibi continentur, ſuppeditat. Nimirum cùm nuper in Collegio quodam Privato curioſis quibusdam ingeniis HISTORIAM PRÆCIPUORUM HUJUS SECULI INVENTORUM PHYSICORUM traderem; incidi quoque in MODOS AERIS RAREFACTIONEM MENSURANDI NOVITER REPERTOS, ceu quorum ope in notitiam menſuræ

Ad Dec:II. Annum VI. in Appendice p. 124.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

ſuræ rarefactionis pervenimus, atque comperimus, quouſque aër attenuari ac dilatari queat. Cùmque viderem juxta varios Aëris Rarefactionem menſurandi modos, longè à ſe invicem diſtantes menſuras emergere; animus ſubiit, in eum potiſſimùm inquirere, qui perfectiſſimè certiſſimèque maximam aëris expanſionem exhiberet. Fateor equidem, ſtupendum eſſe Rarefactionis gradum, ad quem Tu aërem, poſt multa Tentamina tandem reduxiſti: at enim non diffiteor etiam, mihi dubium haud exigui, ut videtur, momenti in iſtâ Tuâ Methodô ac inde formatô ratiociniô occurriſſe, quod deinceps, Tuâ pace, proponam; poſtquam priùs quædam de reliquis Conaminibus atque Experimentis circa hanc rem à MERSENNO, ACADEMICIS FLORENTINIS, ALPHONSO BORELLO atque TE inſtitutis, dixero. Hoc unicum peto, ut ea, quæ ob bonum finem propoſiturus ſum, pro conſuetâ Tuâ Humanitate æqui boniq; conſulas, meque, ubi à recto tramite aberravero, in viam reducas.

Primum itaque Experimentum, ad Menſuram Rarefactionis Aëris maximam detegendam, in Æolipilâ inſtituit Induſtrius MARINUS MERSENNUS, hôc modô: * *Sumpſit Æolipilam æneam, eamq́; vehementiſſimô igne calefecit, ut propemodùm candeſceret, & ſic in bilance, quæ à dimidio grano flectebatur, examinavit pondus iſtius Æolipilæ candentis, eamq́; reperit unciarum quatuor, drachmarum ſex, & granorum quindecim. Deinde refrigeratam Æolipilam, & ad naturalem temperiem reſtitutam iterum examinavit, ejusq́; pondus præcedens ſuperâſſe granis quatuor deprehendit, indeq́; elicuit, primò, Aërem gravem eſſe; ſecundò, Aërem in Æolipilâ incluſum quatuor granis exceſſiſſe Aërem in Æolipilâ candefactâ contentum. Poſteà Æolipilâ iterum, eò, quô priùs modô, calefactâ, extemplò roſtrum illius frigidæ immerſit; quô factum, ut aqua* (cùm ob Elaſticitatem integram aëris externi, indeque ortam preſſionem; tum ob reſtitutionem aëris interni à ſuperveniente fri-

Experim. MERSENNI.

vid. Fig. I.

 gore

* vid. Phænom. Pneumat. propoſ. 29.

gore ortam) *ad tredecim uncias in dictam Æolipilam aſcenderet, quæ aliàs uncias tredecim & ſesquidrachmam capiebat.* Unde porrò concluſit; *Aërem vi caloris intra Æolipilam candefactam adeò dilatari poſſe, ut ſpatium ſeptuageſies majus quàm anteà occupet, utq; ſeptuageſima pars Aëris priùs incluſi & nondum rarefacti Æolipilam impleat. Cùm enim Æolipila, quâ uſus eſt, aquæ tredecim uncias & ſesquidrachmam contineat, ignita tredecim uncias duntaxat ſugat; totus Aër ignitus, & Æolipilam candentem implens, ad priſtinum naturalem ſtatum redactus, eam duntaxat vaſis partem occupat, quæ ſesquidrachmæ aquæ debetur, hoc eſt, parti totius vaſis ſeptuageſimæ.* Idem & Te Experimentum bis vel ter inſtituiſſe ſcribis, * quamvis non adeò cum felici ſucceſſu; ſiquidem ingenuè fateris, in nullâ Tuarum obſervationum vel ad dimidium gradum rarefactionis iſtius, quem ille memorat, aërem in Æolipila contentum perduci valuiſſe, illudque forſan in causâ fuiſſe, haud immeritò conjicis, quod Æolipila, quam Ille adhibuit, ſuſtinere potuit calorem Tuo intenſiorem, neque enim ullus dubito, quin aër in Argenteâ vel Aureâ Æolipilâ ad majorem expanſionem deduci poſſit, quàm in Æneâ; cùm utraque intenſiorem longè caloris gradum, citra fuſionis tamen periculum, ſuſtinere valeat. Illud interim certo certius eſt, Tuum iſtum Aërem, ope Æolipilæ, trutinandi modum exactiorem longè eſſe illô, quô uſus eſt Merſennus; cùm non niſi frigidam pendas Æolipilam, Ille verò candentem, quæ, ut ais, non nihil de ſuâ ſubſtantiâ inter refrigerandum amittere poteſt. *Etenim cuprum candeſcens dum refrigeratur, eâ copiâ tenuiores ſquamas rejicere ſolet, ut cupreæ Æolipilæ refrigerationi invigilantibus nobis viſus ſit, quô ſtetit, locus hisce ſquamis circumcirca diſperſis propemodùm obtectus; quæ quanquam non magni ſint momenti, non ſunt tamen prætermittendæ, cùm tam leve corpus (quale eſt Aër) pendendum ſit.* Quòd ſi quis dicat, hunc errorem facilè corrigi poſſe, ſi lanx

iſta,

* in Experimentis Novis Phyſico-Mechanicis de vi Aëris Elaſtica Exp. 36.

iſta, cui imponitur Æolipila candens, amplior ſit ipsô vaſe, pro excipiendis ſcilicet ſquamis decidentibus; nec ab eâ removeatur, donec refrigerata quoque antiſacomate alterius lancis explorata ſit: vel etiam, minimum illud materiæ vaſis deperditæ compenſari ab acceſſione particularum ignearum. Nolo tamen reſponſionibus ad hasce exceptiones immorari, ſed aliam longè urgentiorem difficultatem, à me, circa hoc experimentum, deprehenſam proponam, quæ ſcrutinii ponderis atque dilatationis aëris in Æolipila candente inſtituti exactitudinem impedire valet. Momentum totius difficultatis in eo verſatur, quod corpora vehementer calefacta in bilance, etiam exactiſſimâ, ſuſpenſa, non exhibeant omne ponderis incrementum, neque verum Rarefactionis gradum, ſed imminutum duntaxat. Prius equidem, quoniam Æolipila ignita, Libellæ impoſita, ambientem aërem ferventiſſimô ſuô calore rarefacit; unde fit, ut preſſio ipſius, ac proindè etiam pondus pilæ diminuatur. Cùm enim aër ambiens, atque Æolipila pendenda unum quaſi corpus grave conſtituant, perindè eſt, ſive aëris preſſioni, ſive pilæ demas, nam utroque modô aggregatum prædictum minus grave erit ac prius. Hinc videtur mihi, quod tamen obiter dictum velim, etiamſi in omnibus Tuis *de Flammæ Ponderabilitate* Experimentis, nulla planè acceſſio ponderis laminarum, ramentorum &c. ignitorum in bilance deprehenſa fuiſſet, (id quod DAN. MAJORI accidit*) inde nequaquam evinci, metalla ab ignitione nullum ponderis augmentum aſſequi: vero enim veriùs eſt, ob rationem modò allatam, non omne ponderis illorum incrementum in bilance etiam exactiſſimâ, quæ vel mileſima unius grani parte impoſitâ ſenſibiliter inclinaret, ** obſervari poſſe; adeòque, ſi lamella cuprea, vel alia, ignita pondere ad ſenſum non ſuperat eandem non ignitam, inde tamen non ſequitur, illam hâc non graviorem eſſe; aut ſi incre-

* ſicut fatetur in Genio Errante cap. XIV. in fin. ** qualis eſt Tua illa, cujus mentio fit in Act. Philoſoph. Anglican. ann. 1666. n. 14. p. m. 128.

crementum ponderis in bilance deprehenſum fuerit unius drachmæ, v. g. nego totam acceſſionem ponderis à bilance indicatam fuiſſe. Poſterius, quod nempe corpora vehementer calefacta verum rarefactionis gradum non exhibeant, inde conſtare poteſt, quia copia particularum ignearum, in vid. Fig. II. Æolipilæ cavitate contentarum vehementiſſimèque agitatarum, disgregat ac ſeparat particulas aëris inibi relictas, ſpatiolaque aëris particularum expanſioni deſtinata occupat; unde malè infertur, Æolipilæ cavitatem à ſolo aëre rarefactô occupari, vel etiam aërem ad hunc vel illum raritatis gradum deductum eſſe. Ut enim aërem verè rarefactum dicamus, requiritur ad minimum ſpirularum eum conſtituentium contiguitas; vel ſaltem aliarum particularum, ignearum &c. excluſio: neque enim chorda plùs minùsve extenſa dicitur, ſi in plures diſſecta partes, ita deinceps diſponatur, ut inter hanc & illam partem intercapedo, modò major, modò minor, relinquatur, quæ ab alio quodam corpore, aut etiam à nullo, occupetur. Unde jam apparet, quid cenſendum ſit de hâc Aëris Rarefactionem Menſurandi Methodo; nimirùm, illam vix meris conjecturis certiorem eſſe: dixerim intrepidè illos, qui ex Æolipilâ candefactâ, vel de pondere aëris intra cavitatem ejus contenti, vel de rarefactionis ejus gradu, judicium ferunt, non unô modô aberrare.

Experim. BOYLÆI Priora. Quare ad alia nunc Dilatationi Aëris Menſurandæ magis congrua inſtrumenta progredimur; & primò quidem ad ea, quæ Tu, pro induſtriâ & ἀγχινοίᾳ Tuâ in experimentis faciundis incomparabili, adinveniſti. Primum, quod in Recipiente evacuato inſtituiſti tentamen extat in Experimentis tuis Phyſico-Mechanicis de vi Aëris Elaſtica, * (Tractatu, plurimis experimentis, ingenti labore, maximis impenſis, incredibili diligentiâ factis, ſummâque fidelitate conſcriptis, referto) his verbis: vid. Fig. III. *Veſicam ſumpſimus agninam, lentam & plicabilem, aquâ benè madefactam, ut latera ejus compreſſa quaſi* coale-

* Experim. 6. pag. 21.

coaleſcerent, & nihil aëris inter plicas relinqueretur (& ſanè comperimus poſteà nihil, quod deprehendere potuimus, fuiſſe relictum.) Hujus Veſicæ cervix, collo Phialæ minutæ (quæ quinq; aquæ drachmas continere poſſit) firmiter ſuperalligabatur, veſicâ interim ipsâ, ſic anteà compreſſâ, ut totus incluſus Aër in Phialâ ſolâ isq; incompreſſus, exiſteret: paucis deindè exſuctionibus, per Antliam factis, Aër exiguæ incluſus Phialæ dilatari cœpit, & tumorem quendam in veſicæ collo producere; quantòq; magis Aër ambiens ſubduceretur, tantò Aër incluſus, in veſicam penitiùs penetravit, & per gradus latera ejus erexit, plicasq; expandit, donec tandem ad plenas dimenſiones ſuas eam ſufflâſſe videretur; quô factô, externus Aër in Recipiens refluere permiſſus Aërem, qui veſicam modò impleverat, repulit in priſtinam, quam priùs in Phialâ occupârat loci anguſtiam, adeòq; veſicam in rugas, & flacciditatem priſtinam redegit. Aſſumentes deindè veſicam à Phialâ nondum ſeparatam, factôq; in veſicæ faſtigio foramine, vas ex utrisq; conflatum aquâ implevimus, (cujus pondus quinq; uncias totidemq; drachmas cum ſemidrachmâ æquabat, quarum quinq; drachmas Phialæ fuiſſe contenta antè memoravimus) adeò ut in hoc experimento, cùm Aër maximè veſicam diſtendiſſet, ſpatium quod habuit, cum Recipienti imponeretur, plus novies repetitum occuparet. At enim, neque huic methodo, ob varia obſtacula, fidere poſſumus; præterquam enim, quòd (ut Ipſe ſcribis) Veſica propter molem & pondus ſuum, reſpectu Aëris intra ipſam dilatandi, haud exiguum, laterumque ſuorum cohæſionem imprimis impediat, veſica jam ſatis turgida apparet, cùm in Recipiente Aëris portio non ita parva adhuc ſuperſit, cujus exſuctio ulteriori veriſimiliter expanſioni locum daret: neque obſtaculum tollitur, ſi amplior adhibeatur veſica; quò enim eſt amplior, eò quoque craſſiora obtinet latera, molesque ejus juxta amplitudinem augetur, unde fit, ut, quam reſiſtentiam habet veſica minor tumidior reddita, eandem quoque habeat veſica major jam in minori turgeſcentiâ, ob laterum,

 uti

uti dixi, craſſitiem & molem. Quod ſi quis ulterius urgeat, reſiſtentiam hanc tolli, vel ſaltem imminui à continuatâ exſuctione aêris externi, unde vis interni aêris ſemper fortior redditur; dico, hoc minimè ſequi, quoniam vis quoque expanſiva aêris intra veſicam incluſi, pro majore dilatatione, intereà ſenſim debilitatur. Hinc palàm fit, tantum ipſi virium decedere ad latera veſicæ diſtendenda ab imminutione Elaſticitatis propriæ, quantum eidem accedit à remotione aêris ambientis. Prætereà illud quoque conſiderandum, etiamſi millies exerceatur antlia, non tamen firmiter conſtare, vel omnem aërem è recipiente eſſe extractum, vel etiam illud quod ſupereſt, ad ultimum dilatationis gradum perductum eſſe, ita ut expanſioni aêris intra veſicam contenti obſtaculo eſſe nequeat. Poſt exhibitum hoc, & literis jam mandatum experimentum, Hyalinis quibusdam, ſive vitreis, quibus anteà deſtituebaris, inſtrumentis, idem denuò Te accuratiùs inſtituiſſe, magisque præcisè didiciſſe, quantùm aër dilatari poſſet, quam ope præmemoratæ veſicæ, mox ſubjicis ſequentibus verbis: *Primò itaq; Tubum vitreum, in Cylindri modum efformatum, cujus foramen quartam latitudinis pollicaris partem diametraliter continebat, accepimus; qui tubus adeò inflexus erat duplicatusq;, ut non obſtante longitudine ſuâ bipedali recipienti, ne pedem quidem alto, includi potuiſſet, niſi ex infortunio inter refrigerandum fractus diſſiluiſſet, unde, ut ex partibus ejus alterâ, rectâ & integrâ longitudinemq; ſeptem digitorum non ſuperante, uteremur, redacti fuimus. Ex tubuli autem hujus terminis, alter apertus erat, alter hermeticè obſignatus, ſuper quo bullam vitream habuit exiguam, utpote quâ aërem (cujus menſuranda erat dilatatio) reciperet. Tubuli ejusdem lateri Pergameni laminula non lata affixa eſt, ea autem, juxta longitudinem, in viginti & ſex æquales gradus dividebatur, gradus autem hi lineolis & figuris debitè diſtinguebantur, ut ex iis aër incluſus, ejusq; dilatatio menſuraretur, tubum deinde aquâ ſummo ferè tenùs, implevimus; Terminum apertum*

tum digito obturavimus, inverſoq́ tubo, aëri, quò ad bullam vitream præmemoratam aſcenderet, tranſitum dedimus: quæ aſcenſio (quia tardior facta) occaſionem obſervandi præbuit, quantò aut plùs, aut minùs quàm unum è gradibus viginti ſex aër hic occupaverit. Hâc ratione poſt factum unum alterumq́ conatum, aëream bullam, quæ graduum dictorum uni æqualis ſatis apparebat, ad faſtigium usque tubi convehere potuimus; deinde aperto tubi termino in Phialam exiguam (cujus ima pars aquâ operiebatur, ſemipollicem plùs minùs altâ) poſitô; Inſtrumentum utrumq́ hyalinum in exiguum tenueq́ quoddam recipiens incluſimus, atq́ antliam exerceri fecimus; cujus rei non alius fuit eventus, quàm quòd ad primam aëris exſuctionem, nulla talis apparuit bullæ expanſio, quæ expanſioni in ſecunda exſuctione factæ, comparanda fuerit; quodq́ exſuctionibus perpaucis deinde factis, bulla ad ſuperficiem aquæ ſubjacentis pertingens, fecit ut crederemus, bullam hanc (niſi tubus priùs disruptus fuiſſet) multùm ſeſe laxius fuiſſe expanſuram. Tubulum itaq́ è vitro eduximus; & comperimus, vitream bullam, unà cum aliquâ tubi parte, quam non attigerat partitum Pergamenum, præter diviſiones viginti ſex præmemoratas, ſex ejusmodi gradus ſive diviſiones alias continuiſſe; undè apparet, aërem ultra trigeſies majus ſpatium occupâſſe, quàm quod priùs impleverat. Et profectò expanſionis multò amplioris capax videbatur, niſi vitrum fuiſſet obſtaculo. Quapropter & bullam alteram, eo, quô priùs modô, immiſimus, quæ ad dimidiatam bullæ prioris magnitudinem acceſſit, invenimusq́ exiguam hanc bullam (exſuctione aëris à recipiente factâ) non ſolùm tubum adæquatè impleviſſe, verùm etiam aliquâ ex parte, aquam in phialâ ſubjacentem perrupiſſe, ſpatiumq́ plus ſexagies priori majus occupâſſe. Experti itaq́ tubum breviorem eſſe, quàm qui inſtituto noſtro inſerviret, calamum vitreum & exilem, qui præſtò erat, adhibuimus: quanquam ne hic quidem calamus, propoſito noſtro adeò idoneus fuerat; quippe terminorum ejus alter, alterum quater, plus minus, magnitudine ſuperabat. Hic tubus transverſos

pollices triginta longus, hermeticèq; in exiliori termino obſignatus, aquâ ad ſummum fermè implebatur, & bulla, modò ſuprà memoratô, ad faſtigium ejus evehebatur: extremò interim aperto phialæ, quæ aquam in imo puram continebat, impoſito. Operculum dein (ope foraminis exigui ideò de induſtriâ facti, quò tubi vitrei pars per illud promineret) recipienti per cæmentum ſuperagglutinabatur; antliâq; exercitâ, poſt paucas exſuctiones aër non ſolùm infrà ſubjacentis aquæ ſuperficiem planè apparuit extenſus, verùm etiam bullæ (juxta aſtantis cujusdam aſſertionem) ex imo tubi egrediebantur & aquam perrumpebant. Hoc peractô, ulterius exantlare deſtitimus, obſervantes protinùs aërem tantâ celeritate per non deprehenſas recipientis rimulas intrâſſe, ut quàm citiſſimè aquam in tubi faſtigium impelleret, excepto ſpatiolo, in quod bulla, quæ modò totum poſſederat tubum, repulſa erat. Hic aër juxta exilem tubi terminum, ſub forma Cylindri, transverſi pollicis partes longi, apparuit; eductâ autem inverſâque fiſtulâ, idem in altero termino cicere minor in magnitudine ſuâ viſus eſt. Hisce deinde peractis, (quò accuratiùs ſuccederet experimentum) adhibuimus bilances exiguas, qualesque fabris aurificibus, ad trutinandas monetas, uſui eſſe ſolent, in quibus tubum, aquamq; in tubo incluſam, ſimul ponderata, ad pondus unius unciæ & 30. granorum cum ſemiſſe accedere invenimus. Tanta deinde aqua ei infuſa, quanta ad implendum tubum ſufficeret, in quo ſpatium, quantum priùs bulla occupaverat, vacuum reliqueramus, rurſus dein ponderavimus tubum, pondusq; unicô granô auctum reperimus; poſtremò aqua è tubo diligenter, quamvis non omninò exactè effuſa, excuſſaq;, Inſtrumentum deinde hyalinum per ſe libratum, binas drachmas & grana triginta duo prioris ponderis amiſiſſe videbatur, adeò, ut, bullâ unâ aëris ſpatium ponderis unius grani aquæ occupante, appareret eam (intantum quippe aër, ex elatere ſuo rareſiebat) quinquagies & bis majus ſpatium quàm anteà, occupâſſe, quanquam à nulla re niſi communi aëris contigui preſſione comprimeretur. Nos equidem in praxi hujus experimenti tubum in

plures

plures gyros tortum inflexumque, quò eò minorem requireret altitudinem, adhibere noluimus; vel ideò duntaxat, quod vix poſſibile eſt, ut tubus ejusmodi longus, quoad tubuli cavitatem, æqualis ſit; ſiquidem quando ad flexibilitatem procurandam ſubinde per flammas diducitur, aliter fieri nequit, quàm ut canaliculus iſte hinc inde comprimatur, unde cavitas anguſtior, ac relaxetur reſtringaturque, unde cavitas amplior evadit; id quod erroris haud exigui cauſa eſt: cùm enim ab æquali diviſione in laminulâ facta æſtimetur aëris incluſi rarefactio major vel minor, cavitas autem canalis cui affixa eſt laminula æqualis non ſit, menſura rarefactionis accuratè determinari nequit. Quare rectam nos, ſed tripedalem aſſumpſimus phialam, cujus collum in centum gradus æquales diviſum erat, illamque Antliæ reformatæ ita incluſimus, ut major colli pars cum capitello per aperturam in ſummitate campanæ promineret; ne autem quicquam aëris externi ingrederetur, omni curâ aperturam campanæ cæmentô ordinariô & aquâ circumfusâ munivimus; ſicque omnibus ritè conſtitutis antliam exercuimus, particulam aëris in phialâ relictam poſt plures exſuctiones ultra centies majus ſpatium occupâſſe deprehendimus; neque in computo noſtro falli potuimus, cùm cavitas colli ſecundùm totam longitudinem, quantum fieri ſummâ induſtriâ poteſt, æqualis fuerit; Sphærulam autem quinquaginta partes centeſimas capere, aliunde certò conſtiterit. Hoc tamen minimè ſibi aliquis perſuadere debet, nos ita ultimum rarefactionis gradum aſſecutos fuiſſe; tum quia aliâ ratione eum ulterius longè expandi poſſe, conſtat; tum etiam, quia procul dubio noſtrum quoque experimentum majorem expanſionem oſtendiſſet, modò diutius antliam exercere lubuiſſet. Quod ut clariùs pateret, aliô tempore, locô prioris phialæ tubum adhibui itidem tripedalem ſed absque ſphærula, cujus tamen alter terminus hermeticè obſignatus erat, in centum quinquaginta partes æquales diſtinctum, illumque aquâ ad ſum- Vid. Fig. IV.

 mum

mum ferè tenùs implevi, unicâ ſolummodò parte centeſimâ quinquageſimâ pro aëre relictâ: Tumque uti anteà inſtitutô experimentô, antliâ paulò frequentius agitatâ, aqua, è ſummitate tubuli, ad centeſimum vigeſimum usque gradum deſcendit, atque adeò aër tubulo incluſus longè ultra centies majus ſpatium occupavit, neque tamen maximam rarefactionem adeptum fuiſſe dixerim, quod quis inde probare poſſet, quia aquam, quæ in inferiori tubuli parte continebatur, infra ſuperficiem aquæ in vaſculo ſtagnantis deprimebat; quod fieri minimè potuiſſet, ſi jam ad ultimum rarefactionis gradum perveniſſet; cùm omnis vis premendi atque gravitandi aëris à virtute elaſticâ ejus dependeat; ex infrà tamen dicendis apparebit, huic argumento non magnam vim ineſſe, niſi aliundè certius conſtet, aêrem ad longè majorem expanſionis gradum deduci poſſe. Cæterùm, an aër in expanſione ſuâ ampliſſimâ, quam quidem hisce recenſitis experimentis aſſequi licuit, ulterius, per advenientem calorem, rarefieri poſſit, periculum etiam fecimus, deprehendimusque, admotâ ſphærulæ phialæ noſtræ tripedalis calidâ manu, aut linteolo aquâ calidâ madefacto, ſubitò inferiùs longè ſeſe recepiſſe; iisdemque manu aut linteolô remotis, priorem repetiiſſe locum; imò ulterius longè adſcendiſſe, poſtquam linteolum in aquâ frigidâ madefactum capitulo applicuimus. At verò, quoniam, ut ſuprà jam indicavimus, calor igneæque particulæ haud exiguam anomaliam rarefactioni aëris inducunt, ex hoc ultimo tentamine noſtro nil quicquam circa rarefactionem majorem vel minorem determinare voluimus. Atque hâc ratione aëris rarefactionem intra recipiens evacuatum menſuratus es tum temporis.

Experim. FLORENTINUM.

ACADEMICI FLORENTINI ex Robervallii ingenioſâ obſervatione illius veſicæ cyprinæ, quæ in vacuo fiſtulæ dilatatur, conjecerunt; reperiri facilè poſſe in eodem Torricelliano Inſtrumento maximam amplitudinem, ad quam

aër

aër non compreſſus à vi externa, & in ſuâ libertate relictus, dilatari queat, quæ dilatatio certum ac determinatum ſpatium in vacuo Torricelliano occuparet, quod nimirùm ſufficienter exciperet maximam ejusdem aëris expanſionem. Methodus, quâ uſi ſunt doctiſſimi iſti Philoſophi, exhibetur, Italicô quidem Idiomate, in Libro, cui Titulus: SAGGI DI NATURALI ESPERIENZE FATTE NELL' ACADEMIA DEL CIMENTO. IN FIORENZE. 1666. * quam proindè, cùm Liber iſte in pauciſſimorum manibus verſetur, noſtris verbis hîc ſubnectere placet. *Sit Phiala vitrea ABC,* vid. Fig. V.
quæ collum habeat BC, duos cubitos longum, apertum in C, ſit prætereà Cyathus longus DEF, qui argento vivo repletus inſerviat immerſioni Phialæ BC; ita autem vaſculum hoc immerſionis formatum eſſe debet, ut tubum totum, vel maximam ſaltem ejus partem, inſtar vaginæ recipiat. Sit deinde alia Phiala GHI, vid. Fig. VI.
priori per omnia, quantum quidem fieri poteſt, ſimilis; & in illâ, more ſolitô, productô vacuô, obſervetur altitudo KL, infra quam præcisè eô die Mercurius ſubſtitit. Posteà impleatur Phiala ABC, Mercurio per orificium C, usq; ad M, reliquô ſpatiô MC pro aëre relictô. Tunc manifeſtò apparebit, ſi, admotô priùs digitô ad orificium C, invertatur Phiala, parvam iſtam aëris molem relictam in MC, per medium argentum vivum aſcenſuram ad ſummitatem Phialæ usq;, atq; in A, ſubſtituturam: quô factô immergatur deprimaturq; orificium C, infra libellam DF, paulò profundius, iterumq; elevetur, Hydrargyrus in tubo deſcendet, relictâ ſuperiori parte vacuâ. Quod ſi Mercurium ad altitudinem PQ, reduxeris, menſuranda eſt iſta, ac ubi æqualis reperta ſit altitudini KL, vaſis GHI, in quo nihil planè aëris, quod illam immutare poſſet, relictum; indicium erit, Cylindrum Hydrargyri PQ, nullam vim ſive preſſionem pati à molecula aëris MC, atq; ad integram dilatationem, & totalem ejus expanſionem,

* id eſt, ut vertit interpres Actor. Anglic. 1670. p. m. 494. Specimina Naturalium Experimentorum; vel, ut reddit Alph. Borell. de Motion. Nat. à gravit. pendent. p. m. 221. Liber Experimentorum Academiæ Experimentalis Mediceæ.

nem, ſpatium ab A ad P vacuum relictum planè ſufficere.. Poſtmodum ſensìm profundiùs immittatur tubulus BC, in vas DEF, ita, ut continuò altiùs aſcendens libella P, velut in R, ſucceſſivè imminuat ſpatium PBA, pro aëre liberum relictum: ſi verò altitudo cylindri Mercurii RQ incipiat minor fieri altitudine cylindri KL, ab ulteriori immerſione deſiſtendum; notandumq́, punctum R eſſe terminum fixum & immutabilem omnium altitudinum cylindrorum Hydrargyri æqualium altitudini KL: ſiquidem omnes ſubſequentes verſus B, à profundiori immerſione tubi dependentes, diminuantur atq; decreſcant; Unde probabiliter colligitur, ſpatium Phialæ RBA, totum occupari ab aëre dilatato, cùm à puncto R ſursùm verſus manifeſtè appareat, cylindrum argenti vivi ſubjectum vim pati; indicio quoq; evidente (juxta mentem quorundam) moleculam aëris MC, ad totalem ſuam expanſionem non minùs requirere ſpatium quam eſt ABR. Menſuram autem hujus ſpatii & conſequenter rarefactionis aëris MC, ſequenti obtinuerunt modô; *Suppoſuerunt Phænomena hæcce exhibita fuiſſe in vaſe ABC, in cujus ſpatio AR, portiuncula aëris MC, integram ſuam dilatationem (naturalem) obtinuerit; adeòq; inveſtigarunt ante omnia, quantum ſit ſpatium MC, occupatum ab aëre naturaliter compreſſo; deinde compararunt idem cum ſpatio AR, occupatum ab eadem portione aëris ſed rarefacti; & ſimpliciſſimâ quadam operatione, ad trutinam nimirùm exigendo portionem aquæ, quam capit ſpatium MC, & illam quam capit ſpatium AR, invenêre, comparatione inſtitutâ, ſeſe habere hoc ad illud, ut unum ad centum ſeptuaginta quatuor. Jam verò quæ proportio eſt inter utrumq; ſpatium ab aqua occupatum, eandem quoq; eſſe inter utrumq; ſpatium ab aëre occupatum, firmiter concluſerunt; par enim eſt ratio: adeòq; aërem in dilatatione maxima centies ſeptuageſies ter amplius ſpatium, quam anteà, occupaſſe, deprehenderunt.* Ego aliquoties, hinc inde inſtituto hôc experimento, obſervavi Primò, in profundiori immerſione tubi decreſcentem inæqualiter altitudinem cylindri Hydrargyri dependere ab aëris in ſummitate Phialæ con-

contenti majori reſiſtentiâ, ſeu imminutâ compreſſibilitate; ſiquidem aêr ſummè rarefactus in primô condenſationis gradu parùm reſiſtit, accedente verò ſecundô vel tertiô &c. compreſſionis gradu, jam difficiliùs adſcendenti Mercurio cedit, magisque reſiſtit; ut adeò neceſſariò minor ſit effectus ſecundi gradus condenſationis, quàm fuerat primi, ac tertii adhuc minor quàm ſecundi, & ſic deinceps: Secundô, iteratô aliquoties hoc experimento, inſignem deprehendi varietatem menſuræ rarefactionis aêris; modò enim eadem aêris molecula centies octuageſies ampliùs occupavit ſpatium, modò centies octuagies ſepties; aliâ etiam vice centies nonagies in eodem inſtrumento expanſum fuiſſe, in adverſariis meis reperi. Neque mirum hoc alicui videri poteſt, modò conſideret, experimentum cum diverſo ſemper aëre, modò magis, modò minùs compreſſo, factum fuiſſe, quò haud parùm contribuit locus modò calidior, modò editior, modò humilior; ſecundùm has enim differentias dilatatio quoque variat notabiliter, ita ut, quò locus, in quo experimentum inſtituatur, ſit humilior, eò ad majorem rarefactionis gradum deducetur aêr, quia magis compreſſus; quò verò elevatior, eò minor ejus erit dilatatio, quia minùs compreſſus: ſimiliter è calidiore hauſtus loco, minoris rarefactionis capax erit, è frigidiori verò majoris, ob eandem cauſam. NB. Hic notari velim, non aëris Externi ſeu ambientis, ſed Interni duntaxat, in ſummitate ſcilicet Phialæ contenti diverſitatem, experimentum variare, quamvis ille haud exiguam altitudini Hydrargyri in Baroſcopio inducat irregularitatem, quemadmodum præter Te aliosque Philoſophos Experimentales diligenter obſervavit Inſignis iſte Explorator * PASCHALIUS Gallus. **

* ut ipſum vocas, Experiment. Phyſico-Mech. Exp. 1. p. m. 13.

** vid. appendicem ad Libellum ejus Gallicum: de Æquilibrio Liquorum & de Pondere Maſſæ aeris; ubi aliorum quoque circa hanc rem obſervationes recitantur.

Experim. Alph. BORELLI.

vid. Fig. VII.

Cæterum hanc ipſam experientiam poſtea faciliori apparatu inſtitui poſſe animadvertit Vir Acutiſſimus JOH. ALPHONSUS BORELLI, mediante alio quodam inſtrumento, cujus fabrica hæc eſt: * *Ampullæ vitreæ AB, cujus diameter proximè quatuor digitos adæquet, continuetur prælonga fiſtula BC, major duorum cubitorum, quæ inflexa ſit in ejus infimo loco CEF, atq; in ſupremo loco ejus A, continuetur quoq; ſtricta alia fiſtula AD, cujus extremum ſupremum orificium apertum D, claudi poſſit poſt Mercurii infuſionem ſuillâ veſica; poſtea terminus extremus alterius fiſtulæ FG uniatur cum altero extremo fiſtulæ incurvatæ, appoſitis colligatisque portionibus inteſtini, agnini, quæ ne rumpantur diffringanturq; à nimio Mercurii pondere pariter operiantur fiſtula vel digitali coriaceo, atq; arctè alligatis inteſtinis, & corio utriſq; extremitatibus fiſtularum, poterit facile fiſtula FG, inflecti ſursùm & deorsùm poſt Mercurii infuſionem, eriganturq; perpendiculariter ad Horizontem ambæ fiſtulæ DBC, & GF. His præparatis per orificium D, infundatur Hydrargyrum, quousq; duæ fiſtulæ BC, FG, & ampulla AB, repleantur, relinquaturq; ſpatium ſupremæ fiſtulæ ID aëre plenum, arctè poſtea claudatur ſupremum orificium D, ſuillâ veſica; tandem flectatur deorſum fiſtula collateralis FG, ab ejus ſupremo ore G, profluens Mercurius excipiatur vaſe MN, quousq; infima Mercurii libella ſit LO, & ſuprema ſuperficies ejusdem Mercurii ſtagnantis ſit H, relicto nempe ſpatio vacuo DABH; quia verò Cylindrus aëreus DI, dilatatur, explicaturq; pro ejus genio in ſpatio vacuo ibidem relicto, fit ut poſſit aliquando poſt ejus dilatationem integrè & totaliter occupare ſpatium DABH, & tunc cùm non poſſit amplius explicari ſua virtute elatere non impellet deorsùm ſuperficiem Hydrargyri H, & ideò ſumma altitudo Mercurii HO, erit inalterata, ſcilicet omnium maxima earum, quæ fieri poſſunt unius cubiti & quadrantis proximè, & tunc experientia conſtat, aërem DI, maximè dilatatum intra ſpatium DABH, occupare locum centies octuagies majorem, quàm priùs. Suppoſitâ hâc cognitione, ab experientia deducta, denuò operatio repetatur, & conſtat, quod omnes moles aëris non excedentes ſpatium DI, non deprimen mediocrem Mercurii elevatio-*

* vid. Tr. de Motion. Natural. à Gravit. pendent. prop 105. p.m. 211.

vationem OH; & è contra omnes aëris moles excedentes DI, comprimunt Mercurium, efficientq; altitudinem OK, minorem menſurâ conſuetâ unius cubiti & quadrantis proximè, & hoc profectò non fuiſſe à doctiſſimo Viro animadverſum facilè conſtat, non enim dixiſſet: ſi tantulum aëris antequam demittatur Mercurius in fiſtula, relinquatur, Mercurius deſcendet infra H, ubi ſuſtineri debuerat ſi ab aëris cylindro ſuſtinebatur. Revera enim qualibet portiones aëris minores ſpatio ID, ſummam altitudinem Mercurii in fiſtula non deprimunt, quia nimirùm aëreus cylindrus ejusdem roboris æquali vi comprimit Mercurium ſubjectum. At quando aëris moles major ID, ibidem includitur, tunc virtute ejus elateria, ut poſtea dicemus, vim facit contra impulſum aëris externi, nempe cylindrus Mercurii HO, æquilibratus ab aëre externo impellitur ſurſum ab O verſus H, ab aëre verò incluſo intra ampullam AB, dum conatur ſe dilatare repellitur deorſum ab H verſus O. Vis ergo aëris comprimentis Mercurium ſtagnantem L agit contra duas reſiſtentias, ſc. contra pondus Mercurii HO, & contra vim exiguam aëris incluſi ſe dilatare conantis; igitur in hoc caſu minor erit altitudo Mercurii OK, quam HO, licet producatur ab eadem aëris virtute premente.
NB. Orificium D, Hermeticè ſigillandum non eſt, ne aër Hydrargyro incumbens ab admoto valido igne valde rarefiat, ſolitumque elaterium amittat, unde haud exigua irregularitas oriretur; ſed cerâ & veſicâ, citra concurſum ignis, probè muniendum diligenterque obligandum, quò nullus aëri externo introitus pateat; cujus rei certum indicium erit, ſi altitudo cylindri Mercurii HE, major ſit altitudine EL, id quod fieri non poſſet, ſi aëri externo per orificium D, ingreſſus pateret. At objicis, in confeſſo eſſe, parvam illam aëris moleculam, quæ in ſpatio DI, continetur, elatere ſuo æquipollere gravitati totius cylindri aêrei, ergò eoùsque deprimere debere Mercurium ſubjectum, quò altitudo cylindri Hadrargyri in fiſtula FG, contenti æqualis eſſet altitudini cylindri in Phialâ DE, contenti. Reſpondeo, objectionem tam-

diu valere, quam diu aër ſpatio DI incluſus integrum ſervat elaterium, eundemque compreſſionis gradum. At verò cùm intra ſpatium DH, vel DK, maximam dilatationem paſſus ſit, ejusque elaſticitas vel valde imminuta, vel plane ſublata ſit, hujus objectionis vis omnisque difficultas tollitur. Cæterum quò certius conſtet experimenti veritas, Phiála DE, viginti novem vel triginta digitis multò longior eſſe non debet, ne poſtquam portiuncula aëris DI, maximam rarefactionem aſſecuta ſit, Mercurius nihilominus ad ſolitos intra tubulum Baroſcopii viginti ſeptem digitos præter propter aſcendat, ſed parùm aut multò inferius, pro capacitate ſcilicet ſphærulæ AB, ſubſiſtat.

Experim. BOYLÆI poſteriora. Verùm hæc dilatatio quamvis bis aut amplius etiam eam excederet, quam procurare unquam Merſennus potuit, haud tibi ſuffecit, quin imô excitavit (ſicut Ipſe ſcribis) ut aliud excogitares artificium, cujus ope aër ad longe majorem ac fere ſtupendam expanſionem perduceretur. Hujus artificii, Tentaminumque Apographum perquàm fideliter exhibuiſti *in Epiſtolâ* ſupra laudatâ *de Mira Aëris Rarefactione noviter detectâ*, his verbis: *Accepimus Ovum (ut vocant) vitreum globoſum, ex materia limpida, fiſtulaq; ſive crure, aliquot uncias ſive transverſos pollices longo, inſtructum. Hoc aquâ (ſatis jam ab aëre liberatâ) è Phialâ transfuſa replevimus, illudq; in aquam copioſiorem invertimus, ita ut Ovum integrum, Crus, inquam, & totum corpus eſſet plenum, exiguâ tantùm aeris bullulâ excepta, quam reliqueramus de induſtria, ut ad ſummitatem ovi emergeret: Dehinc repoſitis in excipulum vitris, Antliam exercuimus, parvamq; bullulam, poſt tempus aliquod expandi incipere conſpeximus; quo facto initio, ſingulis ſuctionibus mirè ampliabatur, donec tandem omnem aquam ex globoſa vitri parte expelleret. Et ne quis objiciat, Aquæ, poſt ſubductum aêrem externum, ſubſidentiam, prius bullulam in vitri ſummo ſuſtentaſſe; exantlationis laborem tamdiu continuari curavimus, donec expanſus Aër aliquoties Aquam in Ovi crure ſatis inſigni-*

ſigniter infra externæ & ambientis aquæ, in altero vitro contentæ, planitiem depuliſſet: quo facto aërem paulatim intromiſimus obſervabundi, qualem bullam in Ovi ſummitate deprehenderemus, poſtquam aqua rurſus in cavitatem ipſius eſſet impulſa. Tùm per vitri pelluciditatem copiâ nobis factâ, parvæ bullæ diametrum, circino uncato accuratè dimetitam, cum ſphærica parte vitri, quam eôdem circino dimetiebamur, comparavimus & quanquam eam plusquam vigeſies ampliorem deprehenderemus, Experimenta tamen favere nihil quicquam volentes, duas haſce diametros habere ſe ſuppoſuimus ut 1. ad 20. proindeq; cùm Euclides demonſtret Sphæras eſſe in triplicata ratione Diametrorum; ſitq; in caſu noſtro cubus minoris diametri, qui eſt 1, non niſi 1, oportet cubum Majoris Diametri, qui eſt 20, eſſe 8000; adeoq; patet, aërem, ſui ipſius expanſione, locum octies millies, quam prius, ampliorem acquiſiviſſe &c &c. Porrò Exiguam ferè & inconſpicuam Bullam ambiente aëre ſic ſatis exhauſto, ad extenſionem priori 10000. majorem fuiſſe expanſam, In eadem Epiſtolâ ſcribis, ſequenti methodo; *Parvum vitrum globoſum, longo collo inſtructum, accepimus, ad Lampadis ignem conflatum, circiter 80. grana Aquæ continens, exiliq; collo in vitrum aquâ repletũ inverſo, in recipiens illud immiſimus. Ambiente dehinc Aëre exhauſto, numeroſæ Bullæ ex Aquâ emerſerunt, quæ mox expanſæ omnem è globoſo vitro aquam expulerunt. Tùm readmiſſo Aere externo, vitrum globoſum ſtatim ferè impletum fuit, omnisq; expanſus Aer in Bullulam, vix aciculæ nodo majorem contractus. Exempta dehinc ex aqua vitro dicto, eoque, ut Bulla per collum evaderet, inverſo, ſollicitè vacuum illud ſpatiolum aquâ aëre purgatâ, replevimus, eoque, ut antè, in vas aquâ plenum inverſo, rursum illud incluſimus, atq; poſt aliquot exſuctiones comperimus, ex aqua in collum bullam valde conſpicuam evaſiſſe, quæ poſt readmiſſum aerem, in bullam prope inviſibilem contracta in vitri caput aſcendebat. Tùm verò recipiente probe iterum exhauſto, ipſam adeo dilatare ſe deprehendimus, ut totam vitri globoſi capacitatem impleret, omnemq; fere aquam inde expelleret. Atq; aere readmiſſo, rurſus contrahebatur in bullam, cujus Diameter (juxta accuratiorem æſtimationem noſtram) non excedebat $\frac{1}{22}$ Diametri capitis Vitri ſupra memorati, adeò ut ad implendam totam capitis ſolius capacitatem 10648es ſe expanderet: ſed quia & maxi-*

mam colli partem occupabat, invenimus, ponderando Aquam, quæ partem iſtam implebat, nec non Aquam, quæ caput occupabat, capacitatem iſtius partis colli æquaſſe ferè tertiam partem capacitatis capitis, ac habuiſſe ſe 141. ad 481. Quare ſi 481. capacitas capitis, ipſam continebat 10648es; tùm 141. capacitas colli, continere eam neceſſe fuit; 121 $\frac{167}{481}$ es; adeò ut collectivè, exigua bulla Aeris dilatata plusquam 13769es priorem ſuam molem excederet. Hæc omnia hactenus recenſita experimenta in Aëre incompreſſo inſtituta fuerunt, quod ſi in Aëre compreſſo rarefactio inſtituatur, eaque menſuretur, aſſurget, Te iterum judice, * ad 520000. Si nempe numerus 13000. ducatur in 40, quot ſcilicet vicibus Aëris portio incompreſſa eandem compreſſam excedit. Fateor hanc expanſionis differentiam tantam eſſe, ut Epiſtolæ Tuæ titulum, ubi Miram aëris appellas Expanſionem, immodeſtum nemo ſit habiturus. At enim, repetitâ veniâ, non diffiteor etiam, mihi aliquoties ſuſpicionem obortam eſſe, annon hiſce Tuis Experimentis error aliquis ſubſit; cùm ſupponas ubique, exiguam aêris portionem, rarefactam licet, totum tamen ſphærulæ, ſive Ovi globoſi, atque fiſtulæ etiam ſpatium ab aquâ vel Mercurio vacuum relictum, occupare, id quod à nullo adhuc Philoſopho probatum eſt; quemadmodum nec illud, Aërem per plures Antliæ agitationes in Recipiente mirè rarefactum, tàm imam, quàm mediam & ſummam Recipientis regionem occupare. Neque probabile hocipſum videtur, niſi velis admirabilem aliâs Tuam Aêris expanſionem, non pro maximâ, aut huic proximâ, ſed pro exiguâ duntaxat haberi: ſiquidem, ſtante hâc hypotheſi, nemo dubitabit, quin eadem aëris molecula, quam Tu in Ovo vitreo reliqueras, intra Tubum viginti cubitorum, vel etiam centipedalem, ** amplo canali atque unâ vel pluribus ſphæris capaciſſimis inſtructum,

eâdem

* In Experim. de Aëris Rarefacti & Compreſſi Extenſione mirè differenti. fin.

** qualem Caſp. *Bertus* aliquando, aliâ quidem intentione, duci curavit, inque ædibus ſuis erexit.

eâdem methodo ad eô longe majorem rarefactionis gradum perduci queat, quò capacior erit Tuo inſtrumento tubus hic cum coagmentatis ſphæris. Neque enim, ritè inſtituto experimento, altitudo aquæ in tubo tripedali, v. g. diverſa erit ab altitudine ejus liquoris in tubo centumpedali contenti: auſim aſſerere, ſimili exantlationis labore ſuſceptô, aquam in capaciſſimo ac centumpedali quoque tubo, haud ſecùs ac in Ovi Tui crure, infrà externæ & ambientis aquæ, in vitro immerſionis contentæ, planitiem ſeſe recepturam eſſe. Hunc tamen effectum moleculæ aëris minimæ in tubo relictæ dilatationi deberi, minimè conceſſerim, ſed potiùs exiſtimaverim, aëris minimam in bulla relictam portionem, poſt ſubſidentiam liquoris, majus quidem longè quàm anteà ſpatium occupare, at verò non totam amplitudinem vel Ovi Tui, vel capaciſſimæ noſtræ Phialæ replere, ſed proximè duntaxat incumbere liquori, ad aliquam altitudinem relicto ſuperiori ſpatio ab aëre Athmoſphærico vacuo. Ulteriorem verò iſtam aquæ ſubſidentiam, poſtquam relicta in Ovo aëris molecula ſummum jam dilatationis gradum adepta eſt, poſt plures extractiones aëris è Recipiente, preſſioni materiæ ſubtilis juxta ac ponderi aëris, dilatatiſſimi licet, acceptam ferendam eſſe, mihi equidem videtur. At dicis Primò, non apparere rationem, quare aër ſummè rarefactus non magis ſummam, quàm imam recipientis ſeu bullæ partem occupet; neque enim id gravitati ejus adſcribi poſſe, cùm in confeſſo ſit, hanc aëris gravitatem non promanare ab aliquo principio interno, ſed ab externi cujusdam corporis impulſu. Reſpondeo, difficile equidem eſſe, ex Tuâ hypotheſi (qui Materiam ſubtilem nullam habere gravitatem ſtatuis*) hujus Phænomeni rationem reddere. At verò, cùm non videamus, quô jure materiæ ſubtili omne denegetur pondus, atque id ipſum prægnan-

* In ſuprà citatis Experim. de Aëris Raref. & compreſs. Extenſ. mirè differenti med.

gnantibus argumentis non ita pridem peculiari Tractatu ** aſſeruerit JACOBUS BERNOULLI; & ante ipſum MALEBRANCIUS: *** cùmque aër etiam ad ſummam, quantùm quidem fieri poteſt, rarefactionem perductus, ſpecie nihilominùs gravior ſupponatur materiâ ſubtili, (neque enim illorum mihi arridet ſententia, qui gravitatem: preſſionem atque pondus aëris omne à vi ejus elaſticâ dependere volunt) ex legibus hydroſtaticis jam ratio quæſiti, me etiam ſilente, ultrò patet.

Objicis Secundò, inde tamen minimè evinci, aquam in centumpedali quoque tubo infrà externæ & ambientis aquæ, in vitro immerſionis contentæ, ſuperficiem ſeſe recepturam eſſe; quia juxta noſtram hypotheſin par erit ratio ambientis atque interni, intra tubum concluſi, fluidi. Reſpondeo iterum; etiamſi agnoſcamus, pari ratione in recipiente poſt plures extractiones aëris, quod reliquum eſt, fundum illius petere, & ſic ſuperiorem ſaltem ejus partem ab aëre atmoſphærico vacuam relinqui, non tamen inde ritè colligitur, parem eſſe rationem amborum fluidorum: ſiquidem aquæ, intra tubum contentæ, aëris portiuncula, inibi, pro rarefactionis menſurâ inveniendâ, relicta, pondere totius columnæ æthereæ ſtipata incumbat, aquæ verò in vaſe immerſionis tubi contentæ non niſi pondus materiæ ſubtilis, quemadmodum *Figura IV.* exhibetur. Unde jam differentia utriusque fluidi ratione ponderis, ac proindè etiam ratio noſtræ conjecturæ oppidò conſtat. Quod ſi hæc mea conjectura locum meretur, quid de Tuis iſtis Experimentis, quibus aëris rarefactionem intra recipiens menſuratus es, cenſendum ſit, Ipſe judicabis. Ego ſanè Florentino Inſtrumento in hoc negotio multùm tribuo; quamvis neq; illud certam atq; fixam, nec etiam

** Cogitationes de Gravitate Ætheris inſcripto.
*** de inquirenda Veritate (Recherche de la veritê lib. 6. cap. 9.)

iam omnem fortaſsè poſſibilem aëris rarefactionem indicare, lubens agnoſcam. Hisce

Vive, vale; ſi quid noviſti rectiùs iſtis:
Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.

ILLUSTRIS AMPLITUDINIS
TUÆ

Dabam Argentorati
d. 20. Nov 1687.

devotiſſimus cultor

JOH. JAC. HEINRICI.

INDEX
Ephemeridum Imperialis Academiæ LEOPOLDINÆ Naturæ Curioſorum
Decur. II. Anni VI.

A.

ABdomen tympaniticorum cum inteſtino tumefacto an ſecurè perforari queat? 36
Abdominis abſceſſus ſingularis. 89
dolores à ſero acido-acri ſedantes ſacculi. 361
inflationis & borborygmorum cauſa. 513
& inteſtinorum eroſio admiranda à vermibus. 381
intumeſcentia prægradis cum partu felici inopinato. 454
Abortus ex dyſenteria. 324
cum muco concreto & gelato grumisque ſanguinis editus. 327
ſeptem hebdomadum cum gemina mola pingui. 170
Abſceſſus calculis gravidi. 86
cerebri. 163
cerebrum omnino pati poteſt. 33
Abſceſſus dentium quibus remediis ſanandi. 536
cum folliculo etiam intra corpus ſuccreſcere ſolent. 457
hepatis in hydrope pectoris defunctæ. 385
oſſis cribriformis ſubſequente lethargo lethali. 384
renum curatus. 52. App.
Abſorbentium medicamentorum uſus internus in vulneribus. 539
Aceti exiguæ portionis uſus ſtranguriæ cauſa. 23. App.
Acus in corde vaccæ repertus. 167
punctura curata hydrophthalmia. 159
hypopium. 160
Aëris rarefactionem menſurandi modus experimentis variis demonſtratus. 124. ſeqq. App.
varietas, magnam habet in corpora naturalia facultatem. 7

Ætites

Ætites Clivenſis ejusdemq; aliorumq; deſcriptio. 116
ſiliceus rarus. 5
Ætitoidis conchitis deſcriptio. 5
Albicans liquor ex anſere mactato ſanguinis loco ſtillans. 154
Alffſtein ejus deſcriptio virtusque ſingularis varias afferendi opes. 5
Alga Canarienſis quid? 98. App.
Alkermes confectio, an in compoſitione ejus, baccarum ſolani racemoſi Americani uſus ſit concedendus. 189
Allii eſus nigroris urinæ cauſa. 27
Alvi conſtipatio ad multas ſeptimanas in Maniaco. 541
ejus anatome. 541. ſeqq.
ovillo ſtercore ſoluta. 185
Alvus cur ſcorbuticis & hypochondriacis tam crebrò ſit adſtricta. 508
Amuletum è cranio hominis violenta morte extincti, adverſus atrophiam paralyticam. 96
Amygdalinos nucleos mentientes lapilli. 165
Anas ejusque magna vis imaginationis. 113
Anatomia abſceſſu abdominis & uteri prolapſu laborantis virginis. 89
Aquis ſubmerſorum. 316
Cervæ. 459
Cervi genitalium partium. 241. 249
Anatomia Cervi interaneorum, meſenterii tumore laborantis. 248
tumores cum folliculis intra ventres plurimos habentis. 244
Ciconiæ. 206
Colo nimirum à flatibus diſtento & aſciten mentiente laborantis. 34
Cordis palpitatione diuturna defunctæ. 516
Dolore & calore lateris ingenti, defuncti. 457
Dyſenteria maligna poſt febrim continuam malignâ, defuncti. 200
Enterocele laborantis. 198
Erinacei terreſtris. 201
Hæmoptoici. 415
Hydrope pectoris defunctæ. 385. 419
Hydropici. 161
Maniaci. 540
Mingendi difficultate cum urina purulenta defuncti. 195
Obſtructione alvi pertinaciſſima laborantis. 541. 542.
ſpongioſa vulvæ excreſcentia magnoque deſidendi conatu defunctæ puellæ. 341
ſymptomatibus variis excruciatæ fœminæ. 196
tumore dextri hypochondri

drii ſenſim incrementa capiente laborantis fœminæ. 271

Anatomia in fronte cum augmento, laborantis pueri. 193
vulnerati, cujus coſtæ medium cultro lethaliter fuerat transfoſſum. 366

Anchuſa, ex ea ſuos antiqui pararunt fucos. 101. App.
unde dicta. 103. App.
ejus quatuor ſunt ſpecies. 102. App.

Anevriſma arteriæ pulmonalis. 415

Anguilla ſputo rejecta. 145

Anguillæ hepar nyctalopiæ euporiſton 42

Aniclauſura profundior phlebotomo feliciter recluſa. 140

Animalculum à ruſtico per alvum excretum. 386

Animantium lapide facta oſſa. 176

Anſer cornutus. 19. App.
mactatus, ſanguinis loco album ſtillans liquorem. 154

Anſerinum ſtercus expertum ad quartanam remedium. 102

Anſerinus pes infantis. 70. App.

Antimelancholicorum medicamentorum rectus utendi modus. 46

Antimonii Cinnabarini in majori copia impetrandi modus. 30

Antimonium & ex eo polychreſtũ ad morbos equorum. 292
Vide Stibium.

Apoplecticum remedium heroicum. 98

Apoplexia Sereniſſimo Duc. Saxon. Iſenacenſi, lethalis, examinata. 55. App.

Aqua Nilotica ejusque præ omnibus terrarum orbis, aquis, ſalubritas. 83. App.
Nuceriana ejusq; notabilia. ibid.

Aquaticæ Japanenſium plantæ Kœbe & Faſnofana deſcriptæ. 130

Aquis ſubmerſorum anatome. 316

Aranei & bufonis pugna. 467. 470
ſcorpionis duellum. 466

Aranearum & ſcorpionum venenoſitas. 468

Araneæ Aphrodiſiacæ cuidam delitiæ 441
ratio. 443

Aranearum innoxius eſus. 442

Arbor pruna Damaſcena & flava alternatim proferens. 378
Solis Japonenſium. 131

Arborem haud rarò unam alteramve in horto patris familias morituri, citò areſcere ſolere, exemplũ rarius. 378

Arbores Japonenſium Canſchy & Fievva. 131

Argillacea materia in pulmonibus hæmoptoici reperta. 415

Arteriæ pulmonalis anevriſma. 415

Arthritis & ſalutaris contra eam lumbricorum terreſtrium ſpiritus & ſalis volatilis uſus. 180

Artus

Artus ſeu pedes cancrorum quot? 52
Artuum tremor quotidianus à terrore intermittens. 81
Aſciten mentiens inteſtini coli nimia à flatibus diſtenſio. 34
Aſini temulenti. 43. App.
Aſininum lac, ex eo parati fuerunt fuci antiquorum. 97. App.
Aſphixia indemnis. 285
Aſthma flatulentum poſt febrem malignam. 188
ex podagra ad interiora recurrens. 112
in viro pro ſuffocatione uterina habitum. 576
Atrophia hydropica. 478
ejus cauſæ. 481. ſeqq.
ſiniſtri cruris ex ictu bombardæ lethalis. 398
ratio & cauſa. 400. ſeqq.
Auditus capitis vulneribus recuperatus. 413
Aves cur imminentium tempeſtatum prophetæ. 9
Aurea colica. 6. App.
Aures & per eas excreti calculi. 326
Auricula cordis monſtroſa. 415
Aurium dolorem mitigat ſuccus fraxini. 80
tinnitus, inſtantis morbi ſæpius eſt indicium. 125

B.

B*Alnea* eorumq; ritè adhibitorum utilitas. 553
Balneorum ſudor in fronte terminus eſto. 555
Balneis innatans ſaburra nigricans ex corporibus ſcorbuticis. 554
Balneum tetani cauſa. 552
Beſtiæ incendiorum vates. 74. App.
Betulæ baculus exſiccatus viti novellæ pro fulcimento admotus, viridem vitis ramuſculum è trunci medio protrudens. 343
Biceps columba. 137
Bifida dorſi ſpina. 143
Bilem excrementa alvi tingere variis experimentis in dubium vocatur. 260
Ictericorum cutis & urinæ colorem cauſare experimentis negatur. 260. ſeqq.
Blattæ glocitantis deſcriptio. 125
Bolus ruber geode Clivenſi incluſus. 117
Borborygmorum abdominis inflati ratio & cauſa. 513
Brancæ urſinæ juſculum ejusque in febb. plica polonica &c. uſus. 146
Bubulum ſtercus externum podagræ remedium. 82
Bufones ex ſalvia comeſta. 66. App.
Bufonis cum aranea pugna. 464. 470
cor, quartanæ remedium. 40. App.
virulentia. 216
Bulbi eſculenti Koebe Japanenſium ſomnum conciliantes. 131
Bulimus à vermibus 88

C

Calculi ex abſceſſibus protracti. 86
per aurem excreti. 326
humani amygdalinos nucleos mentientes. 165
Ovi magnitudine 420
in veſica fellea reperti. 385
Calculus & arcanum contra eum Timæi. 113
cordis & canis figuram mentiens. 164
ex hypochondrii ſiniſtri ulcere prodiens. 86
in veſicula ſeminali repertus. 158
in uretra hærens, peculiari forcipe disruptus & exemptus. 326
Calendarium ſauciatorum perpetuum unde? 6. 570
Callus maxillæ inferioris baſi carioſæ ſublatæ, loco, renatus, & in cartilaginem mutatus. 551
quid, & unde generetur? 12
Cancer oculi. 160
Cancri fluviatilis artus quot? 52
coitus. 62
differentiæ inter mares & fœminas. 53
forcipum deſcriptio. 53
genitalium partium deſcriptio 48. 62
fluviatilis ova majora ſunt quã marini. 50
per duplicem pariunt vulvam. 54. 56. ſeqq.
ſemen lacteum. 62
Cancri fluviatilis ſpermaticorum vaſorum deſcriptio. 54. 61
teſtium deſcriptio. 61
& paguri multum differunt. 50. 54
Cancrorum fluviatilium ſuccus optimum contra gangrænam inteſtinorum remedium. 392
Canes ex ſcrofa. 49. App.
Canino humanus fœtus cum flamma & fragore natus. 48. App.
Canis figuram mentiens calculus. 164
oviparus. 9. App.
Cannabis cum albumine ovi externum podagræ remedium. 82
Canſchii Japanenſium arboris deſcriptio. 131
quomodo ex eo Indi chartam conficiant. 131
Cantharides in Myrmecite. 436
ratio. 438
earum vis cauſtica an in ſale vel acido lateat. 440
Capilli cœrulei. 473. ſeqq.
cranio firmiter infixi. 471
ſingulari adverſus putredinem gaudent privilegio. 471
in ſerpentes mutati. 471
natura virides. 473. ſeq.
Capitis dolor ſtupendus. 35. App.
rudimentum ex ore fœtus enatum. 334
Capparum aqua deſtillata capillos cœruleo tingit colore. 474
Caprea cornuta. 367

Caries

Caries maxillæ ſuperioris extruſum dentem ſubſequuta. 528
ratio & cauſa. 531. ſqq.
curatio. 537
Oſſium quomodo curanda. 539
Cartilaginoſus lien. 457
Caſei eſus, calculi dolores maximos ſemper in viro quodam cauſat. 420
Caſeus recens emplaſtratus externum podagræ remedium. 82
Caſſia an rubrum vel nigrum urinæ inducat colorem? 28
Caſus omnimodæ memoriæ abolitionis remanente tamen intellectu cauſa. 308
Catervatim volitantia inſecta quædã deſcripta. 128
Cattus cornutus. 19. App.
Catuli in lactante dyſenteriam curantes. 387
Cephalalgiæ crudelis cauſa menſtruorum turgeſcentia. 158
Ceraſa acida per quadraginta annos incorrupta ſervata. 267
Cerebri abſceſſus. 163
facies in maniaco. 540
cruſta nigra. 37. App.
Cerebrum an abſceſſus pati & apoſtemari queat? 33
felinum & exœ memoriæ amiſſio. 20. App.
ſuppuratum magna quantitate ex naribus fluens. 32
Cereviſia ſternutationis enormis cauſa. 184
Cereviſiæ ſudor. 20. App.
Cervæ anatomæ. 459
Cervi genitalia eorumque deſcriptio anatomica. 241
lachrymarum deſcriptio. 243
Cervus meſenterii tumore laborans. 248
Charta Japanenſium quomodo è Canſchii arbore conficiatur. 131
Chelonitidis deſcriptio. 3
vis avertendi tempeſtates. 4
Chiromantiæ vanitas. 19
Chylus per thoracis vulnus effluens. 417
Cicadæ Bononienſis deſcriptio. 120
quomodo ex latibulis terræ ad ſuperficiem ejus aſcendant. 121
ſonum cum alis ſuis edant. 122
Cicadarum Bononienſium & Indicarum differentiæ. 124
deſcriptio. 124 ſeqq.
& Locuſtarum differentiæ. 119
Ciconiæ anatome. 206. ſeqq.
incendii vates. 74
Cicuta aquatica male pro Oenanthe habetur. 231
aſinos reddit temulentos. 43. App.
ejus noxa duplici exemplo demonſtata. 221. ſeqq.
ex ſiccata jumenta veſcuntur, minimè recente. 241
ventriculo potiſſimùm moleſta. 236. ſeqq.

Cicu-

Cicutæ aquaticæ uſum internum quidam commendant. 140
Cinnabarim antimonii in majori copia impetrandi modus. 30
Cinnabaris nativa ejusq; vis ant-epileptica dubia redditur & rationibus impugnatur 107, 566. ſeqq.
per præcipitationem via humida parabilis. 322
podagræ externũ remedium. 82
ex ſulphuræ conſtat & mercurio. 107
Cingulum mercuriale ptyaliſmi ferè lethalis cauſa. 204
Clyſteres ex ſapa nigroris urinæ cauſa. 28
Coalitus digitorum feliciter curatus. 142. ſeqq.
Cochlea depreſſa. 215
Cochleis ſanata phthiſis. 28
Cœci facti fratres bini in uno ætatis anno. 172
Cœcitas certâ tantùm anni tempeſtate virginem quandam invadens. 169
à ſtramine in nare fracto 287
Cœmeteriorum terræ deſtillatio varia excitat phantaſmata. 98
Coitus cum cruento ſudore. 55. App.
diaboli per 35. annos frequens cum muliere nulla veneficia exercente. 348
Coli prolapſus enterocelen cauſat 198
Coli pars cum cœco inteſtino per abdominis foramen ab eroſione vermium factum propendens, ſerumque copioſe ſtillans. 382
Colica aurea. 6. App.
plumbea. 6. App.
ex podagra ad interiora recurrente. 111
ex raphani & piperis eſu. 23. App.
ſpaſmodica cum pertinaciſſima alvi obſtructione inque ea Mercurii effectus. 496. ſqq.
ejus ratio & cauſa. 508
curationis methodus. 514
à ſpiritu vini aduſti. 23 App.
Colicæ paſſionis differentiæ. 506
Colon inteſtinum nimium à flatibus diſtentum hydropem aſciten mentiens. 54
admirandæ magnitudinis, ex alvi pertinaciſſima obſtructione defuncto. 542
Columba biceps. 137
Conceptio ſine præſagio menſium fluxu facta. 452
Conchæ ac cochleæ aquæ dulcis. 414
recenter obſervatæ. 212
Conchitis ætitoidis deſcriptio ejusque virtus varias afferendi opes. 5
Conchyliorum & Oſtreorum ſemen ſub microſcopio conſideratum. 100. App.
Convulſionum cauſæ. 512
Cor bufonis quartanæ remedium. 40. App.

Cor centum tuberculis in hydrope pectoris defuncto obſitum. 386
ſerpentis domicilium. 18. App.
verminoſum. 18. App.
Cordis auricula monſtroſa. 415
cancrorum deſcriptio. 61
figuram referentes calculi. 164
Koebe & Faſnofanæ folia. 130. 131
palpitatio admiranda. 44
à polypis cordis ventriculis innatis. 522
vulnera non ſemper ſunt lethalia. 166
Coriandri ſemen ſaccharo quaſi obductum in ætite ſiliceo repertum. 2
Cornu Cervi ſine igne præparatũ, ejusq; uſus ſalutaris in febribus malignis. 187
Cornuta caprea. 367
Cornutus anſer, cattus & corvus. 19. App.
lepus. 368
Cornuum ſcobes podagricos demulcent dolores. 82
Corpora naturalia aëris varietatem mirum in modum ſentiunt. 7
Corvi albi arte facti. 68. App.
Corvus cornutus. 19. App.
Coſtarum fractura ex vehementiſſima cordis palpitatione. 45
Coſmetica Africanorum. 117. App.
eorumque examen etymologicum. 86
antiquorum unde parata. 96. ſeqq. App.
Coſmetica antiquorum, ubi eorum in S.Script. mentio fiat. 88. App.
triplicia fuerunt. 96. App.
Romanorum. 110. App.
Turcarum. 108. App. 112. A. 115. A.
Cranio capilli firmiter infixi. 471
Cranium humanum & ex eo amuletũ adverſus atrophiam paralyticam. 96
Crapula podagræ cura. 83
Creticus fucus quid? 98. App.
Cribriformis oſſis abſceſſus ſubſequente lethargo lethali. 384
Crocodili ſtercus, ex eo pararunt antiqui coſmetica. 96. App. 120. App.
Crocus metallorum, & ex eo polychreſtum ad morbos equorum. 292
Cruce & ſtella notatus lucius. 13. App.
Cruentus ſudor. 45. App.
Cruſta cerebri nigra. 37. App.
Cryſtalli pellucidi in geode cliventi reperti. 117
Cucurbitulæ ſcarificatæ incruentæ. 79. App.
Culices dyſenteriam Epidemicam antegreſſi. 388
ratio & cauſa. 391
Culter coſtæ medium lethaliter transfodiens. 366
Cyſticus circa vertebras lumbares tumor, ejusque per anatomen interior detecta facies & cauſa. 143

D.

D*Æmoniacus* falſò habitus ſapa vomitoria curatus. 46
Dentem extruſum caries mamillæ ſubſequuta. 528
ratio & cauſa. 531
Dentes an ſentiant. 532
quâ ratione doleant. 533
Dentifricius pulvis expertus. 534
Dentis evulſio imperita lethalis hæmorrhagiæ cauſa. 532
Dentium abſceſſus quibus remediis curandus. 536
caninorum & inciſorum in longævis defectus. 253
defectum callo nonnunquã ſupplet natura. 254
dolores acerbiſſimos ſopiunt pilulæ Ruffi. 307
Delirium grave cum impotentia ſponſi, ex faſcino, ejusque cura. 75
prudentiæ & vaticinii plenũ. 14. App.
Deſidendi conatus nimius mortis cauſa. 341
Diabolicus coitus per 35. annos cum muliere nulla veneficia exercente. 348
Diarrhœa deſperatæ cura. 114
Dictamnus an ſagittas infixas comeſta, extrahat. 167
Differentia efferveſcentiæ & fermentationis. 14
lactis puerperæ & lactantis annuæ. 25
Digitorum coalitus feliciter ſectione curatus. 142 ſeqq.
Diuretica quando aſſumenda. 28
Dolor capitis ſtupendus. 35. App.
Dorſi ſpina bifida. 143
ſpinæ fractæ Chirurgia crudelis. 293
ſtruma. 92
Draconis volantis lapis rarior ejusque afferendi opes virtus ſingularis. 5
Duodenum & varia in eo corpuſcula conſpicua deſcripta. 199
ejusque glandulæ & peculiaris nervorum complexus. 273. 543
Duxumiræ plantæ Japonicæ deſcriptio. 130
Dyſenteria abortus cauſa. 324
epidemica ſingularis ejusq; cauſa. 389. ſqq.
poſt febrem continuã malignam defuncti anatome. 200
laborantis ex potu frigido ſpinæ dorſi incurvatio. 325
in lactante, catulis curata 387
cum morbillis & convulſionibus lethalis. 173
ex Muſcæ ictu. 30. App.
Dyſenteriam epidemicam antegreſſi culices. 388
ſiſtentia quædã appropriata remedia. 392
Dyſuria à vermibus. 85

E.

EBrietate podagra curata. 82
Eclipſeos ſolaris prioris anni deſcriptio. 317
Efferveſcentiæ & fermentationis differentiæ. 14
Electuarium helleboratum ad vitam longam. 100
Emetica an, & quatenus conveniant in malignis? 445
Emetico curata mania. 184
Empyema per urinam perfectè judicatum. 205
Enhydri lapides quid? 137
Enterocele ex inteſtini coli prolapſu. 198
Epidemicæ intermittentes febres. 309
Epilepſia ex cicutæ aquaticæ eſu. 215.
cinnabarinis medicamentis curari nequit. 107. 566
ex ictu in ſynciput accepto poſt octenniũ gravis. 218
lethalis ex terrore. 71. App.
ex podagra ad interiora recurrente. 112
viſa & audita etiam ſecreta revelans. 477
Epileptica variis & mirandis afflicta ſymptomatis. 407
Epilepticis tenellulis ſæpè cerebrum liquatum per nares fluit. 53
Epilepticum remedium expertiſſimũ. 105
heroicum. 98
Equorum epidemica lues ex contagio. 416
morbi & ad eos polychreſtũ. 292
Equus monſtroſus. 414
viridis. 475
Erinacei terreſtris anatome. 201
Erucæ in Eſula inventæ pulchritudo & metamorphoſis. 250
in ſerpillo inventæ miranda in quatuor muſcas metamorphoſis. 202
Eſulæ victitantis erucæ colorum elegantia & metamorphoſis admiranda. 252
Excoriatio fœtus in utero. 313
Excrementa bilem tingere aliquot experimentis in dubium vocatur? 260
Excreſcentia oſſium. 193
Extracti hellebori nigri deſcriptio minùs vulgata. 100

F.

FAcies magnam cum corpore habet correſpondentiam. 23
Faciei nævi in quâ corporis parte itidem reperiantur. 24
Faſnoſanæ aquaticæ plantæ deſcriptio. 130
Faucium ſtrangulatio pro ſuffocatione uterina habita. 375
Febres intermittentes Epidemicæ prioris anni. 309
Febrifugum ex Cygno. 52. App.
Febris ardentiſſima ſolâ nive feliciter curata. 30. App.
intermittens ſcarificatione in paroxyſmo ſublata. 476
tertianæ cura per terrorem. 570

Felinum cerebrum & ex eo memoriæ amiſſio. 20. App.
Fellis veſicula calculo magno gravida. 85
Fermentationis & effervescentiæ differentia. 14
Ferrea ſtratæ integrum circa Mindam componentes ſcopulum. 117
Ferri flores in geode Clivenſi reperti. 117
Stiriaci variaq; cum iis facta experimenta. 295
cur quædam earum ſpecies diaphanæ. 297
Ferri flores ſunt lapides calcarii petrefacti. 302
eorum uſus medicus. 303
Fievva Japonenſium arbor. 132
Figlina terra externum podagræ remedium. 82
Fiſtula lachrymalis. 95. 564
pedis gangrænoſa in cœco lethalis. 172
Flamma & fragore natus fœtus canino-humanus. 48. App.
Flatulenta inter vulvam & anum veſica. 36. App.
Flatulentum aſthma poſt febrem malignam. 188
Flores ferri vide *Ferri flores*.
Flores præter morem proliferi. 209
Fœtus monſtroſus. 152. 263. 333
niger à matre pulvere pyrio adusta, excluſus. 39
cur plures unô nixu pariant mulieres & animalia in Ægypto. 85. App.
Fœtus in utero materno excoriatio. 313
ſingultiens. 42
variolis laborans. 147
Fœtus cum vulnere ſub pectore lympham ſanguineam ſtillante, ex imaginatione matris. 313
Fœtum movendi & cum ſecundinis extrahendi poſſibilitas. 255
Fœtuum humanorum circa formationem, notabilia quædam. 138
Fonticulus à ruſtico arthritico ſibi ipſi factus. 377
Forcipes cancrorum earumque deſcriptio anatomica. 53
Formicarius lapis cantharide gravidus. 439
Formicarum generatio artificioſa. 343
pugna cum ſcorpio. 470
Formiciformes muſcæ deſcriptæ. 128
Fraxini ligni & ex eo paratæ aquæ uſus. 79. 155
Fraxinus ejusque in ſcorbuto, ſpleneticis morbis, auriumque dolore uſus. 80
quô tempore ſuccum ſtillet. 80
Frigidus potus in dyſenteria ſpinæ dorſi contractionis cauſâ. 325
Fuci vocabuli conſideratio Etymologica. 86. App. 118. App.
ubi ejus in S. Scriptura mentio fiat? 86
unde apud antiquos fuerint parati. 96. App.

Fucus

Fucus Creticus quid? 98. App.
pro qualibet haud rarò tinctura ſumitur. 98. App.
Vide *Coſmeticum.*
Fuligine quomodo mulieres Turcicæ ſua denigrare ſoleant ſupercilia. 108. App. 114. App.
Fungus exilis diſcifer. 209
Furca tricuſpis in ventriculo lupi reperta. 11. App.

G.

G*Allina* macilentæ hepar magnum 177
Gangræna pedis dextri ex forti ligatura, ſanata. 339
Gangrænam inteſtinorum prohibet ſuccus oculorum cancrorum. 392
Gangrænæ poſt paracenteſin hydropicam obortæ cauſa. 315
Gangrænoſa pedis fiſtula lethalis. 172
Genitale duplicatum cicadæ Tettigometræ. 121
Genitales cancri fluviatilis partes. 48. 62
Genitalia Cervi anatomicè conſiderata ac deſcripta. 241. 249
Geodes Clivenſis ejusdemq; & aliorum deſcriptio. 117
Gigantum oſſa lapidefacta. 176
Glandularum meſenterii tumor. 271
Glandula Ilei. 543
inteſtinorum in ſpecie duodeni ſingularisque nervorum ibidem complexio. 273. 543
ventriculi ſcirrhoſæ. 196
Glandulis cur ventriculus & inteſtina annumeranda. 282
Globos plumbeos facilè extrahit lingua vulpina. 405
Globulus pituitoſus hydropis cauſa. 70. App.
Grandinis figuræ admirandæ. 265
Gravidarum imaginationis vis admiranda. 40. 84. 263. 313. 380. 397. 42. App. 70. App.
Granulata materia pultiformis in tuberculis capitis maniaci. 545
Gravedo ex ribium eſu. 283
Graviditatis incertitudo. 452
Gryllotalpa cur peſtis ſit hortorum. 120
volitat contra opinionem Gœdarti. 120

H.

H*Æmorrhagia* lethalis ex aſpectu ranæ. 35. App.
à dente malè evulſo. 532
periculoſa, à fœtore menſtruatæ ocyùs cohibita. 37. App.
uteri præter opinionem feliciter ſanata. 269
Hæmoptoici anatome. 415
Hæmoptyſis horrenda. 68
Hæmorrhoidum apertione hernia varicoſa curata. 189
Hæreditariæ urinæ ſuppreſſio multorum dierum citra moleſtiam. 11. App.

Hepar humanum pondus librarum XXVII. medicarum excedens. 412
magnum gallinæ macilentæ. 177
Hepatis abſceſſus in hydrope pectoris defunctæ. 385
lucii figura in ovo anatis expreſſo. 113
Helleboratum pomum certum ad quartanam contumaciſſimam remedium. 99
Hellebori nigri electuarium ad vitam longam. 100
extractum minùs vulgatum. 100
magna in pertinaciſſimis morbis efficacia. 99
Herniæ ἀμεθόδως in viro facta ſectio, lethalis. 133
feliciter in viro & puero ſectæ. 134
varicoſæ per hæmorrhoidum apertionem cura. 189
Hieræ inſignis ad expellendos vermes uſus. 88
Hiſpanici vini noxa. 83
Hydatides cum fœtu variæ excluſæ. 330. ſeqq.
hepatis in hydrope defunctæ. 162
unde oriantur. 332
renum. 544
Hydatidum partus mendoſus. 229
Hydrope pectoris defunctæ anatome. 385
Hydrophobicus affectus ſine morſu canis rabidi. 455
Hydrophthalmia punctura acus curata. 159
Hydropica atrophia. 478
paracenteſis. 314
Hydropicorum anatome. 161
Hydrops ab ovo. 7. App.
pectoris. 419
Hyoſcyami ſucci internè uſurpati effectus noxius. 168
vires admirandæ. 360
Hypochondriaci mali ſymptomatum origo. 277
Hypochondriaco-nephritica Tinctura. 362
Hypochondriacorum ulcus, & ex eo prodiens calculus. 86
Hypopium acûs punctura curatum. 160
Hyſtericæ paſſionis ſecretum, mentula. 5. App.

I.

Ictericorum cutis & urinæ colorem croceum bilioſum eſſe, experimentis negatur. 260
Ictus bombardæ poſt tres menſes lethalis. 397
in ſynciput, poſt octennium demùm epilepſiæ causâ. 218
Ilei inteſtini glandulæ. 543
Imaginatio gravidarum. 40. 84. 263. 313. 380. 397. 42. App. 70. App.

Ima.

Imaginationis vis in anate. 113
Impotentia ſponſi ex faſcino ejusque cura. 75
Incendiorum vates beſtiæ. 74. App.
Incorrupta per quadraginta annos ſervata ceraſa acida. 267
Infantis figuram mentiens veſicæ lapis. 164
Inſecta canora quædam deſcripta. 119
catervatim volitantia deſcripta. 128
cur imminente aëris mutatione vehementius circum volitare ſoleant. 9
nocturna quadruplicia deſcripta. 127
ſonora quædam deſcripta. 125 ſeqq.
Inſomnio curata quartana. 21. App.
Inſputatus morbus. 426
Intermittentes febres epidemicæ prioris anni. 309
Inteſtina cur glandulis annumeranda. 281
Inteſtinorum & abdominis corroſio à vermibus. 381
defectus in muliere. 413
dolor ex lacte venenato quotannis recurrens baccis Juniperinis curatus. 545
glandulæ in ſpecie duodeni, ejusdemq; nervorũ peculiaris complexio. 273
extra corpus propendentium prolapſus in fœtu monſtroſo. 263
Inteſtinum colon nimium diſtentum hydropem aſciten mentiens. 34
Iſchiadici doloris cura. 43
Iſchuria duodecim dierum curata. 558
multorum dierum ſine noxa hæreditaria. 11. App.
octiduana curata. 556
ſeptendecim dierum. 557
Iſchuriæ cura chirurgica. 560
Judæi per naturam menſtruis per virgam laborare falſum. 174
Juniperinis baccis inteſtinorum dolor à venenato lacte quotannis recurrens, curatus. 545

K.

K*Oebæ* plantæ aquaticæ Japanenſis, deſcriptio. 138

L.

L*Ac* aſininum ex eo antiqui ſua pararunt coſmetica 97
per os excretum in fœmina. 165
viride. 29. App.
Lachrymalis fiſtula ſingularis. 95. 564
Lachrymarum cervi conſideratio. 244
Lacteus ſanguinis humani color. 154
ratio. ibid.
Lactis puerperæ, & lactantis annuæ differentiæ. 25
via in fœmina extraordinaria. 165

Lapidefacta gigantum variorumque animalium oſſa. 176
Lapides varias figuras mentientes. 164
Lapideus ren. 48. App.
Lapis Myrmecias falſus, cantharide gravidus. 436
ratio. 438
pyriformis tuſſi rejectus. 10. Ap.
veſicæ, figuram infantis referens. 164
Lethalitas vulnerum & quid circa eam notandum. 402. ſeq.
Lethargus lethalis cum abſceſſu oſſis cribriformis. 384
Lepidii uſus antiſcorbuticus. 178
Lepus cornutus. 368
Lien cartilaginoſus. 457
ſphacelatus. 35
Ligatura fortis gangrænæ pedis cauſa. 339
Ligni fraxini & ex eo paratæ aquæ uſus. 79
Limatura martis cum pane butyro illito uſus in malo hypochondriaco. 179
Lingua vulpina ejusq; in ophthalmia & globorum &c. extractione inſignis uſus. 405
Lipothymia ex amuleto cranii hominis violenta morte extincti. 97
Lopothymia ex uſu Pilularum de Cynogloſſa. 411
Lochiorum immoderata eruptio in puerpera cui ſecundinæ vi aliquando fuerunt avulſæ. 323
Loquela amiſſa feliciter reſtituta. 78
ex ulcere ſerpente repreſſo. 79
Lotii nigror ex aſſumtis. 27
ratio & cauſa. 29
Lucentia in tenebris ova. 34. App.
Lucis poriſmata varia. 562
Lucius cruce & ſtella notatus. 13. App.
Lumborum dolor balneo aquæ dulcis curatus. 553
Lumbrici vivi externum podagræ remedium. 82
Lumbricorum ſpiritus & ſalis volatilis uſus antarthriticus 180
Lumbricus latus. 177. 383
Luna mutationes imitans puellæ venter. 340
Lupi in ventriculo furca tricuſpis reperta. 11. App.
Luxatio tibiæ funeſta. 155. 157

M.

M*Amma* & in ea elegantiſſimæ roſæ delineatio. 48. Ap.
Mammæ oſſeæ. 519
tumor ſcirrhoſus. 317
Mania emetico curata. 184
Maniaci anatome. 540
Manus vitium in utero contractum, curatum. 390
Margaritæ in Germania repertæ. 215
Jenæ piſi magnitudine repertæ. ibid.
Martis Limatura ejusque cum pane butyro illito uſus in malo hyſterico. 179

Maxillæ inferioris baſis carioſa ſublata & callus primùm in cartilaginem mox mutatus, renatus. 551
ſuperioris caries extruſum dentem ſubſequuta. 528
ratio & cauſa. 531
cura. 537
Medicorum è Roma olim expulſio non ignominioſa ſed glorioſa. 364
Medicus Naturæ miniſter. 431
Medullæ ſpinalis & proceſſuum in tribus vertebris lumbalibus defectus. 144
ſubſtantia in ichorem reſoluta tumori cyſtico incluſa. 144
Melancholicus ſanatus. 286
Memoriæ omnimoda abolitio remanente tamen intellectu, ex caſu. 308
amiſſio ex cerebro felino. 20 App.
Meninges arctiſſimè ſibi invicem & cranio adhærentes in maniaco. 546
Menſes ordinariè per ſudorem expulſi. 54. App.
Menſium fluxus in nonagenaria. 305
ſuppreſſio venæſectionis ſpontaneæ in carpo cauſa. 336
in vertice cauſa. 338
ſuppreſſionem nunquã paſſæ ingravidari omnino poſſunt. 453
Menſium turgeſcentia cephalalgiæ crudelis cauſa. 158
Menſtruatæ fœtor periculoſæ hæmorrhagiæ remedium. 37. App.
Mentula optimum in paſſionibus hyſtericis ſecretum. 6. App.
Mercuriale cingulum ptyaliſmi ferè lethalis cauſa. 204
Mercurii crudi effectus in colica ſpasmodica alvum contumaciter obſtruente. 496. ſqq.
Mercurius vivus in fundo vaſis contentus, vinum ne aceſcat, prohibet. 83
diu ſine noxa in corpore retentus 501. ſeqq.
Meſenterii glandularum tumor. 271
tumor in cervo. 248
Metallorum crocus & ex eo polychreſtum ad morbos equorum. 292
Mictio ſanguinis ex conſolidatione ulceris tibiæ. 410
Mithridatium & candidum de eo judicium. 358
Mingendi difficultas cum urina purulenta. 195
Mola gemina pinguis cum abortu VII hebdomadum. 170
Monſtroſus equus. 414
fœtus. 152. 263. 333. 396 53. App.
Monſtroſum pyrum. 264
Monſtrum canino-humanũ cum flamma & fragore natum 48. App.

Morbos conformationis etiam ex vultu cognoſcere licet. 22. 23
Morbus inſputatus. 426
Mors ex inſperato irruens, auſpicatò repulſa. 290
Mucus ſpermati ranarum ſimilis abortu editus. 327
Mulier absque inteſtinis vivens 413
Mulieres & animalia in Ægypto cur uno niſu plures excludant fœtus. 85. App.
M*ultiplicatio* artificioſa tritici in agris per artem. 345
Muſca dyſenteriæ genetrix. 30. App.
Muſcæ culiciformes deſcriptæ. 218
ex Eruca natæ. 202
Myrmecias lapis falſus, cantharide gravidus. 436
ratio & cauſa. 438

N.

N*Ævi* faciei in qua corporis parte itidem reperiantur. 24
Nardinum unguentum. 422
Nares & in iis fractum ſtramen cœcitatis cauſa. 287
Nephritico-hypochondriaca Tinctura deſcripta. 362
Nervorum inteſtini duodeni peculiaris complexio. 273
ejus uſus. 277
Niger fœtus à matre pulvere pyrio aduſta, excluſus. 39
Nigredo urinæ ex aſſumtis. 27
Nilus ejusq; aquæ præ reliquis totius terrarum orbis aquis, ſalubritas. 83. App.
Nilus unde originem ſuam habeat. 84 App.
Nive curata febris ardentiſſima. 30. App.
Nix & ſub ea ſudor ſaluberrimus. 50 App.
Noctua antiparalytica. 51. App.
Noctu omnia diſtinctè videns virgo. 160
Nocturna inſecta deſcripta. 127
Nonagenaria menſtruata. 305
Nutrices lac vetus infantibus recens natis non ſine periculo exhibent. 26
Nutricum errores & peccata. 72. App.
Nutritioni dicatarum partium læſio notabilis, quæ eas ad officium ſuum peragendum ineptas reddit, omninò lethalis eſt dicenda. 404
Nyctalopia in partu. 41

O.

O*Bauditio* ordinariè ante partum. 78. App.
Obeſitas ſtupenda pueri recens nati, ex imaginatione matris. 380
Obmuteſcentia vid. *Loquelæ amiſſio.*
Oculi bovini uveæ membranæ textura. 118
cancrorum. 160
orbita carioſa & flexilis. 96

Ocu-

Oculorum fucus antiquorum unde paratus. 88. App.
Odontalgica pilularum Ruffi virtus. 307
quædam remedia probata. 534
Oleoſa, oſſa non ferunt. 538
Olores incendii vates. 74. App.
virtutem habent febrifugam. 52. App.
Omentum extra abdomen propendens ſine ligatione prævia, abſciſſum, ſanato ægro. 395
in hydropico inteſtinis firmiter adnatum. 162
ultra mediam partem conſumtum. 163
Omenti defectus in abſceſſu abdominis laborante. 91
in maniaco obſtructione alvi laborante. 544
Opiata divina ſunt in dyſenteriis remedia. 391
Opiatorum funeſtus in febre maligna uſus. 443
Opii doſis inſufficiens nocet. 316
cum Enemate applicata nimia quantitas, mortis cauſa. 169
Tincturæ Ludovicianæ deſcriptio. 450
Ophthalmiam amuletum ſanat ex lingua vulpina. 405
Opuntiæ fructus urinam rubro & ſanguineo tingit colore. 29
Oris diſtortio fœda, curata. 79 App.
Os infantis & ex eo aliud capitis rudimentum enatum. 334
Os & per illud lac excretum in fœmina. 165
orbitæ oculi flexile & carioſum. 96
ulnæ carioſum fruſtillatim abſcedens. 539
Oſſa cur oleoſa non ferant. 538
Oſſea mammæ. 419
Oſſium excreſcentia in puero tumore frontis cum augmento laborante. 193
Oſſium carioſorum curatio. 537. 539
ſeparatio cur tam tardè fiat. 537
Oſſis cribriformis abſceſſus cum lethargo lethali. 384
Oſtreorum ova ſub microſcopio conſiderata. 100 App.
Ova cancrorum fluviatilium eorumque deſcriptio. 54. 55. ſeqq.
per duo excluduntur foramina. 57
majora ſunt quàm marinorum. 50
gallinacea à fœmina excluſa. 9. App.
in tenebris lucentia. 34. App.
Sole ſignata. 266
Ovilli ſtercoris virtus ſolvendi alvum. 185
curandi ulcera phagadenica. 186
Ovipara fœmina. 9. App.
Oviparus canis. 9. App.
Ovum anatis cum hepatis lucii expreſſa figura. 113
hydropis cauſa. 7. App.

P.

PÆdarthrocace ejusque cauſa. 72. ſeqq.
Palpitatio cordis admiranda. 44
à Polypis ventriculorum cordis. 522
Panacea hippiatrica. 292
Paralyſis intentata incurabilis. 311
noctua curata. 51. App
Pancreatis ductus coalitus in viro obſtructione alvi laborante. 543
ſcirrhus. 196. 271
Papillæ ſiniſtræ ſuctio infantes quaſi emortuos in vitam reſtituit. 145
Paracenthesis hydropica. 314
Pareſis quid? 597
Partus felix inopinatus. 453. 454
hydatidum mendoſus. 329
& in eo nyctalopia. 41
Partu difficili emortui quaſi infantis in vitam reſtitutio. 145
Pedes qui habent longiores, faciliùs purgantur. 475
Pedicularis ſudor poſt mortem. 3. & 5. App.
Pediculi alati. 22. App.
Pediculos vivos recens captos avidè devorans. 355
Pediluvio ſanata quartana. 304
Pedis luxatio mortis cauſa. 155. 157
Penis ſecretum eſt in hyſterica paſſione. 6. App.
Perinęum in partu difficili laceratum aqua ligni fraxini ſanatum. 153
Peruvianum externè illitum dolores ſopit podagricos. 82
Pes anſerinus in infante. 70. App.
Phagadenica ulcera ſtercore ovillo curata. 186
Phthiſis cochleis ſanata. 28. ſeqq.
à variolis lethalis. 178
Phyſiognomia plus meretur encomii quàm Chiromantia. 22
Pilorum memorabile robur. 12. App.
Pilulæ de Cynogloſſa in vidua, cum lipothymiis alvum ſemper moverunt. 411
Pilularum Ruffi virtus odontalgica. 307
Pinguedo humana ejusq; efficacia inſignis in diſſolvendo ſanguine coagulato. 47. ſeqq.
Piperis ejus colicæ cauſa. 22
Piperitis ejusq; uſus antiſcorbuticus. 178
Piſces mirificè figurati. 265
Pleuritis ſeptuaginta quinquies in viro recurrens. 12. App.
Plumbea colica. 6. App.
Pluvia ejus in aëre generatio quomodo fiat? 9
eſt magiſterium quoddam aëreum. 8
Podagra crapula curata. 82
ad interiora recurrens. 111
quâ ratione lethale fiat. 112
Podagricos dolores lenientia remedia externa varia. 82
Polypi in utroque cordis ventriculo nati, lethalis palpitationis causâ. 522

Porci maris ſtercus, febrifugum efficaciſſimum. 104
Potus frigidus contractionis ſpinæ dorſi in dyſenterico cauſa. 325
Procidentia uteri in virgine ejuſque per anatomiam facies detecta. 91
malè à quibusdam negatur, verôque exemplô comprobatur. 181
Prunus ægrotante Dominô horti, pruna flava, ſano vero, damaſcena ferens. 379
Ptyaliſmus ferè lethalis à cingulo mercuriali. 204
Pudendum per omnem ætatem canum & glabrum ſterilitatis character. 24. ſeqq.
Pulmentum infantibus ſubminiſtrantes, non deguſtent, niſi ſanæ ſint. 491
Pulmones cur glandulis annumerandi. 281
globô olim transfoſſi ſanguinis ſputi cauſa. 369
Pulmonum vomica plus quàm quadrageſies in muliere curata, 373
Pulſus acceſſus & receſſus, luſusq; varius. 286
Pulveres & ex nimio eorum uſu noxa. 77
Punctura acus curata hydrophthalmia. 159
curatum hypopium. 169
Purgantur faciliùs, qui longiores habent pedes. 475
Purulenta urina cum mingendi difficultate. 195
Purulentum ſputum cum tuſſi ex vini Hiſpanici potu. 83
Puſtulæ aqua ligni fraxini ſanatæ. 155
Putredini ſingulari privilegio reſiſtunt capilli. 471
Pylorus ſcirrhoſus. 196
Pyra Americana urinam rubro & ſanguineo tingunt colore. 29
igne quaſi combuſta ſubitò, ob mortem horti Domini. 379
Pyriformis lapis tuſſi rejectus. 10. App.
Pyrum monſtroſum. 264. App.

Q.

Q*Uartana* contumaciſſima & certiſſimum contra eam remedium. 99. 102
inſomnio curata, 21. App.
pediluvio curata. 30. App.
Quartanæ remedium cor bufonis. 40. App.

R.

R*Abies* ex vermibus. 78. App.
Ranæ aſpectus hæmorrhagiæ lethalis cauſa. 35. App.
Ranæ in calentium aquarum fontibus etiam hyeme vivunt. 322
muſcas culicesq; appetunt. 321
Ranarum ſpermati ſimilis mucus abortu editus. 327
Ranunculus viridis per octennium in vitro vivens. 30
vivus in lucio. 13. App.

Rhabarbari largus uſus urinam reddit croceam. 29

Raphani eſus colicæ paſſionis cauſa. 22. App.

Reſurrectio jam olim defunctorum umbratilis. 98

Ren hydatidib⁹ conſitus in obſtructione alvi laborante. 544

in ſilicem verſus. 48. App.

Renum abſceſſus curatus. 52. App.

Ribium eſus gravedinis in viro aliquoties cauſa. 288

Robur pilorum memorabile. 12. App.

Roſæ delineamenta in mamma. 42. App.

Roſmarinus & ex eo confecta corolla diu vegeta. 151

S.

S*Abulum* urinarium ſub microſcopio examinatum. 285

Saliva & alexipharmaca ejus vis. 150

fermenti habet naturam. 150

inductus morbus. 129

Salivæ in variis morbis uſus. 428. ſeqq.

Saltationis nimiæ triſtis eventus. 4. App.

Salvia comeſta & ex ea nati in fœmina bufones. 67. App.

Sambuci rob cum urina propria ſumtum nigroris urinæ cauſa. 27

Sanguis atratus combuſtas mox ovorum teſtas mentiens è vena ſecta. 292

coccineus ſine ſero lethalis. 80. App.

Sanguis humanus vel cervinus, & ex eo tinctura rubiniformis. 363

ſaltatione defatigatæ puellæ copiosè poſt mortem ad bihorium è pudendo effluens. 4. App.

Sanguinis humani color lacteus. 154

deſtillatio varias interdum humanarum partium ſiſtit ideas. 98

locô liquor albus ſtillans ex anſere mactato. 154

ſputum frequens ob pulmones globô olim transfoſſos. 369

Sanguinem coagulatum optimè ſolvit pinguedo humana. 47. App.

Salpæ vomitoriæ Sylvianæ vis admiranda. 46

Sapa & ex eo paratus clyſter nigredinis urinæ cauſa. 28

Sauciatorum calendarium perpetuum unde? 6

Scarabæus cornutus in corde bovis repertus. 19. App.

Scarificatione in paroxyſmo, tertiana intermittens curata. 276

Scirrhoſus mammæ tumor. 317

Scirrhus glandularum ventriculi, pylori & pancreatis. 196

pancreatis. 271

Scorbutici equi ex contagio. 416

Scorbuticorum corpora in balneis nigricantem exſudant ſaburram. 554

Scorbutus & remedium contra eum ſaluberrimum ex fraxino. 80
ex Lepidio. 178
Scorpiones innoxiè manibus tractati. 468
Scorpionis & aranei duellum. 466
formicarum pugna. 470
Scorpionum venenoſitas. 468
Scrofa catulos pariens. 49. App.
Secretio non omnis eſt organica. 282
ubi eſt, ibi & glandula eſt, ſed non vice verſa. 279
Secretionis differentiæ. 278. ſeqq.
organum in animalibus 278
Sectio herniæ ἀμεθόδως in viro lethalis. 133
in viro & puero feliciter abſoluta. 134
Secundinæ violenta aliquando eruptio, lochiorum immoderatæ eruptionis cauſa. 323
Semen cancrorum lacteum. 62
conchyliorum ſub microſcopio examinatorum. 500. App
Seminalis veſicula & in ea repertus calculus. 158
Sepulchrales urnulæ cum cadavere in antiquo ſepulchreto Duntersheimii repertæ. 175
Serpens in corde repertus. 18. App.
Serpillo inſidentis erucæ miranda metamorphoſis. 202
Siliceus ætites rarus. 1
ren. 48
Singultiens in utero materno fœtus. 42
Singultum coërcentes modi varii. 42
Sitis diu deficiens in febre maligna citra noxam. 67
Solani racemoſi tinctorii Americani uſus pro confectione Alchermes, an concedendus. 189. ſeqq.
Solaris Eclipſeos anni præcedentis obſervatio. 317
Sole ſignata ova. 266
Somnia ingenioſa Poëtæ. 24. App.
Somnum conciliant bulbi Koebæ, Japonenſis plantæ aquaticæ. 131
Sonum cicadæ non ore ſed alis edunt. 122
Spermaticorum vaſorum in cancris deſcriptio. 54. 61
cervi deſcriptio. 241
Spina dorſi bifida. 143
Spinæ dorſi chirurgia crudelis. 293
à potu frigido in dyſenteria incurvatio. 325
Spiritus vini aduſti, colicæ cauſa. 22. App.
rectificatio compendioſa. 353
Spongioſa in vulva puellæ excreſcentia. 341
Spontanea varicum apertio. 220
venæſectio. 336. 338. 549. 550

Sputum purulentum ex Vini Hiſpanici potu. 83
ſanguineum largum ob pulmones globo olim transfoſſos. 369
ſalutaria adverſus illud remedia. 370
Steatoma in dextro latere intra corpus natum. 456
Stella & luce notatus lucius. 13. App.
Stercus anſerinum expertum ad quartanam remedium. 102
ovillum ejusq; virtus ſingularis ſolvendi alvum. 185
curandi ulcera phadagenica. 186
porci maris febrifugum efficaciſſimum. 104
Sterilitas mutato aëre emendata 76. App
Sterilitatis character pudendum à pueritia canum & glabrum. 24. App.
Sternutatio exitialis. 38
ex uſu cereviſiæ enormis 184
Stibini lapides idem ſunt, ac marmor nigrum. 94. App.
Stibium ex eo antiqui ſua pararunt Coſmetica. 86. ſeqq. App. 96. App.
quid? 113. App
ubi ejus in S. Script. fiat mentio. 88. ſeqq App
ejus uſus. 114. App.
Stramen in naribus fractum cœcitatis cauſa. 287
Strangulatio faucium malè pro ſuffocatione uterina habita. 375
Stranguria ex uſu vini & aceti. 23. App.
Stratiotis Ægyptiacæ ſpecies Faſnofana. 131
Struma in coxendice. 93
dorſo. 92
vulva. 10. App.
Strumæ an ſint curabiles. 94
in variis corporis partibus reperiuntur. 93. 94
Submerſi aquam copioſè non imbibunt. 316
Submerſorum anatome. ibid.
Suctio papillæ ſiniſtræ infantis quaſi emortui in vitam reſtitutio. 145
Suctione curata ſurditas. 254
ratio & cauſa. 254
Sudor Cereviſiæ. 20. App.
cruentus. 45
in coitu. 55. App.
ſub nive ſaluberrimus. 50. App.
pedicularis poſt mortem. 3. & 5. App.
rubro colore tinctus. 4. App.
verminoſus. 4. App.
viridis. 29. App.
urinæ. 20. App.
Sudore ordinariè expulſi menſes. 54 App.
Suffocatione uteri laborare creditus vir quidam. 375

Sulphuris Vitrioli Tincturæ parandi modus. 272
uſus. 373
Supercilia cur denigrarint mulieres 106. App.
quomodo denigrarint. 108. App.
denigrans Africanorum Tinctura. 117. App.
Turcarum Tinctura. 115 App.
Surditas ſuctione curata. 254
ratio & uſus. 254

T.

TAbaci fumus mortis cauſa. 71
Tartari emetici abuſus. 288
Tartarus dentibus adnatus quomodo cariem eorum producat. 533
Theæ herbæ inſuſionis prægustus. 146
Theriaca & de ea candidum judicium. 358
Thermometrum vivum. 354
Thermoſcopium noviter inventum. 351
Tempeſtates cur animalia varia & inſecta prædicant. 9
avertens lapis. 4
cur vulnerati præſentiant. 8. 11
Temulenta quædam animalia. 43. App.
Terra cœmiteriorum ſi deſtillatur, varia excitat phantasmata. 98
figlina externum podagræ remedium. 82
Terra ſigillata ſimilem materiam poſt evaporationem relinquit aqua Nuceriana. 83. App.
Terrarum uſus ad coſmetica. 111
Terror epilepſiæ lethalis cauſa. 71
tremoris artuum quotidiani intermittentis cauſa. 81
Terrore febris tertiana curata. 570
Tertiana intermittens ſcarificatione in paroxyſmo ſublata. 476
Teſticuli dextri tumor memorabilis. 38. App.
Teſtium cancrorum deſcriptio. 61
Teſtudinem terreſtrem repræſentans lapis. 3
Tetanus ex balneo. 552
Tettigometrarum deſcriptio. 121
Tibiæ luxatio funeſta. 155. 157
Tympanitici anatome. 34
Tympaniticorum abdomen cum inteſtino tumefacto, an ſine periculo perforari queat? 36
Tympanitis ex vitio lienis omninô poteſt oriri. 35
Tinctura nephritico-hypochondriaca deſcripta. 362

Tinctura opii Ludoviciana deſcripta. 450
rubiniformis ex ſanguine cervino vel humano. 363
ſulphuris Vitrioli deſcripta. 372
ejus uſus. 373
Turcarum quibus ungues & ſupercilia tingunt deſcripta. 115. App.
Tonitru quomodo in aëre generetur? 9
Transmutationis exempla. 343
Tremor artuum quotidianus ex terrore. 81
Tritici in agris multiplicatio. 345
Tubercula ſingularia in capite maniaci. 545
Tumor durus lapide gravidus. 87
glandularum meſenterii. 271
mammæ ſcirrhoſus. 317
teſticuli dextri memorabilis. 38. App.
vertebrarum lumbalium cyſticus eminens in recens nato. 141
ejus cauſa per anatomen detecta. 143
Tumores cum folliculis intra ventres cervi quàm plurimi reperti. 244
eorum generationis ratio. 247
Turbines ventricoſi. 213
Tuſſis cum purulento ſputo ex Vini Hiſpanici potu. 83
Tuſſi rejectus lapis pyriformis. 10. App.

U.

Vagitus uteri cum ſudore cruento. 45. App.
Vari in puello recens nato. 141
Varices ſponte aperti. 220
Varicoſæ herniæ per hæmorrhoidum apertionem cura. 189
Variola circa podicem lethalis. 69
Variolæ intra duodecennium quinquies recurrentes. 12. App.
phthiſeos lethalis cauſa. 178
an ſanguinem maternum, an verò imaginationem pro cauſa agnoſcant. 148
Variolis ſi mater laborat non ſequitur hoc etiam de fœtu & contrà. 148
in utero materno laborans fœtus. 147
Vates incendiorum beſtiæ. 74. App.
Venæſectio ſpontanea iterata in uno ſubjecto. 549. 550
à ſuppreſſione menſium in carpo. 336
ratio & cauſa. 338
in vertice. 338
Venæſectionis in febribus malignis uſus. 445

Venenatæ Vinganſanæ radices. 130
Venerem ſtimulat aranearum eſus. 441
ratio & cauſa. 443
Venter puellæ mutationes Lunæ imitans. 340
Ventriculi glandulæ ſcirrhoſæ. 196
verruca lethalis. 47. App.
Ventriculus cur glandulis annumerandus. 281
lupi & in eo furca tricuſpis reperta. 119. App.
Vermes dentium & adverſus eos ſalutaria remedia. 534
inteſtina & abdomen erodentes. 381
piloſi in globo pituitoſo hydropem cauſante. 7. App.
rabiei cauſa. 78. App.
cum urina excreti. 85
Verminoſum cor. 18. App.
Vertebrarum trium lumbalium proceſſuum & ſpinalis medullæ defectus. 144.
Vertex & in eo vena ſponte aperta ex ſuppreſſione menſium. 338
Veſica & in ea reperti tubuli per quem fumus attrahitur tabaci fruſtula. 393
ſanguinis totum os infantis occupans. 396
Veſica intra vulvam & anum flatulenta. 36. App.
Veſicæ lapis, figuram infantis mentiens. 164
Veſpertiliones incendii vates. 74
Via lactis extraordinaria in fœmina. 165
Vinganſanæ plantæ Japonicæ deſcriptio. 130
Vini Hiſpanici noxa. 83
potus in malignis innoxius. 67
rubri potus in morbillis & febre maligna innoxius. 64
uſus ſemper ſtranguriæ in viro cauſa. 23. App.
Vinum ut nec aceſcat, nec pendulum fiat, remedium. 83
Viperæ morſus ſalivæ inunctione curatus. 150
Vir menſtruus. 174
Viridis ſudor. 29. App.
Virulentia bufonis. 216
Vitrioli ſulphuris tincturæ deſcriptio. 372
uſus. 373
Ulcera capitis exſiccata obmuteſcentiæ cauſa. 78
phagadenica ſtercore ovillo curata. 186
Ulcus cacoëthes à natura factum intempeſtivè conſolidatum Epilepſiæ aliorumque ſymptomatum cauſa. 407
hypochondriaci & ex eo prodiens calculus. 86

Ulcus tibiæ ſanatum mictionis cauſa. 410
Ulegnomica Curioſa, 19
Ulnæ oſſis carioſum fruſtum abſcedens in puero. 539
Umbilici relaxatio monſtroſa 263
Umbram foliis ſuis efficiens Japanenſium arbor. 132
Unguentum Nardinum. 422
Vomica pulmonum plusquam quadragies ſanata in muliere 373.
Vomitorio curata mania. 184
Vomitus ſanguinis horrendus. 68
Urethræ inhærens calculus peculiari forcipe ruptus & exemptus. 326
Urina crocea ex largiore Rhabarbari uſu. 29
nigra ex aſſumtis. 27
ratio & cauſa. 29
rubicunda & ſanguinea ex fructus opuntiæ eſu. 29
purulenta cum mingendi difficultate. 195
vermibus ſcatens. 85
Urinæ & medicamentorum ex ea paratorum & aſſumtorum in ſeroſis humoribus expellendis efficacia unde? 27
ſuppreſſio ex podagra ad interiora recurrente. 111
Urinarias per vias Empyema perfectè judicatum. 205
Urinarium ſabulum ſub Microſcopio examinatum.
Urnæ ſepulchrales cum cadavere in ſepulchreto Duntersheimii repertæ. 175
Uteri hæmorrhagia feliciter præter opinionem ſanata. 269
prolapſus malè à quibusdam negatur, veroque exemplo probatur. 181
in virgine, ejusque mira per anatomiam detecta facies. 91
purulenti cura. 553
ſuffocatione laborare creditus vir. 375
vagitus cum ſudore cruento 45 App.
Uvæ liberalius comeſtæ nigroris urinæ cauſa. 28
Uveæ membranæ in oculo bovino textura. 118
Vulnera cordis non ſemper ſunt lethalia. 166
quæ propriè lethalia dicenda. 402. ſeqq.
Vulneraria remedia verbalia. 406
Vulnerarius Aquæ & olei ligni fraxini uſus. 79
Vulnerati cur tempeſtates præſentiant. 8. 11

Vulneratus, ſepultus & ſanatus, 405

Vulnere ſub pectore inflicto lympham ſanguineam ſtillante ex matris imaginatione natus infans. 313

Vulnus lethale à cultro coſtæ medium transfodiente. 366

Vulnus thoracis chylum ſtillans. 417

Vulpinæ linguæ globos, ſpicula, tela, ſpinas &c. extrahendi virtus. 405

Vulvam duplicem habent cancri per quas ſua pariunt ova. 54

Vulvæ excreſcentia ſpongioſa. 341

ſtruma. 10. App.

Obſervationum Errata.

PAg. 5. lin. antepenult. formatum. p. 21. l. 27. deditos. p. 27. l. 11. allii. p. 28. l. 28. quid. p. 44. l. 16. ingentique. p. 49. l. 26. ridebant. p. 60. l. 3. pari, certo certius. p. 71. l. 3. quoque. & l. 4. viridiori. p. 73. l. ult. juncta. p. 74. l. 15. helleb. p. 78. l. 2. morbo periculoſioribus. l. 5. factum. p. 79. l. 19. fraxini l. 23. mihi add. notus. p. 87. l. 7. eundem. p. 92. l. ult. ſevo. p. 104. l. 7. quoq; l. 10. poſt intermittentes add. revelem ; hoc. l. 23. contineant. p. 112. l. 17. letali del. ; &. p. 119. l. 10. metamorphoſi. p. 120. l. penult. Gœdardi. p. 151. l. 24. corollam. p. 155. l. 2. albus evaſerat. p. 163. l. 13. ſub cranio. p. 192. l. 11. diluatur. l. 13. tentando. p. 196. l. 24. tum illa. p. 239. l. 21. infuſio. l. 22. aquæ. p. 242. l. antepen. premenda. p. 244. l. 28. pulmones. p. 245. l. 13. ſeparandi. p. 249. l. 19. mucoſas. p. 257. l. penult. tractatus. & lin. ult. refocillatus. p. 270. l. 4. catarrhactis. p. 281. l. 12. perfectioris, p. 293. l. antepen. & p. 294. l. 25. del. comma. p. 299. l. 3. colorem. p. 310. l. 17. Bacchus. p. 311. l. 8. poſt tantum add. comma. p. 312. l. 24. veritas. p. 314. l. 27. del. eam. p. 323. l. antepen. pro medium leg. dium. p. 332. l. 6. ſingulari. p. 348. l. ult. ſum. p. 358. l. 29. inſolito. p. 359. l. 3. del. item. p. 373. l. 23. eas. l. 24. earum. p. 379. l. 19. modò pro medio. & l. 23. pruni. p. 384. l. 10. del. in. p. 386. l. 29. totam. p. 387. l. 24. calor. & lin. ult. exareſcerent. p. 390. l. 10. cum. l. 28. alimentario. p. 391. l. 4. ſæviit. & l. 9. obtinent. p. 392. l. 19. truculentiam. p. 400. l. 18. datum. p. 403, 405. & 407. l. 1. poſt. p. 403. l. 15. quod. 404. l. 10. aliquod. p. 414. l. 4. fruſtatim. p. 416. l. 25. fœtidis. p. 424. l. 17. uſui. p. 448. l. 6. porro. p. 452. l. 12. prægreſſo. p. 457. l. 26. miſero. p. 466. l. ult. de victoria. p. 474. l. 19. defœdantis. p. 480. l. 23. cedant. p. 487. l. 13. del. ſe. p. 491. l. 26. Tito. p. 495. l. 6. proritationes. & l. ult. Auguſt. Vind. p. 509. l. 11. fumo. p. 511. l. 23. eſt acris.

MYRRHO-

MYRRHOLOGIA
Seu
MYRRHÆ
DISQUISITIO
CURIOSA.

Gratiâ Salvatoris Patrocinante.

MYRRHOLOGIA

Seu

MYRRHÆ DISQUISITIO CURIOSA

ad normam & formam

SACRI ROMANI IMPERII ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM

adornata

VARIISQUE MEDICAMENTIS

illuſtrata

à

GOTHOFREDO SAMUELE POLISIO,

Med. Doct. Prof. Publ. Extraordinario & Phyſico Francofurtenſi ad Oderam Ordinario.

NORIMBERGÆ,

Sumptibus WOLFGANGI MAURITII ENDTERI.

Anno M. DC. LXXXVIII.

AUGUSTO
ATq;
POTENTISSIMO
PRINCIPI ac DOMINO
DN. FRIDERICO
WILHELMO
MAGNO,
MARCHIONI BRANDENBURGENSI
S.R.I. ARCHICAMERARIO
& ELECTORI
DUCI
BORUSSIÆ SUPREMO, MAGDEBURGI,
JULIÆ, CLIVIÆ, MONTIUM, STETINI, POME-
RANORUM, CASSUBIORUM ac VANDA-
LORUM, in SILESIA ITEM CROSNÆ
& SUEBUSII:

BURGGRAFIO
NORIMBERGENSI,
PRINCIPI
HALBERSTADII, MINDÆ & CAMINI,
COMITI
HOHENZOLLERÆ, MARCÆ
& RAVENSBERGI,
DYNASTÆ
IN RAVENSTEIN, LAUENBURG
& BUTOW.
&c. &c. &c.

PRINCIPI PIO, FELICI, MAGNANIMO, VICTORI ac TRIUMPHATORI.

Audet

AUdet ab inſcriptione AUGUSTI NOMINIS TUI, PRINCIPUM MAXIME, qualiscunque mea de *Myrrhâ* commentatio, quæ nunc in publicum prodit, & perennaturam ſibi peregrè gratiam conciliare, & mentis Autoris devotiſſimæ ampliſſimum accipere teſtimonium. Non enim, ſicut liquore pretioſisſimo, qui è *frutice* illo *Arabico* deſtillat, ab omni putredine ac corruptione corpora conſervantur integra; ſic ea vel ſecuritatem ab interitu ſibi, vel Autori duraturam ad tempus gloriam polliceri valet: Æternitatis itaque jubar, quô adſpirat, ab immortalis NOMINIS TUI ſplendore mutuari cupit. Tantum enim ILLUD eſt, ut omnes, quaqua terrarum orbis patet, in Sui ſtuporem pariter ac venerationem traxerit; ac, quousque INVICTOS HEROAS ſua manſerit GLORIA, nulla temporum injuria deleri poſſit unquam. Summum ergò felicitatis apicem ſcriptum, quod TIBI, OPTIME PRINCEPS, offertur, ſe contingere ſperat, ſi ſerenâ à TE fronte fuerit exceptum. Quod Benefici igitur NUMINIS Proprium

eſt,

eſt, Clementiæ Tuæ Radios, quibus Avus olim *Scharlachius* & poſt eum *Genitor* meus, Medicinæ in Hac Viadrina Tua Profeſſores incaluerunt, nec mihi impertiri ac Scripto meo dedignere. Grandiora & exquiſitiora offerant, quibus ea copia eſt, *quique tenent culti jugera magna ſoli.* Ego, cum thura non habeam, Myrrhâ ſaltem hâc chartacea, Aliorum ſortis meæ hominum pietatem æmulatus, Te venerari ſtudeo. Nullus dubito, quin Ejus, à Quâ Tua proximè abeſt, Majestatem imitaturus ſis, qui animum, non vires ac facultates penſat; nec perpendit, quantum in Sacrificio, ſed ex quanto proferatur. Hic Te, *Humani generis Delitiæ*, unà cum Serenissima Domo, quàm diutiſſimè ſoſpitet ac ſervet!

SERENIT. TUÆ ELECTORAL.

Francofurti ad Viadrum.
D. 18. Mart. An. 1688.

Subjectiſſimus ac Devotiſſimus

Gothofredus Samuel Poliſius D.

I.N.J.

I. N. J.

PROOEMIUM.

CEdro ſanè digna ſunt ſolertiſſimi Plantarum Scrutatoris *D. Simonis Pauli* verba, quæ reperiuntur in præfatione Quadripartiti Botanici, ſequentibus propoſita: *Qui ex rei herbariæ optimô jucundiſſimoq; ſtudiô fructum indefeſſi laboris percipere diſcupit, ei tribus hisce maximè opus eſt. Primum eſt, ne deterreri ſe patiatur herbarum infinitâ ferè multitudine, nominumq; multorum acervis. Alterum, ut ſtirpes ipſos, eorumq; partes dignoſcere diſcat. Tertium, ut iis cognitis uſui humano eosdem accommodet.* Conſilium Vir hic Celeberrimus ſequutus eſt *Pergameni Senis*, qui *lib. de Antidot. c. 15.* Medico conſulit, *omnium ſtirpium, ſi fieri poſſit, peritiam habeat, ſin minus, plurium ſaltim, & quibus frequenter utimur:* remq́ue ita ſe habere, totô experimur die. Quamvis enim innumerus ferè plantarum ſit numerus, videas tamen quamplurimos minimè indè deterritos, adeò ut non ſolùm ii, qui Divinæ ſeſe mancipârunt Arti, integra de plantarum facultatibus conſcripſerint volumina, ſed & alii uni-

verſi ferè orbis Sapientes, diligentiſſimi rerum naturalium, inprimis verò Vegetabilium, indagatores ac exploratores extiterint. Ipſi quoque Reges potentiſſimi ad percipiendam ac illuſtrandam nobiliſſimam hanc ſcientiam, multum otii ſtudiique contulerunt, admirati ſummam Phytologiæ claritatem, ſplendorem, ſingularemque præſtantiam. Non pauci amore ac fervore ſtudii Botanici flagrantes non domeſticis patriisque plantis contenti fuerunt, ſed & exoticas ad contemplandum ac dignoſcendum ipſarum facies atque vires, ex remotiſſimis terrarum regionibus afferri indefeſsè curârunt.

Quidam itidem ſingulari amore ducti inventis plantis ſua indiderunt nomina: ita Gentiana *Gentii Illyrici Principis* nomen immortalitate donavit. Lyſimachia de *Lyſimacho Rege Macedoniæ*, inventore ſuô hodienum triumphat. *Telephii Regis Myſiæ* memoria adhuc in Telephio vireſcit: Teucrium à *Teucro Ajacis* fratre: Achillea Syderitis ab *Achille;* Meum Athamanticum ab *Athamante*, Circæa à *Circe* venefica, Artemiſia à *Regis Mauſoli uxore*, Alcibiadion Anchuſa ab *Alcibiade Athenienſium Principe*, Eupatorium ab *Eupatore Rege* ſuas acceperunt appellationes. Nonnulli nomen plantis à fabulis impoſuerunt: hinc Helenium dictum voluerunt, *Plinio* authore, quòd è lacrymis *Helenæ* prodierit ſic: Amaracum à puero, qui in herbam ſui nominis transformatus ſit; Libanotis à *Libanotide* puero in talem plantam mutatô nomine adepta juxta illos creditur, &c.

tur, &c. Præterea quædam plantæ à facultatibus atque viribus ſuis denominationem ſuam ſortitæ ſunt: ita Agnus caſtus dicitur, quia ad caſtitatem facere putatur. Pardalianches, quòd Pardos enecet: Roſa Canina, quòd canis rabioſi morſibus auxilio ſit: Ægylops, quòd oculorum Ægylopas ſanet: Althæa ab ἀλθαίνω, medeor, quòd inter ſanantes plantas primaria ſit: Fumaria, quòd effectum fumi faciat, lacrymationem ſcilicet: Ariſtolochia, non quòd gravidis (ut vult *Plinius*) ſed puerperis, teſte *Dioſcoride*, ſuccurrat. Quædam plantæ à regione, in quâ vel primùm inventæ ſunt, vel copioſiùs aut viribus præſtantiores proveniunt, denominationem acceperunt: ut Nardus Celtica, Malus Punica, Malus Perſica, Gramen Parnaſſi, Dictamnum Creticum: Agaricum, quòd in Agariâ oriatur, Colchicum è Colchide: Rubus Idæus ab Idâ monte. Aliæ à Loco, ubi creſcunt, nominatæ ſunt: Nymphea, quia in aquis provenit: Petroſelinum, quia in petris; Alſine, quia lucis opacisque gaudeat: Potamogetum, quòd vicinum ſit fluminibus. Quædam à ſimilitudine cum animalibus: ita Polypodium nuncupatum, quia radix polyporum cirros æmulatur: Anthirrinum, quia ejus ſemen, vituli nares repræſentat: Pſyllium, quòd ſemen pulicum formam gerat. Scorpioides, tum quia ictibus ſcorpionum medetur, tum quia ſemen ſimile eſt caudæ ſcorpionis. Nonnullæ à ſimilitudine cum aliis plantis: ſic Chamædrys, quaſi humilis quercus ratione foliorum: Chamæpitys, quaſi humilis pinus ratione odoris: Cha-

mædaphne & Daphnoides, quia utraque foliis lauri conſpicitur. Porrò aliæ à ſimilitudine cum rebus artificialibus nomen adeptæ: ita Clinopodium, quòd ejus flores lecti pedum ſpeciem præbeant: Securidaca, quia ejus ſemen ancipitem ſecurim æmulatur: Cotyledon, quia vas teſtaceum ſic dictum refert: Lonchitis, quòd ejus ſemen lanceæ ſit ſimile, &c. Tanti verò ſtudii laboriſque cauſa præter jucunditatem, utilitatem, addo & neceſſitatem ratione artis ſervandorum hominum, nulla extitit alia. Nam quid, quæſo, animum mentémque magis exhilarat, oculoſque amœnius paſcit, quàm adſpectus pulcherrimorum aulæorum ac tapetiorum, quæ Natura omnium architecta & parens ubique in ſuis latifundiis ſtravit, ut admirandâ formâ, ſpecioſâque colorum varietate, exoptatiſſimâ odorum fragrantiâ, radicis, caulis, ramorum, foliorum, florum, fructuumque ſpectaculo jucundiſſimo ſingulis annis noſtros reficerent oculos. Neceſſitatem hujus ſcientiæ vel ipſa rationis expertia animantia ſuggerunt, quæ ad vitam ſuam tuendam, & mala occurrentia averruncanda, naturæ ductu atque inſtinctu ſibi medelam afferunt, ac ſeligunt ab aliis remedia ſibi conducibilia. Dictamnum Cervi anxiè deſiderant, ſi Plinio fides habenda, ad extrahendas inflictas ſibi ſagittas: Hirundines in affectibus oculorum Chelidonium nobis commendant: Ciconia Origanô delectatur: Elephantus, referente Ælianô, cum haſtâ vel ſagittâ vulneratus eſt, flore Oleæ ingeſtô, vel oleô ipsô defixa tela expellit, & hâc ratione ſanitati redditur.

ditur. Utilitas denique tanta eſt, ut nullus in corpore humano occurrat morbus, qui domitorem debellatoremque non inveniat ex vegetabili deprompt um regno. In horrendo portentoſoque affectu Epileptico, in quo regia mentis ſedes invertitur, homo admirandum illud animal, plenum rationis & conſilii inſtar victimæ proſtratus in terram concidit, Valeriana radix mira præſtat: Oculis, qui lucis uſu vitam diſtinguunt à morte, auxiliatur Fœniculum: linguam reficit Euphraſia; fauces inflammatas Prunella: Cor radicem vitæ magna ſeries ſtirpium defendit: Kirrand Tſini anima hepatis eſt: Cappares lienis: Corallina inteſtinorum vermibus adverſatur præſentaneô auxiliô: Mandragora ναρκώσει plena ſomnum enormium vigiliarum levamen conciliat, & conceptum juvat: Papaveris ſuccus phreneticis auxilio eſt, dolores mitigat, & defluxiones ſiſtit: ſumma: nulla ferè planta eſt, quæ non uſum quempiam corpori humano præſtare valeat. Vide fuſiùs de effectibus plantarum mirabilibus diſſerentem *Jenenſium Hippocratem, Rolfincium Illuſtrem, Præceptorem quondam, Hoſpitem ac Promotorem meum in urnâ etiam magni æſtimandum, in Tractatu de Vegetabilibus in genere conſcripto: lib. 1. cap. 5.*

Cùm verò non ſatis ſit externas herbarum nôſſe formas, ſed &, ac maximè quidem, accurata ſolersque virium ac facultatum requiratur indagatio, omnis impendenda opera illi, qui ſanandorum hominum præclaram artem addiſcere cupit, ut omnibus viribus eò adnitatur,

quò ſi non ſingularum, uſualium tamen ac officinalium ſibi comparet cognitionem: præſcribere namque medicamentum, ingredientium verò ſingulorum vires perfunctoriè tantùm ſcire, non ſolùm temerarium ac noxium eſt, ſed & medicô nomine indignum. Quin & Empiricorum ac Circumforaneorum ignorantiæ indolem redolet, qui crumenas hominum emungentes, panaceas crebriùs jactitant ex plantis confectas, quarum tamen vim & efficaciam, ſi ritè examinarentur, denſâ ignorantiæ caligine ſepultas offenderes. Quarè, ut verbis utar celebratiſſimi Chirurgi *Fabricii Hildani*, quæ habentur in præfatione Operum, *in Republicâ benè conſtitutâ nequaquam eſſent tolerandi ejusmodi nebulones, ſed veluti impoſtores ac nefarii homines puniendi ac proſcribendi. Non enim gloriam DEI & ſalutem proximi quærunt, aſt loculos civium emungunt: artem non illuſtrant, ſed modis omnibus conſpurcant: non ſanitatem ægri promovent, ſed potiùs optimam partium temperiem deſtruunt, ita quidem, ut plerumque propter inſcitiam ſæpè quoque malitiam horum nequam ex parvo aliquo affectu, ſi non mors ipſa, graviſſimus tamen atq; inſanabilis ſequatur morbus, dum ejusmodi nebulones medicamenta ſua utplurimùm negligenter præparata ægris propinare non erubeſcunt.* Hactenus Hildanus. Audiamus & querelam *Zacuti Luſitani Med. Princip. Hiſtor. lib. 1. Hiſt. 64. p.m. 482. 483. O execranda*, inquit, *Magiſtratuum avaritia! qui hos ardeliones* (medicaſtros) *tantam ſibi poteſtatem arrogantes, cives veſtros pharmacis*

macis & infauſtis auxiliis perdere permittitis! & tot per civitates nobiliſſimas, oppida, fora, agros, incantatrices, pythoniſſas medicam artem, ad cujus finem nec ipſe Hippocrates pervenit, exercere conceditis. Naturalis Hiſtoriæ conditoris *Plinii* hæc ſuper hâc re extat ſententia l. 29. cap. 1. *Nulla eſt lex, quæ puniat capitalem inſcitiam Medicorum, nullum exemplum vindictæ, diſcunt periculis noſtris, & experimenta per mortes agunt, Medicoq; tantum hominem occidiſſe ſumma impunitas eſt, quandò in hâc artium ſolâ eveniat, ut unicuiq; Medicum ſe profitenti ſtatim credatur.* Huc & referenda, quæ *Divinus Senex* habet in *lege ſuâ*: ſcilicet *nulla pœna in Republica ſtatuta eſt, præterquam ignominiæ: verùm hæc non afficit, nec contigit eos, qui ex compoſito perſonam Medici induerunt; ſimillimi enim ſunt hi perſonis, qui in tragœdiis introducuntur: quemadmodum enim illi figuram, habitum & perſonam eorum quos refeſerunt, habent, illi ipſi autem verè non ſunt: ſic Medici famâ quidem & nomine multi, re verò ac opere valdè pauci.* Vid. etiam *Threnad. Medic. Mindereri Cap. 3. p. 83. ſeqq.*

Verùm hæc ὡς ἐν παρόδῳ: & nè extra oleam porrò divager, ad ſcopum meum revertor; utque Illuſtris noſtri Collegii legibus atque ſtatutis ſatisfacerem, ex Vegetabili Regno elaborandum ſumſi ſimplex nobile, illuſtriumque in Medicinâ virium, Myrrham: certum namque eſt, haut raro unô eôque certô ſimplici feliciùs morbo cuidam obviam iri, quàm Receptis trium ulna-

rum;

rum: egregiè in hanc rem ac dextrè *Zwelferus in Appendice ad Pharmacop. Auguſt. Si à tot*, inquit, *ſeculis elapſis, à quo Medicina inſtituta eſt, vel Medici innumeri unum ſaltem ſubjectum medicum aut ſimplex intimè magis & penitiùs exploràſſent, prout veneranda egit antiquitas, pridem jam ars medica perfectionis culmen attigiſſet, longè faciliùs, quàm compilatione tot, tamq; diverſarum rerum & compoſitorum indiſtinctâ farragine.*

Cùm verò Tractatuli hujus ſcopus unicus atque finis ſit DEI Ter Opt. Max. gloria, proximique decumbentis ſalus atque emolumentum, Tu Candide atque Benevole Lector, laborem hunc meum boni conſules, animumq; Philiatris inſerviendi cupidiſſimum porrò, ſi vires & vitam Divina conceſſerit Clementia, expectabis: Vale interim athleticè & conatibus noſtris ulteriùs fave: ignoſce quoq; ſtylo ſimplici atq; incomto: nam juxtà *Senecam, rigidum illum ſtudiorum cenſorem*, ſanantem Medicum non diſertum quærit æger: & juxtà *Latinorum Medicorum latiniſſimum Celſum*, morbi non eloquentiâ, ſed remediis curantur; verborumq; lenocinia plus haut rarò rem ipſam obſcurant quàm declarant: utut modernô ſeculô nonnulli reperiantur, qui merè oſtentationis ergò ſeſquipedalia compilant verba, quibus tyrones confunduntur, ut ſenſum vel minùs rectè adſequantur, vel planè in errorem aliquem præcipitentur.

Tu verò, Clementiſſime DEUS, dator & conſervator vitæ noſtræ unice, conatibus meis ex alto benedicito, ut vergant in S.S. Tui Nominis gloriam, ægrotantis verò proximi ſalutem!

SECTIO

Sectio I.

Myrrhæ naturam ac Eſſentiam juxta ejus appellationem, locum natalem, formam, Temperamentum, facultates &c. contemplatur.

Caput I.

Etymologiam Myrrhæ præponit.

Quamvis curioſa nimis nominum vocumque venatio parum vel nihil ad ipſam rem facere videatur, nihilominus tamen receptum obſervare libet morem, nec præter rationem: quippè juxtà ſententiam *Epicteti tom. diſſert. Arrian. c. 17.* ἀρχὴ τῆς παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις: principium doctrinæ nominum diſquiſitio: & juxtà *Galenum 3. de ſimpl. Med. facult.* ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις ταραχθεῖσα καὶ τὴν πραγμάτων ἐπιταράττει γνῶσιν: conturbatus nominum uſus, & rerum ipſarum conturbat rationem: maximèq; ratio nominis habenda in deſcribendis Exoticis, & quæ de novo civitate donantur.

In deducendo verò Etymo, tradendâque vocabuli Myrrhæ originatione uſi ſumus operâ Viri Hebraicæ linguæ periſſimi, Dn. M. Zachariæ Henſelii, Paſtoris Eccleſiæ noſtræ, atque Inſpectoris vicinarum Vigilantiſſimi, Fautoris & Amici noſtri pl. colendi.

Quod itaque de Vate Græcorum Principe Homero perhibent hiſtoriæ, varias gentes ſeptemq; civitates regias con-

tendiſſe, quænam præ aliis gloriari maximè debent de venerando nomine & natali ſede Poëtæ celeberrimi, idipſum ferè de nobiliſſimâ plantarum Myrrhâ dicendum veniet, ſi ortum ipſius ac etymon omnibus penè totius orbis gentibus uſurpatum, penitius conſideraveris. Quamvis autem nobis hic animus non ſit curioſius ſcrutari Philologorum myſteria, cum Medicus non tàm vocibus quàm rebus ſollicitè inhæreat, ne tamen uſitatam aliis methodum negligamus, pauca annotare fas erit.

Cum autem nulla ferè in Oriente lingua ſit, quod ſciamus, quæ non aut integrè exprimat, aut aliquatenus ſaltem referat ſonum noſtræ Myrrhæ, hinc adeò fit, ut quælibet ſibi ipſius natales vendicet jure quaſi hæreditario : ſua cuique Phyllis pulchra eſt. Nos nemini litem movebimus cuilibet parti quis adſtipuletur. Interim minus commodè facere videntur, qui ex Græciâ originem vocis accerſunt, quaſi idem eſſet ac τὸ Σμύρνα: litera enim proſthetica nihil ſolidi evincit: quamvis Budæo libenter concedamus, apud Græcos omnia unguenta ἀπὸ τȣ̃ μύρȣ nomen accepiſſe, teſte Athenæo lib. 15. cap. 11.

Noſtra ſententia eſt, Myrrham derivari ab Ebræâ radice מרר quod ſignificat *amarum eſſe*, unde deſcendit מור quaſi *ſapor amaricans*. Conf. *Urſinus* Continuat. Hiſtor. plantar. Bibl. l. 3. p. 212. *Voſſius* in Etymolog. L. L. p. 336. *Schickardus*, Miſchpat. paſſia. *Geierus* ad Pſalm. 45, 9. *Talmudici* in Gemarâ Maſſech. Schabb. fol. 80. col. 2. *Ramban* quidem Hal. *Kele Hammekdaſch* c. 1. Pſ. 5. opinatur (quod obiter notandum) מר Ebræorum eſſe Muſcum. המור הוא הדם הצרור בחיה שבהודו הידע לכל שמת בשמין בה בני אדם בכל מקום: τὸ *Mor*, inquit, *eſt ſanguis ille concretus beſtiæ cujusdam in Indiâ, notus omnibus, quia homines ubivis locorum eo ſe condiunt* (de Cervo hoc odorato vid. *Kircherum* in Sinâ illuſtr. p. 190. ubi ſimul effigiem adponit) ſed rectè corrigitur à ſocio *Baal Mag.* in gloſsâ margin. Conf. & *Ben Melech* in *Michlal jophi* fol. 24. col. 1.

Kim-

Kimchi in *Michlol*, quem ſequuntur *Fagius*, *Sixt. ab Amama*, *Carthwrigth* in Electis Targumico-Rabbin. ad Exod. pag. 393. *Urſinus* l. c. qui Authores ſimul explicant, quid Myrrha propriè ſit. Et quia Palæſtina laudatiſſimi hujus ac balſamici fruticis feraciſſima olim erat, rerumque precioſiſſimarum proventu ac ubertate adeò inclyta, ut vicinæ gentes earum deſiderio ductæ gregatim advolaverint, quidni & nomen cum charis mercibus pariter domum ſuam reportaſſent? Confer. *Bochartus* in Phaleg. & *Heidegger. in Raſche Aboth* paſſim.

Quod de *Ebræis* modò diximus, Myrrham ipſis *ab amaritudine* dici, idem aſſerendum de *Arabibus*, *Perſis*, *Turcis*, *Æthiopibus*, *Chaldæis*, *Syris* & aliis. Sed ne quis putet, hoc *Myrrhæ* nomen in orientalibus regionibus ſaltim viguiſſe, obſervandum puto, tantam hujus arbuſculi Myrrhiferi præſtantiam eſſe & ſemper fuiſſe, ut & aliæ gentes certatim amabile hoc nomen civitate ſuâ linguâque vernaculâ donarint: ſic *Germani*, *Poloni*, *Galli*, *Itali*, *Hiſpani*, *Bohemi*, *Illyrici*, *Hungari*, *Croatæ*, *Myrrhæ* nomen ſuo quisque idiomate venerantur.

Paganorum Myſtæ, qui res propemodum Naturæ univerſas ingenioſis fabulis declarant, & Myſteria involucris tegunt, *Myrrham* nomen accepiſſe fingunt à *Myrrhâ* Cynaræ Cypriorum Regis filiâ. Metamorphoſin totam eleganter deſcribit *Ovidius* lib. 10. *Metamorph.* 9.

Noctis erat medium, curasq; & corpora ſomnus
Solverat: at virgo Cinyreja pervigil igne
Carpitur indomito, furioſaq; vota retractat:
Et modò deſperat, modò vult tentare, pudetq;
Et cupit, & quid agat non invenit: utq; ſecuri
Saucia trabs ingens, ubi plaga noviſſima reſtat,
Quô cadat in dubio eſt, omniq; à parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat,
Huc levis atq; illuc, momentaq; ſumit utroq; &c.

 Præ-

Præterea notandum, hoc Myrrhæ nomen tribui non tantùm arbori ipſi, ſed etiam *Succo* & *lacrymæ* ex illâ roranti. R. *Cohen de Lara* in Lexic. p. 58. exponit Ebræorum מור hoc modo, quôd ſit liquor oleaceus ex Myrrhâ incisâ ſtillans, vel ut *Hiſpanicè* transfert, lagrima de la Mirra. Imò floribus odoratis & coronariis, quos vocant, annumeratur Myrrha. Certè Coronas hinc fuiſſe nexas planum fit ex *Athenæo*, referente *Paſchalio* de Coron. l. 3. p. m. 197. quo authore Demetrius filius quotidiè magnam hominum multitudinem convivio exceptam rebus multis donabat: in his erant Coronæ è thure ac Myrrhâ cum aureis monilibus hominis longitudine, loco Lemniſcorum ac tæniarum. Itaque veriſimile eſt, hunc Regem, qui ſua perdebat verius quàm donabat, haſce coronas dediſſe ut pretioſiſſimas, id eſt, pulcherrimas & odoratiſſimas &c. *Dio Caſſius* author eſt, Myrrham Græcis tantoperè fuiſſe in delitiis, ut nobile quoddam *Emporium* hoc nomine inſigniverint. *Martinius* in Lex. Phil. notat, nomen *Myrrhæ* imponi *gemmæ* cuidam viliori, de quâ ſententiâ videri poteſt D. Major l. 1. Exerc. Medic.

CAPUT II.

Senſum Myrrhæ Hieroglyphicum exponit.

EX Myrrhæ Hiſtoriâ duæ illuſtriores imagines depromi poſſunt. Primum enim Myrrha imago virtutis in adverſis conſpectioris eſt apud *Camerarium* 1. Cent. Embl. Myrrham namq; ſcribunt ablaqueationibus ac inciſionibus gaudere, ac prætereà ventis vehementer ſpirantibus gummi iſtud tàm pretioſum effluere copioſius, quo inprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conſervari notiſſimum eſt: ita animus rectus & conſtans

in

in propoſito laudabili ſemper immotus permanens, invidiæ ac obtrectationum furiis, tanquam turbulentiſſimis ventis, minimè terretur, ſed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eò alacrius fructus virtutis profert, & magis conſpicuum ſeſe omnibus exhibet. Hæc imago apud eundem Camerarium in hoc diſtichon eſt incluſa ſub lemmate: Concuſſa uberius.

Major in adverſis virtutis gloria vera eſt:
Uberior ventis Myrrha agitata fluit.

Deindè apud *Chytræum* in 37. cap. Geneſ. & *Victorinum Strigelium* in 3. part. Comment. in loc. Com. Philip. p. 407. Myrrha eſt imago crucis: Myrrhæ quippè lacryma calida & ſicca tergit potenter, ſed ſinè aſperatione, digerit, aſt ſinè arroſione, ſiccat, ſed ſinè adſtrictione, percoquit vitioſos ſuccos atque humores: Eodem modo crux ac tribulatio Eccleſiæ detergit & tollit pravos humores ſeu vitioſos affectus, ſecuritatem, ſuperbiam, admirationem ſui, flammas libidinum, ſed ſinè arroſione, non perdit, ſed eſt ſalutaris Eccleſiæ, quæ ut ilex duris tonſa bipennibus ab ipſo ducit opes animumq; ferro.

CAPUT III.

Deſcriptionem Myrrhæ realem tradit.

DEfinitionis magnam eſſe dignitatem *Galenus* in finitionibus medicis oſtendit, dum definitionem orationem ſtatuit, quæ ipſum eſſe declarat: vel, quæ nobis intelligentiam rei indicat ac palàm facit: item alibi: quæ totam rei eſſentiam ob oculos poſitura, nihil debet eorum, quæ illi præcipua ſunt & maximè propria, omittere: hâc etenim neglectâ aut ignoratâ, *Cicerone* teſte, res ipſa, de quâ tractatur, ignoratur. Optandum verò, ut ſemper veræ & perfectæ tradi poſſent rerum definitiones: hoc cum

non ſemper præſtare licitum ſit, deſcriptione aliquâ contenti eſſe cogimur, quæ juxtà noſtrum *Principem* libro antè citato, oratio eſt, quæ rudius ac quâdam veluti formulâ ad declarandæ rei notitiam introducit: vel: quæ, juxta alios, res per nudam imaginem repræſentat.

Pedacius itaque *Dioſcorides* lib. 1. Mat. Med. cap. 67. in hunc modum Myrrham deſcribit: Myrrha lacryma eſt arboris, quæ in Arabiâ gignitur, Ægyptiæ ſpinæ non diſſimilis, è cujus vulnere defluit lacryma in ſubjectas tegetes; alia circum caudicem concreſcit.

Ab aliis deſcribitur, quòd ſit Succus concretus reſinoſus arboris in Arabia felice provenientis, coloris magis rubicundi quàm flaveſcentis, odore præditus balſamico, ſapore verò amaricante, in Medicinâ nobiliſſimarum virium, multique uſus.

In Genere conſtituendo eadem non omnium eſt ſententia: *Dioſcorides*, uti patet ex definitione, loco generis ponit Lacrymam. *Avicenna* l. 2. Canon. Tr. 2. cap. 475. p. m. 269. Gummi indigitat & quidem rectius; cum lacryma latius pateat, & gummi ac reſinam ſub ſe comprehendat. Refertur itaque commodiſſimè ad Gummi-Reſinas, cujus particulæ gummoſæ in aqueis, reſinoſæ verò ab oleoſis menſtruis ſolvuntur contrà *Cordum*, qui Myrrham lacrymam eſſe vult in aqua diſſolubilem.

Extrà controverſiam itaque poſitum putamus eſſe, Myrrham ſuccum reſinoſum concretum exiſtere, id quod confirmat analyſis Chimica: ſi enim inſtituatur examen, particularum in eâ diverſitas manifeſtè adparet: nam ſola Myrrha Retortæ injecta initio quidem parum phlegmatis amaricantis præbet; poſteà liquor gummoſus albicans conſpicitur in majori copiâ: denique oleum particulæ reſinoſæ fundunt. Deindè etiam ſolutio in aqueis ſuperficialis idem evincit, dum ſuccus tantùm diſſolvitur, reſina verò ſalva ac integra in fundo remanet. Idem teſtatur inflammabilitas, quæ reſinoſis cor-

corporibus competit: nam Myrrha flammæ admota vel carbonibus injecta flammam concipit facilè propter particularum reſinoſarum præſentiam, quamvis non tota ab igne liquetur ac comburatur propter partium heterogeneitatem, quâ craſſiores & terreſtres intactæ relinquuntur ſub facie materiæ cujusdam nigricantis.

CAPUT IV.

Locum natalem, Arborem & colligendi rationem monſtrat.

ADeò dives eſt benigniſſima rerum mater Natura & fœcunda in producendis ſalutaribus humano generi herbis, ut cuilibet regioni de felici certarum plantarum proventu maternè proſpexerit: Egregiè in hanc rem *Solenander* Conſil. lib. 5. p. 501. Plantarum ſpecies in quaq; regione à DEO creari puto, quales hominibus & animantibus ibidem natis conveniant: quod vivus teſtis multis documentis monſtrare poſſem: imò tàm confidenter hoc nixus comperimento, ſæpe numerò probavi ex plantarum naſcentium frequentiâ me ferè animadvertere poſſe, quibus morbis popularibus, nimirum endemiis, quælibet regio ſubjecta ſit. Obſervamus hoc ipſum apud *Danos, Friſios, Hollandos*; quibus Scorbutus dictus morbus frequens iſtius quaſi proprium medicamentum, Cochleariam ſcilicet, copiosè provenire. Ita ubi in paludoſis locis Tamariſcus natale ſolum agnoſcit, plerumque lienis vitiis expoſiti ibidem ſunt incolæ, quod ex lurido colore, qui intumeſcente cute illis effloreſcit, hypochondriisque inflatis videre licet. Eodem modo obſervamus, quibus in pagis circa ſepes frequens Abſinthium luxuriat, in iisdem habitatores obſtructione viſcerum naturalium, ventriculi infirmitate, bilis ſuffuſione plurimum affectos. &c.

Nata-

Natale itaque ſolum unanimi Botanographorum conſenſu Arabiam Myrrha agnoſcit; regionem Aſiæ ultimam, & Africæ proximam, nulli terrarum poſtferendam, amplitudineque ſpatioſiſſimam, pretioſiſſimarum plantarum proventu verè feliciſſimam. Gloriatur inter alia regio hæc de arbore ſuâ thuriferâ, quæ huic peculiaris, ut ideò veteres perperam duo thuris tradiderint genera, alterum arabicum, alterum indicum, cum per univerſam Indiam thus non naſci certiſſimum ſit, ſed penes Arabes ſolùm reperiatur. Præbet prætereà dicta Arabia laudatiſſimum illum liquorem, qui ob excellentes mirabileſque effectus Balſamum adpellatur. Quamvis enim Ægyptus loco quodam Cayro vicino, quem Matharea vocant, paucos quondam Balſami frutices alere putetur, ex Arabia tamen ſemper petiti ſunt, quemadmodum olim Judæa habuit. Quæritur autem hic obiter: utrum veterum Opobalſamum hodieq; haberi poſſit. Sunt non pauci, qui negativam tuentur, inter quos etiam Pancirollus, qui lib. 1. rerum deperditarum p. 49. ſcribit: Balſami plantas amplius non haberi niſi adulteratas: cum enim Turcæ omnis politiæ & elegantiæ hoſtes Hierichuntis vineas vaſtarint, Balſami plantam etiam periiſſe, eidem non abſurdum videtur. Aſt ipſe ſibi contradicit Pancirollus & quidem bis, tàm quod concedit, Turcam aliquas obtinere Balſami plantas in Ægypto, ex quibus annuatim, paucæ ſaltem guttæ excipiantur: tum quòd largitur, etiamſi balſamum in Europam deferatur, tamen id adeò rarum aut pauxillum, ut pro nullo haberi meritò poſsit; Contradictio manifeſta eſt, & proptereà balſamum claſſi rerum deperditarum minimè inſerendum: pauxillum namque ac rarum balſamum pro nullo haberi nequit: cum juxtà Scaligerum Ex. 99. S. 1. non in quantitate rei, ſed in qualitate perpendatur perfectio.

Nec deſunt, qui cum ex *Dioſcoride*, *Theophraſto*, *Plinio*, didicerint, balſamum uni terrarum Judææ quondam conceſſum, & duobus tantum hortis, utroque regio, vaſtatâ Judæa, omnes

omnes Balſami plantas periiſſe contendunt; quibus cùm reſpondetur, Balſamum ex Judæâ in vallem Hierichuntem appellatam, transplantatum fuiſſe, ibique vixiſſe, teſtibus *Juſtino, Strabone*, aliisque: regerunt; totam eam regionem ab *Artaxerxe* Perſarum Rege primò, ac mox à Romanis *Hadriano* Cæſare rurſum bellô everſam, ac ita Balſami plantas prorſus interiiſſe: & licet his occinitur: Balſamum etiam Ægyptum agnoſcere patriam: narrant, ſibi conſtare ex relatione illorum, qui Ægyptum peragrârunt, omnes etiam plantas ejusmodi ibi exaruiſſe. Quæ cùm ita ſint, aliique in Judæâ tantùm & Ægypto Balſamum eſſe prodiderint, gramen ſibi porrigi petunt, quia nusquam gentium Balſamum ampliùs reperiri poſſit. Sed adpoſitè his reſpondet *Proſper Alpinus* dialogo de Balſamo c. 2. *Quid*, inquit, *illi Ægyptiarum ac Arabicarum plantarum ignari Herbarii dicent, duobus tantùm locis, quippè Ægyptô ac Judæâ Balſamum olim conceſſum fuiſſe? quaſi aliorum antiquorum Scriptorum teſtimonio non conſtet, in pluribus aliis etiam locis olim ejusmodi plantam viguiſſe. Nonnè Diodorus Siculus l. 2. Hiſtor. in quâdam valle Arabiæ Balſamum naſci prodidit. Joſephus* etiam lib. 8. antiq. Jud. ſcribit: Sabam Reginam Balſami plantam ex Arabiâ in Judæam tuliſſe, Salomonique eam dono dediſſe, ex quâ ibi aliæ poſteà plantæ propagatæ fuerint. *Strabo* lib. 16. Geograph. ſcribit, *in feliciſſimâ Sabæorum terrâ thus, Myrrham, Cinamomum & Balſamum naſci.* Quarè luce meridianâ clariùs jam erit, Balſami locum natalem propriè eſſe felicem Arabiam, undè poſteà in Judæam, Ægyptum aliaq; loca delatum fuerit.

Sed revertimur ad Myrrham noſtram, quæ, uti jam dictum, etiam patriam agnoſcit felix illud ſolum. *Theophraſtus Ereſius* l. 9. c. 4. Hiſt. plant. natalem Myrrhæ locum accuratè oſtendens, gigni eam ſcribit regione Arabum mediâ circa *Sabam* & *Adramytta* & *Citibana* & *Mamali*: & exire thuris, Myrrhæque arbores alias ſuper montem, alias in pede montis culturis propriis: quamobrem alias coli, alias vitam agere

incultas. Sed de his ſimilibusq; plura apud Geographos, qui conſulantur.

In depingendâ verò formâ ac ſpecie Arboris Myrrhiferæ non conveniunt Botanographi. *Plinius* lib. 12. cap. 15. Myrrhæ arboris faciem tali penicillô delineat: *Myrrham in iisdem ſylvis, ubi eſt thus, permiſtam arborem naſci tradidêre aliqui; plures ſeparatim. Quippè multis in locis Arabiæ gignitur. Convehitur & ex ſylvis laudata, petuntq; eam etiam à Troglodytis Sabæi tranſitu maris: Sativa quoque provenit multum ſylveſtri prælata; gaudet raſtris & ablaqueationibus: melior radice refrigerata. Arbori altitudo ad quinque cubitos, nec ſine ſpinâ, caudice durô & intortô, craſſiore quàm thuris, & à radice etiam, quàm aliquâ ſui parte: corticem lævem, ſimilemq; unedoni, ſcabrum alii ſpinoſumq; dixêre: folium olivæ verum criſpius atque aculeatum: Juba Oluſatri. Aliqui ſimilia junipero, ſcabriorem tantùm, ſpinisq; horridam, folio rotundiore, ſed ſapore juniperi, &c.* Hæc *Plinius*.

Theophraſtus l.c. Myrrhæ arborem, ſcribit, Thure altitudine minorem, fruticoſioremque narrant, caudice durô contortôque juxta terram, craſſiorique ſurâ hominis, cortice lævi adrachnæ ſimili. Alii verò, qui ſe vidiſſe affirmant, de magnitudine ferè conſentiunt. Neutram earum arborum magnam referunt, & minorem Myrrhæ humilioremque: ſed thuris folium laurinum læveque: Myrrhæ aculeatum non læve ulmeo ſimile: criſpum tamen, extremô ſpinâ horridulum iligneimodô. Et poſt pauca interjecta; alii, pergit, Myrrhæ arborem Terebintho ſimilem reddidére, ſed ſcabriorem ſpinoſioremque: folium paulò rotundius, guſtatâ proximo Terebintho, &c.

Ex *Dioſcoride* arborem hanc cum Ægyptiacâ ſpinâ quoad aliquam convenientiam atque ſimilitudinem fovere, patet, quæ ſpina Ægyptia aliàs Acacia indigitatur in Ægypto naſcens, ſpina inſtar arboris, uti loquitur, fruticoſa, nec ſe in rectum extollens.

Suc-

Succum hunc concretum ac reſinoſum colligendi modum quod concernit, ſciendum, ex arbore prædictâ Myrrham vel ſpontè ſudare, vel arte elici: quæ ſpontè exſudat στακτὴ, ſtacte, vocari ſolet & optima cenſetur: quæ verò per inciſionem elicitur, in ſubſtratas tegetes deſtillat, pars verò circa caudicem concreſcit.

Inciſio verò juxta *Theophraſtum* ſub cane inſtituitur, diebusque fervidiſſimis, quô tempore ob Solis æſtum ſuccus commodiùs elici poteſt. Inciſio hæc binis vicibus peragitur, referente *Pliniô*, eodem tempore, & quidem à radice usque ad ramos. Fluit, inquit *Diodorus Siculus* rerum antiquar. lib. 5. c. 10. p. m. 149. Myrrha effoſſa à radicibus terra: in ſolo ubere bis in anno fructum reddit, vere atque æſtate: ſed rubrum vere propter rorem, æſtate album.

CAPUT V.

Differentias, Delectum & Depravationem manifeſtat.

DIfferentias Myrrhæ propter Herbariorum diſcrepantiam exactè tradere haut licet: prememus tamen veſtigia Dioſcoridis, qui diverſarum ſpecierum mentionem facit *loco allegato*, & primitus quidem in ſcenam ab ipſo producitur πεδιάσιμος, *campeſtris*, ſivè campeſtri ſolô orta: pinguis hæc eſt, & per expreſſionem στακτὴν præbet, ſivè puram & electam Myrrham, ſivè ex arbore ſtillet, ſivè per inciſionem proliciatur. Stacte hæc non eſt illa Veterum, quippè quæ longè ab hâc differt: eſt enim, authore *Dioſcoride*, l. 1. cap. 62. pinguedo Myrrhæ recentis cum exiguâ aquâ tuſæ & organo expreſſæ: ea perquam odorata eſt & precioſa, & unguentum pro ſe facit, quod Stacte nominatur. Maximè probatur, quæ nullam olei miſtionem admiſit, cujus mini-

ma portio compos eſt virium plurimarum. Vim calfactoriam Myrrhæ & calidis unguentis reſpondentem habet. Stacte hæc erat Veteribus inſtar baſeos pro præparandis quibuslibet ferè unguentis pretioſis, undè & in genere *μῦρα* dicta fuerunt.

Stacte hæc *Familiæ Mauritanicæ* addictis, uti *Serapioni* & aliis, *ſtorax liquida* officinis nota audit: dubium tamen emergit an ſtorax noſtra Veterum ſtacten referat? laudatus *Serapio* liquidam ſtyracem ex Myrrhâ primùm aquâ conſpersâ ac deindè expreſsâ fieri tradit ad nutum nempè *Dioſcoridis*, confirmaturque in ſtabiliendâ ſuâ ſententiâ indè, quòd liquida ſtyrax & quidem legitima perquam odorata ſit, guſtuique non obſcurè amara. Verùm vix credibile eſt, ſtacten Veterum ſtoracem eſſe liquidam, hæc enim non amara eſt nec adeò odorifera, uti quidem ſtacte: quicquid etiam *Matthiolus* Comm. in lib. 1. Dioſc. c. 62. p. m. 74. de amaritudine quâdam diſſerat.

Valerius Cordus itidem diſſentit, probatque potiſſimùm ex pretio ac diverſitate arborum ſtyracem & Myrrham fundentium. Ex plurimâ namque Myrrhâ etiam optimâ parùm exprimitur ſtactes: ſtorax verò liquida modò eodem, modò etiam viliori pretiô venditur, ut hâc ratione pateat, eandem veræ ſtactes nomen ſuſtinere non poſſe. Serapionem atque Matthiolum refellit *Bodæus* in Not. in Theophr. qui videatur.

Alteram differentiam conſtituit *γαβίρεα*, pinguiſſima hæc eſt, læto pinguique ſolo proveniens: hæc copioſam exſudat ſtacten.

Tertia audit Τρωγλοδυτικὴ, ſic dicta à loco natali, in quo naſcitur, ſplendens, mordens ac ſubviridis. Troglodytæ populi ſunt Æthiopiæ, nullarum opum domini, ſtridentes magis quàm loquentes; ſpecus ſubeunt & ſerpentibus veſcuntur. Vid. *Strabo*. Harum regio intrà dextram maris ripam & Ægyptum interjacet.

Notandum hîc vocabulum ὑπόχλωρος, quod *Dioſcorides* habet, & ſubviride aliàs explicatur, etiam palleſcentem colorem

rem inferre: Myrrha etenim viridis, ſi quæ datur, ad nos non deſertur, undè per τὸ ὑπόχλωρον intelligitur color pallidus ſivè ſubflavus, quem colorem etiam noſtrati Myrrhæ communiter adſcribimus. Vid. *Cæſalpinus*.

Myrrham hanc Troglodyticam, qui officinarum Benzoin eſſe autumant, à vero aberrant: obſtat enim ſapor amarus, qui in Benzoin haud reperitur: hinc vix audiendus *Langius*, qui lib. 1. Epiſt. Med. exiſtimat, Belzoin eſſe præſtantiorem Myrrham electam ex Troglodytide: verba ita ſe habent: Quodſi officinarum Benzoin Myrrham dulcem appellare voles, nil moror. Solet enim natura ſæpè in rebus ejusdem ſpeciei ad voluptatem contrariis ſaporum qualitatibus ludere. Nam ſi poma & mala Punica atque Arantia tàm dulcia quàm acetoſa: amygdala item tàm dulcia quàm amara procreat, quid, obſecro, obſtare poterit, quin etiam Myrrham tàm dulcem quàm amaram procreet? ſed optimè refutatur à Bauhino in opere Hiſtor. plantar. univerſ.

Quarta Myrrhæ ſpecies vocatur λεπτὴ, tenuis, quæ à Troglodyticâ ſecunda, Bdellii modo mollis, verùm odore graviuſcula, apricis naſcens: Anſam hæc deſcriptio dedit *Braſavolo*, quòd putaverit, Myrrham officinis vulgare eſſe Bdellium: refellitur verò à *Matthiolo* ſequentibus. Ad hæc Braſavolo Ferrarienſi animus inclinare videtur, ut exiſtimet, Myrrham vulgarem Bdellium eſſe: cui haudquaquam aſſentiendum putaverim: ſiquidem Myrrha hæc pellucens adeò non eſt, nec taurino glutino ſimilis, ut Bdellium eſſe tradit Dioſcorides: Et licet quædam noſtratis Myrrhæ fruſta quandoque translucida reperiantur, ſunt tamen potiùs hæc (ut dictum eſt) gummi adulteria, quàm Myrrha vel Bdellium, nempè guſtu maleficium detegitur: præthereà Bdellium incenſum (Dioſcoridis teſtimoniô) odorem unguibus odoratis ſimilem ſpirat, quod in noſtrate Myrrhâ nunquam factô periculô, ſum conſecutus. Huic etiam alia accedit ratio, quæ magis ac magis Braſavoli animum immutare poterit: quòd ſcilicet Bdellium diu di-

 gitis

gitis ductum tractatumque, facilè lenteſcat, & confractum pingue ſpectetur. Myrrha verò, quæ officinis venditur, digitorum attritu conteritur, & ſi frangatur, perquàm arida ſeſe offert.

Quinta ſpecies nominatur à Dioſcoride καυκαλὶς, exoleta, nigra atq; retorrida, quòd exuſta quaſi ſit.

Sexta eſt ἐργασίμνι, hæc omnium eſt viliſſima, ſqualore obſita, & adſpectu gummi refert, acris & minimè pinguis: adulteratam hanc atq; corruptam appellare licebit.

Septima ac ultima Αμίννεα eſt, hæc etiam rejicitur ac improbatur: accepit denominationem à Μιναῖοις vel Μινναῖοις populis regionis Arabiæ mari rubro adjacentibus, ubi copiosè colligitur. Quidam hîc redundare exiſtimant primam literam, & legendum volunt Μιναίαν, quæ Minæa Myrrha minimè malè audit apud *Galenum*, ſed ab eo lib. 1. de Antidot. cap. 14. inter primarias ſpecies reponitur, ita ut Troglodyticæ quoad vires ac bonitatem vix cedere videatur.

Et hæ ſunt Species à *Dioſcoride* recenſitæ: *Plinius* plures profert, quæ tamen vix aliquam contemplationem merentur: Qui Indicam adducunt, falſi ſunt, cùm non ſit peculiaris Myrrhæ ſpecies, ſed ſimilis quodammodò Myrrhæ; idem judicium ferendum de Bœoticâ.

In tantâ verò Specierum diverſitate ſedulus omninò obſervandus erit delectus, ne adulterium paſſam pro legitimâ ac bonâ in uſum pharmaceuticum trahamus. Sunt ergò notæ veræ ac electæ Myrrhæ ſequentes: 1. Friabilis quæ eſt 2. lævis. 3. Undiquaque concolor. 4. Quæ confracta intrinſecùs lineas candidas intercurrentes habet, unguium ſpeciem præ ſe ferentes. 5. Amara. 6. Odorata. 7. Acris. Ponderoſa & picei coloris quæ eſt, meritò rejicitur.

Nec hîc cum Cl. *Hoffmanno* in Clave pharmac. Schröder. l. 4. ſ. 39. p. 589. reticendam putamus peculiarem *Galeni* obſervationem, quæ extat lib. 1. de Antidot. c. 11. ubi meminit,

Myr-

Myrrham tranſmutari in Opocarpaſum vel Opocalpaſum, ſuſcipiendo non ſolùm ejus figuram, ſed venenatam etiam qualitatem. Si igitur in Myrrhâ animadverterimus multas eſſe glebas diverſas quoad odorem atque ſaporem differentes à verâ, non absque ratione judicabimus eam mutatam in Opocarpaſum: ita etiam obſervatum, Galbanum mutari in Sagapenum, & Caſſiam in Cinamomum.

Eſt autem Opocarpaſum ſuccus Carpaſi, qui epotus ſoporem, citamque ſtrangulationem inducit. Vid. *Dioſcorides* lib. 6. cap. 13. Quodnam verò genus plantarum ſit Carpaſus, fatetur ſe ignorare *Matthiolus* Comm. in hunc locum. Si quis verò, ſcribit, fortaſſis adſereret Opocalpaſum, de quo ſcribit *Galenus*, dum probatiſſimæ Myrrhæ notas expendit l. 1. de Antidot. & Opocarpaſum hoc loco à *Dioſcoride* deſcriptum unum & idem eſſe medicamentum, is, meô quidem judiciô, rem, ut ajunt, acu tetigiſſet, quòd Opocalpaſum *Galeno* mortiferum omninò ſit atq; lethale.

Denique inſtar aliorum Exoticorum etiam Myrrha depravari ſolet, adeò ut vix incorruptam puramque in tabernis aromatariis videre liceat. Adulteratur juxta *Dioſcoridem*, macerato gummi in aquâ, in quâ Myrrha maduerit: adulterata gummi Arabico vel alio flammam concipere non poteſt, ſed crepitat magis, color magis eſt flaveſcens quàm rubeus, quamvis tunc in odore & ſapore mutatio quædam notabilis vix animadvertatur. Optima quapropter æſtimatur reſinoſa & ex parte rubra, ſivè fuſcè rubra, odoris penetrantis, ſaporisque amaricantis.

CAPUT

Caput VI.

Temperamentum ac Qualitates inveſtigat.

Qualitates ac indè reſultantem craſin & Temperamentum Vegetabilium agendi eſſe principium, notum eſt, utut has impugnet *Theophraſtus Paracelſus* & cum eo *Helmontius*, ridentes ambo qualitates elementares & relollaceas eas ſalutantes, hoc eſt, tales, quæ non procedant ex dotibus rerum ſeminalibus, ſed rebus ſaltim conſtitutis ceu modi naturales ſuperveniant, & nucleum κράσεως non attingant: hinc factum, ut qualitates hæ poſtmodùm apud plures paſſæ fuerint vilipendium.

Nos cum Excell. *D. Wedelio,* aliisque potiùs ſtatuimus, doctrinam de hisce qualitatibus, & conſequente temperie non eſſe floccifaciendam: cùm enim partes corporis humani calido innato inſtructæ ſint ſubjectum Medicinæ, impoſſibile eſt, ut debitô modô iisdem ſuccurrere queamus citrà qualitatum harum cognitionem. Optimum itaque fuerit ad ſolidam eruditionem hæc retinere & rectè explicare. Vid. Tr. de Medic. facult. l. 1. *ſ. 1.* c. 1. p. 3. 4.

Ut omnes aliæ Medicinæ, inquit Illuſtris *Rolfincius* Tr. de Vegetab. l. 2. *ſ.* 6. c. 1. p. 181. ita & Vegetabilia ſunt calida, frigida, ſicca, humida, authore *Ibn Sina* l. 2. Canon. tr. 1. c. 1. per comparationem ad corpora noſtra. Calorem eadem habere nullum dubium, licet ad tactum non adpareat. Nunquam actu calent, niſi vi caloris Solis aut ignis, & eo ipſo differunt ab Animalibus, quæ vitali calore prædita, actu ipsô calida ſunt.

In omni plantarum genere, authore *Philoſopho* l. 1. de plant. cap. 2. calor eſt & humor naturalis, qui, ubi abſumptus

fuerit,

fuerit, valetudinem incurrunt plantæ ac ſeneſcunt, intereuntq; & marceſcunt. Hanc alii corruptionem dicunt, alii non.

Temperamentum itaq; Myrrhæ quod concernit, habetur illud ab omnibus calidum & ſiccum. *Galenus* lib. 8. Simpl Medic. ſequentibus craſin expreſſit: Myrrha ſecundi ordinis eſt tum excalefacientium tum deſiccantium: idem *Avicenna* l. 2. Canon. tr. 2. cap. 475. p. m. 270. ſtatuit.

Caliditatem manifeſtè arguit ipſa ſubſtantia, quæ maximam partem eſt reſinoſa: reſinoſa verò omnia, omnium ſuffragio, cenſentur calida. Idem evincunt 1. Color, qui etiam plantis contingit: quamvis verò à colore temperamenti & facultatum dignotio debiliter procedat & probabiliter, & ipſe *Pergamenus* Senex lib. 1. de Simpl. Med. facult. cap. 2. ex eo petitam conjecturam minus certam æſtimet; nihilominus tamen flavedo in rubedinem vergens caliditatem videtur defendere. Colores, inquit, prælaudatus *Wedelius* l. c. cap. 8. quà tales, præcipuè ſi cum modo ſubſtantiæ conjunctim conſiderentur, nihilominus ex parte teſtantur de temperie, conſignificant, adeòque, licet primi incurrant in ſenſus, ſtant tamen poſt principia, & remotè ſaltem cognitionem hanc facilitant vel adjuvant: ſic præcipuè flavus color de calore teſtatur &c.

2. Odor gravis: hic aliquantò manifeſtius documentum caliditatis præbet: poſitivè etenim ex odore multa de Simplicium naturâ ac indole elici queunt, utut privativè nil certi innuant, cum in obſcuro latere queant Odores. Quæcunq; ergò odore pollent, non ſaltim ſuperficietenus, ſed per univerſam compagem ſparſo & commixto, illa, nemine diſſentiente, calida judicantur. Talis odor in Myrrhâ deprehenditur; ergò concluſio facilis.

3. Omnium veriſſimè de caliditate teſtimonium fert Sapor, intrinſecum illud principium dignoſcendarum potentiarum ſimplicium: ab hoc magis firmum, certum ac ſolidum petitur argumentum craſeos, viriumq; plantarum. Jam verò

acria, amara & ſalſa calida æſtimantur: hinc cum Myrrha amaritudinem non levem cum acrimoniâ conjunctam in ſinu ſuo foveat, neceſſariò inter Simplicia calefacientia locum merebitur.

4. Inflammabilitas denique, quâ Myrrha ob reſinoſas particulas prædita eſt, idem evincit. Hanc *Galenus* inter certa ac indubitata caliditatis ſigna ponit lib. 4. de Uſu Part. c. 9. Ubi pinguedinis calorem ſic demonſtrare nititur: *Pinguedo certè quod res calida ſit, dignoſcitur ſenſu ipſo, utentibus eâ nobis vice olei: indicat autem id non minimum, quòd facilè in flammam transmutetur, tanquam ad flammæ naturam proximè accedat: nihil enim frigidum promtè comburitur.*

Porrò in Qualitatibus cum attendi ſoleant Gradus, illorumque manſiones ſivè gradus graduum, ita & Myrrhæ eosdem adſignarunt Authores, omnesque calidam ac ſiccam proclamarunt in ſecundo gradu, præter *Serapionem*, qui tertii gradus mentionem facit: Conciliatio tamen facilis: ſi dicamus, Myrrham calidam & ſiccam eſſe in fine ſecundi gradus, qui reſpondet principio gradus tertii.

Gradus hoſcè cum ſuis Manſionibus non pauci rident: reverâ tamen in activis qualitatibus illud ſuccedere, imò & neceſſarium eſſe, rectè monet *Wedelius* l. c. pag. 16. *Si enim verum eſt*, ſcribit, *uti eſt veriſſimum, magnam dari latitudinem horum, neq; ſtrictis cancellis omnia poſſe includi, cur non liceat inveſtigare hæc omnia penitius, ita tamen, ut latitudinem ipſam magis exprimamus quidem, non tamen confundamus, hinc ingenia, non aliter, ac in Aſtrologiâ gradus ſunt ac minuta.*

CAPUT VII.
Facultates generales tradit.

PRæter Qualitates primas & alias, ſecundas dictas, in ſimplicium Vegetabilium examine eſſe attendendas, ex Botanographorum monumentis manifeſtum evadit. Primas Myrrhæ jam luſtravimus; offerunt ſeſe ſecundæ:

Vis

Vis nempè ac facultas aperiendi, ſubadſtringendi, attenuandi, maturandi, detergendi, diſcutiendi, putredini reſiſtendi & alexipharmaca, quibus omnibus tanquam polychreſtum, ſalutariter quamplurimis corporis humani infirmitatibus ſuccurrit.

1. Aperientium virtus principaliter conſiſtit in partium tenuitate: gaudent namque particulis incidentibus, acutis, penetrantibus ductusque laxantibus, quibus motum humoribus fixis procurant, & vias, per quas ipſis tranſeundum, expediunt. Secundariò verò Aperientia modicâ craſſitie pellere debent, nè virtus eorum tàm facilè exſpiret: vel diſſipent potius, quod faciunt Rarefacientia, quæ in ſuperficie hærentibus & poris magis ſunt dicata, ubi poros laxant, humoresque fundunt; ſed aditum ſibi & permanentiam fœnerantur, materiæ enim magis in profundo hærenti debentur. Hinc amara maximi æſtimantur inter Aperientia, quia ob particulas terreſtres ſimul roborant. *Wedelius* lib. 1. Sect. 2. cap. 3. pag. 43.

Cum itaque & Myrrha partium tenuitate dotata ſit, & beneficio hujus in ciendis menſibus, retentisque lochiis expurgandis felici ſucceſſu uſurpetur, prætereà etiam amaro ſapore prædita ſit, neceſſariò facultas aperiendi ipſi adſcribitur.

2. Adſtringentia inter Indurantia atque Incraſſantia medium locum occupant, ac in genere craſſioribus partibus conſtant, & acceſſione vel permiſtione ac prædominio harum humores fluxiles & feroces figunt, eosque quaſi in motu impediunt, ſeu quicquid laxum eſt, adſtringunt. Hinc locum merentur in confortandis viſceribus ſeu laxitate viſcerum, quæ oritur à ſubſtantiæ tenuitate. Talis adſtrictoria virtus an Myrrhæ competat? controvertitur inter rei herbariæ Scriptores. *Dioſcorides* ſtat à partibus affirmantium, undè in alvinis profluviis ac Dyſenteriâ ipsâ uſum Myrrhæ commendat. *Galenus* titubanter, dubioq; procedit crure, & jam adfirmare, mox verò negare videtur. Alii negativam obſtinatè defen-

dunt, inter quos non poſtremus Mindererus in Aloedar. Marocoſt. p. 56.

Noſtram ut aperiamus mentem, dicimus, ſubadſtringendi potentiam Myrrhæ minimè eſſe denegandam, modò diſtinxerimus ritè, ac heterogeneitatem partium intimius ponderaverimus, quam in multis Simplicibus, præſertim Vegetabilibus deprehendimus. Scilicet, præter particulas tenues, etiam craſſas ac terreſtres quasdam obtinet, ob quas adſtringere putatur: non ſecus ac Rhabarbarum aperiendi ac evacuandi virtute pollet ob præſentiam tenuium, volatilium ac ſalino-ſulphurearum partium: adſtrictoriâ verò vi gaudeat ob craſſarum terreſtriumque admiſtionem. Conſentit in facultatem hanc adſtrictoriam illuſtris *Rolfincius*, & O. ac M. Med. Spec. Comment. lib. XI. Sect. I. c. V. p. 877. Myrrham cum leniſſimâ adſtrictione exſiccare ſcribit.

3. Detergentia in genere dicuntur, quæ lentos ac glutinoſos humores corpori adhæreſcentes aut impactos contactu ſuo rapiunt, & tranſeundo ſecum abducunt. Efficaciora hîc æſtimantur calida & ſicca cum aliquâ partium craſſitie, cujus ope aliquandiu morantur, & conſequenter vellicando ac abradendo lentos ſuccos, donec cedant, poſteà facilius eosdem ſecum deducunt & expurgant. Huic ſcopo & Myrrha favet: undè *Pergamenus* lib. 8. Simpl. apertè ſcribit: *Adeſt Myrrha & abſtergendi potentia: verum adeò moderatam obtinet abſterſionem, ut nonnulli eam arteriacis quæ vocant medicamentis commiſceant, tanquam ſufficienter excalfaciens & deſiccans medicamen: ſcilicet abſterſionem proficiſcentem ab amaritudine nihil verentes.*

4. Maturandi ac Digerendi potentia in plurimis affectibus ſeſe præbet conſpicuam, inprimis in Tumoribus per humorum adfluxum obortis v. gr. Tonſillarum, glandularum in inguine, ponè aures &c.

5. Virtus denique Alexipharmaca putredinique reſiſtens omne fert punctum: propter hanc corpora tum mortua

cum

tum viva à corruptione præſervat, de quâ inferius pluribus agetur: propter illam verò Antipeſtiferis accenſetur. Alexipharmaca etenim vel putredini reſiſtunt & ſulphur ſanguinis ſeu partes ejusdem oleoſas ſartas tectas ſervant, nè vappeſcat; idque tum intendendo & vegetando, & quidem magis volatilia, uti ſunt amara & aromatica oleoſa, balſamica: v.g. Angelica, Myrrha, &c. tum concentrando ac penetrando unà. 2. Vel ichoreſcentiam, reſolutionem ac rarefactionem nimiam impediunt, adeòque vinculum quaſi & individuam copulam & conjunctionem ſeri ac ſanguinis reſpiciunt: ſuntq; vel adſtringentia auſteriuſcula vel mucilaginoſa, vel terrea abſorbentia & fermentum reſolutivum præcipitantia, vel acida ſulphur ſanguinis obtundentia: vel opiata, quæ cum aliis maritata inter Bezoardica atque Alexipharmaca bono titulo numerari merentur. 3. Vel ſerum, ejusque & motum promovent, & coagulationem impediunt &c. Vide de his prolixius diſſerentem ſæpius jam laudatum D. *Wedelium* de Med. Facult. l. 2. S. 2. c. 1. p. 164.

SECTIO II.

Præparata ex Myrrhâ recenſet.

CAPUT I.

Myrrham depurare docet.

PErluſtratis hactenus divini noſtri medicamenti, Myrrhæ nempè polychreſtæ, facultatibus, antequam ad verum ipſius uſum, quem in quàm plurimis corporis humani paſſionibus depellendis inſigniter exercet, vel etiam Medicamentis aliis ſub variâ formâ componendis & exhibendis admiſcetur, quorum aut potiſſima baſis eſt, aut baſeos actionem promovet, progrediamur, ea diſpiciamus, quæ ars chymica, myſtica illa Philoſophorum benè medendi ſcientia

labore ſuo induſtrio, operâque antelucanâ ſuppeditat: hujus namque ope atque induſtriâ, tanquam Divini Omnipotentis Numinis beneficii, ſolidæ Philoſophiæ fontis, ſapientiæque clavis arcana in miſtis latentia eruuntur, deteguntur, ac manifeſtantur, ut medicamenta indè jucundiora, tutiora atque efficaciora concinnari queant, non ab idiotis ac medicaſtris, ſed à Medicis divinæ arti ſeſe mancipantibus: hâc quippè arte Medicina ceu parte non minimâ & ad cognoſcendum & ad agendum benè nullo modo carere poteſt, teſte *Thomâ Reineſio*. Occurrit verò inter Præparata primò

DEPURATIO: hanc *Quercetanus* Pharmacop. Dogmat. reſtit. lib. 1. cap. 14. p. 116. pauciſſimis proponit: Myrrham ſcilicet in vino ad ignem Balnei Mariæ diſſolutam adhuc calentem per linteum transcolendam eſſe. *Zwelferus* Animad. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 415. in præparationem hanc ita animadvertit. Myrrham tandem quod attinet, ejus vera & genuina non eſt quæ fit cum vino ſolutio, cum totaliter in eo non ſolvatur, ſed potius in Spiritu vini. Quòd verò quandoque in vino diluatur, fit ob id, quia poſtquam cum vino ad ſpiſſitudinem cocta eſt, liquida aliquatenus maneat, atque hâc ratione cum reliquis ſpeciebus intimius permiſceri queat, hoc autem ſi cum Spiritu vini ſolveretur, ob nimiam ejus copiam, quæ pro ſolutione Myrrhæ verâ neceſſaria eſt, fieri nequit: ideò præſtat, hanc Myrrhæ præparationem intermittere, nec prius inſtituere, quàm exigatur. Hactenus *Zwelferus*. Aliàs etiam Myrrhæ depuratio perficitur, ſi huic ſubtiliſſimè tritæ affundatur expreſſus quidam ſuccus, decoctum vel infuſum pro variâ intentione varium, ad duorum digitorum eminentiam, digeraturque poſteà in Mariæ Balneo ad lenem ignis calorem, ut molleſcat, deindè calens adhuc per linteum transcoletur ac lentè inſpiſſetur.

CAPUT

CAPUT II.

Extracti conficiendi rationem proponit.

EXtracti nomine in Chimia venit id, quod ex craſſo & ſimplici aliquo corpore ſivè ex iisdem plurimis mixtis, beneficio alicujus menſtrui vel liquoris extrahentis prolectum, in quo præcipua virtus ac eſſentia rei ſivè rerum extractarum reſideat, mortuo quaſi vel inefficaci corpore craſſo in reſiduo remanente. *Zwelferus* Pharmacop. Reg. Cl. 7. p. m. 73. Excogitata atque inventa ſunt, ut propter ſubtilitatem, & ſeparationem puri ab impuro benignius & ſinè moleſtiâ vires ac operationes ſuas exſerant, penitius penetrent, in liquoribus ſolubilia ſint, & ob id minus nauſeabunda ac liquoribus ſoluta, non uti quidem pulveres atque res craſſæ fundum petant, tædiumque concilient aſſumenti. *Id. ibid.*

Præparatur verò Extractum Myrrhæ vel ſolo ſpiritu Vini rectificatiſſimo, vel cum ſpiritu Ammoniaci benè unito: inſpiſſatum redigitur in Extractum beneficio MB.

Hic diſquiſitione dignum æſtimat prælaudatus D. *Zvvelferus* Append. in Animad. p. m. 17. Utrum Extractum rerum odoratarum balſamicarum (qualis etiam Myrrha eſt) ſine virium jacturâ, ita ut nihil de eſſentiâ ac virtute rei extrahendæ perditum eat, parare liceat; cum rerum balſamicarum eſſentiæ in tenuibus & ſubtilioribus conſiſtant partibus, quæ leni etiam ignis calore pulſæ æthera petunt, relictâ terreâ mole, ſpiritu balſamico viduatâ. *Verum*, pergit, *quantumcunq; rem conſideratè etiam perluſtro, vix tamen modum, qui voto meo ex omnibus ſatisfaciat, invenio. Quâcunq; etiam arte opus aggrediamur, vix ac nè vix quidem cuncta, conſervabimus ſalva, ſi debitam Extracti conſiſtentiam ſpiſſam indipiſci propoſitum eſt: ſiquidem menſtrua ſolventia vel extrahentia nullâ aliâ viâ, niſi deſtillando & abſtractione à re extractâ ſeparari queunt, quâ tamen ſimul & unà partes ſubtiliores ejusdem rei extractæ evehuntur & abeunt.* Proponit itaque binos modos non

non ineleganter, quibus putat deſiderio votoque cupidorum ſatisfactum: primus eſt, ut ex re extrahendâ reſinoſa ac odoriferâ balſamicâ Oleum, ſi ejus quippiam aliàs rei inſit, deſtillando proliciatur: alter verò Eſſentiam liquidam producit.

Caput III.

Eſſentiam producit.

HÆc juxta præſcriptionem Zvvelferianam ſequenti modo ex partibus Myrrhæ reſinoſis atque balſamicis prolicitur, ſumpto ab Authore exemplo ligni Aloës.

℞. Ligni Aloës (Myrrhæ) ℥iij.

Cui minutim conciſo ſuper adfunde

Spirit. Vini rectif. ℥vj. vel ℥viij.

vel ſi mavis, Spir. Roſar. aut Ceraſor. vel Lilior. Convall. ſubſtituas, & in Alembicum juncturis undique & diligenter, luto clauſis, igne arenæ totus proliciatur ſpiritus, odore & ſapore præſtans, ad ſiccitatem ligni: quo interim ſpiritu ſcilicet fragrante ſtudiosè aſſervato, extrahatur repetitis affuſionibus Spir. Vin. recentis relictum à deſtillatione lignum ad totalem reſinoſæ ſubſtantiæ prolectionem; hinc in MB. extractionum omnium Spiritus deſtillando denuò provocetur, quousque reſina ſivè Extractum reſinoſum ſpiſſum in fundo alembici relictum Spiritu fragrante ſuperius aſſervato præviâ digeſtione ſolutum & filtratum uſui reponatur, tanquam Eſſentia legitimè confecta & præſtans.

Cautelam verò adjungit, quæ in ejusmodi Eſſentiis atque Extractis reſinoſis obſervanda, nè ſcilic. aqueis vehiculis commiſceantur, quandò ægrotantibus propinare animus eſt, ſed Spiritibus utcunque ardentibus, aut Aquis ſpirituoſis convenientibus, vel etiam Syrupo cuidam ſpiſſiori ſociatæ exhibeantur: nam ſi hoc non fiat, & talis Eſſentia aqueis vehiculis puris commiſceatur, tota ejus reſina ab aqueâ humiditate præcipitata

cipitata uſui medico, cum in exhibitione, tum operatione, planè inepta reddatur. &c.

Angelus Sala Eſſent. Vegetab. Sect. 6. cap. 6. p. m. 40. 41. ſequentibus proceſſum Solutionis ac Extractionis reſinoſæ ac balſamicæ ſubſtantiæ Myrrhæ adornat: Gummi Myrrhæ in cucurbitâ ſ.q. Succi herbarum, decocti vel infuſi Simplicium ſcopo convenientium ad eminentiam duorum digitorum adfunditur, & in MB. ſufficienter eliquati fit expreſſio, ejusq; tandem levi calore inſpiſſatio. Conſultum verò eſt tum demùm, quandò uſus poſtulat, hoc modo præparare, nè antè illum ſitu corrumpantur, aut plus æquo indureſcant. Sequenti modo balſamica ſubſtantia extrahitur:

Myrrhæ craſſiuſculè contritæ ℔j. Spir. Vini ex vino Malvatico vel Hiſpanico deſtillati & rectificati ℔iiij. affunduntur: materia omnis in Cucurbita alembico cæco munitâ Balnei Mariæ moderato calore, ſubindè leniter agitando tantisper contineatur, donec liquor probè tingatur, ab hoc porrò in aliam Cucurbitam, quantum fieri poteſt limpidiſſimo transfuſo, Spiritus vini ad remanentiam octavæ partis abſtrahitur: reſidui in concham effuſi aquea pars ut Extractum therebinthinæ conſiſtentiam, ſapore & odore gummi præcellentem acquirat, evaporare permittitur, quod vaſis vitreis exceptum, loco frigido ſervatur.

Eſſentia ſive Extractum hoc balſamicæ virtutis utile eſt ad maſſas pilulares & Antidota, veneno aut humorum putrefactioni reſiſtentia, & cum laudano, morbo exigente, ad quem gummata laudantur, commodum miſcetur. Doſis à gr. 4. 6. ad 18. Feces quæ in Extractione remanent, nullius ſunt efficaciæ propemodum, à Medico tamen prudente ad externos affectus adplicari poſſunt.

Eſſentia cum Tincturâ Tartari parata non vulgarium cenſetur eſſe virium, hinc à Dn. D. *Langio* Tinctura ſalutis ſalutata.

Hîc minimè ſilentii peplo involvenda venit Quinta Eſſentia Myrrhæ, cujus conficiendi modum *Edoardus Bolnæſtus*,

Medicus Regis Angliæ proponit in Aurorâ Chimicâ Part. II. cap. 5, p. 80. 81. Scilicet,

Diſſolve quantitatem Myrrhæ in oleo albo, vel æthereo ſpiritu Terebinthinæ, digere ſolutionem in Balneo per ſpatium viginti dierum, deſtilla deindè calore verè leni, & adſcendet primùm Spiritus ſive Oleum æthereum Terebinthinæ, affunde id iterum, & digere rurſum per ſeptem dies: iterum deſtilla calore leni, & poſtquam Spiritus Terebinthinæ omnis evaporaverit, muta ſubitò Recipiens tuum, & continua deſtillationem tuam, donec nil ampliùs prodierit: accipe reſiduas feces, & calcina eas igne intensô, & è cineribus extrahe communi methodô Sal fixum, quod probè depuratum per repetitas ſæpiùs calcinationes, ſolutiones, filtrationes, & coagulationes junge rectificato ejus Spiritui: digere & ſerva id probè tanquam nobilem Balſamum, &c.

Et ſic juxta Authorem hunc ex omnibus ferè Vegetabilibus extrahi poterit Quinta Eſſentia, eaque magnarum virium, ſingulariſque efficaciæ: cùm in omnibus herbis, plantis, arboribus, aliisque omnibus, quæ ad regnum vegetabile pertinent, lateat ſubtiliſſima & purè ætherea fixaque ſubſtantia, fovens ac ſuſtentans vitam: alens & nutriens naturalem calorem, quæque radix eſt & fundamentum omnium illius facultatum: abundantibus ſiquidem ſubſtantiis his arbores florent, germinant & fructus ferunt: his decedentibus vel deficientibus ſicceſcunt, ſterileſcunt, flacceſcunt, tandemque emoriuntur. Id. P. I. c. 1. p. 33.

CAPUT

CAPUT IV.

Magiſterium, Oleum, Elæo-Saccharum & Sal volatile componendi modum tradit.

I. MAGISTERIUM.

HOc reſinam ſiccam *Zvvelferus* indigitat Animadverſ. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 129. Paratur verò, quandò poſt ſeparationem Spiritus vini extrahentis relictum Extractum liquidum in vitrum amplum effundimus, tunc enim vel innatantem vel in fundo hærentem invenimus reſinam, quæ exempta & aquâ frigidâ aliquoties lota in leni calore exſiccanda, ut pulveriſari queat.

II OLEUM.

Duplex in tabernis pharmaceuticis benè conſtitutis haberi ſolet, unum per deliquium factum; alterum per deſtillationem elicitum. Prioris præparationem tradit Matthiolus, vocarique ſolet Liquor Myrrhæ: decoquuntur nempè ova gallinarum, quousque dura fiant: deindè ſecantur ſecundùm longitudinem in duas partes æquales, & exemtis vitellis replentur pulvere Myrrhæ, conduntur que in humido loco, donec Myrrha liqueſcat in oleum. *Schröderus* Pharmacop. Med. Chim. lib. IV. el. 11. p. 201. ità procedit: imponit Myrrham pulveriſatam albumini ovi cocti adhuc calido, ac reponit in cellam ad liqueſcendum, vel mixtam cum eodem albumine reponit ſuprà tabulam vitream, ut liqueſcat, deſtilletque in vitrum ſuppoſitum. Præparationem egregiam Olei ſive liquoris hujus tradit etiam *Moſes Charas* in Pharmacop. Reg. Chimic. T. 1. P. 2. l. 2. c. 2. p. m. 388. illudque commendat in infectionibus omnibus cutaneis, ad delendas maculas & faciei

cicatrices, uti & ad curationem ſcabiei, herpetum, imò & ulcerum. Uſus ſolummodò eſt externus: ſeorſim utplurimum adhibetur, ſed & unguentis pomaceis remiſcere licet, ac injectionibus vulnerariis.

Deſtillati verò Olei Idem quatuor recenſet proceſſus: ſunt enim 1. qui Myrrham cum ſerraturâ abietinâ macerant, ac poſtmodum per veſicam Oleum eliciunt: quod tamen aliquâ ex parte eſt abietinum. Huc ergò ſpectat cenſura *Angeli Salæ* Hydrelæolog. Sect. II, Cap. 10. p.74. extrac: ſcilicet, licet ſapore & odore Myrrham Oleum hoc referat, majorem tamen ejus partem de ſegmentis (ligni pineſtris) non Myrrhæ ſubſtantià promanâſſe, atque dictas qualitates contingentes ſibi adſciviſſe, credibile eſſe; nec illud contemnendum, modò nullus veritatis amans pro ſincero Myrrhæ oleo obtrudere ſeu diſpenſare nitatur.

2. Nonnulli liquori Myrrhæ Spiritum vini affundunt, digerunt, ac per alembicum deſtillant.

3. Quidam digerunt Myrrham pulveriſatam cum aceto, & ſic deſtillationem inſtituunt.

4. Neque per ſe, neque cum ſilicibus, arenâ, bolô aut farinâ laterum Oleum profundit, ſed ſolum ſpiritum gravem & acidam aquam fœtentem. Videatur etiam *Weckerus* in Antidot. Spec. lib. 11. p. 660.

Prælaudatus *Charas* l. c. l. 2. cap. 46. p. m. 101. de Deſtillatione Myrrhæ & Oleo indè prolecto hæc habet:

Myrrha cum Gummi Reſinis ſit accenſenda, in quâ partes aqueæ oleagineas ſuperant, omninò diſtincto modo deſtillationi ſubjicienda: hæc ut ſuccedat, electæ & ſat ſubtiliter contritæ iſtius gummi Reſinæ libra immittenda grandi Retortæ vitreæ, affundendo aquæ vitæ optimæ ℔x, illicò ſimul commovendo, ac deindè imò per vices, interim dum fit 12. horarum maceratio, ut facilis ſit Myrrhæ in Aq. vitæ diſſolutio. Poſtmodum demerſa Retorta balneo arenæ, cui accommodandus erit

ritè

ritè loricatus ſemiglobus vitreus, inchoanda initio igne leni deſtillatio, eodem paulatim intenſiore reddito, præſertim ſub finem, quò facilius prodeat univerſa Myrrhæ pars oleaginea, ſeponendo ſpiritum in deſtillatione priùs eductum, ac loricando iterum ſemiglobum ad excipiendum, quicquid in poſterum proditum eſt. Cuncta deſtillata cùm fuerint, vaſa autem refrigerata, ac ſecretus humor ſuperfluus Aquæ vitæ ab ejusdem parte oleaginea, atque poſtrema hæc commiſta æquali pondere Vitrioli ad albedinem calcinati rectificanda erit immiſſa exiguæ Retortæ vitreæ ope balnei arenæ, igne moderatiſſimô, hinc extillabit oleum minus craſſum aut multò quàm antè purius ratione Vitrioli, quod ſibi adſumpſit partes craſſiores & terreſtriores. Porrò, cùm Vitriolum procul dubio huic oleo acrimoniam nonnullam impertire ſoleat, neque dum puritatem requiſitam adeptum ſit, commiſcendum erit æquali ponderi oſſium bubulorum aut vervecinorum contritorum à calcinatione & quadruplô aquæ fontis: quæ ſimul immiſſa Alembico vitreo ex multis partibus non conflato, quod accommodatum habeat exiguum recipiens roſtro appenſum, arenæ balneo, igne moderatiſſimo extrahetur oleum flavum elegans & pellucidum, polychreſtum, lumbricos videlicet enecandi vi pollebit, venena impugnabit, humorum putredini obſiſtet, viſcerum omnium oſtructiones reſerabit, ſed præſertim Uteri. Exhibetur à guttis ij. iij. ad vij. & viij. exceptis ſaccharo pulveriſato demùm liquore idoneô dilutis: commiſcetur etiam Pilulis, Opiatis, variisq; aliis remediis, &c.

III. ELÆO-SACCHARUM.

Parandi ratio facilis eſt, ſi nempè oleum deſtillatum ſaccharo inſtilletur pro more aliorum Elæo-ſaccharorum.

IV. SAL VOLATILE.

Pauciſſimum hoc acquiritur, quod admiſtione olei Vitrioli cum oleo deſtillato Myrrhæ leni motu pateſcit.

Caput V.

Trochiſcos, Paſtillos, & Acetum Myrrhatum exhibet.

I.

TRochiſci juxta *Rhaſen* ad *Almarſorem* l. 9. cap. 83. ita componuntur:

℞. Myrrhæ ℥iij. Lupinori ℥v. Fol. Rutæ, mentaſtri, pulegii cervini, Cumini, Rubiæ, Aſæ fœtidæ, Sagapen. Opopan. aa. ℥ij. Diſſolvantur gummi in aceto ſquillitico & cum ſucco Artemiſiæ fingantur Trochiſci.

II. Paſtilli olim, notante *Dioſcoride*, ex ipsâ Myrrhæ ſubſtantiâ ſine aliorum admiſtione concinnabantur, & quidem ex pingui Myrrhâ pingues & odorati; ex aridâ verò & ſiccâ, minus pingues, inodorati, virtutisque debilis. Cùm autem propter ſiccitatem commodè non poſſint formari Paſtilli, oleum admiſcebatur, quô verò obtundebatur illorum vis, ut invalidi fierent & nullius efficaciæ ad ea, ad quæ aliàs Myrrha ſalutaris exiſtit.

III. Acetum Myrrhatum deſcribitur à *Mynſichto* Armament. Med. Chim. Sect. 23. p. 307. ſequenti modo:

℞. Myrrhæ rubr. ℥j. Rad. gentian. ℥ß. Herb. Card. bened. Rutæ, abſinth. Scabioſ. Veron. Scordii aa. ℥ij. Croci or. Caſs. lign. Caſtor. aa. ʒj.

Macerentur in aceti vini Caryophyllati q. ſ. per octiduum, poſteà filtrentur, & Acetum clarum uſui reſervetur.

CAPUT

Caput VI.
Fuliginis mentionem facit.

D*Ioſcorides* hujus meminit lib. 1. c. 67. quæ conficienda ad modum fuliginis thuris, de quâ cap. 73. Proceſſus eſt talis: Fuliginem thuris, ſcribit, ſic facito: forcipiculâ lucernis accenſas ſingulatim thuris (& ſic Myrrhæ) glebas in novam fictilem ollam concavam imponito, & æreo vaſe in medio perforato, detersâ diligenter ſorde, obtegito: alteram admoveto ex alterâ ejus parte, aut utraque ſubjectis quatuor digitorum altitudine lapillis, quò faciliùs perſpici queat, ſi urantur: & quâ locus capax fuerit, glebulas alias ſupponito, & anteaquam prorſus prior gleba reſtinguatur, aliam imponito, donec ſufficientem fuliginem videaris coêgiſſe. Continuò tamen externæ æramenti partes ſpongiâ aquâ frigidâ madefactâ abſtergantur: ita enim temperatô æris fervore fuligo omnis inhærebit: alioquin per levitatem decidua thuris (Myrrhæ) cineribus admiſcetur. Derasâ itaque fuligine, cinis cremati thuris (Myrrhæ) ſeorſim ſubtrahendus eſt. Idem opus, quoad ſatisfactum tibi videbitur, obeundum, &c.

Sectio III.
Compoſitiones principales, quas Myrrhæ ſodalitium nobilitat, in ſcenam producit.

POſtquam ea, quæ arte Chimicâ ex polychreſtâ noſtrâ Myrrhâ proliciuntur, ſcrutati ſumus, ordinis ratio poſtulat, ut & principaliores quasdam Compoſitiones, quas dictum Vegetabile ingreditur, in medium proferamus:

ramus: ubi notandum, ultrà ſexaginta Compoſitiones in Pharmacopœâ Auguſtanâ deſcriptas reperiri, quæ Myrhæ additione illuſtrantur: præter has & apud Practicos eruditione, famâ & experientiâ celebratiſſimos tot proſtant, & in doctiſſimis ipſorum ſcriniis continentur, ut charta & tempus deficerent, ſi omnes ac ſingulas transſcribi atque adponi concederetur. Nihilominùs tamen potiores aliquot uſuique magis dicatas afferre haud piget, & quidem in gratiam Philiatrorum, & quibus curta librorum eſt ſupellex, tum ut in compendio quaſi de divinis plantæ hujus nobiliſſimæ viribus habeant judicium; tum etiam, ut quæ ex Authoribus collegi ac elegi (inter quos cum filiali reverentiâ nominandi quoque veniunt Avus meus maternus, Dn. *D. Samuel Scharlachius*, per aliquot triginta annos in Electorali hâc Viadrinâ Profeſſor Publicus: & deſideratiſſimus Parens, Dn. *D. Melchior Poliſius*, per ſat multos annos itidem Profeſſor Ordinarius ac ferè emeritus, uterque τῶν ἐν ἁγίοις) meis obſervationibus qualibus qualibus fidem majorem concilient, & teſtimonio quaſi aliorum hoc modo confirmentur. Sit itaq; Sectionis hujus

CAPUT I.

Theriacam Andromachi & Mithridatium Damocratis ſiſtens.

D*Aniel Beckerus*, Med. D. & Prof. olim in Academiâ Regiomontanâ celeberrimus Diſputatione tertiâ Theriacologiæ ſuæ non ſine causâ infelicem cenſendum exiſtimat illum Medicum, qui dum ad profligandos morbos quotidianis uſibus Theriacam deſtinat, quid tamen ea ſit, ex quibus conſtet, & quam ſingula ingredientia indolem obtineant, ignorat. Infeliciorem verò illum nominat, qui eandem componere, & tantum alexiterium extruere ſatagit, poſtpoſitâ ipſius materiei accuratâ exploratione ſedulâque

lâq́ue inveſtigatione. Cùm enim exotica plurima ſint, eaque haud raro adulterentur, ita ut etiam ii crebrò decipiantur, qui hâc in parte ſunt exercitatiſſimi, neceſſum ſanè erit, & oculis, & linguâ & nasô perluſtrando, guſtando, olfaciendo omnia rectè perſcrutari, ne dum ipſam theriacam intendimus, aliud & quidem vilius, quid indè emergat. Hinc quò major hoſtium eſt furor, & imminens ab iis vitæ periculum, eò accuratiore in procurandis armis opus erit ſolertiâ: inſidiantur quippè corpori noſtro aliàs fragili infinita eaque atrociſſima morborum genera, de mediis itaque cogitandum maturè, quibus iſtorum atrocitati ac vehementiæ obviam iri queat. Inter alia infinita ſatisque celebria non ultimam occupat ſedem Theriaca, antiquitatis laude, Magnatumq́ue perennante applauſu commendatiſſima Medicina. Vetus eſt pharmacum, verum eſt, propterea verò minimè proſcribendum eliminandumque: nam bellum Medicinæ inferunt, qui repudiatis Veterum inventis, nil niſi novum quid evomunt: contrà etiam reprehendendi, qui Recentiorum placita planè faſtidiunt: ſcilicet,

Stulta hæc invidia eſt, cui cuncta recentia ſordent;
Invida ſtultitia eſt, cui nova ſola placent.

In gravi ac periculoſo morbo certis medicamentis poſthabitis curioſæ experientiæ ergò ſalutem ægri prodere, imò perdere, improbum judicat *Pergamenus* noſter *Senex* l. 1. de Comp. Medic. ſecundum genera Cap. 16. quarè amicâ & ſerenâ fronte ampleсtenda, quæ veneranda Antiquitas prudenti ſanoq; conſilio invenit ac excogitavit, concinnavitque.

Meritò hinc culpandus *Plinius*, qui lib. 29. N. H. impudente calamō, præter rationem, & contrà dignitatem tàm illuſtris Medicinæ propter ingredientium numerum ac multitudinem bigam hanc medicamentorum perſtringit: Theriaca, ſcribens, vocatur excogitata compoſitio luxuriæ, fit ex rebus externis, cùm tot remedia dederit natura, quæ ſingula ſuffice-

ficerent. Mithridatium antidotum ex rebus LIV. componitur, interim, nullô pondere æquali, & quarundam rerum ſexageſima denarii unius imperata. Quo Deorum perfidiam illam monſtrante? hominum enim ſubtilitas tanta eſſe non potuit. Oſtentatio artis & portentoſa ſcientiæ venditatio manifeſta eſt: at ne ipſi quidem illam novêre. Hæc Plinius ab aliis dignè hanc ob rem refutatus. Quamvis enim nonnulla occurrant de præcipuis ingredientibus, quæ examen incurrere queant; magnorum tamen virorum ac in divinâ arte exercitatiſſimorum de hâc materiâ loculos excutere non placet, ſed ſuum cuique judicium relinquendum ducimus: interim intellectus humanus omnium rerum dominus eſt, nec alienæ libidini ſe mancipari patitur.

Cæterùm infantiam ſuam, primamque originem Theriaca debet *Andromacho Cretenſi*, *Neronis* Imperatoris Archiatro, uti vocatur à *Galeno* lib. 1. de Antidot. Theriacæ compoſitio verſibus ad *Neronem* perſcripta celebratur ab eodem lib. de Theriacâ & l. modò citatô, cujus initium hoc eſt:

Κλῦθι πολυθρονίυ βριαρὸν θενὸς Ανλιδότοιο
Καῖσαρ ἀδειμάνλυ δῶτος ἐλευθερίης:
Κλῦθι Νέρων, &c.

Mithridatii inventor & author *Mithridates* fuit, Ponti ac Bithyniæ Rex, qui vixit ante natum noſtrum Salvatorem annô circiter ſeptuageſimô.

Ab iſtis temporibus nobiliſſima hæc medicamentorum biga in hodiernum usque diem viget ac floret: Augeturque præſidii hujus medici dignitas ac eminentia conſtanti Magnatum favore. Ut enim olim *Mithridates* inventô ac præparatô ſuô Mithridatiô ſibi ſubditisque ſuis feliciter conſulebat, ita ex eodem quaſi prognata Theriaca ſequentes Imperatores ſibi ſuisque prodeſſe adnitebantur. *Marcus Antoninus* Imperator ſingulis diebus quaſi delicatô quodam cibô Theriacâ utebatur, undè etiam medicina hæc majorem penes ſubditos acquiſivit authoritatem fidemque.

The-

Theriaca verò rectius ac potiùs Thiriaca inſcriberetur, à græco θηρίον, quod feram ſivè belluam ſignificat, & ἄκος, medicamentum ſivè medela, ut hâc ratione medelam contrà feram derivatio nominis inferat.

Quidam, inter quos *Petrus Aponenſis* lib. Conciliat. diff. 177. & 179. Theriacam derivatam volunt à Thiro, ſerpentum genere, quem à viperâ diſtinguunt: ſed errare eos demonſtrat prælaudatus D. *Beckerus*. Cur verò à beſtiis venenatis Theriacæ nomen ſit inditum, cum non tantùm venenis animantium, ſed & Vegetabilium ac Mineralium medeatur, imò & alii tàm interni quàm externi affectus à variis cauſis producti eodem pharmaco debellentur, id cauſæ eſt, quòd à potiori fieri debeat denominatio: cum itaque venena beſtiarum majoris ſint momenti, ac in Græciæ locis frequentius venenata animalia occurrant, & ſecundum *Galenum* ad *Piſon*. cap. 5. nihil tàm difficile ſit, quàm ſerpentes & venena vitare poſſe, jure merito indè Etymologia petita fuit.

Compoſitio itaque Theriacæ *Andromachi* correcta ſinè Opio juxta *Zwelferum* in Pharmacop. Reg. p.m. 167. 168. 169. ita ſe habet:

℞. Trochiſcor. de Viper. dextrè præparat. vel illorum loco pulv. viperar. ℥xij. Flor. Roſar. rubr. exſiccat. ℥j. Sem. Napi agreſt. ℥iij. Comar. Scordii Cret. vel noſtrat. ℥v. Opobalſ. veri orient. ſeu ejus loco Ol. Nuc. Moſch. expr. ℥iij. Cinam. ac. ℥iß. Myrrhæ translucidæ ℥iv. Coſti odorati ſeu potius Zedoar. ℥iij. Croci auſtr. opt. ℥iß. Caſs. lign. ver. Nardi Indici, Schœnanthi, Thuris albi, fol. Dictamni Cret. Stœchad. arab. Sem. Petroſel. Macedon. Nepeth. ſivè Calam. mont. Terebinth. Chiæ. Rad. Pentaphyll. āā. ʒvj. Reſin. Styrac. Calam. ℥iß. Meu ſeu Angelic. ℥ij. Amomi ſeu potius ſem. Citri excort. ℥ij. Acori ſeu Calami aromat. ℥j. Terræ lemn. ver. ℥ij. Phu pont. ſ. Valerian. ℥j. Macis, Caryophyll. āā. ℥ß. Rad. Gentian. ℥j. Aniſi, Cubebar. Fœnic. Cardamom. min. Thlaſpios, Ammeos,

meos, Sagapen. ãã. ℥ß. Caſtor. rec. ℥ß. Ariſtoloch. long. ℥ß. Comar. Centaur. min. ʒvj. Mellis puriſs. juxta deſcript. Zvvelfer. & informat. ſinè violento calore à ſuis rebus heterogeneis ſeparati ℔xv. ſeu xiv. & vi. Paretur Antidotus.

Theriaca Andromachi magis reſtricta & correcta ejusd. p. 172.

℞. Trochiſcor. de Viper. ritè præparat. vel horum loco Pulv. Viperar. ℥xiv. Comar. Scordii noſtr. ℥v. Zedoar. ſeu Coſti veri ℥ivß. Myrrhæ translucidæ ℥iv. Meu ſ. Angelic. ℥iv. Terræ Lemn. ℥iijß. Amomi ſ. Sem. Citr. excort. ℥iij. ʒij. Sem. Napi Sylveſtr. Opobalſ. ver. ãã. ℥iij. Cinam. opt. Croci auſtr. Reſin. Styrac. calam. ãã. ℥iß. Rad. Gentian. Valerian. ſeu Phu pont. Roſar. rubr. ſiccat. Acori ſ. Calami aromat. Cent. min. ãã. ℥j. Macis, Caryophyll. Aniſi, Cubebar. Fœnic. Cardamom. min. Thlaſpios, Ammeos, Sagapen. Caſtor. Ariſtoloch. long. ãã. ℥ß. Mellis puri ritè extr. & nunquam cocti triplum : i. e. ℔xiv. & ℥vj. vel ℔xv. Inſtituatur mixtura ſecundum artem &c.

Theriaca Andromachi correcta cum Opio.

℞. Trochiſcor. de Viper. aut Pulv. Viperar. legitimè parat. ℥vj. Opii prius correcti cum Spirit. Vini legitimè extracti & ad debitam ſpiſſitudinem redacti ℥iijß. Piper. long. ℥ijß. Roſar. rubr. ℥iij. Iridis illyr. aut florent. Succi liquirit; probè colati, Sem. Napi agreſt. Comar. Scordii noſtr. ãã. ℥iß. Opobalſ. veri ſeu Ol. Nuc. Moſch. expr. ℥iiß. Cinam. acuti ℥iij. Myrrhæ translucid. ℥iß. Coſti odorati ſ. Zedoar. ℥ij. Croci auſtr. opt. ℥iß. Caſſiæ lign. ver. Nardi Indic. ãã. ʒvj. Thuris maſc. pellucidi ℥iß. Fol. dictamni Cret. Stœchad. arab. Nepethæ ſ. Calaminthæ mont. Terebinth. Chiæ, Zingib. Rad. Pentaphyl. ãã. ʒvj. Reſin. Styrac. Calam. ℥ij. Angel. ℥j. Amomi racemoſi ſeu

potius

potius Sem. Citri excort. ℥iß. Acori ſeu Calami aromat. ℥iß. Terræ lemniæ ℥ij. ʒij. Phu pont. ſeu Valerian. ℥ß. Macis ʒvj. Caryophyll. ʒvj. Rad. Gentian. ℥ij. Aniſi, Fœnic. Succi Hypociſt. Carpobalſ. ſeu Cubebar. Cardam. min. Sem. Seſel. Succi Acaciæ, Thlaſpios, Ammeos, Sagapen. ãã. ℥ß. Caſtor. rec. ℥ß. Ariſtoloch. long. ℥ß. Summit. Centaur. min. ℥ß. Galbani ʒij. Mellis puriſs. non cocti ſed ritè extracti triplum, i. e. ℔xiv. cum ℥vi. Miſc. f. Antidotus ſive Theriaca.

Compoſitio Mithridatii Damocratis.

℞. Myrrhæ Arabicæ troglodyticæ, Croci, Agarici, Zingiber. Cinam. Spicæ Nardi, thuris el. thlaſpios ãã. ʒx. Seſelios, Opobalſ. Schæmant. ſtæchad. Coſti veri aromat. aut Succedanei, Galbani, Terebinth. piper. long. Caſtor. pont. Succi Hypociſtid. ſtyrac. rub. Opopan. nolii ãã ℥j. Caſiæ lign. Polii, Piper. alb. Scord. Sem. Dauci Cret. Carpobalſ. Cypheos trochiſc. Bdellii ãã. ʒvij Nardi Celt. purgat. ſem. Petroſel. Gummi, Opii, Cardamom. Sem. fœnic. Gentian. flor. Roſar. Dictamni Cret. ãã. ʒv. Aniſi, Ariſtoloch. rot. Acori, Phu, Sagapeni ãã. ʒiij. Meu Athamant. Succi Acaciæ, ventris Scinci veri, ſummit. Hyper. ãã. ʒijß. Vini q. ſ. Mellis deſpumati triplum, i. e. ℔ ix. ℥viij. ʒij.

VIRES. Utilitas Theriacæ ac Mithridatii magna certè eſt: cum enim torqueri ſit, non verò vivere, minus commodè valere, certè valetudinem procurabit illud, quod & adventantium hoſtium ferociam ac furorem averruncare, præſentemque morborum invaſionem atque moleſtiam evertere valet. Utrumque hoc præſtat, DEO benedicente, biga hæc nunquam ſatis laudanda & commendanda: Balſamum quippè radicale reſtaurat, corpusque adverſus venenatos inſultus ita præmunit, ut nocere non poſſint. Quodſi verò damnum indè jam paſſum ſit, corpus labemque aliquam contraxerit œconomia ejusdem, veneno omnibus viribus ſeſe opponit,

corpuſque priſtino vigori ac integritati reddere conatur. Scilicet non eſt venenum, ſivè illud animale ſit, ſivè minerale, ſive vegetabile, cui Theriaca in tempore exhibita non occurrat, ipſiusque vires infringat. Partes præstereà corporis noſtri ſingulas tàm internas quàm externas defendit, malè affectis proſpicit, ſuâque virtute atque efficaciâ ſalutiferâ optatò imbuit; Nullum agnoſcit diſcrimen ætatis, ſexusque modò à prudenti porrigatur Medico: quemadmodum enim cuilibet pharmaco rectum debetur judicium, ita & Reginæ medicamentorum Theriacæ.

Compoſitionem Theriacæ Cœleſtis vid. apud *Quercetanum* Pharmacop. dogmat. reſtitut. lib. 1. cap. 23. it. Rhabarbaralog. Dn. D. *Tilingii*, Collegæ noſtri honoratiſſimi pag. 242. Vires hujus Theriacæ *Fridericus Greiffius*, qui eam reformavit, auxit, ac elaboravit peculiari tractatu de eâ conſcripto, ſequentibus commendat: Theriaca cœleſtis eſt antidotus univerſalis, roborans, venenis reſiſtens, fluxus immoderatos cohibens, dolores mitigans, morboſque deploratos & ferè incurabiles propellens, eſtque inſtar panaceæ, imò multis vulgò dictis panaceis, liquoribus, oleis & pulveribus ſolaribus, viperinis, & quibuſcunque precioſis palmam præripiens; Cum vix in totâ Republicâ medicâ dari poſſit medicamentum, quod in tàm parvâ quantitate, 3. ſcilicet vel 4. granorum tam citò, tutò & minori cum moleſtiâ operetur; quod omni ætati, ſexui ac complexioni conveniat, inque omnibus morbis ſecurè adhiberi poſſit.

CAPUT

Caput II.

Myrrham Electuaria & Opiatas ingredi monſtrat.

ELectuarii nomen iis præcipuè medicamentis competit, quæ melle vel ſirupo aliquo Simplici ac conveniente ad conſiſtentiam Sirupo craſſiorem & difficulter fluidam liquidam tamen nonnihil, in uſum diuturniorem redacta ſunt. Opiatas veteres illa vocarunt medicamenta, quorum compoſitionem Opium nobilitabat tanquam principale ingrediens: hodiè verò uſus practicus obtinuit, ut etiam iſta medicamenta, quæ opium non recipiunt, impropriè ac abuſivè, Opiatarum nomine veniant, quòd Theriacæ opiatæ ratione conſiſtentiæ ſint ſimilia. Prodeat itaque

I. Electuarium de Ovo.

Hoc ſub Auguſto *Maximiliani* Primi Imperatoris nomine venit, & à longo jam tempore uſurpari cœpit in Peſtilentiâ fugandâ, morbisque venenatis profligandis, nec ſinè ratione, cum medicina ſit diaphoretica, & mediante ſudore pravos malignosq; ichores à centro ad corporis peripheriam propellat. Modus componendi habetur in Auguſtanâ: præter hunc alium ſuggerit *Joſephus Quercetanus* Pharmacop. dogmat reſtit. lib. 1. cap. 22. p. m. 167. Ubi etiam ſuum medico orbi ſiſtit Electuarium de Ovo majus pro ditioribus & minus pro gregariis. Deſcriptio in Diſpenſatorio Auguſtano reperibilis talis eſt.

℞. Ovum gallinæ recens, & educto per apicem albumine, id quod vacuum eſt, Croco orientali non pulveriſato imple, vitellum non auferendo: poſteà cum alio putamine iterum occlude, nè quid tranſpiret, & lento igne, vel poſt fornacem tamdiu aſſa in ollulâ, donec tota ovi teſta nigreſcere incipiat, diligenter cavendo, nè crocus

com-

comburatur. Exempta è teſtâ materia exſiccatur, ut in mortario exquiſitiſſimè contundi & in pulverem redigi queat, addendo pulveris Sinapis albi quantum prædicta omnia ponderant: poſteà

℞. Dictamni albi, Tormentil. ãã. ʒij. Myrrhæ, C. C. Nuc. vomic. ãã. ʒj. Angel. Pimpinel. granor. junip. Zedoar. Camphor. ãã. ℥ß.

Miſce omnia ſimul in mortario, & tandem adjice Theriacæ optimæ ad pondus omnium, ac iterum piſtillo fortiter contunde & commiſce per tres quaſi integras horas agitando, addendo Sirupi Limonum q. ſ. f. Electuarium ſive opiata ſ. a.

Franciſcus Joel Oper. Med. T. 5. S. 3. p. 62. Ovum hoccè aureum ſinè cenſurâ non dimittit, quandò ſcribit: *Deteſtor ego inconcinnam, ineptam, fatuam & omni* εὐταξίᾳ *carentem atq; venenatam compoſitionem popularis alexipharmaci, quod Ovum aureum vocant, & quo in totâ ferè Europâ in omnibus familiis ob quorundam medicorum commendationem, tanquam divinitus monſtrato remedio utuntur, ex cujus uſu infiniti quoq; extinguuntur. Jure autem aureum ovum tanquam pernicioſum toxicum damno 1. quia recipit Nucem vomicam, fructum venenatiſſimum & citò extinguentem, ut quilibet periculum facere queat in cornicibus & canibus. 2. Quia admiſcentur extremè calida, quæ ſuâ caliditate deſtruunt* ἰδιοσυγκρασίαν *& corporis & ſpirituum. 3. Quid, quæſo, Crocus exuſtus, & ovi luteum aduſtum in corpore aliud agere poſſunt, quàm ut cinis & fuligo, nempè viſcera exurere? 4. Ejus deſcriptio non eſt uniformis, ſed in omnibus Myropoliis, adeoq; in omnibus familiis diverſam & aliam aliamq; habet præparandi rationem.*

II. Electuarium vitæ D. Flaminii Gaſtonis.

℞. Theriacæ Andromachi, Mithridatii Damocratis ãã. ʒiij. Flor. Sulphur. Myrrhat. ℈iv. Confect. Alcherm. ʒij. Magiſt. Corallor. ʒß. liquoris Nucis Vomicæ ʒvi. Sir. de

Scor-

Scordio q. ſ. Spir. Vitrioli ℈j. fol. Auri fini, cum Succ. Limon. deſtillat. ſol. num. x. Digerantur poſt fornacem fiatq; Antidotus.

III. *Electuarium aureum Camphoratum Ejuſdem.*

℞. Theriacæ Androm. ℥iij. Aloës balſam. ʒvi. Myrrh. ℥v. Salis Abſinth. ʒiß. Camphor. Croci ãã. ʒj. Spec. Electuar. de Gemm. ℈ij. Spir. Vitrioli ℈iß. Cum Sir. granat. ſ. q. M.

IV. *Electuarium aureum Chimicum D. Samuelis Scharlachii.*

℞. Theriacæ Androm. Mithridat. ãã. ℥j. Flor. Sulphur. Myrrhat. ℥ß. Extr. Card. bened. Junip. Scord. Angel. Scorzon. ãã. ℈iv. Salis Scord. Card. bened. Abſinth. ãã. gr. xij. Ol. Zedoar. ℈ß. Camphor. ℈ij. Aq. Carfunc. q. ſ. Miſc.

V. *Theriaca Antimoniata Chymica D. Rolfincii.*

℞. Theriacæ opt. ℥ß. Bezoart. mineral. Antimonii Diaphor. ãã. ʒij. C.C. philoſophicè calcinati, Magiſter. Corallor. r. Ocul. Cancr. Perlar. lactis Sulphris, Flor. Sulphur. ter ſublimator. ãã. ʒij. Salis C.C. volat. Cinam. Carlin. ãã. ʒj. Extr. Opii cum ſucco Limon. vel Spir. Vin. parat. Lilior. Convall. Acori veri, Citr. Spir. C.C. volatili Sale impraegnati, Vitrioli, Ol. C. C. ligni Sancti ãã. ʒij. Balſ. Sulphuris, Tinct. Corallor. Lunæ, Miſtur. Antipeſtif. compoſ. Rolfincii, Elix. P. P. ãã. ʒij. Myrrhæ, Rad. Angel. Zedoar. Bacc. lauri, Extr. bacc. lauri, Roob Sambuci & Vini q. ſ. ad incorporationem. Miſc. f. Elect. Doſis gr. iij. iv. ℈ß. vel quantum cuſpide trahitur.

VI. Theriaca Germanica uſitatiſſima.

℞. Rad. Enul. ℥iß. ʒiij. Ariſtol. rot. ver. ℥j. ʒij. Zedoar. baccar. junip. aa. ʒij. Rad. Ariſtol. long Succiſ. Scabioſ. Herb. lupuli aa. ʒiij. Beton. Salv. Praſs. Scord. Spicæ Roman. bacc. lauri, Rad. Gentian. Dictamn. Valerian. Tormentil. Vincetox. Calam. aromat. aa. ʒij Cardopat. Pimpinel. Sem. Aniſ. Carvi, Macis aa. ʒj. Calaminth. ʒß. Gummi Bdellii, Myrrhæ, Sandal. rub. aa. ʒij. ligni Indici, Succini albi aa. ʒß. Caſtor. ʒiß. Corallor. rub. præparat. Rad. Pæon. Zingib. aa. ʒj. Piper. Caryophyll. aa. ℈iß. Nuc. jugland. excort. num. vij. Spec. liberant. ʒiijß. Succi Angel. ℥iß. Oxymel. ſquillit. ℥j. Ol. Terebinth. ℥ß. Mellis deſpumati ℔ij. Miſc. f. l. a. Electuarium.

VII. Electuarium alexipharmacum probatiſſimum.

℞. Rad. Imperat. Angel. odorat. Gentian. Carlin. aa. Mij. Terræ ſigillat. ℥vj. Myrrhæ ℥j. Theriac. Androm. ℥iv. Roſmar. Rutæ aa. Mj. Ariſtoloch. ℔ iij. Bacc. lauri n. vj. Mellis virg. deſpum. triplum. Miſc. f. l. a. Electuarium.

Vid. Jonſtoni Id. Med. Pract. l. 1. c. 3. p. 16.

IIX. Electuarium Antiloimicum,

Die Schwefel-Latwerg.

℞. Flor. Sulphur. optimè ſublimator. ℥vj. Elect. de Ovo, Mithridat. opt. aa. ℥iij. Theriac. Androm. ℥j. Aloës ℥iß. Myrrhæ el. ʒvj. Camphor. ʒiv. Croci or. ʒj. Succi limon. depurat. q. ſ. Miſc.

Doſis ſingulo mane quantitas piſi plus minusvè pro ratione ætatis aliarumq; circumſtantiarum.

IX. *Philonium majus ſivè Romanum Nicolai Myrepſi.*

℞. Piper. alb. ʒv. Opii ʒijß. Caſs. lign. veræ ʒiß. Sem. Hyoſcyami alb. ʒv. Apii ℥j. Petroſel. Macedon. Fœnic. Dauci Cret. aa. ℈ij. gr. v. Croci ℈j. Nardi Indic. Pyrethri, Zedoar. ad gr. xv. Cinam. ʒiß. Euphorb. Myrrhæ, Caſtor. aa. ʒj. Mellis optimi triplum ſivè ℥iixß. Miſc.

Opiatum pharmacum eſt, & hinc accuratè præparandum, cautèque uſurpandum. Certum equidem eſt, opiatica laudata eſſe remedia, (nam laudani nomine inſigniri ſolent) quibus multi ex corpore languores atq; ægritudines tolli queunt, magnique ac admirandi haud raro ipſorum deprehenduntur effectus conſpicui in doloribus colicis, cruciatibus ventriculi, abdominis, hypochondriorum, uteri, lienis, à flatibus excitatis, defluxionibus ad pectus acribus, tuſſique, ſingultu vehementi, urinæ difficultate, ſputô cruentô, aliisque ſanguinis profuſionibus, &c. Nihilo tamen minus ſummâ cum circumſpectione veniunt adhibenda, ne fiant gladius in manu furioſi: maximè verò legitima opii accedat præparatio atque correctio.

Monitum circa Narcoticorum compoſitionem & debitam adhibitionem *Roderici à Caſtro* non videtur ſusque deque habendum: ita verò ille de Morb. Mulier. Part. 2. l. 2. p. 149. 150. Narcoticis compoſitionibus non niſi poſt ſex menſes vel potiùs poſt annum à compoſitione utendum eſt. Quod ſi Philonium duorum, trium, quatuorvè annorum fuerit, melius erit, nec inutile ſequentibus ad decimum usque, ſed tantò minus ſtupefacit quantò eſt vetuſtius.

X. *Hiera Logadii.*

℞. Pulpæ Colocynth. Polypod. aa. ʒij. Euphorbii, Polii

monr. min. Sem. Thymeleæ vel Coccognidii aa. ℨiſs. gr. vj. abſinth. Myrrhæ aa. ℨj. gr. xij. Centaur. min. agarici, Ammoniaci, Folii vel ejus locô macis, Spicæ Indic. Scillæ præparatæ, diagrid. aa ℨj. Aloës, Comar. Thymi, Chamædr. Caſſiæ ligneæ, Bdellii, Marrub. aa. ℈j. gr. xiv. Cinam. Opopan. Caſtor. Ariſtoloch. long. Trium Piper. Croci, Sagapeni, Petroſelini macedon. aa. ℨſs. Hellebori nigri, albi aa. gr. vj. Mellis deſpumati triplum ſeu ℥x. Miſc. f. Electuarium.

Locum habet medicamentum hoc in affectibus melancholicis, hilaritatem quippè inducere traditur: appetitum excitat, Vertigini, Epilepſiæ, Apoplexiæ, atque Convulſioni medetur: in feris impetiginibus utile exiſtit, menſes tardos & ſuppreſſos revocat, Iſchiadicis auxilio eſt; ac diuturnos morbos felici ſidere aggreditur: potiſſimùm verò admiſcetur Enematibus, quandò lenti, viſcidi, craſſi ac tenaces ſunt everrendi humores.

XI. Electuarium Ulmæ uſitatum in Scorbuto oris & dentium cum fœtore.

℞. Rad. Iridis flor. ℨij. Aloës hepat. ℈iſs. Margarit. præparat. Corallii utriusque, ligni aloës, Sandal. rubr. aa. ℈ivſs. Sangu. draconis ℨij. aluminis crudi ℨiſs. Maſtich. Myrrh. aa. ℈ijſs. Ambr. ℈ſs. Cortic. Cancror. marin. ℈iſs. Mellis roſati opt. ℥vj. F. l. a. Electuarium pro uſu.

XII. Electuarium Emmenagogum Johannis Heurnii *Method. ad prax. l. 2. cap. 14. p. m. 163.*

℞. Succi Eryngii, Salviæ, Sabinæ, Pulegii aa. ℨiij. Cinam. Aſari, Myrrhæ, Croci aa. ℨj. Miſc. & cum Sir. de artemiſiâ (ſaporis gratiâ) f. Electuarium liquidum.

CAPUT

Caput III.

Pulveres, Trageas, Species, Flores & Magiſteria Myrrhæ additione nobilitatâ adducit.

Pulverum uſus in Pharmaciâ eſt frequentiſſimus, paranturque ex aridis & ſiccis in minutiores ac ſubtiles ſui partes contuſis, & vel ſoli ac integri adſumuntur, vel aliis etiam Pharmacorum formis admiſcentur. Arabes trifariam eos dividunt; nam craſſum quemlibet ſuffuf vocant: tenuiſſimum alcool, & ſief quorundam trochiſcorum attritio conſtituit. Suntque interni purgantes, alterantes, roborantes: frequenter etiam extrà corpori inſperguntur, & à Chirurgis ad ulcera detergenda, replenda, glutinanda, ad vulnera item & hæmorrhagias adhibentur.

Trageæ ſivè Tragemata à pulveribus in eo differunt, quòd ex meris ut plurimum conſtent aromatibus & ſaccharo, ſintque craſſiores & minus ſubtiles: interdum quoque aromata & alia non pulveriſantur, ſed ſaltem conſcinduntur, iisque ſemina ſaccharo obducta adduntur, nominanturq; Species inciſæ ſivè Trageæ groſſæ.

Florum nomine Chimicis veniunt potiſſimùm rei alicujus partes ſubtiliores & tenuiores, ſequeſtratæ beneficio ſublimationis à portionibus ejusdem corporis craſſis: vel ſunt atomi ex ſicco halitu in ſummo conſiſtente, ignibus ſuppoſitis, perflatæ. *Rolfinc.* Chim. in art. for. red. l. 5. Sect. 4. cap. 1. p. 356.

Magiſterium *Beguino* Tyroc. Chim. lib. 2. c. 19. eſt, quandò corpus mixtum ita præparatur citrà extractionem, ut omnes ejus partes homogeneæ ſerventur in nobiliorem vel ſubſtantiæ vel qualitatis gradum traductæ, exterioribus impuritati-

bus ſegregatis. *Rolfincio* Chim. l. 5. §. 2. cap. 1. p. 319. Magiſteria audiunt, quæ in ſuo conſortio & homogeneo complexu habent metalli vel mineralis, animalis & vegetabilis alicujus exaltationem, virtutem ac qualitatem in vehiculo receptam ſinè ſeparatione eſſentiali.

I. Pulvis Polychreſtus Imperialis.

℞. Sacchari Canthi albi ℥vj. Croci Martis cum aceto Tamarind. præparat. ℥iß. Sem. fœnic. Raſuræ Eboris, Tali leporin. oculor. Lucior. Cardam. min. Zingib. alb. Nuc. moſch. Rad. liquirit. aa. ℥j. Cinam. ac Cubebar. Caſs. lign. Spic. nard. Rad. & Sem. pæon. Viſci quer. Acidi Tartari aa. ℥ß. Magiſt. lapid. Carpion. ocul. 69. lap. percar. Croci or. Sem petroſel. Apii, Caſtor. ver. Caryophyll. Myrrhæ rubræ, ligni aloës, Herb. hyſſop. ol. aniſi aa. ʒij. Magiſt. perlar. or. Corallor. rub. Macis el. aa. ʒj. fol. Auri Ungar. num. xxxxiij. Miſc. fiat pulvis ſubtiliſſimus.

Flatus & ventoſitates in ventriculo ac inteſtinis ſtabulantes, humoresque excrementitios expellit: ſtomachum & cerebrum confortat: in Epilepſiâ, cordis palpitatione, anhelitûs difficultate & tuſſi, aliisque multis affectibus non parùm præſtat. Vid. *Mynſichtum* Sect. V. p. 122, 123, 124.

II. Pulvis Bezoardicus Glogovienſium.

℞. Rad. Tormentil. Dictamn. Petaſit. Helen. aa. ℥vj. Bulliant unicâ ebullitione in aceto roſato, & ſtatim ſuper igne lento exſiccentur: poſteà adde Boli armen. præparat. ʒvj. rad. Angel. Pimpinel. Serpentar. Gentian. Zedoar. Cinam. Valerian. aa. ℥ß. Oſtrutii, Vincetox. Pæon. Calam. aromat. Zingib. alb. Macis, Galang. aa. ʒij. bacc. Lauri, Junip. Cubebar. Cort. Citr. Nuc. moſch. aa. ʒj. Sem. Card. bened. Citr. Arant. acetoſ. Santon. aa. ʒj.

C. C.

C. C. uſt. & præparat. Terræ ſigillat. Strigenſ. Sandal. omnium, Margar. præparat. Corall. utriusque præparat. Ebor. uſt. Been utriusque, Myrrhæ rubræ electæ, Croci or. aa. ℥iß. Pulveriſentur omnia ſubtiliſſimè & uſui ſerventur.

III. Pulvis Antipeſtiferus D. Rolfincii.

℞. Flor. Sulph. optimè ſublimator. ℥j. Myrrhæ rubr. el. Aloës aa. ʒj. Croci or. ℈ß. Miſc. f. Pulvis.

Præſervationis & Curationis gratiâ uſurpari poteſt in peſtiferâ lue.

IV. Pulvis Alexipharmacus Præſervativus dulcis Ejusdem.

℞. Raſuræ ligni Junip. ℥v. bacc. Lauri, Junip. aa. ℥j. Succini, Thuris, Myrrhæ, Benzoin. Styrac. cal. aa. ʒvj. flor. Sulph. ʒij. Miſc. f. Pulvis ad ſuffitum tempore peſtis.

V. Pulvis ad ſuffitum fœtidus Ejusdem.

℞. Baccar. Junip. Miij. Rutæ Mij. Sabinæ, Cornu hirci, rad. enul. Cort. Betul. aa. Mj. Myrrhæ ℥ij. Contundantur groſſo modo & ſign.

VI. Pulvis Præſervativus expertiſſimus.

℞. Flor. Sulph. ter ſublimator. ʒijß. C. C. præparat. ℥iß. Boli armen. præparat. terræ Lemniæ veræ aa. ℈ij. Myrrhæ el. ʒj. Croci ℈j Sacch. fini ad libitum.

Doſis 2. l. 3. cuſpides cultri manè ſtomacho jejuno. Hujus Hallæ-Saxonum Anno 1607. & 1610. graſſante Peſte optimus & ſalutaris extitit uſus, notante Unzero Antidot. peſtilent. lib. 1. p. 80.

VII. Pul-

VII. Pulvis Prophylacticus in Peſte Regis Hiſpaniarum, quem Cornelius Gemma *ita deſcribit:*

℞. Myrrhæ, Maſtich. boli Arm. terræ ſigillat. ligni Aloës, Caryophyll. Macis, Croci aa. p. æq. Miſc. f. Pulvis, de quo ſingulis diebus aliquid manè ſumatur, nempè ʒß. vel q. ſ.

Crato *hunc pulverem ita deſcribit:*

℞. Myrrhæ, ligni Aloës, Terræ ſigillat. boli Armen. aa. ℥ß. Macis aceto præparat. Croci aa. ʒij. Miſc. f. Pulvis, qui efficacior evadit, ſi Aloë & flores Sulphuris addantur.

IIX. Pulvis contrà Variolas D. Tuchſchereri, *Phyſici quondam Francofurtani ad Oderam.*

℞. C. C. præpar. ʒij. Margar. Corall. rubr. præp. aa. ʒj. Oſs. de Corde Cervi ℈j. Sem. napi ʒj. Myrrhæ el. ℈ij. fol. Aur. num. iij. Miſc. f. Pulvis pro uſu.

IX. Pulvis Cephalicus Auguſtanorum.

℞. Benzoë ℥iß. Styrac. calam. Succini Citr. Maſtich. aa. ℥j. Oliban. Myrrhæ aa. ʒvj. ligni Aloës, Caryophyll. aa. ʒiß. Fl. roſar. r. ʒvj. Lavend. ʒiij. Cort. Citr. ſicc. ʒiij. Contuſa groſſo modo miſc.

X. Pulvis pro fumo contra Catarrhos D. Gaſtonis.

℞. Thur. maſc. Maſtich. aa. ℥j. Succini ℥ß. Myrrhæ ʒij. Storac. calam. gum. Animæ Benzoë aa. ʒiij. Herb. Baſilici, Thymi aa. ʒij. flor. Roſmar. Lavend. aa. ʒj. Roſar. incarnat.

carnat. ʒiij. Sem. Nigel. ℥ß. Caryophyll. ʒij. Bacc. Junip. ʒiij. Incidenda incidantur & contundantur groſſo modo.

XI. Pulvis Marſilii Ficini *ex tribus muneribus Salvatori oblatis, ad acuendam memoriam.*

℞. Thur. ʒij. Myrrhæ ʒj. Auri foliati ʒß. M. f. Pulvis.

XII. Pulvis pro fumo cum Vitriolo tempore peſtis uſualis.

℞. Myrrhæ ℥iij. Bacc. Junip. ℔j. Lauri ℥j. Vitrioli com. ʒxvj. Aluminis crudi ℥iß. Rutæ Miiij. Miſc.

XIII. Pulvis contra vacillationem dentium Dn. D. Schneideri.

℞. Rad. Biſtort. Nucis Moſchat. aa. ʒj. Cort. Caſs. lign. rec. ℈iv. Fol. Roſar. rubr. Balanſt. Extr. Sarcocol. Thur. Ariſtol. Maſtich. Sumach. Alum. uſt. Myrrhæ rubr. aa. ʒß. Lap. Hæmatit. præp. ℈j. Miſc.

XIV. Pulvis ad ſuffocationem matricis.

℞. Rad. Dictamn. alb. Pæon. aa. ʒiij. Ariſtoloch. rot. ʒj. Sem. Lupin. Dauci aa. ʒiß. Caſtor. Myrrhæ el. aa. ʒij. Coaguli Mulæ ℈iv. Caſs. Lign. Cinam. aa. ʒj. Croci ℈ij. Miſc.

XV. Pulvis menſes provocans.

℞. Spec. Diagalang. ʒiß. Myrrh. el. ʒß. Cinam. ʒj. Sacch. opt. ʒij. F. Pulvis ſubtiliſs. cujus doſis ʒj. cum vino albo, in quo ſerpillum ebulliit, exhibenda.

XVI. Pulvis Dominarum.

℞. Cinam. ʒvj. Cumini, Aniſi, Carvi, aa. ℥ß. Myrrhæ, Rad. Di-

Dictamn. Curcum. aa. ℥ß. lupin. Apii, Nigel. aa. ʒiij. Calami aromat. Puleg. Ariſtol. long. aa. ʒij. Croci ʒj. Aſari ʒij. Sabin. ℥ß. Miſc. f. Pulvis.

Vid. Foreſtus l. 28. obſ. 6. p. m. 636.

XVII. *Pulvis Domeſticus.*

℞. Aloës, Cinam. Myrrhæ, Tormentil. Scord. C. C. philoſ. præparat. Zedoar. Angel. Card. bened. Trochiſc. de Cappar. Viſci q. Terræ ſigillat. aa. ʒiij. Croci or. ℥ß. Marg. præparat. Corall. præpar. aa. ʒij. Maſtich. Boli armen. Caryophyl. Ligni Paradiſ. Macis aa. ℈iß. Miſc. f. Pulvis ſubtiliſſimus.

Uſus ejus in quibuscunque affectibus contagioſis præſervationis gratiâ adhibiti: uti Febribus malignis, dyſenteriâ malignâ, Variolis, Morbillis, Petechiis, imò ipsâ peſtilentiâ graſſantibus.

XIIX. *Pulvis Lumbricorum Wittebergenſium.*

℞. Sem. Santon. ℥ij. Abſinth. Menth. Abrotan. Centaur. aa. ʒv. C. C. uſt. Artemiſ. Myrrhæ el. aa. ʒij. Aloës ʒiß. Miſc.

XIX. *Pulvis contra vermes alius.*

℞. Sem. Cynæ ℥ij. Centaur. Abſinth. C. C. uſt. & præparat. aa. ℥j. Lupin. Menth. Origan. Seſel. aa. ℥iß. Tanaceti ℥iij. Abrot. ℥j. Dictamn. ℥ij. Gentian. ℥ß. Fol. Sennæ ʒvj. Aloës ℥iij. Myrrh. rub. ʒij. f. l. a. Pulvis.

XX. *Pulvis ad expellendos lumbricos & deturbandum illorum ſeminarium* Joſephi Quercetani *Pharmacop. dogmat. reſtit. cap. 15. p. m. 126. 127.*

℞. Pulv.

℞. Pulv. fl. Hyper. Cent. min. aa. ℥ij. C.C. præpar. Corall. Sem. Portul. Citri aa. ℈iß. Corallin. Gentian. Diptam. aa. ℈j. Rhabarb. Aſari aa. ℈iv. Myrrh. Croci, Scammon. præparat. Trochiſc. Alhandal. aa. ℈j. Cinam. Coriandr. aa. ℥ij. Sacchari parum ad gratum guſtum. Miſc.

Pulvis hic guſtui, quodammodò ingratus eſt, ſed vis ejus tanta vermes & lumbricos necandi ac expellendi, ut nè unum quidem in corpore relinquat. Simili modo etiam corruptos ac putrefactos humores, generationis illorum authores & artifices exturbat. Ex eo quoq; formabitur cum Sirupo quodam Pilula ſ. Bolus unius ſcrupuli pondere, addito pauco Saccharo, quæ facillimo negotio deglutietur tàm à viris quàm à fæminis provectâ jam ætate hujusmodi affectibus infeſtatis, addendo loco Trochiſcorum Alhandal Scammoneæ præparatæ ℥j. pulv. Aquilæ noſtræ cœleſtis tantundem: Et ſic verum erit ſpecificum, quod vel ipſis infantibus, exhiberi poterit, miſcendo pulverem iſtum cum pomo. Præcipuum & omnium facillimum adverſus hujusmodi affectus remedium parari poſſe jactitant Agyrtæ illi dum lumbricos pulveriſatos præbent infantibus excreta inde talibus inſectis referta oſtentant plebi rudi, quæ ex pulvere iſto exorta ſuam ſumere originem deprehenduntur.

XXI. Pulvis ad facilitandum partum Heurnii.

℞. Cinam. el. ℥iiß. Myrrhæ opt. ℈ij. Succini albi ℥iß. Rubiæ tinct. Caſtor. aa. ℈j. Borrac. ℈ß. Croci gr. v. Miſc. f. Pulvis tenuiſſimus.

Doſis ℥j. cum vino albo & Saccharo. Remedium eſt optimum ad difficilem partum, & retentas ſecundinas uſu D. *Heurnio* compertum. Excluſo quippè fœtu cum ſecundinæ retinentur, hoc pulvere propinato, illicò redduntur; nam

tunc Hæmorrhagiæ metum non fovemus. Vid. *Heurnius in* Hipp. aph. 26. Sect. 5. Idem libro de morbis mulier. cap. 8. p. 53. monet, talibus medicamentis hauſtis, ut ambulet mulier inter duas fœminas, quibus nitatur, quæ hanc quatiant; ita pervadet promtius remedium.

XXII. *Diacorallium* Alexandri.

℞. Corallii noſtri, ſivè Anagallid. fl. purp. ℥ij. Myrrhæ ℥iv. Caryophyll. ℥ß. Rhapont. ℥j. Folii ℥ß. Ariſtoloch. utriusque aa. ℥ij. Spicæ Nardi ℥iv. Miſc. f. Pulvis.

Pulverem hunc omnibus reliquis anteponendum cenſet *Capivaccius* in curandâ Arthritide. Exhibetur verò manè horis ſex ante cibum ℈j. per centum dies: poſteà xxx. diebus ſuſpenditur uſus: rurſum centum diebus exhibetur, iterumque xxx. diebus intermittitur uſus, hinc per dies CLX. alternis uſurpatur diebus, indè rurſus tertio quoque die.

XXIII. Pulvis in Urinæ incontinentiâ utilis.

℞. Pellicul. intern. Ventriculorum gallinac. præparat. ʒvj. Rad. Tormentil. ʒiij. Galang. Nuc. Cupreſs. Boli Armen. aa. ʒj. Myrrhæ ʒiß. Gum. Arab. Maſtich. aa. ʒj. Gland. Sicc. cum capul. Roſar. rubr. cum ſem. aa. ʒj. Calaminth. ʒß. Myrtill. Italic. ℈ij. Sem. Plantag. Portul. Acetoſ. Lactuc. Coriand. præparat. aa. ʒß. Sacchar. albiſs. ℥ij. Pulveriſentur ſubtiliſs.

Mulierculis potiſſimum urinæ incontinentiâ correptis poſt partum pulvis hic ſolatio atque auxilio eſt.

XXIV. Pulvis ad Hæmorrhagiam vulnerum utiliſſimus.

℞. Thuris alb. Salis Saturni, Myrrh. rubr. aa. ℥j. Croci, Camphor. aa. ʒij. Invicem contuſis affunde Aq. deſtil-

ſtillat. Spermat. ranar. q. ſ. ad imbibendas ſpecies: leni calore exſicca: poſteà denuò aq. ſpermat. ranar. imbibe & exſicca: hunc laborem duodecies reiterando, ſemel adhuc pulveriſa, & uſui reſerva.

Hujus pulveris parum vulneribus inſperge & deliga, ſanguinem ſiſtet: ſin minus, exhibe vulnerato ℈j. vel ℈iß. in aq. plantag. & effectum videbis. Habet & ſingularem ſuum uſum in gravi narium hæmorrhagiâ, ubi expertus ſcribit *Agricola* oper. Chim. part. 1. tr. de Saturno p. 244.

XXV. Tragea præſtantiſſima ex Floribus Sulphuris Myrrhatis.

℞. Flor. Sulphr. Myrrhat. ℥j. Sacch. Cand. alb. ℥ß. Spec. liberant. ſine Aloë ʒj. Miſc.

Præcellens eſt medicina præſervativa in peſtilenti contagio, pleuritide, ac omnibus apoſtematibus, corporisque putredinibus. *Jacobus Zwingerus* in examine principiorum Chimicorum cap. 11. propriâ experientiâ confirmatum reliquit, flores Sulphuris cum Aloë & Myrrhâ ſublimatos partus difficiles facilitare & accelerare.

XXVI. Species Dialauri.

℞. Baccar. Lauri maſsâ panis circumducti & in clibano debitè excoct. exſiccat. & pulveriſ. ℥j. Flor. Centaur. min. ʒiij. Rubiæ tinct. Myrrhæ rubr. Croci or. aa. ʒj. Ariſtoloch. rot. Cardamom. min. Galang. min. aa. ℈ij. Salis Cinam. Sabinæ aa. ℈iß. Miſc.

Menſes ſuppreſſos reſerandi vim obtinent, uteriq; obſtructionibus egregiè ſuccurrunt. *Mynſ.* Sect. 5. p. 124. 125.

XXVII. Species pro Vaporario in aurium affectibus proficuæ.

℞. Rad. Aſari, Caryophyllat. Iridis aa. Mj. Herb. Serpil. Majoran. Salviæ aa. Mß. Caſtor. ℈j. Myrrhæ ℈ij. Sem. Fœnugr. ʒß. Conciſæ & Contuſ. D.

Coquuntur in Vino, vaporque excipitur per infundibulum in auditu difficili, ſibilo tinnituque aurium, &c.

XXVIII. Flores Sulphuris Compoſiti.

℞. Sulphuris viridiuſculi in magnis Magdaleonibus ℔iv. Aloës Hepat. Myrrhæ, Thuris aa. ℥ij. Salis comm. ℔ij. Pulveriſentur.

Hujus pulveris ℥iij vel iv. reconduntur in vas ſublimatorium, imponitur aludel vel capitellum terreum, huic alterum & plura, demum vitreum in apice perforatum, & obſervatis ignis gradibus per intervalla colligantur flores. In ſuperiori Alembico flores pauciores, in inferiori plures reperiuntur. Sequente die iterum Sublimatio adornetur, novo injecto pulvere, & ſic deinceps, donec Sublimatio ad umbilicum perducta. Floribus his tandem additur Crocus pulveriſatus ad arbitrium.

Flores hi auxiliares operas præſtant in præſervandâ peſtilentiâ, pleuritide, omnibus apoſtematibus ac putredinibus corporis: difficiles partus accelerant. Vid. *Paracelſus*, *Crollius*, *Zvvingerus*, *Rolfincius*, aliique, qui in celebrandis Florum horum elogiis prolixi ſunt.

XXIX. Magiſterium Sperniolæ Zwelferianum.

℞. Spermatis ranarum menſe Martio triduo ante novi lunium collecti q. ſ.

Ponatur in ſaccum: quæ ſpontè defluit aqua alumine condiatur: ſic per annum integrum ac diutius incorruptè adſervatur. Irrigentur eâ ſæpius

Myrrhæ Selectæ, Thuris aa. ℥ij. Croci pulveriſati ʒß.

& rurſus exſiccentur: tandem Camphora addatur ultimâ vice.

Pul-

Pulvis hic in ſanguinis ebullitione ac effervescentiâ, Hæmorrhagiis, Eryſipelate, adſumitur ad gr. vj. vij. viij interius: Exterius verò ſolutus aceto doloribus podagricis tepidè applicatur. Faſciæ aquâ hâc aluminatâ imbutæ pedibus & tibiis defluxione tentatis ac ulceratis, ad intercipiendum fluxionis impetum commodè applicantur.

XXX. *Species Diamercurii Mynſichti.*

Habentur Armament. Chim. pag. 103. & tali modo parantur:

℞. Sem. Cinæ opt. ʒxiij. Mercurii dulcis ʒv. Rhabarb. el. Turbith albi & Gummoſ. Corallin. aa. ʒij. Raſur. C.C. Myrrhæ rubr. aa. ʒj. Summit. Centaur. min. Tanacet. Camphor. ver. aa. ℈j. Olei ligni Avellanar. per deſcenſum deſtillati, Spir. Vitrioli optimi aa. ℈ß.

Miſce & fiat omnium pulvis ſubtiliſſimus.

Exhibetur vermibus ac lumbricis ſcatentibus, Lunâ decreſcente à ℈j. ad ʒß. & ʒj. pro ætatis ratione in lacte, quod unà cum pulvere ſumptum illis non nutrimentum ſed venenum erit. Mercurius quoque dulcis eis maximè peſtis eſt, ſimul enim interficit lumbricos & fomitem eorum per ſeceſſum expellit. Propterea eſt medicina experta adverſus omne genus vermium. Offertur quoque in Aq. Abſinth. Centaur. min. Tanacet. it: in Oxymel. Scyllitico, Melle deſpumato, Sirupo acetoſitatis Citri, aut in aliâ quâvis materia, quâ pueri magis delectantur.

CAPUT

Caput IV.

Pilulas ſiſtit, quarum compoſitionem Myrrha ingreditur.

Pilulæ veterum ſunt inventum, quo amariſſima ſua purgantia, uti Aloën, Scammonium, Colocynthidem propinando, eaque cruda mellis ope palliata palatum melius fallerent. D. *Ettmüllerus* Exerc. Med. de Ideâ præſcribendarum formularum Claſs. 2. §. 1.

Dicuntur ita Latinis à ſimilitudine pilæ parvæ. Græcis Catapotia audiunt, à καταπίνω, quod deglutire ſignificat: nam juxta *Scribonium Largum* Catapotium medicamentum eſt, quod non diluitur, ſed ita, ut eſt, devoratur. Compoſ. Med. 87. p.m. 55. Vid. Emendat. & Not. in hunc Authorem D. *Johannis Rhodii* p.m. 152.

Sunt verò Pilulæ medicamenti forma ſolida, globuli effigie ſphæricâ ex pulveribus, aliquando & gummatibus, ſuccis, liquore glutinoſo exceptis efformata: ad purgandum maximè, vel etiam aliquando ad alterandum vel corroborandum comparatæ. Vid. *Petri Morelli* Method. præſcribendi formulas lib. 1. Sect. 2. c. 5. p. 155. *Sennert.* Inſtit. lib. 5. p. 3. Sect. 3. cap. 22. p.m. 1463.

I. *Pilulæ Laxativæ* Cratonis.

℞. Aloës roſatæ ℥iij. Myrrh. el. ʒj. Bdellii ℈j. Succini albi, Croci aa. ℈ß. Cum Sir. Roſar. ſol. f. Maſſa, & ex ſingula drachmâ formentur Pilulæ xv. doſis num. quinque ante cœnam.

Commendantur à Cratone ad leniendam alvum, ad promovendos menſes, ad muniendum corpus à fluxionibus podagricis in ficu ſumendæ.

II. Pi-

II. *Pilulæ Tartareæ* Quercetani.

Joſephus *Quercetanus* Pharmacop. Dogm. reſtit. lib. 1. cap. 14. p. 118. 119. mirum in modum Pilulas haſce commendat, quod illarum virtus atque efficacia inſigniter ſeſe manifeſtet in eliciendis radicitùs humoribus craſſis, tartareis, biliofis, ſalſis ac mucilaginoſis ex partibus etiam profundiſſimis: Hinc easdem ſuccurrere ſcribit Maniacis ac melancholicis affectionibus, febribus quartanis: opitulari & conducere adverſus Pſoram, Cancrum, lepram & luem veneream, eò quòd purificent totam maſſam ſanguinis à variis corruptionibus diverſorum affectuum effectricibus cauſis: idcircò & ſanis ipſarum uſum commendat ad plurimorum morboſorum inſultuum præſervationem ac præcautionem, ſi ſingulis menſibus ſemel purgentur. Doſis illarum juxta authorem eſt ℈j. vel ℈iß. ad ſummum: ſumique poſſunt manè vel veſperi poſt cœnam parciorem & antè ſomnum. Componuntur verò ita:

℞. Cryſtallor. vel Cremor. Tartari ℥iij. Polypod. quern. ℥ij. Paſſular. Corinth. ℥iß. Myrobalan. omn. aa. ℥ß. Fl. Bugloſs. Borrag. Nymph. aa. Pj.

Coquantur in ſ. q. Aq. fumar. ac ſcolopendr. ad medietatis conſumtionem. De hoc decocto acidulo & guſtui grato optimè depurato & clarificato cape ℔ij.

Succi optimè depurati pomorum redolentium ℔j. adde Folliculor: Senæ mundat. ℥iij. Turbith, Rad. Helleb. nigr. veri aa. ℥iß. Myrrhæ el. ℥j. Macis, Caryophyl. Cinam. Epithymi aa. ℥ß.

Macerentur ac digerantur ad ignem MB. per quatriduum, idque in vaſe vitreo optimè clauſo: dein dum materia adhuc ſervet, fiat expreſſio vel per ſetaceum trajectio, cui adde

Aloës præparatæ ℥iv.

Omnia ſufficienter coagulentur ad lentum ignem, addendo ſub finem, dum ferè refrigerata erit materia,

Spec. Diarrh. abb. Lætific. Gal. Trochiſc. Dialacc. aa. ʒj. Sal. Abſinth. Fraxin. aa. ʒij. Eſſent. Croci ℈ij. Olei Aniſi aliquot guttulas.

Reducantur in bonam Pilularum conſiſtentiam.

III. Pilulæ Aloëticæ Horſtii.

℞. Aloês roſat. ʒij. Myrrh. ʒß. Gum. Ammon. aceto diſſol. ℥j. Agar. Trochiſ. Rhab. el. aa. ʒiß. Rad. Aſari, Gentian. aa. ʒß. Maſtich. ℈j. Spicæ Ind. Sem. Petroſel. aa. ℈ß.

Cum Sirupo de Abſinthio fiat Maſſa, formentur Pilulæ ex ℈ij. num. xv. pro doſi per octiduum horâ unâ antè cœnam continuandâ.

Uſus eſt hiſce Pilulis Author feliciſſimè in Hypochondriacâ affectione incipiente. Vid. Obſ. Medic. lib. 4. Obſerv. 25. p. m. 251.

IV. Pilulæ cholagogæ de Centaurio minore Quercetani.

℞. Succor. optimè depurator. Centaur. min. Roſar. pallid. Eupatorii Meſue & Rad. Oxylapathi aa. ℥iv. quibus adde Aloës præparat. ℥vj.

Digerantur ad ignem MB. per horas xij, ut fiat perfecta diſſolutio & mixtio, dein omnia coagulentur ad mellis conſiſtentiam, cui adde,

Pulv. Rhabarb. ℥j. Xyloaloês, Myrrh. aa. ʒij. Croci, Cinam. aa. ʒß. Spic. Diatr. Sandal. Trochiſc. Diarrhod. aa. ʒj.

Miſc. fiat Pilularum Maſſa, doſis ℈jß. ℈ij.

Proſunt in omnibus febribus bilioſis, arquato morbo & Cachexiâ: Jecoris item cæterarumque partium nutritioni dica-

dicatarum obſtructionibus mirificè auxiliantur. Pharmacop. dogmat. reſtit. l.1. c.14. p.118.

V. *Pilulæ Peſtilentiales Baſileenſium.*

℞. Aloës, Rhabarb. aa. ℥ij. Agarici, Myrrhæ aa. ʒj. Rad. Gentian. Zedoar. aa. ℈j. Croci ℈ß. Pulveriſentur, & cum Sir. Roſar. ſol. Infuſ. fol. Senæ fiat Maſſa.

Vid. Platerus lib. 2. obſ. p. 315.

VI. *Aliæ Tubingenſium.*

℞. Myrrhæ el. ℥ß. Rad. Angelic. Succini albiſſ. Crocior. aa. ʒß. Agar. Troch. Rhabarb. aa. ʒiß. Aloës Soccotr. aquâ Roſar. decies lotæ & exſiccat. ℥j. Ol. deſtill. Angelic. gr. iv. Sir. Maſtich. q.ſ. f. Maſſa.

VII. *Aliæ Marpurgenſium.*

℞. Aloës Soccotr. Gum. Ammoniaci aa. ℥j. Myrrhæ el. ℥ß. Salis Abſinth. ℈ij.

Ammoniacum ſolvatur aceto Scordii fiatque Maſſa: Doſis pro diverſitate perſonarum à ℈j. ad ℈iß. Cum vino temperato aceto Scordii: vel Aq. Card. bened. Veron. Scabioſ. ſingulis ſeptimanis, vel bis ad minimum in menſe.

IIX. *Aliæ* D. Weidneri.

℞. Aloës roſat, juxta deſcript. Aquapend. Gum. Ammoniaci aa. ℥j. Myrrhæ el. ℥ß. Salis Card. bened. Croci ſubtiliter triti aa. ʒj.

Ammoniacum ſolvatur in aceto Scordii & cum Sir. de Cichor. c. Rhabarb. f. Maſſa: Doſis ℈ij. vel ʒj. horâ unâ ante cœnam.

IX. *Aliæ* D. Poliſii.

℞. Pilular. noſtr. de tribus ſimpl. Gum. Ammon. aceto Scordii diſſol. aa. ℥j. Myrrh. el. ℥ß. Salis Scordii, Croci

ſubtiliter triti aa. ʒj. Cum Sir. Roſar. ſol. f. Maſſa: Doſis à ʒß. ad ʒj.

X. *Aliæ pro ditioribus Ejusdem.*

℞. Pilular. noſtr. de tribus Compoſ. Gum. Ammoniaci aceto Scordii ſol. aa. ℥j. Myrrhæ el. ℥ß. Salis Abſinth. Croci or. ſubtiliter triti ac pulveriſati aa. ʒj. Inſtilla Ol. deſtill. Angel. Junip. Rutæ, Succini albi, Zedoar. aa. gt. iv. Malaxando fiat Maſſa Pilularis, cujus doſis à ℈j. ad ℈iß. vel ℈ij. horâ unâ ante paſtum.

XI. *Aliæ* D. Plateri.

℞. Aloës ʒiij. Rhabarb. pulveriſ. & aq. Cinam. adſperſ. ʒiß. Agarici Troch. ʒj. Myrrh. el. Gum. Ammoniaci in aceto diſſol. aa. ʒij. Croci ℈iß. Camphor. ℈j. Ol. Zedoar. gt. iij. Cum Sir. Scordii fiat Maſſa ejusdem cum Pilulis peſtilentialibus *Avicennæ* & *Ruffi* efficaciæ, & tempore graſſantis peſtiferæ luis feliciſſimi uſus.

XII. *Aliæ* D. Reineſii.

℞ Aloës ſucco Abſinth. imprægnat. Agarici Troch. Terebinth. Cypr. Rhabarb. aa. ʒvj. Myrrhæ, flor. Sulphur. aa. ʒij. Extr. Hellebori nigr. ℥iß. Xyloaloës, Croci aa. ℈ijß. Miſce cum aceto peſtilentiali q. ſ. fiat Maſſa.

XIII. *Aliæ* D. Mylii, *Pharmacop. Spagyr. Pract. l. 1. c. 4.*

℞. Aloës lot. ʒj. Boli Armen. Croci aa. ʒß. Spec. Hier. Picr. ʒj. Myrrhæ ℥ß. Maſtich. ʒiß. Rhabarb. ʒß. Diagrid. ʒij. Cum vino formentur Pilulæ.

XIV. Pi-

XIV. Pilulæ Peſtilentiales Alberti Ducis Bavariæ apud Quercetanum reperibiles Pharmacop. dogmat. reſtit. lib. 1. cap. 14. p. 122.

℞. Croci, Myrrhæ, Camphoræ, oſſis de Corde C. Spodii aa. ʒj. Ligni Aloës, Been alb. aa. ℈iß. Terræ ſigillat. ver. ʒij. flor. Sulph. ʒj. Cort. & Sem. Citri, Caryophyl. Zingib. albi aa. ℈ij. Ambr. ℈j. fragm. Hyacinth. Smaragd. Granat. aa. ℈iß. Agar. el. Rhabarb. opt. aa. ℥ß. Aloës ex veſicâ ad pondus omnium. Miſc. f. Pilularum maſſa: Doſis ʒß. paulò antè cibum capienda.

Si loco horum ingredientium craſſo tantùm modo præparatorum recipiantur illorum Extracta, remedium evadet multò præſtantius atque utilius.

XV. Pilulæ Polychreſtæ D. E. apud D. Frid. Hoffman. *Theſaur. Pharmac. p. 88.*

℞. Aloës Soccotrin. ℥j. Myrrh. ʒvj. Croci or. ʒj. Mithridat. ʒvj.

Pulveriſentur minutiſs. ac miſceantur in mortario cum Mithridatio, f. Pilulæ inſtar Piſorum minimorum: Doſis num. vij. horâ unâ & circiter antè cœnam: inſequente die leniter alvum ſubducunt, & ventriculo ac inteſtinis annatas ſordes abſtergunt, putredini reſiſtunt, omnemque acorem in ſanguine tollunt, undè in febribus cujuscunque generis conveniunt.

XVI. Pilulæ precioſæ Cephalico-ſtomachicæ.

℞. Laudani opt. depurat. & præparat. ʒij. Maſtich. Succini alb. aa. ʒj. Macis ℈j. Nuc. Moſch. Myrrh. rub. aa. ℈ij. Ambr. Gryſ. Moſch. Croci or. Lap. Bezoar. or. aa. ℈ß. Cum Extracti Calami Aromat. ſ. q. fiat Maſſa, ex cujus ℈j. formentur Pilulæ num. vij.

XVII. *Pilulæ Spleneticæ.*

℞. Gummi Ammoniaci in aceto ſquillitico diſſoluti & ad juſtam conſiſtentiam cocti ℥j. Chalybis cum aceto Tamarind. præparat. Extr. Rad. Filicis aa. ℥ß. Tartari Vitriolati, Aloës non lotæ aa. ʒij. Magiſt. Myrrh. rubr. Maſtich. aa. ʒj. Salis Abſinth. Scolopendr. Centaur. min. aa. ℈iß. Sem. Fraxini, Croci or. aa. ℈j. Miſc. & cum ſucc. Fumar. inſpiſs. f. l. a. MP. quæ ſervetur in alutâ madefactâ Oleo Benzoino: poſteà tempore usûs cum Olei Roſmar. ſ. q. f. Pilulæ utiles in obſtructionibus hepatis atque ſplenis, ac in ejusdem tumoribus ſcirrhoſis. Vid. Mynſ. Sect. 6. p. 149. 150.

XIIX. *Pilulæ* Riverii *ad affectus lienoſos.*

Philippus Müllerus Myſter. Med. p. 118. annotat, *Quercetanum* quidem in Pharmacopœâ Pilulas *Riverii* deſcripſiſſe, ſed veram earum deſcriptionem, quæ hactenus non ſunt editæ, hanc eſſe:

℞. Gum. Ammoniaci, Bdellii el. aa. ℥j. diſſolvantur in aceto ſcyllitico, & per pannum rarum trajiciantur, add. Maſtich. Benzoe, Myrrhæ aa. ʒiij. Aloës non lotæ ʒß. Croci ʒijß. Salis Abſinth. ʒiß.

Omnia ex arte præparata incorporentur cum Sirupo ex Abſinthio. Fiat Maſſa, quæ conſervetur in alutâ madefactâ Oleo Aniſi & Fœniculi. Notandum autem, antè harum Pilularum uſum præcedere debere Clyſteres & Fomentationes ſuprà locum affectum ſplenis, continuariq; etiam poſt adſumtionem & uſum Pilularum, ut hâc ratione dometur materia: poſteà ad Confortantia viſcerum veniendum, methodo legitimâ procedendo ad ſanitatem perfectam.

XIX. *Pilulæ Antihypochondriacæ* Zwelferi.

℞. Pulv. Maſtich. el. Myrrhæ translucidæ, Olibani in granis,

nis, Succini albi aa. ℥ij. Croci opt. ʒiß. Rhabarb. ℥ß. Agar. Trochiſc. ʒij. Magiſt. Jalap. Amygdal. dulc. probè ſubact. ℥ß.

Miſce exactè, ſingulis tamen ſeparatim in pulverem priùs redactis: poſteà ſolvantur in mortario lapideo calido ad pultis formam

Pulv. Aloës Soccotr. ℥iv. cum ſ. q. Elix. P. P. addendo ſtatim Extr. Helleb. nigr. n. m. parat. ℥iß. & pulveres ſuperiores, it. Ol. ſtillatit. ligni Rhodii ℈j. f. ſ. a. MP. ex quâ formentur Pilulæ mediocres Piſorum ad inſtar, quarum iv. l. v. bihorium â cœnâ ſumendæ in obſtructionibus hypochondriorum, dolore capitis, aliisque affectibus, quibus evacuatione opus eſt: in ſexu utroq; feliciſſimè operantur.

Vid. Pharmacop. Reg. cl. 6.

XX. Aliæ D. Friderici Hoffmanni *Theſaur. Pharmaceut. p. 88. extantes.*

℞. Succi Abſinthii noſtr. ℔ij. in quibus diſſolve Aloës Soccotr. ℔j. & leni calore ad ſiccitatem iterum inſpiſſa, addendo Pulv. Roſar. r. ʒij. Maſtich. Myrrhæ, Olibani, Succini albi, Croci, Bacc. Lauri excort. aa. ℥ß. Reſin. Jalap. ℥j. Extr. Helleb. nigr. ℥ij. Miſce cum Elix. Propr. ſ. q. f. Maſſa, & conficiantur Pilulæ Piſorum magnitudine, quarum doſis n. vij. vel ix. trihorio à cœnâ.

XXI. Pilulæ fœtidæ Majerii *ad provocandos menſes.*

℞. Fecul. Bryon. ʒiß. Caſtor. Aſæ fœtid. aa. ʒj. Myrrhæ el. Croci aa. ℈j. cum Ol. Succini fiat MP. Doſis ʒß. vel ℈ij.

Sequentes videntur efficaciores.

℞. Fecul. Bryon. Caſtor. Aſæ fœtid. Myrrhæ, Opopan. Gum. Ammoniaci, Croci aa. ʒj. Salis Artemiſiæ ʒiij.

Extr.

Extr. Rutæ ʒij. Junip. ʒj. Ol. Sabin. ℈ij. Aloês opt. ℥ß. f. Maſſa; ſi neceſſum ſit cum ſucco Artemiſiæ, vel Rutæ vel Elix. Propr. doſis ℈j ℈ij.

XXII. *Pilulæ Hyſtericæ* Horſtii.

℞. Aloës Soccotr. ʒiij. Myrrhæ ℈j. Extr. Calami Aromat. Card. Bened. aa. ℈ß. Croci gr. iij. Rad. Gentian. Ariſtoloch. long. Dictam. aa. gr. v. Cum Roob Sambuci f. Pilulæ, quarum doſis ʒß. per dies aliquot continuando.

Hiſce Author in impuritatibus uteri & menſium obſtructione à craſſis ac pituitoſis humoribus proveniente frequenter & cum ſucceſſu uſus eſt. Vid. Epiſt. Med. l. 2. S. 7. p. 481. Hoc paulò aliter deſcribit l. 1. p. 2. obſ. 5. p. 19.

XXIII. *Pilulæ de Styrace* Sylvii.

℞. Styrac. Calam. Succi Glycyrrh. inſpiſſ. vel Extr. Olibani, Myrrhæ rubr. Opii Thebaici aa. ℈iß. Croci or. ℈j. Cum Sir. Papav. alb. f. Maſſa Pilularum.

Corrigunt ſerum ſalſum Maſſæ ſanguineæ, ac in defluxionibus ſalſis ac acribus ad pectus atq; pulmones utiliter adhibentur. Vid. Pr. Med. l. 1. c. 20. p. 210.

XXIV. *Pilulæ de Ammoniaco.*

℞. Aloës ℥ij. Gum. Ammoniaci aceto diſſol. Myrrhæ aa. ʒij. Maſtich. Spec. Diatr. Sandal. aa. ℈ij. Croci ℈j. Extr. Trochiſc. de Cappar. ℈ij. Salis Fraxini, Abſinth. aa. ℈j.

Cum Succo Roſar. f. Maſſa Pilularum, quarum potiſſimus in Quartanâ eſſe ſolet uſus.

XXV. *Pilulæ Angelicæ* Angeli Salæ.

℞. Fol. Senæ. Orient. mundat. ℥iv. Rhabarb. el. Agar. alb. Tro-

Trochiſc. aa. ℥ij. Succi Borrag. depurat. ℔ijß. infundantur per horas xxx. Expreſſioni adde Aloës lucidæ ℥ij.

Coquantur lentiſſimo igne in vaſe terreo vitreato ad Picis conſiſtentiam: deindè add.

Reſin. Rad. Angelic. Myrrh. Troglodyt. Croci opt. Salis Card. Bened. aa. ʒij. Spir. Salis com. gut. xxx. f. Maſſa ſ. a. Doſis à ℈j. ad ʒj.

Vid. Rhabarbarologiam Dn. *D. Tilingii* Part. 3. c. 4 p. 217. 218. Ubi harum Pilularum explicatio accurata exſtat.

Purgant benignè craſſos ac tartareos humores, ventriculi vicinarumque partium obſtructiones aperiunt, flatus incluſos diſſipant, ſtomachum roborant, & corruptioni reſiſtunt. Si quis actionem illarum acuere cupit, quandò purgandi ſunt robuſtiores, & qui difficulter moventur, cuilibet doſi tria vel quatuor grana Diagridii addantur.

XXVI. Pilulæ de Mercurio Horatii Augenii.

℞. Argenti vivi ℥ß.

Cum medullâ panis adhuc calentis manibus diu ſubige, ut in eam plumbaginem deponat: purgatum deindè Hydrargyrum in ſucci Limonum momento & Olei ex Myrrhâ deſtillati ℥ß. exactè miſceto, adjectâ Terebinth. Venet. aq. Roſar. lotæ ʒj. Tum adde

Auri puriſſimi arte Chimicâ in tenuiſſimum Pollinem redacti, vel ſi deſit, fol. auri ℥j. Ambr. ℈j. Spec. Diamarg. frig. Diatr. Sandal. aa. ʒij.

Fingito Maſſam, cui ſequentis Magmatis ℥iß. admiſceto:

℞. Fol. Senæ ſel. ℔j. Rhab. in fruſtula diſſect. ℥iv. Rad. Helleb. nigr. arefact. ℥j.

Diem unum in Oenoctagmate macera, deindè exime ac ſepone, & aliud affunde, idque rurſum transactis duodecim horis expreſſum cum priore miſceto, & vitreo vaſe exceptum in Diplomate exhalare ſinito, atque relictum Magma ad uſum ſervato.

Hujus compoſitionis ʒß. datur quindecim alternis dilu-culis tribus horis ante cibum, idque alternis menſibus, inter-jecto Balneorum & aliorum præſidiorum uſu ad curandam Elephantiaſin.

Caput V.

Extracta Myrrhæ Sodalitio clara exhibet.

EXtractum, docente *Ronfincio*, eſt optima vegetabilis eſſentia, à craſſiore corpore per idoneum menſtruum ſeparata beneficio digeſtionis, & evaporatione ſeu ex-tillatione ad conſiſtentiam redacta. Vid. Chim. in arti formam redact. l. 4. S. 3. cap. 1. p. 241. *Sennert.* Inſtit. lib. 5. p. 3 S. 3. cap. 9. p. m. 1385. *Schröder.* Pharmacop. Med. Chim. l. 2 cap. 57. p. m. 205. ſeqq.

I. *Extractum Polychreſtum* Mynſichti.

Inſignitur hoc titulo, quòd in quamplurimis affecti-bus optatam locet operam & quoscunque humores obvios e-ducat.

℞. Aloës Roſat. Fol. Senæ el. aa. ℥iv. Hermodactyl. alb. & Gum. Gialap. aa. ℥iij. Ellebori nigri, Mechoacan. Tro-chiſc. Alhandal. aa. ℥ij. Gum. Peruviani, Myrrhæ rubr Maſtich. el. Ammoniac. Sagapen. Opopan. Sarcocol. aa ℥iß. Agarici, Trochiſc. Baccar. Ebuli exſicc. Rhabarb el. aa. ℥j. Myrobal. Ind. & Citrin. Polypod. Querc. Epi-thymi opt. Sem. Cymin. Flor. Stœchad. arab. aa. ℥ß. Ca-ſtor. veri, Spicæ Indic. Caryophyllor. aa. ʒij. Mixta ex-trahantur l. a. optimo Spiritu Vini & fiat juſtæ conſiſtentiæ Extractum. Vid. Armament. Med. Chim. Sect. 3 p. 62.

II. *Ex-*

II. *Extractum Marocoſtinum Mindereri.*

℞. Mari veri, Croci or. aa. ʒij. Agar. albiſs. Coſti Indici acris, Myrrhæ finiſs. aa. ʒiij. Ammoniaci ʒvj. Rhabarb. opt. ℥iſs. vel ℥ij. Ligni Aloës ʒj. Aloês Succotr. ℥vj.

Præparatio.

1. Ammoniacum ſolvatur in aceti Scyllitici ℥iij. 2. Myrrha ſolvatur in aceti Rutacei ℥iſs. 3. Aloë ſolvatur in Succi Roſarum ℥xii. Succi Citri ℥viij. Fiat horum Mixtura & indatur cucurbitæ. 4. ℞. Succor. Apii, Fœnic. Abſinth. aa. ℥j. Cum hiſcè in pulticulam redige Rhabarbarum aquâ Cinamomi irroratum, cui admiſce Tartari Vitriolati ℈iv. 6. ℞. Succi Citri, aq. Roſar. aa. ℥j. Miſc. & hoc liquore irrorentur Coſtus verus, Crocus orientalis, Marum verum & lignum Aloês. His omnibus cucurbitæ inditis & commiſtis affundantur Aquæ ſequentes:

Aq. Borrag. Beton. Card. Bened. Fumar. aa. ℥viij. Agrimon. Centaur. min. Cinam. Veron. aa. ℥x.

Cucurbita cum alluto alembico ponatur in MB. tepido per triduum, poſteà clarum percolando ſeparetur, Tinctura inſpiſſetur in Balneo ad Sirupi conſiſtentiam, poſteà leni calore evaporentur ad Pilularum conſiſtentiam.

S. Extractum Marocoſtinum primum. Fecibus relictis adde liquorem abſtractum, iterumque Tincturam extrahe, ac maſſam reliquam leviter exprime: paretur indè Maſſa Pilularum Marocoſtinarum ſecundæ extractionis.

Ex his Extractis duobus unum commiſcendo confici poteſt.

Vires hujus Extracti petantur ex Aloëdario Authoris: judicium verò ſuper illud vid. apud Zwelferum in Animad. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 136.

III. Extractum Antipeſtiferum ſive Antidotus Antipeſtivera D. Gaſtonis.

℞. Succor. Scordii, Rutæ, Card. bened. Ulmar. Menthæ Criſp. Salviæ aa. ℥iv.

Depurentur in MB. ſ. a. Unciis x. adde

Rad. Angelic. Zedoar. aa. ℥j. Dictamni, Cort. Citr. aa. ℥ß. Cinam. ʒvj. Myrrhæ el. ʒij. Croci ʒiijß. Camphor. ʒj.

Digerantur in MB. per triduum, deindè exprimantur: expreſſis adde

Theriacæ opt. ℥iß. Confect. de Hyacintho, Alcherm. aa. ℈iß. Margar. præparat. Corallor. rubr. præpar. C. C. præpar. aa. ʒij. Spec. Diambr. Elect. de Gemm. aa. ʒiij. Unicornu veri ℈iß. Pulv. Bezoard. Aurei ʒj.

Omnia denuò digerantur in MB. per triduum; per Alemb. igne vaporoſo deſtill. ut remanentia ſit in forma liquidâ Extracti: Aqua per ſe ſervetur uſui: Vires titulus indigitat.

IV. Extractum Alexiterium D. D. Z. apud Frid. Hoffmann. *Theſaur. Pharmac. pag. 75.*

℞. Rad. Angelic. Carlin. Scorzon. aa. ℥ij. Zedoar. Contrayerv. aa. ℥ij. Fol. Scordii noſtr. Rutæ hortenſ. aa. M iij. Cort. Citr. rec. Aurant. rec. aa. ℥iß. Croci opt. ℥ß. Succini albi ℥iß. Myrrhæ el. ℥ij.

Inciſa & contuſa immitte cucurbitæ vitreæ, quibus ſuper adfunde

Spir. Vini rectif. ℥viij.

ut ſaltem Species nonnihil humectentur, factâ maceratione unius diei, abſtrahantur in MB. Spiritus Vini affuſi ℥iij. quo interim aſſervato ſpecies prænominatæ cum Spiritus Vini q. ſ. extrahantur, & quidem repetitis affuſionibus & decantationibus ad totalem virium extractionem. Colaturæ poſteà omnes

nes filtratæ deſtillando in MB. abſtrahantur ad ℔j. qui liquor, cui etiam nonnihil reſinæ inhærebit, coletur per linteum & in diplomate ad Extracti ſpiſſitudinem evaporet, huic ſuperior ſeparata reſina prius in vitro exſiccata & denuò cum ſuperiori prius abſtracto ſpiritu à ſpeciebus ſoluta adjungatur & probè commiſceatur, additis

Ol. de Baccis Junip. ʒj. Citri, Cinam. aa. ℈j. Expr. Nuc. Moſch. ʒj. Prius cum Sacchari ſ. q. in Elæoſaccharum redactorum fiat Extractum.

Uſus ejus eſt inſignis in febribus malignis peſtilentialibus, ad malignitatem expellendam & ſudores eliciendos. Doſis ℈j. ad ℈jß.

V. Extractum Antipeſtilentiale T. d. B. à D. D. S. R. apud Eundem pag. 76.

℞. Primò, Theriacæ opt. ℥iij. Croci or. ℥j. fiat cum Spiritu Vini Extractum.

℞. Secundò, Flor. Sulphuris ℥j. Myrrhæ el. ℥ij. Ol. de Bacc. Junip. q. ſ. ad eminentiam quatuor digitorum. Ol. de Succino ʒj.

Digere per quatriduum, poſteà, filtra, & de hâc extractione adde priori partes duodecim.

℞. Tertiò, Rad. Angel. Enul. aa. q. v. fiat cum Spiritu Vini Extractum, hujus partes xvj. adde prioribus, & digere ſimul calore leniſſimo in Alemb. clauſo per octiduum: tunc filtra & ad Extracti conſiſtentiam redige, cui adde Sal. C. C. volat. Succin. volat. aa. part. xij.

Eſt ſummum arcanum in peſte: Doſis à ℈j. ad ℈iß.

VI. Extractum Rhabarbari Compoſitum Chimici cujusdam famigeratiſſimi.

℞. Pulpæ Colocynthid. diagrid. aa. ℥ij. Agar. albiſs. & leviſs.

viſs. ℥j. Rhabarb opt. Cort. Rad. Helleb. nigr. Fol. Sennæ aa. ℥ß. Cinam. ʒiij. Flor. Roſar. r. Maſtich. Ligni Aloês, Myrrhæ, Cortic. Rad. Aſari, Spicæ Nardi, Styrac. liquid. aa. ʒj. ℈ij.

Pulveriſanda pulveriſentur in cucurbitâ capaci Spiritui Vini infundantur, Alembico cæco contegantur, in calore æquali per xiv. dies conſerventur, deindè fortiter exprimantur, & Eſſentia maximè extrahatur: reliquum in pelvim vel ſartaginem ex aurichalco funde cum ℥iij. Aloês præparat. ad ſpiſſitudinem coq. in vitro Sacchari reſerva, & cum nimis ſpiſſum fuerit, aliquid de abſtractâ Eſſentiâ affunde.

Salutatur Catholicum ſivè univerſale Medicamentum, propter virtutes inſignes, quibus præditum eſt. Doſis ℈iß. vel ℈ij. ad ſummum.

VII. Extractum Emmenagogum.

℞. Extr. Sabin. Filic. Flor. Calend. Centaur. min. Ariſtoloch. Artemiſ. Meliſs. Matricar. Angel. ãã. ʒj. Myrrhæ ʒij. Croci ʒß. Caſtor. ℈ß. Borrac. ʒij. Fecul. Rad. Bryon. ʒiiß.

Miſc. Vid. D. Bierling. Append. Medicam. varior. p. 58. 59.

Caput VI.

Trochiſcos, quos Myrrha nobilitat, producit.

GRæci ad formam reſpicientes κοκλίσκυς & ἀρλίσκυς Trochiſcos adpellarunt: Latini paſtillos & orbiculos vocant. Uſus horum in Praxi ſatis frequens eſt, & nonnunquam per ſe, nonnunquam aliis medicamentorum formis, uti Pilulis, Electuariis, & Tabulis admiſcentur: Suntque, *Sennerto* Scriptore, Inſtit. lib. 5. p. 3. S. 3. cap. 21. p. m. 1461. Medicamenta ſolida cohærentia, ex convenien-

tibus

tibus cum liquore exceptis conſtantia, figurâ ſeminis lupinorum communiter efficta, circumferentia nonnunquam rotunda, nonnunquam augulari, utraque tamen ſuperficie plana, eo fine præcipuè inventa, ut Medicamenta in pulverem redacta ſub hâc ſolidâ figurâ adverſus aëris injurias tutius conſervari poſſint. Sunt verò Trochiſci vel purgantes, vel alterantes, roborantes, interni vel externi uſus &c.

I. Trochiſci Narcotici Fernelii.

℞. Gum. Arab. Tragac. Amyl. aa. ℥ß. Ceruſſæ lotæ Aquâ Roſar. ʒvj. Styrac. Calam. Myrrhæ, Caſtor. Opii Sapâ ſoluti aa. ℈iv. Croci ℈iß.

Trita excipiantur Mucilag. Pſyllii ex Aquâ Roſar. apparata, ſignenturque Trochiſci.

Utiles apprimè ſunt in contumacibus capitis, dentiumque cruciatibus.

II. Trochiſci de Sandaracâ pro fumo.

℞. Sandaracæ opt. ℥xj. Aſæ Dulc. Styrac. Calam. aa. ʒiij. Myrrhæ rubr. Olibani aa. ʒij. Maſtich. el. Roſar. rubr. aa. ʒv. Succini albi, Sem. Nigel. Rom. Coriandri præparat. aa. ℥ix.

Pulveriſata miſceantur, & cum infuſione factâ in Aquâ Roſar. fiant Trochiſci parvi pro ſuffitu in ſiſtendis omnibus Catarrhis ſaluberrimi: Videntur tamen commodius in praxi quotidianâ adhiberi poſſe in formâ groſſi pulveris, judicio D. Weidneri in Pharmacop. ſelectâ manu ſcriptâ.

III. Trochiſci Peſtilentiales pro fumo.

℞. Raſur. Cornu Caprin. ℥iß. Succini Citr. Myrrhæ rubr. aa. ℥j. Ligni Junip. Sabin. aa. ʒvj. Rad. Enulæ Camp. Angel. Horten. Cort. Betulæ propè radicem arboris deciſ. aa. ℥ß. Fl. Sulphur. ℥iij. Herb. Rutæ hortenſ. Alliar. aa. Miij.

aa. Miij. Fol. Quercus ℥iv. Miſc. & cum Tragacanth. in Aq. Scordii ſolut. f. Trochiſci.

IV. Alii D. Rolfincii *interni.*

℞. Pulv. Rad. Angel. Pimpinel. aa. ʒij. Valerian. ʒj. Zedoar. ireos aa. ʒß. Cort. Citr. Siccat. ℈ij. Caryophyll. Nuc. Moſchat. aa. ʒj. Sandal. Citr. Cinam. aa. ℈iß. Myrrh. el. ℈ij. Boli Armen. præpar. ℈iv.

Cum infuſ. Tragac. Aq. Roſar. fact. add. Moſch. Alexandr. gr. iv. Sacch. albiſs. ℥iij. f. Trochiſci.

Uſus horum Trochiſcorum internus eſt, quatenus ſub linguâ tenentur præſervationis gratiâ in Peſtilentiâ.

V. Alii pro fumo in Peſte.

℞. Flor. Sulphur. ʒvj. Myrrh. ℥ß. Benz. Styrac. Calam. aa. ʒj.

Cum ſ. q. Mucilag. Tragac. cum Aquâ aliquâ præſervativâ præpar. f. l. a. Trochiſci pro uſu tempore peſtis.

VI. Alii pro Suffitu.

℞. Sulphuris Flavi Crudi ℥j. Aſæ Dulc. Myrrhæ aa. ℥ß. Caryophyll. ʒj.

Tenuiſſimè pulveriſata & per ſetaceum trajecta Extracto Baccar. Junip. quod vulgò Theriacam Germanorum vocant, excipiantur ad formandum Trochiſcos.

VII. Trochiſci Pectorales D. Weidneri.

℞. Flor. vel Lactis Sulphuris ʒij. Benz. ℈j. Aloês Soccotr. gr. viij. Myrrh. el. ℈j. Croci ℈ß. Sacch. Cand. alb. ℥ij.

Cum Gum. Tragac. Mucilagine formentur Trochiſci: Doſis gr. xv. in Aq. Veronicæ ad profligandum aſthma exhibendi.

VIII. Tro-

VIII. *Trochiſci contra Molas.*

Rodericus à Caſtro lib. 3. de Morb. Mul. c. 7. præmiſſis præmittendis hos Trochiſcos parat.

℞. Cinam. Myrrh. aa. ℈ijß. fol. ſicc. Rutæ, Sabin. Puleg. Calaminth. Gummi Sagapen. Opopan. aa. ʒj. granor. Junip. Cardamom. Mentaſtr. aa. ʒß. Miſc. f. Trochiſci, quorum detur pondus drachmarum duarum.

IX. *Trochiſci pro fumo in Ulceribus narium.*

Rondeletius tales conficit ad ſuffiendum pro exſiccatione:
℞. Ladani puri, Hypociſtid. Maſtich. Myrrhæ aa. ʒij. Styrac. rubr. & Calam. Cort. Thur. Sandarach. Arab. Auripigm. rubr. aa. ʒij. Excipiantur cum Terebinthinâ.

Caput VII.

Aquas deſtillatas compoſitas Myrrham continentes proponit.

INter effecta Chimica liquida non ultima tenent ſubſellia Deſtillata, in horum præparatione excellere, eſt, juxta Illuſtris *Rolfincii* judicium, inter præſtantes eminere, eam excolere, eſt ſummô homines cumulare beneficiô, & ſummâ ſeipſum beare voluptate: Sunt verò & appellantur Deſtillata juxta Eundem, quæcunque beneficiô caloris in vaporem res virtute medicamentosâ præditas reſolvunt, ut deindè guttarum, ſtillarumvè in modum proveniant, ac in vas recipiens derivent. Eliciuntur verò per deſtillationem Aquæ, Spiritus, & Olea. Aquæ in officinis diverſimodè paratæ proſtant, dicunturque ita, quòd ad aquæ naturam propiùs accedant de eſſentiâ medicamenti aliquid continentes, verùm illud aqueâ

 humi-

humiditate dilutum ac miſtum, id quod potiſſimùm de Aquis deſtillatis ſimplicibus intelligendum, cùm quælibet Compoſita Aqua illorum medicamentorum vim inſigniter contineat, ex quibus concinnatur. Porrò Aquæ per deſtillationem paratæ maximâ ex parte intrà corpus dantur, quamvis interdum etiam aliquæ extrinſecus adhibeantur, quibus & cordis & patentium vaſorum regio in Syncope, & reſolutæ partes in Paralyſi ſalubriter madida redduntur. Pergimus itaque ad quasdam Aquas deſtillatas Compoſitas, quarum compoſitiones Myrrhæ additione illuſtrantur: Sit itaque

I. *Aqua Theriacalis compoſita* D. Gaſtonis.

℞. Theriac. opt. ℥ijß. Myrrh. ℥iß. Terræ ſigillat. ℥j. Caſtor. ʒij. Croci ʒj. Spirtus vini opt. ℥vij. Aq. Caryophyll. ʒiß.

Miſta digerantur per dies xij, poſteà deſtilla bis vel ter: circulentur in MB. per dies octo, iterumq; deſtill. in hâc aquâ diſſolve Camphoræ ʒij, Calcis Auri grana aliquot.

II. *Alia Theriacalis* D. Steinmez, *apud* D. Bierling. *pag. 38.*

℞. Rad. Valerian. Angel. Oſtrut. Petaſitid. aa. ℥iß. Fol. Rutæ, Scord. Card. bened. fl. Calend. aa. Miiij. Tunic. Mij. Myrrhæ ſel. ℥iß. Bacc. Junip. ℥iij.

Inciſa & contuſa minutim macerentur xxiv. horas in vini Rhenani ℔vi. Succi Citri ℔ij. Aceti acerrimi ℔ß. adde Camphor. Spir. vin. diſſol. ʒj. Theriac. Androm. Mithridat. Damocr. aa. ʒvj. Deſtilla organis vitreis lege artis.

III. *Aqua Theriacalis Camphorata* Crollii.

℞. Theriacæ Venetæ ℥v. Myrrhæ Alexandr. ℥ijß. Cinam.

ſel.

ſel. (vel potiùs Caſſiæ lign.) Croci or. integri aa. ℥ß. Camphor. ℈ij.

Affunde Spiritum vini optimè rectificatum, vel ſi ad manus ſit è Sem. vel Rad. Angelicæ præparat. qui efficacior eſt, ad eminentiam 3. vel 4. digitorum, ac in vitro clauſo in leni calore cinerum Tincturam extrahe: per inclinationem Tincturam vel Spiritum tinctum aufer, & affunde recentem Spiritum tamdiu, donec non amplius tingatur. Spiritum vini tinctum poſteà ad medietatem ſaltem abſtrahe, reliquum maneat cum Eſſentia extracta, cui addas Spir. Tart. ℥vj. ſicq; ſimul per octiduum vel xiv. dies circulabis & digeres.

Vires & uſus maximè in Peſte elucent: infectus nempè intra xv. horas, ſcilicet à primâ infectione, ſumat cochlear unum in Aquâ Cardui benedicti, ſudet horis duabus, & ab hâc potione ad cibum & potum capiendum ad minimum ſex horas interponat.

Pectus purgat & omnia membra corporis principalia confortat, & ſi quæ labes illis adſperſa ſedet, & in priſtinum ſtatum ea reducit, & præcavet, ne in poſterum facilè lædantur.

Illis benè confert, qui Hydrargyro fuerint inuncti, ſuâ enim vi omnes nervos muſculosque ac medullam penetrat, & quicquid noxium reperit, corrigit atque expellit. Sanguinem optimè purificat, hinc in morbo Gallico, ſcabie pertinaci ac verminosâ progenie, tremore item cordis, Ictero, Pleuritide, febribus oppidò adhibetur.

IV. Aqua Diaphoretica Paracelſi.

℞. Theriac. opt. ℥v. Myrrh. opt. ℥ij. Croci ℥ß. Miſc. & affunde Spir. Vini opt. Canthar. dimid. deſtilla in MB.

V. Aqua Splenetica D. Mavii, *apud* D. Bierling, *in Append. Medic. varior. pag. 28.*

℞ Splen. bovis caſtrati n. j. Croci or. ℈j. Myrrhæ ℥ß. Affunde vini optimi q. ſ. ſtent in digeſtione:

℞. Cort. Tamariſc. Frax. Cappar. Rad. Polypod. Fœnic. Petroſel. Aſparag. Ruſc. Apii aa. ℥ß. Cichor. ʒiij. Raphani ℥ijß. Herb. Heder. terr. Scolopendr. Capillor. Ven. Filicis, Cuſcut. Cochlear. Naſturt. aa. Piij. flor. Borrag. Bugloſs. aa. Pij. Roſar. Piij. Sem. Naſturt. ʒij. Agni caſti ʒiß. Fœnic. ℥ß. Aniſi ʒij. Terebinth. ℥ß. Gum. Ammon. diſſol. ʒij.

Omnia benè conciſa & contuſa addantur prioribus cum Succ. Cochlear. ℥iij. Naſturt. ℥vj. Becabung. ℥iv. Deſtilla per veſicam.

Vires Aqua hæc ſuas eximiè exerit in affectionibus lienis plurimis, uti ejus obſtructione, duritie ac Scirrho, affectu Hypochondriaco atque Scorbutico, aliisque, ubi vaſa expedienda veniunt, & Succi Tartarei moleſtiam gignunt.

VI. Aqua Hyſterica compoſita D. Sennerti.

℞. Viſc. quern. Rad. Leviſt. Pæon. áa. ℥ij. Myrrhæ rubr. ℥ß. Zedoar. Sem. Paſtinac. ſilv. aa. ℥ij. Affunde Aq. Matricar. ℔iv. Vini albi opt. ℔iij. ſtent in infuſione per dies decem: poſteà deſtillentur.

Uſus ejus eſſe poteſt in ſuffocatione Hypochondriacâ, ſi ori præfocatæ cochlear unum & alterum infundatur. Vid. Med. Pract. lib. 4. part. 2. Sect. 3. cap. 4. p. m. 242.

VII. Aqua Hyſterica alia.

℞. Caſtor. ℔ß. Rad. rub. tinct. leviſtici, Pæon. Ariſtoloch. rot. veræ: Ariſtoloch. rotundæ com. Calami Aromatici aa. ℥iij. Rad. Dictamn. albi, Valerian. Helenii, Gentianæ aa. ℥ij. Oſtrutii, Eryngii, Ruſci, Coſti amari, Sagapen. Myrrhæ aa. ℥iß. Bacc. Lauri, Junip. Sem. Seſel. aa. ℥j. Piper. nigr. Croci or. Zingib. albi, Sem. nigel. aa. ʒß. fol. Matricar. Miij. Meliſs. ver. Lavend. Majoran.

joran. Thymi ãã. Mij. Polii montani, Artemiſ. rub. Origani Cret. Menth. Calaminth. Centaur. min. Praſſii, Saturejæ, Pulegii ãã. Miß. Sabinæ, Salviæ, Fol. Rutæ, Scord. ãã. Mj. Flor. Anthos, Meliſs. Abrotan. ãã. Mß. Spec. Diateſſar. ℥iij. Diacalaminth. ℥ij.

Contundantur & incidantur ſingula, ut decet, mixta dein macerentur per dies & noctes octo in Vini Rhenani ℔xij. Aq. Pulegii ℔viij. Artemiſ. Meliſs. ãã. ℔ij. Succi Limon. deſtil. ℔j. Fiat deſtillatio in organis vitreis per MB. ſervetur ad uſum.

VIII. Aqua Arthritica D. Tilemanni.

℞. Vitrioli Ungarici ℔j. Tartar. albi ℥iij. Mumiæ, Maſtich. Olibani, Myrrhæ, ãã. ℥ij. Gum. Ammoniaci, Bdellii, Opopan. ãã. ℥iiß. Hederæ ℥ij. Mellis Crudi ℔ij. Spir. Vini ℔iv. f. ſ. a. Deſtillatio.

Uſurpari poteſt Aqua hæc extrinſecus in immanibus Arthriticorum cruciatibus ad demulcendam ſeroſorum humorum ferociam & ad fluxiones ad articulos avertendas.

IX. Aqua Traumatica D. Agricolæ.

Agricola Tr. 3. Chirurg. parvæ pag. 396. ſequentem Aquam ad venenata vulnera ſeu malignum morem induentia magnis mactat præconiis:

℞. Rad. Angel. Tormentil. Mandragor. Croci Metallorum cum Spir. Salis fixat. Croci opt. ãã ℥iß. Boleti Cervini, Myrrhæ ãã. ʒvj. Cort. Citr. Ligni Saſſafr. Baccar. Junip. C. C. Raſpati ãã. ℥j. Terræ Sigill. ℥ij. Theriacæ ℔ß.

Miſce omnia & cum Vini Malvatici ℔iij. l. iv. digere calore leni, poſteà deſtillentur per Alembicum.

X. Aqua abſtergens, ſiccans & conſolidans.

℞. Vini Hiſpanici ℥vij. Aq. Vitæ, Sulphur. & Camphorat. ℥iij

Mellis Roſ. ℥ijß. Myrrhæ, Aloês, Hepat. Sarcocol. ãã. ʒij. Thur. Maſc. ʒiij. Rad. Irid. Illyr. Ariſtoloch. rot. Conſolid. maj. ãã. ʒiß. Sem. Hyperici, Summit. Centaur. maj. minor. Millefol. ãã. Pj. granor. Tabaci ʒij.

Deſtillentur aut ſaltem tuſa & pulveriſata bulliant in MB. vaſe Alembic. hermeticè clauſo ad conſumpt. tertiæ partis: Colentur.

Valet ad cavitatis impletionem, ſi imponatur.

Caput VIII.

Spiritus Compoſitos Myrrham continentes eligit.

SPiritus hoc loco notat halituoſum quendam ſpiritum beneficio ac virtute Vulcani ex corpore miſto elevatum, qui licet adſtantis aêris frigore, atomis collectis, in liquorem condenſetur, nomen tamen non mutat. Prolicitur ex vegetabilibus, animalibus atque mineralibus. Vid. *Rolfincius* Chim. in Art. formam redact. lib. 3. Sect. 1. cap. 1. p. 132. Mineralibus equidem Spiritus vocabulum propriè non competit, cum fixioris ſint naturæ & vegetationis expertia: cum enim liquores illi Salinis conſtent particulis, quæ vi caloris à terræ ſuæ complexu propulſæ, indèq; fluorem adeptæ in aquam converſæ ſint, nihil aliud indè ſunt, quàm mineralium Salia reſoluta, quæ in corpore quodam retinente coagulari iterum poſſunt, diſſipatâ illorum humiditate. Vid. *Tiling.* Rhabarb. Curioſ. part. 3. cap. 16. p. 313.

Ex Vegetabilibus verò varii eliciuntur Spiritus, qui ſæpe numero Aquarum nomine veniunt: ita Spiritus Vini aqua ardens adpellatur: Spirituoſa nimirum eſſentia vix ita ſeparari ac purificari poteſt, ut nihil aquei relinquatur: quod manifeſtè animadvertere licet in Spiritu Vini, qui utut optimè

mè rectificatus ſit, ut accenſus totus deflagret, & nihil aquæ habere videatur, tamen ſi artis operâ ſpirituoſum illud, quod in eo eſt, quodque Salem Vini volatilem & Sulphur Chimici nominant, ſeparetur, multum adhuc aquæ ipſi ineſſe deprehenditur.

Notat itaque Spiritus ex Vegetabilibus prolectus illum liquorem, qui ſpirituoſis & Eſſentiam Medicamenti continentibus partibus abundat, atque à quo humiditas aquea maximam partem ſequeſtrata eſt: Hinc qui naturæ volatilioris ſunt Spiritus Vegetabiles è Foliis, Floribus, Fructibus, Seminibus, Aromatibus, &c. eliciuntur, qui fixioris, è Lignis, Corticibus, Viſcis, &c. promanant. Antequam verò ſpiritus producantur, fermentatio vegetabilium præcedat neceſſum eſt, de quâ Vulcani filii fuſius agunt, & noſtri inſtituti non eſt prolixè talia proſequi, ſed paradigmata quædam Myrrham in compoſitione comitem habentium Spirituum adponere capitis hujus ratio poſtulat.

I. *Spiritus Theriacalis* Unzeri.

℞. Theriacæ Venetæ ℥v. Myrrh. rubr. ℥iiſs. Croci ℥ſs. Spir. Vin. ℥x.

Indita omnia Cucurbitæ vitreæ lento balnei calore deſtillentur.

Spiritus hic expertiſſimus eſt in Peſte, & propinatur peſtiferè febricitantibus ℈iſs. vel ℈ij. Doſi cum hauſtulo Aq. Carduibenedicti vel acetoſæ: ad miraculum namque ſudorem pellit, ac ſeminarium venenatum & peſtilens in totum disjicit ac diſſipat.

II. *Spiritus Theriacalis Camphoratus.*

℞. Theriacæ Venetæ antiquæ ℥v. Myrrhæ rubræ ℥iiſs. Croci ℥ſs. Spir. Vini q. ſ.

Indi-

Inditis omnibus cucurbitæ vitreæ, impoſitoque Alembico cœco, in cujus roſtro prius ſint poſitæ ʒij. vel ʒiij. Camphoræ: ſtent in infuſione per aliquot dies in loco calido, deindè fiat deſtillatio in MB. igne lentiſſimo, & ſic habebis Spiritum Theriacalem ſubtiliſſimum & penetrantiſſimum, qui vel ſolus ʒj. pondere cum uno vel duobus cochlearibus Aq. Card. Bened. exhibitus ad miraculum ſudorem provocat, ac putredinale fermentum, ſeminiumque venenatum diſcutit.

Notandum autem, Spiritum hunc dandum eſſe, antequam febrilis ardor aut capitis calor incrementum ſumſerit. Vid. Grulingius tr. de triplici Evacuationis univerſalis genere Part. 3. p. 41.

III. Spiritus Diaphoreticus Paracelſi.

℞. Theriacæ Androm. ℥vi. Myrrh. ℥ij. Rad. Petaſitid. ℥iij. Sperm. Ceti, Terræ ſigillat. āā. ℥iß. Rad. Hirundin. ℥j. Dictamni, Pimpinel. āā. ℥ß. Camphor. ʒj. Spir. Vini ℔iij. Stent octiduum in Sole vel alio calore. Doſis cochlear dimidium vel unum.

IV. Spiritus Sudorificus Felicis Wirzii *Chirurg. P. 2. cap. 17. p. 501.*

℞. Spirit. Vini ab omni phlegmate ſequeſtrati ℔j. Infunde vitro auguſti orificii & adde, C.C. raſpati ℥vi. Myrrhæ pulveriſatæ ℥j.

Obturetur orificium, & ſtent ita per octiduum: poſteà deſtilletur Spiritus, à fecibus: deſtillatum adfunde fecibus, & iterum deſtilla, & ſic tertiò repetatur. Hic Spiritus poſteà reſervetur in alio vitro anguſti orificii, cui imponatur Myrrhæ pulveriſatæ ℥j. C.C. raſpat. ℥ij. Mithridat. ℥ß. Camphor. ʒij.

Probè muniatur orificium & uſui ſervetur. Doſis ℥iß ℥ij. ℥iiß.

Caput IX.

Elixiria, quæ Myrrham amant, percurrit.

AN vocabulum Elixir origine Arabicum, an verò Græcum vel Latinum ſit, inter Authores Chimicos controvertitur. Vid. *Rolfinc.* Chim. in art. form. redact. lib. 4. S. 2. c. 1. p. 228. 229. Ubi ſimul genuinam ejus tradit acceptionem, quod ſcil. receptâ conſuetudine, quæ civitate jam donata, & officinis innotuit, deſignet liquorem ſpirituoſum, facultatibus præcellentibus, mediante infuſione impregnatum, ſitq; medicina compoſita ad juvandum ex Speciebus variis, aromatibus & Vini Spir. ſeu Oleo conflata. Vel ſunt, juxta Frider. *Hoffmann.* Clav. Pharm. Schröder. l. 2. c. 52. p. 67. liquores balſamici ſpirituoſis medicamentoſis effluviis mediante infuſione & digeſtione imprægnati. Conveniunt multum cum Eſſentiis ſivè Tincturis liquidioris conſiſtentiæ. A *Paracelſo* magni æſtimantur lib. 8. Archidox. Ubi & ſex principaliorum mentionem facit: 1. Elixir. Balſami. 2. Salis. 3. Dulcedinis. 4. Quintæ eſſentiæ. 5. Subtilitatis. 6. Proprietatis. Vid. etiam *Schröderus* Pharmacop. Med. Chim. l. 2. cap. 52.

I. *Elixir Proprietatis* Paracelſi.

Medicamenta Deorum eſſe manus, ac proindè cautè ſtudioſèque diſpenſanda, ſanctè colenda, ac ingenioſè tractanda, rectè monet acutiſſimus *Chriſtianus Langius* Med. D. ac Profeſſor quondam Lipſiæ celebratiſſimus, in accuratiſſimo de Elixire hoc diſcurſu anno 1660. publicè diſputationis locô habitô: Contrarium ſi eveniat, meritò querelæ inſtituendæ, quæ uti in multis, inprimis arte Spagyricâ confectis pharmacis percipiuntur, ita etiam confirmantur exemplô Elixir. Pro-

prietatis hodienum, ſcribente prælaudato Medicô conſummatiſſimô: cujus præparatio uti hodiè vulgaris ſatis, ita quoq; abuſus ac depravatio enormis exiſtit.

Vocatur verò Elixir Proprietatis ideò, quod ipſius virtus quàmproximè accedat naturæ noſtræ, ſeu balſamo noſtro nativo, illique amica valdoperè, adpropriata, accommodata & convenientiſſima exiſtit: vel potiùs, quod propriô ſuô succô humidôque radicali, i. e. ex ſe, in ſe & per ſe Elixir hoc confici debeat.

Author ac inventor divini hujus medicamenti *Theophraſtus Paracelſus* eſt, qui quamvis apud aliquos non benè audiat, & artis ſacræ deformator potiùs quàm reformator ſalutetur, negandum tamen minimè eſt, in quàmplurimis egregium naturæ, mundique extitiſſe interpretem: arcanorum tamen Monarcham ac Philoſophiæ Principem ego vix appellarem: ſufficiat, ſatisque laudis ac exiſtimationis ſit, quod in re medicâ atq; Spagyricâ non parùm præſtiterit,

Propterea tamen non favendum cum *Cratone* hominibus perverſiſſimis ac mendacibus Paracelſiſtis, qui Metamorphoſes auri impudicè jactitant, & aurô homines credulos emungunt, non enim ſunt hi, qui artem ſervandorum hominum callent. Non piget hîc apponere ea, quæ *Caſparus Hoffmannus*, Profeſſor quondam in hâc Viadrinâ meritiſſimus in oratione de barbarie imminente ſuo jam tempore queſtus eſt. Fumoſi, inquit, Vulcani filii ſpondent & furnis metallicis miracula, jactant glorioſa in medicatione facinora, eructant magnificarum promiſſionum ampullas, tument, ut tantùm non crepent ſcientiæ opinione in maximâ rerum ignoratione. Tenent & alias artes, quibus nomen ſibi parant & crumenas exſugunt: captant exiſtimationem ex nomine *Paracelſi*, quod apud novitatum avidos gratioſum eſt, quaſi huic uni adſurrexerit & ſe nudaverit natura. Proprium eſt conſpuere monimenta artis noſtræ Principum, cognitionem naturæ totius ſibi attribuere, in ſe derivare artis peritiam omnem, aliis ignoran-

rantiam impingere, & nequiter de illorum exiſtimatione detrahere, ſimplicibus verborum præſtigias & fumos offundere: maximè fugitant illos, quibus ob animadverſam vanitatem ſuſpectos ſe eſſe metuunt, nugacitatis verò ſuæ admiratores & præcones colunt venerabundi, &c.

Verùm miſſis his ad rem ipſam, ipſumque Elixir hoc conficiendi modum, quem ipſe Paracelſus ſuo idiomate tradit, nos convertimus:

℞. Myrrhæ, Aloës hepaticæ, Croci aa. 1. Vierling (quarta pars libræ.)

Laß in Pelicano mit arenâ aſcendiren auf das mildeſte (quàm leniſſimo igne) 2. Monat/ darnach ſeparire per Alembicum das Oleum von denen fecibus ſine aduſtione herüber: das Oleum digerir mit circulato einen Monat lang im gleichen Gewicht/ darnach behalts.

Inventi & modi præparandi examen pluribus proſequitur anteà citatus D. Langius, ad quem Benevolum Lectorem remitto. Hic namque ſagaciſſimus Vir Elixir hoc ad officinalia ac vulgaria minimè refert, & minimè paratu facile medicamentum hoc judicat, ſed potiùs raram avem, nigroque cygno ſimilem æſtimat Paracelſicum hocce Elixir, ſive Balſamum Proprietatis. Vid. etiam *Rolfincius* Chim. in art. form. red. l. 4. S. 2. c. 5. p. 233.

Vires Illuſtris hujus medicinæ, quam non injuriâ panaceam diceres, tales ac tantæ ſunt, quæ dignis præconiis ſatis celebrari nequeant. Audiamus denuò ſæpiùs laudatum jam Dn. *D. Langium* de virtutibus benedicti hujus pharmaci in hunc modum verba facientem. Diſcendi causâ, ſcribit, *Paracelſus* multum terris jactatus & alto eſt, præſertim verò apud *Ægyptios* & *Arabes* tàm *Philoſophos* quàm *Medicos*, proptereà per aliquot annos etiam captivus remanſit, ubi cùm tantam mumiarum multitudinem (quæ nil aliud ſunt, quàm cadaverum corpora, quæ aromatum & unguentorum pinguedine adeò

condiuntur ac condenſantur, ut in modum picis induratæ reſplendeant, & ſic absque minimâ alicujus membri putrefactione in plurima ſecula conſervari integra poſſint) concerneret, & narium judiciô Aloës ac Myrrhæ cumprimis multum his unguentis ſeu balſamis admixtum colligeret, meditandi ac ſic argumentandi anſam accepit: ſi cadavera vermibus deſtinata à putrilagine ac corruptione per tot centena annorum volumina ſarta tecta ſervari poſſunt, quantò facilius feliciusque adhuc viventibus tantum hoc conſervandi beneficium accommodari, & ad medicinæ gloriam transferri poterit. Et hæc ipſa *Paracelſi* ſpeculatio tàm fœcunda poſtmodum fuit, ut egregius ingenii partus & illuſtris hæc medicina hinc in lucem prodierit, dum puriſſimam Eſſentiam, & ſpirituale Elixir ex hiſce balſamis ſeu balſamicis ſpeciebus conficere docuit, ut totum corpus & penitiora ejus latibula cuncta inſtar fumi perniciter penetrare, & putredinis malignas radices tàm potenter edomare quàm exterminare valeret. Cùm itaque ex aſtrali ſtemmate ſæpiùs laudata panacea & Elixir Proprietatis hoc philoſophicum fuerit oriundum, ipſi etiam aſtrales virtutes, quibus putredini ac corruptioni heroicè reſiſtit, atque ſic mortales à morborum tyrannide oppidò vindicat, emerito applauſu conceduntur. Hæc *Langius*. Plura de efficaci Elixiris hujus operatione ſcire qui deſiderat, authores adeat, inprimis *Crollium*, Baſil. Chim. p. 171. 172. qui profuſi ſunt in conſignandis ipſius elogiis, virtutibusque tradendis.

II. Elixir Proprietatis D. Scharlachii.

In Collectaneis ſuis Vir hic olim Celeberrimus Elixir Proprietatis minore labore in noſtrâ officinâ hîc præparari ſolitum proponit ſequentibus:

℞. Myrrhæ Alexandr. Aloës, Croci Orient. aa. ℥iv.

Pulveriſentur omnia diligenter, & in vitrum indantur, humectando optimô Spiritu vini, ut fiat quaſi paſta: poſteà affunde

affunde Spir. Vitrioli Philoſophici ad eminentiam 4. l. 5. digitorum: ſtent in digeſtione, donec tingatur: deple ac affunde alium ſpiritum, ut & ille tingatur: quem ſimiliter deple: poſtremò affunde Spiritum Zedoar. & reſiduum extrahe quoque bis, tandem conjunge has duas tincturas, & digere per plures dies.

III. Elixir Proprietatis dulce Friderici Fiſcheri.

℞. Myrrhæ opt. Alexandr. Aloës Hepat. Croci or. āā. q. v.

Contere & miſce optimè: huic pulveri ſuperfunde Spir. Salis ad ſupereminentiam quatuor digitorum in Pelicano lato optimè munito, & pone in MB. vaporoſum per duos menſes: poſtmodum miſce cum Spiritu Vini ac rurſus circulari permitte quatuor ſeptimanas: quibus finitis exime & transcola per chartam; ac rurſus inde Pelicano in aquam B. V. ponendo per dies 14, & evadet pellucidum inſtar rubini, dulce guſtu, & ad arcendos multos morbos medicamen convenientiſſimum.

IV. Elixir Proprietatis Purgans D. Rolfincii.

℞. Aloës, Myrrhæ āā. ℥ij. Croci ʒij. Rhabarb. Gialap. Reſinoſ. aa. ℥j. Scammon. ℥ß. Sem. Ebuli. Fol. Senæ Alex. aa. ℥j. Sal. Tartari ʒiij. Cort. Citr. Aurant. aa. ʒij.

Pulveriſata inciſa ſ. a. Miſc. iisque affundatur Vinum Malvaticum Vini Spiritu exaltatum, & Vitrioli Spir. modico impregnatum: per digeſtionem extracta Tinctura effunditur: conjuncta ſimul digerantur per ſex dies ac noctes, poſteà colentur per linteum ſubtile.

Vires leniter alvum ſubducendi placent, ſeſeque commendant in actu præſervationis ac curationis: Doſis ℈iß vel plus. Utendi modus in jure carnis vel pulli vel cereviſiæ cum pane coctæ. Vid. Chim. in art. form. red. l. 4. S. 2. c. 11. p. 337.

V. Elixir Proprietatis album Helmontii.

Extat hoc fragment. de arcanor. revelat. Tom. 1. p. 573. & ita paratur:

℞. Aloës, Lucid. Myrrh. opt. Croci aa. ℥j. Si plus ſumſeris, fruſtrà id factum reperies. Duo priora terantur accuratè: Crocus quia non teritur niſi exſiccatus, conglobatur tundendo: digerantur in vitro capaciori albo hermeticè ſigillato tamdiu, donec offa conglobata in fundo adparuerit, & oleum clarum in parietibus vitri circuletur: Tùm aperto vitri collo adfund: Aq. Cinamomi: deſtilla per Alembicum, donec nihil è roſtro cadat.

Vires: Liquore hoc tùm Quartana tùm continua fugatur. Qui noctu ſumſerat Sacroſanctum Viaticum, Helmontium in prandio convivam circa lectum habuit.

Epicriſis Rolfinciana hæc eſt: Hyperbole eſt manifeſta: Tanta huic medicamento adſcribi virtus nequit: error occurrere potuit in προγνώσει: Pro conclamato habitus æger ὁ κεκρατημένος ὑπὸ τοῦ νοσήματος, victus qui à morbo nondum erat. Vid. l. all. p. 235.

VI. Elixir Proprietatis Antihypochondriacum atq; Scorbuticum.

℞. Aloës, Croci, Myrrhæ aa. ℥ß. Spir. Antiſcorbut. ex cochlear. naſturt. Sedo murali, Radice Chelidon. min. & Raphani ruſticani parat. q. ſ.

Stent in digeſtione: terantur primò ſpecies in mortario vitreo cum modico Spiritus: pòſt Spiritus addatur. Liquor defuſus ſervetur ad uſum in benè munito vaſe.

Vires ex inſcriptione fiunt manifeſtæ. Vid. *Rolf.* l. c. p. 236. 237.

VII. Elixir Peſtilentiale Paracelſi.

℞. Spiritus Vini alcooliſati, qui accenſus nullum phlegma relinquit menſ. j. Theriacæ opt. ℥vj. Myrrh. ℥ij. Clavorum

rum Equorum ℥iij. Sperm. Ceti, Terræ Sigillat. Strig. ãã. ℥j. Rad. Vincetox. Pimpinel. Valerian. ãã. ℥ß. Croci ʒj. Contuſa, contrita ſ. a. miſc. in vitro: ſtent per dier. & noct. viij. intervallum Solis radiis expoſita, vaſe ad amuſſim clauſo: defuſus liquor virtute Simplicium imprægnatus ſervetur uſui.

Doſis, quantum cochleari dimidio vel integro adſumi poteſt, exhibeatur, ſtragulis benè aperto corpore &c. *Paracelſus* Tom. 1. lib. de Peſte ad Sterzingenſes cap. 1. pag. 358.

VIII. Elixir Peſtilentiale aliud.

℞. Aloës Hepat. ℥j. Rhabarb. opt. Theriac. Androm. ãã ʒij. Agar. Croci or. Myrrh. ãã. ʒj. Zedoar. Gentian. ãã. ℈iß.

Hiſce benè contuſis & inciſis adfund.

Spir. Vini opt. ℔ij. Stent in digeſtione & circulatione per dies aliquot: additâ Sacchari Candi albi q. ſ. ad emendandam Specierum amaritudinem. Tandem quod tinctum & extractum fuerit, per inclinationem eſt ſeparandum: materia in fundo reſtans Spiritu Vini eſt extrahenda, ſeparanda, ac priori liquori colorato immiſcenda, & ita Elixir jam paratum ad uſum reponendum.

Hoc ſingulis horis matutinis à guttulis vj. ad vij. & viij. in convenienti liquore exhibitum hominem per longum tempus à peſte & omni maligno aëre præſervat.

Si quis jam peſte vel etiam febri peſtilentiali correptus eſt, de hoc capiat unum cochleare, & hoc auxilio curabitur.

Confortat etiam memoriam, viſum acuit, membra omnia interna corroborat, dolores colicos ſedat, alvum ſemper ſervat laxam, & multa alia miranda in corpore humano præſtat.

Si ventriculus ciborum onere malè diſpoſitus deprehendatur, ſumitur cochleare dimidium, & ſtatim ſuperfluitates per ſudorem expelluntur. Vid. Rhabarbarolog. D. *Tilingii* p. 308.

IX. Elixir Alexipharmacum.

Habetur in Theſauro Pharmaceutico Cl. Hoffmanni pag. 63. & ſic conficitur.

℞. Spir. Baccar. Sambuci per fermentationem parati & optimè rectificati ℔ß.

Extrahe cum hoc Eſſentiam ex ſpeciebus Theriacalibus, addendo Croci ʒij. Myrrhæ el. ʒiij.

℞. Colaturam, in hâc diſſolve Balſ. Sulphuris cum Oleo Junip. & Succin. q. v. Sal. Succini volat. ʒiß. Cruor. C. volat. ʒj. Camph. ℈iv. Miſc. f. Elixir.

Vires: Eſt remedium balſamicum tàm præſervativum quàm curativum in febribus malignis & ipſa peſte. In præſervatione Doſis eſt à gutt. v. ad ℈ß. In Curatione à ℈ß. ad ℈j. In congruo vehiculo.

X. Elixir Pectorale Aſthmaticum.

℞. Rad. Gentianæ rub. liquirit. raſ. Ireos Flor. Enul. Ungulæ, Caball. ãã. ℥j. Cort. Scyllæ ℥ß. Salviæ, Veron. Roris Solis, Capillor. Ven. Hyſſop. Marrub. ãã. Mij. Pulmon. Vulp. præparat. num. ij. Myrrhæ rubræ, Benzoe ãã. ℥j. Cardamom. Cubeb. ãã. ℥ß. Cinam. Caryophyll. Nuc. Moſchat. ãã. ℥j. Sem. Aniſi, Fænic. ãã. ʒiij. Urticæ Rom. ℥ß. Ocymi Caryophyllat. ʒij. Spir. Aniſi vel Junip. ℔x.

Stent in digeſtione per dies ac noct. iv. media hujus tincti liquoris pars lentâ digeſtione exhalet parum. Sign. Elixir Pectorale.

Vires: Pulmones frigidâ intemperie laborantes alterat, Tuſſi ac Aſthmati præſentaneâ operâ medetur. &c. Vid. *Rolf.* Chim. l. 4. S. 2. c. 3. p. 231. 232.

XI. Elixir Pectorale Dn. D. Michaëlis.

℞. Herb. Pulmonar. Italic. Gnaphal. Mont. Praſſii, Rorellæ, Scabioſ. Tuſſilag. Veron. Summit. Hyſſop. aa. Mj. Flor. Helen.

Helen. Scabioſ. aa. M. iv. Rad. Enulæ, Tuſſilag. aa. ℥j. Ariſtoloch. rotund. Ireos flor. aa. ℥ß. Myrrhæ rubr. el. Maſtich. Croci or. Succi liquirit. aa. ℥j. Cardamom. el. Cinam. aa. ℈iß. Benzoes el. ℥j. Styrac. ℥ß. Alipt. moſch. ʒiij. Sem. urtic. ʒiij. Naſturt. ʒij. Sacch. Cand. ℥iv.

Irrorentur Spiritu Sulphur. s. q. infund. poſteà Spir. Hyſſop. q. ſ. f. l. a. Elixir.

XII. Elixir Uterinum.

℞. Aloës Soccotr. Myrrh. aa. ℥vj. Croci or. ℥j. Extr. rad. Bryon. Angel. Zedoar. Caſtor. Meliſs. Matricar. aa. ℥j.

Irrora cum Spiritu quodam uterino: adde Spir. Vitrioli philoſ. q. ſ. Digere per noctem, poſteà ſuperadde Spir. Uterini q. ſ. & digere ad tres ſeptimanas.

Uſus in menſium ſuppreſſione, uteri frigidâ intemperie, ac ſuffocatione, flatibusque, lochiorum item emanſione.

XIII. Elixir vaporiferum precioſum.

℞. Elix. Citri ℔ijß. Myrrh. rub. Alexandr. Olibani, Succini albi aa. ℥iß. Maſtich. ℥j. Camphor. ʒvj. Aloës, Croci or. aa. ℥ß. Styrac. Calam. ʒij.

Miſc. f. a. macera per menſem, filtra, add. Aceti Bezoart. ℔vj. Spir. Tart. ℔ß.

Digere rurſus per dies xiv.

S. Köſtlich dampffmachend Elixir vor inficirte Logamenter.

CAPUT X.

Aceta quædam memorat, quæ gaudent Myrrhæ additione.

ACetum vini partus, quamvis vini vitium à *Plinio* Nat. hiſtor. l. 23. cap. 1. nominetur, nihilotamen minus in remedia tranſit ſaluberrima: in receſſu & amplexu namque ſuo fovet egregiam alexipharmacam virtutem; præterea aperit, incidit, attenuat, putredini reſiſtit, obſtructiones aperit, quicquid nonnulli de adſtrictione fibrarum ventriculi, inteſtinorum, vaſorum lacteorum, viſcerumque meatus coarctatione ac vermiculis in ipſo contentis & ſub filamentorum ſpecie ac formâ apparentibus blaterant: de quibus videatur judicium magni *Rolfincii* Chim. in Art. for. redact. lib. 3. S. 1. cap. 14. pag. 141. ubi negat vermes eſſe, quin potiùs volatiles aceti partes ſalinas inſtar exilium argenteorum filamentorum, pugnantium ſubindè cum partibus Aceti ſulphureis, ut ſub clientelam ſuam ſubigant, annitentes ſcilicet, ut in ſuam naturam convertant, &c. Vid. etiam Cl. *Hoffmannus* in Clavi Pharmac. *Schröder*. lib. 4. p. 572. Ubi tamen vinum vel acetum in vappam planè degeneraverit, vitiumque grande contraxerit, vermes veros produci tunc poſſe, negari nequit.

I. Acetum Theriacale Dn. D. Timæi à Guldenklée.

℞. Confect. Orvietan. ℥ij. Diaſcord. Francaſt. ℥iß. Theriacæ Androm. ℥j. Rad. Angel. Contrayerv. Enul. Pimpinell. Tormentil. Scorzon. Dictamn. albi, Petaſitid. aa. ʒvj. Fol. Scordii, Rutæ, Millefol. aa. Mj. Flor. Calend. Tunic. aa. Mß. Cort. Fraxin. Citri aa. ℥iß.

Bacc.

Bacc. Junip. ℥ijß. Macer. Zedoar. ana ʒiij. Camphor. ℈ij. Croci ʒj. Myrrh. el. ℥ß. Aceti ex ſucco Rubi Idæi q. ſ. Miſc.

Stent in Infuſione locô calidô benè tecta, donec extrahatur tinctura, cujus Colatura ſervetur ad uſum. Vid. Caſ. Medic. p. 393.

Acetum hoc nobiliſſimus Author feliciſſimô ſucceſſu præ aliis variisque tentatis remediis expertum habuit in peſtilenti contagio, & quidem ſtatim in principio cum tantillo Diaſcordii vel Theriacæ, ad proliciendos ſudores.

II. *Acetum Mithridaticum* Mynſichti.

℞. Mithridat. Damocrat. Terræ ſigillat. aa. ℥j. Rad. Tormentil. Enulæ camp. Angel. aa. ʒvj. C. C. ſine igne calcin. Pulv. Serpent. Myrrhæ rubr. aa. ℥ß. Sem. Citri excort. Acetoſ. Baccar. Junip. aa. ʒiij. Fl. Calend. Tunic. aa. ʒij. Croci or. Caryophyll. Camphor. aa. ʒj. Aceti vini roſati q. ſ. Miſc.

In lue peſtiferâ morbisque Epidemiis valdè commendatur: reſiſtit quippè impreſſioni & præſervat à putredine: quin & lotionibus inſervit manuum pulſus, antequam quis in publicum prodeat, aut aëri externo ſeſe exponat. Sect. 23. p. m. 365. 366.

III. *Acetum Bezoarticum* D. Weidneri.

℞. Theriacæ Androm. ℥vj. Myrrhæ opt. ℥ij. Rad. Petaſitid. ℥iij. Pimpinel. Angel. Valerian. aa. ℥ß. Sperm. Ceti, Terræ ſigill. aa. ℥ß. Rad. Vincetox. ℥j. Camphor. ʒj.

Ex his Speciebus groſsô modô pulveriſatis fiat Maſſa inſtar Opiatæ: deindè in promptu habeas optimum vini acetum, quod dictæ Opiatæ in vitro ſuperfunde, & in calore extrahe

Tincturam, aliô ſubindè ſuperfusô, donec non ampliùs tingatur: poſteà huic aceto tincto adde Spir. Tart. opt. rectif. ℥vj. & ſerva ad uſum officinæ.

IV. Aliud præſtantiſſimarum virium D. Andreæ Tenzelii.

℞. Theriacæ Andromachi ℥viij. Myrrhæ electæ ℥ij. Rad. Hirundinar. ℥j. Dictamn. Pimpinel. Contrayerv. aa. ℥ß. Terræ ſigillat. Sperm. Ceti aa. ʒvj.

Ex his Speciebus cum Theriaca in mortario fortiter contundendo fiat Maſſa inſtar Opiatæ. Quodſi Theriacæ quantitas minor ſit, quàm quòd omnia capere poſſit, nihil intereſt, ſi pondus ejus augeatur. Secundò in promtu habeas Spir. Tartari à fœtore non nimis rectificati uncias circiter ſex. Quandò ergò Acetum prædictum parare volueris, vel totam Maſſam vel partem ejus vitro injice, Acetoque vini ſuperfuſo calore Tincturam toties extrahe, quoties ſucceſſus ſequitur: denique collectæ omni Eſſentiæ adde Spir. Tart. prædicti in prædictâ quantitate: ſicque ſimul per octiduum aut diutiùs digerantur, tum res erit in vado.

Doſis ad præſervandum guttæ xv. aut xx. &c. per ſe, ſingulis diebus, nec non intrà octiduum vel quatuordecim dies cochl. unum ad provocandum ſudorem. Ad curandum verò ſine morâ, idq; ſemel atq; iterum cochl. unum.

V. Aliud Bezoarticum.

℞. Rad. Imperat. Angelic. Zedoar. Pimpinel. Dictamn. alb. Valerian. Tormentil. aa. ℥ß. Granor. Junip. ʒvj. Fol. Scord. Rutæ aa. Mj. Flor. Roſar. r. Lavend. aa. Piij. Styrac. Calam. Macis, Caryophyll. Myrrhæ rubr. Cort. Citri aa ʒiß.

Inciſa & contuſa craſſo modo infundantur in Aceti vini acerrimi

rimi

rimi ℔vj. ſtent ad Solem vel calidô locô per dies xv. Colatura ſervetur ad uſum. S. Gifft-Eſſig.

Caput XI.
Eſſentias & Tincturas Myrrhæ conſortio gaudere commonſtrat.

Quid vocabulum Eſſentiæ apud intimioris Philoſophiæ & naturæ Myſtas deſignet & quotupliciter accipiatur, docet *Angelus Sala* in libro, quem Eſſentiarum vegetabilium anatome inſcripſit: cap. 1. p. 2. Hunc Eſſentiæ nomen primum ferè in Chimicum forum eduxiſſe ſcribit *Rolfincius* Chim. in art. form. redact. lib. 4. Sect. 1. artic. 1. cap. 1. p. 199. Hôc locô nobis ſunt Extracta & Tincturæ liquidæ, in quibus menſtrua ſpirituoſa acida ac inprimis oleaginoſa manent cum corporibus & operationum ſubjectis: quandò enim per balneum vel lentâ coctione atque evaporatione menſtruum planè ſeparatur, Extracti nomen adipiſcitur ſimpliciter.

Tincturæ vox etiam ambigua eſt, generaliter namque ita appellari ſolet Extractum liquidius coloratum, ſeu color à miſto ſeparatus. In ſpecie verò Tinctura eſt portio aliqua ſubſtantiæ propriæ corporis, ex quo extrahitur, cum concentratione virtutis & coloris in centro ſedem habentis, differens à reliquis corporis partibus, idoneô menſtruô ſoluta & exaltata, &c. Quid ſpecialiſſimè deſignet, non opus eſt adducere, cùm Chimici prolixi ſint in depingendâ illâ. Vid. *Rolfincius* l. c. p. 193.

I. *Eſſentia Hypochondriaca* D. Timæi à Guldenklée.

℞. Spec. Trochiſc. de Cappar. ℥ß. de Roſis, de Rhabarb. Eupator. Diarrhod. Aromat. Roſat. aa. ʒij. Myrrhæ

el. ℥ß. Croci or. ʒij. Salis Abſinth. Tamariſc. Fraxin. Veron. Card. Bened. aa. ℈j. Tartari albiſs. ℥ij.

Affunde Aq. noſtr. Antihypoch. ex commixtione Spiritus Vitrioli aceſcentis ad eminentiam quatuor digitorum. Digerantur in MB. per dies ſeptem: poſteà colentur, menſtruoque ad medietatem abſtracto reſiduum ſervetur pro uſu. Vid. Caſ. Medic. p. 430.

II. *Eſſentia Hypochondriaco-Scorbutica* Ejusdem.

℞. Chalybis limaturæ ſubtiliſſimè præparat. ℥j. Salis Fraxini, Tamariſc. Abſinth. Veron. aa. ℈j.

Affunde Spir. Cochlear. ad eminentiam trium digitorum: ſtent in loco calido per triduum, agitenturque ſingulis diebus aliquoties: Colaturæ adde

Aq. Hypochondr. ℔iß. Spec. Trochiſc. de Roſis, Rhabarb. Eupator. aa. ʒij. Cappar. ʒiij. Aloês Succotr. ℥ß. Myrrh. el. ʒij. Croci or. ʒj.

Mixta digerantur in MB. per dies ſeptem, poſteà filtrentur per chartam emporeticam duplicem. Vid. Epiſt. 22. pag. 213.

III. *Eſſentia contra vermes.*

℞. Herb. Abrotan. Scord. Tanac. aa. Mj. Rad. Diptam. Filic. Zedoar. aa. ℥ß. Flor. Centaur. min. Mj. Perſicar. Pij. Muſc. Corall. ℥iß. Sem. Santon. Coriand. aa. ʒvj. Bacc. Junip. ℥ij. Myrrhæ opt. Theriacæ Androm. aa. ℥ß.

Conciſa & contuſa infund. in ſ. q. Spiritus Juniperi rectif. Tinctum quod eſt ſeparetur, novus Spiritus affundatur, conjunctis liquoribus adde Spir. C. C. Sale volatili imprægnat. ℥ij.

Miſc. S. Eſſenz wider die Würme.

Fre-

Frequenti in uſu hæc Eſſentia eſt Cl. D. *Scharffio*, Collegæ honorando, quam proponit in Tractatu eleganti de Junipero conſcripto cap. 17. p. 231. cujusque beneficio in muliere XLI. annorum lumbricus excretus fuit inſignis longitudinis & latitudinis non aliàs ſolitæ, in capite cornu membranaceum, in ore lapillum album ervi magnitudine habens.

IV. Eſſentia Pectoralis Ejusdem deſcripta in ἀρκευθολογίᾳ *Curioſâ cap. 12. p. 158.*

℞. Gum. Benzoës, Myrrhæ rubr. aa. ℥iß. Sperm. Ceti, Croci or. aa. ℥ß. Extr. Helen. Junip. aa. ʒiij. Spir. Junip. opt. rectif. q. ſ.

Mixta omnia digerantur per aliquot dies, tinctum quod eſt, decantetur, novus Spiritus affundatur, conjuncti liquores exhalent parum, & ſerventur ad uſum. Conveniens eſt medicina in Aſthmate & aliis reſpirationis incommodis.

V. Tinctura Diaphoretica.

Shröderus Pharmacop. Med. Chim. l. 2. c. 85. ſequentem deſcribit Tincturam Diaphoreticam, quæ glaciata eliquat, reſinoſa diffundit, fuliginoſa efflat, putredinem balſamicâ ſuâ vi arcet, & ſoporiferis affectibus medelam affert.

℞. Rad. Zedoar. Angel. Calami, Aromat. Galang. Macis, Zingib. Cinam. Granor. Paradiſ. Piper. nigr. Caryophyl. Saſſafr. Sarſaparil. Ulmar. aa. ʒj. Aloës, Maſtich. Myrrhæ, Thuris, Camph. aa. ʒß. Moſch. ℈j.

Infunde in Spir. Vin. & Aq. Roſar. Moſchat aa. q. ſ. ut ſupereemineant digitos quatuor: adde ad maturandam putrefactionem.

Spir. Sulph. per camp. ℥ß. Salis Junip. ʒij.

Stent in loco calido per 14. dies.

CAPUT

Caput XII.

Olea, quæ in compoſitionibus ſuis Myrrham non adſpernantur, ſiſtit.

ELæologia ſivè doctrina Oleorum inprimis deſtillatorum parvi minimè eſt facienda, cum virtutes ſuas excellentes longè latèq; diffundant Olea deſtillata in affectuum præternaturalium inſtituendis curationibus. Plerumque cum aquis in deſtillatione herbarum de particulis Sulphureis participantium, ſeminum quoque ac aromatum unà eliciuntur. Spagyrici hæc Sulphureo adſcribunt principio: hinc nil aliud ſunt, quàm partes Sulphureæ ſubtiliſſimæ ex mixtis, virtute ignis, à craſſioribus terrenis in talem formam ac naturam ſeparatæ. Angelus Sala Hydrelæolog. Sect. 2. cap. 2. p. 67.

Calida ſunt atque inflammabilia igni præſertim propius admota: & quamvis à *Joſepho Quercetano* lib. 1. de defenſ. Hermet. Med. c. 11. frigidorum quoque Oleorum mentio fiat, tamen non audiendus, cum ignem & aêrem frigus paſcere nequeat, ſed occidat, juxta ἐπίκρισιν D. *Rolfincii* Chim. l. 3. Sect. 2. Art. 1. cap. 1. p. 174.

Nobiliſſimarum ſunt virium, & in exiguâ mole ac doſi potentiam fovent magnam, operationesq; perficiunt admirandas. Et quamvis deſtillatis Oleis potiſſimum ejusmodi effectus, tribuantur, nihilominus tamen & cocta ac per infuſionem expreſſionemque parata ſuâ non carent laude ac virtute. Sit itaque

I. *Oleum Alexipharmacum D. Flam.* Gaſtonis.

℞. Ol. Scorpion. ℥vj. Rad. Diptam. Gentian. Terræ Sigill. aa, ʒj. Tormentil. ʒiß. Trochiſc. Viperin. ʒj. Flor. Sulph.

Myr-

Myrrhator. ʒß. Theriacæ Androm. ʒij. Aq. Scord. ℥iß. Vini Malvat. ℥j.

Bulliant ad conſumptionem liquoris: colatura ſervetur uſui.

Extrinſecus oleum hoc adhiberi poteſt in contagio peſtilentiali illinendo cordis, pulſuum ſpinæque dorſi regionem, quamprimum ſuſpicio infectionis præſtò eſt.

II. Oleum Theriacale.

℞. Olei Sem. Citri per expreſſionem parati, Scorpion. Hyperici aa. ℥vi. Baccar. Rutæ virid. ℥viij. Myrrhæ Troglodyt. ℥j. Opii ſuper laminam ferream exſiccati ʒvj. Camph. ʒij. Aq. vitæ opt. ℔j.

Infundantur per menſem in fimo equino per ſex hebdomadas: Oleum ſupernatans ſeparetur, cui adde

Ol. Succini albi, Rorismar. Caryophyl. Thymi aa. ʒij. Miſc.

Hoc itidem in Peſte aliisque venenatis morbis inungantur tempora, nares, pulſus. Vid. Philoſophus Medicus de Peſte D. Andreæ Tenzelii, Archiatri quondam Schwartzburgici.

III. Oleum contrà Venena Magni Ducis Hetruriæ.

℞. Ol. Vetuſti ℔vj. Scorpion. purgat. per quatuor dies cum Baſil. ſicc. ℔v.

Pone in bocia Hermeticè clauſa per triginta dies in Sole. Tunc bulliant in Mariæ Balneo per horas ſex: exprime, & adde

Rad. Biſtort. Gentian. Tormentil. Vincetox. Imperator. aa. ℥ij.

Bulliant per quatuor horas, exprimanturque: Colaturæ adde

Rhabarb el. Myrrhæ, Aloës, Xyloaloës, Croci aa. ℥iß.

Iterum per ſex horas bulliant, expr. Col. & add.

Theriacæ, Mithridat. aa. ℥ß. Miſc.

Inungitur pulſibus exterius ſingulô triduô ad minimum ſemel. Internè exhibetur cum Aceto deſtillato in febribus malignis ad guttas iv. Pro aliis venenis cum Aq. Citri.

IV. Oleum Hyperici compoſitum, quod quidam Balſamum artificiale vocant.

℞. Olei optimi ℔iß. Summit. & Flor. Hyperici ℥ix. Vini Moſchatel. ℥viij. Rad. Tormentil. ʒiij. Myrrhæ, Gummi Elemi, Sarcocol. Thuris, Aloës Epat. aa. ʒiß. Lumbricorum vino lotorum ℥iij.

Miſc. Contuſa bulliant ad humoris conſumptionem vaſe duplici, dein exprimendo coletur Oleum, in quo diſſolve

Croci ℈iv. Terebinth. pur. ℔ß. Flor. maturor. Hyperici Mj.

Infunde miſta per dies octo ad Solem vel furnum diligenter obturata: deindè prioribus floribus expreſſis infund. alii recentes Hyperici flores, prioribus exemtis, ac ita comparatum Oleum uſui reſervetur.

Oleum hoc vulnera inciſorum nervorum conſolidat: præthereà per ſe illitum ſubindè calidum mirum in modum in herniâ efficax ac utile deprehenditur remedium, quemadmodum in omnibus aliis ruptis, convulſis, recenter vulneratis, inprimis quandò membranæ aut nervoſi generis aliquid læſum. Solenander in Conſil. p. 356.

V. Oleum Hyperici compoſitum D. Ellenbergii.

Inſeruit hoc Pharmacopœæ Medico-Chim. Johannes Schröderus lib. 2. cap. 72. & paratur modô ſequente.

℞. Fol. Hyperici recent. Miij.

Con-

Contunde modicè, deindè ſuperfunde

Ol. de Scorpionibus ſimpl. ℔iij.

Ponantur in Sole per dies quatuor, poſteà in MB. per horas 24. coq. & fortiter exprime: cola Oleum per colatorium vinô albô lotum: deindè adde

Flor. Hyper. recent. contuſ. Miij.

Relinquito denuò ad Solem per 4. dies, & mox coquito in MB. cola ut anteà.

Idem repetendum cum floribus recentibus bis tervè, donec Oleum ſanguineum acquiſiverit colorem: hinc

℞. Cymar. (ſemin.) hyperici immaturarum modicô vinô albô generoſô madefactar. ℔iij.

Coq. in MB. per dies tres, poſteà exprime, ut antè, & hoc iterandum quater ſemper cum Cymis recentibus: poſthæc

℞. Herb. Card. Bened. Meliſs. Verben. Scabioſ. Beton. Chamædr. aa. Mß.

Contunde modicè & coq. in MB. per triduum, deinde cola: Colaturæ injice

Summit. Galegæ, Scordii rec. aa. Mj. Centaur. minor. Diptam. Cret. Roſmar. aa. Mß.

Coq. in oleo herbis priùs contuſis per tres dies in MB. fiat Colatura: deindè

℞. Rad. Zedoar. Diptam. alb. Angel. Gummoſ. Ariſtoloch. utriusque, Carlinæ, Valerianæ, Gentianæ, Tormentil. Vincetox. Cort. Citr. aa. ℥iß.

Contuſa infundantur & coquantur per dies quatuor in Mariæ Balneo: exprimantur fortiter, ac interim injiciantur,

Caryophyl. Macis, Squinanth. aa. ℥iß. Sandal. rubr. ℥ß. Bacc. Junip. Lauri aa. ℥ij. Cinam. acut. ℥j. Benzoin, Styrac. Calam. aa. ℥vj.

Contuſa hæc ponantur in MB. per dies tres, deindè colentur: poſteà

℞. Bufon. n. ij. Natric. n. j. (ſerpentem Unck dictum ſeu hoam) Aran. viv. n. cc.

Injiciantur in Oleum prædictum & coq. per dies duos: poſteà abjiciantur, imponantur

Rhabarb. el. Myrrhæ fin. Aloës Hepat. aa. ℥iij. Croci ℥j. Spicæ Nardi ℥iß. Theriacæ Androm. Mithridat. Damocr. aa. ℥vj.

Coquantur in Diplomate per dies quatuor, nec amplius coletur, ſed pro uſu conſervetur.

Vires: valet præcipuè contra omnia venena: illinitur arteriis manuum, pedum & cordi: repetitur illitio tribus alternis diebus. Peſtem tàm curat, quàm præſervat: febriles inſultus abarcet inunctum dorſo & metacarpis, manuum pedumque plantis: dolores colicos demulcet: urinam provocat: vermes per ſeceſſum expellit umbilicô illitum.

Prætereà confert ad vulnera venenata, quæ vel ab animali venenato vel ferro infecto ſunt inflicta. In Paronychia nil præſtantius, ſi ſtatim ab initio, antequam inflammatio venenoſa ſupervenerit, facta fuerit inunctio.

VI. Oleum Catharticum.

℞. Aloës ℔ß. Myrrhæ ℥ß.

Per Retortam Oleum ſtillatitium eliciatur: quô ſi umbilicum aut ventrem quis inunxerit, & ſtuppam ſuperimpoſuerit, ter aut quater alvum citrà moleſtiam evacuabit. Excellentiſſimum profectò remedium, quô non ſolùm ægris & prægnantibus (ſi quis eô moderatè utatur) ſed & infantibus neceſſitatis tempore, & delicatis hominibus commodè ſuccurrere poterit, atque æternâ digniſſimus laude, quicunque hujus præſtantiſſimæ medicinæ inventor fuerit. Vid. Deodatus lib. 7. Panth. Hygiaſt. cap. 12. p. 45.

Keslerus Cent. 1. proceſs. Chimic. p. 3. ſic deſcribit:

℞. Aloës Hepat. ℔j. Myrrhæ ℥v.

Stoſſe und laß beydes durch ein Sieb räden: deſtilla lentò igne, wie von denen Gummatibus gemeldet.

Uſus:

Uſus: Dieſes iſt ein wunderbarliches Oel / das den Stulgang befördert ohn alle Gefahr: ſalbe den Magen darmit wol / und lege nachmaln warme Tücher darüber. Wilt du aber / daß es ſeine Wirckung deſto beſſer vollbringe / ſo nimm an ſtatt der Tücher einen Schwamm / und lege ihn warm drüber / ſo wircket es wunderbarlicher Weiſe.

VII. Oleum Traumatico-Balſamicum.

Poterius in Pharmacop. ſuâ Spagyricâ hujus Olei balſamici tanquam præſtantiſſimi mentionem facit, cujus vires & effectus non dignè ſatis deprædicari queant.

℞. Rad. Aſclepiad. ℔ß. Ariſtol. rotund. Valerianæ aa. ℥ij. Fol. Symphyti maj. Plantag. Filipend. Alchimil. Bugloſs. aa. Mij. Bacc. Junip. Pj. Summit. Hyper. cum Flor. & Sem. Mvj Fl. Chamæm. Spicæ aa. Mj. Vermium terreſtr. ℔j. Olei Hyperici cum duabus Infuſionibus parati, Lumbricor. aa. q. s.

Macerentur octiduo in fimo equino, eximantur: deindè prælô forti ſubigantur, quoad omnem humiditatem profundant; factâ colaturâ adde

Myrrhæ ℥iß. Maſtich. Thur. Vernic. aa. ℥ij. Terebinth. deſtill. Picis naval. aa. ℔ß.

Colentur poſtremò & uſui reſerventur.

Caput XIII.

Balſamos Myrrham ſociam habentes adducit.

BAlſamum olim nobiliſſimi & ſuaviſſimô odore prædici liquoris ſpontè provenientis nomen fuit, cùm verò jam nunc non ita cognitus ſit, Medici ſedulam operam impenderunt, ut alios liquores compoſitos ſubſtituerent,

rent, qui quantum poſſibile, vires & facultates ipſius quodammodò æmularentur. Eſt verò Balſamum medicamentum linimenti formâ ex Oleis deſtillatis paratum, colorem, odorem & ſaporem ipſius plantæ vel aromatis repræſentans.

Ad odoramenta pertinent, & partim ad voluptatem, partim ad ſanitatem præſcribuntur: hinc extant varia Balſama compoſita in variis corporis humani ægritudinibus, tàm internè quàm externè adhiberi ſolita. Pauca in medium proferre volupe eſt, & talia quidem, quæ Myrrhæ præſentiâ nobilitantur.

I. *Oleum Balſami* Petri de Ebano.

℞. Myrrhæ, Aloës, Spicæ Nardi, Sanguinis dracon. Mumiæ, Opopan. Carpobalſ. Bdellii, Ammon. Sarcocol. Croci, Maſtich, Gummi Arab. Styrac. Liquid. aa. ℥ij. Ladani, Caſtor. aa. ℥ijß. Moſch. ʒß. Terebinth. ad pondus omnium.

Tritis conterendis miſceantur, & ex Alembico deſtillentur.

Balſamum hoc artificiale veri Balſami penuriam reſtituit: efficaciâ enim propemodum ad ſingulares Balſami vires accedit, atque id potiſſimùm, quod hôc locô deſcriptum, ab omnibus ferè Chirurgis vulgò uſurpatur. Tenuium partium eſt, calefacit, exſiccat & glutinat: Nervorum vitiis, Paralyſi, cæteriſque noxis frigidis ſpinæ illitum confert. Quodſi idem tepefactum inunxeris antè febris acceſſionem, rigores ſublevabit, cordis tremorem, palpitationem ac ſyncopen ſanabit. Hecticos ac emaciatos impinguat, uteri ſtrangulatus tollit, comitialibus, plurimiſque aliis affectibus feliciter ſuccurrit. Triſtes, melancholicos ac animum deſpondentes reficit, nec non cadaverum putredinem vindicat.

II. Bal-

II. Balſamus Antipeſtilentialis.

℞. Ol. Nuc. Moſch. expreſs. ʒj. Lavend. ℈j. Junip. ʒß. Mellis roſati ℥ß. Myrrhæ el. ℈j. Aliptæ Moſch. gr. iv. Theriac. opt. ℈iv. Mithridat. el. ℈iß. Camphor. gr. iv. adde Olei Succini gutt. iij. Angelic. gutt. iv. Caryophyll. gutt. ij.

Miſce in mortario calido & detur in pyxide. S. Balſam wi der die Infection.

Balſamo hoc præſervationis ergô tempore matutino nares illinantur, ſpiritu nonnihil ſuſpenſo, quoties cum infectis converſandum, aut loca ſuſpecta ac impura adeunda. *Martinus Panſa* Conſ. 1. Antipeſtif. p. 18. 19.

III. Balſamus Camphoratus.

℞. Ol. Camphor. Extr. Myrrhæ aa. ℥j. Extr. Aloës ritè præparat. ℥ß. Extr. Croci, Gum. Sulphur. aa. ʒij.

Miſce diligenter & ſerva in vaſculo mundo: Doſis gr. ij. vel iij. quotidiè manè cum Aquâ Theriacali vel Spiritu Juniperino ad præſervandum: ad curandum verò jam infectis detur à gr. v. ad viij. vel ℈ß. in Aq. Theriacali intrà 24. horas à primâ infectione ad ſudorem eliciendum, antidotum eſt ſine pari. *Andreas Tenzelius* in tr. de Peſte.

IV. Balſamum Sulphuris Therebinthinatum Juniperinum internum compoſitum.

Rolfincius Chim. in art. form. redact. lib. 4. Sect. 1. cap. 3. p. 223. duplex deſcribit, unum laborioſius, alterum compendioſius: hoc ita paratur.

℞. Flor. Sulphur. Colcothar. ℔½. Myrrh. Troglodyt. Aloës Hepat. Thuris aa. ℥j. Croci ʒj. Camph. ℈ij. Ol. Terebinth. Cypr. Ætherei ℔iß. Baccar. Junip. ℔½. Succin. ℥ß.

Simul miſta in cucurbitâ digerantur leni ignis calore, do-

nec

nec Tinctura adpareat: Inclinato vaſe effundatur in aliud vas, & Camphora, ſi lubet, Oleo Amygdalino ſoluta addatur.

Vires: Balſami vegetabilis ad inſtar confortat & reſtaurat langueſcens vitale humidum: pectorale eſt, ſtomachoq; frigido & Colicæ medetur.

Doſis gutt. v. vj. in vehiculis appropriatis; aquâ carminativâ, aſthmaticâ: Exterius in vulneribus atque ulceribus etiam uſurpatur. Scrobiculo cordis inunctum flatuoſum ſanguinem diſcutit, & ſtomacho ab intemperie frigidâ languenti medelam affert.

V. Balſamum Antiparalyticum nobiliſſimum.

Johannes Daniel Mylius Pharmacop. Spagyr. pract. lib. 1. cap. 12. duo Balſama proponit ad curandam Paralyſin, quorum poſterius de Myrrhæ conſortio gaudet, & ita paratur.

℞. Rad. Angel Valerian. Chamæleon. alb. Chelidon. Enul. Cichor. aa. ℥iſs. Herb. Chelidon. Meliſs. Adianth. Majoran. Chamædr. Verben. Roſmar. Salviæ, Menthæ, Hyſſopi, Chamæp. Stœchad. Flor. Verbaſc. Hyper. Centaur. min. Violar, Beton. Chamæmel. Nardi Celt. Roſar. aa. Pj. Sem. Aniſi, Ocymi, Card. Bened. Pæon. aa. ʒj. Bacc. Junip. Cort. Citr. āā. ℥ſs. Ol. è reſinâ abiegnâ ℔vj. Aq. Cinam. ℔iv.

Inciſa macerata tandem deſtillentur, ut Oleum è ſemine Aniſi: poſteà

℞. Styrac. liquid. ℥iij. Myrrhæ, Styrac. Calam, aa. ℥ij. Thur. Maſtich. Laſer. aa. ℥iſs.

Hæc viciſſim cum ſuperiore deſtillatione perfundantur ac deſtillentur: tum

℞. Rhabarb. ʒj. Gentian. ℈iv. Zedoar. Galang. aa. ʒij. Cinam. ℥j. Nuc. Moſchat. Caryophyl. āā. ʒvj. Croci ℈iſs. Cubebar. ℈iv.

Hæc viciſſim deſtillando rectifica: Oleum habe pro Balſamo.

VI. Bal-

VI. Balſamus Mirificus in affectibus Calculoſis & Tartareis D. Conradi Johrenii.

℞. Flor. Sulphur. ℥ij. Solve in Spiritu Terebinth. ℥vij. Ol. Baccar. Junip. ℥iv. adde Salis Succini volat. Microcoſm. vol. aa. ʒij. Aloës, Myrrhæ, Maſtich. Croci aa. ʒj.

Cum circulato minore f. Balſamus.

VII. Balſamus Uterinus D. Tuchſchereri.

℞. Styrac. calam. Myrrhæ opt. Maſtich. Thuris, Caryophyl. Ligni Aloês, Cinam. Nuc. Moſchat. Cupreſſ. aa. ʒij.

Omnia pulveriſa & cum q. ſ. Styrac. liquid. paſtam facito. S. Mutter-Balſam.

VIII. Alius Polychreſtus Dn. D. Frommanni.

Hunc inter generoſiora præſidia, quibus uterinis affectionibus occurratur, refert D. Scharffius, eumque deſcribit cap. 21. p. 298. tr. de Junipero, in hunc modum.

℞. Ol. Succini albi ʒvj. Junip. Terebinth. aa. ℥v. Laur. expr. ℥j. Galbani ℥ß. Olibani, Myrrhæ, Aloës aa. ʒvj. Caſtor. ʒiij. Fl Sulph. ʒx. Rad. Angel. ʒiij. Croci ʒiß. Cubebar. Cardam. aa. ℈v.

Terenda terantur & infundantur per dies & noctes xij, hinc per Retortam deſtillentur. S. Balſamus Polychreſtus.

IX. Balſamum mitigans Podagram primo ejus acceſſu apud Philippum Müllerum in Myſteriis Medicis *pag. 132.*

℞. Maſtich. Olibani, Myrrhæ, Ammon. Bdellii, Opopan. Mumiæ aa. ℥ij. Tartari ℥iß. Vitrioli ℔j. Mellis ℔ij. Aq. Vitæ ℔iv.

Deſtilla per Alembicum: cum autem malum ingruit, locus pennâ adſpergatur, & quieſcat æger.

X. *Alius Antipodagricus apud* Hoffmannum *in Theſauro Pharmaceutico p. 36. reperibilis, prioriq; ſimilis.*

℞. Mumiæ ℥ß. Myrrhæ rubr. Maſtich. Olibani, Bdellii, Opopan. Ammon. aa. ℥j. Vitrioli Calcin. ℥ix. Mellis ℔ij. Salis Tartari ℥iij. Spir. Vini opt. ℔iv. Miſc.

N. Vitriolo & Tartaro affunde Spiritum Vini, digere leni igne per diem & noctem, poſteà deſtilla per Retortam, donec Spiritum Vini omnem iterum habueris, & ſimul aliquid de Spiritu Vitrioli & Tartari tranſierit: poſteà funde ſuper mel, & abſtrahe etiam Spiritum Vini ultimò igne fortiori, tunc provenit balſamum inſtar Olei innatans ſpiritui vini, ſepara per tritorium: denique ℞. Vitriol. cum Sale Tartari, melle ac gummatibus, miſce exactiſſimè, prius tamen ſpiritum vini iterum affunde, à quo balſamum fuit ſeparatum: deſtilla adhuc ſemel, tunc accipies adhuc aliud balſamum, qui Spiritus vini appellatur Aqua balſamica Antipodagrica.

In doloribus Arthriticis itemque Scorbuticis brachiorum & pedum mira præſtat, dolorem leniendo, ſi cum pennâ illinitur partibus dolentibus.

XI. *Balſamus contra Vermes.*

℞. Myrrhæ opt. ℥vij. Maſtich. ℥viij. Aloês Hepat. ℥xviij. Salis com. ℔j.

Contuſa omnia per Retortam igne lento deſtilla magnâ diligentiâ: exibit primò Aqua, deindè Oleum admirandum, quod cum primò ſit craſſius, erit arte rectificandum ex Retortâ: Hujus guttula immiſſa umbilico vermes infantum necat. Habuit balſamum hunc inter ſua experimenta mss.

D. *Weid-*

D. *Rupertus*, & ex his D. *Weidnerus* in ſuâ Pharmaciâ ſelectiore manu ſcriptâ.

XII. *Balſamum ad omnia vulnera utile.*

R. Terebinth. Venet. ℔iij. Gummi Elemi, Reſinæ Pini, Colophon. Sarcocol. Salis Nitri, Aloës, Soccotr. Myrrh. Fin. Maſtich. alb. Oliban. Sangu. Dracon. aa. ℥j. Album. Ovor. num. ix. Vini Malvatici q. ſ. Miſc. fiat deſtillatio per Retortam.

XIII. *Balſamum Vulnerarium efficaciſſimum.*

Oſvvaldus Crollius Baſil. Chim. pag. m. 264. ſeqq. hoc deſcribit, quo omnia vulnera & punctiones membrorum, juncturarum, nervorum, ictus etiam telo ſeu globo tormentario facti, tutò ſinè ullo ſuperveniente ſymptomate curari poſſunt.

℞. Flor. Hyper. ℔j.

Colligantur autem cum Solis ortu balſamitico tempore, in exaltatione videlicet circa Feſtum S. Johannis ante Novilunium:

Flor. Cheiri, Verbaſci, Chelidon. Centaur. min. Ariſtoloch. Prunel. Chamæmel. Conſolidæ mediæ vel majoris aa. ℥iß. Fol. Roſar. r. ℥iß. Mumiæ Transmarinæ, Myrrhæ, Thuris, aa. ℥iß. Maſtich. ℥j. Storacis liquid. ℥ij.

Inciſis incidendis & tritis terendis ponantur in vaſe, & affundantur menſuræ duæ boni ſpiritus vini, ſtent in digeſtione omnia retrò fornacem vel ad Solem: poſteà effundatur ſpiritus vini tinctus, & feces prælo exprimantur: Tandem addatur huic ſpiritui tincto (niſi velis majoris efficaciæ ergò reiterare macerationem florum) Olei Olivarum recentis, quod ſuprà ramenta pinguia abietina per octo dies in digeſtione ſtetit, ℔v.

Terebinth. claræ noſtr. & Reſinæ laticeæ lotæ in aquâ Hypericonis ℔iß. iterum per quatuordecim dies omnia digerantur: ultimò abſtrahatur Spiritus vini in Balneo Mariæ, tunc Balſamum manebit in fundo rubeum inſtar ſanguinis.

Hyeme prædictarum herbarum ſemina parabilia trita Balſamo injiciantur, & ponantur in digeſtione, & longè potentiùs operabitur.

Valet Balſamum hoc contra omnis generis vulnera, ſi plumaceolum vel flocci molles, qui circa ſemen Cardui benedicti vel in populo arbore creſcunt, tepidè intingantur, & vulneri priùs vino eloto indantur, ſuperpoſito Emplaſtro ſtictico tamdiu, quoad nec venæ, arteriævè, nec nervi & vincula media aut alia id genus adpareant. 2. Contra omnes tumores, inflammationes, contracta & contuſa membra, oſſiumq; rupturas. 3. Contra morſus canum, non neglectis aliis remediis, ſi morſus ſint venenati.

XIV. Balſamum Podagricum I. Crollii.

℞ Vitrioli ad flavedinem calcin. ℔ij. Mellis virginei cum favo ℔j. Spir. Vini ℔j. (ſi ſit ad manus ille Spiritus è confectione Laudani Opiati reſiduus, erit eò melior) Terebinth. ℥iv. Verbenæ ℥vj. Rorismarini tantundem: Silicum calcinatorum ℔ß.

Omnia trita miſceantur, & imponantur juſtæ amplitudinis alembicô vitreô benè lutô obductô, additô ſatis magnô capitellô cum Recipiente capaci, juncturis benè lutatis: ponantur per triduum in lento arenæ calore ad digerendum, poſteà paulatim deſtillentur, ultimò fortificetur ignis, quamdiu vides guttas ſeu Spiritus exire, poſteà frigeſcat. Caput mortuum ſeu feces ſpongioſæ nigræ reverberentur ad albedinem, illisque priorem liquorem denuò affunde & ſecundò deſtilla.

Vires: Efficaciſſimum eſt Balſamum: neminem ſuâ expecta-

pectatione ritè præparatum & adhibitum fruſtratur: citò enim & ſubitò dolorem podagricum ſedat, ſi locus affectus inungatur, præmiſsô priùs pulvere Paracelſi purgante ex Hermodactylis ſeu Arcano Corallino. Linteola madefiant & applicentur loco affecto tepidè, & relinquantur, donec ſpontè exſiccentur, poſteà iterum imponantur, donec dolores ceſſent: viſibiliter vapores extrahuntur: ſi pars dolens nimiô ardore & rubedine crucietur, poterit de ſucco è floribus thapſi barbati expreſſo & inſolato ana admiſceri.

Balſamum Podagricum II. Ejusdem.

℞. Olei Mandibularum inferiorum veterum equorum, tempeſtatibus diu expoſitorum.

Vel Olei ex oſſibus hominis (violentâ morte, reſte vel rotâ perempti) ſiccis, Soli & Lunæ multis annis expoſitis.

Vel Olei è ſanguine cervino. Cujuscunque hujus Olei aliquoties priùs per ſe rectificati ℥j. Ol. Later. Terebinth. Junip. aa. ℥iij.

Miſce & deſtilla omnia adhuc ſemel in balneo, & poſteà ungatur locus affectus: è veſtigio tollit omnes dolores podagricos è frigidâ causâ ortos. Vid. Baſil. Chim. pag. 244. 245.

Caput XIV.

Linimenta & Unguenta, quæ Myrrham in compoſitionibus ſuis recipiunt, aggreditur.

Linimenta & Unguenta differunt inter ſe ſolius mixturæ ratione: illa namque medicamenta liquida ſunt, quæ extrà illinuntur, conſiſtentia Oleis craſſiora, Unguentô autem liquidiora. Hæc linimentis paulò craſſiorem con-

conſiſtentiam obtinent: & quamvis eadem ſit Unguenti ac Linimenti materia, diverſa tamen intercedit proportio: nam quæ inſpiſſant, majori quantitate accipiuntur in Unguentis quàm Linimentis, minore autem liquida & oleaginoſa.

Topicorum horum applicatio de nihilo non eſt, ſed utilitas indè expectanda indubitatò. Linimenta quippè ferè paregorica ad dolores compeſcendos, ad craſſa ac indurata emollienda ac laxanda, ad inflammationes digerendas atque diſcutiendas non parùm conferunt. Unguentorum virtus ac efficacia patens eſt latiſſimè, & ad omnes partes atque ægritudines ſeſe extendit, quæ alia præſidia non facilè ferunt, aut ubi efficacius operari volumus, quàm cum Oleo fieri queat: adhibentur ſcilicet ad alterandum, emolliendum, digerendum, maturandum, detergendum, diſcutiendum, &c. Formas has Myrrha noſtra polychreſta non aſpernatur, ſed & illis admiſceri exoptat, uti ex ſequentibus patebit.

I. *Unguentum de Colocynthide* Avicennæ.

℞. Pulpæ Colocynthidis ℥iß. Turpethi, Scammon. Euphorb. aa. ℥j. Sem. Aneth. Salis Indi, Myrrhæ, Aloës, Fellis vaccini, Nigel. Staphiſagr. Montan. Piper. Zingib. Myrobalan. Citrin. Belliricor. Mezereon aa. ℥iß. Amygdal. Opopan. Ammoniaci, Serapin. aa. ʒvij. Borrac. Sulphuris Citrini aa. ℥j. ʒvij. Fœnugr. Chamæmel. Sem. lini aa. ʒv.

Liquefac ea, quæ liquefiunt cum Butyro vaccino, & infunde, quæ ex iis infunduntur, in vino, & tere, quæ ex iis ſicca ſunt, & cribella ea: deindè tere infuſa & permiſce ea ſimul, donec fiat Unguentum. Line ex eo ſtomachum ac hepar, ipſum enim facit diſcedere aquam citrinam: & qui non poteſt bibere medicinam, liniat ipſum ſuper ſtomachum, quoniam ſolvet eum.

II. Un-

II. *Unguentum Abrotaninum.*

℞. Abrotani ℈iv. Myrrhæ, Abſinth. Aloës, Centaur. min. aa. ℈ijß. Rad. Diptamni, Gentianæ, aa. ℈iß. Pulpæ Colocynth. Fellis tauri, Lupinor. aa. ℈j. Diagrid. ℈ß. Fiat Pulvis, coq. cum Vini veteris & Ol. Rutæ aa. ℥iiij. fiat fortis expreſſio, adde Ceræ parum. Miſc. f. Unguentum.

III. *Linimentum Antiloimicum odoratum pro naribus.*

℞. Theriac. vet. ʒiij. Myrrh. ℈iv. Rad. Angel. Zedoar. aa. ℈j. Ol. Amygdal. dulc. vel Succi Rutæ q. ſ. Ol. Junip. ℈j. Miſc.

IV. *Unguentum Antiparalyticum* D. Rolfincii.

℞. Unguent. Martiat. Arregon. aa. ℥ß. Ol. vulpini, Lumbric. terr. aa. ʒiij. Axung. Vulp. Taxi aa. ʒij. Ammon. Bdellii, Galban. Sagapen. pulveriſ. aa. ʒj. Styrac. Myrrhæ, Vernic. aa. ℈iß. Salviæ, Roſmarini, Pyrethri aa. ℈j. Galliæ Moſchat. ℈ij. Spicæ, Caſtor. aa. ℈ß. Ceræ parum. Miſc. f. Unguentum.

V. *Unguentum Antiſpaſmaticum* Riverii

Hoc Author in convulſione & affectibus ſpaſmaticis ceu remedium ſacrum atque divinum extollit atque commendat lib. 1. Prax. c. 6. & lib. obſervat. 8.

℞. Butyri rancidi, Lardi vet. aa. quart. j. Bdellii, Ammon. aa. ℥j. Myrrhæ, Caſtor. aa. ʒiij. Flor. Stœchad. Anthos. aa. Pj. Nuc. Moſchat. Caryophyl. aa. ʒj. Catum parvum exenteratum, excoriatum & in fruſta conciſum.

His

His infarciatur anſer & conſuatur, torreatur in veru: primus qui defluit ſuccus, abjiciatur, ſecundus colligatur in vaſe aceto ſemipleno, eoque illinantur partes ſpaſmo tentatæ & integra ſpina dorſalis. Ad ſimilem modum ferè adornatum aliud vid. apud *Weickardum* Theſauri Pharmac. l. 1. c. 3. p.m. 64.

VI. Linimentum ad Stomacacen ſivè Scorbutum oris.

℞. Pulv. Fl. Aquileg. Fol. Salviæ aa. ℥ß. Rad. Ireos flor. ʒiij. Myrrh. el. ℈iv. Aluminis crudi ʒj. Cum ſ. q. Mellis roſati f. Linimentum.

VII. Unguentum contra Vermes.

℞. Ol. Diacolocynth. Q. ℥ß. Amygdal. amar. expreſs. Nucleor. Perſic. expr. aa. ʒij. Aloës, Myrrhæ aa. ʒj. Fellis Tauri inſpiſſati ʒiß. Ol. deſtill. Ligni Coryl. ℈ß. Ceræ q. ſ. Miſc.

VIII. Linimentum ad Vermes D. Poliſii.

℞. Ol. Abſinth. Rutac. aa. ℥j. Petrol. Fellis Tauri aa. ℥ß. Aloës, Myrrhæ, Dictam. alb. aa. ʒij. Ceræ q. ſ. Miſc.

IX. Unguentum contra Scabiem.

℞. Rad. Lapathi acuti, Helenii, Lilior. alb. aa. ℥ij. Summit. Lupul. Fumar. Scabioſ. Abſinth. aa. M. ij. Cicer. Lentium, Hordei aa. M. j. Chamæmel. M. viij. Decoq. in ſ. q. aq. puræ & colentur.

Colaturæ ℞. ℥viij. Ol. Roſar. Maſtich. Laur. aa. gut. xv. Bulliant ad conſumtionem, poſteà adde

Thur. Lithargyr. Maſtich. Styrac. Myrrhæ aa. ℥ij. Terebinth. ℥viij. Sarcocol. Ceruſs. aa. ℥j. Miſc.

X. Un-

X. *Unguentum ad Vulnera, Ulcera, Luxationes, Fiſſuras manuum, aliaq́ vitia externa apud* D. Bierling. *pag. 133.*

℞. Ol. Olivar. ℔iij. Myrrhæ, Olibani aa. ℥j. Aloês, Maſtich. Colocynth. Sarcocol. aa. ℥ß. Colophon. utriusque, Terebinth. Venet. aa. ℥vj. Ceræ ℥iv. Pingued. porcinæ ℥iij.

Coq. ſ. a. adde ſub finem Styrac. Calam. ℥ß. Spir. Vini, Ol. petræ aa. ʒij. Hyperici, Spicæ aa. ℥j. Benzoin, Pingued. human. aa. ℥ß. Rad. Alkannæ q. ſ. in nodulo ad colorandum. Miſc. fiat Unguentum.

XI. *Unguentum mundificativum apud Eund. p. 132.*

℞. Mellis roſati ſimpl. Terebinth. aa. ℥iij. Sarcocol. Thuris aa. ʒiij. Myrrhæ ℥ß. Miſc.

XII. *Unguentum maturativum apud Eund.*

℞. Terebinth. Cyprin. ℥v. Pollin. Thuris, Maſtich. aa. ℥ß. Ol. Hyperici ℥ij. Vitell. ovor. n. iij. Croci ℈j. Miſc.

XIII. *Unguentum Suppurativum* Reineſii *apud Eund. p. 130.*

℞. Butyri rec. Ol. Hyperici aa. ʒiij. Balſ. Sulphur. Ruland. Maſtich. Sarcocol. aa. ʒj. Thuris, Myrrhæ aa. ʒß. Vitell. ovor. n. ij. Terebinth. ℥ß. Ungu. Apoſtolor. ℥j. Miſc.

XIV. *Unguentum Incarnativum* Tabernæmontani.

℞. Terebinth. ℥iij. Mellis opt. ʒvj. Pulv. Sarcocol. Thuris aa. ℈ij.

ãã. ℈ij. Myrrhæ ℈ijß. Aloës Succotr. Sangu. Dracon. ãã. ℈iß. Croci opt. Maſtich. ãã. ℈j. Ceræ Virgin. q.ſ. Miſc. f. Unguentum.

CAPUT XV.

Cerata, Emplaſtra ac Cataplaſmata Myrrham adjunctam habentia ſuggerit.

CErata ſivè Cerota atq; Emplaſtra tantùm ratione conſiſtentiæ differunt, quemadmodum, uti anteà dictum, Unguenta ac Linimenta: Ceratum namque Emplaſtro minus duram habet conſiſtentiam, ad Emplaſtri tamen duritiem propè accedit: apud veteres ex Oleo & cerâ tantùm concinnabantur, hodierni verò artifices alia etiam admiſcent, ita tamen, ut majorem Ceræ partem recipiat, undè & nomen Cerati impoſitum.

Utilitas Ceratorum non parva eſt: adhibentur etenim in genere, ne oleum diffluat ſinè fructu, aut vis ipſius diſſipetur, vel ubi partes dolentes maximè duritiem Emplaſtri quod poſtularunt, non ferunt, uti in fracturis: vel ubi partes molliores ob flexuram Emplaſtrum non admittunt, ut in hepate affecto, ventriculo, liene obſtructo, pro utero, oſſibus fractis, luxatis, viſcerum Scirrho, herniâ &c. Fiunt, ubi calefaciendum, humectandum, laxandum, emolliendum, coquendum, digerendum, maturandum: poſſunt & ad ſiccandum, adſtringendum adhiberi &c. Vid. *Petr. Morelli* Method. præſcribendi formulas remediorum lib. 2. S. 1. cap. 10. p. 195. 196.

Emplaſtum Topicum eſt craſſius conſiſtentiâ Cerato, viſcidum tamen, quod linteis vel pellibus inductum cuti applicatur, eique tenacius adhæreſcit. Inventa verò ſunt Emplaſtra

plaſtra ut vis remedii diutius hæreat, nec evaneſcat, ſuntque utilia ad corroborandum, calefaciendum, exſiccandum, coquendum, maturandum: calorem enim augent, dum cutis ſpiracula ſtipant: ad digerendum etiam valent, & infixa pertinaciter in partibus per ἐπίσπασιν evocanda: ad durities emolliendas, ulcera glutinanda, purganda, ſiccanda, cicatrizanda, ad fracturas, rarò ad refrigerandum, niſi ex adſtringentibus ac repellentibus aliquando ad ſiſtendas fluxiones præſcribantur. Id. cap. 11. p. 198.

Cataplasmata veteres Malagmata adpellarunt, ſuntque Topica mollia pultis conſiſtentiam formamque habentia: componuntur potiſſimum ex mucilaginibus plantarum, cui poſteà adjiciuntur olea, pulveres & alia ſcopo Medici inſervientia: nam interdum ex farinâ, & medullâ panis conficiuntur, ubi pultis nomen adpoſitè obtinent.

Trahuntur in uſum potiſſimum tunc, quandò dolores in partibus inflammatis, leniendi veniunt; aut durities partis cujusdam emollienda, humores maturandi, digerendi, ſuppurandi, flatus diſſipandi: interdum etiam ad adſtringendum expetuntur, quandò repellendum & ſuccorum vitioſorum ῥεύματα ac fluxiones inhibenda ſunt. In Urinæ ſuppreſſione ex convenientibus parata omnium optimè adhibentur, cùm virtute polleant laxandi, emolliendi & evacuandi.

I. *Emplaſtrum Opoteldoch Colchotarinum* Mindereri.

℞. Ceræ novæ ℔j. Terebinth. Cypr. ℥vi. Gummi Elemi ℥iij. Ol. Hyperici, Myrtini aa. ℥iſs.

Lique fiant ſimul omnia, & poſtquam diffluxerint, adde Gum. Ammon. mundiſs. Galbani, Opopan. aa. ℨiij. Colophon. ℨvj. Mumiæ, Salis, Succini albi pellucidi aa. ℨij. Olibani albi, Maſtich. purificat. Sangu. Dracon. Sar-

cocol. à recrementis purgatæ aa. ℥iſs. Aloës Hepat. ℥ſs. Myrrhæ ℥j.

Diſſolve gummata in aceto, junganturque ſimul commodè ac ſ. a. agitando ſingula, ac ubi fermè refrixerint, paulatim ac ſtudioſè injice Lap. Magnet. præparat. ℥vj.

Croci Martis ex arte ſinè corroſivo concinnati, Tutiæ præparat. ãã. ℥j. Lap. Calamin. præparat. ℥v. Lithargyr. Aurei ℥j. Colcotharis indulcati ſeu terræ Vitrioli mortuæ ac dulcificatæ ℥ij.

Redigantur l. a. in Emplaſtrum, quod frigefactum dureſcat, ita ut diſſiliat. Qui mollius id habere optaverit, Terebinthinæ ac aliorum ſuprà dictorum quantitatem nonnihil adaugeat.

Notandum quoque, poſſe huic Emplaſtro Succum Alchimil. Symphyti, Veronicæ, Pyrolæ, Saniculæ, Conſolidæ mediæ vel Saracenicæ, Telephii, Nicotianæ, Nummulariæ, aut foliorum quercus adjici.

Emplaſtrum hoc magnæ eſt utilitatis, viriumque inſignium ad vulnera recentia, quæ protinus perſanat: ſpiculas, tela, cuſpides, dummodò oſſibus fixa non hæreant, itemq; crines, paleas ac reſegmina, aut quæ vulneri inciderint, extrahit, ſymptomata vulneribus infenſa atque periculoſa, ſi citò applicetur, antevertit & præcavet, tumores, affluxusque humorum, qui cæſæ ac offenſæ parti incumbere ſolent, reprimit, ac diſſolutam unitatem jungit, conſolidat, cicatriceq; claudit. Miles magdaleonem hujus Emplaſtri enſis vaginæ aut capulo gladii affixi circumferat, ſuper prunas digitis tractando & mollificando malaxet, inque placentam tenuem diducat, quæ vulneri obtegendo ſufficiat, eamque placentam vulneratæ parti vino prius eluendæ rurſusque exſiccandæ ſuperimponat, manè ac veſperi eum detrahendo, mundificando iterumque adplicando. Melius tamen fuerit, ſi quoties placentam denuò malaxaverit, ut ea quaſi renovata novam acquirat ſuperficiem. Ubi vulnus ad ſanationem perductum fuerit,

fuerit, mundificet æger ſuam hanc placentam, eamque rurſus in magdaleonem redigat, ſuoque refigat gladio: non enim neceſſum eſt, novum ſemper Emplaſtrum aſſumere, cum aliquot vicibus unum idemque uſurpari queat, dummodò diligenter malaxetùr.

II. *Emplaſtrum Stićticum* Crollii.

℞. 1. Minii, Calaminaris ãã. ℔ ß. Litharg. Auri & Argenti aa. ℥iij. Ol. Lini, Olivar. ãã. ℔iſs. Laur. ℔ß. Ceræ, Colophon. ãã. ℔j. Vernic. Terebinth. ãã. ℔ß.

℞. 2. Opopan. Galban. Serapini, Ammon. Bdellii ãã. ℥iij. Carabe, Citr. Olibani, Myrrhæ Alexandr. Aloês epat. Utriusque Ariſtoloch. ãã. ℥j. Mumiæ transmar. Magnet. Hæmatit. ãã. ℥iß. Corallor. alb. & rubr. Matris Perlar. Sangu. Dracon. Terræ Sigill. Strigenſ. Vitrioli albi ãã. ℥j. Flor. Antimonii ʒij. Croci Martis tantundem: Camphor. ℥j.

Modus parandi talis eſt.

1. Gummata quinque in Aceto macerata & cocta exprimantur per linteum craſſum bis repetendò cocturam: (Doſis Gummatum augeri poteſt propter feces ab expreſſione remanentes & abjiciendas) poſteà ſuper lentum calorem in mundâ ſartagine usque ad conſiſtentiam mediocrem inſpiſſentur.

2. Oleum Lini & Olivarum imponatur alteri ſartagini & addatur Lithargyrium Sol. & Lunæ, coquantur agitando, donec oleum coloretur, poſteà addatur Calaminaris, & paulò pòſt Minium, omnia illa agitando ferè per duas horas; coquantur ſimul ad ſufficientiam, cujus proba eſt, ſi ſuprà unguem gutta concreſcat & condenſetur, nec amplius diffluat.

3. Tandem etiam addatur circa finem Vernix, Oleum Laurinum, Cera, Colophonia: omnibus benè invicem miſtis & liquefactis & ab igne ſepoſitis, poſteà da operam, ut

ſartago cum gummatibus paulatim calefiat, & ſucceſſivè affunde liquorem è ſecundâ ſartagine gummatibus diligentiſſimâ agitatione incorporando, ſuprà lentiſſimum calorem (cave nè bulliat, alioquin gummata in grumos coëunt, & Oleo difficulter miſcentur) poſteà agitando addantur pulveres, & diligenter omnia per horam agitentur: ultimò Camphora reſoluta in Oleo Juniperino addatur: Si fortè nimis durum eſſet, addatur adhuc aliquid Ceræ & Colophoniæ.

Proba juſtæ decoctionis hæc eſt: bacillo intincto guttulas aliquot in aquam ſtillare ſinito, ſi digitis adhæſerit materia mollis, coquatur diutius, donec dureſcat: tùm demum ab igne deponitur, & in magnam pelvim aquâ plenam effunditur, ac manibus Oleo Chamæmil. Roſar. Junip. Lumbricor. Hyper. aa. q. ſ. mixto perunctis pinſere, ac inſtar malagmatis ſubigere convenit, horis tribus vel quatuor, ſervetur ad uſum efformatis indè prius magdaleonibus alutæ includendis.

Vires: 1. Uſurpatur contra inveterata Ulcera, nec non recentia vulnera & ictus, ubicunque ſunt in corpore, etiam in capite. 2. Siccat & mundificat vulnera, carnem bonam producit, conſolidat ac ſanat unâ ſeptimanâ efficacius, quàm aliud menſe integro. 3. Putreſcere non ſinit bonum, inſuper corruptionem malæque carnis excreſcentiam impedit. 4. Nervis truncatis aut contuſis optimum eſt remedium. 5. Ferrum, lignum, plumbum & alia quæque de vulneribus extrahit, ſuperpoſitum eis tantùm. 6. Venenoſorum animalium curat morſus ictusque: attrahit enim venenum. 7. Matureſcere facit apoſtemata cuncta ſuperpoſitione ſolâ. 8. Contra Cancrum, Fiſtulam, Scrofulas, ignem perſicum eſt remedium excellens. 9. Mitigat omnes dolores cujuscunq; vulneris aut ictus. 10. Contra rupturam valet. 11. Ubi caput inflatum eſt, radantur capilli, & imponatur Emplaſtrum. 12. Dolores dorſi impoſitione tollit. 13. Ficus cutis extrà & intrà ſanat imponendo. Vid. Crollius Baſil. Chim. pag. 266. & ſeqq.

III. *Emplaſtrum Nigrum.*

℞. Ol. Roſar. ℥vij. Colophon. Reſin. Picis naval. aa. ℥viij. Ceræ alb. Vitrioli Romani, Ceruſs. Olibani, Myrrhæ aa. ℥viij. Maſtich. ℥j. Ol. ovorum ℥ij. de Spicâ ℥j. Mumiæ ℥ij. Terræ ſigillat. Sangu. dracon. aa. ℥j. Vitrioli albi, Corallor. rubr. aa. ℥ij. Axung. Ardeæ ℥j. Thymal. ſivè Aſiæ piſcis ℥iij. Lap. Magnet. præp. ℥ij. Lumbricor. præp. Camphor. aa. ℥j.

Fiat ſ. a. Emplaſtrum perquàm efficax ad recentia vulnera & puncturas. Vid. Pharmacop. Auguſt. & inprimis quoad dextram hujus Emplaſtri præparationem Animadverſ. *Zuvelfferi* p. m. 381. & ſeq.

IV. Emplaſtrum Domeſticum Hartmanni.

℞ Colophon. Ceræ aa. ℥iv. Terebinth. Lariceæ aa. ℥j.

Eliquatis ſuper igne lento adde

Unguenti Popul. ℥ij.

Diligenter miſce: omnibus hisce adde

Pulv. Succini, Thur. Maſtich. Myrrhæ, Aloës aa. ℥j. Rad. Dictam. Gentian. Ariſtoloch. rot. aa. ℥ij. alum. uſt. ℥ß. Nitri ʒvj. Camphor. ʒj. Miſc. ſ. a. &c.

Uſus ejus eſt in Carbunculis è mammillis inflammatis & ſuppuratis, calorem & ruborem extrahit maturando ea, quæ ſunt ſuppurata: conducit prætereà in omnibus ulceribus fiſtuliſque quibuslibet: in ambuſtis multum præſtat, ideoque non alium ob finem id nominis obtinuit, quia ipſius uſus intra privatos parietes hactenus invaluit.

V. Emplaſtrum Carminans Sylvii.

℞. Gummi Galbani, Bdellii, Ammon. aa. ℥ß. Thuris maſc. Myrrh. rub. aa. ʒij. Opii Thebaici ʒj.

Diſſol.

Diſſolve in Aceto ſquillitico, iterumq; inſpiſſatis adde

Ceræ Citr. Colophon. aa. ℥iij. Balſ. Peruviani, Ol. philoſoph. aa. ℥j. Terræ ℥ß. Carvi ſtillat. ℈ß. Terebinth. Venet. q. ſ. Miſc. f. ſ. a. Emplaſtr.

Hoc Excellentiſſ. Author feliciter uſus in curatione prægrandis tumoris ſiniſtri Hypochondrii: efficax etiam idem compertus eſt in diſcuſſione flatuum atque tumorum indè ortorum. Extendendum verò eſt ſuper alutam, eamque formatam priùs ſecundùm tumoris amplitudinem & figuram chartâ ei impoſitâ & diſſectâ obſervandam. Prax. Med. lib. 1. cap. 14. pag. 188. 189.

VI. Emplaſtrum Diaſulphuris Rulandi.

Deſcribitur à *Martino Rulando* Cent. 1. Curat. Empir. 93. viresque inſignes ab eodem ipſi adſcribuntur: emolumentum quippè affert in Ulceribus inveteratis ac ſordidis; pectoris regioni utrinque adplicitum in alutâ thoracis moleſtias, pulmonum gravitates, dyſpnœas, aſthmata à ſanguine flatulento ex Hypochondriis per venas vel utero aſcendente exorta diſſipat, &c. Paratur verò ſequenti modo:

R. Balſ. Sulph. Amygdal. Camphorat. ℥iij. Ceræ flavæ puræ ℔ß. Myrrhæ pulveriſ. ℔¼. Reſin. Terebinth. Venet. à deſtillatione relictæ, Colcotharis, Vitrioli edulcati aa. q. s.

Liquefiant Cera & Reſina, quæ Olei Terebinthinæ rubri adhuc particeps: addatur mox Balſamum: demùm adſpergatur Myrrha ſubtiliſſimè trita paulatim, ſpatulâ ſemper agitando, donec permiſta fuerint & colcothar: pòſt ab igne removeantur, paulatim ſpatulâ vel piſtillô agitata, refrigeſcant, & cum Oleo Olivarum indè fiant malagmata.

VII. Aliud

VII. *Aliud* D. Sulzbergeri.

℞. Balſ. Sulph. ℥iij. Ceræ ℥ß. Colophon. ʒiij. Myrrhæ ad pondus omnium.

Cera, Colophon. & Oleum liquefiant, & ſimul ac benè mixtis inſpergatur Myrrha ſubtiliſſimè pulveriſata & lentô igne coq. ſpatulâ ſæpiùs agitando, donec permiſta benè fuerint. F. Emplaſtrum.

IIX. *Emplaſtrum nobile pro Fonticulis apud* D. Bierling. *pag. 139.*

℞. Olei veteris ℔ij. Lithargyr. aur. Ceruſſæ aa. ℔ß. Colophon. Reſin. Picis naval. aa. ℥ij. Ceræ alb. Oliban. Myrrh. aa. ℥iv. Mumiæ, Vitrioli albi, Corallior. rubr. Lap. Magnet. præparat. aa. ℥ij. Maſtich. ℥j. Lintei detriti ℔ß. Miſc.

F. Emplaſtrum, quod continuum fluxum excitat & mundificat.

IX. *Emplaſtrum Antiparalyticum.*

℞. Myrrh. el. Styrac. calam. Bdellii, Benzoe, Ladani aa. ℥ß. Sandarach. ʒij. Oſs. Cranii humani pulveriſat. ʒiß. Lap. Lazuli ℈j.

F. l. a. cum Oleo Roſar. Emplaſtrum pro Cervice.

X. *Emplaſtrum Antiarthriticum Dn.* D. Rolfincii.

℞. Gum. Galban. Ammon. aa. ℥j. Carannæ ℥ß.

Solve in Aceto & trajice per linteum

Mucilag. Sem. Pſyllii, Cydon. Rad. Altheæ, Conſolid. maj. cum Aqua parat. ℥iv.

Coq. ad humiditat. conſumptionem & juſtam conſiſtentiam, adde

Ol. Laur. ℥vj. Nuc. Moſch. expr. ʒiij. de Junip. ʒij. Cumin. ℈j. Balſ. Sulph. terebinthinat. ʒiß. Pulv. Rad. Ireos flor. ℥iij. ʒj. Zedoar. Ariſtoloch. cavæ aa. ℥j. Myrrhæ, Olibani, Maſtich. aa. ʒiij. Succini ℥ß. Croci or. ʒiij.

Cum Cerâ, Pice, Colophon. Terebinth. q.ſ. fiat Emplaſtrum pro uſu ſervandum.

XI. *Emplaſtrum Antipodagricum apud* D. Hoffmann. *Theſ. Pharmac. pag. 66.*

℞. Olivar. opt. ℔j.

Contuſis in mortario affunde

Ol. Olivar. ℔ß.

Infunde in vitrum imminente novilunio, interdiu expone Soli, noctè verò in B. hoc continues per menſem, poſteà exprime, &

R. Ceruſſæ ℔j.

Extrahe ejus animam, donec nulla remaneat albedo, abjice feces, &

℞. Magnet. Terebinth. aa. ℥iv. Ceræ ℔ß.

Liquefac ſuper ignem, adde Oleum expr. Miſc. & porrò adde

Olibani ℥iß. Myrrhæ ℥ß.

Hæc omnia ſuper igne liquefacta cùm fuerint, adde

Magnet. calcin. Camphor. aa. ʒij.

Ebulliant ſemihorulæ ſpatio, refrigefactis adde animam Saturni vel ejusdem Oleum.

XII. *Emplaſtrum Spleneticum de Cicutâ D. D.S. apud* D. Hoffmann. *Theſ. Pharm. p. 65.*

℞. Cicutæ M. iij. Fl. Geniſtæ M. j. Gum. Ammon. ℔iß.

Infund.

Infund. in ſ. q. Acet. deſtillat. deindè ebulliant, donec Ammoniacum ſit diſſolutum, poſteà cola, adde

Succi Nicotianæ ver. ℥vj. Ebuli ℥iv.

Iterum ebulliant, tandem adde

Reſin. Pini, Terebinth. aa. ℥iij. Styrac. Calam. ℥vj. Myrrhæ ℥iß. Ol. coct. de Cappar. Ceræ aa. q. ſ. F. Emplaſtrum.

XIII. *Emplaſtrum contra Herniam & rupturam apud* Bierling. *p. 139.*

℞. Thur. alb. Myrrhæ rubr. Lap. Hæmatit. Gum. Serapin. Opopan. Bdell. Terebinth. Sevi Cervini, Axung. Porcin. Tragac. alb. aa. ℥iß. Sangu. dracon. ℥vj. Miſc. f. Emplaſtrum.

XIV. *Emplaſtrum ad nodos & dolores Gallicos, breviter hos emolliens & perfectè ſanans, apud Eund. p. 139.*

℞. Empl. Diachyl. Comp. ℔ß. Triapharm. ℥iv. Ol. de laterib. Spicæ aa. ℥j. Aq. vitæ opt. Theriac. Androm. aa. ℥j. Myrrhæ, Aloës, Gum. Ammon. Bdellii, Serapini, Galbani, Ladani aa. ℥ß. Rad. Ireos Flor. Ariſtoloch. rot. Hermodactyl. aa. ℥iij. Mercur. vivi cum Succo Limonum extincti ℥viij. Cinnabar. ℥ij. Mercur. ſublimati ℥ß. Ceræ q. ſ. f. Emplaſtr.

XV. *Emplaſtrum ad Cancrum.*

℞. Gum. Ammon. Bdellii aa. ℥j. Galban. Sagapen. Opopan. aa. ℥ß. in Aceto ſolutorum:

Soluta exprimantur, & ad Aceti conſumptionem exhalent: poſteà

℞. Ol. Chamæmel. ℥iij. Petrol. Hyper. āā. ℥iß. Laurin. ℥ß. Terebinth. ʒj. Ceræ novæ ʒiij.

Ponantur ſimul cum prædictis gummatibus ſuper lentum ignem, & ſequens Pulvis injiciatur:

℞. Lithargyr. aur. ℥iv. Lap. Calamin. ʒvi. Ariſtoloch. long. & rot. Oliban. Maſtich. Myrrh. Coralliior. rubr. & alb. præparat. Flor. Antimonii āā. ℥ß. Carab. ʒj. Mumiæ, Camphor. Salis Vitrioli āā. ʒij.

Miſc. pulveriſ. & cum ſuprà dictis lento igne miſce, continuò movendo, donec fiat Emplaſtrum, quorum unum manè cancro imponendum, alterum verò veſperi, quâlibet ſemper vice mutando.

XVI. Ceratum Cephalicum.

℞. Succi Chelidon. Conſolid. maj. Beton. āā. ℥iv. Mumiæ, Myrrhæ, Succini albi, præparat. Croci Martis, Extract. Chalyb. āā. ℥ß. Pyrethr. Scyll. Rhabarb. Ind. Agar. alb. āā. ℥ß. Fol. Senæ Alex. mund. ℥j. Majoran. ℥ß. Sem. Coriandr. præparat. Nuc. Moſch. Bacc. Lauri, Caryophyl. Macis āā. ʒvj. Sem. Nigell. Rom. Sinap. āā. ʒij. Benz. Styrac. āā. ℥ij. Chalcanth. alb. ʒij. Lap. Calamin. ℥j. Alum. ℥ß. Ol. Majoran. ſtillat. Salviæ ſtillat. āā. ʒß. Cum Oleo Nucum antiquiſſimo, Reſina Laricea & Cerâ q. ſ. f. l. a. Maſſa pro Emplaſtro vel Cerato: Servetur in veſicâ pro uſu.

XVII. Ceratum ex Pelle Arietinâ.

℞. Lithargyr. Lap. Hæmatit. Sangu. Dracon. Boli armen. Opii, Maſtich. Ammon. Mumiæ, Galban. Thur. Coſti,

Lum-

Lumbricor. ãã. ℈iß. Picis nigræ ſivè navalis, græcæ ſivè Colophon. Ceræ alb. rubr. ãã. ʒj. Rad. Conſolid. maj. min. ãã. ʒiij. Roſar. rubr. Myrrhæ, Aloës ãã. ℈j. Succi Hypociſtid. Gallar. Immatur. Balauſt. Ariſtol. Rot. ãã. ʒvi. Viſci, Quer. Terebinth. ãã. ʒij. Sanguinis Hominis ruſſi ℥ix.

Pellem arietinam integram cum omnibus pilis coq. in Aq. donec ferè omninò diſſoluta ſit in lentorem quendam, quem colabis. Hujus Colaturæ ſume ℔j. immitte in vas novum, in quo viſcum liquabis lento igne, rudiculâ ſemper agitando: injice deindè Lumbricos, poſteà Ceram, Terebinthinam & Maſtichen. His liquatis adde gummata Aceto diſſoluta & coq. ad Cerati craſſitiem. Poſtremò injice quæ terenda ſunt probè, benèque miſce, & confice magdaleones.

Author hujus Cerati eſt Arnoldus de Villâ novâ: legitimam verò ejusdem præparationem habet Zwelferus in Animadverſ. in Pharmacop. Auguſt. p. m. 398. 399.

XVIII. Cataplasma Antifebrile.

℞. Croci ℈iv. Cubebar. Camphor. ãã. ʒij. Myrrh. ʒj. Allii q. ſ. Miſc. f. Cataplasma.

SECTIO IV.

Corporis humani Affectus tàm internos quàm externos, in quibus Polychreſta Myrrha virtutibus viribusq́ suis eximiis admodum ſeſe commendat, recenſet.

CAPUT I.

Uſum ac Vires Speciales Myrrhæ in diverſis capitis ac cerebri affectionibus ſuppeditat.

ARTICULUS I.

De *APOPLEXIA.*

CErebrum animalium actionum ϖρῶτον δεκτικὸν ϗ αἴτιον variis graviſſimisque ſæpius obnoxium redditur ægritudinibus, inter quas non poſtremum occupat locum Apoplexia, affectus certè terribilis atque maximam partem funeſtus ac lethalis: nomen adeptus eſt à græco vocabulo ἀποπλήττειν, quod graviter percutere ſignificat, cum Apoplecticus ceu fulmine & veluti è cœlo ictus & inſtar victimæ ad aram cæſæ ſubitò concidat, humique proſternatur. Dicitur quoque Sideratio propter ſtupendam affectus naturam quaſi aliquid τὸ θεῖον continentem. *Williſius* de animâ brutor. part. 2. Patholog. cap. 7. p.m. 215. Adeſt hoc in malo ſubitanea functionum animalium abolitio in univerſo corpore: ſenſu namque ac motu privatur homo, ita ut exitus ſpiritus animalis & influxus in organa ſenſus ac motus prohibeatur, & vitalis aditus à corde ad cerebrum præpediatur.

Crato

Crato Conſ. Med. lib. 3. Conſ. 2. p. 30. Hinc ſenſus tàm interni quàm externi horribilem eclipſin patiuntur, dum imaginatio quieſcit, memoria perit, nullus adclamantium ſonus auditur, membra inſtar trunci rigida jacent: Sola reſtat reſpiratio, difficilis tamen ac diminuta, & quidem ob maximam neceſſitatem, cum vita ac reſpiratio pari ambulent paſſu, & citra hanc homo vivere nequeat.

In deſignando ſubjecto Authores non conveniunt: ſunt, qui Cor principaliter affici contendunt. *Paracelſus* pulmones ac jecur conſtituit. *Helmontius* Archæum ſuum producit, ejusque habitaculum ſtomachum. Verùm erronea horum eſt ſententia: cum viſcera hæc afficiantur quidem aſt non ἰδιοπαθικῶς verùm συμπαθικῶς: per conſenſum ſcilicet propter ſitum, connexionem atque viciniam.

Williſius l. c. Apoplexiæ ſubjectum immediatum & proximum ponit Spiritus animales cerebri regionem iſtam, ubi principes animæ cognoſcentis facultates reſident, nempè corpus calloſum incolentes: ſubjectum autem mediatum cerebri meditullium eſſe concludit, quoniam hinc ſpontaneorum motuum inſtinctus procedunt, & in hoc ſenſibilium omnium perceptiones terminentur.

Cauſa proxima ac immediata rectè ſtatuitur denegatus per nervos influxus ſpirituum animalium in ſenſus motusq; organa. Mediatæ ſunt internæ & externæ: nam vel à ſanguine non quatenus ſolùm copioſus ac ſuperfluus, ſed quatenus vaporoſus etiam nimis, ſpiritus animales turbari poſſunt, vel phlegmonodes cerebri diſpoſitio adeſt, dum cerebri vaſa ſanguiflua ita replentur, ut meatibus cerebri anguſtioribus factis, ſpiritibus animalibus tranſitus denegetur. Deindè cerebrum à cauſa quadam externâ violenter comprimitur, v. gr. ictu aut contuſione, ut hâc ratione ſanguis ad cerebri baſin decumbat, nervorumque principium premat atque coarctet: Vapores quoque ac ſpiritus narcotici malum hoc inducere valent, ſpiritus animales ligando ac ſopiendo, & ad motum ineptos reddendo.

Re-

Recentiorum nonnulli Apoplexiam excitari putant Spirituum animalium in lympham converſorum per venas reducendorum prohibitâ circulatione. Chimici accuſant nebuloſas Mercurii Cremoſi exhalationes in cerebrum delatas atq; detentas.

Cum itaque Apoplexia malum ſit acutiſſimum ac ſummè indè periculoſum, in quo Symptomata gravia concurrunt, quæ hominem miſellum ad exitium præcipitant, citò ſuccurrendum, & medicatio absque morâ Medico ſuſcipienda, ubi & quando ad Alterantia & alia neceſſaria deventum, Myrrhæ auxiliatrices optatò porriget manus. Hinc ad excitandos apoplecticos materiamque ſeroſam ac pituitoſam è cerebro per nares educendam, commodè quoque ad Errhina progreſſus inſtituitur, quæ præter alia & Myrrham deſiderant. v. gr.

℞. Sem. Nigel. præparat. Pulv. Lilior. Convall. Myrrhæ āā. ℈ij. Caſtor. ℈j.

Trita excipiantur Oleo Irin - Nicotian. q. ſ. fiatque Errhinon molle, de quo aliquid in profunditatem narium immittendum pro evacuandâ materiâ excrementitiâ in cerebro ſtabulante.

Quemadmodum autem tutius ſemper atque melius eſt, homines à morbis imminentibus præſervare, quàm à jam præſentibus liberare, ita & Medicus curam adhibeat neceſſum eſt, ut Apoplexia in diſpoſitis, aut in iis, qui ſemel jam eâ tacti ſunt, præcaventur : id quod diverſis efficitur remediis, tàm internis quàm externis : Hinc præmiſſis præmittendis beatiſſimus *Sennertus* lib. 1. P. 2. c. 33. p. m. 682. inter Topica ſequens Emplaſtrum ad roborandum caput, & Apoplexiam præcavendam deſcribit; quod Myrrhæ additione nobilitatur, quôque Celeberrimus *Horſtius* deſperatos etiam curavit.

℞. Myrrhæ el. Styrac. Calam. Benzoes, Ladani āā. ℥ß. Gum. Junip. ʒiij. Cranii humani pulver. ʒiiß. Lap. Lazuli ℈ß.

Cum Styrace liquidâ ac Terebinth. f. Emplaſtrum, cujus portio panno Serico magnitudinem thaleri æquanti illinatur, verticique adplicetur.

ARTI-

ARTICULUS II.

De

EPILEPSIA.

INter Symptomata terrifica, quæ non ſolùm ægrum ſed & adſtantes perterrent, non immeritò recenſetur Epilepſia, horrendum atque portentoſum morbi genus, quod denominationem ſuam accepit ἀπὸ τοῦ ἐπιλαμβάνειν vel ἐπιλαμβάνεσθαι, quod eſt alicui manum injicere, aliquem aggredi, corripere, deprehendere, detinere, quòd hoc in affectu mens, ſenſusque omnes quaſi prehendantur. Infauſtô quippe malô hoc qui corripitur, ſubitò concidit, nec videt, nec audit: adeſt p. n. totius corporis concuſſio, motusque convulſivus, & quæ ſunt reliqua affectus hujus graviſſimi Phænomena, de quibus Practici fuſiùs tractant. *Cælius Aurelianus* lib. 1. cap. 4. Epilepſiam ſuper comprehenſionem vi Græcanicæ originationis indigitat, eò quòd ſupernas corporis partes, caput nimirum cum cerebro, in quo ceu arce quâdam, mens, ratio, ſenſusque omnes incluſi tenentur, comprehendat, graviterq; afficiat.

Subjectum primarium ſivè locus affectus juxta plerorumq; Medicorum opinionem Cerebrum eſt cum Nervis ſivè per eſſentiam ſivè per conſenſum læſum, nam ſenſitivæ potiſſimùm actiones omnes unà cum motrice extremè proſternuntur, longèq; graviorem læſionem, quàm reliquæ functiones patiuntur, ut indè neceſſariò concludendum judicet *Matthias Unzerus* Tr. de Epilepſ. lib. 1. cap. 5. Cerebrum eſſe legitimum atq; principale hujus affectus ſubjectum.

Ariſtoteles Cor in Epilepſiâ primariò ac per ſe affici docet, perſuaſus fortè, ſenſus non ex cerebro ſed corde oriri. Eandem ſententiam fovet *Joſephus Quercetanus* Tetrad. c. 8. ubi Galenum erroris incuſat, quòd ſedem hujus morbi propriam in capite & non in corde collocârit: ſed jamdudum opinionem

hanc refutatam novimus, quod inter alios etiam pro virili præſtitit prædictus *Unzerus* l. alleg. *Quercetani* rationes examinans egregièq; refutans.

Alii ex Neotericorum Choro convulſionis Epilepticæ ſubjectum muſculoſum genus conſtituunt, facultatemque naturalem expultricem muſculorum laceſſiri exiſtimant, motuque convulſivo illud quod moleſtum eſt, eliminare conari. Fabulam quoque eſſe Epilepticorum cerebrum concuti, ut humorem vitioſum excutiat: Epilepſiam non eſſe morbum cerebri, nec ex ventriculorum obſtructione oriri: principium quoque nervorum non convelli nec comprimi ac rurſus diduci: figmentum eſſe, cerebrum facultatem moventem in nervoſo ac muſculoſo genere in conſenſum trahere, &c. Verùm hæc obiter, citrà tamen cenſuram, adduxiſſe ſufficiat.

Cauſa proxima ac immediata non eſt juxta Galenum, reliquosque antiquos obſtructio ventriculorum cerebri ab humore pituitoſo, craſſo ac viſcido inducta, quem dum cerebrum expellere intentet, tales convulſivos motus inſtituat; quô reſpectu & Arabum haud minimus *Avicenna* ſternutationem parvam Epilepſiam appellat. Vid. *Unzerus* Tr. de Epilepſ. lib. 1. c. 12. ſententiam revellens. Nos cum Præceptoribus & Doctoribus quondam noſtris, inter quos primô locô nominandus Celeberrimus *Rolfincius*, veram & proximam Epilepſiæ cauſam partium cerebri membranoſarum irritationem & vellicationem agnoſcimus, inductam à vapore vel humore tenui ac acri, peculiarique qualitate infeſtâ, cerebro, nervoſoque generi inimico. Non tàm ſervili ſimus animô, ſcribit *Unzerus* l.c. c. 13. ut omnia Veterum placita oraculorum inſtar indiſcriminatim veneremur, vel tàm abjecto, ut poſteris omnem meliora excogitandi occaſionem præreptam ac præciſam eſſe arbitremur. Cùm itaque luculentiſſimè evictum, firmisque rationibus ac argumentis demonſtratum ſit, Principem Medicorum *Galenum* in tradendâ & aſſignandâ Epilepſiæ cauſâ non parùm hallucinatum fuiſſe, aliosque Medicos

dicos ſecum in ſimilem quoque duxiſſe errorem, &c. & poſt pauca interjecta: quia cauſa illa Epilepſiam faciens ſenſu aliquô minimè perveſtigari poteſt, idcircò talis afferenda eſt, cui difficulter contradici queat, id quod ſperamus nos conſequi poſſe, ſi pro verâ & legitimâ Epilepſiæ cauſâ ſtatuamus ac aſſeramus vaporoſam quandam & tenuem materiam, quæ vel acrimoniâ ac mordacitate ſuâ, vel qualitate pravâ, malignâ ac venenatâ Cerebri ſubſtantiæ prorſus infenſa ac inimica, meninges ac nervorum principium vellicet ac pungat, & conſtrictionem quandam meatuum in illo inducat, ſicque tandem partes ſenſiles ad noxii expulſionem ſtimulet ac irritet. Hactenus *Unzerus* multos habens ὁμοψήφες, inter quos præcipuè doctiſſimus *Fernelius* lib. 5. Patholog. cap. 3. *Heurnius* libro de morbo caduco. *Eraſtus* Diſp. Med. 12. *Marcellus Donatus* lib. 2. Hiſtor. Med. Mirab. cap. 4. *Smetius* lib. 8. Miſcell. Med. & ὁ πάνυ *Sennertus* lib. 2. Inſtitut. Med. Part. 3. Sect. 2. cap. 6.

Hermetici, inter quos *Quercetanus*, cauſam Epilepſiæ adſcribunt evaporationi cuidam Mercuriali, vitriolatæ ex Tartaro impuro, ſeu ex mucilagine æruginosâ in aliquâ cavitate collectâ exſpiranti. *Paracelſus* lib. de Caduco, veram radicem Epilepſiæ Vitriolum Mercuriale ſeu vaporem Vitriolatum eſſe ſcribit, & hinc affectum hunc Viridellum ſeu Vitriolatum inſcribit proptereà, quòd omnes Vitrioli proprietates, tincturas atq; Symptomata ſecum circumferat; quas tincturas exhalando temporis intervallis malignas, acres, acidas & adſtringentes Spiritibus animalibus nullo negotio permiſcet.

Cùm verò Epilepſia, docente *Aretæo*, non modò laborioſum & periculoſum, ſed præthereà etiam fœdum & adeò horrendum malum prædicetur, ut ſi in acceſſionibus ægri quæcunque patiuntur, cernerent, non ultrà vitam ducere vellent: ideoq; miſellis his ſuccurrendum promptiſſimè tam in, quàm extrà paroxyſmum: in illo θεράπευσις, extra illum προφύλαξις locum habet. Curatio præſenti paroxyſmo opem ferr, cau-

ſam proximiorem removendo : Præſervatio operam dat, ut radices morbi in corpore latitantes decenti modo exſtirpentur, ac cerebrum, aliaque viſcera σύμβολον conferentia roborentur, & nova acceſſio epileptica quovis modô prohibeatur. Hîc non parùm auxilii expectandum à Myrrhâ.

Cùm verò, teſte *Thomâ Eraſtô*, in diſput. contrà *Paracelſum* in Epilepticis omnia fruſtrà agantur, ſi purgationes debitæ non inſtituantur ac continuentur, ideoque probè hoc monitum obſervandum : & cùm non infrequens ſit Epilepſia ex utero,&quidem ratione menſium retentorum,Feliciſſimus *Platerus* Pr. Med. T. 1 lib. 1. cap. 2. Pilulas ſequentes admodùm proficuas commendat:

℞. Agar. Trochiſc. Aloês aa. ʒj. Rhabarb. ʒiß. Myrrh. ℈iß. Caſtor. ℈j. Medul. Sem. Pæon. ℈ß.
Cum Succo Porri f. Pilulæ, quarum doſis ʒß. ʒj.

Dn. *D. Timæus* à *Guldenklée* in tali Epilepſiâ hâc uſus eſt potione:

℞. Aq. Meliſs. Artemiſ. aa. ℥j. Matricar. ℥ß. Eſſent. Uterin. D. Timæi ʒß. Pulv. Myrrhæ el. ℈j. Caſtor. gr. vij. Croci gr. ij. Succini albi præpar. apic. flav. Lil. alb. aa. ℈ß. Miſc. f. Potio.

An Ptarmica ac ſternutatoria conveniant? disquiritur à Practicis : quidam illorum uſum approbant, imò neceſſarium æſtimant, nonnulli verò diſſuadent. Qui ipſorum uſum ſuſpectum habent, rationes adducunt, quas videas apud *Unzerum* loco citato anteà: alii ab initio tutiſſimè uſurpari eadem poſſe tradunt, cum motu & agitatione illâ, quæ indè excitatur, tantùm abſit, ut major ſequatur in cerebro obſtructio (uti quidem alii ex falsâ hypotheſi ſibi perſuadent) aut eô copioſior materia peccans à ſubjectis partibus attrahatur & rapiatur, ut potiùs tenuis ac vaporoſa illa ſubſtantia ſinubus cerebri concluſa, ac malignâ ſuâ qualitate meningas pungens ac laceſſans, quàm promtiſſimè diſcutiatur atque expellatur, ſicque

que tandem Paroxyſmus abrumpatur. In formulis huic intentioni inſervientibus paſſim apud Practicos etiam Myrrhæ occurrit mentio.

Sennertus in Epilepſiâ à vermibus oriundâ Oleum Myrrhæ deſtillatum non rejiciendum putat, & meritò quidem, cùm illi inſit vis ἀνθελμινθικὴ à Galeno jam & Dioſcoride illi adſignata.

Ad exſiccandam humiditatem excrementitiam, caput confortandum, Spiritusq; animales demulcendos Practici Sacculos etiam capitales ſivè Cucuphas adhibent; ut:

℞. Fol. Salviæ, Majoran. Beton. Roſmar. aa. P.iij. Fl. Stœchad. Arab. Tiliæ, Lavend. Roſar. rubr. Chamæmel. Rom. aa. P.j. Nuc. Moſchat. Styrac. Calam. aa. ℥j Maſtich. Succini albi, Olibani, Myrrhæ aa. ℥ß. Moſch. gr. iij. Ol. deſtillati Cinam. Lign. Rhod. Caryophyll. aa. gt.iij. Ambr. Gryſ. gr. ij. F. Pulvis groſſus, qui goſſypio exceptus pileolo ex ſerico confecto inſuatur interpaſtando: & ab Epileptico geſtetur.

Et quamvis vix chartâ digna videatur mirabilis & riſum ferè merens Epilepſiæ curatio, quam Riolanus Senior tradit, ſi ſcilicet ter in aurem vulgati verſiculi inſuſurrentur:

Caſpar fert Myrrham, thus Melchior, Balthaſar aurum:
Hæc tria qui ſecum portabit nomina Regum,
Solvitur à morbo, Chriſti pietate, caduco.

Lubet tamen nihilominùs, cùm & Myrrhæ fiat mentio, pauciſſimis, oblatâ hâc occaſione, disquirere, an verbis ac characteribus aliqua adſcribenda virtus & efficacia in profligandis morbis? *Paracelſus* non contentus ſolitis & uſu ſatis probatis, verba quoque & characteres effinxit, quibus affectus aliis remediis non obtemperantes ac cedentes, ferèque incurabiles depelli poſſe audacter adſtruit. Verba patrocinantia habentur lib. 1. Philoſoph. ſagac. cap. 6. Natura vires ſuas in verba imprimit, ſicut in herbas & radices: & porrò: imagines &

characteres pixides ſunt, in quibus magus ſiderum vires adſervat. Plura reperire licet in libro de occultâ philoſophiâ, titulo de characteribus.

Veteres Sophorum, Ægyptiorum atque Arabum decreta plena hiſce næniis ſunt, qui putarunt, ſpecies rerum ita ſe habere uti numeros, circaque earum variam in diverſis laminis poſitionem varios producere effectus: hinc ſigillis, characteribus καὶ λόγοις ἀναγκαστικοῖς ἐκ ἐυπορεῖς διαλύειν, verbis coactivis, quorum virtutem enervare impoſſibile, haud parum tribuunt.

Verum enim verò in *Paracelſi, Paracelſiſtarumq;* monumentis multa minus firma ac ſolida occurrere, Epicriſis *Rolfinciana* apertè demonſtrat: ſcilicet Metalla ſub certâ conſtellatione fuſa influxu aliquo ditari, negari nequit; verba verò inſuſurrata aut impreſſa characteresque aliquâ ratione agere, fabuloſum eſt ac impoſſibile: nam ſi agant aut aliquid præſtent, præſtant illud ut inſtrumentum quoddam: inſtrumentum reducitur ad cauſam efficientem, ergò ad efficientem per ſe vel per accidens: ſi per ſe agant verba & characteres, agunt vel inſitâ vi vel naturæ vel rationis: non agunt vi naturæ, quia nulla agnoſcitur latens virtus: quamvis enim verba naturalibus inſtrumentis proferantur, voxque hoc modo naturalis ſit ipſa, ſignificant tamen ὀ φύσει, ἀλλὰ θέσει: non naturâ ſed pacto & ex hominum inſtituto, neque ullo modo concedi poteſt *Paracelſo*, quòd natura vires ullas iis impoſuerit. Nec agunt ratione, quia rationis & conſilii ſunt expertia: non per accidens, quia non agunt neceſſitate coactionis ab aliquâ causâ ſublunari vel cœleſti: ſublunaris nullum habet locum: artifex & idea in mente ejus concepta, à quâ fiunt verba & characteres in exteriora non agunt. Imaginatio etiam artificis vel confidentia, cogitatio aut firma animi perſuaſio, hîc nihil habent virium: ſunt enim hæ actiones immanentes, neque ex animo in ſubjectum patiens tranſeunt. A cœlo etiam aut ſtellis aſtralivè ſpiritu influente vim impreſſa verba aut characteres obtinere

nere probabile non eſt. Supranaturalis cauſa etiam non admittitur: nullam enim divinam characteres & verba talia habent promiſſionem bonorum temporalium aut cœleſtium. Si à dæmone, malo aliquo genio, tacitoque pacto & latente fœdere hæ deriventur vires, apage! Tandem etiam neque Caſus aut fortuna hic locum habet. Ergò characteres, figuræ, verbaque tàm impreſſa quàm in ſuſurrata nullam habent efficaciam. Hæc D. *Rolfincius* Chim. in art. Form. redact. lib. 5. Sect. 14. cap. 1. p. 413. 414. Vid. etiam *Sennertus* de Conſ. & Diſſenſ. Chimic. cum *Galen.* & *Ariſtotel.* cap. 18. p. m. 337. ſeqq. *Thomas Bartholinus* Hiſtor. Anat. Cent. 2. Hiſt. 78. ubi explicat, quid ſtatuendum ſit de ridiculâ *Riolani* curâ antiepilepticâ.

ARTICULUS III.

De

PARALYSI.

Dicitur ita ἀπὸ τοῦ παραλύειν resolvi: ſuntque παραλυόμενοι quaſi ex parte ſoluti ad differentiam apoplecticorum, qui λυόμενοι vocantur, quaſi perfectè ſoluti. Malum eſt frequens & haud rarò Apoplexia in hoc degenerat, & quidem interdum cum ægrotantis emolumento: non tamen ſemper æger ſervatur, quamvis Paralyſis Apoplexiæ ſucceſſerit, quia crebrò aut prior affectus redit, aut ſopore gravi detinetur decumbens, præſertim ſi ſit ſeniculus, usque ad ultimum halitum.

Aliàs apud Practicos tres occurrunt παραλύσεως ſpecies: una perfecta, quando ſenſus & motus aboletur: Altera imperfecta, quandò motus deperditus, ſalvo ſenſu: ultima eſt imperfectiſſima, quandò ſenſus aufertur, ſuperſtite motu. Qui autem fiat, quod modò ſenſus & motus ſimul, modò ſaltem motus, illæſo ſenſu, aut contrà ſalvo motu, ſenſus noxam capiat, B. *Sennertus* tradit Inſtit. Med. lib. 2. p. 3. S. 2. c. 5. p. m. 434. ſeqq.

Verum

Verum ac principale affectus hujus ſubjectum ſivè pars primariò læſa eſt ſpinalis medulla ſivè cerebrum prolongatum: Hoc in duos dividitur ramos ſingulari naturæ miraculo: hinc in Paralyſi non tota, ſed vel dextra vel ſiniſtra pars afficitur, & indè vel dextri vel ſiniſtri lateris motus & ſenſus aboletur. Nervi ſimiliter patiuntur damnum tanquam inſtrumenta atq; canales ſpiritum animalem ad partes deferentes. Subjectum minus principale muſculus eſt voluntarii motus conveniens organum: afficitur verò hic ſecundum tendines fibrasque carneas. Nec planè excludenda vaſa ſanguifera, nam & hæc hoſtilem ſentiunt invaſionem, id quod manifeſtè apparet ex pulſus debilitate & affectæ partis frigiditate ac atrophiâ: In ſtatu namque ſanitatis circulationis beneficio nutritius ſanguis & ſpirituum vitalium influxus minimè in vigore ſuo deficit; contrarium verò contingit in ſtatu p. n. ubi turbato debito, circuitu ſanguinis ſpiritus & nutritius ſuccus de parte in partem haut feruntur, nec uſibus inſerviunt, ad quos ſingula membra ſunt aptata: nàm cum motus membrorum & compreſſio muſculorum, qui circumſtant vaſa circulatoria deſint, (deeſt enim contractio & extenſio in membris paralyticis) non eſt mirum, ſi ſanguinis circulatio debito modo non perficiatur; hinc ſanguis novis non refectus viribus & ſpiritibus non vegetus factus, ſed torpidus relictus, friget, pulſusque tardus adparet cum inſequente partis paralyſi affectâ contabeſcentiâ. *Franciſcus* quidem *Gliſſonius* ſucci nutritii nervorum patronus defenſorque ſtrenuus venas & arterias immunes ab hoc malo pronunciat, nervosque ſolos malè officio ſuo præeſſe ſentit) aſt cum adhuc ſub judice lis ſit, utrum detur Succus ille nervorum nutritius, opinionem hanc Authori relinquimus, utpote incertam adhuc & à paucis receptam.

Cauſa proxima ac immediata Paralyſis, eſt denegatus ſpirituum animalium per nervos influxus in organa ſenſui ac motui dicata. Cauſam hanc agnoſcunt & veteres & recentio-

rum

rum plurimi. Vid. *Hippocrates* lib. 2. de Morb. *Pergamenus* de cauſis Symptomat. cap. 5.

Hermetis filii accuſant Mercurium cremoſum permutationum gradibus alteratum, qui congelatus corpora conſtringit, iratusque vi inſitâ in illos impingit, ſicque fulminis ad inſtar, illæſis carnibus, nervos percellit, reſolutionemque inducit. Idem malum etiam Tartarus non probè à ſanguine ſequeſtratus, ſed ſuperveniente ſpiritu Salino coagulante concretus, vim obſtruendi in & extra vaſa habens procreare valet.

Quamvis verò Paralyſis ſivè univerſalis ſivè particularis ſivè ſubitò ſive ſenſim excitata fuerit, ſi facultate cognoſcente & vitali illæſis contingat, morbus acutus haud æſtimanda ſit: vid. *Williſius* de Paralyſi: quia tamen periculo minimè vacat, & difficilis longiorisque curationis ſit, inprimis quæ à cauſa internâ & ex ſolutâ Apoplexiâ provenit ob cauſæ vehementiam, confirmatam partium debilitatem, metumque recidivæ, minimè curatio procraſtinanda, ſed ſummo ſtudio in id incumbendum Medico, ut indicationibus ſatisfaciat: morbus ſcilicet tollendus, cauſa removenda, materia nempè ſpinalem medullam occupans, humoresque excrementitii debitâ evacuatione è corpore eliminandi, diſcutiendi vapores, viſceribusque, ut vitioſum ſanguinem non amplius generent, ritè proſpiciendum, Cerebrum nervique debilitati corroborandi, nè tàm promtè vitioſos ſuccos adventantes recipiant.

Præſidiorum materiæ etiam Myrrha ſalutifera hîc ſeſe optatò adſociabit, Topicis præſertim admixta, quæ membris reſolutis ad calorem & ſpiritus revocandos adplicari ſolent ad humorum exſiccationem atque diſſipationem: hinc præter frictiones, cucurbitulas ſcarificatas, rubificantia &c. inunctiones quoque inſtituendæ, fomentationes item ac ſuffumigationes adminiſtrandæ.

Zacutus Luſitanus in Paralyſi Unguentum habet admirandum, uti ab ipſo inſignitur Prax. Hiſt. lib. 7. cap. 10. p. m. 389.

389. 390. hoc cunctis nervorum frigidis affectibus omnium longè efficaciſſimum judicat:

℞. Succi Scyllit. ℥iv. Cucumer. Sylveſtr. Rutæ ā̄ā̄. ℥j. Euphorb. Caſtor. Sagapen. Ammon. Bdell. in Aceto diſſolutor. ā̄ā̄. ʒiß. Myrrhæ, Thur. Pyrethri, Nitri ā̄ā̄. ʒj. Ol. Sambuci, Terebinth. Euphorb. aa. ℥ß.

Pulveriſentur ſubtiliter pulveriſanda & cum Cerâ paretur Unguentum.

Arnoldus Weickardus Theſauri Pharmaceutici lib. 1. cap. 3. p. 59. it. D. D. *Sennertus* Pract. l. 1. p. 2. c. 27. p. m. 540. tale Unguentum anſerinum proponunt.

℞. Anſerem deplumatum, eviſceratum, vino albo ablutum, configatur undique Caryophyllis, ac infarciatur Herb. Salviæ, Rosmar. Spicæ, iisdem addendo Pingued. Felis Sylveſtr. ℥iß. Pulv. Myrrhæ, Thuris aa. ℥ß. Caſtor. Euphorbii aa. ʒiß. Lumbricorum in Aceto ſuffocatorum num. xxx.

Inſuantur omnia, & torreatur anſer, pro more uſitato in veru, aceto albo rutaceo ſuppoſito in ſartagine, in quem ichor deſtillet: poſteà refrigerato liquore, innatans axungia colligatur & ſervetur in vitro pro uſu: illinitione nempè ac inunctione nervorum, tàm in generali Paralyſi, quàm in aliis particularibus partium relaxationibus.

Poſt convenientes inunctiones partium ac membrorum paralyticorum D. *Rolfincius* linteamina ſuperponere jubet, quæ prius ſequenti ſuffimento incaluerint: lib. 2. Conſil. 20. pag. 296.

℞. Succini, Maſtich. Myrrh. aa. ʒj. Thur. ℈ij. Caryophyll. Nuc. Moſch. Cinam. Macis aa. ℈iß.

Inciſa ac pulveriſata irrorentur Spiritu Vini, poſteà exſiccentur: fiat Pulvis prunis injiciendus pro ſuffitu. Videatur etiam Sennertus loco citato.

Proſtant etiam Aquæ Antiparalyticæ externo uſu celebratæ, qualis eſt, quam tradit *Sennertus* loco alleg. p. 542. Myrrhæ

rhæ ſodalitio illuſtris, quâ partes Paralyſi obſeſſæ illinendæ probè ac fricandæ ſunt:

℞. Flor. Lavend. Spicæ noſtr. Stœchad. Arab. Salv. Roſmar. aa. Mſs. Majoran. Ivæ Arthet. Primul. ver. aa. M. j. Rad. Ariſtoloch. rot. Ireos, Calami Aromat. aa. ℥iſs. Nuc. Moſch. ʒij. Caryophyl. Piper. Cubebar. Cardamomi aa. ʒj. Spec. Diamoſch. dulc. Diambr. aa. ℈ij. Sagapen. Opopan. Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈iſs. Bacc. Junip. Mj.

Inciſa & contuſa infundantur in Vini albi ℔vj. Stent in Infuſione diebus octo, poſteà ſi odoratior expetatur, aliquot grana ambræ vel moſchi tenui linteolo obvoluta roſtro alembici appendantur.

ARTICULUS IV.
De CONVULSIONE.

Nota eſt vulgaris uſuque recepta diſtinctio inter Spaſmum ſive Convulſionem, & inter motum convulſivum, ita ut per Spaſmum intelligatur contractio conſtans, quâ membrum rigidum & inflexile evadit: per hunc autem motus celeres atque concuſſiones, quæ interjectâ quiete alternatim ceſſant, redeuntque: haſce diſcriminis notas Authores non perpetuò obſervare ſcribit *Williſius* Tr. de Morb. Convulſ. cap. 1. Sed per vocabula Spaſmi & Convulſionis quælibet πάθη σπασμώδια non rarò deſignare: Hinc melioris diſcretionis gratiâ Convulſionem cum *Cardano* Τέτανον appellat, motum verò convulſivum Spaſmum.

Nos cum Celeberrimo Germaniæ Hippocrate *D. Sennerto* Pr. lib. 1. P. 2. cap. 28. p. m. 556. communem loquendi uſum retinemus, cum præter neceſſitatem vulgatas appellationes *Cardanus* mutaverit, & Spaſmum ac Convulſionem diſtentio-

nemque pro Synonymis habemus. Concuſſiones verò illæ & agitationes manifeſtæ, quas ſolùm Convulſiones appellandas cenſent *Cardanus* & *Williſius*, σπασμώδεα πάθη non convulſiones propriæ dicendæ.

Eſt verò Convulſio contractio involuntaria partium corporis & muſculorum verſus ſuum principium: notum adeſſe involuntarium ex *Pergameno* liquet 6. aph. 39. ubi hæc habentur: ὁ δὲ σπασμὸς εἰς τὴν αὐτῶν ἄγει ἅτε νεῦρα καὶ τῆς μῦς διάθεσιν, εἰς ἣν καὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων ὑπὸ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως ἤγετο. *Convulſio ſit vulſis ad propria capita muſculis, qualis motus ipſis etiam ſ. n. ineſt, ſed hic ſine animalis ciente & impellente virtute non fit, Convulſio autem eſt morbus involuntarius.* Videatur quoque *Argenterius* Comm. in hunc aphoriſmum.

Aliis & quidem ex Recentioribus non arridet definitio Convulſionis per motum involuntarium, utpotè non omnibus numeris abſoluta, cùm & notho ſivè ſpurio Spaſmô urgente, motus exiſtat invitus, involuntarius, injuſſus, hinc aliquid addendum exiſtimant, quô Spaſmi proprietas declaretur, hoc verò ſuggererere ajunt Cauſam: ſcilicet, motus voluntarius & arbitrarius pendet ex animali facultate motrice, an itaque ex eâdem coactus, involuntarius atque violentus dependeat, ſciri oportet; virtutem hanc animalem depravari, plurimorum eſt ſententia: hinc *Victor Trincavellius* ita ſcribit: *Paralyſis & Spaſmus ſunt oppoſita Symptomata hâc ratione, quod in Paralyſi adeò reſoluta eſt vis particulæ movendæ, ut neq; volens neq; nolens poſſit ab interiori aliquâ vi moveri, ſed jacet tanquam pondus inutile: in Convulſione autem nimis etiam movetur, & non modò ſecundùm appetitum vel voluntatem animalis, ſed etiam contra illam & omninò motus violentus eſt.*

Ludovicus Duretus in Conc. Hippocratis ita: *Quanquam Paralyſis & Convulſio ſimul exiſtere non poſſint in eodem ſubjecto, quòd illius natura* ἐν τῇ λύσει *hujus verò* ἐν τῇ τάσει *conſiſtat, quæ duo contraria ſunt, tamen fieri poteſt, quoniam Paraplegiæ ſedes in nervo eſt medullari, Convulſionis autem in muſculo.*

Johan-

Johannes Heurnius itidem Spaſmi formam & vim conſiderat in motu injuſto, Paralyſeos verò in movendi impotentiâ.

Franciſcus Hildesheimius formam convulſionis eſſe ſcribit motum depravatum ad differentiam ablati, qualis eſt in Paralyſi, & ad differentiam motus debilitati, qualis eſt in ſtupore: cùm autem hic motus depravatus in contractione membri conſiſtat, hæc membri contractio non eſt voluntaria, ſed violenta atq; invita.

Alii impediri potiùs quàm depravari volunt facultatem motricem animalem, cui opinioni favent *Euſtachius Rudius*, *Ludovicus Mercatus*, *Hercules Saxonia*. Hanc impeditam, ligatam & vinctam facultatem ab abolitâ non admodùm diſcrepare alii ſtatuunt, inter quos *Petrus Paulus Pereda*, *Johannes Baptiſta Corteſius*, & ex parte *D. Jonſtonus*, tunc ſcilicet, quandò Contractio jam facta eſt, membrumque rigidum exiſtit, cùm ipſi ægri membrum contractum liberè movere nequeant, & ſæpè ita rigidum à convulſione fiat, ut neque ab adſtantibus extendi poſſit. *Johannes Varandæus* aph. 6. Sect. 5. Convulſionem nihil aliud eſſe ſcribit, quàm involuntariam muſculi ad ſuam originem contractionem in motus ſublatione potiùs quàm depravatione poſitam.

Circa Spaſmorum Cauſam proximam etiam lites occurrunt minimè leves: id quod jam ſuâ tempeſtate agnovit *Galenus* lib. 1. de Sympt. Cauſ. cap. 8. *In Convulſionibus*, inquiens, *totius corporis quæ ſine delirio ſunt vel Caro, morbus ſpinalis in collo medullæ eſt; quemadmodum ubi vel brachium vel crus vel muſculus unus tenditur ac violenter convellitur unius ſemper nervi, qui particulam movet, vitium eſt. Quæ verò omninò morbi cauſa ſit, cujus occaſione partes contrahantur, difficile dictu eſt.* Difficultatem gravitatemque hanc poſt *Galenum* ad unum ferè omnes accuſarunt Practici: ſcitè *Auguſtinus Thonnerus*: *Convulſio multorum Medicorum mentem convellit, ut ſe*

ex hoc labyrintho extricare haut queant: Theſei opus filo videtur, cujus ductum ſequentes ſe expedire, & tandem ad veritatis portum pertingere valeat, ut aliquid opis afferre liceat, & ego ingenii mei nervos intendam.

Veterum placita ac monimenta excutienti ſeſe offert repletio atque inanitio ab ambobus medicinæ ſtatoribus, *Hippocrate* nempè & *Galeno*, introducta, quos poſteà Arabes ſecuti ſunt. *Haly Abbas* l. 9. Theor. cap. 9. *lacertus*, ait, *ille, ad quem hic mittebatur nervus, contrahitur ad ſuæ originis partem, & membrum curvatur, quemadmodum vaſis, quæ ex coriis fiunt, accidit, cùm ampliùs quàm capere poſſint & dilatentur, farciuntur: extenduntur enim in latum, & corium abbreviatur longum. Si ex inanitione, quemadmodum corrigiis videmus fieri & pilis, cum igni proximi fiunt, reductionem, & Citharæ chordis, ſi in aëre ponantur calido, incurvationem.* Verùm opinio hæc Veterum à Neotericis jamdudum exploſa eſt. *Quæ apud antiquos*, ait *Williſius* l. c. *diu celebris increbuit opinio, affectionem hanc tantùm ex repletione aut inanitione produci (utcunque huic ſtabiliendæ præter authoritatem Hippocratis, proferatur exemplum de corio aut fidium nervis, qui aut madidó aëre impleti, aut nimis ſicco inaniti contrahi ſolent) facilè ex ſe concidit; quia ſupponere videtur (id quod nemini fragilitatem nervi experto credibile eſſe poteſt) nimirum ipſos nervos quoquô modô abbreviatos atque contractos poſſe vi quâdam muſculos ad ſe attrahere. Quod ſi referatur, repletionem aut inanitionem reſpectu ſolidarum partium, quæ convelli ſolent, intelligi debere: è contrà obſervare licet, ubi muſculi & nervoſum genus humore aqueô maximè irrigantur, uti in Anaſarcâ, aut eodem planè deſtituuntur, prout in Tabe vel Maraſmo, haud propterea motus convulſivos excitari.*

Repudiatâ itaque hâcce Veterum ſententiâ, irritatio atque vellicatio nervoſarum partium, tanquam legitima ac immediata Convulſionis cauſa ſucceſſit, quam uti in totum non rejicit *Williſius*, & quidem quoad Spaſmos leviores citòque trans-

tranſeuntes, nihilominus ſolam non ſufficere cenſet, ſed requirit etiam copulam elaſticam ſivè explosivam p. n. Verba ipſius ita ſe habent: *Cum itaq; motus convulſivi ob duas potiſſimum cauſas excitentur, hinc totidem illorum ſpecies conſtituuntur. Nam primò interdum accidit, convulſionem ſine procatarxi aut copulâ heterogenea prius aſcitis, tantum à causâ evidenti ſolitariâ induci: ita namq; paſſio vehemens cerebro impreſſa, ſolutio continui alicubi in nervoſo genere contingens, pathemata ſpasmodica nonnullis, quibus cerebrum & nervi debilioris ſunt conſtitutionis; ſubitò intulere: quippè ſpiritus animales, objecto improportionato ipſos fugante, partes continentes exagitant, quin & copulam ſuam licet idoneam, vehementer elidendo, eaſdem inflant: proindeq; alias hiſcè annexas convellunt: Spasmi hoc ritu excitati quoniam in iis ſpirituum copula naturalis vehementiùs eliditur, quodammodò ſunt exploſivi, qui tamen citò deſinunt, & ſæpiſſimè ſinè viſcerum aut membrorum jactationibus, cùm tremore tantùm & horrore aliquo in ſpirituum deliquia tranſeunt. Verum 1. Convulſiones, quarum paroxysmi ſunt graviores atq; diutius perſiſtunt, aut crebrius repetunt, omninò à causâ procatarcticâ ſivè diſpoſitione præviâ pendere, & ab aliâ, præter irritationem, causâ conjuncta exoriri videntur. Ideoq; in hoc caſu particulas heterogeneas & valdè exploſivas ſpiritibus in hâc aut illâ corporis regione agentibus accreſcere ſupponimus: deindè ex iniquâ hâc combinatione, & irrequieta hujusmodi materia & ſpirituum colliſione, crebras vehementesq; exploſiones editas, paroxysmos σπασμώδεις inducere.* Plura vide apud ipſum Authorem Tr. de Morb. Convulſivis cap. 1. p. 5. 6. & ſeq.

In Curatione Myrrha exulare haud debet, quæ Topicis inprimis adſociari gaudet. Hinc *Weichardus* Theſaur. Pharmac. lib. 1. c. 3. p. 67. Unguentum ſingulare tradit Convulſis & Tetano correptis proficuum, quod ita conficitur.

℞. Felem Sylveſtrem excorticatum & in fruſta diſſectum, in anſere pingui ab inteſtinis & plumis purgato conſuatur,

adden-

addendo Thuris, Myrrhæ aa. ℥ſs. Styrac. calam. ʒiij. Caſtor. ʒij. Herb. Roſmar. Majoran. aa. Mj. Fl. Lavend. Mſs. Summ. Anethi Pij.

Poſteà ad ignem anſer hiſcè infartus pro more uſitato aſſetur, & ſuppoſitâ ſartagine aceti roſacei plenâ pinguedo emanans excipiatur, quæ ad uſum ſervetur. Pinguedine hâc catinaria quendam curavit, cui pedes convellebantur. Author hujus remedii dicitur eſſe *Nicolus*.

Petrus Pachequus, obſ. 8. ſequens remedium tanquam divinum proponit, cujus beneficio juvenis toto corpore convulſus, ita ut ſpina dorſi non potuerit inflecti, ſanatus, ut ſtatim expeditè ambulaverit.

℞. Butyri rancidi, Lardi veteris aa. ℥iij. Bdellii, Ammoniaci āā. ℥j. Myrrhæ, Caſtor. āā. ʒiij. Flor. Stœchad. Anthos āā. Pj. Nuc. Moſchat. Caryophyll. āā. ʒj.

Catum parvum exenteratum & in fruſta conciſum. His infarciatur anſer, conſuatur & torreatur in veru, primus qui defluit ſuccus abjiciatur; ſecundus colligatur in vaſe aceto ſemipleno pro litu ſpinæ convulſæ. Reſpondet ferè priori, nonnullis immutatis.

ARTICULUS VI.
De
VERTIGINE.

AFfectus hic à Symptomate denominationem ſortitur: etenim qui eodem corripiuntur, iis cuncta in gyrum videntur circumagi: definitur appoſitè à *Williſio* Patholog. cap. 7. p. 203. quòd ſit affectio, in quâ objecta viſibilia circumrotari videntur, ſentiuntque affecti perturbationem, ſeu confuſionem ſpirituum animalium in cerebro, ut nervos non ritè influant: quarè facultates viſivæ & locomotivæ ſæpè aliquatenus vacillant ut laborantes corruant, & non raró à tenebris obfuſcentur.

Sub-

SubjectumVertiginis proximum atque immediatum Spiritus eſſe animales perturbatos ac vitiosè oberrantes vix in dubium vocari poterit: mediatum verò cerebrum maximèque corpora calloſa conſtituunt: *Nam* ſcribente prælaudato *Thomâ Williſio* l.c. *Spiritus animales intra hæc loca medulloſa quaſi in campum ampliſſimum aut viridarium amœnum quaquaverſus expandi & exſpatiari amant: quare, ſicut lucis radii medullarum poros omnes & meatus denſiſſimos jubare pleno & irretorto trajiciunt: hinc dum unâ ſerie è corporis calloſi oris extimis (nempè è corporibus ſtriatis, & cerebri gyris) verſus meditullium ejus blandè ſcaturiunt, imaginationes & phantaſias jucundas repræſentant, dumq; aliâ ſerie & forſan per alios meatus illi è corporis calloſi meditullio in cerebri gyros emanant, notionum teſſeras pro memoriâ illuc transferunt, atq; dum exindè in corpora ſtriata & nervorum origines tendunt, partes omnes motrices actuant, & iis, quoties occaſio fuerit, motuum ineundorum inſtinctus deferunt.* Hæc Willis. Quandò itaque contrarium evenit & ſpirituum æquabiles emanationes variis in locis intercipiuntur & diverſimodè pervertuntur ac perturbantur, Vertigo neceſſariò inducitur.

Petrus Johannes Faber aliique cum eo non cerebrum, ſed oculorum ſubſtantiam propriam ſubjectum vertiginis proclamant: ſed meritò opinio hæc exploditur: nam & oculis clauſis quidam hoc malo corripiuntur.

Carthesiani glandulam pinealem in ſcenam producunt, in quâ animam ſuas functiones ſpecialius quàm in aliis partibus cerebri & corde exercere volunt.

Motum hunc turbatum atque inordinatum, ſpirituum animalium multa variaque producere poſſunt, uti immoderatus vini aquarumque ardentium potus, fumus Tabaci in non adſuetis, eſus nonnullorum Vegetabilium, inunctio mercurialis: ſanguis flatulentus, materia vaporoſa & ſpiritus ſylveſtris ac flatulentus: hic cum in cerebri meatibus inordinatè ac circulariter agitatur, ſpiritus quoque animales ad ejus-

modi motum invitat, ut nempè circulariter in ſe convertantur, & phantaſiæ falſam hanc rerum ſpeciem ſivè ſimulacrum exhibeant.

A ſerosâ colluvie in cerebri gyris & anfractibus ſtabulante vertiginem aliquando obortam fuiſſe, ſequens obſervatio à *Platero* Obſerv. lib. 1. annotata certum facit. Italus quidam mercator benè coloratus benèque habitus in virili ætate ſenſim cœpit vertigine laborare, quæ ætatis decurſu adeò invaluit, ut nec ambulare, nec in lecto ſe erigere, quin corrueret, poſſet: ſic autem otioſus decumbens dies noctesque in lectulo cibum nihilominus capiens & bibens, ſanorum inſtar, & dormiens, mirè factus eſt obeſus, atque eo modo multos annos, ſcabie interim quandoque infeſtatus, perduravit: tandem verò Caro correptus in ſomnum profundum incidit, quo diebus aliquot elapſis expiravit. Poſt mortem aperta fuit calvaria, ubi omnes cerebri anfractus & cavitates aquâ plenæ inventæ fuerunt, vera & vertiginis & cari cauſa.

In curandâ Vertigine Myrrha quoque ſuum confert ſymbolum: hinc non inefficaces erunt ſequentes Trochiſci, ſi unus & alter jejuno inprimis ventriculo in ore detineatur ad corroborandum caput & vertiginem avertendam.

℞. Cardamom. Cubebar: ãã. ℈iß. Macis, Erucæ ãã. ℈ß. Myrrhæ ℈j. Fl. Lavend. Pj. Moſch. Ambr. ãã. gr. ij.
Cum mucilagine Tragacanth. in Aq. Lilior. Convall. fact. f. Trochiſci.

Nec inutile foret ſequens Cephalicum Emplaſtrum.

℞. Reſin. pini ℥ß. Ladani, Myrrhæ, Maſtich. ãã. ʒiß. Gum. Tacamah. Galban. Opopan. ãã. ʒj. Viſci Tiliæ ℈iv. Sem. Pæon. Mar. ℈ij. Cubebar. ℈j. Ol. deſtillat. Succini, Nuc. Moſchat. ãã. gt. vij. Gum. in Aceto diſſolvantur, fiatque l. a. Emplaſtrum, adde Terebinth. ʒv.

Pomum alii ſequens commendant ad olfaciendum:

℞. Ladani puri ʒij. Styrac. Calam. ʒß. Benzoês, Galliæ

Mo-

Moſchat. Myrrhæ ãã. ℈j. Ol. deſtill. Caryophyll. gt. vj. f. l. a. Pomum.

ARTICULUS VII.

De *CATARRHO.*

DEliria Veterum circa Catarrhorum doctrinam nota ſunt, dum putarunt cerebrum pituitæ fontem exiſtere, hincque caput reliquis corporis partibus veluti tectum quoddam calidæ domui eſſe impoſitum ſomniarunt, quod omnes vapores, cunctaque fuliginoſa excrementa, quæ à ſubjectis partibus ſurſum feruntur, excipiat, ubi frigiditate cerebri tanquam nubes in aëre condenſentur, & tandem ſpirituum calore reſoluta inſtar pluviæ in ſubjectas partes deſtillent ac depluant; undè & nomen huic affectui impoſuerunt Catarrhi, quod derivatur ἀπὸ τῦ καταῤῥέειν defluere quod ſignificat.

Rejectâ hâc veterum opinione, recentiores cerebrum vindicarunt ab injuriis illatis, demonſtrantes, cerebrum minimè eſſe Catarrhorum fontem, culpæque expers exiſtere in omnibus defluxionibus: & primò quidem, quòd pauciſſima in cerebro generentur excrementa à nutrimenti coctione reſidua, quæ pituitæ nomen vix merentur, & maximam partem in ſanguineam maſſam recipiantur. Deindè quòd nulla in cerebro reperiantur idonea excrementorum receptacula: Ventriculi extra medullam, ex acubitu partium medullæ per accidens nati quamvis ob capacitatem & humorem accuſari poſſent, tamen ſi quis accuratiori oculo eos inſpiciat, videbit, horum foramina ad expellendam in tantâ copiâ pituitoſam hanc & craſſam materiam non ſufficere. Proceſſus papilli formes, glandulam pinealem & pituitariam vulgò excrementorum cerebri æſtimari receptacula minimè queunt, cum & hæ partes Catarrhorum inundationibus recipiendis

vel transmittendis ſint impares. Porrò nullæ viæ recrementis ſordibusque ex cerebro everrendis dicatæ reperiuntur: & licet veteres quasdam excogitaverint, illæ tamen pro genuinis haberi nequeunt: nec os cribroſum, nec canales Ephippii laterales huic inſerviunt officio. Denique nec membranæ ductuum evehentium ſuſtinent vicem. Manet itaque verum ac firmum, cerebrum divinæ mentis ſedem, omniumque actionum humanarum corporisque univerſi præſtantiſſimam partem talibus minimè proſcindi debere injuriis, ut hisce impuritatibus ſivè generandis ſivè colligendis ac recipiendis deſtinatum æſtimetur; accuſandum potiùs univerſum corpus & maſſa ſanguinea: hæc etenim pluribus ſuccis excrementitiis ſcatens crebrò, perque arterias corotidas ſumma petens ad ſpongioſas narium carnes impuritates defert, ut ibidem emungantur.

Cauſam Catharrhorum proximam Neoterici ponunt in motu lymphæ retrogrado læſo, hinc ſitu vitiosô, quô illa intra partes ſtagnans, has modò quantitate & mole ſuâ diſtendit & comprimit, harumque diverſas functiones lædit; modò copioſius aut parcius per vaſa ſua excretoria eliminatur; modò acrimoniâ quâdam pollens dolore eosdem afficit, imò interdum erodit atque exulcerat. Cauſa hinc in propatulo, quòd in capite ac circa illud catarrhoſi affectus frequenter occurrant, quia nempè plurimis glandulis, vaſisque lymphaticis illud obſitum: notandum tamen, non ſolas glandulas nec ſola lympham vehentia vaſa hìc accuſanda eſſe, ſed & ſanguinis venoſi refluxum impeditum ſimile quid inducere poſſe, quippè qui multum ſeri adhuc continet.

Cùm verò Catarrhis ad pectus & fauces crebrius vexati variis infirmitatibus pectoris, inprimis verò Phthiſi obnoxii reddantur, maximè materiâ exiſtente acri ac ſerosâ ſalsâ, neceſſariò medela maturanda, & idoneis ſuccurrendum remediis, quibus humores vitioſi tàm quantitate quàm qualitate peccantes è corpore ritè eliminentur, partesque principes roboren-

borentur, glandulæque & lymphatica vaſa debitè ſuô fungantur munere. Operam hîc ſuam & Myrrha promittit: hinc *D. Sennertus* lib. 1. Med. Pract. P. 2. cap. 34. in catarrhis acribus, tenuibus, calidisque, ac cum tuſſi vehementi pertinacibusque vigiliis conjunctis intercipientia ac incraſſantia medicamenta commendat, additâ hâc cautelâ, ne ſtatim in principio adhibeantur fluxionem ſiſtentia, ſed potiùs divertentia, niſi forſan materia periculosè ad pectus ruat, & ſuffocationis metum incutiat: nec ſiſtentibus utendum monet, poſtquam materia jam ad pectus decubuit, ſed dum in viâ eſt, & ad illud defertur: Pilulæ verò quas dictô locô proponit, ita formantur:

℞. Thur. albiſs. Sandarach. Arab. Myrrhæ aa. ℈iß. Ligni Aloës, Nuc. Moſchat. Macis, Croci aa. ℈j. Ladani puriſs. Styrac. calam. aa. ʒij. Moſch. gr. v. Miſc. & cum Sir. de Stœchade f. Pilulæ.

In Catarrho ſuffocativo cum Tuſſi *Reinerus Solenander* Conſ. 4. §. 3. tales præſcribit:

℞. Thuris maſc. Succi liquirit. aa. ʒj. Opii, Croci, Myrrhæ aa. ℈j. Miſc. cum Sir. Papav. alb. F. Pilulæ.

Johannes Marquardus Pract. Med. l. 1. c. 14. in Catarrho frigido ſequentibus utitur, & pro ſuffitu Trochiſcos præparat Myrrhâ nobiles:

℞. Thur. Myrrhæ, Sandarach. Nuc. Moſchat. aa. q. v. Cum Gum. Arab. formentur Pilulæ in lecti introitu capiendæ.

℞. Ariſtoloch. rot. Myrrhæ, Thur. Sandarach. Galliæ Moſchat. aa. q. v. cum Styrace liquidâ f. Trochiſci pro fumo ſuſcipiendo ad nares.

Parens meus b. m. tali pulvere ad ſuffiendum uſus eſt:

℞. Maſtich. Thuris albiſs. Myrrhæ el. Styrac. calam. aa. ʒj.

Succini alb. Sandarach. Arab. aa. ℈iß. Gum. Anim. Tacamah. aa. ℈j. Miſc. & fiat Pulvis groſſus.

S. Pulver wider die Flüſſe.

Nec inutilis ſequens erit Pulvis pro excitando fumo:

℞. Succini albi ℥ß. Sandar. ʒij. Maſtich. el. Oliban. aa. ʒj. Myrrh. rubr. Roſar. rubr. aa. ℈iß. Tacamah. Styrac. calam. Ladani puri aa. ℈j. Origani Cretici, Thymi exſiccati, Serpil. aa. ℈ß.

F. Pulvis groſſus pro ſuffitu valde illuſtris in omnibus Catarrhis atque defluxionibus tum prohibendis & ſiſtendis, tum caput ab iisdem præſervandis, ſi ſuprà carbones imponatur, & tàm caput quàm tegumenta ejus ſuffumigentur.

Huic ſcopo Sacculi ac Cucuphæ quoque inſerviunt, undè ad Catarrhi ſuſpenſionem ſequens capiti imponatur:

℞. Sem. Nigellæ ℥j. Fœnic. Aniſ. aa. ʒj. Maſtich. Thur. Myrrhæ aa. ʒß. Fol. Verben. Serpil. Beton. aa. Piij. Fl. Roſar. rubr. Pij.

F. Pulvis groſſus Sacculo includendus & interpaſſandus.

ARTICULUS VIII.

De
AFFECTIBUS SOPOROSIS.

AD ſomnum non naturalem Affectus hi pertinent: hinc qui ſomnum naturalem ejusq; cauſam cognitam perſpectamque habet, facilè etiam in cognitionem non naturalis devenire poteſt, qui nihil eſt aliud, quàm ſopor ſivè ſomnus diuturnior atque profundior, quàm ſecundùm naturam eſſe debet, & qui non tantùm Spiritus animales viresque corporis non reficit, ſed & validè proſternit ac opprimit.

Recenſentur autem Affectuum ſoporoſorum quatuor Species: 1. Coma nempè ſivè Cataphora. 2. Carus. 3. Lethargus. 4. Catalepſis.

Coma

Coma ſivè Cataphora dicitur ita ἀπὸ τῦ κομᾶν vel κομᾶσθαι, profundè dormire: nam nimia præſtò eſt in ſomnum propenſio: duplex verò eſt, ſomnolentum ac vigili illo affecti non ſolùm propenſionem habent in ſomnum, ſed & profundè ac præternaturaliter dormiunt, ut vix excitari queant, viſis objectis ſenſus vehementer afficientibus: in hoc verò ægri valdè proclives ſunt in ſomnum, palpebrasque claudunt, verè tamen non dormiunt, ſed nullô negotiô excitantur, ut oculos aperiant, & ad interrogata reſponſa dent.

Carus eſt profundior ſomni neceſſitas, & differt à Comate gradu atque vehementiâ, in quo decumbens commotus ac vocatus non reſpondet, oculos continuò clauſos habet, ac ſine ſenſu jacet, niſi fortè punctus vel uſtus membrum aliquod commoveat: hinc à *Galeno* appellatur ὕπνος μαθὺς καὶ δυσέγερτος, ſomnus altus & excitatu admodùm difficilis: dicitur autem Carus ἀπὸ τῦ καρῦσθαι, gravi ſopore corripi: benè autem hic affectus diſcernendus ab Apoplexiâ, Lethargô, Catalepſi, Syncope, Uteri ſuffocatione, aliisque, de quo pluribus agunt Practicorum monumenta.

Lethargus talis eſt ſomnolentia, quâ qui laborant, tantô ſopore obruuntur, ut vix ab ullâ ſenſibilis objecti oppreſſione excitari queant; quia à punctione aut vellicatione acriori, ſi forſan oculos aperiunt aut membra ſurrigunt, denuò ſtatim inſenſiles facti, reclinent, & non raró cùm ſibimetipſis relinquuntur, ſomnô perpetuô indulgentes, tranſitione facillimâ mortem ipſam reverâ obeunt: & hæc ſomnolentia ſemper febrim comitem habet, quâ etiam ab aliis diſcernitur.

Catalepſis denique ea eſt ſoporis p. n. ſpecies, quâ detenti totum corpus inſtar ſtatuæ rigidum ac immobile habent, inque eâ figurâ ac ſitu permanent, quô correpti fuerunt, oculos habent apertos & membra immota, ſineque ſenſu perſtant: Ubi tamen notandum, phænomena hæc non ſingula in omni Catalepſi occurrere, neque omnia æquè eſſe vehemen-

mentia, nam quidam puncti ſentiunt, quidam non, nonnullis facultates principes ſalvæ ſunt, quibusdam læſæ, quidam liberè reſpirant, alii difficulter: hinc diſtinguenda Catalepſis perfecta ab imperfecta, conſummata à leviore.

Cauſa ſoporoſorum affectuum in genere deſumi poteſt ex cognitione cauſarum ſomni juxta naturæ inſtitutum ſeſe habentis: nam ſicuti ſomnus naturalis ex ſuavibus alimentorum exhalationibus originem ducit, ita è contrario non naturalis ex ſuperfluis ac non naturalibus excrementitiorum ſuccorum evaporationibus procreatur.

In ſpecie Comatis ſomnolenti cauſa ſunt vapores ac halitus non naturales ad cerebrum nervosque delati, Spiritusque animales ita afficientes, ut ad influxum in organa ſenſus ac motus inepti efficiantur: & hoc præſtant vel quantitate nimiâ, vel qualitate noxiâ.

Carotici mali cauſa vera eſt vehemens Spirituum animalium oppreſſio à cauſis vel extra vel intra nervos exiſtentibus inducta, uti eſt valida & extrinſeca nervorum compreſſio, quandò caſu vel ictu calvaria cum cerebro deprimitur, ut nervis incumbant ac premant, anguſtosque reddant, ac ita liber Spiritibus animalibus influxus præcludatur: intra nervos verò contingit animalium Spirituum oppreſſio ex halitibus copioſis ſivè frigidis ſivè calidis, Spiritus p. n. ligandi ac ſopiendi facultatem poſſidentibus.

Lethargus frequenter à ſeroſâ colluvie cerebri anfractus exteriores irruente, ejusque poros & meatus corticales ſubeunte generatur, atteſtantibus id obſervationibus anatomicis: interdum etiam producitur à malignitate, quod contingit in febribus malignis, morbisq; contagioſis.

Catalepſeos, ſtupendi affectus, proxima cauſa abſtruſa eſſe videtur, ita ut anſam præbuerit diſcrepantiis in ſcholam medicam introducendis. Veteres namque, uti *Galenus* & *Paulus Ægineta* frigidam & ſiccam cerebri intemperiem in

ſcenam

ſcenam produxerunt: *Aëtius* atram bilem: *Arabes* melancholiam accuſarunt. Excellentiſſimus D. *Tappius* in Diſſert. de Senſuum Internorum læſionibus cap. 13. p.395. hiſcè ſuam declarat mentem: *proximam cauſam Catalepſis dicimus eſſe copioſos vapores repentè per nervos ad ſenſuum & motus inſtrumenta totius corporis delatos, qui non tantum illa organa præter modum replent atq; diſtendunt, verùm etiam, quod huic morbo peculiare eſt, & à Tetano, omnibusq; aliis affinibus morbis diſtinguit, ſpiritus animales ad tempus ſiſtit, figit, condenſat & quaſi congelat.* Et ſanè veritati magis conſentanea illorum opinio, qui cauſam immediatam ſtatuunt congelationem ſpirituum animalium à vapore quodam fixativo & congelante ſeu vim figendi habente excitatam, quem ſivè ſalinum ſivè nitroſum dixeris, meo quidem judicio non admodum erraveris.

In curatione talia adhibenda, quæ ad excitandos ſoporoſos faciunt, inter quæ meritò etiam Myrrha refertur odoramentis admiſta: ubi tamen notandum, *Sennertum* lib. 1. P. 2. c. 20. p. m. 468. in Lethargicis ſuffituum uſum non ſatis commodum æſtimare, cum cerebrum valdè repleant: hinc melius ex plantis cephalicis in Aceto coctis, addito tantillo caſtorei calidos vapores naribus ægri excipiendos ſuadet. Aceta talia internè etiam ſumta operationem habent: omnia namque acetata ſomnum arcent: quarè ſequens olfactu & odoris ſuffitu Lethargicos, Caroticos & Comatoſos excitare valet extrinſecus & intrinſecus adhibitum, & à dimidio cochleari ad integrum propinatum.

℞. Herb. Rutæ recenter ſiccat. Granorum Sambuci ãã. ℥ß. Gummi Sagapen. Galban. ãã. ʒij. Myrrhæ el. ʒj. Caſtor. ʒß.

Infund. in Acetum Vini acerrimi q. ſ. fiat digeſtio in MB. per 5. aut 6. dies, donec Acetum perfectam Tincturam acquiſiverit: poſteà filtra.

Sudoris provocatio maximè in Lethargicis non negligenda: obſervatum quippè, Lethargum ſeu potiùs febrim iſtâ finiri, quâ ſublatâ & ille ceſſat. *Schröderus* lib. 2. Pharmac. Med. Chim. cap. 85. p. m. 297. Tincturam tradit Diaphoreticam, cujus compoſitionem & Myrrha ingreditur, quæ in omnibus ſoporoſis affectibus auxilium ferat, quæ ibidem videatur.

ARTICULUS IX.

De *AGRYPNIA ſive VIGILIIS.*

Somne quies rerum, placidiſſime ſomne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Feſſa miniſteriis mulces reparasq; labori.

VErſiculis his ſomnum alloquitur apud *Ovidium Iſis* à *Junone* ad ipſum miſſum, quibus ſomni commoda apertè deprædicantur. Certiſſimum namque eſt, ſomnum eſſe refectorem corporum, reſtauratorem virium, probatorem valetudinum, pacatorem operum, medicumq; laborum: hinc,

Quod caret alternâ requie durabile non eſt.

Contrà incommoda & noxæ ex immoderatis vigiliis contractæ tantæ ſunt, ut plerorumque morborum aſſiduæ comites exiſtant.

Græcis affectus hic ἀγρυπνία audit, Latinis pervigilium, & eſt oppoſitus ſoporoſis affectibus, de quibus in præcedente Articulo actum: ſupervenit verò vel alteri cuipiam morbo, vel ſinè aliâ ægrotatione notabili ſolitarius exiſtit. Plurimorum morborum fidas Vigilias eſſe comites, demonſtratione non indiget, experientiâ toto die id loquente: quin & ſolitarium nonnunquam deprehendi pervigilium, exempla

illo-

illorum declarant, qui aliàs optimâ corporis conſtitutione præditi, à doloribus immunes, ad negotia ſatis expediti ſunt, lecto verò commiſſi ſomnum capere nequeunt, ut neceſſum habeant ad ipſa opiata haud raró confugere.

Cauſam verò inſomneitatis ac pervigilii communiter rejiciunt in continuum prodigumque ſpirituum animalium è cerebro in organa ſenſuum externorum & motus influxum.

Thomas Williſius de Animâ brutorum P. 2. cap. 5. p. 194. Vigilias p. n. ſivè immodicas à duobus pendere ſcribit; aut enim ſpiritus animales nimis efferi, inquieti, ac veluti œſtro perciti haut ſpontè ſuccumbunt, aut liquor nerveus cerebri exteriores poros non ita implet & obturat: &c.

Cum verò Vigiliæ immodicæ malum ſint non contemnendum, dum vires maximè exſolvant, & hinc rectè ab *Hippocrate* 6. Epid. Comm. 4. t. 20. edaces vocentur, opera impendenda ſedulò, ut quantocyus auferantur, placidusque ſomnus inducatur: hîc itaque Myrrha & interno & externo ſeſe commendat uſu.

Intrinſecus adhibeatur Pulvis apud D. *Sennertum* proſtans l. c. p. m. 234.

℞. Cinam. Myrrhæ ãã. gr. vj. Opii, Croci ãã. gr. iv. Miſc. f. Pulvis in tres partes divid.

Vel. ℞. Sem. Apii ʒß. Caſtor. ʒj. Myrrhæ rub. Croci ãã. ʒß. M. f. Pulvis. detur doſis cum Aq. Fœniculi.

Extrinſecus Balſama valent atque Linimenta ſomnifera, temporibus, pulſibusque dicata.

℞. Ol. expr. Nuc. Moſch. ℈iß. deſtil. Anethi ℈ß. Myrrhæ gran. iv. Opii gr. vij. Croci gr. iij. Miſce pro Balſamo Hypnotico. S. Schlaff-Balſam.

℞. Unguent. Popul. Ol. Violar. ãã. ʒij. Nuc. Moſch. expr. ℈ß. Opii, Croci, Myrrhæ ãã. gr. iij. Ceræ q. ſ. f. Unguentum.

ARTICULUS X.
De
MELANCHOLIA.

MElancholicus affectus deſipientia audit ſinè febre & furore, cum metu atque mœrore connexa, & proptereà tàm Cerebri quàm cordis pathema cenſetur: *nam quod Melancholici delirant*, inquit *Willis*, Tr. de Anim. brut. p. 2. c. 11. p. 265. *à cerebri & ſpirituum animalium in eo degentium vitio ac inordinatione procedit, quod autem valdè triſtes & meticuloſi evadunt, hoc cordis paſſioni meritò tribuitur.*

Delirii verò melancholici phænomena Idem l. c. ſequentibus proponit: Primò *in cogitando continuò ferè occupantur, ut eorum phantaſia vix unquam otioſa & quieta fuerit. Deindè inter cogitandum res pauciores quàm anteà ſolebant, animo comprehendunt, ut ſæpè dies & noctes idem objectum animo volutent, de rebus aliis, quæ interdum longè majoris momenti ſunt, nihil ſolliciti. Deniq; objectorum ſivè conceptuum ideæ deformes & velut ſub larva adparent, ſemper autem in majori ſpecie repræſentantur, ita ut res quælibet exigua iis magna, & difficillima videatur.*

Cauſam Melancholiæ proximam in vitio ſpirituum animalium quærendam eſſe, extrà controverſiam eſt, & à *Pergameno Sene* σκότωμα ſivè obſcuritas vocatur: & certè negari nequit, ad actiones animales ritè perficiendas non ſolum, requiri qualitates primas ſed & ſecundas: Hinc quandò ſpirituum animalium naturalis nitor ac ſplendor, connatumq; lumen ac pelluciditas obfuſcantur, ac illi opaci ac tenebroſi evadunt, actiones omninò depravantur, rerumque imagines velut umbrâ aut tenebris obductas repræſentant. Hæc autem ſpirituum animalium impuritas atque opacitas vaporibus & effluviis craſſis ac acidis in maſſâ ſanguineâ contentis,

& per

& per venas atque arterias ad Cor & cerebrum delatis adſcribenda.

Affectus verò hic quamvis quoad ſalutem & mortem plerumque tutus eſſe ſoleat, ratione tamen eventûs incertus plurimum eſt: quidam etenim brevi convaleſcunt, alii non niſi longo tempore, nonnulli planè non liberantur, ob contumaciam mali remediis adhibitis difficulter cedentis: procraſtinanda tamen minimè eſt Curatio, nè diutius melancholia protracta in ipſam μώρωσιν aut planè in Maniam transeat, aut alios affectus, præſertim convulſivos, paralyſin etiam vel Apoplexiam, mortemque aliquandò violentam acceſſat.

Inter alia ſimplicia hoſti huic atroci obviam euntia & Myrrha offenditur. Cum verò, jubentibus Practicis, per vices Purgantia, inprimis in Melancholiâ Hypochondriacâ, repetenda ſint, ut ſolutis obſtructionibus, natura indeſinenter ſollicitata ad inteſtina excrementitia liquamina è vaſis meſaraicis ac pancreate deponat, & hinc ſub variis formis Catarctica offerant, meritò ipſorum veſtigia juniores Medici legere debent: præ aliis verò commendari ſolent Pilulæ utpote in affectibus melancholicis admodum accommodæ: ſequentes *Felix Platerus* in ſuis obſervationibus ſcriptas reliquit:

℞. Aloës ℥ij. Myrrhæ ℥ß. Epithymi ℥j. Rad. Gentian. Aſari āā. ℥ß. Gum. Ammon. Aceto diſſol. ℈j. Sem. Petroſel. ℈iß. Rhabarb. el. ℥iß. Spicæ ℈j.

Cum Succo Abſinthii fiat Maſſa, de quâ æger alternis vel tertio quoque die deglutiat ſcrupulos duos vel etiam plus, ſi copioſius purgare liceat ac libeat.

Pro corroborando cerebro, ſpiritibus illuminandis, vaporibusque diſcutiendis non inutiles erunt ſpecies pro Cucuphâ tales

℞. Flor. Roſmar. Lil. Convall. Lavend. Primul. veris, Tiliæ, Roſar. r. āā. Pij. Succini, Maſtich. Myrrhæ el. āā. ℥j. Benzo-

Benzoës, Gum. Junip. ãã. ℥ß. Nuc. Moſch. ℈ij. Miſc. fiant ſpecies pro Pileolo ſivè Cucuphâ, adſperg. Ol. Majoran. gt. v. Ligni Rhodii gt. iv. Cinam. gt. iij.
S. Hauptſtärckende Species zum Mützlein.

ARTICULUS XI.
De
MEMORIÆ DIMINUTIONE.

MAgna pars felicitatis humanæ poſita eſt in vegetâ firmâque memoriâ: infelices contrà, qui ejusdem imbecillitate aut totali abolitione detinentur, cujus miſeriæ exempla paſſim apud Practicos ſunt obvia. Notatu verò dignum eſt exemplum, quod *Rondeletius* de Studioſo quodam Monspelienſe refert, qui ex accepto vulnere adeò omnium rerum oblivione captus eſt, ut inſtar infantium Lutetias retrogradi, & prima pueris elementa tradi ſolita diſcere denuò opus habuerit.

Renatus des Cartes de Paſſionibus ſequentibus memorandi actum deſcribit: *Cum anima vult recordari alicujus rei, hæc voluntas efficit, ut glans (glandula pinealis) ſeſe inclinans ſucceſſivè horſum & illorſum impellat Spiritus ad varias cerebri partes, uſq; dum invenerit eam, in quâ ſunt veſtigia, quæ reliquit objectum, cujus volumus recordari: nam illa veſtigia nihil aliud ſunt, quàm quod pori cerebri, per quod Spiritus anteà ceperunt ſuum curſum, propter præſentiam hujus objecti acquiſiverint majorem facilitatem quàm alii ſeſe rurſus aperiendi eodem modo ſpiritibus, qui ad ſe veniunt: adeò ut hi ſpiritus eos poros facilius ſubeant quàm alios, quâ ratione excitant motum ſpecialem in glande, quæ repræſentat animæ idem objectum, & ipſi indicat, idem illud eſſe, cujus recordari volebat.* Hæc Cartheſius, quæ ipſi Authori relinquimus.

Cauſam

Cauſam memoriæ diminutionis ac imbecillitatis proximam cum Illuſtri *Rolfincio* ſtatuimus vitiatam diſpoſitionem Spirituum animalium in quantitate, qualitate & motu. *Cùm enim*, ſcribit, Conſult. 18. p. m. 255. *Cerebrum Spiritibus animalibus generandis atque functionibus animalibus retinendis deſtinatum inſtrumentum ab Idioſyncraſiâ & ſubſtantiæ ſuæ modo recedens nimis craſſum & materia excrementitia plus juſto obrutum exiſtit, intemperie frigidâ præterea accedente vaporibus & humoribus repletur. Indè ſanguis vitalis alteratur, à miſtionis modo ſeceſſionem facit, & generantur ſpiritus craſſi, frigidi, turbulenti & fuliginoſi quantitate deficientes, coarctati & coanguſtati, non decente ordine moveri apti nati.*

Quâ ratione ſuccurrendum ſit memoriæ infirmitati, Practicorum libri abundè docent: Celeberrimus *Sennertus* Pilulas ſuggerit Pr. Med. lib. 1. p. 2. c. 5. p. m. 299. caput tàm purgantes quàm roborantes additione Myrrhæ illuſtres.

℞. Aloës, Agarici aa. ℥ij. Sal. Gem. ℥iß. Caryophyll. Cinam. Macis, Nuc. condit. Ligni Aloës, Thuris, Maſtich. Myrrh. & Cubeb. Abſinth. Croci, Bacc. Lauri, Junip. Stœchad. Arab. Calami Aromat. aa. ℥ß.

Pulveriſata cum vino odorifero miſc. & fiat Maſſa Pilularis; Doſis ℨj.

Alibi apud Eundem tales habentur:

℞. Succini odorati ℨj. Cubebar. Thur. Myrrhæ aa. ℨß. Ligni Aloës ℈j.

Cum vino fiant Pilulæ mediocres, quarum duæ vel tres alternis diebus antè ſomnum exhibeantur.

Idem pag. 306. ad ingenium ob nimiam humiditatem & frigiditatem ſtupidum memoriamq; indè debilitatam ſequentem Pulverem commendat.

℞. Rad. Cyperi, Croci, Myrrh. Thur. Piper. alb. aa. ℨj. Miſc. f. Pulvis; Doſis ℈j. vel ℈iß. aut plus.

Marſi-

Marſilius Ficinus l. 2. de Sanitate Studioſor. cap. 9. confectionem auream parat ex tribus muneribus Salvatori noſtro à Magis oblatis ad acuendam & conſervandam memoriam, ingenium ſenſusque vegetandos, ac Spiritus roborandos.

℞. Thur. ℥ij. Myrrhæ ℥j. Auri foliati ʒß. Cum vino fiant Pilulæ, quarum aliquot ſub aurorâ deglutiantur.

Horſtius prædicat Oleum Myrrhæ temporibus & ſyncipiti inunctum.

CAPUT II.

Myrrhæ uſum ſpecialem in Affectibus Oculorum conſpicuum tradit.

ARTICULUS I.

De *OPHTHALMIA.*

OCulo nihil pulchrius fabricavit Natura, nihil artificioſius; ſunt verba *D. Rolfincii* in limine Diſſertationum anatomicarum reperibilia, nec injuriâ tali elogio mactatur: nam quod homo eſt in macrocoſmo, illud oculus eſt in microcoſmo: hinc oculi lucis uſu diſtinguunt à morte vitam, quæ ſi ejus jucunditate privetur, miſerabilis ærumnâ, mœrore, triſtitiâ & tenebris eſt perfuſus carcer, quô anima detenta neque Solem intueri, neque quid ſequendum aut fugiendum ſit, obſervare poteſt. In medium producemus vitia Oculorum primaria & ea quidem, quibus Polychreſta noſtra Myrrha inter alia præſidia ſuccurrere valet: ſiſtit autem ſe primò Ophthalmia, quæ Oculorum eſt inflammatio, ruborem & dolorem, acerrimum interdum; ſecum vehens, cum lacrymis adeò haut rarò corroſivis, ut cutem faciei, quam tangunt, excorient: undè liquet, ſanguinem hîc potiſſi-

potiſſimùm acrem, ſalſum ſeroſumq; peccare, prædictaq; Symptomata excitare.

Non autem putandum, cum Ophthalmia per modum fluxionis generetur, ſolum caput fontem mali exiſtere, ſed tota ſanguinea maſſa ſymbolum ſuum confert: undè *Lazarus Riverius* Pr. Med. T. 2. cap. 8. p. 41. experientiam docere ſcribit, contumaces Ophthalmias ab hepate non rarò exoriri, & humoribus ab eo in oculos confluentibus, ita ut tunc temporis Cauteria occipitio admota morbum foveant, quæ alioquin fluxioni à capite oriundæ maximè conducunt, tunc enim humorum motum ad partes ſuperiores magis promovent: & vidimus, pergit, veteres Ophthalmias, nullisque cedentes remediis, clausô fonticulô, qui diu in occipitio geſtatus fuerat, brevi & ſpontè deſiiſſe; ceſſante nimirum humorum motu à partibus inferioribus ad ſuperiores, qui à cauterio continuò fovebatur, natura humores à mandante ad illud emiſſarium, quorum portio ad oculos, tanquam partes vicinas & à longo affectu debilitatas ferebatur.

In curandâ Ophthalmiâ ſtudiosè obſervandæ regulæ atque cautelæ à Dn. *D. Sennerto* Pract. Med. l. 1. P. 3. S. 2. c. 12. p. m. 779. & 780. propoſitæ: nempè 1. Topica oculis ab initio ſtatim non ſunt applicanda, quia ſæpè ſolis evacuationibus univerſalibus levior Ophthalmia ſanatur. 2. In uſu lactis muliebris vel alterius, quod optimum cenſetur anodynum, cavendum, ne lac oculo diutiùs inhæreat, facilè enim à calore oculi inflammati corrumpitur & acrimoniam contrahit oculo ſummè nocivam. 3. Repellentia in principio adhiberi ſolita talia ſint, ne nimiâ ſuâ frigiditate & adſtrictione tunicas oculorum condenſent, poroſque claudant, ſiccitate verò oculos exaſperent, doloremque augeant. 4. Opiata non niſi neceſſitate urgente uſurpanda. 5. Diligenter curandum, ne ſuppuratio in interioribus fiat. 6. Ophthalmicis remediis ſemper admiſcenda, quæ ſpecificâ virtute oculis præſunt. 7. Remedia oculis indenda diligenter à ſordibus mundanda,

leviſſimè terenda atque cribranda, ut aſperitatem deponant, nec mordacia & acria ſint. 8. Denique oculô phlegmone obſeſsô Topica actu tepida magis conveniunt, ad frigiditatem vergentia, ſi repellendum, ad caliditatem verò, ſi diſcutiendum ſit. Sed videamus, quid hâc in affectione Myrrha præſtet.

D. Sennertus l. c. p. 790. pro Ophthalmiâ à craſſis pituitoſisque humoribus ad ſiſtendum humorum affluxum talem applicat Pulverem:

℞. Thuris, Acaciæ, Aloês aa. ʒj. Myrrhæ, Sangu. Dracon. aa. ℈iß.

F. Pulvis, qui cum albumine ovi miſceatur frontique imponatur.

Cataplaſma ſequens lanâ telâve lineâ excipiatur, aut panno molliori iisdem imbuatur fronti & temporibus accommodandum ad intercipiendam materiam ad oculum fluentem.

℞. Maſtich. Thur. Myrrhæ aa. ʒiß. Boli Armen. Farinæ Fabar. aa. ℥ß. Croci ℈j. Cum albumine ovi Olei Roſar. & Aceti pauxillo fiat Cataplaſma.

Zacutus Luſitanus Hiſtor. Prax. l. 2. cap. 12. p. 493. ad inveteratam Ophthalmiam pro exſiccandis excrementitiis humiditatibus ad oculos confluentibus, præmiſſis evacuationibus univerſalibus & particularibus Unguentum commendat, quô bis in die, manè & veſperi tribus horis poſt cœnam palpebræ ſuperiores leviter illinuntur, ubi poſt horam humoris ſeroſi rivuli per angulum præſertim majorem ubertim effluunt.

℞. Ol. Roſac. ℥iij. Aq. Roſar. ℥ix. Camphor. ʒj. Tutiæ ℈j. Mellis ℥ij. Fellis hirci ℥ß. Farinæ lupinor. ℈iß. Aloês Soccotr. ʒj. Sacch. Candi ℈iß. Succi Marrub. Fœnic. Rutæ, Myrrhæ aa. ℥ß. Ammon. ʒß. Sarcocol. ʒiß.

Pulve-

Pulveriſatis pulveriſandis miſce & lento igne coq. modicè, & cum pinguedine hircinâ & arietinâ ac momentô ceræ f. l. a. Unguentum.

Alexander Maſſaria Prælect. Acad. lib. 1. cap. 25. p. 153. 154. in Ophthalmiæ declinatione reſolventibus medicamentis commodè Myrrham admiſcet ſequenti Collyrio.

℞. Pompholyg. lot. ʒij. Thuris, Myrrhæ, Sarcocollæ aa. ʒj. Spicæ Nardi ℈iß. Croci ℈ß. Miſc.

Fiat Collyrium, quod ex decocto Fœnigræci vel Fœniculi adminiſtrari poteſt.

Riverius l. all. ſequenti Collyrio ad tollendas oculorum inflammationes utitur:

℞. Sarcocollæ nutritæ ʒiß. Tutiæ præparatæ ʒj. Aloës ℈j. Myrrhæ ℈ß. Mucilag. Sem. Fœnigr. ℥ß. Aq. Verbenæ, Chelidon. aa. ℥iß. M. pro Collyrio.

ARTICULUS II.

De SUFFUSIONE.

APpellatur ita malum hoc Ophthalmicum, quod ſub Uveæ foramine quaſi fuſum hæreat, ut plurimum viſum gradatim obtenebrans, tandemque tollens. Ab *Avicennâ* vocatur Deſcenſus aquæ ſivè Gutta: Catarracta vulgò audit, à Græcâ voce καταῤῥάττειν, impetuosè defluere, petitâ denominandi ratione ab illis portis, quæ ſupernè deorſum cadunt, omnemque tranſitum hoſtibus præcludunt. Græcis prætereà affectus hic ὑπόχυμα ſivè ὑπόχυσις audit.

Authores quidam nomina hæc inter ſe diſtinguenda eſſe volunt, ut varios morbi hujus gradus ſignificent: incipiens enim affectus, in quo levis quædam viſus obtenebratio contingit, Suffuſio nominatur; dum verò ulterius progreſſum fecit, & aliquid in pupillâ collectum aquæ inſtar apparet, Aquam peculiariter nominant; cùm denique materia illa in-

pupillâ omnimodè concreta eſt, viſionemq; protinus aufert, Cataracta indigitatur.

Subjectum ſivè pars primariò affecta, juxta *Galenum* aliosque Veteres humor albugineus eſt, craſſefactus ſcilicet, & præcipuè ea illius portio, quæ continetur in illo ſpatio, quod eſt inter cryſtallinum humorem & Uveæ circumferentiam.

Clariſſimus *Sylvius* affectum hunc pituitam viſcidiorem producere ſcribit Pr. Med. l. 2. c. 7. p. 401. Melancholiæ nomine vulgò venientem à quâcunque causâ genitam, hinc & attenuatam ſanguinique confuſam, & unà cum ipſo ad oculos per arterias delatam, & in humore aqueo inprimis hærentem, ipſumque obſcurantem, donec tandem magis magisque accreſcens iterumque concreſcens ac coagulata circa pupillam uveam conſtituentem vel ex parte vel in totum lumini externo ac inprimis ſpeciebus viſibilibus tranſitum denegat, ſicque tandem cæcitatem inducat.

Riverius etiam pro ſubjecto agnoſcit humorem aqueum, ita ut ſuffuſio contingat, quandò ſeroſus vel pituitoſus humor in illud ſpatium, quod inter carneam tunicam, & cryſtallinum humorem eſt, affundatur.

Nos cum *D. Rolfincio* veram Suffuſionis confirmatæ cauſam dicimus eſſe obtenebrationem cryſtallini humoris, ortam à copiâ humorum excrementitiorum, qui aliàs juxtà adverſam Uveæ tunicam deponi ſolent. Vid. l. 3. Conſult. 4. p. 359. it. Epit. cogn. & cur. part. aff. l. 1. P. 2. c. 1. p. 90. ſcribit: *Cataracta oritur, non quod cryſtallinus humor ut principatûs honore dignus laboret, ſed quatenus transmiſſionem ſpecierum, quæ in retinâ terminantur & reflectuntur, impediat.*

Curationem, ſi aliqua à medicamentis expectanda, aggreſſurus, antè omnia pituitam viſcidam eliminare ſtudeat. Hinc prælaudatus *Sylvius* l. c. Pilulas magiſtrales deſcribit variis indicationibus inſervientes, quæ Myrrham etiam recipiunt:

℞. Gum

℞. Gum. Galbani cum Aceto ſcyllitico præparat. ʒj. Maſtich. el. ʒß. Caſtor. opt. Myrrhæ rubr. aa. ℈j. Carab. alb. gr. xv. Croci ſel. ℈ß. Aloës roſat. ʒß. Trochiſc. Alhand. ℈j. Ol. Fœnic. deſtill. gutt. vj. Miſc.

F. Pilulæ ponderant. gr. j. deaurandæ.

Harum accipiet æger alternis diebus unâ vel alterâ poſt cœnam modicam horâ 5. 6. 7. vel 9, ut ſequenti die manè ſemel indè alvum deponat: ſatius enim eſſe ſcribit, & tutius per ἐπίκρασιν corrigere & ſimul minuere cauſam morbificam, quàm vehementer ipſam agitando ægrum in gravioris mali periculum conjicere.

Corpore ritè evacuato ad Ophthalmica deveniendum præſidia tàm interna quàm externa: ubi circa Topicorum applicationem probè monitum *Johannis Rhodii* in Analect. inſerendis §. 303. ex *Scribon. Largo* Comp. 38. ne ſcilicet ſint acria, quæ inungantur, præcipuè ſi dolor ac gravitas capitis urgeant.

Hieronymus Mercurialis Med. Pract. lib. 1. cap. 34. p. 199. in Suffuſione curabili ſequenti utitur topico.

℞. Aq. Chelidon. Fœnic. Rutæ aa. ℥ij. Fellis Galli, Hirci aa. ʒiij.

Miſce ad lentum ignem: deinde adde

Mellis ℥ß. Myrrhæ, Croci aa. ʒiß. Æris uſti & loti, Antimonii uſti & loti aa. ʒj. Gummat. ʒij.

Ponantur omnia in vaſe vitreo benè obturato, & detineantur per tres dies & per tres noctes in fimo calente. Uſus eſt, ut gutta ſuper pupillam ſingulo mane & veſperi antè cibum ponatur.

Ab aliis tale Ophthalmicum probatur:

℞. Extr. Chelidon. ʒij. Fellis Carpion. Bubul. aa. ʒj. Paululum coquendo inſpiſſentur, adde

Tutiæ præp. ℈ß. Myrrhæ el. Sacch. Saturni aa. gr. vij. Mellis parum. Miſc.

Hujus granum unum vel alterum calidè oculo imponitur.

Sennertus lib. 1. Med. Pr. P. 3. S. 2. c. 28. p. m. 835. & 836. hoc Collyrium habet:

℞. Fellis Gruis, Perdicis, Vulturis āā. ℥j. Sagapen. ʒß. Cinam. Caryophyll. āā. ℈j. Myrrh. Croci or. āā. ℈ß.

Pulveriſentur omnia ſubtiliſs. & cum melle ac ſucco fœniculi permiſceantur pro Collyrio.

ARTICULUS III.

De

ÆGILOPE, EPIPHORA, UNGUE, EMPHYSEMATE, HORDEOLO, PHLYCTENIS, ULCERIBUS OCULORUM.

I.

Æ*Gilops* dicitur quaſi oculus caprinus propterea, quòd capræ huic vitio præ aliis animalibus ſoleant eſſe obnoxiæ: eſtque tuberculum quoddam exiguum cum vel ſinè inflammatione inter nares & majorem oculi canthum ſivè angulum obortum: hujus ſi debita non habeatur cura, in fiſtulam tandem ad ipſum os progredientem transire poteſt. Non verò eſt confundendus abſceſſus hic cum fiſtulâ lacrymali, nam licet haud rarò in fiſtulam degeneret, propriè tamen loquendo, Ægilops fiſtula non eſt, neque ſemper neceſſum eſt, ut in hanc abeat.

Cauſa verò eſt, quòd Ægilops non citò ſatis aperiatur, vel quòd poſt apertionem pus non liberè effluat, ſed diutius retineatur, quo fit, ut in ſubjectas partes ſemper agens, easdem erodat, exedat & excavet.

Pro Ægilope in fiſtulam terminante *Petrus Foreſtus* tale Collyrium ordinat lib. 2. de Morb. Oculor. Obſ. 15.

℞. Aloës, Myrrhæ, Croci ā̄ā. p. æq.

Infunde in Aquæ vitæ quinquies ſexiesvè deſtillatæ ſ. q. per noctem & diem, poſteà

Cola, & Colaturæ adde Theriacæ opt. & Camphor. q. ſ.
Miſc. f. Collyrium.

Petrus Bayrus lib. 3. Pract. cap. 26. ſequens Ophthalmicum commendat, quo non ſolum incipientes ſed & disruptas ægilopas etiam præſente malâ intemperie, foramine etiam ad os pertingente unà cum inflatione brevi tempore curatas vidit.

℞. Mellis puri, Aloës Hepat. ā̄ā. ℥ij. Myrrhæ ℥j. Croci ℈iß. Aq. ℔ij.

Coq. lento igne ad conſumptionem medietatis: in hâc decoctione calente infundatur parva ſpongia nova, quæ expreſſa & in ſubtili petiâ benè mundâ involuta deſuper ligetur. Vid. etiam Riverius Pr. Med. T. 2. cap. 15.

Vopiſcus Fortunatus Plempius Ophthalmograph. lib. 5. c. 17. Linimentum tradit quòd *Chalmeton*, inſignis Chirurgus velut præſtantiſſimum habuit.

℞. Aq. Vitæ vel Vini opt. Mellis Roſar. Col. ā̄ā. ℥j. Myrrh. ʒij. M. f. Linimentum, quo manè & veſperi locus liniatur.

Ceratum ad Ægilopes perutile reperitur apud *Amatum Luſitanum* Myrrhæ additione clarum multisque laudibus conſpicuum: Cent. 5. Curat. 68.

℞. Pulv. Teſtar. Cochlear. ʒij. Myrrh. Aloës lotæ, Thuris ā̄ā. ℥ß. Opopan. Sarcocol. Sangu. Dracon. Ceruſſæ ā̄ā. ʒiij. Lap. Hæmatit. ʒiß. Croci ℈ij. Ceræ & Reſinæ ā̄ā. ℥iij. Miſc. ſimul ad ignem ſ. a. & fiat Ceratum angulo oculi admovendum.

II. Epi-

II. *Epiphora* eſt effluxus præternaturalis humoris tenuis, aquei, interdum & acris ac ſeroſi per oculos, lacrymarum ſpeciem induens, undè etiam lacrymarum involuntariarum nomine venire ſolet.

Cauſa eſt humor excrementitius interdum aqueus, qui præter fluxionis moleſtiam nullum aliud incommodum adfert: Interdum verò aêris, ſalſus & ſeroſus, & tunc ardorem, ruborem, dolorem atque exulcerationem palpebris ſæpius infert.

Huic moleſtiæ etiam Myrrha ſubvenit: hinc *Foreſtus* l.2. obſ. 2. de Morbis Oculorum, puellam novem annorum, cui ex uno oculo lacrymæ effluebant involuntariè, & quidem frigidæ nec oculum corrodentes, univerſalibus præmiſſis tali Collyrio reſtituit:

℞. Aloês, Nuc. Cupreſs. Thuris, Maſtich. Myrrhæ ãã. ℥ij. Tutiæ præparat. Sarcocol. nutritæ ãã. ℥iß. Sangu. Dracon. Berber. Sumach, Roſar. r. ãã. ℈j.

Pulveriſentur tenuiſſimè & excipiantur Aquâ fœniculi, fiatque Collyrium.

Arnoldus Weickardus Theſaur. Pharmaceut. lib. 1. c. 4. p. 76. Pulverem hunc in Epiphorâ ſalutariter adhibet:

℞. Vitrioli albi ℈ß. Tutiæ ℥ij. Pompholyg. Ceruſſæ, Cadmiæ Foſſil. Coral. Matris Perlar. Cort. Myrobal. Citr. ãã. ℈iß. Aloës, Soccotr. Myrrhæ, Antimonii ãã. ℈j. Miſc. f. Pulvis ſubtiliſs. ponatur lentis inſtar in oculum.

III. *Unguis*, Panniculus, græcè πτερύγιον ſeu parva ala, eſt excreſcentia ſivè membranula nervoſa ac duriuſcula, quæ à majori oculi cantho in annatâ tunicâ exoritur, adeò quidem interdum, ut pupillam obtegat. Membranula hæc, albicans plerumque eſt, interdum etiam rubicunda, flava & ſubnigra.

Generatur ex ſanguine lento excrementitio, qui ſuprâ adnatam conſiſtens ob viſcoſitatem nullo negotio in tunicam con-

concreſcit: eſtque malum difficilis curationis & longum tempus requirit; nam remedia acria Ungui conterendæ neceſſaria non niſi ſenſim paulatimque adhiberi queunt propter exquiſitum oculorum ſenſum.

Topica ſint exſiccantia, & ſi hæc parum juverint, ad ipſa erodentia, cautè tamen accedendum. Ad priora refertur ſequens mixtura, quæ

℞. Tutiæ ppt. Ceruſſæ lotæ ãã. ʒj. Oſſis Sepiæ uſtæ & lotæ ʒß.
Sarcoc. Myrrh. Aloës, Sacch. Cand. ãã. ℈iß. Fellis piſciũ ℈ij.
Excipiantur melle & albumine ovi pro litu. vid. *Weickardus* theſ. pharm. l. 4. c. 4. p. 85.

Si mitioribus Ungula non ceſſerit, ad validiora & quidem Corrodentia transeundũ: à *Petro Foreſto* ſequens proponitur:

℞. Lap. Hæmatit. ʒij. Vitrioli albi, Virid. Æris uſtor. ãã. ʒiij.
Myrrhæ, Croci ãã. ʒj. Piper. long. ʒß. Sacch. Candi ℥ß.

Pulveriſentur ſubtiliſſimè ut alcohol, & hujus pulveris ʒj. miſceatur ʒij. aquæ raphani, & applicetur bis tervè in die, prout æger tolerare poterit.

Antè uſum tamen horum remediorũ pars fovenda decocto emolliente; quod etiam poſt illorum applicationẽ faciendũ ad mitigandum dolorem. *Riverius* Med. Pract. T. 2. c. 18. p. 73.

IV. Emphyſema inflatio eſt & tumor palpebrarum laxus ac œdematoſus, indolens, à naturali colore non diſcedens: ortum trahit ab humore ſeroſo ac aquoſo. Occurrit inprimis in morbis à ſeroſâ colluvie enatis, uti Cachexiâ, Hydrope &c.

Curatur in modum aliorum tumorum œdematoſorum: Topica autem potius eligenda ſpiſſiora, nè in oculos defluant, noxamque inferant: undè Unguenta & Cataplasmata ſatis accommoda habentur.

℞. Gallar. vel Nuc. Cupreſſ. ʒij. Cumini ʒj. Aloës, Myrrhæ ãã. ʒij. Croci ℈j. Fabar. ʒj. Mell. Roſ. col. q. ſ. f. Unguentum vel Emplaſtrum ſuprà palpebras oculis clauſis imponendum. *Weickardus.* lib. 1. c. 4. p. 77.

V. *Hordeolum* à grandine diſtinguendum: illud propriè dicitur tuberculum durum in ſuperiore palpebrâ conſpicuum propè cilia, quod quandò ad ſuppurationem pervenit, grano hordei ſimile eſt, undè & nomen indeptum. χαλάζιον verò ſivè grando tuberculum rotundum eſt & translucidum huc & illuc mobile. Producit Hordeolum materia pituitoſa & craſſa ſanguini commixta.

Curatio inſtituenda uti in Verrucarum extirpatione: inter alia non rejiciendum *Oribaſii* remedium, quod ita habet:

℞. Thuris, Myrrhæ, Aloës ãã. ʒj. Borrac. Ladani in Aceto diſſol. ãã. ʒß. vel ℈ij. Ceræ parum; Miſce cum Oleo Liliorum alborum.

Dn. D. *Sennertus* lib. 1. P. 5. S. 2. c. 4. p. m. 758. hoc linimento ſuppetias fert:

℞. Thuris, Myrrhæ aa. ʒij. Ladani ℥ß. Nitri, Ceræ, Aluminis aa. ʒj. Fecum Olei Lilior. alb. q. ſ. f. Linimentum.

VI. *Phlyctenæ* affectiones ſunt Corneæ & ad natæ tunicæ, ſuntque veſicæ parvæ ſeroque repletæ, bullis & veſiculis ſimiles, haut rarò poſt variolas relictæ.

Generantur potiſſimum ab humore acri tenui ac ſeroſo in dictis tunicis collecto, easque diſtendente.

Curatio verſatur in reſolutione materiæ, omnibusque modis ſuppuratio prohibenda, quæ aliàs in ulcus degenerat. In principio hujus Topica uſurpanda, quæ leniter repellant atq; diſcutiant: in progreſſu verò, & ſedatâ, ſi adfuerit, inflammatione, magis exſiccantia & reſolventia adhibenda; ubi conveniens erit remedium ex Thure, Myrrhâ, Croco & Terrâ Sigillatâ confectum.

VII. Nec ab *Ulceribus* oculi immunes ſunt, ſed & iis obnoxii redduntur, & quidem quoad tunicas: quamvis enim propriè Ulcus dicatur, quotiescunque in parte carnosâ continuitas ſolvitur & cum ſanie eſt; nihilominus tamen & ulceris nomen-

nomenclaturâ venit, ſi cum ipsâ ſanie in parte membranosâ continui ſolutio contingat. Succedunt haut rarò ejusmodi exulcerationes Ophthalmiis, nonnunquam etiam puſtulis in corneâ exortis. Exulceratio tunicæ adnatæ minus eſt periculoſa, Corneæ verò periculo minimè caret, cum ut plurimum cœcitatem propter humoris aquei effuſionem poſt ſe relinquat.

Curatio peragitur ad modum aliorum ulcerum: abſtergentia nempè & exſiccantia in uſum vocanda: utrique ſcopo Myrrha ſatisfacit aliis combinata: Hinc pro abſterſione ſequens valebit:

℞. Lactis humani vel vaccini ℥j. Sacch. Candi ʒiß. Myrrhæ ℈j. Miſc.

Vel: ℞. Aloês ʒj. Myrrhæ ʒß. Mellis ʒj. Croci ℈j. Reſin. Laric. q.ſ. Miſce inſtar Linimenti.

Pro exſiccatione tale Collyrium parandum.

℞. Sangu. Dracon. ʒj. Aloës ℈j. Myrrhæ ℈ß. Cort. Thuris ℈iß. Infuſ. Gum. Tragac. in Aq. Plantag. ℥ß. Miſc.

Si validius detergendum & exſiccandum ſit, commendatur à *Riverio* Prax. Med. T. 2. cap. 11. p. 60. quod ſequitur Collyrium.

℞. Sarcocol. nutritæ in Aq. Roſar. Ceruſſæ & Aloes lotæ, Myrrhæ, Tutiæ præparat. ãã. ℈iß. Sacch. Cand. ʒj.

Cum Mucilagine Gum. Tragac. in Aq. Roſar. extr. fiat Collyrium, quo palpebræ illinantur.

Rhaſes ad carnem in ulceribus regenerandum, pupillæq; procidentiam præcavendam, cicatricesq; extergendas tali uſus eſt ophthalmico.

℞. Tutiæ præparat. Pompholyg. Ceruſſ. lot. Antimonii, Thuris aa. ʒj. Myrrhæ ʒß. Sarcocol. ℈ij. Aloês, Cinnab. Opii aa. ℈iß. Miſc. pro Collyrio ſicco.

In delendis cicatricibus ſequens Pulvis fortior (ſi mitioribus non ceſſerint) deſcribitur à *Franciſco Joële* lib. 2. Pr. S. 1. p. 215.

℞. Oſſium Sepiæ piſc. Sarcocol. Rad. Ariſtoloch. rot. Myrrhæ, Spumæ vitri, Sacch. Cand. aa. ℈ij. Æris uſti & loti ℈j. Omnia tenuiſſimè contrita & in Pulverem redacta miſceantur, oculisq; indantur.

Caput III.

Aurium Affectus, in quibus Myrrha viribus ſuis ſeſe commendat, profert.

Articulus I.

De OTALGIA.

PRoximi ad ſapientiam janitores *Aures* licet admirabilem DEI in fabricâ organorum providentiam, naturæque in iisdem ordinandis ſolertiam comprobent, nihilo tamen minus quàm plurimis, iisque ſat gravibus morborum expoſitæ ſunt inſultibus, ut de auditu modò imminuto, modò depravato, modò abolito conquerantur miſelli: alii Tinnitu moleſtentur: alii dolore gravi detineantur, qui agmen ducit: ſit ergò conſiderationis noſtræ primò OTALGIA, dolor ſcilicet aurium acutior atque intenſior, malum ſanè non leve ac parvi faciendum, cùm interdum ſolus mortem intulerit, aut alios graviſſimos cerebri affectus, atteſtantibus obſervationibus, produxerit: dolor namque aurium citius quàm oculorum, cerebrum in conſenſum trahit.

Maturè itaque illi ſuccurrendum, purgatoque corpore ac capite ad localia talia progreſſus inſtituendus, quæ dolorem mitigandi facultate ſunt prædita: in quorum tamen adminiſtratione probè tenendum, quod *Galenus* præcipit lib. 3. de Comp. Med. ſec. loc. cap. 1. ſcilicet, ut auris inflammatione affe-

affecta non attingatur, ſed medicamenta in eam inſtillentur per auricularium ſpecillum lanâ molliſſimâ obvolutum, & in iis intinctum: tum æger interrogetur, num medicamentum tepidum ei videatur, & num calidius ipſum ferre poſſit, & ad tantam caliditatem procedatur, ut nihil amplius offendat. Tinctum itaque pharmaco ſpecillum ad principium meatus auditorii moderatè imponendum eſt, ut ex eo in altum medicamentum defluat, idque toties iterandum, donec meatus impleatur; mox lana eodem medicamento imbuta tum meatus oſculo, tum auri univerſæ imponenda eſt.

Fomentatio ſequentibus inſtituatur cum ſpongiâ pro aure exteriori.

℞. Fol. Melilot. Fœnigr. Chamæm. Sambuci aa. M. j. Myrrhæ, Croci aa. ʒiß. Aq. Chamæmel. ℔. iv. Aceti ℥ij. Bulliant.

Arnoldus Weickardus Theſ. Pharm. lib. 1. cap. 5. p. 100. uti & *Riverius* T. 2. cap. 3. p. 97. anodynum tale ſuggerunt:

℞. Ol. Amygdal. dulc. ℥ij. Succi Malvæ ℥ß. Myrrhæ ℈ß. Croci ℈ß. Miſc.

Si dolor ſit contumacior, addi poſſunt grana iij. vel iv. Opii: cautè tàm procedendo.

Si dolor ab inflammatione dependeat, & ſuppuratio enata ſit, ut ulcus à puris acrimoniâ generatum fuerit, peculiaris adhibenda curatio, & topica abſtergentia ac exſiccantia uſurpanda, à mitioribus ad validiora progrediendo. Si potentius deſideretur topicum pro deterſione & exſiccatione, non inconveniens erit, quod tradit *Riverius* locô allegatô:

℞. Succi Cyclam. ℥j. Myrrhæ ʒj. Croci ℈ß. Thuris ℈j. Viridis Æris ℈ß. Vini antiqui ℥iß.

Bulliant leniter ad vini conſumtionem liquor bis aut ter in die infundatur.

ARTICULUS II.

De
SURDITATE & AUDIENDI DIFFICULTATE.

SUrditas & auditûs gravitas ſivè difficultas tantùm ſecundum magis & minus differunt, ſivè ratione magnitudinis aut vehementiæ cauſarum: in illâ namque auditus omninò aboletur, ut nullum planè ægri ſonum percipiant, aut ſi aliquem percipiant, differentias tamen diſtinguere non valeant: in gravi verò auditu ſonus ægrè percipitur, nec loquentes intelligi queunt, niſi altâ voce clamitent. Hôc vitiô laborantes Surdaſtri appellantur.

Cauſæ verò ſurditatis & gravis auditus quærendæ ſunt in organi, Spirituum animalium, ac nervi auditorii vitio pravâque diſpoſitione: de quibus fuſius Practici tractant: nobis nôſſe ſufficit hîc promtitudinem noſtræ ſalutiferæ Myrrhæ, quam in profligandâ hâc aurium moleſtiâ offert: hinc præſtitis præſtandis, quandò ad externa remedia deventum, gaudet hæc adſociari aliis uſu comprobatis. Cùm verò in aurium paſſionibus injectiones, fomentationes & evaporationes in easdem inſtitui ſoleant, congruum erit oppidò ſequens vaporarium, inprimis quandò à compactâ quâdam materia malum fovetur.

℞. Herb. Origani, Majoranæ, Serpilli, Tanaceti, Rutæ, Abſinthii, Malvæ, Altheæ aa. M. j. Roſmar. P. ij. Fl. Roſar. rubr. Lavend. Salviæ, Stœchad. Arab. Chamæmel. Rom. aa. P. j. Bacc. Lauri ℥iß. Junip. ℥j. Myrrh. ʒij.

Inciſa & contuſa coquantur ex aquæ & vini albi æqualibus partibus: Colatura ſervetur pro evaporatione ſeu ſuffitu, qui excipiatur in auris meatum per infundibulum: quod dum ab ægro fit, piſa aliquot in ore teneat æger & maſticet, ut patente ita meatu auditoriô vapor melius penetret.

ARTI-

ARTICULUS III.

De
TINNITU, SONITU, SIBILO.

AFfectus hi ejusdem ſunt farinæ, depravata ſcilicet auditio propter internum ſonum in ipſis auribus p. n. excitatum & perceptum. In denominando ſubjecto Authores diſcrepant: nobis arridet illorum opinio, qui eam partem conſtituunt ſubjectum p. n. ſive depravati, quæ eſt ſubjectum auditûs ſecundùm naturam ſe habentis: jam verò præcipuum auditûs ſubjectum ſeu pars eſt cochlea illa intima cum labyrintho reliquo, ac potiſſimùm ipſius cochleæ fundus ob appellentem illuc nervum, qui ſoni impreſſionem in cerebrum referre poteſt, & nervus acuſticus ſivè auditorius rectè vocatur. Ejusmodi verò tinnitus, ſibilus atque ſtrepitus excitatur à vaporibus ſivè flatibus ſylveſtribus in parte læsâ genitis vel aliundè transmiſſis, congenitum aurium aërem agitantibus ac impellentibus.

Helmontius cauſarum claſſi adſcribit archæum aurium ad fabricam tinnitus inſurgentem, præſertim cauſis occaſionalibus, vel etiam non transmiſsâ causâ, ſed ſolùm per actionem regiminis, cùm ſcilicet Spiritus innatus auditorius ſivè archæus tali pacto afficiatur, ut robur, quod conſiſtit in rectâ actione horum Spirituum, & bonâ activitate fermentorum perdatur, undè poſtmodùm digeſtio læditur, ex quâ producta oriuntur, quæ cauſæ ſunt occaſionales variorum affectuum. Vid. *Grembs* l. 2. c. 1, §. 11.

Topica hîc utramque faciunt paginam, quæ vel auribus inſtillantur, vel ipſis tantùm apponuntur, vel ſub formâ vaporum ab auribus excipiuntur. Suffumigium tale ſi adhibeatur, levamen ſentietur præſentaneum:

℞. Myr-

℞. Myrrhæ ℈iß. Thuris, Maſtich. aa. ℈j. Fl. Benz. ℈ß. Succini ʒj. Styrac. calam. ℈ij. Miſc. f. Pulvis pro fumo mediante tritorio ab auribus excipiendo.

Horſtius hunc Pulverem in vino coquendum commendat, ita ut Colatura ejus calida auribus frequenter inſtilletur.

℞. Caſtor. ℈iß. Olibani, Myrrhæ aa. ℈ß. Rad. Aſari ʒj. Miſc. fiat Pulvis groſſus & in vino coctus adhibeatur dictô jam modô.

CAPUT IV.
Myrrhæ effectus in Narium affectibus declarat.

ARTICULUS I.
De
HÆMORRHAGIA NARIUM.

NAſus totius faciei ornamentum tàm internis quàm externis vitiis afficitur, inter quæ non ultima tenet ſubſellia Hæmorrhagia ſivè ſanguinis immodica & præternaturalis è naribus per venas & arterias carotidas effuſio: qui effluxus nonnunquam adeò enormis eſſe ſolet, ut viribus proſtratis nulla vel exigua ſpes ſalutis ſuperſtes eſſe videatur: ſanguis quippè optimus vitæ noſtræ theſaurus deperditur, & cum eo Spiritus vitales diſſipantur, quia ſanguis arterioſus frequentius effluit, id quod ſatis patet ex colore & exeundi modo: floridus namque utplurimum eſt atque ſpumoſus, nec rivuloſè ſed ſaltuoſè & cum impetu exilit.

Cauſa eſt ſanguinis maximè bilioſi ſalinis atomis permixti naturamque irritantis acrimonia & abundantia, quæ motu præci-

præcipiti pulſionis ex arteriis minoribus in majores & ſpongioſas narium carnes defertur: accedat autem, neceſſe eſt ſingularis quædam ſegregatio ac fermentatio, quæ ebulliendo orificia vaſorum adaperiat, ſanguiniſque effluxui anſam ſubminiſtret.

In Curatione locum præ aliis remediorum formulis merentur Anacollemata fronti temporibusq; applicanda ad ſanguinem effluentem repellendum: v. gr.

℞. Sangu. Dracon. Boli Armen. Thur. Maſtich. Myrrh. Farinæ volatil. Leporinorum Pilorum minutim inciſorum aa. ʒj. Album. Ovi j. Succi Plantag. & Portul. aa. q. ſ.

Fiat Cataplaſma fronti ac temporibus admovendum: vel fiat ex goſſypio turunda auribus immittenda.

D. Sennertus Med. Pr. l. 1. P. 3. S. 4. c. 8. Pulverem habet talem, de quo aliquid Aquis refrigerantibus & adſtringentibus inſpergit, ac ſpongia his imbuta leniterq; expreſſa fronti atque temporibus applicat.

℞. Myrrhæ, Thuris, Sarcocol. aa. ʒij. Boli Armen. Terræ ſigillat. aa. ℈iß. Acaciæ, Hypociſtid. aa. ʒiij.

Terantur in pulverem.

ARTICULUS II.

De

POLYPO.

NOmen accepit deformitas hæc à Polypo piſce, multos pedes atque propagines habente, molli atque laxo: excreſcentia hæc in naribus carnoſa ex radicibus quibusdam tenuibus pendet ad labra, & modò narium oſſi inhæret, modò in palatum deſcendit, ita ut homini ſtrangulationis metum haud raró incutiat: malum eſt fœdum at-

que moleſtum, dum narem obſtruendo reſpirationem intercipit, loquelæq; obſtaculo eſt.

Arabes Polypum Rhagadum & Hæmorrhoidum nomine inſigniunt, quòd ſcilicet excreſcentiæ illæ longæ in naribus inſtar Hæmorrhoidum ani ſint.

Topica adminiſtranda hîc veniunt, quæ exſiccandi virtute pollent, ubi formam Pulveris omnium eſt convenientisſima: ſequentem ſubtiliſſimè tritum Polypoq; adſpergendum ſuppeditat *Weickardus* l. 1. c. 6. p. 109.

℞. Vitrioli ℥ß. Aluminis ʒij. Cort. Granat. Gallar. ãã. ʒj. Myrrh. Ariſtoloch. rot. ãã. ʒiß. Pulveriſentur ſubtiliſſimè.

Vel de Unguento cum petiâ linteoli aliquid naribus intrudatur, & quidem, ubi inter Polypum & nares adhuc aditus patet, bis in die repetendo.

℞. Unguent. Ægypt. ℥ß. Cort. Granat. Gallar. Myrrhæ ãã. ℈j. Ol. Vitrioli ℈ß. Miſc.

Marquardus Pr. Med. lib. 1. cap. 23. ad humidas excreſcentias ejusmodi tale Unguentum proponit:

℞. Myrrhæ, Maſtich. Thuris ãã. ℈iß. Plumbi uſti, Ceruſſæ lotæ, Lithargyr. Sangu. Dracon. Aluminis uſti ãã. ℈j. Balauſt. ℈ß. Ol. Roſar. Ceræ q. ſ. Miſc. fiat Unguentum.

Ad ſiccas ſequenti utitur:

℞. Ol. Amygdal. d. Roſar. ãã. ℥ß. de Papav. ʒij. Pingued. Gallin. Anat. aa. ʒiij. Butyri non ſaliti ℥ß. Thuris, Myrrhæ, Sanguinis Drac. aa. ℈iß. Farinæ Hordei q. ſ. Miſc. fiat Unguentum.

ARTI-

ARTICULUS III.

De
OZOENIS.

Ozœna ulcus eſt naribus proprium, vetuſtum, putridum & profundum, à tetro quem ſpirat odore nomen adeptum, lue Gallicâ fœdatis non infrequens. Provenit ab humore acri & putrido, interdum etiam maligno: hinc ſanies putrida ex naribus emanat, ægro & adſtantibus graveolentiâ ſuâ moleſtiſſima.

In ejusmodi Ulceribus poſt ſufficientem deterſionem nihil efficacius judicat *Rondeletius* Pract. lib. 1. cap. 65. ſequenti ſuffumigio, quod partes illas profundas attingit & exſiccat; paratur autem ita:

℞. Ladani puri, Hypociſtid. Maſtich. Myrrhæ aa. ℨiij. Styrac. rubr. & calamit. Cortic. Thuris, Sandarach. Auripigment. aa. ℨij.

Excipiantur omnia Terebinthinâ & fiant Trochiſci, quibus ſuffiatur æger ſerò & manè in cubiculo. Nec inutiles erunt hoc modo confecti:

℞. Gum. Sandarach. Arab. Myrrh. aa. ℈iß. Olibani, Maſtich. aa. ℨiß. Ladani ℨß. cum ſ. q. Terebinth. formentur Trochiſci pro ſuffitu.

Ad exſiccandam capitis humiditatem tanquam cauſam malum foventem *Alexander Trallianus* l. 3. c. 8. raſo capiti ſequentia imponit.

℞. Myrrhæ, Thuris aa. ℨij. Cochlear. integrarum n. v. additâ ſ. q. Ceræ & Album. Ovor. duorum cum linteo capiti inducantur diebus novem continuis.

ARTICULUS IV.

De FOETORE NARIUM.

ORitur graveolentia hæc ex vaporibus putridis vel in ipſis naribus congeſtis, uti in Ozœnâ vel Polypô, quandò nimirum putredo acceſſit; vel ad nares transmiſſis ex humoribus putridis in ipſo cerebro vel circa proceſſus mamillares aut os cribroſum hærentibus. Corpore itaq; ab excrementitiâ vitioſorum humorum ſaburrâ decenter repurgato, Errhina abſtergentia & materiam conjunctam educentia ſeligenda.

℞. Rad. Cyperi, Calami Aromatici, aa. ℥ß. Flor. Roſar. r. P. j. Myrrhæ ʒij.

Coq. cum Vino albo pro Errhino. *Riverius* Pr. Med. T. 2. c. 4. p. 114.

Sennertus Med. Pr. l. 1. P. 3. S. 4. cap. 7. p. 943. adminiſtratis univerſalibus & particularibus evacuationibus talia adhibere jubet, quæ abſtergunt, quicquid humoris corrupti naribus inhæreat, & quæ ſuavem odorem concilient: id quod præter alia & Myrrha effectum dat: hinc exempli vice hocce proponit Linimentum.

℞. Myrrhæ, Cinam. aa. ʒj. Flor. Roſar. ſiccar. ʒß. Excipiantur Melle deſpumato & fiat Linimentum.

CAPUT

CAPUT V.

Myrrham in vitiis Oris, Labiorum, Gingivarum, Dentium ac Linguæ opem promittere oſtendit.

ARTICULUS I.

De

FOETORE ORIS.

FOetor hic valdè differt à fœtore narium: nam hic ex naribus tantum exhalat, ille verò ex variis partibus prodit, utpotè ventriculo, pulmonibus, faucibus exulceratis, gingivis putridis aut dentibus ipſis. Quandò enim multæ cruditates in ventriculo congeruntur, in eoque corrumpuntur, tetræ ac fœtidæ exhalationes ſuperiora verſus emittuntur: idem contingit, ſi in pulmonibus vitium aliquod hæreat: v. gr. phthiſi correptis: in ſtomacace eadem moleſtia gravis eſt ob gingivarum putredinem & ſanguinolentiam, de quâ poſteà.

Quia verò affectus eſt turpis ac abominabilis imò intolerabilis, omnis danda opera, ut tollatur, ubi remotis cauſis, inter alia ad ea progrediendum, quæ ſuavem halitum conciliare poſſunt. Quandò itaque fœtor ab aliquo dentium vitio oriatur, dentifricius pulvis, quem deſcribit *Grulingius* l. 1. Med. Pract. P. 4. cap. 11. utilis erit:

℞. Lap. Pumic. ſubtiliſſ. pulveriſ. ℥j. Pulv. Ireos ʒiij. Galliæ Moſch. veræ ʒj. Ol. Roſar. Roſmar. Salviæ, Cinam. ãã. guttas vj. Silicum fluviat. alb. calcinat. & pulveriſat. ℥iv. Panis Siliginei, Furfurum toſt. pulveriſat. & cribrat. ℥ij. Cinerum Roſmar. Salviæ, Junip. Tabac. ãã. ʒiß. Maſtich. Olibani, Sangu. Dracon. ãã. ʒj. Myrrhæ, Aluminis Rochæ ãã. ℈iß. Miſc. S. Zahnpulver.

ARTICULUS II.

De

FISSURIS LABIORUM.

LAbia cum ſint corpora tenera atque mollia, facilè tàm à cauſis externis, ventis videlicet ac frigore, quàm internis, vitioſis nempè humoribus atque vaporibus damnum ſæpius patiuntur, ubi fiſſuræ & ſciſſuræ præ aliis ſeſe offerre ſolent.

In curatione harum fiſſurarum non omittenda Myrrha, nam & hæc ſuam confert opem: undè *Hieronymus Capivaccius* unguenti mentionem facit *Laurentii Lazarii*, Medici & Chirurgi quondam celebris, quod in labiorum puſtulis, decorticatione & fiſſuris medentem ſine optato beet: ita verò præparatur:

℞. Lithargyr. Argent. Plumbi uſti āā. ℥j. Myrrhæ, Aloës, Tutiæ præparat. āā. ʒij. Pingued. Vituli ℥j. Succi Solani, Plantag. Vini Granat. āā. ℥ß.

Bulliant omnia ad Succorum conſumptionem deindè colentur, quibus adde Ceræ albæ q. ſ. ac reliqua omnia in tenuiſſimum pollinem redacta atque per pannum tranſmiſſa adde, fiatque Unguentum in mortario plumbeo reformatum, quo panni linei ſubtiliſſimi imbuti parti affectæ applicandi & bis in die permutandi.

Quando fiſſuræ contigerunt à causâ frigidâ *Hieronymus Mercurialis* lib. 1. de morbis puerorum cap. 6. p. 40. Linimentum tale adhibet.

℞. Tragacanth. ʒiij. Maſtich. ʒij. Myrrhæ ʒj. Cum Succo Granat. q. ſ. fiat molle Linimentum.

ARTICULUS III.

De

GINGIVIS LAXIS, TUMIDIS ET SANGUINOLENTIS.

GIngivæ variis exponuntur incommodis: nam interdum caro ipſarum luxuriat & augetur, interdum flacceſcunt, laxæ & ſanguifluæ redduntur: modò inflammantur, modò ulcera patiuntur, nonnunqum etiam planè abſumuntur, ut denudati dentes appareant: frequentiſſimum verò ex hiſce malis ſolet eſſe laxitas, flacciditas & ſanguinolentia, affectiones ſcorbuticorum admodum familiares ſub nomine στομακάκης ſivè ſcorbuti oris venientes: Notum namque eſt, Scorbutum Proteum illum morborum quàm plurimis ſtipatum eſſe Symptomatibus, inter quæ non poſtrema hæccè gingivarum fœditas: Noſtratibus vocatur die Mundfäule.

Notandum verò hic, Salivam variis modis affectam etiam oris partes, & præprimis gingivas variè alterare poſſe, ſi eadem contagio Scorbutico ſit conſpurcata: nam nec ipſa ſanguinea maſſa ab ejusmodi contagio immunis eſt: quâ ratione verò materia Salivæ vitium contrahat, apud Neotericos paſſim legere eſt.

Succurrendum itaque gingivis taliter afflictis maturè, ſi enim curatio protrahatur, malum incrementum capit, gingivæque indies corrumpuntur, imò etiam accidit, ut non ſolum palati naſique oſſa corrodantur, ſed & cariem ulceroſam contrahant, ipſaque tandem gangræna colophonem malo imponat.

Curatio univerſaliter ad Scorbutum, utpotè prolis hujus genitorem, dirigenda: particulari verò curâ gingivis ſubveniendum. Hic non parum operabuntur medicamenta in formâ Collutionum, lituum atque gargariſmatum exhibita,

quibus

quibus Myrrha ob inſignem exſiccandi, adſtringendi ac putredini reſiſtendi facultatem, ſemper erit adjungenda. Inſtituatur itaque ejusmodi oris collutio:

℞. Rad. Tormentil. ʒij. Ariſtoloch. rot. ʒj. Fl. Roſar. Rubrarum; Plantag. Roſmar. aa. Pj. Balauſt. Sumach aa. ℈iv. Maſtich. Olibani aa. ʒj. Myrrhæ el. ℈iß. Aluminis Rochæ ℈j.

Inciſa & contuſa bulliant in Aq. Font. ℔j. uſque ad tertiæ partis conſumptionem: cola & exprime. S. Mundwaſſer zu dem böſen Zahnfleiſch.

Quandò gingivæ putreſcere incipiunt atque conſumi, ſequens adhibeatur Pulvis:

℞. Rad. Conſolid. Cap. Gland. aa. ʒj. Thuris, Myrrhæ aa. ℈iß. Chalcitid. uſt. ℈j. Vitrioli albi ℈iß. Miſc.

Foreſtus ſequenti utitur:

℞. Fol. Plantag. Agrimon. Fl. Roſar. rubr. ãã. Mß. Rad. Biſtort. Ariſtoloch. rot. ãã. ʒij. Iridis ℈j. Myrrhæ ℈ij. Aluminis crudi ʒj.

Coq. in Vini ſtiptici ℔ij. ad dimidium: cola: adde Mellis Roſar. Diamor. ãã. ℥j. Miſc.

Vel illinantur Gingivæ tali linimento:

℞. Mellis Roſat. col. ℥iß. Pulv. Sem. Aquileg. Nuc. Moſch. Aluminis uſti, Myrrhæ, Maſtich. Thuris ãã. ℈j. Miſc.

℞. Herb. Salviæ, Aquileg. Flor. Malvæ arbor. ââ. ℈iß. Myrrhæ, Nuc. Moſch. Theriac. ãã. ʒj. Alum. uſt. ℈iß. Mellis q. ſ. S. Mundſälblein.

ARTI-

ARTICULUS IV.

De

GINGIVARUM LUXURIE ſeu EXCRESCENTIA.

ACcidit quoque, ut Gingivarum caro adeò augmentum capiat atque luxuriet, ut ipſi dentes ſuperincarnentur (ſi ita loqui liceat) malum etiam eſt Scorbuticos interdum adfligens: origo adſcribenda Sanguini vitioſo, Seroſo, Scorbutico copioſius ad Gingivas confluenti.

Aëtius hic commendat Linimentum ex Aluminis uſti, Thuris ac Myrrhæ æqualibus partibus concinnatum.

Sennertus multo uſu ſequens compertum reliquit lib. 2. p. 1. c. 16. p. 52.

℞. Pulv. Fol. Aquileg. Salviæ, Menthæ criſpæ, Nuc. Moſch. āā. ℥ß. (nonnulli Myrrhæ & Rutæ tantundem addunt) Alum. uſti ℥j. Mellis puriſſ. ℥iv. vel q. ſ.

Mel leni igne deſpumetur: deſpumato atque calenti pulveres inſpergantur. Miſc. fiat Linimentum pro Gingivis.

ARTICULUS V.

De

CARNIS GINGIVARUM CONSUMTIONE.

COntrarium contingit hoc in affectu, in quo Gingivæ adeò carne privantur, ut dentes nudi hæreant, ac tandem laxari vacillareque incipiant: Cauſa eſt humor pravus & acris Gingivarum carnem depaſcens: Carnis itaque regenerationi procurandæ ſtudendum. Huic ſcopo inſervient ſequentia à Celeberrimo *Sennerto*, propoſita: & primò quidem Linimentum pro Gingivis illinendis:

℞. Mellis Roſat. col. ℥j. Pulv. Maſtich. Myrrhæ, Thuris, Nucis Moſch. āā. ℈j. Miſce.

Deindè Pulvis, de quo aliquid in Aquâ Foliorum Quercus ebulliat, decoctoque os colluatur.

℞. Rad. Cyperi ʒij. Ariſtoloch. rot. Sarcocol. aa. ʒiß. Myrrhæ ʒj. Rad. Ireos, TerræSigillat. Raſur. C. C. aa. ℈iß. Fol. Myrti, Flor. Roſar. r. aa. P. j. Sandal. alb. rubr. aa. ʒiß. Aluminis uſti, Balauſtior. aa. ʒij. Miſc. fiat Pulvis.

ARTICULUS VI.

De

DENTIUM MOBILITATE, VACILLATIONE, NIGREDINE ET CARIE.

NOnnunquam Dentes firmitatem ſuam amittunt, mobilesque fiunt in ſuis alveolis atque vacillant, ob nervulorum ac ligamentorum, quibus gingivis connectuntur, reſolutionem & relaxationem, quæ induci poſſunt vel violenter per concuſſionem, vel à fumis, vaporibusque dentibus ſingulariter infeſtis, quales emittit Argentum vivum: humores quoque putridi in culpâ interdum ſunt præſertim Scorbuticâ lue infectis.

Reinerus Solenander Conſ. 24. S. 3. ſequens tanquam mite & paratu facile præſcribit, quod multis profuit dentes vacillantes habentibus:

℞. Myrrhæ quantum vis, incoque Vino rubello, & addito Oleo Olivarum dentes atque gingivas fove: firmat hoc dentes, confortat, & nè corrodantur aut diſſiliant, præcavet.

Alii hunc Pulverem laudant, quo dentes gingivæque leviter fricandæ.

℞. Gallæ coctæ in Aceto ad Aceti conſumptionem & exſiccatæ ʒij. Malicorii, Myrrh. Aluminis uſti C. C. uſt. aa. ℈iß. f. Pulvis.

Qui-

Quidam dentes gingivasque decocto tali fovent:

℞. Gallar ℥ij. Myrrh. ℥j. Malicor. Rad. Ireos aa. ℈j. Rad. Cyperi, Alum. aa. ℈j. C.C. uſt. ℈ß. Aceti q. ſ. Coq.

Aquam pro firmandis dentibus, quam & Myrrha nobilitat, vide ſis apud *Sennertum* l. 2. P. 1. cap. 10. p. m. 31.

Nigredo dentium ſæpius via eſt ad corruptionem aliaq; vitia graviora: oritur autem ab humoribus excrementitiis in illorum ſuperficie hærentibus, & potiſſimum neglectæ ſordium expurgationi fœditas hæc tribuenda in correctione locum inveniunt dentifricia ex iis confecta, quæ ſordes abſtergere queunt.

Alexander Maſſaria lib. 1. Med. Pr. cap. 34. pag. 178. tale parat:

℞. Menthæ ſiccæ: Ariſtoloch. rot. Irid. C. C. uſt. Raſur. Ebor. Corallor. aa. ℥ij. Salis communis uſti, Aluminis ſciſſilis, Porcellan. Pumic. Teſtæ Sepiæ, Nitri aa. ℥j. Piper. Pyrethri aa. ℥iij. Ligni Aloës, Cinam. Myrrhæ, Caryophyl. aa. ℈iß. Moſch. Ambr. aa. gr. xv. Miſc. fiat Pulvis.

Franciſcus Joël l. 2. S. 6. p. 247. adhibet hoc:

℞. Alum. uſti, Myrrh. Maſtich. aa. ℈iß. C.C. uſti ℥j. Teſtar. Ovor. uſtar. ℈iß. Pulverentur ſubtiliſſ. & commiſceantur cum ſ. q. Oxymel. ſquillit. f. Linimentum.

Dentium deniq; Corroſio, Caries & excavatio non prætermittenda, quæ potiſſimùm molaribus accidere ſolet, tum quia nudi ſunt, tum quòd ex continuâ contritione alimentorum ejus interſtitiis & cavitatibus reliquiæ ciborum inhæreant. Cauſæ ſunt putres & corroſivi humores ex corruptis alimentorum reliquiis ad radices dentium decumbentibus oriundi.

Remotio ergò cauſarum promovenda, & ad cohibendam eroſionem animus adplicandus, ubi *Trallianus* remedio Myrrhâ vigorato, tanquam experimento certo, ſuccurrere annititur tali:

℞. Opii Thebaici ℈j. Myrrh. Styrac. Calam. aa. ʒß. Pip. albi Croci, Galbani aa. ℈j.

Ex omnibus his contuſis cum melle ſcyllitico formentur Globuli pro cavitatis dentium capacitate & imponantur per noctem.

D. *Sennertus* l. 2. P. 1. c. 10. p. m. 26. in dentium eroſione, præſente ſimul fœtore, maſſam hanc commendat, de quâ aliquid cavo dentis indatur:

℞. Myrrhæ, Maſtich. Corallor. r. Roſmar. Ireos aa. ʒj. Ceræ q. ſ. pro incorporatione: fiat Maſſa.

Vel: ℞. Pulv. Maſtich. ʒß. Corall. r. ℈j. Myrrhæ rubr. ℈ß. f. Pulvis, quo cavitas dentis implenda.

Linimentum idem ſubjungit, quo quotidie dentes putridos carieque exeſos fricare jubet.

℞. Pulv. Myrrhæ ℈ij. Gum. Junip. ℈j. Aluminis ℈ß. Cum Mellis q. ſ. fiat Linimentum.

ARTICULUS VII.

De

ODONTALGIA ſivè DOLORE DENTIUM.

DEntes quamvis ſint óſſei, oſſa verò dolorum expertia cenſeantur, nihilominus tamen ſuos patiuntur manes, cum præ reliquis oſſibus hoc obtineant peculiare, ut ſenſus & ſic etiam dolor ipſis attribuatur, quia illorum cavitas tenuiſſimâ ſuccingitur membranulâ exquiſitum ſenſum habente, quæ ſi vitioſum aliquem ſuccum imbiberit, dolor indè emergit ſatis gravis atque crudelis, adeò ut verè ſcripſerit *Celſus*, iſtum maximis tormentis poſſe annumerari.

Cauſa

Cauſa immanis hujus doloris potiſſimum eſt humor quidam ſalſus, ſeroſus; acris, qui vel in maxillæ membranam, vel in dentium nervum, vel etiam in propriam dentium ſubſtantiam decumbit, ſi cum *Galeno* 5. de Comp. Med. 5. Loc. cap. 8. & 16. de U. P. cap. 2. Dentes in propriâ ſubſtantiâ ſeu in corpore ſentire ſtatuamus. Vermes etiam quandoque intrà dentes naſcuntur, qui corrodendo dolorem excitant.

In Curandis & tollendis ejusmodi cruciatibus deſes non eſt Myrrha, ſed & hic adjuvare ſtudet, inprimis quod Topica concernit, quibus adſociari geſtit. Quandò itaque Odontalgia à vermibus exorta putetur, quod ex dolore continuo & remiſſo cum pruritu ac titillatione liquet, tunc opera ſedulò impendenda, ut educantur: Inter alia ſcopo huic faventia remedia non contemnendum, ſi foramen dentis rerepleatur Aloê & Myrrhâ, quibus ſtatim ob amaritiem interficiuntur.

Si dolor ex corroſione & putrefactione ortum traxerit, ponatur ſuprà locum corroſum itidem Myrrha.

Pro oris Collutione adhibeatur ſequens:

℞. Herb. Verben. Mß. Salviæ, Serpilli, Origani, Majoranæ aa. Pj. Sem. Papav. albi ʒij. Rad. Lapath. ac. Plantag. aa. ℥ß. Pyrethri ʒij. Camphor. Caryophyll. Myrrhæ el. aa. ℈iß.

Inciſa atque contuſa coquantur in Vino rubro: Colatura uſurpetur pro eluendo ore.

CAPUT VI.

Myrrhæ facultates in Affectibus Linguæ, Tonſillarum, Columellæ Fauciumq; oſtendit.

ARTICULUS I.

De LINGUÆ NIGREDINE ET ADUSTIONE.

IN Febribus ardentibus atque malignis linguæ vitium frequenter contingit, quod aduſtionem vocare licet, quandò nempè pumiceum & ad nigrum fermè accedentem colorem lingua induit, & ſatis grave periculoſumque malum eſt, cum & deglutitionem & reſpirationem impediat, loquelamque difficilem reddat.

Non parum hic auxilii adfert apertio venarum raninārum ſivè ſublingualium derivationis gratiâ adminiſtrata: poſt hanc in Topicorum congruorum legitimâ adhibitione multum ſolatii ponendum, præſertim in iis, quæ ſociam agnoſcunt Myrrham: quarè non contemnendum à *Weickardo* Theſaur. Pharmac. c. 7. p. 126. adductum remedium externum, oris nempè collutio tepidè inſtituta:

℞. Prunel. Mij. Cruciat. Liguſtr. Senecion. Aquileg. Plantag. Salviæ, Geranii āā. Mj. Flor. Roſar. Mß. Myrrhæ ʒij. Croci & Aluminis parum, Mellis ℥ij.

Coq. in Aq. & Vini auſteri q. ſ. Colatura ſervetur ad uſum.

ARTI-

ARTICULUS II.

De

APHTHIS.

MAlum hoc proprium eſt infantibus puerulisque lactentibus, rarò adulti eo vexari ſolent: ſunt verò Aphthæ interna oris occupantia ulcuſcula ſuperficiaria, non linguam ſolùm ſed & palatum, gingivas ac labia afficientia: origo mali utplurimum lac nutricis vitioſum aut ab ipſo infante non probè digeſtum, hinc acrimoniâ ac aciditate ſuâ partes oris teneras ac molliores exulcerat. In adultioribus cauſarum rationem adſumunt humores acres, ſeroſi & acidi, in maſsâ ſanguineâ abundantes & ad ſupernas partes translati.

Quò verò Curatio eò felicius ſuccedat, antè omnia lactis vitium corrigendum, quippè quod acredine atque aciditate ſuâ moleſtias has infert: nutrix itaque purganda, bonaque diæta præſcribenda: infanti verò linctibus aliisque modis auxilium ferendum per talia, quæ abſtergendi, abſorbendi, diſcutiendi, & nonnihil adſtringendi virtute prædita ſunt, quibus & Myrrha felici manu addenda.

℞. Rob Diamor. Sir. Violar. purp. aa. ℥ß. Mellis Roſati ʒij. Aq. Plantag. Fl. Liguſtr. aa. ʒij. Myrrhæ el. pulveriſat. ʒß. Miſce pro Linctu.

Adultioribus Gargariſmata conveniunt, aliaque medicamenta ſtomatica, & initio quidem moderatè adſtringentia & exſiccantia: in progreſſu verò ea admiſcenda, quæ adſtringendo diſcutiant, quibus ſemper adjicienda Myrrha.

ARTICULUS III.

De *GURGULIONIS CASU & LAXATIONE.*

GUrgulio, Uvula, Columella, Epiglottis apud Practicos unum idemque denotant, partem ſcilicet illam oris, quæ figurâ columnam refert: eſt etenim Uvula ſivè Gurgulio particula illa carnoſa, quæ media inter Tonſillas à palato in os propendet ob vocis modulationem potisſimùm fabrefacta, undè & ab *Aëtio* plectrum vocis appellatur. Particula hæc etiam ſuos patitur manes: nam interdum inflammationem ſubit, interdum tumet & prolongatur, ut deglutiendi difficultatem inducat, & ſuffocationis periculum minetur. Exempla miræ ejusmodi laxitatis ac prolongationis videre licet apud *Marcellum Donatum* de Hiſt. Med. Mirab. l. 3. c. 3. *Aretæum* 1. de Cauſ. acutor. c. 8.

Topica hoc in caſu debent eſſe adſtringentia ac repellentia, deinceps etiam nonnihil diſcutientia & exſiccantia, quæ vigorem acquirent Myrrhæ admiſtione. Agendum verò hic gargariſmis, oris collutionibus & linctibus; formæ namque hæ videntur omnium commodiſſimæ. Sunt equidem, qui gargariſmorum uſum non adeò tutum judicant, eò quod humores magis magisque attrahant; aſt non videtur ipſis locus planè denegandus, cùm ſæpius utiliter fuerint adhibiti.

Alexander Maſſaria lib. 1. Med. Pr. c. 37. ſequentem proponit Gargariſmum adſtringentem ac diſcutientem:

℞. Puleg. Origan. Hyſſop. Calaminth. aa. Mß. Spicæ Nardi, Cinam. aa. ℈iß. f. Decoctio; hujus recipe ℔j. Myrrhæ ʒj. Croci gr. v. Miſc.

Sebaſtianus Cortilio Pr. lib. 1. c. 6. p. 543. tali utitur Gargariſmate:

℞. Ro-

℞. Roſar. rubr. Gallar. Aluminis Rochæ, Myrrhæ, Thuris aa. ℥ij.

Miſc. Bulliant in Aquæ ℔v. ad conſumptionem ℔ij. Colaturæ adde Aceti vel Sirupi Ribium, Vini granat. vel Diamori ℥viij. Miſc.

Nonnulli Pulveres etiam adſtringentes uſurpant ſubtiliſſimè tritos, de quibus in parvo cochleari vel inſtrumento, quod ab uvâ attollendâ Staphyleparton vocant, vel ſuprà ſpatulam atq; priùs depreſsâ linguâ in fauces aliquid immittunt, ut iis Uvula tangatur.

Aëtius in valdè laxatâ & tumente Columellâ Pulverem hunc ſalubrem prædicat:

℞. Piper. Myrrhæ aa. ʒj. Aluminis ſciſſilis, Gallar. aa. ʒij. Conterantur ſubtiliter & admoveantur.

Alexander Maſſaria l. c. ita procedit:

℞. Roſar. rubr. ſiccar. ʒij. Gallar. Balauſtior. aa. ʒj. Piper. Cinam. Myrrhæ aa. ʒß. Miſc. Contund. & fiat Pulvis ſubtiliſſimus.

Arnoldus Weickardus Theſaur. Pharmac. c. 7. p. 129. Uvulæ hunc adſpergit Pulverem:

℞. Cortic. Granat. Gland. exſiccat. aa. ʒj. Maſtich. Myrrhæ, Acaciæ aa. ℈iß. Sem. Anthoræ, Rad. Pyrethri, Cortic. extern. Nuc. Jugland. Sang. Dracon. C. C. uſti aa. ℈j. Miſc. f. Pulvis.

Extrinſecus idem ſequens Emplaſtrum ſub maxillâ inferiore exſiccans & adſtringens proponit applicandum:

℞. Summit. Abſinth Agrimon. Abrotan. Fl. Chamæmel. Rom Roſar. rubr. aa. Mß. Terræ ſigillatæ ℥j. Stercoris Canis albi exſiccat. in aëre ℥ß. Myrrhæ ʒij. Aloës ʒj. Salis parum.

Leviter contuſa coquantur in lacte: add.

Mellis roſat. col. Ol. Amygd. d. aa. q. ſ. ad incorporandum, quod

quod applicandum linteo molli priùs obductum, ne pilis circa mentum in maſculis ac adultis adhæreat.

ARTICULUS IV.
De
Tonsillarum Inflammatione & Exulceratione.

GLandulæ hæ ad radicem linguæ paulò ſuprà laryngem ſitæ à figurâ quâdam Amygdalæ dictæ crebrò inflammationem cum rubore, ardore ac dolore patiuntur, & ſi non maturè ritêque Symptomatibus his non occurratur, exulceratio atque induratio periculoſius malum efficiunt. Glandulæ hæ propter mollitiem, & laxitatem levi negotio affluxum humorum calidorum, acrium, ſeroſorumq; excipiunt, & in ſtatum præternaturalem hâc ratione ſeſe præcipitant: Ergò debitô modô ſuccurrendum; ubi paternâ & propriâ experientiâ certus tali Gargariſmate feliciter hoc in caſu uti & Uvulæ decubitu uſus ſum.

℞. Flor. Roſar. rubr. minutim conciſor. Rad. Tormentil. contuſ. aa. ℥j. Myrrhæ el. ʒß.

Ollulæ optimè vitreatæ inditi, ſuperfunde Aquæ Plantaginis ferventiſſimæ ℔ß. Contegantur, usque dum refrixerint: percolato deindè liquori adde

Spir. Vitrioli gutt. vj. vel viij. ut ſolùm colore tingatur Roſarum, non verò fiat acidus: Gargariſmus eſt optimus maximèque ſecurus pro curandâ laxatâ Uvulâ, & Tonſillarum tumore ac inflammatione: adſtringit namque, refrigerat, exſiccat, diſcutit, majorique affluxui reſiſtit, catarrhosque impedit. Frequenter eo interdiu utatur æger tepidè.

Si verò præter tumorem raucedo vel acrimonia quædam in faucibus percipiatur, temperandus Gargariſmus modico Sirupi Violar. vel Roſar. vel inter præparandum macerentur

rentur cum cæteris ſuprà dictis ingredientibus radicum Glycyrrhizæ drachmæ duæ.

ARTICULUS V.

De

ANGINA.

SOrtita nomen ſuum affectio hæc apud Græcos à ſtrangulando ac conſtringendo ſivè ſuffocando, ita ut minus apta ſit derivationis ratio ab augendo, *Fabro* quæ arridet: eſt verò nil aliud, quàm inflammatio faucibus atque laryngi propria & familiaris, acutus ſanè, imò nonnunquam juxta *Trallianum* acutiſſimus, planèque lethalis affectus, adeò ut niſi maturè medela fiat, intra viginti quatuor horas hominem ſtrangulando morti tradat.

Periclitantur hîc ac patiuntur deglutitio ac reſpiratio, ad tuendam vitam actiones maximè neceſſariæ: nam ſine nutritione per deglutitionem impeditâ vita ſuſtentari nequit: ſine reſpiratione verò ne ad punctum quidem temporis homo ſupereſſe poteſt.

Cauſa mali hujus exquiſiti proxima eſt fluxio impetum faciens & ſubſiſtens, quam generant humores omnis generis, potiſſimùm verò acres & bilioſi, ſivè ſanguis bilioſus, interdum etiam ſincerus, in Plethoricis ad motum promptiſſimus: peccat itaque ſanguis ratione quantitatis, qualitatis & motûs: & quicquid fluxiones ad partes excitare valet, inter cauſas Procatarcticas reponendum: hinc à *Divino Sene* auſtrina inter alia accuſatur conſtitutio diu perſiſtens: aph. 16. Sect. 3.

Cùm itaque affectus ſit acutus, peracutus, ac interdum acutiſſimus, medela non procraſtinanda maximè in Anginâ verâ ac exquiſitâ, ubi inflammatio muſculorum internorum laryngis meatum, per quem fit reſpiratio, magis præcludit atque conſtringit, ut ita pro majori conſtrictione ac ſtrangulatione majus etiam reddatur & accreſcat periculum.

 Cura-

Curatio ſecundùm rationem aliarum inflammationum adornanda: inprimis ſtudium adhibendum, ut venæſectio quantocyus celebretur, cùm diminutio ſanguinis potiſſimùm in Plethoricis, ſummè ſit neceſſaria: poſteà alvum leniter expiantia adhibenda: tandemque malo progrediente Repellentibus Digerentia addenda, nec ſola Repellentia nec ſola diſcutientia uſurpanda, omnique niſu allaborandum, ut verſus exteriora trahi & diſcuti queat inflammatio, ne ad Suppurationem perveniat: quæ tamen ſi præcaveri nequeat, maturantia accerſenda, ubi & Myrrha felici ſidere oritur Localibus admiſta.

Alexander Maſſaria Med. Pract. l. 1. cap. 39. p. 190. 191. Gargariſmum recommendat repellentem diſcutientemque talem:

℞. Roſar. rubr. M.j. Liquirit. Paſſul. aa. ʒiij. Caricar. pingu. num. x.

Fiat Decoctio, in fine adde

Myrrhæ, Croci aa. ʒj.

Deinde

℞. Hujus Decoctionis ℔j. Diamori ℥iij. Miſc. pro Gargariſmate.

Fridericus Deckers obſ. ad cap. 1. l. 2. Prax. Barbetianæ in juvene pituitoſo poſt frigidam cereviſiam avidè hauſtam, ut intra horam deglutitio admodùm difficilis, dolorque ac tumor faucium apparuerit, præmiſsâ venæſectione hoc Gargariſmo ægrum liberavit:

℞. Aq. Flor. Sambuci ℥iv. Myrrhæ pulveriſatæ ℈iß. Spir. Vini rectif. ℥iij. Spir. Salis Armoniaci ℈j. Succi Taraxaci expreſſi ʒij. Miſc. f. Gargariſmus.

Celeberrimus noſter Germaniæ Hippocrates, beatiſſimus *Sennertus* Gargariſationem inſtituit lib. 2. P. 1. cap. 24. p. m. 113. diſcutientem & emollientem in ſtatu morbi utilem, quæ Myrrha ob digerendi ac diſcutiendi poteſtatem meritò nobilitatur.

℞. Fol. Prunel. Violar. ãã. M.j. Scabioſ. Malvæ Arbor. ãã. Mß. Flor. Chamæmel. Melilot. ãã. P.j. Liquirit. raſæ ℨiij. Sem. Fœnugr. ℨij. Caricar. pingu. num.iij. Paſſular. ℥ß.

Coq. in Aquâ Hordei ſimpl. ad tertiæ partis conſumptionem: Colaturæ ℞. ℔j. Diſſolve in eâ

Caſſiæ recens extractæ ℥ß. Myrrhæ ℨj. Croci ℈iß. Mellis roſati colati ℥j. Miſc.

Franciſcus Joël lib. 2. Pract. Sect. 8. p. 258. tertio die ſequenti Gargariſmo jubet adjuvari anginoſum:

℞. Ficuum pingu. n. vj. Dactylor. n. iij. Balauſtior. Sem. Lini, Fœnugr. ãã. ℥ß.

Coq. in Aq. ℔ij. ad medias: Colaturæ admiſce

Pulpæ Caſſiæ extractæ ℥ß. Pulv. Myrrhæ ℨj. Croci ℈iß. Lactis muliebris ℥j.

Fiat Gargariſmus tepidè ab anginoſo adhibendus.

Idem pag. 259 adſtringentem & repellentem talem præſcribit.

℞. Nuc. Cupreſs. Balauſt. Sumach. ãã. ℈ß. Maſtich. ℥j. Roſar. rubr. Mß. Contuſa coquantur in Hydromel. ℔iij. ad medias: cola: colato admiſce Rob è nucibus, Mellis roſac. ãã. ℥j. Aluminis ℈j. Myrrhæ, Croci ãã. ℈iß.

Fiat Gargariſmus in principio morbi uſurpandus.

Si ad ſuppurationem Angina tendat ad maturantia & rumpentia, abſtergentia & conſolidantia confugiendum, quorum Vires itidem Myrrha augebit: Ruptionem promovebit ſequens Gargariſmus.

℞. Myrrhæ el. ℨij. Sinapi ℨj. Morſus Diaboli, Scabioſæ ãã. M. j.

Coquantur ex aquâ ad ℔j.

Colaturæ adde Mellis opt. Diamor. aut Dianuc. ãã. ℥j. Fiat Gargariſmus.

Idem præſtabit & hoc Cataplaſma:

℞. Farinæ Triticeæ, Hordei, Sem. Fœnugr. ãã. ℥ij. Lilior. albor. ℥iij. Ficuum n. vj. Leviſtici, Chamæm. Melilot. Malvæ ãã. Mß. Fermenti acris ʒij.

Decoctis, ut decet, ex aquâ, fiat Cataplaſma.

Abſceſſu ruptô Extergentia ac Conſolidantia locum habent, cui ſcopo ſatisfaciet ſequens Decoctum locô Gargariſmi adhibitum.

℞. Aq. Prunel. Anagallid. ãã. ℥iij. Plantag. Equiſeti ãã. ℥ij. Roſar. incarnat. Majoran. ãã. ℥iß. Flor. Sambuci, Centaur. min. ãã. ℥j.

Bulliant in hiſce permixtis

Stercor. canis albi exſiccat. ℥ß. Rad. Ireos Florent. ʒj. Summit. Liguſtr. cum Flor. Mß. Ariſtoloch. rot. ℈iv. Myrrhæ el. ʒj. Croci ℈ij.

Exprimantur per linteum, & in Colaturâ diſſolvantur

Mellis roſati colati ℥ij. Sir. Diamor. ℥iß. Miſc.

Si poſt puris evacuationem ulcus ſordidum quid vel putridum foveat, validius detergentia & putredinem inhibentia adhibenda eſſe *Sennertus* monet l. all. p. 117.

℞. Fol. Scabioſ. Agrimon. ãã. Mj.. Nuc. Cupreſſi ʒj. Rad. Ariſtoloch. longæ, Iridis Florent. ãã. ℥ß. Flor. Roſar. rubr. P. ij. Myrrhæ ℈j.

Coquantur in Hydromel. ãã. ℔j. Miſc.

CAPUT

Caput VII.

Myrrhæ effectus in affectibus Pectoris Pulmonumque ſat celebres proponit.

ARTICULUS I.

De *ASTHMATE, DYSPNOEA, ORTHOPNOEA.*

HActenus ſupremi ventris affectus præternaturales, in quorum Curationibus Myrrha Polychreſta vires ſuas exerit, propoſuimus: Sequuntur nunc medii ventris, Thoracis nempè ægritudines aliquot, quæ ſimiliter Myrrham in auxilium vocant: offert verò ſe primô locô Aſthma cum ſuis ſpeciebus, Orthopnœâ & Dyſpnœâ, quæ ſanè paſſiones graviſſimæ ſunt, cùm reſpirationi inſidientur, cujus munia grandia & neceſſaria ſagaci animô perpendens *Galenus* 6. de locis affectis cap. 5. & reſpirationem à vitâ & vitam à reſpiratione ſeparari non poſſe, adeò ut vivens omninò reſpiret, & reſpirans omninò vivat, nervosè profitetur: & ſolertiſſimus operum naturæ ſcrutator *Democritus* ſapienter ſatis ſcriptum reliquit, ἐν τῷ διαπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν εἶναι, τὸ ζῆν καὶ τὸ ἀποθνήσκειν: in inſpirando & exſpirando conſiſtere vitam ac mortem. Quarè partium reſpirationi inſervientium læſiones meritò inter eas reponendæ, quæ maximum vitæ periculum minantur.

In Epilepſiâ itaque pulmonum ſivè Aſthmate, ut paucis naturam ipſius luſtremus, magna adeſt ſpirandi difficultas cum crebrâ ac denſâ anhelatione, raucedine, pectoriſque anguſtiâ; interdum comites habens tuſſim atque ſtertorem, ac per

Paro-

Paroxyſmos ita nonnunquam ſæviens, ut æger ſuffocari videatur, erectâque cervice Spiritum trahere cogatur, undè & Orthopnœæ nomen adeptum: ſcilicet, quamdiu mediocritas ſervatur in quantitate motus, ſpatio temporis, intervallis utriusque quietis, tamdiu reſpiratio naturalis eſt: ſi verò fiat motus plus juſto major, velocior, frequentior, inæqualis, inordinatus, ſublimis cum ſtrepitu, depravata & præternaturalis exſurgit: undè rectè *Galenus* lib. 1. de difficult. reſpirandi cap. 1. dixit; principaliſſimas totius reſpirationis partes, inſpirationem & exſpirationem, duas etiam accidentales quietes ſeu ceſſationes, quæ interveniunt, laborare. Quâ ratione uterque motus & quies afficiantur, *Archiphiloſophus* 8. Phyſic. cap. 6. & ſequentibus exponit: αἱ βλάβαι γίνονται περὶ τὰς κινήσεις εἰς τάχος καὶ βραδύτητα καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα. περὶ τὰς ἡσυχίας εἰς ἀραιότητα καὶ πυχνότητα: Læſiones, quæ concernunt motum elevationis & exſpirationis conſtituunt velocitatem & tarditatem, magnitudinem item atque parvitatem: Læſiones circa quietem conſtituunt raritatem & denſitatem, ſeu quod idem, crebritatem & frequentiam.

Subjectum primarium Pulmo eſt, Mercurius ille microcoſmicus, & quidem ſecundùm bronchia ſivè ramos atque propagines aſperæ arteriæ cartilaginoſas per pulmonum ſubſtantiam diſtributas: quamvis enim plura numerentur organa reſpirandi actum promoventia, uti ſeptum transverſum, muſculi pectoris & abdominis, &c. hæc tamen non admodùm in Aſthmate offenduntur.

Helmontius à receptâ Authorum opinione ſecedens, libro Aſthma & Tuſſis inſcripto, nidum Aſthmatis in Duumviratu ponit, quandò ſcribit: nidus Aſthmatis in Duumviratu eſt, cùm nusquam actio regiminis in Duumviratu magis eluceſcat, quàm in Aſthmate, morbus quoque totius quatenus cuncta membra commovet, antè acceſſum adeoque & Spiritum totius rectorem concutiat. Attamen in arcâ Thoracis fructificat, reſpicitque ſingulariter pulmonem, velut ſuæ proprieta-

prietatis ſcopum & objectum proprium : §. 60. hæc habet: ſagittator aſthmatis eſt in duumviratu , ſcopus ejus pulmo: nos hæc & alia hujus farinæ Helmontio ejusque aſſeclis relinquimus & ad cauſæ hujus mali enodationem progredimur: in quâ tradendâ non eadem Authorum mens eſt atque ſententia, ſed juxta Hœferi in Hercule medico effatum, ea interdum adeò obſcurata, atque obſcondita, ut Medicos etiam ſagaciſſimos fallat. *Helmontii* judicium nimis eſt rigoroſum & hinc meritò rejiciendum, quandò allegato loco ſcribit: ſteterunt hactenus ejusq; modus fiendi ignorata, ac conſequenter inſolita manſit aſthmatis ſanatio.

Plurimi cauſam proximam atque immediatam ponunt in bronchiorum pulmonis anguſtiâ, ut ſpiritus liberè ferri nequeat. Anguſtiam ſivè coarctationem hanc veteres induci putarunt à lentis ac viſcidis humoribus fiſtulis cavernisque pulmonum tenaciſſimè infarctis: interdum etiam contingere adſerunt ab humoribus tenuibus atque ſeroſis, dummodò copioſi ſint, quæ opinio *Caroli Piſonis eſt* lib. de Seroſâ Colluvie. Dn. D. *Sennertus* aſthma frequentiſſimè generari docuit ab humoribus crudis circa hepar in venis collectis, qui per arteriam venoſam ad leves arterias & pulmones ferantur, bronchiaq; comprimentes aſthmatis cauſa fiant.

Helmontius dicto loco primariam aſthmatis cauſam ſequentibus tradit: Aſthmata non debent ſuam originem pituitæ à capite defluæ in pulmonem, aut Catarrho putatitio, cum repentè invadant & ſolvantur absque manifeſtâ exſcreatione, ſed potiùs producti vicem habent ex magnâ coarctatione & intempeſtivâ injuriâ pulmoni illatâ.

Nos magni *Rolfincii* ſententiam amplectimur lib. 2. Methodi cognoſcendi & curandi affectus corporis particulares P. 1. c. 2. p. 120. propoſitam: ſcilicet, cauſa in genere eſt læſio motricis: in ſpecie illa læditur à tribus cauſis à Galeno lib. 4. de loc. aff. c. 7. recenſitis: vel διὰ τὴν δύναμιν πεπονθοῖαν ἢ ἔξωθέν τινα πλημμέλειαν, ob imbecillitatem facultatis & virium,

rium, vel propter errorem externum, qui comprehendit uſum auctum & anguſtiam.

Quamvis verò aſthma morbis adnumeretur chronicis ac diuturnis, paroxyſmos tamen acutos habet ob partis læſæ nobilitatem, quæ reſpirationis organum eſt; augetur quoque periculum & gravitas ex concurſu ſymptomatum aliorum vehementiſſimorum: ſenes ad urnam usque comitari ſolet: in febribus acutis admodum periculum intenditur, quia materia à calore febrili valdè exſiccatur, ut ad expectorationem inepta efficiatur. Maturè itaque præſidia adferenda, antequam radices agat difficulter poſteà evellendas. Myrrha inter alia pectoralia etiam hic excellit, adeoque uſus ipſius in curando aſthmate non negligendus; hinc multæ proſtant aquæ aſthmaticæ, quarum compoſitionem ingreditur, & à nobis in Sectione III. quædam adductæ ſunt.

Elixir quoque pectorale aſthmaticum beatiſſimi *Rolfincii*, quod habet Chim. in Artis formam redact. lib. 4. S. 2. c. 3. p. 231. Myrrhâ celebratum in uſum trahendum, quippè quod præſentaneâ operâ paroxyſmi vires infringit.

Sequens Eſſentia pectoralis tanquam optimè proficua proponitur à Dn. *Scharffio*, Med. Lic. & Archiatro Schwartzburgico, Collegâ noſtro honorando in Ἀγγειοβολογία ſuâ curioſâ p. 158. & ita paratur:

℞. Gummi Benzoes, Myrrhæ rubr. ãã. ℥iß. Spermat. Ceti, Croci or. ãã. ℥ß. Extr. Helen. Junip. ãã. ʒiij. Spir. Junip. optimè rectificati q. ſ.

Mixta omnia digerantur per aliquot dies: tinctum quod eſt, decantetur, novus ſpiritus affundatur; conjuncti liquores exhalent parum & ſerventur ad uſum.

Pilulæ, quas habet *Riverius* Pr. Med. lib. 2. c. 1. p. 62. non erunt inefficaces ad liberandos ab infarctu pulmones, ſi aſthmaticus ʒj. ſumat duabus antè prandium horis, per aliquot dies continuando;

℞. Alo-

℞. Aloës Soccotr. ℥ß. Myrrhæ, Ammoniaci ãã. ℈iß. Croci ℈ß. Flor. Sulphuris ℈iß. Cum Sir. de Tuſſilag. fiat MP.

Sequentes quoq; non minorum erunt virium ad ʒß. frequenter aſſumptæ.

℞. Gummi Ammoniaci in Aceto Scyllitico diſſoluti ʒij. Styrac. Sagapen. Myrrhæ ãã. ʒß. Lariceæ coctæ ʒj. Spicæ ℈j. Croci ℈ß. Excipiantur melle & fiant Pilulæ.

Extrinſecus ad diſcutiendam materiam conferent Topica diſcutientia, humoresque pectus occupantes conſumentia. Suffumigia à Practicis præſcribi ſolent, quibus etiam Myrrham addunt: obſervatâ tamen cautione, nè in ipsâ acceſſione adhibeantur, propter ſuffocationis periculum, & aëris liberi, quo æger tunc maximè indiget, interceptionem, monente *Rolfincio* Conſult. lib. 5. Conſ. 8. p. 618. Adhibentur itaque tale:

℞. Gummi Juniperi ʒij. Succini ʒiß. Styrac. Calam. Benzoë ãã. ʒj. Thuris, Maſtich. Myrrhæ ãã. ℈ij. Miſc. fiat Pulvis groſſus pro Suffitu.

ARTICULUS II.

De *RAUCEDINE.*

HOmo animantium omnium nobiliſſimum inter alia & loquelâ articulatoque ſermone à brutis diſtinguitur: accidit tamen frequenter, ut Catarrhoſis præſertim affectibus obnoxii vitium vocis ſermonisque incurrant, quod communiter Raucedo adpellari ſuevit, quæ oritur, quandò membrana, quæ laryngem & aſperam arteriam inveſtit p. n. affecta, exaſperata & inæqualis facta eſt. Cum enim aſpera arteria levis facta ſit, & ſi ea benè ſeſe ac ſecundum naturam habeat, vox lenis & moderata edatur: ſi

verò illa naturalis levitas & æqualitas damnum patiatur, inæqualiter etiam aër alliſus repercutitur, atque indè vox Rauca redditur. *Sennertus* Pract. Med. lib. 2. Part. 3. cap. 4. p. m. 356.

Ut itaque claritas voci iterum reddatur, neceſſarium erit operam impendere, ut aſperitas ac inæqualitas iſta tracheæ à defluxione dependens auferatur, & ſimul etiam ratio ipſius catarrhi habeatur, ubi arteriacorum claſſi inſeri exoptat & Myrrha: hinc

Felix Platerus l. 1. Obſ. p. 201. in Raucedine diuturnâ puellæ cujusdam, variis fruſtrà tentatis, ſequentes Morſulos ordinavit, quibus curata fuit feliciter.

℞. Succi liquirit. ʒij. Myrrhæ ʒj. Gum. Tragac. ℈j. Sacch. Cand. & Penid. ãã. ʒj.

Cum affuſâ Aquâ Roſarum formentur Morſuli, quorum unum tenuit in buccis cubitum itura, donec ſpontè diſſolutus fuit cum decubitu in dorſo.

Morſulis his ferè reſpondent *Joh. Petri Lotichii*, qui extant in Conſil. & Obſ. ipſius & hoc modo parantur.

℞. Succi Liquirit. ʒj. Pulv. Rad. Ari, Myrrhæ ãã. ℈iß. Gummi Tragac. ℈j. Sacch. Cand. & penid. diſſol. in Aq. Roſar. fiant l. a. Morſuli.

Cui Eclegma ad palatum, tali utatur:

℞. Penid. ℥iß. Gum. Arab. Tragac. Amyli ãã. ʒiij. Succi Liquirit. rec. ʒij. Thuris ʒiß. Myrrhæ ʒj. Croci ℈j. Cum Melle vel Saccharo fiat Eclegma.

D. *Fridericus Hoffmannus* Theſauri Pharm. p. 108. Trochiſcos conficit in hunc modum:

℞. Succi Liquirit. ℥iß. Croci or. ʒiij. Myrrhæ el. Olibani ãã ʒivß. Tragac. Gumm. Arab. ãã. ʒvj. Carnis Dactyl. Cor. num. ix. Sacch. Cand. albi ℥ij. Vini albi q. ſ. formentur Trochiſci.

Pilulas ex horum Trochiſcorum ingredientibus confectas vide apud D. *Sennertum* loco citato p. m. 360.

ARTI-

ARTICULUS III.

De

TUSSI.

TUſſis omnium penè pulmonis majorum individuus comes appellationem accepiſſe videtur *Voſsio* in Lexico Etymolog. p. 537. à ſono, quem edunt tuſſientes. *Becmannus* de Orig. latinæ linguæ pag. 698. Tuſſim dici putat propter U, quod ſonum obtuſiorem & SS, quod ſibilum exprimit, ad imitationem ſoni tuſſientium: ſed hæc parum ad rhombum: videamus potiùs naturam atque indolem hujus affectus, ibi ſtatim ſe exhibet vehemens, crebra & ſonora efflatio aëris ex pulmonibus exorta ab irritatione membranæ interioris bronchiâ ambiente, ut id quod moleſtum atque pulmonibus arteriæque aſperæ infeſtum eſt, expellatur. Efflatio hæc cùm ſine motu perfici nequeat, contendunt inter ſe Authores, an naturali an verò animali facultati ſit adſcribendus? à ſcopo & veritatis ſemitâ non aberrare videntur illi, qui mixtum hîc agnoſcunt motum, ex naturali videlicet & animali compoſitum: irritatur verò & moleſtatur aſpera arteria & quidem tunica ſivè membranula ejus interna, cui exquiſita vis ineſt ſentiendi ea, quæ moleſtiam pulmonibus creant, ita ut minimum quodq; in aſperam arteriam illapſum ſtatim percipiat: hinc tuſſim nihil excitat, niſi quod hanc membranam afficit.

Diſpeſcitur porrò Tuſſis in ſiccam & humidam: hæc adeſt, quandò humores potiſſimùm ſeroſi, ſanguis item atque pus in aſperâ arteriâ pulmonibusq; contenta per os foràs ejiciuntur: illa verò, quoties magnô licet ac multô labore nihil excernitur, ſed irrito fatigatur univerſum corpus tuſſiendi conatu.

Cauſæ Tuſſim producentes ſunt omnia ea, quæ aſperam arteriam vellicare aut quovis modô irritare valent: humores

nempè pituitoſi, craſſi ac viſcidi: interdum calidi, acres, ſalſi, ſeroſi, acidi, inſipidi: nonnunquam rejicitur materia purulenta ac ſanies, uti in phthiſicis: aliquandò etiam calculi & grandines excernuntur, quos ipſe rejectos per Tuſſim vidi à puellâ duodecim circiter annorum Steinoviæ ad Oderam Anno 1667, quæ tandem, uti poſteà mihi relatum, Phthiſi obiit. Tuſſis ſicca excitatur vel ab aëre vel potu frigidô copioſè hauſtô, vel ab halitibus vaporibusque ex inferioribus elevatis.

Paracelſus Tuſſis ortum ex tartaro derivat ſeu mucilagine mucosâ; Tartarus mucoſus partibus adhærens, magisq; vi caloris ſicceſcit, & ſuperveniente ſalinô ſpiritu in viſcum, arenamque, bolum & calculum ſæpiùs concreſcit.

Cùm verò Tuſſis malum ſit, præſertim vehemens, quod naturam valdè gravat, & interdum hæmopticæ paſſioni, ruptô aliquô ſanguifluô vaſe, anſam præbet, curationi ſedulò vacandum per medicamenta Becchica dicta, receptâ in uſum Myrrhâ: hinc in Tuſſi inveteratâ & contumaci juxtà *Dioſcoridem* devoranda ea ad fabæ magnitudinem, quod & facere jubet in Orthopnœâ, laterum pectorisque doloribus: habet namque moderatam abſtergendi virtutem à *Galeno* jam celebratam, ut ita ſatis commodè arteriacis pharmacis admiſceatur.

Rhaſes Myrrham offert cum melle mixtam.

Reinerus Solenander in Conſiliis Sect. 4. Conſ. 10. in Tuſſi à catarrho tenui & acri dependente Trochiſcos hos commendat.

℞. Thuris maſculi, Succi Liquirit. ãã. ℥j. Opii, Croci, Myrrhæ ãã. ℈j. Cum Sir. de Papavere formentur Trochiſci lupinis magnitudine reſpondentes.

Ab humore craſſo excitata & viſcido Tuſſis præſcribit *Marquardus* lib. 2. Med. Pr. cap. 9. p. 152. ſequentem Pulverem;

℞. Myr-

℞. Myrrhæ rubræ, Ariſtoloch.rot. Cymini præp. Rad. Ireos ãã. ℥ij. Miſc. fiat Pulvis.

In Tuſſi nocturnâ cum majori minorivè materiæ aquoſæ nonnihil viſcidæ rejectione ex vitio lymphæ proveniente pro temperandâ lymphâ tuſſique ſublevandâ talis Pulvis traditur in Diſputatione de Spermate Ceti ſub Præſidio Excell. *D. Etmulleri* b. m. Lipſiæ habitâ:

℞. Sperm. Ceti ℈ij. Flor. Benz. ℈j. Myrrhæ, Salis Volat. Succini ãã. ℈ß. Laud. Opiati gr. iv. Miſc. f. Pulvis pro tribus vel quatuor doſibus verſpertinis.

ARTICULUS IV.

De
PHTHISI.

PHthiſis, viva illa mortis quaſi imago, rectè Græcis à corruptione nomen trahit, denotatque in genere omnem corporis extenuationem & conſumptionem, à quâcunque etiam causâ producatur: ita Author definitionum medicarum, *tabes*, ſcribit, *etiam eſt Græcis communiter Phthiſis dicta omnis corporis diminutio & colliquatio*: undè & *Celſus* lib. 3. cap. 22. Cachexiam quoque propter alimentorum corruptionem, nutritionisque fruſtrationem ad Phthiſin in genere ſic dictam retulit: uſus tamen obtinuit medicus, ut in ſpecie atque frequentiſſimè accipiatur pro eâ corporis extenuatione ac conſumptione, quæ provenit ab ulcere pulmonum; nam præſente hâc pulmonum exulceratione corpus univerſum ſenſim ſenſimq; contabeſcit & quaſi liqueſcit.

Ulceratio hæc variis ſtipata eſt phœnomenis: adeſt quippè febris lenta, dum propter viciniam effluvia materiæ putridæ cordi communicantur, undè calor nativus langueſcit, ut nec attrahere alimentum, nec ritè aſſimilare valeat, hinc illa corporis contabeſcentia. Qualis verò febris ſit, inter Authores

res controvertitur: cum *Rolfincio* Epit. cognoſc. & curand. affect. corp. particul. l. 2. P. 1. c. 6. dicimus, in principio, dum ſanguis extravaſatus putreſcit, putridam eſſe atque lentam: mox verò Hecticæ naturam induere, ſtationem ſuam non deſerente putridâ: nam propter ſuppurationem in pulmonibus hærentem quotidianis ac præſertim nocturnis acceſſionibus manifeſtatur.

Præter febrim difficilis accedit reſpiratio atque tuſſis: & hoc neceſſariò: læſo enim reſpirationis organo ob uſum auctum, metus præfocationis oritur, eò quòd in bronchia materia purulenta recipiatur, aërique ingredienti ac egreſſuro viam præcludat, indè ſublimem anhelitum ægri trahere coguntur: Eâdem ratione & tuſſi vexantur, quatenus humores acres reſpirationis organa intrant, membranasque pulmonis aſperæq; arteriæ vellicant atq; irritant.

Proxima Phthiſeos cauſa rectè putatur Ulcus ſivè Exulceratio pulmonum, quam humores cujuscunque generis vitioſi generare valent: bilioſi atque ſeroſi propter acredinem, facilè primas tenent; hinc juvenes & picrocholi utplurimum præ aliis obnoxii fiunt huic affectui.

Generantur verò humores hi in pulmonibus vel per congeſtionem propriâ pulmonum dyſcraſiâ, vel aliundè adveniunt per fluxionem: dum enim pulmo propter nativam & non rarò propter adventitiam imbecillitatem officio digeſtionis & aſſimilationis alimenti ſui rectè fungi nequeat, fieri non poteſt, quin quotidiè accumulentur & coacerventur plurima excrementa, quæ ſi non ſegregantur, neceſſariò corruptionem incurrunt, acrimoniam tandem acquirunt, teneramque pulmonum ſubſtantiam exulcerant atque depaſcunt.

Paracelſiſtæ pro cauſâ verâ phthiſeos agnoſcunt Sal reſolutum ac corruptum, vel Sal erodens, quantitate & qualitate peccans, quodque à Sulphure ac Mercurio divortium fecit.

Helmon-

Helmontius peregrinum accuſat fermentum, cujus ratione error vegetatricis contingat, Archeusque ab officio ſuo dimotus locô ſanguinis alibilis, ſputum phlegmaque progeneret.

Carthesiani nimiam ſanguinis rarefactionem aſſimilari neſciam adducunt: ſanguis enim propter nimiam tenuitatem vaſis pulmonum elapſus putreſcit, undè malorum ſcaturigo ulcus.

Utrum etiam vermiculi tabis authores eſſe queant, non ineptè quæritur? affirmant hoc, præter acutiſſimum *Kircherum*, omnes putredinis animatæ patroni ac defenſores, adſtruentes, ab horum roſtrellis acutis atque hamatis pulmonem erodi, & conſequi iſtam corporis emaciationem: hinc non mirandum eſſe dicunt, quòd promtiſſimè malum hoc per contagium propagetur: præſentiamque horum animalculorum inſtar atomorum microſcopii beneficio demonſtrant: nos opinionem hanc in medio relinquimus, exiſtimantes vermiculos illos productum potiùs quàm cauſam putredinis ulceroſæ exiſtere.

Quâ ratione verò medela ſit inſtituenda, abundè docent Practicorum libri: nos materiæ præſidiorum Myrrham quoque adjungimus propter virtutem ſuam abſtergentem atque balſamicam, digerentem item & conſolidantem.

Suffitus, qui immediatè cum pulmone communicant, non tantùm exſiccando, ſed & balſamicâ vi conſolidando ulceri proſunt, & ita minimè ipſorum uſus rejiciendus, præprimis quandò Phthiſis pro fundamento atque origine catarrhum agnoſcit: Ergò,

℞. Olibani, Succini albi āā. ʒj. Styrac. Calam. Myrrhæ āā. ℈iß. Fl. Roſar. r. P. iij. Ligni Saſſafr. Junip. āā. ℈j. Balſami de Peru q. ſ. Miſc.

Vel formentur Trochiſci eidem faventes ſcopo:

℞. Pulv. Tuſſilag. ʒij. Nicotian. ʒj. Thur. maſc. ʒß. Myrrh.

el. ℈ß. Styrac. Calam, ℈iß, Terebinth, & Ceræ q. s. fiant Trochiſci ad fluxiones utiles,

In Phthiſi à defluxionibus prognatâ ſequens ſuffimentum ordinatum à Medicis Francofurtenſibus olim pro Sereniſſimâ Marchioniſsâ *Eliſabethâ Sophiâ* hîc Francoforti decumbente & tandem etiam fatis ſuccumbente:

℞. Thuris maſc. Maſtich, āā. ℥j. Succini ℥ß. Myrrhæ ʒij, Styrac. calam. Gummi Anim. Benzoin. āā, ʒiij. Herb. Baſilicon. Thymi āā. ʒij. Flor. Anthos, Lavend. āā. ʒj. Roſar. incarnat. ʒiij. Sem. nigel. ℥ß. Caryophyl. ʒij, Baccar. Junip. ʒiij.

Ex inciſis & groſsô modô contuſis fiat Pulvis: S. Rauchpulver zu dem Gemach und Schlaffhaube.

Internè Flores Sulphuris Myrrhati aliis mixti offeruntur â Practicis: ſequens Electuarium *Rolfincius* præſcribit lib. 5. Conſult. 8. p. 617.

℞. Conſ. Violar. Fl. Borrag. āā. ℥iij. Pulv. Rad. Liquirit. ℥ß. Flor. Sulphuris Myrrhator. ʒj. Pulv. Ireos Florent. ℈iß. Conſ. Alcherm. ℥ß. Ol. Macis gutt. v. Sir. Violar. q. ſ. fiat Electuarium, de quo crebrò aliquid capiendum. Vel:

℞. Flor. Sulphuris ter ſublimator. ʒij. Maſtich. Myrrhæ, Aloês āā. ℈j. Croci ℈ß. Miſc. f. Pulvis,

S. Lungenpulver.

ARTICULUS V.

De *EMPYEMATE.*

LAtini affectionem hanc Suppurationem nominant, oriturque quandò in cavitate thoracis, inter pectus nempè & pulmonem pus atque ſanies, modò in uno, modò in utroque latere colligitur, confluxitque eò vel ex præ-

prægreſsâ Anginâ, vel Peripneumoniâ vel Pleuritide, quod frequenter contingit, Pleuriticique levi operâ Empyici fiunt, non ſatis excretâ per tuſſim materiâ; ubi iſta congeritur, & ruptô abſceſſu in thoracis cavum irruit.

Notatu digni ſunt hîc Aphoriſmi aurei, magni noſtri *Hippocratis:* ſcilicet; *Qui Pleuritide laborant, niſi intra dies quatuordecim ſupernè repurgentur, iis in Empyema morbi fit translatio;* Sect. 5. aph. 8. item: *Quibus ex Anginâ liberatis ad pulmonem mali fit converſio, ii intra dies ſeptem moriuntur: ſi verò hos effugerint, purulenti evadunt.* Sect. 5. aphor. 10.

Conqueruntur verò Empyici de pondere aliquo Diaphragmati incumbente: fluctuationem ſentiunt in motu corporis ex uno latere in alterum: in latus affectum decubitus admodùm eſt moleſtus, acceditque reſpiratio difficilis cum febre continuâ acutâ, tuſſi ſiccâ, anxietate præcordiorum ſatis gravi.

Haud raro Empyematis generationi occaſionem præbent vulnera penetrantia in pectoris cavitatem, teſtantibus hoc ipſum obſervationibus. Vid. *Scultetus* obſ. 45. *Andreas Veſalius. Paſchalius* de Curat. morbor. lib. 1. cap. 29. *Sylvaticus* Cent. 3. Conſ. 54. *Petrus Marchettus* in obſervationibus ſuis Chirurgicis. Fieri namque poteſt, ut per vulnera illa portio pulmonis ſimul lædatur, & effuſio ſanguinis in thoracis cavum fiat, Empyematis poſtmodum genitrix cauſa. Quodſi verò pulmo illæſus manſerit, nihilominus à vaſis muſculorum intercoſtalium pleuræque ruptis ac diſſectis decubitus aliquis fieri poteſt ſanguinis verſus Diaphragma; præſertim quandò parùm illius extrorſum profuſum fuerit.

Cardo curationis verſatur in eductione collecti puris; aliâs ſi retineatur, phthiſi viam ſternit: Faciunt hûc Decocta pectoralia incidentia, & abſtergentia, quibus etiam Myrrha vires addit exoptatiſſimas, imò pulveriſata ad ℈j. & cum Conſervâ Roſar. Sir. Liquirit. vel Saccharô permixta ſpem egregiam pollicetur.

 Alexan-

Alexander Maſſaria Pr. Med. l. 2. c. 5. p. 226. tale profert Electuarium pus ex cavitate thoracis feliciter educens:

℞. Rad. Helenii coctarum ſub Cineribus ℥iij. Pulv. Hyſſop. Rad. Iridis ãã. ʒiß .Cinam. Myrrhæ aa. ʒj. Croci ℈j. Mellis q. ſ. Miſc. fiat Electuarium.

ARTICULUS VI.

De

HÆMOPTYSI.

HÆmoptyſis ſivè ſanguinis ſputum generaliter ſumptum omnem ſanguinis rejectionem per os denotat; propriè tamen iſta tantum intelligitur, quæ cum tuſſi à partibus reſpirationi dicatis, nempè pulmone, thorace & aſperâ arteriâ procedit. Ex quâ parte verò ſanguis profluat, ex ſignis patet ſequentibus. Si leviſſimâ tuſſi & leviter ſpumoſus excernitur, ab aſperâ provenit arteriâ: ſi verò majori cum tuſſi, majore quantitate, & cum majore ſpumæ copiâ, pulmonem pati manifeſtum evadit: è thorace verò qui effunditur præter intenſam tuſſim, lividus eſt & nigricans.

Redire ſolet affectus hic in nonnullis certo tempore, certisque menſibus atque diebus, ita ut ſuas obſervet periodos: ſic *Benedictus Sylvaticus* Cent. 2. Conſ. 36. meminit cujusdam viri ſingulis annis ſtato quodam tempore hæmoptoen paſſi, paucâ tamen copiâ breviq; tempore durantem.

Proxima profuſionis hujus ſanguineæ cauſa eſt ipſorum vaſorum ſanguifluorum in pulmonibus verſus bronchia apertio, quæ contingit vel per ἀναςόμωσιν, quandò orificia vaſorum reſerantur à ſanguine fermenteſcente: deindè per διαίρεσιν, quandò ruptione vel inciſione vaſa læduntur: διάβρωσις ſivè Eroſio locum vix habet, quippè quæ veræ phthiſeos cauſa exiſtit, non verò ſimplicis hæmoptyſis: nec διαπήδησις ſivè ſangui-

ſanguinis transſudatio admittenda, cum dubium ſit adhuc, an detur quædam præter illam, quæ per cutem & nonnullas membranas in corpore humano prodit.

Apertionem ejusmodi vaſorum cauſari ſolent humores ſalini, nitroſi, acres & corrodentes.

Cum verò nulla ſanguinis excretio naturaliter fieri debeat præter illam, quæ ſingulis menſibus ſexui fœmineo familiaris eſt, quæque ſanitati confert, ſi non excedat modum: imò ſanguinem ſupernè ferri, malum pronunciet divinus Hippocrates Sect. 4. Aph. 25. ideoque ſine morâ & cunctatione curatio aggredienda, ubi hoc obſervandum, aliquandò contingere, ut natura ſuperfluum ſanguinem, qui aliàs per alia loca eſſet evacuandus, criſi quâdam per pulmones excernat: v. gr. quandò in retentione menſium expuitio cruenta ſeſe offert, & tunc adeò metuendum non eſt. Præter Venæſectionem verò quæ maximè neceſſaria eſt, talia adhibere convenit, quæ alterare & cauſas tàm remotas quàm proximas removere valent: inter alterantia non ultima obtinet ſubſellia Myrrha ob vim ſuam nonnihil adſtringentem atque balſamicam.

Franciſcus de le Boë Sylvius Pr. Med. lib. I. c. 20. p. 209. 210. fluiditatem ſanguinis cohibere jubet per incraſſantia, & cum ſerum ſalſum potiſſima talis conſtitutionis ſivè conſiſtentiæ ſanguinis cauſa ſit, commendat Pilulas de Styrace, quorum compoſitionem Myrrha reddit illuſtriorem: Pilulas haſcè etiam in paſſione hæmoptoicâ commodè uſurpari poſſe, nullum dubium: ſunt verò tales:

℞. Styrac. Calam. Succi Liquirit. inſpiſſat. vel Extract. Olibani, Myrrhæ rubr. Opii Thebaici ãã. ℈iß. Croci or. ℈j. Cum Sir. Papav. alb. q. ſ. f. MP.

Ad eandem intentionem obtinendam ſequentes etiam Rotulas præſcribit:

℞. Sem. Hyoſcyami albi, Papav. alb. ãã. ℈iß. Thur. Maſc.

Myrrhæ rubr. ãã. ℈j. Croci opt. ℈ß. Succi Liquirit. inſpiſſati ʒj. Sacch. Altheæ ℥ß. Gummi Tragac. in Aq. Roſar. diſſol. ʒj. Miſc. f. Rotulæ.

Circa adſtringentium uſum notanda quæ habet beatiſſimus *Sennertus* Pr. Med. l. 2. p. 3. c. 6. p. m. 388. vitanda ſcilicet quæ nimium ſiſtunt vel adſtringunt antè avertentium uſum: ſanguinem namque intrò in pulmones impellunt, undè ejus putrefactio pulmonisq; ulcera metuenda: ideòque remedia ex adſtringentibus & agglutinantibus mixta eſſe debent.

Sequens Pulvis huic ſcopo favens non foret inefficax:

℞. Lapid. Hæmatit. Sandal. rubr. Boli Armen. Terræ Sigill. Sangu. Dracon. Maſtich. Olibani, Myrrhæ ãã. ʒij. Miſc. f. Pulvis.

Valent & hîc Flores Sulphuris Myrrhati aliis permixti.

Potiunculam ſi quis appetat, hâc utatur:

℞. Aqu. Hæmoptoicæ Dorncreil. Plantag. Portul. ãã. ℥j. Trochiſc. de Carabe, Terrâ Sigillatâ ãã. ℈j. de Myrrhâ, Corallor. rubr. ppt. ãã. ℈ß. Miſce pro 2. vicibus.

Qui Morſulis delectantur, adſumant ſequentes.

℞. Corallor. rubr. ppt. ʒj. Extr. Rad. Symphyti, Tormentil. ãã. gr. xv. Trochiſc. de Carabe, de Terrâ Sigillatâ ãã. ℈j. de Myrrhâ, Smaragdi ppt. ãã. ℈ß. Condit. Carnis Cydon. ʒiij. Conſ. Roſar. rubr. ʒij. Sacch. alb. in Aq. Hæmoptoicâ Dorncrel. ſol. ℥iv. fiat Confectio in Morſulis.

CAPUT VIII.

Myrrham in Cordis affectionibus perutilem declarat.

ARTICULUS I.

De *PALPITATIONE CORDIS.*

APpoſitè à Neotericorum nonnullis ferox hic cordis motus ſpasmus atque convulſio ventriculorum indigitatur: & ſanè dolendum, partem univerſi corporis nobiliſſimam principatumque tenentem eam immunitatem à naturâ non adſecutam, ut minimè paſſionibus atque infirmitatibus ſubjiceretur; Imò in hoc pejor eſſe videtur cordis conditio, quàm aliorum membrorum. Cætera namque membra interdum morbo obſeſſa cordis auxilio liberantur: Cor verò malè affectum niſi propriâ virtute & vi inſitâ infeſtantem ſuperet morbum, à nullo ſuppetias expectans hoſtiliter expugnatur atque deſtruitur, juxtà effatum *Leonelli* de Cordis dolore pag. 709. Inter affectus verò quibuscum conflictatur cor, Palpitatio eminet, adeò ut non raro pulſatio evadat appropinquantis mortis; interceptâ ſcilicet reſpiratione, & amoto cordis motu per ſyncopis interventum, uti loquitur *Franciſcus Ranchinus* Tr. de morb. Virgin. S. 3. c. 2. p. 405.

Avicenna cum reliquis Arabum Sectatoribus affectum hunc cordis tremorem vocant, ſed perperam, cum differentia quædam intercedat inter palpitationem atque tremorem: nam hic iſtis tantum partibus propriè competit, quæ facultati motrici arbitrariæ obſequium præſtant: Palpitatio eſt motus planè præternaturalis; tremor verò ex dimidiâ parte motus

motus voluntarii exoritur, juxtà *Ludovicum Mercatum* lib. 2. c. 11. juxtà *Sennertum* & alios, palpitatio illis partibus adſcribenda, quæ dilatari ac ſubſidere queunt: tremori verò obnoxiæ ſunt partes molles, & quæ nullo modo ſponte dilatantur, ſed à cauſis ſolum morbificis in altum attolluntur.

Naturam & eſſentiam hujus Palpitationis *Sylvius* Prax. Med. Append. tr. 2. p. 626. conſiſtere exiſtimat in motu cordis omnibus modis inordinato, adeò ut tunc cor palpitare dicatur, quandò obſervatur pulſus inæqualitas pro ratione cauſarum nunc levior nunc gravior, &c.

Occurrit verò frequentiſſimè malum hoc in duobus affectibus, Hypochondriaco nempè ac Chloroſi ſivè fœdis virginum coloribus à ſuppreſſione menſium oriundis:

Hinc cauſæ variæ ab Authoribus proponuntur, quæ facultatem cordis pulſificam irritare poſſunt, ut inſurgat motu illo violento ad excutiendum illud, quod moleſtiam creat: accerſendi ſcilicet huc humores putridi & acres, vapores maligni, calculi, vermes in cordis thalamis generati, qualium meminit obſervatio noſtra Ephemeridibus inſerta. Ab immoderatis animi paſſionibus, irâ præſertim atque excandeſcentiâ, frequenter etiam inducitur palpitatio hæc; per iram namq; vehementem non tantum ſanguis & ſpiritus, ſed & humores, qui anteà quieti erant, commoventur: ex commodis autem vitioſis humoribus pravi etiam vapores exhaleant, qui ad cor delati ſpiritus vitales inquinant atque infeſtant, expultricemque ſtimulant, ut contrà moleſtum inſurgat, & vehementiori motu expellat: & quia per excandeſcentiam etiam ſpiritus efferveſcunt, motuque inæquali ac inordinato cor afficiunt, palpitatio eò vehementior evadit, ut etiam ab adſtantibus auditu percipiatur: imò, ſcribente *Sylvio*, ſi cordis vis animalis potens exiſtat, hoc eſt, copioſi ad cor ferantur ſpiritus, nihilque ejusdem contractionem impediat, cum vehementi quaſſatione, coſtarumque verberatione illa palpitatio contingit.

Huic

Huic itaq; malo ſummè periculoſo cita afferenda medela, ita ut præſente ac durante paroxyſmô divertentia ac diſſipantia materiam continentem in uſum vocentur. Extrà paroxyſmum verò ad antecedentium cauſarum legitimâ profligatione dirigenda præſidia: quid Myrrha hîc efficiat, paucis videamus.

Cùm verò palpitationi ſæpiùs obſtructio menſium anſam præbeat, illorum reſerationi ſtudendum erit, ubi præ aliis Myrrhæ uſus proficuus exiſtit: Ergò,

℞. Myrrhæ rubr. Ariſtoloch. rot. Borracis āā. ℈j. Miſc. fiat Pulvis cum vino malvatico exhibendus.

In palpitatione primariâ, & non rarò malignâ, qualis in peſtilentiâ occurrit, conveniunt omnia illa Alexipharmaca, Bezoardica & Cordialia, quorum compoſitiones Myrrha etiam nobilitat: qualia ſunt Theriaca, Mithridatium, Electuarium de ovo, & alia plura.

Morſuli ſequentes non inutiliter adhiberentur:

℞. Spec. Diamarg. frig. ʒj. Diamor. Diamoſch. dulc. āā. ʒß. Trochiſc. de Camphorâ, de Myrrhâ āā. ℈ß. Sacch. in Aquâ Roſar. & Ceraſor. nigr. ſoluti ℥ij. Fiant l. a. Morſuli.

Nec Topica omittenda; qualia ſunt Balſama, Unguenta, Epithemata, &c. inprimis ægrotantibus morbi gravitate, contumaciâ & diuturnitate ferè oppreſſis. Monet autem rectè *Wolfgangus Hæferus* Herc. Med. l. 2. c. 1. Ejusmodi externa medicamenta, & ſi cor in medio ſitum ſit, melius tamen applicari non in medio pectoris, quod cartilaginoſum eſt, ſed paulò infrà mamillam ſiniſtram, quò vergit cordis mucro. Theriaca, quæ etiam Myrrham recipit, hîc utramque paginam abſolvit externè adhibita, nobilitata ac commendata ſalutari uſu *Maximiliani Imperatoris*: Vid. *Hieronymus Mercurialis* Med. Pr. lib. 2. c. 11. p. m. 321.

Geſtetur & ſequens Sacculus cordis regioni admotus:

℞. Cort. Citri, Aurantior. āā. ℥j. Sandal. Citr. Nucis Moſchat. Galang. āā. ℥ß. Herb. Meliſs. Baſilic. āā. P. ij. Flor. Anthos, Borrag. Roſar. rubr. Lavend. āā. P. j. Ligni Aloës, Baccar. Junip. āā. ℈iß. Myrrhæ rubr. el. ℈j.

Conciſa craſſiusculè & contuſa permixtaq; includantur Sacculo ex ſindone rubrâ interpaſtato, & antequam applicetur, Aquâ Carbunculi adſpergatur.

ARTICULUS II.

De

LIPOTHYMIA & SYNCOPE.

Bini hi affectus non ſpecie ſed gradu tantùm ſeu quod majus & minus ab invicem diſtinguuntur, ita lipothymia ſit lenis animi defectio, ubi ſenſus non planè adimuntur: Syncope verò gradus ultimus atque periculoſisſimus audiat, in quo præceps ac repentinus contingat omnium functionum, facultatum viriumque lapſus, diſſipatio, oppreſſio & conſternatio; accedente tandem ſudore frigidô propter nativi caloris, ſpirituumque vitalium à reliquis partibus ad cor tanquam ad propriam arcem confugium, ſanguinisque in extremis partibus refrigerationem, cujus aquoſior pars ad poros cutis frigida profluit. *Franciſcus Joël* lib. 3. Pract. S. 2. p. 289. De ſudore hocce frigido judicium *Hieronymi Mercurialis* hoc eſt. *De ſudore,* inquit, *puto ego aliam rationem & meliorem dari: nam ad calefaciendos ſudores non ſolùm requiritur, ut facultas retentrix permittat, verùm etiam neceſſe eſt, ut facultas expultrix expellat: quare cùm in Syncope natura omnes vires ſuas intendat, veluti extremô quodam malô oppreſſa, non eſt mirum, ſi etiamſi ſit infirma, expellat tamen ſudorem, ad quam expulſionem præter permiſſum facultatis retentricis, duo alia etiam auxiliantur, ſcilicet laxitas meatuum &*

tenui-

tenuitas ipſius materiæ , quæ materia propter hanc tenuitatem, cùm non poſſit reſiſtere injuriis externis aëris , facilè fit , ut ab eo refrigeretur, & propterea non ſolùm in Syncope appareant ſudores frigidi, quia tranſeant per partes refrigerantes , quantum quoniam non poſſunt ob ſuam tenuitatem reſiſtere aëri externo, quominus ab illo refrigerentur. Vid. Med. Pract. lib. 2. cap. 10. p. 308.

Cauſa graviſſimæ hujus afflictionis proxima circulatio ſanguinis vitiata & impedita: juxta alios ſanguinis in corde effervescentia vel fermentatio & rarefactio ad tempus nunc brevius nunc longius vitiata ac impedita, quam etiam agnoſcit Excell. Dn. *D. Ammanus* in Parænef. ad diſcentes pag. 144. Quidam ſpirituum inopiam defectumq; primariò ponunt: nonnulli nec perperàm ſanguinis coagulationem ab acido abundante dependentem in medium proferunt: ſingulæ ſtare poſſunt opiniones; omnes namq; vim poſſident inducendi talem functionum atque virium lapſum.

Mediata proximior cauſa audire poteſt omne id, quod ſanguinis circuitum turbare, ſanguinis fermentationem vitiare, ejusque craſin naturalem deſtruere valet. De coagulatione egregiè *Sebaſtianus Wirdigius* in medicinâ ſpirituum l. 2. c. 2. *Cùm acidum luxuriat nimium cordi moleſtum eſt , & cardialgiam, animiq; deliquium producit. Hornius* in Arcâ Moſis ſcribit: *Syncope fit, quandò particulæ nitroſæ magnâ copiâ irruentes in cor, repentè opprimunt & figunt quicquid eſt volatile in ſanguine:* A ſanguinis nimiâ rarefactione idem malum oriri, teſtes ſunt febres ardentes, quas crebrò Syncope comitatur, à tali ſanguinis conſtitutione dependentes.

Medela hîc citiſſima requiritur , & manibus pedibusque contra hunc hoſtem, utpote vitæ infenſiſſimum pugnandum, ne mortis imago in veram & realem degeneret.

Præſidiorum materiæ etiam Myrrha ob facultatem ſuam balſamicam calefacientem, diſcutientem, & putredini reſiſtentem adjungere non abſurdum erit; præprimis localibus phar-

macis adſociari meretur; hinc ſequens fomentatio non omittenda:

℞. Aq. Roſar. opt. Ceraſor. nigr. Lilior. convall. Aceti opt. ãã. ℥iv. Fl. Anthor, Lavend. Citr. aa. P. j. Sandal. omnium ʒiß. Camphor. ℈j. Myrrhæ ℈iß. F. Decoctio.

Fomentetur cordis regio cum panno eâdem madido.

Poſt fomentationem inungatur eadem regio ſequenti Linimento:

℞. Ol. Nenuphar. ℥ij. Succi Citr. Aceti roſac. ãã. ℥ß.
Coq. ad conſiſtentiam; adde
Sandalor. omnium, Flor. Roſar. r. Lilior. convall. ãã. ℈j. Corallor. ʒj. Myrrhæ ℈j. Camphor. ℈ß. Ceræ q. ſ.
F. Linimentum.

Peractâ inunctione Sacculus applicetur.

℞. Herb. Meliſs. Scabioſ. ãã. Mß. Flor. Roſar. rubr. Borrag. Lilior. convall. Lavend. ãã. P. j. Sandal. omn. ãã. ℈iß. Ligni Aloês ℈ij. Trochiſc. de Myrrhâ, de Camph. ãã. ℈j. Miſc.

Fiat Pulvis groſſus pro Sacculo ex ſindone rubr. conficiendo & vino albo generoſo vel Aquis cordialibus irrorando, cordiq; admovendo.

ARTICULUS III.

De

FEBRIBUS CONTINUIS

ac

INTERMITTENTIBUS.

FErmentationis doctrinam multum facere ad febrium doctrinam ritè tractandam ex *Thomâ Williſio* Tr. de Febribus ſatis eluceſcit; qui abſolutâ illâ hanc ſubjungit tanquam exemplum fermentationis: *Videtur*, inquit, *quod febris ſit tantum fermentatio ſeu efferveſcentia immodica ſanguini & humoribus inducta*: & paucis interjectis ait: *Sanguinem*

nem enim in febre immaniter ebullire & impetum facere vel ſenſui planè conſtat, &c.

Ipſum Etymon idem ſuggerit, ubi febris dicitur à februo ſeu ferveo; ita ut tota natura & eſſentia febris conſiſtat in ejusmodi præternaturali fermentatione ſivè effervescentiâ. Si enim ſanitas ex principiis *Harveanis* in ſolo ſanguine, ejusque motu ſecundùm naturam continuato conſiſtat, ut qualis ſanguis naturaliter ſe movens, talis ſanitas reciprocè æſtimetur, lege ὑπεναντιώσεως minimè illa expectanda erit, ſanguinem præter naturam ſeſe habente. Notandum tamen hîc, non quemvis motum inordinatum nec quamvis fermentationem præternaturalem, qualis in iis, qui potu vini meraci liberaliori ſe invitârunt, deprehenditur, febris ſtatim nomine venire, ſed intelligi ejusmodi impetuoſam ſanguineæ maſſæ commotionem, quæ à ſale peregrino ſeu fermentô febrili, factâ particularum confuſione ac perturbatione, excitari ſolet.

Subjectum itaque febrium legitimum maſſa erit ſanguinea fermenteſcens: maſſa videlicet ſivè miſcella tota heterogenea ex chylo, lymphâ & ſanguine in axillari & venâ cavâ confluens, ac per cordis ventriculum dextrum & arterias ad partes nutriendas, indè per venas iterum ad cor continuò itu redituque in circulum diſcurrens. Verùm de his fuſiùs agit prælaudatus *Williſius*: Inſtituti namque noſtri non eſt, talibus prolixè inhærere, unicum hoc addentes, illorum inſtantiam, quâ partibus corporis noſtri viventibus tantùm ſubjecti morbos ſuſtinentis titulum deberi contendunt, minimè tantarum eſſe virium, ut ſanguinem propterea proſcribamus, cùm & hic chariſſimus vitæ noſtræ theſaurus inter partes locum ſuum occupet. Vid. Excell. *Johannes Theodorus Schenckius*, Profeſſor quondam in celeberrimâ Salanâ meritiſſimus, Præceptorum Doctorumque meorum, cùm ibi degerem, haud poſtremus, & poſt fata etiam maximoperè mihi ſuſpiciendus: hic in hiſtoriâ generali de humani corporis humoribus cap. 1. & authoritatibus & rationibus ſatis firmis ſanguinis nobilita-

tem ſtabilivit, partium claſſi inſeruit, & contradicentium adverſantiumq; objectionibus pro virili ſatisfecit.

Differentia febrium magna eſt: nam diſpeſcuntur in primarias & ſecundarias ſivè ſymptomaticas: illæ à ſuis dependent cauſis, nullumque alium affectum comitantur: hæ verò ab aliis morbis, uti inflammationibus alicujus originem trahunt: aliæ deindè ſunt putridæ, aliæ malignæ, &c.

Williſius Tr. de Febribus cap. 7. p. 105. & ſeqq. tribus modis ſanguinem effervescentem febrim continuam excitare ſcribit: Primus modus eſt, cùm ſubtilis & ſpirituoſa ſanguinis portio nimis incaleſcit, & excandeſcentiâ quâdam afficitur, quæ idcircò reliquas cruoris partes exagitat, & in orgaſmum incitat, & ſic in toto corpore fervor & incaleſcentia ſolito major excitatur. Quoniam verò ſpiritus ſolùmmodò in culpâ ſint, eorum æſtus & inordinatio intra breve tempus ſolent ſpontè ſedari: hinc eſt, quod hæc febris intra diem terminetur, rarò ultrà triduum extendatur, ideòque febris Ephemera aut Synochus plurium dierum appellatur: Secundus effervescentiæ modus eſt, quandò pars ſanguinis ſulphurea ſivè oleoſa nimis calefacta fervorem concipit, tunc enim & immodicè in vaſis effervеſcit, & plurimum in corde accenſa, de flagratione ſuâ calorem valdè intenſum in toto corpore producit, & ſic hujusmodi febris inducitur, quæ Synochus putrida vulgò nominatur, quæ ſymptomatica eſt vel eſſentialis: Symptomatica dicitur, quæ ab alio quodam morbo in corpore priùs excitatô originem ducit, cujusmodi habetur febris, quæ ab anginâ, pleuritide, peripneumoniâ, vulnere, ulcere, aut abſceſſu quopiam in parte principe aut ejus vicinâ dependet. Eſſentialis dividi ſolet in cauſum, quotidianam, tertianam & quartanam, juxtà diverſimodam ſanguinis dyſcraſiam, ſuccique nutritii degeneris ſupplementum, citiùs aut tardiùs ad turgeſcentiæ plenitudinem adſurgens. Tertius verò modus & gradus à fermento quodam maligno & venenato excitatur, quô cum ſanguinis maſſa imbuitur & ſpiritus & pars ſulphurea

unà

unà fervorem concipiunt, eorumq; excandeſcentia non prius ſedatur, quàm aut materia iſta maligna abſumpta ſit & foras eliminetur, aut à veneno ejus corruptivo ſanguinis coagulatio & veluti putrefactio quædam inducatur, quâ & circulatio impeditur & ſpiritus vitalis extinguitur, & juxtà hunc modum fiunt febres malignæ, variolæ, morbilli & ipſa peſtilentia.

Cauſa immediata materialis febrilis effervеſcentiæ juxtà nonnullos fermentum ſalis peregrinum ſtatuitur, quod nihil aliud, quàm corpus ſale volatili fixo aqueo humore conjuncto abundans, maſſæque ſanguineæ naturaliter fermenteſcenti aliundè accedens. Acida hic agmen ducunt, quæ ad ebullitionem excitandam judicantur aptiſſima: id quod ipſe *Hippocrates* paſſim, præſertim ubi de priſcâ medicina S. 1. p. 14. de Vict. rat. l. 2. S. 4. p. 22. docet: Salia in corpore perturbationem excitare, hominemque moleſtiâ afficere.

Cauſa efficiens ebullitionis talismodi furibundæ ſpiritus ſunt vitales ac partes ſanguinis ſpirituoſæ in motu ſuo naturali turbatæ impetum facientes, & disrupto unionis vinculo immaniter efferveſcentes, donec quid peregrini fermentum adeoq; immiſcibile erat, aut vincatur & ſubigatur, aut foris eliminetur.

Mediata cauſa hujus febrilis ebullitionis eſt ipſa naturalis ſanguinis fermentatio, ſinè quâ præternaturalis contingere nequit, cum hæc illius affectio ſit, & ſinè eâ ſubſiſtere nequeat.

Franciſcus de le Boë Sylvius Febrium omnium continuarum cauſam bilem aut lympham (non excluſo ſucco pancreatico & ſalivâ) aut utramque vitioſam & in dextro cordis ventriculo efferveſcentiam talem excitantem, undè continuò pulſus producatur frequentior, quem pro pathognomonico, & infallibili ſigno febrilium paroxyſmorum æſtimat.

Intermittentes febres non minus ac continuæ, durante paroxyſmo, intenſam ac furibundam accuſant ſanguinis efferve-

ferveſcentiam; in hoc tamen quædam adparet differentia, quòd habeant tempora ἀπυρεξίας, quòd invadant cum horrore, rigore aut frigore, terminentur verò cum ſudore, ceſſante ſcilicet quolibet paroxyſmo: quod acceſſiones ſtatis periodis, certisque intervallis revertantur. Sanguinis hæccè efferveſcentia dependet à ſucci nutritii ſeu chymi aſſimilatione præpeditâ vitio ipſius ſanguinis, dyſcraſiâ nimirum: dum enim ſuccus nutritius cum ſanguine non aſſimilatur, tunc protinus ebullitionem molitur, & febrilem efferveſcentiam concipit, quâ vel ſubigitur vel foràs protruditur quod heterogeneum, peregrinum atque moleſtum eſt: hoſte hoc expulſo, ſanguis liberatur, & adeſt quædam intermiſſio febrilis caloris: novo verò accedente ſucci nutritii ſupplemento, novus præſtò eſt paroxyſmus.

Idem *Sylvius* febrium omnium intermittentium ortum adſcribit ſucco pancreatico aliquâ ſui parte in uno pluribusq; pancreatis ductibus ſtagnanti, ac morâ ſuâ ibi acriori facto, atque acrimoniâ iſtâ acidâ per pituitam plus minusvè viſcidam, & notatæ obſtructionis cauſam viâ vi paratâ penetranti ac in tenui inteſtino infuſo, vitioſamque ibi cum bile atque pituitâ efferveſcentiam excitanti. Plura videantur apud ipſum Authorem.

Cauſam periodorum atque paroxyſmorum febrilium *Williſius* diverſæ ſanguinis conſtitutioni aſſignat, quâ nimirum à debitâ temperie in διάθεσιν modò acrem modò acidam aut auſteram pervertitur: quò diverſa enim hujus dyſcraſia ſuccus alibilis recens advectus plus aut minus à maturatione deſciſcit, eò in materiam citius aut tardius fermenteſcere aptam degenerat.

In omnibus verò Febribus tàm continuis quàm intermittentibus, malignis ac peſtilentialibus inter alia & opem exoptatiſſimam pollicetur Myrrha: febrifugum etenim præſtantiſſimum eſt, *Dioſcoride* teſte, qui fabæ magnitudine cum pipere & aquâ aſſumptam duabus antè invaſionem horis horrores

rores diſcutere aſſerit. Quid in Quartanâ efficiat, *Matthiolus* docet: pollet quippè virtute excrementitios ſuccos turgentes, fermenteſcentes ac efferveſcentes emendandi, contemperandi, diſcutiendi, atque per diaphoreſin eliminandi: hinc paſſim apud Authores Practicos ipſius fit mentio in debellandis febribus: inprimis verò laudem reportat eximiam Eſſentia cum Spiritu Salis Armoniaci parata & tàm in Tertianâ quàm Quartanâ propinata.

In Quartanâ profligandâ ego hoc modo eâdem uti ſoleo.

℞. Eſſent. Antihypochondr. noſtr. ℥ß. Myrrhæ balſam. ʒj. Miſc. Doſis guttæ xxx. cum Vino albo exhibitæ.

Heurnius lib. de Febribus cap. 25. ſequentibus Trochiſcis unicâ exhibitione multos à Quartanâ liberatos ſcribit:

℞. Sem. Rutæ, Petroſel. Myrrhæ, Theriacæ rec. aa. ʒj. Opii ℈ß. M. fiant Trochiſci parvi, quorum unus exhibendus cum aquâ ante paroxyſmum.

Riverius Meth. Cur. Febr. cap. 3. pag. 69. tale Emplaſtrum regioni ſtomachi admoveri ſuadet in Tertianâ intermittente.

℞. Nuc. Moſchar. Caryophyll. Cinam. aa. ʒiij. Myrrhæ, Zingib. aa. ʒij. Miſc. fiat Pulvis excipiendus pice liquidâ pro confectione Emplaſtri.

In Quartanâ contumaci & chronicâ uſus medicamentorum continuandus ad concoquendam & expurgandam morbificam cauſam. Unica enim ferè hæc cauſa eſt, ſcribit *Riverius* de Quartanâ pag. 79. cur multi quartanarii incurati maneant: Siquidem poſt paucorum remediorum uſum tædio affecti reliqua prorſus abjiciunt & dedignantur. Præprimis verò Purgantia per vices exhibenda: hinc laudat prædictus Author loco allegato ſequentes Pilulas uſuales Myrrhâ vigoratas, quarum ʒß. vel ℈ij. bis in hebdomadâ à quartanario deglutiendi.

℞. Aloës opt. Succo Abſinthii diligenter nutritæ ℥ß. Gummi Ammoniaci in Aceto ſoluti & iterum inſpiſſati ʒij, Myrrhæ el. ʒiß. Turbith Gummoſ. Agarici recenter Trochiſc. aa. ʒij. Diagrid. ʒj. Salis Abſinth. Tamariſc. aa. ʒij. Croci ℈ß. Cum Oxymel. ſimpl. fiat MP.

Si febricitans calidiori temperamento ſit præditus, tales uſurpandas offert:

℞. Polypod. Quern. ℥ß. Rad. Aſari, Sem. Geniſt. aa. ʒj. Paſſul. Corinth. ʒiij. Cryſtal. Tartari ʒiß. Flor. Bugloſſ. Borag. aa. Pß.

Coq. in Aq. Font. q. ſ. de Colaturâ optimè clarificatâ cape ℔ß.

Succi Pomor. redolent. optimè depurati ℥iv.

In quibus infund. Sennæ mundat. ℥j. Turbith, Agarici aa. ʒiij. Macis, Caryophyll. Cinam. Epithymi aa. ʒj.

Digerantur per triduum in Mariæ Balneo, poſteà colentur & exprimantur: adde,

Extr. Aloës cum Aq. Endiviæ & Acetoſæ parat. ℥j. Myrrhæ in Vino ad ignem diſſolut. & colat. ʒij. Salis Tartari ʒj.

Evaporentur omnia & inſpiſſentur ad lentum ignem, addendo ſub finem

Spec. Diarrhod. Abbat. Lætificant. Galeni aa. ℈j. Salis Abſinth. Tamariſc. aa. ʒß. Extr. Croci ℈ß. f. MP.

Pag. 82. haſcè præſcribit:

℞. Rad. Gentian. ʒij. Ariſtoloch. rot. ʒiß. Artemiſ. ʒj. Bryon. ſicc. ʒiij. Myrrhæ, Croci aa. ʒj. Rad. Aſari ʒij. Aloës ℥j.

Cum Oxymel. ſquillit. fiat Maſſa Pilularum, de quâ capiat æger ſingulis diebus drachmam unam.

Feliciſſimus *Platerus* ſequentes commendat:

℞. Aloës ʒij. Myrrhæ ʒß. Epithymi ʒij. Rad. Gentian. Aſari aa. ʒß. Gum. Ammon. Aceto ſoluti ℈j. Sem. Petroſel.

troſel. ℥ß. Rhabarb. el. ʒiß. Spicæ ℈j. Cum Succo Abſinthii fiat MP. Doſis ℈ij. vel plus, ſi neceſſitas exigit.

D. *Sennertus* de Febrib. l. 2. cap. 20. p. m. 311. Meminit Pulveris ex Caſtor. & Myrrh. aa. ʒß. cum Vini alb. Aquâ Borraginis diluti q. ſ. à nonnullis utiliter exhiberi, ſi tribus vel quinque vicibus aſſumptus fuerit, eoq; multas quartanas curatas ſcribit:

Vel. ℞. Myrrhæ, Caſtor. Opopan. Gentian. Abſinth. aa. ℈j. Cum Mithridatio & Succo Gentianæ fiant Pilulæ num. xxvij. de quibus per horas duas antè paroxyſmum æger ſeptem deglutiat.

ARTICULUS IV.

De

FEBRIBUS MALIGNIS ET CONTAGIOSIS.

Τὸ θεῖον Hippocraticum & mos in morbis ſi ullibi in affectibus præternaturalibus attendendum, certè in febribus malignis, acutis atque contagioſis attendi meretur: ſcilicet, quemadmodum vel bonis ac decentibus, vel malis atque indecoris moribus prædici viſuntur, eâdem ratione & bonos & malos mores medentes in morbis obſervarunt: hinc nota eſt diſtinctio *divini Senis*, multis in locis in morbos εὐήθεις & κακοήθεις, boni & mali moris: boni ſcilicet moris facilem curam & bonum tandem reſpiciunt morbi eventum: mali verò moris non ſolum difficilem curationem, ſed & eventum dubium, ac utplurimum funeſtum præſagiunt. Juxta *Pergamenum* morbi maligni ſunt, qui periculum minantes ſpem ſalutis ac convaleſcentiæ non præſcindunt: quæ tamen deſcriptio non planè videtur congrua, cum & acuti morbi periculo ſint pleni, nec ſalutis ſpem adimant, omnes

tamen maligni non ſunt. Specialiter omnes morbi dicendi maligni, quæ cauſam agnoſcunt morbificam venenatam quæ more venenorum agat, & non tàm caloris exceſſu, quàm peculiari modo vitæ inſidias ſtruat. Ejusmodi venenata malignitas in multis morbis deprehenditur, maximè in febribus malignis, qualis eſt lues Ungarica ſivè Caſtrenſis: item Febris Petechialis, Miliaris puerperarum ſivè Purpura.

De calore harum febrium in genere notandum, levem illum in principio deprehendi, ità ut ſæpius & ægrotantem & medentem decipiat, ut vix febrire putetur decumbens: ſed latet anguis in herbâ, cum progreſſu temporis ſymptomata invaleſcant, laſſitudo vires ſumat, interiora quaſi urantur, quamvis extrinſecus vix ſentiatur æſtus, & alia ſeſe offerant ſymptomata, quæ periculum grave portendunt, & Medico metum haut exiguum incutiunt: talia eſſe ſolent affectus ventriculi, nauſea nempè, vomitus, anorexia, cardialgia, ſingultus, faucium inflammatio & aphthæ, intenſi capitis dolores, vigiliæ pertinaciſſimæ, & deliria continuata: interdum etiam animi deliquia, ipſaque ſyncope accedunt, cordis graviter afflicti nuncia: cutis quoque non manet illæſa, ſed maculis, petechiis variisque defœdatur exanthematibus.

Ex phænomenis his manifeſtum evadit, qualis ſit malignarum febrium natura & eſſentia ſivè ratio formalis: ſcilicet non oriuntur illæ ſimpliciter ab efferveſcentiâ vulgari, nimio ſanguinis atque humorum motu, aut vulgari earundem putredine atque corruptione, ſed altius aliquod principium quærunt, cui natales ſuos debeant, & tale erit ſingularis aliqua excellens, inuſitata atq; venenata corruptio, ſivè hæc dependeat ab aliquo exterius communicato, ſivè ex aëre ſivè per contagium: nec quicquam obſtat, quò minus etiam in corporibus tale quid generari poſſit: Seminarium hoc ſivè fermentũ ac contagium malignũ venenatumq; à priori non cognoſcitur ob intellectus noſtri infirmitatẽ, ſed à poſteriori & effectu & ad-

huc

huc ruditer ſatis atque confuſè innoteſcit. Vid. *Williſius* & *Sylvius*.

In Curatione ejuſmodi Febrium omnis impendenda opera, ut adhibeantur, quæ ſudorem ciendo malignum μίασμα fermentumque venenatum expellendi, ſanguini craſin ſuam naturalem reſtituendi, ſpiritusque vitales excitandi atque roborandi facultatem poſſident: certiſſimum namque eſt; per διαφόρησιν omnium commodiſſimè medelam afferri, ipsâ naturâ præeunte, quæ non ſolum in principio ac progreſſu morbi ſudores movet, ſed & ad ambitum corporis ac ſuperficiem maculas & exanthemata propellit, undè neceſſariò in opere atque conatu ſuo adjuvanda. Huic ſcopo egregiè quoque cum aliis favet Myrrha, quæ & præſervationis & curationis gratiâ adhibetur. Hinc in Purpurâ, affectu puerperis familiari, humorum putredinem optimè Myrrhata medicamenta aliis combinata compeſcunt, uti eſt Eſſentia Myrrhæ, Elixir Pr. Paracelſi ſimplex vel crocatum magis.

Thomas Jordanus ſingulare quoddam in morbo ungarico commendat medicamentum, Electuarium de Zedoariâ appellatum, quod graſſante hac lue in Ungariâ multis in uſu fuit Myrrhæ admiſtione illuſtre.

℞. Theriacæ Alexandr. Mithridat. ãã. ℥iij. Zedoar. el. ℥j. Zingib. albi ℥ſß. Rad. Tormentil. Serpentar. Pimpinel. ãã. ʒiij. Myrrhæ, Croci, Oſſis de Corde Cervi, Diptamn. ãã. ℈ijſß. Miſc.

Monet verò rectè, in ejusmodi pharmacis, quæ Theriacam & Mithridatium recipiunt Dn. D. *Sennertus*, quòd cautione opus ſit, cum caliditate ſuâ febrim augere ſoleant: de Febribus l. 4. cap. 14. p. m. 555.

Sequentis Pulveris uſus in malignis & contagioſis febribus à nonnullis laudatur, qui dicitur eſſe ſecretum Regis Hiſpaniæ, *Platero* aſſerente: ℞. Myrrhæ ſelectæ, Maſtich. Boli Armen. Terr. Sigill. Ligni Aloës, Caryophyll. Macis, Croci ãã. part. æqual. Miſc. fiat Pulvis ſingulis matutinis capiendus præſervationis gratiâ.

Nec parùm præſtat Pulvis Alexipharmacus ex tribus dictus:

℞. Flor. Sulphur. ℥ß. Cryſtall. Nitri, Myrrhæ rubræ ãã. ℥j. Miſc. Doſis ℈iß. vel ʒj. habitâ ratione ætatis.

Internis externa quoque adjungere fas eſt: ubi pro ſpiritibus conſervandis & malignitate expugnandâ ſequentem candelam ſuggerit *Sennertus*, cujus accenſæ fumus ore, naribus, & ſub axillis regione, quin univerſo corpore ſit excipiendus:

℞. Thur. alb. ʒvj. Nigr. ℥j. Succini albi, flavi, Myrrhæ ãã. ℥ß. Camphor. ʒij. C.C. ʒvj. Angel. Pimpinel. ãã. ʒij. Ceræ ℔j. Fila ex cannabe num. iij. ex ſerico, auro & argento ãã. num. ij. fiat ſ. a. Candela.

ARTICULUS V.

De

VARIOLIS, MORBILLIS, RUBEOLIS.

FAcies horum Exanthematum notiſſima eſt, nec minus illorum periculum multorum clade ſatis clarum exiſtit. Referuntur autem jure meritô ad febres malignas, cùm frequenter contagioſa ſint & epidemicè graſſentur, plurimosque è medio tollant. Febres hæ non ſemper ejusdem ſunt indolis, ſed quemadmodum à turgeſcentiâ materiæ modò magis, modò minus reſolutionem ſanguinis intendente, dependent, ita & ſeſe habent: undè etiam non ſemper ejusmodi exanthemata malignitatem ſecum portant, ſed benigniore facie nonnunquam apparent.

Circa cauſam proximam lites inter Authores graves exortæ ſunt: multi ex veteribus quin & recentioribus, ſanguinem menſtruum accuſant, quô infans in utero materno nutritur;

tritur; non quod totus ſit vitioſus & impurus, ſed utut puriſſimus, quasdam tamen impuritates contineat, quæ partibus fœtus labem ſuam communicent, & illa labes partibus impreſſa maſſam poſteà ſanguinis inficiat, eique à causâ procatarcticâ excitata, ebullitionem conciliet, cujus beneficiô fiat fermentatio & depuratio tum ſanguinis, tum ipſarum partium.

Juxta alios ſtationem cauſæ tenet atque defendit lympha quovis modô corrupta ac vitiata, inprimis verò in liquamen acido ſalinum transmutata: quòd acidum non fixæ ſed volatilis ſit naturæ, cùm contagioſum ſit, aliosque inficiat effluviis ex corpore ægrotante exhalantibus.

Athanaſius Kircherus confugit ad vivam mortis imaginem, ſivè putredinem animatam, ſtatuens, ejusmodi puſtulas & ſordidas papulas nil aliud eſſe, quàm verminoſorum effluviorum conceptacula atque hoſpitia.

Subjectum inhæſionis ſivè receptionis horum exanthematum cuticula eſt; fomitis autem viſcera interna non quoad ſubſtantiam ſed actiones læſas conſiderata: Ventriculus ſcilicet quandò officio ſuo in chylificando non ſatisfacit; jecur bilem excrementitiam à ſanguine depurando non ritè ſeparet: maximè autem cor, dum laudabilem ſanguinem non conficit, & in excitandâ febri acutâ & malignâ puſtularum & macularum materiam ad cuticulæ peripheriam protrudente, per conſenſum afficitur.

Cùmque affectus hi ad morbos acutos pertineant, non omninò certas habent prædictiones ſalutis & mortis, juxta effatum Hippocraticum aph. 19. S. 2. ita ut quò vires ſunt validiores ac ſymptomata mitiora, melior quoque exitus veniat expectandus. Curatio itaque non differenda, in quâ Practici diſtinguunt inter tempus ebullitionis & excretionis, quæ diſtinctio probè obſervanda: priori itaque tempore eò ſcopus Medici dirigendus, ut fermentum acre acidum corrigatur

ac præcipitetur, id quod præſtant medicamenta vulgò præcipitantia & abſorbentia dicta, terreo-alcalina, vel alcalina propriè dicta, fixa & volatilia, quibus ſemper felici ſucceſſu Myrrha, tanquam lymphæ ſpecificum corrigens, admiſcetur. Nec ipſius uſus prætermittendus tempore poſteriore, excretionis ſcilicet, ubi exanthemata hæc ad corporis ambitum propellenda medicamentis expulſivis communiter dictis: inter ſelectiora etiam Myrrha refertur, inprimis ſi exhibeatur ipſius Eſſentia cum Spiritu Vini Tartariſato vel Tincturâ Tartari parata. Cùmque interdùm Variolæ ac Morbilli retrocedant magno cum ægrotantium diſpendio, manifeſtoque periculô, nihil tutius atque utilius Eſſentiâ Myrrhæ cum Spiritu Salis Ammoniaci vinoſo concinnatâ excogitari poteſt à medente: hæc namque alias in ſcopo expulſionis multa promittens valdè à menſtruo volatili ac penetranti in efficaciâ viribus ſuis exaltatur, adeò ut vix unquam Medicum optima hæc medicina deſerat aut fallat. Frequenter quoque contingit, ut Variolæ poſt curationem aliquod relinquant vitium, ubi non poſtremum locum occupant atroces artuum dolores atque lancinationes circa ſcapulæ humerique dearticulationem, quibus demulcendis ac profligandis varia à Practicis in uſum trahi ſolent: Eſſentia Myrrhæ tanquam medicina lymphæ acrimoniam optimè contemperans aliis hîc laudem præripit, utpotè à cujus prædominio dolores iſti lancinantes originem ducunt.

Oculi in Variolis admodùm periclitari ſolent, experientiâ teſte, ergò præmuniendi ſunt nonnihil adſtringentibus, diſcutientibus anodyniſque: hîc ſimiliter Myrrha commendatur, quam dolores pruriginoſos oculis infeſtiſſimos discutiendo magnoperè tollere *Mercurialis* tradit.

Sennertus lib. de Febribus 4, cap. 12. p. 531. Pulverem expulſivum Myrrhâ ingrediente nobilitatum proponit, qui ita habet:

℞. Boli

℞. Boli Armenæ or. ℥ij. Sem. Caulium, Chinæ ſel. Rad. Tormentil. el. ãã. ℥ß. C. C. uſti præp. ℥ij. Myrrhæ el. Dictamni albi ãã. ʒiij. Sem. Napi ℥iß. Fol. Auri n. xx.
F. Pulvis ſubtiliſs.

Nec ſequens inefficax adhibebitur:

℞. C. C. ſine igne ℈ij. Unicornu foſſil. ℈j. Salis Card. bened. gr. xv. Myrrhæ el. gr. xij. Divide in tres partes æquales.

S. Auſtreibend Pulver.

Ad ſiccandas Variolas & ad delenda rubra veſtigia Arabes uſi ſunt Oleo de Myrrhâ: Pulverem etiam hunc ſarcoticum commendârunt poſt apertionem naturalem vel artificialem adhibendum, notante *Ranchino* de morbis puerorum.

℞. Farinæ hordei, fabar. aa. ℥ij. Farinæ volatilis ℥j. Myrrhæ, Thuris, Terræ ſigill. aa. ʒij.
Miſc. fiat Pulvis, quô adſpergatur facies.

Sequens remedium contra Variolas faciei, ne tàm fortiter vel confluant vel faciem deturpent, Dn. *D. Andreas Cnöffelius* Ephemerid. German. Anno 4. obſ. 60. p. 50. præſcribit: *In initio*, inquit, *prorumpentium Variolarum ſtatim debet facies illiniri Spiritu Vini Myrrhiſato ad duos dies repetitis vicibus: prælerlapſis diebus Saccharum Saturni Aquâ Roſarum mixtum linteaminibus intinctis faciei ſæpiùs iterando applicetur: quodſi patientes linteamina renuant, poteſt tota facies levi pennâ hâc mixturâ ſaturatâ illiniri. Sæpiùs*, inquit porrò, *cum maximo emolumento applicatum eſt, & obſervavi, quòd etſi Variolæ copioſæ fuerint, tamen relictas poſt has cicatriculas vix apparuiſſe, & non incongruam faciei formam effigurâſſe.*

ARTICULUS VI.

De

PESTILENTIA.

MEritò affectus hic graviſſimus & utplurimum exitium mortalibus adferens, Princeps morborum ſalutatur, ilias namque malorum eſt & compendium ferale atrociſſimorum omnium: magnus eſt morbus non ſolùm ratione partis affectæ omnium nobiliſſimæ, nempè cordis, ſed & ratione diſpoſitionis in gradu excellenti: ex peracutorum imò acutiſſimorum claſſe oriundus eſt, cùm ſtadium ſuum celeriter decurrat, curſumque abſolvat: contagioſus præterea eſt & mali moris, ac in quo τὸ θεῖον Hippocraticum manifeſtè advertitur, venenatisque effluviis mediantibus longè latèque ſeſe diffundit: cujus natura atque eſſentia tàm abdita atque obtruſa eſt, ut plerique ipſius originem ſoli DEO, Ejusque vindictæ ac iræ, vel occultis qualitatibus adſcripſerint: nec negandum, flagellum Numinis Divini peſtiferam luem exiſtere, mortalibusque immitti tanquam delictorum premium: nihilominùs tamen cauſas etiam agnoſcit naturales, & nonnunquam etiam, Divinâ accedente benedictione, à Medico ſuperatur.

Appellationes malum hoc ſortitum eſt plurimas: *Quemadmodum enim crudeles Tyranni,* inquit *Isbrandus Diemerbroeck* Tr. de Peſte lib. 1. c. 1. p. 1. *magniq; Principes plurimis heroicis titulis donari ſolent, ut ex iis eorum excellens poteſtas clariſſimè queat innoteſcere: ſic etiam magno huic morbo varia nomina attributa fuerunt, quibus crudeliſſimi Tyranni pernicioſiſſima vis & natura manifeſtiſſimè indigitatur.*

Cognitionem cauſarum Medico eſſe neceſſariam per ſe liquet; adeò ut verè cecinerit Poëta:

Felix,

Felix, qui rerum potuit cognoſcere cauſas,
Ille metus omnes, & inexorabile fatum
Subjiciet pedibus, ſtrepitumq́; Acherontis avari.

Aſt peſtilentiæ causâ admodùm eſt abſtruſa, ſatisque cognoſci nequit: hinc *Sennertus* ſcribit: *Qualis ſit ſpecifica veneni peſtilentis natura & cauſa, nemo unquam explicare potuit, & profectò talia ſunt, quæ latent animos temperatos, illudunt curioſis:* Si quid tamen ſtatuendum, dicimus cauſam peſtis proximam eſſe materiam quandam venenatam, cordique peculiariter adverſam ac contagioſam. Neoterici producunt cauſæ locô fermentum peſtilens atque malignum in venenato quoque miaſmate hærens, quod juxta *Athanaſium Kircherum* animatum & vermiculoſum eſt.

Hermetici vim & naturam veneni peſtilentis conjecturaliter indagantes, modò arſenicale, modò auripigmentale, modò antimoniale, aconitale & napellinum nominant: ſed videntur ignotum per æquè ignotum explicare.

Plateri quoque opinio fidem vix meretur, qui ſtatuit, venenum peſtiferum originem ſuam in mundi origine habuiſſe, & quemadmodum reliqua venena in corporibus certis ab origine mundi innata hærent, ſic etiam peſtilens venenum, idq; de corpore in corpus per contagium diſpergi.

Paracelſiſtæ quinque peſtis cauſas, & ab illis quinque ejusdem differentias ſtatuunt, peſtem gigni putantes 1. ab ente Deali, cum ſolo DEI nutu inducitur ad coërcenda hominum flagitia: 2. ab ente aſtrali, cùm à maleficis ſiderum aſpectibus, configurationibus, conjunctionibus & oppoſitionibus, illa labes in aêre gignitur: 3. ab ente magico, cum veneficorum & incantatorum operâ provocatur: 4. ab ente veneni, cùm per inſpirationem halituum venenatorum aër inficitur: 5. ab ente naturæ, cum oritur ex internâ malignâ humorum putredine: Cauſarum harum examen vide ſis apud *Diemerbroeck* Tr. de peſte l. 1. c. 8. in Annotat. p. 24. & ſeq.

Porrò ſi in ullo morbo, ſanè in hoc veritatem ſuam dilucidè ſatis oſtendit aphoriſmus: *Coi*, ſcilicet, *acutorum morborum incertæ admodùm ac fallaces ſunt prædictiones*: nec raro contingit, ut etiam Medici exercitatiſſimi prognoſticando decipiantur ac deludantur. *Nullus enim morbus*, inquit *Sennertus*, lib. 4. de Febribus cap. 4. p. m. 420. *homines magis ex inſidiis aggreditur, & dum maximè blanditur, maximè nocet: & ſæpè, cùm omnia rectè ſe habere videntur, mors inſperatò occupat; contrà qui ſæpè morti addicti videbantur, præter ſpem evadunt*: & *Liddelius* lib. 3. de Febribus cap. 7. incertitudinem hanc perpendens ſcribit: *Nullus morbus ex ſe magis perniciosſus eſt, aut in quo ſigna omnia magis infida ſunt, & motus magis incerti inconſtantesq;: ſæpè enim ſignis bonis apparentibus in urinâ, pulſu, aliisq;, præter expectationem ægri ſubitò moriuntur.*

Non tamen ſuſpendenda aut negligenda ſed ob periculum ſummum eò citius maturanda erit curatio: nec ſolùm Medicus occupatus eſſe debet circa ipſam curationem, ſed ut & ſanos adhuc à peſte præſervet atque cuſtodiat. Duplicia itaque diligenti Medico erunt conquirenda præſidia, prophylactica nempè & therapeutica. Præſervatio conſiſtit in remotione cauſæ agentis, & in præmunitione corporum adverſus illam cauſam. Curatio ipſam peſtis ablationem reſpicit per alexipharmaca ac congrua diaphoretica tentandam: ubi deplorandum, quòd cum veneni peſtilentis natura non ſatis nobis ſit cognita atque perſpecta, in inveniendo appropriato alexipharmaco etiam infelices hactenus fuerint medentes; undè *Geſnerus* lib. 1. Epiſt. Med. 64. ſcribit: *Fortè non placet DEO, ut contra flagellum peccatis noſtris debitum, ullum certum præſidium habeamus*: & jam laudatus *Diemerbroeck* lib. 3. cap. 1. p. 181. benè ac chriſtianè illos loqui exiſtimat, qui dicunt, verum peſtis alexipharmacum penes illum adhuc latere, qui flagelli hujus immiſſionem & averſionem ſibi ſoli reſervare voluit.

Quic-

Quicquid tamen ſit, nihilominus eò adnitendum, ut à præſtantiſſimis longoque uſu exercitatiſſimis ſanitatis præſidibus excogitata & approbata remedia, invocato prius divino auxilio, methodicè adhibeantur: cum frequenti experientiâ conſtet, non omnes peſte infectos debitum naturæ perſolvere, ſed & multos non ſolum bonitate naturæ, verum etiam ope legitimè adhibitorum alexiteriorum ſanitati fuiſſe redditos.

Inter innumera verò remedia Peſtilentiæ adverſantia jure merito & Myrrha recenſenda propter vim ſuam alexipharmacam, quâ putredini reſiſtit, maſſamque ſanguineam ac principaliora viſcera munit, ita ut nulla fermè formularum ſpecies reperiatur, quam non ingrediatur Myrrha, opeque ſuâ ſalutiferâ illuſtret, hocque tam internè quàm externè fructuosè præſtet.

Sennertus de Febribus lib. 4. c. 5. p. 426. ſequentes præſcribit Rotulas prophylacticas pro inſtituendâ leni corporis expiatione:

℞. Extr. Rhabarb. ℨj. Rhabarb. Aq. Cinam. adſperſ. Conſ. Roſar. ãã. ℨiij. Sacch. albi in Aq. Roſar. ſol. ℥iv, fiant Rotulæ vel Morſuli pondere trium drachmarum.

Nec minoris efficaciæ erunt quas proponit pag. 424. Pilulas:

℞. Aloës roſat. ℨiij. Rhabarb. Aq. Cinam. adſperſ. ℨiß. Agarici, Trochiſcati ℨj. Myrrhæ ℈ij. Maſtich. ℈j. Cum Sir. Acetoſ. Citri q. ſ. f. Pilulæ: Doſis ℨj.

Platerus obſ. lib. 2. p. 399. talibus utitur Pilulis per vices exhibendis ad præſervationem:

℞. Aloës, Rhabarb. ãã. ℨij, Agarici, Myrrhæ ãã. ℨj, Rad. Gentian. Zedoar. ãã. ℈j. Croci ℈ß. Pulveriſentur & cum Sir. Roſar. ſol. cum Senâ fiat Maſſa Pilularum.

Apud *Cratonem* ſequentes habentur ad evacuationem putridorum & excrementitiorum humorum utiles, ſi ad ℨj. ſumantur ſemel in ſeptimanâ:

℞. Aloës ℥vj. Myrrhæ el. ℥iij. Croci ℥j. Rhabarb. el. ℥ij. Agar. Trochiſc. ℥j. Caryophyll. Sem. Citri āā. ℈j. Tormentil. Santal. rubr. āā. ℥iß. Boli Armenæ or. ℥iij. Camphor. ℈ß. Pulveriſentur atque excipiantur Sirupo Acetoſ. Citri, fiatque MP.

Cornelius Gemma, annotante *Diemerbr*. lib. 3. c. 5. p. 211. hunc pulverem pro ſummo ſecreto à Rege Hiſpaniæ æſtimari tradit:

℞. Myrrhæ el. Maſtich. Boli Armen. Terræ Sigillat. Ligni Aloês, Caryophyllor. Macis, Croci āā. partes æquales. Miſc. f. Pulvis.

Paracelſus lib. de Peſte ſequentem infuſionem commendat ad præſervationem.

℞. Vini ſublimati rectificati Menſ. j. Theriacæ opt. ℥vj. Myrrhæ ℥ij. Rad. Tuſſilag. ℥iij. Spermat. Ceti, Terr. Sigillatæ āā. ℥ß. Rad. Aſclepiad. ℥j. Diptamni albi, Pimpinel. Valerian. āā. ℥ij. Camphor. ℥j.

Miſta omnia in purum vitrum conjiciantur, ac in ipſo benè obturato ad ſolem ſtent per octiduum.

Infuſum hoc jubet exhibere quantitate dimidii vel integri cochlearis pro ratione utentis, & ſudorem expectare.

Præter interna etiam externa præſidia ad præſervandum à Peſte adhibere convenit: inprimis verò ad purganda ædificia & aêrem corrigendum ac venenatas particulas in illo oberrantes abſorbendas ſuffumigia ſunt conducibilia, quorum apud Practicos crebra fit mentio, & compoſitio reperitur numeroſa: ex multis pauca ſaltem eligere libido eſt, & ea quidem, quæ Myrrhâ gaudent ſociâ.

In uſu tamen ſuffituum obſervandum, uſum nimium reprehendi, ac illorum loco ignem apertum atque lucidum lignis odoriferis, quale eſt Juniperinum, continuè inſtructum eligendum eſſe, maximè penes illos, qui capitis gravitate facili negotio tentantur, aut aſthmati, tuſſi, aliisque affectibus ſuffitum reſpuentibus, moleſtantur: quandò tamen

tutò

tutò ſuffimenta adhibere licet, ſequente Pulvere poſſet negotium peragi.

℞. Ligni Junip. ℥j. Bacc. Junip. Lauri ā̄ā. ʒij. Succini, Thuris, Myrrhæ, Styrac. Calam. Benz. aa. ʒj. Miſc. fiat Pulvis groſſus, cui pro lubitu addi queunt Flores Sulphuris Myrrhati, ut acres halitus malignitatis invectores acido horum domentur ac figantur: hinc *Hippocrates* ipſum Sulphur vivum accenſum peſti adverſari ſcribit. Et *Crollius* in Baſilicâ Chimicâ Flores Sulphuris ſequentibus commendat: *Flores Sulphuris* (etiam Myrrhati) *ſummum ſunt curativum & præſervativum in Peſte: reſiſtunt enim impreſſioni & præſervant à putredine: cum Extracto Enulæ campanæ ad miraculum operantur tempore infectionis.*

Franciſcus Joël de Peſte talem deſcribit ſuffitum:

℞. Ligni Aloês, Cypreſſ. ā̄ā. ℥ß. Myrrhæ, Caryophyll. Styrac. Calam. Benz. aa. ʒij. Craſſè contuſa miſceantur pro excitando odorato ſuffitu.

Sequentem Pulverem Paracelſus habet:

℞. Sulphur. ℔j. Myrrhæ ℥iv. Thuris ℥viij. Opopan. ʒj Aſæ Fœtid. ℥j. Bacc. Lauri ℔ij. Succini Flavi ℔ß. Miſc.

Nec inutilis Trochiſcorum ad ſuffumigandum adhibitio.

℞. Sulphur. Flavi Crudi ℥j. Aſæ dulcis, Myrrhæ aa. ℥ß. Caryophyll. ʒj.

Tenuiſſimè pulveriſata & per ſetaceum trajecta Extracto Baccar. Junip. ad formandum trochiſcos excipiantur.

Nares etiam tempore peſtis illinere juvat Balſamis, Linimentis, Acetis aliisque convenientibus Myrrhâ vigoratis.

Sennertus tali utitur Linimento, quo nares inungendæ.

℞. Theriacæ opt. Mithridat. el. aa. ʒj. Benz. Styrac. Calam. Ol. deſtillati Rutæ aa. ℈j. Angelicæ, Camphor. in Aq. Bezoard. diſſol. aa. ℈ß. Olei Amygdal. dulc. parum. Miſc. pro Linimento.

De

De odoratis ac ſuaveolentibus notandum, quòd non ſemper conveniant in peſte, eò quòd facilè alliciant venenum, niſi aliis ſint correcta. Vid. *Diemerbr.* lib. 2. cap. 5. p. 136.

Acida verò naribus oblata optimè proſunt: hinc Aceta Bezoartica, quæ etiam Myrrham recipere ſolent, in uſum trahenda. Multi laudem mereri aſſerunt illud *Matthioli*, quòd

℞. Granor. Junip. ℥j. Rutæ, Scordii aa. ℥ß. Santal. Citr. Rad. Angelic. Valerian. Ariſtoloch. Zedoar. aa. ʒiß. Myrrhæ ʒj.

Pulveriſentur groſſo modo & infund. in Aceti Vini ℔iiiß.

Ad externa prophylactica Antipeſtifera à non paucis & Amuleta quoque referuntur foris appenſa, quæ occultâ atq; ſpecificâ quâdam virtute peſtilenti contagio reſiſtere putantur: ſuntque vel venenata vel non venenata: illa planè ſunt proſcribenda, uti bufones, araneæ &c. hæc partim ſunt ſuperſtitioſa ac diabolica, partim naturalia. Vid. *Diemerbr.* lib. 2. cap. 11.

CAPUT IX.

Uſum Myrrhæ in affectibus ventriculi ac inteſtinorum commendat.

ARTICULUS I.

De *NAUSEA ET VOMITU.*

Ventriculus publicus ille alimenti corporis nutritioni deſtinati coquus quemadmodum multum ad individui conſervationem atque ſuſtentationem confert, quatenus nimirum cibum in ore maſticatum in chylum, ſuccum illum albicantem transmutat, ita ſi hoc munere

nere non fungatur ritè ac prout fas eſt, ſed deficiat in chylificationis opere, ut loco boni chyli, impuritates ac cruditates generentur, næ! non parum ad œconomiæ corporis deſtructionem confert, cum vitium digeſtionis primæ in ſecundâ & ultimâ non corrigatur; undè fertilis variorum morborum meſſis expectanda, ut hâc ratione ventriculus potiſſimarum ægritudinum fons & ſcaturigo meritò ab *Hippocrate* lib. 4. de morb. indigitetur: inter illas primùm ſe offert Nauſea & Vomitûs, affectus ſatis familiares & frequentes: in illâ inane illud vomendi deſiderium moleſtiam creat, ubi quidem adeſt ad vomendum conatus, parum tamen vel nihil ejicitur: in vomitu verò violenta adeſt excretio per os illorum, quæ in ventriculi utriculo continentur, & eò usque eundem gravant, donec eliminata fuerint.

Cauſæ utriusque affectus differunt tantum quoad gradus, ſivè magis & minus, pertinentque huc omnia illa, quæ facultatem ventriculi expultricem laceſſere ac ſtimulare valent, qualia ſunt copioſius ingeſtus cibus ac potus, humores varii in ventriculo vel geniti vel aliundè ad illum confluentes, ubi nec ſanguis excludendus, qui interdum ex vaſis ruptis aut ex retentis menſibus ad locum hunc transfertur, quæ hæmoptyſis, ſi citrà febrim contingat, toleranda quidem, aſt cum febre conjuncta damnanda venit, docente *Dictatore* noſtro S. 7. aph. 37. Vomitus etiam chyloſus pravus eſt, nam ſubtrahitur corpori debitum nutrimentum, & nutritioni fruſtrandæ via paratur.

Curatio abſolvitur potiſſimum per corroborantia & tonum ventriculi laxatum corrigentia modicèque adſtringentia, ubi & Myrrha ſalutarem ſeſe exhibet: hinc ad vomitum, imò & ventris nimium fluxum ab hypercatharſi inductum *Savanorola* Tr. 6. Pract. maj. cap. 16. pag. 102. tales commendat Pilulas.

℞. Bdellii, Sandarach. Arab. Thuris, Opii, Myrrhæ, Croci aa. q. v.

Fiant Pilulæ ſicut ciceres, quarum 2. vel 4. deglutiendæ.

Emplaſtris etiam atque ſacculis confortantibus moderatèque adſtringentibus egregiè Medicus malo huic ſuccurret: ſequens Emplaſtrum regioni ventriculi vel ſpinæ dorſi è regione ſtomachi imponatur:

℞. Styrac. Calamit. Ladani aa. ℥ij. Maſtich. Myrrhæ el. aa. ℥j. Nuc. Moſchat. Corallor. rubr. ppt. aa. ℈iß. Cum Cera fiat Emplaſtr.

Sacculus talis eſto:

℞. Herb. Menthæ criſpæ, Origani, Abſinth. aa. Miß. Fl. Chamæmel. Rom. Mß. Roſ. rubr. Pij. Calami Aromatici, Nucis Moſchatæ, Cort. Citri aa. ℥iij. Ligni Aloës ℥iß. Maſtich. Myrrhæ rubr. aa. ℥j.

Conquasſata atque conciſa includantur duobus ſacculis ex ſindone confectis ac interpaſtandis, geſtenturque continuò ventriculo malè ſe habente.

ARTICULUS II.

De

SINGULTU.

IN hoc affectu ſpasmodici quid occurrit, ita ut ſingultus nil aliud ſit, quàm motus quidam ventriculi convulſivus, quo id quod moleſtum ac peregrinum eſt, excutere atque elidere ſatagit.

Quidam non ad ventriculi, ſed diaphragmatis affectus ſingultum referunt, propterea quòd voluntarius eſſe, & quovis tempore pro lubitu excitari queat; ut plurimum tamen produci ventriculo prius affecto ab acribus halitibus vel flatibus vel humoribus undecunq; accedentibus, & quâcunq; demum viâ ad membraneum diaphragmatis centrum penetrantibus. Hinc Clariſsimus *Sylvius* Prax. Med. l. 1. c. 23. p. 216. veram ſingultus cauſam traditurus ita ſcribit: *Vera ſingultus cauſa*

cauſa eſt quicquid ad violentam, non tamen durantem, ſed mox interruptam ceſſantemq́, iterumq́ ſæpenumero repetentem ſui contractionem diaphragma cogere aptum eſt, ſivè illud in ventriculo reperiatur, ſivè idem ex tenui inteſtino à vitioſâ humorum confluentium effervescentiâ excitatum humoris, halitus flatusvè formâ eo aſſurgat, & ſuperius ventriculi orificium ità rodendo præſertim afficiat, ut ipſum ambiens diaphragma mordicet vel ad ipſum per vaſa ſua deferatur, nè in ejus ſubſtantiâ hærens partes ipſius ſenſiles rodat, vel quovis alio modo ad moleſtam illam convulſivamq́ ſui contractionem ſolitariam & ſubindè continuò repetentem ipſum adigat.

Singultus aliàs grave malum audit, ac in nonnullis affectibus accedens prava & non raro funeſta ſuggerit prognoſtica; quorum in aureis *Hippocratis* magni aphoriſmis mentio paſſim occurrit: verbi causâ: *Si ſenibus ſuprà modum purgatis ſingultus obveniat, non bonum eſt.* S.7. aph. 41. *Ab Hepatis inflammatione ſingultus pravum*: S.7. aph. 11. *In vomitibus ſinceris ſingultire malum*: in Coacis. *Aphoniæ ſeu vocis interceptiones cum ſingultu peſſimæ.* 1. Prorrhit. cap. 23.

Quarè non parvifacienda ipſius curatio, ſed acceleranda potius, nè malum fiat diuturnum, ægerque nimium adfligatur. Hìc medicamenta Myrrham recipientia admodum proficua ſunt, nec ſpem medentis eludunt: ſint autem talia, quæ ſenſum ventriculi nonnihil hebetent & obtundant.

In contumaci ſingultu ab humoribus pituitoſis tunicis ventriculi impactis inducto Pilulas ſequentes tanquam efficaciſſimas proponit *Riverius* Pr. Med. l. 4. c. 6. p. 108.

℞. Caſtor. Myrrhæ āā. ℨiij. Salis Gemmæ ℥ß. Diagrid. Maſtich. āā. ℨj. Agar. rec. Trochiſc. ℨiij. Aloës el. ad pondus omnium.

Excipiantur ſucco Menthæ & f. MP. de cujus ℨj. formentur Pilulæ vj. deauratæ: Doſis duæ vel tres manè duabus horis ante cibum, bis in hebdomadâ.

Idem ventriculo tale Cataplaſma applicat:

℞. Rad. Ariſtoloch. long. Ireos Florent. Baccar. Lauri, Fol. Rutæ & Menthæ ſiccor. āā. ℥iij. Caſtor. Myrrhæ āā. ℥ij. Caryophyllor. Hypociſtid. āā. ℥j.

Cùm melle anthoſato fiat Cataplaſma.

ARTICULUS III.
De
TORMINIBUS VENTRIS ET COLICA.

COlica atrociſſimè nonnunquam in humanum corpus ſæviens ac tyrannidem ſuam exercens nomen accepit ἀπὸ τȣ̃ κολάζειν à torquendo, quòd in eo tormina & cruciatus contingant, hominemque miſellum torqueant adeò interdum, ut præ impatientiâ dolorumque exacerbatione, horumq́ue levandorum causâ manus nonnulli ſibi injecerint, vitamque ademerint. Alii affectum hunc derivant ab inteſtino Colo, tanquam à loco affecto: perindè eſt, modò curatio cita inſtituatur.

Medici aliàs triplicis Colicæ mentionem in monumentis ſuis faciunt, flatulentæ ſcilicet, pituitoſæ ac bilioſæ: quæ à flatibus excitatur Colica, dolorem habet maximè vagum, qui non diu in eodem loco moratur, ſed modò ſurſum, modò deorſum, modò ab uno latere in oppoſitum divagatur, & diſtendendo excruciat: Bilis Colicam inducit cum mordacitatis ſenſu, & plerumque ſitim orisque amaritiem comitem habet. Pituitoſa *Galeno* crudeliſſima audit, maximè quæ à pituitâ vitreâ inteſtinis tenaciter impacta ortum trahit, quæ pali infixi ac inſtrumenti perforantis & terebrantis ſpeciem exhibet, ſcilicet humores hi ſivè qualitate acri mordendo ſivè inflammando agant, dolores immanes excitare valent: flatus verò in cavitate coli inteſtini ſtabulantes, & ab humoribus craſſis atque pituitoſis elevati diſtendendo & divellendo eosdem etiam parere adſolent.

Cum

Cùm verò colon pars ſit membranoſa nerviſque prædita fieri aliter nequit, quàm ut dolorificus ex ipſius læſione pronaſcatur affectus, citam opem poſtulans, ne morâ interpoſitâ principaliores corporis partes in conſenſum trahantur. Medicamentis itaque anticolicis agendum, quibus & Myrrha adjungenda: hinc *Crato* lib. 1. Conſ. 10. commendat Decoctum Veronicæ, quæ à proprietate Colicis ex flatibus medeatur; coquitur ea in juſculo gallinaceo, & libræ juris decocti additur Vini Malvatici ℔ß. Myrrhæ el. ℥ß. & tanquam Clyſter injicitur.

Idem decoctum etiam ex Vino albo cum ſcrupulo dimidio Myrrhæ exhibet inchoantibus & urgentibus cruciatibus.

Franciſcus Sylvius Pr. Med. lib. 1. c. 14. p. 187. 188. in doloribus inteſtinorum partem affectam quaſi perterebrantibus, & vitreâ pituitâ oriundis, inter alia corrigentia atque temperantia gummata etiam Myrrham collocat, Pilulaſque pituitam vitream corrigentes blandèque educentes tales deſcribit:

℞. Gummi Galbani Acetô ſquilliticô præp. ℈ij. Vitrioli Martis ad albedinem igne blandô lentè calcinati, Maſtich. el. āā. ℈j. Caſtor. opt. Myrrhæ rubr. āā. gr. xv. Croci or. ℈ß. Trochiſc. Alhandal. ʒj. Reſin. Jalap. Scammon. āā. ℈j. Ol. Cort. Citr. gutt. vj. Miſc. fiant Pilulæ num. L.

Inaurandæ aut pulvere glycyrrhizæ conſpergendæ: Doſis harum Pilularum tres pluresve poſt cœnam, aut manè vacuo ventriculo exhibendæ.

Extrinſecus quoque abdomini imponitur Emplaſtrum Carminans Ejusdem, quod & Myrrha ingreditur, quô feliciter uſus eſt in flatibus ventris, ac tumoribus hypochondriorum, indèque ortis doloribus diſcutiendis: cap. 20. p. 209. 210.

Infantibus pueriſque torminibus ventris cum pavore in

ſomno, quorum cauſa acidum peccans & lac coagulans eſt, ſequens pulvis acidum deſtruens, lac diſſolvens, ac tormina demulcens, qui & Myrrham amicè continet, egregiè confert:

℞. Lapid. 69. præp. ʒj. Myrrh. el. ℈ß. Ol. deſtillati Aniſi gutt. iij. Miſc.

S. Kinderpulver wider das Reiſſen.

ARTICULUS IV.

De

DIARRHOEA & DYSENTERIA.

COgnati ſunt affectus, & Dyſenteriam præcedere fluxum ventris utplurimum ſolet: & dyſenteriam quidem generaliter ſumptam Veteres omnibus inteſtinorum læſionibus attribuerunt & quemcunque alvi fluxum cruentum hoc nomine inſigniverunt, uti patet ex *Galeno* lib. 3. de Cauſis Sympt. cap. 2. Uſus tamen obtinuit poſteà, ut ſpecialiter nomen hoc adſignatum fuerit inteſtinorum eroſioni atque exulcerationi, quas comitentur dolores, frequentesq; ac cruentæ alvi dejectiones.

A *Cælio Aureliano* vocatur rheumatiſmus inteſtinorum ulceroſus: *Helmontius* furorem Pylori inſcribit: *Celſo* κατ' ἐξοχὴν Tormina audit.

Notum verò eſt, *Pergamenum* quatuor differentias cruentarum dejectionum proponere; una eſt, quandò ſanguis ſincerus atque purus affatim propter membrum aliquod abſciſſum, aut ſanguinis intermiſſam conſuetam evacuationem, aut aliam ſimilem cauſam per alvum excernitur: altera; cùm liquor aquoſus loturæ carnis recens mactatæ ſimilis in fluxu hepatico dicto, dejicitur: tertia, quandò ſanguis niger excernitur, quæ excretio ſpleneticis ac melancholicis contingere vulgò creditur: ultima dyſenteria eſt, exulceratio nempè inteſtino-

ſtinorum, de quâ nobis ſermo, ubi non purus ſanguis, ſed purulentus, ac flavis, viridibus, albicantibus mucoſisque excrementis mixtus crebrò ejicitur.

Helmontius Tr. qui inſcribitur Pleura furens exulcerationem inteſtinorum impugnat ex hâc ratione, quòd vulnera inteſtinorum non admittant curationem, in teſtem vocans *Divini Senis* Aphoriſ. 18. S. 6. qui ita ſe habet: *Cui perſecta fuerit veſica, aut cerebrum, aut cor, aut ſeptum transverſum, aut tenue quoddam inteſtinum, aut ventriculus, aut jecur, lethale eſt:* ubi inteſtinorum tenuium vulnera pro lethalibus æſtimat: verùm vix opinio hæc amplectenda, cùm ex Practicorum obſervationibus clarum evadat, talia inteſtinorum vulnera ſæpiùs perſanata fuiſſe.

Nonnulli cum *Williſio* ſtatuunt, non omnem dyſenteriam ab exulceratione dependere, ſed dari etiam incruentam, uti talem vocat citatus *Williſius*, ubi quidam reperti, qui ne guttam quidem ſanguinis excreverint, nihilo ſecius tamen ad plures abiiſſe: aſt incruenta ejusmodi vix digna videtur nomine dyſenteriæ.

Ab ejusmodi verò causâ juxtà *Sylvium* producatur dyſenteria, neceſſum eſt, quæ inteſtina exedere ulcusque excitare apta nata eſt: accuſatur indè ab ipſo humor acidus, eosque totô cœlô errare ſcribit Prax. Med. Append. tr. 10. p. 833. qui à ſolâ bile quoquô modô per ſe corruptâ & acriore factâ profluvium hoc cruentum deducunt: poſtquam ſal lixivum bilis acerrimum factum gangrænam quidem tum alibi, tum in tenui inteſtino excitabit, nunquam ulcus: cùm ulcus acidi non lixivi ſit affectus; hinc niſi acidus & quidem acris humor jungatur bili, nunquam efficietur ab ipsâ dyſenteriâ, quam ſolus humor valdè acidus & acer ad inteſtinum delatus producet.

Sunt & qui proximam cauſam adſignant ſpiritibus animalibus in convulſivas quaſi ac morbosè auctas excretiones inte-

inteſtina furibundè adigentibus : inquieti verò redduntur ſpiritus hi ab humoribus acribus, bilioſis , ſalſis , acidis, mordacibus ac corroſivis in inteſtinis ſtabulantibus , eorumque cavitatem actu vellicantibus & rodentibus : hinc in curatione omnem adhiberi operam jubent, ut ſpiritus furibundi demulceantur: quô factô omnia quieti reſtitui, crebras dejectiones ceſſare, tormina compeſci, cæteraque ſymptomata huic vitio familiaria tolli exiſtimant.

Cùm verò inter graves, magnos atque periculoſos meritò recenſeatur affectus, tum ob magnitudinem pravæ diſpoſitionis, & magnum à naturali ſtatu factum receſſum, exulcerationem ſcilicet, tum etiam propter malum morem, quem utplurimum annexum gerit, undè & maligna, epidemia atque contagioſa datur, diligentia ſanè vigilis impendenda, ut curatio non differatur, ne tandem cum crebrâ excrementorum dejectione anima ſimul profundatur.

Quâ ratione verò inſtituenda ſit medela, noſtri inſtituti non eſt pluribus disquirere, præſtant id Practici: nobis ſufficit ſcire, ex multis Antidyſentericis Myrrham non poſtrema occupare ſubſellia: quamvis enim inter Authores controvertatur , utrum adſtringat ? cum *Dioſcoride* tamen affirmare haud veremur, ob particulas craſſas, quas non levis amarities manifeſtat , undè à dicto Botanographo in alvinis fluxibus cruentâque dejectione laudatur.

Circa adſtringentium uſum tamen probè notandum, ea non primis ſtatim diebus , ſed præterlapſis quinque vel ſex, prægreſſisque neceſſariis evacuationibus, ac dolore ex parte ſedato, eſſe adhibenda.

Hieronymus Mercurialis l. 3. cap, 28. p. 492. ſequenti utitur Mixturâ :

℞. Carnis Cydonior. ℥iij. Pulv. Cochlear. uſtar. Sanguinis Leporis frixi & pulveriſati ãã. ʒij. Myrrhæ, Corallor. rubr. ãã. ʒj. Cum Sir. Myrtino fiat Mixtura,

Pilu-

Pilulis alius talibus uſus eſt:

℞. Caſtor. Myrrhæ ãã. ʒiß. Opii, Aniſi ãã. ʒj. Sem. Hyoſcyami albi ʒß. Apii ʒvj. Miſc. fiant Pilulæ cum Sir. Myrtino.

Vel:

℞. Trochiſc. de Terrâ ſigillatâ, de Myrrhâ, Spod. ãã. ℈ij. Granor. Myrtillor. ʒj. Cum Sirupo Cydoniorum fiant Pilulæ mediocres, quarum doſis ℈iß.

Si Bolo quis delectetur, talem adſumat:

℞. Maſtich. Myrrh. el. Terræ ſigillat. ãã. ℈ß. Laudani Opiati gr. ij. Miſc. fiat Bolus.

Sequentis Pulveris tantùm bis vel ter quotidiè exhibendum, quantum cuſpis cultri capit in Aq. Plantag. Tormentil. vel aliâ appropriatâ.

℞. Terræ ſigillat. Boli Armen. præp. Croci Martis adſtr. ãã. ʒß. Corall. rubr. præpar. Cryſtall. præpar. ãã. ℈j. Miſc.

Externè etiam huic fluxui occurri ſolet; ubi Cataplaſmata, Linimenta atque Unguenta ſuô non deerunt officio, ſi ventri imponantur, quandò validius adſtringere animus eſt: ſequens Cataplaſma non videtur inconveniens.

℞. Rad. Tormentil. Gallar. ãã. ℥j. Boli Armen. ℥ß. Thuris, Maſtich. Myrrhæ el. ãã. ʒij. Sangu. Dracon. Mumiæ ãã. ʒiß. Coquantur in decocto prunorum ſylveſtr. ad conſiſtentiam pultis: applica abdomini.

Sequenti Emplaſtro *Parens* meus b. m. felici ſucceſſu uſus eſt in nimiis diarrhœis ac dyſenteriis.

℞. Theriacæ Androm. ℥j. Terræ ſigillat. ℥ß. Croci Martis adſtr. Myrrh. el. Extr. Tormentil. ãã. ʒj. Terebinth. ʒiij. Colophon. ʒij. Malax. cum Ol. Maſtich. fiatq; Maſſa pro Emplaſtro. In pueris dimidia ſumitur doſis.

ARTICULUS V.

De

NIMIO DOLORE & FLUXU HÆMORRHOIDUM.

HÆmorrhoides ſecundùm naturam ſe habentes ſalutare exhibent beneficium corpori humano: à multis namque affectibus præſervant, & ad ſanitatem conſervandam haud parum conducunt: contrà, ſi aurea hæc & naturalis fluxio mediocritatis terminos excedat, nimisq; largè contingat, in plurimos morbos corpus præcipitat, iliasq; malorum tunc præ foribus.

Maſculino ſexui fluxum hunc hæmorrhoidalem frequentiſſimum eſſe, experientia docet: an verò & mulieres eundem patiantur, quæſtio inferri poſſet? brevis ut ſimus, affirmando reſpondemus: præter alias, experientiam ſubjungere placet Lic. Scharffii, quam adducit in curioſâ juniperi deſcriptione cap. 17. pag. 242. 243. ſeqq. *Nota nobis fuit mulier, quæ eodem tempore, quô lunare tributum reddebat, & fluxum ſemper hæmorrhoidum unà experiebatur, quod quidem rariſſimum eſt, cùm pleræq; eâ ætate, quâ menſes lunare debitum ritè perſolvunt, hæmorrhoides fluentes non ſentiant: denegatô autem menſium fluxu, & in aliis quibusdam naturam per vaſa hæmorrhoidalia, ſanguinem quantitate moleſtum evacuaſſe novimus.*

Fluxus hic nimius ac indè morboſus gravia ſecum vehit ſymptomata: nam eo detenti miſerè vitam non ſolùm trahunt, ſed tandem etiam propter difficultatem curæ ad ipſam mortis portam detruduntur, hinc minimè cunctandum, ſed graviorum malorum ſegeti metuendæ citò falx immittenda, & occaſio præſcindenda, id quod & inter alia Myrrha effectum dabit: imò quid & externè adhibita præſtet *Angelus Sala* monſtrat in Linimento quodam fluentibus nimium hæmorrhoidibus

dibus accommodato. Mirabilis atque mirandus verò Myrrhæ meritò prædicandus effectus & virtus, quam vel ſolô odore poſt ſe relinquit hôc in affectu: de hâc dubitans adeat Anni III. Ephemerid. German. obſervationem CCXXVI. Excellentiſs. Dn. *D. Majoris*, Collegæ noſtri honoratiſſimi: de arbitrariâ hæmorrhoidum per ſolos odores reſinoſos ſuppreſſione; ubi mentionem facit Viri cujusdam Theologi hæmorrhoidali fluxui ad leve etiam corporis exercitium obnoxii, qui à ſolo Myrrhæ ſuffitu naribus percepto præſentem medelam adeptus eſt. Vir hic internè ſemper Sperniolâ Crollii felici ſucceſſu uſus fuit, ſed metuens, ne natura medicamentô adſueta inpoſterum eidem minus auſcultatura ſit, parcius eâdem uti decrevit, & memor, Myrrham inter alia ingredi compoſitionem Sperniolæ, à ſolo, uti dictum, hujus ſuffitu ſubſidium quæſivit, & quidem proſperô ſatis ſucceſſu. Prælaudatus Dn. *D. Májor* veroſimile arbitratur, nervos odoratorios oleoſo nidore Myrrhæ & aliarum reſinarum aurâ planè balſamicâ peculiariter refici, undè circa radicem eorum aut baſin cerebri motus ſpirituum efferus in ordinem redigatur, quò minus impetuosè ad partem affectam proruant, &c.

In dolore hæmorrhoidum paregorica, diſſipantia & emollientia locum inveniunt, quibus commodiſſimè Myrrha adjicitur:

℞. Rad. Altheæ ℥ß. Linar. c. toto Mij. Flor. Chamæmeli Rom. Mß. Meliloti, Verbaſci ā͞ā. P. iij. Sem. Lini, Fœnugr. ā͞ā. ʒiij. Thuris, Myrrhæ ā͞ā. ℈iß. Miſc.

S. Species zur Bähung.

Coquantur cum lacte & applicentur.

Vel paretur tale Suffumigium:

℞. Flor. Verbaſci, Linar. ā͞ā. P. ij. Rad. Scrophular. ʒiij. Maſtich. Myrrhæ ā͞ā. ʒß. Miſc.

S. Pulver zum Räuchern.

Zacutus Luſitanus Pharmacop. diſtinct. 10. cap. 1. p.m. 580. ad hæmorrhoides dolentes tale deſcribit Unguentum:

℞. Thuris ʒß. Myrrhæ, Croci ãã. ʒiij. Opii ʒj. Coquantur in lactis caprini ℥iv. ad conſumtionem tertiæ partis: adde Mucilag. Pſyllii ʒß. Ol. Roſar. ℥ij. Vitell. Ovi unius. Miſc. fiat Unguentum.

ARTICULUS VI.

De

LUMBRICIS.

NEc microcoſmus ab hoſtibus repentibus tutus ac immunis eſt: vermes dico, qui in omnibus ferè corporis humani partibus reperiuntur: communiſſimè verò omnium hoſpitium ſibi parant in inteſtinis, locô ſanè ſatis accommodô quoad victûs rationem: nam non raro ipſius etiam chyli ſunt abſumtores. Triplicis verò ſunt generis: quidam enim longi ſunt ac teretes, qui in ſuperioribus tenuibusque inteſtinis locum natalem habent: hi ſunt omnium copioſiſſimi, ita ut ad & in ipſum ventriculum exſpatientur, indèque per œſophagum & os proſiliant: alii lati ſunt, vocanturque Cucurbitini à figurâ quâdam; qualem Parens meus b. m. olim ex ſauciato abdomine militis præſidiarii hîc locorum exeuntem vidit, & ſiccatum adſervavit aliquot ulnas longum: qualem etiam Magnificus noſter *Argonauta* in Hierâ picrâ depictum nobis exhibet: alii denique tenues ſunt & exiles, Aſcarides dicti, ſedem ſuam figentes in inteſtino recto.

Infantes atque pueros frequentius affligunt, rarius adultiores: ſuntque res totô genere p. n. in homine, à quo aliàs exulare deberent. Origo ipſorum à nimiâ ciborum, ac præſertim carnium fructuumque horariorum ingeſtione; undè minus poſſunt fermentari, ac proindè crudiores diutius hærent in tenui inteſtino, paulatimque corrupti vermium genera-

nerationi præbent occaſionem, docente *Sylvio* Pr. Med. Append. tr. 1. cap. 10. pag. 623. Materia hæc ſæpiùs gravium morborum genitrix exiſtit; nam, teſte Eodem, ex crudiorum alimentorum corruptione halitus acres excitantur, qui quaquaverſum propulſi pungunt primò inteſtina mox & ventriculum, quin per œſophagum adſurgentes nares quoque: (undè continuò ferè narium frictio, & in ventre morſus vermium ſuſpicionem movent) ſed halitus iidem per vaſa lactea ad cor usque delata, febrim producunt, atque ad cerebri radices penetrantia ipſásque mordentia epilepſiam & convulſionem pariunt.

Danda itaque opera, ut hoſpites hi peregrini citò proſcribantur, id quod præſtant medicamenta anthelmintica nuncupata, inter quæ præter Mercurium dulcem Myrrha quoque eminet, tanquam juratus lumbricorum hoſtis, ita ut nulla ferè formula apud Practicos reperiatur, quæ non recipiat Myrrham.

Julius Cæſar Claudinus Conſult. 64. Oleum, quô internè utitur ad extirpandam verminoſam progeniem tradit, de quo pueris exhibet ʒj. adultis verò ʒij. mirificèque prodeſſe ſcribit.

Johannes Crato lib. 1. conſ. 13. talibus hoſpites hos profligat Pilulis.

℞. Aloës Roſatæ ℥j. Myrrh. el. ʒj. Cum Sir. Roſar. fiant Pilulæ mediocres: Doſis ℈iß.

Lazarus Riverius Pr. Med. lib. 5. cap. 9. pag. 162. 163. Pulverem hunc proficuum proclamat:

℞. Rhabarb. Agar. āā. ʒj. Trochiſc. Alhand. ℈j. Diagrid. ℈ß. Corallinæ, C. C. uſti āā. ℥ß. Myrrhæ, Zedoar. Fl. Tanaceti āā. ℈j. Salis Abſinth. Tartari āā. ℈iß. Miſc. fiat Pulvis tenuiſſimus.

Vel:

℞. Sem. Cynæ groſsô modô contuſ. ʒj. Pulv. Hieræ ſimpl.

Galeni ℈ij. Trochiſc. de Myrrhâ, Alhand. āā. ℈ß. Diagrid. gr. v. Miſc. fiat Pulvis: Doſis ℈iß. ℈ij. vel ʒj.

Quidam ad vermes puerorum ſequentes commendavit Pilulas:

℞. Sem. Sancti, C. C. āā. ℈j. Farin. Lupinor. Rutæ, Centaur. min. Trochiſc. de Abſinthio, Aloës Soccotr. āā. ℈ß. Myrrhæ el. gr. v.

Cum Sir. de Abſinthio formentur Pilulæ parvæ.

Pulverem hunc *Parens* meus. p. m. in frequenti habuit uſu:

℞. C. C. uſti & præp. ʒj. Flor. Sulphuris ℈ij. Myrrhæ el. ℈j. Sacchari Canarienſis ℈iv. Miſc. fiat Pulvis, datur vel per ſe lingendo vel in alio vehiculo.

Sequentem Excell. *D. Ettmüllerus* b. m. habet:

℞. Rad. Gentianæ pulveriſat. C.C. ſine aqua aa ℈iß. Myrrhæ el. gr. vj. Miſc. f. Pulvis.

Circa Pulverum vermes enecantium exhibitionem monet *Heurnius* de Peſte, quòd ſatius ſit cum melle mixtos deglutire, quàm in potu ſumere, melius enim ita operari: non ſolùm enim mel peculiari vi vermes necare, ſed & pulveres arctius retinere, illorumq́ue vim augere: fermentare quippè ac ſolvere ſimplicium vires, facereq́ue, ut illæ liberè vinculô communi ſe nectant, ac in facultatem ultra ſimplicium vires ſe efferat compoſitus.

Nauſeabundis pueris ſequentes Rotulæ exhibeantur.

℞. C. C. uſti & præp. Sem. Portulac. Tanaceti, Citri aa. ℈ß. Flor. Sulphuris gr. v. Ol. Zedoar. gut. ij. Sacch. in Aq. Graminis diſſol. q. ſ. f. l. a. Rotulæ.

Externis quoque expulſio tentanda: hinc *Marquardus* Pr. Med. lib. 3. cap. 22. pag. 262. 263. Emplaſtrum, quô umbilicus contegatur, conficit tale:

℞. Pulv. Abſinth. Aloës, Myrrhæ, Lupinor. Cubebar. Colocynthid. aa. ʒj.

Cum

Cum Felle Taurino & Oleo Nucleorum Perſicorum fiat Emplaſtrum.

Vel Pulvis Aloes, Abſinthii & Myrrhæ incorporatus cum felle taurino cum teſtâ nucis juglandis puerorum umbilico imponatur.

Mercurialis Ceratum componit lib. 3. de morbis puerorum cap. 10. p. m. 115.

℞. Myrrhæ, Aloës ãã. ℥j. Pulv. Scordii, Sem. Abſinth. Citr. ãã. ℈ß. Cum Ceræ & Reſinæ q. ſ. fiat Ceratum.

Franciſcus Ranchinus tr. de morb. pueror. S. 2. c. 6. p. 342. inter Externa ſequens commendat.

℞. Aq. Vitæ, in quâ infuſa fuerint Abſinth. Scord. & Tanacet. q. ſ.

Irrigetur totus venter calidè, deindè conſpergatur pulvere Myrrhæ, Aloës & Sem. Santon. ac cum duplici linteolo calido obligetur; deindè laborantes proni decumbant aliquandiu in ventrem.

Caput X.

In Hepatis affectibus facultates Myrrhæ extollit.

Articulus I.

De ICTERO.

AFfectus hic ſuo ſe prodit colore, dum univerſum corpus flavedine obregitur, quæ in albo oculi potiſſimum conſpicua: vocatur etiam morbus regius,

Molliter hic quoniam celſis curetur in aulis.

Tinctura hæc ortum ſuum debet effuſioni bilis per ſumma corporis, ob meatus cyſtici & pori bilarii obſtructionem: tunc

tunc enim in ſanguineam maſſam regurgitat, ac in cutim ubique deponitur.

Helmontius bilem non agnoſcit pro causâ, ſed virus aliquod producit excrementoſum, ſeu ſtercus liquidum & flavum, ſecundæ digeſtionis prolem, ſurſum præter naturam raptum in vaſa & per totum corpus diſperſum.

Videtur quidem levis eſſe affectus, cum citò oriatur, ac utplurimum ſine febri ac ſine magna virium jacturâ, gravis tamen atque periculoſus evadere poteſt, ſi præſtò ſit prava hepatis diatheſis ac inflammatio, aut ſi contingat ob venenum acceptum, morſumque venenatorum animalium, quorum vi ſanguis priſtinam amittens puritatem in citrinum humorem corrumpitur, quo tandem cutis inficitur.

In febribus interdum per modum criſeos apparet, undè bini hi aphoriſmi *Hippocratici* probè à medente obſervandi. S. 4. Aph. 62. & Aph. 64. *Quibus in febribus morbus regius antè ſeptimum diem acciderit, malum*: It. *Quibus in febribus morbus regius ſeptimo vel nono vel undecimo vel decimo quarto ſupervenerit, bonum, niſi dextrum hypochondrium obduruerit.*

Curatio icteritiæ conſiſtit in apertione obſtructionis meatuum bilariorum, humorumque bilioſorum, decente evacuatione: priori ſcopo & Myrrha inſervit: nam ſecundum *Galenum*, hepati omnia amara amica ſunt, undè & hæc in ipſius paſſionibus accepta erit: itaque

℞. Rhabarb. Rhapont. Curcum. ā̄ā. ℨij. Spicæ Indicæ, Capill. Ven. Rad. Chelidon. ā̄ā. ℨj. Croci ℈ij. Rad. Aſari, Myrrhæ ā̄ā. ℈iß. Sacch. ℥ß. Miſc. fiat. Pulvis.

ARTI-

ARTICULUS II.
De HYDROPE.

A Veteribus ſerum pro hepatis recremento habitum fuit, nec ad corporis conſtitutionem pertinere docuerunt: aſt iniqui hâc in parte fuerunt in bonitatem naturæ, quæ laticem hunc ſuo modo & partibus corporis adſociat, cum functionibus præclaris ſeſe vel in minutiſſimis partibus patefaciat. Eſt itaque ſerum à naturali ſuâ conſtitutione non recedens benignus corporis noſtri humor, uſus multiplices præſtans, nec ab ullâ parte recedens, relicto non prius emolumento, qui tamen non omnes eodem modo corpus reſpiciunt: ſunt enim primarii ac ſecundarii uſus, quos accuratè nobis exhibet Excell. Dn. D. *Schenckius* in enucleatisſimo de Sero Sanguinis Tractatu.

Quod ſi verò ſerum à ſanguine ſecedat, & extrà cancellos vagetur, gravia indè mala ac infortunia corpori obveniunt: in ventriculo namque chylificationem turbat, inflationes parit, tormina in inteſtinis excitat, dolores colicos atq; iliacos producit: in univerſo corpore exundans, diluvium microcosmicum minatur, atque Anaſarcam, Hydropemque Aſcitem, quin & Tympanitem procreat: de quibus nunc paucis.

Hydrops nomen eſt generale, & complectitur tres ſpecies, quarum prima audit Anaſarca, quæ univerſum corpus occupat: Aſcites altera eſt, in quo abdomen & pedes intumeſcunt, partes verò ſuperiores gracileſcunt: tertia Tympanites eſt, ſivè Hydrops ſiccus, quandò inſtar tympani abdomen extenditur attolliturque ob præſentiam flatuum: Huc & Cachexia ſpectat, quæ via eſt ad Hydropem. Sunt cognati affectus unam agnoſcentes matrem, ratione præſertim generationis cauſarum.

Veteres ſubjectum hydropicorum affectuum ponentes Hepar accuſarunt, quod principale ipſis audiebat ſanguificationis organon, indè non credentes, ſanguificandi munus lædi poſſe, viſcere hoc ſalvo atque incolumi exiſtente: Verum opinio hæc exploſa jam eſt, heparque viſcus tantum depuratorium ſanguinis æſtimatur, undè & falſum erit, quemcunque hydropem læſo hepate oriri: id quod & ſectiones cadaverum hydrope extinctorum, obſervationesque Medicorum teſtatum faciunt, ſæpius hepar illæſum, nec ullum vitium in eo fuiſſe repertum, ſed mali fontem in lienis, renum, pancreatis, meſenteriique tumore & abſceſſu extitiſſe.

Cauſa proxima Aſcites indubitatò lympha eſt extravaſata atque reſtagnans, ita ut lymphaticorum vaſorum obſtructio effuſioni ſeri in abdominis cavitatem fores adaperiat: dum enim ab humore aliquo viſcido ac glutinoſo occluduntur; ſerum quod aliàs ad chyli receptaculum fertur, retrorſum ire cogitur, ac partes, quas tranſiit in tumorem, attollit, quæ indies hoc modo augentur, donec nimis gravatæ tandem dilacerentur ac rumpantur, & ſic ſerum in cavum ventris facili operâ effunditur.

In Tympanite ſero flatus admixti ſunt, à quibus abdomen atque inteſtina diſtenduntur: generantur autem utplurimum à calore debili, vel ab eodem nimio & torrefaciente in chylum crudum & craſſum ſuas partes agente.

Anaſarca quæ & Leucophlegmatia appellatur, ſuam debet originem pituitoſo humori in habitum corporis integrum effuſo, à viſcerum debilitate producto, ob quam loco boni laudabilisque ſanguinis crudus ejusmodi & pituitoſus generatur, qui cum ſubſtantiæ partium ſufficienter agglutinari nequeat, neceſſariò prava nutritio ſequitur.

Principium hydropis in pedibus utplurimum conſpicitur ob motum humorum quorumvis ſurſum difficilius con-

tin-

tingentem, undè etiam noctu non raró diſparere ſolet idem tumor, quandò ſcilicet minor adhuc exiſtit, diſperſo nempè quaquaverſum ſub ipsâ cute ac per corporis habitum ſero, quo interdiu denuò ad partes infimas delabente, ibidemque hærente paulatim excreſcit iterum remiſſus noctu tumor. *Sylvius* Prax. Med. Append. Tr. 6. p. 740.

Contrarium accidit in tumore faciei aquoſo, quæ nocturno tempore intumeſcit, interdiu verò detumeſcit: cauſam modò citatus Sylvius l. allegato adducit hanc: noctu faciem iis intumeſcere, in quorum corpore tum ſerum tum pituita tenuis redundat, quoniam tunc capite pulvinaribus incluſo atque magis calente diſſolvatur quoque magis & forâs ſudoris ſpecie propellatur ſerum prædictum vel pituita.

Quamvis verò ob curationis difficultatem Hydrops Medicorum ſcandalum audiat, atque à veteribus inter affectus incurabiles repoſitus fuerit, minimè tamen ſemper curatu eſt difficilis, modò ſtatim in ipsâ primâ ſuffocetur herbâ, antequam firmas agat radices: ideoque curatio non differenda, ſed principiis obſtandum, & quamprimum veſtigia futuri Hydropis appareant, eò adnitendum Medico, ut hoſtis à primo limine abarceatur: Medicamentis etiam Myrrha adjungenda, quam *Matthiolus* cum Agrimoniâ potandam propinat.

Scribonius Largus Comp. Med. cap. 33. Comp. 134. pag. 78. hanc compoſitionem tradit ad hydropicos & maximè in principio ſublevandos, quorum corpus eſt ſufflatum, quod Græci ὑποσάρκα vocant.

℞. Vitis alb. P. xx. Cocci gnid. P. iv. Scyllæ Bulbi cocti detractâ exteriore parte P. x. Myrrhæ P. viij. Cymini cyathis tribus, Aniſi cyathis tribus, Vini falerni ſextariis duobus, paſſi ſextario uno. Præter Myrrham omnia contuſa non cribrata macerantur paſſo & vino, nocte & die, poſtridiè colatur liquor, cui Myrrha trita admiſcetur: datur

Cyathus à balneo alternis diebus, ſingulis adjectis cyathis, donec profectus intelligatur. Videatur *Johannes Rhodius* in notis ad hunc locum.

Sequentis Pulveris uſus non videtur negligendus:

℞. Abſinth. Eupator. Soldanel. ãã. ℥ij. Myrrhæ el. ʒj. Spicæ ʒß. Miſce fiat Pulvis.

Morſuli ad Cachexiam & Hydropem à nonnullis commendantur hi:

℞. Spec. Diacurc. Dialac. ãã. ℈iß. Trochiſc. de Rhabarb. de Abſinth. de Myrrhâ ãã. ℈j. Calami Aromat. Rad. Ireos, Galang. ãã. ℈iß. Sacch. alb. in Aq. Agrimon. diſſol. q. f. f. Morſuli: Doſis unus manè jejuno ventriculo.

In tumore pedum œdematoſo Fomentationes optimè proſunt, ut apertis poris cutis ſeroſa liquamina exeant.

Weickardus Theſaur. Pharmaceut. cap. 12. pag. 218. talem parat:

℞. Baccar. Lauri, Thuris, Maſtich. Myrrhæ ãã. ℥ij. Sulphuris ℥j.

Decoquantur in aquâ pluviali, vel vini & aceti partibus æqualibus ad medietatis conſumptionem & colentur: Colatura adplicetur cum linteis mundis vel cum ſpongiis, manè & veſperi antè decubitum.

Ad inflationem pedum circa malleolos hunc fotum adhibet:

℞. Lithargyr. Ceruſs. ãã. ℥ij. Maſtich. Thur. Myrrhæ ãã. ℥j.

Pulveriſentur & ad fundantur Vini optimi ℔ij. Aceti Vini ℔j. Coq. lento igne ad caſum tertiæ partis, poſteà excipiantur linteis duplicatis & loco affecto aliquoties applicentur.

CAPUT

Caput XI.

Myrrhæ uſum in morbis Lienis approbat.

Articulus I.

De SCIRRHO LIENIS.

Lien, quem *Philoſophorum Coryphæus* ſpurium hepar indigitat, etiam ad totius corporis œconomiæ ſalutem ſuum ſymbolum confert, quatenus ſanguinem feculentiorem à corde communicatum ulterius elaborat, depurat ac ita diſponit, ut craſſiores, feculentiores, tartareæ, ſalinæ atque ſeroſiores partes per arterias ad ductum pancreaticum, ad inteſtina vel ad renes deferri queant: Munere hoc quando non ritè ac decenter defungitur lien, corpori incommoda ſatis gravia parit: ut adeò rectè ac ſcitè cum Fiſco comparari queat, *Trajano* interprete, quòd ſicuti hoc creſcente reliqui artus tabem contrahant, ita illo augeſcente, populus in pauperiem redigatur.

Inter varias verò lienis afflictiones atque vitia poſtremum minimè eſt Scirrhus, durus nimirum atque p. n. tumor, renitens ac indolens: An verò ipſa lienis ſubſtantia ſivè parenchyma, an verò ſecundùm poros ac cellulas ſuas patiatur, lis inter Authores exorta eſt. Cùm à Domino Doctore *Schenckio* Jenenſi lien ſpongiæ comparetur, in hâc verò poruli ac foramina plurima reperiantur, ita & in liene ſimiles porulos & cellulas ſtatuere licet, quæ nil aliud ſunt, quàm diſcontinuatæ & circumſtantes ipſius parenchymatis partes, fibroſis & innumeris vaſorum diſperditorum plexibus interſitæ & adjectæ. Pori, foraminula ſivè cellulæ hæ rectè ſtatuuntur ſubjectum ſcir-

ſcirrhorum, dum enim nutrimentum nimis craſſum ſe iis inſinuat, ſubtilior pars ſubſtantiæ ſe adſociat, & ad nutrimentum ipſius lienis abit: reliquum verò nimis craſſum ab acido peregrino coagulatur, donec membraneæ fibræ rumpantur, & tumor quotidiè augmentum ſumat. Vid. *Highmorus* in disquiſitionibus anatomicis.

Quod ſi etiam in ſplene glandulæ reperiantur, quod *Malpighius* adſtruit, minimæ tamen illæ ſunt, & talem tantumque tumorem excitare non poſſunt.

In cauſam continentem ſi inquiratur, reſpondebit *Platerus* in tractatu de Excuberantiis, omnes ſcirrhoſos tumores à ſucco nutritio ſuam originem trahere: ita enim ille: *Succus nutriens ſingulis corporis partibus nutriendis idoneus, ſicuti ſi moderatus atq; laudabilis eſt, partium ſubſtantiam alendo, eam in ſuâ mediocritate conſervat: ita ſi quantitate vel qualitate peccet, pro humorum ratione nunc generalem aliquam extumeſcentiam, nunc particulares aliquos tumores producit:* Item: *Craſſior ſuccus, quàm carni nutriendæ conveniebat, tumores &c. duriores interdum gignit, qualis & ſcirrhus appellatur à ſucco admodùm craſſo natus, duritiemq; hanc acquirens.* Craſſiorem ejusmodi ſuccum etiam beatiſſimus *Sennertus* adducit cauſæ locô lib. 3. p. 4. c. 6. *Frequenter*, inquiens, *lien, utpotè qui craſſiorem ſanguinem conficit, & eô nutritur, ſcirrhô corripitur.* Poſſunt tamen & alii humores excrementitii unà cum ſucco nutriente indureſcere, quatenus vel ſanguineæ, vel pituitoſæ ſeu mucilaginoſæ particulæ ſimul coagulantur: Coagulatio autem hæc meritò acido cuidam peregrino venit adſcribenda.

Petrus Johannes Faber lib. 3. Univerſ. Sapient. cap. 2. de ſcirrho lienis ſali terreſtri generationem talium tumorum durorum attribuit: ſcribens: *Vis illa coagulativa & lapidifica dependet ex naturâ terreſtri & ſale quodam terreſtri, quæ ineſt excrementis illis, quâ virtute coagulantur ipſa in ſcirrhum, qui indies*

indies magis ac magis accreſcit, niſi medicamentis propriis & ſpecificis ſuccurratur.

In curatione ſtudendum, ut durities illa emolliatur, obſtructio reſeretur, acidumque imbibatur ac corrigatur; id quod præſtant ſalia fixa & lixivioſa: hinc Veteres non ineptè ad chalybeata confugerunt, non quod aperiendi virtute polleant, ſed quatenus ſunt adæquatum objectum ſalium p. n. acidorum activitatis abſorbendo ea.

Alexander Maſſaria Pract. Med. l. 3. c. 17. p. 405. inter lieni conferentia remedia etiam Myrrham refert, hinc in curando ſcirrho tales conficit Trochiſcos.

℞. Squamæ Chalybis, Cort. Rad. Cappar. Fol. Tamariſc. Ceterach. aa. ʒij. Myrrhæ el. ʒj. Miſc. formentur Trochiſci cum vino, qui ſingulo manè exhibeantur ad drachmam unam.

Rodericus à Fonſeca ad conſumendas lienis ſcorias tartareas & obſtructiones aperiendas ſequentes Pilulas ſecreti locô habendas ſuppeditat Tom. 1. Conſult. 28.

℞. Extr. Aloës cum Aq. Endiv. ʒj. Gum. Ammoniaci in Aceto Scyllitico ſoluti, Myrrhæ præp. aa. ℥j. Maſtich. Spec. Diatr. Sandal. aa. ℈j. Croci ℈ß. Salis Abſinth. ʒj.

Cum Sirupo de Succo Roſarum fiat Maſſa Pilularum: cujus capiat per intervalla æger ʒj. plus minusve.

Topica ad oppugnandos ejusmodi ſcirrhoſos tumores talia ſint, quæ magis partium ſuarum tenuitate attenuant, quàm inſigni caliditate: quia quæ inſigniter calefaciunt, diſſolvendo partes humorum tenuiores ac humidiores, eos qui remanent craſſiores & duriores reddunt: quocirca ea, quæ ſunt inſigni amaritudine prædita optima cenſentur. Videatur *Maſſaria* l. c. p. 406.

Linimentum itaque hoc adhibeatur:

℞. Ol. de Cappar. Amygd. amar. aa. ʒij. Gum. Ammoniaci

niaci in Aceto Scyllitico diſſoluti, Myrrhæ aa. ℥iß. Ceræ tantillum. Miſc. f. Linimentum, quô regio lienis illinatur; & poſt inunctionem ſequens Emplaſtrum applicetur:

℞. Galbani ℥j. Gum. Ammon. ℥ij. Myrrhæ rubræ ℥iß. Tamariſc. Scolopendr. Sem. Aniſi, Cuſcutæ aa. ℥ij.

Gummata acetô diſſolvantur, & cum cerâ ac oleo chamæmel. fiat Ceratum vel Emplaſtrum, ad aperiendas obſtructiones & tumorem emolliendum perutile.

ARTICULUS II.

De *AFFECTU HYPOCHONDRIACO.*

INtemperantiam qui omnium morborum ſeminarium, parentem atque nutriculam dicit, à veritatis ſemitâ, meô quidem judiciô, minimè aberrat: teſtis omni exceptione major affectus eſt Hypochondriacus dictus, Medicorum tormentum atque flagellum propter largam diverſorum ſymptomatum ſegetem, indèque medicamentorum varietatem, afflictorumque impatientiam, qui ſemper aliquid, de quo conquerantur, habent. In Arabum ſcholâ audit morbus Mirachialis à vocabulo Mirach, quod Meſenterium eſt, in quo & circa quod hoſpitium ſuum hoſpes hic peregrinus quærere ſolet: vocatur quoque morbus literatorum & ſedentariorum, quòd ex vitâ ſedentariâ frequentius contrahatur.

Subjectum non eſt unum aliquod viſcus, ſed diverſæ variæque partes illud conſtituunt; chylificationi ſcilicet ac ſanguificationi deſtinatæ. Nonnulli mentionem faciunt cavitatis illius, quam *Hippocrates* aph. 54. Sect. 7. proponit, quæq; in ſiniſtro hypochondrio ſub diaphragmate è ventriculi, omenti, coli & viſcerum connexu oritur, in quâ crebrò ſtabuletur ſaburra ac colluvies vitioſorum humorum atq; flatuum.

Cauſarum numero includuntur humores crudi, pituitoſi, viſcoſi, bilioſi, tartarei, non tantùm primis & ſecundis quali-

qualitatibus infeſti, ſed potiſſimum ſecundum δυνάμεις alias moleſtiam inferentes: hinc inſipidi interdum, acidi, nidoroſi, amari, ſalſi, auſteri, porracei, acres & ſeroſi deprehenduntur. Humores hi generantur ex vitio potiſſimum lienis, dum ſuo non ritè præeſt officio, particulasque terreſtriores, feculentiores ac tartareas non debitè ſeparat à maſsâ ſanguineâ: relictæ itaque partes inficiunt, alimoniam pravam ſuggerunt, undè illarum craſis vitiosè immutatur, obſtructionesque in capillaribus venis producuntur.

Helmontiani Anteſignani ſui acorem ſtomachi defendunt extrà ventriculi pomœria exitioſum exiſtentem: hinc ſi ſedem in liene figat, varios, juxtà illos, effectus edit, ſymptomata nimirum multa atque diverſa.

Doctrinæ Sylvianæ addicti ſuccum pancreaticum & bilioſum præternaturaliter ſe habentem culpant, ita ut ad ſplenem delati anſam præbeant variis conſequentibus infortuniis.

Affectus hic & cognitu & curatu difficilis eſt ob συνδρομὴν diverſorum accidentium adeò nonnunquam ſævientium, ut multum negotii Medico faceſſant, nec tamen ad votum tollantur: eſt namque malum contumax atque chronicum, & quandò habitum quaſi acquiſiverit, altasque radices egerit, vix extirpari poteſt, etiamſi optima & probatiſſima quæque adhibeantur remedia. Hinc quamprimùm ſuſpicio occurrat de præſentiâ hoſtis hujus ferocis, ad arma ſtatim properandum, Hannibalque à portis abarcendus: ac in primâ, quod dicitur, herbâ anguis hic ſuffocandus: præter alia verò & eò ſanantis intentio dirigenda, ut viſcerum oppilationes, tantorum malorum genitrices, reſerentur, cui ſcopo obtinendo Myrrha ſeſe præbet officioſiſſimam.

Cumque locus, focus, & natale ſolum, ob peccandi hominum licentiam, & conſuetam, juxtà præſtantiſſimorum Medicorum effatum, in diætâ exorbitantiam, principaliter ventriculus ſit, in quo ſucci iſti vitioſi hoſpitantur, neceſſariò

iſti venient expurgandi, ventriculusque naturali conſtitutioni reddendus: Huc faciunt præ aliis Pilulæ Antihypochondriacæ in Practicorum libris paſſim obviæ; ex quibus ſequentes minimè ſpem medentis eludent:

℞. Aloës ℥ij. Rhabarb. Agarici, āā. ℥iß. Gummi Ammoniaci in Oxymel. Squillit. diſſol. ℈iß. Extr. Abſinth. Myrrhæ el. āā. ℈j. Limat. Martis præparat. ℥j. Diagrid. ℥ß. Cum Sirupo Diaſereos fiat MP. Doſis ℈ij.

Riverius Prax. Medic. lib. 6. cap. 5. pag. 218. tales præſcribit:

℞. Polypod. Querc. ℥ß. Rad. Aſari, Summit. Geniſt. āā, ℥j. Paſſular. Corinth. ℥iij. Cryſtall. Tartar. ℥iß. Flor. Bugloſs. Borrag. āā. Pj.

Coquantur in Aq. Font. q. ſ. de Colaturâ optimè clarificatâ cape ℔ß.

Succi Pomor. redolent. optimè depurati ℥iv.

In quibus infunde Senæ mundatæ ℥j. Turbith, Agarici āā. ℥iij. Macis, Caryophyllor. Cinam. Epithymi aa. ℥j.

Digerantur per quatriduum in MB. poſteà colentur & exprimantur: Colaturæ adde

Extracti Aloës facti in Aquâ Endiviæ & Acetoſ. ℥j. Myrrhæ in Vino ad ignem diſſol. & colatæ ℥ij. Salis Tartari ℥j.

Evaporentur omnia & inſpiſſentur ad lentum ignem, addendo ſub finem, dum ferè evaporata erit materia,

Spec. Diarrhod. Abb. Lætificant. Galeni. Trochiſc. Dialacc. aa. ℈ß.

Reducantur in maſſæ pilularis conſiſtentiam, de quâ capiat æger ℥ß. ſemel in ſeptimanâ, duabus horis antè paſtum.

Eſſentiæ Antihypochondriacæ apud Authores multæ proſtant, quarum compoſitionem etiam Myrrha illuſtrat, ut non opus ſit, nec inſtituti ratio permittat, ut prolixi ſimus in iſtis recenſendis.

Eli-

Elixir Propr. Paracelſi & aliorum, cum & Myrrham recipiat, ſuâ non caret laude.

ARTICULUS III.
De
SCORBUTO.

SCorbutus fœcunda plurimorum malorum mater ac genetrix, an veteribus quoque notus fuerit, diſquirunt Medici: Affirmativa videtur plauſibilis, cum affectus ſit in multis locis endemius, & ubique ferè ſporadicus: ac quamvis non eâdem facie ab antiquis depictus ſit, quâ hodierno tempore ſe exhibet, rudi tamen penicillo delineatum eundem reperimus, præſertim in *Hippocratis*, *Aratei*, *Plinii*, aliorumque ſcriptis.

Ovum hoccè malum pravos excludit pullos: occurrunt quippè tàm varia atque multiplicia phænomena, ut ſi aliquod inuſitatum, nec prius auditum fuerit in corpore humano, ſtatim ſcorbuticum pronuncietur: affligunt etenim immaniter Cephalalgiæ vagæ atque periodicæ: modò torpor & ſomnolentia, modò vigiliæ pertinaces, vertigines, convulſiones, paralyſis, ptyalismi frequentes, gingivarum ulcera, dentium vacillatio & caſus, fœtor oris, pluraque alia moleſtiam pariunt: pectoris regionem occupant aſthmata, difficilis reſpiratio angit, tuſſis pulmones fatigat, cordis tremor ac palpitatio oboritur, lipothymiæ vires exſolvunt: in abdomine dominatur nauſea, vomitus, cardialgia: hypochondria inflantur atque murmurant, dolores colici torquent, diarrhœæ exſugunt, hydropsque inundat: maculæ ac exanthemata in cute erumpunt, ſudores nocturni delasſant.

Subjectum hujus affectus eſt univerſum corpus, nam cauſa materialis, ſcribente *Williſio*, haud in privato quodam loco, aut ſingulari minerâ continetur, ſed per totum cor-

pus & ſingulas ejus partes, tum intus tum extus, diffunditur, ita ut juxta eundem miaſma ſcorbuticum vel in ſanguine, vel in ſucco nervoſo aut ſimul in utroque fundetur: ſcilicet omnes corporis partes ſuos hîc patiuntur manes: Oeconomus corporis cum inteſtinis digeſtionis ac chylificationis muneri non ritè præſunt: Sol microcosmi radiis ſuis, licet ſemper præſtò ſit, corpusque illuminet ac calore ſuo blando foveat, nec principaliter proprio vitio hic eclipſin inducat: aliter tamen fieri nequit, cum malus ſuppeditetur chylus, ut hâc ratione digeſtionis primæ vitium in alterâ vix corrigatur: lien & ventriculus ovum fovent, cor pullum excludit.

Cauſa eſt dyſcraſia ſanguinis, quam inducit colluvies atque ſaburra humorum ſalſorum, ſeroſorum ac tartareorum, peculiariter corruptorum, quæ corruptio accidit, quandò humores crudi in abdomine coacervantur ac retinentur, nec, uti quidem decebat, naturaliter expelluntur: πνευμάτωσις deficit, ſalia fixa & tartarea non ritè ſeparantur, obſtructiones à viſciditate ſuccorum generantur, accedentibusque aliis cruditatibus, tandem pravam διάθεσιν humores acquirunt.

In prædicendo *Williſius* Medicum minimè temerarium & incautum eſſe innuit tr. de Scorbuto, cum plures pro deſperatis habiti convaluerint: quamvis enim hoc morbo detenti interdum ſymptomatibus maximè periculoſis urgeantur, ſi tamen adhuc viſcera mediocriter ſana aut ſaltem non multum vitiata fuerint, de malis iſtis propter meram ſcorbuti labem excitatis, minimè deſperandum: contrà quandò ſymptomata minus terribilia apparent, ſi hypochondriorum atque abdominis contenta dura ac veluti ſcirrhoſa evaſerint, aut ſi pulmones corrumpi cœperint, circa morbi ſanationem nihil ingens aut benignum promittendum.

Curatio reſpicit correctionem dyſcraſiæ ſanguinis, ut ſcilicet nectar hoccè vitale ad debitam κρᾶσιν per remedia convenien-

venientia reducatur: hoc ut obtineatur, curandum erit, ut chylificatio in primis viis rectè adminiſtretur, ut materiæ excrementitiæ ſaburra in iis congeſta exterminetur, ut fermenta deperdita ac depravata priſtino ſtatui reddantur, & obſtructi viſcerum pori aperiantur, de quibus fuſius Practici agunt. Medicamentis Antiſcorbuticis etiam Myrrha annumeranda: hinc Avus meus p. m. D. *Scharlachius* plurimos curavit Scorbuticos ſolo hujus Pulveris uſu:

℞. Aloês hepat. puriſſimæ, Croci or. ãã. ʒij. Myrrhæ ʒj. Elect. de Succo Roſar. in ſolidâ formâ ℥ß.

Pulveriſata miſceantur: hujus Pulveris ſumitur drachma una manè & veſperi horis duabus ante cœnam, & quidem mixta hauſtu lactis caprini, in quo Naſturtii aquatici Miij. & Acetoſæ minoris in agris naſcentis cum floribus ſimul & radicibus conciſis craſſiuſculè & maceratis per noctem in lactis caprini ℔viij. ac tandem coctis ad duarum ferè abſumptionem & percol. ebibendaque propinetur: ſic brevi exſtirpabuntur ſcorbuti ſeminaria.

Sennertus Med. Pr. l. 3. P. 5. S. 2. c. 6. p. 627. poſtquam ſudoriferorum ac balneorum ſcorbuticis utilium mentionem fecit, ſubjungit *Salomonis Alberti* tr. de Scorbuto Pharmacum ad proliciendum ſudorem exhibendum.

℞. Gentianæ ℈j. Rad. Aſari ʒß. Cinam. ℈j. Piper. Zingib. ãã. ℈ß. Myrrhæ ℈j. Croci gr. iij.

Cujus pars una danda in balneum ſe conferenti, altera è balneo exeunti cum ℥iij. ſequentis potiunculæ:

℞. Acetoſel. Becabung. Fumar. Naſturt. aquat. ãã. Mß.

Contuſa in mortario marmoreo macerentur in Vini albi ℔j. exprimatur ſuccus.

Caput XII.

De viribus Myrrhæ agit in Renum, Ureterum ac Veſicæ affectibus conſpicuis.

Articulus I.

De CALCULO RENUM.

Quemadmodum in ſingulis ferè corporis humani partibus vermes reperiuntur, ita nec à calculis eædem immunes ſunt, ut ita meritò commiſeratione digna ſit corporis noſtri conditio, fabrica atque ſtructura: in renibus autem omnium frequentiſſimè deprehenduntur, tantos cruciatus inferentes, ut mortem ſæpiùs afflicti præ vitâ eligant.

In adſignandâ calculorum causâ Veteres partim ad frigus, partim ad calorem intenſiorem renum ac veſicæ recurrunt, exiſtimantes, ab hoc craſſos, viſcidos ac glutinoſos ſuccos attrahi, in illos agere, particulas tenues & ſeroſas abſumere, tandemque reliquas indurare, ac in lapidem commutare; quæ opinio apud recentiores non invenit locum. *Fernelius*, Medicorum Gallicorum non poſtremus, non primas illas qualitates, ſed renum conſtitutionem inſitam arenoſam ac calculoſam in ſcenam producit. *Plateras* & *Unzerus* nimiam renum ſiccitatem cum moderato calore conjunctam accuſant. *Sylvius* Prax. Med. lib. 1. cap. 55. p. 327. ſecum perpendens, in quonam illa concreſcendi, coagulandi & calculos producendi vis & facultas hæreat, in hæc erumpit verba: *Quid ego hîc conjectem in re obſcurâ, quô alios ingenioſos magis ad veritatem latentem eruendam pro virili juvem, aperiam lubens.*

bens. Solvuntur autem calculi omnes, quales ego ſaltem hactenus offendi, in ſalis petræ aut Nitri acidô ſpiritu; undè concludo, à ſpiritu acido, quâ tali, non poſſe calculorum expectari coagulationem: ergò ab alio illi ex parte ſaltem ſubcontrario. Quod ſi quis varia conſideret, quæ concretionem naturalium rerum promoveant, reperiet, auſteris eam ineſſe vim, undè ab illis glutinoſitas & tenacitas rerum fluidarum produci ſolet, quibus ſi jungantur terreæ & ſalinæ volatiles partes, aliquid calculis non multum abſimile exſurget. Propendeo itaq; in hanc ſententiam, concreſcere materiam terream & ſalinam volatilem glutinoſæ junctam humoris auſteri ope in calculos: infringitur autem coagulantis auſteri vis ab acido acri, quale in ſpiritu Nitri reperitur. Hæc Sylvius.

Alii coagulationis principium quærunt in ipsâ materiâ lapideſcente: quemadmodum enim in macrocoſmo corallia in fundo maris naſcentia lapideſcunt, ac in locis ſubterraneis fracidô odore adflatis humores illi deprehendantur in ſtirias & ſaxeas nonnunquam columnas accreſcere; ſic in microcoſmo ejusmodi ſucci ſimiliter ſpiritu fracidô ſeu ſemine petrificô gravidi inſunt, qui ſi nanciſcantur ſubjectum coagulari aptum, illis formas lapidum imprimunt; cùmque in tartaro ſeu calculo corporis humani plurimum ſit materiæ ſalſugineæ, meritò etiam in illo ſemen ſeu fermentum petrificum latitare autumant.

In curatione Myrrha ſuam quoque largitur efficaciam; undè Balſamus mirificus calculum comminuens ac diſſolvens proponitur *D. Conrado Johrenio* Med. & Phyſices Prof. Rinthelii tali modô:

℞. Flor. Sulphuris ℥ij. Solve in Spiritu Terebinthinæ ℔j. Ol. Baccar. Juniperi ℥iv. adde Salis Succini volat. Microcoſm. volat. ãã. ʒij. Aloës, Myrrhæ, Maſtich. Croci ãã. ʒj. Cum Circulato minore fiat Balſamus: Doſis à ℈ß. ad ℈j.

Scribo-

Scribonius Largus Comp. Med. c. 38. Comp. 144. p. m. 82. in dolore renum ſabuloſam urinam excernentium ſequens remedium tradit:

℞. Sem. Apii, Petroſel. Aniſi ãã. P. xvj. Dauci P. iv. Schœnanth. P. vj. Croci P. xxxij. Mellis quod ſatis videbitur: dantur quantum lupinus ex mellis ligulâ & aquæ cyathis iv. Vid. Notas *Rhodii* ad hunc locum.

Pilulæ ad calculum efficaciſſimæ & ſequentes erunt, ſi ℈j. exhibeatur pro neceſſitate repetenda.

℞. Lap. Prunel. Cryſtall. Tartari, Salis Ononid. Bacc. Hederæ terr. Myrrhæ el. ãã. part. æqual.

Cum Terebinth. Venetâ vel Sirupo Flor. Pap. Rheados formentur Pilulæ.

ARTICULUS II.

De *DIABETE.*

RArus hic eſt affectus & à Pergameno Sene bis tantùm in praxi ampliſſimâ obſervatus, denotatque vocabulum græcum tranſitum, quòd nimirum potus per urinam cito pede tranſeat. A Veteribus indigitatur hydrops ad matulam, commodè etiam diarrhœa nephritica vocari poſſet: eſt verò Diabetes frequentatus mictus ac copioſus, ob defectum particularum ſulphurearum, & nimiam indè ortam ſanguinis fluiditatem excitatus: adjunctam habet intenſam ſitim, undè & dipſacus appellari ſuevit: adeſt æſtus vehemens, tandemque ſequitur univerſi corporis contabeſcentia.

Veteres cauſæ locô adducunt intemperiem renum, modò calidam, modò frigidam, alii vim renum attractricem incuſant in exceſſu vel defectu peccantem.

Thomas

Thomas Willis cauſam quærit in ipſo ſanguine, & quidem ejus fuſione, reſolutione ac colliquatione, quam ſucci acidi inducere queant; quod tamen vix admitti poteſt, cùm conſtet, acida non tàm fundere quàm coagulare ſanguinem.

Sylvius vitioſæ conſtitutioni caruncularum renalium profluvium hoc urinæ adſcribit, hinc pro conſtringendâ laxitate, vitiôq; illô emendandô adſtringentia & roborantia commendat.

Malum plerumque eſt lethiferum, & vix aliquam curationem admittit, cujus ratio in eo conſiſtit, ut craſis maſſæ ſanguineæ debita, naturalisque ejusdem conſiſtentia reſtituatur.

Modò laudatus *Sylvius* hanc curandi rationem tradit Pr. Med. append. tr. 5. p. 725. *Quaſi*, inquit, *à ſale volatili eoq; acri aut forinſecus aſſumto admiſſove, aut quocunq; demùm modô in corpore noſtro ſecreto ac exiſtente producatur Diabetes, utiq; curatio ipſius conſiſtet in prædicti ſalis volatilis acrioris contemperatione tum per oleoſa, emulſiones puta hordei, amygd. d. ſem. pap. alb. melon. cucumer. &c. per lac dulce vaccinum, ovillum, caprillum, humanum, aſininum &c. tum per acida, ſed per volatilem ſpiritum contemperata, Spir. ſalis dulc. &c. miſcendo illa cum potu convenient e, juſculis, &c. non cum prædictis emulſionibus aut lacte, cùm ab omni acido concreſcere ſoleant.*

Myrrha hîc ob facultatem ſuam leniter adſtringentem non prætermittenda, ubi tamen *Marquardus* admonet Med. Pract. l. 4. cap. 5. p. 278. ad ſtyptica validiora non eſſe progrediendum, ſi jam adſit hectica conſumtio ac contabeſcentia membrorum: Idem ergò ſequentia Trochiſcorum uſum ſuadet:

℞. Glandium per triduum in Aceto infuſ. part. j. Thuris part. dimid. Myrrh. p. j. Miſc. f. Trochiſci: Doſis ℈iv. cum lacte caprino quotidiè ad ℥iij. cum ℥ß. Sacchari exhibendi.

Pulvis ſequens quotidiè ad ʒj. aſſumi poterit:

℞. Myrrhæ ℥ß. Fruct. Querc. pulveriſat. ℥j. Sem. Plantag. Flor. Balauſt. ãã. ℥ß. Miſc. f. Pulvis.

ARTICULUS III.

De

DYSURIA.

HOc in affectu urina difficulter & doloroſè excernitur, differtque à ſtranguriâ, quòd in hâc lotium guttatim reddatur, in dyſuriâ verò excretio quidem ſuſpenditur, & aliquandò diutius quàm oportet, ſed quandò reddenda eſt, difficultatem, gravitatem atque dolorem æger ſentit, ut ſæpè liberè non profluat, niſi manu veſicæ regionem comprimat.

Vitium hoc ut debitô modô corrigatur, tollenda erit acrimonia lotii ac veſicæ imbecillitas: quarè ſi ab hâc producatur, jubet *Heurnius* ad aphor. Hippocrat. 36. Sect. 6. ſumere Myrrhæ pulveriſatæ ℈ß. cum Sir. Violar. ſæpiùs reiterando.

Externè Myrrha optimè contrita cum Oleo Chamæmelino ſuprà ventrem circa umbilicum optimô cum ſucceſſu ponitur.

CAPUT

Caput XIII.

Myrrham in affectibus uterinis ſalutarem prædicat.

ARTICULUS I.

De SUFFOCATIONE MATRICIS.

UTerum infinitarum ærumnarum cauſam jure *Democritus* judicavit: nam *Aretæo* teſte, morborum plurimorum, malorumque acervum congerit; & juxta *Helmontium* etiam haud rarò poſt mortem, quandò fœtum expellit, in mulieribus tumultuatur. Ex infinitis iſtis calamitatibus non leviſſimus eſt affectus hyſtericus dictus, ſeu ſuffocatio uteri (melius hypochondriaca) appellata, quâ fœminæ præfocari & quaſi ſtrangulari videntur. Juſtè verò *Galenus* eos reprehendit, qui putant, uterum hinc & illinc in corpore vagari motu locali proprio atque peculiari, cibi alimentum à partibus ſupernis ſuo adſcenſu acquiſiturum: hoc namque figmentum & ratione & αὐτοψίᾳ anatomicâ deſtruitur: *Tantum abeſt*, ſcribit, *ut ad ventriculum uterus adſcendat, hunc* *q;* *prætereundo ad ſeptum transverſum pertingere poſſit.*

Quærenda itaque erit alia præter hunc adſcenſum cauſa, ob quam talia patiatur mulier: ſcilicet rectiſſimè affectus hic refertur à recentioribus emunctioribus ad affectus ſpaſmodicos & convulſivos, ut hâc ratione non ineptè *Paracelſo* Caducus matricis audiat: nam advertitur in eo occupatio nervoſarum, membranoſarum atque fibroſarum uteri partium, inducta à pravis malignisque vaporibus, ex ſemine & ſanguine menſtruo, aliisque excrementitiis humoribus ac ſuccis circa

uterum ſtagnantibus, & partes principales infeſtantibus: hinc & familiare malum eſt viduis virginibusque ætate jam provectioribus ac libidinoſis, inque venerem pronis, ob malam ſeminis corrupti qualitatem, quæ pejora & majora excitare poteſt mala, quàm ſanguis menſtruus corruptus & viciatus. Vid. Tractatus *Willisii* de affectionibus hyſtericis ac hypochondriacis.

Curatio duplex eſt, una in, altera extra paroxyſmum adornanda: in utrâque Myrrha, quæ inprimis utero dicata eſt, feliciter ſuccurrit, tam intus quàm extus adhibita. Undè jam ab *Hippocrate* in uteri imbecillitate ac ſtrangulatu ſuffitus commendatus ex Caſſiâ, Cinamomô & Myrrhâ, l. 2. de Morb. mulier

In paroxyſmo convenit Emplaſtrum ſequens:

℞. Galbani, Sagapeni ãã. ℥vj. Bdellii ℥ß. Pulv. Matricar. Pulegii, Cotulæ fœtidæ ãã. ʒj. Myrrhæ ℈iß. Cum Olei Rutacei q. ſ. fiat Emplaſtrum ſuper alutam extendendum in formâ quadratâ pro utero.

Balſamum polychreſtum Dn. *D. Frommanni*, eſſentiamq; uterinam egregiam Myrrhæ ſocietate claram vide in Tr. de Junip. *L. Scharffii* cap. 21. p. 298.

Allevamentum quoq; ſpondet præfocatæ ſequens Pulvis, ſi ceſſante paroxyſmo exhibeatur:

℞. Pulv. Hyſteric. Auguſt. ℈ß. Trochiſc. de Myrrhâ ℈iß. Miſc. fiat Pulvis pro doſi.

Nec minoris virtutis æſtimandæ Pilulæ quæ ſequuntur pro everrendis vitioſis humoribus.

℞. Spec. hieræ ʒj. Mechoacan. Rhabarb. aa. ʒiß. Turbith. ʒj. Tart. albi ℈iß. Zingib. ℈j. Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈ß. Sem. Vitic. Dauci aa. ℈j. Diagrid. præp. gr. xv.

Cum Sir. de Artemiſiâ fiat MP. Doſis ʒß. vel ℈ij. hebdomadatim.

Vel: ℞. Caſtor. Myrrhæ, Aſæ fœtidæ aa. ℈j. Fecul. Bryon. ℈ß. Sem. Rutæ, Croci aa. gr. vij. Cum Sirupo de Artemiſiâ fiant

fiant Pilulæ xij. Doſis 3. vel 4. quas ſi ægra deglutire nequeat, diſſolvantur in Aquâ Artemiſiæ.

Pilulæ *Riverii* ſpecificâ virtute hyſtericis inſultibus convenientes Myrrhâque exaltatæ ita ſe habent.

℞. Aſæ fœtidæ ℈ß. Caſtor. Myrrhæ, Galbani, Sagapeni āā. ℈j. Cum Melle Mercuriali f. Maſſa, de quâ capiatur ℈ß. vel ℈j. frequenter.

D. *Salomon Alberti* in ſuffocatione hypochondriacâ ex ἐμπνευματώσει, præmiſſo laconico, cum ſcobibus ligni guajaci extrà fluxum menſium inſtituto, extersâ & exſiccatâ cute ſuffitum parat pro matrice talem.

℞. Ligni Aloës ℈iß. Myrrh. ʒij. Rad. Cyperi, Roſmar. Caryophyl. Thur. Maſtich. āā. ʒj. Galliæ Moſchat. gr. v. f. Pulvis groſſus qui injiciatur prunis: vapor excipiatur per infundibulum.

ARTICULUS II.
De
SUPPRESSIONE MENSIUM.

SAnguis menſtruus ſecundum naturam ſe habens, non properteà ſingulis menſibus excernitur, quod virulentâ ac malignâ quâdam qualitate infectus ſit, uti quidem nonnulli ſomniarunt, ſed quòd abundet in corpore, & totus non poſſit conſumi in partium nutrimentum, donec fœmina impraegnata ſit, & lactationis tempus accedat.

Vulgò florum nomine venit fluxus hic naturalis, nec ineptè: apparet quippè in primo juventæ flore: & quemadmodum arbores flores emittentes non ſteriles, ſed fœcundæ æſtimantur, ſic & fœminæ, quibus menſtrualis purgatio juſto tempore, debitoque modo contingit, utplurimum fœcundæ, & ad generationem prolis aptæ reputantur: deniq; & nomen hoc de bonitate ſanguinis menſtrui teſtimonium exhibere debet: ſcilicet non ſit luridus ac fœtidus, ſed flori-

dus, floridasque ac benè coloratas reddat mulieres tributum hoc lunare decenter perſolventes: qualis namque ſanguis menſtruus, talis etiam fœminarum ſanitas: cum contrarium eveniat in iis, quæ chloroſi deturpatæ ſunt, menſibus vel non vel vitiosè fluentibus, quod vitium ſuppreſſio vel obſtructio apud Practicos audit; malum, quod alia plura ſecum trahit, niſi maturè ſuccurratur: novum enim non eſt, quòd tandem cachexiam, hydropem, phthiſin, aliasque morbos poſt ſe relinquat.

Contingit verò retentio hæc ob multas cauſas, præcipua tamen & frequentiſſima eſt anguſtia vaſorum, per quæ menſtruatim purpureo liquori tranſeundum: hanc parit obſtructio, quam inducunt humores craſſi, lenti ac viſcidi: ipſa quoque ſanguinis viſciditas haut raro culpanda, quâ præſente, ſanguis ad fluxionem ineptus redditur. Idem malum etiam à tumoribus uteri vicinarumque partium oboriri poteſt: coaleſcentiam item à carne factam, vel membranam aliquam in utero ſubortam, vel à cicatrice ab ulcere malè curato eandem ſuppreſſionem produci poſſe, obſervationes Practicorum commonſtrant.

Curatio non procraſtinanda, utut hiſtoriæ teſtatum faciant, quasdam per plures annos obſtructionem perpeſſas fuiſſe citrà gravem noxam, & absque remediorum adhibitione, attamen tandem non lunæ ſed naturæ tributum perſolvere coactæ ſunt. Uſurpanda autem talia ſunt, quæ ſanguini juſtam naturalemque conſiſtentiam conciliare, turgeſcentiam ſedare, & obſtructiones reſerare valent. Myrrha hæc promittit, ideoque non negligendus ipſius uſus, eſt enim præſtantiſſimum emmenagogum, ac ſpecialiter hîc prodeſt, quæ attenuando atque incidendo ſanguini fluxum naturalem & ordinarium optatò reſtituit, vaſorumque oſcula aperit.

Quandò itaque ab humoribus lentis ac pituitoſis obſtru-

ſtructio dependet, præmiſſis præmittendis, Vinum decoctionis Myrrhæ & Baccarum Lauri utiliter propinatur.

Hieronymus Pulverinus Trochiſcos de Myrrha exhibet ad ʒj. Cum ℥iij. Vini albi odoriferi vel Aquâ capillorum veneris.

Johannes Heurnius ad Hipp. Aphoriſmum 36. Sect. 5. ſequentibus Pilulis reſerationem promovet, ſi x. vel xij. matutinis continuis antè ſolitum menſtruæ purgationis tempus exhibeantur.

℞. Aloês ʒj. Myrrhæ, Gentianæ, Ariſtoloch. Dictamni, Croci aa. ℈iß. Rubiæ Tinct. Mithridat. aa. ʒj

Cum Sirupo de Artemiſiâ fiat Maſſa.

Johannes Baptiſta Montanus Conſ. 307. & 308. efficaces haſce æſtimat:

℞. Myrrhæ, Croci, Aloês aa. ʒj.

Pulveriſentur omnia per ſe, deindè miſceantur: poſt adſpergantur cum Succo Majoranæ: permittantur exſiccari, & ſic iteretur ſexies, poſteà cum Sirupo de Abſinthio fiat Magdaleon: Ex ʒj. formentur Pilulæ novem ſumendæ tribus horis antè prandium bis in ſeptimanâ.

Georgius Horſtius alias ſcopo huic admodum faventes ſuggerit lib. 5. de morbis mulier. Epiſt. 3. obſ. 4.

Pilulæ *Montagnanæ* non inter poſtremas reponendæ, quæ ita conficiuntur:

℞. Trochiſcorum de Myrrhâ ʒiß. Sem. Petroſel. Caſtor. Cinam. aa. ℈j. Moſch. gr. x. Cum Succo Apii fiant Pilulæ xxij. deauratæ: Doſis duæ manè vel ſub ingreſſum lecti per aliquot dies.

Sylvius Prax. Med. l. 3. c. 3. S. 75. ad humorum tenacitatem ac viſciditatem incidendam aromatica, ſivè amara ſint, ſivè minus, ejusmodi Pilulis utitur.

℞. Gum. Sagapeni cum Aceto ppt. ℈iß. Chalybis ppt. Succini albi aa. ℈j. Myrrhæ rubr. Caſtor. opt. aa. gr. xv.

Croci ℈ß. Borrac. Venet. Ol. Caryophyll. gut. vj.
Miſc. fiant Pilulæ num. XL. deaurandæ.

Hippocrates Salanus, Illuſtris *Rolfincius* lib. 4. Conſult. 3. pag. 422. pulverem habet ſanguinem egregiè attenuantem & oſcula vaſorum aperientem, nec nimis exſiccantem, (vehementer enim exſiccantia meritò vitanda.)

℞. Borrac. Venet. ʒj. Croci, Myrrhæ, aa. ℈j. Fol. Diptamni Cret. q. v. Miſc. fiat Pulvis minutiſſimus: Doſis ℈j. in Vino Malvatico exhibenda antè ingreſſum in balneum.

Riverius Prax. Med. lib. 9. cap. 2. p. 279. Tincturam proponit uſu proprio admodum proficuam.

R. Theriacæ ℥v. Myrrh. rubr. Alex. ℥iiß. Cinam. el. Croci or. aa. ʒß. Camphor. ʒj.

Affunde optimum Vini ſpiritum ad trium digitorum eminentiam, & in leni calore Tincturam extrahe, cui per inclinationem effuſæ adde Spiritus Tartari ſextam partem: Doſis cochlear unum cum Vino aut Aquâ quâdam appropriatâ.

Tabernæmontanus lib. 3. Herb. P. 2. fol. 10. tale decoctum ad ciendos menſes commendat.

℞. Baccar. Junip. Mj. Rad. Rubiæ Tinct. Cinam. Myrrh. aa. ℥ß. Coq. in ſ. q. Aq. Artemiſ. ad tertiæ partis conſumptionem: Colaturæ adde Borracis Venet. ʒij. Miſc. bibatur hauſtus calidè matutinis ac veſpertinis horis.

Interna præſidia Externa excipiunt; cum & his ritè adminiſtratis malo obviam eatur: inprimis ſuffimenta hîc in uſum vocari ſolent jam Hippocraticâ authoritate ſtabilita Aphor. 28. Sect. 5. Ubi *ſuffitus aromatum muliebria educere ſcribit ſenex divinus*: & rectè quidem: vaſorum enim extrema conniventia adaperiunt, humores craſſos incidunt, infarctusq; expediunt: inter hæc Myrrha primas optimo jure tenet: ergò

℞. Sabinæ Mß. Myrrhæ ʒij. Miſc. Carbonibus injice, ut fumus per infundibulum utero excipiatur.

Trochiſcis ſequentibus idem promovebitur:

℞. Pulv. Majoran. Nigellæ, Pyrethri, Piper. Zingib. Cynam.

Myrrh.

Myrrhæ, Sabinæ aa. ℥j. Cum Terebinthinâ fiant Trochiſci inſtar Baccarum Lauri.

Peſſaria encomiô ſuô non carent, ſi applicentur, ubi licitum: in puellis enim atque virginibus locum non inveniunt. Hinc

Johannes Marquardus Med. Pr. lib. 4. c. 12. p. 299. provocationem menſium ſequentibus Peſſariis inſtituit:

℞. Pulv. Staphid. agr. Nigell. Rutæ, Pyrethri, Piper. Naſturt. Euphorb. Myrrhæ, Aloës, Caſtor. Aſari, Croci, Rad. Dictamni ãã. ℥j. Baccar. Lauri num. x. Aſæ fœtidæ ℈ij.

Hæc omnia incorporentur cum Terebinthinâ, fiantque Peſſaria ſivè Suppoſitoria ad longitudinem medii digiti, craſſitudine digiti unius: inter incorporandum ad medium longitudinis involvatur filum, cujus extremitas maneat & excedat ad palmam unam ad extrahendum.

Felix Platerus Obſerv. lib. 1. p. 21. tali utitur:

℞. Rad. Aſari, Agarici ãã. ℥ij. Myrrhæ, Fol. Rutæ ſiccæ, Majoranæ ãã. ℥j. Sem. Pæon. ℥ß. Galliæ Moſchat. ℈ij.

Contundantur & excipiantur Melle anthoſato, addendo parum Fellis Porci ad ℥j. fiant Peſſaria.

Alexander Maſſaria lib. 4. c. 2. p. 510. Suffitus & Peſſaria itidem proponit, quæ videantur.

ARTICULUS III.

De

FLUORE ALBO MULIERUM.

FOedum hocce malum, quô fœminæ viris haud acceptæ redduntur, ac ſterilitas crebrò indè inducitur, varias ſortitum eſt appellationes, quas tamen omnes recensêre inſtituti noſtri ratio non permittit: haud tamen incongruè indigitatur Rheumatiſmus matricis; fluxus hic totô genere præter naturam eſt, cùm non niſi ſanguis per uterum ſingulis

menſibus naturaliter fluere debeat: in hoc verò excrementitii humores modò albô, modò citrinô aut pallidô, modò ſub viridi colore tincti apparent, adeòque interdum acres, ut pudendum muliebre erodant atque exulcerent: interdum nullô odore ſunt moleſti, nonnunquam verò graveolentiâ ſuâ ſatis abominabiles. Morbus hic non ſolùm vetulas, ſed & juvenculas virgines atque puellas ſæpiùs obſidet: hinc *Fernelius* puellæ mentionem facit octo annos natæ, profluvium hoc expertæ.

In denominando ſubjecto Authores diſſident: in eo tamen plerique conveniunt, quod utplurimum ab univerſo corpore materia iſta excrementitia proveniat, undè & à *Galeno* totius corporis recrementum appellatur: qui caput ſolùm accuſant tanquam pituitæ fontem, uti volunt, falſi ſunt, falsâ hypotheſi obcœcati: alii viſcera principaliora alimentorum digeſtioni atque depurationi dicata inſontia non habent: nonnulli uterum ſubjecti veri vices tenere adſerunt. Ubi hoc notandum, quòd hic vix abſolutè immunis ſit habendus, ita ut nihil conferat ad fluoris hujus proventum: hoc tamen non admittendum, quod ſolus uterus ſpecialiter ſic dictum album fluxum producat: ut ita meritò diſtinctio valeat inter profluvium muliebre & uterinum.

Materia verò iſta vitioſa alba hæret in maſsâ ſanguineâ ex quâ & cum quâ beneficiô circulationis circumfertur, donec tandem robore expultricis facultatis, quæ ſanguini ineſt, expellatur per vaſa matricis, & quidem arterias cervicis uteri.

Franciſcus Sylvius accuratius inveſtigaturus fluoris albi cauſam, quæri ac inveniri eandem ſcribit Pr. Med. lib. 3. p. 516. in fermento uteri vitioſo diverſo, & magis vel minus auſterô vel acri aliterve affectô, ſubindè in ſanguine ad uterum accedente, ac propter affectus alios præcedentes comitesque multum ſæpè diverſo, adeòque magis aut minus viſcoſô ac pituito-

tuitoſô vel ſalsô & ſeroſô, vel quovis modô aliô malè affectô.

Hermetici principium quoddam ſalinum producunt, quod per totam corporis lithurgiam ſparſum, integritatem ejus bonamque conſtitutionem ſervat, quamdiu ſulphuris dulcedine & nectareâ Mercurii irrigatione contemperatum proportionales confœderationis ſervat leges: quamprimum verò divortium facit ab his, & hinc indè corpus peragrat, tandem & ad ipſius uteri penetralia defertur.

Malum hoc ſi moderationis limites non excedat, nec gravia quædam ſymptomata ſecum trahat, ſæpè citra aliquod inſigne incommodum fluxum hunc miſellæ ferunt: ſuccurrendum tamen eſt ad evitandum ſterilitatis vitium. Gravidis abortum aliquandò uterique procidentiam cauſatur. Quandò remedia cuncta reſpuit, ac tota ſanguinis maſſa ejusmodi muco ſcatet, in alios periculoſos affectus mulieres præcipitat, uti atrophiam, cachexiam, hydropem. Compeſcendus itaque erit fluxus hic, ne radices agat. Curatio verò minimè ab adſtringentibus & exſiccantibus auſpicanda, quod vulgò mulierculæ cum obſtetricibus facere ſueverunt, nam hôc modô graviorum periculorum anſa ſuppeditatur: humores excrementitii reprimuntur, intusque retinentur, poſteàque aliis partibus labem aliquam affricant. Ergò methodicè magis univerſalis præmittitur evacuatio, poſteà viſcerum atoniæ ſuccurritur, ſanguinique debita κράσις reparatur, ac tandem uteri mundificatio, corroboratio & exſiccatio inſtituitur per moderatè adſtringentia. Ultimo huic ſcopo & Myrrha noſtra ſatisfacit, utero aliàs gratiſſima medicina. Sequentes Mixturæ itaq; ſi adhibeantur, ſpem medentis & patientis, DEO benedicente, non eludent.

℞. Conſ. Roſar. vet. Rad. Symphyti aa. ℥j. Condit. Rad. Acori ʒij. Corallor. r. præp. Raſur. Eboris, Terræ ſigillatæ aa. ℈iß. Myrrhæ el. ℈j. Cum Sirupo de Cort. Citri f. Mixtura.

 Vel:

Vel:

℞. Conſ. Roſar. antiq. ℥j. Abſinth. ℥ß. Condit. Carnis Cydon. Cort. Citr. āā. ʒij. Spec. Aromat. Roſat. Corallor. r. præp. Myrrhæ el. aa. ℈iß. Cum Sirupo de Roſis ſiccis f. Opiata.

Rotulæ ad fluorem album uſu probatæ & aliquando mihi ab Excellentiſſimo *Jonſtono*, Medico & Polyhiſtore eximio olim communicatæ ita conficiuntur.

℞. Fæculæ Bryoniæ ʒj. Sem. Papav. alb. ʒij. Myrrhæ ʒß. Cum Saccharo in Aq. Ceraſor. nigror. ſol. fiant Rotulæ.

Topica ex modicè adſtringentibus ac ſiccantibus concinnata curationem ſimiliter promovebunt, quæ tamen non in uſum trahenda, donec uterus probè ſit deterſus, alioquin impuritates in eo retinentur, quæ retrocedentes aliis malis anſam poſteà præbent: teſte *Riverio*, aliisque. Deterſione factâ uterus exſiccandus & roborandus, ubi ſuffitus commodi putantur: injiciantur ergò carbonibus ſequentes Trochiſci, fumusq; ſinu excipiatur muliebri, cruribus optimè tectis:

℞. Ligni Aloês, Ladani, Styrac. Calam. aa. ℈ij. Gum. Arabici diſſoluti in Vino rubello: Myrrhæ diſſol. aa. quantum placet. F. Trochiſci.

ARTICULUS IV.

De *STERILITATE MULIERUM.*

Ατονία ſivè Ἀτεκνία hæc nil eſt aliud, quàm concipiendi ac generandi in mulieribus impotentia, quatuorque modis contingere ſolet, juxta *Riverium* Prax. Med. l. 9. cap. 15. 334. 1. Si nempè fœminæ virile ſemen convenienter non recipiant. 2. Si illud non retineant jam receptum. 3. Si retentum non foveant & conſervent: ac

4. de-

4. denique ſi non nutriant dictum ſemen ad formationem embryonis. Receptionem juxta eundem impediunt genitalium partium anguſtia ob ætatem juvenculam, uteri conſtitutionem pituitoſiorem, obſtructionem vel adſtrictionem muliebrium. Retentio impeditur, ſi uterus ſcateat humiditatibus excrementitiis, quod accidit in fluore albo. Semen debitô modô non fovetur & conſervatur, ſi uterus laboret quâcunque intemperie, vel adſit diſpoſitio quædam ſpecialis, ob quam ſemen potiùs corrumpatur quàm perficiatur: hinc dantur pharmaca, quæ virtute ſuâ ſpecificâ ſterilitatem inducere creduntur, quò & ſpectant veneficia, & incantationes: denique non nutritur ſemen, ſi adſit defectus ſanguinis huic negotio à naturâ deſtinati. Omnia hæc antiquitatis ſapiunt dogmata: modernorum alia eſt de conceptione mens & opinio, ducem ſequentium & anteſignanum acutiſſimum *Harvejum*, hic etenim primus fuit, qui à priſcorum ſententiâ ſeceſſit, quem poſtmodùm alii ſecuti ſunt in hunc usque diem, ſtatuentes commiſtionem ſeminum non fieri, cùm ſeminis locô fœminæ ovula foveant, & genitura viri eadem fœcundet, ſpirituosô quodam emiſsô contagiô: ac certum eſt, quæ hactenus de ovario ab Anatomicis prolata extant, non eſſe à veritate aliena, cùm & rationibus & ſenſibus ipſis externis, quibus ſanè fides ſimpliciter non deneganda, illorum exiſtentia comprobetur.

Fruſtrabitur itaque læderturque conceptio, ſi miaſma hoc ſpirituoſum in virili ſemine contentum ova muliebria ritè ac ſufficienter non attrahant atque imbibant: ſi in ovario debitè ova non efformentur, nec decenter per loca convenientia ſivè tubas Fallopianas ſeu oviductus non transmittantur, ad humanæ ſationis officinam.

Dicta verò hæc impedimenta à diverſis cauſis obvenire queunt, de quibus fuſius apud Practicos legere eſt: noſtrum eſt breviter, quid hîc Myrrha valeat, commemorare: ſcilicet cùm frequenter ſterilitas oriatur à peculiaribus uteri morbis,

omni ope adnitendum, ut tales eliminentur, ubi & evacuantia humores vitioſos, & alterantia ſanguinis, uteri, aliarumq; partium dyſcraſiam in auxilium vocanda veniunt.

Externa hîc non parum præbent ſolatii: reſpiciendum tamen ſemper ad cauſam, quæ ſi fortior fuerit, qualis frigida & humida intemperies, ad validiora quoque progreſſus faciendus adſtringentia ac exſiccantia: hinc commendantur thermæ ſulphureæ, bituminoſæ, nitroſæ, aluminoſæ, quarum vices ſupplent Fomenta & Suffumigia ex Thure, Maſtiche, Myrrhâ, Junipero &c. ſinu muliebri excepta. Si enim hæc ſecundum effatum duorum Medicinæ Antiſtitum muliebria ducere queunt, dubium non eſt, quin uterum quoque alterent, illius intemperiem corrigant, fœcunditatemque adjuvent.

Rolfincius lib. 9. Conſ. 2. talem Suffitum inſtituit:

℞. Reſinæ Benzoês ℥ß. Ladani de Barbâ ʒiij. Thuris, Myrrhæ āā. ʒij. Juniperi ʒiij. Contuſa dentur ad Scatulam.

Peſſum quoque calefacientem, exſiccantem ac adſtringentem ſuppeditat:

℞. Ariſtoloch. rot. ℈ij. Caſtor. Myrrhæ, Maſtich. āā. ʒj. Galbani ʒiij. Galicum Glandium, Nuc. Cupreſ. āā. ʒij. Theriacæ ʒj. Succi Prunor. ſylveſtr. q. ſ.

Miſc. fiat Peſſus ſindone involutus, cui filum appendatur, & Oleo Artemiſiæ inunctus intrudatur vulvæ, noctuque retineatur.

Marquardus Med. Pract. lib. 4. cap. 15. pag. 307. in ſterilitate propter pinguedinem atque humiditatem exortâ peſſarium præſcribit tale:

℞. Caſtor. Styrac. liquid. Myrrhæ, Galbani, Calaminth. Piper. Opopan. aa. ℥ß. Moſch. Ambr. āā. gr. ij. Incorporentur ſimul perfectiſſimè, fiat Magdaleon, & ex hoc Peſſaria, quorum unum mulier in cervice matricis teneat à meridie uſque ad veſperam.

Alexander Maſſaria Pract. Med. l. 4. c. 6. p. m. 558. ſuffumigium dupliciter parari monſtrat: uno modo pluribus & aquâ decoctis ſimplicibus medicamentis, cui deindè decocto adhuc calenti mulier ita ſe accommodet, ut illius evaporationem in uterum poſſit accipere: altero modo, ſi hæc ipſa medicamenta, ſed inprimis aromata calidis cineribus impoſita congruo inſtrumento alterâ ex parte excipiendo longiore, alterâ immittendo anguſtiore, v. gr.

℞. Artemiſ. Matricar. aa. ʒj. Myrrhæ, Benz. Styrac. Calam. ãã. ʒß. Ligni Aloês ℈j. Moſch. ambr. ãã. ℈ß. Miſc. Contundantur omnia & f. Pulvis: vel cum Oleo Nard. f. Trochiſci aut Paſtilli.

ARTICULUS V.

De

MOLA ET FOETU MORTUO.

MOla nihil aliud eſt quàm rudis quædam ac indigeſta moles utero admodum moleſta: oriturque quandò pro genuino ac verò fœtu informe quid generatur, ob virtutis plaſticæ errorem in ſemine deliteſcentem; ut hâc ratione molæ in virginibus & viduis genitæ verarum molarum nomine non veniant, ſed tantum ſint informes maſſæ, rudesque ſanguinis concretiones: ſanguis enim menſtruus per ſe non poteſt producere veram molam, cum non in hoc ſed in ſemine tantum facultas formatrix reſideat.

Virtutem hanc plaſticam ſeu formatricem in errorem ducunt, quandò hæc per ſe debilis ob ſemen exiguum, non benè conſtitutum, à ſanguinis copiâ obruitur, ut rudimenta quidem quædam efformet, totam verò fœtus ſtructuram atque fabricam perficere non valeat: accedit ex cauſis mediatis,

tis, uteri naturalis imbecillitas, intemperies humida ac frigida, & alia opus hoc genitale interturbantia.

Cum malum periculo non vacet, ſed univerſum fœminæ corpus in morboſum ſtatum præcipitare poſſit, quatenus menſtrua retinentur, ac interdum quoque fœtui vero juncta inſidias ſtruit, ac commeatum ipſi præcludit, acceleranda omninò hoſpitis hujus peregrini atque infeſti expulſio, ubi Myrrha præ aliis ſeſe exhibet oppugnantem.

Petrus Foreſtus Schol. Obſerv. 63. l. 28. de Morbis Mulier. ſequentem Confectionem commendat, quâ mulierem liberavit à molâ, quam annuo ſpatio geſtaverat, exhibendo manè & veſperi antè cibum ʒj. cum Aquâ Sabinæ vel Vino Rhenano.

℞. Aſæ fœtidæ ℈iß. Sem. Rutæ, Caſſiæ Lign. Raſuræ Lapid. Dactylor. Borracis ãã. ʒiß. Croci ℈iß. Myrrhæ, Theriacæ Diateſſar. ãã. ʒj. Miſc.

Rodericus à Caſtro lib. 3. de Morb. Mul. c. 7. ordinat Trochiſcos ad abigendam molam ſequentes.

℞. Cinam. Myrrhæ aa. ℈iiß. Fol. Sicc. Rutæ, Sabinæ, Puleg. Calaminth. Gummi Sagapen. Opopan. aa. ʒj. Granor. Junip. Cardamom. Mentaſtr. aa. ℈iß. Miſc. fiant Trochiſci, quorum detur pondus ʒij. cum decocto Sabinæ aut alio accommodo.

Johannes Petrus Lotichius lib. 5. obſ. 16. Pilulas format pro duabus vicibus hoc modo:

℞. Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈j. Sabin. Borrac. aa. ℈ß. Fellis Bovis ʒß. Ol. Succin. gut. iv. Croci gr. v. Cum Succo Sabinæ fiant Pilulæ xiv.

Franciſcus Joël Pr. Med. l. 8. S. 3. pag. 484. talibus utitur, quarum doſis manè ac veſperi ʒj.

℞. Nigellæ, Ariſtol. long. Rad. Dictamni, Sem. Thlaſpios Baccar. Sabinæ, Fol. Sabinæ, aa. ʒj. Sem. Rutæ, Rubiæ Tinct. Gummi Serapin. Ammoniaci, Myrrhæ, Caſtor. aa. ℈iß.

His

His omnibus pulveriſatis cum Succo Radiculæ culinariæ (Meerrettich) fiant Pilulæ in calido mortario.

D. *Sennertus* de Morb. Mul. lib. 4. P. 2. S. 4. c. 9. p. m. 343. Peſſarium uſurpat hoc:

℞. Trochiſcorum de Myrrhâ, Galbani, Opopan. in Vino diſſol. aa. ℥ij. Rad. Cyclam. ℥j. Helleb. albi ℈iß. Cum Succo Rutæ fiat Peſſus.

Sæpè quoque extinguitur fœtus in utero, & quidem variis de cauſis, quas Practici proponunt: hic quam primum expellendus eſt, aliàs matri præſentiſſimum exitium affert.

Riverius Prax. Medic. lib. 9. cap. 19. pag. 356. ad educendum fœtum mortuum internè uſum ſequentis Pulveris extollit:

℞. Dictamni Cret. Sabin. Borrac. aa. ℥j. Myrrhæ, Rad. Aſari, Cinam. Croci aa. ℥j. Miſc. f. Pulvis: Doſis ℥j. cum Aquâ Sabinæ vel alio appropriato vehiculo.

Franciſcus Valeriola lib. 1. Obſ. 1. Pulverem tradit partum facilitantem & fœtum mortuum ejicientem.

℞. Cinam. el. Myrrhæ aa. ℈iß. Ariſtoloch. long. ℥j. Pulv. Diambr. Diamarg. Frig. aa. ℈iß. f. Pulvis: cujus detur ℥j. vel ℈iv. ex aquâ decoctionis Hyſſopi & Phaſeolorum.

Felix Platerus lib. 1. Obſ. Pilularum harum uſu menſium fluxum promovit, undè poſteà fœtus mortuus excluſus fuit.

℞. Myrrhæ el. ℥j. Sem. Nigel. Lupin. Rad. Rubiæ Tinct. ãã. ℈iß. Croci, Aloës, Borrac. aa. ℈j. Cum Sirupo Artemiſiæ fiat Maſſa. Doſis ℈iß.

Auguſtinus Thonnerus Obſ. 1. de fœtu excludendo Pulvere utitur, quo ſolo mulier quædam ſarcinâ hâc liberata fuit.

℞. Trochiſc. de Myrrhâ ℈iß. Borrac. gr. xv. Miſce fiat Pulvis exhibendus cum Aq. Artemiſ. ℥ij. Puleg. ℥ß.

Parens meus b. m. ita procedit:

℞. Trochiſc. de Myrrhâ, Pulv. Teſticul. Equin. præparat. aa. ℈j. Miſc.

Vel. ℞. Pulv. Teſticul. Equinor. ppt. ℈j. Borrac. Trochiſc. de Myrrhâ, aa. ℈ß. Miſc. f. Pulvis in Aq. Pulegii & Verbenæ exhibendus.

Extrinſecus *Gregorius Horſtius* lib. 5. obſ. 37. Cataplasma ex decoct. Colocynth. Succo Rutæ & Myrrhâ cum Farinâ Hordei factum umbilico imponit.

Zacutus Luſitanus lib. 2. prax. admir. obſ. 162. hoc Unguento uſus eſt in muliere, cui violentâ mariti manu ſuper umbilicum ictus illatus fuit, undè fœtus demortuus.

℞. Medull. Colocynth. Succi Colocynth. virid. aa. ℥j. Succi Rutæ ℥iß. Euphorb. ℥ij. Unguent. Arthanit. ℥iij. Myrrhæ. ʒvj. Ol. de Caſtor. Rutac. ãã. ℥j. Coquantur ad Succorum conſumptionem: fiatque Unguentum ventri & perinæo applicandum.

Franciſcus Joël lib. 8. pract. Sect. 4. pag. 494. in fœtu extincto extrahendo Trochiſcos parat pro ſuffitu tales.

℞. Vernationem Serpentis num. j. Myrrhæ, Caſtor. ãã. ʒj. Rub. Tinct. Stercor. Columb. ãã. ℈ij.

Contuſis omnibus cum felle taurino q. ſ. redigantur in Trochiſcos & Carbonibus ignitis injiciantur.

Riverius l. c. Peſſarium in vulvam immittit ſequens.

℞. Rad. Ariſtoloch. rot. Ireos, Helleb. nigr. Colocynth. Myrrhæ ãã. ʒj. Galbani Opopan. ãã. ℈iß. Cum Felle Bovis f. Peſſarium.

ARTI-

ARTICULUS VI.

De

SECUNDINARUM ET LOCHIORUM RETENTIONE.

QUid Secundinæ ſint Anatomicis liquet: Hæ naturaliter excluſo fœtu excerni debent: non rarò verò contingit, ut commorentur aut planè ſubſiſtant, puerperæque exitium minentur, dum ſuo halitu diaphragma, cor, ventriculum ac cerebrum inficiunt, perniti oſaque ſymptomata, uti ſtrangulationem uteri, difficultatem reſpirandi, animique deliquia inferunt.

Accidit verò Retentio potiſſimum ob nimiam tunicarum denſitatem atque craſſitiem, propter quam uteri parietibus ſimiliter ſecundinæ adhærent: item ob harum intumeſcentiam, virium ob partum difficilem atque laborioſum proſtrationem, aut orificii uteri clauſuram.

Curatio non differenda, ubi præter alia & Myrrhæ uſus commendandus erit, quæ ſpirituaſcentiam ſanguinis conciliat, majusque robur utero confert.

Franciſcus Joël lib. 8. Med. Pr. S. 4. p. 493. hunc Pulverem commendat, ſi ejus ʒj. cum vino generoſo propinetur.

℞. Caſtor. Myrrhæ, Styracis liquid. āā. ℈j. Cinam. Ariſtoloch. rot. āā. ℈ß. Agar. Trochiſc. ʒß. Diagrid. gr. v. Croci, Siler. Mont. Sabinæ aa. gr. iv. Opii Thebaici, Aſæ fœtidæ aa. gr. vj.

Miſce fiat Pulvis tenuiſſimus.

Petrus Foreſtus Schol. Obſ. 80. l. 28. de Morbis Mul. Borracem vel Trochiſcos de Myrrhâ ad ʒj. Cum Vini albi ℥iij. propinat.

Heurnius ad Aph. 35. Sect. 5. hoc utitur:

℞. Cinam. el. ʒiiß. Myrrhæ opt. ℈ij. Succini albi ʒiß. Rubiæ Tinct. Caſtor. aa. ℈j. Borrac. ℈ß. Croci gr. v. Miſc. f. Pulvis ſubtiliſſimus; Doſis ʒj. cum Vino & Saccharo.

Johannes Zecchius Conſult. 68. Bolum devorandum præſcribit, ſuperbibendo decocti Artemiſiæ ℥iv.

Zacutus Luſitanus Pr. Hiſt. l. 3. c. 19. pulverem ex Carabe, Caſtoreo, Diptamno, Pulegio, Cinam. Borrace, Spicâ Nardi, Myrrhâ &c. conficit.

Crato lib. 5. Conſ. 40. Myrrham cum Aquâ Cinamomi offert bibendam.

D. *Balthaſar Timæus* von Güldenklee in Secundinâ retentâ lethali ſequens ordinavit expellens lib. 4. Caſ. Med. 27. p. 226.

℞. Raſuræ Oſſium Dactylor. Trochiſc. de Myrrhâ, Succini albi, Caſtor. Borrac. Sem. Violar. Dictamni albi, Croci aa. ℈iß. Miſc. fiat pulvis pro ſex doſibus ex vino calido manè, poſt meridiem, & veſperi ſumendis.

Suffitum quoque idem per vices parat ex Colocynthide, Myrrhâ, Caſtoreo, Galbano, Opopanace &c.

Lochia ſunt ſanguis aliàs extrà conceptionis tempus ſingulis menſibus, poſt hanc verò in utero collectus & prole in lucem editâ evacuari ſolitus: fluxus hic nonnunquam juſto copioſior eſt, interdum parcior, haud rarò etiam omninò ſupprimitur.

Curatio conſiſtit in provocatione: opus tamen eſt, monente *Joële*, ſingulari prudentiâ atque judicio, nè per medicamenta vehementia nimis concitetur fluxio, hinc mediocrium uſus adhibendus, inter quæ Trochiſci de Myrrhâ ſunt, quos laudatus Author ad ʒj. cum hauſtu vini tepidi offert: Aqua Fœniculi optimum quoque habetur vehiculum.

D. *Timæus à Güldenklee* lib. 4. cap. 28. pag. 227. in retentione Lochiorum, præter alia non juvantia, potiunculam multis proficuam propinavit.

℞. Aq. Artemiſ. Hyſter. Mynſ. aa. ℥iß. Cinam. ʒß. pulv. Myrrhæ el. ℈j. Succini albi præparat. Caſtor. aa. ℈ß. Miſc. pro Doſi.

ARTI-

ARTICULUS VII.

De

PARTU DIFFICILI.

PArtus naturalis eſt, quandò fœtus in utero formatus excluditur, quod fit, cùm fœtus legitimô tempore ruptis ſuis involucris ac membranis hoc modô in lucem progreditur, ut primùm caput ſupinus exerat, deindè cervicem ac humerum, tandem thoracem, ventrem atque pedes, manibus lateribus applicatis, & usque ad genua protenſis. Contrà præternaturalis habetur is, qui à naturali recedit. Frequenter verò accidit, ut & naturalis partus difficilis reddatur, quandò cum matris vel fœtus vel utriusque periculo tardè ac difficulter procedit. Fœtus cauſa evadit, cùm extremè debilis exiſtit, aut mortuus eſt, matris culpâ difficultas pariendi oritur, quandò hæc valdè debilis, tum ratione vitalium, tum animalium virium oppreſſarum vel exhauſtarum impotens redditur: deindè propter pubis & Coccygis oſſa ætatis provectioris cauſâ minus mobilia deficiens contingit partus, &c.

Ad facilitandum itaque partum omnis dirigenda opera, & tàm internis quàm externis medicamentis via fœtui paranda, ubi Myrrham excellere omnium Practicorum monumenta loquuntur.

Amatus Luſitanus Cent. 5. Curat. 34. Pulverem cum vino exhibet hunc:

℞. Cinam. opt. Trochiſc. de Myrrhâ, Croci opt. ãã. ℈iß. f. Pulvis: ubi quantitas Croci juxta cenſuram beatiſſimi *Sennerti* paulò major videtur. Hic l. 4. P. 2. S. 6. cap. 4. p. m. 417. 418. pariendi difficultati ſequentibus ſuccurrit:

℞. Succini albi ʒvj. Cinam. ʒij. Caſſiæ ligneæ, Myrrhæ, Borrac. ãã. ʒj. Miſc. f. Pulvis.

℞. Ariſtoloch. rot. ver. ℈ij. Myrrhæ ℈j. f. Pulvis cum vino dandus.

℞. Galbani, Myrrhæ ãã. ʒj. Rad. Ariſtoloch. rot. Dictamni Cretici Gentianæ ãã. ʒß. Caſtor. Croci ãã. ℈j. Cum Succo Salviæ fiat Maſſa: Doſis ʒß. ʒj.

Lotichius Pulvere utitur ſequenti in tres partes dividendo ac in Aquâ Artemiſiæ vel Pulegii exhibendo.

℞. Trochiſ. de Myrrhâ, Rad. Dictamni albi, Succini albi præp. Borrac. Sem. Violar. ãã. ℈j. Magiſter. Perlar. ℈ß. Miſce.

Timæus à Guldenklee Epiſt. & Conſ. Med. l. 6. Epiſt. 16. p. 435. monita quædam in & poſt partum obſervanda proponens binos Pulveres præſcribit ad promovendum partum apprimè utiles:

℞. Myrrhæ puriſſimæ ʒiß. Succini albi præp. Ariſtoloch. rot. Dictamni albi, Borracis, Caſſiæ lign. acutiſs. Croci or. Apii, Flaved. Lilior. alb. ãã. ℈j. Miſc. f. Pulvis. Doſis tres cuſpides cultri in convenienti vehiculo.

℞. Ariſtoloch. rot. Trochiſc. de Myrrhâ, Dictamni Cret. Caſſiæ lign. acutiſs. Borrac. ãã. ℈iß. Caſtor. Croci ãã. ℈j. Ol. deſtillati Succini albi gut. xv. Miſc. f. Pulvis.

Nec ſequentium Pilularum uſus erit aſpernandus.

℞. Galbani, Myrrhæ ãã. ʒj. Rad. Ariſtoloch. rot. Dictamni, Gentian. ãã. ℈iß. Caſtor. (ſi aſa fœtida addatur, erunt efficaciores) Croci ãã. ℈j. Cum Succo Sabinæ fiat Maſſa, capiat mulier parturiens â ʒß. ad ʒj. procedendo.

Extrinſecus Sacculus in lacte coquatur, & poſteà circa pubem applicetur:

℞. Herb. Artemiſ. Beton. Meliſs. Scord. Puleg. Fl. Chamæmeli ãã. Miß. Conciſa d. ad Chart. S. Species zum Säcklein.

ARTI-

ARTICULUS VIII.

De

ABORTU.

ABortus Excellentiſſimo *Sylvio* Pr. Med. l. 3. c. 4. p. 531. fœtus humani eſt excluſio ante ſeptimum geſtationis menſem, ſivè vivus prodeat, ſivè mortuus: obſervanturq; frequentius circa finem tertii menſis & quarti initium: hoc malum atq; infortunium eſt fœminis admodum familiare, & ferè plures obſervantur uteri deperditiones quàm partus legitimi.

Contingit autem abortus vel expultrice uteri irritatâ vel mole, vel pondere, vel morſu: ex parte fœtus accidit ob ejusdem imbecillitatem, alimenti defectum, & ligamentorum laxitatem. Inter alias abortum procreantes cauſas *Sylvius* quoque ponit ſanguinis abundantiam: hinc evenit inprimis fœminis copioſum menſtruorum fluxum patientibus, in quibus ſanguis evacuari ſolitus, & nunc in corpore coacervatus, nec in fœtus nutritionem placentæve productionem conſumptus urget ipſius uteri vaſa, exitumque per ipſa quærens ac inveniens, ſimul foràs protrudit fœtum tenellum ac nec dum oculis conſpicuum. Caſum talem prædictus *Sylvius* ſatis cenſet eſſe frequentem, utut paucis obſervatum.

Curatio maximam partem conſiſtit in præcautione, ne contingat abortus, nam qui jam factus eſt, reſtitui nequit. *Rolfincius* Electuarium nobis reliquit uterum corroborans & ab abortu præſervans tale.

℞. Conſ. Majoran. Meliſs. Lil. convall. ãã. ℥iij. Cond. Nuc. Indic. Jugland. ãã. ℥j. Mithridat. Theriac. ãã. ℈iß. Extr. Artemiſ. Caſtor. aa. gr. vj. Spec. Diaxylo-Aloës: Diacinam. Diagalang. aa. ℈j. Feculæ Bryoniæ, Ari aa. ℈iß. Succini albi præp. Trochiſc. de Myrrhâ aa. ℈j. Cum Sir. de Hyſſopo & Cinamomo miſc. pro Electuario.

CAPUT

Caput XIV.

Myrrhæ uſum ſingularem in morbis partium corporis externarum monſtrat.

ARTICULUS I.

De ARTHRITIDE.

HActenus vires polychreſtæ Myrrhæ in affectibus corporis humani internis celebratiſſimas luſtravimus, ordinis nunc ratio poſtulat, ut & videamus effectus ipſius in externarum partium morbis curandis: ubi primò ſe Arthritis ſiſtit, dolor ille articulorum acerbiſſimus & moleſtiſſimus.

Pars primariò affecta non ſunt interſtitia oſſium ſimul articulatorum, ſed membranæ, tendines ac ligamenta ipſos articulos vincientia & colligantia: id quod evincit dolorum atrocitas, qui non oſſibus, ſed partibus membranoſis exquiſitè ſenſilibus adſcribuntur: quamvis enim cruciatus iſti in partibus muſculoſis ac carnoſis videantur hærere, uti apparet in Iſchiade humerique dolore, tamen hæ minimè afficiuntur, ſed ſine doloris augmento contrectantur: ut ita verum maneant arthriticorum dolorum ſubjectum fibræ atq; membranæ, hæ quippè ſolæ ſenſu præditæ ſunt, illisq; dolorificus adſignatur ſenſus.

Cauſæ ſunt humores acres, bilioſi, ſeroſi, ſale lixivo fixo vel volatili abundantes, & tunc adjunctus eſt ardor quidam, quô abſente, humor acidus acrimoniæ comes exiſtit.

Paracelſus Tartarum principalem dolorum horum cauſam eſſe ſcribit, quem ita in humano corpore ſalia ſua purgare do-

re docet, quemadmodum herbæ & frutices virorem & flores producunt: cùmque duplicem conſtituat Tartarum, reſolutum & ſolidum, ultimum intelligi vult, qui in articulis concreſcere queat: hinc materia illa nonnunquam adeò craſſa atq; indurata exiſtit, ut inſtar cretæ tingat ac pingat.

Helmontiani accuſant acorem peregrinum in articulis hoſpitantem.

Alii cum *Sylvio* & *Tachenio* proferunt ſuccum acidum pancreaticum & bilioſum, vel ſalſo-acidum ſeſe non ritè habentes.

Opiniones hæ tolerari poſſunt, ſi dextrè explicentur: luce namque meridianâ clarius eſt, & ipſa experientia docet, quid incommodi acre ſalſum, & acre acidum à naturali ſtatu degenerantia corpori afferant: de quibus Authores fuſiùs tractant.

De loco verò atquẽ nido, in quo materia articulorum dolores producens generetur ac coacervetur, Authores inter ſe digladiantur. Veteres Rheumatiſmum Arthritidem æſtimantes, undè & Guttam vocârunt, caput cum interaneis ſuis pro nido habent, exiſtimantes, originem & fontem ipſis omnium optimè deberi: quæ opinio tamen proſcripta jam eſt. Nonnulli humores illos in articulos influere autumant per vaſa tàm ſanguifera quàm lymphatica. *Sylvius* eundem focum ſtatuit Arthritidis ac febrium intermittentium, glandulas ſcilicet pancreatis conglomeratas, tàm paſſim conglobatas omnes. Vid. Prax. Med. Append. Tract. VIII. ubi prolixè de hâc materiâ disquirit.

Quoniam verò miſeranda eſt conditio Arthriticorum, malumque, præſertim cùm altas jam radices egit, curatu admodùm difficile, juxta vulgare illud:

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram:

In tempore quærenda erit medela, ne malum per longas moras invaleſcat, & quidem præſente jam paroxyſmo, quoniam

tunc Medici opera anxiè imploratur, non item extra hunc: accerſitus itaque ſanitatis præſes ſedulam det operam, ut humorum efferveſcentia atque ebullitio contemperetur, illorumq́ue acrimonia corrigatur, dolorq́ue per anodyna mitigetur.

Inter medicamenta verò antiarthritica meritô quoque Myrrha locum invenit ob facultatem ſuam balſamicam & nonnihil adſtringentem, quâ articulis ſuccurrit, eosq́ue corroborat, ut adeò promtè humores adventantes non recipiant. Undè proſtant multæ compoſitiones antiarthriticæ & antipodagricæ, quas Myrrha viribus ſuis conſpicuis nobilitat: ex harum numero non poſtrema aqua antiarthritica, quam tradit *Fridericus Hoffmannus* in Theſauro pharmaceutico, quæ etiam Myrrham ſociam habet.

Maximè verò uſu externô ſeſe commendat hoc in affectu: hinc *Crato* l. 2. conſ. 26. Balſamum ſuggerit mirificè leniens, ſi pennâ illinatur, etiam intolerabilem dolorem.

Arcanum Antipodagricum *Johannes Poppius* habet Theſaur. Med. p. 676. Myrrhæ additione illuſtratum hoc modô:

℞. Maſtich. Thuris, Myrrhæ, Ammon. Opopan. Bdellii, Mumiæ aa. ℥ij. Vitrioli ℔j. Mellis ℔ij. Tartari ℥iß. Spir. Vini ℔iv. deſtillentur.

Jubet hic inſuper recipere maxillam inferiorem capitis equini, & contuſam tenuiſſimè deſtillare: binos hos liquores commiſcet, & denuò deſtillationem inſtituit, utiturq́ue pro inunctione aut inſtar epithematis applicatione podagrâ obſeſſarum partium.

D. Sennertus Tr. de Arthritide cap. 5. externam Aquam Antiarthriticam tradit hanc:

℞. Cancrorum fluviatilium num. viij. Granor. Juniperi Mj. Myrrhæ, Thuris aa. ℥j. Vini opt. ℔j. Miſc. & deſtillentur.

Riverius Pr. Med. lib. 10. c. 1. p. 381. Emplaſtrum magni uſus deprædicat:

℞. Thu-

℞. Thuris, Mumiæ Colophon. aa. ℥j. Maſtich. Myrrhæ, Corallor. alb. aa. ℥ß. Axungiæ humanæ ʒvj. Gummi Ammoniaci, Bdellii in Aceto diſſoluti aa. ʒiij. Terebinth. ℥ß. Ol. Vulpini & Roſacei aa. q. ſ. Miſc. fiat Emplaſtrum.

Fomentum ſequens egregiè quoque cruciatus mitigabit, ſi in eo lintea humectentur, & fomenti locô parti dolenti applicentur.

In dolore Iſchiatico ſedando bina hæc Emplaſtra *Sennertus* cap. 6. tr. de Arthrit. proponit:

℞. Ceræ citrinæ, Terebinth. Abietis aa. ℥iij. liqueſcant ſimul ubi refrixerunt, adde

Pulv. Sem. Urticæ, Hermodactyl. aa. ʒij. Rad. Ariſtoloch. rot. Flor. Chamæmeli, Iridis flor. aa. ʒijß. Myrrhæ ʒij. Croci ℈iv.

Malaxentur manibus axungiâ porcinâ inunctis. Fiat Emplaſtrum.

℞. Ceræ, Viſci Quern. Terebinth. Iridis ſicc Myrrhæ, Galbani, cum Oleo Lumbricorum fiat Ceratum.

Circa Topicorum applicationem benè notanda, quæ beatiſſimus *D. Sennertus* Tr. de Arthrit. c. 5. p. 33. inculcavit: *Ne ſcilicet uſurpentur, antequam corpus convenienti modô evacuatum, & cauſa antecedens ſublata fuerit: ſi enim, antequam univerſalia præmiſſa fuerint, Topica ſtatim adhibeantur, plus damni quàm emolumenti indè ſperandum: vel enim materia, quam natura ad articulos depellere conatur, ad interiora repellitur, undè gravia ſymptomata excitantur, vel articulis impingitur, dolorq́ exaſperatur, vel pars effœminatur laxaturq́, atq; ita fluxus augetur. Quæ cùm vulgò non obſerventur, & Topica ſæpè non ſatis tempeſtivè ac cautè adhibeantur, plus plerumq; damni quàm utilitatis indè ægri percipiunt, undè etiam vulgata ſententia orta eſt, optimum eſſe, articulis dolentibus nihil adhibere: & reverâ præſtat nihil applicare & naturæ rem committere, quàm medicamenta minus idonea uſurpare.* Hæc Sennertus.

ARTICULUS II.

De

LUE VENEREA.

Contagioſum eſſe luem hanc, ab omnibus ferè affirmatur, qui de affectu hoc literis aliquid conſignârunt. *Hercules* tamen *Saxonia* contrariari videtur, dum c. 3. de lue venereâ, non omnem contagioſam eſſe ſcribit: verba ipſius hæc ſunt: *Ex quo unum colligitur, non omnem luem eſſe contagioſam, & plerumq; minus contagioſam eſſe vetuſtam ac confirmatam, quàm recentem & mediam. Lues venerea, quæ ex tophis tantùm ſeipſam prodit, non eſt contagioſa. Contagium in excremento mobili & calido eſt repoſitum. In tophis tale excrementum non continetur, & ſi contineretur, ad genitalia non transmittitur: idipſum dico de ulceribus capitis, quæ non facilè per uſum Veneris alteri communicantur, &c.*

Huic opinioni opponi poteſt diſtinctio contagioſi actu & potentiâ talis, & quatenus diſpoſitos vel indiſpoſitos offendit: omninò namque concedendum, non omnes cum infectis rem habentes affici, ſed requiri diſpoſita corpora, in quæ μίασμα illud contagioſum agere queat. Hinc *Fallopius* c. 10. de morbo gallico; meminit duodecim juvenum, unam meretricem comprimentium, quorum tres tantùm fœdiſſimâ hâc lue, pretii locô, fuerint conſpurcati, cæteris nil mali ſentientibus.

Affectus hic fœdiſſimus utplurimum impudicæ Veneris eſt ἀντίδωρον & ſcortatorum impudentium flagellum acerbiſſimum, variaque ab Authoribus ſortitus eſt nomina, quæ tamen ad noſtrum ſcopum non ſpectant, ſed potiùs de odioſis nominibus controverſiam iis cum Excellentiſſimo *Sylvio* relinquimus determinandam, quibus volupe eſt ſingula in aliorum ignominiam fingere, trahere atque referre.

Vete-

Veteribus ignotam fuiſſe luem hanc opinatur *Sylvius* tr. de lue venereâ, nec niſi ante duo circiter ſecula Europæis innotuiſſe: quamvis non negandum, morbis quibusdam ſubindè laboraſſe, qui Veneri nimium litarunt, aut cum Cachecticis vel aliàs minus ſanis rem habuêre: non fuerunt tamen iſti affectus ſimiles lui gallicæ nunc notæ atque tantoperè in multos ſævienti.

Symptomata, quibus inſtar ſoricis ſe prodit, varia ſunt: 1. Gonorrhæa fœda ac virulenta, ſivè virulenti humoris profluvium, ex impuro potiſſimum coitu contractum. 2. In diverſis corporis partibus puſtulæ & exanthemata multifaria. 3. Ulcera ſordida puſtulas has conſequentia. 4. Oſſium caries, cranii præſertim ac narium. 5. Tophi ac Nodi in capite, brachiis cruribusque conſpicui. 6. Dolores oſtocopi, nocturno potiſſimum tempore ingraveſcentes. 7. Caſus pilorum capitis, ſuperciliorum ac barbæ. 8. Maculæ variæ nunc rubræ, nunc flavæ, nunc lividæ, cutim in pectore ac dorſo contaminantes. 9. Bubones venerei in inguinibus oborti mox apparentes, mox iterum evaneſcentes, jam indurati vel ſuppurati. 10. Condylomata in utriusque ſexus pudendis & podice enata.

Sylvius loco citato phænomena hìc occurrentia ſecum penſitans ad acrimoniam humorum recurrit, cum omnia iſta ab eâdem deduci poſſint: & cum omnis acrimonia humorum ſalina lixiva vel acida ſit, ab alterutrâ vel utrâque pendere ſcribit luem hanc: à ſale tamen lixivo ſolo non produci poſſe putat, cum roſio à ſale lixivo fieri ſolita cum calore notabili ſit conjuncta, qualis vix unquam obſervetur in gallicis: item quod à lixivo ſale partes ad internecionem & mortificationem ac nigredinem brevi perducantur, quod in lue venéreâ non accidit: relinquitur ergò, acrimoniam acidam potiſſimam mali hujus exiſtere cauſam: cum hoc non tantum lancinantes dolores excitare ſoleat, verum ta-

lem quoque in partibus corruptionem inducat, qualem in affectu hoc obſervamus.

In ſubjecto declarando admodum quoque diſſentiunt Medici, dum quidam partes obſcœnas, alii cutem, nonnulli hepar, caput &c. accuſant: plurimi hepatis functiones lædi exiſtimant, cum venenum illud cum facultate naturali inimicitiam inprimis foveat, & virulentiâ ſuâ primariò hepar impetat, per hoc verò poſteà reliquæ partes labem hanc contrahant. Vide prolixius diſſerentem de ſede luis venereæ *Eduardi Maynwaringii*, D. & Pract. Londin. tr. de lue venereâ cap. 5. p. 55. & ſeqq.

Sylvius præ aliis partibus omnibus ſævire ſcribit veneream luem inglanduloſas, undè non tantum peni, proſtatis & omnibus partibus mulierum obſcœnis, verum naribus, labiis, gingivis, palato, tonſillis & ſimilibus infeſtior exiſtat, an quia venenum venereum initium habeat à ſemine corrupto, ac præter ſui naturam de aciditate participante, quod quia in glanduloſis paretur partibus, ideò eò forſan in ipſas rurſus agat facilius atque potentius.

Curatio ita eſt adornanda, ut primum humores infecti, quantum poſſibile, decenter expurgentur: deinceps ipſe morbus congruis Antivenereis eradicetur. Primaria itaque hujus affectus præſidia laudari ſolent Mercurialia, aut ex lignis, radicibusque gummoſis atque vim diaphoreticam habentibus parata, quibus tamen Myrrha quoque adjungenda, quæ inunctionibus mercurialibus ac ſuffumigiis addi ſolet. Nam ſi corpus ritè evacuatum, & viſcera nutritioni inprimis dicata confortata fuerint, authores, maximè ſi Vegetabilia ſpem omnem eluſerint, ad Mineralium bigam, Mercurium nempè & Cinnabarim, pedem movent; illum inungendo, hanc ſuffiendo conſpicuum.

Controvertitur verò inter authores, an tutò talia adhibere liceat? quidam illorum uſum admittunt, quidam rejiciunt. Nos diſtinguendum putamus inter malum recens & inve-

inveteratum: in priori haud rarò Vegetabilia ad profligandum morbum ſufficere obſervationes & exempla teſtantur: ſi verò radices egerit profundas, ita ut decoctis lignorum nil expeditum fuerit, nil vetat, quò minus & ad Mercurialia tranſitus fiat: duro quippè nodo durus quærendus cuneus, & extremi morbi extrema poſtulant remedia, ſcribente *Dictatore* noſtro.

Internè *Rondeletius* libr. de morbo Gallico Pilulas deſcribit Barbaroſſæ dictas in hunc modum:

℞. Rhabarb. Agar. aa. ʒij. Aloës ℥j. Argenti vivi ʒiij. extincti cum Succo Roſar. Cinam. Ambr. ℈j. Myrrh. Maſtich. ãã. ʒj. Cum terebinthinâ excipiantur & ex quâlibet ʒj. fiant Pilulæ viij. capiat pro primâ Doſi ʒj. deindè ʒiß. tandem ʒij.

In Gonorrhœâ gallicâ Galli lacte vel ſero intus utuntur, poſteà præmiſſis univerſalibus, ea adhibent, quæ relaxatas glandulas adſtringunt & roborant internè & externè, internè ſub formâ Pilularum vel Pulverum, quibus Myrrha admiſcenda.

℞. Maſtich. Ocul. Cancr. aa. ʒij. Ariſtoloch. rot. ℥j. Gland. ſicc. Myrrhæ rubr. Zingib. aa. ʒj. Doſis ʒj. manè & veſperi cum vino ſtyptico rubello.

Extrinſecus ad curandam luem veneream Practici Unguenta & Emplaſtra adhibent. *Amatus Luſitanus* Cent. 2. Curat. 76. Monacho Atheromate in capite ex virulentiâ venereâ contracto, ſequens Unguentum præparat.

℞. Thuris, Maſtich. Myrrhæ, Cinam. Zingib. Piper. long. Sandarach. Græcor. Minii aa. ʒij. Rad. Pyrethri, Flor. Salis Nitri antiquor. aa. ℥ß. Cinerum Tamariſci ℥ij. Butyri recent. ℥vj. Pingued. Porcin. ℔j. Argenti vivi cum Succo Limonum extincti ℥iij. Miſc. & in mortario omnibus benè miſtis & piſtis fiat Unguentum vires habens tum exſiccandi & abſtergendi, tùm ſubtiliandi & confortandi, quo ſemel in die jejuno ſtomacho juncturæ & corpus, demtis capite, pectore, alis ac ventre illinebantur.

D. *Sen-*

D. *Sennertus* Med. Pract. l. 6. P. 4. cap. 21. p. m. 202. 203. tale unguentum deſcribit:

℞. Pingued. Gallin. Porci, Urſi, ãã. ℥j. Ol. Lilior. alb. Lauri ãã. ℥ij. Mercurii ʒvj. Miſceantur pinguedines in mortario, poſteà addatur Mercurius & horâ unâ in mortario ducantur: deindè adde

Thur. Maſtich. Myrrh. Ammon. Styrac. Pulv. Stœchad. Arab. ãã. ℈iß. Miſc. f. Unguentum.

Vel. ℞. Pingued. Gallin. Butyri recent. aa. ℥ß. Ol. Chamæmel. Laur. Lil. albor. aa. ℥iß. Thuris, Maſtich. Myrrhæ aa. ʒij. Styrac. liquid. ʒiij. Terebinth. lotæ in Aq. Vitæ ℥ij. Pingued. Porci ℔ß. Argenti vivi ʒij. Ceræ q. ſ. fiat Unguentum.

Franciſcus Joël Pract. lib. 10. S. 3. p. 552. Unguentum ex Hydrargyro confectum tale deſcribit:

℞. Axungiæ Porcinæ rec. ℔ß. Butyri recentis ſine ſale ℥iv. Unguent. de Altheâ, Martiati, aa. ℥j. Ol. Chamæmel. Lumbricor. Lauri, Terebinth. aa. ℥ß. Theriacæ Andromachi ℥j. Styracis liquid. ʒj. Succi Limonum aut ejus loco Succi Rad. Lapathi acuti ℥j. Aq. Juniperi vel Vini deſtillati ℥ß.

Subigantur in mortario diutiſſimè, quibus admiſce Pulv. Maſtich. Lithargyr. aa. ℥j. Hermodactyl. Ariſtoloch. rot. Turbith, Tartari rubri, Zingib. alb. aa. ʒij. Myrrhæ, Aloës aa. ʒiij. quibus & ceræ diſſolutæ q. ſ. ad craſſitiem acquirendam admiſceri poteſt: deindè commiſceantur quoque

Argenti vivi ſalivâ hominis jejuni extincti & in pultis formam redacti ℥ij. diutiſſimè agitando fiat Unguentum.

Idem & ſequens Emplaſtrum ex Mercurio concinnatum Gallicæ fœditati opponit:

℞. Empl. Diachyli magni, de Ranis Vigonis aa. ℥iv. Triapharm. ℥ij. Ol. de Lateribus, de Spicâ, Aq. Junip. Styrac.

liquid.

liquid. Theriacæ Androm. aa. ℥iß. Gummi Ammon. Galbani in Aceto macerati & percolati aa. ʒij.

Omnia ſimul ad lentum ignem reſolvantur & ubi refrigerari incipiunt, admiſce

Pulv. Maſtich. Thur. Myrrhæ Aloës, Ladani aa. ʒij. Ariſtoloch. rot. Hermodactyl. Baccar. Lauri, Cyperi aa. ʒiß. Cinnab. ℥j. Mercur. ſublimati ʒij. Argenti vivi in Salivâ jejunâ extincti ℥iv.

Diligenter ſubacta redigantur in Emplaſtri formam.

Præter Unguenta atque Emplaſtra etiam Practici ſuffumigia ad debellandam horribilem hanc belluam, adhibere ſolent, quæ certè ſuâ laude non carent, modò legitimè adminiſtrentur: conveniunt enim in robuſtis; nocent verò & fugienda ſunt iis, qui pectore ſunt infirmo, phthiſicis, aſthmaticis, aut alio affectu circa præcordia laborantibus: qui catarrhis ac deſtillationibus ad pectus & pulmones obnoxii vivunt, aut inteſtina debilia habent, aut tormina ac colicos dolores pati ſolent, abſtineant ab horum uſu. Vid. *Hieronymus Mercurialis* tr. de Morbo Gallico p. 600. & 601. Ubi ſuffumigia diſtinguit in benigna & maligna: benigna ipſi ſunt, quæ non ingreditur diabolus ille Argentum vivum; maligna verò, in quibus præſtò eſt. Horum conficiendorum binorum proponit modos, unus eſt ſimplicior, alter magis compoſitus: Simplicior eſt, qui

℞. Cinnabar. ℥iij. Myrrhæ, Thur. Ladani aa. ℥j. Terantur omnia diligenter, & cum Styrace liquidâ fiant Trochiſci pro uſu ſervandi: Compoſitus talis eſt:

℞. Cinnab. ℥ij. Myrrhæ, Ligni Aloës, Ladani, Thuris aa. ℥ß. Ligni Gvajaci triti ℥j. Scordi ʒiij. Theriacæ ʒij.

Fiant Trochiſci cum Styrace liquidâ.

Modum utendi ſuffumigiis talem proponit: poſt purgationem & exhibitionem lignorum pauliſper reficiatur æger per 3. vel 4. dies, deindè ponatur in cubili calido, & manè

 dum

dum ſurgit è lecto, accipiat ova ſorbilia duo, vel panem optimo vino imbutum &c. hoc facto, quieſcat per duas horas: in cubili, ubi eſt, paretur tectorium & intrà illud ponatur æger ſuper ſcamnum, ponantur & carbones igniti; deindè obvolvatur tectorium ægro, ut tegat undique, & ſuprà carbones ponatur Trochiſcus ſuffumigii vel Pulvis, & ita contineatur æger, donec totus fumus evanuerit: facto ſuffumigio ſudor detergatur, ægerque quiete & cibis bonis reficiatur. Plura videantur apud Authorem.

Petrus Foreſtus lib. 32. obſ. 17. ſuffitum talem præſcribit, corpore prius benè purgato;

℞. Cinnab. ℥ij. Olibani, Benzoë, Myrrhæ ãã. ℥j. Galliæ Moſchat. ʒiß. Theriacæ el. ℥ß. Styracis liquid. q. ſ. ad incorporandum: fiat ſuffitus ſingulo manè inſtituendus.

Sequens Pulvis pro ſuffitu parando Sennertum agnoſcit authorem:

℞. Cinnab. ℥iij. Myrrhæ, Thur. Ligni Aloës, Ladani, Ammon. ãã. ℥j. Miſc. f. Pulvis.

Vel. ℞. Cinnab. factitiæ ℥iij. Myrrh. Thuris, Maſtich. aa. ℥j. Aloês hepat. Styrac. Calam. Benzoê ãã. ℥ß. Miſc. f. Pulvis.

ARTICULUS III.

De

SCABIE.

AFfectus uti frequentiſſimus ita & notiſſimus eſt: Extimæ corporis veſtis, cutis puta, fœda deturpatio, cum pruritu, dolore & puſtulis plerumque manantibus: duplex à Practicis adduci ſolet, una ſicca & pruriginoſa, altera humida & purulenta. Contagioſus eſt morbus, virus ſuum atque inquinamentum aliis communicans, ſimilemque moleſtiam turpem inducens.

Subje-

Subjectum primarium ac ſuſtentationis ſunt viſcera tàm chylificationi quàm depurationi ſanguinis inſervientia, uti ventriculus, hepar, lien, pancreas &c. inhæſionis verò ac receptionis cutis eſt cum cuticulâ, hæc enim ulceroſam iſtam defœdationem patitur.

Helmontius libro Scabies & Ulcera Scholarum inſcripto, viſcera excludit, & ſolam cutim ſivè pellem ſubjectum conſtituit, quòd aliquandò malum hoc contraxerit ex chirothecâ ſcabioſi, ubi per repetitas purgationes adeò macilentus & defatigatus fuerit, ut pedem vix movere valuerit, ſcabie nihilominus perſeverante: Hinc concludit, non ex vitioſis, bilioſis & aduſtis humoribus fœditatem hanc ſibi contigiſſe, ſed ſolo chirothecæ contactu moleſtiam hanc fuiſſe perpeſſum: verum facilis ad objectionem hanc erit reſponſio: ſcilicet, extremam contagii communicationem non excludere fontem interiorem: ſi etenim corpus non fuiſſet malè diſpoſitum, & ad recipiendum *μίασμα* habile extitiſſet, labe hâc non fuiſſet contaminatus *Helmontius*.

Cauſa harum impuritatum humores ſunt excrementitii in ſanguine collecti & abundantes, ſalſi, acres, mordaces, qui à robore naturæ ad ambitum corporis quidem propelluntur, ipſæ tamen partes non debitè ſed vitiosè nutriuntur.

Sylvius ex phænomenis ac ſymptomatibus ſcabiem inprimis feram comitantibus concludit, cauſam eſſe humorem acrem, ſimulque glutinoſum, & hinc acrimoniam probabiliter acidam eſſe autumat, quia humori glutinoſo & pituitoſo ſe facilè jungat acidum, ac cum ipſo feratur quaquaverſum. Vid. Prax. Medic. Append. tr. 1. cap. 8. p. 615.

Cautè medela inſtituenda, nec repellentibus citòque diſcutientibus profliganda, quod haut rarò accidit ob perverſam Mercurii adhibitionem, ubi malum præſens quidem tollitur, alia tamen ac gravia corpori accerſuntur incommoda: id quod experientia teſtatur, ac obſervationes Medicorum

confirmant. Decens itaque evacuatio inſtituenda & quidem per ἐπίκρασιν, ut unâ fideliâ duo parietes dealbentur, alterando ſcilicet & purgando: imò ſolorum alterantium vis nonnunquam tanta eſt, judice Dn. D. *Bohnio*, ut non ſolum ſcabiem ſed & alia vitia cutanea curent: inter hæc & Myrrha clareſcit, Topicis præſertim admixta: hinc ſequens Linimentum ſcabioſus commendatum ſibi habeat:

℞. Rad. Enulæ camp. coctæ ad mollitiem, Lapathi acuti ãã. ℥iij. Terebinth. lotæ ℥iß. Butyri non ſaliti ʒiij. Sulphuris vivi ʒvj. Baccar. Lauri, Myrrhæ, Squamæ Mar. aa. ℥j. Diſſolve omnia ut fiat Linimentum pro partibus ſcabie infectis.

Nec inutile erit Unguentum, quod inter alia quoque recipit flores ſulphuris myrrhator:

℞. Unguenti Enulati cum Mercur. ℥ij. Flor. Sulphuris Myrrhat. ʒj. Magiſt. Marcaſit. ℈j. Ol. Tartari per deliq. ℈iß. Ol. Laur. q. ſ. Miſc.

Excellentiſſimus *Wedelius* ſequens philiatris commendat:

℞. Adip. Porcin. ℥ij. Mercurii vivi mundificat. ℥ß. Minii cum Acet. deſtill. præparat. ʒij. Flor. Sulphur. ʒj. Myrrh. ʒß. Ol. Tartari ℈ij. Ligni Rhodii ℈j. Laurini q. ſ. Miſc. f. Unguentum.

Notandum hîc, Mercurialia non in levi mitique ſcabie eſſe uſurpanda, ſed in ferâ ac contumaciori, & quidem admodum cautè, præſtitisque præſtandis; aliàs longè magis obſunt & graviorum malorum cauſa evadunt.

ARTI-

ARTICULUS IV.

De
GANGRÆNA & SPHACELO.

GAngræna natales ſuas debet Græciæ & depaſci denotat, quia hoc in affectu partes ſanæ & integræ avidè quaſi devorantur. Sphacelus verò appellationem accepit à mactando, jugulando, enecando, quia tunc partes planè ſunt interfectæ & mortuæ: vulgò audit Ignis Sancti Antonii vel Marcelli: Differunt hi affectus ratione magnitudinis ſeu quoad magis & minus: in ſphacelo namque membrum ſenſu & vitâ privatum, adeòque planè emortuum eſt: in gangrænâ verò nondum adeſt totalis & perfecta partis corruptio: hinc quamdiu, ſcribente *Sylvio*, in gangrænæ metu color cutis adhuc rubeus aut ſubpurpureus eſt, tamdiu corruptio eſt incipiens atque talis, ut ad integritatem redire poſſit pars affecta: quamprimum autem ad nigredinem pervenit, conclamatum eſt, & tanquam extremè corrupta atque emortua cutis aut ſpontè aut arte à vicinâ ſeparanda, ne pars ſincera trahatur, ſed membrum affectum ſervetur.

Afficiuntur verò mortificatione hâc utplurimum artus parteſque externæ, pedes nempè & brachia; utut interdum & internæ eâdem juxta nonnullos corripiantur: quam opinionem tamen non omnes admittere videntur, ſed potiùs ad inflammationis quoddam genus reducunt cum ſingulari putredine. Faciem ſphacelatam antè aliquot annos in aurigâ videre contigit, cui anſam præbuit veſpa ictu ſuô malignô frontem infeſtans. Imò non ſolùm partes molliores, ſed & ipſa oſſa ſphacelus intacta non relinquit, Authore *D. Sennerto.*

Cauſa eſt omne id, quicquid calorem nativum partis deſtruit: deſtruitur autem hic cùm vel à contrario, corrumpi-

tur, vel ſuffocatur, vel diſſipatur, vel ob alimenti defectum extinguitur.

Periculoſum verò eſt malum, & niſi citò ac in tempore medicina auxilium ferat, in ſphacelum brevi temporis ſpatiô gangræna degenerat, & totalis parti mortificatio atque corruptio infertur: principiis itaque hîc obſtandum, & pars optimè fovenda decocto quodam conveniente, cui Myrrha, quæ putredini & corruptioni ſingulari efficaciâ reſiſtit, addenda: in hunc finem & uſum beatiſſimus *Sennertus* Med. Pract. lib. 4. P. 2. cap. 19. p. 265. ſequens decoctum proponit, quô membrum gangrænoſum, quoties nova medicamenta applicantur, abluendum.

℞. Lixivii fortiſſimi, Aceti opt. āā. ℔ij. Scordii, Abſinthii, Lupin. contuſ. āā. Mß. Rad. Ireos, Ariſtoloch. rot. Vincetox. āā. ℥ß.

Coquantur omnia ad tertiæ partis conſumptionem: Colaturæ adde

Aloës, Myrrhæ pulveriſatæ āā. ℥ß.

Rurſum ſemel atque iterum bulliant, tandem adde

Mellis Roſati colati ℥j. Spiritus Vini opt. ℥iij. Miſce.

Cataplaſma, ubi poſt ablutionem partis gangrænoſæ Ægyptiacum impoſitum fuit, ſuperimponatur ad inhibendam putredinem, humoresq; excrementitios exſiccandos, doloresq; mitigandos.

℞. Farinæ Lupinorum, Lentium, Fabarum, Lolii, Salis marini āā. ℥iij. Pulv. Summit. Abſinth. Scord. Alliar. Rutæ aa. ℥j. Coq. in Oxymel. ſimpl. & fiat Cataplaſma: refrigerato adde

Aloës, Myrrhæ aa. ℥j. Aq. Vitæ ℥iij. Miſce & tepidè applica.

Ad prohibendum ſphacelum in gangrænâ pedum

℞. Raſuræ Ligni Guajaci ℥ß. Coq. in Vino rubello; adde Aloës ʒj. Myrrhæ, Thuris aa. ʒß.

Opti-

Optimè conquaſſ. & cum ſpongiâ calidè pedes fove: poſteâ

℞. Farinæ Lupinor. ℥j. Fabar. ℥ß. Aloës ʒj. Thuris, Myrrhæ aa. ʒß. Miſce & cum Decocto præſcripto ac Vino rubro fiat Unguentum, quod extendatur ſuper linteum goſſypinum.

Quidam ſolô Decoctô Aloês, Thuris & Myrrhæ locum affectum fovent, & linteô eôdem madefactô totum pedem calidè involvunt.

Montagnana pro ano gangrænato ſequens unguentum præſcribit:

℞. Unguenti de Ceruſsâ ℔j. Plumbi uſti ℥ß. Thuris, Myrrhæ aa. ʒij. Lithargyr. deſpum. ℥iß. Incorporentur in mortario ultimâ contritione.

Sequens Decoctum polychreſtum ad eryſipelata, inflammationes, exulcerationes humidas in metu gangrænæ Dn. *D. Ettmüllerus* b. m. nobis reliquit:

℞. Lithargyr. ℔ß. Fl. Roſar. rubr. Mij. Olibani, Myrrhæ, Maſtich. aa. ℥ß. Aquæ Calc. vivæ rec. ℔iv. Aceti deſtillat. ℔iß.

Coquantur ſimul, donec lithargyrium ferè ſit ſolutum, in fine addendo

Camphoræ ℥ß. Colatum detur.

S. Aeuſſerlicher Umſchlag.

ARTICULUS V.
De
VULNERIBUS.

NOn ſolùm ab internè genitis vitioſis humoribus ſæpiùs humanum corpus impetitur, ut morborum myriadi exponi cogatur, ſed & extrinſecùs varia ſunt, quæ corporis compagem, utut contra externorum injurias ſatis aliàs munitam ſolvere, disrumpere ac dividere valeant; nusquam ſcilicet tuta fides! Inter ejusmodi externas læſio-

læſiones vulnera excellunt, quæ variis modis vim corpori inferunt, vitæq; diſcrimen frequentiſſimè inducunt.

Appoſitè verò vulnus dicitur à divellendo partes, & eſt nil aliud, quàm ſolutio unitatis in partibus mollibus atque carnoſis, cæſim, punctim ac contuſim facta, definitore *Galeno* l. de conſtit. art. c. 6.

Differentiæ vulnerum ſunt variæ, quarum principalis ea eſt, quâ diſtinguuntur in lethalia & minus lethalia: quæ diſtinctio Medico neceſſaria ſcitu eſt ob ferendum ſuper lethalitate judicium: hinc vulnera cordi inflicta & quidem ipſius ventriculis per ſe & abſolutè lethalia ſunt pronuncianda, evacuatur quippè humorum laudabilium optimus, theſaurusque vitæ inæſtimabilis. Pulmonum vulnera profundiora & penetrantia ob ſanguinis profuſi copiam utplurimum lethalibus ſunt annumeranda, non item leviora, exiliora & ſuperficiaria, quæ curationem admittunt. Vid. *Glandorp.* Spicileg. Chirurg. obſ. 24. quamvis etiam priora non ſemper lethalia exiſtant, cùm obſervationes teſtentur, parenchymatis etiam ſatis magna & quæ cum perditione ſubſtantiæ contigerint vulnera ſanata fuiſſe. Si bronchiæ intra pulmonum ſubſtantiam latitantes vulnerentur, propter aêrem inſpiratum in thoracem effuſum, lethale quoq; eſt.

Diaphragmatis vulnera lethalitatem inferre dicuntur ea, quæ non carnoſæ, ſed nervoſæ accidunt parti: verùm nec carnoſæ ſubſtantiæ quæ infliguntur, præſertim majora, ſemper curationem ſuſcipiunt, teſte experientiâ & ratione, quod per ejusmodi vulnerationes reſpiratio, tanquam actio ad ſuſtentandam vitam ſummè neceſſaria inſigniter turbetur.

Ventriculus & alia viſcera lethaliter vulnerantur pro ratione vaſorum vel ſubſtantiæ: ſi majora vaſa læſa fuerint, lethalia meritò æſtimanda vulnera, &c.

Gulæ ſeu Oeſophagi modò lethalia modò non lethalia ſunt: inteſtinorum maximam partem lethalitati mancipantur,

tur, quod chylus & feces in abdominis cavitatem decumbant, & quòd gangræna ac ſphacelus utplurimum ſuperveniant, & denique quòd propter ſitus incommoditatem curationem debitam reſpuant.

Meſenterii vulnera non habentur per ſe lethalia, quæ ſubſtantiæ ejus membranaceæ ac glanduloſæ inflicta, ſi tamen vaſa ejus majora læſa fuerint, lethalitatem inferunt propter ſanguinis chyliq; in abdominis cavum effuſionem.

Omenti vaſa majora læſa, ut illorum hæmorrhagia ſedari nequeat, lethalia cenſentur.

Pancreatis vaſa ſanguiflua & ductus Wirſungianus disruptus vel disciſſus, ac glanduloſa ipſius ſubſtantia admodùm lacerata mortem inducunt: ſanguis enim copiosè evacuatur, & ſucci pancreatici generatio & diſtributio turbatur, aut planè ſupprimitur.

Vulnerum hepati inflictorum diſpar omninò ratio eſt, ita ut illa tantùm hepatis vulnera ſimpliciter ac abſolutè habeantur lethalia, quibus vel truncus vel rami majores venæ cavæ in gibba, vel venæ portæ majores rami in cava ipſius parte læſi ſunt: Parenchymatis verò ſolius læſio non ſimpliciter de lethalitate concludit. *Gliſſonius* tamen Anat. Hepat. ſubſtantiam epatis friabilem non facilè conſolideſcere ſcribit, ita ut per hujus quoq; vulnus larga hæmorrhagia contingere queat, undè homo de vitâ periclitetur.

Veſiculæ felleæ vulnera per ſe lethalia judicantur, cùm bilis indè humoris ad individui conſervationem maximè neceſſarii, fiat profuſio.

Rupturam vel præciſionem ligamenti umbilicalis *Spigelius*, *Hildanus* & *Mœbius* lethalem proclamant.

Lienis vulnerationes ſemper videntur eſſe lethales, ſivè ſubſtantia tantùm, ſivè etiam vaſa ejus ſimul læſa fuerint: compages ipſius idipſum ſatis commonſtrat: eſt enim præter vaſa viſcus fibroſum & membranaceum, in quod ſanguis arterio-

terioſus deponitur à venis recipiendus, hinc læſis cellulis ſanguis profluit planè non ſiſtendus.

Renum vulnera communiter non lethalia habentur, quæ ſoli parenchymati inflicta citra læſionem vaſorum emulgentium: aſt juxta nonnullos etiam ſubſtantiæ renum contingentia, ſi majora fuerint, aut tubulos urinarios lacerent, mortem afferre dicuntur: tunc enim ſerum urinoſum in abdominis cavitatem deponitur.

Quandò vulneratur veſicæ cervix, ſanatio ſperanda: ſin verò membranoſô fundô læſio contigerit, utplurimum lethale eſt, propter graviſſimorum ſymptomatum concurſum, & urinæ in ventrem effluxum.

Uteri vulnera vulgò lethalia non æſtimantur: ſed diſtinguendum inter uterum imprægnatum & non imprægnatum: impragnatum læſum vel ratione hæmorrhagiæ enormis, vel ſi majus extiterit vulnus, ratione fœtus extra uterum ad cavitatem abdominis prolapſi, & ibidem putreſcente, mortem inferre poſſe probabile eſt: non verò imprægnatum, ratione ſaltem majorum ſuorum vaſorum læſionem lethalia pati vulnera ratio evincit.

Cerebri læſiones ac vulnerationes lethales ſunt pronunciandæ tunc, quandò contigit inſignis majorum vaſorum ſanguiferorum dilaceratio, undè ingens liquoris purpurei profuſio exoritur: deindè & ſoluta unitas ipſius cerebri ſubſtantiæ interdum mortem inducit, maximè quæ corticali ſubſtantiæ infliguntur: quæ verò principium nervorum ac ſpinalem medullam petunt, abſolutè dicenda ſunt lethalia.

Subjungere libet in compendium quaſi redactum excelſi *Celſi* lib. 5. de remed. cap. 2. vulnerum prædictionem. *Servari non poteſt*, inquit, *cui cor, cui ſtomachus, cui jecinoris portæ, cui in ſpinâ medullâ percuſſa, cuiq; aut pulmo medius, aut jejunum, aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus aut renes vulnerati ſunt: cùm circa fauces grandes venæ & arteriæ præciſæ ſunt:*

ſunt: difficilem porrò curationem habent, vixq; ad curationem pervenerunt, quibus ullâ parte pulmo, aut jecinoris craſſum, aut membrana quæ continet cerebrum, aut lienis, aut vulva, aut veſicæ, aut ullum inteſtinum transverſim ſectum. Hi quoq; in præcipiti ſunt, in quibus usq; ad grandes intusq; conditas venas in alis vel poplitibus mucro deſcendit. In curatione vulnerum ſanabilium Myrrha auxilium ſuum non denegat: traumaticum quippè & ſarcoticum eximium eſt, ita ut in omnibus vulneribus, putridis ac venenatis propter virtutem ſuam alexipharmacam atq; balſamicam perquàm utilis exiſtat.

Quandò itaq; labia vulneris ritè fuerint conjuncta, ovi albumen agitatum & ſtupâ exceptum cum ſequenti Pulvere imponere jubet *Sennertus* l. 5. P. 4. c. 7. p. 396.

℞. Boli Armenæ, Terræ ſigillat. ãã. ʒvj. Thur. Maſtich. Sarcocol. ãã. ʒijß. Myrrhæ, Aloês ãã. ʒiß. Tragac. Sanguin. Dracon. aa. ʒj. Farinæ Hordei, Fabar. aa. ℈iß. Miſc. fiat Pulvis.

Hâc ratione ſanguinis profuſio ſupprimitur, dolores ſedantur & inflammatio prohibetur.

In vulneribus capitis prima cura erit, ut ſanguis effluens ſiſtatur: altera, ut inflammatio ac tumor arceantur: ultima, ut vulnus conglutinetur: ſanguinem effluentem optimè ſiſtet hic Pulvis.

℞. Farinæ Fabar. Lentium, Volatil. quæ molarum parietibus adhæret: aa. ʒiß. Sangu. Dracon. Thuris, Myrrhæ, Aloês aa. ʒj. Terræ ſigill. Gypſ. aa. ℈j. Pilorum Leporis minutiſſimè conciſorum ʒiij. Telæ Aranear. ʒij. Spongiæ aduſt. ʒiß. Tragac. ʒiiß. Miſc. fiat Pulvis ſubtiliſſimus: cujus uſus ita ſe habet: Cape ℥j. commiſce cum Albuminibus duorum Ovorum & Succo Symphyti majoris ac Polygoni aa. ℥ß. Quæ cum ramentis à linteolis mundis decerptis aut bombace carptâ excepta vulneri imponantur. Vid. *Franciſcus Joël* lib. 1. Pract. S. 1. de dolore capitis pag. 156.

Oleum ſanans vulnera ſpatio xxij. horarum.

℞. Myrrhæ, Spicæ, Sanguinis Draconis, Opopan. Bdellii, Carpo-Balſami, Sarcocol. Aloës hepat. Maſtich. Gummi Arab. Styrac. liquid. aa. ℥ß. Miſc. pulveriſentur: ſtent in infuſione in aquâ calidâ diebus octo, poſteà deſtillentur.

Wundtranck / wann einer in ſich blutet.

℞. Myrrhæ ʒj. Thur. albi ℥j. Macis ℥ß. Coquantur in Vino bono & uſui ſerventur: diſſolvit & expellit ſanguinem grumoſum.

Unguenta vulneraria, ſarcotica & glutinantia varia apud Authores Chirurgos proſtant, quæ ſingula ferè gaudent Myrrhæ conſortio. *Sennertus* l. c. p. 405. hæc tradit:

℞. Reſinæ Ceræ, Terebinth. Ol. Roſar. aa. ℥ij. Thur. Maſtich. Myrrhæ aa. ʒij. Miſc. f. Unguent.

℞. Herb. Pyrolæ, Serpentar. Sanicul. Veron. aa. ℥j. Fl. Hyperici, Centaur. min. aa. ʒvj.

Conſcindantur minutim & lagenæ vitreæ includantur: adde

Ol. Olivar. ℥ij. Medul. Bubul. ℥j. Pingued. Porcin. ℥iij. Butyri ſine ſale ℥iv.

Stent in loco calido aut MB. per octo dies: poſteà coquantur ad conſumptionem humiditatis. Colentur: adde

Terebinth. ℥j. Maſtich. Thur. Myrrhæ aa. ℥ß. Aloës Hepat. ℥j. Miſc. fiat Unguentum.

Ut vulnus carne denuò repleatur, utitur *Sebaſtianus Cortilio* Inſtit. Chirurg. l. 2. c. 2. tali Mixturâ:

℞. Ol. Abietis ℥ij. Myrrhæ, Thur. Aloës aa. ʒj. Miſc.

Id. l. 2. c. 9. ſequentem Pulverem adhibet:

℞. Myrrhæ, Aloës, Maſtich. Sangu. Dracon. Rhabarb. el. Corallor. rubr. aa. ℥ij. Miſc. fiat Pulvis per petiam lini transmiſſus.

Poterius Cent. Obſ. 4. Cur. 31. In juncturarum vulneribus cum oſſium fracturâ ad detergenda vulnera talem uſurpat fomentationem.

℞. Ariſtoloch. rot. ℥j. Myrrh. el. ʒij. Baccar. Junip. P. j. Fol. Prunel. Alchimil. Vincetox. ãã. Mj.

Paretur Decoctum in ſ. q. aq. & vini cum modico ſale communi.

Rodericus à Fonſeca Tom. 2. Conſult. 9. deſcribit Aquam paratu facillimam, quâ vulnera ferè omnia ad miraculum ſanantur, hoc modo:

℞. Aq. Vitæ opt. Vini ter deſtillati ℔vj. Hyperici, Hyſſop. Millefol. ãã. Mij. Thuris, Myrrhæ pulveriſ. ãã. ℥iij.

Infunde per 4. dies: poſteà deſtillentur per balneum vel arenam, benè obturatis capello & recipiente: Aquam deſtillatam ſerva in vaſe vitreo benè clauſo. Cum aquâ hâc poſt unionem per ſuturam totum vulnus madefiat. Imò hæc aqua ter deſtillata cum infuſione prædictarum herbarum & pulverum per octo dies habet facultatem ſanandi omnia vulnera, infundendo illam, & ſuperimponendo linteum madidum in eâ, & ſuperinfundendo Pulveres ſequentes:

℞. Thur. Maſtich. Myrrh. Sarcocol. Boli arm. Sangu. Dracon. aa. P. æq.

Pulveriſentur, & ſuprà ſuturam illam aquâ madidum inſperge, & ſuprà impone peſſulam oleo terebinth. madidam & liga: nec ſolvas usque ad quartum diem, & quoties ſemel vulnus ligatum fove, & madefac eâdem aquâ vitæ: quarto die ſolve ligaturam, & reperies vulnus conglutinatum. Quod ſi non reperias, rurſus eadem facito, & per tres dies non ſolvas, madefaciendo vulnus quotidie ut ſuprà: poſt tertium diem ſolve, & rurſus cura ut ſuprà, usque ad duos dies, nec multum ſollicitus ſis de diætâ, quæ tamen ſit accurata.

In vulneribus venenatis utile Emplaſtrum *Gnidonis*, quod ita ſe habet:

℞. Galbani, Sagapen. Opopan. Aſæ Fœtidæ, Myrrhæ, Piper.

Sulphuris aa. ℥iſs. Stercoris Columb: Anat. aa. ℥ij. Calaminth. Mentaſtr. aa. ℥j.

Diſſolvantur gummata vino & miſceantur omnia cum melle & oleo antiquo: fiat Emplaſtrum.

Franciſcus Joël Oper. Medic. T. 6. S. 3. p. 235. Pulverem labia dehiſcentia vulnerum contrahentem, Hafftpulver / proponit talem.

℞. Olibani, Myrrhæ, Maſtich. aa. ʒj. Corallor. r. præparat. ʒſs. Aloës Hepat. Mumiæ aa. ℈ij. Acaciæ ʒſs. Boli armen. ʒij. Tenuiſſimè pulveriſata miſceantur.

Idem pag. 237. Emplaſtrum de Succino deſcribit ad vulnerum conglutinationem conferens Myrrham quoque inter alia recipiens.

℞. Ceræ novæ ℔ſs. Colophon. ℥iv. Terebinth. ℥iſs. Simul ad lentum ignem liquefiant, eisque adhuc tepentibus admiſce tenuiſſimè pulveriſata Maſtich. ʒvj. Succini flavi ʒvj. Subigantur ac liquefiant ſuprà lentum ignem, poſteà ab igne depoſitis iterum admiſce tenuiſs. pulveriſata

Mumiæ, Olibani, Myrrhæ aa. ʒiſs. Aloês hepat. ʒiij.

Probè commiſceantur: ubi nonnihil refrigerata in pelvim ad aliud vas frigidâ aquâ plenum perfundantur, atque manibus oleo aliquo vulnerario aut pinguedine inunctis diu multumque ſubigantur, & eò usque contrectentur, donec nil aſperitatis in eo remaneat: fiat Emplaſtrum.

Ad vulnera ſclopetorum *Sennertus* lib. 5. p. 4. c. 20. p. m. 499. ejusmodi Linimentis abſtergentibus utitur:

℞. Terebinth. ℥iv. Thuris, Maſtich. aa. ʒiij. Myrrhæ ʒj. Ol. Hyperici ℥ij. Vitell. Ovor. num. ij. Croci parum. Miſc.

℞. Farinæ Orobi ℥j. Myrrhæ, Thuris aa. ℥ſs. Terebinth. Succi Apii aa. ℥ij. Unguent. Ægypt. ℥ſs. Miſce ſi vulnus ſit ſordidum p. 502.

ARTI-

ARTICULUS VI.
De
ULCERIBUS.

IN eo Ulcus cum vulnere convenit, quôd in utroque continui contingat ſolutio: differt verò in hoc, quòd illa ſolutio continui non ſit recens ac ſanguinolenta, ſed antiqua, ſanioſa & purulenta, ſemperque fiat cum ſubſtantiæ deperditione.

Ulcerum differentiæ variæ ſunt: ſummatim recenſentur à *Sennerto* lib. 5. p. 2. cap. 1. p. m. 199. qui videatur.

Inter medicamenta curationi Ulcerum dicata & Myrrha eſt referenda, ità ut in Ulceribus tàm ſimplicibus, quàm putridis atque ſordidis, ſinuoſis item, verminoſis, fiſtuloſis, cum oſſium carie conjunctis, aliisque, externo uſu optatum ſuppeditet præſidium.

Gregorius Horſtius Ulceribus rebellibus ſcorbuticis mundificandis proſpicere jubet tali ex Apio confecto Unguento.

℞. Succi Apii, Meliſs. Cochlear. aa. ℥ß. Succi Chelidon. maj. ʒv. Mellis q. ſ. Coq. & adde pauxillum Thuris, Myrrhæ & Aloës, ut fiat Unguentum.

Sennertus l. 3. p. 5. ſ. 2. c. 6. p. m. 646. ſequenti decocto eadem ulcera abluere jubet:

℞. Aq. Piloſel. Menſe Septembri deſtillat. ℔j. Mellis roſati ℥ij. Myrrhæ, Lithargyr. aa. ℥iß. Camphoræ parum. In Sole vel loco calido per triduum ſerventur: Colaturâ crura ulceroſa abluantur.

In Ulceribus gallicis inveteratis *Johannes Poppius* Theſaur. Medic. lib. 3. pag. 758. 759. Emplaſtra hæc in uſum vocat:

℞. Maſtich. Myrrhæ, Mumiæ, aa. ʒiij. Aloës hepat. ℥j. Terebinth. ℥iij. Ol. de Sulphure, Mercurio aa. ʒij. Vitrioli ʒj. Miſce fiat Emplaſtrum.

℞. Spu-

℞. Spumæ Plumb. rubr. Ol. Ceræ aa. ℔iij. Succini ℥ß. Rad. Chelidon. Ariſtoloch. rot. Serpentin. aa. ℥ß. Herb. Millefolii ℥j. Maſtich. Opopan. Myrrhæ, Mumiæ, Galbani aa. ℥j. Ammoniaci ℥iß. Terebinth. ℥vj. Ceræ q. ſ. Miſc. fiat Emplaſtrum.

Zacutus Luſitanus Pharmacop. cap. 4. p. 402. ad ulcera ſordida detergenda & mundificanda ſequens adhibet.

℞. Rhodomel. ℥ß. Pulv. Thuris, Myrrhæ, Iridis aa. ʒj. Miſc.

Tibiarum ulcera mala deſperata conſolidanda D. *Scharlachius* p. m. ita aggreſſus eſt:

℞. Lapid. Calamin. ℥j. Terebinth. loc. ℥ß. Plumbi uſti, Lithargyrii utriusque, Aluminis uſti, Ceruſſæ, Tutiæ lotæ novies, Cort. Ovorum combuſtor. Thur. Maſtich. Myrrhæ, aa. ʒj. Ceræ novæ ʒij. Ol. Roſar. q. ſ. f. Emplaſtrum.

℞. Thur. Maſtich. Myrrhæ, Alum. aa. ʒij. Vini ein Quart: Coquantur ſimul & ſerventur.

In dieſem Waſſer ſol man leinen Tüchlein netzen / und über den Schaden ſchlagen / ſo groß er iſt / und über ſolches blau mollen Flachs binden / offt einnetzen und überlegen: heilet in kurtzer Zeit / und iſt ein köſtlich Waſſer zu offnen Schäden.

Platerus lib. 2. Obſ. p. 560. & Prax. Tom. 2. p. 837. inveterata, perverſa ac maligna crurum ulcera tali ſanavit Emplaſtro.

℞. Lithargyr. Cadmiæ foſſil. Ceruſſ. aa. ʒij. Thur. Myrrhæ aa. ʒiß. Rad. Ariſtoloch. ʒj. Ærugin. Æris ſublimati aa. ℈iß. Argenti vivi ʒiij. Extincti cum Terebinth. ℥iß. Mellis ℥ß. Ol. Roſacei & Succi Plantag. aa. ʒij. fiat inſtar Emplaſtri.

Sparadrapus ad ulcera Tibiarum ſequens non erit inutilis, ſi immergatur linteum antiquum, quod materiâ Emplaſtri imbutum extendatur.

℞. Ol.

℞. Ol. Roſar. ℥vj. Ceruſſæ ℥iß. Lithargyr. ℥ij. Thur. Maſtich. aa. ℈iß. Sang. Dracon. ʒij. Myrrhæ, Sarcocol. aa. ʒj.

Coquantur parum ad rubedinem usque, poſteà ab igne removeantur.

Wolffgangus Hoëfferus in ſuo Hercule Medico in fœtidiſſimis crurum ulceribus uſurpavit decoctum foliorum quercus, addendo parum aluminis, Myrrhæ & Thuris, quo decocto ulcera lota fuerunt.

Quandò vermes Ulcus obſidere incipiunt, erunt extrahendi digitis, vel inſtrumento idoneo, vel enecentur appropriatis, ubi Myrrha palmam aliis præripit.

℞. Mellis Virgin. ʒiij. Fellis Tauri inſpiſſati ʒij. Myrrh. ʒj. Farinæ Lupinor. ʒij. Miſc.

In Ulceribus ſinuoſis & cavernoſis traumatica atque balſamica expetuntur, accommodisque injectionibus ac linimentis potenter detergentibus Ulcus mundificandum: cui ſcopo Myrrha quoque ſalutifera exiſtit. Ergò

℞. Herb. Abſinth. Pimpinel. Nicotian. Summit. Centaur. min. aa. Mj. Rad. Ariſtoloch. rot. Ireos Flor. aa. ℥ij. Myrrhæ ʒiij. Virid. æris in petiâ ligati ʒij.

Coquantur in decocto hordei aut aquâ fontanâ.

Colaturæ ℔ij. adde Spir. Vini ℥iv. Mellis Roſac. ℥iij. Miſce.

Si ulcus ſatis deterſum ac purificatum, incarnantibus, ſi opus, utendum; id quod ſequentibus præſtabimus.

℞. Herb. Agrimon. Sanic. Pyrol. Balſamin. Flor. Roſar. r. Hyperici aa. Mß. Rad. Conſolid. maj. Tormentil. aa. ℥ß. Coq. in ſ. q. aq. in Colaturâ diſſolve

Myrrhæ, Sarcocol. aa. ʒiß. Sacch. Saturni ℈iß. Terebinth. ℥ß.

Fiſtulæ differunt à ſinubus calloſitate, nam & ipſæ ſinuoſæ ſunt atque anguſtæ, oriuntur utplurimum ex abſceſſibus non ritè curatis: In Curatione Myrrhæ non obliviſcendum:

Undè *Platerus* l. 2. obſ. p. 568. in fiſtulâ in dorſo à ſcapulâ ad lumbos pertingente præmiſſis præmittendis, fumum per canalem infundibuli in humilius ulcus intromiſit tamdiu, donec per ſuperius ulceris foramen prodiret, ſicque interiores cavitates omnes pervaſiſſet.

℞. Maſtich. Thur. aa. ℥ß. Myrrhæ ʒij. Benz. Styrac. aa. ʒiij. Sarcocol. Spic. Reſinæ Pini, Gum. Elemi aa. ʒj. Miſc. f. Pulvis prunis inſpergendus pro fumo.

Idem in Fiſtula lachrymali ad generandam carnem hoc ſarcotico uſus eſt l. 2. obſ. p. 385.

℞. Ariſtoloch. rot. Rad. Cort. Thuris aa. ʒiß. Maſtich. Myrrh. Sarcocol. Aloês, Lapid. Calamin. aa. ʒj. Mellis q. ſ. f. Unguentum.

ARTICULUS VII.

De

FRACTURA.

Fractura eſt ſolutio ac diviſio continuitatis in oſſibus facta; hujus cauſa præcipua eſt externa, quamvis interna ſubjectorum diſpoſitio illius vim haut rarò augeat ac juvet: ſic oſſa ſenum facilius franguntur quàm juvenum, propter ſiccitatem atque rigiditatem.

In Curatione utut Chirurgi manus haut parum præſtet, non ſola tamen omnia exequi valet, ſed Pharmacia accedat neceſſum eſt: Calli namque generatio opus ſolius naturæ eſt, quæ tamen remediis conglutinantibus adjuvari optat, foris intusque adhibitis: quo fine Emplaſtra & Cataplasmata expetuntur, quæ Myrrhæ additione majora promittunt.

Petrus Foreſtus lib. 8. obſ. chirurg. obſ. 3. in Fracturâ & dislocatione hoc tanquam ſingulare commendat remedium.

℞. Album Ovor. num. iv. Ol. Myrtini, Roſac. aa. ℥ij. Terebinth. clar. ʒiß. Myrrhæ, Aloês aa. ʒij. Sang. Dracon. Boli Armen. aa. ʒß. Farinæ volat. ℥iij. Miſc.

In

In Fracturâ coſtarum generationi calli ſubveniendum, Emplaſtris congruis, inter quæ D. *Sennertus* tale deſcribit lib. 5. P. 5. cap. 17. p. 574.

℞. Pulv. Myrtill. Roſar. r. ãã. ℥j. Farinæ Hordei, Orobi, Lentium, Fabar. Maſtich. ãã. ʒiij. Cupul. Gland. Nuc. Cupreſſ. Cort. Granat. Balauſt. aa. ℥ß. Hypociſtid. Acaciæ, Cort. Thuris, Sangu. Dracon. Terræ Lemniæ, Aloës, Myrrhæ aa. ʒij. Ol. Myrtin. Roſac. Omphac. aa. ℥ix. Ceræ, Terebinth. clar. aa. ℔ß. Miſc. f. l. a. Emplaſtrum.

ARTICULUS VIII.

De

CARIE OSSIUM ET SPINA VENTOSA.

Oſſa quamvis humani corporis fulcra, ſtabilimenta, atque columnæ rectè dicantur, nè mollis carnium ſubſtantia in ſe collabendo ſubſideat, nihilominus tamen functionibus horum exercendis plurima crebrò obſtacula atque impedimenta obveniunt, inter quæ etiam Caries numeranda, quâ ſolidiſſima illorum compages atque ſubſtantia quandòque eroditur, abſumitur ac deperditur.

Malum hoc communiter nomine Spinæ Ventoſæ venire ſolet, quâ appellatione illam inſignivit jam Arabum princeps *Avicenna*, quia, *Severino* authore, ventoſitas eſt loco œdematis, ſpina verò quia crebiter terebratum & veluti perpunctum os apparet.

Græcis dicitur τερηδών à τερέω terebro, perforo: minimè tamen exiſtimandum, Cariem hanc & Spinam Ventoſam eundem eſſe affectum, qui à *Celſo* l. 8. cap. 10. Cancer oſſis nominatur. Vid. *Johannis van Horne* Microtechn. Sect. 2. P. 1. §. 32. p. 131.

Eſt verò Caries oſſium continui in oſſibus ſolutio levior vel gravior ac profundior, ortum trahens ab humoribus acribus, acidis, vimque corroſivam & qualitatem poſſidentibus, quâ ſolida oſſium ſubſtantia corroditur atque exeditur.

Affectus hic in oculos incurrit, quandò os denudatum eſt, nam color ipſius naturalis in lividum, flavum aut nigrum permutatus conſpicitur, osque inæquale apparet. Vid. *Paulus Barbette* Chirurg. Part. 2. l. 3. c. 3. Si verò os viſui minus occurrat, ſignis opus eſt diagnoſticis quæ in Chirurgorum monumentis traduntur.

In Curatione eò eſt reſpiciendum, ut 1. Humorum peccantium affluxus ad partem affectam prohibeatur. 2. Ut acrimonia atque aciditas eorundem temperetur ac mitigetur, corrigatur, abſorbeatur, & nè malum ulterius repat, modis omnibus præcaveatur. His intentionibus ſcopisque quâ ratione obviam ſit eundum, Practici abundè & perſpicuè docent, commonſtrantes remedia convenientia, quibus Myrrham quoque aſſociant, & tunc quidem, quandò deventum eſt ad ipſam cariei curationem, ubi quæri ſolet; an etiam Corroſiva locum inveniant, quæ paſſim à Practicis uſurpata novimus, ubi quidem ea non penitus rejicienda eſſe exiſtimant, quamvis humor peccans ſit acris & acidus, & medicamenta hæc pariter acida ſint & acria, cum unum ſal alterius acrimoniam enervare ac infringere valeat: deindè liquores ejusmodi acidos non tàm ad cariem tollendam, quàm ad oſſis corrupti portionem ſeparandam adhiberi. Aliis tamen non ſatis tutus videtur ejusmodi Corroſivorum uſus, præſertim illis in locis, quibus vicinæ partes nervoſæ ac tendinoſæ adjacent: Hinc illorum loco inter alia & ſequentem commendant injectionem à *Barbette* propoſitam.

℞. Succi Chelidon. maj. ℥ij. Spir. Vini ℥j. Myrrhæ, Aloës aa. ʒij. Vitrioli albi ℈j. Miſce.

CAPUT

CAPUT XV.

In morbis capitis externis Myrrhæ efficaciam declarat.

ARTICULUS I.

De

TINEA, FAVO, & ACHORIBUS.

FOedum atque moleſtum capitis vitium eſt tinea, ejus ſcilicet ulceroſa conſtitutio, cruſtoſa, ſquamoſa, favo & achoribus malitiâ ſuperior: Achores ſunt capitis ulcera manantia, tenuiſſimis foraminibus cutim perforantia & ſaniem glutinoſam fundentia. His affinis eſt favus, qui foramina habet majora, & qui emanantem molli conſiſtentiâ ſimilem fovet.

Præmiſſis alterantibus & evacuantibus ad extirpationem fermenti hujus alieni ſeſe accingat ſanans: internè quidem utile erit ſequens deſtillatum propinatum.

℞. Myrrhæ rubr. ℥j. Vini boni ℥iij. Aq. Fumar. Card. bened. Scabioſ. aa. ℥iij. deſtillentur: Doſis variat juxta ætatem, pueris exhibendum cochleare unum aut duo.

Extrinſecus valet Linimentum, quod ita conficitur:

℞. Ol. Laur. ℥ij. Ellebori albi, Myrrhæ ãã. ʒiß. Lithargyr. ʒij. Ceræ q. ſ. f. Linimentum.

Ante uſum tamen crines vitioſi extrahi debent, ita melius exſiccare & emollire cruſtas poſſumus: cutim corruptam reſtituit, omnemq; virulentiam conſumit.

Foreſtus l. 8. obſ. 25. in ſchol. in pueris ulceribus hiſce deturpatis levibus uti jubet, ſcilicet caput abluere cum Decocto Foliorum Salicum, Parietar. Betæ albæ atq; Lentium, & poſt ablutionem inungere ſequenti Linimento:

℞. Lithargyri cum Ol. Roſar. & Aceto nutriti ℥j. Fol. Rutæ virid. ℥ß. Staphis agr. ʒij. Vitrioli ℥j. (vel Aloës Soccotr. Myrrhæ, Fuliginis oris furni, Tutiæ āā. ʒiß.)

Probè miſceantur in mortario cum Aceto & Oleo Roſaceo (vel Myrtino) diu agitando, ut fiat Unguentum.

ARTICULUS II.

De

ALOPECIA, TINEA CAPILLORUM.

Defluvium capillorum non eſt idem cum Alopeciâ: in hâc enim areæ relinquuntur, & nonnullæ capitis partes denudatæ manent: in illo verò tantùm capilli rariores fiunt, nec partes capitis denudatæ conſpiciuntur: diſcrimen etiam patet ex medendi ratione, ubi non idem attenditur ſcopus. In alopeciâ enim primaria intentio eſt, ut vitioſi humores conſumantur: in Pilorum autem Caſu, ut capitis habitus roboretur, & boni ſucci ad cutem diſtributio procuretur, cutisq́ue ad denſitatem & raritatem moderatam deducatur. Vid: *Alexander Maſſaria* Pr. Med. l. 1. c. 2. 10. ubi ſequentes tradit formulas in capillorum defluvio utiles:

℞. Ladani opt. ℥ß. Ol. Lentiſc. ℥j. Myrrhæ ʒj. Pulv. Capillor. Veneris Verbenac. rec. aa. ℈j. Miſc. f. Linimentum.

℞. Roſar. ſiccar. Balauſt. Cort. Granat. aa. ʒij. Ol. comm. ℥iv. Vini nigri adſtringentis ℥iß.

Bulliant omnia ad conſumptionem Vini: deindè

℞. Prædicti Olei ℥iß. Ladani, Myrrhæ aa. ʒiij. Pulv. Capillor. Veneris ʒj. Miſc. f. Linimentum.

Zacutus Luſitanus Prax. Hiſtor. l. 7. c. 1. p. 4. ſequens Linimentum commendat:

℞. Abſinth. Cortic. Pinear. Fol. Myrti, Adianth. Cort. Arun-

Arundin. uſtar. aa. Mß. Thuris ℨij. Maſtich. ℥iij. Myrrhæ ℨiß. Gallar. ℨij.

Comburantur omnia in cinerem, adde

Ladani triti ℨij. Ol. Lentiſc. q. ſ. f. Linimentum.

Tinea capillorum affectus iſte eſt, in quo pili decidunt non integri, ſed particulatim & fruſtulatim à vermiculis eroſi & abſumpti, qui viſum ferè effugiunt: generantur hi ex humore quodam excrementitio, qui cum nutrimento ad capillos defertur, ibique ope caloris capitis vivam faciem induit, animatusq; evadit.

Uſurpanda hîc ſunt, quæ vermiculos iſtos abſtergunt, materiamque, undè generantur, diſcutiant.

D. Sennertus l. 5. P. 3. S. 2. c. 5. p. m. 315. inunctionem hanc inſtituit.

℞. Geniſtæ ℥j. Myrrhæ ℨij. Aceti q. ſ. Coquantur parum & Colaturâ pili illinantur.

ARTICULUS III.

De

VARIS & GUTTA ROSACEA.

DEturpatio hæc faciei eſt inducta à maculosâ rubedine ſivè rubore cum tuberculis, iis familiaris, qui cum poculis certant, & crapulæ ſunt dediti: aliquandò etiam hæreditario poſſidentur jure. Beatiſſimus *Sennertus* ex *Nicolao Florentino* Serm. 7. tr. 6. ſumm. 2. cap. 15. tres adducit differentias: interdum enim rubedo præternaturalis absque puſtulis, veſicis vel ulceribus adeſt, & vocatur abſolutè facies rubra: quandoque eſt cum puſtulis atque veſicis, diciturque rubedo puſtuloſa & veſicoſa: quandoque eſt cum ulcere, appellaturque rubedo ulceroſa.

Curatur vitium hoc ſanguinis δυσκρασία ſublatâ: ratio quoque hepatis habenda, ejusque fervor contemperandus: præ-

præmiſſisque univerſalibus ad topica exſiccantia & extirpantia accedendum, in quorum uſu tamen cauti eſſe debemus, monente *Joële* lib. 10. Pract. S. 3. pag. 548. ne topicorum repellentium abuſu majus malum & omnimodam perniciem creemus: nam ſi hepar præcalidum excrementa ſua in faciem emittat, ibidemque varos copioſè excitet, illi potiùs internis remediis ſuccurrendum, calorque ejus p. n. reſtinguendus, & materia excrementitia varorum educenda, quàm ad interna repellenda.

Sennertus l. c. liquorem deſcribit, quô ſub ingreſſum lecti facies illinenda, & manè aquâ infuſionis furfurum abluenda.

℞. Sulphuris vivi ℥j. Thur. el. ʒiij. Myrrhæ ʒij. Camph. ʒj. Ceruſs. ʒß.

Pulveriſentur omnia ſubtiliſſimè; & affundatur Aq. Roſac. ℔j. Miſc.

CAPUT XVI.

Strumas & ſcrophulas Myrrham abſumere docet.

AFfectus hic glandularum nomen ſortitus eſt à ſuibus, eò quòd multiplici fœtu fœcundum ſit animal, aut quòd ſues ejusmodi colla habeant juxta *Æginetam* l. 6. cap. 35. *Leonhardus Fuchſius* Hiſt. plant. c. 71. uſitatius ſcrophulas quàm ſtrumas à recentioribus indigitari ſcribit. Sunt verò tumores glandularum gutturalium indurati peculiari folliculo incluſi, inſenſiles ac inflammatione carentes, & ita diſtinguuntur ab aliis tumoribus atque abſceſſibus, qui longè aliter apparent, doloremq; adjunctum habent.

Cauſa proxima non ſolùm ſunt humores pituitoſi, craſſi ac gypſei juxta *Galenum* 3. aph. 26. ubi hæc leguntur: *Glandularum morbus eſt ſtruma, non utiq; ex calidâ materiâ neq; ad ſuppura-*

purationem properante, ſed pituitoſiore & frigidiore conſiſtens ſtruma generatur. Sed ſeroſi ſimiliter accuſandi, ut ſi per glanduloſam & membranoſam narium & faucium membranam curſu immutatô non evacuentur, à glandulis excipi poſſint.

Felix Platerus ſtrumarum ortum ſucco adſcribit nutritio, cùm non ad ſuppurationem tendant: aſt concedi poteſt, ſcrophulas ex tali materiâ, quæ in ſtatu naturali, ad nutritionem multum facit, generari: non tamen negandum, ſuccum hunc pituitoſiori & craſſâ materiâ ſcatere poſſe.

Alii Tartarô primùm reſolutô, deinceps coagulatô primas in generatione ſtrumarum deferunt: poteſt & ſuum ſymbolum conferre ſuccus pancreaticus Sylvianus acidus & bilioſus amarus.

Curatio præter alios ſcopos etiam conſiſtit in legitimâ topicorum digerentium, diſcutientium & emollientium applicatione, quibus Myrrha quoq; adjicienda.

Cataplaſma *Franc. Icêl* habet, quod minimè rejiciendum:

℞. Aloês, Acaciæ, Myrrhæ, Thuris, Sarcocol. āā. ℥ij. Quæ tenuiſſimè pulveriſata cum Ovi Albumine in plumbeo mortariolo diutiſſimè conterantur, additô momentô Aceti Roſacei, & in pultis aut unguenti formam redacta ſtuppisque mundis excepta ſtrumis admoveantur, præſertim minoribus adhuc exiſtentibus, adeòq; in principio applicanda.

Grandiores verò ſimilibus tractantur remediis, ita tamen, ut validius diſcutientia addantur: hinc idem Author ita procedit:

℞. Ol. antiq. ℥iij. In hoc coq. Ceruſſæ pulveriſ. ℥iv. deindè admiſce Reſin. Pic. ℥iv. Ceræ ℥ij. ad lentum ignem liquefiant. Gum. Ammon. Galban. in Aceto liquefact.

Myrrhæ exactè pulveriſatæ ãã. ℥ß. f. l. a. Emplaſtrum, cujus portio per alutam extenſa quotidiè imponatur.

Johannes Poppius Theſaur. Med. l. 3. p. 773. Curam ſcrophularum abſolvi ſcribit corroſivis & conſolidativis, & ſequens Myrrhâ dotatum valere aſſerit.

℞. Conſol. Regal. ℔ß. Ariſtoloch. long. ℥iv. Myrrhæ ℥ß. Mumiæ ℥ij. Poſt triturationem

℞. Olei Roſar. q. ſ. pro incorporatione, forma in modum Emplaſtri.

Wilhelmus Fabricius Hildanus Cent. 3. obſerv. 38. deſcriptionem ſingularis Emplaſtri ad ſcrophulas, alioſque tumores ſcirrhoſos emolliendos, reſolvendos & diſcutiendos efficaciſſimi, Myrrham quoque poſſidentis, proponit, quod *Slotano* Chirurgo quondam eximio acceptum refert, & ita ſe habet.

℞. Rad. Bryon. Cyclam. Helen. Cucum. agreſt. ãã. ℥j. Coquantur in Vini albi & Aceti ãã. q. ſ. deindè piſtentur, & per ſetaceum percolentur, colaturæ admiſce

Pulv. Rad. Irid. Myrrhæ, Olibani, Maſtich. Croci, Ariſtoloch. rot. ãã. ʒiß. Flor. Chamæmel. Meliloti, Sambuci ãã. P. j. Opopan. Sagapen. Ammon. Bdellii, Galbani in Aquâ vitæ diſſolutor. aa. ℥ß. Gum. Hederæ, Styrac. Calam. aa. ʒiij. Euphorb. ʒv. Sem. Staphiſagr. ʒiiß. Argenti vivi ſalivâ hominis extincti ℥ij. Ol. Lilior. de Vitell. Ovor. Oeſypi, aa. ʒv. Adipis Anſerin. Anatin. Suill. Medullæ crurum Vituli aa. ℥j. Mucilag. Sem. Lini, Fœnugr. Rad. Altheæ aa. ℥j. Miſce & cum ſ. q. Ceræ flavæ & Terebinth. fiat Emplaſtrum.

CAPUT

Caput XVII.

Myrrham ad balſamationem & pollincturam cadaverum neceſſariam oſtendit, & opuſculo finem imponit.

Joachimus Prætorius Marchiacus, Medicus, Hortum Indiæ Orientalis ſeu Phyſiologiam de rebus naturalibus Indicis reliquit manu ſcriptam, quæ hactenus lucem nondum vidit, quamq; ex benevolâ communicatione Excell. Dn. *D. Vehrii*, Medicinæ Profeſſoris in Univerſitate Marchicâ Primarii, Archiatrique Potentiſſimi Electoris Brandenburgici digniſſimi, Affinis & Compatris mei honoratiſſimi, manibus tracto: Hic Sect. XII. de Reſinis atque Gummatibus Cap. 2. Myrrhæ hiſtoriam percurrit, & cùm quædam ſcopô noſtrô inſervientia caput hoc in ſe contineat, lubet iſta, prout ab ipſo Authore adducta ſunt, noſtris inſerere laboribus. Ita verò ille:

Myrrhâ maximè & Aloê ut & aliis aromatibus, olim apud Ægyptios, Herodot. l. 2. Plin. l. 11. nat. Hiſtor. cap. 27. Diodor. l. 2. c. 5. teſtibus, ut & apud Judæos fiebant funera, quæ Melæ medicata, *Plinio* ſervata corpora, hodiè Mumia appellantur, de quâ cùm alii, tum *Petrus Bellonius* itinerarii ſui lib. 2. cap. 47. eâque occaſione de unctione veterum Hebræorum hîc aliquid annotabimus, quæ Theologiæ aſſeclis multum inſervire videntur, cùm aliquoties unguentorum & ungendi mentio habeatur in Sacris. Geneſ. ultimo de *Jacobo* legimus, illum eſſe unctum à Medicis Joſephi aromatibus, & additur: iſte quippè mos erat cadaverum conditorum. Etſi autem *Abrahamo* & *Iſaaco* ejusmodi pollinctura corporum

non legitur uſitata fuiſſe, attamen, quæ eſt ſententia *Geſneri* in ultimum caput Geneſis, de conſuetudine gentis Joſephus eam uſurpavit absque omni ſuperſtitione, eam potiſſimùm ob cauſam, ut corpus diutius à putredine conſervaretur. Scribit autem *Moſes* de ratione, quâ Ægyptii cadavera condire ſunt ſoliti: atque hic mos poſteà quoque apud populum DEI in uſum venit, ſicut *Aſam* Regem Judæ aromatibus conditum ſuprà lectum ſuum poſuerunt: 2. Chron. 16. & ſuper *Joramum* Regem Judæ uſſerunt uſtionem aromatum, ſimilem uſtioni majorum ſuorum. 2. Chron. 21. Chriſtum quoque *Nicodemus* & *Joſephus* aromatibus condierunt; undè *Eſaiæ* 53. more divitum ſepultus eſt. In Pſalmo Chriſtus dicitur unctus plenitudine Spiritus Sancti præ conſortibus ſuis. 1. Reg. 10. *Samuel* lenticulam olei effundit ſuper caput *Saulis*; atque ita eum unxit. In novo autem fœdere *Matthæus* cap. 26. unctionis meminit de mulierculâ, quæ alabaſtrum unguenti pretioſi effudit in caput Chriſti non quidem mortui ſed morituri. Præcipuè verò, ubi hiſtoria reſurrectionis explicatur, memorat Evangeliſta, fidas Chriſti vivi aſſeclas mulieres ultimum honorem Chriſto voluiſſe exhibere illum, ut eum ungerent, comparaſſeque eô nomine ſibi aromata. Quodque hic generaliter, id in ſpecie videtur in hiſtoriâ paſſionis exprimi, ubi de *Nicodemo* dicitur, quòd attulerit mixturam Myrrhæ & Aloës ad libras fermè centum. Poſſunt enim, inquit *Erythropilus* in ſuâ aureâ expoſitione ſuper hunc locum, vel de unguenti pondere vel de pretio accipi: undè videre eſt, honoratos in Judæâ homines (non enim omnes promiſcuè unctos crediderim) plerumque Aloë & Myrrhâ ad depellendum fœtorem ac corruptionem abarcendam unctos eſſe. Quandò verò unctos dicemus? an postquam malô nidore feriret nares cadaver: an antequam minimum fœtoris atque corruptionis appareret veſtigium. Sanè ſi textui huic velis attendere, dicet tibi is, à *Joſepho* Chriſti cor-

ſti corpus ſtatim ac de cruce detractum eſſet, unctum eſſe: undè venari licet, ſtatim ac emiſerunt chari amici ſpiritum ultimum, à ſuis unctos eſſe. Nec eſt, quod quispiam objiciat de mulierculis, quæ tertiô die unctionem primùm adornant: metu enim & magnô Sabbathô præpeditæ, id quod pietas ſtatim cum conſuetudine poſtulâſſet, tardius ſuum exequuntur munus. Adde, quòd fine conſervationis ſuorum cadaverum unctiones iſtas inſtituerent, quid ergò expectare debuerunt vel voluerunt unum & alterum diem elapſum, & pòſt ungere, atque ita, quod in proverbio eſt, poſticæ currus parti equos jungere. Imò dum adhuc ſanum cadaver, nec minimum mali odoris expiraret, ſi qui ungendi eſſent, ungebantur. Et ut maturarent unctiones, juſſit illos corruptibilis conditio humani corporis, quod quia humidius & calidius cæteris animalibus, omnium citiſſimè putreſcit. Homo enim cùm moritur, calidô innatô decedente primò evadit frigidiſſimus, quæ cauſa eſt, cur Poëtæ mortem frigidam vocitent, item rigidam, quæ etiam rigidum in homines ſine diſcrimine jus exerceat, & homines rigidos & frigidos efficiat. Naturalis verò calor, ut corpus vivum conſervabat, & quicquid in ipſum agebat, conſervationis causâ agebat: ita extraneus non naturalisque qui poſt mortem irrepit ad corruptionem omnia operatur, atque ita putredinem efficit, naturalem calorem tàm in vivis quàm in mortuis corrumpendo ac diſſipando, cùm ita comparatum ſit, *Galenô* lib 4. cap. 14. de ſimpl. med. facult. docente, ut res quælibet in propriâ ſervetur naturâ ex calore proprio, quô diſſipatô, neceſſaria ſequitur corruptio, cùm humores nequeant propriô humore deſtituti imputres ſervari ac manere, quod itidem in l. 2. de differ. febr. ſcripſit *Galenus*: extraneô illô calore ubi meditullium cadaveris humani incaleſcit, parvusque calor adeò ventilatur, ut totius corporis compagem auctus ſubeat aliquandò ex corporibus

 videas

videas erumpere ſudorem penetrantibus ſubtilibus humoribus ipſos poros: aliquandò videas ſanguinem manare ex naribus, cùm ſcilicet à calore putrido reſoluti humores craſſi, ſubtiliores vias quærunt, per quas extra corpus emigrent: nonnunquam valdè inflata cadavera duplo triploque majora advertas, ac in vivis fuerunt, cùm ſcilicet humor & flatus cutem quaſi inflat & extendit, ut in Tympanite videmus: aliquandò vel totum corpus maculoſum, vel ejus pars apparet: cauſam venor in varietate & miſtione humorum, qui modò toti, modò parti cadaveris participantur: aliquandò videas ad latera exire magnam putridæ aquæ copiam, cùm ſcilicet latera mole humorum vel disrumpuntur, vel corruptione putreſcunt. Cauſam autem tumoris in mortuis cadaveribus, item ſudoris multi perperàm quærunt in propinato veneno: cùm ſit in Phyſicorum Myrotheciis quærenda ex ſubtilitate humorum & flatuum copiâ. Etenim neminem tàm bardum eſſe crediderim, qui pomum, vitrum, cantharum ideò venenatum dicat, quòd ſi ex frigido aêre inferatur calido, quòd tunc pomum, & cantharus ille ſudet, uti videmus: illud enim fit indè, quòd calor externus proliciat humorem internum: ita etiam ſe habent cadavera illata ſuis urnis, linteaminibus involuta, & loculis impoſita, quæ ita incaleſcunt, ut poſt pauxillum ab obitu temporis, ſi maximè obeſa ſint, putria evadant. Promtiſſimè enim ex *Galeno* l. 3. de Temper. cap. 4. inquit *Alpinus* lib. 1. de Med. Ægyptior. cap. 16. Quæcunque calida ac humida & multa ſunt in calidis locis, niſi difflari ſimul ac refrigerari contingat, putredinis in eis ſentias veſtigia, niſi fortè intenſiſſimum frigus illa aliquadantenus contra putredinem armet. Noverunt hoc noſtrates, neſcio quæ funera pompoſa ſatis procurantes: ut enim omnia concinnentur ad luctum, imò ad luxum pertinentia rectius, per ſeptimanas aliquot ſepulturam differunt: interim ne putreſcant penitùs corpora,

neve

neve pro cadavere ſceleton tumbis ingeratur, in cryptis ſubterraneisque locis cum loculo ea ſtatuunt non ſine ſucceſſu. Videas etiam quosdam in cellis illis ſubterraneis loculos ſuorum, ubi æſtivis diebus præſertim diu adſervandi ſunt, planè arenâ obruere, & deindè erutos ſepulturæ deſtinare, atque ita quaſi ſecundò ſepelire. O vanas hominum mentes, O pectora cœca! Libet enim exclamare cum Poëta, ut qui video hominem indè criſtas emittere, quòd maximè impellere poſſet, ut eas ad terram demitteret. Nata eſt ex hoc fonte luxus illa cadaverum laniena Principibus olim frequentata, quâ viſcera ſuo, cor ſuo, reliqua corporis compages ſuo item loco mandabantur. Sed ad ſermonem inſtitutum rediens, dico, cauſis non levibus nixam Judaicam mortuorum unctionem ex Aloë & Myrrhâ: Aloë enim cùm ſit calida & ſicca in ſecundo gradu, corpora eâ vel impleta vel uncta contra putredinem, quæ ex humore præſertim, egregiè armare poteſt, ſive hîc Succotrina vel potiùs Sacotorina ſecundùm *Garziam ab Orto*, ſivè Hepatica vel Caballina ſubaudiatur: unum habent effectum omnes, licet una plus, altera minus. Eodem etiam receſſu caloris & ſiccitatis ſecundùm Medicos gaudet Myrrha, quæ ſi Aloë jungatur, effectus illius ſimilitudinis ratione augere poteſt. Non credo, hæc adeò ſimplicia adhibita fuiſſe ſimplici tantùm mixtione, quod abſurdum videtur: Mixtionis enim ratio duo dura vel friabilia corpora non miſceri pro unguento permittit; ſed potiùs ſtatuo lege artis pharmaceuticæ cum aliis liquidis & pinguibus abiiſſe in unguentum, tamen nihilominùs nomen à baſi obtinuiſſe. Veriſimile autem eſt, licet alii ex aliis unguentis ungendi potuerunt eſſe modi, tamen hunc ex Aloë & Myrrhâ maximè uſitatum fuiſſe. De Myrrhâ ſanè, ut empiriâ ſimul ſtabiliam, quod ſuperius ſcripſi, habeo in mente memorabile aliquid, quod pro tempore promam. Vidi quodam in pago veteris Marchiæ inter rudera veteris aræ

cujus-

cujusdam linteum ſericum viridis coloris (cui ſuperſtitioſa antiquitas neſcio quid reliquiarum involviſſet) valdè adhuc ſincerum, nullasque tineas expertum, involutum in ſe habens aliquid Myrrhæ, quod inter rudera illa ſervaverat linteum illud incolume: ex additâ enim ſchedâ apparebat, linteum illud cum involutis reliquiis antè annos circiter ducentos aræ illi dedicatum fuiſſe. Rectè enim *Guilandinus* apud *Proſperum* lib. 1. de Medicinâ Ægyptiorum ſtatuit: facillimè putreſcere actu & poteſtate humida, ut ſanguis: difficulter verò ſicca quæ ſunt poteſtate & humida actu, ut bilis, minimè verò omnium putreſcere actu & poteſtate ſicca, uti oſſa. Cauſam ergò hujus rei quæſivi antè in ſiccitate & caliditate, nunc alius factus ſententiæ, prætereà dico, multum augeri duas illas qualitates, ut poſſint hunc effectum producere medio ſaporis tanquam inſtrumentô: ſapor verò in Aloë & Myrrhâ in Hebræo à Mar, hoc eſt, amaritudine nomen habet: ideò illa amara non adeò ſunt alendis vermibus ac teredinibus, qui potiùs præter humidum & calidum in dulcibus nidulantur frequentius. Noverunt id egregiè ſculptores, qui ſi affectent ex ligno ſculptam imaginem, quæ ſit aliquot ſeculorum, felle bovinô lignum, ex quo imago ſculpenda incoctum inebriant, ut non mirum ſit poſt tot annos ſculptilia illa conſpici integra ſolida non exeſa, thenſis plerumque carioſis & à vermibus undique arroſis: de quo artificio, ſi *Lipſio* aliquid conſtitiſſet, non ille futiliter in libro de divâ Virgine Hallenſi cap. 6. pag. 19. ex diuturnitate ſtatuæ & idoli illius perperàm venatus eſſet conjecturâ ſanè falſisſimâ neſcio quam divinitatem: ita ex eâdem causâ atramentum librarium diluto Abſinthii temperatum, literas & libros à muſculis tuetur, ut ex *Plinio* obſervavit *Mizaldus*. Et ut apud Hebræos in cadaveribus ungendis Myrrhæ uſus: ita eadem frequentata eſt & adhibita rebus divinis apud Ethnicos; ſic ſcribit *Plutarchus* de *Alexandro Magno*, quòd

Leonidæ

Leonida Pædagogo miſerit centena Myrrhæ talenta, ne parcius rem divinam faceret. Et hæc *Prætorius.*

Cæterùm conditurae & pollinc̃turæ corporum defunctorum hodienum uſuales & frequentari ſolitæ, quâ ratione adornari debeant, paſſim monumenta Practicorum docent: nos unum alterumq; modò proponemus.

Incisô ventre, inteſtinis cum reliquis viſceribus exemptis, pectus quoque ad coſtarum cartilagines incidatur, mox corpus aquâ frigidâ abluatur, ſpongiisque abſtergatur: deindè Acetô acerrimô & demùm Aquâ vitæ, tandem poſt abſterſionem cum ſpongiâ ſiccâ factam Pulvis Myrrhaceus inſpergatur ac infricetur, totaque & infimi & medii ventris cavitas pulvere impleatur, cutisque conſuatur, quin & bombacem vel ſtuppas cannabinas Aquæ vitæ immerſas & expreſſas carni applicant. Pari modô & caput conditur, poſtquam cranio ſerrâ ablato aut perterebrato cerebri ſubſtantia fuerit exempta: ſic conditum cadaver linteô ceratô adhuc tepidô involvitur, & denique pice navali, additis etiam Oleis ſtillatitiis Succini, Spicæ, Baccarum Juniperi, Roſmar. &c. illinitur, & hâc ratione conditum ad annos decem conſervari poteſt, præſertim, ſi ita involutum feretrô ſtanneô vel plumbeô includatur.

Pulvis Myrrhaceus ita paratur:

℞. Herb. ſiccar. Abſinth. Salviæ, Majoran. Roſmar. Rutæ, Meliſs. Spicæ, Flor. Lavend. Roſar. provincial. Chamæmel. Rom. Nuc. Cupreſs. ãã. Miij. Spicæ Ind. Calami Aromat. ãã. Mj. Rad. Irid. Flor. Aloës, Myrrhæ, Maſtich. Styrac. Calam. ãã. ℥ij. Cinam. Caryophyll. Nuc. Moſchat. Macis, Zedoar. Coſti veri, Croci ãã. ℥j. Aluminis, Acaciæ ãã. ℥ij. Sem. Cumini, Fœnic. Aniſi, Nigellæ, Baccar. Lauri ãã. ℥iij. Salis marini ℔ij.

Contuſa omnia craſſiusculè reſerventur ad uſum: deindè

℞. Aquæ vitæ ℔x. Aceti acerrimi ℔xv. Stup. cannabin. aut Bombac. ℔vij. Spong. magn. n. iv.

Sequens Pollinctura aliquoties à Parente meo b.m. præſcripta fuit.

I.

℞. Aloës ℥ij. Myrrhæ ℥iß. Croci ℥ß. Salis com. Mj. Aluminis ℥ij. Aceti acerr. ℔ij. Bulliant.

S. Eſſig/ den Leib inwendig auszuwaſchen.

II.

℞. Rad. Iridis flor. Aloës, Myrrh. Maſtich. Styrac. Calam. ãã. ℥j. Cinam. Caryophyll. Nuc. Moſchat. Macis, Zedoar. Coſti veri, Croci ãã. ℥ß. Sem. Angelic. Cumini, Fœnic. Baccar. Junip. ãã. ℥iß. Salis marini Mj. Miſc.

S. Specerey/ den Leib inwendig zu beſtreuen.

III.

℞. Ol. Terebinth. ℥ij. Junip. ℥j. Spicæ ℨvj. Petroſel. Succini ãã. ℨij. Styrac. Calam. ℥ß. (poteſt etiam addi Spiritus vini majoris penetrationis ergò) Miſc.

S. Oel / den Leib inwendig und auswendig zu beſtreichen.

IV.

℞. Herbb. ſiccar. Scordii, Abſinth. Rutæ, Majoranæ, Meliſſæ, Hyſſopi, Tanaceti, Abrotani, Serpilli, Thymi, Fol. Lauri ãã. Miiij. Rad. Iridis Florent. Bacc. Lauri ãã. ℥ij. Junip. ℥iv. Flor. Roſar. provincial. Chamæmel. Rom. Lavend. ãã. Mj. Sem. Fœnic. Aniſi, Cumini, Angelicæ, Seſel. ãã. ℥j. Aloës, Myrrhæ el. Maſtich. Styrac. Calam. ãã. ℥ij. Bdellii, Sarcocol. ãã. ℨvj. Cinam. Caryophyll. Croci, Coſti veri, Nuc. Moſchat. Zedoar. ãã. ℥j. Salis marini ℔v.

Inciſa craſſiusculè & Aquâ Carfunculi conſperſa omnia dentur & ſign. Kräuter/ den Leib auszufüllen.

V.

℞. Aloës opt. Aq. Majoranæ lentô igne diſſol. ℥iß. Myrrh. Spiritu Vini diſſol. ℥j. Balſ. Peruviani, Croci ãã. ℥ß. Miſc.

S. Balſam zum Munde/ Ohren und Naſen.

VI.

℞. Ol. Terebinth. ℥ß. Junip. ʒij. Rutæ, Salviæ, Majoran, Roſmar. Caryophyll. Citri, Succini ãã, ℈ß. Miſc.

S. Oel zum Haupt.

Hoc inungi poſſunt vertex & ſuturæ, nec non aures, nares &c.

Plura de cadaverum conditurâ qui deſiderat, adeat *D. Sebitzium* in Diſp. de cadaverum humanorum conditurâ: *Horſtium* Obſ. P. 1. l. 3. obſ. 8. *Solenandrum* S. 5. Conſ. 14. *Lotichium* l. 6. cap. 7. obſ. 2. *Timæum* von Guldenklee lib. 6. Epiſt. & Conſ. Med. Epiſt. 10. *Grulingium* & *Bierlingium*.

SOLI DEO GLORIA.

INDEX
SECTIONUM, CAPITUM, ARTICULORUM & PAGINARUM.

Sectio I.

Myrrhæ naturam & eſſentiam juxta ejus appellationem, locum natalem, formam, temperamentum, facultates &c. contemplatur. Pag. 1

Cap. 1. Etymologiam proponit. ibid.
2. Senſum hieroglyphicum exponit. 4
3. Deſcriptionem realem tradit. 5
4. Locum natalem, Arborem & colligendi rationem monſtrat. 7
5. Differentias, Delectum & Depravationem manifeſtat. 11
6. Temperamentum ac Qualitates inveſtigat. 16
7. Facultates generales tradit. 18

Sectio II.

Præparata ex Myrrha recenſet. 21

Cap. 1. Myrrhæ depurationem docet. ibid.
Cap. 2. Myrrhæ extract. conficiendi rationem proponit. pag. 23
3. Eſſentiam producit. 24
4. Magiſterium, Oleum, Elæo-Saccharum & Sal volatile componendi modum tradit. 27
5. Trochiſcos, Paſtillos & Acetum exhibet. 30
6. Fuliginis mentionem facit. 31

Sectio III.

Compoſitiones principales, quas Myrrhæ ſodalitium nobilitat, in ſcenam producit. 31

Cap. 1. Theriacam Andromachi & Mithridatium Damocratis ſiſtens. 32
2. Myrrham Electuaria & Opiatas ingredi monſtrat. 39
3. Myrrhæ additione nobilitatā Pulveres, Trageas, Species, Flores & Magiſteria adducit. 45
4. Pilulas ſiſtit. 56

Cap.

Cap. 5. Myrrhæ ſodalitio Extracta clara exhibet. pag. 66
6. Myrrha, quos nobilitat Trochiſcos, producit. 70
7. Myrrham continentes Aquas deſtillatas compoſitas proponit. 73
8. continentes Spiritus compoſitos eligit. 78
9. Elixiria, quæ amant, percurrit. 81
10. Myrrhæ, quæ gaudent additione, Aceta memorat. 90
11. conſortio Eſſentias & Tincturas gaudere comonſtrat. 93
12. Myrrham, in compoſitionibus ſuis non aſpernantia Olea, ſiſtit. 96
13. ſociam habentes Balſamos adducit. 101
14. quæ in compoſitionibus ſuis recipiunt, Linimenta & Unguenta, aggreditur. 109
15. adjunctam habentia Cerata, Emplaſtra ac Cataplaſmata ſuggerit. 114

Sectio IV.

Corporis humani affectus tàm internos, quàm externos, in quibus Polychreſta Myrrha virtutibus viribusque ſuis eximiis admodum ſeſe commendat, recenſet. 126

Cap. 1. Myrrhæ uſum ac vires ſpeciales in diverſis Capitis ac Cerebri affectionib⁹ ſuppeditat. p. 126
Artic. 1. De Apoplexia. ibid.
2. Epilepſia. 129
3. Paralyſi. 135
4. Convulſione. 139
6. Vertigine. 144
7. Catarrhis. 147
8. Affectib⁹ ſoporoſis. 150
9. Agrypnia ſive Vigiliis. 154
10. Melancholia. 156
11. Memoriæ Diminutione. 158

Cap. 2. Myrrhæ Uſum ſpecialem in affectibus Oculorum conſpicuum tradit. 160
Artic. 1. De Ophthalmia. ibid.
2. Suffuſione. 163
3. Ægilope, Epiphora, Ungue, Emphyſemate, Hordeolo, Phlyctenis, Ulceribus Oculorum. 166

Cap. 3. Aurium affectus, in quibus Myrrha viribus ſuis ſeſe commendat, profert. 172
Artic. 1. De Otalgia. ibid.
2. Surditate & audiendi difficultate. 174
3. Tinnitu, Sonitu, Sibilo. 175

Cap. 4. Myrrhæ effectus in Narium affectibus declarat. 176
Artic. 1. De Hæmorrhagia narium. ibid.

Artic. 2. De Polypo. p. 177
3. Ozœna. 179
4. Fœtore narium. 180

Cap. 5. Myrrham in vitiis Oris, Labiorum, Gingivarum, Dentium ac Linguæ opem promittere oſtendit. 181
Artic. 1. De Fœtore oris. ibid.
2. Fiſſuris labiorum. 182
3. Gingivis laxis, tumidis & ſanguinolentis. 183
4. Gingivarum luxuria & excreſcentia. 185
5. Carnis Gingivarum conſumtione. ibid.
6. Dentium Mobilitate, Vacillatione, Nigredine & Carie. 186
7. Odontalgia. 188

Cap. 6. Myrrhæ facultates in affectibus Linguæ, Tonſillarum, Columellæ Fauciumq; oſtendit. 190
Artic. 1. De Linguæ nigredine & aduſtione. ibid.
2. Aphthis. 191
3. Gurgulionis caſu & laxatione. 192
4. Tonſillarum inflammatione & exulceratione. 194
5. Angina. 195

Cap. 7. Myrrhæ effectus in affectibus Pectoris Pulmonumque ſat celebres proponit. 199
Artic. 1. De Aſthmate, Dyſpnœâ, Orthopnœâ. ibid.
2. Raucedine. 203
3. Tuſſi. 205
4. De Phthiſi. p. 207
5. Empyemate. 210
6. Hæmoptyſi. 212

Cap. 8. Myrrham in Cordis affectibus perutilem declarat. 215
Artic. 1. De Palpitatione Cordis. ibid.
2. Lipothymia & Syncope. 218
3. Febribus continuis & intermittentib'. 220
4. Febribus malignis & contagioſis. 227
5. Variolis, Morbillis & Rubeolis. 230
6. Peſtilentia. 234

Cap. 9. Uſum Myrrhæ in affectibus Ventriculi ac Inteſtinorum commendat. 240
Artic. 1. De Nauſea & Vomitu. ibid.
2. Singultu. 242
3. Tormina Ventris & Colica. 244
4. Diarrhœa, Dyſenteria. 246
5. Hœmorrhoidũ nimiô fluxu & dolore. 250
6. Lumbricis. 252

Cap. 10. In Hepatis affectibus facultates Myrrhæ extollit. 255
Artic. 1. De Ictero. ibid.
2. Hydrope. 257

Cap. 11. Myrrhæ uſum in morbis Lienis approbat. 261
Artic. 1. De Scirrho Lienis. ibid.
2. Affectu Hypochondriaco. 264
3. Scorbuto. 267

Cap.

Cap. 12. De viribus Myrrhæ agit in Renum, Ureterum ac Veſicæ affectibus conſpicuis. p. 270
Artic. 1. De Calculo renum. ibid.
2. Diabete. 272
3. Dyſuriâ. 274
Cap. 13. Myrrham in affectibus Uterinis ſalutarem prædicat. 275
Artic. 1. De Suffocatione matricis. ibid.
2. Suppreſſione menſium 277
3. Fluore albo mulierum. 281
4. Sterilitate mulierum. 284
5. Molâ & Fœtu mortuô. 285
6. Retentione Secundinarum & Lochiorum. 291
7. Partu difficili. 293
8. Abortu. 295
Cap. 14. Myrrhæ uſum ſingularem in morbis Partium corporis Externarum monſtrat. 296
Artic. 1. De Arthritide. p. 296
2. Lue Venereâ. 300
3. Scabie. 306
4. Gangrænâ & Sphacelô. 309
5. Vulneribus. 311
6. Ulceribus. 319
7. Fractura. 322
8. Carie oſſium & ſpina ventoſa. 323
Cap. 15. In morbis Capitis externis Myrrhæ efficaciam declarat. 325
Artic. 1. De Tinea, Favo & Achoribus. ibid.
2. Alopeciâ, Tineâ Capillorum. 326
3. Varis & Guttâ roſaceâ. 327
Cap. 16. Strumas & Scrophulas Myrrham abſumere docet. 328
Cap. 17. Myrrham ad balſamiſationem & pollincturam cadaverum neceſſariam oſtendit, & opuſculo finem imponit. 331

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY